

Matthias Alexander Castrén (1813–1852) was by far the most significant Finnish linguist of the 19th century. In addition to being a linguist he was also a multidisciplinary scholar, equally versatile in the fields of ethnography, folklore, mythology, archaeology, history, and human geography. He left behind a huge corpus of field data, collected by himself during prolonged expeditions to Karelia, Lapland, Arctic Russia, and Siberia between 1838 and 1849. During the short periods of time Castrén spent in an academic environment, he had little opportunity to synthesize his collections, a situation aggravated by his rapidly progressing and ultimately fatal illness. Therefore, a major part of his scholarly heritage remained unpublished when he died.

M.A. Castrén continued the European tradition of expeditions in Russia but he was also able to fulfil the needs of the Imperial Russian administration for information about the Empire as well as the Finnish national movement's request to explore the history of the Finnish people. Being far away from home brought about a massive need for him to stay in contact both with friends and relatives in Finland and with colleagues and official authorities at the Russian Academy of Sciences. The present volume brings together all the currently known letters written by Castrén, both official and unofficial. Most of the letters date from the years he spent in the field, but there are also letters written in Finland before and after his expeditions. Altogether, this volume contains 231 letters and some drafts written by Castrén in the 20-year period between 1832 and 1852. A separate volume will contain Castrén's correspondence with his fiancée and future wife Natalia Tengström.

ISBN 978-952-7262-25-2 (print)
ISBN 978-952-7262-26-9 (online)

MANUSCRIPTA
CASTRENIANA

M. A. Castren

EPISTULAE 1

Edited by Timo Salminen & Juha Janhunen

MANUSCRIPTA CASTRENIANA
PERSONALIA I,1

framtidens ej ännu ^{fast} fastgjord comparativt. Fin-
ska studier, utan ^{fast} fast men utelutande från
Finnkan. Sibirien, denna atmosfär har förmåst
gen alltså har honom ~~slutet~~ denna beslut, och
jag finner det äfven ~~beslutligt~~, ad en ung man,
som kan njuta af lifet, icke vill offra sig upp
för denna sak, då han med mindre uppoffringar kan
hafva viktigare ändamål af lifet för. Annat än
förskämdhet med mig. Jag är en ruinerad karl,
som ej eger några anspråk på lifet, glädje,
för mig är således dessa lifverne ej något särdeles
offer. Derför har jag äfven tänkt, om annars heller
ja och krafter ^{min} slå för, ad ännu främdeles äter-
vända till Sibirien och fortsätta mina under-
sökningar allt in på det Tungusiske forst-
bittet. Sådant lärers äfven af materiella or-
saker blifva en nödvändighet, ty i Finland för-
is ej bröd och i Peking vill jag lifva. I mig
dock ej i skägget för min narraktighet ad upp-
göra planer för framtiden.

När du träffas Runberg, så låt honom läsa Fi-
schers "Sibirische Geschichte" och skriva någon
flugs dram öfver "Kutschum-Chan" samt deri parera
thera våra döende framförwänder (Orfjäder och va-
ruler) i Sibirien. Ännu bättre än Fischers arbete wa-
re för detta ändamål Müllers "Sibirische historia"
som låteligen kan ~~från~~ från Peking anskaffas, och
den ej finnes i Hfs. Jag vet i den Finska stam-
mens historia inget ting så storartadt, som ory-
kernal och wogulerna stred i förening med
sina fränder Tatarerna under Kutschum-Chans
anförande emot den Rykske inkrahatares fennaker.
Här måste jag slutta mitt skufaktiga bref, om jag för-
ej gå måste om en Excellens-middag, och för ad ej förrolan

Älskade Mor!

En inbjudning till Cival - Gouvernören i Tompa
har föranlett några ögonblicks uppehåll i min
resa, och dessa ögonblick vill jag begrundat
och hjärtinnertligen tacka Dig för de glada och
perfekta Tvencler, hvarmed Du så rikligt
och skönsmitt min bekännelse högvärdighet. En
sådan epistel skadar jag inte högt, som Ta-
taren sin häst, Orjaken sin båg, Tungusen
sin pödd, Rysen sin nazaike. Det är
en talisman, som skyddas emot skötblig
och tvinnat sunt prarar i andelig mod
emot tre månaders gav ifrån Aburyska
Wetenskaps Akademi. Det gör min spika
lungor så oändligen gata att ^{under} wandring
på dessa Paraburser - Kör för ^{understandens} en plåg
frisk luft, och jag känner det påtagliga, hur
bladen derefter flyter vidare i mina ådror.
Sådana brev, som de dina, kan naturligtvis inte en
person i mitt läge på något vis vederbörlig, men
jag hoppas dock för mitt eget bästa, att Du
utan allt afseende på jag talonis Fröstar
Dig dermed, att Du genom hvarje brev till mig
öfrar en märklig gerning. För öfrigt gör jag ej an-
sträff på mycket långa epistlar.

Manuscripta Castréniana
Personalia I,1

Matthias Alexander Castrén

EPISTULAE

1

LETTERS SENT BY M.A. CASTRÉN

Edited by Timo Salminen & Juha Janhunen

Finno-Ugrian Society

Helsinki 2021

Matthias Alexander Castrén

Epistulae 1

Manuscripta Castreniana

Personalia I,1

Edited by Timo Salminen & Juha Janhunen

Editorial comments by Timo Salminen and Juha Janhunen

*Commentaries by Juha Janhunen (JJ), Paula Kokkonen (PK),
Karina Lukin (KL), Tapani Salminen (TaS), and Timo Salminen (TS)*

Finno-Ugrian Society

Helsinki 2021

<http://www.sgr.fi/manuscripta/>

Editorial Board of the series Manuscripta Castreniana

Ulla-Maija Forsberg, Juha Janhunen, Ildikó Lehtinen,

Karina Lukin, Timo Salminen

Cover picture composed of photographs on pages 32–49

Photograph on the front endpaper by Timo Salminen

(M.A. Castrén's letter to J.R. Tengström, 6/18 March 1846,

KK Coll. 99.4; No. 132 in this volume)

Map on the back endpaper

Anna Kurvinen, Timo Salminen

Layout and cover Anna Kurvinen

Revision of English by Writelt.fi

*The publication of this volume has been supported
by the Alfred Kordelin Foundation.*

© *Suomalais-Ugrilainen Seura – Société Finno-Ougrienne –
Finno-Ugrian Society & the authors*

ISBN 978-952-7262-25-2 (print)

ISBN 978-952-7262-26-9 (online)

Hermes

Tampere 2021

Bookstore Tiedekirja

Snellmaninkatu 13

FI-00170 Helsinki

p./tel. (09/+3589) 635 177

<https://www.tiedekirja.fi/>

tiedekirja@tsv.fi

Contents

Manuscripta Castréniana: A General Preface to the Series <i>by Juha Janhunen</i>	15
Editor's Foreword <i>by Timo Salminen and Juha Janhunen</i>	18
Practical Information	21
Matthias Alexander Castrén's letters, transferring information and discussing ideas <i>by Timo Salminen</i>	23
Recipients of M.A. Castrén's letters <i>by Timo Salminen</i>	32
Matthias Alexander Castrén:	
LETTERS WRITTEN IN 1832	
1 Helsinki, 9 April 1832, to the Senate of the Imperial Alexander University	52
2 Uskela, 10 July 1832, to Johan Abraham Fellman	53
3 Helsinki, 3 September 1832, to Johan Abraham Fellman	55
LETTERS WRITTEN IN 1833	
4 Helsinki, 7 January 1833, to Johan Abraham Fellman	59
5 Helsinki, 14 February 1833, to Johan Abraham Fellman	61
6 Helsinki, 26 May 1833, to Jacob Fellman	63
7 Helsinki, 31 October 1833, to Johan Abraham Fellman	65

LETTER WRITTEN IN 1834

8	S.d. 1834, to the Senate of the Imperial Alexander University in Helsinki	67

LETTER WRITTEN IN 1835

9	S.d. 1835, to the Senate of the Imperial Alexander University in Helsinki	68

LETTERS WRITTEN IN 1836

10	[Helsinki, c. April 1836], to Johan Abraham Fellman	69
11	Helsinki, 7 May 1836, to Johan Abraham Fellman	71

LETTERS WRITTEN IN 1838

12	Muonio, July 1838, to Knut Felix von Willebrand	74
13	Helsinki, 25 September 1838, to Carl Robert Ehrström	89
14	Helsinki, 27 September 1838, to Anders Johan Sjögren	91
15	Helsinki, 30 October 1838, to Anders Johan Sjögren	94
16	Helsinki, 15 December 1838, to Jacob Fellman	96

LETTERS WRITTEN IN 1839

17	Helsinki, 23 September 1839, to Carl Robert Ehrström	98
18	S.d. [December 1839], to the Faculty of Arts at the Imperial Alexander University in Helsinki	102

LETTERS WRITTEN IN 1840

19	S.d. [probably February 1840], to Elias Lönnrot	103
20	Helsinki, 2 February 1840, to Carl Robert Ehrström	104
21	Helsinki, 12 March 1840, to Jacob Fellman	106
22	Helsinki, 22 March 1840, to Jacob Fellman	108
23	S.d. [27 March 1840], to the Chapter of the Bishopric of Porvoo	111
24	S.d. [25 September 1840], M.A. Castrén and Julius Immanuel Bergh to the Chapter of the Bishopric of Porvoo	113

LETTERS WRITTEN IN 1841

25	13 March [1841], to an unidentified recipient	114
26	Helsinki, 14 June 1841, to Carl Robert Ehrström	115
27	Helsinki, 17 June 1841, to Gabriel Rein	117
28	Helsinki, 22 June 1841, to the Senate of the Imperial Alexander University in Helsinki	119
29	Koski/Turku Province, 24 July 1841, to Elias Lönnrot	120
30	Kemi, 17 August [1841], to Carl Robert Ehrström	127
31	Kemi, 14 September 1841, Elias Lönnrot	128
32	Kemi, 16 September 1841, to Frans Johan Rabbe	130
33	Kemi, 12 October 1841, to Elias Lönnrot	131
34	October 1841, to the Faculty of Arts at the Imperial Alexander University in Helsinki	133
35	Kemi, 11 November 1841, to Knut Felix von Willebrand	134

LETTERS WRITTEN IN 1842

36	Inari, 3 February 1842, to Knut Felix von Willebrand	136
37	Inari, 12 February 1842, to Alexander Blomqvist	138
38	Inari, 13 February 1842, to Frans Johan Rabbe	140
39	Inari, 14 February 1842, to Anders Johan Sjögren	142
40	Kola, 23 March/4 April 1842, to Anders Johan Sjögren	145
41	Kola, 23 March/4 April 1842, to Knut Felix von Willebrand	147
42	Kem', [2?/]14 May 1842, to Frans Johan Rabbe	150
43	Arxangel'sk, [21 May/?]2 June 1842, to Anders Johan Sjögren	153
44	Arxangel'sk, 13/25 June 1842, to Frans Johan Rabbe	156
45	Arxangel'sk, 14/26 June 1842, to Anders Johan Sjögren	158
46	Arxangel'sk, 16/28 June 1842, to Alexander Blomqvist	161
47	Arxangel'sk, 9/21 July 1842, to Frans Johan Rabbe	163
48	Arxangel'sk, 23 July/4 August and Uemskij, 26 July/7 August 1842, to Anders Johan Sjögren	168
49	Uemskij, 4/16 August 1842, Frans Johan Rabbe	173
50	Uemskij, [13?]/25 August 1842, to Frans Johan Rabbe	175
51	Arxangel'sk, [19 September?]/1 October 1842, to Anders Johan Sjögren	178

52	Arxangel'sk, 22 September/4 October 1842, to Fabian Collan	182
53	Arxangel'sk, 23 September/5 October 1842, to Frans Johan Rabbe	208
54	S.d. 1842, to the Senate of the Imperial Alexander University in Helsinki	211
55	Arxangel'sk, 5/17 October 1842, to Anders Johan Sjögren	212
56	Arxangel'sk, 21 October/2 November 1842, to Frans Johan Rabbe	213
57	Arxangel'sk, 1/13 November 1842, to Anders Johan Sjögren	217
58	Arxangel'sk, 1/13 November 1842, to Alexander Armfelt	221
59	Mezen', 5/17 December 1842, to Anders Johan Sjögren	224
60	Mezen', 5/17 December 1842, to Frans Johan Rabbe	227

LETTERS WRITTEN IN 1843

61	Pustožersk, 11/23 March 1843, to Frans Johan Rabbe	237
62	Ižma, [19 April?]/1 May 1843, to Frans Johan Rabbe	241
63	Ižma, [19 April?]/1 May 1843, to Fabian Collan	245
64	Ižma, 18/30 May 1843, to Anders Johan Sjögren	295
65	Ižma, 11/23 June 1843, to Elias Lönnrot	300
66	Ižma, 11/23 June 1843, to Frans Johan Rabbe	304
67	Kolva, 27 August/8 September 1843, to Anders Johan Sjögren	308
68	Kolva, 3/15 September 1843, to Frans Johan Rabbe	312
69	Obdorsk, 2/14 November 1843, to Anders Johan Sjögren	321
70	Obdorsk, 2/14 November 1843, to Frans Johan Rabbe	325
71	Obdorsk, 12/24 December 1843, to Jacob Fellman	329

LETTERS WRITTEN IN 1844

72	Obdorsk, 1/13 January 1844, to Frans Johan Rabbe	331
73	Berëzov, 28 February/11 March 1844, to Anders Johan Sjögren	334
74	Berëzov, 28 February/11 March 1844, to Frans Johan Rabbe	338
75	S.d., to the Senate of the Imperial Alexander University in Helsinki	340
76	Berëzov, 4/16 March 1844, to Anders Johan Sjögren	341
77	Tobol'sk, 12/24 March 1844, to Anders Johan Sjögren	343
78	Tobol'sk, 12/24 March 1844, to Frans Johan Rabbe	347

79	Helsinki, 22 May 1844, Anders Johan Sjögren	349
80	Helsinki, 2 June 1844, to the Faculty of Arts at the Imperial Alexander University in Helsinki	351
81	Helsinki, 8 June 1844, to Anders Johan Sjögren	352
82	Helsinki, 24 June 1844, to Jacob Fellman	354
83	Helsinki, 25 June 1844, to Anders Johan Sjögren	356
84	Koski/Turku Province, 13 July 1844, to Fabian Collan	358
85	Helsinki, 3 August 1844, to Anders Johan Sjögren	360
86	Helsinki, 28 September 1844, to the Imperial Academy of Sciences/Paul Heinrich von Fuss	363
87	Helsinki, 28 September 1844, to Anders Johan Sjögren	364
88	Helsinki, 16 October 1844, to Anders Johan Sjögren	366
89	Helsinki, 18 October 1844, to Fabian Collan	367
90	Helsinki, 18 October 1844, to Johan Vilhelm Snellman	369
91	Helsinki, 23 November 1844, to Anders Johan Sjögren	374
92	Helsinki, 30 November 1844, to Fabian Collan	376
93	Helsinki, 25 December 1844, to Adolf Edvard Arppe	379
94	Helsinki, 29 December 1844, to Anders Johan Sjögren	383

LETTERS WRITTEN IN 1845

95	Helsinki, 7 February 1845, to Jacob Fellman	385
96	St Petersburg, 10/22 March 1845, to Frans Johan Rabbe	387
97	St Petersburg, 11/23 March 1845, to Frans Johan Rabbe	390
98	Kazan', 30 March/12 April 1845, to Anders Johan Sjögren	391
99	Kazan', 26 April/8 May 1845, to Anders Johan Sjögren	394
100	Kazan', 29 April/11 May 1845, to Frans Johan Rabbe	396
101	Kazan', 29 April/11 May 1845, to Elias Lönnrot	400
102	Kazan', 29 April/11 May 1845, to Knut Felix von Willebrand	402
103	Tobol'sk, 23 May/4 June 1845, to the Imperial Academy of Sciences	404
104	Tobol'sk, 23 May/4 June 1845, to Anders Johan Sjögren	405
105	Tobol'sk, 23 May/4 June 1845, to Frans Johan Rabbe	407
106	Samarovo, 24 June/6 July 1845, to Frans Johan Rabbe	409
107	Samarovo, 24 June/6 July 1845, to Frans Johan Rabbe	411

108	Skripunovo (<i>Toropkova</i>), 4/16 July 1845, to Anders Johan Sjögren	412
109	<i>Tschebakowa</i> , 25 July/6 August 1845, to Frans Johan Rabbe	415
110	Surgut, 20 August 1845, to Lars Magnus Castrén	419
111	Surgut, 12/24 August 1845, to the Imperial Academy of Sciences/Paul Heinrich von Fuss	420
112	Surgut, 12/24 August 1845, to Anders Johan Sjögren	422
113	Surgut, 13/25 August 1845, to Elias Lönnrot	425
114	Surgut, 28 August/9 September 1845, to Anders Johan Sjögren	427
115	Surgut, 28 August/9 September 1845, to the Imperial Academy of Sciences/Paul Heinrich von Fuss	429
116	Surgut, 10/22 September 1845, to Johan Robert Tengström	430
117	Surgut, 10/22 September 1845, to Frans Johan Rabbe	433
118	Narym, 1/13 November 1845, to Elias Lönnrot	436
119	Narym, 4/16 November 1845, to Fabian Collan	438
120	Narym, 6/18 November 1845, to Johan Robert Tengström	441
121	Narym, 6/18 November 1845, to Frans Johan Rabbe	447
122	Narym, 1/13 December 1845, to Anders Johan Sjögren	450
123	Narym, 1/13 December 1845, to Frans Johan Rabbe	458
124	Togur, 12/24 December 1845, to Fabian Collan	461
125	S.d. 1845, to the Tomsk Governorate Postal Office	464

LETTERS WRITTEN IN 1846

126	Togur, 11/23 January 1846, to Frans Johan Rabbe	465
127	Tomsk, 5/17 March 1846, to the Imperial Academy of Sciences/Paul Heinrich von Fuss	469
128	Tomsk, 5/17 March 1846, to Anders Johan Sjögren	470
129	Tomsk, 5/17 March 1846, to Johan Vilhelm Snellman	476
130	Tomsk, 5/17 March 1846, to Frans Johan Rabbe	484
131	Tomsk, 5/17 March 1846, to Frans Johan Rabbe	489
132	Tomsk, 6/18 March 1846, to Johan Robert Tengström	490
133	Enisejsk, 20 March/1 April 1846, to Elias Lönnrot	494
134	Enisejsk, 20 March/1 April 1846, to Frans Johan Rabbe	497
135	Makovskoe, 3/15 April 1846, to Anders Johan Sjögren	500
136	Makovskoe, 3/15 April 1846, to Frans Johan Rabbe	507

137	Enisejsk, 8/20 May 1846, to Fabian Collan	509
138	Enisejsk, 15/27 May 1846, to Frans Johan Rabbe	512
139	Enisejsk, 16/28 May 1846, to the Imperial Academy of Sciences/Paul Heinrich von Fuss	516
140	Enisejsk, 16/28 May 1846, to Anders Johan Sjögren	517
141	S.d., possibly c. 1846, to Carl Gustaf Zetterquist	521
142	Turuxansk, 28 June/10 July 1846, to Frans Johan Rabbe	529
143	Turuxansk, 28 June/10 July 1846, to Elias Lönnrot	532
144	Turuxansk, 6/18 July 1846, to the Imperial Academy of Sciences/Paul Heinrich von Fuss	533
145	Turuxansk, 13/25 July 1846, to Frans Johan Rabbe	538
146	Turuxansk, 17/29 July 1846, to Anders Johan Sjögren	546
147	Turuxansk, 17/29 July 1846, to Fabian Collan	548
148	Dudinka, 10/22 November 1846, to Anders Johan Sjögren	551
149	Dudinka, 10/22 November 1846, to Frans Johan Rabbe	556

LETTERS WRITTEN IN 1847

150	Turuxansk, 11–12/23–24 January 1847, fragments of drafts of letters to Frans Johan Rabbe and possibly to other unidentified recipients	562
151	Turuxansk, 11/23 January 1847, to Frans Johan Rabbe	567
152	Turuxansk, 11/23 January 1847, to Anders Johan Sjögren	569
153	Turuxansk, 12/24 January 1847, to the Imperial Academy of Sciences/Paul Heinrich von Fuss	573
154	Turuxansk, [12/24] January 1847, to Anders Johan Sjögren	574
155	Nazimovo, 22 February/6 March 1847, to Anders Johan Sjögren	576
156	Nazimovo, 22 February/6 March 1847, to Elias Lönnrot	579
157	Nazimovo, 22 February/6 March 1847, to Frans Johan Rabbe	581
158	Enisejsk, 22 March/3 April 1847, to Anders Johan Sjögren	585
159	Enisejsk, 22 March/3 April 1847, to Fabian Collan	588
160	Enisejsk, 1/13 April 1847, to Frans Johan Rabbe	590
161	Minusinsk, 20 April/2 May 1847, to Anders Johan Sjögren	593
162	Minusinsk, 22 April/4 May 1847, to Frans Johan Rabbe	600
163	Šušenskoe, 15/27 June 1847, to the Imperial Academy of Sciences/Paul Heinrich von Fuss	603

164	Šušenskoe, 15–17/27–29 June 1847, to Anders Johan Sjögren	604
165	Šušenskoe, 17/29 June 1847, to Frans Johan Rabbe	609
166	[Tes'], 23 June/5 July 1847, to Lars Magnus Castrén	613
167	Karatuzskoe (<i>Schadatska förposten</i>) 5/17 July 1847, to Anders Johan Sjögren	614
168	Tes', 5/17 August 1847, to Anders Johan Sjögren	616
169	Tes', 5/17 August 1847, to Frans Johan Rabbe	621
170	Minusinsk, 5/17 September 1847, to Anders Johan Sjögren	623
171	Minusinsk, 5/17 September 1847, to Frans Johan Rabbe	627
172	Krasnojarsk, 23 September/5 October 1847, to Elias Lönnrot	630
173	Anža, 11/23 October 1847, to Anders Johan Sjögren	633
174	Anža, 5/17 November 1847, to Frans Johan Rabbe	636
175	Agul'sk, 1/13 December 1847, to Anders Johan Sjögren	642

LETTERS WRITTEN IN 1848

176	Nižneudinsk, 6/18 January 1848, to Frans Johan Rabbe	649
177	Nižneudinsk, 14/26 January 1848, to Anders Johan Sjögren	654
178	Irkutsk, 27 February/10 March 1848, to Frans Johan Rabbe	662
179	Irkutsk, 27 February/10 March 1848, to David Emanuel Daniel Europaeus	666
180	Irkutsk, 1/13 March 1848, to Anders Johan Sjögren	669
181	Irkutsk, 1/13 March 1848, to Jacob Fellman	674
182	Kjajta, 22 March/3 April 1848, to Frans Johan Rabbe	676
183	Nerčinskij zavod, 18/30 May 1848, to Anders Johan Sjögren	680
184	Čita, 3/15 July 1848, to Anders Johan Sjögren	687
185	Čita, 3/15 July 1848, to Frans Johan Rabbe	691
186	Irkutsk, 12/24 August 1848, to Anders Johan Sjögren	693
187	S.d. [Irkutsk, 12/24 August 1848], to Frans Johan Rabbe	696
188	Krasnojarsk, 3/15 November 1848, to Anders Johan Sjögren	699
189	Krasnojarsk, 3/15 November, 1848, to Frans Johan Rabbe	704
190	Krasnojarsk, 3/15 November 1848, to Gabriel Rein	706
191	Omsk, 2/14 December 1848, to Frans Johan Rabbe	709

LETTERS WRITTEN IN 1849

192	Ufa, 21 December 1848/2 January 1849, to Anders Johan Sjögren	712
193	Helsinki, 8 March 1849, to Anders Johan Sjögren	714
194	Helsinki, 29 March 1849, to Anders Johan Sjögren	716
195	Helsinki, 4 April 1849, to Johan Vilhelm Snellman	720
196	Helsinki, [8 April 1849], to Elias Lönnrot	722
197	Helsinki, 25 April 1849, to Anders Johan Sjögren	724
198	Helsinki, 7 May 1849, to Johan Abraham Fellman	728
199	Helsinki, 10 May 1849, to Elias Lönnrot	730
200	Helsinki, 10 June 1849, to Anders Johan Sjögren	732
201	Helsinki, 9 July 1849, to Anders Johan Sjögren	735
202	Helsinki, 26 July 1849, to Elias Lönnrot	737
203	Helsinki, 7 September 1849, to Elias Lönnrot	739
204	Helsinki, 10 October 1849, to Anders Johan Sjögren	742
205	Helsinki, 23 November 1849, to Anders Johan Sjögren	745
206	Helsinki, 10 December 1849, to Elias Lönnrot	747

LETTERS WRITTEN IN 1850

207	Helsinki, 20 January 1850, to Elias Lönnrot	749
208	Helsinki, 21 January 1850, to Anders Johan Sjögren	752
209	Helsinki, 2 April 1850, to Anders Johan Sjögren	755
210	Helsinki, 4 April 1850, to Elias Lönnrot	757
211	Helsinki, 28 April 1850, to Carl Robert Ehrström	759
212	Helsinki, 10 May 1850, to Anders Johan Sjögren	761
213	Helsinki, 25 May 1850, to Anders Johan Sjögren	764
214	Helsinki, 4 July 1850, to Jacob Fellman	765
215	Botby, 31 July 1850, to Anders Johan Sjögren	767
216	Helsinki, 28 October 1850, to Anders Johan Sjögren	768

LETTERS WRITTEN IN 1851

217	Helsinki, 13 January 1851, to Anders Johan Sjögren	770
218	Helsinki, 4 February 1851, to Anders Johan Sjögren	772
219	Helsinki, 12 March 1851, to Anders Johan Sjögren	775
220	Helsinki, April 1851, to the Imperial Alexander University in Helsinki	777
221	Helsinki, April 1851, to the Treasury of the Province of Uusimaa	778
222	Helsinki, 26 April 1851, to Anders Johan Sjögren	779
223	Helsinki, 2 June 1851, to Anders Johan Sjögren	781
224	[Botby], 23 July [probably 1851], to Knut Felix von Willebrand	784
225	Rasböle, 1 August 1851, to Gabriel Rein	785
226	S.l., [September 1851], to Augusta Pipping	786
227	Helsinki, 3 October 1851, to Elias Lönnrot	786
228	Helsinki, 5 November 1851, to Anders Johan Sjögren	789
229	Helsinki, 8 December 1851, to Anders Johan Sjögren	791

LETTERS WRITTEN IN 1852

230	Helsinki, 3 February 1852, to Anders Johan Sjögren	793
231	Helsinki, 24 February 1852, to Anders Johan Sjögren	795
232	Helsinki, 16 March 1852, to Anders Johan Sjögren	797

Sources and Literature	799
------------------------	-----

Indexes	825
---------	-----

Manuscripta Castreniana: A General Preface to the Series

Matthias Alexander Castrén (1813–1852) was by far the most significant Finnish linguist of the 19th century. When he died at the young age of 38, he left behind a huge corpus of field data, collected by himself during prolonged expeditions to Karelia, Lapland, Arctic Russia and Siberia from 1838 to 1849. In the short periods of time he spent in an academic environment, he was largely occupied by university teaching and social activities and had little opportunity to synthesize his collections, a situation aggravated by his rapidly progressing and ultimately fatal illness. Therefore, and in spite of his active production of specialized articles, reviews and travel reports during his lifetime, a major part of his scholarly heritage remained unpublished when he died. Ever since, the fate of this legacy has stood in the focus of Finnish linguistics.

In Castrén's lifetime it was said that he had "written the grammars of fourteen languages", but the actual number of separate idioms documented by him is much larger, coming close to thirty. Moreover, although his main focus was the Samoyedic branch of Uralic, he also recorded several Finno-Ugrian idioms, including varieties of Finnic, Saamic, Mari, Komi and Khanty, as well as languages and dialects belonging to the Turkic, Mongolic, Tungusic and Yeniseic families. With most of these languages, he was the first to collect any kind of coherent grammatical information, which, moreover, was complemented by lexical collections of varying sizes. Not surprisingly, he is today regarded as the founder of not only Uralic, but also Altaic and Palaeosiberian linguistics. An important feature of his approach was that he worked in the framework of a consistent linguistic theory, close to what is today known as "basic grammar".

It has to be added, however, that Castrén was not only a linguist, but a multidisciplinary scholar equally versatile in the fields of ethnography, folklore, mythology, archaeology, history and human geography. Although he had both predecessors and successors, he is with good reason honoured as the pioneer and foremost representative of the Finnish school of linguistic anthropology, a tradition that was formed several decades before the international breakthrough of the field. Using a more modern term, his way of looking into languages in their overall extra-linguistic context, would correspond to the concept of "rich grammar". Considering his work on mythology, especially the study of shamanism, he was also the founding figure of the so-called "Northern Paradigm" of mythological studies, a branch of comparative religion whose significance has only recently been fully understood.

Folklore and mythology were discussed by Castrén in a number of public lectures he gave at the Imperial Alexander University in Helsinki. Linguistic topics were treated by him in a series of academic dissertations, presented between 1839 and 1850. In addition, he authored grammatical sketches with vocabularies on Izhma Komi and Hill Mari, published in Latin in 1844 and 1845, respectively. After his last expedition he started working on a new series of German-language academic grammars to which he gave the general title *Nordische Reisen und Forschungen*. The series was authorized and financed by the Russian Imperial Academy of Sciences in St Petersburg, and the first volume, on Khanty, appeared in 1849. In his remaining two years, Castrén managed to complete the manuscript for a second volume, on Samoyedic.

With Castrén's death, however, the future of his grammars was in danger, and the series would have been discontinued had it not been taken up by his colleague Anton Schiefner (1817–1879). From 1852 to 1861, Schiefner rapidly completed the project by editing and publishing, not only the Samoyedic volume, but also five other volumes of Castrén's linguistic field data, as well as a reissue of the Khanty volume. To these, he added the German editions of five volumes of Castrén's lectures and earlier publications, including letters and travelogues, which were also being made available in parallel Swedish versions under the name *Nordiska resor och forskningar*, published between 1852 and 1870. This 12-volume international series immediately consolidated Castrén's reputation and has been used as a basic tool of reference ever since—even for languages for which more extensive descriptions have subsequently become available.

In spite of the extremely valuable contribution made by Schiefner to Castrén's legacy, it was almost immediately realized that even more needed to be done. For one thing, there remained important parts of Castrén's materials that were not included in the series published by Schiefner. Moreover, Schiefner, who was not a field linguist, occasionally made mistakes when reading and interpreting Castrén's handwritten materials, which were not always in an accessible format. The idea of republishing Castrén's data in a more complete and correct form was first suggested as early as the 19th century, and this became one of the long-term objectives of the Finno-Ugrian Society, which was founded in Helsinki in 1883 with the specific goal of continuing Castrén's work in the field of Uralic and Altaic linguistics and ethnography.

During the almost 140 years of its existence (as of 2021), the Finno-Ugrian Society has, indeed, cultivated Castrén's legacy by both financing new field work by many generations of scholars and by publishing the results of their work. However, the full publication of Castrén's manuscript materials has not been realized until now. After the idea had once again been mentioned in connection with the 110th anniversary of the

Society in 1993, the plan of opening a new series of publications under the name *Manuscripta Castreniana* gradually ripened. This series is scheduled to contain a critical edition of all relevant parts of Castrén's manuscripts, including both linguistic descriptions and non-linguistic materials. The series will consist of both printed volumes and digital materials available on the website of the project.

In accordance with the original agreement with the Russian Imperial Academy of Sciences, Castrén's manuscripts were placed in the library of the Imperial Alexander University of Helsinki, where Schiefner sent them after completing his work on them. For unknown reasons, however, a small part of the materials remained in the archives of the Academy in St Petersburg. The academy also received Castrén's important ethnographic collections from Siberia. The materials kept in Helsinki have been bound into 33 mainly folio-sized volumes, which, over the years, have been preliminarily catalogued and microfilmed. Unfortunately, the work has never been professionally completed, which is why the volumes still offer surprises to those delving into them.

For the new series of publications, the Finno-Ugrian Society has mobilized a representative team of experts. The volumes, published in a free order, are divided into three sections: *Linguistica*, *Realia* and *Personalia*. The *Linguistica* section will contain Castrén's grammatical and lexical data on all the languages he documented. The *Realia* section will contain his notes on extralinguistic realities, including ethnography, folklore, mythology, archaeology, history and geography. Finally, the *Personalia* section will contain his letters and travelogues, as well as a biography with a full bibliography of his works. The contents of all the volumes are annotated on the basis of today's level of scholarship. In this connection, it may be recalled that large parts of Castrén's materials, including, in particular, those dealing with subsequently extinct languages, are the only extant documents on the topics they deal with.

English was chosen as the language of this series in order to give Castrén's oeuvre the visibility it deserves among the international and Anglo-Saxon readership for whom English is the first language of scholarly communication. The Swedish and German editions, published in the 19th century, will, of course, retain their historical value, but they are inevitably losing their relevance as sources of primary data. For practical reasons, though perhaps unfortunate for some readers, certain parts of the primary material in our new series are made available only in the original languages, that is, mainly Swedish. This is particularly the case with Castrén's letters and travelogues. Even so, the present series will provide a basis for the future translation of these materials into other languages, including English.

Juha Janhunen

Editors' Foreword

This volume of *Manuscripta Castreniana* contains a maximally comprehensive collection of preserved letters from Matthias Alexander Castrén written during the 20-year period between 1832 and 1852. This period covers his life from the beginning of his academic studies at the Imperial Alexander University in Helsinki till his death as Professor of Finnish at the same university. Most of the letters were written during the decade that he spent travelling in the field between 1838 and 1849. In spite of its comprehensiveness, this collection is not complete, as it lacks letters written by Castrén during his youth, as well as during several shorter or longer periods later in his life. Most such letters, especially those connected with private personal matters, must have been lost long ago. It is, however, possible and even likely that some hitherto unlocated official letters written by Castrén will still be found in the relevant archives, especially in the Archive of the Russian Academy of Sciences in St Petersburg, which at the time of writing is closed to visitors.

The letters in the present collection, 232 items altogether, are addressed to 22 recipients, including 18 persons and four institutions. Almost all of these letters are written in Swedish, Castrén's mother tongue, but there are also a number of official communications written in German to colleagues and officials at the Russian Academy of Sciences in St Petersburg, or in Russian to other institutions. Most of the latter are translations from Swedish made by Castrén's assistant Johan Reinhold Bergstadi. Castrén naturally also received letters, largely from the same persons to whom he wrote himself. As of today, approximately 300 letters addressed to him have been located. They will be published in due time as a separate volume of *Manuscripta Castreniana*. In addition, there is a complete set of letters exchanged between Castrén and his fiancée, later his wife, Natalia Tengström, in the course of the year 1850. This intensive personal correspondence will also be published as a separate volume, *Epistulae 2*.

Almost all of the letters published here are preserved in Castrén's original handwriting and with his personal signature or initials, sometimes in the original envelope and with the original seal. The exceptions are formed by a few letters which he wrote *in blanco* to be delivered by his representatives to the university authorities, as well as by the letters he dictated to his wife in the last few months before his death. There are also a few items preserved only in draft form, or in a later copy or publication based on a subsequently lost original letter. Most of the originals are preserved in the archives of the Finnish Literature Society (*Suomalaisen Kirjallisuuden Seura*), the Swedish

Literature Society in Finland (*Svenska Litteratursällskapet i Finland*), and the National Library of Finland (*Kansalliskirjasto*), with a few letters scattered in other archives and collections.

In the present volume the letters are published in a critical text edition, with all the handwritten changes made by Castrén in the course of writing shown. Unfortunately, this does not allow us to follow the whole process of writing from the beginning to completion, for it is known that Castrén often wrote a draft of a letter first and a clean copy immediately thereafter. In most cases, the drafts have been lost, which is why we can only see the last changes that he made in the final version. In this publication, the letters are arranged in chronological order. In cases where there is more than one letter with one and the same date, they are primarily arranged according to their inner logic. If nothing in the contents helps us determine their order, the ones of a more official character are published first and the more unofficial ones after them. In the remaining unclear cases the letters are ordered alphabetically according to the recipients' names.

It is well known that apart from letters, Castrén also wrote travel reports for both official use and popular circulation. At times, he also kept a diary. In some cases it is difficult to distinguish between these categories of texts, for many letters contain parts that take the form of travel reports, and they were also already published as such at the time when he was travelling. In many cases there are at least three versions of the texts: an original letter sent by Castrén to his personal friends, a second version published with editorial changes in the newspaper *Helsingfors Morgonblad/Morgonbladet*, and a third version prepared by Castrén on the basis of the published text. The last version was later used in his popular travel book published in the series *Nordiska resor och forskningar*.

The texts that have been considered as actual travel reports have been published previously in *Manuscripta Castreniana* (Castrén 2019b). For a full understanding of Castrén's feelings and circumstances in the field, a parallel comparative reading of his letters and travel descriptions, including his diary notes, is strongly recommended. In some cases, the letters duplicate sections included in the travel reports, but they also include previously unpublished personal communications to the recipients.

Apart from the publications in *Helsingfors Morgonblad/Morgonbladet* and *Nordiska resor och forskningar*, which were also translated into German (Castrén 1855; 1856b) and Russian, parts of Castrén's letters have been published in Finnish. The earliest Finnish editions seem to have been printed in 1902, when three letters addressed to C.R. Ehrström (Nos. 17, 20, and 26 in this volume) were incorporated into the collection of the Finnish Literature Society (Castrén 1902; see also

Castrén 1953). In the present critical edition, references to the contemporary publications of Castrén's letters are given in connection with each letter, but the later editions and translations are not mentioned. They will, however, be included in the comprehensive bibliography of Castrén that is to be published later.

The project on Castrén's letters was initiated in 2010 by Juha Janhunen, who compiled a preliminary inventory of the extant letters. During its initial stages, the publication project was also enthusiastically supported by Martina Castrén (1920–2014), Castrén's great-granddaughter. After a brief initial period with Niklas Metsäranta as an assistant, the digitalization of the letters was assigned to Elin Björkman, who completed the task with remarkable speed, efficiency, and accuracy. She also prepared photographic copies of parts of the material and a preliminary list of recipients. In 2018 the project was taken over by Timo Salminen, who located some additional material, prepared biographical sketches of the recipients, and created the basis for the system of notes and references. The final checking of the digitalized texts, notes, and references was done by both editors with the occasional help of specialist colleagues, including, in particular, Paula Kokkonen, Karina Lukin, and Tapani Salminen.

In the editorial and commentary notes, names and words in Cyrillic script have been transliterated according to the scholarly standard.

Financially, the work on this publication has been supported by the Finnish Cultural Foundation (*Suomen Kulttuurirahasto*) and, especially, the Alfred Kordelin Foundation (*Alfred Kordelinin Yleinen Edistys- ja Sivistysrahasto*). The editors express their sincere thanks to these foundations, as well as to those who in other ways have contributed to the completion of this project.

Riihimäki and Helsinki, August 2020

The editors

Practical information

Honorary titles used in this volume

Active Privy Councillor	Ru. действительный тайный советник, Swe. verkligt geheimeråd, a high-ranking (2.) aristocratic title for a public servant used in Russia and the Grand Duchy of Finland.
Active State Councillor	Ru. действительный статский советник, Swe. verkligt statsråd a high-ranking (4.) aristocratic title for a public servant used in Russia and the Grand Duchy of Finland.
Chancery Councillor	Swe. kansliråd, an aristocratic title granted by the Russian Emperor to an honourable public servant. Also a title in later independent Finland.
Collegiate Councillor	Ru. коллежский советник, Swe. kollegiiråd, a high-ranking (6.) aristocratic title for a public servant used in Russia and the Grand Duchy of Finland.
Councillor of State/ State Councillor	Ru. статский советник, Swe. statsråd, a high-ranking (5.) aristocratic title for a public servant used in Russia and the Grand Duchy of Finland.
Court Councillor	Ru. надворный советник, Swe. hovråd, a high-ranking (7.) aristocratic title for a public servant used in Russia and the Grand Duchy of Finland.
Privy Councillor	Ru. тайный советник, Swe. geheimeråd, a high-ranking (3.) aristocratic title for a public servant used in Russia and the Grand Duchy of Finland.
<i>Bergsråd</i>	an honorary title granted to leading figures in industry and commerce.
<i>Kammarråd</i>	an aristocratic title granted by the Russian Emperor to an honourable public servant. Also a title in later independent Finland.
<i>Kommerseråd</i>	a title granted by the Russian Emperor to an honourable public servant, especially in the field of business.

The coordinates

Because of the overlapping of Castrén's letters and travel descriptions, the coordinates of the places mentioned in the letters are given here only if they are not to be found in the travel reports and diaries (*Manuscripta Castreniana*, *Personalia II*, *Itineraria*). The coordinates of all identified and localized places are given with latitude and longitude according to the ETRS89 geographical coordinates ~WGS84. In addition, Finnish places have been localized in MML karttapaikka (<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>) according to the ETRS-TM35FIN system, and Norwegian ones in Norgeskart (<http://www.norgeskart.no>) according to EU89 UTM-sone 33.

Explanation of technical signs

- < > an unclear or illegible word or expression; the length of the illegible word or part thereof is shown with <---->
- [] parts of words abbreviated by Castrén
- italics* || 1. (in the notes), the final version, followed by the outstruck version(s) – In cases of expressions consisting of more than one word, the note number referring to text-critical notes is mostly given after the first word, but if the first word is provided with a commentary, it can be found after the last word of the expression.
- ~ an unaltered part of the sentence or expression

**Matthias Alexander Castrén's letters,
transferring information and discussing ideas**

Timo Salminen

Castrén's letters

Letters were an absolutely necessary means for Matthias Alexander Castrén to communicate, especially during his long journeys but also when he was in Finland and needed contact with relatives or colleagues in other parts of the Grand Duchy. In all 231 letters (and fragments of drafts of letters) from Castrén to 22 different recipients, 18 persons and four institutions, are known at the moment. The letters are kept in the National Library of Finland, in the archives of the Society for Swedish Literature in Finland, and in the archives of the Finnish Literature Society. In addition to them, Castrén's letters to at least two recipients, Peter von Köppen¹ and probably Jakov Karlovič Grot,² are kept in the archives of the Russian Academy of Sciences in St Petersburg, but because of the archives being moved it was not possible to include them in this publication, and also their exact quantity is unknown. Some letters may also be in other collections outside Finland, but it has not been possible to find them. The recipients of the letters published in this volume are introduced immediately after this article.

Several letters are known as mentions in other letters, but the letters themselves have got lost. This is true of all the letters from M.A. Castrén to Carl Alexander Alcenius, Johan Bäckwall,³ Karl Ernst von Baer, Johan Reinhold Bergstadi,⁴ Louis Lucien Bonaparte, Karl Adolf Bygdén, Herman Cajanus,⁵ Catharina Elisabeth Castrén, Emma Castrén, Matthias Castrén, Fredrik Cygnaeus, Lars Gabriel von Haartman, Ludwig Friedrich Kämtz, Johan Edvard Öhman, Anders Retzius, Franz Anton Schiefner,⁶ Karl Vilhelm Sirén, Niels Joachim Christian Vibe Stockfleth, and to the Governor of the Enisejsk Governorate, Finnish Literature Society, and Omsk Governorate Postal Office. Moreover, it is known that at least some of Castrén's letters to Lars Magnus Castrén, David Emanuel Daniel Europaeus, Jacob Fellman, Johan Abraham Fellman, Elias Lönnrot, Johan Robert Tengström, and Knut Felix von Willebrand, as well as the Imperial Academy of Sciences and the Senate of the Imperial Alexander University, have disappeared.

In addition to M.A. Castrén's letters listed above, there are 16 letters from his wife Natalia Tengström to Castrén, all written in 1850. Their correspondence is published in its entirety in a separate volume of this series (*Epistulae* 2, *Personalia* I,2).

- 1 СПФ АРАН Ф.30. оп. 3. Д.108.
- 2 At least as Russian translations in СПФ АРАН Ф.250. оп. 1. Д.210.
- 3 Johan Bäckwall (1817–1883) was a clergyman working in several parishes in northern Finland; in the 1870s he was a vicar in Oulu. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15679>. (TS)
- 4 J.R. Bergstadi's preserved archival materials belong as vol. No. 150 to J.O.I. Rancken's collection, which is a part of the archives of the Vasa svenska lyceum secondary school. It is owned by the archives of Åbo Akademi University but kept in the library of the University of Vaasa. ÅAA Vasa svenska lyceum/Rancken 150.
- 5 Lars Herman Cajanus (1807–1872) was a Master of Laws with court training who worked as a judge in different districts of northern Finland. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13862>. (TS)
- 6 F.A. (von) Schiefner's correspondence was seen in the archives of the Russian Academy of Sciences in St Petersburg in the 1990s, but no information on its whereabouts since then is known.

Letters and letter writing in Castrén's life

As a vicar's son, Castrén received training in letter writing from his childhood. However, none of his letters from before his university years are preserved, and thus we do not know anything about how he wrote before the age of 19. In any case, in adulthood Castrén was an extremely skilful writer of letters who was able to choose a suitable style and register of expression for every recipient and also to search and challenge the borders of conventionality. The letters we have at our disposal begin in 1832, when Castrén was studying at the university in Helsinki, and extend from there to the year of his death, 1852. A dramatic growth can be seen from 1841 onwards, when the long journeys began. As is quite obvious and natural, the role of letters as means of communication was emphasized immediately when Castrén was not in Helsinki. The chronological division of the letters included in this publication can be seen in the table below.

Year	Number of letters
1832	3
1833	4
1834	1
1835	1
1836	2
1837	0
1838	5
1839	2
1840	5
1841	11
1842	25
1843	11
1844	23
1845	31
1846	24
1847	25 + draft fragments
1848	16
1849	15
1850	10
1851	13
1852	3
Undated	1
Sum	231 + draft fragments

The recipients can be divided into four groups. These are: 1) Castrén's relatives, 2) his friends, personal acquaintances, and colleagues, 3) his mentor A.J. Sjögren in a group of his own, and 4) official correspondence partners such as the Alexander University, the Imperial Academy

of Sciences, and other authorities. Apart from his relatives, Castrén's private correspondents were his acquaintances and friends from the university, the Ostrobothnian student nation, and the Finnish Literature Society, the three most important frameworks for socializing with other people interested in the national questions of the time.

The topics of the letters can be grouped into economic questions, personal news, general news of the day, ideological or even political questions, scholarly questions, practical issues related to Castrén's travels and simultaneously his affairs at home, and formal and official issues. Different topics occur in letters to different types of recipients, especially during Castrén's long periods of absence from Helsinki. The correspondence with his betrothed, Natalia Tengström, is pronounced as a special type of relationship within the second group; their letters are love letters but they also reflect Castrén's duties in the family network which he is entering by marrying Miss Tengström.

As stated above, the earliest letters date from Castrén's years as a student in Helsinki. Studying became possible for him thanks to the financial support provided by his uncle, Johan Abraham Fellman. Therefore financial matters are a central part of his letter to the latter. On the other hand, Castrén's relationship with his other maternal uncle, Jacob Fellman, initially appears in relation to his role as a caretaker of Fellman's affairs and later develops into a discussion of scholarly questions.

Understandably, at least none of the preserved letters to the relatives reflect in any way Castrén's part in what was interpreted as student unrest by the authorities and led to Castrén, together with six other students, being expelled from the university for half a year. At that time it also meant expulsion from the university town.⁷ The early 1830s are also characterized by letters to the university to apply for different student scholarships. Actually, no letters except two applications to the university are known from 1834–1835.

After getting his MA (Cand. Phil.) degree in 1836, Castrén started his studies of theology. His surviving correspondence, however, gives almost no information about those years. Until 1838, when his journeys began, we do not get anything detailed. Leaving for Lapland and thereafter to other regions means that the character of the letters changes. From now on, their main substance consists of descriptions of traveling and the phenomena that occurred there. Scholarly discussion also enters little by little into his letters. While still in Helsinki, Castrén takes care of his relatives' and friends' affairs there, such as Jacob Fellman's and C.R. Ehrström's in 1838. Otherwise, nothing is known about his everyday life, e.g. as a teacher at the *Helsingfors Lyceum* secondary school (see p. 56) in 1837–1838.

Regrettably, no letters are known from Castrén's trip to Karelia in summer 1839. Also, when it became more uncertain again whether

7 Tallgren 1913: 20; Disciplinsreglemente [...] 1829 §1.

- 8 E.g. Castrén to Rabbe 2/14 May 1842, 28 Feb./11 March, 12/24 March 1844, Castrén to Sjögren 28 Feb./11 March, 4/16 March, 12/24 March 1844.
- 9 See among others letters to Rabbe 5/17 Dec. 1842, 13/25 June 1846, 1 April 1847, to Snellman 18 Oct. 1844.
- 10 Salminen 2019: 25–27.

funding for sending Castrén to Siberia could be found in St Petersburg, he attempted to find other jobs in Finland, applying for a school lectureship in Helsinki in 1840, in which year he also became a docent at the university. After leaving first for Lapland and from there directly to northern Russia, Castrén had to write to friends in Helsinki e.g. about selling books and all the practical things he could not do himself during his absence. The experience of travelling itself, as well as the scholarly questions he is working on, begins to occupy a more prominent place in his letters. The discussion of linguistic and ethnographic questions and the current state of Castrén's work is an essential part of his messages, especially in 1843, and again from the autumn of 1845 onwards after Castrén's return to his field of study. During the first two years of his last journey, especially from late 1845 until spring 1847, Castrén also corresponded about questions related to his travelling companion Johan Reinhold Bergstadi and his attempts to find a new assistant to replace him after Bergstadi's decision to return to Finland. Often, Castrén also writes about his future after returning home – although mainly trying to make Rabbe leave questions about that till later.

A special chapter of Castrén's epistolary inheritance consists of descriptions of his health. His state of health can be followed especially in the letters he sent to A.J. Sjögren in St Petersburg and F.J. Rabbe in Finland, to the latter sometimes to ask for advice, sometimes only to report how he is at the moment. These descriptions assume an especially serious, even depressed tone when Castrén gets to know about his tuberculosis in Berëzov in the winter of 1844, but soon he calms down again.⁸

With his friends such as Rabbe and Fabian Collan Castrén was also able to discuss the authorities' decisions and the motivation for their decisions quite freely. However, as we see from Castrén's letter to J.V. Snellman in October 1844, he knew that at least within Finland the censorship authorities were interested in his letters and therefore he only commented in a veiled manner on rumours concerning expressions of political unrest in Finland, which he also did when writing from Russia to Finland. He did not comment at all on what was happening in Europe, e.g. in the late 1840s, but his wish to get Eugène Sue's novel *Le juif errant* sent to him shows that his attitude towards the events was not indifferent.⁹

Travelling as an explorer of the Academy of Sciences from 1845 until 1849 also means for Castrén a duty to send reports (published in Castrén 2019b) and other official messages to the academy. Thus it brings a new register to his communication. He had corresponded semi-officially with A.J. Sjögren since 1842, because the preparations for hiring him were going on in St Petersburg, and Sjögren needed documentary proof of Castrén's work to convince the other members of the academy of Castrén's merits and abilities.¹⁰

Having arrived in the mines of Nerčinsk, Castrén had the task from the Imperial Senate of Finland of collecting information about the circumstances and religious needs of the Finnish prisoners. As said elsewhere, otherwise the Finnish authorities did not have the power to influence the situation in Nerčinsk.¹¹ These duties are also reflected in his letters both to Sjögren and to Finland.

After returning to Helsinki, Castrén starts preparing the materials he has collected for publication. It also means a change in the character of his letters. Thinking about his future, Castrén obviously feels obliged to explain to his former financial supporter J.A. Fellman why he is probably not going to become a vicar anywhere but to choose a different career, one that for a non-academic person is more remote and difficult to comprehend.¹² In a way Castrén is taking a farewell of the world where academic education and the sphere of the common people meet.

A special task Castrén took care of in Helsinki in 1849 was the printing of the new edition of the *Kalevala*. He commented on the additions and changes both to Lönnrot personally in a letter and to the Finnish Literature Society in an official review, and when it came to the printing itself, it was mainly Castrén who checked the proofs – at least to some extent. It can be read that not all of them were sent to Lönnrot himself in Kajaani, because the book was printed in a hurry in order for it to get distributed by students travelling to their homes for Christmas.¹³ Castrén also took care of Sjögren's affairs in Helsinki, e.g. purchasing books for him.¹⁴

In the winter of 1852 Castrén's illness worsened, so that in the spring he was not able to write his letters himself any more but dictated them to his wife Natalia and only signed them with his own hand. The last letter we have from Castrén is dated 16 March 1852 and addressed to A.J. Sjögren.

Different versions for different recipients

There are some cases where letters to different persons provide different versions of events and plans. Two of them are especially noteworthy. The first of them consists of Castrén's messages to Alexander Blomqvist and F.J. Rabbe on 13 February 1842 and A.J. Sjögren on 14 February 1842, all sent from Inari, where Castrén was together with Elias Lönnrot before their departure for the Russian side. Castrén is considering his chances of getting his travels financed by the Alexander University. He writes to Blomqvist that 'if the University considers it good to support my journey [to Siberia] with the 3000 Rubles it has spared', he hopes that Professor Blomqvist will inform him about the decision. Rabbe is told that 'Blomqvist has given me magnificent

- 11 Cf. Castrén 2019b: 944–953.
- 12 Letter to J.A. Fellman, 7 May 1849.
- 13 Letters to Lönnrot 10 May, 26 July, 10 Dec. 1849; SKSA B 204 Utlåtande öfver den nya editionen af Kalevala. Castrén's review will be published as an online edition attached to the Fennica volume on <https://www.sgr.fi/manuscripta>.
- 14 See, among others, letters to Sjögren, 26 April, 2 June, 8 Dec. 1851.

promises [that the university will support the journey] but I'm not building much on the Alexander University'. Despite that, Castrén asks Rabbe to thank Gabriel Rein for the proposition made in the University Senate to finance his travels from University funds. Sjögren, in his turn, has read in the letter he received that '[i]ndeed I would have preferred travelling at the cost of the Alexander University, but because its grant has already been given to another man, I consider it inestimable luck to get foreign [främmande] support'. If the university gives some extra support, Castrén will use it to pay off the debts he has incurred during his student years and earlier journeys. With these expressions Castrén is keeping his possibilities open in every direction. Most openly, he shares his thoughts with his friend Rabbe. Sjögren gets a polite and grateful message and Blomqvist and Rein (through Rabbe) one trying to ensure that they will keep Castrén in mind when decisions about grants are made.

The differences between these three letters are not restricted to questions of finances. Castrén writes to Blomqvist that within a few days he and Lönnrot will leave for Russian Lapland, further to the town of Kola, stay there for a few weeks and, following the instructions given by Sjögren, continue to Arxangel'sk and further to the Samoyeds. Writing to Sjögren, Castrén expresses a wish that he could still use at least a part of the next summer for studying the Saami language(s) and possibly abandon the journey to the Samoyeds altogether and rely on the information he can get from Archimandrite Vinjamin in Arxangel'sk. He assumes it might even be the wisest, because he would have only a couple of months at his disposal, and most of it would be spent on travelling itself. Rabbe actually gets no information about Castrén's future plans; Castrén only informs him that the expedition to Siberia is not going to take place until after a year, and it will thus not disturb his ongoing journey in any way. What are the goals that cause him to write to Blomqvist that he is following Sjögren's instructions and to Sjögren that he is hoping to forget about the Samoyedic journey? Practically speaking, we do not know, because there are no other sources about Castrén's thoughts at that point except for his letters. His later letters to Sjögren show, however, that his expectations about Vinjamin's Nenets material had been exaggerated. Possibly, Castrén is here assuming the Nenets language to have been better analysed than it actually was. Thus it would have been possible for him to prefer Saami studies.

Another interesting case is the one about the professorship in Finnish language at the Alexander University. Who would apply and who would be the most suitable candidate to be professor? Since January 1847, Castrén had emphasized in several letters to different recipients that only Elias Lönnrot should apply once the professorship was founded. He also expressed the same wish to Lönnrot himself, who refused. When it was becoming reality in spring 1850, Castrén wrote

to Sjögren (2 April 1850) that 'I have been invited from several directions to apply for this position, and it is my serious intention not to let this piece of bread escape from my hands. It is true that such a service does not actually suit me very well, but I can never get a better one in Finland'. Two days later Castrén writes a lengthy account to Lönnrot about why he considers the Finnish professorship unsuitable for himself and that Lönnrot should apply for it instead. Perhaps the key is in the sentence in which Castrén once again asks Lönnrot to tell him whether he is going to apply so that they can agree beforehand between themselves which one of them will apply. If neither of them does, C.A. Gottlund might be appointed. Thus Castrén had actually changed his mind but he wanted to make sure first that he would not be competing with Lönnrot. On 28 April Castrén was able to write to C.R. Ehrström that Lönnrot had expressly renounced his intention to apply, and it would thus be his duty ('my thing') to apply.

Along with these considerations we can read in several letters from 1847 onwards that Castrén avoids taking a stand on the question of what he would be doing after returning from Siberia. Still in February 1850, while in St Petersburg, Castrén corresponds about the question with his wife, Natalia Tengström, who had expressed her and her father's (J.J. Tengström's) contentment about Castrén's decision to decline an adjunct's position in St Petersburg.¹⁵

Dialogue and writing the self: an explorer's identity in Castrén's letters

There is plenty of literature about the development of the culture of letter writing and the tasks given to letters in different periods of time. Since the late 1980s letters have been analysed as means of communication and as a means of constructing the self. Letters are a form of dialogue in which the participants cannot see each other in person, but in which they take each other into account in the way they select and formulate their thoughts into a written form. A letter brings a certain moment of the sender's life to the recipient, and it represents just that moment. In a letter one constructs roles for oneself in the world's complicatedness. For that there are different conventions and expressions that become intertwined with the real self of the writer, who is formulating his/her thoughts in a letter which both helped him/her to make his/her decisions and simultaneously created an image of him/her for the recipient. Behind these conscious and sometimes unconscious decisions, the writer's origins, sex, age, estate, and education impose their influence to how he/she writes. Constructing oneself by writing letters was usual, especially in the 19th-century culture of letter writing.¹⁶

- 15 Castrén to Natalia Tengström 15/27 Feb., 19 Feb./3 March 1850; Natalia Tengström to Castrén 8 March 1850. See also Eiranen 2019: 326–328.
- 16 Douglas 2011: 39–44; Liljeval 2007: 17; Lahtinen et al. 2011: 16–17, 21; Leskelä-Kärki 2011: 255–256, 261; Eiranen 2019: 35–37, 48, 197–203.

- 17 Lahtinen et al. 2011: 17.
- 18 See the travel reports in Castrén 2019b; Salminen 2019: 21.
- 19 E.g. Castrén to Rabbe, 13 Feb. 1842, Castrén to Willebrand 23 March/4 April 1842, Castrén to Sjögren 19 Sept./1 Oct. 1842.

There are private letters and letters meant for a larger audience. The border between these two types has varied in different times and places, and often one and the same letter contains parts aimed only for a private recipient and others written for public use. Reading letters aloud in a family or some other group was still a common custom in the 19th century, but Castrén also wrote for wider distribution via newspapers.¹⁷ Every letter tells us about its sender's relationship to the recipient or the readership it was aimed at. A relation of correspondence can be formal or informal, hierarchic or equal, symmetric or asymmetric, often depending on the ages and statuses and the personal relationship of the correspondents. All these factors affect how correspondents write to each other and what kind of topics they discuss and how.

Castrén was in an informal relationship with his friends of more or less the same age such as F.J. Rabbe and Fabian Collan, but also with J.R. Tengström, whom he had known since Tengström's childhood – despite the fact that Castrén was ten years his senior. Between Castrén and older relatives such as Jacob and Johan Abraham Fellman, informality meant that the uncles addressed to him as “brother” and used the second person singular, but Castrén, as the younger one, addressed them as “uncle” using the third person singular. His relationship to the members of the Imperial Academy of Sciences and other, personally still more unknown people was of a formal nature.

Little by little Castrén's letters to Sjögren became more open, and eventually as informal as was possible between an academician and a younger scholar in the hierarchical society of the time. It is possible to read in Castrén's letters to Sjögren that Sjögren's attitude towards Castrén had been very supportive along the years of preparation and the expeditions themselves and Castrén appreciated the support he got from Sjögren. Castrén and Sjögren finally commenced an informal correspondence in the summer of 1850, while Sjögren was in Helsinki, adopting the brother-uncle formula.

For public audiences Castrén constructed an image of himself as an explorer in his travel descriptions and reports. Some of the reports were meant only for the Academy of Sciences, some also for publishing.¹⁸ For a more restricted readership he also did the same in his letters.

In February 1842 in Inari Castrén was already adopting the image of himself as a smart traveller who has to fight every kind of obstacle, from cheeky dogs and self-willed reindeer to snowstorms, and who finds solutions thanks to his inventiveness. Irony, self-irony, and humour rather than arrogance are typical of Castrén's descriptions. On a more serious level Castrén describes to Sjögren the difficulties he has had with the Russian authorities.¹⁹ To Sjögren Castrén emphasizes from the beginning his ability to organize work. He also explains the

changes that have occurred because of the demands of his research. Neither does he hide the fact that his expertise is increasing fast, and he is quite biting in his assessments of people whom he considers not to be on the level they should be or whom he sees as having exaggerated self-esteem compared with their abilities, such as Archimandrite Vinjamin in Arxangel'sk or the Hungarian researcher Antal Reguly, who travelled in Russia at the same time as Castrén. It can be noticed that especially after meeting Sjögren in 1845 Castrén often writes to him very openly; this agrees with what is known about Sjögren as a supportive character who was easy to get in contact with.²⁰ In his letters, as well as in other descriptions, Castrén presents himself as having a strong will but being simultaneously generous and friendly towards the indigenous people he is meeting.²¹ Describing his work also means structuring it for himself and gaining an understanding of what he has done and what is to be done.

By the autumn of 1845 Castrén's written identity in his letters had become established, and there are no major changes in it during the subsequent three and a half years. In this respect his letters do not differ significantly from his travel reports and descriptions either.

After returning home Castrén is soon drawn into the everyday domestic affairs, but simultaneously the expeditions are reflected in the duties he describes and the plans he discusses. It is practically impossible to compare on the basis of letters what kind of effect the journeys had on Castrén's relationship with other people, because there are so few letters preserved from before his travels.

However, in the case of the professorship of Finnish Castrén is constructing his own self little by little as an academic representative of the Finnish language in Finland and positioning himself in relation both to other renowned men in the field and the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg.

Castrén's letters document how his concept of his own place and duties in society developed from his student years in the early 1830s until his academic establishment as a professor. They also reflect the relationship he had with the indigenous peoples and languages of the Russian Empire. They are the only dialogue-formed document that extends to the whole of his academic and scholarly life from student to professor. During his travels in Russia and Siberia and thereafter they add a more personal dimension to the communication we can read in other sources, such as travel reports and diaries. They also contain scholarly discussion documenting the process that led to his most important linguistic and ethnographic results.

- 20 Castrén to Sjögren, 14 Feb., 23 March/4 April, 21 May/2 June, 14/26 June, 19 Sept./1 Oct., 1/13 Nov. 1842, 30 March/12 April, 26 April/8 May 1845.
- 21 E.g. Castrén to Rabbe 5/17 Dec. 1842. Salminen 2019: 467–468 and also elsewhere.

Recipients of M.A. Castrén's letters

Timo Salminen

Alexander Armfelt. Drawing by Per Gustaf Fernlund. MVA History collection/ Enckell collection.

Armfelt, Alexander (Riga, 18 April 1794 – St Petersburg, 27 Dec. 1875/8 Jan. 1876), Count, student at the University of Uppsala in 1808, at the University of Edinburgh in 1810, and at the Academy of Turku in 1812, Doctor of Philosophy h.c. at the Alexander University in 1869, commenced a military career in 1814, retired as captain in 1827, director in the Bank of Finland in 1827–1832, Deputy Minister State Secretary of Finland in St Petersburg in 1834–1841, Minister State Secretary in 1841–1876. Councillor of State in 1833, Active State Councillor in 1835,

- 1 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12584>; Savolainen 2001/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3119>.

A.E. Arppe. Photo by Carl Adolph Hårdh, 1860s. MVA History collection.

Privy Councillor in 1843, Active Privy Councillor and a member of the Higher Privy Council of Russia in 1856.¹

Castrén did not know Armfelt personally. One letter from Castrén to Armfelt is preserved.

Arppe, Adolf Edvard (Kitee, 9 June 1818 – Helsinki, 13 April 1894), student at the Alexander University in 1833, graduated as Cand. Phil. (MA) in 1840, studied in Stockholm in 1841–1842, defended both his docent

- 2 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15064>; Savolainen – Pyykkö 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3121>; Pakkanen 1989: 67; Sulkunen 2004: 86, 258.
- 3 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12853>; Häkli 2002, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3140>; Sulkunen 2004: 260.

dissertation (*pro venia docendi*) and doctoral dissertation in 1844, studied at the universities of Berlin, Göttingen, and Paris in 1844–1846, travelled to Switzerland, Austria, the Netherlands, and England, Doctor of Philosophy in 1847, Docent in Chemistry at the Alexander University in 1844, Professor of Chemistry in 1847–1870, simultaneously Professor of Geology and Mineralogy in 1853–1867, Dean of the Physical-Mathematical Faculty in 1853–1861, rector of the Alexander University in 1858–1869, member of the Board of Censorship in 1862–1865, President of the Board of Publication in 1865–1877, the first Head of the Board of Industry in 1885–1890, Senator and Head of the Expedition of Trade and Industry in 1890–1894. Chancery councillor in 1859, raised to the nobility in 1863, Active State Councillor in 1869, member of the Diet in 1863–1864, 1872, 1877–1878, and 1891.

Arppe was a scholar in the field of organic chemistry and the discoverer of paranitroaniline and several fatty acids. Arppe achieved the construction of the new laboratory and museum building for chemistry, geology, and the historical and ethnographical collections (today Snellmaninkatu 5) in 1866–1869.

Member of the Finnish Literature Society in 1842, where he belonged to the radical Fennoman group led by Fabian Collan and Herman Kellgren. Although the young Arppe was politically liberal, as the rector of the university he became a conservative, strictly controlling the students' political activities. Married to Emilia Sofia Porthan (1822–1912) from 1848.²

The roots of Castrén's and Arppe's acquaintance can apparently be traced to the Finnish Literature Society. One letter from Castrén to Arppe (1844) is preserved.

Blomqvist, Alexander (Helsinki, 29 Dec. 1796 – Helsinki, 18 Dec. 1848), student at the Academy of Turku in 1815, Cand. Phil. in 1819, dissertation *pro venia docendi* in 1823, Docent in Greek literature in 1823, librarian of the Public Library in Helsinki (donated to the university in 1828) in 1826–1828, deputy librarian at the library of the Alexander University in 1828–1845, Professor of the History of Learning in 1838–1848, librarian (director) of the University Library in 1845–1848, journalist, editor, and publisher of *Finlands Allmänna Tidning* in 1825–1848. Published an important study on ethnographical methods in the history of literature in 1838.

Politically, Blomqvist was a conservative. Member of the Finnish Literature Society 1833. Blomqvist had a life-long and close contact with Academician Anders Johan Sjögren from his student years. Married to Christina Charlotta Harring (1798–1850) from 1826.³

Castrén most probably knew Blomqvist from the Finnish Literature Society, but they were not closely acquainted. Two letters from Castrén to Blomqvist (1842) are preserved.

L.M. Castrén with his family in 1869. MVA History collection.

Castrén, Lars Magnus (Ristijärvi, 19 Feb. 1806 – Kälviä, 31 May 1883), student at the Academy of Turku in 1823, ordination in 1828, priest in different parishes, vice-pastor in 1840, chaplain in Kempele in 1848–1857, vicar in Kälviä in 1857–1883. Dean in 1862. Married from 1844 to Brita Christina Amalia Snellman (1825–1899).⁴

M.A. Castrén's second cousin.⁵ Two excerpts from letters from M.A. Castrén to L.M. Castrén (1845, 1847) are preserved.

4 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13855>.

5 Bergholm 1901: 312 (Taulu 28).

- 6 Luukkanen 2000a, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4448>; Sulkunen 2004: 48, 63, 84–86, 263.

Fabian Collan. MVA History collection.

Collan, Fabian (Iisalmi, 18 Dec. 1817 – Helsinki, 17 Feb. 1851), student at the Alexander University in 1834, Cand. Phil. in 1839, MA in 1840, dissertation *pro venia docendi* in 1843, doctoral dissertation and Doctor of Philosophy in 1850, extraordinary assistant in the University Library in 1842–1844, editor-in-chief of *Helsingfors Morgonblad* in 1841–1844, lecturer in history, teacher of Finnish and director of the secondary school in Kuopio in 1844–1850, Adjunct of Philosophy at the Alexander University and editor of *Finlands Allmänna Tidning* in 1850–1851. Collan was one of the first medievalists in Finland who went to the original sources in his historical studies.

Member of the Finnish Literature Society in 1836, secretary of the society in 1841–1844, together with Castrén and (→) Johan Robert Tengström one of the first scholars to analyse the *Kalevala*.⁶

Castrén most probably became acquainted with Collan in the Finnish Literature Society. Ten letters from Castrén to Collan (1842–1847) are preserved.

C.R. Ehrström with his family. Raahe Museum.

- 7 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13694>; Sulku-
nen 2004: 264.
- 8 Salminen 2019: 22.

Ehrström, Carl Robert (Larsmo, 14 Sept. 1803 – Raahe, 13 May 1881), student at the Academy of Turku in 1822, Cand. Phil. in 1831, Med. Cand. in 1834, Med. Lic. in 1838, Doctor of Medicine and Surgery in 1840, District Medical Officer in Tornio in 1838–1855, in Raahe in 1855–1871. Married to Sofia Katarina Ekström (1815–1905).

Member of the Finnish Literature Society since 1832.⁷

Castrén most probably became acquainted with Ehrström in the Finnish Literature Society. Ehrström financed Castrén's trip to Lapland in 1838.⁸ Six letters from Castrén to Ehrström (1838–1850) are preserved.

Europaeus, David Emanuel Daniel (Savitaipale, 1 Dec. 1820 – St Petersburg, 3/15 Oct. 1884), student at the Alexander University in 1844, collected considerable amounts of folk poetry in Finland, Karelia, and Ingria, collected place-names, made archaeological excavations. One of the founders and editor of the newspaper *Suometar* in 1847–1850. Assisted (→) Elias Lönnrot in editing his dictionary. Because of his

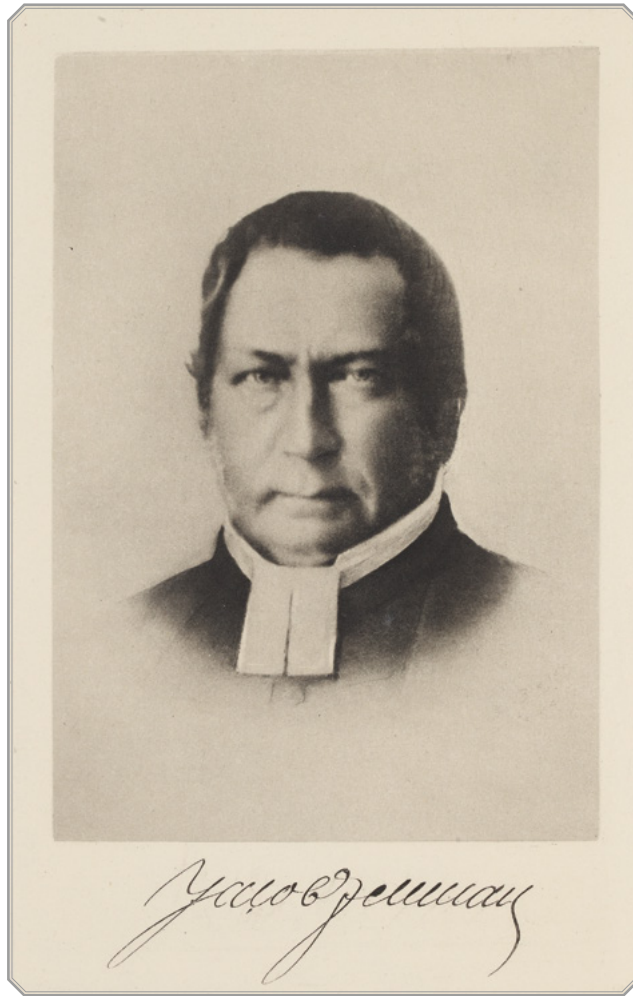
- 9 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16165>; Halila 1988; Kaukonen 1988; Heikkinen, K., 1988; Lehtikoinen 1988; Edgren 1988; Timonen 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4434>; Edgren 1988; Sulkinen 2004: 78, 107–115, 265.

D.E.D. Europaeus. Photo by J. Monstein, early 1860s. MVA History collection.

dissident opinions, unconventional ideas, and original character Europaeus was little by little displaced from the Fennoman community, mainly on the initiative of Lönnrot. Member of the Finnish Literature Society in 1846, member of its inspection committee in the late 1840s.⁹

It is not known when Castrén first met Europaeus. One letter from Castrén to Europaeus (1848) is preserved.

Jacob Fellman. MVA History collection/Antell collection.

Fellman, Jacob (Rovaniemi, 21 March 1795 – Lappajärvi, 8 March 1875), student at the Academy of Turku in 1811, ordination in 1815, vicar in Utsjoki in 1819–1832, in Lappajärvi in 1832–1875, dean in 1842. Published literature in Saami and collected material on the ethnography, mythology, history, and nature of Lapland. Also collected linguistic, zoological, and botanical material elsewhere. Member of several scientific associations both in Finland and abroad. Promoted industry in Lappajärvi. Member of the Finnish Literature Society from 1834. Married from 1835 to Helena Augustina Tavaststjerna (1804–1884).¹⁰

Castrén's uncle on his mother's side. Nine letters from Castrén to Fellman (1833–1850) are preserved.

- 10 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12445>; Kujala 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4435>; Sulkunen 2004: 265.

- 11 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12168>.

J.A. Fellman. North Ostrobothnian Museum.

Fellman, Johan Abraham (Rovaniemi, 20 Jan. 1790 – Oulu, 2 March 1863), student at the Academy of Turku in 1808, merchant in Oulu, owner of the Olhava glass factory in Ii and other industrial plants, ship-owner, magistrate in Oulu.¹¹

Castrén's uncle on his mother's side. Eight letters from Castrén to Fellman (1832–1849) are preserved.

Elias Lönnrot. Drawing by Johan Knutson, 1841. MVA/History collection.

Lönnrot, Elias (Sammatti, 9 April 1802 – Sammatti, 19 March 1884), student at the Academy of Turku in 1822, Cand. Phil. 1827, Med. Cand 1830, Med. Lic. 1832, Doctor of Medicine 1832, District Medical Officer in Kajaani in 1833–1853, Professor of Finnish Language and Literature at the Alexander University in 1853–1862. Collected folk poetry in Finnish and Russian Karelia and compiled two versions of the *Kalevala* and the *Kanteletar*. Travelled in Estonia in 1844–1845. Large number of publications in different fields of scholarship and knowledge, editor-in-chief and publisher of the magazine *Mehiläinen* in 1836–1837, 1839–1840 editor-in-chief of *Litteraturbladet* in 1847–1849 and of *Oulun Wiikko-Sanomat* in 1852–1853. One of the founders of the Finnish Literature Society in 1831, its secretary in 1831 and chairman in 1854–1863,

- 12 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13705>; Sulkunen 2004: 17, 178, 256, 297; Majamaa 1997, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2836>.
- 13 Salminen 2019: 25–26.
- 14 A. L. E. 1892; Anttila 1956: 518–519; Eiranen 2019: 81.
- 15 An aristocratic title granted by the Russian Emperor to an honourable public servant.
- 16 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13402>; Luther 2001b, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3591>; Sulkunen 2004: 80–81, 86, 92, 256, 283.

member of several learned societies in Finland and abroad, Chancery Councillor in 1862. Married to Maria Piponius (1823–1868), 1849–1868.¹²

Castrén knew Lönnrot from the Finnish Literature Society. They travelled together in Lapland and northern Russia in 1841–1842.¹³ Twenty letters from Castrén to Lönnrot (1841–1851) are preserved.

Pipping, Augusta: most probably Pipping, Christina Augusta (Helsinki, 17 Jan. 1829 – Helsinki, 1919), Senator Fredrik Wilhelm Pipping's daughter, artist and drawing teacher, director of the *Läroverket för gossar och flickor* secondary school in 1883–1884 and owner and director of the *Lyceum för gossar och flickor* school in 1885–1900.¹⁴

One letter from Castrén to Pipping (1851) is preserved.

Rabbe, Frans Johan (Eura, 25 June 1801 – Helsinki, 23 April 1879), student at the Academy of Turku in 1820, cand. phil. in 1825, MA in 1827, Doctor of Philosophy in 1827, Med. Lic. in 1831, studies in Sweden, Denmark, and Germany, Doctor of Medicine in 1832. Treasurer of the Board of Medicine 1834–1840, assessor 1840–1868, intendant of the Ulrikaborg baths in 1841–1862, secretary of the Central Mental Healthcare Administration in Finland in 1858–1868. Collected and published the medical decrees of Finland in four volumes. One of the founders of *Societas pro fauna et flora fennica* in 1821, the Finnish Literature Society in 1831, *Finska läkaresällskapet* in 1835, and the Finnish Historical Society (*Suomen Historiallinen Seura*) in 1872, chairman of the historical department of the Finnish Literature Society in 1866–1872 and the Finnish Historical Society in 1872–1879, treasurer of the Finnish Literature Society, editor and publisher of the journal *Suomi* in 1841–1843, editor of other scientific publications. Also active in other learned societies. Collected and published statistics, wrote and published biographical dictionaries. Chairman of the board of the Helsinki Savings Bank (*Helsingin Säästöpankki*) in 1856–1879. Court Councillor in 1868, *Kammarråd*¹⁵ in 1872. Married from 1836 to Henrietta Gustafva Aurora Reuterskiöld (1811–1880).¹⁶

Castrén most probably became acquainted with Rabbe within the Finnish Literature Society. Rabbe was Castrén's close friend and the most important caretaker of his affairs in Helsinki during his travelling years. Fifty-three letters from Castrén to Rabbe (1841–1848) are preserved.

Rein, Gabriel (Jääski, 8 Dec. 1800 – Helsinki, 24 June 1867), student at the Academy of Turku in 1817, Cand. Phil. in 1822, MA in 1823, dissertation *pro venia docendi* in 1825, Docent in History in 1825–1834, Professor of History at the Alexander University in 1834–1861, vice-rector of the university in 1845–1848, rector in 1848–1858, temporary head of the Central Statistical Bureau of Finland in 1865. As a historian mainly

F.J. Rabbe in 1857. MVA HiStory collection.

- 17 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13056>; Landgrén 2006, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3595>; Sulkunen 2004: 256, 283, 297.

Gabriel Rein in ca. 1862–1863. Photo by P. Chr. Liebert. MVA History collection.

a medievalist, politically liberal. Member of the censorship committee in 1842–1848. Chancery councillor in 1856, raised to the nobility in 1856. Member of the Diet in 1863–1864 and 1867. One of the founders of the Finnish Literature Society in 1831, its chairman in 1841–1853 and 1863–1867. Married to Sedig Edla Ekbom (1803–1849), 1829–1849.¹⁷

Castrén most probably knew Rein both from the Finnish Literature Society and the university. Three letters from Castrén to Rein (1841–1851) are preserved.

A.J. Sjögren in the early 1840s. Drawing by R. Hundrieser. MVA History collection.

Sjögren, Anders Johan (Iitti, 8 May 1794 – St Petersburg, 6/18 Jan. 1855), student at the Academy of Turku in 1813, Doctor of Philosophy in 1819, librarian of Count Nikolaj Petrovič Rumjancev (1754–1826) in St Petersburg in 1823–1829, Adjunct in the Imperial Academy of Sciences in 1829–1831, extraordinary Academician in 1831–1844, ordinary Academician of Finno-Ugric and Caucasian linguistics and ethnography in 1844–1855. Used an innovative multidisciplinary methodology to analyse the history and languages of the Finno-Ugric peoples and

J.V. Snellman in ca. 1846. Photo possibly by Fredrik Rehnström. MVA History collection.

supported other scholars in the field of Finno-Ugric studies. Court Councillor in 1833, Collegiate Councillor in 1838, Councillor of State in 1845. Sjögren made expeditions in different parts of the Russian Empire, including Finnish and Russian Lapland, the Volga region, and the Caucasus. Large number of publications. Married from 1832 to Gustava Sophia Laurell (1805–1880).¹⁸

Castrén met Sjögren personally for the first time in 1845 on the way to Siberia, but he had been recommended to Sjögren in 1838. Sjögren's influence and support were decisive in helping Castrén with his travels and scholarly career.¹⁹ Seventy-eight letters from Castrén to Sjögren (1838–1852) are preserved.

Snellman, Johan Vilhelm (Stockholm, 12 May 1806 – Kirkkonummi, 4 July 1881), student at the Academy of Turku in 1822, cand. phil. in 1831, MA in 1832, dissertation *pro venia docendi* in 1835, Docent of Philosophy at the Alexander University in 1835, study trips to several countries in 1837–1842, director of the secondary school in Kuopio in 1843–1849, journalist from 1844, Professor of Philosophy at the Alexander University in 1856–1863, acting Professor of Pedagogics in 1860–1861, senator and the head of the first department of the Expedition of Finances in 1863–1868.

Editor of *Saima* in 1844–1846 and *Litteraturbladet* in 1847 and 1855–1863. Strongly influenced by Hegelian philosophy. Published a large number of works on the national question and society on the basis of an idea of a civil society. As a senator concentrated on developing the economy of Finland and thus reforming the Grand Duchy. Member of the Finnish Literature Society from 1836 and its chairman in 1870–1874. Chancery Councillor in 1859, raised to the nobility in 1866. Member of the Diet in 1872 and 1877–1878. Married to Johanna Lovisa (Jeanette) Wennberg (1828–1857), 1845–1857.²⁰

Castrén most probably became acquainted with Snellman at the University, where they were docents at the same time in the early 1840s. Three letters from Castrén to Snellman (1844–1849) are preserved.

Tengström, Johan Robert (Turku, 24 May 1823 – Paris, 13 Nov. 1847), student at the Alexander University in 1839, MA 1844, Lic. Phil. 1846, Doctor of Philosophy in 1846, Docent of Philosophy in 1846–1847. Professor Johan Jakob Tengström's son. Editor of *Fosterländskt album*. One of the most important student leaders in Helsinki in the middle of the 1840s. Member of the Finnish Literature Society from 1842. Died during a trip he made together with Herman Kellgren to Paris.²¹

Castrén must have known Robert Tengström since the latter's childhood in the early 1830s, when as a student he lived with J.L. Runeberg, whose wife, the writer Fredrika (b. Tengström, 1807–1879), was the sister of Robert's stepmother. Travelled together with Castrén

- 18 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12677>; Branch 2002, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3634>; Sjögren 1955; Laine 2020.
- 19 Salminen 2019: 23.
- 20 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13700>; Klinge 1997/2015, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3639>; Sulkunen 2004: 286, 297.
- 21 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15660>; Klinge 2007, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2955>; Sulkunen 2004: 289.

22 Tallgren 1913: 17; Salminen 2019: 24.

J.R. Tengström in the early 1840s. Drawing by Maria Prytz. MVA History collection/Antell/Wadström collections.

in Karelia in 1839.²² Three letters from Castrén to Tengström (1845–1846) are preserved.

Willebrand, Knut Felix von (Uskela, 11 June 1814 – Helsinki, 18 Jan. 1893), student at the Alexander University in 1831, MA in 1836, Med. cand. in 1839, Med. lic. in 1840, Doctor of Medicine and Surgery in 1840, study trips abroad in 1843–1853. Senior physician of the 1st Finnish naval battalion in 1842–1850, Adjunct of Medicine at the Alexander University in 1843–1852, Professor of General Pathology in 1856–1874, Director-General of the Board of Medicine in 1863–1890. Councillor of State in 1867, Active State Councillor in 1874, Baron in 1889. Member of the Diet in 1863–1864, 1867, 1872, 1877–1878, 1882, 1885 and 1888. Carried out several reforms of the network of hospitals in Finland and reformed Finnish medicine on the basis of international innovations.

K.F. von Willebrand in the early 1860s. Photo by C. A. Brunstedt. MVA History collection.

- 23 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14889>; Savolainen 2001c, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3689>; Sulkunen 2004: 292.
- 24 Kunze 1970.
- 25 Модзалевский 1908: 2, 32–51; Бобынинъ 1902.

Secretary of *Finska läkaresällskapet* in 1850, 1852–1853, chairman in 1851, 1854–1855, founded the journal of the society, chairman of *Societas scientiarum fennica* in 1860–1861, member of several learned societies in Finland and abroad, member of the Finnish Literature Society from 1840. Married from 1850 to Anna Sofia Jaenisch (1830–1914).²³

Castrén most probably knew Willebrand from his student years. Six letters from Castrén to Willebrand (1838–1851) are preserved.

Zetterquist, Carl Gustaf (1816–1902), a Swedish consulate secretary.²⁴

Castrén did not know Zetterquist personally. One draft of a letter from Castrén to Zetterquist (c. 1846) is preserved.

The Imperial Academy of Sciences in St Petersburg was formally founded in 1724 following the German pattern and opened in 1725. In the 18th century the academy was both a research and an educational institution. It was reformed in 1803 as a research institute. Simultaneously, the academy was divided into two classes or departments, a physical-mathematical and a historical-philological-politological one. The department of Russian language and antiquities, consisting of 20 members, was founded in 1841. In Castrén's time the academy was led by Count Sergej Semënovič Uvarov (1786–1855, president of the academy in 1818–1855). Castrén mostly addressed his letters to the permanent secretary of the academy, the mathematician Paul Heinrich von Fuss (1798–1855). Fuss was a member of the academy from 1818.

During the years 1838–1852, when Castrén was in contact with the Academy, the members (adjuncts and academicians) of its historical-philological department were Karl Theodor Hermann (1767–1838, statistics and political economy 1810–1838), Johann Philipp Krug (1764–1844, history 1807–1844), Christian Martin Fraehn (1782–1851, Oriental antiquities 1817–1851), Januarij Osipovič Jarcov (d. 1861, Oriental languages 1818–1861), Christian Friedrich Gräfe (1780–1851, Greek and Roman antiquities 1820–1851), Isaac Jacob Schmidt (1779–1847, Oriental literature and antiquities 1829–1847), Anders Johan Sjögren (1794–1855, history 1829–1831, history and Russian antiquities 1831–1844, the languages and ethnography of the Finnish and Caucasian tribes of Russia 1844–1855), Marie-Félicité Brosset (1802–1880, Armenian and Georgian literature 1836–1880), Nikolaj Gerasimovič Ustrjalov (1805–1870, Russian history and antiquities 1837–1870), Peter von Köppen (1793–1864, statistics 1837–1864), Bernhard Dorn (1805–1881, Oriental languages 1839–1881), Otto von Böhtlingk (1815–1904, Sanskrit language 1842–1894), Ernst Eduard Kunik (1814–1899, history 1844–1899), Ludolph Stephani (1816–1887, Greek and Roman antiquities 1850–1887), and Konstantin Stepanovič Veselovskij (1819–1901, political economy 1852–1901). Karl Ernst von Baer, a member of the physical-mathematical department, was also important for Castrén and his travels.²⁵

Castrén was hired by the academy in 1844. Nine letters from Castrén to the academy (1844–1847) are preserved.

The Imperial Alexander University of Finland (in Helsinki) was founded as the Royal Academy of Turku in 1640 and moved to Helsinki in 1828 after the great fire of Turku (1827). In Castrén's time the affairs of the university were regulated by the statutes of 1828. Until 1852, the university was divided into the four traditional faculties, those of theology, jurisprudence, medicine, and arts (philosophy). The university was governed by a senate (*Consistorium academicum*), chaired by the *Rector Magnificus* and consisting of all professors. Every faculty was led by a faculty meeting, consisting of professors and adjuncts. The system was reformed in 1852. The faculty of arts was divided in two (historical-philological and physical-mathematical faculties), and the University Senate consisted of 12 professors on the basis of seniority, two from each of the three old faculties and three from each of the two new ones.²⁶

Castrén addressed letters both to the university senate and the faculty of arts. Ten letters from Castrén to the university institutions (1832–1851) are preserved, seven of them in Castrén's own hand and three written by others on his behalf.

Treasury of the Province of Uusimaa. The roots of the division of the Grand Duchy of Finland into counties or provinces (Fi. *lääni*, Swe. *län*) can be traced to the medieval kingdom of Sweden, part of which the later Finland also was, but the system gained an established form in the administrative reform of 1634. Provinces were a regional unit for state administration, led by governors. In 1831–1917, Finland was divided into eight provinces. From 1828, the treasury of the Province of Uusimaa also collected the taxes determined for the university instead of the university itself.²⁷

One letter from Castrén to the Province of Uusimaa (1851) is preserved.

Tomsk Governorate Postal Office. The Russian postal administration was subordinated to the Ministry of the Interior, formally from the founding of the ministry in 1802, in practice from 1806. It was divided into seven *почтамт* districts, under which there were 44 Governorate post offices, 111 town post offices, and one border post office. Moreover, there were 225 town postal delivery agencies (*почтовые экспедиции*) and 201 district (*уездная*) ones. The system was reformed by the founding of the Central Postal Board of Russia, closing the *почтамты*, and dividing the post offices into classes in 1830.²⁸

One draft of a letter from Castrén to the Tomsk Governorate Postal Office (1845) is preserved.

- 26 Klinge et al. 1989: 146, 483–484; Castrén 2017a: 167.
- 27 Nummela 1978: 3928; Klinge et al. 1989: 149.
- 28 Энциклопедический словарь... XXIV: 802–803.

Letters written in 1832

1 **Helsinki, 9 April 1832, to the Senate
of the Imperial Alexander University**

HYKA KoA Consistorii Academici Acter för år 1832, Ec 6

Magnifiçe Herr Reçtor, få oçk Amplisimum Çonfistorium!

Wid återbefättandet af de för i Termin ledig-anflagna Stipendierna wågar underteçknad ödmjukast anhålla att komma i hög-gunstig åtanka; oçh framhårdar jag i djupaste wördnad

Magnifiçi Herr Reçtors, få oçk Amplisfimi Çonfistorii

Helsingfors den 9 April 1832

Ödmjukaste tjenare

MACastrén
oftrob[othniensis]

2

Uskela, 10 July 1832,
to Johan Abraham Fellman

SLSA 1185.3

Sent without envelope, sealed with red sealing wax and the initials MAC, the address written on the last page:

Råd- och Handelsmannen
Herr Joh: Abr: Fellman.
Uleåborg.

Ärade Morbror!

Ehuru jag i enlighet med mitt fiſta bref war finnad att afbida råd, tjenliga till utweklandet af de nu för handen warande obehagliga omftändigheterna, finner jag dock wid en nogare öfwerläggning att äfwen derwid möta mig olägenheter, förorſakade af de widriga omftändigheter ſom drabbat mig och hvilka fordra en ſnarare utwekling, än ſom wore möjlig, i händelſe jag enligt min förefats ſkulle fullfölja wid afbidandet af råd utaf Morbror.¹

Då nu ſakernas ſtällning är ſådan, will jag fjelf upptaka råd för mig och framſtälla dem för Morbrors gränſkning. Will jag fortſätta den bana jag beträddt, blir wiſtelfen wid univerſitetet en owillkorlig omftändighet. Att åter upphöra med min förefats, är icke ändamålsenligt. Ännu har jag litet hopp om att erhålla acaſademisk condition². Derom kan förſt i höft lemnas ett nogare refultat; ty ſaken beror af denna omftändighet, huruwida nemligen Doctör Bonsdorff³ kan erhålla en Informator, ſom äger tal-färdighet i Tyska ſpråket. Således återſtår endast en fråga, ſom likwäl är hufwudſaken, hwilka mått och ſteg jag bör widtaga för att ſkaffa mig den anbefallda uniformen⁴, ſamt i händelſe jag ſkulle gå i miftning af den acaſadem[iska]

- 1 Most probably, Caſtrén means economic difficulties here. He had been immatriculated into the university at the beginning of the ſpring term in 1830 but had already had to take an appointment as a domestic tutor in Uſkela, ſouth-ſwestern Finland, after ſome months. At the beginning of 1832 he had, however, returned to his ſtudies in Helsinki. Tallgren 1913: 16–17. (TS)
- 2 An “academic condition” meant a poſition as a domestic tutor, who, together with his pupil, ſtayed in a university city at the expense of the latter’s guardian. Svenska Akademiens ordbok (1898), http://www.saob.se/artikel/?unik=A_0787-0109.FqKv. (TS)
- 3 Caſtrén means Profeſſor Johan Bonsdorff (1772–1840) and his ſon Johan (1817–1893), to whom Caſtrén delivered a private matriculation certificate in 1837. Later in life he was a ſea captain. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=10389>, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15539>. (TS)
- 4 Students were, at least in principle, obliged to wear a uniform from 1817 onwards. The regulations were tightened in 1832 and eſpecially in 1851, but loosened again in 1860. The original wiſh to get a uniform was propoſed by the ſtudents themſelves, but the uniform was actually preſcribed by the Emperor, and by the 1850s, it had become a means to control the ſtudents

and their political demonstrations. Klinge 1978: Liite 64–66; 21–25, 146, 149, 203; Kaarninen – Kaarninen 2002: 64. (TS)

5 Castrén most probably means Isak Montin (1775–1851), then vicar of Siikajoki, who was married to Hedvig Sofia Castrén (1775–1840). Isak Montin had three sons, which means that “the younger son” is either Isak Albert Montin (1810–1880) or perhaps more probably Robert Vilhelm Montin (1813–1895). Isak Montin’s younger brother Abraham Montin (1780–1861), then vicar of Pudasjärvi, had several sons, but only the eldest of them had reached adulthood by 1832. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=10856>; <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14579>; <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11006>. (TS)

6 Lieutenant-Colonel, later Colonel Samuel August Möller (1783–1840) was married to Matthias Castrén’s daughter Gustava Matilda (1792–1862), M.A. Castrén’s cousin. Bergholm 1901: 314 (Taulu 34). (TS)

7 Uskela is situated in southwestern Finland at N67°42'12" E28°18'18" (N60°25'7" E23°9'9"). (TS)

conditionen, bärgnings-medel för nästa termin. Till desfa ändamål finner jag åtminstone 100 R[iks]d[a-ler] wara behöfliga. Till att undanröjda desfa hinder har jag uttänkt följande plan. Emedan Kyrkoh[erde] Montins⁵ yngre son åtog sig att draga förfärg om att Öfwerfte-Lieut[enant]fkan Möller⁶ skulle blifwa erindrad om sitt löfte, och äfwen jag fjelf beflutat göra detfamma, hoppas jag derföre att jag fnart nog skulle kunna godtgöra Morbror eller den som åtog sig att biträda mig med ifrågawarande penninge-lån. Då jag redan i nästa mån’ tänkt refa till H[elsing]fors, wore det derföre högst nödwändigt för mig att erhålla fagde peningar redan i början på nästa månad.

Efter att fålunda hafwa utredt mina omständigheter, kanfke icke på bästa fätt, men åtminstone på bästa fätt jag kunnat göra det,

framhärda jag i djupa ste wördnad

Morbrors

ödmjukaste tjenare

Uskela⁷ den 10 Julii 1832.

M,A,Çastrén.

Helsinki, 3 September 1832,
to Johan Abraham Fellman

SLSA 1185.3

- 8 *föret [...] afhandlat* || *föret af-*
handlat
9 *äro [...] misfoster* || *äro mis-*
foster
10 *jag, [...] beskriwa* || *jag*
beskriwa

Ärade Morbror!

I okunnighet om Morbror erhållit mitt bref af den 12 Julii skref jag wid min afresa ifrån Uskela några få rader till Morbror angående penningar. Jag hade väl Commissionairer få väl i Åbo, som Hel[sing]fors, som skulle meddela underrättelse åt mig om alla till mig inlöpande bref, men igenom deras vårdslöshet inträffade, att jag blef tvungen att förnya min anhållan, emedan jag befarade att mitt förra bref icke kommit Morbror till handa. Med färdedes tillfredställelse haft jag att aflägga min ödmjuka tackfägelse öfver de godhets bewis, hvarmed Morbror städse omfattat mig. Icke har jag krafter, icke förmåga att wedergälla dem med ord; känslan må tala. Enligt mitt sista bref lofwade jag göra en kort öfversigt öfver den i mitt fednaste bref omnämnda condition, samt öfver de akademiska conditionerna generelt.

Utom hvad jag föret⁸ i det förra ämnet afhandlat, kan jag, med aktning till Doctor Bonsdorffs person, endast tillägga, att hans handling häri, likfom uti allt annat, äro⁹ endast misfoster och chimärer, stridande emot det allmänna begreppet, menniskan äger om det rätta och tillbörliga. Hvad den fednare omständigheten åter widkommer, vill jag,¹⁰ få wida utrym[m]et medger beskriwa den, samt omnämna att: här finnas tre underwisnings-anstalter, nemligen 1mo) Laurelfka skolan, wid hwilken ett gosfe-barn, som knappast hunnit inhämta de allmänna grund-elementerna, kan emottagas, 2) Bell-Lancafterfka Instituter-na, hvarmed förhållandet är det samma, med undantag

- 11 The “Laurell School” means the *Helsingfors Lyceum*, a private grammar school founded in 1831 by Docent (later Professor of Dogmatics) Axel Adolf Laurell (1801–1852), together with Johan Jakob Nervander (1805–1848), Johan Ludvig Runeberg (1804–1877), Bengt Olof Lille (1807–1875), Carl Henrik Ståhlberg (1799–1878), and Nils Abraham Gylden (1805–1888), belonging to what was called the Saturday Society. Founding new schools in Helsinki became necessary after the move of the university from Turku to Helsinki in 1828. The aim of the *Helsingfors Lyceum* was to educate its pupils with modern methods and to give them a firm basis for academic studies. It was an elite school. One of the reasons for founding a new school was that the reputation of the Helsinki Trivial School was poor. Trivial schools were the traditional way to the university from 1649 until 1843. While the trivial schools emphasized classical languages, in the *Helsingfors Lyceum* the teaching of modern languages and mathematics played an important role. Physical punishment and violence were not accepted. In Bell-Lancaster schools the older pupils taught the younger ones as assistant teachers. There were three Bell-Lancaster schools in Finland, in Turku (1820), Vaasa (1827), and Helsinki (1839). These schools were later to become integrated into

att äfven flickor här emottagas, 3°) En Trivial-fçhola, hwilken de oförmögnares barn beföka. Härtill kommer ännu, att wid alla desfa anstalter meddelas samma kunfkaps-flycken, fom wid wanliga Trivial-fçholor, och uti den förftnämnda ännu wida mera.¹¹

I anledning häraf finner Morbror således att de academiska [conditionerna] äro oåtkomliga. Skulle någon anförtra fina barn i omwårdnad åt en privat Lärare, få bör denne owillkorligen wara philos[ophiae] Magister, och kan en Student blifwa delaktig af dem, få äro hans fkyldigheter åtföljda af samma rättigheter, fom wid den Bonsdorffska conditionen, han är flaf näftan hela dagen af sin lärjunge, och förtjenar på ett helt år en lumpen summa peningar. Om således en Student kan emottaga en condition, få bör detta fke på lands-orten, men såfom jag redan förut omnämndt, få kan detta icke fke i affeende å mig, emedan mina forfkningar nu mera endast fysselfätta sig med det rent Wetenfkapliga. Men nu uppstår en swår fråga; hwarmed skall jag underhålla mig wid academien? Jag finner att Morbror för närwarande är mitt enda stöd, jag finner också att tiderna nu (och få länge politiken står uppå samma ståndpunkt, fom nu) äro alltför swåra för att Morbror kunde låta sina penningar ligga utlånta på fådana händer, fom hos mig. Jag förutfätter således att den enda utvägen för mig är att låna, i fynnerhet derföre att det för mig är omöjligt att förtjena och äfwen derföre att jag till nästa promotion kunde blifwa Magister med heder, i fall mina tillgångar wore bättre. Men ännu är frågan obefwarad och fålunda måste jag äfwen lemna den för denna gång. Hwarje råd wore vid denna tide-punct välkommen¹², hwarföre jag, i händelse Morbror skulle kunna upptaka något i affeende å mina penninge-tillgångar wore Morbror oändligen förbunden.

Ännu icke har jag uppköpt kläde till uniforms-furtouten, och i händelse Morbror skulle kunna affkicka och förtro mig detta, samt något groft till

en kappråçk, få wore jag equiperad för en längre tid. Kläder äro här enligt berättelsen 25 procent dyrare än i Uleåborg. Ett misöde, fom drabbade mig genom införandet af uniforms furtouten kan jag icke underlåta att förtälja. Då jag 1830 om vintern uppköpte mig en kapproçk¹³ för 10 R[iks]d[aler]¹⁴, war jag finnad att med det förfä förfe mig med en bättre; likväl uthärdade jag dermed till fißledne termin, då jag förlåg mig med en furtout tjenlig att användas fåfom öfverplagg och fåfom bonjour¹⁵. Nu är den för närwarande otjenlig till bågge ändamål, ehuru den kostade mig 50 R[iks]d[ale]r. Mitt Stipendium uppgick å fißledne termin till 5 Rd B[an]co; doçk tröfä mig kamraterna med ett stipendium af 30 Rd^t B^{co} eller med ett lägre publikt, fom är 75 Rub[el], för i termin. I fißledne termin woro alla Stipendierna få upptagna, att något ftort icke war att hoppas, ehuru mig wederfors en ftor orättwifa wid utdelningen. Min fpeculation att under lof-termin förtjena, gick förlorad. Under detta års förlopp hafwa mina penni[n]ge-utgifter¹⁶ uppgått till omkring 200 Rd, få att, om jag afdrager hvad fom åtgått uti kläder, ftöflor, Collegier och böçker, knapt 100 Rd återftår till uppehållet. När jag nu blir equiperad, få kan [jag] flå mig ut med åtminstone 200 Rd om året utom den termin, då jag disputerar *pro Exerçitio*, hvilken disputation enfamt kostar 75 Rub.

Jemte min wördnads-anmälan till mina flägingar har jag äran

H[elsing]fors
den 3 Sept[ember] 1832.

*Förblifven
Morbrons
Örnjukaße ffinare
M.H. Astorén.*

P.S. Çholeran fkall wara på Çhronftadt¹⁷, några påftå, äfwen på Sweaborg¹⁸ och i Petersburg. Sjukhuferne äro äfwen här i ordning.¹⁹

the elementary school system. Luukkanen 2002: 99–100; Ruuth 1951: 449–454, 461–465; Somerkivi 1977: 20–28. (TS)

12 Sic.

13 kapp-/roçk

14 The abbreviation Castrén uses is one of the two common abbreviations used for *riksdaler* in Sweden, although it was often abbreviated with a figure forming the letters RD. One *riksdaler* banco was equivalent to 1.63 ruble banco in 1832. Bank of Finland Museum, Money value converter, <http://apps.rahamuseo.fi/rahanarvolaskin#ENG>. (TS)

15 Pro bonjour.

16 *penni[n]ge-utgifter* || penni[n]-gar

17 Kronstadt, a fortress founded in 1704, since 1723 a town on an island before St Petersburg, at N59°59'25" E29°46'40". Today, parts of Kronstadt are inscribed into the Unesco World Heritage list. Павлин-нов et al. 2010; Unesco World Heritage Centre: Historic Centre of Saint Petersburg and Related Groups of Monuments, <https://whc.unesco.org/en/list/540>. (TS)

18 Sveaborg, since 1918 Suomenlinna, a fortress founded in 1748 on the islands before Helsinki, at N66°8'54" E24°59'6". During the period when Finland was an autonomous Grand Duchy within the Russian Empire (1809–1917), Sveaborg was under the direct jurisdiction of Russia. World Heritage Site Suomenlinna, <https://www.suomenlinna.fi/en/>. (TS – JJ)

- 19 A cholera epidemic reached Helsinki from St Petersburg in 1831, but the town was spared in 1832 and afterwards, until the next wave in 1848. Waris 1951: 154–155; Wiherheimo – Rein 1951: 316–317; Bonsdorff 1975: 81–82. (TS)

P.S. Hus-hyrorna hafwa fallit betydligt, men maten är ftegrad. Med desfa penningar kan jag slå mig ut till näfta termins början och i fall mitt Stipendium blir något ftörre äfwen något in på näfta termin.

P.S. I händelfe Morbror içke wore i tillfälle att affända kläde till uniforms-furtouten, få kunde jag ännu möjligen umbära det, blott jag fkulle äga kapproçk för att dermed öfwerfkyla det inre.

Letters written in 1833

4

Helsinki, 7 January 1833,
to Johan Abraham Fellman

SLSA 1185.3

Ärade Morbror!

Att fe fig hyllad med goda råd, är i fanning ett intryck, fom lifwar hwarje individu. Med warm känsla får jag derföre återbära min tackfägelse till Morbror för meddelandet af de råd, hwars förluft utan twifwel wore för mig oerfättlig. Oerfättlig wore den af den grund, att, emedan jag i nära sex weckors tid varit angripen af en fjukdom, hvilken, under namn af koppor, ej lemnar, att jag få må fåga, någon obefökt, jag numera är alldeles utblottad och till och med fkyllidig. Då förhållandet nu är fådant, är jag werkligen bragt i för lägenhet, huru jag fkall bära mig åt i frågan om mina oekonomifka förhållanden. Gerna fkulle jag fkrifwa derom till Farbror; men härwid möter den fwårigheten, att han må hända wore mindre benägen till en flik omftändighet, hellft han i fin tanke kunde anfe fig alltför mycket plågad, då förmodligen äfwen Alrik²⁰ under fiftledne termin ej lemnat honom ofkonad. Men i fynnerhet är hufwud-fwårighet den, att ett dylikt företag, om det²¹ än fkulle lyckas, ej få haftigt kunde realiferas, fom fakernas nuwarande ftällning påfordrar. Af den anledning tycker [jag] mig denna gång ej kunna wända till honom. Twifwel underkastadt torde det

- 20 Jakob Alrik Castrén (1811–1873), M.A. Castrén's cousin, later a surveyor. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14695>; Bergholm 1901: 317 (Taulu 46). (TS)
- 21 *det än fkulle* || *det fkulle*

- 22 Jacob Fellman; see p. 39.
 23 *fjukdom nu råkat* || *fjukdom råkat*

äfwen wara, om jag genom Morbror Jacobs²² åtgärd kunde komma till målet, i fynnerhet, fom fkyndfamhet är af nöden.

Att åter befwära Morbror, är werkligen smärtande, och kan ingalunda förswaras med annat willkor, än med tillhjelp af det gamla ordspråket: ”nöden känner inga lagar”. Af nämnda grunder, ehurudana de än må wara, vågar jag derföre wända mig till Morbror med anhållan att erhålla ett något större lån än jag i fästledne termin trodde mig komma att behöfwa. Med nästa höft tror jag ändteligen mina utfigter uppklara, ehuru alla tackkelfer ännu icke äro afhöljda.

En urfäkt till desfa ofstādade rader kan jag ockfå icke underlåta att omnämna: den härrör af mina fjuka ögon, hvilka, ehuru annars starka, i anledning af min fjukdom²³ nu råkat i förfall.

Härjemte har jag äran framhärda
 Morbrors

Ödmjukaste tjenare
 M,A,Çastrén.

Helsingfors den 7 Januarii 1833.

5

Helsinki, 14 February 1833,
to Johan Abraham Fellman

SLSA 1185.3

Sent without envelope, the address written on the last page:

Råd- och Handelsman
Högaktad
Herr J. Abr. Fellman

Remnants of red sealing wax.

Ärade Morbror!

Likafå ohöfligt det wore, att i tysthet förbigå min
taçkfamhet öfwer Morbrors wälwilja för mig, likafå
omöjligt blir det för mig att kunna med ord tolka
denfamma, och infeende omöjligheten här af öfvergå
jag till ett annat ämne, hwilket jag aldrig trott mig
komma att afhandla. Jag will derföre blott widröra det
för att ej lemna mitt rykte till pris för en ogrundad
opinion. I förbigående will jag dock omnämna, att jag
få fattat betydelsen af ordet academie, och anledningen
med des stiftelse, att det är en skola, der i synnerhet
menniskans fedlighet bör utbildas.²⁴ Att jag är denna
åfigt tillgifwen och föker fullfölja den, derom kan jag
wål aldrig öfwertyga någon, men mitt samvete tröftar
mig dermed, nemligen med det, att jag föker det Rätta.
Att åter en laftfull kamrat fwärtat mig, kan jag wißer-
ligen ej annat än fägna mig åt, eller åtminstone tycka
mer om, än skulle han berömt min çarakter; ty det
fednare förutsätter att jag wore en hans like. Hwad
åter det beträffar, att jag vågar kalla den okände kam-
raten laftfull, härleder sig deraf, att han helt wißt måste
wara det, för att kunna fwärta sin kamrat. Härtill will
jag endast bifoga, att, som ingen människa är felfri och
aldrig kan hinna till fullkomlighet, endast närma sig

- 24 Castrén's thoughts seem to be related to Johann Gottfried von Herder's (1744–1803) idea of the relationship between the particular and general and the individual and communal in society, although it is probably exaggerated to search for a far-reaching philosophical background for them, especially in this young phase of his life. Johan Vilhelm Snellman (1806–1881) also presented similar ideas later. Moreover, it was especially important according to the new German ideal of a university to develop the students' intellectual and moral wisdom. In Finland, this idea was supported by the leaders of the university, because a combination of knowledge and high morals was seen as the only protection Finland had. Rantala 2006: 398–399; Klinge et al. 1989: 47–49. (TS)

- 25 Sic, an unidentifiable word.
 26 Simon Vilhelm Appelgren (1786–1854), rector of the trivial school in Oulu in 1825–1838, thereafter vicar of Carleby. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11708>. (TS)
 27 Johan Ludvig Runeberg (1804–1877), Docent of Eloquencia, later lecturer at the secondary school in Porvoo, but known above all as a poet. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13687>; Klinge 1997, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2846>. (TS)
 28 Carl Henrik Ståhlberg (1799–1878), a teacher at the *Helsingfors Lyceum*, later director of the secondary school in Viipuri, thereafter vicar in Pielavesi. Castrén's predecessor as the secretary of the Finnish Literature Society in 1839–1840 and also later an active promoter of the Finnish language. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13328>; Sorvali 2007/2016, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4612>; Pikkanen 2004a: 38–39. (TS)

denna, få medger jag ganska gerna, att jag ej är dem förutan; men min affigt är att ej fela, ehuru jag i handlingen någon gång måste afstå från mitt beslut eller min affigt i anledning af oförutsedda hinder, få följer här af att då min affigt är god (hvaraf mitt samvete berömmar sig) jag är berömmvärd, ehuru min handling, såsom fådan eller i och för sig ej bär berömmets stämpel. För öfrigt vill jag ej omnämna annat än att hvar och en, som studerar på graden, vanligen får detta bränmärke; ja hvad mera är, få sluta de okläfkt²⁵ Studerande af uttrycket: "han studerar på graden", till "han är hög-färdig". Hvad mina ekonomiska förhållanden beträffar, få är det ingen möjlighet, att få någon akademisk condition; ty det uppdrag jag lemnat åt fem färfkilda profesorer, att nemligen beförja om en akademisk condition för min räkning, förfäkra de alla wara omöjligt att verkställa, hvarföre jag troligen åter i vår måste lemna akademien på en tid. Det enda medlet att få någon förtjenst här, wore att Rector Appelgrén²⁶ skulle hänwisa några Valedicer till mig, ty de kunskaper, som komma att meddelas åt dem, tilltror jag mig förmågan att känna, och desutom kunde jag genom Mag. Runeberg²⁷, Ståhlberg²⁸ och dylika utmärkta män utan omvägar skaffa dem betyg till Student-examens undergående. Härjemte förblifwer med djup wördnad

Morbrors

H[elsing]fors
den 14 Febr[uarii] 1833.

ödmjukaste tjenare
M,A,Castrén

P.S. I fall [jag] utan afbrott kunde blifwa wid akademien, få skulle jag troligen i nästa höft redan få ett Stipendium af 100 eller minst 75 Rubel i termin. Sifta termin belopp det sig redan till 45 Rb. och blir troligen det samma äfwen i termin.

6

Helsinki, 26 May 1833,
to Jacob Fellman

KA 602:109.3

Sent without envelope, the address written on the last page:

Kyrkoherden
Högärewördige Herr Jacob Fellman.
Gamla Carleby
✠
Lappajärwi.

Remnants of a seal with red sealing wax.

- 29 *dag* [...] *brefvet*, || dag,
30 The merchant Langén cannot be identified. (TS)
31 Possibly meaning Lieutenant Erik Höök (1792–1848) from the Finnish customs service, but it is not possible to identify him definitely. Wikipedia: Berndt Höök, https://fi.wikipedia.org/wiki/Berndt_Höök. (TS)
32 “A certain Falck” cannot be identified. (TS)

Ärade Morbror!

Enligt Morbrors skrifwelse af den 10de Maji, befökte jag famma dag²⁹ jag erhöi brefvet, eller den 24, Handelsman Langén³⁰, för att göra mig underrättad om, huruvida çhaifen war hitfänd eller ej. Han kunde ockfå icke göra vidare befked för denfamma, än att Lieutenant Höck³¹ icke afländt den åt honom, utan förbundet sig att med en wifs Falck³² affända den till Österbotten. Sålunda ur stånd fatt att widtaga några anstalter i affseende på nämnda çhaise, antyder jag blott att Morbrors önskan wore att inom denna månads utgång erhålla den. Huruvida ofwanbemälte Falk intill des kommer att begifva sig åstad, kunde Handelsman Langén ej göra reda för. Emellertid har jag ockfå ej af mina kamrater erhållit något löfte angående çhaifens framfcaffande; ty, få wida det endast är möjligt, att en framkommer på den och Studenter wanligen färdas två med en häft, få wore allas fordringar att af Morbror erhålla halfva skjutfen. Derom har jag welat underrätta Morbror af den anledning, att om nämnde Falck möjligen kom att rygga för sitt löfte, Morbror då skulle låta mig weta, om ej Morbror wille beftå halfva skjutfen till

Lappajärwi, i fall çhaifen med annat willkor ej kunde transporteras. Hwad ytterst Morbrors fråga angående min refa till Österbotten beträffar, få är jag i desfa dåliga omständigheter alldeles ur stånd, att fatta något beslut. Det fäkra är, att i fall jag kunde se någon utfigt att qwarftanna wid universitetet i nästa termin, jag ingalunda skulle företaga mig en refa till Uleåborg, emedan en sådan refa är åtföljd af wida större omkostnader än lifvet här. Men emedan nu alldeles inga utfigter äro för handen, få skulle jag ödmjukaft anhålla att Morbror yttrade sin tanka och meddelade mig råd i affeende på de mått och steg, Morbror anser för tjenligaft att widtaga. Hårtill bifogar jag min önskan att Morbror i sin nya station måtte få erfättning på lidna förluster, hvarjemte jag har äran framhärda

Morbrors

Ödmjukafta tjenare

Hel[sing]fors den 26 Maji 1833.

M Al. Çaftrén.

7

Helsinki, 31 October 1833,
to Johan Abraham Fellman

SLSA 1185.3

Ärade Morbror!

Med innerlig tackfamhet erkänner jag den uppoffring, som Morbror åter gjort, för att bana mig vägen till det mål, hvars ernående är utfatt för många befvärligheter. Efter något mer än ett år kan jag ernå detta mål, endast jag wid univerfitetet får egna min möda åt studierna. Dertill ges i fanning ej stora förhoppningar, ty ännu har jag ej fått förfäkran på den condition, som för en tid tillbaka erbjöds mig, och som redan skulle taga sin början med denna termin. Förhållandet är nemligen det, att en rik egendomsägare wid namn Ranken hade lemnat i uppdrag åt Doctor Bonsdorff, att beförja om en lärare för hans son³³. Doctor Bonsdorff öfverenskom derom med mig. Efter en tid gaf Ranken återbud, men lofvade infända sin son hit i höft, och anhöll tillika, att jag skulle åtaga mig hans underwisning. Men det oaktadt är denne ej hitkommen; icke en gång underrättelser om fakens förhållande har han meddelat hvarken åt Doctor Bonsdorff eller åt mig. Emellertid har mitt beflut blifvit att åtminstone stanna kvar wid univerfitetet denna termin, hufvudsakligen på den grund, att Doctor Ilmoni³⁴, under hvilken jag aflade min Disputation, befriade mig ifrån de flesta utgifter, som åtfölja nämnde disputation, få att jag endast kom att derföre erlægga 40 Rubel, då den annars kostar minst 100. Det var nemligen en middag, som jag måste bestå åt de Profesorer och andra Officierer, som deltog, eller hade någon befattning wid disputation. Äfven ifrån denna afgift hade han befriat mig, i fall detta låtit göra sig. Nu mera återstår för mig till gradens vinnande blott en skrifning, pro gradu kallad, hvilken

- 33 Castrén means the estate-owner Jacob Engelbrecht von Rancken's (1796–1859) son Osvald Ferdinand (1818–1837). Wasastjerna 1880: 249. (TS)
- 34 Immanuel Ilmoni (1797–1856), Doctor of Medicine, subsequently a professor in different fields of medicine. He was also known as a poet and belonged among the founders of the Finnish Literature Society. Castrén's first printed academic "work" was a medical dissertation presented under Ilmoni. While the actual text was written by the supervising professor, the aim of such dissertations was to test the Latin skills of the students. Ilmoni 1833. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12699>; Railo 2004/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3490>; Pikkanen 2004a: 35–36. (TS – JJ)
- 35 denna || termin
- 36 Carl Reinhold Sahlberg (1779–1860), Professor of Zoology and Botany, a noted entomologist. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=10919>; Leikola 2001c, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3616>. (TS)

- 37 Nils Abraham Ursin, later af Ursin (1785–1851), Professor of Anatomy and Physiology, vice-rector of the Alexander University in 1831–1839 and rector in 1839–1845. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11946>; Railo 2007, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3674>. (TS)
- 38 Carl Daniel von Haartman (1792–1877), Professor of Surgery and Obstetrics, later Director-General of the Board of Medicine in Finland. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11967>; Savolainen 2000, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7589>. (TS)
- 39 Erik Gabriel Melartin (1780–1847) Professor of Dogmatics, appointed Archbishop of Turku in 1833. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11084>; Tiensuu 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3555>. (TS)
- 40 Gustaf Gadolin (1769–1843), Dean of Turku, earlier Professor of Theology. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=9990>; Väisänen 2000/2012, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3193>. (TS)

jag kommer att aflägga i nästa höft, hvarefter jag genast begynner med mina tentamina. Desfa upptaga wanligen en tid af 5 a 6 månader. Ännu har jag ej bestämmt mitt lefnadsyrke och kan ej bestämma det, få länge jag beror af pecuniära förhållanden. I fall jag dock i likhet med de fleste härwarande Magistrar kunde, fåsom fådan här räkna på goda inkomfter, få skulle jag stanna qwar en längre tid wid univerfitet, och wända mig kanfke åt Theologiens studium. Med inkomfter, fådana, fom de fleste Magistrar ha här wid privata läro-anfalter wore det ingalunda fwårt, att tänka på denna bana. De kunna göra sig räkning på 15 a 1600 Rubel årligen. Jag har således inga fkäl, att befara, att fåsom Çandidat kunna uppehålla mig här, och till och med betala mina skullder, i fall tiderna ej förändras. Det är wäl fwårt, att bygga sitt hopp på framtiden, men ock omöjligt för hvar och en, att i ett eller annat affeende undandraga sig detta. Mitt bemödande har åtminstone varit, att få litet fom möjligt bero af den, men detta beroende har varit oundwikligt och om jag i detta affeende wändt mig till Morbror, få har detta fkett med det innerliga och allwarliga beflut, att få fort fom sig göra låter, ställa allt åter till rätta. För öfrigt får jag tillägga, att jag, om ockfå jag stannar qwar wid univerfitetet, ej tror mig behöfva göra stora lån, emedan mitt lif nu är ganska billigt. Det, fom mest bekymrar mig, är att jag i denna³⁵ eller åtminstone i nästa termin måste lägga mig till kläder... Såfom en nyhet af högsta wigt, hvilken Profesforerne Sahlberg³⁶, Urfin³⁷ och Hartman³⁸ o.a. berättade mig wid disputations-middagen i går, får jag förtälja, att Profesfor Melartin³⁹ blifvit utnämnd till Biskop. Detta torde fmärta Gadolin⁴⁰, fom redan flyttat in i Biskopshuset... Härjemte har jag äran framhärda

Morbrors

ödm[jukaſte] tjenare

Helsingfors den 31 Octob[er] 1833

M,A,Çastrén.

Letter written in 1834

8

S.d. 1834, to the Senate of the Imperial Alexander University in Helsinki

HYKA KoA Consistorii Academici Acter för år 1834, Ec 8; submitted
on 6 June 1834

Magnifiçe Herr Reçtor, få oçk Amplisfimum Çonfifto-
rium Açademicum!!

Hos Eders Magnifiçens, få oçk Amplisfimum Çonfifto-
rium Academicum wâgar undertecknad, kallad få wäl
af anhöriga, fom af egen känsla att wårda en fjuk oçh
lidande broder⁴¹, i djupafte ödmjukhet anhålla om
tillåtelse att från universitet afresa, innan fifta Stipendi-
at-uppropet för sig gå[tt] med bibehållande af hela det
stipend[ium] fom i annat fall fkulle komma att tillfalla
honom[.]

Framhårdar med djupafte wördnad

Magnifiçe Herr Reçtors, få oçk Amplisfimi Con-
fistorii Academicı

ödmjukaste tjenare
Mathias Alexander Çastrén.
Öfterbottning och Ekeftubbisk
Stipendiat⁴².

- ⁴¹ Meaning Erik Kristian Cast-
rén (1802–1848), vicar of
Muonio in 1830–1834, who
became mentally ill. YOM
1640–1852, [https://ylioppilas-
matrikkeli.helsinki.fi/henkilo.
php?id=13871](https://ylioppilas-
matrikkeli.helsinki.fi/henkilo.
php?id=13871). (TS)
- ⁴² The Ekestubbe Fund was
founded with the estate-
owner Erik Ekestubbe's
(1704–1745) bequest to the
Academy of Turku. The
funds were meant for stu-
dents of agriculture, tech-
nology, and mining, but as
Castrén's example shows,
they were also awarded to
students of other disciplines.
Soikkeli 1910a; 1910b. (TS)

Letter written in 1835

9 S.d. 1835, to the Senate of the Imperial
Alexander University in Helsinki

HYKA KoA Consistorii Academici Acter för år 1835, Ec9; submitted on
14 November 1835

Magnifiçe Herr Reçtor och Amplissimum Confistorium!

Hos Eders Magnificens och Amplissimum Çonfistori-
um wågar underteçknad i djupašte ödmjukhet anhålla,
att wid utdelningen af de nu ledig-anflagne Stipendier
utan förnyad examen komma i hög-gunstlig åtanka.

Med djupašte wördnad framhårdar

Magnifiçi Herr Reçtors och Amplissimi Çonsistorii

ödmjukašte tjenare
Mathias Alexander Çastrén
Oftrobottniensis.

Letters written in 1836

10

[Helsinki, c. April 1836],
to Johan Abraham Fellman

SLSA 1185.3

Ärade Morbror!

Upptagen af tentamina har jag varit twungen att ända hitintills uppskjuta den dyraſte och käraſte af mina ſkyldigheter, den att frambära tacksamhetens och erkänslans ringa gärd för den välgerning, ſom jag af Morbror nyligen åtnjutit. Denna välgerning är för mig af få mycket ſtörre värde, ſom den i behofwets ſtund blifwit mig bewisad. Jag ſkall alltid veta att ſkatta det goda, jag af Morbror rönt, fåſom ett medel till befordrande af det mål, hvarefter jag ſträfwar – och ett medel i många afseenden. Sjelfva medvetandet deraf, att man, fåſom det heter, åtminſt one icke helt och hållet ”fjelf dragit ſig fram” bidrager ovilkorligen till mycket godt, men i fynnerhet till ett preservativ emot den peſt, ſom i våra dagar mer än någonsin gracerar – jag menar, egenkärlekens fåfånga, hvars dödande utgör vilkoret för allt fannt framskridande äfwen på Vetenskapens område. Ja! jag tror, vet och är öfwertygad derom, att egenkärlek och fann lärdom icke kunna förenas. Derför anfer jag hvarje feger öfwer mig fjelf och min egenkärle wilja för wida herrligare än alla ſegrar på Vetandets fält, och hvarje åt mig bewiſt välgerning likaså mycket fåſom medel till befordrande af en fedlig wilja, ſom af ett wetenskapligt framskridande. Det är wäl fannt, att känſlan af oberoende är nödwändig för inre lugn,

- 43 Nils Fellman (1807–1864), chaplain of Liminka from 1831. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14314>. (TS)
- 44 *Socken* || Sokne männerna

fom utgör eller åtminstone borde utgöra målet för allas fräfwanden; men jag är för ingen sak Morbror få mycken tack fkyldig, fom derföre, att Morbror aldrig låtit mig känna bördan af detta beroende. – Det hopp har aldrig fvikit mig, att då jag med redlig wilja arbetar i ”Herrans gårdar”, han ock fkall låta en dag uppgå, då jag är i ftånd, att betala mina fkulder. Men till förekommande af det fom möjligen kunde hända Morbror och dem fom hjälpt mig fram, har jag beflutit att i näfta fommar asfurerat mitt lif, och hoppas att Morbror billigar detta fteg. Det är få mycket nödvändigare, fom jag i anledning af de dryga till promotionen hörande afgifter i vår måfte göra upp ett större lån. Wäl har jag varit villrådig, om jag bör låta promovera mig och derigenom åsamka mig en fkuuld af 400 Rubel, men det måste väl fkrida derhän, emedan min tilltänkta lefnadsbana annars blefwe tillftängd. – Min belägenhet är wisserligen swår, men den tröften återstår mig dock alltid, att ej hafwa förfofvit min tid.

Med högaktning framhårdar

Morbrors

Adm. tjemare

Mahastren

Endast fåfom ett post scriptum må jag bifoga, att klädet legat flera dagar i staden, innan det kom mig tillhanda, famt att detta till en del är orfaken till mitt dröjsmål i afseende på detta bref. – Det är måhända ännu en nyhet för Morbror, att jag håller på att tentera till Philosophiæ-Candidat examen, fom jag kommer att aflägga den 2 Maji. I ögonblicket fkall jag begifva mig på den 6te tentamen.

Just fom jag höll på att försegla mitt bref, kom Nils Fellman⁴³ och berättade att hans fpekulation på Sotkamo misfkyckats, ehuru hans anbud var det högsta, neml[igen] 4076 Rubel. Consiftorium wille hellre arrendera det åt Socken⁴⁴ för 1 Rubel mindre. Hade Sokens Ombudsmän velat componera med Nils, få hade arrendet ej vida öfverftigit 2000 Rubel.

Helsinki, 7 May 1836,
to Johan Abraham Fellman

45 *beror* || <--->
46 *redan i* || vid

SLSA 1185.3

The letter is torn/worn in places.

Helsingfors den 7de Maji 1836.

Ärade Morbror!

Med längtan har jag fett den dag till möte, då jag kunde underrätta Morbror om lyckligt öfverstånden Candidat-examen. Den dag är nu kommen, och jemte det jag fänder underrättelsen derom, kan jag icke underlåta att, om ej med många och granna, men få mycket hjertligare ord uttala min tacksamhet för det Morbror gjort till att hjälpa mig fram till ett mål, hvarefter jag få länge sträfvat och nu omsider ernått. Men att på jorden ha nått sitt mål, betyder föga. Ty fedan man kommit till ett mål, förestår att sträfwa efter ett annat, och få i oändlighet, ty jordelivet är ett ökande och icke finande. Det är alltså ännu ingen tid för mig att hvila på mina lagrar. Det är på denna grund, som jag i dag offrat mig i religionens tjänst och låtit inskrifva mig såsom den der hädanefters ärnar studera Theologie. Jag kommer att göra en vidlöftigare kurs och ännu en tid flanna kvar vid universitetet, men huru länge, beror⁴⁵ af omständigheterna.

I mitt fista bref till Morbror yttrade jag min förlägenhet i afseende på mina peninge-utsigter. Denna förlägenhet har blifvit allt större och större, fedan jag erfarit, att här icke finnes tillgång på de böcker jag kommer att behöfva redan⁴⁶ i början af mitt Theologiska studium. För mitt Candidatkap har jag redan erlagt 66 Rubel. Efter 3 veckor måfte alla, som ämna sig fram till promotionen i förkott erlægga 100 R[iks]d[ale]r. Det är beräknadt, att de för alla, få väl närvarande som

- 47 1 riksdaler banco = 1.91 rubles
 banco in 1836. Thus Castrén
 counted that he would have
 to pay 382 rubles banco for
 his MA title. As he had al-
 ready paid 66 rubles banco
 for his Cand. Phil. degree, the
 total sum would come to 448
 rubles. Bank of Finland Mu-
 seum, Money value convert-
 er, [http://apps.rahamuseo.fi/](http://apps.rahamuseo.fi/rahanarvolaskin#ENG)
[rahanarvolaskin#ENG](http://apps.rahamuseo.fi/rahanarvolaskin#ENG). (TS)
 48 There is a hole in the page.
 49 under || på
 50 näft || det

frånvarande, gemensamma promotions-avgifter belö-
 pa sig till 200 Rd^r. Härtill komma hvarjehanda färflilta
 utgifter, fåsom kläder, ring, spännen och annat hvad till
 uniformen hörer. Detsutom har jag lefvat hela denna
 termin på skuld, emedan jag ej haft tid att fysselfätta
 mig med disciplinar. Allt detta måste betalas efter några
 veckor. Mig förefår alltså ej annat än att göra ett lån
 af minst 500 Rubel.⁴⁷ Det är smärtande och nedtryck-
 ande, men jag kan ej hjälpa det.

Alltför oförwägen skulle jag vara, om jag kunde
 göra anförsk på att af Morbror ännu erhålla ett lån.
 Men om Morbror ville bevisa mig denna oförtjenta
 ynnest och hjälpa mig på rätt hälft med en mindre
 summa, få skall jag bjuda till att här få låna hvad som
 brister. I annat fall vågar jag anhålla om (ty hvad vågar
 man ej i nödens stund?) att Morbror ville teckna sitt
 namn jemte [ti]tulatur⁴⁸ och viftelseort under⁴⁹ med-
 följande skuldse[del, kan]ske att jag med Morbrors till-
 hjälp i Uleå[borg kunde] få en annan Borgesman. No-
 tarius [Publicus b]ehöfver ej bekräfta Borgesmannens
 veder[häftighet. M]en i fall jag på allt detta erhåller ett
 jakande eller nekande svar, få anhåller jag ödmjukast,
 att med det första möjliga erhålla det. Ty ännu i den-
 na månad måste jag prästeras första delen af nämnda
 summa.

Med verklig högaktning framhärdar

Morbrors

ödm[jukaste] tjänare
 MAÇastrén.

P.S. Så när hade jag glömt, att underrätta Morbror om
 mitt utslag vid Candidat-examen. Det utföll fålunda,
 att jag inalles erhöi 18 röster, och af 3 deras högsta
 vitsord och af 2 näft⁵⁰ det högsta. Jag har alltså anled-
 ning att vara nöjd med mitt utslag. Kamraterna fåga
 väl, att jag bort få mera, men man får vanligen altid en
 och annan röst mindre än man redligen förtjent, och
 gör klokast om man ej knotar deröfver.

Formuläret för Borges-förbindelsen lyder fälunda:

För ofwanftående lånefumma, ftor oo (utföres äfven med bokftäver) Rubel B[an]ço Asfign[ationer] med derå förskrifwen och löpande ränta, famt fullgörandet af i öfrigt åtagen förbindelse gå underfkrifne en för begge (alla) och begge (alla) för en proprie borgen. Som [härm]ed⁵¹ försäkras. Ort och tid.

[N.N.]

N.N.

[Çarakter oc]h viftelseort. Çarakter och viftelseort.

[Sigi]ll

Sigill.

Notarius Publicus behöfwer ej bekräfta Borgesmännens wederhäftighet.

51 The same hole in the page as above, reverse side.

52 Castrén made a journey to Finnish Lapland and also some places in Swedish Lapland in the summer of 1838. Castrén 2019b: 70–251, where the places mentioned by Castrén are also explained. The events described in this letter are to be found in different versions on pp. 72–82, 157–160 and 201–207, with pp. 203–207 forming a draft of this letter.

53 Nastrand or Náströnd is the icy shore of the dead in the north, according to Scandinavian mythology. Nationalencyklopedin 14: 36; Snorres Edda: 58 (§ 34), 89 (§ 52). (TS)

54 Jan Ackersdijck (1790–1861), Adjunct Professor of Law at the University of Utrecht, later Professor of Law and rector at the same university. Utrecht University Library: Collectie Ackersdijck, <http://repertorium.library.uu.nl/node/2704>; Haltsonen 1968: 31; Castrén 2019b: 73–75. (TS)

55 Carl Robert Ehrström. See p. 37.

56 Jakob Fredrik Blank (1808–1860), MA in zoology, later Dr. Med. and municipal physician of Nykarleby (Swe.)/Uusikaarlepyy (Fi.). YOM 1640–1852, <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=14277>. (TS)

57 Josef Vilhelm Durchman (1806–1891), a clergyman in several parishes, chaplain of Inari 1838–1847, vicar of

Letters written in 1838

12

Muonio, July 1838,
to Knut Felix von Willebrand

SLSA 1185.3

Muunioniska d. Julii 1838. ”Eo jam ventum est!”⁵²

Broder Knut!

Mindre i förhoppning och afsigt att genom desfa rader förkaffa dig ett wanskligt nöje för några ögonblick, än att fjelf i minnet återkalla ett och annat, som ej kunnat få ett rum bland mina öfriga refe-anteckningar, företager jag detta Nastrands⁵³ arbete: att ännu en gång förnya refan ifrån Öf[ver-]Torneå till Muunioniska. Följ med, om du icke har något bättre att uträtta.

– – Profesfor Ackersdijk från Utrecht⁵⁴ höll redan på att beräkna midsommar-folens läge öfver horisonten wid midnatten, då jag i fällfkap med Ehrström⁵⁵, Blanck⁵⁶, Durchman⁵⁷ och en ung Tysk, wid namn Vermehren nådde högsta spetsen af Avafakfa. Solen, som under wandringen uppför berget, war undanfkynd af närgränsande höjder, lyfte nu högt öfver horisonten; ej en enda molnfläck fördunklade dess fken, som härligt afspeglade sig på en spegelklar wattenyta. Wi stodo stumma af förtjusning på vårt Olympus, och blickade än på folen i norr; än bortwände wi det bländade ögat på jordiska föremål, hvilka väl ej i lika hög grad tillfredsstälde vår nyfikenhet, men dessto mer talade

till känslan. Härwid företedde sig ungefär följande skådespel: På öftra sidan af Awafakfa flyter i flere bugter Tengeliä elf genom en mängd smärre fjöar, kringränner berget i norr, och löper få i fyndig riktning wid foten af berget, tills den på omkr. $\frac{1}{4}$ mils afstånd förenar sig med Torneå elf, som å ömse sidor ledagas af höga och, få långt ögat når, sig ej ändande berg. Invid de begge floderna fer man kringpridda⁵⁸ grupper af hus, hvilka, ifrån Ava fakfa befkådade mera likna lekfaker än menniskoboningar. Landet v[ester] om Torneå elf, eller Svenska sidan är genom fina höga bergstoppar och det underbart formade Luppiåwaara storartadt, men föga omvexlande. En och annan by vid foten af något berg, eller om du få vill: vid elfstranden och Matarengi kyrka äro ett antilagiştiçon emot det intryck som en vild natur förorlfakar. – Allt detta borde efter min tanke [må-laren]⁵⁹ forgfälligt upptaga; men jag skall icke förlåta honom om han glömde att på sin tafla förflytta den brokiga menskligheten uppå berget. Här står in primo loço afsides ifrån alla andra en höglärd, perukerad Profesfor ifrån Tyskland, Holland eller Frankrike, och drar några mystiska streck på sitt plån, troligen för att wisa för werlden att han är en stor man. Han slutar sin calcul, sticker pappret omfångsfullt i fickan,⁶⁰ och aflägnar sig utan att bewärdiga den öfriga menskligheten med en enda blick. Lyckfam refa, H[er]r Profesfor! – En forgfällig Çritiçus upptäcker utan möda ett och annat älfkande par, som i annat ändamål än Profesornöker ensligheten – vidare: någon poetisk yngling, som försmäktar under bördan af ömma känslor och sköna tankar. Men eho här poetisrar, har den olyckan att oupphörligt påminnas om sin jordiska tillvaro af en mängd trasiga ungar, som pipa efter kopeken. Desfa agera⁶¹ efterspelet på Awafakfa, som visserligen liknar ett drama Satyriçon. Till samma ändamål tjena de flesta Fruntimmer, som nojsa kring fina çaffepannor, och wifa uppenbart att deras innehåll förtjusar dem vida mera, än Guds sköna werld. Om de lösflita sig ifrån sitt kära caffè-bestyr och för fyns [skull]

- Ruovesi 1853–1879. YOM
1640–1852, <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=13893>. (TS)
- 58 *kringspridda* || på d
59 Mscr: målaren
60 *fickan*, [...] *utan* || fickan, utan
61 *agera* || äro

- 62 *ännu ledsagade* || åtföljde
 63 Frans Michael Franzén (1772–1847), a romantic poet and Professor of History and Morals at the Academy of Turku in 1801–1810, later a priest in Sweden, Bishop of Härnösand in 1831–1847. Franzén visited Luppio in 1802 while travelling around the Gulf of Bothnia from the Finnish side to the Swedish one. Klinge 2001a, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2609>; Fredholm 1887: 30. (TS)
- 64 Karl Arvid Castrén (1790–1864), vicar of Ylitornio in 1824–1848, thereafter of Alatornio, M.A. Castrén's second cousin. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatriikki.helsinki.fi/henkilo.php?id=12458>. (TS)
- 65 It remains unclear whom Castrén means here.

kafta en nådig blick på den obetydliga punkten i rymden, få är man färdig att skratta deråt. Åtminstone war detta fallet med mig, då jag såg sina 20 Fruntimmer stå likaom ställda i parad, och påtagligen märkte att deras tankar figurerade för helt andra föremål än folen och befynnerligen för çaffepannorna. Wid ett fådant tillfälle lockade jag Toveri till mig och pekade på folen. Hunden förstod min mening och ställde sig i fronten samt såg på folen med vida större förtjusning än någon af dess granar. Bönderna utbrusto härvid i ett gapskratt och fruntimren togo sin retraite till çaffepannorna, smakade än en gång på nektarn och aflägsnade sig. Ingen beklagade forgen, allraminst wi, som nu woro kungar i leken. Hvad tror du, vi företogo oss? Först tömde wi naturligtwis ett par bout[eljer]. Sedan läto wi bönderna mot betalning vältra stenblock utför en ättestupa. Derpå fjöngo wi och klingade och drucko hela werldens skol. Först kl[ockan] 4 på morgonen aflägsnade wi oss åtföljda af en talrik skara bönder, som sedermera ännu⁶² ledsagade oss $\frac{3}{4}$ mil utför floden. På återfärden fjöngos många vackra wifor; äfwen bondflickorna förmådde wi att fjunga: "Arvon mekin anfaitfemme" samt andra national- och orten tillhöriga fånger. Midsommardagen bivityade wi Gudstjensten i Alkula, och gjorde e[fter]m[iddagen] en wandring till underberget Luppia, hvaröfwer du snart får läsa en bättre beskrifning än den jag förmår gifva i ett "qwäde af Franzén"⁶³. Aftonen tillbragte Ehrström och jag hos Proften⁶⁴ i fällskap med de fruntimmer, wi träffat på Awafakka. Huru tror du vi togo oss ut i våra resrockar, piex-ftöflor, med långt hår och långt skägg? Icke ingåfwor vi färdeles hög tanke om oss och vårt uniwerfitet hos de Svenska damerna (nb. de flesta i fällskapet voro Svenskar).

d. 25. I dag gjorde wi vår första ex[c]ursion på via hybrida. Härwid upplifvades mina barndomsminnen – desfa englar som skänka ljus och lif åt hjertat; – men det gick mig lika befatt som Sçenander⁶⁵ hvarje gång han fatte sig för att poetisera. Du påminner dig väl bland

annat, huru han knäböjde för den Alsmäktige i en myrstaçk och hans prosaiska uppvaknande på detta altare. Jag hade wid en forfs ftigit ur båten och wandrade på en grön äng med hjertat fullt af fordna minnen. Under desfa betraktelfer fästades mitt öga på en dyrbar relik, – en wandringsftaf, fom en bonde för två år sedan lemnade mig, då jag wandrade genom fkog och ödemark och flutligen kom till hans ensliga hydda. Denna färd och ändamålet för denfamma har jag väl i någon poetisk ftund omtalat för dig. Således till käppen och mina phantasier! Som jag gick med blicken fästad på min ftaf, och derpå med färdeles wälbehag⁶⁶ betraktade bokftäfverna M.A.Ç., dem Emma⁶⁷ med egen hand graverat⁶⁸, famt den wackra fnodden, hände fig att jag under gåendet på en smal bro hufvudftupa nedföll uti en gyttig bäçk. Då jag brasfades mig opp derifrån, krosfades käppen. Denna katastrof bildade öfvergången till en mäktig prosaisk finnesftämning. Ja! när jag nu tänker derpå och tillika på mitt⁶⁹ wåta och orena tillftånd hela den dagen, är jag färdig att utftryka⁷⁰ den ifrån mina refeminnen. Således blott ett par anmärkningar rörande den dagen! Middagstiden⁷¹ pasferade wi Kattilakoski – belägen 2 mil norr om Öfw[er] Torneå- och 6 n[orr] om Neder Torneå-kyrka – och anmärkningswärd derigenom att polarcirkeln pasferar öfver den. I denna forfs nödgades wi af alla krafter hjelpa karlarne att draga båten dels i watten dels efter land. Wid ett arbete af förra flaget hände, medan karlarne woro i land, att tåget braßt tvenne gånger, och wi hafwa blott att tacka Guds förfyn att vår egendom af omkring 600 R[ubel]s värde icke dränktes i böljorna. För öfrigt är fådant arbete, i fynnerhet om någon derjemte ftakar i båten, mycket befvärligt, och åftadkom hos mig blåfor under fotbladen. Man nödgas nemligen härvid fpringa af alla krafter långs efter en ftenig ftrand. –

Efter en ytterligare fortsatt färd af 2 mil togo wi nattqwarter⁷² i Turtola hos Œkon[omie] Direkt[ör] Ekström⁷³ – en mycket gäsfri och intresfant man med

66 *wälbehag* || uppmärksamh[et]

67 Emma Elisabet Castrén (1819–1890), M.A. Castrén's cousin and beloved at the time. Emma Castrén was a daughter of Zachris Castrén (1782–1818), chaplain of Säräisniemi. Bergholm 1901: 317–318 (Taulu 48); Castrén, L., 2005: 97. (TS)

68 *graverat* || graverade

69 *mitt* || den

70 *utftryka den* || 1. låta hela den dagen || 2. ftryka ut hela den dagen

It is unclear whether Castrén struck out the words *hela* and *dagen* before replacing *ftryka ut* with *utftryka* or after it.

71 Middags-/tiden

72 *nattqwarter* [...] *hos* || nattqwarter hos

73 Nils Ekström (1785–1870), administrative county district clerk of Tornio and industrial entrepreneur. Aska 2004: 85–96; Ruisniemi 1969, <http://www.svanstein.be/byn/elina.html>; Teerijoki 2007: 473; Castrén 2019b: 76. (TS)

- 74 *den* || *desfa* trakter
 75 *midnattsfolen* || *midsom-*
marfolen
 76 *på* || *från*

tre tärnor, hvilka alla tractera piano. Sådant består i Lappmarken. En i alla afseenden besynnerlig Lappmark! Träder man i en bondstuga, äro golf, tak, väggar och husgerådsfaker, med ett ord allt, få städadt, rent och fejad, att man tror sig vara bjuden till gäst. Filbunkorna äro få väl ut- som inwändigt förträffliga – smöret ypperligt; – men rågbröd och fisk äro rariteter. Så när hade jag glömt fåga, att bönderna mäktadels hafwa skilda sommar- och vinterrum samt att i afseende å bekväma boningar en verklig wurm är rådande hos innewånarne vid Torneå och i synnerhet Kemi elf. Hwarigenom äro de då Lappar? Kanske genom en låg grad af förståndsodling! Detta bestrider sig fjelft, få wida de äro ett handlande folk; och allenast genom handels speculationer kunna de uppehålla sig i desfa ofructbara nejder. Innewånarne vid Torneå elf handla blott med smör, som de transportera till Norrige, hvarest för ett Lth betalas 6– 7 R[iks]d[ale]r. Icke des mindre hafva ifrån öfver- och neder-Torneå samt Kemi ja till och med från Ijo Socken, för att ej tala om Muonioniska – under de nu på hvarandra följande 10 miswäxt-åren oräkneliga skolor utwandrat till Norrige och lifnära sig der såsom arbetare wid kopparverket i Alten. Af 1500 der warande innewånare skall wida största delen utgöras af Finnar –

Lappmark må således denna trakt endast i den mening benämnas, att Lappen för några århundraden tillbaka bebott den⁷⁴. Wisserligen äro här ännu i dag Lappfamiljer bofatta, men de lefwa likafom på nåder – uppehålla sig i skogstrakten, der de wårda om böndernas renar.

d. 26. Sedan vi åter betraktat midnattsfolen⁷⁵ – men denna gång ej på⁷⁶ Awafakfa, utan ifrån Ekströms windsfönster, och derpå sofwit några timmar, togo wi afsked af vårt wälwilliga herrskap, väl wetande att wi nu wände ryggen åt den civiliserade menskligheten. Jag har sedermera skrattat åt min barnslighet; – men det är wist att jag med ganska bittra känslor färdades första qwart milen ifrån Ekström. Tanken på 130–150 mils

ödemark afspeglade sig nu för mig med helt andra färger än i Helfingfors. Att jag⁷⁷ der med romantikens färgglans afbildat för mig Lappmarken, infåg jag först nu rätt tydligt. Men naturen och mitt isolerade läge i werlden hafva hos mig hälft åftadkommit en förtjenst: den, att icke ångra ett steg jag en gång fattat. För ångern, få i religiös som verklig (hvardaglig) mening, är jag en främling, och mitt walförak är alltid Göthes härrliga ord:

”Nicht hilft Ungeduld, noch weniger Reue
Jene vermehrt das Schuld, diese schafft neue”.⁷⁸

Dermed tröftade jag mig äfwen nu, och blickade åter med tillförligt det kommande till möte. – Derpå framtog jag ur min renfel en Lapps Grammatik⁷⁹, och dränkte alla bekymmer i grammatikaliska hårklyfverier. Un[der] denna fysfelfättning hade allt omkring mig antagit ett förändradt utseende. I trakten af Karungi (ett kapell under Alk<u>la och föder om Moderkyrkan) hade wi blifvit öfwerraskade af ett mycket bergigt land. Bergen hade hitintills troget åtföljt oss, men nu (omkr. 1 ½ mil n[orr] om Turtola) fågo wi blott widsträckta ängar, och i ställe för vinkelrätt ur elfven uppdykande hållar fanka stränder. Wid stränderna lågo stora isfitycken, hvilka i förenig med kalla vindpustrar öfvertygade oss, att wi nu woro inom zona frigida och snart skulle få se Nores⁸⁰ marmorpalatser – snöfjällarne. – Närmaste station ifrån Turtola är Peldo by. På Gästgifweriet rådde utomordentlig snygghet, – men fattigdomen var så stor att wi ej kunde erhålla annan förtäring än halmblandadt kornbröd, godt smör och (o, tanta miseries!) uppvärmd furmjölk. Folket var likväl mycket wälmenande – en förtjenst, som enl[igt] min tanke mera tillkommer de på Svenska fidan bofatte Finnar, än våra Ryska landsmän. Ifrån Peldo fortfatte wi refan emot natten och kommo 2 ¼ mil framåt eller till Kardininen (på Svenska fidan), förrän folket uppstigit. Här war så fattigt, att två af fällskapet måfte ligga på golfwet med sina renslar till hufvudgård och kapprockar till täcken. Man⁸¹ klagade mycket öfwer en

- 77 jag der med || jag med
78 The German poet Johann Wolfgang von Goethe's (1749–1832) words in his *Sprichwörtlich* (1827), actually 'Nichts taugt Ungeduld, / Noch weniger Reue; / Jene vermehrt die Schuld, / Diese schafft neue'. Goethe s.a.: 90. (TS)
79 Apparently, the Northern Saami grammar published by Rasmus Rask on the basis of Knud Leem's earlier work. Leem 1748, Rask 1832. (JJ)
80 Nore, a dwarf in Scandinavian sagas. Snorres Edda: 43 (§ 14). (TS)
81 *Man klagade* || Här klagade man

- 82 *måfte* || 1. handlade || 2.
 <upp>handlade
 83 *der man* || hvarvid foten
 84 *igenom* || med

fwårartad nerf-feber och en röfware, som inga bojor för-
 mådde binda. Emedan wi härifrån hade att färdas tre mil
 till närmaste by måfte⁸² wi här förfe oss med proviant –
 hvilken, Gud nåde! ej var afvundswärd – till aftonen.

d. 27. Denna dag war en af de besvärligaste under
 hela refan, emedan wi i anseende till en uthållande strid
 fröm nödgades gå till fots omkr. 3 $\frac{1}{4}$ mil inberäknad en
 krokväg till Kengis. Wi hafwa wäl ofta annars gått få
 långa vägar; men den dagen fingo wi ifrån morgon till
 afton wada i kärr och moras, der⁸³ man ofta nedfjönk
 till knäet. För öfrigt hjälpte wi oss fram igenom⁸⁴ att
 hoppa ifrån tufwa till tufwa. Råkade foten flinta, få war
 man i fara att fjunka ned till halsen. Om en fådan väg
 förfäkrade bönderna att den war ”oikia posti-tie”. Sedan
 wi wandrat 1 $\frac{1}{2}$ mil på fådan väg fåg jag en gård fram-
 skymta genom träden. Jag ilade dit för att få min törst
 fläckt med färsk kärnmjolk, men, o foeda paupertas!
 jag inträder i en mörk stuga, der jag med möda urfkil-
 jer tvenne helt nakna barn. Det tredje låg i fången och
 tycktes kämpa med döden. Jag frågade, om modren icke
 war hemma. Nej! blef det enkla fwaret och något annat
 ord förmådde jag icke utleta ur dem. – Sedermera hörde
 jag, att barnenas (hvilka skola vara 7 till antalet) för-
 äldrar nyligen aflidit, och att de älfta af dem fått ett flöd
 i näftans godhet, men att de 3 jag träffade woro åt sig
 fjelf lemnade. Så snart jag åter träffade mitt resfällskap
 ock underrättade det om hvad jag fett, gick Erfröm för
 att se på den fjuka. Han fann att flickan låg i nerffeber,
 och bad de öfriga anfkaffa kallt watten för att dermed
 badda hufwudet på den fjuka. Ingen åtlydde hans be-
 fallning, hvarpå han begärde att få ett käril för att fjelf
 beftyra om wattnet. Men då hade den fjuka gifvit ge-
 nom gester fina yngre fyskon tillkänna, att de borde
 wara tysta och äfwen i öfrigt marquerat att hon anfåg
 Ehrfröm för en röfware. Med oförrättadt ärende åter-
 wände Philanthropen.

Under förfta $\frac{1}{4}$ milen wi härifrån wandrade framåt
 begick jag ett fatalt misstag. Midt i en tät skog fann jag

en mycket jemn flätt, omgärdad af stenar. Gärdet upptog en rymd af 25 fot i längd och 13 i bredd. Inom detfam-
 ma woro 2^{ne} stenhögar uppförda, och midt igenom dem
 uppgick [en]⁸⁵ afhuggen stubbe. På ett litet afstånd ifrån
 detta ställe befanns en dylik curiositet, samt endast deri
 skild från den förra att den war litet mindre och ej få wäl
 omgärdad. Jag begynte underföka stäket närmare, och
 fann en stor sten, som tjenat m[enni]skor till ugnställe. Af
 allt hvad jag läst om Lappars och Ostjakers religiösa fö-
 reställningar kunde jag ej annat fluta, än att de inan[f]ör
 gärdet befintliga stenrös woro Seiter, Lappska Guda-
 bilder⁸⁶; – men att de woro ställda kring träen, gaf mig
 det resultat, att Lappar, likasom Finnar och Ostjaker, be-
 visat wisfa träd en helig wördnad. Icke litet tillfredsstäld
 öfwer desfa upptäckter ilade jag till mitt resfällskap,
 som icke bevärdigat stället någon uppmärksamhet och
 wandrat framåt. Jag underrättade dem om stället och
 mina hypoteser derom, hvarpå vi ännu en gång togo
 det i ögnasigte⁸⁷. Jag widblef min en gång fattade tanke,
 som ockfå af de öfriga ej disputerades; ty det var klart,
 att stället hvarken warit en åkertäppa eller ett ren-gär-
 de. Men huru snopen blef jag icke, när våra skjutfkarlar
 berättade, att man för ej länge sedan begynt upptaga
 åker på ifrågawarande ställe och i anseende till den sten-
 bundna marken nödgats afstå ifrån företaget. Stenrö-
 sen och gården, försäkrade man, hade wid detta tillfälle
 uppkommit. Emellertid förundrar mig ännu gårdenas
 beskaffenhet. Efter en ytterligare fortfatt wandring på
 den Svenska sidan fäto vi oss öfwer på den Finska och
 måste der gå på en torr hed med ogenomtränglig skog.
 Så tät war skogen att wi på ett par ställen måste wandra
 ned till strand för att komma fram. Mot aftonen hunno
 wi till Torneå elfs sammanflöde med Muonio, efter hvil-
 ken sednare elf wi nu skulle fortfätta vår resa. Men wi
 gjorde en färd till fots efter Torneå elf till Kengis bruk
 för att befä detta för sin wackra omgifning berömda stäl-
 le. Och det förtjenar att beses; men dess skönhet är af
 det wilda slag, som lika wäl kan för phantasien framställa

85 Mscr: ett
 86 *Gudabilder* || Gudomlig-
 hete[r]

Seita (Fi.) or *sieidi* (Sa.)
 is a sacred or sacrificial
 place also considered to be
 a deity in itself in the tra-
 ditional Saami system of
 beliefs. Usually, they are
 marked by stones or rocks
 that are in some way ex-
 ceptional in the landscape,
 but sometimes a *sieidi* can
 also be a wooden post. Like
 the *saivo* lakes, *sieidis* are
 also liminal places through
 which the other world can
 be accessed or contact with
 it can be made. Itkonen,
 T.I., 1948 II: 316–321; Cast-
 rén 2019b: 85. (TS)

87 *ögnasigte* || närm[are]

- 88 *ung. följande* || följande
 89 Ormuzd or Ahura Maz-
 da and Ahriman or An-
 gra Mainyu are the deities
 representing good and evil
 in Persian Zoroastrianism,
 and actually different sides
 of one and the same enti-
 ty. The world was created
 in their interaction. Clark
 1998: 8. (TS)
 90 *näft* || uti
 91 The Ylläs Fell is situated in
 Kolari at N7496974 E381814
 (N67°33'53" E24°13'27").
 Its highest point is 718 m
 above sea level. Takatalo
 1978. (TS)
 92 *lyser* || hitfänder
 93 *för [...]* 200 || för 200
 94 *warit* || bebott

afgrundsandar, fom ljusets Englar. Hos mig åtminstone
 alftas wid åfynen af en fådan natur de mest funderflit-
 ande känflor. Jag är dervid mera beredd att kasta mig i
 afgrunden, jag ser, än att falla på knä och tillbedja den
 evige. Derföre förekommer mig äfven den lära ljus och
 fkon, fom framställer ung[efär]⁸⁸ följande metaphorer:
 Werlden fkapades genom Ormuzds och Ahrimans öm-
 fesidiga åtgärd; – i allt finnes af Ormuzd och i all[t] af
 Ahriman; – men i fomt öfverväger den fednare, i fomt
 den förre.⁸⁹ Men till Kengis: Här har man ett wattenfall,
 fom icke allenast är det största i Torneå elf, utan enligt
 böndernas förfäkran näst⁹⁰ det största i hela Swea rike.
 Fallet är 72 fot, men wattenet nedströmmar ej lodrätt,
 utan utför flere fmärre branter. Omkring en ¼ mil ne-
 danföre eller straxt efter Torneå och Muonio-elfwarnes
 fammanlopp finnes äfwen ett ganska respektabelt wat-
 tenfall (eller kanfke rättare: en forfs). Wid Kengis fall
 är öftra fidan af Torneå elf genom fina rakt ur elfven
 uppfogande branter wild till förkräckelfe och för milda
 känflor tänds hjertat föga af Yllästunturi⁹¹, fom med fin
 fnöbetäckta topp lyser⁹² ända hit på 8 ½ mils afstånd.
 Detta kan förefalla dig otroligt, men är dock wifst, att wi
 på detta afstånd med blotta ögonen kunde urkilja fnön.

Kengis bruk är anlagdt 1637 – har fått fina fles-
 ta privilegier af Dr[ottning] Christina. Dets ägor hafwa
 förut sträckt fig 4 mil åt alla håll; men sedan Finnlan[d]s
 eröfring hafwa de på Ryska fidan belägna gått förlorade,
 utan att bruket på den Svenska fått någon ersättning.
 Dock finnas inom dets nuwarande territorium några
 hemman i Kiexiswara by, fom ej lyda under Kengis.
 Desfa äro enligt traditionen äldre än bruket. Här af föl-
 jer, att Lapparne för⁹³ mer än 200 år tillbaka ej warit⁹⁴ i
 uteslutande besittning af detta land.

Ifrån Kengis wandrade wi ½ mil till Kiexiswara,
 åto qwällsward och lade ofs till hvila.

d. 28. Wåra karlar, fom redan ftakat ofs eller rättare
 våra effecter 3 mil uppför elfven, önskade ännu fortfatta
 andra tre milen, för att i det nu följande Suvanto (fpakt

watten) få en erfättning för gårdagens mödor. Rättvifan af deras anspråk erkändes få väl af ofs, fom Gästgifvare-folket i Keksiswaara men det fednare af den anledning, att karlar ej funnos hemma.

På länge, ja under hela fommaren, var denna dag den wackraſte. Den förfonade mig till någon del med Nordens himmel och bragte mig på den tanken, att de 10 miſſväxt åren mera äro en följd af tillfälliga orfaker, än en ſtyfsint natur. Likväl måſte man erkänna, att åkerbruket är i anſeende till den korta fommaren ett alltför wådligt yrke, och föreflog på några ſtällen för bönderna, att de borde upphöra med åkerbruk och flå ſig uteflutande på ångſkötfel. Men de ſvarade mig med Bibelens ord: Af fåning och plöjning ſkall de lefwa. Annars äro wiſſke[pe]lſer, fåledes äfwen myther och traditioner i deſa trakter ganska fällfynta. De fätta icke en gång tro till Lapparnes trollkonſt. Deremot hörde jag någon yttra ſig, att i nedra landet ſtora Noider⁹⁵ ſkulle lefwa. Äfwen i Lappmarken, ſade han, hafwa fordom mäktiga Noider lefwat, men det gamla trollfläktet har redan dött ut. I våra dagar kunna Lapparne endaft ”kääntää filmät” (vända ögonen, laga få att man midt för ögonen kan beſtjåla eller tillfoga en annat ondt) och dylik få faker. Ett exempel på forntida trollkonſt är följande: [”]En käring hade låtit allt ſitt folk flå hö hela weckan. Lördag aftonen bortjagade hon det ifrån ängen under föregifvande att hon fjelf [skulle] taga upp alltfammans. Folket gömde ſig i ſkogen för att ſe huru dermed tillgick: käringen ſtällde ſig midt på ängen, gjorde några trollkonſter; – folk ſtrömmade, fom moln ned från himmelen. De begärde räfsor. Käringen bad dem räfsa med fingrarna.” Wida känd på orten är följande tradition: En Lappkäring hade fattat hat till en Finsk D[it]o och trollade en mäktig ſtor björn på hennes boſkap. Men FinnGumman [fogade]⁹⁶ få, att björnen om aftonen kom hem till henne i allſköns fämja med korna. Derpå tog hon björnen till herde åt ſina kor för hela fommaren. När höſten kom och korna togos, ſkickade hon ſin

95 Sorcerers (Fi. *noita*, SaaN *noaidi*).

96 Mscr: frogade

- 97 *Kiexiswaara* || Kardis
 98 *mäfte* || nödgas
 99 The draft for the text from
 here until the words ‘den
 wilda naturen’. See Cast-
 rén 2019b: 203–207.
 100 *införa* || 1. off || 2. <-->

trogne herde till den, i hvars ärende han förut utgått med anmodan att af henne utkräfva sin betalning. Björnen åt opp LappGummans renar. Att fådana berättelser äro i omlopp hos folket, bevifas emellertid, att fjelfva trollkonsten ej betviflas.

Wägen ifrån Kiexiswaara⁹⁷ till Kolari tillbragte jag med att af våra ftakare efterfråga och upppteckna alla i omlopp warande myther och traditioner. Dervid erhöll jag flere wigtiga upplysningar i mythologie och historia.

d. 29. I Kolari raftade wi 6 tim[mar] under wäntan på karlar. Kolari är en rik by med marknadsplats och predikohus – belägen 14 mil norr om Alk<u>la, 20 från Torneå och 10 ifrån Turtola, hvarunder byn hörer. Under Svenska tiden har den lydt under Kengis. – Emedan man ifrån Kolari måfte⁹⁸ färdas 14 $\frac{1}{2}$ mil med samma ftakare, d.ä. ända till Muonioniska, nödgades wi nu taga ofs 2 båtar och 4 ftakare i ftälle för en båt och 3 karlar, fom wi hitintills begagnat.

Ifrån Kolari tillryggade wi på 11 tim[mar] en wäg af hela 4 milen, inberäknad den tid wi och våra karlar åto och hvilade ofs wid en nuotio. Resan måste i anfeende till den olideliga hettan om dagen fke nattetid. Kl[ockan] war omkring 8 på morgonen, när wi anlände till Kihlangi. Här nödgades wi åter låta våra karlar hvila fig till e[fter]m[iddagen], under hvilken tid wi⁹⁹ drucko kaffe, pratade, famlade infekter och traditioner. Durchman chriftnade ett barn och erhöill derföre en ošt, hvilken han broderligen delat med ofs. Ehrström befökte de fjuka och utdelade medicamenter, men hans praktik war icke få inbringande fom Durchmans, hvarföre någon i fällskapet yttrade fig att ”tron inbringar de bästa frukter.” På Kihlangi erhöill jag åter intresfanta traditioner, hvilka jag i en framtid lärer införa¹⁰⁰ i någon Tidning.

På färden ifrån Kihlangi gjorde wi bekantfkap med myriader mygg. Knapt kunde wi skydda ofs för dem genom att 1 gång i tim[me] fmörja ofs med bäckolja. – I anfeende till den revolutionära anda, fom råder hos desfa Nordens talrika innewånare och den Lappfka

ftyffinhet som karakteriserar dem, väckte en af karlarna fråga om deras ändamål. En annan afgaf derå följande förklaring[:] ”De äro nyttiga för Lappen, (lika som de walt Lappmarken till sitt hem), i thy att de om sommarren, då hundarne ej kunna sammanhålla renarne, göra det. Saken är den, att Lappen då han will mjölka sina renar, gör upp eld. Då renen ser röken, ilar den dit för att bli fina befärliga gäster qwitt.” Hvar kan den ädla nyttighets principen ej användas.

– Landet blir allt mer och mer obebodt. Ifrån Kolari till Kihlangi fanns blott¹⁰¹ [en] enda gård på¹⁰² Svenska fidan och ingen på den Finska, emellan Kihlangi och Muonio fors, på 6 mil en gård på den Finska och en på Swenska fidan. På den sistnämnde togo wi nattquarter och blefvo rätt väl undfägnade.

d. 30. Då wi idag mot middagen nalkades Muonioniska, lyste på 2 mils afstånd emot oss, hvita, snöbetäckta, fjällar, wid hvilas åfyn en af våra karlar, som förut ej varit här med förbittring utropade: ”Tällä meidän leipäwuoret” och tillade efter en paus: ”Häri från våra 10 åriga misväxter – dessa trakter borde icke bebos af menniskor, utan af Lappar och Djeflar.” –

Jag har ända hittills besparat en beskrifning af lokalen och detta af fådan anledning, att jag welat sammandraga alltsammans i en tafla¹⁰³. Jag tror, jag lernade dig på bergstopparne i Turtola. Jag är fjelf up på fjällarne i Muonioniska. Låt oss nu reducera afståndet oss emellan till $\frac{3}{4}$ mil. På den första $\frac{1}{3}$ delen¹⁰⁴ skådar¹⁰⁵ du ifrån din upphöjda plats en äng, som på sina ställen är torr, men ofta ståt våt, bewuxen med små björkar och höga granar, bland hvilka flere af ålder och sitt svaga underlag antingen¹⁰⁶ luta sig emot jorden eller någon närstående granne; – På den andra $\frac{1}{3}$ delen¹⁰⁷ ser du en¹⁰⁸ ljungbewuxen hed, der jemväl höga granar påminna om Nordens alfar och Nordens kraft. –

Jag kommer nu till vår sista quart. Ifrån en härlig, trolliusbewuxen äng fänder denna nordens [y]ppersta¹⁰⁹ blomma och häggen sina dofter; – folen lyser i norr; – på

- 101 blott || ingen
- 102 på || <--->
- 103 tafla || bild
- 104 $\frac{1}{3}$ delen || fjerde
- 105 skådar [...] plats || <ser du den> längs efter
- 106 antingen [...] emot || antingen emot
- 107 $\frac{1}{3}$ delen || $\frac{1}{4}$ delen
- 108 en || jemw[äl]
- 109 Mscr: uppersta

- 110 This word has also been read as *wilda*, but at least in this mscr the reading *milda* leaves no doubts. Cf. Castrén 2019b: 207.
- 111 *brusningen* || du
- 112 *Haltio*, *haltia*, or *haltija* is a Finnish term for the guardian spirit of a place. Produce of various kinds from agriculture, hunting, and fishing was sacrificed to them to keep them satisfied and favourably disposed. Sarmela 1994: 158–168; Siikala 2013: 87, 369–376; Pulkkinen 2005f. (TS)
- 113 *fkjutskarlen* || den
- 114 *Föregående* || I går
- 115 According to Castrén's description of his travels, he was a Saami catechumen. Castrén 2019b: 79.
- 116 Erik Kristian Castrén. See note 41.
- 117 Jakob Fredrik Liljeblad (1809–1861), vicar of Muonio, later vicar of Sodankylä. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14427>. (TS)
- 118 The Himmelriiki or Taivaskero Fell is the highest point of the Pallas Fells, situated at N7554094 E377214 (N68°4'28" E24°3'9"). Its height is 809 m above sea level. (TS)
- 119 The Keimiö Fell is situated north-east of Lake Jerisjärvi at N7539552 E379864 (N67°56'32" N E24°8'8"). Its highest point is 614 m above sea level. (TS)
- 120 The Sammaltunturi is a fell with two tops at N7542015

andra stranden förtar en klippa i bråddjupet: på def's fpets står en renwaja med sin kalf och blickar förfräckt omkring sig, under det äfven hon will njuta af den milda¹¹⁰ naturen. På afstånd höres brusningen¹¹¹ af en fjudande for's, om hvars grönklädda haltia¹¹² fkjutskarlen¹¹³ med mycken andakt berättar underbara sagor.

d. 30. mot middagen anlände wi till den milslånga Muonieforsfen, ryktbar i fynnerhet för ett stort fall vid namn "Äjän paikka". Våra karlar vågade i anseende till den höga floden icke gifva sig att staka forsfen uppföre. De föredrogo att bära effecterna hela vägen. Wi hade äfven fjelfwa hvar sin grundliga börda. Denna färd war i anseende till ett par fanka mosfor mycket befärlig, men våra mödor glömdes snart wid ett glas i kretsen af glada wänner, bland hvilka några icke råkats på 15, andra på 12, 6 år o.f.w.

1 Julii. Föregående¹¹⁴ dagen hade jag gjort bekantskap med en Norrman wid namn Isaksfon – en mäktig grundlig kännare af det Lappska språket.¹¹⁵ Han upphåller sig här för att lära sig det Finska språket. Wi beslöto att ödet hade fört oss tillfammen, för att wi måtte befrämja den ene den andras ändamål. Jag kommer att uppehålla mig här i 14 dag[ar].

– Om aftonen woro wi bjudna till min brors¹¹⁶ fubstitut – Liljeblad¹¹⁷.

2 Julii. befökte wi *Ållåstunturi* – ett fjäll 1 mil ifrån Muonio kyrka. Vägen dit war mycket befärlig. Likväl sprang jag i kapp med Ehrfröm till fnögränsen, likaom Studenterne fordom wid Mag[isters]-kalafen lupo till punschbålen. I fnön släckte wi vår törst. Öfwerst på fjället fanns ingen fnö. – På Pallaštunturi står man i medelpunkten af en halfcirkel, som bildas af kringliggande fjällar, hvilka utgöra skilda höjder af Pallas-tunturi. Den högsta af dem kallas Himmelsriik¹¹⁸, med hvilken Keimio eller Jerištunturi¹¹⁹ täflar i höjd. Sammaltunturi¹²⁰ ligger midt emellan dem. Till samma periferi hör en ifrån Pallaštunturi skild fjäll-sträckning benämnd Ounaštunturi. Mörka çonturer af det förut omnämnda

Yllästunturi fkonjas ännu här. Sedan wi en stund betraktat all denna härrlighet, tändes en brafa, som af fkal du redan känner hitlockade några renar, och kommo of ofantligt¹²¹ nära. Men vi fingo knapt röra of, innan de med vindens hastighet försvunno, för att efter en stund återkomma. Af en händelse upptäckte någon i fällskapet en inscription mera märkvärdig genom fkrifmaterialierna än innehållet. De utgjordes af en mängd små stenar, ur hvilka med möda dechiffrerades: [”]die treuen Brüder”.

På Ållästunturi välplägade wi of med kaffe – äkta mokka – och aftogade i fpetfen af flere regementen mygg.

d. 4.¹²² woro wi åter bjudna på kalas.

d. 5.¹²³ afreste Ehrfröm genom Kittilä till Torneå. Han honorerades med resfrukost, vin, punsch o.f.v. på flere ställen samma förmiddag.

d. 17. Halffofwande har jag nedfkrifvit flere blad i¹²⁴ Kyrå by¹²⁵ under refan till Utsjoki. Jag hade ämnat afsända brefvet ifrån Muonioniska och der fullända det samma¹²⁶; – men Pastor Laestadii¹²⁷ ankomst gjorde denna plan owerkställbar. Hans tillernade Lappska mythologie och böjelse för speculativa faker inledde of i refonementen, som vanligen drogo ut in på morgonen. Wi fskildes åt, som bröder och wänner; – men hos mig lemnade han ett minne, som aldrig utplånas. Hvad genier dock äro lyckliga! De värderas af alla och afundas af ingen. Så är min tanka. Men för mig är Laestadius icke blott ett genie. Han är en vän i mer än wanlig mening. Han tog äfven min adress och lofwade fkrifva till mig. –

Tiden emellan den 4 och 15 har jag uteflutande egnat åt Lappska språket, hvori jag enligt min Præceptors utfago gjort stora framsteg. De hade kunnat blifva ännu större, i fall icke en mycket sträng förkyl[n]ing något uppehållit mig.

Peldowuoma d. 19 Julii: Nu har jag färdats 10 mil ifrån Muon[i]oniska och 40 ifrån Torneå. Peldowuoma är vår första oas – men en oas, der det fincker värre, än

E379353 (N67°58'2" E24°7'2"). Its height is 560 m above sea level. (TS)

121 ofantligt || på

122 4. || 3.

123 5 || 4

124 i || 1. under ref[an] || 2. på

125 Today's Ivalo in Inari. (TS)

126 This might be the original of the text known as *Utdrag ur ett bref dateradt Kuolajärwi den 3 December 1841*, which Castrén initially wrote in Muonio in 1838. Castrén 2019: 584–597.

127 The vicar of Karesuando, Lars Levi Laestadius (1800–1861) was of Saami birth on his mother's side. He is known as a collector of Saami folklore, a botanist, and the initiator of a religious movement later known as Laestadianism. Together with Castrén he is today also respected as a founder of a tradition of research known as “Northern Ethnography”. Talonen 2000/2012. (JJ – TS)

- 128 *wår* || <m-->
 129 *Iwalojoki* || En[ara]
 130 *Från Enare* || Derifrån
 131 *är* || fk<ola>
 132 Cf. Castrén 2019: 220.
 133 Schönlein 1834, written according to Schönlein's lectures. Johann Lukas Schönlein (1793–1864) was a German doctor and Professor of Medicine in Würzburg, considered the founder of the scientific school in medicine as opposed to the nature-philosophical approach. Schönlein also defined tuberculosis as an independent disease. DBE 9: 158–159. (TS)
 134 Cygnaeus 1837, consisting of an essay on J.L. Runeberg's work *Hanna* and some poems by Fredrik Cygnaeus himself. Only the title was in Finnish, while all the texts were in Swedish. The publication of the book met with a rather critical response because of its disconnected character, as already documented by Emil Nervander in his biography of Cygnaeus. Nervander 1892: 130–132, 136–137.
 Fredrik Cygnaeus (1807–1881) was at that time the director of the Helsinki Trivial School and Docent of History at the Alexander University, later Professor of Aesthetics and Modern Literature there and a well-known and influential historian, writer, and poet. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/>

hos Samojeder, och Östjaker. Genom en liten glugg fänder folen ett matt – högst poetiskt fken. På bordet kryper ohyra bland fiskben och rutna fiskbitar. Bönderna gå i Lappmuddar utan fkjorta. Men desfe bönder äga redan wid första påfeendet egenskaper, som icke få lätt kunna utletas hos andra. Raskhet, rådighet, beflutfamhet äro för dem stående epitheter; – den Finfka betänkfamheten har icke hunnit hit. Fem minuter efter wår ankomst tingade wi oss en karl, som är färdig att följa oss fast till werldens ända.

Beträffande wår¹²⁸ refe-tour hafva vi beflutit följande: Wi färdas först 4 mil längefter Peldo å till fjället Peldotunturi, draga båten $\frac{3}{4}$ mil deröfver och färdas få längefter Iwalojoki¹²⁹ i medström 20 mil; – denna elf är wid sitt utlopp ifrån Kurf<a>järwi få grund att båten till det mefta måfte dragas 4 mils wäg. Under refan härifrån till Iwaloelfs utlopp i Enare träfk träffas ingen m[enni]ska. Från¹³⁰ Enare hafva wi en mycket befwarlig wäg till Utsjoki – 21 mil. På fiftnämde ställe ärnar jag dröja en wecka, och i Enare på återrefan lika lång tid, och är¹³¹ hufvudändamålet för detta dröjsmål en underfökning af dialect-fkiljaktigheterna i desfa hufvudklasfer af Finska Lappskan. Omkring den 24 Augusti ärnar jag wara i Kemi, om min hälfa står bi med strapatser, dålig föda och sofvande i fria luften uti ett kallt klimat, hvilket allt i rikt mått ifrån denna dag förestår oss. Frågar du, hvartill tjenar allt detta? få svarar jag: Det wet jag icke fjelf, jag följer en impuls, som jag ej kan förklara. Det är en inre oro, som jagar mig kring wida werlden. Om Gud vill råkas wi i Åbo eller H[elsing]fors omkring d. 10 September. Farwål!

Din vän
 MAÇastrén

[On the reverse side:] Innewånarnes näringsgrenar. Smörtransporten –¹³²

13

Helsinki, 25 September 1838,
to Carl Robert Ehrström

SKSA Lönnrotiana 25:605–608

Sent without envelope, sealed with red sealing wax with the initials MAC, the address written on the last page:

Medicinae-Licentiaten
Högädle
Herr Carl Robert Ehrström
Torneå.

H[elsing]fors den 25 September 1838.

Bäste Bror!

Med Isachsen, fom nu, efter 1 weckas wistelse härftädes, emot all rim och raison genom Stockholm begifver fig till Torneå, afsänder jag Schoenleins therapie (3 och 4de delen)¹³³, Jääkyntilät¹³⁴ och Afskedsorden¹³⁵. Din brorfon Janne¹³⁶ har jag 3 färkilta reperifer påmint om commisionerna, samt anmodat honom att aflemna requifita hos mig för att med Isachsen afsändas, men då detta ej fkett, förmodar jag, att instrumenterna ännu icke äro färdiga. – På Wasenii och Comp. boklåda¹³⁷ blef jag i dag mäktat förbittrad å dina wägnar. Jag hade enl[igt] mitt fednaste bref till dig, med Thunberg¹³⁸ aftalt att på din räkning få uttaga böcker; men då jag i detta ändamål adreserade mig till honom i dag, gaf han anvisning på Granberg¹³⁹. Den fißtänande wifste naturligtwis ingen ting om vår öfverenskommelse, och Thunberg utkallades¹⁴⁰, men också han wifste ingen ting derom. Olyckligtwis råkade jag ej hafva peningar på mig, och Isachsen¹⁴¹ fkulle samman timme bringa¹⁴² fina effekter om bord – få att jag följakteligen nödgades pruta mig

henkilo.php?id=13858; Klinge 2003/2016, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3175>. (TS)

135 Cygnaeus 1838.

136 Most probably, Castrén means Anders Johan Erik Ehrström (1818–1844), the son of C.R. Ehrström's elder brother Erik Gustaf (1791–1835) and later a teacher of Russian in Hämeenlinna. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15361>. (TS)

137 The Wasenius & Co. bookshop, founded and owned by Gustaf Otto Wasenius (1789–1852) in the 1820s, from the 1830s the most important bookshop in Helsinki. Filed for bankruptcy in 1914 but continued under the Akateeminen kirjakauppa bookshop until 1969. Wasenius was also Vice-Consul of Sweden and Norway in Helsinki. Hakapää 1999: 16–18, on the internet: <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/hum/histo/pg/hakapaa/index.html>; Häggman 2000, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3683>. (TS)

138 Bengt Adolf Thunberg (1806–1873), a student and the university bookseller in Helsinki. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14298>. (TS)

139 Granberg cannot be identified.

140 *utkallades* || till

141 Johan Isaksen, the Saami catechumen with whom Castrén became acquainted in Muonio during his stay there in the summer of 1838. Isaksen taught Saami to Castrén and

Castrén Finnish to him. Castrén 2019b: 79. See also Borgå Tidning 12, 13, 15/1840 (22, 15, 22 February 1840). (TS)

142 *bringa* || for

143 Sjögren noted the arrival of the letters according to the Gregorian calendar, which he also used in his diary. See especially Castrén's letter to Sjögren of 1/13 December 1845 (No. 122). (TS)

144 Sjögren was Court Councillor from 1833, and in 1838 he was awarded the title of Collegiate Councillor. It was awarded on the basis of seniority to the academicians of the Imperial Academy of Sciences. In 1845 Sjögren was awarded the title of Councillor of State. Branch 2002, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3634>; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12677>. (TS)

145 Sjögren had visited Helsinki in the late spring and early summer of 1838 to find a suitable scholar for a journey to Siberia, but Castrén was in northern Finland at that point. On the preparations for the planned journey to Siberia, see Salminen 2019: 23, 25–29; Castrén 2019b: 326–327. (TS)

146 Axel Adolf Laurell (1801–1852), philosopher, Professor of Dogmatics and Ethics, until 1839 also director of the *Helsingfors Lyceum*. Laurell was the first important proponent of Hegelian philosophy at the Imperial Alexander University. He introduced rationalism into the Faculty of Theology. See

till credit. Denna förargelse har bragt mig på den tanke, att du bör skriva Thunberg till om framtida credit och tillika genom fullmakt berättiga mig eller någon annan att uttaga de af dig requirerade böcker.

Gubbarne hälsa dig –

MACastrén –

14

Helsinki, 27 September 1838,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 3 October.¹⁴³

Högädle Herr Hof-Råd!¹⁴⁴

I den förmodan, att bland härwarande Wetenskapsmän ingen åtager sig den af Herr Hofrådet dem föreflägna refan till Sibirien, fördriftar jag, få väl af egen drift, som på fleres anmaning, att erbjuda mig till detta värf.¹⁴⁵ – Profesfor Laurell¹⁴⁶ har benäget åtagit sig att härom underrätta Herr Hof-Rådet, men tillika ålagt mig att afsända hosföljande afskrift af mitt Candidat-betyg, samt redogöra för de studier, jag idkat, och litterära planer, med hvilka jag umgåtts, efter præsterad Philosophiæ Candidat-examen.

Hwad studierna först beträffar, få war det min ursprungliga afsigt att odeladt egna mig åt den Orientaliska Litteraturen, samt, med afseende på den¹⁴⁷ närvarande ställningen vid landets få lägre, som högre Lärowerk, hufvudsakligast studera de Semitiska språken. Men sedan jag repetitionsvis genomgått en stor del af G[amla] T[estamentet]s kanoniska böcker, samt genom studium af Lokmans fabler¹⁴⁸ och några Surer i Koran inhämtat någon kännedom af Arabiska språket, wakenade hos mig hågen att äfwen egna någon tid till inhämtande af de färskilta dialekterna utaf den Finska språk-stammen. Redan förut hade jag warit betänkt på utgifwandet af en Finsk Mythologie, och för detta ändamål noggrant genomgått D[octo]r Lönnroths¹⁴⁹ och Topelii¹⁵⁰ runo-famlingar. Men då jag förtledne wår skulle ordna mina anteckningar till ett helt, och i fädan affigt äfwen tog en närmare kännedom af Gananders¹⁵¹ och Lencqvists¹⁵² mythologiska

also note 11. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13135>; Luukkanen 2010/2018, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3523>. (TS)

147 den [...] vid || den vid

148 Lokman is a mythical wise man in the Arabian tradition. A great number of proverbs have been connected to him, and later he was equated with Aesop. Lokman's fables are Arabic translations of Aesop's fables. Brockhaus 13: 529.

149 Elias Lönnrot, at that time District Medical Officer in Kaajaani. See p. 41. (TS)

150 Zacharias Topelius Sr. (1781–1833), District Medical Officer of Nykarleby, known as a collector of folk poetry. Topelius published the poems he had collected as Topelius 1822–1831. His work was continued by Elias Lönnrot. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11074>; Railo 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/6487>. (TS)

151 Christfrid Ganander (1741–1790), chaplain of Rantsila, published the first general survey of Finnish mythology in 1789. Ganander, C., 1789; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=8109>; Vahtola 2004, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2649>. (TS)

152 Lencqvist 1782. Christian Lencqvist (1761–1808) was chaplain of Lokalahti. Both he and his father Eric Lencqvist (1719–1808) collected

- information about old Finnish beliefs. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=9380>; Laasonen 2000, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2473>. (TS)
- 153 Castrén is referring to the foreword of David's Psalter, written by Michael Agricola (c. 1510–1557), Bishop of Turku, in 1551. See e.g. Siikala 2013: 28. (TS)
- 154 Nils Joachim Christian Vibe Stockfleth (1787–1866) was originally an officer and later a clergyman and missionary who served in Finnmark, Northern Norway. He is known especially for his studies of the Saami language. He also published literature in Saami, including, among other works, a translation of the New Testament. Wichmann 1917. (TS)
- 155 Rasmus Kristian Rask (1787–1832), a Danish linguist. His interests included Finnish and other Finno-Ugric languages and he visited Finland in 1818. He is widely considered to have inspired both Sjögren and, in particular, Castrén, to initiate the modern systematic documentation of the Finno-Ugric and other Eurasian languages. Stipa 1990: 295–298. (JJ – TS)
- 156 See also Castrén 2019: 190–200.
- 157 Litteratur-/fällfkapet
- 158 Polmak (No.)/Buolbmát (SaaN)/Pulmanki (Fi.) in northern Norway at N7826501 E991545 (N70°4'15" E28°0'26"). (TS)
- 159 Seida (No.)/Sieiddá (SaaN) is situated on the River Tana/

arbeten, öfwertygades jag derom, att den Tawaftländska Mythologien, fåsom äfwen Agricola antyder¹⁵³, är i många stycken afwikande från den Karelska, och att Finfka Mythologien öfwerhufwud har mycket gemensamt med den Lappska. För att närmare utreda desfa punkter, famt till winnande af djupare infigt i Finfka och färdeles Lappska språket, företog jag i början af fißtledne Maji månad en refa genom Finland och Finfka Lappmarken. För icke mera än 10 dagar fedan återwände jag från denna resa, om ej med rika fkatter, åtminstone med wigtiga bidrag till en Finfk och Lappsk Mythologie. Det mesta har jag likwäl wunnit i afseende å Lappska språket, och har derföre förnämligast att taçka fammanwaron med en infödd La[pp] fom på Norrfka Regeringens bekošt-nad blifwit uppfostrad för att gå Pastor Stockflett¹⁵⁴ tillhanda wid utarbetande af hans fkrifter. En kritik öfwer desamma, och en undersökning om olikheten emellan den Finska och Lappska, af Prof Raf[k]¹⁵⁵ få kallade "Forflagslæren", utgöra för det närwarande min fysfelfättning.¹⁵⁶

Sedan jag fålunda redogjort för mina studier på fednare tider, vill jag ännu, för att icke förtiga de ämnen jag tror mig wara wuxen, för Herr Hof-Rådet omnämna en plan för framtiden. Jag har nemligen ärnat, i fall Finfka Litteratur[-]fällfkapet¹⁵⁷ skulle understöda mitt företag, att få fort fom möjligt förnya min refa till Lappmarken, för att 1. famla materialier till en Lappsk Grammatik; 2. uppsöka mythifka qvarlefwor äfwen i Swenska och Norrfka Lappmarken; 3. taga kännedom af allt, fom kunde lända till upplysning om de i Alten, Pollmark¹⁵⁸ och Seida¹⁵⁹, Repesfjord¹⁶⁰ m.m., boende Finnars colonisation; 4. fullända min undersökning om colonisationen i Muonioniska och Enontekis, Sodankylä och Kittilä, grundande den förnämligast på gängfe¹⁶¹ traditioner. – Men denna plan skulle jag utan betänkande uppskjuta till en annan tidpunkt, i fall Herr Hof-Rådet anfåge mig wärdig i

fråga warande wigtigare wärf. Med wiſshet kan jag
förfäkra, att redlig wilja och allwarligt intresfe för fa-
ken icke ſkall felas mig.

Med djupaſte wördnad framhärdar
Herr Hof-Rådets

Helfingfors
den 27 Septemb[er] 1838.

ödm[jukaſte] tjenare
M,A,Çaſtrén.

Deatnu at N7845415 E994063
(N70°13'52") E28°10'42"). (TS)

160 It is not clear which place
Castrén means here, but pos-
sibly Rypefjord, just south of
Hammerfest. (TS)

161 *gängfe* || <f-->

- 162 *företaga* || <---->taga
 163 *af orsak* || <för>
 164 Ehrström – Ottelin 1814;
 1821–1822, a series of Russian textbooks written by Erik Gustaf Ehrström och Carl Gustaf Ottelin (1792–1864), Bishop of Porvoo in 1838–1864. Mäkelä-Alitalo 2007/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3577>. (TS – JJ)
 165 Gabriel Geitlin (1804–1871) was Professor of Oriental Languages at the Alexander University of Helsinki in 1835–1849, later Professor of Exegetics. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13473>; Väisänen 2000/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3196>. (TS)

15

Helsinki, 30 October 1838,
 to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 4 November.

Högädle Herr Hof-Råd!

Jemte det jag får betyga min ödmjuka tacksägelse för Herr Hofrådets ärade fkrifwelle af den $\frac{1}{16}$ innewarande Oktober, hvilken den 23 blef mig tillståld af Profesfor Laurell, går jag att ej mindre lemna de upplysningar, Herr Hofrådet af mig fordrar, än redogöra för de mått och fteq, jag i anledning af brefwet trott mig böra företaga¹⁶².

Uti mitt fednaste bref till Herr Hofrådet hade jag uraktlåtit omnämna min fullkomliga okunnighet i Turkiska och Tatariska språken, af¹⁶³ orsak att ändamålet med den tilltänkta expeditionen blifvit orätt, eller till det minsta ofullkomligt för mig framställt, få nemligen, att Turkiskan och Tatariskan icke skulle wara absolut nödwändiga wilkor för resan. Hwad deremot Ryskan beträffar, få war det wäl icke obekant för mig, att detta språk skulle utgöra ett wäsentligt wilkor för ifrågawarande ethnographisk-linguistiska expedition; men då jag förlagt betyget öfwer præsterad examen i Ryska språket, och hwad än wärre är, på en mängd år icke fysselfatt mig dermed, få trodde jag mig till en början icke böra grunda några anspråk derpå. Emellertid är det min fulla öfvertygelse, att den theoretiska kännedomen af språket är lätt wunnen; ty jemte det jag under mina första Studenta-år med mycken forgfällighet genomgick Ehrströms och Ottelins Chrestomathie¹⁶⁴ har jag äfwen fysselfatt mig med fkrif-öfningar. I det hopp fåledes, att Ryskan ej kan lända mig till alltför stort hinder, har jag till en början tänkt egna mig utedlutande åt Turkiskan, hälft Profesfor Geitlin¹⁶⁵ icke kan umbära

Meninskis institutiones¹⁶⁶ längre än till medlet af December månad. I enlighet med Herr Hofrådets yttrade önskan har jag redan gripit werket an, sedan jag nemligen förft öfwertygat mig om Adjunkten Wallenii¹⁶⁷ beflut att icke resa till Sibirien.

Förrän jag erhöll Herr Hofrådets skrifwelse, hade jag i förmodan, att en grundlig kännedom af de Finska dialekterna skulle utgöra hufvud-wilkoret för expeditionen, under convalescensen efter en fwårartad sjukdom, som afbröt alla mina planer i afseende på Lappsken, så när som på en mängd anmärkningar rörande Pastor Stockfletts Grammatik och de tvenne af honom öfverfatta Evangelierna, perfectiönerat mig i Esthniskan. Såsom stadd i början af min litterära bana, den der icke har några documenter att framvisa, är jag beredd att ordna nämnda anmärkningar till ett slags helt, i fall Herr Hofrådet anser ett specimen af sådan art kunna gälla för något till ändamålets vinnande.

Skulle jag, med mina måhända alltför ofullständiga kunskaper, ändå befinnas wuxen företaget, affer jag derwid, ehuru ej i de bästa omständigheter, för ingen del några materiella fördelar, och anser det icke heller höfvas mig att förestäffa academien rese-wilkoren¹⁶⁸. Då härtill kommer, att jag omöjligen kan beräkna kostnaderna wid en slik expedition, så anhåller jag, det måtte Herr Hofrådet med¹⁶⁹ academien härom efter godtfinnande förhandla och besluta. Blott en önskan kan jag icke underlåta att omnämna, nemligen att jag, i händelse af resa, under några månaders tid får förbereda mig dertill i Petersburg med understöd af academien.

Förnyande min tacksägelse för Herr Hofrådets uppmuntrande skrifvelse innesluter jag mig i Herr Hofrådets fortfarande bewågenhet och framhårdar med djupa högaktning

Herr Hofrådets

H[elsing]fors
den 30 Oktober 1838.

ödmjukaste tjänare
MAÇastrén.

166 Meninski 1756. This was a late re-edition of the Turkish grammar (with comments on Arabic and Persian) originally published in 1680 by Franciscus a Mesgnien Meninski (1623–1698). At the time of Cast-rén's writing it was still the basic tool for Turkish. (JJ)

167 Ivar Ulrik Wallenius (1793–1874), later Adjunct in Oriental Literature at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12429>. (TS)

168 rese-wilkoren || wilkoren

169 med || och

- 170 Leem 1748. Knud Leem's (1696/97–1774) dictionary was the first one of the Saami languages to be published. Leem worked as a priest in Porsanger in northern Norway from 1725 until 1735. In 1752–1774 he was a professor at the Seminarium Lapponicum in Trondheim. Djärv 2003: 13. (TS)
- 171 återfå || 1. önskade || 2. m
- 172 The manuscript of the North Saami translation of the Little Catechism by Martin Luther, which was finally published in 1856. Avdogasvuoda Oappu 1856; Kujala 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4435>. (TS)
- 173 Matthias Castrén (1764–1845), Doctor of Theology h.c., vicar of Kemi, M.A. Castrén's paternal uncle. Matthias Castrén was well known for his attempts to improve public education, and he also belonged to several political and administrative commissions. On the other hand, he opposed teaching Saami people in Saami, which also led him into conflict with Castrén's maternal uncle Jacob Fellman. Member of the Finnish Literature Society from 1840. He provided financial support for the printing of M.A. Castrén's Swedish translation of the *Kalevala* in 1841. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=9816>; Vahtola 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5497>; Sulkunen 2004: 262. (TS)
- 174 Isak Grape (1779–1855), vicar of Piteå. Wikipedia: Isak Grape, https://sv.wikipedia.org/wiki/Isak_Grape. (TS)

16

Helsinki, 15 December 1838,
to Jacob Fellman

KA 602:109.3

H[elsing]fors d. 15 Decemb[er] 1838.

Ärade Morbror!

Ändteligen yppas ett lägligt tillfälle för mig att afsända L<e>em¹⁷⁰ m.m. fom Morbror hade den godheten att låna mig wid min resa till Lappmarken. Jag hade gerna tagit vägen genom Lappjärwi wid återrefan; men händelsen fogade få, att jag dels af brist på resfärfkap dels till följe af andra considerationer måtte refa genom Åbo. Ockfå hade äfwen detta fina fördelar. Jag träffade neml[igen] Pastor Stockflett i Björneborg, gjorde resfärfkap med honom ända till Åbo, der wi hvardera dröjde omkring tvenne dygn, och språkade öfwer ämnen, hvarpå Pastor Stockflett använt mångårig möda. Han synes mig just wara danad att realifera det höga mål han förefatt fig. Med brinnande nit för Lappska folkets andliga odling för enar han ett allwarligt forkningsbegär. Beträffande hans alphabet, fom Morbror bad mig taga kännedom af, finnes den i hosföljande arbete, fom jag anhåller att i början på nästa termin återfå¹⁷¹. Några rättelfer i Morbrors öfwerfättning af N[ya] T[e]stamentet har jag icke tillåtit mig, hälst min idé om Lappska orthographien är i fullkomlig ftrid icke allenast med Morbrors, utan äfven med Stockfletts. I fall jag får tid, ärnar jag utarbete en theori i detta hänseende.

Morbrors kateches¹⁷² fanns icke hos min Farbror i Kemi¹⁷³. Han hade fkickat den att granskas af Grap¹⁷⁴. Recensionen deröfver af L. L. Læstadius var jag nog lycklig att få läsa. Den war i det hela

berömmande. Wäl hade han gjort en mängd rättelser, men många af dem hade sin grund i Jockmock dialektens egenheter, och voro således förkastliga. Stenbäck¹⁷⁵, hvars memorial i ämnet jag jemwäl läst, undandraget sig ett bedömande af öfverfättningen i ftöd av fina ringa infigter i Lappska språket.

Hvad Morbrors öfriga commisfioner beträffar, går jag att i korthet redogöra för dem. Af de 10 R[iks]d[aler], Morbror lemnade mig, betalte jag tre åt Laiti¹⁷⁶. Medföljande bref lärar wara en tacksägelse skrift. De öfrige, som skulle komma i åtanke, woro redan döde. Klockar Josephs son¹⁷⁷ förfäkrade, att Lappska postillan war till fullo erfatt. Alltså kommer jag att stå i bok hos Morbror för 7 Rd.

Om Morbrors renar kunde ingen upplysning vinnas, emedan deras wårdare woro med dem på hinsidan fjället. Man kunde ick gifva anvisning på någon, som skulle åtaga sig mödan att hämta dem ned. Mellan Lena¹⁷⁸ war död, och Helander¹⁷⁹ bortta. Deremot fide Stenbäck sig vilja köpa dem efter det af Morbror bestämda priset 4 a 4 ½ Rd per renen. Men han gjorde det förbehåll, att renarne måfte räknas på hans gård.

Högman¹⁸⁰ talte om Morbrors lax-bukar, och yttrade, såsom orden föllö sig, att de fås när som helst, blott Morbror drager förfärg om transporten. Några tillägg i Morbrors¹⁸¹ anmärkningar om communications vägar i Lappmarken har jag gjort. Min egen marchroute medföljer.¹⁸²

Med aktning framhårdar

Morbrors

Edm. Högman
M. H. Fredrik

- 175 Karl Fredrik Stenbäck (1798–1875), vicar of Utsjoki, later of Alavus. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13116>. (TS)
- 176 Castrén seems to mean Samuel Mattsson Laiti (1761–1844), church warden of Utsjoki. KA Utsjoki parish records 1836–1856: 9, 31, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099256>, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099267>. Cf. Castrén's letter to Fellman of 12 March 1840. (TS)
- 177 Sacristan Joseph Josephsson (b. 1792) from Lukkarinkylä in Utsjoki. KA Utsjoki parish records 1836–1856: 35–37, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099269>, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099270>. (TS)
- 178 The dead Lena cannot be identified.
- 179 There were five Hellander brothers living in the main village of Utsjoki while Castrén was there. He most probably means Johan Andersson Helander (1802–1852), catechumen and church warden. KA Utsjoki parish records 1836–1856: 27, 102, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099259>, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099309>. (TS)
- 180 The rural police chief of Utsjoki, Johan Fredrik Högman (1772–1847). KA Utsjoki parish records 1836–1856: 53, 116, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099278>, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099262>. (TS)
- 181 *Morbrors* || m<-->
- 182 About Castrén's journey in Lapland, see Castrén 2019b: 71–251.

- 183 He cannot be identified.
 184 Possibly also meaning Osvald Ferdinand von Rancken here. See note 60.
 185 Carl Axel Gottlund (1796–1875) was appointed as a lecturer in Finnish Language at the Alexander University in 1839, at least partly because Castrén's application did not arrive in time. He is known for his editions of Finnish folklore, as well as his work as a journalist and propagator of the Savonian dialect. Gottlund was marginalized in the Finnish Literature Society and the Fenoman circles. Pulkkinen 2004, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2817>; Sul-kunen 2004: 65–74. (TS – JJ)
 186 Carl Henrik Ståhlberg. See note 28.
 187 Henrik Konstantin Corander (1814–1878), pastor in different east Finnish parishes, later a teacher in Viipuri, vicar of Antrea, and Docent of Finnish at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15054>. (TS)
 188 Fredrik Wilhelm Pipping (1783–1868) was the librarian of the University Library. Until 1837 he also served as Professor of the History of Learning. In 1841–1853 he was a senator and head of the Ecclesiastical Expedition of the Imperial Senate of Finland. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11295>; Laine 2001/2007, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7972>. (TS)
 189 Johan Gabriel Linsén (1785–1848), Professor of Eloquencia and Poetics at the Alexander

Letters written in 1839

17 Helsinki, 23 September 1839, to Carl Robert Ehrström

SKSA Lönnrotiana 25:609–612

Broder Çarole!

Skulle wi kunna göra ett utbyte och försätta ofs, du på några ögonblick uti denna werld af ständigt omväxlande fenomen, och jag för alltid bland "Nordens de höga, de älskade fjällar["]", – få förlorade troligen ingendera på bytet. Mig förefaller åtminstone detta dammiga Studerkammar-lif nu mera tråkigt och enformigt, för att ej fåga barnsligt, än någonsin. De fordnä drömmarna om en litterär werkfamhet hafva hos mig wikit för kärleken till lifvet, fåsom mörkret wiker för ljuset. Och likväl – jag nästan blygs att erkänna det – är jag nu fom bäst införlifvad i planer, hvilkas werkftällighet ovilkorligen skulle för alltid draga mig i de läradas hvirfvel. Härmed hänger få tillhoppa: Sedan gamla Stubben¹⁸³ förfummat inlemna min anfökning om Finska Lectoratet, och min discipel ej mera är bland de lefvandes tal¹⁸⁴, är jag fri, fåsom "fågeln på qvißt." I fådana förhållanden och sedan jag genom min färd i *Thule* fått finne för wandringar, skulle jag ej skatta någon lycka högre, än att i egenskap af Sjögréns vicarius få deltaga i en af Ryska regeringen ombesörjd wetenskaplig expedition till Sibirien. Sjögrén, fom fjelf är hardt nära

blind, har i fommar warit hitreft för att öfvertala Adjuncten Wallenius till denna färd. Men Wallenius tär ej watten öfver hufvudet, och alltså är jag den enda Speculant. Men ho vågar numera hoppas, sedan de fäkraſte förhoppningar gått öfver ända. Då likväl ändamålet för refan wore att underföka, huruvida några Finſka ſtammar äro i Sibirien bosatta, och fåledes förnämligaſt en grundlig inſigt af Finſka ſpråket är af nöden, ſamt äfwen någon kännedom af Orientaliska ſpråken erfordras, få anſer jag mina prætenſioner icke vara aldeles förwägna. Skulle min anhållan bewiljas, få årnar jag ännu före Jul refa till Petersburg för att ſtudera Turkiska, Tatariska och Ryska ſpråken. Sådana äro mina närwarande planer; – ſkulle de gå i werktällighet, anfåge jag miſſödet med min anfökning om Finſka Lektoratet för en ödets ſkickelfe. Till nämnda tjenſt ſkola Gottlund¹⁸⁵, Ståhlberg¹⁸⁶ och <Mag[iſter]> Chorander¹⁸⁷ wara competitores.

Eftersom jag beslutit att låta dig ſkåda in i våra, eller rättare univerſitetets närwarande förhållanden, må detta jag, ſom hitintills ſpelat hufvudrolen för några ögonblick träda i bakgrunden och lemna rum för mera betydande individer, t.ex. Pipping¹⁸⁸, Linsén¹⁸⁹ och Sjöſtröm¹⁹⁰. Fader P-g har meſt hela fommaren varit ſjuk, och håller allt fortfarande fängnen. Man tror, att hans tid ſnart är kommen. Sjöſtröm har fått flag, och är allt ännu lam om venſtra ſidan. Linsén har tre dagar å rad haft blodförtning, men är nu på bättringen. Likväl har jag hört Läkare förpaſſa honom till ewigheten. – Äfwen Çemiſten¹⁹¹ har warit ſjuk. – Troligen hafva deſa ſjukdomsfall warit wållande dertill, att Snellman, ſom nu är ſtåld under aſtion för de tjenſtefel, han i egenſkap af Curator begått, ännu ej fått träda till ſvars för ſina handlingar och fåledes icke heller anträda refan på hinsidan wiken. Mannen Snellman är annars för det närwarande betänkt på, att under namn af ”Spanska flugan” utge

University, one of the founders of the Finnish Literature Society. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11670>; Vento 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3538>. (TS)

- 190 Axel Gabriel Sjöström (1794–1846), Professor of Greek Literature. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12274>; Riikonen 2000b, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3636>. (TS)

- 191 Professor of Chemistry Pehr Adolf von Bonsdorff (1791–1839), who died in the same year. Leikola 2001b, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3152>; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12321>. (TS)

- 192 A philosopher and the most important thinker of the Fennoman movement, Johan Vilhelm Snellman (1806–1881), at that point the editor of several journals. See p. 46–47. As curator of the Ostrobothnian Student Nation, Snellman wanted to lecture the students about academic freedom, but it was not allowed by the authorities. *Spanska flugan*, published in three issues (1839–1841), was a polemical magazine to provoke discussion about the questions of the day. The series got its name from “Spanish fly”, which was used as a medicine at the time. See note 1107. Klinge 1997/2015, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3639>; Tommila 1988: 135, 139. (TS – JJ)

- 193 Johan Jakob Nervander (1805–1848), Professor of Physics, also known as a poet. He made a long European journey in 1832–1836 and was planning a new one to England to get acquainted with magnetic observatories. Because the construction of the magnetic observatory in Kaisaniemi in Helsinki started just in 1839, he could not travel further than St Petersburg and Stockholm. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13401>; Autio 2001/2016, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3567>; Steinby 1991: 95–164, 195. (TS)
- 194 Sten Edvard Sjöman (1805–1843), Adjunct in Theoretical and Practical Medicine. Made several trips abroad in the 1830s. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13476>. (TS)
- 195 Fredrik August Ehrström (1801–1850), a composer and organist. He studied the organ in Uppsala. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13887>; Lappalainen 2000, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5961>. (TS)
- 196 Bengt Olof Lille (1807–1875), Docent, later Professor of Church History, the first of this kind in Finland. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13583>; Luukkanen 2000c, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3532>. (TS)
- 197 Castrén might mean Gustaf Asp (1808–1855), District Medical Officer in Oulu, Dr. Med. in 1840. In any case, Aspen must be somebody with contacts to

en Ströfkraft i fria häften, hvars ungefärliga beskaffenhet redan titeln anger och du kunde få närmare kännedom om, i fall det ej gäfves Censur i landet.¹⁹²

Bland academica torde det vidare intresfera dig, att Nervander¹⁹³ efter 1 månad återvänder ifrån Tyskland, att Sjöman¹⁹⁴ är stadd på en utrikes resa (– till England –) och efter 1 år återvänder, att din broder Fredric¹⁹⁵ blir vinterliggare i Upsala. Med första post skref han derom till Lille¹⁹⁶, samt att hans ögon varit sjuka. –

Dina commissionser må blifva den första § i brevet. Böckerna hade min bror med beredwillighet åtagit sig att afsända, i fall icke Aspen¹⁹⁷ skulle förbehållit sig denna commission. Din brorson Janne har jag anmodat att skriva dig till och beförja om instrumenta. Crediten lefver hos Wasenius & comp., men på min fråga, om de äfven draga förfärg om böckernas afsändande, svarades att de vid sig yppande lägenheter vilja göra't. Likväl gjordes det tillägg, att sådana lägenheter dem wetterligen fällan och aldrig inträffa. Alltså ärnar jag uttaga och wid tillfälle afsända de på notan antecknade böcker. Rabbe¹⁹⁸ sade sig hafva underrättat dig derom, att med rapporten ej är desto brådare, än att den fednare på hösten kan infändas.

Efter desä digresjoner återkommer jag till min och Fichteska skolas gemensamma utgångspunkt – jaget.¹⁹⁹ Derom vill jag ännu ytterligare berätta, att det nu är fysikfakt med en kritik öfver Stockfletts arbeten, hvilken skulle komma att se dagsljuset om Isachsen lät öfvertala sig att ännu i några dagar kvarstanna, att det träffade Stockflett i Björneborg och gjorde resfällskap med honom till Åbo, der vi togos i ett dygn och slutligen öfverenskommo att ingå en litterär correspondence. Stockflett gjorde denna resa för att lära sig Finska språket. Han ärnar i nästa sommar förnya den i²⁰⁰ fällskap med sin äkta hälft och dröja i Finland fem månader samt derunder arbeta på en comparativ Finsk och Lapps Grammatik. – Får

fe, om Stockflett får det tillwägabragdt, att Norrfka ftudiosi hitfändas för att lära fig Finska fpråket i akt och mening och att befordras till Prester i de Finska förfamlingarne uti Norrska Finmarken. – Med desfa många och uppbyggeliga relationer innesluter jag mig i Brors befynnerliga hågkomst.

H[elsing]fors d. 23 Septemb[er] 1839.

MAÇastrén.

P.S. Hälfa mina flägtingar och bekanta i Kemi och Torneå. – Ännu en fak af högsta vikt: Begär, b[äs-
ta] b[ror], af Matts Kolström i Karungi²⁰¹, en af-
skrift (ifrån hans afledne faders²⁰² beskrifning öfver
Muonioniska) rörande befolkningen af Kätkefuando
by²⁰³. Mig göres fnarligen behof deraf.

Ingman²⁰⁴ är gift, Erwašt²⁰⁵ finns ännu i Bra-
heštad. Isaachsen hälfar dig.

northern Finland and prob-
ably also to medicine. Cf. the
next sentence about [medical]
instruments. Ehrström's let-
ter to Castrén is not preserved.
YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13873>. (TS)

- 198 Frans Johan Rabbe. See p. 42.
199 An ironic note by Castrén. The
I was the absolute subject in
Johann Gottlieb Fichte's (1762–
1814) philosophy. Martin 2016:
esp. 21. (TS)
200 *i sällskap* || med sin
201 Mathias Adolf Kolström (1802–
1864), chaplain of Karungi, lat-
er of Tervola. Suomen papisto,
<https://kansallisbiografia.fi/papisto/henkilo/1114>. (TS)
202 Mathias Kolström (1763–1829),
vicar in Muonioniska. Suomen
papisto, <https://kansallisbiografia.fi/papisto/henkilo/1113>. (TS)
203 Kätkäsuvento (Fi.)/Geatke-
savvon (SaaN) in Muonio at
N7559697 E347779 (N68°6'38"
E23°20'22"). (TS)
204 Erik Alexander Ingman (1810–
1858), a town physician in Kris-
tinestad, later Professor of Ob-
stetrics and Paediatrics in Hel-
sinki, who married Vilhelmina
Sofia Albertina Schildt (1812–
1849), sister of the physician
and journalist Wolmar Styr-
björn Schildt (1810–1893), in
1838. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14374>. (TS)
205 Petter Anders Ervast (1806–
1849), extraordinary doctor in
the Board of Medicine, born in
Raahe (Sw. Brahestad). YOM
1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14118>. (TS)

206 Castrén 1839.

18 S.d. [December 1839],
to the Faculty of Arts at the Imperial
Alexander University in Helsinki

HYKA FTA Philosophiska Facultetens Protocoller för 1836–1840, Ca2;
discussed on 12 December 1839 §3

Widtberömda Philosophiska Facultet!

Å grund af hosföljande den 4. December innewarande
år offentligan förfwarade disertation: "De affinitate
declinationum in lingua Fenniça, Esthonica & Lap-
poniça"²⁰⁶ anhåller hos Widtberömda Philosophiska
Faculteten undertecknad, att till Docens i Finska och
Fornnordiska Språken blifwa föreslagen. Med djupa-
ste wörtnad framhårdar

Widtberömda Philosophiska Facultetens

ödmjuka-
ste tjenare
M. A. Castrén
Phil[osophiae] Mag[ister]

Letters written in 1840

19

S.d. [probably February 1840],
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 5:81–82

Elias Lönnrot stayed in Helsinki for shorter or longer times in January–February and July 1840, June 1844, and January–February 1845. Castrén's signature most probably dates this short invitation letter to 1840.²⁰⁷

Elias Lönnrot tillhanda

Broder Elias! Kommer du i afton till mig på thé, få är
du välkommen.

MACastrén.

²⁰⁷ Elias Lönnrot's letters to different recipients (Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/>); Anttila 1931: 347–351, 397, 399, 404–405.

208 Castrén is here referring to his dissertation for a docentship (*pro venia docendi*), as mentioned in his letter to the faculty of 18 December, 1839 (No. 18). (JJ)

209 *Wanadis – Dikt och sanning* was a short-lived literary journal, published in Helsinki in 1840. The journal appeared twice a week. Its first number was issued on 3 January and the last one exactly half a year later. Castrén's article was not published in it. In issue 3 on 10 January, 1840, a review of Castrén's dissertation for a docentship was published under the pseudonym -v-. Although in his letter Castrén gives a different impression, the review was generally very positive. *Wanadis* 3/1840 (Litteratur) (TS – JJ)

210 Finnish Literature Society.

211 Gabriel Rein was at that point the librarian of the Finnish Literature Society. Pikkanen 2004a: 34. See p. 42, 44. (TS)

212 Germund Fredrik Aminoff (1796–1876), then Adjunct in Philosophy, later Professor. He also belonged to the inspection committee of the Finnish Literature Society. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12529>; Sulkuinen 2004: 55. (TS)

213 *jag* || beförja

20

Helsinki, 2 February 1840,
to Carl Robert Ehrström

SKSA Lönnrotiana 25:613–616

B[ästa] B[roder]

Medföljande är ej flört att bjuda på, men när man bjuder det bästa, man kan, få har man fått samvete fredadt. Detta opusculum²⁰⁸ är en produkt af min Lappska färd, och är just af fådan anledning färdeles kär för mig – kanske äfven för dig. Dets wetenskapliga värde lemnar jag derhän. Men om du med Recensenten i *Wanadis*²⁰⁹ anfer den duga till något annat, än att expedieras den wanliga vägen, få är åtminstone halfva förtjensten din. Utan dig hade jag wifst icke kommit mig till Lappmarken. ”Mutta wähhäppä wähištä.” Ofs emellan fagdt, har jag i halft års tid icke tänkt på någon ting annat, än att få fortsätta mina forskningar åt detta håll, eller med andra ord: att kunna tillwägbbringa en Grammatik öfver de färskilta Finska dialekterna, de Sibiriska icke undantagne. Ett fvgat hopp skymtar mig till möte i detta afseende. Sällskapet²¹⁰ ärnar gifva ut ett Finskt Lexicon på actier. Lönnrot skulle komma att arbeta på Finskan; Rein²¹¹ och Aminoff²¹² hafva redan på förhand gjort sig underrättade, om jag²¹³ wille åtaga mig att besörja om det comparativa. De skulle rusta ut mig med fina Actie medel. Men jag litar icke flört på våra landsmäns intresfe för ett fådant företag. Derföre har jag beslutit att nu till en början arbeta af alla krafter, för att fedan i stöd af ett och annat opus kunna knycka i Petersborgarne. Sednaft i nästa höst kommer Kalewala öfverfättningen att läggas under presfen. Jag ärnar ge ut den på eget förlag. Skall man wäga på kuppen? – Du ler åt mig och mina planer; måhända stada alla mina gyllene drömmar wid ett praktiskt embete

vid Trivial-fcholan i H[elsing]fors, och jag har hopp om, att bli Conrektor derstädes. Det är just icke det fämsta – 1000 Rubel om året och fyra fridagar i veckan äro en rätt god sak för en Litteratör i Hfors. Men min litterära verkningskrets blir i Hfors alltför trång. Men må Gud ftyra!

Här berättas mycket – ondt och godt; men jag är led i allt fqwaller, och flutar med att teckna mig

Din redelige vän

H[elsing]fors d. 2 Febr[uari] [1840]

MACastrén

P.S. Det måste jag ändock fäga dig, att Hällis Jakob²¹⁴ till allas vår fynnerliga glädje blifvit utnämnd till tjenstförrättande Conrektor i Åbo.

²¹⁴ Jakob Hällstén (1807–1851), co-rector of the Trivial School in Turku in the spring term 1840, Docent of the History of Learning at the Alexander University, later chaplain of Finström and Geta. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatriikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14117>; Suomen papisto, <https://kansallisbiografia.fi/papisto/henkilo/767>. (TS)

215 Most probably the church warden Samuel Mattsson Laiti, who died in 1844. See note 176. KA Utsjoki parish records 1836–1856: 9, 31, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099256>, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6099267>; Utsjoki death records 1844. (TS)

21

Helsinki, 12 March 1840,
to Jacob Fellman

KA 602:109.3

Sent without envelope, the address written on the last page:

Kyrkoherden
Högwälärewördige och Höglärde
Herr Jakob Fellman
Wasa
✠
Lappajärwi.

Remnants of a seal with red sealing wax and a square postmark
ГЕЛЬСИНГФОРСЪ

Ärade Morbror!

Morbrors fkrifwelse jemte åtföljande Stockfleths ABC-bok, ej mindre än fröjde-bewifet för Laiti har jag haft äran bekomma. Äfwen har jag hört mig för, huruwida någon pension kunde Laiti tilldelas, men af alla fått den underrättelse, att han, fåsom den der ingen ordinarie-befattning åtnjutit omöjligen kan komma på pensions-listan. Att vända sig till Dom-Kapitlet, som i alla fall torde komma att i målet höras, lär icke heller tjena till något, emedan nämnde Laiti wid fišta Biskops vifitation utaf Kyrkoherden Stenbäck blifvit rekommenderad till erhållande af pension, men utan framgång. Gubbens återstående dagar lära defsutom wara få få, att han möjligen lägger ögonen igen, innan målet hunnit genom alla instançer utageras.²¹⁵

Att jag fißtledne sommar icke kunde hafva äran beföka Morbror, härrör deraf, att Finska litteratur-fälfkapets instruction lydde få, att jag fskulle underföka fpråkegenheterna i Lappo, Härmä och trakten deromkring, samt äfwen taga kännedom af der

befinteliga monumenter ifrån forntiden.²¹⁶ Enligt denna rese-plan kunde jag ej, utan att göra en betydlig omväg, besöka Morbror. Då jag defsutom repte på Litteratur-fälfkapets bekoſtnad, anfåg jag pligten bjuda, att ej uppoffra någon tid för mitt nöje. Fogar händelfen få, att jag i näſta fommar kommer att göra en refa till Öſterbotten, få kan jag ej förſaka nöjet att refa genom Lappjärwi. Likväl är det troligt, att jag ſtadnar öfver fommaren i trakten af Helfingfors, för att öfverwara de många högtidligheter, fom univerſitetet firar i medlet af Julii. Jag tager för afgjordt, att äfven Morbror då beföker hufvudſtaden. En ſtörre anledning torde aldrig erbjuda ſig, och årſtiden är defsutom få gynnande. Man förmodar, att halfva Finland ſkall ſtrömma hit, för att åfkåda högtidligheterna. Morbrors ſlägt-förhållanden ſkulle tjena, att förljufva wiſtelfen härſtädes. Med ett ord: Jag finner få många anledningar till hoppet, att näſta fommar få fe Morbror i hufvudſtaden, att jag knapt kan tveka, det min förhoppning ej ſkall gå i fullbordan. Jag framhårdar

Ärade Morbrors

ödm[jukaſte] tjenare

H[elsing]fors den 12. Martii 1840.

MACaſtrén

- 216 On the way back from Russian Karelia. See Castrén 2019b: 253–314.

217 Johan Fredrik Mannelin (1817–1855), later vice-pastor in Maaria. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15513>. (TS)

218 Berndt Enok Ingman (1814–1879), later vicar of Kalajoki. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15257>; Suomen papisto, <https://kansallisbiografia.fi/papisto/henkilo/848>. (TS)

219 Johan Edvard Öhman (1809–1856), teacher of history at the Porvoo secondary school (*Borgå gymnasium*) and editor of the *Borgå Tidning*. The article is attributed to Öhman in N.J.C.V. Stockfleth's article in *Den Constitutionelle* No. 94/1840 (3 Apr. 1840). YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14544>. See also Häggman 2007, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3701>. (TS)

220 *han* || haf[t]

221 *en* [...] *till* || 1. min || 2. en *refa* *till*

222 *emot* || *af*

223 The aim of the three-part article, titled *Pastor Stockfleth och hans verksamhet för Lappmarken* and written by the editor of the newspaper, Johan Edvard Öhman, is “to be able to completely justify Stockfleth against Mr F’s highly incompetent accusations”, referring to Jacob Fellman’s essay in *Wasa Tidning* in which he opposed the Saami spelling used by Stockfleth. Especially the last part of Öhman’s article is dedicated to criticizing

22

Helsinki, 22 March 1840,
to Jacob Fellman

KA 602:109.3

Ärade Morbror!

Morbrors tvenne bref hade jag äran med fista post inhändig, och fkyndar att i anseende till ämnenas wigt nu genast befvara dem. – Uppdraget att taga kännedom om någon för Morbror ändamålsenlig Adjunkt har jag med yttersta forgfällighet fökt uträtta, och är refultatet af mina efterfrågningar fådant, att ibland alla de Prest-Çandidater, fom i vår fkola ordinerats och ännu ingen plats hafva, en vid namn Mannelin²¹⁷ fkall vara icke allenaast den fkickligaste, utan äfven i andra afseenden utmärktast. Musik kan han ej tractera, men detfamma fåges wara fallet med famtelige hans kamrater wid denna ordination. – Lika fom jag af Morbror icke har något uppdrag, att träffa öfverenskommelse, likaså kan icke heller Mannelin ännu lemna bestämdt fvar, huruwida han kan mottaga Morbrors möjliga anbud. Han speculerar nemligen på, att komma till Björneborg; och i fall denna speculation misf lyckas, ärnar han då fkrifwa till Morbror för att göra sig underrättad om vilkoren o.f.v. – Pastors Adjuncten Ingman²¹⁸ i Nerpes, om hvilken Morbror begär underrättelser, berömmes allmänt af fina kamrater. Ty wärr! fkulle äfven han fpela ett Morbrors önfkningar föga tillfredställande instrument, neml[i- gen] viol.

Morbrors andra bref angår art[ikeln] på Borgå Tidning. Den fkall vara författad af Öhman²¹⁹, fom utan att vara djup-liggare i Lappskan, likwål redan fåsom Student under fin wiştelfe i Köpenhamn, tagit

kännedom om språkets grammatikaliska bygnad under ledning af Prof[essor] Rask, och har han²²⁰ vid tryckningen af Raskens Lappska Grammatik haft omfång med correcturet. Äfven under Stockfleths vistelse i Finland skall Öhman begagnat sig af dennes ledning. Men under en²²¹ refa som jag gjorde till Borgå, rådfrågade han äfven mig i åtfkilliga Lappska ämnen. Jag yttrade naturligtvis oförfälat min mening i de faker som jag kände. Jag finner att han begagnat sig af en och annan bland nämnda upplysningar i sitt anfall emot²²² Morbror, men i de flesta punkter är han af helt olika tanka.²²³ Jag har till och med i ett privat bref till honom anmärkt hans misstag. I synnerhet måste jag i högsta måtto ogilla hans påståenden om ofelbarheten af Stockfleths profa. Den är temligen medelmåttig; ofta till och med under medelmåttan. Jag skulle gerna offentligen uppträda, för att få i denna som andra Stockfleth rörande omständigheter, polemifera Borgå Tidning, men i närvarande förhållanden skulle jag derigenom risquera min hela framtid. Jag har nemligen lagt in om Conrektoratet i H[elsing]fors, som i anseende till de större löne-förmoner, Conrektoren härftädes äger, är en mycket efterfikad och god tjänst. Äldre Docenter äro mina competitores, men jag äger likväl hopp, att erhålla tjänsten, emedan Biskopen²²⁴, Öhman²²⁵, Runeberg²²⁶ och Borenus²²⁷ äro mig favorabla. Men stöter jag mig med Öhman, få kan jag bestämdt taga afsked af tjänsten, emedan han skall hafva inflytande i Consistorium. Dessutom kommer troligen en röst att afgöra pluraliteten. Till följe af Morbrors mig städfse wifade välwilja hoppas jag, att Morbror fjelf i närvarande förhållanden skall råda mig, att tills vidare wisa mig neutral. Dessutom anser jag stridsfrågorna äfven wara af den beskaffenhet, att de knappast förtjena någon polemik. Det wisar, att allmänheten icke följer med en sådan strid. Men skulle någon göra det, få förstår han ändock ej att bedöma hvilken som har rätt. – Ett fätt känner jag likväl,

the alphabet used by Fellman, while the two first parts deal mostly with Stockfleth's life and work in general. Öhman also prefers Stockfleth's translation of the catechism into Saami. Fellman states in his article that it was not Stockfleth who was the first to notice the necessity to teach the Saami in their own language, which was mentioned as his merit in *Finlands Allmänna Tidning* No. 241/1839, as this notion had already been put forward a century earlier. Furthermore, Fellman criticizes the Saami alphabet used by Stockfleth. Fellman's untitled letter to the editor is a reply to the above-mentioned article in *Finlands Allmänna Tidning* under the title *Strödda underrättelser*, where Stockfleth's work on Saami religious education and his trip to Finland are dealt with. FAT cites *Svenska Statstidningen*. Fellman published his criticism, translated into Norwegian, in *Tromsø Tidende* 5/1840 on 16 Jan. 1840. To answer him, an abridged translation of the *Borgå Tidning* article was published in *Den Constitutionelle* No. 89/1840. Stockfleth himself replied to Fellman and commented on Öhman's essay in the same newspaper, No. 94/1840. Jacob Fellman responded to Öhman with a sharp letter, even accusing Stockfleth of plagiarism, in *Wasa Tidning* No. 40/1840. He had, via Matthias Castrén, asked Lars Levi Laestadius to write an assessment

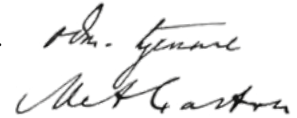
of his manuscript of the Saami translation of the catechism and published Laestadius's letter in the newspaper. Laestadius recommends Fellman's manuscript to be printed and prefers it to Stockfleth's translation, just published in Kristiania, because the new alphabet used in the latter could cause confusion. *Borgå Tidning* published a short answer to Fellman in No. 81/1840 on 17 Oct 1840), ending it with an ironic remark on the author's self-conceit ('Författare-egenkärleken'). *Borgå Tidning* 12, 13, 15/1840 (12, 15, 22 Feb. 1840); *Wasa Tidning* 47/1839 (23 Nov. 1839), 40/1840 (3 Oct. 1840); *Finlands Allmänna Tidning* 241/1839 (16 Oct. 1839); *Den Constitutionelle* 89, 94/1840 (29 March, 3 Apr. 1840). For the background of the Saami orthographic disputes, see note 1244. (TS)

- 224 Carl Gustaf Ottelin, Bishop of Porvoo in 1838–1864. Mäkelä-Alitalo 2007/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3577>. See also note 164. (TS)
- 225 Johan Edvard Öhman. See notes 219 and 223.
- 226 Johan Ludvig Runeberg. See note 27.
- 227 Alexander Ferdinand Borenius (1807–1881), teacher of mathematics at the secondary school of Porvoo. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14108>. (TS)
- 228 At the Helsinki Trivial School. See the next letter (No. 23).

hvarpå Morbror borde kunna gå på ett eftertryckligt och för allmänheten ögonfkenligt wis segrande ur ftriden. Det består deri, att Morbror ifrån Domkapitlet i Åbo fordrar en afskrift af Læstadii utlåtande öfver Morbrors Lappska catheches, samt derur låter aftrycka kritiken öfver Stockfleth, samt åtminstone det ftälle, hvori han recommenderar Morbrors katheches framför Stockfleths. – Læstadius äras här nästan som en Gud, och hans auktoritet gäller i publikens ögon mera än någon annans. Sedan Conrektorsfrågan²²⁸ är afgjord, tkall äfven jag yttra min tanke om Stockfleths prosa m.m.

Med djupaste vördnad framhärdat
Morbrors

H[elsing]fors den 22 Martii 1840.

23 S.d. [27 March 1840],
to the Chapter of the Bishopric of Porvoo

HMA PTA Eb:404; Domkapitlets i Borgå Diarium No. 305/1840

Discussed at the meeting of the Chapter on 27 May 1840 §3, 10 June 1840 §23 and 30 September §22 (see also §23), when the final resolution was made. See the next letter below.

See also HMA PTA Diarium No. 520/1840 (20 May 1840), where Castrén was allowed by the Ecclesiastical Expedition of the Imperial Senate of Finland to apply for teaching positions in the Porvoo Bishopric. Castrén's application to the Senate (KA KTA AD 174/16 1840, 18 March 1840) is not preserved. It was decided on 21 April and was forwarded to the Chapter of Porvoo on 20 May 1840 and discussed at its meeting on 27 May 1840. PTA Ea 2:13 Imperial letters to the Chapter of Porvoo 1839–1840.

Högwördigste Herr Biskop, Doktor
och Ordens-Ledamot
så ock
Summe Venerandum Consistorium!

Hos Högwördigste Herr Biskopen, Doktoren
och Ordens Ledamoten, få ock Summe Venerandum
Consistorium, vågar i djupa ödmjukhet jag an-
hålla, att wid återbefättandet af den ledig-wordne
Conrektors tjensten wid Helfingfors Trivial-Schola
komma i Höggunstig åtanke; och får jag ödmjuka-
st bifoga ej mindre diarii bewis öfwer underdånig an-
hållan om Nådigt tillstånd att få anföka Schollära-
re-tjenster inom Borgå Stift, än merit-förteckning
och öfrige documenter. Tillika vågar jag i grund
af min pro venia docendi utgifna disertation i öd-
mjukhet anhålla om befrielse ifrån fkyldigheten att
aflägga det för Skollärare-tjensters erhållande före-
fkrifna specimen.

- 229 In the printed title: Esthonica.
 230 Castrén 1839.

Framhårdar med djupaſte wördnad

Högwördigſte Herr Biskopens,
 Doktorens och Ordens-Ledamotens
 ſå ock
 Summe Venerandi Conſiſtorii

ödmjukaste tjenare
 Matth. Alex. Caſtrén
 Docens i Finska och Forn-
 Nordiska Språken

Merit-förteckning.

Undertecknad är född den 2 December 1813.
 Biwiftat Trivial-ſcholan i Uleåborg.
 Blifvit infkrifven vid univerſitetet den 26 Januarii 1830
 Undergått de lärdomsprof, ſom medföljande do-
 cumenter utwifa.
 Utgifvit och offentligent förſvarat en afhandling, med
 titel: Diſfertatio academica de affinitate Declinatio-
 num in lingua Fennica, Eſthonica²²⁹ & Lapponiça²³⁰.
 Utnämnd till Docens i Finska och Forn-Nordiska
 Språken den 20. Januarii innewarande år.

Helsingfors den 21 Martii 1840.

Matth. Alex. Caſtrén

24

S.d. [25 September 1840],
M.A. Castrén and Julius Immanuel Bergh
to the Chapter of the Bishopric of Porvoo

SLSA 1185.4, an excerpt from §22 in the minutes of the Chapter of Porvoo on 30 September 1840; HMA PTA Domkapitlets i Borgå Diarium No. 931/1840.

The original letter is not preserved. See also the previous letter above. Castrén and Bergh were the only applicants for the position.

§: 22

Produçerades en till Domkapitlet ställd och af en Rättegångs fullmakt åtföljd få lydande inlaga:

Tit[ulares]

Vid anfökningen af ledigvarande Conreçtors tjens-ten vid Trivial Scholan i Helsingfors hade hos Tit[ulares] vi i ödmjukhet anhållit att i grund af förut vid Univerfitetet aflagda lärdomsprof varda befriade från afläggandet af de för högre Schol-tjenster erforderliga disputations specimen: men fåvida Tit. genom högtvördade Memorial af den 10 näftlidne Junii, deri vi varda kallade att "genom en Disputation uti Gymnasio" lemna prof på vår fkiçklighet, icke allenast förkastat denna vår anhållan, utan ock ålagt oss ett nytt och, enligt hvad bekant är, förut alldeles ovanligt "praçtifkt Lärareprof på Gymnasium", våge hos Tit. vi i djupa ste ödmjukhet anhålla om fåväl behörigt utflag i detta mål, som ock vederbörlig befvärsanvisning för att vid högre Domstol kunna andraga vår anhållan om befrielse från ytterligare lärdomsprof för ifrågavarande ändamål.

Med djupa ste vörndnad hafva vi äran framhärda

Tit.

allerödmjukaste
tjenare

M. A. Castrén. Julius Imman. Bergh²³¹.

²³¹ Julius Immanuel Bergh (1810–1878), MA, was Docent of Hebrew from 1839. He had taught at different schools, e.g. the Helsingfors Lyceum, since 1835. He was appointed as a teacher of religion and Hebrew at the Kuopio secondary school in 1844. From 1861 vicar of Liminka. Member of the Diet in 1863–1864, 1867 and 1877–1878. An influential Pietist priest. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15018>; Murtorinne 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5877>. (TS)

- 232 According to the information attached to this letter in the archives, it would have been addressed to Carl Gustaf Borg (1823–1895). However, the date of 13 March makes it evident that the letter deals with the Swedish translation of the *Kalevala* printed in the winter and spring of 1841, which makes it impossible to identify C.G. Borg as its recipient. In 1841, Borg was still a secondary school student in Turku. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16011>; cf. Sul-kunen 2004: 82. (TS)
- 233 Kalevala 1841. See Castrén 2019a: 13–395.

Letters written in 1841

25

13 March [1841],
to an unidentified recipient²³²

SKSA KK33:327a & 328a

B.B! Jag tillsänder Dig ett korrektur af Kalewala²³³, icke för att korrigeras, utan i förmodan att Du tilläfwentyrs är road att genomögna detsamma. Skulle Du derunder händelsewis upptäcka något gröfre misstag, få är Du wäl god och underrättar mig derom.

Wännen

M. A. Castrén

d. 13 mars

26

Helsinki, 17 June 1841,
to Carl Robert Ehrström

SKSA Lönnrotiana 25:617–620

Bästa Bror!

Ditt bref²³⁴ har jag lemnat så länge obesvaradt, att jag nu mera af idel blygsel icke vill komma mig till att besvara det. Men gastrifka febrar hafwa det med sig, att man efter dem gerna lägger luntorna åsido, och njuter blott af sin varelse, som också är ett sätt att lefwa. När jag så lösslitit mig ifrån allt fnas och liksom renad uppstigit ifrån den brännande bädden, få lefwer jag med min fjäl hellst deruppe, och är glad, att menniskan²³⁵, hvad hon än må kunna bortresonera, ur fitt hjerta likwäl ej kan utplåna kärleken till sin barndoms himmel. Minnet af den har, som sagdt, genom den gastrifka febern, åter vaknat till lif. Det är annars märkwärdigt, att samma feber, som förde vår vän, den lefnadsgladda werldsmenniskan Alcenius²³⁶, till grafven, lifwat upp mig, som redan hade öfvergifvit allt hopp och all lust att lefwa, sedan jag i weckotal hänglat nära lik en fkugga. Tänk derföre, huru flat jag blef, när läkaren en wacker dag förkunnade, att all fara war förbi, och jag åter började leta efter mina byxor, stöflor och andra prydnader för min uppståndna lekamen. Med det nywäckta lifwet wakna åter nya planer. Min förhoppningsfulla pupils²³⁷ kära fader brukar, då han är wid knarrigt lynne, fäga om mig, att jag är en orolig fjäl, och hans älskade Fru moder tillägger: "en cyriös menniska." Det måste verkligen så vara, ty knapt har jag kommit på benen igen, och redan hwimlar i min skalle en reseplan till Norfka, Finfka, Ryska Lappmarken, Archangel, Wologda etc. etc. Lönnrot har inftigerat mig dertill; wi blifwa reskamrater. Jag arbetar in grammaticis, han tänker på fitt comparativa lexicon. Wi kunde

234 This letter seems to have disappeared since then.

235 *menniskan* || hvad h[on]

236 Fredrik Vilhelm Alcenius (1808–1841), office clerk at the Board of Medicine. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14478>. (TS)

237 This pupil of Castrén cannot be identified.

- 238 hjerte-/bloden
 239 *ordning* [...] Torneå, || ord-
 ning
 240 fosterlands-/känslan

conjunctis viribus uträtta något, om min helfa skulle få bi. Emellertid den som faller i striden, har åtminstone förfökt sina krafter, och hvem som hellst aftappar hjertebloden²³⁸, få är det dock Allfader, som styr pilen. Alltså torde vi två – Lönnrot och jag – i nästa höst d.v.f. med första vinter-föret styra kosan ifrån – Torneå upp åt Alten – till Stockfleth.

Du frågar, huru det står till med våra litteraria? Sättaren påminner mig derom, ty han blef ju nu expedierad med instruktioner om omslag till Kalewala. Cygnæi Jääkynttilät tryckas som bäst i Stockholm. Med Suomi kan det i längden icke bära sig, då halfva redaktionen ej tycks hafva för afsigt att göra någon ting. Får se, om den icke kommer att upphöra med detta år. Jag ärnar straxt efter midfommaren fara ut på landet, för att skriva något dertill. Och det frågar jag dig: om [du] icke har någon artikel till Suomi, någon rese-beskrifning eller hvad som hellst, i ordning²³⁹ då jag kommer till Torneå, få skola vi luggas. Suomi borde räddas; fosterlands[-]känslan²⁴⁰ kunde derigenom hållas waken, och hvarje fosterlandsvän borde anse det för sin oafslåtlige pligt att befrämja detta företag. Förmåga saknar ingen, som vilja har. Derföre äro vi menniskor och derföre har Gud blåst sin anda uti oss. Hwad färskildt dig beträffar, så har jag uttänkt titeln till en artikel, som du skall skriva. Den lyder: "Om de naturenligaste näringsgrenar för allmogen i Kemi Lappmark." Och nu önskar jag dig allsköns helsa och frid.

Tuus

H[elsing]f[ors] d. 14 Junii 1841.

MACaStrén

P.S. Suomi skall jag egenhändigt, såsom jag hoppas, leverera åt Stockfleth.

Du kan väl på något fätt beftyra om medföljande brefs fortkomst. Kanske går posten genom [H]aaparanda till Alten.

27

Helsinki, 17 June 1841,
to Gabriel Rein

KK Coll. 185.1

Sent without envelope, the address written on the last page:

H^r Profesfor Rein
Tillhanda

Ärade Broder!

I anseende till min fnart förestående resa, fom utgör en inledning till den vidlyftiga Lappska expeditionen, nödgas jag hos Finska Litteratur-Sällskapet anhålla om ett Lån af 250 Rub[el] B[an]co Asf[ignationer], för att återbetalas, få fnart en få stor summa influtit för försålda exemplar af Kalewala. Jag hoppas, att Ordföranden och [Kamereraren]²⁴¹ i samråd kunna afgöra denna angelägenhet, få att jag om ett par dagar kan få höra min dom. – Tillika vågar jag åt Finska Litteratur-Sällskapet erbjuda 25 exemplar af min öfversättning till ett pris af 4 Rubel för exemplaret. Men skulle Sällskapet icke kunna emottaga detta anbud, få skall jag i alla fall hålla Sällskapet exemplar tillhanda för subscriptions priset. Förblifver med aktning

Brors

Ödm[jukaste] tjenare
M. A. Castrén

H[elsing]fors den 17 Junii 1841.

P.S. Hosföljande korg innehåller Sällskapets archiv samt åtfkilliga af mig från Sällskapets Bibliothe[k]²⁴² och af Bror fjelf låntagna Skrifter. För min tillärnade Lappska resa önskade jag få låna: *Lindahl & Öhrling*, *Lexicon Lapponicum*²⁴³; *Fjällströms* och *Gananders*

241 Mscr.: Kamereraren

242 Mscr.: Bibliothet

Bibliothet [...] låntagna ||
Bibliothet låntagna

243 Lindahl – Öhrling 1780. Both Erik Lindahl (1717–1793) and Johan Öhrling Sr. (1718–1778) were clergymen in Swedish Lapland, the former for the longest time in Sorsele and the latter in Arjeplog. Öhrling had defended a thesis on the Saami orthography in Uppsala. His three sons also carried out research on the Saami languages. Djärv 2003: 14–15. (TS)

- 244 Fjellström 1738; Ganander, H., 1743.

Pastor Pehr Fjellström (1697–1764), vicar of Lycksele, was the first to develop a standard South Saami literary language, especially with his South Saami grammar and translation of the New Testament. Hildebrand 1964–1966. Henrik Ganander (c. 1700–1752) was chaplain of Sodankylä, thereafter in Enontekiö and finally in Sjundeå. He published his grammar of North Saami in 1743. Ganander, H., 1743; Kulonen 2000, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/6007>. (TS)

- 245 Carl Henrik Ståhlberg. See note 28. (TS)

Lappfka språkläror²⁴⁴. Waktmästaren kunde bringa dem till mig. – Jag fkickar till bror medföljande promemoria för att utanordnas till betalning. Ståhlberg²⁴⁵ har wäl fört protocoll en gång inom ett år, men i defs ftälle har ett extra-sammanträde inträffat, så att mina anspråk på de Secreteraren tillfallande 25 Rub[el] icke torde wara obilliga.

28

**Helsinki, 22 June 1841,
to the Senate of the Imperial
Alexander University in Helsinki**

HYKA KoA Consistorii Academici Acter för år 1841, Ec13; discussed on
20 June 1841 § 8

Magnifice Domine Reçtor och Amplisimum Consistorium Academicum

Att Eders Magnificens och Amplisimum Consistorium Academicum måtte med sitt gällande förord hos Hans Kejserliga Höghet, Universitets Höge Cancellor understöda min hoslagde underdåniga begäran om tjänstledighet på ett år och tre månader, derom får jag ödmjukaßt anhålla, och framhårdar med djupaße wördnad

Eders Magnificens' och Amplisimi Consistorii Academici

Helsingfors den 22 Junii 1841.

ödmjukaße tjenare
M. A. Castrén.
Docens

- 246 Evert Julius Bonsdorff (1810–1898), Doctor of Medicine, later Professor of Anatomy and Physiology at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14213>; Leikola 2001a, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3147>; 2011: 62–64, 88. (TS)
- 247 See Castrén 2019a: 396–670.
- 248 Castrén folded this sheet of paper into a four-page ‘note-book’, wrote his questions in the middle columns at the fold, and left the margin columns empty for answers. In addition to answers to the questions, the empty spaces also contain Lönnrot’s reply of 28 Sept. 1841 to Castrén’s letter of 14 September 1841. See also Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/709>.
- 249 *murehin*. [...] *Kan* || *murehin*. *Kan*
- 250 Lönnrot: I gåtan om *skidorna*: Punikki punanen lehmæ, kevytsarvi, keikkoselkæ, juoksi *puhki* puiset salmet, halki vaarat haihatteli. I runostumpen: Pekka pieri penkin *puhki*, pæræhytti jærvæn poikki, halki haapasen venosen, poikki koivusen korennon. *Puhki* är ej så ovan præp[osition] för mitt öra och brukas allm[änn] i Karel[en]. F[inska] synonymt för *läpi*, som torde då hellst nyttjas, när något verkligt *hål* finnes för igenomfarten.
- 251 Lönnrot: Ketrævarren *kiertimiæ* torde egentl[igen] böra öfversättas med: en genom trissande (under spinnande)

29 Koski (Eriksberg) manor, Uskela, 24 July 1841,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 5:371–374 (letter) and SLSA 1185.1 (appendix)

Lönnrot replied to this letter and the one of 14 September on 28 September, responding Castrén’s questions about the *Kalevala* (see below). SLSA 1185.1.

B[ästa] B[roder]!

Just fom jag fkulle fätta mig ned, för att fkrifwa några rader till dig, kom Bonsdorff²⁴⁶ i går afton till mig med ditt bref. Hwad du nämner om onomatopoëtica, kan wara tillräckligt för mitt ändamål. Wäl kunde jag med denna çlav fkrifwa ett och annat om denna ord-çlass, men tiden tillåter mig ej att ingå i så speciella underfökningar. Jag har nu commentarierna till förfta delen i det närmafte färdiga.²⁴⁷ De fylla wäl ett häfte af Suomi. Får fe, om jag hinner commentera andra delen före min afrefa. Efter några dagar ärnar jag refa härifrån, men med de många besök, jag är twungen att göra under refan, kommer jag först i slutet af Augusti till Kemi. Der ärnar jag till en början renfkrifwa mina anmärkningar till förfta delen, för att få dem afsända till H[elsing]fors med Studenter. – Wid min ankomst till Kemi väntar jag bref ifrån dig och fwar på mina frågor, fom dock icke utgöra hälften af de dubier, fom yppat fig vid mitt arbete.

Om vår refa har jag intet att erinra, fom ej hinner afgöras, då wi sammanträffa i Kemi. Endaft det will jag förkottswis föreslå, att wi dröja i Enare få länge, fom möjligt är, ty der komma wi i beröring icke allenaft med Enare och Utsjoki-Lappar, utan äfwen med Norrfka Fjäll-Lappar, och äro således i tillfälle att comparativt underföka språket. Men fkulle du föredraga att dröja i det längsta hos Stockfleth, hvilket wisserligen i

lexicalifkt hänseende skulle lända till större fromma, få har jag varit betänkt på, att ifrån Kemi directe refa till Enare, der wi fedan kunde sammanträffa. Men som sagdt är, denna sak hinner ännu afgöras i Kemi.

Koskis den 24. Julii 1841.

Förblifver
Tuisfimus
MAÇastrén.

2. Runan²⁴⁸

- 123 *Puhki polweni murehin.*²⁴⁹ ("genom min lifstid") Kan du anföra något annat exempel, då *puhki* brukas fåsom præposition? Detta förefaller mig ovanligt.²⁵⁰

3 Runan.

- v. 64 *Keträwarren kiertimiä* har du förklarat med *kieron keträwarren palasia*, men denna förklaring, som annars ger en god mening, fick jag ej konstaterad; utan ketr. kiert. fader vara *rihmat joilla keträwartta kierretään*, hvilket åter ej passar till sammanhanget. Egentligen wore väl *kiertimia* (kiertämiä), det som man *kiertämällä* åstadkommer. Har du kanske hittat på någon ny förklaring?²⁵¹
112. (Jok'ei tullut tulwillehen) *noita liikoja wesiä*. Hvad är orfaken till bruket af Infinit[ivus] casus i detta och dylika fall? Sillon²⁵² on²⁵³ hukka *Lemminkäistä*, o.f.v.²⁵⁴
- 128 *Helmiwyö*; är fjelfva fnerten²⁵⁵ (wyö) prydd med perlor (klingande fmycken)?²⁵⁶

söndernött sländas spillror (bitar), ty äfven dessa hafva *kiertämällä* åstadkommits såsom en biprodukt. *Kierrin* 1. instrumentet, 2. produkten? [It is unclear whether the question mark is by Lönnrot or Castrén.] Männe icke andra dyl[ika] derivata på *-en* finnas? *Nostin* nedanför har äfven begreppet om produkten.

252 *Sillon* || Tuho

253 on || [above written]: tulewi

254 Lönnrot: Infinitivus casus har urspr[ungligen] betydtt ifrån, hvarför ännu: *ulkoa, takaa, alta* (af *ala*), *kaukaa, siitæ, luota* m.m. uteslutande med det begreppet. Sedermera har Elativus utträngt Infinitivi urspr[ungliga] betydelse, utom i några fall, bland hvilka de här anförda. Joi *olutta*, drack ifrån ölet, men ej allt.

255 *fnerten* [...] *prydd* || *fnerten* prydd

256 Lönnrot: *Helmi* torde hafva suttit i ändan af *snerten*.

257 Lönnrot: Hvem är du ifrån din släkt (dina karlar)? Familjerna lefde väl då mera isolerade ifrån andra familjer, men uti större inbördes förening, så att man vid en individ vanligtvis kom att tänka hela släkten.

258 *nostin* || ~,

259 Lönnrot: *Nostin* se ofvanför *kierrin*.

260 Lönnrot: *Piirama* vill jag erinra mig betyder ungefär samma som *piiru*, streck – en liten sträcka ell[er] litet af (på) sträckan.

261 *Dualis* (l. *Socialis*) || *Dualis*

262 Lönnrot: Gottl[und]s Dualer i F[inskan] äro och förblifva Gottlundiana. Hvad Du

uppgger om deras beskaftenhet
är rätt och tillräckligt att för-
klara saken.

- 263 (*af* || fo [förena]
264 *pääftykfin* [...] *af* || *pääftykfin*
af
265 Gustaf Renvall (1781–1841) was
vicar of Ulvila and author of
several works on the Finnish
language, above all a compre-
hensive dictionary, published
in 1823–1826. YOM 1640–1852,
[https://ylioppilasmatrikkeli.hel-
sinki.fi/henkilo.php?id=11522](https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11522);
Väisänen 2006/2009, [https://
kansallisbiografia.fi/kansallis-
biografia/henkilo/3599](https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3599). (TS)
266 *sätta* || *suu* o.f.v.
267 Lönnrot: I *yhdætpæin*, *kahdat*-
pæin o. s. v. förekommer väl
nominativus, men svårligen
eljest. Men Adessiv[us], Al-
lativ[us] och Ablativ[us] äro
i bruk: he ovat *kahtaalla* (äf-
ven *kahtialla*) de äro på två
håll; löe *kahdat* (kahtaa, kah-
tia), slog i tu. – *Kahdat*, *kah-
taa*, *kahtia* tyckas äfven här
vara olika former af Nom[i-
nativus] adverbialiter taget.
De lära hafva uppkommit så-
lunda att Infinitivi casus af
yksi, *kaksi* format nya Infini-
tiver g[eno]m tillägget af *tæ*
(yhtætæ, kahtata) som sedan
förkortat eller sammandragit
sig till en mera obrukl[ig] no-
minat[ivus] *yhdæt* ellr *yhtææ*
(çontr. *yhtææ*, *yhtiæ*). I *viisiäl-
le*, *kuusialle* har derivationen
skett af Ifinit[ivus] pl[urals].
268 Lönnrot: bör skrivas *veillæh-
tænnæ* eller *veellæhtænnæ*.
269 Lönnrot: pro: *veallæhtænnæ*,
af *veällæn* (vedællæn), rycka
med fart.
270 Lönnrot: *Kysæsen*, *sivasen*, *kæ-
pæsen*, *tekasen*, *vetæsen*, *pie-*

4. Runan.

- Mi finä lienet miehiäsi, ja kuka urohiasi?* Hvar-
före nyttjas här suffix?²⁵⁷
86. (Guden fann svart grus) *Suen sorkan nostimil-
la*, der fom vargen lyftat foten. Men *nostin*²⁵⁸
är fot, verktyget, hvarmed man lyftar. Kanske
nostimilla = *nostamilla*.²⁵⁹
175 *Pikkuruisen piiramata*²⁶⁰
Huru hänger det ihop med Gottlunds Dualis²⁶¹
(l. *Socialis*)?²⁶² Jag skulle tro, att t. ex. *yhytysten*
är helt simpelt Instru[ct]iv[us] af *yhdytys*, (af²⁶³
yhdytän, förena) *vaftatusen* af *waftatus*, *limi-
tysten* af *lima*, (limitän), *limitys*, *pääftykfin*²⁶⁴
(ej päästä-yksin, Renw[all])²⁶⁵, ?*Pääksytysten*
af *pääksytys* (bildadt af *pääksi*, *pääsitän* l. *pääk-
sytän*), *fuukfutušen* af *fuu*, *fuukfi*, *fuuksitan* l.
suuksutan, *sätta*²⁶⁶ mynningarna tillfamman.
– *Yhtäälle*, *kahtaalle*, *kuusialle*, o.f.v.²⁶⁷
Förekomma fådana numeralia i Nominativus,
oçh hvad betyda de? Anför exempel.
375. *Weihlähdän*, *-tää*.²⁶⁸ Har detta ord några
släktingar?²⁶⁹
Kyfasen, *repäsen*, *sukasen*, göra något i hašt.
Detta synes vara engångsformen hos v[er]ba
transitiva. Jag erinrar mig nu *huokasen*.²⁷⁰

6. R[unan]

- v. 99. *Luštu*, pansar-flkjorta, af *luu*, eg[entligen]
luufto, *luisto*, *lušto* l. *luštu*. Men i Mehiläinen
säger du, att *luštu* är låset (spännet), hvarmed
gördeln hopfästas.²⁷¹
v. 230. *Edemmä*, af *esi*, *eden*. Compar[ativus] *Edempi*,
edem[m]äksi, *edem[m]äks*, *edemmäs*, *edemmä!*
Är det rätt?²⁷²

7. R[unan]

- v. 27. (Ei ole fitä metsäsfä), kut' ei näillä ? (fukfilla) *kannateta*?²⁷³ (i paral[lella] v[ersen] *yllätetä*.²⁷⁴
- v. 30. *Pääty Hiisi kuulemasfa* <sc[i]l[icet]> *olla* (?) *kuulem[assa]*?²⁷⁵
- v. 45 *Ilmoin (huomiansa) = Ilmohin* (till rymderna, werlden), eller inſtruçt[ivus] *palain*.²⁷⁶
- 84–85 *Kanto kakfi sauoansa, kahen puolen kalhuf-tan-sa*. Woro *sauat* faſtbundna å ömde fidor om *kalhu*, eller huru ſkall detta förſtås?²⁷⁷
133. *Hawulinnan liifteet*. Monne icke linnan²⁷⁸ *liifteet* betyder borgens²⁷⁹ *tinnar*?²⁸⁰
170. *Toisualle = toisialle*. Måſte de betraktas ſåsom fkinda ord, eller kan du genom något exempel förklara denna dialect-olikhet?²⁸¹
377. *Pane metsät miekka vyölle*. Miekka vyölle måſte väl betraktas ſåsom ett ord. Miekka-vyölle.²⁸²
424. *Kun ei wilja wieremällä*.²⁸³ ?
501. *Suwikunta* öfverſättas af Keckman²⁸⁴, jag vet ej quo jure, med diläpp. Eg[entligen] den ſom är en ſommar gammal. Kallas icke häſten *suwikunta* intill andra fommaren?²⁸⁵
586. *Yhen nuolen noſtamalta*.²⁸⁶

8. R[unan]

- 213 Ethymologien till *wyölappu* och *wyölapa*. Märkwärdigt, att *wyölapa* har i Abl[ativus] *wyölapaſta* (-*vaſta*). Om *wyölapa* kommer af *lapa* och *wyö*, hvad har gördeln att ſkaffa med bogen?²⁸⁷

9. R[unan]

- 183 *Tuurittelen*, om knytande af nät. Stammen?²⁸⁸
208. *Muutellate*, förändra ſig (eg[entligen] dig). *Muutellatse, muutellatte, muutellate'*. Monne ſå?²⁸⁹

rasen, kavahdan; I allm[änhet] taget tyckas det vara, ſom Du nämner undantagandes att neutra hafva äfven formen *sen*

- 271 Lönnrot: Din förkl[aring] på *lustu* är vida bättre och rigtigare än Meh[iläinens].
- 272 Lönnrot: Omnino.
- 273 The question mark above on the word.
- 274 Lönnrot: Ei *kannata*, det bär ſig ej, lyckas ej – ei ſukset *kannata*, det lyckas ej med skidor, ei ſuksilla *kannateta*, idem.
- 275 Lönnrot: Kan ej ſäkert erinra mig, om talesättet *hæn pæætyi siellæ* brukas utan *olla*, men väl brukas: *hæn pæætyi sinne* utan *tulla*.
- 276 Lönnrot: *Ilmoin* (eller *ilmon*) *Inſtr[uctivus]*, ej *Inessivus*, ſom ſkulle göra metern felaktig. = *julki*.
- 277 Lönnrot: *Kalhustansa* här för *sukseſtansa* (pars pro toto)[.] Höll eller bar (i handen) ſina tvänne ſtafvar hvar på ſin ſida om skidorna.
- 278 *linnan liifteet* || *liifteet*
- 279 *borgens tinnar* || *tinnar*
- 280 Lönnrot: *Liistet* tror jag här stå för *lattia*, på barrträdsborgens fogning (golffogning).
- 281 Lönnrot: *Toisea'*, förändr[adt] *toisia'*, ſammandr[aget] *toisaa'*, detra förändr[adt] till *toisoo'*, *toisua'*.
- 282 Lönnrot: Äfven kunde *miekka* och *kalpia* betraktas ſåsom objekter till *pane'*; kanske dock hellre ſåsom du tagit.
- 283 Lönnrot: *Vieren, viertæ'* (vier-ræ') gå åt ſidan.
- 284 Carl Niclas Keckman (1793–1838), amanuensis at the Library of the Academy of Turku and the Alexander University in 1815–1829, lecturer in

Finnish at the Alexander University in 1829–1838. Keckman was most probably the first to express the idea that led to the founding of the Finnish Literature Society in 1831, and he was its first chairman in 1831 and secretary in 1831–1838. Keckman also worked on a Swedish translation of the *Kalevala* until his death. Castrén had access to Keckman's notes but made his own translation independently. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12230>; Klinge 2000/2014, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2902>; Sulkunen 2004: 18–21, 256, 297; Häkkinen 2019. (TS – JJ)

- 285 Lönnrot: Ita.
 286 Lönnrot: Med en pils upphöjning d.ä. sättning på bågen.
 287 Lönnrot: Äfven i XXVI. 36, 86. *Vyölapasta* måste väl anses komma ifrån *vyölappa*. Männe *lappa* i denna s[amman]-sättn[in]g kunde vara beslågadt med V[er]b[o] *lappaan*, *lapata*, draga i långa tag och *vyölappa* betyda bältet (gördeln) som med långa tag omgjordas?
 288 Lönnrot: *Tuuritteli* spann förmedelst kring-snurrande, snurrade. V[er]b[um] *tuurin*, *tuuria* torde finnas.
 289 Lönnrot: *Muutellate* kan förklaras, som du uppgifvit, menäfvén såsom uppkommen *muutellat-hen*[,] *muutellaten*, *muutellate*’; 1. pers.[ona] *muutellamme*’ (*muutellame*’) af *muutellat-me*’; 2. pers. *muutellat-se*’, *muutellase*’ erinrar jag mig någon gång hafva hört.
 290 Lönnrot: Om flöjtens ljud har jag ofta hört sägas sillæ on

10 R[unan]

144. *Wieno*, enl[igt] Renw[all] *lätt*, *lugn*, enl. Keckm[an] *snöd*, *styg*, *usel*, *fvag*, och enl. Din Ant[eckning] *främmande*, *sällsynt*. Huru fkall detta bringas till enhet, eller rättare: hvad är det rätta?²⁹⁰
 217. *Periisäntä*, öfversättes af dig och Keckm[an] med urhusbonde. Monne icke perimmäinen isäntä = pohjimmainen. Poika pellen pohjimmainen XXIV: 31.²⁹¹
 358. *Räykyneton suo*. *Räywyn*, -*kyä*?²⁹²
 359. *Here(h)inen* och *heranen*. Äro de samma ord? hvasslesöt (af *hera*, *heranen*), och *hereinen*?²⁹³ af *heret* l. *herehe*?²⁹⁴ -*hinen*, vakande [*herään*] waken, alltid öppen (källa)²⁹⁵
 360 *Läilywä*. *Läilyn*? = *Lelluva*, af *lellun*, gunga, svaja under fötterna.
 376. *Laikkapää*, *laikka*?²⁹⁶
 396–397.
 (Lähe nyt liika liikkumahan²⁹⁷, ennen kun fanani saapi, *tahi mieli juohtunewi*.²⁹⁸

11 R[unan]

- 184 Kokan kultasen *kuwusfa*. Grundbetydelfen till *kupu*? Renw[all] *sköte*?²⁹⁹
 218. *Säikkyywä saipua*.³⁰⁰
 225. *Saapuesfa*, præs[ens] partic[ipii]. *Saapu*, dim[inutivus] *saaput* (l. *saawut*) -*puen*?³⁰¹
 299. Hännän maahan *torkutellen*.³⁰²

12 R[unan]

*Walwattisi, walwateltawasi*³⁰³. Gif mig riktigt besked för desfa ord. Jag fruktar, att R[une] b[e]rg ändock öfversatt dem rätt. Eller har walwatan³⁰⁴ endast betydelsen af *waka* pro *låta waka*, fåfom ofta är fallet.³⁰⁵

106. *Wiepraelen*, betydelsen och flammen.³⁰⁶
Ukon kaari, monne icke = *wefi-kaari*.³⁰⁷ Så i Lappska.³⁰⁸

13 R[unan]

- Var 92 *Tiiskina. Tiiski*?³⁰⁹
 Var 363 *Kielen kanta*, tungrot?
 383. (Rujot rein) *reutuellos*?³¹⁰

15³¹¹ R[unan]

204. *Kuulesta(mma)*, kuin fanelen. Hwadan *-mma*. Monne låt ofö höra?³¹²
 255 Kolmen *puisen* poltoksesta. *Puinen* fdr.³¹³ af *puunen, puu*.³¹⁴

16 R[unan]

- Silittämäinen* af *Silittämä* har bet[ydelsen] af præ[eritum] part[icipii] pass[ivi], då deremot *-minen* motsvaras Fut[urum] part. pass: i Lat[in] äro de skilda former? Änd[elsen]³¹⁵ *-minen* tycks till sin betyd[else] ej hafva att skaffa med *-ma (-mä)*.³¹⁶
 195 Ei oo *iskulla* itunsa, eikä *maalla* maltafensa.³¹⁷
 214. Päiwän *päällinen* omena. Pällinen = puolinen?³¹⁸
*Saajan nainen*³¹⁹ och *ollallinen*³²⁰.

vieno ææni (svagt ljud), om vattnen säges äfven *vieno*, svagt, lugnt vatten. Hvarifrån jag förut fått bemärkelsen *främmande, sällsynt*, vet jag nu ej.

- 291 Lönnrot: Osäkert, h[vil]ket rättare.
 292 Lönnrot: Rasva *ræykyy* kun sulaa. Männe *rækyneetæn*, som ej har upptinat, çaritivisk derivation af *ræykyny* (eller *ræykymættømille*?)
 293 *hereinen* [...] *waken* || *hereinen*, *waken*
 294 *herehe* [...] *vakande* || *herehe*, *vakande*
 295 Lönnrot: *Heret, -reen*, öppen, ej tillfrusen. Samma derivation i Sv[enskan] *vak* (?).
 296 Lönnrot: Männe ej af *laki*, inre tak, *laekka*, med tjoçk krona [changed by Lönnrot from tjoçka kronor] försedd.
 297 *liikkumahan* || ~)
 298 Lönnrot: Förrän tanken hinner (röra sig) d.ä. fortare än etc.
 299 Lönnrot: *Kupu* betyder väl egentl[igen] *kräfva* (buk) i synnerhet hos foglar.
 300 Lönnrot: Fraggande, löddrande, hvaraf såpbubblor (liknande gnistar, *sæet, sækeen*) lätt bildas.
 301 Lönnrot: *Inessivus Infinitivi* af *saavun, -pua*, komma i skick, blifva färdig.
 302 Lönnrot: *Torkutan*, låta hänga. *Torkun, torkkua* eg[entligen] vara nedhängande, deraf: vara med hufvudet så = blunda.
 303 Castrén added the personal suffix -ni to both words above the original word: *Walwattini, walwateltawani*
 304 Castrén added an o above the second syllable: *walwotan*

- 305 Lönnrot: *Elætti*, den man föder (låter födas), *kasvatti*, den man låter uppväxa hos sig; *valvatti*, den man låter vaka (antingen under försöksveckan (housuviikolla) eller för instundande bröllopet med allehande bestyr. *Valvateltavasi*, den du också bort låta vaka, (*hvilken, efter allt* hvad din skyldighet varit, bort låta vaka du också).
- 306 Lönnrot: *Viepraan*, = *prata*, krasa, vidröra med uppstående ljud
- 307 *wefi-kaari*. Så i *Lappskan*. || *wefi-kaari*.
- 308 Lönnrot: Äfven i Nyland kallas regnbågen till *ukonkaari*.
- 309 Lönnrot: Tyckas betyda *sked* eller *slef* äfven i en annan runo: Tuon: kahmalon kanan munaa, tiiskin luomia tinoja d. ä. kulor, ant[ingen] en *slef* eller ifrån (med) *slef* gjutna.
- 310 Lönnrot: Egentl[igen] *reutoellos*. *Reudon*, -toa, göra något med tråk, besvär – kör fram med släda långsamt, försigtigt, sakta.
- 311 15 || 14
- 312 Lönnrot: Kuulesta' ma (kun ma) sanelen
- 313 The meaning of this abbreviation remains unclear.
- 314 Lönnrot: *Puinen* betyder *så*, *vattuså* eller *kar* XIII: 326, man tyckes på detta ställe vara diminut[iv] af *puu*.
- 315 *Änd*. || M
- 316 Lönnrot: Ita.
- 317 Lönnrot: *Iskulla* af *iskeæ*, slå, manne ej: de (kornen) hafva ej grött (slagit sig) tillsammans?
- 318 Lönnrot: *Pæivæn pæællinen* torde vara = jonka *pæælle* *pæivæ* *paistaa*.
- 319 Lönnrot: *Saaajan nainen* (rättare: saaja nainen?) brudfrämja,

Ytterligare

Ei oo *milläkänä, tuollakana*. Huru förklarar du detta språkbruk.³²¹

15: 136 Hangella hamosen *toimi* (?)³²²

Poikkeen, keta, transverse declinare (af *poikki*, Renw[all]) Monne icke rättare af *pois*, aflägsna fig.³²³

30

Kemi, 17 August [1841],
to Carl Robert Ehrström

SLSA 108

Sent without envelope, closed with a seal with the initials MAC, the address written on the last page:

Provincial-Läkaren
Höglärde och Widterfarne
H^r Dr Carl Ehrström
Torneå

Photograph: Timo Salminen.

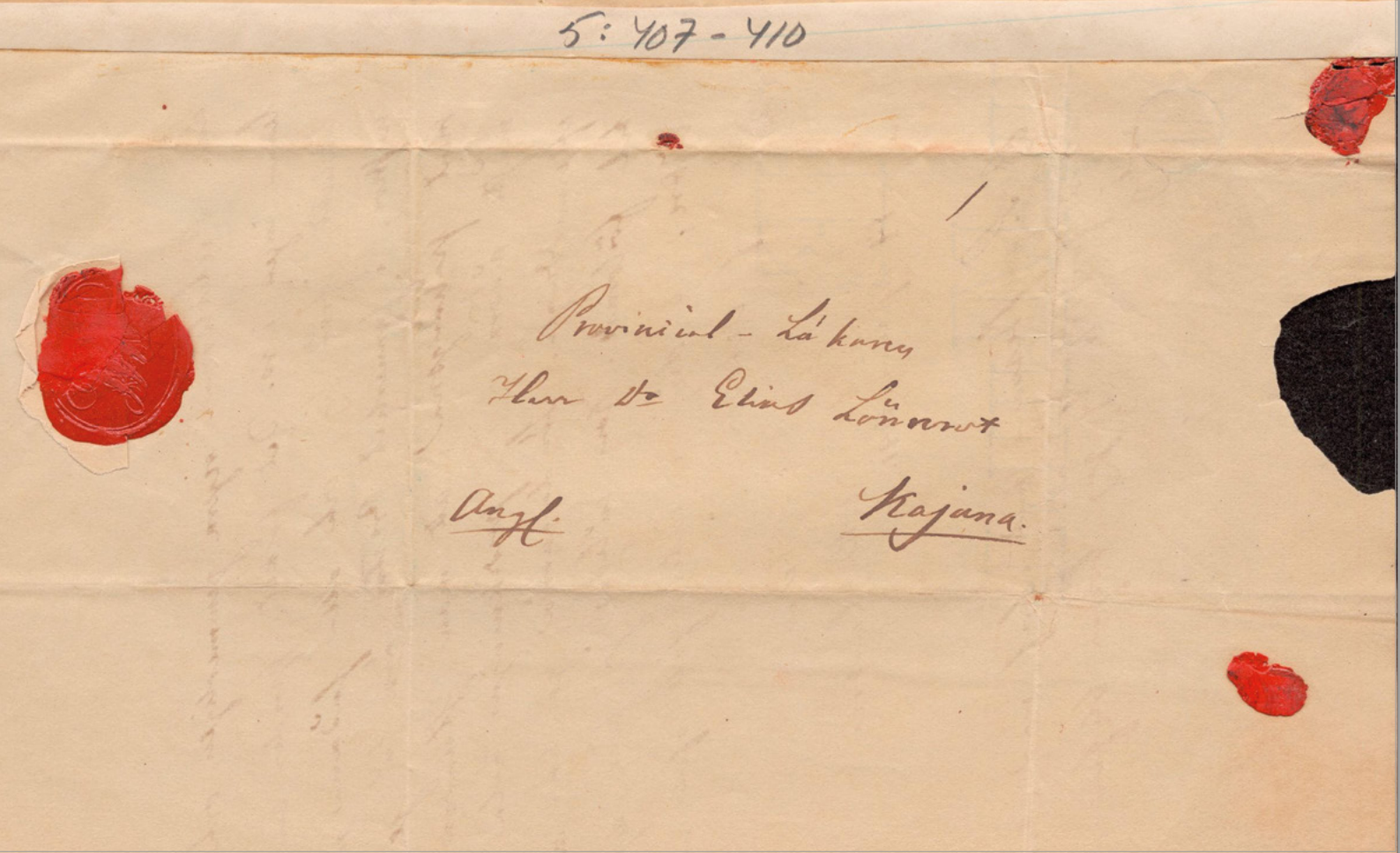
Broder Ehrström! Här är jag nu, men slipper ej ur fläck-
en, emedan artikeln till Suomi ännu är ofärdig. Om du
har någon ting färdigt, som kunde fylla 1 eller $\frac{1}{2}$ ark, få
låt mig få det, ty mitt opus fyller ej hela häftet. Dessut-
om är jag i behof af $\frac{1}{2}$ H "Sju Werldens Under", som fås
på H[a]paranda Apothek eller Rechard i Torneå.

Kemi d. 17 Augusti.

Tuisfimus
MACastrén

bruden[s] helperska, skaf-
ferska, brudens piga, brud-
tärna.

- 320 Lönnrot: *Ollallinen* epith[et]
af saaja nainen, som häng-
er vid brudens axel. I Re-
pola säges *olka*, *ollan* (ej
olan), hvilket bruk till en
del äfven i Wuockiniemi
förek[omme]r.
- 321 Lönnrot: *El' oo millækænæ*,
var ej vid någonting, låds
som ingenting händt (*mie-
lellæ* torde kunna förstås
under)
- 322 Lönnrot: *Toimi* bet[yder],
om jag ej alldeles miss-
minnes, ränningen till en
väf och uttrycket *hamosen
toimi* kunde vara poëtice
sagdt för *hameen kangas*
i.e. *hamet*.
- 323 Lönnrot: *Pois, poies* för
poikes, poikeksi af *poikki*
med dubbel betydelse lika-
som det svenska *af* i *gičk
af* (bort), *bröts af*; i *poiketa*
den förra betyd[elsen] *bort*.

Photograph: Finnish Literature Society.

31

Kemi, 14 September 1841,
Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 5:407-410

Sent without envelope, sealed with red sealing wax and the initials
MAC, the address written on the last page:

Provincial-Läkaren
Herr Dr Elias Lönnrot
Angl. *Kajana.*

A note by Lönnrot on the letter: "Återväntas efter begagnandet.
Lönnrot."

Lönnrot replied to this letter and the one of 24 July on 28 September,
responding Castrén's questions about the *Kalevala* (see Castrén's let-
ter to Lönnrot of 24 July 1841). SLSA 1185.1. It is not clear what Lönnrot
means with his note on the letter.

Broder Elias!

Med otålighet har jag väntat bref ifrån dig och fwar på de der frågorna. Nu har manuscriptet ändteligen afgått, så att du icke mera behöfver omaka dig med utredandet af mina dubier. Men hvad tycker Du? Ehuru jag tagit mina Commentarier i den minsta möjliga scala, få uttänjdes de fem första runor till 12 postpappers ark, fom torde fylla mer än tre ark i Suomi. Det duger ej att commentera hela Kalewala i Tidskriften, ty allmänheten tröttnar wid fådant. –³²⁴

Nu en annan sak. Folket fägar, att man aldrig här på orten har vinter-före förr än i slutet af November. Dock händer det wanligen, att stränderna äro frusna i October, få att man icke heller stakandes kan komma fram. Huru skola wi fåledes ställa till? Monne wi icke kunde gifva oss åftad i början af October, då det ännu skall vara möjligt att färdas med båt? Wi kunde ju sedan dröja i Muonioniska och Kaaretsuanto, der man naturligtvis måste få winter något tidigare. – ”Dessutom är det ett annat, fom är alldeles förbannadt”; här i Kemi går det skvalt med arbetet, emedan alla rum äro nästan hwar dag fulla med resande. Ytterligare är Kemi nu för tiden en ganska ledsam ort, emedan Pietisterna regera jemmerligen, och lemna ingen i ro. Det folket sprider en liklukt ifrån sig, och alla fådana menniskor, i fynnerhet Präster, äro få gement påhängsna, att man stundom måste åhöra deras predikningar hela eftermiddagen. Söndagarna gå här alltid förlorade. Kom således ju förr, des bättre, och dröj i intet fall öfver medlet af October.

Tuus
MACastrén

Kemi d. 14 Septemb[er] 1841.

P.S. Besvara mitt bref med det allra första, ty jag börjar blifva orolig.

324 Cf. Lönnrot's letter to Castrén of 28 Sept. 1841, written in the margin of a sheet of paper with Castrén's *Kalevala* notes. See the lead to this letter.

- 325 hals-/gropen
 326 Castrén sent the *Kalevala* commentaries above for publication in *Suomi*, but they were not printed. Cf. also Castrén's letter to Rabbe 13/25 June 1842.
 327 *ärnat bifoga* || bifoga
 328 Karl Adolf Bygdén (1810–1854), teacher in different schools and an amanuensis at the University Senate at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14375>. (TS)
 329 Erik Ulrik Castrén (1806–1880), pastor's adjunct in Alatornio, later vicar of the same parish, M.A. Castrén's cousin. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13864>. (TS)
 330 Renvall 1823–1826.
 331 Renvall 1840.
 332 Becker 1824. Reinhold von Becker (1788–1858) was an Adjunct in History (also Acting Professor) at the Alexander University and simultaneously a translator of Finnish at the Imperial Senate of Finland. Also known as a journalist and author of a grammar of Finnish. Collected folk poetry. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12147>; Hanski 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3128>. (TS)
 333 Kalewala 1835.
 334 Kanteletar 1840. *Kanteletar* is a collection of lyrical folk poems edited by Elias Lönnrot. Hautala, J., 1954: 123. (TS)

32

Kemi, 16 September 1841,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:221–222

Broder Rabbe!

Här följer nu den fiſta fmörjelfen, och jag fänder den med hjertat i halsgropen³²⁵, ty marknadsbullret, fom nu redan fortfarit i fem dygn, har så blandat bort mig, att jag icke kunnat göra faken ordentligt ifrån mig.³²⁶ Lyckligtvis är dock femte runan af den beskaffenhet, att den icke tarfwar många och långa commentarier. Annars är fjelfva commentationen ett det allra godtyckligaste arbete och derigenom äfwen det allra fvaraste. Du wet, ur hvilken fynpunkt jag betraktat faken och hoppas, att menniskorna fatta den utan någon färflild anmärkning, fom jag likväl ärnat³²⁷ bifoga dessa fem runor. Om Collan skrifer någon ting om dessa af honom äskade "noter", få bör han icke åfidosätta, att jag nödgats upptaga många ganska vanliga ord och grammaticalliska former af den anledning, att våra Lexica och grammaticor äro bristfälliga.

Ifrån Lönnrot har jag ännu icke fått någon under rättelse, men med denna dagens post skall jag skrifa till mannen, att han skyndar sig. – Helsa Bygdén³²⁸ och säg honom, att han efter 14. dagar hör efter bref ifrån mig på post-contoirtet. Förblifver med vänskap

MACastrén.

Kemi d. 16 Septemb[er] 1841.

P.S. Pastors Adjuncten Ulrik Castrén³²⁹ i Torneå har åtagit sig, att bestyra om bref och andra remisser ifrån Eder.

Kemi, 12 October 1841,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 5:415–418

Broder Lönnrot!

Ehuru jag tror och hoppas, att detta bref icke träffar dig i Kajana, så måste jag väl ändock expediera det, af frukta[n] att du möjligen väntar derpå. – Efter ytterligare efterfrågningar har jag erfarit, att man redan kring medlet af November wanligen kan begagna sig af vinter-föret, ehuru det skall vara något knaggligt. Här finnes en Embetsman, som läger sig hvarje år hafwa gifvit sig äftad till Kolari den 14. November och alltid taliter qualiter kommit fram med vinter-åkdon. Icke dess mindre hade jag önskat att fednast i slutet af October komma på resan, emedan man här oupphörligen är störd af resande, så att arbetet icke lider det minsta framåt. I Öfwer-Torneå, Turtola och Kolari hade vi haft goda raste-ställen, om vi welat vänta på vinter före ankomsten till Muonioniska. Men det kan nu mera icke hjälpas. –

Beträffande mitt bibliotek skall jag underrätta dig, att det består af Renwalls Lexicon³³⁰ och Grammatik³³¹, Beckers Grammatik³³², Kalewala³³³, Kan-teletar³³⁴, den ohistoriska³³⁵ delen af Mehiläinen³³⁶, Gananders Mythologie³³⁷, Topelii Runor³³⁸ och Kan-tele³³⁹, Lindahls och Öhrlings Lappiska Lexicon³⁴⁰, Gananders³⁴¹, Fjällströms³⁴² och Rasks Lappska språkläror³⁴³, ett nytt Testamente efter Svenskt Lappska dialekten³⁴⁴, Mathæus och Markus af Stockfleth³⁴⁵, Tornæi³⁴⁶, Högströms³⁴⁷ och Sjögréns beskrifningar öfver Lappmarken³⁴⁸, Fellmans fvina-draf³⁴⁹, Schmidts Ryska Lexicon³⁵⁰, Gretschs Grammatik³⁵¹, ett och annat fmått att förtiga.³⁵² Af Suomi faknar jag

335 *ohistoriska* || hist[oriska]
336 *Mehiläinen*, the first Finnish-language magazine, was published by Elias Lönnrot in 1836–1837 and 1840–1841. An extensive account of Lönnrot and *Mehiläinen* can be found in Anttila 1931: 263–294. (TS)

337 Ganander, C., 1789.

338 Topelius 1822–1831.

339 Lönnrot 1829–1831.

340 Lindahl – Öhrling 1780.

341 Ganander, H., 1743.

342 Fjellström 1738. (TS)

343 Rask 1832.

344 *Ädde Testament Same kiäli puoktetum* 1755.

345 *Stockfleth* || <Rus>

The North Saami translation of the Gospels of Matthew and Mark by the pastor Nils Joachim Christian Vibe Stockfleth (1787–1866), *Matthæus ja Markus Evangeliumak*, had been printed in Kristiania in 1838. Stockfleth completed his translation of the New Testament in 1840, but Castrén obviously did not have it at his disposal yet. (TS)

346 Tornæus 1772, written in 1672 and published in an abbreviated form a hundred years later. Johannes Jonæ Tornæus (d. 1681) was vicar of Alatornio. He also translated the Swedish pye into (North) Saami. Vahtola 2007, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/467>. (TS)

347 The Swedish pastor Pehr Högström's (1714–1784) description of Lapland was the first published account of the area. Högström 1747. (TS)

- 348 In Sjögren's case, Castrén most probably means Sjögren 1828 or possibly Sjögren 1830. (TS)
- 349 By "Fellman's brewers" or "Fellman's hogwash" Castrén may mean some of the religious books in Saami written or translated by Jacob Fellman. For Jacob Fellman, see p. 39.
- 350 Schmidt, J.A.E., 1831–1839. Johann Adolph Erdmann Schmidt (1769–1851) was a German linguist who wrote several dictionaries and grammars of Russian, Polish, Greek, Turkish, and Albanian; lecturer in Russian and modern Greek. *Neuer Nekrolog der Deutschen* XXIX: 714–715; Wikipedia: Johann Adolph Erdmann Schmidt, https://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Adolph_Erdmann_Schmidt. (TS)
- 351 Гречъ 1827a (1834); 1827b (1830). Nikolai Gretsches/Nikolaj Ivanovič Greč (1787–1867) was a Russian linguist, historian of literature, journalist, and writer from a German background, later a Privy Councillor. ИВИНСКИЙ 2007. Castrén probably means the Swedish version of Gretsches's grammar, published by Gabriel Geitlin. Gretsches 1829. (TS)
- 352 Castrén's travel library consisted of books on the Finnish, Saami, and Russian languages, as well as Finnish-Karelian folklore. (TS)

3^{die} häftet, fom vi nödvändigt behöfva för att göra åt Stockfl[eth] en present. Han har neml[igen] genom Ehrström reqvirerat Suomi. Tag äfven något Ryskt med dig.

Till Rabbe har jag allaredan afsändt anmärkningar till de fem första runorna i Kalewala. Detta opusculum, fom jag vid renskrifningen nödgades utvidga till mera än hälften, torde fylla vid pass ett häfte. – Kom fnart.

Din broder
MA Castrén

Kemi d. 12 Octob[er] 1841.

The application is most probably in Karl Adolf Bygdén's hand. See also SLSA 1185.1 Bygdén's letter to Castrén of 19 December 1841 and Alexander Blomqvist's letter to Castrén of 5 January 1842.

Docens vid Alexanders Univerfitetet i Finland.

35

Kemi, 11 November 1841,
to Knut Felix von Willebrand

SLSA 380.1

Sent without envelope, the address written on the last page:

H^r D^r Kn. F. von Willebrand
Helsingfors.

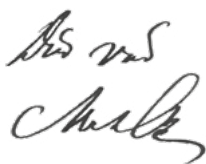
A note by F.J. Rabbe on the letter: "5te Häftet af Suomi har redan afgått till Ehrström. *Rabbe.*"

Broder Knut!

Nu är jag på resande fot – dock icke till Muonioniska och Alten, fåsom rese-planen först war uppgjord, utan till Ryska Lappmarken genom Rowaniemi, Kemiträfk och Kuolajärvi. Anledningarna till denna omfängning woro följande: 1°) Äro wi ofäkra, om Stockfleth kan träffas i Alten, der vi för resten ej hafva något att uträtta. Wore Stockfleth tilläfwentyrs bortreft, få skulle wi hafva gjort en 80 mils omväg till det mesta inom det för sin dyrhet ryktbara Norrfska området, utan att träffa knapt någon Lapp. 2do) Kan Stockfleth alltför wäl göra sig det omaket att uppsöka oss, för att inhämta något af den Ryskt Lappfska dialecten. I sådan afsigt skrifer Lönnrot jußt nu ett bref till mannen och bestämmer till mötesplats Enare, Utsjoki eller Lesseby, dit wi skola återwända från det Ryska området i Februarii. – I Finska Lappmarken skola vi uppehålla oss ett par månader för att taga en närmare kännedom af dialecterna derstädes. Här kunna vi jemväl studera den Norrfska dialecten, emedan Norrfska Lapparne vinter-tiden wistas i trakten af Enare.

Ehvad ni skickar till oss – bref eller paquetter – bör adresseras till Enare, antingen ni då vill betala postporto och afskicka dem genom Uleåborg och Kemi,

eller också medicinal-vägen fortlkaffa dem genom Ehrfröm. 3^{dje} och 5te häftet af Suomi böra genast expedieras, emedan Durchman i flutet af November reser upp till Enare. *Müller* och *Rask*³⁵³ likaså. Glöm ej att begära en breflapp af Bygdén för att afsändas i samma fällfkap. Men emedan Ehrfröm ifrån flutet af November till medlet af December är borta från Torneå, få bör Pastors-Adjuncten E. U. Castrén befullmäktigas att uppbryta couvertet. Farväl!

Kemi d. 11 Novemb[er] 1841.

P.S. Af Ehrström fick jag just³⁵⁴ nu 5te häftet af Suomi, hvarföre Rabbe måste ersätta honom med ett af mina häften. Således behöfver han blott expediera det tredje häftet till Enare. – Anteckna i din promemoria, att Dr Lindfors³⁵⁵ i Kuopio erhållit (af Lönnrot) i förföljning 3 exemplar af Kalewala och Schildt³⁵⁶ 5 exemplar.

353 Possibly Müller 1837. The works by Rask asked for here by Castrén cannot be identified. Cf. the letters to F.J. Rabbe of 13 February 1842 and to Fabian Collan of 22 September/4 October 1842.

354 *just nu* || <då>

355 Mårten Johan Lindfors (1800–1869), District Medical Officer in Kuopio, earlier lecturer in veterinary medicine at the Alexander University, later teacher of Finnish in Kuopio, one of the founders of the Finnish Literature Society. Pikkanen 2004a: 34–35. (TS)

356 Most probably Wolmar Styrbjörn Schildt (1810–1893), District Medical Officer in Jyväskylä, an active member of the Finnish Literature Society and author (under the name Volmari Kilpinen). Known as a developer of language who invented several new words for Finnish. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14146>; Hirvonen 2006, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2847>. (TS)

- 357 Castrén visited some villages in the fells alone without Lönnrot in the first days of February 1842. See Castrén 2019b: 326.
- 358 *med* || för
- 359 Here Castrén probably means the Swedish author Carl Jonas Love Almqvist (1793–1866), whose works he mentions having also read in other contexts. See Castrén 2019b: 574, 1216. (TS)
- 360 *både Du och* || hvarken Du eller
- 361 *Lectoratets anfökning* || 1. Lectorate || 2. min Lectorate
- 362 Castrén had applied for a lectureship in the Greek language at the Turku Secondary School. SLSA 1185.1 Alexander Blomqvist to Castrén, 1 May 1842. (TS)
- 363 Maria Simelius (1792–1843), widow of Jakob Simelius (1776–1826) and director of the printing house founded by her husband in 1818. Väisänen 2001/2016, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4695>. (TS)
- 364 Reinhold Ferdinand Sahlberg (1811–1874), Doctor of Medicine and son of the above-mentioned Professor C.R. Sahlberg. R.F. Sahlberg travelled in Siberia and the Russian Far East in 1839–1843, serving at the Russian-American company in Sitka in 1840–1841. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14338>; Varjola 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5415>; Castrén 2019b: 918–919. (TS)

Letters written in 1842

36

Inari, 3 February 1842,
to Knut Felix von Willebrand

SLSA 380.1

Sent without envelope, the address written on the last page:

Medicinæ Doctoren
H^r Kn. Felix von Willebrand

Broder Felix!

Ehuru Lappen, som ikall föra mig till ett par fjällbyar³⁵⁷, redan tre gånger fkyndat på mig, och fkrämnt mig med den hotelsen, att wi till natten stadna på fjället, om jag ej lagar mig tillreds, måste jag dock med risqué, att blifva ihjälfrusen, tacka dig för ditt välkomna bref. Jag har till den omtufflade Schol-Rectoren expedierat ett långt scriptum; – detta kan tillika tjena fåsom fvar på ditt bref. Deri glömde jag att nämna afsigten med³⁵⁸ min fjällrefa. Den kan naturligtvis ej vara någon annan, än att jag önfkar göra bekantskap med fjälldialecten. Jag dröjer på denna resa icke mera, än en wecka. Efter min återkomst ärnar jag fkrifva några rader till Rabbe och deri omnämna våra planer för framtiden, sedan de nemligen blifvit uppgjorda. Jag förutser dock, att vi efter ett par veckor öfvergifva Enare och begifva ofs till Ryska Lappmarken. I Kola vänta wi bref från eder i Aprill månad. Bed Cygnæus fkrifva till mig om Almqvist³⁵⁹ på sin kammare, om Snellman

o.f.v. Det är märkvärdigt, att både³⁶⁰ Du och Bygdén i all tysthet förbigår min commisfion om Lectoratets³⁶¹ anfökning[.]³⁶²

Realia 1. Om du ännu ej fått omkostnaderna för tryckningen af Kalewala betäckta få begagna någon af mina Blanco-fullmakter och upptag ett lån ur Univerfitetets fonder. Fru Simelius³⁶³ måfte nödvändigt con-
tanteras, ty hon är en hexa, som går på heder och ära.

2. Förfumma för ingen del anfökningen om Lectoratet. Jag har allwar med faken. Det är fannt: Bygdén måfte göra redo för detta fögderi. Helfa honom, och fråga, huru man kan vara Consistorii-Amanuens och tro, att någon annan än Sahlberg, filius³⁶⁴, får de besparade medlen. Eller: är jag hans jemlike? I allt fall intrigerar Ursin emot mig.³⁶⁵

3. Helfa Evert Bonsdorff och säg honom, att jag med en Norrsk Handlande träffat öfverenskommelse om en hvalross, som genom D[octo]r Ehrfröm skall i nästa winter till honom afsändas. Jag måfte lofwä Norrmannen 150 Rubel B[an]co Asignation för kreaturet, med villkor att det lefvereras i fullständigt och godt skick. Har Bonsdorff några instructioner att gifva angående skelettets flåning m.m., kan detta ske genom Pastor Joseph Durchman³⁶⁶ i Enare. Jag hoppas, att B[an]ff ej är missbelåten med min åtgärd och erinrar sig vår i detta afseende träffade öfverenskommelse. Hälsa äfven Fru Bonsdorff³⁶⁷

*Från din trodh
Melander.*

Enare d. 3 Februarii [1842]

Tröfta dig i afseende på *Ida*³⁶⁸ med Jakob Ärligs valfråk: bättre lycka nästa gång.³⁶⁹

Lönnrot följer ej med på min fjällrefa, jag vet ej: hvarföre?

365 Castrén is thinking about funding his journey to Siberia.

366 Josef Vilhelm Durchman (1806–1891), clergyman in several parishes, chaplain of Inari 1838–1847, later vicar of Ruovesi. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13893>. Castrén had travelled together with him to Inari in 1838. Castrén 2019b: 73 etc. (TS)

367 Mrs Wendla Ottiliana Bonsdorff (b. von Willebrand, 1811–1842) was K.F. von Willebrand's sister. Leikola 2001a, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3147>; Savolainen 2001c, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3689>. (TS)

368 What or whom Castrén means here cannot be identified.

369 Jakob Ärlig (Jacob Faithful) was a character in the naval officer and author Frederick Marryat's (1792–1848) novel of the same name (1834, published in a Swedish edition 1836). Encyclopedia Americana 18: 354; Stora Focus 9: 47. (TS)

370 See SLSA 1185.1.
 371 *fom* || *få*

37

**Inari, 12 February 1842,
 to Alexander Blomqvist**

KK Coll 24.2

Blomqvist replied to Castrén on 1 May 1842. SLSA 1185.1.

Högädle Herr Professor!

Herr Professorens skrivelse af den 5. Januarii³⁷⁰ hade jag äran emottaga för ett par dagar fedan, dock icke i Kola, dit brefwet war adresferadt, utan här i Enare, hvarest wi hamnat för andra gången under denna resa. Åtskilliga missgynnande omständigheter förmådde oss, att afstå från vår ursprungliga plan att ifrån Kuolajärvi draga oss inom Ryska området och fedan återwända till Finska Lappmarken. Wi blefwo nemligen nödsakade att först resa till Finska Lappmarken och anlände tredje dag Jul till Enara kyrka. Här fingo wi den för oss vigtiga upplysning, att Stockfleth uppehöll sig i Karasjoki, fom är en gräns-flocken till Enara och allenaft 16 mil derifrån aflägsen. Wi begagnade oss af detta gynnande tillfälle att besöka den Lappska Prælaten, dels i afsigt att göra oss närmare bekanta med hans åsigter, dels äfven för att erhålla hans på fednare tider utgifna arbeten. Efter 10 dagars vistelse i Karasjoki, hvarunder vi bland annat togo någon kännedom af ortens språk-egenheter, återwände wi till Enara, och hafva i nära tre weckors tid studerat så väl den föraktade Enara-Lappska, fom äfven Fjäll-dialecten. För ett par dagar fedan återwände jag från en fjäll-by, men denna resa aflopp ej fullkomligt efter önskan, emedan ett fortfarande oväder gaf få väl mig fom³⁷¹ Lapparne nog fysselfättning att förja för vårt lekamliga väl. Så när hade stormen bortfört våra tält. – Efter några dagar ärna vi omsider anträda refan till Ryska Lappmarken, derifrån vi åter i April månad förfoga ofs till

Kola, hvarest vi fannolikt komma att uppehålla oss några veckor. Ifrån Kola begifva vi oss enligt Coll[e-gii-]Rådet Sjögréns anvisning till Archangel och sedan till Samojederne.

Collegii-Rådet Sjögréns anbud till mig att blifwa honom följaktig på en resa till Sibirien har jag med glädje emottagit. Jag afbidar i Kola ytterligare underättelser af honom angående resans speciella ändamål m.m., som för mig kan vara nödigt att på förhand känna. Skulle Kejserliga Alexanders universitetet finna för godt, att med de besparda 3000 Rubel understödja min resa, få hoppas jag i stöd af Herr Profesorens godhetsfulla löfte, att H^r Prof. derom underrättar mig, få snart faken blifvit afgjord. Annars är Conrector Bygdén min commissionär i Helsingfors; han är jemväl försedd med någon fullmakt in blanco, som kunde begagnas för detta ändamål, i händelse de ifrågavarande medlen komma att anmälas till anförskning. Härom skall jag färfkildt underrätta Bygdén, men tager mig tillika friheten att anhålla om H^r Profesorens benägna biträde vid ansökningens affattan[de.] Ty i grund af Sjögréns bref kan [jag] ej lemna Bygdén tillräckliga³⁷² underätt[el]fer om resans ändamål, som troligen Herr Profesoren har sig bäst bekant. Jag anhåll[er] om tillgift för det omak, jag fälunda åstadkommit och framhärda med fann h[ög]aktning

Högädle Herr Profesorens

ödm[juka]ste] tjenare

Enara d. 12 Februarii 1842.

M. A. Castrén

SKSA Lönnrotiana 25:223–226

Received on 5 April, replied to on 8 June (SLSA 1185.1).

Broder Rabbe!

Jag är nyss återkommen från en fjällby, der jag kämpat med tre onda ting: 1°) hundar, 2do) rök, 3°) storm och oväder. De Lappska hundarna äro ett näsvißt flägte. Då man fätter sig ned att äta, infinna sig vanligen 10–12 fräcka rackor att competera om hvar munsbit, som föres till munnen. Man måste skaffa sig respect med en påk och flänga omkring sig af alla krafter, under det måltiden varar. Under natten får man beqväma sig att hafva dem till fängkamrater. Men ofta händer det, att de finsemellan råka i frid om bästa platsen på bädden och under tumultet får man esomoftast rätt artiga fido-hugg. Röken är ett annat ondt ting i en Lapp-kåta. Lapparne underhålla icke någon ordentlig eld, utan hafva wanligen några bränder af den eländiga *betula nana* på härden, som kyttrar och kyttrar och sprider den infamaste rök ifrån sig. En gammal orthodox³⁷³ Prest har på fullt allwar påstått om den Lappska eldbrasan, att den vore af Gud bestämd till ett fyndastraff för den Lappska nationen. – Jag nämnde vidare, att storm och oväder öfverföll mig på fjället. Der var ett regemente, som ej kan jemföras med någon ting annat i verlden. Det var nästan med lifsfara förenadt, att röra sig utom kåtan. Lapparne började redan frukta, att deras tält skulle bortföras af stormen, och jag trodde till och med, att tältet, hvar jag låg, under natten rest sin kos, ty jag vaknade öfveryrd af snö; men en stormil hade blott upplyftat tältets ena fida. – Ursäkta att jag med en småsak fyllt så mycket papper. Men saken är, att jag i mina bref till Cygnæus och Blomqvist redan hunnit uttömma all min

materia scribendi. Att jag fått ett anbud att med Sjögrén resa till Sibirien, lærer ej vara eder obekant. Jag har naturligtvis emottagit anbudet, men resan kommer ej att anträdas förrän efter ett år. Denna plan kommer fåledes ej³⁷⁴ att rubba min närvarande refa. Dock har jag umgåtts med den tanken, att qwarstadna öfver en del av fommaren i Lappland, få framt universitet bewiljar mig något extra-underföd. Blomqvist har lemnat mig lysande förhoppningar i detta afseende, men jag bygger ej mycket på Alexanders-universitet. Tacka emellertid å mina vägnar Rein för den gjorda propositionen.

Här i Enara har jag gjort bekantskap med en grundlig Philolog, Prosten Fritzner³⁷⁵ på Wadsö. Han är bland annat äfven bevandrad i Finlkan och önfkar sig Finska Skrifter enligt hosföljande requisition. Jag hoppas, Du är god och uträttar denna commisfion. Paquettet kan vid tillfälle afsändas till min Farbror i Kemi, genom hvilken äfven medlen fcola till Dig befordras. Kanske går han till och med i förskott för requisitionen. Af pro memorian finner du, att Fritzner äfven för framtiden önfkar sig Suomi. Du är väl god och låter den häftewis afgå till Kemi, för att genom Enare komma Fritzner tillhanda. Apropos af Suomi! Jag hade i Salla fkrifvit en art[ikel] för att deri införas³⁷⁶, men har federmerna stött på åtfkilliga knaggligheter, dem jag ännu ej förmåt[t] reda. Ifrån Kola fkall jag väl fända något; – derifrån har ni äfven att vänta ytterligare underrättelser om den Lappländska expeditionen.

Förblifver med vänfkap

Din ödm[juka] tjenare

Enara d. 13 Februari 1842. M. A. Castrén

P. S. Det var en ewinnerligt förarglig fak, att jag ej kunde få Müller hitsänd.³⁷⁷ Sålunda har jag nu ingen ledtråd vid historiska undersökningar, utan måste lemna dem alldeles åsido.

P. S. Med paquettet till Fritzner fkall Willebrand afsända 2 ex. af min Kalewala till Pastor *Joseph Durchman i Enara*.

374 *ej att rubba* || *ej rubba*

375 Johan Fritzner (1812–1893) was vicar of Vadsø, later of different parishes in South Norway. He was a prominent collector of language, history, and folklore who published studies on the Saami languages. Fritzner's most important work, however, was his dictionary of the Old Norse language (1862–1867). Norsk biografisk leksikon 3: 299–301. (TS)

376 Castrén may mean *Utdrag ur ett bref dateradt Kuolajärwi den 3 December 1841*, published as an article after Castrén's death and again in Castrén 2019b. The article is in the form of a letter, but it has not been found among the letters Castrén sent. Because he calls the recipient *historicus*, it might have been addressed to Fabian Collan. The text is not included in this edition of letters but the reader is referred to Castrén 2019b: 584–597. (TS)

377 Cf. the letter to K.F. von Willebrand of 11 November 1841 above (No. 35).

- 378 Castrén is here referring to the travel allowance of the university for which he had applied in 1841, but which was granted to Georg August Wallin (1811–1852), Docent, later Professor of Oriental Literature (see also note 1824). He travelled extensively in Arabia in 1843–1850. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14604>; Öhrnberg 1998, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3679>. (JJ – TS)
- 379 One silver ruble was equivalent to 3.50 paper rubles (Bank Assignations). Salmi-nen 2019: 29. (TS)
- 380 *äfwen [...] utgifwandet || äfwen utgifwandet*

39

Inari, 14 February 1842,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 3 April.

Högädle Herr Çollegii-Råd!

Herr Çollegii-Rådets ärade fkrifwelfe af den 9 Januarii innewarande år erhöill jag för några dagar fedan och får derå till en början aflägga min förbindliga tacksägelse. Brefwet kom mig tillhanda i en lycklig stund, emedan jag jemte D[octo]r Lönnrot om ett par dagar ärnar draga mig inom det Ryska området, der H[er]r Collegii-Rådets fkrifwelser enligt all fannolikhhet icke kunnat träffa ofs. Det godhetsfulla anbud, hvarmed H^e Collegii-Rådet hedrar mig, nemligen att antingen allena, eller i fällskap med H^e Çollegii-Rådet företaga en resa till Sibirien, emottager jag utan några betänkligheter. Wissierligen hade det varit mig kärare att på Alexanders-universitets bekostnad anställa denna resa; men då dess understöd allaredan är bortgifwit åt annan man³⁷⁸, anser jag det för en oskattbar lycka att i slika förhållanden erhålla ett främmande understöd, och min förbindelse till H^e Collegii-Rådet, som beredt mig tillfälle att genom en resa till Sibirien realisera min älsklings-plan, erkänner jag med den varmaste tacksamhet. Hwad det mig beviljade understödet af 6000 Rubel B[anco] A[ssignationer]³⁷⁹ beträffar, få synes det vara, om icke frikostigt, åtminstone tillräckligt för lifwets bergning, och större äro ej mina anspråk. Will Alexanders-universitetet genom ett ytterligare understöd befria mig från en mängd fkulder, dem jag åfamkat mig så wäl under min studii-tid, som genom resor, dem jag anställt på egen bekostnad, och äfwen³⁸⁰ genom utgifwandet af en öfversättning till Kalevala, få har jag i oekonomiskt hänseende intet vidare att önfka.

H^r Collegii-Rådet yttrar den önskan, att jag under min vistelse i Lappland måtte utom språket undersöka Lapparnes Mythologie, antiquiteter, m.m. Så hade jag äfven fjelf ursprungligen uppfattat ändamålet med min resa, men planen har ej låtit till fullo realisera sig, ty det Lappska språket är till sin grammatikaliska bygnad få inveckladt, att det nästan helt och hållet upptager den korta tid, som är bestämd för min vistelse i Lappland. Hwad jag i mythologiskt hänseende öfverkommit, har jag med forgfällighet upptecknad, men detta är ej mycket. Också hafva i fjelfwa verket Lapparne räddat högst obetydligt af sin fordna Gudalära. *Seider* anträffar man öfverallt och rundtomkring³⁸¹ dem finnas, fåsom jag under min resa 1838 om fommaren erfor, flora högar af renhorn, som blifvit offrade åt dessa stenbeläten; men för öfrigt weta Lapparne intet om sina förfäders religiösa föreställningar. Såsom ortsnamn förekomma flundom *Äije* och *Akku* (Finnarnes *Ukko* och *Ämma*), samt *Thor*, hvilket äfven igenfinnes fåsom flamord i *Toragas*, *Turiladsh* (Finnarnes *Turilas*³⁸² l. *Tursas*) o.f.v. Sjelfwa det Finska *Turja*, eller genom omkastning *Rutja* har wäl samma upprinnelse, likasom jemväl det i Finland mycket vanliga ortsnamnet *Tuorila*. Widare förekommer äfwen hos Lapparne ordet *Hiisi* (Hiida) i uttrycket: *mana Hiidan*, mene Hiiten, och *Bergalak* är till och med upptaget i religiösa skrifter. Alla dessa Gudomligheter kunna dock wara utifrån lånade. – Trollkonsten är numera alldeles främmande för Lapparne; dock finnas många traditioner om berömda³⁸³ trollkarlars utförda bedrifter i fordna dagar. Särdeles allmänna äro berättelserna om *Wiroladshak*, trollkarlar, som kunnat metamorphosera både sig fjelfwa och andra. Likafå finnas många underbara fagor om de så kallade *Staloh*, Lapplands jättar, om de tre hjeltebröderna *Bæivveh* l. *Bæi-u>viadsh*³⁸⁴, *Laurukadsh*³⁸⁵ samt om Karelarnes fordna strider med Lapparne. – I antiquariskt hänseende har jag ej uppdagat något af de föremål, hvilka H^r Coll. Rådet omnämner. Spåtrumorna äro blott kända

- 381 *rundtomkring dem finnas* ||
rundtomkring finnas
382 *Turilas* l. *Tursas* || *Turilas*
383 *berömda trollkarlars* || deras
384 On the three sons of Bæivveh the elder see Castrén 2019b: 87–91, 164–169, 235–236. (TS)
385 On Laurukadsh/Laurukainen, see Castrén 2019b: 91–94, 174–176, 241, 242, 257, 278, 291, 292. (TS)

386 Liljegren – Brunius 1823: XLVII, XLVIII.

Jon (Johan Gustaf) Liljegren (1791–1837) was the State Archivist of Sweden and a well-known member of such Scandinavist-nationalist organizations as the Gothic Association (Götiska förbundet) and Manhem Association. He took part in archaeological journeys in the 1810s and he also published other ancient Scandinavian sources such as sagas and runes. Broomé 1980–1981. The other author, Carl Georg Brunius (1792–1869), was a Swedish Classical philologist, architect, and historian of art, a well-known scholar of old Swedish art and architect of churches. Rydbeck 1926. (TS)

387 Archimandrite Vinjamin of the Onega monastery, whom Castrén met in Arxangel'sk. Cf. Castrén's letter to Rabbe of [2?]/14 May 1842 (No. 42).

388 *Detta* || Ännu

389 *famt* || <---->

390 *denna* || ~ refa

till namnet, och fannolikt torde till deras historia intet vidare erhållas, än hvad som förekommer i *Liljegréns* fornlemningar³⁸⁶. Enligt enskildta meddelanden borde en spåtrumma förvaras på antiquariska cabinettet i Lund. – Primstafwar äro ganska allmänna i Svenska Lappmarken, men i desä trakter äro de alldeles obekanta.

Men för att återkomma till det Lappska språket, få skulle jag önska, i fall det vore någon möjlighet att derå ännu använda nästa sommar, eller åtminstone en del deraf. I detta fall borde jag få den Samojediska resan ur hågen och åtnöja mig med Archimandritens³⁸⁷ upplysningar i afseende å detta folk. Detta³⁸⁸ kunde verkligen vara det kloka, emedan man under den korta tiden af två eller tre månader, som är bestämd för den Samojediska färden ej hinner med annat, än att resa. Detta får dock bero på de resultat, hvartill våra undersökningar af den Ryskt-Lappska dialekten kunna leda. Vi äro uppehålla oss ett par månader i de Ryska byarna och inträffa således i April månad uti Kola, der jag hoppas erhålla bref ifrån H^r Collegii Rådet, samt³⁸⁹ goda råd få väl med afseende å denna³⁹⁰, som den tillämnade Sibiriska resan. Så när hade jag glömt omnämna, att vi hittintills ströfvat omkring i Finska och Norriska Lappmarkerna. – Med all högaktning framhärda

Högädle Herr Collegii-Rådets

ödm[juka]st[e] tjenare

Enara den 14 Februarii 1842.

M. A. Castrén.

P.S. Förrän jag erhöi H^r Collegii-Rådets skrifwelse, war det min plan, att i Kola skiljas wid Lönnrot och resa till Waranger, derifrån på Ryska lodjor återvända till Archangel i Augusti månads början, studera der Ryska och Samojed-språken hela hösten, samt först med winter-föret besöka Samojederna. Monne denna plan i närvarande förhållanden kunde realiserast?

40

Kola, 23 March/4 April 1842,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 20 April.

391 For description from Kola
town, see Castrén 2019b:
366–370.

Högädle Herr Çollegii-Råd!

Sinnad att om ett par dagar lemna Kola stad, tager jag mig friheten att åter uppvakta H^r Collegii-Rådet med några rader. Vår resa till Kola aflopp icke fullkomligt i öfverensstämmelse med vår i Enare uppgjorda plan, i ty att wi anlände hit redan i början af Mars månad.³⁹¹ Anledningen till denna hastiga framfart war den ringa winst, språket i de två emellan Enare och Kola befintliga Lapp-byar i grammatikaliskt hänföende erbjuder. Dessutom fades alldeles famma språkart förekomma i andra byar, dem wi ärnat besöka. Men för att med största möjliga fördel kunna refa i Ryska Lappmarken, anfågo wi för nödigt, att först initiera oss något i Ryskan, fåsom tjenande till ett communicationspråk hos samtliga Ryska Lappar. Af fådan anledning hafwa wi dröjt några veckor här i Kola – dock till ringa fromma. Nu skulle wi gerna resa till de på Semiöstrow boende Lappar; men emedan Imandra fjö efter par veckor skall blifwa ofarbar, och då Lönnrot ej kan uppskjuta resan till fommaren, få måfte äfwen jag med afseende å mina oekonomiska omständigheter följa med, få gerna jag ock wille uppoffra hela fommaren på de Norrska och Ryska Lapparnes dialecter. Om jag wisse, att Alexanders universitetet bewiljat mig det i fråga wordne refe-understödet, få skulle jag ej tveka att hädanefter fortfatta refan allena, men fåsom fakterna nu få, finnes för mig intet wal. – Således resa wi nu genom Lappska byarne Maanfelkä, Ekostroff och Akkala till Kem, samt fortfatta derifrån refan till Onega,

der wi enligt härftädes erhållna upplysningar hoppas träffa Archimandriten Vinjamin i flutet³⁹² af Maj eller början af Junii månad.

Med afseende å vår Samojediska refa hafwa wi ännu ingen ting beflutat. Jag förmodar dock, att Lönnrot af flere skäl måste flå denna refa ur hågen. I detta fall kommer mitt beslut att bero på Alexanders universitetets understöd, få wida Wetenskaps Akademiens honorarium ej lär hinna till för denna resa. Men i händelse jag kommer att på egen hand besöka Samojederna, få synes det vara mest planmässigt för mig, att alldeles icke komma till Petersburg, utan med ens fortfatta resan till Syrjäner och Permier, samt sedan någorstädes på vägen sammanträffa med expeditionen. Jag anhåller om Herr Collegii-Rådets yttrande i detta mål, och framhärdar med fann högaktning

Högädle Herr Collegii-Rådets

ödm[jukaſte] tjenare

Kola d. 4. April 1842.

M. A. Častrén.

P.S. I Onega hoppas jag erhålla underrättelser angående tiden för expeditionens afgång samt andra till den Sibiriska refan hörande omständigheter.

Kola d. 4 April 1842.

Broder Knut!

Sedan början af Mars månad har jag legat i Kola och practiserat med Ryskan, hvars "metalliska" klang mina öron ännu ej lärt sig att fördraga. Det hade derföre varit angenämt att höra något ljud från det kära Finland, men utom fusningen från den här förbiftrömmande Tuloma-joki, hvars bölja upprinner inom Finlands gränser, har jag ingen ting förnummit. Felet är dock vårt eget, få wida vi kommit en månad tidigare till Kola, än det i början var ämnadt. Anledningen härtill var åter den, att emellan Enare och Kola blott finnas tvenne Lappbyar, hvarest språket dessutom öfverensstämmer med dialecter, som vi redan förut inhemtadt. Efter ett par dagar ärna wi anträda resan till några Lappbyar, och i samma fortsättning styra kosan till Onega, hvarest wi hoppas träffa den genom sin Samojediska språk-kännedom ryktbara Archimandriten Venjamin. Jag tror med fäkerhet, att vi ännu med vinterföret skola hinna fram till Onega, dit wi ärna requirera edra till Kola möjligen ankommande bref. Emedan vi komma att dröja vid Kors-klostret i Onega omkring en månads tid, få är det väl bäst, att ni adresserar dit edra bref till oss. Skulle icke Imandra fjö efter några veckor blifva ofarbar, få hade vi gerna väntat på edra bref ännu i 14. dagars tid, men man vill dock ej risquera lifvet för en sådan fak.

Ehuru mina tänder verka och natten stundar, måste jag väl ändock, såsom stadd på en vetenskaplig

- 393 *viner* || <----->
 394 *en* [...] *societet* || ett annat
 sällskap
 395 See also Castrén 2019b: 370.
 (TS)

resa, åtminstone lemna dig några statistiska uppgifter angående Kola. Hvad är då Kola för ett ställe? frågar du med en förnäm dragning på munnen. Här finnes en för malorossiska ideer afdankad Чиновникъ, som skulle fvara på denna fråga, att Kola är en by, som består af bönder och fupiga, fill-ätande Tshinovnikar, – en by, der man åker med hundar och lefver i pörten. Detta är dock en alltför ensidig skildring, ty hvem vet icke, att Kola är en stad? Den kan väl ej mäta sig med Torneå och Kajana, Nyåstad och Nådendal samt andra dylika matadorer; men befinna, att Ishafvet ligger blott några få mil härifrån. Naturen producerar endast snö och is, samt litet norrläken, folsken och månläken m.m. som ej mättar magen. Icke desto mindre lefva här, inmurade mellan höga berg, vid pass 100 familjer, eller inalles 600 invånare. En tredjedel af befolkningen utgöres af sysslolösa Embetsmän. Blott en enda köpman är inkrifven i gillet, men de flesta borgare drifva handel med fisk och bröd. Ingen är försedd med sådana öfverflödsvaror, som kaffe, socker, rum, tobak, m.m. Dock äga de flesta *Embetsmän* lika lyx-articlar. Här finnes intet wärdshus, men den berömvärda feden har vunnit burskap i Kola, att man blott behöfver omaka sig till näraste hus för att blifva undfägnad med водка, vin, nalifkor samt fisk och bröd. Dessa tractamenter består alla tider på dagen; men dessutom hafva vi ofta varit bortbjudna på middagar, der man med den bästa hushållning i världen ej kan undvika att äta sig sjuk. Vid en välbeställd middag serveras vanligen 12 a 20 rätter samt viner³⁹³ af flere slag. Ett fådant öfverflöd råder i den förnäma kretsen, som utgöres af stadens högst uppsatte Embetsmän och rikaste borgare. – Här finnes en³⁹⁴ annan societet, som jag ville kalla водка-sällskapet. Denna societet är mycket brokig, och Ordföranden deri synes vara en Capuciner-Munk, som är Polack till nationen och blifvit hit förvisad för sin delaktighet i Polska revolutionen³⁹⁵. Denne man är mycket berest; han har besökt Rom och Jerusalem, Turkiet och Grekland,

men är en genomdrifven skrymtare. En tredje soçietet utgöres af det fattigare borgerskapet. Denna societet behagar mig mest genom sitt enkla, okonstlade wäsen, fitt rent nationella lynne, sin gästfrihet och andra goda egenskaper. Till den Ryska nationaliteten hör ett visst theatraliskt skiçk, ej blott i tal och åtbörder, utan till och med i klädfel. Unga, fjuttonåriga flickor, kläda sig uti bred, matronmäsfig, vördnadsbjudande kostym och iakta i sin gång en gravitetisk hållning. Ser man en sålunda utstyrd person närma sig, få träder man redan på afstånd åt fidan, men blir sedan stående af harm och blygsel, när man märker sitt misstag och hos den viktiga matronan uppdagar en rofende mund och två de fkälmska ögon. Hvad du, Felicissime! skulle trifvas väl bland de Ryska Borgar-flickorna. Äfwen mig behaga de allrämest, om ej för annat, åtminstone för det, att de ej fråga efter class och жалов[а]ние³⁹⁶. Apropos af class! Du måste nödwändigt underrätta mig, om jag hör till någon class. Hvarom ej, få bör du uttänka åt mig något rum i rang-ordningen, ty annars är jag rent förlorad i Ryssland. Jag har här i Kola passerat för Capten; quo jure? det vet jag icke fjelf.

Om och när jag återvänder till Finland, få i Herrans hand;

Soisin toki tulewani

Kotihini kuolemahan³⁹⁷

Din vän

MACastrén.

P.S. Låt mig få veta, huru det är med Kalevala och mina affärer för resten. Skicka Müller till Sjögrén, för att med tunga posten af honom expedieras till mig. Hvad lider tiden i Finland?

396 Mscr: жалование

397 These words are a modified quotation of Ilmarinen's words in the fifth rune of the Kalevala: "Sano seppo Ilmarinen: / 'Sinne mieleni teki si / Elomaille entisille. / Kotihini kuolemahan.'" Kalevala V: 325–328. Castrén 2019a: 94. (TS)

398 It was a common practice in Russia to call all foreigners *немцы*, literally meaning *Germans* but originally people speaking an unintelligible language. Бучатская 2013: 371. (TS)

399 вот же!

400 In some cases it is not clear what Castrén means by haemorrhoids. They were at the time considered even a useful phenomenon that let excess blood out of the body. Forsius 1994/2004, <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/pe-rapuka.html>. See also Castrén 2019b: 608. (TS)

42

Kem', [2?/]14 May 1842,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:227–230

Received on 4 June, replied to on 8 June.

According to *Helsingfors Morgonblad* 44/1842 (16 June 1842), a letter from each of Castrén and Lönnrot was read at the meeting of the Finnish Literature Society on 8 June, both addressed to Fabian Collan and dated in Kem' on 14 May, but they subsequently got lost. Collan replied to Castrén on 8 June 1842 (SLSA 1185.1). It is possible that the travel description Castrén mentions here was also read at least partly. See Castrén 1842a; 1852: 110–144; Castrén 2019b: 328–365.

Broder Rabbe!

Wi hafva nu varit hela tre veckor i *Kem*, fom är en liten, förargelig stad wid Hwita Hafwet. Det förargligaste af allt är dock, att man här icke får gå i fred på gatorna. Pack och pöbel famla sig för att begäpa de widunderliga Nemtserne³⁹⁸ och wid hvart steg, man tager, höres antingen ett *вотче!*³⁹⁹ eller *что такой?* I synnerhet omringas man af gatpojkar, hvilka betrakta en från alla kanter och derunder skrika: *вотче очки, вотъ сапоги* o.s.v. Dessutom finnes här en mängd narraktiga Tshinovnikar, hvilkas enda fysfelfättning synes bestå i toaletten. Dessa gapa med widöppen mun på den något antika fnitten i våra Lappländska rockar, och bröstas sig som påfoglar hvar gång man möter dem. Förargad öfver så mycken galenskap beslöt jag att fänga mig in på kammaren och höll orubbligt mitt beslut i 10 a 12 dagars tid. Men detta oförnuftiga sittande har haft till påföljd, att jag nu fått hålla fängen i några dagars tid. Sjukdomen tycktes i början rufta sig till feber, men har nu reducerat sig till blotta hæmorhoider.⁴⁰⁰ Ur stånd att företaga mig någonting allvarligt har jag i dag med ousäglig längtan skådat ut åt hafvet och fett med glädje på isen, fom håller på att flyta sin kos och bana oss väg till Solovetshkoi<s> kloster och derifrån till Archangelsk. Om ett par dagar hoppas

vi ändteligen komma ur detta näfte. Orfaken hvarföre wi icke genast reste till Onega och denna väg till Archangelsk var mångfalldig. Först och främst hörde vi här, att Archimandriten Vinjamin, för hvars skulld vi egentligen göra denna långa omväg, ej får att träffas i sitt kloster vid Onega, utan uppehåller sig hela sommaren i Archangelsk, der han skall vara engagerad vid ett Consistorium. Dröjsmålet hade äfven en oekonomisk grund, och då vi slutligen med glädje hade lemnat denna ort, inträffade menföre. Dessutom är det icke roligt att resa i Ryssland, då man icke är bättre documenterad, än vi båda. På hvarje stantsia frågas efter подорожная⁴⁰¹, och då vi ej äro förfedda med ett likt rese-pass, vill man alldeles icke skjutsa oss. Lyckas man ändtligen att få sig ett par magra kampar, så blir det gräl om skjutslegan, hvilken man åtminstone vill hafva förhöjd med en tredjedel. På detta fått nödgades vi resa⁴⁰² 30 mil ifrån Kandalaks till Kem, och efter en färdan färd föredrager man gerna en fjöresa. Så utomordentligt skamlöst är folket på stantierna, att vi på ett ställe blefvo bokstafligen utkörde och nödgades föka oss nattherberge i en annan gård. I en by, 23 verst ifrån Kem, vägrade man så bestämdt att gifva oss hästar, att jag efter mera än en half dags fruktlös väntan, nödgades till fots begifva mig till Kem, för att derifrån möjligen få подорожна[я] eller häst. Jag hade dock ej hunnit längre, än fju verst, då Lönnrot kom med tvenne hästar, hvilka voro så dåliga, att Lönnrot i sin tour fick vandra en half mil. Så mycket jag känner folket här i nejden, skulle man icke engång med en vanlig подорожна[я], som kan köpas hos Räntmästaren i städerna för en kopek versten per häst, undvika krångel och förargelser. Det vore således nödigt att ega goda recommendationer hos Guvernörerna i länen och genom dem förkaffa sig bättre podoroshner.

Ändteligen har jag fått ihop några rese-anteckningar, men de äro sådana de kunna blifva under Påskveckan, då man hvar dag tvingas att äta sig sjuk. De tre sista sidorna äro sammanrafsade i dag, då jag åter har svårt att tänka en enda mening i sammanhang. Duga de ej för *Suomi*, så kan *Collan* få dem för sitt Morgonblad, i fall det ännu

⁴⁰¹ Подорожная грамота, a document with which a traveller could attest his right to obtain state-owned horses for transport. Энциклопедический словарь... XXIV: 801. (TS – JJ)

⁴⁰² resa 30 mil || resa

- 403 'Chuds' refers here to the Vepsians, formerly also known as *чудь заволочская*, 'the Chuds of Zavoloč'e'. Pimenov – Strogaľštšikova 1994: 19–25; Castrén 2019b: 285. (JJ – TS)
- 404 *får* || kan
- 405 *expeditionen* || fl
- 406 About the process of appointing Castrén, see Salminen 2019: 23–26.
- 407 *med först* || först
- 408 "English salt" or bitter salt is magnesium sulphate ($\text{MgSO}_4 + 7\text{H}_2\text{O}$) and it was used as a purgative. Hjelt 1913. (TS)

finnes vid lif. Men om de äfven äro odugliga för honom, få beder jag dig likväl vara god och förvara dem, emedan de innehålla åtfkilliga facta, som jag ej har annorftädes upptecknade. Hvad vår refa ifrån Archangelsk beträffar, få är Lönnrot finnad, att i Junii eller Julii derifrån återvända till Finnland och derunder beföka Tshuderne, en obetydlig Finsk folkftam, boende öster om Onega sjö.⁴⁰³ En fådan refa är för mig alldeles ändamålslös, hvarföre jag måste skilja mig vid honom och, om möjligt är, refa allena till Samojederna. Men hvarmed refa? Det är märkvärdigt, att hvarken Blomqvist, Bygden eller Willebrand lemnat mig någon underrättelse om det der underftödet, som Alexanders-univerfitetet skulle gifva mig. Detta stillatigande kan jag ej förklara annorlunda, än att faken ännu ej hunnit afgöras. Men om enligt min fannolika förmodan det skulle inträffa, att underftödet ej blir mig beviljadt, få vet jag wid Gud icke, hvad göras fkall. Under 500 Rubel är för mig ej att tänka på någon Samojedisk refa och en få ftor fumma hvarken får⁴⁰⁴ eller vill jag låna. Af Sjögrén erhöļ jag ett bref för 14 dagar sedan, deri han underrättar mig, att expeditionen⁴⁰⁵ från Petersburg inom år 1843 ännu icke kommer att afgå, få vida hans Ossentinfka Grammatika dessförinnan måste tryckas.⁴⁰⁶ Mina refe-speculationer äro verkligen få dåliga, att de ej kunna blifva fämre. I ftöd af ditt gifna löfte anholder jag emellertid, att du af förbarmande låter mig få 200 eller 250 Rubel B[an]co Asignationer. (Men skulle jag [vara] lycklig nog att erhålla något understöd af univerfitetet, få wore det wäl, om jag till en början kunde få ut 3 a 400 Rubel.) Dessa medel skulle jag önfka att med⁴⁰⁷ först omgående post få mig tillsända, ty jag vill icke dröja länge i Archangelsk. Jag litar på, att du åter förhjelp mig ur min förlägenhet och framhårdar med vänfkap

Din städfe tillgifne

Kem d. 14 Maj 1842.

MACastrén

P.S. Min sjukdom blef jußt nu indicerad till fkröbjugg. Jag har nu i sex dagar lefvat med en kringla och några uns Engelfkt falt⁴⁰⁸.

43

Arxangel'sk, [21 May/?] 2 June 1842,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 15 June.

Högädle Herr Çollegii-Råd!

Herr Çollegii-Rådets begge fkrifwelfer hafwa emot all förmodan kommit mig lyckligen tillhanda. Den förra erhöill jag redan i Kem, kring⁴⁰⁹ medlet af Maj månad, den fednare ankom först i dag. De underrättelser, Herr Çollegii-Rådet meddelar mig rörande tiden för afresan till Sibirien, wore för mig ganska hugnande, om blott Alexandersuniversitetet wille gifwa mig fin recommendation till erhållande af det besparda understödet. Men utfigterna dertill äro ty wärr! alltför mörka, få wida detta univerfitet mig vetterligen ännu alldrig understödt något företag, som afsett befrämjandet af den nationella litteraturen. Skulle emellertid nu ett undantag komma att ega rum, få vill jag använda detta och det nästkommande året på de Samojediska och Syrjänska språkens studium. Då vår resa genom Ryska Lappmarken i anledning af Lönnrots korta tjänstledighet blef alltför ofullständig, få vore det min afsigt att under denna sommar äfven beföka de Terfska Lapparne, till hvilka jag fjöledes kan komma härifrån på några få dagar. Utförandet af alla desfa planer beror helt och hållet på det ifrågavordne understödet. Men om detta wägras mig, få har jag ingen annan utväg öfrig än att med det ofördröjligaste återvända till Finland, dock ej med Lönnrot genom det Olonetska Guvernementet, utan genom Lappmarken. Att resa med Lönnrot, vore att få studium af det Samojediska språket helt och hållet ur hågen, fåsom han gjort af orsaker, dem han troligen motiverar i sitt bref till

- 410 *Speciedaler* or *spesidaler* was the main Norwegian monetary unit until 1874. Store norske leksikon, <https://snl.no/spesidaler>. (TS)
- 411 *i* || till
- 412 A partial copy of Vinjamin's Nenets grammar made by A.J. Sjögren can be found among Sjögren's papers. АРАН ф. 94 оп. и Д 25, microfilm copy in KK Coll. 209.

Herr Collegii-Rådet. Till detta fteg kan jag omöjligen beweka mig, få oförnuftigt det äfven må fynas, då hela min refe-kasfa för det närvarande utgöres af 10 Norfka Specie-daler⁴¹⁰, dem jag äfven har fvårt att här omfatta i Ryskt fedelslag. Jag anfer det för få mycket nödvändigare att qwarftadna här, för att studera Samojedifkan, fom Archimandriten Vinjamin förfäkrat mig, att fpåket hos de Sibirifka och Mefenfka Samojederna är i det närmafte detfamma. Men hvad fom nu meft bekymrar mig, är den omftändighet, att Winjamin ogera fynes vilja meddela mig fina litterära fkatter. Jag har flere färskildta gånger befökt honom och begärt hans undervisning; han har äfwen förklarat fig willig att lemna mig handledning, men will det oaktadt ej fkrida till verket, utan förhalar tiden med confultationer. Han är påtagligen mycket rädd om fina manuscripter och har i⁴¹¹ anledning deraf till mitt undertecknande lemnat ett document, fom bland annat innehåller, att jag hvarken offenteligen eller för enfkildt man får framlägga hans åfigter, icke göra några utdrag ur hans manuscripter, om han icke dertill lemnar fitt famtycke. I dag ålade han mig att med morgon-dagens poft affärda ett bref till Herr Collegii-Rådet och bedja H^t Coll. Rådet hos Akademien påfkynda tryckningen af hans Lexicon och Grammatik, få att de kunde blifwa färdiga före min afrefa till Sibirien.⁴¹² Ehuru detta fvårligen torde låta göra fig, wore det likwål för mitt ändamål angeläget, om H^t Coll. Rådet ville fkrifva till honom och åtminstone lofwa verka för hans afsigter, ty jag befarar, att han utan ett fådant löfte icke meddelar mig fina manuscripter. Till en fådan farhåga har jag flera grundade fkäl. Så yttrade han fig wara finnad att med det fnaraft flytta ut till sitt klofter. På min frågan, om det vore för mig möjligt att der begagna hans undervisning, fvarade han helt lakonifkt: Wi fkola afbida Herr Çollegii-Rådets fvar. Emellertid är jag icke få beroende af Archimandritens manuscripter, fom han fynes förmoda; ty här finnas för det närwarande 11 Samojeder,

hvilka ärna uppehålla sig i staden ända till vintern, då andra åter hitkomma. Jag har till och med redan accorderat med en af de här vistande Samojederna, att han hvarje dag skall fitta hos mig några timmar. För fråkrets skull behöfver jag således icke refa till Samojederna fjelfwa, äfven om Archimandriten vägrar mig sin handledning. Ockfå kan en sådan refa sommar-tiden icke verkställas utan otroliga kostnader och befvärligheter. Jag hemställer till H^t Collegii-Rådets bepröfwande, om det alls lönar mödan att refa till de Mefenska Samojederna, då deras feder och husliga lif äfvenledes här kunna uppdagas, emedan de i höst hitkommande Samojeder skola lefva här alldeles på enahanda fätt, som i *fitt*⁴¹³ eget land. Härpå är dock tid att tänka, sedan det blir afgjort, om jag erhåller något underföd från det Finska universitetet.

Jag hinner icke nu orda något om vår refa genom Ryska Lappmarken och dess resultater. Ockfå är jag dertill icke för det närvarande capabel, emedan jag under vår fjörefa från Kem öfver Solovetskoj till Archangelsk ådrog mig en förkylning, som redan tvungit mig att gripa till medicin.

Med djupa ste högaktni ng har jag äran framhärda
Högädle Herr Collegii-Rådets

Archangelsk den 2 Junii 1842. ödm[juka ste] tjenare
M. A. Castrén

P.S. Så när hade jag glömt omnämna, att blott för tre dagar sedan befinnas oss här i staden.

- 414 Cf. Castrén's letter to Rab-
be of 16 Sept. 1841 (No. 32).
415 Castrén 1842a.

44

Arxangel'sk, 13/25 June 1842,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:231–234

Archangelsk den ¹³/₂₅ Junii 1842.

Broder Rabbe!

Tack, tusen tack för så väl den andliga, som den lekamliga spifen, hvarmed Du i få rikt mått undfagnade oss. Hvad Tidnings-Litteraturen ändock förkofrat sig, sedan jag reste från Helfingfors, eller månne det kan gälla här, det gamla ordspråket: "den hungrige väljer ej bland rätterna"? Suomi har jag ännu icke hunnit genomögna, men titlarna utvisa, att Tidskriften i år fått en mera populär tendens, och detta är ju just efter mitt sinne. Ty utom det, att Tidskriften eljest icke kan bära sig, måste fådana företag framför allt, och i synnerhet i vårt land, gå ut på att väcka till lifs den slumrande national-känslan och tillika ingifva kärlek för litteraturen. Detta kan ej vinnas genom commentarier till Kalewala och Fincka grammatikor. Emellertid hade jag önskat, att mina commentarier blifvit tryckta, emedan några Norrke män gerna ville läsa Kalewala på originalspråket, och bland dem den grundliga Philologen Fritzner, som hufvudsakligen i och för deras skull requirerade Suomi. Men jag inser sjelf, att dessa anteckningar ej äro af något värde och skall väl i sinom tid omarbета dem.⁴¹⁴ Deremot förundrar det mig, att mina rese-anteckningar kunde få plats i Suomi, men oss emellan sagdt, jag hade önskat, att icke Rein, utan du fjelf hade åtagit dig det knaggliga correcturet, som artikeln väl kunde tarfwa.⁴¹⁵

Efter långa conferencer med Coll[egii] Rådet Sjögrén är det fålunda beslutadt i afseende å min resa under sommaren, att jag om ett par dagar begifwer mig fjöledes till de Terfka Lapparne, boende på Hwita Hafwets västra kust emellan *Ponoj* och *Svjatoi Nos*. Till Samojederna kunde det ej blifwa någon resa, äfven om mina oekonomiska förhållanden sådant tillåtit, i thy att de under sommaren äro våra att träffa. Dessutom tarfwar resan hwarjehanda förberedelser,

fom borde göras under ledning af en Archimandrit, vid namn Winjamin, hvilken deltagit i en misfion för Samojedernas omvändelse, hvarunder han lärt sig deras språk så fullkomligen, att enligt mannens eget utsago, ”ingen ting i detta afseende mera återstår att göra”. Huru än dermed må förhålla sig, har han åtminstone gjort sig i hög grad förtjent genom författandet af en Samojedisk Ordbok och Språklära samt öfverfättningen af de fyra Evangelierna – arbeten, hvilka ännu ligga i manuscript. Förjäfves har jag uppbjudit all min förmåga för att få dessa arbeten i mina händer. Jag har gifvit en skriftlig förbindelse, att hvarken muntligen eller skriftligen meddela något ur hans arbeten, men när har en Munk haft något begrepp om manna-ord och manna-ära? Nu har Sjögrén åtagit sig min sak; – får se, om det skall lyckas honom, att omvända Munken. Han har visserligen ett mäktigt medel i sina händer, och detta är Archimandritens Grammatik, hvars⁴¹⁶ tryckning beror på hans utlåtande. Enligt Sjögréns fednaste bref skall arbetet vara ganska medelmåttigt, hvarföre han ock ärnar förfe detfamma med en sträng kritik och såsom flutrefultat yrka, att Archimandriten jemte mig genomgår en kurs i Samojediskan⁴¹⁷. Jag fruktar, att Sjögréns välmening blir utan werkan, och det är mig temligen likgiltigt, ty så mycket⁴¹⁸ har jag funnit, att Munken lika⁴¹⁹ mycket förvillar som upplyser mig. Emellertid måfte allt hvila till höften, då den ifrågavarande kritiken blir färdig. Deremot har jag med mycken framgång begagnat en infödd Samojed, och honom skulle jag till och med tagga med mig till Ponoj, i fall mina affärer icke vore så ytterst knaggliga, att det kommer an på, om jag kan berga lifvet under sommarren. Ockfå skulle jag bestämdt icke resa till de Terfka Lapparne, om ej Sjögrén meddeladt mig den färfka underrättelsen från Blomqvist, att understödet är beviljadt⁴²⁰ och att jag således ”genast kan gifva mig på refan”. Wid min återkomst till Archangelsk, som torde inträffa i slutet af Augusti eller början af September, hoppas jag från post-contoiret få upplyfta några 100de Rubel af det mig beviljade understödet: Om du åtager dig bestyret med remisfen, få glöm för ingen del post-restanten. Nu ärnar jag förfoga mig till hvarfvet för att höra efter skeppslägenhet till Ponoj. Farväl! *M. A. Castrén.*

- 416 hvars || hvilken
 417 Samojediskan || den
 418 mycket [...] funnit || mycket
 419 lika mycket || lika
 420 A travel grant of 1000 silver rubles from the Alexander University. Salmi-
 nen 2019: 26. (TS)

421 Mscr: förbigående

45

Arxangel'sk, 14/26 June 1842,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 14 July.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Kort efter inhändigandet af H[er]r Collegii-Rådets ärade
fkrifwelfe uppwaktade jag Archimandriten Vinjamin,
hvilken genom sitt, lindrigast sagdt, twetydiga uppfö-
rande så ledsnat ut mig, att jag på fednare tider blott
fällan besökt honom, hvar till äfven min allt fortfaran-
de opasslighet varit wällande. Archimandriten mottog
mig vänligt efter sin vana, men wisade sig denna gång
ännu mer förbehållsam, än tillföre. Ur brefvet anförde
han enda, att H^r Coll. Rådet ännu ej hunnit genomgå
Grammatiken, den han på H^r Collegii-Rådets anhållan ej
twekat att lemna till H^r Collegii-Rådets påseende, samt
tillade, att arbetet ej kommer att tryckas, förrän det af H^r
Coll. Rådet är genomfördt – en sak, som enligt hans fö-
regående uppgifter icke skulle stå i något sammanhang
med tryckningen. Då nu Archimandriten alltid tillföre
gjort till ett absolut wilkor, hvar för utan han ej kunde
lemna Grammatiken till mitt begagnande, att tryckning-
en skulle vara fulländad före min afresa till Samojederna,
yttrade jag i några allmänna ordalag, att detta upp[s]kof
skulle blifwa menligt för mina Samojediska studier. Men
den listige Munken infåg i ögonblicket, hvar jag wil-
le komma, och bytte straxt om samtalsämne. I [förbi-
gående]⁴²¹ nämnde han, att H^r Coll. Rådet äfven begärt
hans Lexicon till påögnande, men han trodde dermed ej
vara någon brådska och ville, fåsom orden föllö sig, ”icke
ofreda Synoden”, hos hvilken m[anu]scr[iptet] nu skulle
ligga. Till slut blef det äfwen fråga om min afresa; han
önskade, att den skulle aflöpa lyckligt, och lofvade efter
min återkomst, få vidt tid och tillfälle det medgifva, gå

mig tillhanda vid studium af det Samojediska språket. Jag är dock så wan wid hans talefätt, att jag vet, huru högt dessa löften skola uppskattas. Alla dagar har han öfverhopat mig med dylika försäkringar, men huru hafwa de blifwit uppfyllda? Hans Grammatik har jag endast fått begagna till afskrifwande af bokstäfverna, något som äfven kunnat erhållas ur en Slavonsk ABC-bok. Slutligen gaf han mig äfwen löfte på sin Evangelii-bok, derur jag skulle få afskrifwa spridda stycken. Men då det skulle skrida till verket, förunnade han mig alldrig få mycken tid, att det hade kunnat blifwa ett allvarligt studium. Än skulle han bivista Gudstjensten, än hade han någon affär att uträtta, och var han någon afton ledig, afbröt han mig hastigt i mitt arbete, och tvang mig sedan att i timal afhöra högtrafvande declamationer om öfverträfflighet af hans arbeten. Jag har, med ett ord, tydligen erfarit, att han icke vill handleda mig, och det kan icke förmenas honom. Men det ledsammafe är, att han drager mig bakom ljuset genom falska löften samt⁴²² till och med vill inbilla mig, att det varit någon ting bewändt med hans underwisning. Det har på sednare tider börjat blifwa mig klart, att mannen i yttre måtto vill hålla sig väl med mig, och detta har åter ledt mig på den tanken, att han icke ”på begäran lemnat Grammatiken till H^t Coll. Rådets genomseende”, utan att arbetets tryckning beror på denna granskning. Huru än härmed må förhålla sig, har Archimandritens uppförande varit ytterst falskt och tvetydigt, och få widt jag känner mannen, tror jag, att detta förfarande ej förändras, med mindre han får sin önskan uppfylld. Likwäl anser jag mig icke wara så beroende af hans lärdom, som han synes inbilla sig. Ty om det ockfå blir fvarare att ur Samojedernas egen mun lära sig deras språk, är denna väg å andra sidan mycket tillförlitligare, hellst Archimandritens orthographie och accentuation är alldeles förvänd. Jag har i grund af hans eget uttal, som öfverhufvud är mycket falskt, velat fästa hans uppmärksamhet wid en mängd ögonfkenliga fel i orthographifkt hänseende, men mannens allmänt vetenskapliga ståndpunkt är beklagligtvis få låg, att

- 423 F.J. Rabbe.
 424 *anträder* || resor
 425 Castrén 1845d.
 426 Leem 1748.

han ej är tillgänglig för någon flags bevisning, och fe-
 dan förhindrar honom egenkärleken att lyssna till mina
 anmärkningar.

I enlighet med Herr Collegii-Rådets önfkan afrefer
 jag om några dagar till de Terfka Lapparne, ehuru vå-
 gad denna refa äfwen är i anfeende till den alltför ringa
 peninge-remiss, jag från Helfingfors med fista post er-
 höll. Det förundrar mig, att min derwarande Commisfio-
 när⁴²³ ej wiste lemna några fäkra underrättelser om
 understödet. Han nämnde blott, att en anfökning derom
 blifvit ingifwen, men att det ännu vore ovisst, om och
 när understödet kommer att beviljas mig. Jag tryggar
 mig dock med tillförfigt till de af Prof[essor] Blomqvist
 till H^t Coll. Rådet meddelade upplysningar och anträ-
 der⁴²⁴ i grund af dem den Terska resan. Jag skall icke
 glömma H^t Coll. Rådets uppdrag angående inscriptio-
 nerna. Efter min återkomst till Archangelsk, som torde
 inträffa i början af September, skall jag fätta mig ned
 att redigera mina anteckningar öfver Lappskan. Sanno-
 likt blir det ej tid att tänka på en Lappska Grammatik,
 men afhandlingar öfver enfkildta ämnen vore jag äfven
 nu i tillfälle att utarbета. Jag har till och med påbegynt
 en artikel om accentens inflytande i Lappska⁴²⁵, men
 den får nu hvila till hösten. Wid mina Lappska studier
 har jag i hög grad känt behovet af *Leems Ordbok*⁴²⁶,
 men den torde icke ens i Petersburg vara tillgänglig. För
 öfrigt vågar jag ödmjukaft anhålla, att H^t Coll. Rådet
 för min räkning uppköper få väl philologiska, som his-
 toriska arbeten rörande de Tschudiska folkstammarne,
 om fådana äro tillgängliga. Jag eger i denna litteratur
 mindre än intet, ehuru jag gjort mitt yttersta för att er-
 hålla hellst det wigtigaste i denna gren. För Herr Col-
 legii-Rådets räkning eger jag Pastor Stockfleths fednaft
 utkomna arbeten, men i hopp att H^t Coll. Rådet urfäktar
 mig, medtager jag dem nu på refan. Med djupaaste hög-
 aktning framhärdar

Archangelsk
 den ¹⁴/₂₆ Junii 1842.

Högädle Herr Collegii-Rådets
 ödm[jukaaste] tjenare
 M. A. Castrén

Högädle Herr Profesfor!

Det werkfamma deltagande, hvarigenom Herr Profesforen fökt bereda mig en möjlighet att fortfätta denna hyperboreiska refa, framkallar hos mig känslor af den varmaste tackfamnhet. Så väl H^r Profesforens ärade skrifvelse af den 1. Maj, hvilken först i medlet af Junii kom mig tillhanda, som i fynnerhet ett bref från Collegii-Rådet Sjögrén, dat[eradt] d. 16 Junii[,] förwisfa mig derom, att H^r Profesforens bemödanden haft en önskad framgång. Jag skall, få widt i min ringa förmåga stå, föka göra mig förtjent af det förtroende, H^r Profesforen mig wifat. Juft i grund af Coll[egii] Rådet Sjögréns fednaste upplysningar om understödet, begifver jag mig ännu i denna qväll på refan till de Terska Lapparne, hilkas munart hitintills ej blifvit af någon underfökt. Desfa Lappar fågas vara ett vildt slägte, och hos dem är fannolikt något att skörda äfven i mythiskt hänseende, om man blott kunde lyckas att vinna deras förtroende, och ej, fåsom enfalldigt folk vill inbilla mig, blefwe af dem ihjelklubbade. I hopp, att denna bedröfliga profetia ej skall nå sin fullbordan, ärnar jag efter ett par månader, då min ringa casfa torde vara alldeles uttömd, återvända till Archangelsk, och skall då med allwar stå mig på Samojediskan, hvars studium jag, under min wiftelse här, allaredan påbegynt med biträde af en infödd Samojed. I bredd med detta studium, will jag föka bringa i ordning mina anteckningar i Lappska språket, samt deröfwer utarbete några afhandlingar. Sedan sistnämnda arbete är slutadt, företager jag refan till Samojederna. Denna refa kunde under denna

fommar ej gå i verkställighet, dels för min brydfamma oekonomiska ställning, dels för andra ännu viktigare orsaker, om hvilka fäkert Coll. Rådet Sjögrén lemnat H^r Prof. underrättelse. Äfwen har jag i mitt bref till Asfesforen Rabbe omnämmt de mäktiga hindren för realisationen af denna min favorit-plan.

Skulle icke min ямщѣкъ lik en ond ande plåga mig med fina idkeliga erinringar om повѣтеръ, wille jag för nyhetens skull meddela H^r Prof. ett och annat rörande slägtfkapen af de Finska och Samojediska språken, få widt det låter sig göra med den högst ytliga kännedom af språkets allmänna karakter, som jag under några veckors studium hunnit förvärfva mig. Nu hinner jag blott nämna, att en sådan slägtfaps-förbindelse verkligen måste antagas, men att den är ytterst aflägsen, och består mindre i enskildta ord än i språkens grammatikaliska struktur. Men äfwen i detta hänseende äger Samojediskan flere beröringspunkter med Lappskan, än Finskan. Härom mera i höst. Med djupaaste högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Profesforens

ödm[jukaſte] tjenare

MACASTRÉN.

Archangelfk d. $\frac{16}{28}$ Junii 1842.

47

Arxangel'sk, 9/21 July 1842,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:235–240

Received on 30 July, replied to on 4 August.

Cf. different versions of the events in Castrén 2019b: 398–411 and 603–608.

This letter and the one from Rabbe on 28 July 1842, SLA 1185.1, must have crossed in the post.

427 jag ingått || träffat
428 utgör || bla
429 Så || <---> det så
430 Detta [...] tillfällighet || Den-
na tillfällighet

Värdaste Broder!

Härjemte hastar jag att meddela dig underrättelse om min misslyckade expedition till Terska Lapparne. Den aflopp på efterföljande fätt.

Den 23 Junii fteg jag ombord på en Rysk lodja, hvilken skulle afgå till Murmanska stranden (Мурманский берег). Med dess egare, en bonde från Kouda by, hade jag⁴²⁷ ingått öfverenskommelse, att han skulle landfatta mig på *Tri Ostroff*, eller i fall denna punkt händelsevis vore folktom, på något annat bebott ställe i nejden. Innom ett par dagar hoppades jag komma fram till min bestämmelse-ort, emedan afståndet mellan Arch[angelsk] och *Tri Ostroff* utgör⁴²⁸ föga mer än 200 verst. Men den som förlitar sig på vädret, bygger sitt hopp på någon ting ännu lösare, än vinden. Widriga vindar uppehöll vår resa, så att vi först den 6 Julii fingo i sigte den Terska stranden med sina snöbeströdda stränder. Så⁴²⁹ forgligt det var att i Julii månad se snödrifvor, dessa Lapplands liljor, så glädjande var det å andra sidan, att omsider hafva kommit nära sitt mål. Vid vår ankomst till den Terska kusten inträffade, hvad fjöman kalla stiltje. Detta⁴³⁰ var en lycklig tillfällighet för befattningen hvilken önskade fira en Prasd-nik, anordnad, om jag ej misstager mig, i anledning af flaget vid Pultawa. Man hade upptänt vaxljusen

- 431 *bränna* || antända
 432 kust-/landet
 433 Aiolos/Aeolus, keeper of the winds in Greek mythology. Harrauer – Hunger 2006: 27–28; Castrén, P. – Pietilä-Castrén 2000: 18. (TS)
 434 *nära en veckas* || en hel veckas
 435 The Greek god Apollon/Apollo, to whom Castrén is referring as the god of archery. Harrauer – Hunger 2006: 61–66; Castrén, P. – Pietilä-Castrén 2000: 44. (TS)
 436 *brännande* || så ~

och fkepparen höll ju på att bränna⁴³¹ rökoffer för Jungfru Maria, då i ett ögonblick det förfärligaste oväder upphof sig. Innan man hann på däck, hade ankartåget redan bruftit. Что теперь дѣлать? yttrade Skepparen, när han befunnat sig litet efter den timade olyckan, och manfkapet fvarade med en mun: не чего дѣлать! Ockfå företog man sig i fjelfva verket ingenting, utan lät fartyget drifva vind för våg ifrån morgonen allt intill aftonen. Då var man finnad att taga hamn vid utloppet af en flod, benämnd Päälitsä, men detta befanns vid närmare befinnande vara en omöjlighet. Mot aftonen tilltog stormen och den tjockaste mist bredde sig öfver hafvet. Det blef nu en nödvändighet att fpänna feglen och försöka genom böljorna och mörkret bana sig väg till den Archang[elska] kusten. Jag tviflade mycket på framgången af detta företag, hållt både fkepparen och matroserna fupit sig fulla. Ingen visste fin fkyldighet, man fkrek, fvor, ordvexlade och verkftällde allt med den yttersta lamhet, medan stormen hven, fartyget brakade och böljorna befköljde däck. Det var min förefatts att ej lemna däck, få länge stormen fortfor, men det blef mig omöjligt att i längden uthärda detta vilda fkådespel. Jag drog mig ned i kajutan och infomnade i den djupa fön. När jag följande morgon uppvaknade befunno vi of i en fördelaktig hamn vid Archangelfka kustlandet⁴³², ej långt från staden Arch[angelsk]. Samma dag återwände ej mindre än nio lodjor till samma hamn. Från en af dem fick min fkeppare låna ett ankare, fom var fäkrare, än det han fjelf egt i reserv. Sålunda voro vi lyckligen fafhakade, om detta annars kan kallas lycka. Men nu förestodo nya mödor och vidrigheter. När den mäktige Guden Æolus⁴³³ puftat ut i vrede och harm, tillfnörpte han derefter fäckmynningen, få att ingen fläkt kunde komma derur på nära⁴³⁴ en veckas tid. Derunder utsände Fjärrfkjutaren Apollo⁴³⁵ brännande⁴³⁶ pilar emot oss. Matroserna infjuknade den ena efter den andra, och jag fkyddade mig blott med möda

emot hans våldsamma anfall medelst bistånd af Guden Poseidon⁴³⁷. Men juſt han förderfvade mig flutligen. Efter en oförfiktig fimning⁴³⁸ ådrog jag mig en häftig förkylning och låg följande dagen i full feber. Oaktadt fkepparens vänliga råd ville jag ej låta landsätta mig, i hopp att febern ſkulle gifva ſig. – Men under påföljande natt hade den få tilltagit, att jag knapt förmådde lyfta hufvudet från dynan. Nu började till råga på allt en kall Nordöſtlig vind att blåsa, och emedan vinden var häftig, ärnade Skepparen, af fruktan att åter förlora ankaret, fegla till Onega. Under fådana förhållanden var jag omſider tvungen att låta fätta mig i land. Min tillflyktsort blef ett närbeläget Fiskare-torp. Klokheten hade bjudit, att jag oförtöfvadt afseglat till Arch[angelsk], dit jag med närvarande vind kunnat komma på en half dag, men jag kunde omöjligen förmå mig till detta ſteg, få länge lodjorna ännu ſtodo qvar på fitt ſtälle. Jag hoppades, att febern möjligen kunde bryta ſig, förrän de afseglade. Således låg jag i torpet uti runda två dygn, hvarunder⁴³⁹ febern allt tilltog. På den tredje dagen berättade mig fiskaren, att vinden ſnart ſkulle vända ſig, ſamt att det nu vore hög tid att återvända till lodjan, om jag hade för afsigt att fegla⁴⁴⁰ till den Terſka kuſten. Jag lät fiskaren inpacka mina effecter och bära dem till ſtranden, ännu villrådig, hvartåt jag borde vända mig. Men då jag ſkulle refa mig från badden, vifade det ſig ſnart, att jag ej mäktade med en längre fjöresa. Jag började accordera med fiskaren, att han ſkulle bringa mig till Arch[angelsk] eller åtminſtone till någon by. Men då vi ögonſkenligen hade motvind i farvattnet, yttrade fiskaren i ganska beſtämmda ordalag, att han på inga vilkor ſkulle föra mig annorſtådes, än på lodjan. Å min ſida förklarade jag mig lika belåten att qvarſtadna hos honom, intill deſs jag tillfrisknat. Fiskaren hade få mycket mindre någon ting häremot, ſom han fade⁴⁴¹ ſig vara finnad att följande dagen begifva ſig till ett annat läger. Min ſtällning [var] några ögonbliçk ganska bekymmerſam, men jag hade ännu

- 437 Poseidon, the god of the sea in Greek mythology. Castrén, P. – Pietilä-Castrén 2000: 450–451; Harrauer – Hunger 2006: 451–454. (TS)
- 438 *fimning* || förkylning
- 439 *hvarunder* || f
- 440 *fegla* || derpå
- 441 *fade* || fjelf

- 442 då || <fors>
 443 Called Kuja. Castrén 2019b: 408–409.
 444 Johan Robert Tengström (1823–1847), Professor Johan Jakob Tengström's (1787–1858) son. J.R. Tengström had travelled with Castrén in Karelia in 1839. See p. 47–48 and Salminen 2019: 24.
 Johan Jakob Tengström (1787–1858) was a Professor of Philosophy but became known above all as a historian. Considered as the importer of Hegelian philosophy into Finland and one of the most important Fennomans of his generation. Later Castrén's father-in-law. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11688>; Luukkanen 1999, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3659>. (TS)
 445 Matthias Castrén. See note 173.

ej hunnit ordentligen reflectera deröfver, då⁴⁴² en Rysk soldat inträdde med tillfrågan, om jag vore Бла-ropodie? Efter erhållet jakande fvar förklarade han sig redobogen att bringa mig till sin chef, som låtit kalla honom till sig. Sålunda kom jag till en liten by, två mil från torpet.⁴⁴³ Här inträffade omsider den lyckliga vändning af sjukdomen, som I medici benämnen crisis. Följande dagen, d. ä. i förrgår kom jag till Arch[angelsk] och är nu Convalescent. Sålunda har jag åter fett en af mina käraaste planer ramla öfver ända, men jag vill ej låta modet härmed förgå. Till Terfka Lapparne kan jag väl ej mera komma; – dertill faknar jag medel, tid och fartygslägenhet. Men jag skall föka bringa i någon flags reda mina Lappska anteckningar samt begynna med Samojediskan, till hvars lärande jag äfven här eger godt tillfälle, såsom du torde erinra dig ur mitt fednaste bref.

Att jag ej är planlös, finner du äfven af hosföljande bref. War god och skaffa det till egaren, J. J. Tengströms fon⁴⁴⁴, samt gör fjelf för faken, hvad du kan. Jag ville gerna låta Archimandriten Vinjamin se, att genom honom ännu icke allt är undangjordt i Samojedifkan, såsom han sagt mig.

Min Farbror i Kemi⁴⁴⁵ har erbjudit mig en present af 400 Rub[el] B[anco] A[ssignationer] till betäcknande af omkostnaderna för Kalewala-öfversättningen. Han vill veta, till hvem medlen kunna adresferas. Jag vill gifva honom anvisning på dig; du kan ock behålla peningarna i afbetalning på mitt debet. Wid inhändigandet af detta bref har du troligen redan expedierat de af mig i fednaste brefvet begärda 200 Rubel.

Ännu bör jag tillägga följande. Om det af Blomqvist anfökta understödet blifvit mig beviljadt, är du väl god och expedierar till mig med det första möjliga 1000 Rubel B[anco] A[ssignationer] Är faken ännu oafgjord, men hoppet om understödets snara utfallande fäkert och otvifvelaktigt, torde väl någon finnas, som förskottsvis kunde förfräcka mig med en flörre

eller mindre del af denna fumma. Om petitionen blifvit afslagen, behöfver jag allenaft de förut begärda medlen för att hjälpa mig tillbaka till Finland.

Sjögrén skref till mig för en månad sedan, att jag inom kort skulle hafva att vänta bref⁴⁴⁶ af Blomqvist beträffande understödsfrågan. Ett sådant bref har ej anländt. Måhända kom det hit efter min afresa, och Lönnrot skickade det till Ponoj. På postcontoiret erhöll jag inga upplysningar.

Skulle den Samojediska resan verkligen låta realisera sig, behöfver jag nytt pass, ty det förra går ut i medlet af December månad. Om Bygdén är i staden, åtager han sig säkert ej mindre detta bestyr, än att anföra förlängning på tjänstledighet. Annars måste jag väl incommodera dig med denna commision. Det vore kanske bäst att med ens begära tjänstledighet på ett par år och uppgifva såsom ändamål för resan philologiska och ethnographiska undersökningar i Nordliga Ryssland och Sibirien. Helfa för öfrigt Bygden och Cygnæus. Deras bref af den 24 Aprill erhöll jag i går. Huru är det nu avanceradt med Lectorats-frågan i Åbo? Härom kan Bygdén bäst lemna upplysning.

Jag innefluter mig i din hågkomst och framhär-
dar med vänskap

Din ödm[juka] tjenare

Archangelsk d. 21 Julii 1842.

M. A. Castrén

48

Arxangel'sk, 23 July/4 August
and Uemskij, 26 July/7 August 1842,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 31 August.

Högädle Herr Çollegii-Råd!

Att jag ej förr underrättat H[er]r Çollegii-Rådet om min afbrutna refa till Terska Lapparne, härrör deraf, att jag wid samma tillfälle ärnat fända till H^r Coll. Rådets påögnande en under arbetet warande afhandling öfwer accentens inflytande i Lappskan. Då jag nu finner, att denna afhandling ej få fnart, som jag önfkat och hoppats, kan blifva fulländad, will jag omsider lemna en kort redogörelse öfver den misslyckade expeditionen. – Oakadt min helfa under flere veckor hade varit wacklande, och det var fara wärdt, att detta mitt illamående skulle utbryta i någon bestämd sjukdomsform, afreste jag dock tvertemot Lönnrots råd i slutet af Junii från Archangelsk. Jag hoppades inom ett par dygn hinna fram till Ponoj, men en uthållande motvind fördröjde resan, så att den Terska kusten först efter en veckas fegling blef synlig. Komna till stranden nödgades vi i anledning af inträffad stiltje kasta ankar. Detta var knapt gjordt, förrän den häftigaste storm utbröt, fänderflet ankar-tåget och dref fartyget wind för wåg. Slutligen spände man feglen och försökte med fido-vind komma till Archangelska kusten. Förföket var vådligt icke blott för stormens skull, utan ock för den tjocka mist, som lägrat sig öfver hafvet. Till oredan hörde ännu, att få väl Skepparen, som matroferna supit sig fulla. Allt detta oakadt kommo vi ändock följande dagen till en fördelaktig hamn vid Archangelska kustlandet. Mitt illamående hade under resan i någon mon aftagit; men under det förfärliga owädet

447 febern || den
448 Mscr: Lappska

wistades jag mest på däck, hvarest jag blef öfverfkyld af vågorna och genomkyld af den skarpa nordost-vinden, hvilket naturligtvis åter förvärrade mitt helso-tillstånd. Olyckan fogade, att wi uti vår nya hamn nödgades ligga stilla i en veckas dagar, hvarunder all mat blef förskämd af den rådande hettan. Den ofunda födan och qwalmiga värmen bragte nästan hela besättningen på sjukfängen. Jag fökte upprätthålla mig genom en sträng diet och täta simningar, men efter en oförsigtig simning wakenade jag en natt i full feber. Det oaktadt lät [jag] ej fäta mig i land på ett par dagar, emedan jag hoppades, att sjukdomen möjligen skulle gifva sig. Men då febern allt mer och mera tilltog, nödgades jag omsider taga min tillflykt till ett närbeläget Fiskare-torp. Härifrån åtnade jag återvända till lodjan, i fall febern skulle aftaga, förrän den hann afsegla. Men olyckligtvis war febern⁴⁴⁷ just då allra häftigast. Således måste jag slå den Terfka färden ur hågen och i dess ställe låta bringa mig i en närbelägen Rysk by. Kort efter min ankomst dit bröt sig äntligen febern, så att jag d. 20 Julii kunde återvända till Archangelsk. I hopp att snarare tillfriskna flyttade jag genast ut på landet och har nu vistats 14 dagar i en by, ej långt från Uima. Sålunda gick den af mig med förkärlek omfattade rese-planen till Terfka Lapparne om ända. Att förnya refan, dertill har jag hvarken medel, tid eller lägenhet. – Sedan min helse åter begynt stadga sig, har jag med allvar vidtagit mina [Samojediska]⁴⁴⁸ studier. I dessa dagar hitförväntar jag en Samojed, som tills vidare skall blifva min läromästare. Under en utflykt till staden fökte jag Archimandriten Winjamin, men fann honom ej hemma. Nu torde han redan hafva rest till sitt kloster. Fortfar han efter sin återkomst derifrån allt ännu, att wägra mig fina manuskript, så ämnar jag göra processen kort med honom. Af tillförlitliga personer har jag erhållit den upplysning, att i Kolwa för det närvarande finnes en Prest, som är väl bewandrad i det Samojediska språket. Han är en elev af Winjamin och skall äfven hafva i uppdrag att rätta dennes manuskript. Bewiljas mig ett understöd

449 *uppkomsten* || den
 450 See also Castrén 2019b:
 405–406.

från Finland, hvarom jag ännu ej erhållit bestämda underrättelser, få ärnar jag afbryta alla conventioner med Vinjamin och vid första lägenhet begifva mig till Kolwa, för att begagna mig af nämnda Prestman och der i nejden boende Samojeder. Dock skall jag äfven föka hålla mig väl med Winjamin och bjuda till att få hans löfte till begagnande af de i Kolwa befintliga m[anu]scr[ipten].

Herr Collegii-Rådets uppdrag i afseende å inscriptionerna har jag uträttat, få godt jag kunnat. Af flere färskilda personer, hvilka årligen fiskat wid Murmanska stranden, har jag fått veta, att på en liten holme wid namn Anikief, som är belägen utanför Kola viken, finnes en i sten djupt riftad inscription. Alla de ifrågavord[n]e personerna fäde sig med egna ögon sett inscriptionen, som skall vara lätt att finna, emedan holmen är obetydlig. Alla öfverensstämde äfven deri, att skriften ej var Rysk, och en bland dem ansåg den för Latinsk. Berättelsen om uppkomsten⁴⁴⁹ af denna inscription är, med få variationer, af följande innehåll: [”]En Engelsk wiking feglade hvarje sommar till Murmanska stranden, utmanande Fiskarne i envigsftrid, och då ingen vågade mottaga hans utmaning, kräde han af dem en dryg skatt. Ett år följde från Moskwa med någon fiskare en kock, som var af ringa storlek, men öfvermåttan stark. Sin handkraft ådagalade han bland annat derigenom, att han, skickad af sin husbonde att skölja ett par handskar, vred dem tvert af. Då den Engelska vikingen åter efter vanligheten kom till Murmanska stranden och förnyade sin utmaning, bad kocken att få utföra striden. Man log, men tillstodde honom ändock att träda med vikingen i envig. Kämparna stridde på Berserka-vis och striden lyktades så, att kocken stötte sina hälar genom vikingens bröst. Händelsen upptecknade han sedan med obekanta karakterer på den förberörda klippan.”⁴⁵⁰ Jag känner en man, som otvifvelaktigt skall och kan taga reda på inscriptionen. Denne man är Prosten Fritzner i Wadsö, en af de aktningsvärda fönforskare och Philologer, ehuru ännu ung till åren. Det Lappska Pastoratet har

han fökt blott i affigt att lära känna Lappfkan och Finmarkens antiquiteter. Inan kort torde han erhålla befordran till en profesjon i Chriftiania. Hans egentliga force är Isländfkan. Fritzners bekantfkap gjorde jag sistledne winter i Enare. Han är bland annat äfven ganska hemmaftadd i Finskan och ärnade med det första begynna med Ryskan.

I afseende å mina Lappska afhandlingar will jag nämna, att jag utom den ofvannämnda artikeln ärnat fkrifva tvenne uppsatfer och i dem behandla Nominal- och Verbal-läran i Lappskan med färskildt afseende fästadt på Finskan. Då den afhandling, hvarmed jag nu är fysselfatt, kommer att omfatta det vigtigaste rörande vocal- och consonant-förvandlingar samt dessutom läran om Comparationsgraderna, få komma desfa tre articlar tillfammantagna att utgöra en flags Lappsk Grammatik. Skulle jag blott hinna realisera allt detta och sedan få mina afhandlingar någorftädes tryckta.

Ännu måfte jag förfråga mig hos H^r Coll. Rådet, om icke Leems Lexicon kan köpas eller ens lånas i Petersburg. Detta arbete blir för mig äfven med afseende å Samojediskan outhärligt. Ett Syrjänskt nytt Testamente samt H^r Coll. Rådets afhandling öfver det Syrjänska språket vore äfven för mig välkomna, om det Nya Testamentet annars ftår att köpas. Flerow⁴⁵¹ och Gabelents eger jag.

Med fann högaktning har äran framhärda
Högädle Herr Collegii-Rådets

Byn Archangelsk d. ^{23 Julii}/_{4 Aug.} 1842.

ödmjukaste tjenare
M. A. Castrén.

P.S.

I anfeende till briftande lägenhet att affända hosföljande bref, har det kommit att ligga hos mig i några dagars tid. Emellertid har jag från Helsingfors erhållit den underrättelse, att frågan om understödet ännu ej är

452 Большеземельская тундра, the coastal tundra between the Kanin Peninsula and the northern Urals in Arctic Russia. See Castrén 2019b: 421–422. (JJ)

bragt till ända. Detta är för mig ett få mycket större skäl att afbida Archimandriten Winjamins återkomst från Onega och försöka genom hans åtgärd tränga mig in i Samojediskan. Den i brefwet omnämnda Samojeden har sedan några dagar vistats hos mig här ute på landet. Han har lemnat mig många upplysningar, som stå i den skarpaste motfälgelse med dem, jag af Archimandriten Winjamin erhållit. Bland annat påstår han, alldeles i motsatts mot samma Archimandrit, att den Kaninska dialekten af Samojediskan är himmelsvidt skild från den munart, som talas på бол[ь]шая земля[.]⁴⁵² Denna uppgift har jag tyckt mig finna till någon del bekräftad af de få utdrag, jag före min afresa till Ponoj gjorde ur Winjamins Evangelier. Jag har för min Samojed, som är hemma från Kanin Nos, uppläst detta utdrag enligt en pronunciation, som Winjamin fjelf lärde mig och i allo godkände, men Samojeden förstod häraf allena ett och annat ord. Detta kunde väl till någon del härröra af Winjamins påtagligt ofullständiga orthographie, felaktiga accentuation och bristfälliga alphabet, men sannolikt gifvas äfven väsentliga olikheter emellan dessa begge munarter. Huru än härmed må förhålla sig, förtjenar faken i alla fall en närmare underfökning, och det är derföre möjligt, att jag verkställer refan till Kolwa öfver Mesen, samt derunder vistas någon tid hos de Kaninska Samojederna. Allt detta får dock bero på ytterligare conferencer med Winjamin.

Ehuru ogera jag ville öfverhoppa H^r Collegii-Rådet med de för hvarje vetenskapsman ledsamma kommissionerna, har jag dock ingen annan utväg till erhållande af goda chartor öfver de Nordliga delarna af Ryssland och Sibirien. Här i Archangelsk har jag icke ens varit i stånd att få en tillförlitlig charta öfver Archangelska Guvernementet. Winjamin fägr sig hafva upprättat en charta öfver Mesenska kretsen, men oakadt flere förnyade böner har han icke en gång lemnat den till mitt påögnande hemma hos sig.

Uima d. 7 Aug[usti] 1842.

49

Uemskij, 4/16 August 1842,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:241–244

Received on 27 August, replied to on 31 August, SLSA 1185.1.

Hulde Broder!

Ehuru stadsbudet i ögonblicket afgår, kan jag dock ej längre uppskjuta att lemna dig en underrättelse om penning-remisfens riktiga ankomst. Huru öfverraskad jag blef, att i stället för de begärda 200de pappers-Rubler få likaså många i Silfwer, låter ej med ord beskriwa sig. Jag är verkligen få flat deröfver, att jag knappt täcks fända dig en tackfägel till genmål. Ockfå är det mitt beslut att ej begagna nämnda medel för den Samojediska refan, med mindre jag erhåller en något få när tillförlitlig caution derom, att understödet blir mig beviljad. Någon flags underrättelse måste ni i alla fall genast lemna mig, och ehurudant detta edert budskap månde blifva, är jag nödsakad att derefter bestämma mig, antingen för den Samojediska färden, eller återrefan till Finland genom Lappmarken. Hvarföre jag få fnart äskar denna underrättelse, härrör derutaf, att jag kring d. 10 September, men ej fednare, beqvämligen kan komma till Lappland. Ockfå ärnar jag vid samma tid, eller möjligen 10 dagar fednare, gifva mig på refan till Mesen, i fall understödet utfaller och Archimandriten Winjamin fortfar att wägra⁴⁵³ mig undervisning i Samojediskan. Han befinner sig nu vid fitt Kloster i Onega och återwänder hit äfven kringom den 10. September. Emellertid har jag här ute på landet studerat Samojediska af alla krafter, under ledning af en inföding, som äfven känner Ryska språket. Skada, att jag efter några dagar måste hemförlofva honom. Han är oförpasad och bya-ftyrelsen har ålagt mig att antingen fkaffa honom pass eller återfända honom till staden. Denna omständighet twingar mig fjelf att fnart⁴⁵⁴ flytta

453 wägra || meddela
454 fnart flytta || flytta
455 The Director-General of the Finnish Mail, Councillor of State Alexander Wulffert (later von Wulffert, 1790–1855), a widely hated person in Finland because of mail censorship. YOM 1640–1852, <https://yliopilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12894>; Knapas 2013. (TS)

456 låter || äfven ~
457 Schert(t)ing, Engl. *shirting*, was a strong two-shed cotton cloth with *moiré* finishing. Tietosanakirja VIII: 1140; Simola 1916. (TS)

458 Castrén is referring to *Calender till minne af Kejserliga Alexanders-Universitetets andra secularfest*, edited by Jakov (Jacob) Grot in 1842 to honour the 200th anniversary of the Finnish university and also including the revised version of a travel account by Castrén, originally published in 1839. The calendar (Grot 1842) was published in two versions, in Swedish and Russian.

Jakov Karlovič Grot (1812–1893) was Professor of Russian Language, Literature, History, and Statistics at the Alexander University in 1841–1853. He had wide networks in the Finnish scholarly and cultural community. Klinge 2001b, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3199>; Castrén 2019b: 157–188. (TS – JJ)

- 459 Steamer traffic between Helsinki and St Petersburg began in 1841, when the Turku-based company Transport Ångfartygs Bolaget started the service from Turku to St Petersburg with SS Murtaja. There had already been a steamer service between Turku and Kronstadt by Åbo Ångfartygs Bolag with SS Storfursten since 1837. Riimala (toim.) 1983: 27–30. (TS)
- 460 *födrifva* || der<->
 461 *endast* [...] *hos* || endast att bland
- 462 This is probably the first time Castrén uses actual (Tundra) Nenets words in his correspondence: *nyenecy^h* : plural (dialectal) *nyen^ccyä[°]-q* ‘Nenets’, *tadyebco* : plural *tadyebco-q* ‘shaman’s helping spirit’. (JJ)
- 463 Leopold Schrader (1813–?), conservator of the natural history museum in Braunschweig, who visited Scandinavia and Lapland in 1840–1842. He published his observations in the journal *Isis von Oken* in Leipzig. Schrader 1842. (TS – JJ)

till det odrägliga hålet – Archangelsk. Dock har man der icke stor nytta af Samojederna, ty de äro alla begifna på brännvin och finna der bättre tillfälle att tillfredsställa sin fyndliga böjelse, än här på landsorten.

Det der byltet måste jag bedja dig vara god och med det möjligaste första expediera med tunga posten. Jag förmodar, att äfven från Helfingfors en tung post afgår. Annars är jag öfvertygad, att min store gynnare Wulffert⁴⁵⁵ låter⁴⁵⁶ paquetet porttofritt afgå. I slika händelse kunde du utom de förra requilita deri instufva ett par scherttings-skjortor⁴⁵⁷, några Tidnings-numror och Grots Almanacka⁴⁵⁸. I fall ingen tung post från Hfors afgår och Wulffert tilläfventyrs vore stadd på sina inspections-refor, få ges ej annat råd, än att med ångfartyget fända byltet till Petersburg⁴⁵⁹ för att der lemnas på post-contoiret. Realiseras mitt project att få någon Studiosus med mig till Samojederna, få flipper man naturligtvis allt detta krängel.

Min helsa har allt fortfarande varit knagglig. De fördömda Hämorhoidal-andarne, hvarpå den Archangelfka handelsftaden är lika rik, som på fisk och furmjolk, hafva valt min oskyldiga akterdel till sin bostad. Dessutom har magen uppsagt mig sin tro och lydnad. Hade den Lappska refan ej blifvit afbruten, få skulle jag väl der hafva funnit någon trollkarl, som kunnat fördrifva⁴⁶⁰ legionen af Hämorhoider, om ej i en fvina-hjord, åtminstone ”in i Lapplands vilda fjällar.” Nu kan jag endast⁴⁶¹ hoppas att hos Njantsernes Tadebtsioh*⁴⁶² finna bot för det onda. – Helfa vännerna och bed dem fända någon gruta för min uthungrade fjäl. Förblifver med vänfkap

Din redligt tillgifne

Uima by d. 16 Aug. 1842.

M. A. Castrén

P. S. I fall en sig så kallande D[octo]r Schrader – en Tysk Ornitholog⁴⁶³ – i höst kommer till H[elsing]fors, få fäga åt den muntra fällen, att jag väntar honom i vinter hos Samojederna.

* d[et] ä[r] Samojedernas trollkarlar

50

Uemskij, [13?]/25 August 1842,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:245–248

According to Rabbe's note on the letter, it arrived on 10 September 1842.

464 *ut* [...] *än* || *ut*, *än*
465 Published in Elias Lönnrotin
kirjeenvaihto, [http://lonnrot.
finlit.fi/omeka/items/show/
22#?c=o&m=o&s=o&cv=o](http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/22#?c=o&m=o&s=o&cv=o).

B.B För dina twenne bref famt paquettet med de efter-
längtrade böckerna får jag hjertligen tacka dig, och detta
är fnart fagdt det enda, jag denna gång har att andraga,
så framt jag ej vill orda om mina hvardagliga sysfelfätt-
ningar. Men äfven om dem är intet vidare att förtälja,
än att jag med mannakraft arbetat på Samojediskan i
tre veckors tid och för några dagar sedan på förnyad
befallning från bya-ftyrelsen affärdat min läromästare.
I går gjorde jag en resa till staden, i afsigt att för för-
ta gången uppvakta Civil-Guvernören och hos honom
utbedja mig tillåtelse att återfå Samojeden, men jag fick
ej träffa den stora Herren. Nu vill jag tillgripa ett annat
medel och försöka nedmuta bya-ftyrelsens *golova*. Får
fe, om det ej lyckas! Till staden flyttar jag i intet hän-
seende före den 10 September, emedan jag fätter lifvet
till i dess förpestade athmosfer, och hvad skall jag i sta-
den göra, då jag ändock icke der kan begagna mig af
de krapulantiska Samojederna. Nu har jag vidtagit en
vidlyftig afhandling i Lapps Grammatik, som jag ville
hafva ändad före min flyttning till Arch[angelsk]. Kan
afhandlingen i nästa år få rum i Suomi? Den blir mäk-
ta torr. Apropos! Mina anteckningar i Suomi taga sig
bättre ut⁴⁶⁴ med de wackra stilarerna, än jag kunnat för-
moda; – dock voro de ej rätt öfverensstämmande med
Tidskriftens plan. Tvenne stora tryck- eller skrif[f]el
har jag uppdagat: 1°) *laovu*, l. *lavvu*, s. 16 r. 15. 2°) *kör-
remmen*, l. *dragremmen*, 34: 8 nedifr[ån].

Ifrån Lönnrot hade jag nyligen bref, dat[erat]
Wuitegra d. 6 Aug[usti].⁴⁶⁵ Hans refa har aflupit föga

- 466 Lars Gabriel von Haartman (1789–1859), Vice-President of the Economic Department of the Imperial Senate of Finland in 1841–1858 and Head of the Expedition of Finances. He was an opponent of Fennomania and improvements to the Finnish language. Kalleinen 2001/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3327>. (TS)
- 467 Alexander Amatus Thesleff (1778–1847), Deputy Governor-General of Finland and vice-chancellor of the Alexander University in 1828–1830, 1832–. He promoted the study of the Finnish language and contributed to the founding of the professorship of Finnish. Kalleinen 2000/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3248>. (TS)

bättre, än min Terska expedition. En månad har han dröjt på en väga-fträcka, som rätteligen bort kunna verkftällas på några dagar – allt i följd af den förb[anade] podoroshnan. Kunnen I ej förskaffa mig detta papper, få färdas jag bestämdt icke efter stantier, utan accorderar mig en häst åtminstone till Bulga och vandrar efter lasset. Genom Sjögrén kan man platt ingen ting få uträttadt. Ändtligen hade jag med sista post äfven ett bref från honom, deri han till min stora förnøjelse råder mig att säga Winjamin farväl! och gå min egen bana. Jag vill ännu en gång, för att hafva mitt famvete fredadt, göra ett försök att få begagna hans lumpna manuskripter, men vid minsta tecken till vägran gifva den egenkära, misstänkfamma, illsluga och illitterata krabaten på båten. Hade det tillförenej varit Sjögréns bestämda vilja, att jag skulle gå i lära hos Munken, få hade jag redan i vår tagit min hand ifrån honom, emedan jag alltför väl infåg, att der var föga till att inhemta – en sak, hvarom ändteligen Sjögrén öfvertygat sig, fedan han genomgått den heliga Grammatikan.

Ett bref har jag ock erhållit från R[obert] Tengström, som ingen ting förmått uträtta. Det vore skada, om denna goda plan ej ginge i lås. Saken hvilar nu på dina mångbetryckta skuldror. Kan en medhjelpare erhållas, fåsom jag ännu hoppas, få bör han hos Gorodnitsin (Polismästaren) i *Kolmogor* efterfråga, om min person redan tågat förbi och i flikt fall directe fortfatta sin resa till *Pinega* och *Mesen*, i hvilken sistnämnda stad eller närheten deromkring jag kan anträffas åtminstone intill medlet af November, men troligen ännu längre, emedan jag här måste studera den Kaninska dialekten af Samojediskan. – Helfa Prof[essor] Blomquist och låt honom veta, att intet bref af den 26 Julii kommit mig tillhanda. Just han vore rätta mannen att skaffa mig podoroshna antingen genom universitetet, eller Haarthman⁴⁶⁶ eller Gubben Thesslef⁴⁶⁷. Utom podoroshna är ett färskildt pass från H[elsing]fors för

mig af nöden. Allt detta jemte rocken hoppas jag åtminstone i Mesen få mig tillhanda. Sannolikt refer jag från Arch[angelsk] kring d. 20 Septemb[er].

Helfa vännerna hjerteligen från

Din tillgifne

Uima d. 25 Auguſti 1842.

MACaſtrén

P.S. Andra delen af Müller vore för mig vida behöfligare än den första. Jag har requirerat boken genom Öhman i Borgå⁴⁶⁸.

⁴⁶⁸ Alexander Constantin Öhman (1816–1848), brother of the above-mentioned J.E. Öhman, founded a bookshop in Porvoo in 1839. At that time there were ten bookshops in Finland. The third brother, August Mauritz Ö. (1819–1849), founded a bookshop in Helsinki in 1848. The bookshops were sold to Paavo Tikkanen and Herman Kellgren in 1849, and after that they also bought the newspaper *Suometar* and became its publisher. Moreover, they acquired the printing privileges of the Finnish Literature Society. Uppslagsverket Finland, <https://uppslagsverket.fi/sv/view-103684-Oehman-Constantin>; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkel.helsinki.fi/henkilo.php?id=15648>; Nyberg 1982: 90–95, 113–115, 123; Eiranen 2019: 257. (TS)

469 *föranledt* || *framtv<u>ng<e>t*

51 **Arxangel'sk, [19 September?]/1 October 1842,
to Anders Johan Sjögren**

SLSA 1185.3

Sjögren noted the arrival of the letter on 8 October.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Herr Collegii-Rådets ärade skrifwelse har ända hitintills blifvit af mig obesvarad af det ikäl, att jag dessförinnan ej egt någon ting af wigt att meddela. För något mera än 10 dagar fedan återwände Vinjamin från fitt kloster, men under en hel weckas tid fick jag ej tillfälle att ordentligt samtala med honom, hvilket jag ej kan förklara annorlunda, än att mannen war villrådig, hvad han med mig mände göra. För några dagar fedan förklarade han sig flutligen willig att på allt möjligt vis gå mig tillhanda vid mina Samojediska studier. Dock wisade det sig ögonskenligt, att detta anbud ej blott var honom motvilligt, utan äfven föranledt⁴⁶⁹ af H^r Collegii-Rådets skrifvelse. Emellertid ikredo wi genast till verket, och början gjordes med de anmärkningar, H^r Coll. Rådet meddelat honom öfver den för mig allt ännu hemlighållna Grammatiken. Jag förutfer, att wi ej komma utöfver detta vårt närvarande arbete på en månads tid, d.ä. till förfta vinter-före, då jag är finnad att begifva mig till Samojederne. Ehuru litet värde jag numera nödgas fätta på Archimandritens undervisning, vill jag dock ej före nämnda tid gifva mig på resan, emedan det i alla fall vore mig omöjligt, att före vintern komma längre än till Mesen, hvarest jag egde ännu mindre tillfälle att lära mig Samojedernes tungomål, än här i Archangelsk. Såfom jag i mitt fednafe bref omnämnde, vistades en Samojed hos mig ute på landet under sommaren. Emedan mannen var oförpassad, blef han efter någon tids förlopp af Bya-styrelsen

återfänd till staden, men vi lärde oss åtminstone under desfa veckor att förstå hvarandra. Nu har han åter i tre veckors tid futit hos mig 6–8 timmar hvarje dag och är få inöfwad i faken, som man någonsin kan fordra af en slik person. Arbetet skrider långsamt fram, emedan allt måste uttagas genom exempel och desfa åter tid efter annan controlleras, men jag hoppas, att det flutliga resultatet blir i samma mån säkrare. Jag skattar det nu för en verklig lycka, att Vinjamin vägrat mig sin undervisning, ty påtagligen hade jag derigenom blifvit mera förvillad, än upplyst. Hans okunnighet öfvergår all beskrifning. Allt, hvori Samojediskan skiljer sig i⁴⁷⁰ grammatikaliskt hänseende från Ryskan, är för honom ett *terra incognita*. Så har det ännu ej lyckats mig att öfvertyga honom om tillvaron af diphtonger i Samojediskan, ehuru språket till och med är anmärkningsvärdt genom sin diphtong-rikedom. Han finner ingen skillnad i uttalet af *jamajiu* och *ямѣи*, emellan *ванеконъ* och *uane kou*, *удава* och *udau* m.m. Ö och jo äro för hans öra samma ljud. Y kan han ej uttala och således icke antaga, ehuru ljudet idkeligen förekommer. Detsamma gäller om *h*, de aspirerade *đ* och *t*, ljudet *ng*, för att ej tala om en otrolig myckenhet af vocal- och consonant-modificationer, som i språket förefinnas. Ehuru han skyr införandet af nya bokstäfver, vill han likväl antaga färskilda⁴⁷¹ tecken för suffixen *u* (af honom betecknad med *в*) samt för *s*, då denna bokstaf förekommer i adjectiva ändelsen *si*, oaktadt⁴⁷² han medgifver, att de ej hafva ett från *u* (*в*) och *s* i ringaste mån skildt ljud. Men hvad som i synnerhet öfvergår hans fattnings-förmåga, är skillnaden emellan accent och quantitet. Hans tontecken tjena än till att utmärka tonvigten, än åter äro de en beteckning för stafvelfens längd, i hvilket fall naturligtvis den accentuerade stafvelfen blir obetecknad. – Wid H^e Coll. Rådets anmärkning öfver den åfidossatta läran om bokstafs-förvandlingar, yttrade han ganska bestämdt: *такихъ нѣтъ*, sedan vi just slutat en discussion, hvarvid han

470 i || från
471 färskilda || nya
472 oaktadt || ehuru

- 473 är || har
 474 Præteritum af hjælpverbet ||
 hjælpverbet
 475 ýörjoies || ýörjoi<-->es
 476 In this passage Castrén
 makes available samples of
 his first actual field notes
 on “Samoyed”, which here
 refers to the westernmost
 dialect(s) of Tundra Nen-
 ets, as spoken along the
 White Sea coast between
 Arxangel’sk and Mezen’
 and on the Kanin Peninsula.
 The issues he takes up con-
 cern the first person singu-
 lar possessive suffix, in mod-
 ern notation -w°, and the
 periphrastic preterite mark-
 er -sy°. It may be seen that
 his own understanding of
 the phonetic and morpho-
 logical structure of the lan-
 guage is still embryonic, but
 he is gradually getting onto
 the right track. (JJ)

med envishet förfvarade öfvergången af z till s[.] Det
 gröfsta fel har jag funnit wid hans casus Instrumenta-
 lis, lyktande fig på s. Detta s eller si är⁴⁷³ helt enkelt
 en verbal-ändelse, som kan tillfogas få väl adjectiva
 som substantiva, då de hafva Præteritum⁴⁷⁴ af hjälp-
 verbet *vara* till sitt prædikat. Således blir af *diitsi*, хо-
 лодный, *diitsis*, холодно было, af *jiipi*, жаркий, *jiipis*,
 жарко было, af *ýörjoi*, осень, *ýörjoies*⁴⁷⁵, осень была,
pîi, ночь, *piisi* ночь была och *piisi hajeh*, ночь была
 (и) пришла, af *húverih*, человекъ, *puda húveris*, онъ
 былъ человекъ l. человекомъ (– hinc illæ lacrymæ!).
 Jag wet ej, om han ens vill rätta detta misstag; emeller-
 tid har jag gjort honom uppmärksam derpå. Öfverhuf-
 vud har jag hitintills varit *hans* läromästare, hvilket
 är ett tungt arbete, då mannen är otillgänglig för all
 flags demonstration. De tre timmar, jag futit hos ho-
 nom hvarje dag, måste jag anse för en alldeles förspild
 tid få väl för mig, som för fjelfva faken.⁴⁷⁶

Under fästledne sommar arbetade jag några
 veckor på min förut omtalta Lappska afhandling. Den
 är nu i det närmaste färdig och utgör omkring 14 ark
 i m[anu]scr[ipt]. Då det i fråga om accentens inver-
 kan på vocaler blef för mig nödvändigt att meddela
 en kort öfversigt af det hitintills fallskt, ofullständigt
 och oredigt framställda vocal-fystemet, blef denna af-
 delning få oproportionerlig, att jag måste fördela min
 afhandling i tvenne färskilda uppsattfer: 1°) Om accen-
 tens inverkan på Consonanter, 2do) Om vocal-omljud.
 Den fednare uppsattfen kan jag ej fullkomligt afsluta,
 förrän jag erhåller Leems Lappska Grammatik, hvilket
 torde blifwa fvårt, kanske omöjligt, förrän jag en gång
 återvänder till Finland.

Då jag nu måste anse frågan om rese-understö-
 det såsom till min fördel afgjord, blir det en annan lika
 vigtig fråga, huru jag i framtiden månde värja mig
 för alla de fvarigheter, förargelser och chikaner, som
 hitintills oupphörligen mött mig under refan. Då jag
 för några dagar sedan uppvaktade Civil-Guvernören i

afsigst att å hans Cansli få studera några der befintliga chartor, hade jag få när blifvit utkörd. Påtagligen skulle jag behöfva någon flags recommendation samt dessutom för resans skull en podoroshna; men ehuru jag flerfalldiga gånger skrifvit härom till Finland, synes man ej hafva fogat någon anstalt, för att i detta afseende befordra ändamålet för min refa. I Mefen finnes en man vid namn *Gorigladt* (?), som fåges ega en noggrann kännedom af Archangelska Guvernementet, men utan recommendationer torde äfven han enligt berättelsen wara otillgänglig. Att Winjamin öker, få vidt i hans förmåga stå, göra Presten i Kolwa mig obewågen, tager jag för afgjort. För att öfverhufvudtaget med bättre framgång kunna fortfatta min refa, nödgas jag anhålla, att H^e Collegii-Rådet genom sitt inflytande måtte utverka mig nödiga documenter eller åtminstone meddela mig råd, på hvilken väg de kunde erhållas.

Emedan post-timmen straxt är förliden, nödgas jag ända desä i största hast sammanraffsade rader, framhårdande med djupaste aktning

Högädle Herr Collegii-Rådets

ödm[jukaste] tjenare

Archangelsk den 1 October 1842. M. A. Castrén.

477 *litet* || ring[a]
 478 Mscr: Påsken, corrected in
 the published versions.

52 Arxangel'sk, 22 September/4 October 1842,
 to Fabian Collan

KK Coll. 37.13

Received on 15 October 1842, replied to on 20 October. SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1842b; 1852: 145–170; 2019b: 366–395 (with commentary).

Broder Collan!

Sedan jag fäst lemnade Eder en berättelse om mina rese-äfwentyr, har vintern gifvit wika för våren, wåren för fommaren och nu utöfvar hösten sitt kulna herrawälde. Under denna tid har jag från fjällborgen Kola arbetat mig till den mossomgifna ftaden vid Dvinas stränder, derifrån gjort en lustresa till Terska kusten, sedan dvalts några veckor i en Rysk bondby, och nu befinner jag mig åter i Erke-Engelen Michaels frejdade ftad. Att i detalj utföra en beskrifning öfver denna resa, vore för mig lika omöjligt, som för Häfdatecknaren att skriva en historia, ända från gamle Adams dagar. Minnet är en dålig hjälpreda, då det är fråga om fullständighet af fakta, om noggrannhet af tids- och orts-bestämmningar. Dock vill jag bjuda till, så vidt det står i min förmåga, att ur den förgångna tidens graf mana fram ett spökeri af små, för mitt egentliga ändamål till mest parten oväsendtliga tilldragelser, rikligen belönad för min ringa möda, om det kan bereda dig och någon god vän dessutom ett litet⁴⁷⁷ tidsfördrif på en ruskig höstkväll.

Med glädje flyger minnet tillbaka till den lilla ftaden bakom bergen, hvarest man emottog oss med den mest förekommande välvilja. Vi inträffade i Kola straxt före den så kallade Maslinitsan, som i hela Ryssland är en vecka af jubel och fröjd, hvarmed man vill gå den långa och forgliga [Fastan]⁴⁷⁸ till möte. Utan att iakttaga de vanliga uppvaktnings-ceremonierna, blefvo vi dock

öfverallt inbjudna och med hjertlighet bemötta. Under hela veckan gick ingen dag förbi, då vi ej blefvo kallade att taga del i stadens festliga fröjder. Wid desfa tillfällen skulle Natural-Historikern haft den yppersta lägenhet att studera Ishafvets Ichtyologie, utförd i otaliga folianter af fvallande piroger, samt derjemte låna sin uppmärksamhet åt Lapplands Flora, sammanpresad inom permarna af mångfärgade nalifka-flaskor. Men äfwen fornforskaren kunde här finna talrika föremål för sin vettgirighet, få väl i en mängd föråldrade bruk och plägseder, som i färflkildta dyrbara curios, hvilka gått i arf från slägte till slägte. Mig roade det allra mest att taga i skärlkådande de Ryska national-dräfterna, i fynnerhet dem, hvilka pryddes Borgare-Fruarna och deras hulda döttrar. Det mest i ögonen stäckande var en tröja (шубейка⁴⁷⁹) af rödt kläde eller sammet, prydd med en rik guldbrodyr och glitterande perlor. Tröjan var ganska vid, den saknade ärmor och sträckte sig ända till⁴⁸⁰ rorna. Ej mindre strålande var flickornas hufvudbonad, hvilken äfven omtalas i de Finska runorna och der liknas vid en "upprättstående" (hellre: bakutlutande) "molnspets." Skada att den Finska Sångmön ej råkat på infallet att äfven taxera denna kostbarhet; sannolikt hade hon ej låtit saken⁴⁸¹ passera för ett "brunt räfskinn", då plagget ännu i vår perlriska tid betalas med 3-500 Rubel. Klädningen är en bred och styf ruftning, men dess färg var olika, emedan alla från andra orter inflyttade Damer bibehållit sin hemorts färg. Ett par hvita lösärmar höra ännu till kompletteringen af det hufvudsakliga i kostymen. De voro oformligt vida och uppdragna nästan i jemnhöjd med öronen, samt tjenade till att gifva åt den allra huldaste tärna ett uttryck af trumpenhet och styffinhet. Då jag för första gången såg ett tåg af unga, fjuttonåriga flickor i sådan utfyrfel skrifa gravitetiskt fram, höjande sig vid hvart steg på tåspetsarna och blickande med förnämt allvar framför sig, tyckte jag mig åskåda ett lustspel, föreställande en jungfrulig stolthet, som grundar sig på fädrens skatter. Till Kola-flickornas lof måtte dock anmärkas, att denna

479 There is a transliteration in pencil of this word, probably in Collan's hand: schubejka.

480 ända till || nedanom

481 saken || den

482 *Лопская гора* translated into Swedish in a pencil note, probably by Collan: "Lappska berget".

483 -32.5° C.

484 In his description of the Russian butter-week festival (*maslinita* = *масляница*) in Kola, Castrén uses the Finnish and Saami words "ahkia" (*ahkio*) and "keris" (*geres*) to refer to the sledge, which may or may not have been of the Saami type. Later on in the text he also quotes the local Russian form *кережка*. (JJ)

theatraliska representation ej utfördes på fullt allvar. Ty då de stränga mödrarnas blickar mot aftonen blefvo rigtade från de kära döttrarna till de ännu kärare the-kopparna, fvängde sig de nyss så trumpna flickorna gladt och luftigt i hurtiga masurkor. Men om det lyfter dig att fkåda dessa fjällens döttrar i fitt rätta element, få följ mig på en promenad till *Лопская гора*⁴⁸², der man roar sig med ett nöje, som hos oss kallas fkrinna backe, på Ryska: *кататься*. Hvilket tåg af kavaljerer och damer, ilande parvis i små ren-flädar utför det branta fjället! Allas anleten stråla af en hjertinnerlig glädje. Gossen fröjdar sig öfver den blixtnabba färden; ynglingen känner den ftolta fröjden att vara sin flickas beskyddande riddare; men hvad kan det vara för en fröjd, som sprider en rod-nad på flickans kind? Eller är det måhända den bißtra kölden, som målar desfa rosor? Detta är ju det naturliga, ty vi hafva nu 26 R.⁴⁸³, och flickorna äro klädda i tunna fiden-fchubejkor, i lätta, ljusa Kattuns-klädningar med röda förkläden. Om hufvudet bär de blott en bindel; händerna fkyddas af fvarta fammets-vantar. Men låt oss betrakta tåget närmare. Se der kommer midt i fkaran en junker, som spänt en hund för sin ahkia. Så munter färden är för den lilla köraren, få oangenäm för hunden, hvilken esomoftast får vidkännas häftiga flötär af spetsen på kerisfen.⁴⁸⁴ I förtreten spelar hunden sin beherskare det arga sprattet, att han ftadnar midt i backen och lemnar den öfvermodige tyrannen att tillfe, huru han mände värja sig fjelf för andras ahkior. Äfven vi lemna honom åt fitt öde, i hopp, att han vår omsorg förutan hjälper sig ur sin nöd; ty der kommer med pilens snabbhet en lös keris, som ovilkorligt påkallar vår uppmärksamhet. I kerisfen fitter en unger fven med sin flicka i famnen. Stolt och fäkert ftyr ynglingen sin fläde i alla flingringar och gröpper, men flickan – hon darrar af ångest. I den vilda farten har hårbindeln löst sig och lockarna fladdra för vinden. Hon vänder sin bäfvande blick mot älfkaren. Heroiskt flår han sin arm kring flickans lif, men förlorar i detfamma balancen, och den poetiska excesfen ändas

få, att herrfkapet får fvalka fina känslor i närmaſte fnödrifva, till icke ringa munterhet för de kringſtående. Nu kommer en modig Amazon, ſom ſtyr ſin ſkuta ſjelf och ſtyr den lyckligt hela berget utföre. Hon belönas med hurrarop. Men ſe här hur åter midt i den lysande ſkaran fällat ſig en ahkia, full med trasiga gatpojkar, ſom ſkrika, larma, plingla med klockor och bjällror. Berget ſkal-lar af ſkattfalvor. – Wi hafva redan ſtått och betraktat detta luſtſpel alltför länge, för att ej väcka uppfende. Folkſkarorna börja draga ſig omkring oss och nöjet är ej mera ſå lifligt. Från alla håll ljuder det: ”He⁴⁸⁵ угодно ли кататься, Ваше Благородие? Моя кережка хоро-ша, моя лучше, моя, моя, моя o. s. v. o.f.v. Låt oss gå härifrån, få länge det ännu är möjligt.

Den glada veckan är förbi. Månne vi icke nu kunna göra en rond hos ſtadens högtärade Herrfkaper och tillſe huru de mände befinna ſig efter Maslinitsans fröj-der? Bred fitter Doctorn i ſin breda divan, talar om tung luft och nödvändigheten att preservera ſig emot ſkör-bjugg. Tullförvaltaren klagar öfver ſкучное время, då man icke ens får tullfritt röka tobak. Pædagogen, hans vän, råder honom att röka fritt, menande att Gud för-låter (Богъ простит<ъ>⁴⁸⁶). Sjelf har Pædagogen fått ett illa artadt utslag. Ispravniken lider af rheumatism. Sasädateln viſar oss gula fläckar på fitt⁴⁸⁷ bröst. Sträp-tshein fitter hos ſin hyſterifka dotter. Gorodnitsen, Capuciner-Munken m.fl. beſväras af hufvudverk. Huru det ſtår till med Sudjan, är fvårt att fäga, ty han yttrar ej ordet.⁴⁸⁸ Samtliga damer fitta hemma och –⁴⁸⁹ törs jag fäga ut det? – äta kål. Så följer matthet och domning på öfvermåttet af glädje. Emellertid fortſar man att emot oss beviſa famma vänſkapliga bemötande. Den ſom framför alla andra omfattade oss med en utmärkt⁴⁹⁰ väl-vilja, var Ispravniken – en man, hvars bekantſkap lände oss till båtнад äfven i vetenskapligt afſeende. Han hade på fitt Embetes vägnar lefvat många år bland Samo-jeder och Lappar, ſamt kunde fåledes lemna oss många nyt-tiga upplyſningar om hvardera folket. Äfven Pædagogen

485 There is a Swedish transla-tion and another change in pencil of the ſequence *He* [...] *gå*, probably in Col-lan’s hand: “Behagas det att ſkrinna backe, Ers Vål-borenhet? Min keriss är god” – “min är bättre” – “min” – “min”. Vi draga ofs

486 It is ſomewhat unclear in ſome caſes, ſuch as here, whether Caſtrén has uſed the ſoft and hard ſigns cor-rectly.

487 *fitt bröst* || ſin kropp

488 As elſewhere in his let-ters and travelogues, Caſt-rén here mixes his Swediſh text with tranſcriptions of the Ruſſian terms for the different categories of offi-cials: *iſpravnik* = *исправ-никъ* (captain of the diſ-tribut police), *ſasädatel* = *за-сѣдатель* (aſſeſſor), *gorod-nits* = *городничій* (bail-iff), *ſträptshei* = *стряпчий* (ſolicitor), *sudja* = *судья* (judge). Cf. Caſtrén 2019b. (JJ – TS)

489 – *törs* [...] *det?* – || (*törs* [...] *det?*)

490 *utmärkt* || utmärkande

- 491 *erforo* || <vid>
 492 *wiftelfe* || derwaro
 493 *Ryska* || den

fökte på fitt vis gå oss tillhanda – han öfvade våra språkorganer vid de Ryska bokstafsljuden, handledde oss efter sin förmåga i Ryska Grammatiken samt försåg oss med Rysk lektyr.

Oaktadt den myckna välvilja och tjenstaktighet, som vi *erforo*⁴⁹¹ i den Lappländska staden, började jag likväl känna en hemlig längtan till Lapparne fjelfva. Denna längtan var högst obefogad, emedan jag på långt när ännu ej innehade den kännedom af Ryskan, som varit mig nödvändig, då jag ämnade begagna mig deraf till communications-medel vid lärandet af de Ryska Lapparnes skilda munarter. Emellertid företogs en liten utflykt till den närbelägna Lappbyn *Kildin*, men byn var för tillfället tom på innevånare, och vår planlösa färd bestraffades så, att vi nödgades återvända med näftan oförrättade ärender. Men hvar var bya-folket? frågar du. Största delen hade begifvit sig att fkjutsa de så kallade Murmanski till Ishafwet, och återstoden af befolkningen tågade under vår *wiftelfe*⁴⁹² i Lappbyn till Kola, för att se och högtidligen emottaga den ditförväntade Archangelska Guvernören.

Det var vår afsigt i begynnelsen att välja Kola till ett slags medelpunkt för våra excursioner i Ryska Lappmarken och derifrån med första öppet watten begifva oss öfver Mesen till Samojederne; men från Petersburg inlupo underrättelser, som förmådde oss att ändra denna plan och från Kola allra först begifva oss till Archangelsk. Här ärnade vi nemligen undångöra en præliminär-kurs i Samojediskan under ledning af en Archimandrit vid namn Winjamin, hvilken deltagit i en mission för de i Mesenska kretsen boende Samojeders omvändelse, lärt sig deras språk, författat derå en Grammatik och ett Lexicon samt öfverfatt de fyra Evangelierna, hvilka samtliga arbeten ännu ligga i manuscript. För att hinna med detta studium och tillika före vintern kunna verkställia den Samojediska refan, fågo vi oss föranlåtna att använda vida mindre tid på Ryska⁴⁹³ Lappskan, än det i början var påräknadt. Wi måfte fåledes lemna Semioštroff,

Muotka med flere norr om Kola belägna Lappska orter obesökta, och fingo nöja oss med en kort vistelse hos de Lappar, som lågo i vår väg emellan Kola och Kandalaks. Här finnes väl endast en ordentlig Lappby, men vid de allmänna poststationerna lefva en eller flera Lappfamiljer från skilda landsändar. Vid hvarje station finnes åtminstone en temligen välförsedd stuga, och vi hade följaktligen under denna resa⁴⁹⁴ ganska bekvämt kunnat studera den Ryska Lappska färfkilda munarter, med undantag af den Terfka dialekten, men olyckan fogade, att vi nu skulle råka ut för den *Murmanska* folkvandringen, som var också till icke ringa hinder i våra litterära företag.

De få kallade *Murmanski* (– ordet är ett mixtum compositum af *mope* och *man*, betyder således etymologice *hafsmän*⁴⁹⁵) äro till en del Ryssar, till en del Karelar och Lappar, samt färdas i slutet af Mars och början af April till Ishafvets stränder, för att der idka fiske under våren och sommaren. Kommande ända ifrån trakten af Onega och Kem styra dessa *Murmanski* sitt tåg öfver Kandalaks och Imandra upp till Rasnavolok, som är en poststation 11 mil söder om Kola. Här fördelar sig tåget i tvenne flockar. De som fiska i hafsfjorderna mellan Kola-viken och Norska gränsen, fortsätta sin färd upp till Kola och vidare framåt. De åter, som fiska emellan Kola och Svjatoj Nos, fara från Rasnavolok gerad till sin bestämmelse-ort. Hela hafskusten från Norska gränsen till Sv[jatoj] Nos är bekant under namn af *Murmanska stranden* (Мурманский берегъ), hvartill ännu i dagligt tal räknas en del af Терский берегъ⁴⁹⁶, under hvilket namn man annars förstår Hvita Hafvets västra kust. Det nyssnämnda tåget af *Murmanski* utgöres till det mesta af legofolk. Sjelfva fegla husbönderna i Junii och Julii månader med smärre fartyg, som efter sin olika storlek och construction kallas *lodjor* (лодья), *katshmaror* (качмара?)⁴⁹⁷ och *snäckor* (шняка), för att afhemta fisken och öfverföra bröd för följande årets behof. Somliga åtnöja sig att kvarstanna vid sitt fiske-läger inmot slutet af

494 *resa* [...] *studera* || *resa* kunnat inhemta

495 Castrén's etymological explanation is mistaken: the Russian term *мурман* is actually derived from *norrman* 'Norwegian'. As Castrén mentions a few lines later, this term was also used by the Russians in reference to the entire north-western part of the Kola peninsula. The modern city of Murmansk was founded much later, in the early 20th century. (JJ)

496 There is a Swedish translation in pencil, probably in Collan's hand: *Terska stranden*

497 Correctly: *кочмарь* (a two-masted sailing vessel), as used in the Russian dialects of the Arxangel'sk region. ЭСРЯ 2: 359. (JJ)

- 498 *Ravenduk* was canvas or sailcloth made of linen (the best-quality cloth), hemp (the roughest kind), or a mix of both. Svenska akademien's ordbok, <http://www.saob.se/artikel/?seek=ravenduk>. (TS)
- 499 *beklädde* || betäckte
- 500 Про люди
- 501 There is a transliteration in pencil, probably in Collan's hand: *Blahorodnie ljudi!*
- 502 *illa* || något ~

Augusti, då fiskeriet upphör, andra åter fortfatta färden till Vadsö, Hammerfest, Tromsö och andra Norrka hamnar, föra med sig mjöl, gryn, ravenduk⁴⁹⁸, rep, hampa, fiskflott, tvål med flere varor, dem de utbyta emot torrk, räfskinn, rumm, kaffe, the, socker och andra specier, som hafva god afsättning i hemorten.

Men för att fullfölja händelsernas episka gång, skola vi säga vännerna i Kola ett Farväl! och sedan i behörig [or]dning afresa. I detfamma vi skulle göra uppbrott, öfverraskade oss en stor del af stadens icke obetydliga Embetsmanna-personal med ett besök, tömde ett glas för vår välgång och ledsagade oss vid den slutliga afresan ett godt stycke på vägen. Sedan vi äntligen nödgats taga det sista afskedet af dessa oss uppriktigt tillgifna vänner, fortfattes refan under en stjärnklar, af norrsken flammande himmel till den första post-station *Kitsa* (Kjeddjäm), 30 verst från Kola. Komna på backen blefvo vi varse något fvert, som likt ett bårtäcke vidt och bredt beklädde⁴⁹⁹ den hvittfkimrande snön. Vi gingo att förskaffa oss upplysning om denna spökelse-scen och funno här några tjog sofvande, väl bepälsade Murmansk, hvilka i brift på utrymme i stugan nödgats lägga sig på drifvan. Vi skulle tråda in i stugan, men vid hvarje försök att få fast fot på golvet ljöd oss till möte ett aj! ett *oh!* ett чертъ! eller en ännu kraftigare interjection, om tillfälligtvis något partie af de sofvande kom att fitta hårdt emellan. Ur stånd att fjelfve få något fotfäste på golvet anmodade vi Jemstshiken att vara oss behjelpig. Hans dundrande Благородные люди^{500!501} väckte ögonblickligt värden, som icke blott lotsade oss fram genom den Murmanska skärgården, utan äfven utrymde en bänk till vårt hviloläger. Om morgonen väcktes jag af ett förfärligt skrikande, handklappande och fotstampande. Af fruktan, att min redan i kerisfen illa⁵⁰² farna rygg vore hotad af någon fara, hastade jag att stiga upp och ställa mig i försvars skick. Snart blef jag dock varfe, att min räddhåga var ogrundad. Den nattliga kolden, som enligt de thermometer-observationer, jag kunde anställa med tillhjelp

af min näsa, torde varit vid pass 30° R.⁵⁰³, hade genomträngt den Murmanska Coloniens fkinnpälsar, och man var i brist på eld och eldvatten nödsakad att genom flika palliativer⁵⁰⁴ söka återvinna den nödiga värme-graden. Sedan flugans redan förut talrika inhysingar blifvit förökade genom den exsulariska Coloniens inträngande, var rummet så uppfyllt af menniskor, att man ordentligen ftridde om plats, och det blef den svages lott att jagas på backen och der intaga sin frukošt eller oäten begifva fig å färde. Att i detta hvimmel begynna med några litterära företag, hade varit lika dåraktigt, som omöjligt. Wi begåfvo oss alltså ännu samma morgon åstad, i hopp att på nästa station finna ett mindre bullersamt sällskap. Men i denna förhoppning blefvo vi fullkomligt bedragna. Ty då vi kommo till Angessvarre (22 verst från Kitsa), funno vi åter ett fullt hus af Murmanfki, hvilka samtligen deltog i fäsom handlande personer i en representation, hvilken kunde kallas *Kittelstriden*, emedan här ftriddes om rättigheten att få kitteln på elden. Emedan alla hade ungefär lika stor och lika liten rättighet dertill, ville naturligtvis ingen maka åt fig, ehuru mycket man ordvexlade, knuffades och advocerade. Följande rättsprinciper tycktes likväl i berörda hänseende vilja göra fig gällande inom den Murmanska corporationen: § 1. Ho som ingen ved på elden bringat, vare från elden förvišt. § 2. Ho som kokar foppa på bröd, vike för den, som fiskfoppa kokar. § 3. Vike qvinnan för mannen och pilten för qvinan. § 4. Legohjonen vike för husbonde-folket. § 5. Afgöre husbönderna inbördes och legohjonen inbördes, i hvilken ordning de enhvar sin kittel på elden fättja må. Desfa paragrapher i den Murmanfka kittel-balken äro påtagligen alltför otillräckliga, och det vore derföre önskligt, att en Lycurgus⁵⁰⁵ skulle uppträda inom det Murmanfka Samhället och lika förträffligt reglera desfa förhållanden som fordom den Spartanske Lagstiftaren i sin Stat ordnade samma kinkiga kapitel. Men vi lemna Murmanski på Angessv[arre] att der för tillfället stifta provisoriska lagar och begifva oss att åskåda nya scener. Sådana erbjuda fig

503 -37.5 °C.

504 *palliativer* [...] återvinna || medel återvinna

505 The mythical king of Sparta in the 8th century BCE. Cartledge 1998: 84, 128–129. (TS)

506 *framläpade* || drogo
 507 *Maanselkä* (*Maasesiid*) ||
 Maanselkä

i mängd på vägen emellan Angesev[arre] och Maanselkä. Emedan Maanselkä är en temligen anseelig by, hade kittel-striden här ej vållat få stort dröjsmål för Murmansk, som på Angesev[arre], hvarföre vi straxt efter vår afresa från fiistnämnda station började möta skaror af desse Ishafsfarare. De färdades 20, 30 ända till 50 personer i flocken och bestodo af män, qvinnor, åldriga gubbar, unga gosfar och flickor. De fleste fläpade efter sig en liten rensläde, hvarur framkymtade pälsar, limpor, båt-ankare, kittlar m.m. Stundom hade tvenne förenat sig om en ahkia, som de antingen framläpade⁵⁰⁶ gemensamt eller turvis, och ej fällan mötte man keriser, som drog af hundar. Mer än en gång anmärkte jag äfven, att en unger fven utom det öfriga bagaget hade i sin ahkia en tärna, som förmodligen insjuknat under den mödofulla färden. Skarorna framryckte merendels under fång och ett högljudt fkrål. De flesta anleten uttryckte trots och oförvägenhet. Många bandit-physiognomier rörde sig i hopen, och de trasiga kläderna, orenligheten samt en i allt rådande vårdslöshet i förening med det vilda fkrålet och de fräcka fångerna gäfvö det hela utfeendet af ett röfvare-tåg. Emellertid var det för omvexlingens skull roande att se detta lif och denna rörlighet på Lapplands öde stigar.

Vi kommo till Maanselkä (*Maasesiid*)⁵⁰⁷. Du förundrar Dig läkert öfver denna benämning, och fastän jag ej är någon vän till det flags historicerande, som grundar sig på orters namn, kan jag dock ej med fullkomligt stillatigande förbigå den märkliga omständighet, att icke allenast på födra och östra kusterna af Hvita Hafvet, utan äfven väster om detsamma, ja in i fjelfva det djupa Lappland anträffas många ortsnamn, som påtagligen leda sitt ursprung från Finskan. Detta synes lända till bekräftelse å den af Sjögrén uppställda hypothes, att "Karelare en gång utsträckt sina boningsplatser --- igenom hela den Kolska Kretsen ända till Norra Oceanen". Sjögrén grundar denna hypothes mindre på orters Finska benämningar, än på det inflytande, Finska språket påtagligen

utöfvat på Ryska⁵⁰⁸ Lappska, famt⁵⁰⁹ på en gammal tradition om en *Valit* eller *Varent*, "en namnkunnig herrskare (владѣтель) i *Karela* eller *Kexholm* och vasall under Novgorod", hvilken skulle eröfrat "Lappland eller det Murmanfka landet" och tvungit Lapparne att betala tribut till Novgorod. Hvad vigt man äfven i öfrigt må tilldela denna tradition, åberopad vid en gränsconvent emellan Ryssland och Danmark af de Ryska fändebuden, få bevisar den dock föga i afseende å Ryska Lappmarkens colonisation af Karelare. Om det är lofligt att i detta dunkla ämne yttra sin privata mening, få finner du min uttaland i nedanstående rader. Såsom man kan sluta dels af muntliga traditioner, dels af skriftliga urkunder, hafva Finnar, färdeles af den Karelska stammen, ofta⁵¹⁰ i äldre tider gjort ströftåg till Lappland, icke i afsigt att der bosätta sig, utan endast för att vinna byte. Stundom hafva rätt väldiga strider blifvit kämpade, vid hvilka naturligtvis Lapparne enligt sina egna berättelser behållit öfvervigten. Något dylikt ströfveri ligger sannolikt äfven till grund för den Varenfka traditionen. Men så väl enligt Lappska och Finska traditioner, som till en del historiska vittnesbörd och för att sluta af det ännu gängse förhållandet, hafva enskilda Finska familjer under oroliga tider och missväxta år inflyttat till Lappland, blott i den fredliga afsigt att här nedslå sina bopålar. Om man vid valet af boningsfälle tilläfsventyrs kommit att göra intrång i Lappens häfdvunna rättigheter till skogsmark, fiskevatten m.m., få har saken vanligtvis blifvit afgjord genom en liten skärmytsling, i anledning hvaraf många orter i det nordliga Finland enligt traditionen blifvit benämnda *Riitasaari*, *Torajärvi* m.m. Men då detta i besittning tagande ej skett till men för landets forna innevånare, hafva Finnarne fått ostördt bygga och bo, om äfven Lapparne med sneda blickar betraktat deras företag. I händelse de första Colonisters ansträngningar blifvit krönte med framgång, få har ryktet härom ditlockat äfven andra bebyggare, och på detta vis skall mera än en Finsk colonie hafva bildat sig i Lappland. Exempelvis

- 508 Ryska Lappska || Lappska
 509 famt || och
 510 ofta [...] tider || i äldre tider
 ofta

- 511 *kunnat* || låtit
 512 Mscr: SV [= sydväst], corrected in Hf. Mbl. and NRF.
 513 *fvaga* [...] *colonisationen* ||
fvaga colonisationen
 514 *det likväl* || det
 515 *Karelare* [...] *Savolaxare* ||
Savolaxare, Lappar och Kare-
lare
 516 *familje-traditioner* [...] *uppdagas* ||
familje-traditioner uppdagas
 517 *stammen är* || 1. *colonisationen*
har || 2. *colonisationen*
var || 3. *colonisationen är*
mäkt[igast]
 518 *sannolikt* || likast
 519 *en* [...] *allmän* || *en allmän*
 520 *Karelarnes* [...] *hvilka* || *de*
få kallade Handels-Ryssar-
nes vandringar, hvilka

må jag nämna colonierna i Enare, Alten, Pulmak, Seida samt äfven Karasjoki. Alla dessa hafva väl i fednare tider uppstått men det nyssnämnda fättet för deras uppkomst torde gälla om alla tider. Få och i Ryska Lappmarken ingen enda af dessa colonier har det lyckats att bibehålla sitt språk och blifva sin nationalitet trogna, hvilket synes bevisa, att de invandrade Finska Coloniisters antal ej varit alltför betydligt, ännu mindre få anseeligt, som Sjögrén synes antaga, då han påstår, att Karelarna fördrifvit Lapparne från hela födra och östra delen af Kolska kretsen samt fjelfve tagit landet i besittning och derpå framträngt ännu högre upp mot norden. I sådant fall hade väl ej det ftyfva Finska national-lynnet kunnat⁵¹¹ uppfrätas af det äfven i andelig motto vida underlägsna Lappska folket. Och hvad det beträffar, att dessa Karelare federmera i sin ordning blifvit af Ryssarne utträngda åt [sydost]⁵¹² och derigenom bidragit till att "befolka de östliga delarne af Kemi Lappmark", få är denna hypotes alldeles obestyrkt och motsäges af den fvaga⁵¹³ Ryska colonisationen i Lappmarken. Obestriddigt är det⁵¹⁴ likväl, att invånare vid Kemi- och Torneå-elfvar utgöra en blandning af *Karelare*⁵¹⁵, *Lappar* och *Savolaxare*. Det Savolaxiska elementet är öfvervägande högre upp mot norden, i Kemiträsk, Sodankylä, Öfver-Torneå, Muonioniska. Denna colonisation kan ännu genom familje-traditioner⁵¹⁶ till en del uppdagas, och de utreda, att stamfäderna invandrat på skilda tider, från skilda orter och af färfkilda orsaker, men vanliga under krigsoroligheter eller missväxtår. Den Karelska stammen⁵¹⁷ är mäktigast i Rovaniemi, Kemi och Neder-Torneå. Dess invandring är fvept i dunkel, men sannolikt⁵¹⁸ tyckes det mig, att ifrågavarande Coloniister småningom inflyttat från nuvarande *Kemska* kretsen, först och mäktigast befolkat Rovaniemi samt derifrån framträngt till Tervola, Kemi och Neder-Torneå. Detta har af ålder varit en⁵¹⁹ temligen allmän stråtväg vid Karelarnes⁵²⁰ handelsfärder hvilka måhända äro en förnyad form af deras forna vandringar, och ströfverier inom det Finska området.

Anmärkningsvärdt är det åtminstone, att Karelska colonisationen upphör med Rovaniemi. I det af naturen i flere afseenden gynnade Kemiträsk finner man knapt spår till en beblandning med Karelare, och just denna ort hade bordt tjena Karelare till den förnämsta tillflyktsort, om de från Ryska Lappmarken blifvit till Finland undanträngda. Men att invånare i Kemi, Torneå och Rovaniemi⁵²¹ verkligen äro befryndade⁵²² med Ryska Karelare, bevisas af flere sammanträffande omständigheter. Påfallande äro i detta afseende åtfkilliga språkegenheter, bland annat pronomina personalia: *mie*, *sie*, verbal-ändelsen *-oitfen* (-öitfen), adverbial-ändelsen *-sta* (för *-sti* i Torneå) och många enfildta ord, som annorstädes ej anträffas. Den äldre klädedräkten är hos hvardera folket så lika, att jag och en annan jemte mig för⁵²³ några år sedan anfåg en bonde från min födelse-ort Tervola för en Rysk Karelare. Samma likhet röjer sig i åtfkilliga redskaper och husgerädsfäcker, såsom fläddar, båtar, lior, flåp m.m.

Om det i grund af föregående anmärkningar är mindre troligt, att Ryska Lappmarken någonfin varit talrikt⁵²⁴, och dess fydliga del uteslutande, befolkad med⁵²⁵ Karelare, så flönjes här dock mest öfverallt, färdeles inom den fydliga delen af Kolska kretsen en blandning af Lappiska och Karelska elementer. Den röjer sig ej blott i språket, utan äfven i kroppsbildning och anletsdrag, i boningsfätt och seder. Så woro Lapparne i Maanselkä af en mycket reslig växt, hade rena anfigtsdrag och ej denna fina, gnällande flämma, hvarpå man genast igenkänner Lappen, utan en grof bas. De bodde till en del i rökpörten, till en del i Karelska stugor och hade i decennier bebott samma ställe, hvilket ej är Lappens sed. Språket var öfversvämmadt af Karelska ord och talesätt. Wäl kunde det icke ens här lyckas⁵²⁶ oss att göra det samma till föremål för ett ordentligt studium, emedan i hvarje stuga fanns ett större eller mindre antal Murmansk, som drefvo någon slags nälhandel med Lapparne, men vi hörde här åtminstone Lappiskan talas och dröjde äfven af denna anledning några dagar

- 521 *Rovaniemi* [...] *äro* || *Rovaniemi* *äro*
 522 *befryndade* [...], *bevisas* || *befryndade*, *bevisas*
 523 *för* || *anfåg* e[n]
 524 *talrikt* [...] *befolkad* || *talrikt* *befolkad*
 525 *med* || *af*
 526 *lyckas oss* || *lyckas*

- 527 *en förekommer* || den ena talas
- 528 Castrén's classification of the Saami varieties of the Kola Peninsula is in full accordance with today's understanding, according to which Skolt Saami, Kildin Saami, Ter Saami, and Akkala (Babino) Saami are considered to represent separate Saami languages. (JJ)

i byn. Det vore fannolikt af ringa intresfe för dig, om jag företoge mig att uppräknat en mängd Finnicismer, som jag antecknat i Maanselkä. Måhända håller du hellre till godo följande omdöme af den Ryska Lappska allmänna beskaffenhet, hvarunder dock den Terska Lappfkan, såsom alldeles okänd, ej är inbegripen. Den Ryska Lappska erbjuder i grammatikaliskt hänseende icke få väsentliga olikheter från de öfriga Lappska dialekterna, som man vanligen antager. Den närmar sig till en del Fjäll-Lappska, till en del Enare-dialekten och ligger på många orter midt emellan dem hvardera. Dess egendomliga karakter består, visserligen äfven i förmärre form-skiljaktigheter, men förnämligast i ändelsernas förkortning. Slutvocalen har öfverallt gifvit vika för de Ryska halfljuden *ъ* och *ь*. Den i andra dialekter vanliga consonant-förstärkningen förekommer här mera fällan. Likaså finner man ej i denna munart den oändliga mängd vocal-modificationer, som anträffas i Fjäll-Lappska samt i synnerhet uti Enare-dialekten. I form-rikedom kan den ej mäta sig med Finmarkfka, än mindre med svenskt-Lappska dialekten. De Ryska Lapparne indela fjelfva sitt språk i trenne hufvud-dialekter, bland hvilka en⁵²⁷ förekommer i Petsingi, Muotka, Patsjoki, Synjel, Nuotosero, Ekostroff, Babia, en annan i Semiostroff, Lävösero, Voronesk, Kildin, Maanselkä, och den tredje på Terska halfön emellan Sv[jatoj] Nos och Ponoj. Då jag ej besökt alla dessa orter, kan jag ej heller borga för indelningens riktighet och måfte, hvad färfkildt Babinska Lappska beträffar, yttra den mening, att denna dialekt måhända med flörre skäl kan föras till den fednare med Finskan mera uppblandade clasfen.⁵²⁸ Det var egentligen den första af dessa hufvud-dialekter, som åtminstone på de orter vi undersökte densamma, låg i midten emellan Fjäll-Lappska och Enare-språket. Den andra aflägsnar sig något från hvardera. Samtliga det Lappska språkets dialekter komma väl temligen nära öfverens, om man abstraherar från de främmande elementer, som de enhvar på sitt vis från skilda språk upptagit.

Men Lapparne hafva haft den olyckan, att komma i nära beröring med främmande folkslag, medan deras språk ännu var i sin späda ste barndom, och här af har följden varit den, att språket ej blott upptagit en gränslös mängd främmande ord, utan äfven i många grammatikaliska hänseenden gestaltat sig efter främmande mönster. Just denna inverkan från fälda håll begrundar olikheten emellan de Lappska dialekterna. Så röjer sig i den förstnämnda af Ryska Lappska språkarter ej blott Ryskt och Finskt inflytande, utan äfven en inverkan af Norskan. Den andra hufvud-dialekten har åter varit mera utfatt för Ryskt och Karelskt inflytande. På fömliga orter är det Ryska elementet starkare, på andra⁵²⁹, färdes i Akkala Lappmark, har Karelskan mäktigare inverkat. Will man en gång komma det Lappska språkets urtyp på spåren, få kan det endast fä derigenom, att man underkastar de fälda dialekterna en noggrann jämförelse och vid alla sig företeende olikheter oväldigt pröfvar, om de kunna genom främmande inverkan förklaras – en skärseld, som fjelfva Finlän ännu kunde tåla vid.

Af fruktan att blifva mera vidlyftig än tillbörligt, vill jag afbryta dessa anmärkningar och utan vidare uppehåll begifva mig till Rasnavolok⁵³⁰, för att tillse, om ej det Lappska språkets studium på denna station må med någon större framgång kunna bedrivas. Allt förjäfves! Här, om något fädes, kunna vi med Karamsin⁵³¹ utropa:

Какая смѣсь одеждъ и лицъ

Племень, наречій, состояній!⁵³²

Ty då alla Murmansk, fäsom du torde erinra dig af det föregående, måste färdas genom Rasnav[olok], då vidare fäkjuts-Lappar ligga de längre västerut färande fiskare på denna station till möte, få kan du lätt föreställa dig, hvilken rörelse här eger rum under den Murmanska folkvandnings-perioden. Det fä kall för några år sedan hafva tilldragit sig, att 1200 personer på samma gång varit lägrade vid Rasnov[olok]. Dermed likartadt var väl förhållandet ej denna gång, men ändock befanns antalet af menniskor vara mera än tillräckligt för

- 529 *andra, färdes* || 1. andra har åter Karelskan || 2. andra och
- 530 *Rasnavolok (Rasnjarg)* || 1. Rasnavolok || 2. Rasnjarg Rasnavolok
- 531 The writer and historian Nikolaj Mixajlovič Karamzin (1766–1826). Schönle 2004. (TS)
- 532 The quotation is actually from Aleksandr Sergeevič Puškin (1799–1837). Cast-rén 2019b: 382. (TS)

- 533 In spite of the rather big difference in the underlying circumstances, Castrén makes a reference to the myth concerning the death of the legendary Greek poet and musician Orpheus, who was torn into pieces. Harrauer – Hunger 2006: 381; Castrén 2019b: 382. (JJ – TS)
- 534 *man i Lappland* || i Lappmarken
- 535 *omätligt* || oändligt
- 536 *chaotisk* [...] *vara* || 1. chaotisk äfven må || 2. chaotisk denna anblick äfven må fynas dig
- 537 *ej blifvit* || är

att uppfylla ett par trånga flugor. I en af dem utrymde tvenne Kolska köpmän, som lågo på stationen och fälde bröd åt Murmanfki, för vår räkning ett hörn, hvarest jag ihärdigt fasthöll mig närmare ett dygn med papper och blyertspenna i handen. Den var i samma hörn, jag få när hade delat Orphei öde att blifva funderfargad af en rafande qvinna.⁵³³ Denna obehagliga omständighet, som du förmodligen känner, förmådde mig att påskynda vår afresa från Rasnov till *Rikkataival* (*Rik-suolo*, Бопонье озерская).

Den Lappska naturen, som under vår färd ända från Kola haft föga anmärkningsvärdt att erbjuda, började nu åter visa sig från sin colosfala sida. Du vet, att man⁵³⁴ i Lappland hvarken sommar eller vinter har att föka det natur-fköna i en rik omvexling af föremål och en sträng begränsning af den förhandenvarande taflan, fåsom jag skulle definiera det *täcka*, det *vackra*, det som vanligen kallas skönt. I Lappmarken anträffas det sköna, om det annars ej är förvißt från detta land, i det täckas raka motsats, det *omätligt*⁵³⁵ *enahanda*. Vi befinna oss nu på *Imandra* fjö, och fköda rakt framför oss fjärdar, åt hvilka ögat förjäfves föker någon annan begränsning, än den dunkelblåa horisonten; åt venster refa sig de dunkla molnlika konturerna af jätte-fjället *Umptek*. Så enformig och chaotisk⁵³⁶ denna anblick äfven må vara, få verkar den dock med en underbar makt på det menskliga finnet. Trotts allt sitt filosofherande är och förblir människan sådan, att hon igenkänner Skaparens hand tydligare i det flora och colosfala, äfven om formen der ej⁵³⁷ blifvit få tydligt utritad, än i det lilla och dvergartade, vare det än allrig få formfulländadt. Men om du lika väl tycker, att en natur, fådan som den närvarande, måfte förefalla död och verka tryckande på finnet, få föreställ dig endast, att luftens vindar spela på de vidsträckta fjärdarna eller att åskan dånar på de fkyhöga fjälltopparna, och du fcall ej sakna lif. Behagar dig åter ej ett fådant lefverne, få må du färdas här en vacker vinter-natt, då himlen lågar af ftjernor och norrsken. Så långt du mäktar

fkåda framför dig, fer du på hvarje punkt af det omätliga fnöhafvet en viss obetydlig rörlighet, en fin dallring, så förtjusande, att hela ditt väsende hotar bortsmälta vid dess åfkådning. Will du åter rigta blicken åt fjälltopparna, få fer du dem omhöljda af ett fladdrande fken, som fynes flyga upp ur fjelfva fjället, likt lågan ur kratern på ett eldsprutande berg. Skenet sprider sig öfver hela himlen, fladdrar någon tid och försvinner, för att efter en stund på samma fått uppfuga och försvinna. Med ett ord: nog finner man det natur-fköna få i Lappland, som Italien, blott man helt anspråkslöst upplåter sitt sinne för dess intryck och ej mäftrar det efter förut af reflexionen uppgjorda teorier.

På Rikkataival blefvo vi ändtligen befriade från den Murmanfka ohyrn. Så angenämt det var att efter 10 dagars oupphörligt hvimmel omsider komma i ro, likaså förargligt var det derjemte att genom detta tillfälliga hinder hafva till större delen förfelat resans ändamål. Saken kunde ej mera upphjelpas, ty på Rikkataival och de tvenne andra ännu återftående stationer: *Ekoströff* och *Sasheika* härstammade de fleste invånare från Finnar och språket var följakteligen förderfvadt. Också tvang oss det infallande medföret att påskynda färden. Lapparne yttrade redan betänkligheter vid att fkjutsa oss på dagen, befarande att deras renar skulle tröttna på hållen⁵³⁸, hvilket ock någon gång inträffade. Af sådan anledning nödgades vi efter ankomsten till *Ekoströff* (*Tshuk-Suolo*) ännu fent på aftonen begifva oss på det tre mils långa hållet till *Sasheika* (*Nieshke*). Kort efter afresan från förstnämnda station mötte mig ett litet äfventyr. Man hade spämt för min ahkia en ung⁵³⁹, oinkörd, usel ren. Medan jag fatt obekymrad och betraktade norrskenet, började renen flyga åt höger och venster⁵⁴⁰ om vägen. Naturligtvis lemnade jag ingen möda ospard att tukta honom för flika extravaganser, men härvid fogade sig ej bättre, än att tömmen fastnade vid en långt framstickande hornspets. Här af råkade renen i ytterfäta förtviflan, hoppade och fvängde sig af alla krafter,

538 hållen || färden

539 ung || liten

540 venster om vägen || venster

541 så att || tills
 542 odrägliga || ganska ~

hvarvid tömmen allt mera trasslades. Jag reste mig upp för att klarera den, men renen begrep ej min välmening, utan fortfor med fitt ofog, så⁵⁴¹ att tömmen helt och hållet invecklades. Stumpen var ännu lindad kring min arm, men jag stod nu så nära till renen, att dess rörelser börjades kännas mig odrägliga⁵⁴². Jag blef derför nödsakad att lemna tömmen och det få mycket mera, som renen nu började gå offensivt tillväga. Fästade sina fkarpa hornspetsar vid min mage, hade den kunnat göra ett nesligt flut på min timliga varelse, om jag ej hunnit gripa i hornen och vrida renens hufvud ned till marken. Naturligtvis var renen dermed föga belåten och nu börjades en strid, som fannolikt hade lyktats på ett för mig bedrägligt vis, derest jag ej fått tillfälle att hoppa tillbaka i ahkian. Äfven detta var vådligt, ty på det vidsträckta Imandra, som hvimlade af bivägar och dessutom för tillfället var betäckt med hård fkar, hade renen lätt kunnat bringa mig på villostråt, då jag ej egde något medel att styra den. Men nöden tvang mig att tillgripa denna utväg och lyckan gynnade mig så, att jag inan kort upphann kamraterna. Sedan vi med förenade krafter bragt tömmen till rätta, tillryggalades färden, några små äfventyr oberäknade, ganska lyckligt till Sasheika, hvarest vi hamnade tidigt på morgonen. Samma dag for[t]fattes resan till *Kandalaks*, en medelmåttig Rysk by vid Kandalakska viken af Hvita Hafvet. Hit hade ryktet om våra egenskaper hunnit förr än våra personer. Jag var renomerad såsom en ovanlig siare och L[önnrot] såsom en undergörande läkare. Käringarna öfverhopade mig med böner, att jag måtte utreda deras temligen lätt utredda framtids härfva, men i stället för att aflägga några specimen i Augurernas vetenskap, begåfvo vi oss å färde, efter att förut hafva gästade Stanovoj Pristaff och föryttrat våra numera onödiga kerisfer, muddar och andra Lappska persedlar åt borgaren Pahkoff.

Wägen från Kandalaks till Kem, som var vårt näraste mål, utgör 262 verst och löper till en del efter kusten, till en del genom det inre af landet. Kusten

är befolkad med Ryssar, men de byar, som ligga några mil åt fidan, bebos af Karelare. Många Karelare anträffas äfven i de Ryska byarna, men de äro alla i en sednare tid inflyttade. Dock bevisa få väl de många i nejden förekommande Finska orsnamn, som bland innewånarne allmänt gängse traditioner, att äfven de Ryska byarna, åtminstone många bland dem, tidigare varit bebodda af Karelare. Traditionen skiljer emellan Finnar, hvilka af Ryssarne vanligen kallas *Svenskar* (Шведскіе) *Karelare* (Кореляки eller Корели) och Tshuder (Чухны). På sydvestra kusten af Hvita Hafvet förekommer blott traditioner om Karelare, på den födra och östra fägas landets äldre innewånare varit Чухны, hvilka traditionen förknippar med Ingrer och Ehster. Utan att här inlåta mig i några vidlyftigare argumentationer öfver den med tillräckliga skäl be styrkta hypotesen, att den Finska stammen fordom sträckt sig ända till Hvita Hafvets kuster, vill jag allena upptaga den svårösta frågan: hvart hafva dessa kustlandets⁵⁴³ äldre innewånare tagit vägen? Att de af Rysarne blifvit undanträngda inåt Lappland och derifrån tillbaka till Finland, befunns vara en otillfredställande förklaring. För att sluta af sannolikheter, här och der befintliga traditioner samt den ännu svaga Ryska befolkningen i de nordliga delarna af Archangelska Guvernementet, hafva Ryssarne ej intågat till dessa öde och ofruktbara nejder med härmakt eller i större masor, utan vanligtvis har nöden, hoppet om en bättre lifsbergning, äfventyrare-andan eller tillfälliga yttre orsaker förmått enskilda familjer att här föka sig⁵⁴⁴ bostad. Vargens rätt torde således mera fällan komma i fråga, åtminstone på de tider, då samma religion och en gemensam styrelse tjenade⁵⁴⁵ till ett föreningsband emellan landets äldre innewånare och de nya kolonisterna. Emellertid uppstod en nödvändig conflict emellan de genom språk, feder och föreställningsfäthått skilda folkens nationalitet. Denna conflict måste vid Hvita hafvets kuster lyktas med den Finska nationalitetens undergång, få vida denna trakt, hvilket⁵⁴⁶ jag straxt

- 543 *dessa [...] äldre || dessa äldre*
 544 *en bostad. Vargens || 1. <-->*
 || 2. <---> || 3. fri stad. De
 f<ämjdes>
 545 *tjenade || för*
 546 *hvilket || <---->*

- 547 *fkall* || vill
 548 *Finska* || Karelska
 549 In this important passage
 Castrén compares the dif-
 ferent models of ethnic and
 linguistic expansion and
 concludes quite correctly
 that the “disappearance” of
 the Finnic-speaking pop-
 ulation in the region was
 basically due to language
 shift, rather than extinc-
 tion, emigration, or violent
 annihilation. (JJ)
 550 *Finnarnes* || Karelarn[es]
 551 *nordliga kustlandet* || 1.
 nordliga delarna af <---->ta
 Guvernementet || 2. nord-
 liga trakterna af <---->ta
 Guvernementet
 552 *Hvita [...]* *fästet* || kusterna
 af Hvita Hafvet rätta fästet
 553 *fästet* || rätta ~
 554 *lynne* || fredliga ~
 555 *kraft, [...]* *lugna* || kraft, fitt
 lugna
 556 *nämnda* || dessa
 557 *silfver-stopet* || stopet
 558 *åkerbruket [...]* *omöjligt* ||
 åkerbruket omöjligt

i det följande *fkall*⁵⁴⁷ föka ådagalägga, erbjuder såda-
 na näringsgrenar, som väl kunde locka Ryssarne, men
 ej Finnarne, att här talrikt colonisera sig. Att den Ryfka
 befolkningen fredligen hitträngt och, i stället för att för-
 drifva, assimilerat den Finska⁵⁴⁸ folkstammen, bestyr-
 kes ytterligare af det orena, med Finnicismer uppfyllda
 Ryska språket i Archangelska Guvernementet samt af de
 omiskännligen Finska anletsdragen, man här oupphör-
 ligt anträffar under den Ryska hatten.⁵⁴⁹

Antingen du antager denna eller Sjögrens me-
 ning om Finnarnes⁵⁵⁰ försvinnande från Hvita Hafvets
 kuster, få kommer du i hvardera fallet till det resultat,
 att den äldre befolkningen måste hafva varit ringa och
 svag, då den kunnat antingen fördrifvas af eller sam-
 manfämla med Rysarne, hvilka ännu i dag utgöra ett
 ganska ringa antal i det nordliga⁵⁵¹ kustlandet. Detta
 finner jag äfven af andra *fkäl* antagligt. Om jag icke helt
 och hållet misstagit mig om det Finska folkets lynne
 och fallenheter, få utgöra icke Hvita⁵⁵² Hafvets kuster
 fästet⁵⁵³ för dess naturliga verksamhet. Åkerbruket och
 boskapskötseln äro de näringar, som företrädesvis egna
 sig för Finnarnes lynne⁵⁵⁴, och Förfynen tyckes hafva
 fändt dem upp till Norden, för att de med sin outtröttliga
 kraft,⁵⁵⁵ sin tålmodighet, fitt lugna, alldrig misströstan-
 de mod måtte bringa odling öfver Finlands, det nordliga
 Rysslands och Skandinavien vildmarker. Finnen älskar
 nämnda⁵⁵⁶ yrken, emedan det för hans trefnad är ett
 oundvikligt vilkor, att han har en liten verld omkring
 sig, der han ensam och oberoende kan råda och herrfka.
 Derföre utbyter han ofta ett bekymmersfritt lif under
 annan mans herravälde mot ett torftigt hem i öknen,
 menande det vara bättre att i sitt eget hem ”dricka vatten
 ur en rifva” än uti en annans boning ”tömma öl ur silf-
 ver-stopet⁵⁵⁷”. I följe af detta anlag för en stilla fredlig,
 oberoende verkningskrets kunde ej en större Finsk colo-
 nisation nedsätta sig vid Hvita hafvet. Dess ofruktbara,
 för odling otillgängliga stränder och de ständigt kulna
 vindarna göra åkerbruket⁵⁵⁸ snart fagdt omöjligt. Här

måtte menniskan lifnära sig af Hafvet, hvartill fordras ett rörligt, irrande, oroligt lif, ett oupphörligt äflande med planer och speculationer, korteligen: ett lefnadsfätt öfvernsfämmande med det Ryska lynnet. I Kolska kretsen finnas 26 Ryska byar, och i dem fysfelfätta sig blott fem innewånare med åkerbruk. Äfven bokfkapsfkötseln⁵⁵⁹ är ytterst klen. Dock herrfkar bland Ryssarne mycken välmåga, då deremot Finnen här vanligtvis framträder under den ömkliga fkepnaden af tiggare eller träl. Samma näringskällor få väl öppna för hvardera, men de äro begåfvade med olikartade krafter och Ryssens hela styrka består i hans på planer, beräkningar och alla flags företag outtröttliga fnille. Ryssen hatar denna enformiga ro, som utgör Finnens högsta fällhet. Att dväljas under hemmets tak och räkna omfånget af några tegar för sin verld, vore för Rysfen olidligt. Hans lust är att irra vidt omkring och från fjerran trakter⁵⁶⁰ draga fkatter till hemmet. Så finna vi honom under sommarens än ligande med sin lodja i Archangels hamn, än krysfande vid Noriges kuster; men om vintern träffas han åter på Moskvass gator och N[ižnij] Novgorods torg. Den som faknar medel till få stora företag, blir ej derföre hemma; med sin lilla julle plöjer han Hvita Hafvets tegar, fångar somga och sill, fkälar och bäluger. Ty det är ett axiom, att den som vill äta bröd om vintern, får ej ligga hemma under sommarens. Han måste ut за промышления, och om det härunder lyckas honom att förtjena några kopek utöfver hvad han behöfver till underhåll för sig och sin familj, företager han sig under vintern mer och mindre vidsträckta handelsrefor. Sådant är i korthet lefnadssättet vid Hvita hafvets kuster och onekligt egnar sig denna⁵⁶¹ lefnadsfätt bäst, om ej uteflutande, för dess natur. Således synes Ryssen med sitt oroliga lynne, sin rörlighet och framför allt: sitt kloka, beräknande förstånd vara enkom danad till att bebo denna nejd. Måhända har fjelfva naturen – den stora uppfostrarinnan – tjenat⁵⁶² till att bilda menniskorna till det de äro; hon har då funnit ett ämne, som varit lätt att bearbeta. För att döma af det

- 559 Sic.
bokfkaps-/fkötseln
560 trakter || länder
561 Sic.
562 tjenat || bildat

Archangelska Guvernementets Ryska bebyggare, finnes ingen annan nation i verlden, som egde den klokhet att begagna sig [af] alla conjuncturer, den presence d'esprit att fatta i hvarje tillfälle och sig till fromma använda alla, äfven de obetydligaste, omständigheter, som jußt det Ryska folket.

På detta det Ryska folkets praktiska fnille-kraft fingo vi äfven erfara några obetydliga prof på stationerna emellan Kem och Kandalaks. Wid afresan från Kola hade vi förfummat att lösa den så kallade подорожная, hvarförutan den resande ej är berättigad att färdas med post-hästar. Han måste i slikt fall hjälpa sig fram medelst accord. Men wid den ringaste misstanke, att vi ej voro behörigen documenterade, sammangaddade sig bönderna att ej föra oss ur fläcken. Man uppgaf fåfom förevän[d]ning, att alla hästar voro i skogen, att de nyss hemkommit och voro uttröttade med mera dylikt, som endast gick ut på att preja oss på högre skjutslega, hvilken man dock var rädd att uttryckligen begära, emedan L[önnrot] egde ett papper från Finland, som i nödfall kunde passera för подорожная. I närmarde by till Kem gjorde man ett få hårdnackadt motstånd, att jag nödgades till fots begifva mig till staden, för att derifrån förskaffa hästar. Frukten för en möjlig efterräkning hade dock bewekt bönderna att kort efter min bortgång förspänna ett par usla kampar. – Komna till Kem måste vi med afseende å det fullkomliga menföret och andra bevekande omständigheter befluta att nedsätta oss här på några veckor, för att sedan med första öppet vatten begifva oss fjöledes till Archangelsk.

Såsom du ganska väl vet, är Kem en obetydlig stad vid utloppet af Kemi elf. Här finnes hvarken Biskop, Guvernör eller andra höga⁵⁶³ Herrar; således inga stora hus, colosfala minneswårdar, samt öfverhufvud inga stora anstalter. Staden eger måhända sin största märkvärdighet genom en här talrikt utbredd religions-fect, hvars anhängare kalla sig *Starovärtser*, men af andra benämnas *Raskolniker*. Desse Raskolniker äro på visst sätt Rysslands

Pietister. Äfven de ifra för den *gamla*, ursprungliga, om icke just Apostoliska läran (старая вѣра), tillbringa sin mesta tid i bön och andakt, samt anse det gudomliga vara lika widt skildt från allt, hvad till werlden hör, som afståndet är emellan himla-hvalfvat och jordytan. För att fåledes vara Gudi behaglig, måste menniskan helt och hållet vända ryggen åt verlden; trotsa dess hat, ovilja och förföljelse samt derigenom förvärfva sig en martyrkrona i himmeln. Samma förakt⁵⁶⁴ till det verldsliga predikas äfven af Pietisterna, men under en vida mera colosfal och omfattande karakter, sträckande sig understundom till fjelfva det herrligaste, konsten danat och vetandet frambragt. Den gamla lärans anhängare i Ryssland utgöras af personer, som ej förstå sig på slika ting. Från sin inskräntare fynkrets kriga⁵⁶⁵ de blott emot wisfa små menliga bestyr, som hvarken lända till själens uppbyggelse, ej heller äro oundgängligen nödvändiga för kroppens nödtorft. I fynnerhet hyser man ett gränslöst hat till alla flags nöjen och förlustelser. – Men oakadt några yttre likheter finnas dock vida flörre olikheter emellan Rysslands och Finlands Pietister. De våra predika *wäsentligen* en lefvande Christendom, då deremot religionen hos Starovärtserna hårdnat till vissa yttre ceremonier, hvilka de med judisk envishet vidhänga. Så hafva ock Pietisterna hos oss ej i ringaste mon skilt sig från kyrkan och dess antagna lärofatser⁵⁶⁶, då deremot Starovärtserna bilda en egen religions-fect, hvidan äfven benämningen⁵⁶⁷ *Raskolniker* d.ä. Heterodoxi (af *расколъ*, åtskilnad). Det är en bland Starovärtserna gängse berättelse, att *Nikon*⁵⁶⁸ – den ryktbara religionsreformatorn i Ryssland – logerat trenne år med Djefvulen i en grotta samt der enligt den sednares diætamen förändrat alla renlärliga religions-böcker. Då arbetet var färdigt, begaf sig Patriarchen att omvända den regerande Tsaren Alexej Michajlovitsh⁵⁶⁹. Denne hade förut genom en dröm blifvit varnad för en orm, som skulde komma att fresta honom, och för fäkerhets skull ställt en sträng⁵⁷⁰ vakt för sitt palats; men vakten kunde under

- 564 förakt [...] verldsliga ||
verldsförakt
565 kriga || predi[ka]
566 läro-/fatser
567 benämningen *Raskolniker* ||
Raskolniker
568 Nikon (b. Nikita Minin, 1605–1681), seventh Patriarch of Moscow. The reforms of the Orthodox church were decided in his time, in 1654 and 1656. Зеньковский 1995: 185–258. (TS)
569 Aleksej Mixajlovič (1629–1676) was Tsar of Russia from 1645 to 1676. Nenonen – Teerijoki 1998: 628. (TS)
570 sträng vakt || vakt

- 571 *lemnade* || ~ fritt
 572 *en* [...] *andaktsöfning* ||
 långa andaktsöfningar
 573 *fistnämnda* || förstn[ämn-
 da]

Patriarchens mantel ej ana ormen, utan lemnade⁵⁷¹ honom tillträde till Tsaren. Denne blef omvänd och de nya böckerna införda. Om dem vilja Starovärtfarna ej höra talas. De läsa med förkärlek gamla legender och andra utnötta kloster-böcker, som äro tryckta med Slavoniska stilar. Men likasom läsningen af böcker ej utgör någon hufvudsak hos Starovärtserna, såvida få af dem kunna läsa i bok, få gäller äfven striden mindre fjelfva läran, som ej mera hvarjehanda yttre bruk och ceremonier. Bland annat älfka Starovärtserna en⁵⁷² lång process vid sin andaktsöfning. Äldre personer stå och korssa sig stundom i timtal framför Helgonbilderna. För att ceremonien ej måtte flutas i förtid, gör man esomoftast ett uppehåll midt under den gudeliga förrättningen, blir dervid stående framför Helgon-bilden och samtar under tiden med sin omgifning öfver förefallande ämnen. Sättet att korssa sig är en af de förnämsta stridspunkterna emellan den gamla och nya lärans anhängare. De fistnämnda⁵⁷³ korssa sig med de tre första fingrarna, Starovärtserna deremot med tummen och de tvenne första. En Starovärts utlade för mig det irrlärliga i de orthodoxas korsnings-fätt på följande vis: ["]Tummen betecknar Gud Fader, ringfingret Guds son, lillfingret den Helige Ande. Derföre skall en rätt Christen korssa sig med desamma tre fingrar, hvilka tillfammen beteckna den heliga Treenigheten. Så lära de gamla böckerna; men huru säger Nikon? Korssa dig med tummen, pekfingret och långfingret. Här fer du, huru Djefvulen åter haft sin hand med i spelet; ty det vet du väl, att pekfingret betecknar jorden och långfingret himmelen. Hvilken djefvulsk uppfinning att göra en treenighet af Gud, himmel och jord! Men icke nog härmed. Då de tre personerna i Gudomen äro lika höga, få måste äfven fingerfpetserna vid korsningen vara jemhöga. Nu är långfingret högre än pekfingret, likfom himmelen är upphöjd öfver jorden, och när desamma fingrar ställas jemnhögt, få har Guds boning blifvit förnedrad ända till den fyndiga jorden." Af samma beskaffenhet äro äfven de öfriga tvifte-frågorna. Att

man reducerat de fju bröden⁵⁷⁴ vid nattvarden till fem, och annat dylikt, anses af Starovärtserna för oerhörda afvikelfer från den rena läran samt en [o]öfverstiglig fkiljemur emellan sig och den Orthodoxa kyrkans anhängare. Starovärtserna besöka aldrig Herrans hus, och då jag sporde vår värdinna i Kem, som bekände sig till den heterodoxa läran, hvarföre de undandrogo sig den offentliga Gudstjensten, svarade hon helt kort: ”för att ej begå synd”, pekade dervid på Helgonbilderna, yttrande: *вотъ наша церковь!* De hafva fina egna Präster, som döpa deras barn, begrafva deras döda⁵⁷⁵, viga, bikta, med ett ord: anställa alla prästerliga förrättningar. Starovärtserna äro få vida toleranta, att⁵⁷⁶ de hvarken visa någon fördömelte-anda eller omvändelseifver; men med yttersta aktsamhet afhålla de sig från all gemenskap med olika troende. Äro föräldrar och barn af fkilda läror, få fpisa de ej vid samma bord och ur samma kärl; icke heller gå de på samma gång i badstugan. Kommer man sommartiden till en källa i nejden, som bebos af Starovärtser, få äro alla björkar i närheten afskalade och marken vidt och bredt betäckt med näfver-bitar; ty alla⁵⁷⁷ Starovärtser, som dricka ur källan måste för hvarje gång förfe sig med ett nytt näfver-stycke, emedan det är osäkert, om ej någon af⁵⁷⁸ olika lära begagnat sig utaf de förhandenvarande. Då jag för några år sedan färdades i det Ryska Karelen, kom jag en gång till en liten by (*Warakylä*), som beboddes af idel Starovärtser. Uttröttad efter en lång vandring, begärde jag kallt⁵⁷⁹ vatten och litet mat till förfriskning. Man visade mycken beredvillighet att tillfredställa mina ringa anspråk; men i gården funnos inga kärl för främmande trosförvandter. Ett bud utskickades till andra gårdar men budet återvände med den underrättelse, att i hela byn ej funnos flika ting. Emellertid hade bya-folket förfamlat sig att betrakta en få fällfynt företeelse, som en svensk hedning. Bland åskådarnes antal befunno sig äfven några åldriga Gubbar. Jag framställde till deras bepröfvande, om det ej vore större fynd att tvinga en medmänniska till att hungra och törsta,

- 574 *bröden [...]* till || bröden till
 575 *döda* || lik
 576 *att* || som
 577 *alla Starovärtser* || hvarje Starovärts
 578 *af [...]* lära || heterodox eller
 579 *kallt vatten* || dricksvatten

- 580 *I skolen* || räcken de
 581 *anföra* [...] *men* || *anföra*,
 men
 582 *nu* [...] *berättigad* || kunna
 583 Rudolf Israel Holsti (1815–
 1852) was to become Ph.D.
 and director of the Hä-
 meenlinna secondary
 school before his death.
 YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14937>.

än att orena en trädkopp. Då framträdde ur hopen en gråhårsman och lutande sig mot sin staf höll han en få lydande oration: "Gifven honom i Guds namn mat och dricka, få att han varder mättad, ty detta är menniskans pligt emot sin nästa. Men I⁵⁸⁰ skolen ej fätta för honom ett trädkärl, ty den hedniska besmittelsen tränger sig få djupt i trädet, att du i alla ewighet ej rentvår det. Nej, låten honom äta ur ett stenkärl, ty se! detta förmår han ej orena, få att du icke får det rent igen, när du tvättar det väl med sand och vatten". Talet hade sin åsyftade verkan, men jag märkte likväl, att värdinnans hand darrade, då hon frambar det heliga fatet. Otaliga uppträden af lika komisk beskaffenhet kunde jag anföra⁵⁸¹ om desfe Starovärtfer, men faken är i hvarje fall alltför allvarsam, för att göras till föremål för skämtet; ty det står ju skrifvet, att "hvar och en skall varda falig af sin tro". Amen!

P.S. Detta amen kommer väl nästan för tidigt, men jag hinner omöjligen bringa min epistel denna gång till ända, emedan jag hvarje dag är fysfelfatt 12 a 14 timmar dels med Archimandriten Vinjamin, dels med min Samojediska läromästare. Dessutom är jag förargad öfver hela detta scriptum, emedan det hvarken duger till ett bref eller en Tidningsartikel. Gör dermed, hvad dig för godt synes. Men om du begagnar det till spaltfyllnad i din Tidning, få må du icke uraktlåta att putsa om ett och annat. Egentligen har jag med detta opusculum ej åfyftat någon ting vidare, än att förpligta dig till att lemna mig en relation om edra närvarande ställningar och förhållanden, och detta anspråk anser jag mig nu⁵⁸² vara berättigad att ega, antingen du kan göra något bruk af min epistel, eller ej. Kan du desfutom förmå någon annan, t. ex. broder Holsti⁵⁸³, att förse mig med fjäla-fpis, få är detta redan ett *bonum opus*, som jag skall hålla dig räkning före. Jag skulle ännu vilja skriva om klostret Solovetskoj i brefvet N° 2, men detta kan ej ske under min härvaro. Nu är det ock en hufvudsak, att du ej länge förhalar med ditt fvaromål, ty med allra första

vinter-före, d.ä. efter en månad, ärnar jag ändteligen draga till Mesen. Du får fåledes på sin höjd en veckas befinningstid, och detta är ju enligt Cygnæi talesätt en omätlig tiderymd.

Om du erinrar dig, requirerade vi på samma gång och genom samma Bokhandlare *Müller*, om den Ugriska folkstammen⁵⁸⁴. Jag skall ej hafva erhållit arbetet, men om du haft bättre lycka och kan umbära 2^{dra} och 3^{die} delarne, få må du låta Rabbe veta't. Huru gick det sedan med anskaffandet af Leems arbeten? Om det lyckats dig att komma öfver hans Grammatik, kasta då brefvet till Fellman på elden; lemna det i motsatt fall till Willebrand för att läggas på posten. Ännu en sak. Jag har fått i mitt hufvud, att Samojederna äro beslägtade med den Mongoliska folkstammen och specialisfime med Kalmuckerna. Kunde man från H[elsing]fors skaffa mig Grammatikor öfver desfa språk? En Mongolisk chresthomathie eger jag fjelf i mitt bokskåp, som kunde medfölja.⁵⁸⁵

I brefvet till Rabbe har jag relaterat om allt, som för det närvarande ligger mig om hjertat. I stället för att upprepa, hvad deri sagdt är, kan jag citera det. Blott det ville jag tillägga, att hämorhoiderna allt fortfarande rida mig och att jag följakteligen är vid dåliga vätkor. Till deras underhållande bidrager utom det stillasittande lifvet mitt alldeles isolerade lefnadsfätt. Under hela somnaren war jag blott en enda gång i fällskap med bildadt folk, och under min vistelse här i staden har jag ej haft tid att föka mig bekantskaper. Utom Archim[andriten] Vinjamin besöker jag stundom en Tysk Skolmästare samt en Polack, som läser Hebraiska Bibeln och Swedenborgs *Arcana*⁵⁸⁶. Men i detta ögonblick ärnar jag vandra till Tyska klubben och nödgas fåledes ända desfa rader, önskande dig allfalköns falutem!

Din tillgifne
MACASTRÉN

Archangelsk d. 4 October 1842.
P.S. Hvar är Snellman?

584 Müller, F.H., 1837. The historian, geographer, and ethnographer Ferdinand Heinrich Müller (1805–1886), professor in Berlin. Wikipedia: Ferdinand Heinrich Müller, https://fr.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_Heinrich_Müller. (TS)

585 Apparently Ковалевский 1836–1837.

586 Emanuel Swedenborg (ex Swedberg, 1688–1772) was a Swedish naturalist, philosopher, and theologian with a wide literary output in several realms of knowledge, such as metallurgy, anatomy, and mystical questions. He is remembered above all because of the mysticist publications of his late years. *Arcana coelestia* I–VII deals with the spiritual equivalents of material things. Jonsson 1995; [Swedenborg] 1749–1756. (TS)

- 587 It is somewhat unexpected and unclear why Castrén does not mention A.J. Sjögren by name here. (JJ)
- 588 The page has been torn here, at its lower edge.

53 **Arxangel'sk, 23 September/5 October 1842,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:249–252

Sent without envelope, the address written on the last page:

Herr Collegii-Asfeforen Dr Frans
Johan Rabbe
Helsingfors

Received on 16 October, replied to on 20 October. The letter crossed in the post with Rabbe's letter of 9 October 1842, SLSA 1185.1.

Broder Rabbe!

Att jag ej förut besvarat Din skrifvelse, hvilken jag inhändigade vid min ankomst till staden d. 11 September, grundar sig på det aktningsvärda skäl, att jag ända hitintills ej kunnat meddela Dig någon bestämd underrättelse angående tiden för min afresa från Arch[angelsk]. Archimandriten Vinjamin, hvarpå faken förnämligast berodde, återvände knapt för 14 dagar sedan från sin kloster-färd och sedan behöfde han en vecka till att betänka sig. Han stod åtminstone att ej träffas under denna tid. Då jag slutligen fick den nåden att träda framför Hans Högvördighet, förklarade han sig redobogen att gå mig tillhanda vid mina Samojediska studier. Detta var i fanning öfverräskande, men faken har sin enkla förklaring. Ifrågavarande Samojed-Archimandrit hade fändt sin Samojediska Grammatik till en medlem af Petersb[urgska] Vetenskaps Akad[emien]⁵⁸⁷, för att af honom genomgå och hos Akad[emien] recommenderas till tryckning på dess bekostnad. Men i stället för en slik honör fick han luntan återfänd med diverse anmärkningar, dem han anmodades att gemenfamt med mig genomgå. Han behöfde således mig till sin handtlangare, och för att så mycket bättre få draga vaxel på min person, lofvade han mig guld och gröna skogar. Emellertid hållas de gyllne skatterna allt ännu skrinlagda; för min skull må de ligga der intill dome-dagen. Ty få så mycket har jag [lärt]⁵⁸⁸ mig

under våra discusfioner öfver de honom tillsända anmärkningar, att ett dyrkfritt fkrin är ett lika nödvändigt omslag för mannens litterära reputation, fom Munk-kåpan för hans Guda-gloria. Tag af Winjamin hans fvartha kåpa och du har framför dig, om icke just Tersites⁵⁸⁹, åtminstone en person, fom på det lifligaste erinra om den homeridiska narren. Så fcall det ock visa fig, när den heliga urnan öppnas, att den blott gömt ett litterärt benrangel. Derom är jag fullt förvissad, ehuru mannen hvarje dag föker genom en curios historia öfvertyga mig om motfatfen. Berättelfen lyder få: På бол[ь]шая земля lefver en rik och betydande Samojed, fom Vinjamin under sin misfionstid med all gevalt wille få omvänd. Men Samojeden hade fått i fitt hufvud, att han lika väl kunde blifva falig, utan att korsfa fig hvarje gång, han fatte fig att äta, och det var icke att taga ifrån honom. Emellertid var han redobogen att natt och dag bedja Gud med Arçhim[andriten], och då denne uppläfte Christi pinas historia famt andra fköna ställen ur sin Evangelii-öfverfättning, rullade tårarna utför Samojedens kinder. Nu frågar Archim[andriten]: "Hvad kunde det vara, fom trängde den vilda natur-fonen så djupt i hjertat?" Den⁵⁹⁰ fom ej är få invigd i fpråkens magie, fom Archim[andriten], kunde omöjligen ana dertill, att de små ting, fom kallas *suffixa*, föranledt dessa känslo-rörelfer. Så förträffligen läger han fig hafva begagnat desfa obetydliga⁵⁹¹ appendices, att det hårdaSte Samojed-hjerta måste wekna, när en sådan suffix-ande fväfvar fram med lätta vingar. Alla vägar leda till Rom, och denna demonstration borde bevisa, att han – Archimandriten Vinjamin – måste känna fpråket i grund, då han få väl förmått attrapera dess allra finaste beståndsdelar. Måhända har han dock fördjupat fig i desfa finheter så, att han derunder förbisett andra mindre fina distinctioner, fåsom t. ex. fkillnaden emellan tempora och casus, vocaler och consonanter, accent och quantitet m.m.d. Wi hafva nu hållit på med flika faker, och så vidt jag kan förutfe, komma vi ej utöfver den så kallade allmänna Grammatiken under min härvaro. Det är alltså ej Archimandritens löfte om benägen handledning⁵⁹², fom binder mig vid denna ort utan hufvudsakligen följande

589 Thersites, a soldier in the Greek army during the Trojan War of Greek mythology. He is described as physically deformed, vulgar, obscene, and dull. Thersites is also a character in some later literary works by Plato, William Shakespeare, and J.W. von Goethe. Harrauer – Hunger 2006: 526–527; Cast-rén, P. – Pietilä-Castrén 2000: 578. (TS)

590 Den || <--->

591 obetydliga || små

592 handledning || <under[wis-ning]>

- 593 The page has been torn at
its lower edge.
594 The page has been torn at
its lower edge.
595 *han nu omsider* || han omsi-
der
596 *önskade* || hoppas

tvenne omständigheter: 1°) Är det i närvarande wägalag nästan omöjligt att komma ur fläcken. Man åker väl redan med flädar om floderna äro ot[illfru]sna⁵⁹³. Ock om jag ändtligen med möda arbeta [mig]⁵⁹⁴ fram till Mesen, få vore dermed föga vunnit, emedan Samojederna först i November mera talrikt börja infinna sig i desfa trakter. 2do) Har det lyckats mig att få i min fold en Samojed, fom ordentligen besöker mig alla dagar. Det har kostat mig otrolig möda, att inöfva honom i våra litterära fysfelsättningar, och då han⁵⁹⁵ nu omsider kommit sig något in i faken, vill jag naturligtvis ej släppa honom ur händerna, innan jag kan komma till sjelfva Samojed-landet, d. ä. tills vi få ett ordentligt vinter-före. Enligt naturens vanliga ordning fkall man hafva full vinter här å orten i slutet af Oöctober eller början på November. Till en början blir den Mesenfka trakten fältet för mina philoloquo-ethnographiska funderingar. Huru länge jag dröjer å denna nejd, är omöjligt att bestämdt förutsäga, hellst frågan om understödet ännu ej lærer vara afgjord i högsta instansen. Om det enligt förmodan utfaller, få måste ni remittera mig ett så ansenligt quantum, att jag dermed kan hjälpa mig fram åtminstone till nästa fommar, t. ex. 800 a 1000 Rub[el] p[ap]p[e]r. Pasfet önskade⁵⁹⁶ jag få mig tillhanda här i Arch[angelsk], emedan det gamla ej mera hänger tillhopa. Om podoroshna och någon flags recommendation dessutom har jag fkrifvit till Sjögrén, men på honom äro ej mycket att lita i fådana affärer. Om ni ej kunnat få mig någon vapenbroder, huru går det då med requisita? Till Fellman har jag fkrifvit efter Leems Grammatik, fom i Mesen vore mig oundgängligen nödvändig, emedan jag annars ej kan afsluta mina Lappska afhandlingar. Han fänder boken till Dig. Huru har försäljningen af Kalewala försiggått? Willebrand bör fvara på denna fråga. – Helfa vännerna och låt dem få veta, att bref ännu kunna träffa mig i Archangelsk, om de genaßt expedieras. Förblifver

Din redligt tillgifne
MACastrén

Archangelfk
d. 5 Oöct[ober] n[y] ft[y]l 1842.

S.d. 1842, to the Senate of the Imperial
Alexander University in Helsinki

HYKA KoA Consistorii Academici acter för år 1842, Ec14; submitted on 20 October 1842 by F.J. Rabbe, discussed on 22 October 1842 § 7.

Only the power of attorney (*fullmakt*) is in Castrén's hand; the letter itself is by Rabbe.

Magnifice Herr Rector,
få och
Amplisimum Confistorium Academicum!

Att närlagde till Hans Kejserliga Höghet storfursten Cesarewitsch och Thronföljaren, Kejserliga Alexanders-Universitetets Höga Cancellor ftällda underdåniga anfökan om tillstånd för mig att under näst-kommande år 1843 fortfarande viftas utom Universitetet för att derunder hos Samojeder och Lappländare studera desfas Språk till utredande af defammas flägtfkap med Ryfka och Finfka tungomålen, måtte med gynnande förord varda anmäld, derom vågar hos Magnifice Herr Rector och Amplisimum Confistorium Academicum jag i djupaste ödmjukhet <härhos> anhålla.

Framhårdar med djupaste vördnad [och] högaktning
Magnifici Herr Rectors
och
Amplisimi Confistorii

allerödmjukaste tjenare
Matthias Alexander Castrén

Fullmakt in Blanco.

M. A. Castrén.

- 597 Hærramek ja bæsstamek Jesus Kristus ádda testament.
 598 Stokfletha 1840b.
 599 Stokfletha 1840a.
 600 No book by Stockfleth with the title *Bogstavslæra* exists. Castrén most probably means the Saami alphabet and reading tables Stockfleth published in 1837. See Qvigstad – Wiklund 1899: 82 (No 17). (TS)
 601 Stokfletha 1840c.

55

Arxangel'sk, 5/17 October 1842,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Sent without envelope, the address written on the last page:

Çollegii-Rådet
 Högädle
 Herr Dr A. J. Sjögren.
 St Petersburg.

Remnants of red sealing wax with the initials MAC. Received on 19 May 1843. This letter, together with the accompanying parcel of books, was apparently sent with a private person, "Consul Rousfaties" (see below), which explains why it spent so long on the way. The next letter from Castrén to A.J. Sjögren, dated 1/13 November, in which Castrén mentions the parcel, reached St Petersburg in just a couple of weeks.

Högädle Herr Çollegii-Råd!

Ändteligen har jag äran tillfända Herr Çollegii-Rådet de af Påstor Stockfleths fednaft utkomna arbeten, som jag i Enare kunde öfverkomma, neml[igen]
 1°) Ádda Testament⁵⁹⁷, 2do) Rokkus- ja Oappo-Girje⁵⁹⁸,
 3°) Bibel-Hiftoria⁵⁹⁹, äfvensom 4°) Bogstavslæran⁶⁰⁰.
 Stockfleths öfriga skrifter torde Herr Collegii-Rådet ock ega, om jag undantager hans Altar-Girje⁶⁰¹, som är en obetydlig pies. – Utom paquettet till Herr Çollegii-Rådet innehåller renfeln twenne andra convoluter, dem jag anhåller, att Herr Çoll. Rådet låter, jemte renfeln, vid tillfälle afgå till Çollegii-Asfesforen Dr F. J. Rabbe i Helfingfors. Med högaktning framhårdar

Högädle Herr Çollegii-Rådets

Åhjukske Tjenare

A. J. Castrén

Archangelsk
 den 5/17 October 1842.

56 **Arxangel'sk, 21 October/2 November 1842,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:253–256

Received on 15 November, replied to on 25 November, SLSA 1185.1.

602 On the discussion in the Academy of Sciences concerning Castrén's journey, see Salminen 2019: 23–28.

Mitt pass går till ända jemt efter en månad.

Broder Rabbe!

Med hjertlig fögnad emottog jag i går ditt i många afseenden glädjeweckande bref. Det gör mig ondt att hafva fallit Dig befvärlig med fjuhundratusen bestyr, då jag vet, att Du ändock är dragen åt få många håll. Men då jag känner ditt varma intresse för den sak, som äfven är min sak, tror jag fullt och fast, att du ej lägger detta omak alltför djupt på sinnet, och häraf finner jag mig mäktiga tröstad.

Egentligen skulle jag ej nu hafva tid att besvara din skrifvelse, men ett par omständigheter göra det nödvändigt. Först och främst wore det för mig ej alldeles öfverflödigt att lära känna, för hvilket ändamål de 1000 Rub[el] S[ilfver] blifvit mig tilldelade, *hvar* och *huru länge* jag för desamma medel skulle resa. Förmodligen är tiden ej bestämd, men jag måste dock få veta det med säkerhet, för att innan min afresa från Mesen kunna något få när uppgöra en reseplan. Dessutom skrifer Sjögrén, att Petersburgarne wid underrättelsen om understödet beviljande dragit öronen åt sig af fruktan, att jag ej kan tjena tvenne Herrar.⁶⁰² Sjögrén har på *måfå* förläkrat, att min närvarande resa ej strider emot Academiens intressen, utan att jag mycket väl sedermera efter ett år eller få vid pass kan förena mig med honom och delta i Akademiens expedition. Nu är Sjögrén rädd, att han möjligen pratat i vädret och därför orimligt påhållit att få noggrann

603 *min afresa* || afresan
 604 *i Permska* || der
 605 *Guvernementet* || eller
 606 *kan* || man

upplysning i faken. Ytterligare måste vi, d. ä. Sjögren och jag, före min⁶⁰³ afresa från Mesen i det närmafte hafva afgjort, när och hvar vi skola råkas, emedan det är osäkert, om vi kunna underhålla skriftlig communication med hvarandra, då jag aflägsnar mig längre österut. Du finner häraf, huru ytterst angeläget det för mig är att erhålla en noggrannlig upplysning i faken. Blomqvist har kanske skrivit härom i det förlorade brefvet. Jag har tvenne färskilda gånger frågat derefter, men Postmästaren försäkrar, att brefvet ej kommit till Archangelsk.

Nu en annan sak. Quantiteten af den peninge-re-miss, jag i mitt sednaste bref bad dig hafva godheten att expediera, grundade sig på den förutsättning, att jag i nästa sommar skulle komma till Tsherdin eller någon annan stad i⁶⁰⁴ Permska Guvernementet⁶⁰⁵; men i anledning af Sjögrens bref finner jag det möjligt, att jag från de Mesenska Samojederne refer direkt till Sibirien, och då kan jag ej erhålla någon ytterligare remiss på snart sagt årtal. Jag måste därför anhålla om 500 Rubels tillökning till de förut reqvirerade 1000. Det är visserligen farligt att refa med få mycket peningar, hellst mord och stöld ej äro ovanliga i Mesenska kretsen, men что дѣлать? Att i Sibirien råka i pening-förlägenhet, vore förskräckligt. – Detta der understödet ärnar jag behörigen använda för sitt ändamål: de Finska Språkens studium, men om medlen få med ens att lyftas, få kan⁶⁰⁶ man ju emellertid med öfverflottet liqvidera några af mina skulder, för att flippa att betala de dryga räntorna. Gör dig nu först fjelf ordentligen betald. Skulden till stora Banken kan ock dödas, och det öfriga användas för andra skulder – detta allt för räntornas skull, ty det förefår väl ändock i framtiden att göra upp nya lån. Men för att ej gifva lastarenom rum, måste väl denna reglering försiggå i största tydlighet.

Ändtligen blir jag nu en gång rikligen försedd med recommendationer. Sjögren har anfältat derom,

att jag äfven får recommendationer från Mentshikoff⁶⁰⁷ och Inrikes Ministern⁶⁰⁸. Desfa vill jag afbida, förrän jag uppvaktar Guvernören. De komma troligen redan i denna vecka. För öfrigt vill jag utan desfa documenter ej fresta min lycka hos Krigs-Guvernören, sedan jag nyligen blef mycket fnöpeligt afvisad från den simplare Civil-Gubernatorn. Ockfå har jag svårt att veta, till hvilkendera Guvernören de H[elsing]forska rekommendationerna afgått. Sannolikt till Krigs-Guvernören. Så snart recommendationerna från P[eters]b[urg] anlända, är jag resfärdig, förutsatt att vi intill dess äfven få litet fnö. I tvenne veckor hade vi här redan ett ypperligt slädföre, men omkring den 20 October inföll en blida, fom for af med den vackra, hvita flöjan.

Min hjertliga helsning till Collan. Jag hinner omöjligen besvara hans bref, fom beredde mig mycket nöje genom de rikhaltiga underrättelser⁶⁰⁹, det innehöll. Wäl vore, om han kunde förskaffa mig en fodelis och vapenbroder. Jag träffas inemot Jul i nejderna kring Mesen. Wore denna fodelis natural-historicus, få vill jag bereda honom det yppersta tillfälle att slå fig på Ishafvets naturalia genom en refa till Puštoferdsk vid Petshora. Derifrån kunde, om han vore med om faken, refan fortfattas till Kariska Hafvet, ett hitintills alldeles obefökt fält.

Helfa likaledes Willebrand och bed honom fkrifva till mig på Mesen, ty troligen är hans förra bref återfkickadt. Kan man ej anskaffa mig en reskamrat, är det ej vidare värdt att fända mina plagg till Mesen, ty min viftelse i fjelfva staden blir fannolikt ej långvarig, sedan jag dröjt få länge i Archangelsk. Dessutom⁶¹⁰ har jag varit nödfakad att här stufva upp mig en fmula. Deremot kan han förfälja min kapprock, min furtout och andra plagg, fom lätt förfara. Likafå må han försälja Renvalls Lexicon, sedan jag genom Din godhet fått [ett]⁶¹¹ nytt. Boken kostade mig, jemte bandet omtrent 20 Rub[el], fåsom jag vill minnas. Den är dyr och har föga värde, sedan Lönnrot hinner få fitt Lexicon färdigt.

- 607 Prince Aleksandr Sergeevič Menšikov (1787–1869), Governor-General of Finland in 1831–1855. Kalleinen 2005, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilö/3556>. (TS)
- 608 Count Lev Alekseevič Perovskij (1792–1856), Minister of Internal Affairs in 1841–1852, Privy Councillor; also known as an archaeologist who excavated especially in Novgorod and Suzdal. Шилов 2014. (TS)
- 609 *underrättelser* || underrättelserna
- 610 *Dessutom* [...] *varit* || Dessutom varit
- 611 Mscr: en

I fall mitt pass ännu ej hunnit expedieras, bör jag deri kallas Матвей Христиановичъ och edra bref till mig bören I öfverenskomma att adressera, icke till Alexander eller Matthias Alexander utan Матвею Христиановичу Кастрену samt till en början въ Мезени (Архангельской Губерніи). Detta hör till det viktiga sakerna i Ryssland.

Nu har jag åter mot min vilja beläst dig med margfalldiga commissjoner. I hopp att du ännu denna gång urfäktar mig, framhårdar

Din redligt tillgifne

Матвей Христиановичъ

Archangelsk
den 2 Nov[ember] 1842.

P. S. Archimandritens lofvade undervisning har, såsom jag förmodade i mitt fista bref, nästan alldeles torrkat in. Skrifver du till Elias [Lönnrot], få nämn i brefvet, att jag erhållit hans tvenne bref, samt bevarat det för-ra på Ladejno Pole, ehuru han ej synes hafva erhållit detfamma.

57

Arxangel'sk, 1/13 November 1842,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 23 November.

612 See the next letter below
(No. 58).

Högädle Herr Collegii-Råd!

Herr Collegii-Rådets ärade skrifwelse af den $\frac{5}{17}$ fistwikne Oktober hade jag fågnaden att inhändiga för 14 dagar sedan. Kort derefter erhöj jag äfwen den af H^r Collegii-Rådet godhetsfullt ombesörjda remisfen och med fednaste post anlände ytterligare det af inrikes Ministern genom H^r Collegii-Rådets förforg mig utverkade fåkerhets-kort samt H^r Collegii-Rådets skrifwelse af den $\frac{19}{31}$ Oktober. För allt detta stadnar jag hos H^r Collegii Rådet i en förbindelse, den jag ej ens vill bemöda mig att med ord gälda. Beträffande färskildt inrikes Ministerns recommendation, har jag redan här erfarit, hvad ett fådant dokument betyder. Ty i stället för att jag tillförene war utfatt för chikaner och förolämpningar af alla slag, bemöter man mig nu fåsom menniska. Sjelfva Civil-Guvernören tilltalade mig nu på anständigare vis, än förra gången. Han wille väl ej weta någon ting om podoroshnan, men då jag framtedde för honom memorialet från inrikes Ministern till Grefve Armfelt, som innehöll, att han skulle förse mig med ett flikt document, gaf han mig ändtligen anwisning på Krigs-Guvernören, som med mycken beredwillighet lofwade utfärda detta oundgängliga papper. Sålunda står nu intet vidare i vägen för min efterlångtade afresa från Archangelsk, den jag bestämt till morgondagen. Dessförinnan will jag ännu i enlighet med H^r Collegii-Rådets inrådan skrifwa ett tackfågelse-bref till Grefwe Armfelt⁶¹², ehuru jag är något brydd för visfa formaliteter vid titulaturen.

Med Archimandritens underwisning aflopp det, fåsom jag kunde förutse; de gyllne löften gingo upp i rök. Efter några aftnars samföråkande förklarade han sig af embetsgörömål wara förhindrad att hvarje dag meddela mig underwisning, och bestämde, att wi skulle träffas blott tre gånger i weçkan.

Men äfwen af desfa få läroftunder hafwa ganfka många, kanfke hälften, genom hans förwållande blifvit förfummade. Härtill komma ännu åtfkilliga andra omftändigheter, fom i wäfendtlig mon warit mig till hinder vid utöfande af Archimandritens lärdoms-förråd, nemligen hans allt fortfarande räddhåga och misstänksamhet samt hans oredighet och djupa okunnighet i allmänt philologiska ämnen. Således har jag ej fått några af hans arbeten till påögnande ens i hans egen närvaro; wi hafva blott språkat öfwer H^e Collegii-Rådets anmärkningar och wid dem äfven hållit oss till allmänt grammatikaliska mål, ty wid de flesta Samojedifkan speciellt rörande faker har han ej velat lyssna till några anmärkningar. I ett och annat anar han sig ej hafva nog uttömt faken, men då lugnar han sig med den nötta phrafen, att intet på jorden är fullkomligt och öfvergår utan vidare discusfioner till något annat ämne. Härigenom kan H^e Coll. Rådet finna det förklarligt, att all den lärdom, jag af Archimandriten erhållit, är tecknad på ett enda litet pappersblad. Lyckligtwis har jag ej gifvit honom den fiftledne vår äfkade förbindelfen, eller rättare: han fjelf lät faken förfalla, fannolikt af fruktan att å fin fida ej kunna uppfylla, hvad han i förbindelfen lofvat. Till Archimandritens lof måfte jag dock nämna, att han emot mig warit få uppriktig, fom det med hans karakter är möjligt; i fynnighet på fednaste tider har han wisat mig en en wälwilja, fom jag med tackfamhet erkänner.

Angående planen för min refa har jag ännu ej kommit till något ftadgat beslut, emedan jag är ofäker, huruvida man kan lita på de uppgifter, Archimandriten lemnat mig. Att från Mesen fara öfver Kaninfka och Timanfka tundran till Puštoferdsk, synes vara det naturligaſte och ändamålsenligaſte, emedan jag annars ej kommer i tillfälle att ftudera de Timanfka Samojedernas munart, fom, för att dömma af folkets ifolerade läge, torde vara renare, än de Kaninska med Ryssar blandade Samojeders. I Puštofersk borde jag inträffa i Januarii månad, emedan de Bolshe-Semelfka Samojederna då wiſtas i denna nejd. Från Puštoferfk fkulle refan vidare fortfättas till Tshjulma och Ishma. Fat tar jag det beflut att från Puštoferfk i början af Junii med fiskare-båtar förfoga mig till Waigats, då kommer⁶¹³ jag

icke till Kolwa, som jag annars af flera skäl önskade besöka. Men om jag åter besluter mig att öfwer Ural förfoga mig till Sibirien eller ock att beföka Permska Guvernementet, få ligger Kolwa mig wid vägen. Men jag hvarken kan eller vill besluta någon ting få långt i framtiden. Blott det tror jag mig med säkerhet kunna redan här bestämman, att Puštofersk blir mitt första mål. Men emedan jag troligen icke en gång i Mesen kan förutläga, huru länge jag kommer att wistas i Puštofersk, torde det wara lämpligast, att H^r Collegii-Rådet adresserar sina bref på Mesen, dit jag tid efter annan kan fända min adress. Denna åtgärd synes vara få mycket nödvändigare, som enligt Archimandritens uppgift ingen ordentlig postgång äger rum emellan Mesen och det Petshora-gebietet. Posten fortskaffas från by till by och expedieras blott då officiella angelägenhet sådant fordra.

Om tryckningen af mina uppsatser i Petersburgska Wetenskaps Akademiens Handlingar kan det väl ej blifwa fråga, då uppsatserna äro skrifna på Svenska och jag omöjligen kan flita mig lös från mina Samojediska studier, för att öfwerfatta dem på latin. Dessutom har jag varit betänkt på, att för detta ändamål med tiden affatta en afhandling i Samojediskan af mera populär och omfattande art, t.ex. om flätkapen emellan den Samojediska och Finnska folkstammen, om den kan upptäckas genom vidsträcktare studier af Samojedernas⁶¹⁴ språk, mythologie m.m. En sådan afhandling torde ock tjena mig till någon flags recommendation hos Akademien, som ej lär⁶¹⁵ fästa någon vikt wid philologiska⁶¹⁶ ämnen af en få speciell beskaffenhet, som jag i mina närvarande uppsatser behandlat. Dock anhåller jag, att H^r Collegii-Rådet vid tillfälle underrättar mig, om någon färskild vikt ligger wid en sådan sjelfrecommendation, hwarom jag äfven från andra håll blifvit erinrad. Jag skall då bjuda till att få ihop någon ting, få påkostande det än vore, om jag nödgades lösrycka mig från Samojediskan i närvarande tidpunkt, då jag ju håller på att bryta mig in i språket.

Ehuru obefogad att ännu yttra någon mening om förwandtskapen emellan Finnar och Samojeder befarar jag dock ganska mycket, att dessa begge folk ej tillhöra samma

- 614 *Samojedernas språk* || språket
 615 *lärer* || torde
 616 *philologiska* || några [några]

- 617 *en* || ~ wiss
 618 *i* [...] *ord* || i ord
 619 It is slightly unclear whether Castrén really did mark an apostrophe between the w and e or not.
 620 In this passage Castrén presents for the first time lexical comparisons between Samoyedic and the Finno-Ugric languages (Finnish, Saami, Mari). Although he is still hesitant about the possibility of a relationship between these languages, some of his comparisons are actually correct – more specifically, those involving the Finnish *isä*, *nimi*, *puu*, *luu*, *tunnen*, *panen*, *polvi*, *kala*, and *elän* and the Saami *bealli*. Many other comparisons are mistaken, however, which is understandable in view of the fact that at this time he was only familiar with a few dialectal fragments of a single Samoyedic language, Tundra Nenets. (JJ)
 621 See also Castrén 2019b: 709–710. (TS)
 622 Consul Roussaties has not been identified.

ftam, huru widfräckt ordet äfven tages. Wisferligen gifwes en⁶¹⁷ öfwerensstämmelfe språken emellan i den allmänna språkbyggnaden, men denna öfwerensstämmelfe låter dock ej uppvisa fig i allmänna lagar, än mindre i⁶¹⁸ enfkildta ord och ordformer. Af 3 a 4000 ord, dem jag redan upptecknat, har jag hitintills blott funnit 40 a 50 beflägtade, om man annars kan antaga, fåsom jag på goda fäl förmodar, att äfven fådana ord, som *Num'ah* och *Jumala* (*Juma*, Tscherem[issiska] – *la* utgör en vanlig, ehuru ej personell ändelse), *nise'äh* och *isäh*, *nim'oh* och *nimi* (имя), *pe'äh* och *puu*, *le'äh* och *luu*, *beäleh* och *puoli* (*bælle*, Lapp[ska]). Mera i ögonen fallande är likheten emellan *pihih* och *piha*, *paeh* och *paafi* (G[enitiv] *paaen*), *ameam* och *imen*, *anoh* och *w'eneh*⁶¹⁹, *paryam* och *pargam* i Lappfkan (*pyrin*), *tundam* och *tunnen*, *pangam* och *panen*, *puulih* och *polwi*, *haleh* och *kala*, *jileäm* och *elän*, *jaleh* och *valo*, *la<'a>tah* och *lauta* l. *lattia*, *njallau* och *nielen*, *waewoh* och *waiwainen*, m. m. Dylika likheter bevisa dock i och för sig intet, då man tager i betraktande, att Samojederna lefvat omringade af Finska stammar och lätteligen kunnat upptaga ord från deras språk.⁶²⁰ Af den fräppanta likheten i utfeendet emellan Samojeder och Kalmucker kunde man komma på den tanken, att dessa folk äro beflägtade, och att Samojederne möjligtvis bilda en öfvergångslänk emellan den Finska och Mongoliska rācen.⁶²¹ – I anledning här af önfkade jag weta, om någon Grammatik finnes affattad öfwer det Kalmuckiska språket. – Upptagen af tusenfaldiga refe-beftyr måste jag härmed fluta desfa flarfwigarader. Mitt Ryska namn är Матвей Христіанович<ъ> och om Herr Collegii-Rådet ärnar fkrifwa på Mefen, är ingen post-reftant af nöden. De af H^r Collegii-Rådet utlagda 25 Rubel medfölja. Med fann högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Çollegii-Rådets

Archangelsk

den ½₁₃ November 1842.

ödmjukaſte tjenare

M. A. Çastrén.

P.S. Conful Rousfaties⁶²² har godhetsfullt åtagit fig att till Herr Collegii-Rådet affärda en wäſka, som utom de Lappska böckerna innehåller en remiss till Finland.

58

**Arxangel'sk, 1/13 November 1842,
to Alexander Armfelt**

KA 602:4b.1

Högborne Herr Grefwe, Minifter Stats Secreterare och Riddare af flere höga orden!

För några årtionden tillbaka woro Finnarne för större delen af det civiliserade Europa en nästan till namnet okänd nation. Arkenholtz's⁶²³ lärda ftrider i Tyskland hade förvärfwat densamma endast en efemär ryktbarhet. De mäktiga nationerna aktade för ringa att från sin höga politiska ståndpunkt blicka ned på ett folk, som wanligen kämpat i främmande leder, som ej fträckt sina eröfringar utöfwer nordens ofructbara klippor och ej wunnit andra, för werldshistorien wigtiga fegrar, än den öfwer en jernhård natur. Sjelfwe obekanta med en fålunda förwärfwad feger förstodo utlänningarne ej att uppskatta det flags hjeltemod, som förmått twinga till odling Finlands, hela det nordliga Rysslands och Skandinaviens wildmarker, hvilket allt är ett werk af den Finska idogheten. Det som i fednaste tider förmått fästa utländska wetenskapsmäns uppmärksamhet wid Finska folket, är den af stora auctoriteter understödd förmodan, att hela den Europeiska och möjligtvis äfven den Asiatiska Norden i fordnade tider warit befolkad med Finska stammar, bland hvilka tilläfwentyrs flere stått i nära politiskt sammanhang med hwarandra och i det rika Scholmogor haft sin föreningspunkt. Sedan denna hypothes en gång blifwit bragt å bane, alltrade den snart flere andra. Så yrkade, i grund af anställda språk-underfökningar, den werldsberömde Profesfor Rafk på Finnarnes förwandtskap med alla i det norra Asien och Amerika bofatta folkslag, ja äfwen med hela den Finsk-Tatariska,

623 Castrén means the politician and historian Johan Arckenholtz (1695–1777), librarian of the Margrave of Kassel in 1746–1766. While in Germany he published the four-volume work *Mémoires concernant Christine, reine de Suède* (1757–1760), which led him into conflict and polemic with several scholars, including Ludvig Holberg (1684–1754) and Voltaire (1694–1778). YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=5234>. Carlsson 2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/8777>; Utterström 1942a: 122. (TS)

Mongoliska och Mandschuriska stammen. Häfdatecknare hafwa åter i fednaste tider fökt ådagalägga, att de Finska folkflagen, <ehuru> talrika och widtutbredda, likwäl i äldre tider warit hufwudsakligen concentrerade å ömfe fidor af den Uralska bergskedjan och här haft till bestämmelse att skydda Europas cultur emot anfall af inträngande wilda horder. Sålunda har det Finska folket, dess utfräckning och frändskap med andra stammar, dess äldre öden och werldshistoriska bestämmelse blifwit ett allmänt vetenskapligt, i fjelfwa Germanien med intresse omfattadt problem. Att lösningen af detta problem, när den en gång kan tillwägabringas, skall medföra både för historien och philo[lo]gien de allra viktigaste resultat, är obefridligt. Men utan afseende å dessa resultat, som här nu blott kunna anas, stanna den litterära werlden hos Eders Erlaucht i den ej ringa förbindelse för det Eders Erlaucht tackts med wälwilja omfatta dess intresen och genom Sitt mäktiga inflytande utwerkat ett understöd till utredandet af ett för wetenskapen maktpåliggande ämne. Min ställning såsom samhälls-medlem och wetenskapsidkare⁶²⁴ är alltför obetydlig, för att jag skulle fördrifta mig, att i egenskap af någon slags representant för wetenskapen till Eders Erlaucht frambära en tacksamhetsgård för det hägn, som Eders Erlaucht genom denna handling wifat wetenskapen. Jag befarar mig till och med hafwa öfwerträdt molestiens gränser, då jag åtlydt den inre stämman, som mäktigt manar mig att för Eders Erlaucht nedlägga min enskilda tackfägel för den oförtjenta ynnest, som mig wederfarits, då Eders Erlaucht tillåtit mig blifwa ett verktyg till redande af ifrågawordne dunkla och invecklade ämne. Härwid förekomma i fanning ganska många swårigheter, som ingifwa mig en grundad fruktan att ej kunna tillbörligen utföra det wärf, Eders Erlaucht mig anförtrott. Men allt hwad en redlig wilja förmår, hwad mitt andliga mått mäktar med, allt detta lofwar jag ärligt uppfylla, och de yttre swårigheter, som äro förknippade med mitt förslag,

fkola ej afskräcka mig att raftlöst sträfwä till målet. Många af desä fwårigheter äro afböjda genom det fäkerhetsbref, hwaraf jag jemwäl genom Eders Erlauchts ynneftfulla omsorg komma i befittning. Täcktes Eders Erlauchts nödigt upptaga, att en ringa man, oerfaren wid lifwets yttre förhållanden endaft i följe af en oemotftåndlig inre kallelse, djerft, för denna mångfaldiga ynneft och bewågenhet till Eders Erlauchts fram-bära fin warma tackfägelse.

Med djupaſte wördnad har jag äran framhärda
Eders Erlauchts

ödmjukaſte tjenare
M. A. Caſtrén

Archangelsk d. $\frac{1}{13}$ November 1842.

625 *lemna* || meddela
 626 *içke* || famt

59

Mezen', 5/17 December 1842,
 to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 4 January 1843.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Emedan den relation angående planen för min Samojediska refa, som jag från Archangelsk hade äran meddela Herr Collegii-Rådet, ej var få noggrann och bestämd, att Herr Collegii-Rådet dermed kunnat vara tillfredsställd, vill jag nu vid afrefan från Mesen lemna⁶²⁵ Herr Collegii-Rådet mera tillförlitliga underrättelser om mitt beslut rörande begynnelsen af nämnda refa. Att Puštofersk under winter-månaderna bäst egnar sig för Samojediska studier, derom har jag nu fullkomligen öfvertygat mig. Ty först och främst uppehålla sig de Bolshesemelska Samojederna i denna trakt icke blott hela Januarii månad, såsom man i Archangelsk hade berättat för mig, utan ända till slutet af Mars, ehuru wisserligen en del redan i Februarii månad skall draga sig upp åt Ural. Vidare är jag här i tillfälle att anföra jemförelser emellan den Bolshfemelska samt den Kaninskt-Timaniska munarten, emedan Petschora-floden utgör gränsen emellan de Timanska och Bolshfemelska tundrorna. Då likväl Samojederna omkring Puštofersk öfverhufvud skola vara fvaga i Ryskan, blir det för mig en nödvändighet att dessförinnan väl initiera mig i Samojediskan, icke⁶²⁶ blott för theoretiska ändamål, utan äfven till praktiskt bruk. Icke dessto mindre hoppas jag i början af Februarii enligt nya stilen kunna inträffa i Puštofersk. Hit affärdas posten från Mesen tvenne gånger hvarje månad, men den går icke raka vägen öfver tundran, utan skickas först till Usttsylmsk, och derifrån vidare till Puštofersk. Jag bidar således inga underrättelser från Herr Collegii-Rådet före min ankomst till Puštozero. Här dröjer jag fannolikt intill slutet af Mars eller början af Aprill, och fortfätter derpå enligt Herr Coll. Rådets proposition refan till Usttsylmsk och Ishemsk. Längre sträcker sig ej min rese-plan och det

fynes icke heller wara wärdt att grubbla alltför långt in i framtiden, hellst jag af egen erfarenhet lärt inse, att vidsträckta refe-spekulationer fällan låta realifera sig.

Emedan det här i Mesen faller sig olägligt att äflas med Samojediska studier, har jag nu uppehållit mig omkring 14 dagar i Somsja by, 40 verst norr om staden. Dock wille det ej ens här bära sig rätt väl med faken, emedan i byn fanns en kabak, hvilken Samojederne ällfkade vida mera, än min studer-kammare. Derföre har jag beslutit att ännu denna dag anträda refan till Nes, hvarest de Kaninfka Samojederna hafva en kyrka, men ingen krog. Här ärnar jag dröja några veckor och federmera fortfäta min färd till de Timanfka Samojedernes kyrka i Pjosja by, 250 verst från staden Mesen. Från Pjosja framåt eger jag godt tillfälle att praktisera med Samojediskan, emedan den Timanfka tundrans Ryska befolkning med nämnda by näftan alldeles upphör.

I går erhöj jag från Helfingfors den fägneffamma underrättelse, att en Student, vid namn Fieandt⁶²⁷, funnit sig hågad att följa mig under vintern och nästkommande sommar på min Samojediska refa, samt biträda mig med ett och annat, som mera beror på yttre observation. Han skall ega privat förmögenhet och univerfitetet skall dessutom hafva bifallit till hans begäran, att under refan få blifva i åtnjutande af sitt stipendium. Troligen upphinner han mig i Nes, 100 verst från Mesen.

Här kan jag ej underlåta att nämna ett par ord om den underbara trollkraft, som innehålles i den af Herr Coll. Rådet mig utverkade recommendationen. Wederbörande öfverhopa mig med en välvilja och tjenstaktighet, som en ringa Literatör troligen i intet annat land på jorden får erfara. Sjelfva den Archangelska Civil-Guvernören har på fednare tider varit lika flösande med sin ynneft, som han i början var karg derpå. Han har bland annat kallat mig till Corresponderande Ledamot af den Stati[s]ka⁶²⁸ Comitetten i Archangelsk, lofvat på min tillstyrkan låta anställa gräfningar på holmen Kurostroff⁶²⁹ nära Kolmogor, hvarest Tschuderna enligt traditionen haft sin begravningsplats. Här förmodas äfven Bjarma-templet hafva stått. – Nämnda Civil-Guvernör är nu i Mesen, och jag fick den

627 The student Robert Mauritz von Fieandt (1821–1890), enrolled in 1841–1842 in the Savo-Karelian Student Nation, later provincial agronomist in Tavastia, was going to follow Castrén as his assistant and to carry out his own natural-scientific research, as well as to study the Russian language in the northern parts of the empire. He received the required permission from the university chancellor, i.e. Carevič Aleksandr Nikolaevič, but because the application period for the university's travel grants had already run out, he did not get funding for his journey. YOM 1640–1852: <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=15823>; Castrén 2019b: 569. (TS)

628 *Statistika* || Ar[changelsk]

629 *Kurostroff* || Kuropolk

- 630 Tundra Nenets *tadyebya*
'shaman'. (JJ)
631 See esp. Castrén 2019:
625–627.
632 *för* [...] *fkull* || jag ej kunde
633 *uppkastat* || upprest
634 *boningar* || boftad [boftä-
der]
635 Mscr: Sirjänerna

nåden att i går fitta hos honom in på natten och öfverfatta Samojediska fånger och fagor af mythiskt innehåll, dem jag antecknade under min vistelse i Archangelsk. Han ville genom trycket meddela några bland dem för den Ryska publiken. I dag kallade han mig åter till sig för att åfkåda, huru de Samojediska Tadibeerne⁶³⁰, dem han efterkickat från kringliggande trakter, handtera fin trolltrumma och för öfrigt utöfva fin konst.

Ytterst vill jag omnämna, att det lyckats mig i trakten af Pinega uppdaga de mest ögonfkenliga fpår af Tschuder i invånarnes feder, bruk och lefnadsfätt.⁶³¹ Skada, att för⁶³² årstidens fkull ingen gräfning lät verkställa sig i en mängd kurganer, som finnas några verst från staden och fägas innehålla Tschuders begrafna fkatter. Somliga veta berätta, att Tschuderna i desfa kurganer begrafvit både sig fjelfwa och fina fkatter; ännu andra hafwa fett en låga från dem uppstiga. De motsvara således fullkomligt de i Finland få kallade *Aarnin haudat*, och den historiska grunden för anförda berättelser är sannolikt den, att Tschuderna verkligen uppkastat⁶³³ en hög öfver sina döda samt försett dem med någon ammunition. Den fedda lågan eller de fosforidiska ämnens antändning tjenar till stöd för min mening om desfa kurganers ändamål. Men utom dem omtalas ännu ett annat flag af jordhögar, som fägas vara Tschudernas nedramlade och under tidernas lopp med jord bevuxna boningar⁶³⁴. Sådana finnas här i trakten af Mesen, men i synnerhet veta Samojederna förtälja om slika minnesmärken, och jag hoppas i nästa sommar komma i tillfälle att se och underföka dem. Då det är en afgjord sak, att Tschud hos Ryssarne är en allmän benämning för flere finska stammar, skall det blifva intressant att hos [Sirjänerna]⁶³⁵ erfara, om ej flere i Archangelska Guvernementet brukliga ord, uttryck och ortsnamn kunna förklaras ur Sirjänskan. För öfrigt måste jag hos Herr Collegii-Rådet anhålla att vid möjligen sig yppande tillfälle få Herr Collegii-Rådets afhandlingar åt detta håll. Med djupa öaktning har äran framhärda

Högädle Herr Collegii-Rådets

Mesen d. 5/17 December 1842.

ödmjukaste tjänare
M. A. Castrén.

60

Mezen', 5/17 December 1842,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:257–266

Received on 7 January 1843, replied to on 9 February. The letter crossed in the post with Rabbe's letter of 15 December 1842, SLSA 1185.1.

Publication (incomplete): Castrén 1843a; basis for Castrén 1852: 186–194 and Castrén 2019b: 412–422.

636 *mörka* || *dystra*

637 Count L.A. Perovskij, Minister of Internal Affairs. See note 608.

Heders Broder!

Wid min återkomst i går från Somsja by till staden Mezenj hade jag fågnaden mottaga dina tvenne mig hjertligen välkomna fkrifveller med thy åtföljande 1000 Rubel Asf[ignationer] samt den glada underrättelsen, att en liber Studiosus omfider beslutit sig för resan till Njentsernes dystra land. Otvivvelaktigt skola de mörka⁶³⁶ Gubbarnes knaggliga affärer vinna derpå, och ehuru väl jag fjelf ännu ej kunnat rätt förlika med det Samojediska fläktet, hoppas jag dock, att man äfven hos dem skall kunna upptäcka wackra egenskaper, och då går tiden lätt och ljuft. För att tala uppriktigt, har jag redan för min del kämpat ut den af alla plågor odrägligaste – den som med ett träffande ord på Ryska kallas *скука* (Langweile), men det är i hvarje fall angenämare att hafva en reskamrat, i synnerhet om han har lust, håg och förmåga att äflas med litterära fysfelfättningar.

Du frågar mig, hvad verkan Thessleffs bref haft på vederbörande. Det är verkligen besynnerligt, att hvarken Civil- eller Militär-Guvernören nämnde ett ord om denna rekommendation. Deremot sade sig Civil-Guvernören i grund af en befallning från Perowsky⁶³⁷ hafva utfärdat memorialer till samtliga Gorodnitser och Ispravniker i Guvernementet att efter yttersta förmåga befrämja min refa. Af General- eller Militär-Guvernören erhöll jag *podoroshna*, открытый

- 638 *wi* || på tu man hand ~
 639 *nationen* || bördén
 640 Russia was divided into 69
 governorates. The ecclesi-
 astical administration con-
 sisted of the Holy Synod and
 its *оверъ-прокуратура*, the
 Ministry of Religious Af-
 fairs and Public Education,
 and parishes with their local
 consistories. Проскурякова
 2004: 325–326; Цыпин
 2004: 217–218. (TS)
 641 *i hvars närhet* || hvarest

листъ af Civil-Guvernören och Erke-Biskopen, hvil-
 ken fißtännde dessutom inviterade mig på en mid-
 dag, hvarvid *wi*⁶³⁸ undfägnade oss med likörer och
 madera i runda sex timmars tid, hvarefter det började
 blifva oss svårt att lemna bordet. *Wi* beplägade oss på tu
 man hand, sjelfva betjenterna blefvo aflägsnade, Erke-
 Biskopen frambar pirogerna. Denne Archi-Episco-
 pus är Pollack till nationen⁶³⁹ och den libera[la]fte
 bland alla världens Biskopar. Han lofwade, få vidt på
 honom ankom, befordra alla Lappar och Samojeder till
 himmelriket, få snart de bekände Gud, Frälsaren och
 fjälens odödlighet; han trodde äfven, att vår Herre icke
 gjorde anspråk på några större kunskaper. Vidare sade
 han sig hafva hemfållt till den Hel[iga] Synodens be-
 pröfvande, om det ej kunde tillåtas Samojederna, att äta
 rått kött, dricka renblod och förtära förtäde renar. Med
 desfa concesfioner hade han lofvat inan kort göra alla
 Samojeder till goda Chriftna, men Synoden har ej bifal-
 lit till hans begäran. Bispens liberalitet visade sig äfven
 deri, att han gjorde korstecknet för min Protestantiska
 varelse ej blott i fyllnaden, utan hvarje gång jag kom
 och gick; jag fick således den nåden att kysa hans heli-
 ga hand. – Jag vet ej, om det skett med hans liberala be-
 gifvande, att man vid Samojedernes omvändelse först
 fyllt gubbarne med brännvin och sedan med vatten in-
 tagit dem i Herrans församling. Eller måhända var det-
 ta ett skämt af Proto-Hierejn i Mesenj. – Ännu ett ord
 om den Archangelfka Civil-Guvernören. Vid min afre-
 sa från Arch[angelsk] tillfickade han mig ett fåteligt
 och min ringa person högst smickrande kallelse-bref
 till Corresponderande medlem af en på Kejsarlig be-
 fallning der inrättad Commité, som har för ändamål,
 att ”samla tillförlitliga och noggranna upplysningar om
 allt, som rörer Guvernementet.” Hvilken ära!⁶⁴⁰

Jag nämnde, att jag i går återkom från Sjömsja
 by, som ligger 40 verst norr om Mesenj. Denna lilla ex-
 cursion företog jag i hopp att der ega bättre tillfälle att
 ftudera Samojediska än här i staden, i⁶⁴¹ hvars närhet

jag omöjligen kunde finna ett för mitt ändamål lämpligt fubject, d.v.f. en person, som kunde gå förbi en kabak, utan att vika derin. Tyvärr var det ej bättre⁶⁴² i Sjomsja. Jag tog i min fold den⁶⁴³ nyktrafte perfon, som fanns, men äfven han var, enligt vårt fätt att betrakta faken, en fyllhund. Sedan försökte jag med en Samojedinna, men äfven hon kunde ej hålla sig nykter en enda dag. Slutligen lejde jag en usel, utarmad tiggare, som omöjligen kunde bestå sig ett rus; denne var åter få lat, att han⁶⁴⁴ ej lät omaka sig till att anfränga sin tanke-kraft det ringaste. Nu tog jag min tillflykt till mina papper, uppkallade från krogen alla⁶⁴⁵ Samojeder, lät dem förnimma innehållet af mina documenter samt⁶⁴⁶ alla ålade dem att välja mig en ordentlig person till läromästare. Werkligen fätte man sig till råds, och valet föll på en samma dag från Kanin Nos anländ Samojed. Personen efterskickades, men han gjorde sig sjuk, lade sig på golfvet, våndades och klagade, bad och bönföll, få att jag af idel leda absolverade honom. Kort derpå fåg jag mannen ligga full på backen. Det var med ett ord omöjligt att i nejden af Somsja finna en Samojed, som kunnat hålla sig nykter, och i medvetande af sitt fyndiga begär undandrogo de sig enhvar ett åliggande, som de ej mäktade uppfylla. Under fådana förhållanden nödgades jag gripa till den yttersta utvägen och till min studer-kammare utvälja en närbelägen Samojed-tsjum, som beboddes af tiggare. Här kunde det naturligtvis ej blifva fråga om noggranna språk-observationer, emedan man under larmet af skrikande barn, gnällande hundar och vindars tjut omöjligen kan gifva akt på alla finheter i språket och det få mycket mindre, som Samojederne skena öfver accentlösa stafvelfer med den snabbhet, att man med den spändaste uppmärksamhet i ett mindre bullersamt fällskap ofta ej mäktar med örat uppfånga dem. Härtill kom ännu, att nämnda Samojeder voro något förryfkade och språket förderfvadt. Emellertid vandrade jag träget alla dagar till tsjummen, till dess ett litet äfventyr afskräckte mig

- 642 bättre i Somsja || bättre
 643 den [...] person || den nykt-
 raste
 644 han || jag
 645 alla || samtliga
 646 samt [...] välja || och skaffa

från desfa promenader. Såfom du troligen har dig be-
 kannt, är den nordliga delen af Mefenfka kretsen ett
 flackt, fkgölöst, kärruppfyllt land. Redan i trakten
 af Mesen utbreda sig för ögat omätliga slätter, fom af
 Rysfarne kallas *tundra*. Detta ord är utan tvifvel det
 Finfk-Lappska *Tunturi* och betecknar här (märkvärdigt
 nog) ett kärr, hvarå renmosfa växer. I Lappland väx-
 er mosfa på fjällen, det öfriga landet består af fanka
 kärr. Här i Mesenska landet träffas renfödan på fjelfva
 kärren, der de nemligen bestå af något folidare ämne.
 Fasthåller man sig vid den oekonomifka betydelsen af
 ordet *tundra*, få finner man det förklarligt, huru det
 klangfulla ordet *Tunturi* med sitt fublma begrepp af ett
 fkyhögt fjäll kunnat nedplattas till det ringa fägande
tundra och missbrukas till att beteckna det lägsta och
 fimplaste på jorden. – En *tundra* i ordets flacka bety-
 delse utgör nejden kring Somsja. Det är Hvita Hafvets
 botten, fom här vifar sig i hela sin nakenhet. Att fjelfva
 detta haf från vestra fidan begränsar Somsja-landet,
 tjenar ej till att förminfka kalheten, ännu mindre att
 hindra de bångftyriga vindarne att öfva sin æoliska
 harpolek. En lugn dag hör i Samojed-landet öfverhuf-
 vud till de få kallade *res raræ*. Det är troligen för de
 fkarpa vindarnes fkull, Samojeden finner sig nödfakad
 att bära mera plagg än Lappen. Han är i afseende å
 klädedrägten en Lapp *in dupplo*, bär på sig en tvåfalld
 af pälfar, mösfor, stöflor. Sjelfva hans kåta är fam-
 manfogad af dubbla renhudar. Sommartiden gör han
 sig tält af näfver, fom till och med vindas fyrdubbelt
 kring tältets stänger. Fattigt folk måfte äfven vinter-ti-
 den inskränka sig till fistnämnda flags boningar, och
 få befcaffadt war äfven det tält, hvari jag tog Samo-
 jedifka lectioner. Jag hade just lärt mig att till Samo-
 jedernas nöje uttala orden: *tanfer Numgana* (det är
 oväder hos Gud), då i fjelfva verket ett förfärligt ovä-
 der lät förnimma sig. Tältet brakade, fnön yrde derin
 genom springorna och rökhålet, tjär lampen fläcktes.
 Samojederne drogo sig under fina fällar; jag begaf⁶⁴⁷

mig till mitt logis. – Ehuru du ej frestat windarna på en
 Samojedisk tundra, lærer du dock hafva förvärfvat dig
 den erfarenhet, att man i storm och yrväder har fvärt
 att andas, hålla ögonen öppna och stå rätt på benen.
 Desfa olägenheter förmådde mig att tid efter annan
 vända ryggen åt vinden, för att skaffa mig litet and-
 rum, rengöra⁶⁴⁸ ögonen och hvila mig efter den öfver-
 drifna ansträngningen. Men utom det att vädret blåste
 lika från alla håll, blef jag under desfa fvingningar yr i
 hufvudet och förlorade kursen. Jag behöfver ej skildra
 min belägenhet, ty du kan lätt föreställa dig, huru man
 är till mods, då ödet behagar leka blindbock med en
 fattig fyndare på ett fådant ställe och i fådan väderlek.
 Jag hade nyligen läst Karamsins qvåde om de i yrväd-
 ret danfande Bjesarne (Бѣсы), och verkligen föreföll
 det mig, som öfvade de onda andarne här sitt narrspel.
 Denna bestialiska fantasie ftegrades yttermera genom
 en tung⁶⁴⁹ flämtning, som jag⁶⁵⁰ tyckte mig förnim-
 ma efter några minuters mållös vandring. Jag trodde
 mig böra anställa detta spöklika fenomen en noggran
 bekikning, och härvid uppdagades, att en Samojed hvi-
 lade sina uttröttade renar tätt invid mig. Jag gaf mig
 tillkänna genom ett куда? Въ питейный домъ (på
 krogen), fvarade en trygg flämma. Här på presentera-
 de jag mig såsom en refande Tshinovnik och inledde
 med Samojeden ett samtal, hvarvid det fogade⁶⁵¹ sig,
 att jag bland annat sporde honom antalet af hans renar.
 Detta uttolkade han med sitt misstankfamma Samojed-
 finne så, som skulle jag hafva lust till hans oxar. Den
 arma mannen började bedja om barmhertighet, blot-
 tade hufvudet och tryckte sin panna tre gånger i den
 drifva som höljde mina stöflor. Å min fida lofvade jag
 ej blott lemna hans renar oantastade utan äfven und-
 fägna honom med en sup, om han skjutsade mig till
 byn. Vid ankomsten till mitt logis erfor jag, att Civil-
 Guvernören från Archangelsk anländt till Mesenj och
 skickat efter några Samojediska Tadibeer, som skulle
 visa sina konster för Hans Exc[ellens]. Detta var för

- 648 *rengöra* || <-->
 649 *tung* || 1. stark || 2. stark, tung
 It is not completely clear
 whether Castrén has struck
 out the word *stark* or not.
 650 *jag* [...] *mig* || *lät*
 651 *fogade* || *blan[d]*

- 652 *förespådde* || visade
 653 *fem* || <sex>
 654 *innehåll*. || innehåll,
 655 Pythagoras (582–496 BCE),
 the Greek philosopher
 and mathematician. Cast-
 rén, P. – Pietilä-Castrén
 2000: 474–475. (TS)
 656 *fkulle* || finge
 657 *resonera, att* || resonera. I
 synnerhet

mig en ny bevekelse-grund att öfvergifva Somsja och förfoga mig till staden, ty jag hoppades med fäkerhet blifva inviterad till representationen. Ockfå fvek mig ej detta hopp. Jag kommer just nu från tsjummen, der Tadibeen dundrade med sin trumma och förespådde⁶⁵² H[an]s Exc[ellens']s tillkommande öden. Hvad Guvernören ej infåg, undgick icke min uppmärksamhet, nem-[igen] att Tadibeen behandlade sin fak såsom railleri. Ceremonien förtjenar derföre icke att vidare omtalas, men det kan jag ej lemna oomnämnt, att jag gifvit den förnämfta Tadibeen 1. Rub[el] S[il]f[ve]r, för att han efter fem⁶⁵³ dagar fkall visa mig en bättre representation i sin tsjum på Kaninska tundran samt tillika låta mig anteckna sina trollqväden. Slika faker har jag redan bjudit till att samla, och sista natt måste jag vaka hos Guvernören samt för honom öfverfatta några fånger och fagor af mythiskt innehåll.⁶⁵⁴ Han lofvar genom trycket meddela dem för det Ryska publicum och jag fkall ej heller underlåta att från Puštofersk tillfända eder några profbitar.

Det måste hafva väckt din förundran, att bland de otaliga bref-lappar, hvarmed jag på fednare tider öfverfallit dig, intet enda innehållit något om den fak, som nu är och en tid bortåt redan varit min hufvudsak, jag menar naturligtvis Njentfernes föraktade tungomål. För denna tyglåtenhet gifves dock ett det mest aktningvärda fkäl i verlden; den grundar sig på den gamla läran: melius tacere, quam male loqui. Om jag icke irrar mig, hade äfven den store mästaren Pythagoras⁶⁵⁵, bland andra wackra förefkrifter, för sina lärjungar stadgat den lag, att de under sin första lärotid ej fkulle⁶⁵⁶ få yttra någon mening utan först genom en grundlig, fjelfständig, inom sig sluten meditation bringa sina åfigter till mognad. För denna förefkrift har jag alltid hyt en djup respect, hvilken i samma mon tilltagit, som jag erfarit, att menniskorna i vår moderna tid läras mindre till att tänka, än att resonera,⁶⁵⁷ att vetenskapen ej fällan betraktas antingen fåsom en hygglig

galanteri-vara, eller en loflig födkrok. Särdeles har händelfen på fednafe tider⁶⁵⁸ så ofta fört mig tillsammans med mennifkor af den Anti-Pythagoreiska, för att ej fåga: Anti-Christna Confesfionen, att jag af idel ekel för allt ytligt resonerande ej kunnat och ännu ej kan meddela dig något af min Samojediska språk-lärdom. Deremot fkulle jag hafva lust att förtälja ett och annat om de gamla Tshuderna få väl enligt gängse traditioner, fom i⁶⁵⁹ grund af den likhet i feder och lefnadsfätt, fom eger rum emellan innevånare i Pinegska kretsen och våra Finska bönder; men emedan min refa är oåterkalleligen beramad till morgondagen, måste historien om T[s]huderna uppskjutas till "nästa gång", hållft jag framför allt är fkyldig att nämna ett par ord om Coфia Кириловна Громова⁶⁶⁰. Så heter Polismästarens Fru i Pinega, hvilken med fkäl anfes för den yppersta Fru i⁶⁶¹ kretsen. Folket berättade, att hon ej blott var moder för fina egna 6 välartade barn, utan för en hvar, fom behöfde en moders huldrika vård. Widare fades hon ock vara de fjukas tillflykt famt förstå att af⁶⁶² hvarjehanda örter, hvilka hon fjelf famlar om fomrarne, tillreda enkla och välgörande läkemedel. Men meßt prisades hon för den trefnad, fom hon genom fina husliga dygder förmått fprida ej blott i staden Pinega, utan äfven på landsorterna. Sålunda har hon infört trädgårdskötsel i Pinega famt genom sitt exempel och fina goda råd want allmogen vid potatis-odlingen. Att boskaps-fkötfel[n], fom annorftädes i Guvern[ementet] vanvårdas, i trakten af Pinega bedrifves med omsorg, äfven detta skall till en del vara hennes verk. Det lopp ett fqvaller i Pinega, att hon äfven var den verkliga Gorodnitfen i staden, och detta till allas nöje. Hvad mig beträffar, var jag till alla delar belåten med hennes åtgärder. Ty det är egentligen henne jag har att taça för de rikhaltiga upplysningar, jag i Pinega erhöß om de antidiluvianska Tfhuderne. Hon hade fjelf under fin långvariga viftelse på orten förnummit mycket om detta hädangångna flägte, och dessutom fatte hon fina Polis-Betjenter i rörelse för

- 658 *tider* [...] *fört* || *tider* fört
 659 *i grund* || *i synnerhet*
 660 Pro Громова. Born Hedvig Sophia Lencqvist (b. 1791). For more detailed information and references, see Castrén 2019b: 414. (TS)
 661 *i kretsen* || 1. ~ || 2. i <d--> ~
 662 *af* [...] *örter* || *hvarjehanda*

- 663 *en [...] husmoders* || *en husmoders*
- 664 Erik Lencqvist (1719–1808) was a pastor at Orivesi and also known as a historian and collector of folk poetry. His third wife, Amalia Sofia Silfversvan (d. 1805), was the mother of Hedvig Sofia Lencqvist (b. 1791). She was married to Sergeant-Major Israel Hemanus (1785–1818) in 1807. KA Orivesi, parish records 1790–1795: 170, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=24827982>; YOM 1640–1852, <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkelihenki.php?id=11377>; KA Orivesi, lists of married persons 1807, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6428834>, but fled with the Russian officer Gromov, her future husband, during the Finnish War (the Russo-Swedish War of 1808–1809). Laasonen 2000, <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/2473/>. (TS – JJ)
- 665 *hade gift* || gift
- 666 *i* || och ~
- 667 Klara Johanna Fredrika Boisman (b. Silfversvan, 1791–1872). Bergholm 1901: 157; Castrén 2019b: 622. (TS)
- 668 *nu* || mest
- 669 *fig [...] bäst* || sig bäst

att uppföka vise männer från när och fjerran. Äfven för min lekamliga varelse förjde hon med en⁶⁶³ utmärkt husmoders hela gästfrihet. Jag måste hvarje dag spisa wid hennes bord, och sedan hon dervid kommit under fund med mina fvaga fidor, lät hon vid afresan bringa till mig många rara faker. Det torde kanske icke vara öfverflödig att nämna, att detta fällfynta fruntimmer äfven vidkännes namnet Hedvig Sofia Lenqvist och är dotter till framledne Kyrkoherden i Orihvesi, Theol[ogiae] och Phil[osophiae] D[octo]r Eriç Lenqvist⁶⁶⁴. Likfom mången annan bland Finlands tärnor hade äfven hon under fista kriget fkänkt sitt hjerta åt en fegrande riddare, med honom irrat verlden kring famt flutligen funnit en friftad i det lilla Pinega. Hon fade sig ej ett ögonblick ångrat detta steg, ty hon hade⁶⁶⁵ gift sig af kärlek och federmera fortfarande älfkat sin man; i⁶⁶⁶ Finland hade döden borttryckt hennes fader och andra nära anförvandter. En kall förmyndare var hennes enda värn. Dock hade hon ej förgätit fosterjorden; hon talade om Tawaštland få vackra ord, att det började kännas mig varmt om hjertat. Namnen Silfversvan och Böisman voro henne mycket kära. Hon anförtrorde mig att framföra sin helsning till Fru Böisman på Holma gård i Orihvesi⁶⁶⁷, i fall hon ännu finnes bland de lefvandes tal. Jag pålägger dig fåsom en famvets-fak att på ett eller annat vis uppfylla hennes önskan, ty om och när jag återvänder till Finland, det ligger i Herrans hand.

Jag har med afsigt sparat till sist det, fom nu⁶⁶⁸ ligger mig mest om hjertat, nemligen min i morgon förestående resa. Med afseende å planen för densamma, har jag efter famvetsgrann öfverläggning fattat beslutet att först styra kurfen till Puštosersk, den nordligaste Ryska by i Samojedlandet, några mil från Petschora-flodens utlopp i Ishafvet. Denna ort egnar sig⁶⁶⁹ under vinter-månaderna bäst för mina Samojediska studier. Men för att du fkall vara ense med mig i denna punkt, måste jag väl nämna ett halft ord om

visfa förhållanden här i landet. – Samojederne i det Mefenska landet indelas efter tundrorna, hvarest de nomadifera i trenne ftammar: de *Kaninska*, *Timanfka* och *Bolshesemelska*. Den Kaninska tundran sträcker sig från Mesen i rakt nordlig riktning upp till Kanin Nos och Is-Hafwet⁶⁷⁰. Öster om denna tundra utbreder sig den Timanfka, fkild från den förra genom floden Pesha, fom faller ut i Ческая губа⁶⁷¹. Petschora utgör åter gränfen emellan den Timanfka, famt den omätliga *Bolshesemelska* tundran, fom sträcker sig ända till Uralska bergen. Nämnada indelning lämpar sig blott på folkets statiftiska förhållanden. I afseende å språk, felder och lefnadsfätt fkall ingen olikhet ega rum emellan de Kaninska och Timanska Samojederne. Deremot fkilja sig begge betydligt från de Bolshefemelska, färdeles hvad språket beträffar. Kaninska Samojeder hafva förfäkrat mig, att de med möda kunna förstå och förstås af de Bolshes[emelska]. Således blir det för mig en nödvändighet att jemföra ifrågavarande tvenne munarter, och jag gör det få mycket hellre, fom man genom en slik jemförelse lättare än eljest försätter sig in i språket. För denna jemförelse är jußt Pustosersk rätta punkten, ty först och främst ftöta de Timanska och Bolshefem[elska] tundrorna här tillfamman, och vidare församla sig Samojeder af fißt nämnada tundran i talrik mängd till vintern omkring Pust[o]ferfk. – En annan fcrupel är refan till denna Ishafvets ödsliga by. Den egentliga postvägen går genom färsfkildta Ryska byar till floboden Usttfilmsk, famt derifrån vidare 250 verßt uppför Petschora. Ehuru denna⁶⁷² färd vore ganska beqväm, nödgas jag dock med afseende å mitt vetensfkapliga ändamål välja den föga prisade öfver Kaninska och Timanska tundrorna, ty för att känna folket, måste man lefva bland folket. Afståndet⁶⁷³ mellan Mesen och Pustosersk öfver tundran uppgifves enligt en ungefärlig beräkning till 700 verßt. Lyckligtvis finnas under vägen några Ryska byar och gårdar, fom kunna tjena till hvilostäder och lemna tillfälle till

- 670 *Is-Hafwet* || Hvita Hafwet
 671 Correctly: Чёшская губа (Chosha Bay).
 672 *denna färd vore* || denna vore
 673 *Afståndet [...]* *Pustosersk* || 1. Vägen till Mesen öfver || 2. Vägen till Pusto

- 674 *samt* || och
 675 150 || <100>
 676 *underhållas.* || underhållas,
 677 K.F. von Willebrand
 678 *till* || afs[pisa]
 679 -37.5 °C.
 680 The Finnish Minister Secretary of State in St Petersburg, Alexander Armfelt (1794–1876). See p. 32–33.

kammarstudier. Ett fådant ställe är byn Nes, 100 verst norr om Mesen. Här hafva de Kaninska Samojederna en kyrka, men ingen krog. I Nes ärnar jag dröja vid pass 14 dagar och afbida Fieandts ankomst samt⁶⁷⁴ kontrollera mina anteckningar, gjorda enligt den Kaninska dialekten. Därifrån fortsätter jag färden 150⁶⁷⁵ verst till *Pjoshja*, der en kyrka blifvit uppförd för de Timanska Samojedernes räkning. Äfven i *Pjoshja* ärnar jag uppehålla mig några veckor, emedan jag anar, att den Kaninfkt-Timanfka dialekten här är renast. Kring Mesen är den starkt uppblandad med Ryskan, och vid Puštofersk torde den hafva upptagit flere af den Bolshefem[elska] munartens egenheter. – Från *Pjoshja* återfå ännu 4 a 500 verst till Puštofersk, på hvilken väg del ej kan blifva fråga om mycken rast. Jag hoppas fåledes hinna till Puštofersk redan i slutet af Januarii eller början af Februarii. Hit affärdas posten från Mesen tvenne gånger i månaden. Correspondensen kan följakteligen allt ännu underhållas.⁶⁷⁶ I bören adresfera edra bref въ Пустозерской слободѣ (Архангельской Губерніи, Мезеньскаго уѣзда). – Här afbröts jag af Postiljonen, som bragte mig i handom ett bref från Canutus⁶⁷⁷. Dess glada innehåll skulde förtjena ett genmäle på fläcken, men jag hoppas, att både han och broder Collan låta till⁶⁷⁸ en början afspisa sig med det ringa, jag nu hunnit meddela dig. Helfa hjertligen alla vänner från den irrande riddaren

Mesenj d. $\frac{5}{17}$ Decemb. 1842. Din redligt tillgifne
 Matthias

P.S. Såsom ett curiosum vill jag anmärka, att vi för två timmar sedan hade blida; nu visar termometern 30° R⁶⁷⁹.

P.S Till Armfelt⁶⁸⁰ har jag affärdat en epistel. Huru kall Geh[eime] Rådet Haarthman tituleras. Huru lyder det Geheime-Rådliga epithetet?

Letters written in 1843

61

**Pustozërsrk, 11/23 March 1843,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:267–270

Received on 6 May, replied to on 12 May, SLSA 1185.1.

Publication (incomplete): Castrén 1843b; see Castrén 2019b: 568–569.

681 Mscr: 1844.

682 Mercury (Mercurius), the Roman god of merchandise, merchants, and messengers. Encyclopædia Britannica Micropædia 8: 29–30. (TS)

Pustosersk den 23 Mars 184[3]⁶⁸¹

Heders Broder!

I detta ögonblick kom till mig ett flämtande ilbud, som förkunnade, att i nästa ögonblick en Mercurii⁶⁸² tjena-re skall af byns Golova med extra-post affärdas till Mesen. Hwad jag inom detta ena ögonblick hinner fåga, är knappt få mycket, som en Samojed medhinner på en half-dag. Ingen ting kan väl vara dig välkomnare, än underrättelsen derom, att jag genom Guds underbara fkiçkelfe och mina documenters allmakt vid Kaninska kyrkan erhöå ditt bref med full valuta. Från nämnda kyrka belägen i byn Nes färdades jag efter den i brefvet från Mesen angifna rese-planen och anlände den 16 Februarii *med lifvet* till Pustosersk. Orten är, fåsom fjelfva benämningen tillkännagifver, en öde mark. På miltal anträffas ej ett träd, utom dem, som Petschora hemtar till bränsle åt dem, som händelsevis vant sig att äta sin mat kokad. Widt och bredt är landet jemnt, så jemnt, som hafvets yta. Här hviner stormen utan återvändo, flundom så häftigt, att man med lifsfara

683 lider || hälle<s>
 684 de Ischemska || Ischemska

ej vågar fätta näsan utom dörren. En gång råkade jag på det djerfwa infallet att under ett oväder, häftigare än vanligt, mäta mig med vindarne. Knappt hade jag kommit utför trappan, förrän jag, lik en snöboll, slängdes mot närmaste vägg. I detta ögonblick lider⁶⁸³ min ftrupe mycken nöd, icke derföre, att jag på halft år ej tagit mig en sup, utan derföre, att man på två dygn ej kunnat bringa mig aqua vitæ från Petschora. Icke dessto mindre infunno sig i går några Samojeder i byn. Jag sporde dem om wädret på tundran. ”Gudi ware lof! man kunde se renarne för sin släde”. Detta kunde man ej på tvenne dygn, då jag från Pjoshja färdades längsmed Tsheshkaja Guba till Svjatoj Nos. Under denna för mig evigt minnesvärda resa åkte jag bland annat vilfe i tolf timmar. Om dagen blef jag våt ända till kroppen och om natten ftelnade kläderna till is. Några timmar ännu och mitt mått hade varit fullt. Sjelfva fjkjtskarlarna voro tröflösa, men tvertemot all beräkning bragte oss ändock renarne omsider till ett tält. Den som erfarit dylikt, hålles väl ursäktad för följande fråga: ”Är Fieandt ännu vid lifvet, eller höljer honom en Samojedisk drifva?” Jag är verkligen orolig öfver honom, och är min ro dig kär, få fänd härom ett ord till ”Его – – – вЪ Ижемской слободѣ (Архангельской Губерніи, Мезеньскаго уѣзда.[”] Ja! om 14 dagar ärnar jag begifwa mig till ljusare bygder, till Ischemsk, hufvudsakligen i afsigt att undersöka, om Samojediskan ftår i något närmare frändskapsförhållande till Syrjänskan. Om få år, kommer jag fannolikt att göra en tour in åt Guvernementet Wologda, der Sirjäner anträffas i wida större mängd, än i de⁶⁸⁴ Ischemska byarna. Är åter, såsom jag nästan tager för afgjordt, flägtfkapen emellan de begge språken obetydlig, få bär det från Ischemsk af till Kolwa, och derifrån vidare till – *Sibirien*. En geographisk anmärkning: *Ishemsk*, belägen omkring 330 werst söder om Puštosersk, är en by vid floden Ischma, som faller i Petschora. *Kolva* är åter en Samojedisk colonie på Bolshefemelska tundran. Här finnes en kyrka,

tvenne Prester famt en Samojedisk tolk. I byn finnas blott 11 fastboende Samojeder, och äfven desfa fkola utbytt⁶⁸⁵ fitt modersmål emot Syrjänskan. – Huru länge jag kommer att dröja i de Ischemska byarna, låter naturligtvis ej på förhand bestämma sig. Skrif du emellertid på Ischemfk, ty den vägen måste jag i hvarje fall få mina bref. Sannolikt stryker Maj och en del af Junii månad med i nämnda trakt.

En knagglig sak blir i framtiden min brefväxling, få vida härifrån och hit ej finnes någon ordentlig postgång. Nu är jag wisferligen berättigad att när som helst afsända mina bref förmedelst Stanovoj Pristaff till närmafte kretsstad, men desfa böra i flik händelse vara ställda på någon auctoritet. Då Kejsarl[iga] Alexanders universitetet är den auctoritet, hvarunder jag nolens volens subordinerar, få ärnar jag med det första ro fram med en anfökning att få fköta mina angelägnaste affärer under universitetets firma. Förbered patres härpå, och fäg dem, att detta utom 180 Rubel, som jag uppburit i stipendier, är den första grace, som möjligen blir mig beviljad. Men skulle universitetet äfven förmena mig detta, få ärnar jag, få fannt jag lever, göra denna⁶⁸⁶ mig af Inrikes Ministern förunnade fribrefs-rättighet⁶⁸⁷ gällande.

Helsa Cygnæus och bed honom glömma, att jag plågad af hämorhoidala qval, fkref till honom ett enfaldigt bref från Uima by. Tacka vännen Grot för det bref, jag icke erhållit. Sänd till den redliga vännen Ehrström några exemplar af Kalewala, och låt mig få veta, om han trugat på dig de omnämnda 70. Denna karl har gjort mig mera godt än tio andra, mycket genom sin lilla kasfas, än mera genom fitt hjertas frikostighet. I fjelfva Pustosersk kan man ännu med fröjd tänka på lifvet, när man vet, att fådana Gubbar finnas på jorden. – Från Ischemsk får du höra mera om mig, fastän jag är litet ängslig att hafva blifvit dig en plågo-ande medelst min correspondens. Men det finnes nu för tiden få litet pålitligt folk i verlden, att man icke ens

685 *utbytt* || förga [förgätit]
 686 *denna* || min
 687 *fribrefs-rättighet* || rättighet

- 688 K.F. von Willebrand. Savolainen 2001c, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3689>. (TS)
- 689 Frans Julius Cederman (1815–1868), Master of Laws and prospective lawyer at the Court of Appeal in Vaasa, later Master of Laws with court training and Mayor of Tornio. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15082>. (TS)

bland fina bästa wänner har många att välja på. Jag tviflar icke på mina wänners vänfkap, ty det är ju derpå, jag lefver, men bland alla mina vänner är broder Rabbe den enda, åt hvi[l]ken jag utan fruktan och med full tillförfigt kan förtro mina små angelägenheter. Pilten i vrån hoftar få förb[annat], att jag ej längre kan hålla reda på mina tankar, och dock måste jag ännu fkr[if]va ett par ord till den nye Medicinæ-Adjuncten⁶⁸⁸. Farväl! Matthias.

En fak har länge legat mig om hjertat. Nervander har utbetalt en ränta för Hofrätts Auscultanten Cederman⁶⁸⁹. Desfa peningar har jag uppburit, men fkom tillfägandes ej tillställt N[er]v[ande]r. Betala för all del bort denna lilla furdeg.

Ižma, [19 April?]/1 May 1843,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:271–274

Received on 29 July.

See Castrén 2019b: 489–495, 572–573, 657.

Broder Rabbe!

Troligen har Du allaredan erhållit mitt bref från Puft-
oserfk, deri jag bland annat underrättade Dig, att den
fista remisfen af 700 R[ubel] ordentligen kommit mig
tillhanda. Knappt hade jag hunnit afsända detta bref,
förrän jag åter erhöi en epistel ifrån dig, en annan från
Grot famt Leems Grammatik med fina fkinpermar.
Wid samma tid, d. ä. i slutet af Mars afreste jag från
Pustosersk och nådde efter en resa af 250 werst, till-
ryggald genom obobodda nejder, en stor by, kallad
Ustzylma. Byn beboddes af Raskolniker, de råaste och
fedelöaste, jag hitintills anträffat. En Grufinsk Furfte,
som tillföre lefvat fju år i Finland, har sig ombe-
trodt att hålla det vilda folket i tygel. Genom sträng-
het och en obestickelig rättvisa har det lyckats honom
att ingifva sina undersåter någon fruktan för lag och
öfverhet. Men att skydda mig emot deras smädetal
och förföljeller, se det stod ej i hans förmåga. Några
dagar efter min ankomst till byn var det en allmänt
känd och af ingen betviflad sak, att jag var en troll-
karl och illgerningsman. Man ville utdrifva mig genom
bya-styrelsen, vände sig med klagomål till Furften; men
då desse hotade med fängelse och kroppsstraff näpsa
enhvar, som djerfdes missfirma mitt anseende, började
man angripa mig personligen. Anklagelsepunkterna
voro följande:

1. Jag är en trollkarl, går om nätterna kring byn och förderfwar med trollkonfter badftugor och qvarnar.
2. Jag är den man, som uppbrännt Kasan, Perm med flere städer och byar i Ryssland.
3. Jag eldar min kammare tre gånger om dagen samt hela natten, tillreder derwid en materie, hvarmed jag under mina promenader beftryker väggar och träd, hvilka federmerna under sommarens fatta eld i folhettan.
4. Jag har kommit att bringa Cholera i landet.
5. Jag går på Petschora och förgiftar dess vatten.
6. Jag förgiftar brunnen.
7. Jag går ej på allmänna vägar och promenerar icke till häst, såsom andra herrar, utan vandrar till fots på smärre stigar, skogsvägar o.f.v.

Du kunde i anledning af olika berättelser anse mig för en svärmare, dåre och nattlöpare; men om jag undantager min böjelse att stundom förfölja en gångstig långt in i skogen, har jag aldrig företagit mig någon ting fallfamt och oförnuftigt. Min kammare eldade jag i Ustz[ylmsk] blott hvarannan dag och vinter-tiden promenerar jag aldrig om nätterna. Men det är en gammal erfarenhet, att ett vidskräpigt folk är oändligen uppfinningsrikt. I början roade jag mig hjertligen åt det enfalldiga folkets bekymmer; men äfven det munt-
ra har sin gräns, såsom nedanstående berättelse torde ådagalägga. Då jag en vacker folskens[-]dag⁶⁹⁰ ville promenera ned på Petschora, omringades jag i haft af en talrik folkskock. Man öfverföll mig med smädelser och skymford samt tvingade mig att vända om. Jag förfogade mig till bya-styrelsen, tog med mig en soldat och trenne andra lagens tjenare samt lät arresteras den oförskämdaste, som var en kvinna. Hon dömdes till tre dagars fängelse på vatten och bröd samt ett och annat dessutom. Af aktning för hennes qvinlighet lät jag domen ej gå i verkställighet. Hemkommen ville jag

fvalka min vrede med en dryck kalt vatten. Jag räcke-
te drickskärlet⁶⁹¹ åt värdinnan, men för det hon tog
koppen omedelbarligen ur min hand, upp-pryglades
hon af sin man. Häråt log i sin ofkuld en liten flicka;
hon hade få när med lifvet fått umgälla sin okunnig-
het i Raskolnikernes religionslära. Saken undersök-
tes och husbonden blef genaft fängslad. Följande dag
ville jag åter göra en promenad på Petschora. Lyckligt
fmög jag mig på elfven, men vid min återkomst flodo
väl hundrade perfoner församlade på backen. Emot all
förmodan gåfwo de mig fri passage, men då jag gick
förbi dem, upphofvo några bland dem ett vildt fkri.
Kommen på min kammare inpackade jag mina effec-
ter och afreste till Ischemsk, en Syrjänsk by, fom ligger
100 verft föder om Ustzylma. Straxt vid min ankomst
till Ischemfk hade tio käringar varfeblifvit, att jag var
försedd med händer och fötter af jern. Halftannat dygn
härefter började hin onde drifva något flags narrspel
hos en bonde i byn. Midt i natten tillkallades Presten,
fåg med egna ögon renhudar, pelsar, mösfor, faxar utan
någon fynbar orfak flungas från ett ftälle till ett annat.
Han började läfa böner, hållande korfet i handen, och
lyckades fålunda under nattens lopp utdrifva Djefvu-
len. Emedan gamla Herren på 70 år ej ofredat byns
renläriga⁶⁹² innevånare, få föll man genaft på den tan-
ken, att han färdas i mitt fällskap. Emellertid har man
hitintills ej angripit mig uppenbart, och jag hoppas
genom bya-fstyrelfens tillhjelp få i ro fköta mina Syr-
jänfka studier ett par månader framåt, då jag är finnad,
att begifva mig till Kolva enligt min i fiſta brefvet med-
delade rese-plan.

Härjemte medföljer ett scriptum, ämnadt egen-
teligen åt Collan. Jag öfverlemnar det i dina händer;
gör dermed efter godtycke. Tryckes brefvet, få bör väl
flutet omarbetas och enskildta ftällen förbättras. Jag
hinner ej dermed. Will man utesluta något, få bed
för Jul-historien. Utdraget ur Kloſter-krönikan⁶⁹³ lä-
rer ej förtjena att genom trycket meddelas, hellſt jag

- 691 *drickskärlet* || *dricksglas*
692 *renläriga* || *fredliga*
693 *Castrén 2017a: 20–47.*

ej hinner renskrifva och omarbeta det. Ett och annat desfutom hade jag att tillsända Eder, men jag får all-drig tid till renskrifning.

Låt mig få veta, om något finnes i den Kalmuckiska Litteraturen t. ex. en Grammatik. Skulle en fådan öfverkommas, få fänd den till mig jemte Mongol[iska] Chreft[omathien] förutfatt, att univerf[itetet] bifaller till min ansökning. Sänd äfven en allmanach för nästa år och något, som kunde läsas till tidsfördrif.

Från Sjögrén hade jag nyligen ett bref, deri han fägr sig alls icke veta, när han blir resfärdig. Apropos! Huru hänger det ihop med de Ryska Stipendierna? Den Finska profesjonsfrågan är enligt min tanke en orimlighet. En profesjon i de Nordiska språken, inbegripande pro forma äfven Ryskan, hade lättare låtit realifera sig. Tro dock ej, att jag talar för min fjuka moder. För min del har jag beslutit efter återkomsten till Finland arrendera mig en större landtegendom få fram jag ej kan få jus posfessionis till en mindre. För öfrigt har jag inga nyheter att berätta Dig.

Din vän

Ischemsk d. 1 Maj 1843.

MACstrén.

P.S. Låt mig få veta Excellensen Haarthmans namn och hela titulatur.

P.S. Posten expedierades med den fart, att jag glömde i paquettet instoppa detta bref. Nu skall jag genom en exprés försöka uppfånga Postiljonen.

Address. "Его etc въ Усть Цылемьской слободѣ Архангельской Губерніи Мезеньскаго уѣзда.["]

63

Ižma, [19 April?]/1 May 1843,
to Fabian Collan

694 Letters *at* added in the letter, not clear by whom.

KK Coll. 37.13

Arrived on 27 June 1843, received by Collan in September after he had returned home ("emottagit i Sept. efter min hemkomst").

Publication (incomplete): Castrén 1843c; basis for Castrén 1852: 195–246 and Castrén 2019b: 423–483 (for commentary, see that edition).

This letter is a hybrid between a travel report and a private letter.

Bäste Broder!

Sviker mig ej minnet, få lemnade jag dig i mitt fednaste brev uti den lilla staden Kem, hvarom jag nu mera knapt eger qvar någon annan hugkomst, än att jag der var ett föremål för skators och gatpojkers hån. Härifrån må du hjälpa dig på egen hand uppå Hvita hafwets isbeströdda böljor till kloštret Solovetskoj och än vidare till Archangelsk, få framt du annars har lust att göra mig fällskap på resan. Wida mera maktpåliggande än denna färd, war min påbegynta refa till Ponoj; men då jag alldrig fann detta efterlängtade mål, kan jag anse hela upptäcksresan, såsom vore den ogjord. Huru jag efter återkomsten från denna resa dvaldes från slutet af Julii intill början af November än i byn Uima, än i staden Archangelsk, härom har du kanske redan fått höra mer, än behagligt är. Från Mesen skref jag ändteligen några ord till vännen Rabbe om min färd till denna Samojed-stad.

Från byn Nes ärnade jag skrifva till dig ett och annat om Archangelsk och dess omgifning, men vid anställd revision af mina anteckningar fann jag, att de bättre egna sig för en "dissert[at]io⁶⁹⁴ academica", än ett förtroligt brev. Jag vill fåledes för denna gång draga ett strek öfver förflutna tider, och fanningen att fåga: de äro ej ett bättre öde värda. För min litterära person hafva de kanske

- 695 *olidelig* || äfven<som>
 696 *Sic.*
 697 *torde* || borde
 698 *denna* [...] *ftad* || Mesen

icke varit utan betydelse, men du är fäkert ense med mig derom, att det blott vetenskapliga ej kan tillfredställa fjälens alla anspråk, ware sig, att vi lefva för egen eller kronans räkning. Hos mig äro de privata anspråken icke färdeles stora, men måhända äro de något befängda och alltför ömtåliga. Så har jag en olidelig⁶⁹⁵ wedervilja mot Archangelsk, emedan jag här icke fällan fåg manna-tro och manna-heder läggas på famma vågskål, der man vägde fin treska och fill, fåg stundom fäderna bedraga fina föner och mödrarna drifva ocker⁶⁹⁶ med fina dött-rars dygd. Denna en gång fattade vedervilja kan jag ej öfvervinna, änfkönt jag inser, att nämnda oseder måste höra till undantagen och dessutom torde⁶⁹⁷ igenfinnas i alla ftörre handelsftäder. – Blidare är min sinnesftämning mot Mesen, mindre för folkets egen skull, än en ringa tilldragelse, fom vid hugkomsten af denna⁶⁹⁸ lilla ftad alltid träder för minnets spegel. Saken är af följande befcaffenhet. Den 19. December 1842 ftod utanför Polismästarens hus en kibitk, förespänd med tvenne hästar. Jemstschiken fågs ur hotelet utbära små skrin och renslar, med vaxduk belagda paquetter m.m., hvilket allt inlades i kibitken af tvenne Polisbetjenter. Medan detta påstod, församlade sig på gatan en talrik mängd åskådare, män och qvinnor, gamla och unga. Oaktadt den bißtra kölden ftodo de vid kibitken i nära två timmars tid, väntande med otålighet att få se den resande ändtligen inpackas. Många utsträckte sina hufvuden, spejande genom den låga fönster-rutan, om ej middagsmåltiden, fom vållade dröjsmålet, fnart tog en ända. Omsider ftod den väntade personen för de nyfiknes blickar. Medan han mönstrade sina effecter och gaf anordning till hvarjehanda små förändringar, hörde han de omkringstående göra några ljudliga anmärkningar öfver honom och hans resa. ”Så ung och måste till Sibirien”, yttrade sig en matrona, och hennes granne tillade: ”Det säges, att han måste dröja der i många, många år. När han engång återvänder, är han en gubbe (старичёкъ), och hvad har han då af hemmet”. – ”Den fom ändock wiste, för hvad

den stackaren fickas till Sibirien", yttrade åter någon. "Derom har jag mina egna tankar", menade en annan. "Jag fåg, huru Nemtsen⁶⁹⁹ vid ankomsten till staden genast tog in hos Polismästaren, och fastän Polismästaren ej war hemma, lät Nemtsen inbära sina saker, blef der i kvarter och har hela tiden suttit hos Polismästaren lik en fånge. Sedan kom Gens d'arme Öfversten till staden och fastän man⁷⁰⁰ hyrt ett annat kvarter för honom, ville han ändå bo hos Polismästaren, der Nemtsen bodde. Och Gens d'arme öfversten skall ofta hafva talt med Nemtsen långt in på nätterna uppå ett främmande språk. Nej! det hänger aldrig rätt ihop med Nemtsen och hans refer till Sibirien; det vet jag." – "Du vet mindre än en fnöripa", genmålte en förständig borgare, "men jag vet, att Nemtsen har papper från höga Herrar och kan göra hvad han vill. Liksom Gens d'arme Öfversten och andra Herrar, som resa i kronans ärender (по казенной надобности), tog Nemtsen in hos Polismästaren, emedan staden hyrt huset för sådana referande. Men hvarföre han refer till Sibirien, se det har jag reda på. Ty då jag en afton satt hos Alexej Wasiljevitsh, kom Nemtsen till honom med en stor bok i handen. Alexej, som lefvat 20 år på tundran och vet allt, Alexej sade honom namnen på alla berg och alla floder, och Nemtsen skref det⁷⁰¹ i sin bok. Och ännu sade honom Alexej, i hvilka berg finnes fvar sten, i hvilka blå sten, hvar man kunde finna koppar och jern, ja guld och silfver. Allt skref Nemtsen i sin bok och deraf vet jag, att han söker guld och annat, som finns i bergen." Detta yttrades med en sådan tillförlitlighet, att ingen vågade invända något häremot. Tvertom yttrade någon bifallande till denna mening: "Nu får vi se, om de Ischemske (Syrjänerne) vilja wackert bekänna, hvar guldborgen finnas, eller om de trots kanonerna, som för⁷⁰² några år sedan fördes till Ischemsk, ännu våga fästa sig emot öfverhetliga bud och befallningar." – Medan mina aktier fälunda repat sig, började medlidandets röst åter höja⁷⁰³ sig ur ett och annat känslömt hjerta. Man ömde ej blott för mig, utan alla de hemmavarande, i

- 699 *Nemtsen vid* || ~ genast ~
 700 *man* || staden
 701 Sic.
 702 *för* [...] *sedan* || förliden
 vinter
 703 *höja* || låta

fynnerhet för den arma, öfvergifna hustrun (!). Slutligen kringvärmades jag af en mängd tiggare, gnällande med ömklig ton: Христа ради милости батюшка. Särdeles enträgen var en fkröplig gumma med vid mösfa och randig kjol. "Gif åt den fattiga en djeneschka", ytttrade gumman, "få ber hon för dig och Guds moder ftår dig bi under resan; hon hör de armas bön". Werkligen nödgades jag lösa bältet och frö twåftyfvers allmosor omkring mig. Derpå kröp jag fkyndsamt in i kibitken och då jag härifrån kastade en blick på de kringstående, fåg jag en rad ålderstigna personer, med ansigten vända åt Soborn, korsfa fig, bedjande enligt Gummans löfte för min välgång. I detfamma ljud från Soborns torn ett dånande klockflag. Alla blottade fina hufvuden och gjorde korstecknet. Derpå höres ännu en chor af Господи благослови (Gud välfigne), men sedan hörde jag ej vidare än kyrk-klockornas dofva ljud.

Under fädana auspicier anträdde jag min Samojediska resa. Klockringningen ljud ännu i mina öron, då wi anlände till byn Somsja. Kurir-klockan tillkännagaf för byns invånare ankomsten af en med podoroschna utrustad resande. Min kibitk kringrändes genast af nyfikne. Emedan jag redan tillförene från Mesen gjort en excursion till byn, emottog⁷⁰⁴ man mig såsom en gammal bekant, och jag var glad att åtminstone denna gång undslippa den idkeliga revisionen af pass och andra fäkerhetskort. Min glädje var dock alltför tidig. Knappt hade jag hunnit kasta pelsen af mig, förrän tvenne lagens tjenare trädde i kammaren och framförde från en till byn samma dag anländ Stanovoj Pristaff den befallning, att jag i ögonblicket skulle uppvakta hans Wälborehet (Его благопоудіе). Detta gaf anledning till en munter rangstrid, som lyktades på det fätt, att Stanovoj inan kort uppvaktade mig jemte en mängd betydande bönder, dem han ålade att utan ringaste dröjsmål uppfylla alla mina lagenliga fordringar. Tillika sporde han mig, om jag för ögonblicket ej hade något att befalla. Emedan jag i Mesen ftämt möte med en Samojedisk Tadibe,

fom uppehöll sig några mil från Somsja, begärde jag renfkjuts till honom. Till min förtret fanns ingen i byn, fom kunde upplysa, hvar Samojedens tält war beläget. I följe häraf afsände Stanovoj Priftaff genaßt en person att uppsöka tältet och bringa Tadiben till mig. Emellertid fatte jag mig ned att ordna gamla anteckningar – ett arbete, fom jag alltid vidtager, då intet bättre finnes för handen. – Först tredje dagen efter min ankomst till Somsja återwände den utskickade jemte Tadiben. Då jag nu erinrade mannen om vår öfverenskommelse, bekräftad å min fida med en silfver-rubel, fode han sig hafva råkat i ånger och ruelle deröfwer, att han, Christen worden och wandrande wid grafwens bredd, gifvit sig i slang med Djefwulen, föregaf sig hafva uppbränt sin spåtrumma och wille icke en gång rådfråga Tadebtsioh för att finna bot för sin fjuka dotter. Silfver-rubeln war han redobogen att antingen återgifva eller gälda med hvarjehanda upplysningar om Tadibeernes konst och annat, fom kunde lända mig till fromma. Det⁷⁰⁵ hade warit mig lätt att anfkaffa en annan trumma och med några supar brännvin förmå Tadiben att träda ifrån sin chriftliga föresatts, men jag anser det för en pligt att till och med respectera ett Samojed-famvete. Dessutom var kännedomen af Samojedernas magiska kunskaper, dem Tadiben lofvade meddela mig, mycket viktigare, än fjelfva utöfningen⁷⁰⁶ af konsten, fom man hos oomvända Samojeder med lätthet kan fe och erfara.

Då jag nu tillfälligtvis kommit på kapitlet om Tadiber, är du väl angelägen om att förnimma något om deras mystiska⁷⁰⁷ yrke. För att ej lemna din wetgirighet alldeles otillfredställd, vill jag ur strödda pappersblad dechiffra så mycket mitt tålamod för denna gång medgifver.

Hos alla folkslag äro föremålen för magien enahanda och desfa föremål äro till talet, lika många, fom människans önsknings, afsigter och behof. Men företrädesvis är trollkonsten 1°) läkare-konst, 2do) spådomskonst. Hos fomliga folkslag, fåsom Finnarne är

- 705 Det [...] warit || Ehuru det warit
 706 utöfningen || konste[n]s
 707 Sic.

708 öser || m
 709 mäktiga || ft
 710 andarne || andewerlden, 2do
 711 hålla [...] i || twinga ~ till
 712 i || på Timan[ska]

läkare-konsten, hos andra åter, t. ex. Samojederne är spådomskonsten öfvervägande. Efter olika folkslags olika kultur-grad, känslo-fäkt samt det mått af andelig kraft, som blifvit hvarjom och enom tilldelad, antager magien en af desfa tvenne karakterer: antingen är trollkarlen den Gud, som ur sin egen andes djup öser⁷⁰⁸ allt, hvad han för sitt ändamål har af nöden, eller anlitar han andra Gudar om bistånd. Så är den Finfka trollkarlen mästare blott genom sin andeliga kraft, nemligen genom sin mäktiga⁷⁰⁹ wilja, fådan den finnes uttalad i de så kallade *sanat*, samt genom sina djupa insigter, innehållna i *syn-ty*-orden. Enligt Samojedernes mening förmår trollkarlen af sig sjelf föga eller intet, han är blott andewerldens tolk, och hans hela förmåga består 1°) deri, att han kan försätta sig i correspondens med andarne⁷¹⁰, Tadebtsioh kallade, 2do) att han förmår hålla⁷¹¹ desfa Tadebtsioh i tygel. Liksom Samojederne fjelfwe, äro äfven Tadebtsioh ett listigt, egenfinningt och nyckfullt slägte. Än få de infallet att ej hörsamma Tadiben, än leda de honom bakom ljufet genom falska orakel; med gamla Tadibeer drifwa de blott spe och begabbelfe. Den Tadibeifka konsten erfordrar alltså unga och kraftfulla idkare. En fund och muskelstark kropp är äfven derföre af nöden, att Tadiben på befallning af Tadebtsioh stundom måste fkära och martera sig med knifvar och andra hvasfa vapen. Denna fed fkall numera vara i aftagande, men fordna Tadibeer, berättar fagan, genomborrade sig med spjut, fköto sig med pilar, läto fkära sig i många stycken, och lefde upp igen. Slikt berättas äfven om några nu lefvande Tadibeer, och efterföljande berättelse bevisar, att faken måste ega någon flags grund. För några månader tillbaka sammanträffade i⁷¹² ett tält på Timanfka tundran tre Samojeder och en Rysfe. Bland Samojederne war en invigd i Tadibeernes mysterier. Af en eller [annan] anledning anmodade honom de öfriga att *slå kudes*, såsom Rysarne kalla den magiska handlingen. Uppbragt i den wanliga exaltationen, anbefalte Tadiben under fjelfva ceremonien, att man skulle skjuta honom med ett fkarpt laddadt

gevär. En af Samojederne åtlydde befallningen, men kulan träffade ej, eller enligt berättelsen: den studsade tillbaka från kroppen. Bösfan laddades åter, den andra Samojeden tryckte af; kulan⁷¹³ flög tillbaka. Förvånad häröfwer laddade Rysen geväret, fköt och – träffade. Samojeden afled på fläcken. – På Kaninska tundran mötte jag en mängd Embetsmän, som blifvit fkickade att utreda målet. Jag känner ej resultaterna af deras underfökning; min berättelse grundar sig på det allmänna talet. Men för att återkomma till forntidens Tadibeer, berättas om dem många andra historier, som äfven igenfinnas i den Finska folksagan. De flyga i luften, simma under vattnet, fara upp till molnen, gå in i jorden och ikläda sig derunder hvilken fkepnad de behaga. Något mera erfar du härom ur de fagor, jag nu fkickar till Rabbe. – Om fättet att blifva Tadibe låter ej mycket fåga sig. Yrket är ärftligt; *magus non fit, fed nascitur*. Så mena äfven Finnarne, men då den Finska trollkarlen måste lära sig långa lexor af besvärjelse- och ursprungs-ord samt dessutom många andra konstér, flipper deremot Samojeden allt detta bråk. Ty⁷¹⁴ hvad den förra åtager sig att fjelf utgrunda med sin af fäderna ärfda wishet, allt detta låter den fednare blifva Tadebtsiernas omsorg. Han blott öfversätter, hvad de på fitt, endast af Tadibens öra förnimbara språk, yppat för honom. Wäl har jag hört Samojederna begagna uttrycket: *gå i lära hos Tadibeer*, men ingen kan göra ordentligt besked, hvari denna lära skulle bestå. Hvad en Samojed härom i förtroende berättat⁷¹⁵ för mig, vill jag i lika förtroende meddela dig. Nämda Samojed hade wid femton års ålder blifvit fkickad i lära hos Tadibeer, emedan flere i hans ått varit utmärkta trollkarlar. Tvenne Tadibeer skulle blifva hans läromästare. De bundo en duk för hans ögon, gáfvo honom en trumma i handen och bådo honom bulta på. Under detta flog honom den ena Tadiben med handen öfver hjesfan och den andra klappade honom på ryggen. Detta fortfor en stund, och si! nu var det ljust för lärningens ögon. En talrik skara Tadebtsier wisade sig för piltens fyn, dansande på hans händer och

- 713 kulan flög || åter flög kulan
 714 Ty hvad || Hvad
 715 berättat för || meddelat

- 716 Quarter = a quarter of a
cubit, i.e. c. 15 cm. (JJ)
- 717 This word is not attest-
ed in any other source
on Tundra Nenets, but it
probably corresponds to
what would be phonemi-
cally *samporcy^oh* : plural
sampurcy^oq, with a cog-
nate in Enets, and with the
meaning ‘accessory for
shamanizing’ > ‘shaman’s
clothes’. (JJ – TaS)
- 718 *öfversydd* || öfverdragna
719 klädes-/rimfa
720 *fig trollkarlen* || han fig att
721 *begära af* || 1. be[gära] || 2.
fvärja
722 *Tadebtsioh* || ~ om
723 *Hwarje* || Hwarenda
724 *man* || det fedan
725 *fednast* || förut

fötter. Lärlingen blef förfräckt, for till Preften och lät döpa fig. Derefter fade han fig ingen Tadebtsioh hafva fett. Upplysningsvis bör jag nämna, att lärlingens inbillning förut blifvit af Tadibeerne upphetsad genom vidunderliga fagor och berättelser om Tadebtsioh. – Är nu en Tadibe wäl invigd i yrket, få förfer han fig med en trumma samt en färskild kostym. Trumman är efter Tadibens förmögenhet mer eller mindre pryddligt utfmyckad med meslingsringar, tennskifvor och annan granlåt. Till formen är den rund, men defs storlek är ej lika. Den största, jag fett, var omkring fem kvarter i diameter samt af ett half quarters⁷¹⁶ höjd. Trumman är endast försedd med ett botten af tunnt, genomskinligt renfkin. Den lilla anstalt är ett mäktigt redskap i Tadibens hand. Det är med den, han stärker sitt eget mod; dess mäktiga ljud tränger fig till andarnes dolda werld och väcker dem ur sin lättjefulla fömn. – Tadibens kostym är lika pryddlig som fällsam. Den består i en skjorta af fämfk, *samburtsja*⁷¹⁷ kallad, hvarå finnes en fäll af rödt kläde. Alla fömmar äro med rödt kläde öfversydd⁷¹⁸ och axlarne prydes med epauletter af samma skimrande tyg. Öfver ögonen och hela ansigtet nedhänger en klädeslapp. Hufvudet är obetäckt; blott en smal, röd klädesrimfa⁷¹⁹ löper kring nacken samt en annan öfver hjesfan. De tjena till att fästa klädes-lappen. Öfver bröstet bär Tadiben en jern-skifva. – Så utfmyckad nedsätter fig⁷²⁰ trollkarlen att begära⁷²¹ af Tadebtsioh⁷²² råd och bistånd. Han biträdes härvid af en i konsten mindre invigd Tadibe. Handlingen börjas fålunda att den förnämligare Tadiben flår på sin trumma och qvader några ord med en mystisk, förfärande melodie. Den andra Tadiben faller genast in, och begge omqvåda nu, liksom våra Finska Runo-sångare, defamma orden. Hwarje⁷²³ ord och hvarje stafvelse uttänjas i oändlighet. När man⁷²⁴ efter en kort prolog börjar samtala med Tadebtsioh, blir den bättre Tadiben ofta ftum och flår fvåga trumslag. Sannolikt lyssnar han då till Tadebtsios fvar. Emellertid fortfar medhjelparen att omqvåda, hvad mäftaren fednast⁷²⁵ fagt. Sedan denne

flutat sitt stumma tal med Tadebtsioh, utbrifsta begge Tadibeerne i ett vildt tjut, trumslagen tilltaga i styrka och orakel-språket afkunnas. – Jag bör ännu anmärka, att Tadibeernes qwäden blott⁷²⁶ innehålla några få ord och äro föga mer⁷²⁷, än inpromptu-stycken. I Samojedernes fånger öfwerhufvud är det ej fråga om ett och annat enskildt ord,⁷²⁸ än⁷²⁹ mindre om versmått och pedes. Wet sångaren, hvad han har att fåga, få kommer ordet af sig fjelft, och pasfar det ej till melodien, få halkar man öfver en och annan stafvelse eller tänjer dem längre, allt efter som melodien fordrar. Men om Samojeden ej af-sjunger, utan blott reciterar ett qvåde, då är han angelägen om en viss rytm, som äfven mitt öra want sig vid. Denna rytm låter ej analytisera sig till något bestämdt versmått, men likväl röjer den en viss benägenhet för tvåftafwiga trocheer.⁷³⁰

Detta är nu, hvad jag i allmänna ordalag denna gång vill meddela dig om Samojedernes magie; men emedan det är alltför otillräckligt att bibringa dig ett⁷³¹ redigt begrepp af saken, må jag ännu i korthet redogöra för tillgången vid ett par casus.

Om t. ex. en ren förlorats, är ceremonien mycket enkel; Tadiben tillkallar först Tadebtsioh, och en Tadibe fade sig härvid begagna följande ord:

Kommen, kommen
(Mäktiga andar!)
Om I ej kommen,
Jag till Er kommer.

Waknen, vaknen,
(Mäktiga andar!),
Jag till Er kommit,
Waknen ur fömnen.

- 726 *blott innehålla* || äro föga
727 *mer* || bättre
728 Castrén has marked the text as if there should be a note here, but it does not exist.
729 *än mindre* || mot fångaren, hvad han har att fåga
730 This conclusion concerning the rhythmic structure of Nenets shamanic verses was confirmed much later by Eugen Helimski. Хелимский 1989. (JJ)
731 *ett* || något

732 *svara* || tala i hemlighet till
Tadiben

It is slightly unclear whether this change is by Castrén or if Collan made it while editing the text for publication.

733 *mycket noga* || *noga*

734 *mycket* [...] *väl* || *mycket*,
går mig ej väl"

735 *han* [...] *grannar* || *hans*
grannar

*Tadebtsioh svara*⁷³² tala i hemlighet till Tadiben

Säg i hvilka

Wärf du löper

Hwarför kom du

Wår ro att ftöra?

Tadiben:

Nyss till mig

Kom en Nienets, (Samojed)

Mig den karlen

Ifrigt plågar;

Hans ren är borta.

Derför har nu

Till Er jag kommit.

På denna anmaning infinner sig vanligtvis blott en Tadebtsioh. Om de komma i mängd, talar den ena på ett, den andra på annat fätt, och Tadiben vet ej, hvem han skall tro. Tadiben börjar nu bedja sin tjenste-ande att uppsöka renen. "Sök honom, sök noga, att ej renen skulle gå förlorad." Tadebtsioh åtlyder der naturligtvis befallningen. Emellertid uppmanar honom Tadiben att "söka mycket⁷³³ noga" och ej förr upphöra, än renen blifvit funnen. När Tadebtsioh återvänder, börjar Tadiben åter tillhålla honom att tala fanning. "Ljug ej; om du ljuger, går mig ej väl. Då skola kamraterna begabba mig. Hwad du fett, fäg rent ut; säg det onda, säg det goda. Säg blott ett ord. Talar du mycket"⁷³⁴ (d.v.f. obestämdt och oredigt), "går mig ej väl" o.f.v. Tadebtsioh nämner nu stället, der han fett renen. Härpå går Tadiben tillika med den hjälpsökande till det anvisade stället, men han råder ju ej för det, om renen under tiden lupit bort, om en annan Tadibe med sina Tadebtsiers tillhjälp betäckt renens spår och andra dylika accidentia. Det bör ej lemnas oanmärkt, att Tadiben före andebesvärjelsen underrättar sig om alla de förhållanden, under hvilka renen blifvit förlorad, när detta skett, hvar händelsen tilldragit, om Samojeden förmodar att renen blifvit stulen, hvilka han⁷³⁵ haft till grannar, om

någon bland dem är hans ovän m.m. Kan den tillsporde ej lemna behöriga upplysningar, griper Tadiben till sin trumma, spörjer Tadebtsioh äfven om flika faker, examinerar åter Samojeden och fortfar härmed intill dess han på grund af Samojedens egna uppgifter bildat sig en öfvertygelse om fakens förhållande. Det är denna förutfattade öfvertygelsfe, som Tadiben sedermera under exaltationen hör uttalas af Tadebtsioh. Måhända bildar sig äfwen denna öfvertygelse någon gång under det exalterade tillståndet, likasom en dröm eller en⁷³⁶ magnetisk fyn; – det wissa är, att Tadiben verkligen tror sig hafva förnummit orakelspråket ur de för hans inbillning framträdande Tadebtsios mun. Derom öfvertygar mig, utom Tadibeernes lugna, andaktsfulla och enstämmiga⁷³⁷ berättelser om fakens förhållande, i synnerhet den omständighet, att trollkarlen ofta⁷³⁸ erkänner sig⁷³⁹ antingen ej hafva förmått mana fram Tadebtsioh, eller tvinga dem att gifva ett redigt svar, och detta äfven i sådana fall, då han med lätthet kunnat dikta ihop hvilken profetia som hellst. Det har roat mig fjelf att fålunda anställa proba på Tadibeers ärlighet.

Utom nyssnämnda medel⁷⁴⁰ gifves det ännu en annan konst att få reda på en förlorad ren, och den begagnas af Samojeder, som äro oinvigda i Tadibeernes vetenskap. Man gör af renhorn en ring på marken; i midten af ringen lägger man en slipsten, derå ställes ett eldstål, en yxe eller något annat jernstycke på det sätt, att de bilda ett kors med slipstenen och med yttersta lätthet falla åtskilda. Derpå går en Samojed kring ringen, intill⁷⁴¹ dess anstalten nedfaller. Nu vet han, wid hvilken kant renen finnes, och när han sedermera går åt detta håll, kommer renen fjelfmant honom till möte. På samma sätt uppsöker man äfven förvillade menniskor, blott med den skillnad, att ringen göres af mennisko-hår. Detta slags orakel grundar sig på en bön till *Häheh*, såsom Samojederne kalla sina Gudabilder, motsvarande Lapparnes *Seider*. *Häheh* äro formade af träd, hafva mensklig gestalt, med undantag af hufvudet, som är trekantigt och ändas med en fpets.

- 736 *en* || lik[asom]
 737 *enstämmiga* || med hvarannan ~
 738 *ofta* || mån<g>[a]
 739 *sig* [...] *ej* || sig ej
 740 *medel* || ~ att
 741 *intill* dess || tills

- 742 oomvända || Samoj[eder]
 743 klöfvarne || klöfvarna
 744 omkomma || förgå
 745 kan [...] ändamål || kan be-
 gagnas för hvilket ända-
 mål som hellst

Slika Gudabilder föra oomvända⁷⁴² Samojeder med sig öfverallt hvar de färdas, bestryka dem, liksom Lapparne fina Seider, med renblod, offra åt dem hufvudet och klöfvarne⁷⁴³ af renar. Hufvudet ställes, der sig göra låter, i ett träd, midt för Gudabildens anlete, och klöfvarne kastas på marken framför belätet. Desfa *Häheh* anlitas om bistånd i mindre viktiga angelägenheter, fåsom vid jagt, fiskafänge samt i fynnerhet vid edgång[.] Om en Samojed blifvit bestulen och bär misstänka till tjufven, få kallar han den misstänkte till edgång. Han gör då en *Hähe* af sten, jord, i nödfall af fnö, för den misstänkte personen till bolvanen, flagtar dervid en hund, fonderhugger *Hähe* och yttrar till sin wederspart: ”om du stulit, må du omkomma⁷⁴⁴, fåsom denna hund”. Edgången är få fruktad af Samojederne, att den sannfkyldige tjufven alldrig låter förmå sig dertill; han återgifver hellre godvilligt det stulna. Man tror, att en tjuf, som underkastar sig edgången, skall på samma sätt stycas af *Hähe*, som denne blifvit styckad af Samojeden. I stället för bolvanen plägar man ock fonderfåra nosen af en hvit björn. Denna edgång hålles för ännu kraftigare. Man läger, att eden vanligast förekommer vid tjufnader, men den kan⁷⁴⁵ ock begagnas för andra ändamål och det är oomvända Samojeder tillåtet att inför domstolen aflägga ed efter sitt eget bruk.

Efter denna digresion skola vi återvända till Tadi-beerne. – Om en sjuk anlitar dem om hjälp, få begynnes kuren ej samma dag, huru påträngande behovet äfven vore, utan man bidar dermed till ”första morgonrodnaden”. Under natten umgås Tadiben med sina Tadebtsioh, sökande hos dem råd och hjälp. Har den sjuke blifvit något bättre till morgonen, få är tiden inne att gripa till trumman; i annat fall måtte man ännu hålla upp till ”fjunde morgonrodnaden”. Är den sjukas tillstånd då ej bättre, få förklarar honom Tadiben för ohjelpig och gör i sådant fall icke ens försök att bota honom. Men om en behandling af sjukdomen genom inträffad förändring inom den bestämda tiden verkligt är indicerad, få förjer Tadiben den sjuke, om han tilläfventyrs har sig

bekant, af hvem fjukdomen blifvit honom påsänd. Wet han det ej, få börjar Tadiben examinera honom, hvilka han har till ovänner, med hvem han "flagits och tviftat" m.m.d. Kan den fjuke ej lemna nödiga upplysningar, få rådfrågas Tadebtsioh. Utan att veta, hvarifrån det onda har sitt ursprung, vågar Tadiben ej företaga sig något. Ty det kunde hända, att fjukdomen vore sänd af Gud (märk detta!), och hans allmakt får Tadiben strafflöst ej fresta. Men om det upplyses, att fjukdomen härleder sig från onda menniskor, få gör Tadiben i alla fall intet vidare, än beder Tadebtsioh hjälpa den sjuke. Af denna hjälp är det en oundviklig följd, att den som tillfogat fjukdomen, nu fjelf insjuknar.

Jag wet ej, om man kan lita på Tadibeernes uppgifter, men de hafwa försäkrat mig, att inga flera konster förekomma vid botandet af den fjuke. De fåga sig ej weta af några läsningar och besvärjelfer, ej heller hafva de någon kunskap om naturliga läkemedel. Åtminstone har jag ej kunnat uppdaga hos dem några andra kurer, än den hos snart sagdt alla folkslag kända brännkuren. Härwid gå Samojederne få tillwäga, att de torka en björk-svamp, fkära derur ett par små stycken, hvilka antändas och läggas på det verkande stället. Äfven Samojederne hålla det för ett lyckligt omen, om svampbitarne spritta från kroppen. Värken har då flugit bort med dem.

Af det anförda finner du, att Tadibeerne, ehuru de wördas såsom vise och infigtsfulle män, i fjelfva werket besitta ringa kunskaper. De äro dem⁷⁴⁶ ıçke heller af nöden, då Tadebtsioh allt verka. Dock äro icke ens Tadebtsioh allsvåldige, utan subordinera under *Jileumbaertje* eller *Num*, fåsom Samojederne kalla sin Gud. *Jileumbaertje* i den Samojediska Mythologien motsvarar *Ukko* i den Finska. Han tronar i luften, är herre öfver åska och blix, regn och snö, lif och död; han, med ett ord, beherrskar allt och är allt, hvad herrligt är – himmel, fol, stjerna. Himmel och luft kallas derföre *Num*, stjerna nämnes jemväl efter honom *Numgii*. När dagen randas, träder Samojeden ur sitt tält, vänder sig med anfigtet mot

- 747 *endast* || blott
 748 *utom* || des[sutom]
 749 *lefver, och han* || lefver wi-
 dare
 750 Castrén correctly com-
 pares the Finnish words
isä ‘father’ and *nimi*
 ‘name’ with their Nenets
 cognates, but he is wrong
 about the etymology of
 Nenets *num* ‘heaven, god’,
 which he also mistakenly
 confuses with the roughly
 homonymous verbal form
nú^m (*nú^{-o}-m*) ‘I stand’. (JJ)
 751 *deri* || <h--->
 752 *bedja* || bönfälla
 753 *Tadebtsioh* [...] *uppmannar* ||
 Tadebtsioh uppmannar åter

folen och yttrar: ”Såsom du Jileumbaertje! uppstiger, få uppstiger äfven jag” och då aftonfolen fänker fig, gör Samojeden fin korta bön med desfa ord: ”Såfom du Jileumbaertje! nedgår, få går äfwen jag till hvila”. Jileumbaertje är alltfå äfven fol. Det är till honom, Samojeden riktar fina böner i hvarje viktigare angelägenhet. *Hähe* är, få att fäga, endast⁷⁴⁷ en husgud, och med *Tadebtsioh* plägar blott Tadiben umgänge vid fina magiska förrättningar. I fagorna omtalas utom⁷⁴⁸ desfa Gudomligheter *wattnets värd, jordens nafvel* och flere andra, men de fynas wara Gudar blott till namnet. – Beträffande ännu ethymologien till ordet Jileumbaertje, få kan det betyda: 1°) de lefvandes görare, 2do) de lefvandes väktare. Hvardera betydelfen pasfar fullkomligt till hans väsende. Han har danat allt det *goda*, fom finnes och lefver,⁷⁴⁹ och han wakar natt och dag öfver *goda* menniskor, få att intet ondt wederfares dem. – *Num* (Num’ah) betyder åter: *jag står*, är fast beståndande. Ho wet, om ej ordet är befryndadt med vårt Finska *Jumala*, fom af Tscheremislerne kallas *Juma*. Num och Juma få i philologiskt hänseende ungefär i samma förhållande till hvarandra, fom *isä* och det Samojediska ordet *nise’äh* (fader), *имя* och *nim’oh* (nimi, namn).⁷⁵⁰

Att nu, fåsom ofvanföre fades, Tadebtsioh äro Num underordnade, härflyter af ett qväde, *deri*⁷⁵¹ Tadiben fänder Tadebtsioh till Num för att begära hjälp åt den fjuke. ”Öfvergif ej den fjuke”, fägar Tadiben, ”gå upp till höjden, gå till Jileumbaertje, bed honom om bistånd”. Tadebtsioh åtlyder uppmaningen, men återwänder fnart med det budskap, ”att Jileumbaertje ej gaf ordet”. Tadiben börjar nu begära hjälp af Tadebtsioh. Denne genmäler: ”huru kan jag hjälpa, jag är mindre än Num, icke kan jag hjälpa eder”. Ytterligare beder Tadiben, att Tadebtsioh måtte begifva fig till höjden och ifrigt bedja⁷⁵² Num om hjälp och räddning. Tadebtsioh⁷⁵³ å fin fida uppmannar Tadiben att fjelf fara till honom. Denne yttrar: ”Jag når icke Num, han är fjerran borta. Nådde jag honom, få skulle jag ej bedja dig; sjelf gick jag till honom. Men nu

når jag honom icke, gå derföre du". Tadebtsioh låter ändteligen beveka fig,⁷⁵⁴ fägande: "För din fkull må jag gå, men på mig bannas Jileumbaertje oupphörligt och fäger fig ej gifva ordet" o.f.v.

Ännu wore ett och annat att tillägga om det speciella i Tadibeernes konst, men nu lyster mig att resa. För din fkull nödgas jag väl ännu uppehålla mig litet vid refans mål, plan och beskaftenhet. Allra förfst bör jag uppdraga några⁷⁵⁵ gränslinier å det kulna land, der det är bestämdt, att min varelse under året 1843 fkall röra fig. Desfa äro i norr Ishafvet, i väster Hvita Hafwet, i Öfter Ural, i söder granarne och⁷⁵⁶ det gröna gräset. Detta omätliga fält, utgörande det Mesenska Samojed[-]landet⁷⁵⁷, afskåres af floderna Petschora och Ischma i tvenne hälfter. Den östra större hälften kallas af Rysfarne тундра бол[ь]шеземельская eller blott бол[ь]шая земля. Tundra är, fåsom jag i något föregående bref omnämndt, det Finska *tunturi* och betecknar här ett lågt, fankt, mossbevuxet, fkoglöst land. Бол[ь]шая земля betyder ett *stort land* och är utan tvifvel en öfversättning ifrån Finskan. Då Finnarne ännu woro herrar här i landet, kallade[s] den Bolschesemelska tundran *iso maa*, hvaraf federmera floden *Ischma*, som begränsar detta stora land, fick sin benämning.⁷⁵⁸ Efter Finnarnes föredöme hafva äfven Samojederne kallat ifrå[ga]warande landsträcka *aarkka jeäh*, stort land, ehuru det ej är stort nog för deras oroliga, till sin kära hembygd – Sibirien [-] längtande lynne. Sig fjelfve kalla de Bolschesemelske Samojederne *Aarkkajenderah*. – Den venstra af nyssnämnde hälfter indelas åter i tvenne tundror: den *Kaninska* och den *Timanska*. De äro fkilda från hvarandra enligt chartan: genom⁷⁵⁹ floden *Pjoscha*, men enligt Samojedernes uppgift genom *Snopa*, som utfaller i västra hörnet af Tscheskaja Guba. Väster om elfven utbreder sig den Kaninska tundran, hvarunder äfven halfön *Kanin Nos* inbegripes; den Timanfka tundran sträcker sig⁷⁶⁰ åter från *Snopa* österut till floderne Petschora och Ischma. De Kaninska Samojederne kalla sig fjelfve *Saljendierah* och fitt land

- 754 *fig, fägande* || *fig*, och
 755 *några gränslinier* || ~ äfven på edra chartor igenkänliga ~
 756 *och* || *famt*
 757 Samojed-/landet
 758 Castrén's explanation concerning the origin of the hydronym *Iżma* is interesting in its historical context, but mistaken. However, the true etymology of this hydronym (and its pendants in Komi and Nenets) remains unknown even today. (JJ)
 759 *genom* || enligt chartan ~
 760 *fig åter* || *fig*

- 761 *dem mera* || ~ ännu ~
 762 skogs-/regionen
 763 flod-/sträckningar
 764 *hade* || 1. ~ || 2. skulle

Saljeh, näs (– benämningen är tagen af Kanin Nos); den Timanfka tundran kallas *juodeijeäh*, landets midt, och innevånarne *Juodeijendierah*. Men de Timanfka Samojeder, som bebo landet emellän Kolokol'fka Guba och Petschora-viken kalla sig med ett färskildt namn *Laptandierah* och sitt land *Laptah*, som betyder lågt land. Nyssnämnda indelning af landet i tvenne tundror har blott en statistisk grund och torde vara af sentida ursprung. Ur en vetenskaplig synpunkt kan man på sin höjd indela de Mesenske Samojederna i tvenne classer, nemligen de Kaninskt-Timanfke och de Bolschesemelska. Wisserligen röjer sig emellan de Kaninfka och Timanfka Samojederna en viss olikhet i lynnet, men detta härrör af visla yttre och helt nyligen tillvägabragta förhållanden. I philologiskt hänseende äro de oåtfkiljeliga. De Bolschesemelska Samojederna skilja sig derigenom från de Kaninskt-Timanfke, att det Ryska inflytandet hos dem ännu ej hunnit göra alltför stora framsteg. Deras nationalitet framträder fåledes i renare, om äfven vida rårare gestalt, än till och med de Kaninska Samojedernes. Så är äfven språket hos dem⁷⁶¹ mera oförderfvadt och eger derjemte många egenheter, som äro grundade i dess egen, inre natur. Att härom orda omständigare, vore att gå berättelsen alltför mycket i förväg; ty då jag uppgjorde min referplan, hade jag härom föga eller ingen kunskap. Twertom var det ju om olika saker, jag i och genom resan borde förvärfva mig en öfvertygelse. Detta kunde nu ske på tvenne skilda vägar. Såsom jag nyss nämnde, sträcker sig den Samojediska gränsen i öder ända till skogsregionen⁷⁶², som befinnes kring floderna Mesen, Pjosa, Tsilma, Ischma m.fl. Dessa flodsträckningar⁷⁶³ äro bebodda dels af Rysar, dels af Syrjäner. Nu nomadiserar i skogarne omkring nämnda floder en talrik mängd Samojeder. Somliga hafva egna, små renhjordar, andra tjena fåsom legohjon hos landets fasta bebyggare. Här hade⁷⁶⁴ det alltså gått an att studera språket och denna väg skulle med afseende å mitt yttersta mål varit en betydlig ginväg; men det var först och främst fara värdt, att ej mindre

fpråket, än folkets lynne här woro starkt ansatta af främmande elementer, och sedan låg det mig om hjertat att lära känna Samojedernes lefnadsfätt på tundran. I följe häraf fattade jag beslutet att styra min färd öfver Kaninska och Timanfka tundrorna upp till Pustosersk, som åter eignade sig utmärkt väl för fortsättningen af mina Samojediska studier, emedan orten vinter-tiden utgör en famlingsplats för Bolschesemelska Samojeder famt⁷⁶⁵ äfven besökes af den angränsande Timanska tundrans befolkning. Så mycket om min rese-plan; – ännu ett par ord om mitt fätt att resa och göromålen derunder. För en vetenskaplig resande är ingen ting angelägnare, än att han öfverallt kan finna sig hemmaftadd och ej rymmer ett för sitt ändamål tjenligt fält af några yttre considerationer. På mina vägar är det i⁷⁶⁶ fynnerhet nödvändigt att afsäga sig anspråken på lifvets få kallade beqwämligheter. Man måste vara lika redobogen att dväljas i trånga röktugor och arbeta under larmet af qvinno-trät och barna-flkri, som att lefva i kamrar, der fnön tränger sig in genom väggfpringorna, der ljuslågan⁷⁶⁷ fladdrar för vinden och vargskinnspälflen måste låna fkygd emot kölden. Sådant har jag omsider vant mig vid; men att bo i tält, är en wana, som jag ännu ej hunnit förvärfva mig. Med det inbrytande mörkret lägrar jag mig gerna wid Samojedernes gästvänliga härdar, fpråkar⁷⁶⁸ långt in på nätterna med värden och värdinnan famt söker på detta fätt göra mig förtrogen med folkets känslo-, föreställnings- och lefnadsart. Men då dagens första strålar genom rökhålet falla in i den mörka boningen, då gripes jag af en oemotståndlig längtan att enligt ett Samojediskt talesätt ”flytta⁷⁶⁹ från det lilla tältet ut i det stora”. Du finner, att jag, med ett fådant fätt att resa, i fjelfva tältet hinner föga fysfelfätta mig med philologiska studier. Då desfa likväl äro och måste vara min hufvudsak, plägar jag under fjelfva resan höra efter någon för mitt ändamål andvändbar Samojed och medtager honom till närmaße bofasta bebyggare. Detta låter ännu göra sig

- 765 famt || och
 766 i fynnerhet || framför allt
 767 ljuslågan || v[inden]
 768 fpråkar || in
 769 flytta || från det

- 770 oss. || ~ Jag säger ofta, ty i
trakten af
771 *det* [...] *ordet* || det Finska
ordet
772 *Lappska* || Lapparne
773 *nästan fåsom* || som
774 *visade sig* || nådde wi
775 *tältet* || ft[ället?]

i Mesenska kretsen, men i Sibirien måste jag väl vänja mig vid Samojedernes eget lefnadsfätt.

Ofvanstående anmärkningar kunna i det närma ste göra dig gagnet af en compass wid vår ytterligare framfärd. De anvisa dig resans mål och riktning, som vi ej böra lemna ur ögnasigte, om äfven omständigheterna någon gång skulle bringa oss ur rätta kursen. Enligt compassens anvisning skola vi till en början styra vår kosa från Somsja rakt mot norr. Här ligger nu midt för oss den Kaninska tundrans omätliga yta. [T]undran är nästan lika naken och arm, som dess mode[r] – hafwet, hvars östra strand är fynlig för ögat. Ja, wore icke windarne nog tjenstfärdiga att afmeja den snö, som himlen af barmhertighet nedfänder öfver detta mörka land, få skulle wi wara i villrådighet om det element, hvarpå vi befinna oss.⁷⁷⁰ Blott här och der möter oss en fvg granskog, kallad af härwarande Rysfar med det⁷⁷¹ från Finskan lånade ordet мянда (mänty). Oftare flöter man på ett snår af widebuskar, som Rysfarne kalla epa (Syrjänskt ord). En sådan snårskog antyder vanligtvis tillvaron af någon liten bäck, som arbetar sig fakteligen fram på den jemna tundran. Wid en minutiös betraktelse upptäcker man ännu öfverallt smärre upphöjningar (бугры), bland hvilka många till yttre formen likna de Lappska⁷⁷² fjällen, men vinter-tiden äro de knappt märkbara, emedan snön fyller groparna rundt omkring dem. Der en sådan ojämnhet höjer sig något betydligare öfver jordytan, är marken bar eller på sin höjd öfverdragen med en tunn, hård snö-skorpa, hvarigenom en tät renmosa uppspirar. – Detta war allt, hvad jag under flere timmars omförsfullt spejande med fyra ögon kunde upptäcka på min färd från Somfja. Jorden var ”öde och tom”, nästan⁷⁷³ fåsom vid skapelsens början och fjelfva himlen hade påtagit sin gråa mantel. Vår färd skred makligt fram, snöflingorna började flyga mot anfigtet, jemtschiken gnolade en enformig melodie. Ändtligen visade⁷⁷⁴ sig ett tält. Det tillhörde Jemtschikens föräldrar. Wid vår ankomst till tältet⁷⁷⁵ flodo

värden och värdinnan oss till möte. Afsigtligt stodnade jag en stund vid fläden, för att se, huru man ärnade emottaga mig. I det minsta⁷⁷⁶ väntade jag en inbjudning till tältet, men jag väntade förjäfves. Samojederna stodo orubbligt stilla på samma plats, mannen häftade vid mig sin plirande blick, hustrun såg än på mig, än på sin man. Jemstschiken spände fakteligen ur rede sina renar, gick derpå till sina föräldrar, helsande⁷⁷⁷ dem med det från Ryskan lånade "Torove" (здоровье). "Torove" fvarade på en gång far och mor, men härvid afstodnade famtalet. Nu trädde äfven jag till mitt tystlåtna värdskap, gjorde efter Jemstschikens föredöme min compliment med ett Torowe och fick samma ord igen. Härpå följde åter en lång paus, den jag omsider afbröt med tillsägan, att man skulle förespänna friska renar. Gick då till tältet, öppnade dörren; här var mörkt som i en graf. Jag anmodade värdinnan att uppgöra eld och steg in i tältet, uti den fäkra förmodan, att man ej skulle lemna mig der sittande i mörkret. Äfven här för⁷⁷⁸ jag wilsen. Jag upprepade min befallning, men utan framgång. Samlande i tältet stötte jag på en hög med torra risqvistar; föste alltsamman på elden, tog en fosforsticka⁷⁷⁹ ur fickan och antände för mitt nöje en flammande Julbrasa⁷⁸⁰. Vid eldskenet varseblef jag en flicka, som dragit sig längst i ett hörn och höll på att med den outtröttligaste ifver förföra sig på ett rått, genomfruset köttstycke. Hon brukade härvid ingen knif, utan högg med tänderna i hela, stora stycket, flet och skakade om hufvudet, så att lockarna i wild förvirring lade sig ned på det blodröda ansigtet. Genom dem kastade hon på mig en och annan förstulen, om en förtviflad ångest talande blick. Men i en hast förändrar sig uttrycket i hennes ansigte, hon lägger köttstycket å fido och börjar ordna sina mörka⁷⁸¹ lockar. Ansigtet återfår sin naturliga färg och ögat strålar af glädje. Hvem skulle tro, att ett få ringa ting, som en vid eldslågan glimmande snusdosa kan framkalla en så stor förvandling i mennisko-fjälén? Medan flickan satt betagen af dosans glittrande glans, inträdde det öfriga sällskapet, tagande sin plats vid

- 776 minsta || närmaste
 777 helsande || hälsande
 778 för || b
 779 fosforsticka [...] och || fosforsticka och
 780 Jul-/brasa
 781 mörka || fvar[ta]

- 782 *brasan* || härden
 783 *återgaf* [...] *flaskan* || åter-
 gaf flaskan
 784 *om* [...] *sup*" || 1. om || 2. att
 en || 3. om "endast ett glas"

brasan⁷⁸². Sonen fette sig vid min fida, vänster om härden; far och moder förfogade sig enligt bruket höger derom. Flickan drog sig ur vrån till fidan af sin moder, för att på närmare håll betrakta fnusdosan. Så futo vi nu alla i en krets, men med iakttagande af den djupa tystnad. Eldens sprakande war det enda ljud, som hördes i tältet. Tystnaden afbröts af flickan, som vid upptäckten af en ring på mitt finger utbrast i ett för mig obegripligt utrop. Derpå började hon medelst modren underhandla med om ringens värde, förutsatt att någon ville köpa den. Wid min förfäktan, att den ej stod till köps för något annat pris, än en vacker Samojedinnas varma hjerta, drog sig flickan åter i skamvrån. Emellertid hade Jemtschiken ur sin barm småningom hunnit framdraga en flaska brännvin. Han hällde deraf en betydlig quantitet i en trädkopp, tömde brännvinet i ett andetag och öfverlät derpå flaskan jemte koppen åt sin fader. Denne krusade ej ifrån sig, utan hällde i sig koppens hela innehåll och återgaf⁷⁸³ derpå flaskan åt dess egare. Man tuggade litet rått renkött, tog sig åter en klunk och fortfor härmed, tills intet mera återstod i flaskan. Allt detta betraktade modren med smärta och oro; hon yttrade ej ordet, men ögat talte ett desto mera rörande språk. Sonens hjerta rörde det ej; han tömde utan betänkande sjelf den sista klunken. Förargad öfver denna kallsinnighet lät jag inbära mitt brödfkrin och började traktera värdinnan med en ytterlig frikostighet. Nu blef det annat ljud i tältet; far och son falla mig till fota, bedjande om⁷⁸⁴ "endast en sup" af mitt "förträffliga" brännvin. "I, hundens föner," tog jag till orda, "blygens I ej att tigga mig om brännvin, då I ej unnen en droppe åt den, som är eder närmaaste nästa. Det är blott för eder hårdhets skull, jag nu beplägar värdinnan. I detta ögonblick äter du, den oförsämdaste bland föner, dina föräldrars kost, detta har du gjort all din tid, men din moder anser du ej vara värd en sup brännvin". – "Hvem är min moder?" frågade Jemtschiken med häpnad. "Denna der, är hon icke din moder?" sporde åter jag, pekande på värdinnan. "Icke är hon min

moder,” var Jemstschikens korta fvar. Nu frågade jag värden, om ej värdinnan var hans hustru. Härpå följde först ett nekande, sedan ett jakande fvar. Jag var färdig att tro det värsta om Samojedens äktenfkaps-förhållande, men vid ett ytterligare anställt spørsmål om fakens sammanhang anförde jemstschiken: ”Wi äro ej chriſtna och tro icke på den Ryska Guden, utan hafva vår egen Gud och vår egen tro. Vår⁷⁸⁵ tro tillåter oss taga så många hustrur, vi för godt finna. Bland dem står den första hustrun högst i anseende och jag är född af en sådan. Skulle *min* moder varit tillstädes, få hade jag visst gifvit henne en sup; men den, som blott eger femton renar, förmår ej undfägnas hela familjen.” Något blidkad genom denna förklaring, gaf jag nu åt⁷⁸⁶ far och son hvar sin sup, dock med förbehåll, att renarne skulle genast förespännas. Men förrän befallningen åttlyddes, måste jag ännu bestå en sup öfver laget. Nu förfogade sig omsider fällskapet ur tältet. Man började med hundarnes tillhjälp drifva renarne tillsamman, drog ett rep omkring hjorden och utvalde derur åtta renar, bland hvilka fyra spändes för min och fyra för jemstschikens fläde. Wi⁷⁸⁷ woro färdiga till uppbrott, då värden ännu anhöll om en sup för sig och sin hustru. ”Hvad godt har du gjort mig, att jag skall gifva dig brännvin?” sporde jag Samojeden. ”Du åker med mina renar,” fvarade denne. ”Derföre betalar jag dig skjutslega”, var mitt fvar. ”Jag har gifvit dig goda renar,” menade åter Samojeden. ”Men din son kör dåligt”, yttrade jag. ”Derföre bör du ej gifva någon sup åt honom,” var Samojedens faderliga råd. Med ett ord: jag måste ännu gifva åt värden och värdinnan hvar sin sup. Derpå begåfvo vi oss åstad, öfverfölls af mörker och yrväder, samt nådde efter mycket obehag under natten byn Nes, 60 verst från Somsja. Nämda by är belägen vid en flod af samma namn, omkring 15 verst från dess utlopp i Hvita Hafvet. Den består af eländiga kojor, som bebos af några i⁷⁸⁸ Mesen infkrifne borgare. Deras förfäder hafva ned-satt sig här i tanke att upphjelpa sina förfallna affärer genom bedrägeri och plundring. Det arma⁷⁸⁹

- 785 *Vår tro* || Efter vår tro
 786 *åt* || 1. nu || 2. en
 787 *Wi* || <--->
 788 *i [...]* *inskrifne* || från Mesen inflytt[ade]
 789 *arma* || S[amojed]

790 *fullföljt* || up
 791 *byns* || d<esfa frilag>t
 792 *krut. Sistnämnda* || krut, ja!
 fistnämnda

The sentence *Sistnämnda* [...] *Samojeder* has been struck out completely, but it is not clear whether by Castrén himself or by Colan while editing the description for publication.

793 *Nes* || byn
 794 *brännvins-/förfäljning*
 795 *utsändes* || började man
 796 *kyrkor* || egna
 797 *kyrka*, [...] *Nes*. || kyrka.
 798 Mscr: 1843, corrected in NRF: 1833.

Samojed-folket ville de låta umgälla för allt, hvad ödet emot dem brutit. Sitt uppsåt hafva de enligt berättelsen troget fullföljt⁷⁹⁰; men hvad hafva de väl lemnat i arf åt fina efterkommande? Fattigdom, elände och fina egna fe-der. Så hämna sig fädernes missgerningar in på fjerde och femte led. Det är i fynnerhet närvarande generation, som får vidkännas hämndens gisfel. Till oberäkneligt men för byns⁷⁹¹ gamla näringsfång håller kronan Samojederne till handa för drägliga priser mjöl, falt, bly och krut.⁷⁹² Sistnämnda artikel försäljes endaast åt Samojeder. Men ännu mera än detta, verkar till byns förderf följande omständighet. Fordom fanns i Nes⁷⁹³ en brännvinsförfäljning⁷⁹⁴; då utgjorde byn en famlingsplats för de Kaninske Samojederne. År 1825 utsändes⁷⁹⁵ en misfion för att omvända Samojederne till Christendom. Omvändelse-verket kröntes med framgång, om framgången kan bestämmas efter antalet af de döpta. För fakens ytterligare framgång var det af nöden, att Samojederne skulle förses med kyrkor⁷⁹⁶ och Prester. Så erhöilo de tre tundrona hvar sin kyrka,⁷⁹⁷ den Bolschesemelska tundran vid floden *Kolwa*, den Timanfka vid *Pjosja*, den Kaninska i byn *Nes*. De Bolshesemelska och Kaninfka kyrkorna uppbygdes år 1831, den Timanfka 18[3]3⁷⁹⁸. Någon tid efter invigningen af den Kaninfka kyrkan flyttades af lättfattliga orsaker brännvinsförfäljningen ifrån Nes till byn Somsja. Sedan denna tid är Nes fällan besökt af Samojeder; de församla sig nu kring Somsja och bönderna i denna by hafva slagit under sig nästan all den handel, som förut tjente innewånarne i Nes till födkrok.

I Mesen underrättad om alla desfa förhållanden, beslöt jag bosätta mig till några veckor i Somsja; men fåsom jag i något föregående bref omförmält, var krogen kärare för Samojederne, än min studerkammare. I följe häraf drog jag mig till kyrkan, i hopp att under helgedomens fkygd med bättre framgång kunna idka mina studier. Straxt efter min ankomst till Nes lät jag tillkalla den Kaninska tundrans Starschina och anbefalte honom

att oförtöfwadt anskaffa mig en i Ryskan väl bevandrad Samojed. Starschinan lofvade redan följande dag uppfylla min befallning och jag var nog enfaldig att bygga mina förhoppningar på ett Samojediskt löfte. Dagar förflöto, en vecka förflöt, ingen Samojed syntes till. Under denna väntan gick nästan hela Jul-helgden till ända.

R[abbe] frågar mig, ”huru en Samojedisk Jul fer ut”.⁷⁹⁹ Detta beror, liksom mycket annat i verlden, på *yttre* omständigheter, och för mig voro desfa till en början ej särdeles gynnande. Emedan Prästen var bortrest, tog jag in hos den Embetsman, som hade uppsigten öfver mjöl-, krut- och falt-magasiner i byn. Han⁸⁰⁰ hade hyrt sig en liten kammare af klockaren, som fjelf jemte en talrik familj från Mesen bodde i köket framför kammaren. Min värd, brödförfäljaren kallad, var den ideelaste gnidare, jag någonfin anträffat. Hans garderob utgjordes af ett par nankins-benkläder, en fårskinns-päls och en uniformsfurtout. Siftnämnda plagg begagnades endast vid högtidliga tillfällen; i hvardagslag fick fårskinnspeffen göra tjänst från morgonen till aftonen. Brödförfäljarens dagliga föda bestod, utom brödet, consequent i en enda fur fisk, som om morgonen stektes och under dagens lopp småningom intogs. Med samma kost ärnade han afspisa mig, men min mage gjorde protest emot detta tyranni. Jag gaf penningar åt klockaren till uppköp af något bättre, men fannolikt på brödförfäljarens tillställning fick jag mina penningar igen, med den försäkran, att i byn intet stod att erhålla. Julen kom, den fura fisken frambars i en fvalt stekpanna på mitt arbetsbord. Jag slängde pannan i vrån, der fisken blef hundarnes rof. Sedan lexade jag om brödförsäljaren med det eftertryck, att han i stället för den till spillo gifna fisken bestyrde åt mig en anständig mjölkvälling. Bliktad genom vällingen lefde jag åter⁸⁰¹ redligt tillfammen med min värd och lät åtnöja mig med den fura fisken. Nyåret närmade sig. Jag lade ut fnaror för fnoripor med klockaren; men då vi nyårsaftonen⁸⁰² gingo att efterse fnarorna, hade vi den obehagligheten att se våra förhoppningar fullkomligt felslagna. Återkommen

799 See SLSA 1185.1, Rabbe to Castrén 15 Dec. 1842.

800 *Han* || Min värd, brödförsälja[ren]

801 *åter* [...] *tillfammen* || åter tillfammen

802 nyårs-/aftonen

- 803 *förfoga* || *fkida*
 804 *skymfliga* || *nesliga*
 805 *tänka på medel* || *upptänka*
 m[edel]
 806 *Brödförsäljaren* || *Genom*
 den misslyckade jagten
 807 *göra* || *söka*
 808 *om* [...] *öga* || *om tilläf-*
 ventyrs ett vaket öga be-
 mä[rkte]
 809 *fram* || *från*

hem, tog jag min bösfa på armen och gaf mig att fkida ut i fnårskogen. Ingen fnöripa lät höra af fig. I beråd att återwända hem märkte jag på motsatta fidan af elfven en tät fnårfkog. Jag beslöt att ännu förfoga⁸⁰³ mig dit, hellst denna tour beredde mig nöjet att tvenne gånger få ftyra utför backen. I första backen fanns ett brant fall, som uppi från ej kunde bemärkas. Hade jag förut vetat af fallet, få är jag öfvertygad, att färden aflupit lyckligt, men nu bar det med hufvud, händer och bösfa in i fnödrifvan. Lyckligtvis bemärkte ingen min skymfliga⁸⁰⁴ nedfärd, och jag återvände hem med god min, efter att förut hafva forgfälligt utplånat alla spår af den timade händelsen. Hemkommen började jag åter tänka⁸⁰⁵ på medel till nyårets firande. Genom den misslyckade jagten voro utsigterna betydligt förmörkade. Min enda tillflykt var nu Prestfrun. Brödförsäljaren⁸⁰⁶ hade fkildrat henne för mig, såsom en ftygg hexa och afrått mig att göra⁸⁰⁷ hennes bekantskap. Men den ytterliga nöden förmådde mig att våga ett försök. Brödförsäljaren ovetande tog jag min mösfa och gick. I Prestfruns gemak brinner ett fvagt ljus; i köket är mörkt. Med beklämdt hjerta öppnar jag köksdörren; från lafven hörs en tung fnarkning. Jag träder med tysta fteg till kammar-dörren, men att gripa i nyckeln, dertill faknas mig mod. Att åter vända om, var vådligt, ty om⁸⁰⁸ jag tilläfventyrs bemärktes af ett vaket öga, kunde man anfe mig för en tjuf. Denna tanke bemannade mig. Jag fattade driftigt i nyckeln; flog upp dörren och fteg in. Wid bordet fitter en engel af ungdom och fkonhet. Hon läser i en stor bok; vid hennes fötter fitter uppå en pall ett litet barn, lyssnande med andakt till "de heligas lefverne". Framför Helgonbilderne brinner ett vaxljus. Jag trädde ett par fteg fram⁸⁰⁹, gjorde min helsing med ett *извините*, men vidare han[n] jag ej fäga, innan Prestfrun aflägsnade sig till köket, tagande barnet med sig. "Hvad! Skall hon lemna mig här allena?" tänkte jag, "detta vore dock ett spratt, men rättvißt vore det." Invid de "heliges lefverne" låg en liten wisbok; jag begynte läsa deri, läste få flera fidor, utan att någon visade fig.

Ändtligen kom⁸¹⁰ en domestik med theköket; kort derpå inträdde äfven Prestfrun i en metamorphoserad gestalt. Nu fulländade jag den afbrutna meningen med en platt ursäkt öfver min driftighet att störa hennes⁸¹¹ ensamhet. Hon åter förebrådde mig i milda ordalag, för det jag ej "bevärdigat" henne med ett besök. "Wi lefva här," tillade hon, "ett forgligt lif och anse vår viftelse i denna ödemark såsom ett straff af försynen. När någon resande kommer till oss, äro vi innerligt glada och *eder* hafva vi redan länge väntat." Detta tog jag för en meningslös artighet och genmålte derföre helt torrt, att personer från mitt land och af min lära vanligtvis ej äro mycket efterlängtade gäster. Prestfrun yttrade med värma: "Wi weta ej mycket och hafva ej fett mycket af verlden, men goda menniskor frukta wi ej, de må w[a]ra af hvilken lära och nation som helst. Onda menniskor hata vi och afky, om de ock äro våra egna. Fastän ni ej besökt, har jag dock förmodat, att ni måtte hafva ledsamt hos den stygga och fnåla brödförsäljaren; derföre⁸¹² har jag låtit upphugga mellanväggen till Diakonens rum, som nu stå obodda. Meningen har varit att efter min mans hemkomst bjuda eder till oss; men om det behagar⁸¹³ eder, kunnen I redan i morgon flytta in." Derpå visade hon mig kammaren – ett ljus, gladt rum. Prestfrun hade själf öfverdragit väggarna⁸¹⁴ med kardus-papper och målat dem med blå färg. Rummet pryddes af en liten soffs och några⁸¹⁵ fnygga trädfolar. En blankt⁸¹⁶ skurad famovar stod på ett rent bord. Wi togo allt i ögnafigte och förfogade oss derpå till thebordet, hvarpå, utom de vanliga⁸¹⁷ ingredienserna till ett hyggligt the-calas, under vår frånvaro tillkommit en bär-pirog. Aftonen förflöt under angenäma famtal, hvarvid jag bortglömde mitt egentliga ärende: att anhålla om materialier till en anständig nyårs-måltid. Dock, detta lände mig nu mera ej till något bekymmer. Tvertom var jag besluten att tåligt nedsvälja den fura fisken intill Prestens återkomst.⁸¹⁸ När jag kom på min kammare, låg brödförsäljaren fnarkande wid fidan af den warma kakelugnen. Jag fatte mig ned att arbeta. Kort

- 810 *kom* || kommer
 811 *hennes* || Prestfrun i ~
 812 *derföre* || och ~
 813 *behagar* || lyster
 814 *väggarna med kardus-papper* || väggarna
 815 *några [...] trädfolar* || några trädfolar
 816 *blankt [...] famovar* || blankt famovar
 817 *vanliga* || öfriga
 818 There is a | here as a sign of a new paragraph, but it seems to be in Collan's hand rather than Cast-rén's.

819 och [...] *efter* || och efter
 820 gifwa || önska
 821 Про Стояла
 822 Про столы

efter midnatten hör jag ljudet af en kurir-klocka, straxt derpå stadnar en kibitk utanför vår port. Med spetsen af min fot uppväckte jag brödförsäljaren. Han hade knappt hunnit öppna sina ögon, förrän Ispravniken inträdde i rummet, ropande redan wid tröfkeln efter mat. "Сей часъ" genmälte brödförsäljaren och jag lyckönskade Ispravniken till en smaklig måltid. Men brödförsäljaren visste, hvad han var sin Chef skyldig och uppdukade ur Prestfruns skafferi en kostlig måltid för Ispravniken. Under hans vistelse i Nes lefde vi fortfarande på Prestfruns bekostnad och⁸¹⁹ genast efter hans afresa återkom Presten. Nu öfvergaf jag brödförsäljaren och tillbragte den Ryska Julen på det angenämaste sätt hos det glada och välvilliga Prestherrsskapet. Bondfolket hade hitintills hyt en viss skygghet för min utländska, anti-chriftona person, men då de märkte den välvilja, hvarmed Presten och hans fru omfattade mig, fågo dem spisa vid samma bord med mig (hvaremot, i förbigående sagdt, anmärkningarna läto höra sig), fågo Presten på fjelfva Juldagen rena mig med vigvatten, då började man omsider låta mig gälla för menniska. Hwad tycker du väl derom, att på Juldagen en skara unga flickor, vinograd (виноградъ) kallad, medelst Prestfrun anhöll att för mig få afsjunga en visa. Meningen war att gifwa⁸²⁰ mig en brud; hennes rikedom, skönhet och talenter upphöjas till skyarna. Jag upptecknade fången; den lyder så:

Виноградъ краснозеленое,
 Что во далечемъ, далечемъ во чистомъ полѣ
 Виноградъ краснозеленое*

Что еще того подаль на украинкѣ?
 Стояло⁸²¹ яблонь кудравая,
 Под тоюже яблонью кудравою
 Стояли столы⁸²² дубовые,
 Ножны точеныя, позолоченыя,

* Desfa ord upprepas efter hvarje vers.

На тѣхъ столахъ скатертечки бирчатые разосла-
ны лежатъ,
На тѣхъ кушанья сахарныя стоятъ,
Разлиты наливки разналивчиться,
За тѣми то столами сидитъ красна дѣвушка
душа... (brudens namn).

Она шила вышивала тонко дѣло полотно,
Шила вышивала о четырёхъ углахъ,
Первой уголъ вышивала круты горы со лѣсами

Круты горы со лѣсами, со лѣсами, со звѣрями
На второмъ то вышивала свѣтелъ мѣсяць со лу-
нами
Со частыми со звѣздами
Со теплыми со вѣтрами
На четвертомъ вышивала сине море со волнами
Сине море со волнами со черными кораблями
Со бѣлыми парусами, съ удалыми молодцами,
На середкѣ вышивала всю Россію со людьми,
Съ отцемъ съ матушкою,
Съ добрымъ конемъ съ ро[д]нымъ⁸²³ брател-
комъ.

Om urfäkt, att jag uppehållit dig få länge med små-
faker. Ja, för eder äro ett wälwilligt bemötande, ett godt
bord, en wacker wisa, ett hjertligt ord idel småfaker; men
du bör ej förgäta, att vi för det närvarande befinna oss
i något olika kathgorier. I njuten af lifvets goda i rikt
mått, men jag får wanligtvis träda många tunga fjät,
förrän ödet fänder en wälvillig Prästfru i min väg.

Genom Isprawnikens bemedling erhöill jag omfider
en Samojedisk läromästare, hemma i Ryskan och med
ett⁸²⁴ hos Samojeder ovanligen redigt förstånd. Mannen
var medvetande af sin öfverlägsenhet och fåg derföre un-
der sin lärare-tid med förakt ned på sina fvagare bröder.
En gång ville några Samojeder rätta litet⁸²⁵ i hans öf-
versättning. Han yttrade med ftolthet: молчите, вы не

- 823 Mscr: робнымъ
824 ett [...] förstånd || 1. ett re-
digt förstånd || 2. ett ovan-
ligen redigt förstånd
825 litet || något

- 826 *I tigen* || tigen
 827 *fökte* [...] *binda* || fökte binda
 828 *språkade* || talte
 829 *mera brännvin* || högre
 dagslega
 830 *fkicka efter* || efterfkicka
 831 *jag* [...] *sporde* || jag sporde
 832 *fitt bekymmer* || ~ djupa ~

ученные люди, d.ä. I⁸²⁶ tigen, när lärdt folk talar. Jag fökte⁸²⁷ genom alla medel binda denna fällfynta Samojed vid mig för en längre tid, språkade⁸²⁸ vänligt med honom, betalte honom väl, gaf honom brännvin alla dagar och vägrade honom aldrig att taga sig ett rus, när luften påkom. Icke dess mindre längleddes han och längtade oupphörligt till tundran: "Du lefver fredligt med mig och derföre älfkar jag dig", yttrade han till mig en dag, "men jag kan ej lefva i rum. War mild och befria mig." Jag ökade nu på dagslegan, gaf Samojeden mera⁸²⁹ brännvin, lät fkicka⁸³⁰ efter hans hustru och barn, gaf äfwen brännvin åt hustrun, ökande på allt upptänkligt sätt muntra Samojedens forgsna finne. Härigenom lät han åter förstå sig att qwarftadna några dagar. Så suto nu på mitt kammargolf, likasom i ett tält, man, hustru och deras barn; omgifna af renhudar, benlingar, knifvar, fkrin och andra redskap. Mannen var helt och hållet fysselfatt af mig; hustrun fydde Samojed-plagg och biträdde ftundom sin man vid öfverfättningen. Ofta hörde jag henne draga djupa fuckar, och då jag⁸³¹ en gång sporde henne om orsaken till sitt⁸³² bekymmer, braft hon i gråt och svarade under snyftningar, att hon förjde öfver sin man, som måste lefva instängd i kammaren. "Din man," yttrade jag, "lider ej värre nöd, än du fjelf. Säg mig: hurudan finner du din egen belägenhet?" – "Jag tänker icke på mig fjelf, jag förjer blott öfver min man", var hennes naiva svar. Derpå började man och hustru bedja mig få enträget om befrielse, att jag ej längre mäktade motstå deras böner. Nu erbjöd sig en annan Samojed fjelfmant att blifva min läromästare, men han var af det vanliga Samojedslaget – trög och obegriplig. Hvarje fråga måste jag förelägga honom flere färskilda gånger, och ändock begrep han mig fällan rätt. När jag t.ex. bad honom öfversätta uttrycket: "min hustru är fjuk", blef hans öfversättning: "din hustru är fjuk". "Säg ej *din*, fäg *min* hustru," fortfor jag. "Såsom jag fagt, få är det", inföll Samojeden. Nu bad jag honom öfverfatta uttrycket: "din hustru är fjuk". Här-till genmälte Samojeden: "om du talar om min hustru, få

är hon likaså frisk, fom jag.” – ”Men det kunde ju hända,” yttrade⁸³³ jag, ”att din hustru skulle infjukna. Om du en gång skulle komma till mig och berätta, att din hustru blifvit fjuk, huru skulle du säga detta på ditt eget språk”. Samojeden svarade: ”När jag for till dig, var min hustru frisk; om hon sedan infjuknat, det kan jag icke veta”. Detta erinrar mig om en Lapps klockare, fom jag bad öfversätta det⁸³⁴ Finska ordet *lunaftan*, betydande⁸³⁵ 1°) jag löser, 2do) jag återlöser. Lappen teg, jag upprepade min fråga flere färskilda gånger. Ändtligen yttrade han med högtidligt allvar: ”Hwarken jag eller du återlöfer, utan vår Herre Jefus Christus har återlöst oss alla för våra synders skull”.

Utröttad genom min nya lärares enfalld, blef jag mäkta glad⁸³⁶, när Prestfrun en morgon föreslog mig att i sällskap med henne fara⁸³⁷ till [ett]⁸³⁸ Samojediskt bröllop, fom firades omkring 30 verst från kyrkan. Medan Prestfrun gjorde sig resfärdig, inkallade jag våra Samojediska ledsagare och lät dem redogöra⁸³⁹ för tillgången vid ett Samojediskt äktenskap⁸⁴⁰. Deras berättelse lyder, i korthet affattad, på följande sätt.

När en Samojed vill gifta sig, ser han sig om en talman, och begifver sig med honom till den af föräldrarnes utkorade flickans hem. Komna till tältet, skall enligt bruket⁸⁴¹ friaren stanna utanföre wid sin fläde. Talmannen⁸⁴² går in och yttrar, genast vid sitt inträde, till flickans fader, eller målsman: ”En ungkarl har skickat mig att fria; samtycker⁸⁴³ du eller ej?” Svaras härtill *nej*, få återvända⁸⁴⁴ man genast hem, och⁸⁴⁵ friaren visar sig ej i tältet. Men om fadren ger sitt samtycke, frågar talmannen åter, ”när bröllopet blir” (*djuuna fjaangaenguu*). Ännu vet man ej, om det blir något bröllop, ty hos Samojederna är bruket fådant, att friaren måste betala något för⁸⁴⁶ flickan till hennes fader. Förut har man på friarens fida taxerat brudens värde och talmannen är derom underrättad. Men om flickans fader skulle lägga ett högre pris på sin dotter, då går talmannen till friaren och öfverlägger med honom⁸⁴⁷ om man tilläfventyrs kunde öka

- 833 *yttrade* || 1. att || 2. fortfor
 834 *det* [...] *ordet* || ordet
 835 *betydande* || fom betyder
 836 *glad* || <flat>
 837 *fara* || göra
 838 *Mscr: en*
 839 *redogöra* || i korthet ~
 840 *äktenskap* || bröllop
 841 *bruket* || sede[n]
 842 *Talmannen* || 1. Flickan || 2. Friaren
 843 *samtycker* || bifaller
 844 *återvänder* || 1. at [återvänder] || 2. vänder
 845 *och* || utan att
 846 *för* [...] *fader* || 1. åt || 2. för flickan || 3. för flickans fader
 847 *honom* || friaren

848 *icke* || ej
 849 *Här* || I tältet
 850 *träder* || ~ fig
 851 *gästerna* || fina gäster
 852 *andra* || ~ hälften
 853 *förmår* || kan

på en och annan ren. Så handlas och köpslås, prutas och bjudes, tills faken blir på ett eller annat fätt afgjord. Öfverenskommer man ej om priset, få träder friaren icke⁸⁴⁸ i tältet. Men om talmannen lyckats avsluta handeln, få leder han in brudgumen.

Efter förlofningen far brudgummen ej till bruden, utan alla angelägenheter afgöras medelst talmannen. Kort före bröllopet begifva sig brudens slägtingar att gäf- ta brudgummen. Sedan man ätit och druckit sitt lystmäte, binder talmannen fyra renar – tvenne oxar och tvenne vajor – i rad efter hvarandra, betäcker de tvenne första med rödt kläde, hänger en klocka på halfen af körrenen, leder renarne tre gånger omkring tältet och spänner dem sedan för brudgumens fläde. Nu bär det af till bruden. Brudgummen åker främst och talmannen styr hans re- nar. Sedan man kommit fram, kör talmannen tre gånger kring bröllopstältet, stadnar bakom detfamma och lem- nar brudgummen der, fittande i sin fläde. Wid brudgu- mens ankomst slagtas en ren. Man tömmer ett glas och begynner måltiden, men brudgummen får ej vara der- vid närvarande, utan talmannen bär mat och brännvin åt honom, der han fitter bakom tältet. Sedan måltiden är lyktad, ledes omsider brudgumen i tältet af talmannen. Här⁸⁴⁹ fitta på ena sidan om härden brudgummens, på den andra brudens slägtingar. Brudgumen träder⁸⁵⁰ till brudens anhöriga och sätter sig höger om henne sjelf. Talmannen fitter wid brudens och brudgummens fötter. Sedan enhvar tagit sin lagliga plats, börjar wärden und- fägna gästerna⁸⁵¹ med brännvin. De första glasen räcker han medelst talmannen åt brudgummen; denne tömmer hälften och ger den andra⁸⁵² åt bruden. När alla gäster blifvit undfägnade med ett och annat glas, börjar man äta uppkokadt kött; hjertat gifves åt brudparet. Efter måltiden upphör all ceremoni; enhvar super, få mycket han förmår⁸⁵³. Bröllopet upphör med brännvinet. Men skulle brännvinet taga slut den första bröllopsdagen, få måfte i alla fall brudgumen kvarftadna till följande mor- gon. Derpå begifver man sig till hans tält. Bruden ligger

betäckt i sin fläde; hennes renar styras af brudgummens moder. Så⁸⁵⁴ snart man hunnit fram kör fvärmodern med bruden tre gånger omkring tältet. Derpå aftages brudens tackelse och fvärmodern leder henne i tältet. Här börjas en ny bröllopsgästning⁸⁵⁵; renar slagtas, brännvin framfättes, man fjunger, träter, fkämtar och flåss.

Det var en akt, eller rättare: en scen af detta romantiska drama, jag med Prestfrun for att åfkåda. Wid vår ankomst till bröllopsfältet hade handlingen få vida framskridit, att alla hunnit blifva väl beplägade. Somliga lågo redan vanmäktiga på fältet. De lågo der med blottade hufvuden; hufvudet hade infjunkt i drifvan och vinden famlade fnö öfwer anfigtet. Men se här kommer en äkta man, famlar från det ena liket till det andra, igenkänner sin hustru, rufkar hennes hufvud, vänder henne med ryggen emot vinden och lägger sig sedan bredvid henne, näfa mot näsa. Der går en annan med en kaffe-panna i handen, letar efter sin käresta, finner henne och börjar hålla brännvin i hennes hals genom pipen i caffe-panna[n]. Der stöter någon på sin fiende, ger honom några lömfka hugg och aflägsnar sig. Här lyftas åter en stackare på fläden, man fastbinder honom derpå, tar hans renar i släptåg och far⁸⁵⁶ sin kos. Medan jag stod och betraktade⁸⁵⁷ desfa bacchanaliska uppträden, kringsvärmade mig en mängd halfrusiga bröllopsgäster. Enhvar hade något att fäga eller fråga och alla gjorde anspråk på att blifva hörda. Ur stånd att på en gång samtala med hela sällskapet, vände jag mig till den nyktrafte. Då fattade mig de öfriga i pelfen, de började draga⁸⁵⁸ och flita mig, enhvar åt⁸⁵⁹ sitt håll. Jag gjorde ett förtvifadt utfall och flog mig lyckligt genom ringen. Gaf mig sedan att springa undan mina förföljare, fåg på afstånd en mängd flickor och ilade till dem. Flickorna voro fysfelfatta med en lek af egen art. De hade fördelat sig i tvenne grupper, fju i hvardera gruppen, stående gentemot hvarandra. Man kastade lyra med en mösfa. Den grupp, till hvilken mösfan blef kaftad, vände sig⁸⁶⁰ om och fökte på bästa fätt undan gömma mösfan. Derpå kaftade sig desfa fju i en hög på

- 854 Så || Wid
 855 bröllops-/gästning
 856 far sin kos || 1. aflägsnar sig
 || 2. far sig
 857 betraktade || an
 858 draga och flita || flita
 859 åt || och
 860 sig om || ryggen till

861 *föllo* || kaftade sig
 862 *öfverhufvud* || vanligen
 863 *aktningswärda famqwäm* ||
 samqväm
 864 *till* || vid
 865 *och [...]* *få* || och få

drifvan. Sedan kommo de andra fju, föllo⁸⁶¹ öfver dem och började en strid om mösfan. Först tumlade man om i fnödrifvan; sedan stod man upp och fortsatte striden, tills mösfan blifvit funnen. Leken utfördes med den ifver, att man i början ej blef mig varfe. Men sedan min närvaro blifvit upptäckt, bar det af i fullt språng långt ut på tundran. Nu återwände jag till tältet; värden kom mig till möte på vägen och inbjöd mig på en kopp the. Wi trädde i tältet, det var stort, men icke rundt eller pyramidformigt, såsom Samojedernes tält öfverhufvud⁸⁶² äro construerade, utan aflångt och sammanfogadt af tvenne wanliga tält. Här lågo om hvarandra män, qvinnor, gamla gubbar, unga flickor. Bland de flagnes antal befann sig äfven brudgummen. Jag satte mig att dricka the tillika med värden och talmannen. Med möda kunde jag förmå värden att äfven inbjuda Prestfrun i vårt aktningswärda⁸⁶³ famqwäm. Efter intaget the anbefallte värden, att en ypperlig ren skulle slagtas. Ett lindrigt flag af yxhammaren emot pannan fällde renen till marken. Derpå stack man en knif i hjertat och uttog luftstrupen. Härom uppstod bland menigheten en väldig strid. Striden lyktades få, att brudparets närmaste anförvandter delade strupen emellan sig och på fläcken förtärde hvar sin anpart. Renen flåddes, buken uppfikars, det oätbara bortkastades och djuret uppstyltades på rygg. Det erbjöd anblicken af ett stort, aflångt fat, hvarest fimmade uti en anseelig blodmasa lunga, lefver och andra godbitar. Värden tog mig i handen, ledde mig till⁸⁶⁴ fidan af renen och bad mig begynna måltiden. Ehuru tydligt meningen uttalades, var jag nog enfallig att ej förstå den. Jag blef fåledes stående helt overksam vid slagtoffret. Emellertid församlade sig bröllopgästerna deromkring, framtogo fina långa knifvar, afskuro stycken af det varma, rykande köttet, doppade köttstycket i bloden, förde det med ena handen till munnen, tuggade derå med uppåtvända anfigten och afskuro under tuggningen en del af stycket. Åter doppades stycket i bloden och⁸⁶⁵ fördes få till munnen. Bloden rann utför munngiporna och den utsträckta

halfen.⁸⁶⁶ Lunga och lefver åtos som desert. Sedan denna vidriga måltid blifvit ändad, anhöll jag, att ett stycke kött skulle kokas för min och Prestfruns räkning. Denna anhållan var dock öfverflödig, ty i tältet kokade allaredan en stor gryta. Halfrätt togs⁸⁶⁷ köttet ur grytan och utdelades i stora fat åt de förnämsta bröllopgästerne. Jag anmodades att spisa ur samma fat med värden och talmannen. Åt Prestfrun räckte man några stycken på ett bräde till den venstra, mindre aktade sidan af tältet. Under måltiden fjöngo flickorna Samojediska vifor, till innehållet wackra, men med en melodie, som nära nog liknade grodornas musik. Sången och måltiden afbröts genom ett tragiskt uppträde. Genom dörren tittade ett fpetsigt Samojed-anfigte och anhöll med gnällande röst att få deltaga i bröllopglädjen. Någon bland gästerna bad personen inträda och denne åtlydde kallelfen. Detta fkedde utan värdens vetfkap. När han blef⁸⁶⁸ den objudne gästen warse, befalte⁸⁶⁹ han utkasta honom. Flere beredvilliga händer hastade att åtlyda befallningen; andra åter rustade sig till motvärn. Wården och talmannen grepo hvarandra i lufwen; jag klämdes jemmerligt midt⁸⁷⁰ emellan dem. I tältet var ett stort tumult; man fkrek, fvor och bultade om hvarandra, grytor, kaffe-pannor, köttfat, mjölk-bytter, allt wräktes öfver ända. Leken lyktades slutligen få, att Samojeden blef utdrifven. Sedan menskligheten åter lugnat sig, förtäljde min wård, att fnyltgästen nyligen upptedt för honom en⁸⁷¹ fkrift, som skulle varit af mig affattad och af fådant innehåll, att Samojeden egde i hvarje tält för min räkning uppbära 20 Rub[el] B[anco] Asf[ignationer]. Den tredfkande skulle af mig fkickas fängslad till Archangelsk. För detta nedriga bedrägeri wille min wård nu bestraffa sin illfluge broder och vid helgona-bilden bedyrade han, att bedragaren alldrig finge ostraffadt träda inom hans dörr.

Nu vore väl tid att orda något om brudparet, men om fästmannen är föga mer att förtälja, än att han låg full vid tältdörren hela den tid jag bivistade bröllopet. Utom ett blodigt ansigte warseblef jag hos honom intet

- 866 *halfen.* || ~ Uff!
 867 *togs* || <-->ogs
 868 *blef* [...] *warse* || blef warse
 869 *befalte* || be<föll>
 870 *midt emellan* || emellan
 871 *en fkrift* || ett papper

- 872 hundfkinns-/fäll
 873 *fästmannen* || Samo[jeden]
 874 *linea* || linia
 875 *pannan*, [...] *beckfvar* ||
 pannan, beckfvar
 876 Pro borstlikt.
 877 *gleft* || *fvagt*
 878 *fylliga* || ros[enröda]
 879 *någon* [...] *visa* || en bland
 Samojedernas visor
 880 hundskinns-/fäll
 881 *en* [...] *naturlig* || en natur-
 lig
 882 *fin* [...] *gestalt* || fig
 883 *formar* [...] *efter* || döljer ~
 med
 884 *fina* [...] *leder* || fina leder
 885 *infyr* || flickar

utmärkande. Han bar på sig en vanlig *malitsa*, d.ä. en renskinnspeles med hårfidan wänd åt kroppen, liknande till formen en *fkjorta*. Malitsan var hvarken försedd med ett lysande öfverdrag eller en prydlig hundfkinnsfäll⁸⁷². Till utseendet var fästmannen⁸⁷³ lik andra Samojeder, han hade breda kinder, tjocka läppar, små ögon, låg panna, liten näsa, bildande i det närmafe en rät *linea*⁸⁷⁴ med pannan,⁸⁷⁵ flora näsborrar, beckfvar, börflikt⁸⁷⁶ hår, gleft⁸⁷⁷ *fkägg*, mörk hy, med flere kännetecken, som anträffas hos den Mongoliska rasen, färdeles den Kalmuckiska folkstammen. – Bruden war ett barn af tretton år, men wacker war hon, fåsom Samojed-flickorna waneligen äro. Ett litet rundt anfigte, fylliga⁸⁷⁸, rofenröda kinder och läppar, hvit panna, fvartha lockar, små, *fkälmiska*, mörka ögon äro kännetecknen på en Samojedisk *fkönhet*. Så prisas ock i någon⁸⁷⁹ Samojedisk *visa* en flicka för *fina* ”små ögon, fitt breda anfigte och dess rodnad, liknande morgonrodnaden för[e] ett instundande oväder, för *fin* raka näsa och *fin* utåtböjda gång”. Idealet af en sådan *fkönhet* lät *visa* sig på bröllopet och det roade mig att betrakta, huru alla unga fvenner ville kysa henne, icke vid näsan, fåsom vanligt, utan på hennes röda läppar. Till en ung Samojedinns täckhet bidrager i hög grad hennes smakfulla dräkt – en kort renskinns-jacka, som sluter sig tätt till lifvet, men nedanföre vidgar sig och wid knäna ändas med en yfvig hundskinnsfäll⁸⁸⁰. Dess vikna krage, fastknäppt öfver det fylliga bröstet, är utmärkt behaglig för ögat. Wadorna döljas af brokigt fammanflickade renskinnsbenlingar. – Att hänga denna dräkt på en vägg och med anatomisk noggrannhet *fkärfkåda* alla dess tusende finom tusende brokigheter, vore att alltför mycket blottfälla *fina* *fkrafft* *mfukler*, men på en *lifslevande* Samojedinna är det en⁸⁸¹ *ganfka* *naturlig* prydnad. Eller finner du kanske ingen natur deri, att ett jungfruligt finne blyges *hölja* *fin*⁸⁸² *fmidiga* *gestalt* med ett lurfvigt vilddjurs fäll? Denna fäll kan hon väl ej fullkomligt umbära, men hon *formar*⁸⁸³ den åtminstone *efter* *fina*⁸⁸⁴ veka leder och *infyr*⁸⁸⁵ deri rödt och gult och blått, på det

man ej må taga henne för en hund, en ren, en varg eller något desslikes. – Det verkligen komiska i en Samojedinnas paryr äro hennes dubbla, af band fammanflickade och med knappar eller annan grannlåt öfvertäckta⁸⁸⁶ hårflätor, hvilka stundom hänga ända ned till hälarne. – I denna national-dräkt wisade sig äfven bruden på sin bröllopsfest. Endast tvenne band af blå glasperlor öfwer pannan fildade henne från de andra⁸⁸⁷. För öfrigt war hon ej så drucken, som hennes leksystrar; i deras amazoniska lekar fåg jag henne alldrig deltaga. Bland de öfriga flickorna och bland bröllopgästerna öfverhufvud var det fvärt att upptäcka någon enda, som på sitt anfigte ej bar blodiga spår efter en utkämpad ftrid. I fynnerhet tilltog ftridslystnaden emot aftonen. Ehvart man kastade blicken, fågos menniskor hår ihop med hvarandra. Det var den yfviga, fvarta peruken, som allra förft ansattes, derpå bultade man om hvarannan med näfvarne, och ej fällan grep man i ett tillhugg. Striden börjades utan all föregången anledning. Enär tvenne personer möttes, flögo de owillkorligen hvarandra i håret, utan afseende på ålder och kön. Här hvarken gafs eller begärdes pardon; enhvar högg ifrån sig, få widt han förmådde. Den besegrade blef vanligtvis liggande på drifvan; fegraren gick att utföra nya bragder. – Mättade af detta fkådespel begåfvo vi oss efter mörkrets inbrott på hemfärden.

Några dagar efter bröllopfärden gjorde jag uppbrott från Nes. Min väg böjde sig nu österut åt⁸⁸⁸ Tscheskaja Guba. Att ftyra kosan upp till fjelfva Kaninfka halfön, hade varit utan ändamål, emedan landet under denna vinter är alldeles utblottadt⁸⁸⁹ på menfkliga innewånare. Det händer ej fällan, att halfön⁸⁹⁰ fålunda utrymmes. Orsaken dertill är följande: Hafsstränderne vid Kanin Nos äro mycket låga och fanka. Under regniga höftar blifva äfven de torra ställen starkt uppblötta. Om nu wintern begynnes med fkarpa froster, bildar sig öfverallt en tjock isfkorpa och den är renens död, ty med fina klöfvar förmår han ej genombryta isen och tränga sig till mosfan. Jag förmodar, att renmosfa bör finnas på

- 886 *öfvertäckta* || öfverdr[agna]
 887 *andra* || öfriga
 888 *åt* || till
 889 *utblottadt* || öde
 890 *halfön* || <1--->

- 891 *resa* || förfoga sig
 892 *och der* || der
 893 *mig [...]* *karavaner* || jag en
 Rysk karavan
 894 *omkring 40* || 40
 895 *af menfkliga* || bland men-
 ni[skor]

bergen, men detta båtar Samojederne föga, emedan de både vinter och sommar äflas med hafsfänge och följakteligen måste bo nära hafvet. Öfverhufwud är Kanin Nos mindre talrikt besökt. Äfven de Kaninfka Samojederne uppehålla sig mest wid den Timanfka stranden. Före Jul draga de sig i mängd till trakterna af Mesen och Somsja, der de afyttra fina renhudar, räfskinn och annat vildt, som de ur land och haf uppfångat, förse sig med mjöl, smör, surmjölk, krut, bly, brännvin och andra förnödenheter. Efter Julen återvända de till hafvet, med undantag af några få de fattigaste, som resa⁸⁹¹ ända till Pinega, Cholmogor, Archangelsk, der männen lefva såsom hyrkuskar och kvinnorna tigga. Wid min afresa från Nes den 19de Januarii hade större delen af Samojederne redan fulländat sitt återtag. Jag tillryggalade omkring 160 verst utan att anträffa mer än ett enda tält, och⁸⁹² der var värden min ovän. Han hade bland Kaninska Samojeder utspriddt det rykte, att jag, såsom utlänning, ej kunde vara utsänd af Ryska regeringen, utan det "Nemtska folket" hade skickat mig för att utspionera, huru man på behändigt fätt kunde döda alla Samojeder och sedan fara af med deras renhjortar. – Wid floderne Wisas, Oma, Snopa, Wiska fann jag enstaka Ryska gårdar och förderfvadt folk. Ej fällan mötte mig⁸⁹³ Ryska karavaner, som komma från Samojedernes tält och återvände hem med rikt byte. Wid floden Pjosja, några verst från dess utlopp i hafvet, stötte jag omsider på ett Samojed-läger, bestående af tre tält. Ett ibland dem tillhörde famma Tadibe, som i Somsja meddelat mig sina hemliga kunskaper. Nu träffade jag aftal med Tadiben, att han om ett par dagar skulle uppsöka mig vid den Timanska kyrkan, omkring⁸⁹⁴ 40 verst från tältet uppför floden Pjosja, samt der handleda mig någon wecka i sitt modersmål. Aftalet bekräftades medelst några fupar och jag afreste med lättadt hjerta till kyrkan. Här funnos af⁸⁹⁵ menfkliga innewånare endast barn och några ålderstegna personer, ty Prästen, Klockaren och deras hustrur, som tillsamman tagna utgjorde två tredjedelar af

ftällets befolkning, hade begifvit sig till Mesen. Briften på menfkligt umgänge ersattes mig rikligen genom ortens wackra läge. Här återfåg jag för första gången på flere månader fkog och höjder. För att tillfyllest⁸⁹⁶ njuta af denna fosterländska natur, fkaffade jag mig ett par fki-dor, tog min bösfa och rännde ut i fkogen. Snart varseblef jag en fkock med fnöripor. Deras förderf låg mig om hjertat, men mitt onda uppsått emot riporna hade få⁸⁹⁷ när bragt mig fjelf i förderfvet. Lurande på rip-fkocken fkidade jag ned i ett öppet,⁸⁹⁸ med lös fnö öfvertäckt källsprång. Med ftor möda kom jag derifrån upp igen och på hemfärden hade jag få när förfrusit mig uti mina wåta kläder. En badftuga återuppvärmde mina afkylda leder och befriade mig från alla vidare efterräkningar. Sålunda kom jag lyckligt ur denna kathegorie, men en förlägenhet af annan art bereddes mig derigenom, att Tadiben ej höll ord. Hans lärdom kunde jag väl undvara, men det war en vida mer tänkward sak, att vid kyrkan ej fanns ett enda kreatur, hvarmed jag kunnat fortfkaffas hellst 20 verst till en lägre ned vid Pjosja belägen gård. Äfven ur denna kathegorie räddades jag efter tio dagars arrest af tvenne Timanska Samojeder, fom fått wäderkorn på mitt lilla brännvinsförråd och i förväntan på ett rus företagit sig en resa af närmare hundra verst till kyrkan. Desse erbjödo sig att icke blott fända renar till mig, utan ville äfven låta⁸⁹⁹ budkafwel gå från tält till tält, för att underrätta Samojederne om ankomsten af en i rätta wärf stadd Tschinovnik. Siåtnämnda åtgärd fyntes mig öfverflödig, men Samojederne yrkade ifrigt derpå, föregifvande att "tundran ej var rätt fåker" – ett uttryck, fom jag under fjelfva⁹⁰⁰ resan lärde mig att behörigen kommentera. Egentligen gick jag in på förslaget af den grund, att man utan en föregående kännedom om tältens läge ovilkorligen skulle komma att leka⁹⁰¹ blindbock på tundran.

Efter sådana försigtighetsmått anträdde jag den 1. Februarii resan från Pjosja kyrka. Snart uppstod ett häftigt oväder, fom förmådde mig att göra halt wid den lägre

- 896 *tillfyllest* || rikt mott
 897 *få när* || få
 898 *öppet, [...]* *källsprång* || öppet källsprång, derifrån jag
 899 *låta* || 1. ~ || 2. sända
 900 *fjelfva resan* || 1. ~ || 2. resan
 901 *leka* || d

- 902 *till ett närbeläget* || till när-
beläget
903 *mig i gården* || mig
904 *rutorna* || fönsterrutorna
905 *"Gör [...] jorden?"* || "Står
det ej skrifvet, att mennis-
kan för himmelrikets fkull
måste besvåra fig något?"
906 *Härvid* || Wid de
907 *uraktlåtit* || fo
908 *försigtighet* || åtgärd

ned på elfven belägna gården. Jemtschiken for med fina renar till⁹⁰² ett närbeläget tält och jag nedsatte mig⁹⁰³ i gården att afbida ovädrets öfvergång. Allt intill midnatten hven vinden utan återvändo. Derpå infomnade jag, men väcktes efter en kort hvila af hundskall. Jag gick till fönstret, men kunde ej se något genom de isiga rutorna⁹⁰⁴. Vinden andades fina fista, djupa andetag. Medan jag lyssnade till desfa andaktsfulla ljud ur naturens hjerta, öppnades min kammar-dörr. "Hvem är der?" – "Wi få en wacker dag, herre!" fvarade Jemtschiken. Renarne förespändes och resan fortfattes. Långt före dagens uppbrott nådde vi de första tälten. Här fann jag åter min Tadibe. Han höll sig i början undan, men då jag redan var färdig till uppbrott, kom han till min flåde och begynte tiggå om en sup. "Brännvinet är ej till han[d]s och för din fkull lönar det ej mödan att besvåra fig," yttrade jag till den enträget tiggande. "Gör⁹⁰⁵ det ej för min, gör det för himmelrikets fkull, ty det står ju skrifvet, att den, som vill ärfva himmelriket, måste besvåra fig här på jorden?" genmålte fkälmen. Wid min afresa från tältet hade morgonen få vida framskridit, att folen begynte uppgå. Härvid⁹⁰⁶ bredde fig eldröda moln öfver större delen af himlahalvfvet, fladdrande i luften likt norrfken. Anande ett owäder fökte jag påfkynda min resa, men på en Samojedisk tundra är man ej alltid herre öfver fina beslut. Jag trodde mig hafva iaktagit alla nödiga försigtighetsmått, då jag förberedt tundrans innewånare på min ankomst; men jag hade uraktlåtit⁹⁰⁷ det nödvändigaste: att taga lagens tjenare till min beledsagare – en försigtighet⁹⁰⁸, som hitintills blifvit af alla resande iaktagen och troligen af mig framdeles fkall iaktagas. Samojeder fruktar jag ej, ty oaktadt sin råhet kunna de alltid vinnas genom brännvin och ett godt ord; men på tundrorna nomadisera, likasom Samojeder, ett stort antal Rysfar och Syrjäner, som fedan äldre tider vant sig att drifva ett slags stråtröfveri i ödemarken. De hafva genom all slags orättvisa[,] ofta medelst uppenbar plundring, kommit sig till Samojedernes renhjordar och småningom gjort sig till herrar

i Samojedernes rättmätiga land. För att göra en ända på deras nesliga förtryck famt tillika vänja Samojederna fjelfve vid någon slags borgerlig ordning, har Regeringen⁹⁰⁹ nyligen utfärdat en så⁹¹⁰ kallad ustaff, som enligt mitt förstånd är ett ideal af fullkomlighet. Men det faller af sig fjelft, att lagens öga, om än alldrig så vakfamt, ej kan varsna allt det, som tilldrager sig i den Samojediska vildmarkens natt. Förtrycket fortfar oafbrutet, mera fäl-lan under gestalten af stråtröfveri, men få mycket oftare under bedrägeriets vekare fkepnad. Hufvudkällan till det onda är brännvinet, som trots lagens stränga förbud fortfarande föres till Samojedernes tält, och fannolikt fö-ras fkall, intill dess Regeringen finner sig föranlåten att här och der på tundrorna,⁹¹¹ fåsom i Somsja, Pustoferfk, Ischma o.f.v. utfätta militär-poster, med rättighet att con-fiscera brännvinet och andra i ustaffen förbjudna artic-lar famt⁹¹² för öfrigt vidmakthålla ordning och fkick, i fynnerhet under Samojedernes famlingstider. Så myck-et i allmänhet om näringsidkarene på tundran. – Äfven på mig ville besagde personer draga vaxel. Ett enigt brödrafkap fkjutsade de mig icke till Samojedernes läger, utan jag fördes från det ena Ryska tältet till det andra. Man förde mig fram fem eller sex verft, men fkjutsle-gan måste jag vanligtvis erlægga för femton. Ändtligen fick jag en Samojedisk Jemtschik. Han fkjutsade mig enligt alla Samojeders uppgift tjugu⁹¹³ verft, men for-drade fkjutslega för trettio. Efter en lindrig proteft emot hans gjorda påstående förklarade han sig tillfreds med den fkjutslega, jag fann för godt tilldela honom. Blidkad genom denna eftergifvenhet ärnade jag betala hvad han i början begärt. Då jag redan höll på att räkna pening-arne, trädde till min flåde en Rysfe⁹¹⁴ med wild uppsyn och fonderflitna kläder. Hemfkt grinade de hvita tänder-na genom hans fvarta fkägg; ögonen glänfte⁹¹⁵ af ilfkhed och fkaedefröjd. Han liknade ett rasande willdjur, som är i beråd att hoppa på sitt byte, men ännu famlar sig ftyrka och efterfer, hvar han fkall gifva det dödliga hug-get. ”Du vill icke betala fkjutslega,” fkrete han slutligen

- 909 *Regeringen* || ~ för Somsja
 910 *så* || ust[aff]
 911 *tundrorna*, [...] *militär-poster* || 1. tundrorna utfäl-la militär-poster || 2. tund-rorna, fåsom i Pustoferfk, Ischma, Kolva o.f.v. utfätta militär-poster
 912 *famt* [...] *vidmakthålla* || famt vid Samojedernes famlings-flällen vidmakt-hålla
 913 *tjugu* || 20
 914 Above *Rysfe* Castren has written *person* and struck it out again.
 915 *glänfte* || lyste

- 916 omsider || ändt[ligen]
 917 anförä || <h--- sig>
 918 man på Kaninska || de Kaninfka
 919 Majestätet || m[ajestätet]
 920 tillerkänner || tilldelar
 921 hvarje [...] bebyggare ||
 hvarje på tundran nomadiserande Rysk eller Sirjänska bebyggare
 922 privilegier || rättigh[eter]

i wildt raseri, ”men vi skola lära dig. Vi skola spänna renarne ur rede och lemna dig på tundran. Gå till fots, du hundens son”. I denna stil fortfor han en god stund. ”Är menniskan vid sina sinnen?” sporde jag omsider⁹¹⁶ af den närmaft stående Samojeden. ”Fullkomligt,” svarade Samojeden, ”men han har af naturen ett oroligt lynne”. Nu fattade wreden låga i min fyndiga fjäl och jag ljungade emot röfwaren ordets blixtar, som kommo honom att fänka den utsträckta armen. Härpå upptecknade jag banditens namn och afreste. Efter en timmas färd nådde jag ett enstaka tält. Uppstigen ur flåden varsnade jag på tundran en mängd fyrspännare, som styrde kosan emot tältet. Utan att låna dem någon vidare uppmärksamhet, gick jag i tältet. Efter mig inträdde en mängd Samojeder, kommande från det läger, som jag nyss lemnat. Ändamålet med deras resa var att anförä⁹¹⁷ klagomål öfver samman Ryske, som öfverfallit mig med hoteller och skymford. Stölder och våldsamheter af alla slag påbörjades ej mindre honom, än många andra på tundran nomadiserande Ryskar. Till den grad hafva desse objudne gäster förmått uppretta Samojedernes i grunden fredliga lynne, att man⁹¹⁸ på Kaninska tundran nu umgås med planen, att afsända en deputation till fjelfva Majestätet⁹¹⁹ och i underdånighet anhålla, att Ryskarne måtte blifva åtminstone från hafskusten aflägsnade. Denna supplik ärnade man i synnerhet stöda derpå, att Ryskarnes stora renhjordar innan kort uppbeta all renmosa vid hafsstränderna, hvaraf följden påtagligen blir den, att Samojedern[e] antingen måste upphöra med hafsfanget, som för det närvarande utgör en af deras viktigaste näringsgrenar, eller också nödgas lemna renskötseln åsido. Äfven dessa olyckor äro i utstaffen visligt förebyggda genom ett stadgande, som tillerkänner⁹²⁰ hvarje⁹²¹ från äldre tider på tundran bosatt bebyggare 60 desetiner utmätt jord, hvarutom han ej eger att röra sig med sina renhjordar. Då Samojederna äfven vid närvarande tillfälle yppade mig sin djerfva plan, rådde jag dem att förft taga kännedom af sina omätliga privilegier⁹²² och fedan hos wederbörande

Embetsmän i Guvernementet anhålla, att hans Majestäts nådiga stadganden blefvo åtlydda.

Under desfa diskurfer hade aftonen så vida framfkridit, att det numera ej var att tänka på afrefa; ty jag hade för mig ett håll af 60 verst och ovädret hade allaredan begynnadt rasa. I fjelfva verket kände jag också ingen åhåga att öfvergifva mitt angenäma värdsfolk. Jag befann mig nu hos Timanfka Samojeder, och desse äro oakadt fin fattigdom af alla Samojeder de ädla. För att karakterisera dem, är det nödigt att förut weta ett och annat om Samojedernes lynne öfverhufvud. I detta, liksom i många andra afseenden, ega de mycket gemensamt med Finnarne; de äro ytterst betänksamma, inom sig slutna och saktmodiga, aktsamma, envisa och egenfinniga, i sina företag långsamma, i utförandet ihärdiga⁹²³. Såsom Lapparne äro de misstroagna, lättretliga, nyckfulla, bedrägliga och opålitliga. Tvenne sistnämnda egenskaper tillhöra företrädesvis de Kaninska Samojederna och böra fåledes rätteligen ej tagas i beaktande, då fråga är Samojedernes national-charakter i allmänhet. Ett gemenfamt drag hos alla Samojeder är en mörk åfkådning af lifvet och dess förhållanden. Likasom det yttre, få bär äfven det inre hos Samojeden nattens färg. Skulle detta inre låga af häftigare passioner, få wore Samojederna otvifwelaktigt hvad de anses wara: ett af de vildaste folkflag på⁹²⁴ jorden. Men nu har en huld förfyn fogat så, att de kunna med fullkomlig liknöjdhet betrakta de flesta omftändigheter i verlden. Naturligtvis utgör ett godt mål enligt Samojedernes philosophie en af lifvets viktiga frågor, men den argaste cynicus torde ej betrakta faken med mera lugn, än just Samojeden. Han⁹²⁵ till och med umbär⁹²⁶ ofta för det större nöjet: att sofva, det mindre: att äta. För sin maklighet är han redo att hungra, törsta och lida alla flags fmälek. Men förfök att trada en af desfa Ishafvets föner in på lifvet, förnärma honom,⁹²⁷ säg honom en förolämpning eller väck hos honom allenast tanken på en oförrätt, och det fkall vifa sig, att hans finne, om äfven förmörkadt och

- 923 *ihärdiga* || *envisa*
 924 *på jorden* || *i verlden*
 925 *Han* || *För det*
 926 *umbär [...]* *för* || *umbär för*
 927 *honom, [...]* *en* || *honom, en*

928 *tala* || *orda*
 929 *fader* || *moder*
 930 *Timanska* || *Kaninska*

afkyldt under polar-himmelens inflytande, dock eger en temperatur-grad, som det troligen erhållit under en mera glödande sol. Här om wore mycket att tala⁹²⁸, men ämnet hör till antalet af dem, om hvilka jag af visse subjektiva skäl tills vidare öfverlåter. Ändock vill jag till ämnets upplysande anföra ett samtal, som nyligen föreföll emellan mig och en Samojed af den Bolschesemelfka tundran. "Du är rik på renar, min vän! är du äfven rik på hustrur?" sporde jag Samojeden. "Mina hustrur äro nu tvenne; förut voro de tre, men den tredje skickade jag till sin fader⁹²⁹", genmälte denne. "Säg mig, broder! hvarföre gjorde du detta?" fortför jag. "Hon födde en son, som ej var min", yttrade Samojeden torrt. "Huru kan du veta, att faken få förhåller sig?["] – "Jag vet det, och hon bekände det själf för jordgumman, såsom feden är hos oss, att man och hustru före barnets födelse måste bekänna sina äktenskaps-fynder, om förlossningen skall aflöpa lyckligt." – "Känner du äfven förföraren?" frågade jag vidare. "Kände jag honom, så skulle, vid Gud! mitt spjut fitta i hans hjerta", utfor Samojeden i raseri. Säg mig, om ett sådant ord någonsin kan eller kunnat uttalas af en Finne? – Detta mörka, vilda och på sitt fätt passionerade lynne röjer sig företrädesvis hos Samojeder af den Kaninska tundran. Det underhålles här af folkets välmåga och deraf allstradt högmood samt dess envisa framhårdande vid sin hedniska Gudadyrkan. Helt annat är förhållandet på den Timanska⁹³⁰ tundran. Här rasade åren 1831–1833 en pest, som störtade omkring 20.000 renar och bragte folket i armod. Större delen af Samojederne själfve omkom genom pesten, emedan de förtärde sina befämlade renar. Efter denna näpst hafva de Timanska Samojederne blifvit ett fromt och faktmodigt folk, samt vändt sig mangrannt till den Christna Guden. Wisferligen se äfven de lifvet i mörker; men den vilda passionen är borta. Deras hjerta är vekt, deras sinne faktmodigt, forgen bor i djupet. Dessa drag, tillhörande egentligen den Finska folkstammen, framträda här öfverallt hos de svagare, betryckta och misshandlade könet. De Samojediska kvinnornas

931 *tagen* || gifven932 *fkola* || m

fånger hafva derföre att stort flägttycke med våra lyrifka qväden. Kläder man dem i runometherns forgdragt, få kunna de nästan gifvas ut för Finska folksånger. Följande visa är en fålunda omklädd, för öfrigt ordagrann öfverfättning från Samojediskan:

Då jag blef till hustru *tagen*⁹³¹,
 Bittert förjde jag mitt afsked
 Från min hulda föstrarinna;
 Men en liten tid jag lefde
 Med min man, den ädle vännen
 Och min hela forg förglömde.
 Förr jag tänkte så: det ges ej
 Någon annan afskeds-smärta,
 Än då man från modren skiljes,
 Men nu kom också en annan.
 Han dog bort, den ädla maken,
 Han, som medlerft var bland bröder.
 Mera jag nu honom förjer,
 Än jag förr min moder förjde.
 Utom mig han efterlemnad
 Ännu fyra spåda föner;
 O! när *fkola*⁹³² vi förgäta
 Sorgen efter den försvunne?
 Nu på fådant fått jag lefver,
 Att jag hälften af min smärta
 Söker genom fånger fkingra,
 Men med tårar andra hälften
 Af min djupa forg förmildra.
 Ej min man ur grafven fliger,
 Alldrig fer jag honom åter,
 Icke under feçlers feçler.

Bland Samojedernes allmänna egenskaper bör jag ännu omnämna deras hjälpsamhet emot fattiga. Denna dygd förfonar mig med många kantigheter i det Samojediska lynnet. Min känsla kan rätt väl uthärda dervid, att ett vildt, med fattigdom kämpande folk, som ej eger begrepp om rätt och orätt, om godt och ondt, om ett tillkommande lif och en dom efter döden, att ett fådant folk genom

933 *de* || han
 934 *min* || vår
 935 *ftretar* || arb[etar]
 936 *Kort derpå* || Nu
 937 *fakta ut genom* || fakta ge-
 nom

våld, lift och bedrägeri föker komma åt fina ovänners egendom, då de⁹³³ å andra fidan äro redo att med fina bröder dela den fista munsbiten. Samojedernes hjälpsamhet röjer sig bland annat deri, att de i likhet med Lapparne upptaga och vårda fattiga anförvandter. Äfwen på min⁹³⁴ närwarande ftation fanns en fålunda upptagen flicka. "Är hon din dotter?" fporde jag värdinnan under famtalet. "Nej! Gud har icke gifvit mig några barn, hon är en fader- och moderlös, som skulle hungrat och frusit ihjäl, om vi ej tagit henne till oss, klädt och födt henne. Hon är en aflägsen anförvandt, som vi underhålla af barmhertighet." Flickan nedflog ögat och begynte röra om fnön i en gryta. Då jag märkte, att hennes känsla blifvit sårad af den genom brännvinet något upprörda värdinnans skoningslösa tal, yttrade jag till flickans förfvar: "om du hjälpt den värnlösa i hennes barndom, få hjälper hon dig nu på din ålderdom". – "Nog ftretar⁹³⁵ och arbetar den arma, och fvårt blir det för mig, när hon gifter sig och blir sin egen." Wid detta uttryck kastade husbondens broder en den öm[m]aste blick på flickan; men hon fåg ned och flickan började åter röra sig i grytan. Kort⁹³⁶ derpå gick fästmannen att wakta renarne, och vi drogo oss enhvar under fårskinnsfällan. Men då elden flocknat på härden, hörde jag flickan smyga sig fakta⁹³⁷ ut genom dörren, för att med sin älfkare genomvaka natten i det förfärligaste oväder. – Tidigt om morgonen väckte mig värden med den hugneliga underrättelse, att ovädret faktat sig, samt att vi nu utan fara kunde begifva oss på resan, tilläggande likväl med ett visst eftertryck: "om ovädret öfverfaller oss på tundran, få är det en Guds skickelse och derföre rå ej vi". Skyndsamt begåfvo vi oss åstad. Wärden fjelf och hans broder erbjödo sig att gemensamt beledsaga mig, emedan vägen var villosam och årstiden opålitlig. Min färd gick, fåsom jag ofvanföre anmärkt, längsefter Tscheskaja Guba, få att jag än färdades på Ishafvet, än åter på det fasta landet. Detta var en betydlig omväg med afseende å mitt yttersta mål – Puftoserfk; men att resa den gina öfver berget Tschaischin, war både

vådligt och för mitt vetenskapliga ändamål onyttigt så wida inga Samojeder här uppehålla sig. Sedan vi nu tillryggalagt några verft, wifade sig tecken till ett annalkande oväder. Snart gjorde Jemtschikarne halt och började med hvarandra en öfverläggning. De samtalade länge, flakade betänkligt på hufvudet och fortfatte åter resan. Såsom jag federmåra erfor, hade man ärnat föreslå mig att återvända till tältet, men man vågade ej komma fram med förslaget. Ovädret tilltog och var vid middagstiden få häftigt, att man knappt kunde [se]⁹³⁸ renarne framför sin flåde. Då jag sporde mina ledsagare om den tillryggalagda vägens längd, erhöi jag till svar: "Wi känna ej ställen och se intet". Detta svar upprepades hvarje gång, Jemtschikarne kommo att afspada de fnödrifvor, yrvädret famlat öfver mig. De gjorde härvid den bedröfliga upptäckt, att min malitsa blifvit af fnön nedblött, och den ena af Jemtschikarne var nog ädelmodig att erbjuda mig sin *sauk*, ett plagg, som motfvarar Lapparnes *peski* och bäres ofvanpå malitsan. Mitt öde är, att i lineara dimensioner fylla något mer, än det vanliga Lappiska och Samojediska måttet. Detta har i fråga om rensläddar och klädesplagg mången gång bragt mig i förlägenhet. Äfven nu måste jag af slik anledning afslå Samojedens vackra anbud och med tålmod underkasta mig den hårda nödvändigheten att småningom blifva alldeles genomblött. Resan fortfattes fot för fot; man styrde än åt ett håll, än åt ett annat. Det var berget Tschaischin man fökte, men ej fann, ehuru vi stundom måste varit helt nära dess fot. Den ena Jemtschiken åkte⁹³⁹ ett stycke förut med sin lätta flåde, underfökte lokalen, så vidt sig göra lät, och tillfåg framför allt, hvar vi med våra tunga släddar lättast kunde komma fram. Ändtligen nådde vi en af⁹⁴⁰ Jemtschikarne väl känd flod. Förköraren störtade med sin ren ned på floden, för så att eftersöka⁹⁴¹ något för oss bättre⁹⁴² farbart ställe. Härunder förvillade han sig ifrån oss. Den andra Jemtschiken för att efterföka kamraten och jag fatt allena på tundran i runda två timmars tid, utan att veta, hvart Jemtschikarne tagit vägen. Ty allt, hvad jag

938 The word added by Collan while editing the text for publication.

939 *åkte ett stycke* || några steg

940 *af* || *ka* [känd]

941 *eftersöka* || undersöka

942 *bättre* || mer

- 943 *kläder* || *lemmar*
 944 Mscr: *furo*
 945 *fitt* [...] *hufvud* || *fitt huf-*
 vud
 946 *före* || *förut*
 947 *räddat dig* || *fort dig fram*
 948 *natt,*" [...] *Jemtschiken.*
 || *natt. Богъ привесъ,*
 Богъ привесъ, slutade
 Jemtschiken.
 949 *å* || *på*
 950 *den* || *en*

nu berättat, erfor jag först efter vår ankomst till tältet. I början visste jag icke ens, att mina lotsar försvunnit; men sedan jag förvärfvat mig härom en forglig erfarenhet, tog jag för afgjort, att de lupit undan af rädsla. Jag vill ej uppehålla dig wid en skildring af mitt inre läge. Det yttre var fådant, att mina kläder⁹⁴³ under dagens lopp blifvit genomblotta. Då kölden emot natten skärpte till, angreps jag af en olidelig frosfa. Jag trodde mitt timglas vara fyllt och gjorde mig redo att anträda färden öfver ett annat fält. Under detta återvände Jemtschikarne. Wi f[o]ro⁹⁴⁴ lyckligt öfver elfven, förvillade ofs åter och kommo enligt Jemtschikarnes utsago efteråt fem färflilda gånger till samma elf. Sedan vi för fjette resan färdats fram ett stycke väg, började våra renar efter *fitt*⁹⁴⁵ eget hufvud hålla åt venster, då Jemtschikarne åter efter *fitt* ville styra åt höger. Renarne fingo naturligtvis umgälla sin enwished med idkeliga stötar af körftången; men icke dess mindre stredade de oupphörligen åt *fitt* håll. Ändtelliga måfte man gifva dem sin vilja, och detta hade till påföljd, att vi innan kort nådde en by af fju tält. Hundskallet hade redan *före*⁹⁴⁶ vår ankomst kallat Samojederna ur sina tält. Innan Jemtschikarne gåfvo sig i samtal med dem, kom den äldre till mig, knäböjde vid min fläde och lättade öfvermåttet af sin glädje med en tacksägelse till Gud; ty "Han och icke jag har räddat⁹⁴⁷ dig i natt,"⁹⁴⁸ slutade Jemtschiken.

Nästan hela det återstående af natten språkades i vårt tält öfver de äfventyr, af hvilka jag blott anförde den minsta delen. De väckte ett få stort deltagande, att ingen lät förmå sig till att vakta renarne; – om morgonen erfors, att vargen anställt ett betydligt nederlag i hjorden. – Det var min affigt att hvila en dag i byn, men visfa brännwinsförfäljare woro få angelägna om min afresa, att jag nästan emot min egen vilja nödgades åter följande morgon begifva mig å⁹⁴⁹ färde. Wädrat hade i någon mon lugnat sig, och den⁹⁵⁰ väg, jag hade för mig, var lätt igenkänlig. Jag befann mig nu vid utloppet af floden *Indiga*, några verft föder om *Svjatoj Nos*. Det var

nämnda flodsträckning jag borde följa allt intill en Rysk gård, belägen 40–50 verft uppför elfven. Der hade jag beflutat att qvarstadna någon tid och lejde mig derföre från de⁹⁵¹ nyss lemnade tälten en Samojed till läromästare. – Likfom föregående dagen, tilltog ovädret⁹⁵² äfven nu, ju längre det led emot aftonen, och nådde fluteligen den höjd, att man i motvind hvarken kunde andas eller hålla ögonen öppna. För örat ljud oupphörligt en fusning, fom borttog⁹⁵³ all eftertanke. Den fuktiga fnön nedvätte mig under dagen; det blef natten, och natten medförde köld. Genomfrusen anlände jag efter midnatten till den Ryska gården. Mina krafter voro få uttömda af resans befvärligheter, att jag knappt kunde hålla mig på benen. Medvetandet hade jag nästan förlorat och mina f[y]norganer⁹⁵⁴ voro få försvagade af blåsten, att jag den ena gången efter den andra stötte pannan emot väggen. Windens fusning kunde jag på ett helt dygn ej få ur mina öron. För öfrigt aflopp affären⁹⁵⁵ utan något omedelbarligen efterföljande ondt, fom fkulle förtjena att anmärkas.

Efter tio dagars wiftelse i Indiga anträdde jag resan vidare framåt. Från de fju tälten fkickade man mig 20 renar, 3 Jemtschikar och ett litet tält, för att uppslås, om tilläfventyrs ett oväder öfverföll oss på det förestående långa hållet af 80 verst till byn Sula. Det var en herrlig Februarii morgon, då jag fatte mig i rörelse. Solen höll jußt på att träda ur sitt tält och fände⁹⁵⁶ en vemodig rosenblick på⁹⁵⁷ det ödfliga fältet. Jag åkte i förkörarens flåde och han utlade för mig landets beskaffenhet vidt och bredt. Häraf erfor jag bland annat, att den Timanska tundran är mycket rik på floder och fjöar. Floderna taga sin upprinnelse från berget Tschaischin;⁹⁵⁸ men emedan landet är jemt och intet hinder stör dem i sin en gång erhållna bana, församla de sig ej i några större vattenmasor, utan löpa hvar efter sin fåra ut i hafvet. Bland fjöar finnes blott en enda af betydighet. Sjön kallas *Urier* efter en i Samojedernes fornfägner mycket frejdad Tadibe, fom med⁹⁵⁹ renar farit upp till himlen från en

- 951 *de [...]* tälten || närwarande tält
 952 *ovädret [...]* nu || ovädret nu
 953 *borttog* || döfvade
 954 *Mscr: fyonorganer*
 955 *affären* || hela ~
 956 *fände* || hon ~
 957 *på det ödfliga fältet.* || öfver det <bleka> fältet,
 958 *Tschaischin; men emedan* || Tschaischin, emedan
 959 *med* || fäges

- 960 Castrén most probably
means Islam here.
961 *pekfingret* || och med
962 *Ansigtet* || <Kinderne>

hög bergspets på Ural. Sjelfva Ural fkall bära fitt namn efter honom. Berättelfen om Uriers himla-flygt erinrar om den bibliska traditionen rörande Elias. I allmänhet förtjenar det anmärkas, att Samojederne ega mycket gemensamt med de gamle Hebreerne. Hit hör bland annat lagen, att en broder fkall äkta fin broders enka. I språkligt hänseende finnes äfven många öfverensstämmelser; men mest har det förvånat mig, att hos Samojederne finna åtfkilliga äkta Hebreiska namn, hvilka ej äro i bruk hos Rysarne. Exempelvis må jag anföra namnen *Ableh*, *Lot*, *Elej*, *Malkej*, *Ion*. Dessutom hafva många af Samojedernes, likasom Hebreernes namn en betydelse, tagen ur wisfa lefnadsförhållanden. Så betyder, enligt Samojedernes egen utläggning, namnet *Waamuih*, han föddes vid ett gärde, *Wiisuih*, han kunde ej gå på lång tid, *Hunih*, föddes af en flykting; *Aarumbaej*, växte hastigt o.f.v. – Detta är åter en vink till uppsökande af något samband emellan Samojederne och Ilaismens⁹⁶⁰ bekännare; ty med Judarne fjelfve hafva väl Samojederne alldrig stått i någon omedelbar beröring.

Medan jag satt språkande med Jemtschiken, mötte wi ett stort fällfkap Samojeder. En bland dem väckte min uppmärksamhet genom sin ovanliga klädedräkt, fitt fällfamma fkick och utfeende. Samojeden bar på fig en malitfa öfverdragen med ljusblått kläde och prydd med en yfvig hundskinnsfäll. Hans mångbrokiga stöflor woro ofvanom vaden fastbundna med prydliga skoband, af hvilka toffsarne hängde ända ned till smalbenet. Öfwerst på hjesfan satt, lutande åt fida, en luden, spetfig renfkinnsmösa. Samtalande med min Jemtschik iaktog Samojeden en bakutlutande ställning. Den wenstra handen låg troget wid fidan, den högra var utsträckt, pek-fingret⁹⁶¹ gjorde commata och tanke-strek. Det ena ögat höll Samojeden tillflutet, med det andra fixerade han få mycket skarpare fitt föremål. Hans läppar voro mycket tunna och rörde sig omärkligen under talet. Ansigtet⁹⁶² egde ej den vanliga Samojediska bredden. Pannan var låg, hjesfan spetfig. – Denna fällfamma physiognomie

tillhörde en Samojedisk Aristokrat. Du ler, men var wiss derpå, att en rik Samojed i sitt eget tycke är vida⁹⁶³ bättre karl, än mången liten Knäs och tyranniserar sina fattigare bröder med mera stränghet, än flere bland jordens mäktiga. Eger⁹⁶⁴ han dertill ett litet embete, få har hans högmod ingen gräns. Den nyssnämnde Samojeden, som af⁹⁶⁵ menigheten blifvit utwald till biträde åt Kaninska tundrans Starschina, var derigenom upphöjd öfver andra sitt folks Aristokrater, att han förstod uppföra sig i öfverensstämmelse med den fjelkfänsla, rikedom och hans embetes vikt ingaf honom. Han var fullkomligt herre öfver sig fjelf; hvarje ord och åtbörd woro uttänkta och beräknade. Hans beteende emot mig var helt annorlunda, än emot min Jemtschik.⁹⁶⁶ Icke som ikulle han hafva anfett mig jemngod med honom *fjelf*, men han bemötte mig dock med mycken värdighet. Storfinnadt bad han mig, efter ankomsten till sitt tält, utvälja få många renar, jag behagade, och det oaktadt tiggde han hvarken brännvin eller prutade om skjutslega. Wi åtföljdes, körde några timmar och kommo till Samojedens tält. Efter ombytet af renar fortsatte vi refan, lemnande efter oss en Jemtschik och vårt⁹⁶⁷ tält. Tältet ansågs öfverflödigt, emedan Samojed-Aristokraten wifade oss vägen till ett läger vid pass 20 verst ifrån hans tält. Wi kommo till det anvisade stället, men funno hvarken tält eller rensport. Emellertid utbrast ett oväder, det⁹⁶⁸ var natt och till Sula återstodo ännu vid pass 30 verst. Sedan vi begått den oförfigtigheten att efterlemnade tältet, måste vi nu försöka att⁹⁶⁹ genom natten arbeta⁹⁷⁰ oss fram till byn. Men knappt hade vi färdats en timmas tid, förrän vi helt oförmodadt stötte på lägerstället. Här funnos Bolschefemelfka Samojeder, bland hvilka ingen förstod det Ryska språket. Genom tolk och min egen ringa kännedom i Samojediskan underhöll jag mig med det välvilliga folket långt in på morgonen. Några gånger väckte jag väl fråga om afresa, men Samojederne bådo enträget att jag måtte kvarstadna och fråka med dem. Härunder förärade mig wärdinnan⁹⁷¹ en fisk, men fordrade såsom gengäfva en

- 963 *vida* || en
It is not fully clear whether *en* is struck out or not.
- 964 *Eger* || Har
- 965 *af*[...] *till* || föregående året varit de[n]
- 966 *Jemtschik*. [...] *Storfinnadt* || *Jemtschik*. *Storfinnadt*
- 967 *vårt* || ett
- 968 *det var* || och vi
- 969 *att* || br[yta]
- 970 *arbeta* || bryta
- 971 *wärdinnan en* || ~ med ~

972 *innan kort* || *famma dag*
 973 *Denna by* || *Detta ställe*
 974 *ett* || *en*
 975 *denna* || *detta*
 976 *ljusare* || *foli[gare]*

guldring, den hon såg glimma på mitt finger. Mångfalldt ersatte jag fiskens värde, min Samojedinna lät med intet annat tröfta sig och fatt hela natten tårögd i en vrå af tältet. Wid dagens anbrott fortfatte jag åter resan och nådde innan⁹⁷² kort Sula by, som var rik på Tschudiska minnen. Den derpå följande dagen fläpades jag af ett par hästar till Pustosersk. Denna⁹⁷³ by är onekligen ett af de ödsligaste ställen på jordklotet. Sjelfva Obdorfk skall jemförelsevis vara ett eden. I vidsträcktare mening förstår man med Pustofersk 18 byar, bland hvilka några, t.ex. Sula, rätt väl eigna sig till menniskors bostäder, men egentligen betecknar Pustofersk den vid insjön *Pustosero* (рустое озеро) belägna kyrkbyn, äfven *Gorodok* kallad, emedan här i forna tider fanns en östrog till skydd emot Samojeders täta anfall. Denna och andra lägre ned på fjelfva Petschora belägna byar äro begränsade af en natur, torftigare än den torftigaste hed på Finlands jord. Man ser här inga träd, inga höjder, inga klippor, med ett ord: intet utom ett⁹⁷⁴ omäteligt snöfält. Under de fju veckor, jag uppehöll mig i denna nejd, stormade det nästan hvarje dag, stundom få häftigt, att folket ej kunde förskaffa sig dricksvatten ifrån stranden. Snödrifvorna höjde sig ända till taksparren. För att ej blifva ordentligen inmurade, måste man gräfva gångar rundt omkring husen. Må vara, att denna vinter i mannaminne ej haft sin like, men en like till Pustoserfk må man i alla fall ej föka i vår verldsdal.

Så hårdt det är, måste jag nu lemna dig i denna⁹⁷⁵ vildmark, medan jag fjelf njuter af min varelse i ljusare⁹⁷⁶ bygder.

Ischemsk den 1 Maj 1843.

Din kringirrande vän
 M. A. Castrén

Iżma, 18/30 May 1843,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 25 July.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Kort efter min ankomst till Ischemfk i medlet af April månad hade jag äran inhändig Herr Collegii-Rådets fednaste skrifwelse. Det ewinnerligen fortfarande menföret har allt hitintills hindrat mig att afsända ett fvar derå, ehuru gerna jag redan före min afresa från Ischemsk önskat af H^e Coll. Rådet erhålla några för fortfattningen af min resa maktpåliggande underättelser.

Min färd öfwer de Kaninska och Timanska tundrorna gick för sig aldeles enligt den rese-plan, jag först från Archangelsk och sedan från Mesen hade äran meddela H^e Coll. Rådet. På de Kaninska och Timanska tundrorna uppehöll jag mig inalles tvenne månader, anlande i medlet af Februarii till Pustosersk, dröjde här 7 veckor samt fortfatte derpå färden till Ustzulmsk. I sistnämnda by ärnade jag dröja några veckor, dels för att bringa i reda mina anteckningar, dels för att ytterligare fortsätta mitt studium af Samojediskan; men byns innewånare gjorde ett ordentligt upplopp emot min anti-christna person. De hade af Tscherdenska köpmän⁹⁷⁷ erfarit, att jag hörde till antalet af dem, som i Ryssland uppbränt städer, samt trodde följakteligen, att jag skulle med eld och brand förhärja Ustzulmsk och andra byar i nejden, få ock förgifta floder och brunnar, under sommaren antända skogar, fädesfält och ängar. Saken är i sig fjelf löjlig och jag betraktade den ur sin komiska sida, intill dess folket började i masor omringa mig på gatorna och fätta hinder i vägen för mina små promenader. Detta förmådde mig att snart

977 Чердынские купцы, traders from the town of Čerdyn' (Чердынъ) in Perm', the former Bjarmia. A regular trading route connected Čerdyn' with Pustozërsk and other settlements in the tundra zone of northern Russia. The misinformation concerning Castrén's status may have been caused by the historical memory of Scandinavian raids on Bjarmia. (JJ)

lemnä orten och fortsätta resan till Ischma, der jag sedermera till min förvåning erfarit, att man i Ustzylma ärnat förekomma min onda afsigt på det eftertryckligaste wis. Äfven andra ledsamheter hafva mött mig under resan. Så hade jag på Kaninska tundran det missödet att blifva öfverfallen af en rasande Rysfe. På den Timanska tundran råkade jag ut för det oerhördaaste oväder, åkte vilse i närmare ett dygn och hade få när frusit ihjäl under villofärden. På hvardera tundran hade man utspredt det rykte, att jag, såsom utländning, ej kunde vara utsänd af Ryska Kejsaren, utan det Nemtska folket hade skickat mig för att utfpionera landets läge, hvarefter Nemtskerne skulle komma med en krigshär in i landet, döda alla Samojeder och taga deras renhjordar. Detta rykte ådrog mig mycken oginhet och flerfalldiga förargelser. Så hade man på Kaninska tundran sammanfårit sig att ej handleda mig i Samojediskan, att om allt meddela mig fallska uppgifter m.m. I nära tre weckors tid nödgades jag af flikanledning ligga överkam i Nes, som var det enda ställe, der jag kunde taga kännedom af den Kaninska dialekten. Dock! sådant hör till det nödvändiga onda under en resa i detta vilda land, der man medelt intet annat, än knyt näfven kan taga sig fram. I fjelfva Ischemsk, hvarest man öfverhufwud wisat mig mycken välvilja, finnes enfalldigt folk, som är af den tron, att hin Onde i mitt fällskap wallfärdat till byn, och Presten har redan en hel natt arbetat att få honom utdrifwen från en bonde, i hvars hus gamla herren inlogerat.

Med mina Samojediska studier har det få vida framskridit, att jag i mitt eget tycke eger rikhaltiga materialier få i philo[lo]giskt, som ethnographiskt hänseende, men ännu är intet i ordning bragt. Under min vistelse i Pustofersk antecknade jag bland annat en hel volym få kallade *Sjuddubaeptseh* – ett slags hjelte-fånger, klädda i fagodräkt. I sig fjelft ega desfa icke något stort värde, men till inhemtande af språket äro de naturligtvis ytterst tjenliga. Utom Sjuddub[aeptseh] ega Samojederne en stor myckenhet *fagor* (waadakoh), bland hvilka flera

hvila på mythifk grund. För innehållets skull har jag antecknat några bland dem på Ryska; att nedfkrifva dem på Samojediska, dermed flår jag mig ej ut.⁹⁷⁸ Dessutom har jag tillvägabragt ett litet vocabularium, declinerat och conjugerat flere hundra ord; men allt⁹⁷⁹ detta ligger ännu i sitt chaos.

Efter min ankomst till Ischma har jag uteslutande fysselfatt mig med Syrjänskan – ett språk, som oändligen intresferat mig, ehuru det är till hälften uppslukadt af Ryskan. Den Ischemfka dialekten fäges wara i det närmaste identifk med den Jarenska munarten, endast något uppblandad med egenheter från den angränsande Ustsysolskan. Följakteligen är den icke betydligt skild från dialekten i Matthæus⁹⁸⁰. Den Ischemfka dialekten eger måhända sitt största intresse derigenom, att suffixerna här⁹⁸¹ fullkomligen bibehållit sig. För öfrigt lemnar den många andra viktiga bidrag till en Syrjänsk Grammatik. Den upplyser bland annat, att den Genitivus är till ursprung Casus Adesivus, (Possessivus åter Elativus⁹⁸²) att Accusativi ändelse *-äs* sannolikt är en suffixiv-ändelse, vidare: att Sirjenskan, lika litet som Finskan, eger [ett]⁹⁸³ Futurum, att det för Plusquamperfectum hållna Tempus af Hjälpverbet blott är ett Præteritum af upprepningsformen, att Gerundium på *-an* och sannolikt äfven Præt[eritum] Part[itivi] Pass[ivi] äro nomina actionis, att Syrjänskan eger twenne diminutiv-former, den ena på *-öj*, den andra på *-ly*, som jag funnit i några bröllops-qväden, m.m. I den Ischemska dialekten har vidare *y* allestädes öfvergått till *yl* samt *ö* i ändelserna till *ä*, eller kanske är *ä* den ursprungliga ändelsen. Om allt detta och mera dylikt kommer jag attorda omständigare i en Latinfk afhandling, med titel: *Elementa linguæ Syrjenicæ*, som enligt min plan skulle komma att innehålla 1°) en kort formlära⁹⁸⁴, jemförd med Finskan, 2do) några capitel af Matthæus⁹⁸⁵, utvifande egenheterna i den Sirjänska dialekten 3) ett litet vocabularium. Allt detta hoppas jag småningom få utarbetadt intill höften, då jag vill fända det till H^t Coll. Rådets pröfning.⁹⁸⁶

978 The Nenets folklore was published in Castrén 1940; 2018a. See also Lukin 2017.

979 *allt* [...] *ligger* || *allt* ligger

980 Шергинъ, Миянъ Господьлөнъ Исус Христослөнъ святой Эвангэ-лиэ Матфейсянь, 1823. It is in the Vyčegda dialect; as yet there was no Komi literary language at that time. (PK)

981 *här* || *deri*

982 *Elativus* || en <ren>

983 Mscr: en

984 *formlära* || *ethymo*[logie]

985 Castrén's Komi grammar contains the 4th–7th chapters of the Gospel of Matthew translated into the Iz'va/Izma dialect. An informant from Kolva probably dictated the translation to Castrén. (PK)

986 Here Castrén presents a general plan for his Komi (Zyryan) grammar, as published in the following year (Castrén 1844a). Castrén's original manuscripts on Komi will be published later as a separate volume in the present series.

- 987 Here Castrén is referring to Komi Permyak, a close relative of Komi proper, but today officially classified as a separate language with considerable Russian influence. (JJ)
- 988 *Sirjänskan* || *Sirjenskan*

Efter 14 dagar är jag finnad anträda färden till Kolwa kyrka på den Bolsche-semelska tundran, hvarest jag ärnar uppehålla mig hela fommaren, för att federmera kring medlet af September i fällfkap med Syrjenska bönder fortfätta resan till Obdorfk. Men skulle jag intill höften ej blifva färdig med mitt Syrjänska arbete och tillika icke komma något få när ins Reine med Samojediskan, få måfte väl refan uppskjutas till vintern. I denna händelse går det väl ej an att från Kolva refa till Obdorfk, utan jag fkall då komma att styra kursen in åt Permfka Guvernementet, studera den Permfka dialechten och få fortfätta resan till Obdorfk. Siåtnämnda plan har i fynnerhet det emot fig, att jag då ej hunne till Obdorfk under Samojedernes famlingstid, som börjas under hösten och fortfar in på Januarii. Jag önfkade veta Herr Collegii-Rådets tanke i faken famt framför allt lära känna: om det Permfka fpråket⁹⁸⁷ eger något wetenfkapligt värde eller blott är en förskämd dialeçt af Sirjänskan⁹⁸⁸.

Ännu nödgas jag uppehålla mig en smula wid mitt närvarande oekonomiska läge. Enligt ett bref från min commisfionär Coll[egii] Asfesforen D[octo]r Rabbe har mitt närvarande understöd blifvit mig beviljadt få väl för denna refa, som ock ”till erfättande af de omkostnader, jag tillförene ådragit mig genom refor i Lappland och Finland; för denna orfaks skull har man ej heller förefkrifvit mig någon bestämd rese-tid.” Huru härmed ock må förhålla fig, få har jag af understödet begagnat till skulders afbetalning vid pass 800 Rubel, fåsom den fednaste resan i Lappland kostade mig, inberäknadt med den föregående refan genom Finland. Efter min ankomst till Archangelsk fästledne vår började jag lefva på de förhoppningar, Prof[essor] Blomquist gifvit mig uppå ett rese-understöd, erhöill äfven på samma förhoppningar ett lån först af 200, sedan af 700 Rub[el] Ass[ignationer]. Af denna summa medtog min olyckliga Lappska refa under fommaren, famt min viftelse i Archangelsk vid pass fem månader omkring 600 Rubel. Således återftod af understödet vid min resa från Archangelsk 2100

Rub[el], hvilka medel jag till fista fyrken⁹⁸⁹ uppburit. Ehuru van att resa med hushållning, förutser jag likväl, att desfa medel åtgå under loppet af halftannat år. Wäl wore, om de räckte till nästa vår, i hvilket fall jag hade lefvat tvenne år med 2700 Rubel. När jag nu tager i betraktande, att fjelfva det karga Alexanders-Universitetet utdelar rese-understöd af 3500 Rubel⁹⁹⁰ årligen, få anfer jag mig icke behöfwa göra mig famvete af de 800 rubl-arne, utan med utgången af min närvarande rese-casfa förklara min resa för slutad. Wäl kommer den ej att flutas, om jag äfven på egen bekoſtnad nödgades fortfätta refan, men jag anfer mig efter nämnda tids förlopp kunna begära ytterligare understöd ifrån Finland, ifall det akademiska intill dess ej utfaller. Såfom H^r Coll. Rådet troligen känner, eger Kejsersliga Alexanders Universitetet rätt att utdela refe-understöd af 2000 Rub. årligen åt dem, som wistats tvenne år i Ryssland och derunder för[v]ärfwat⁹⁹¹ sig kännedom af Ryska språket. I händelse Herr Coll. Rådet förmodar, att jag ännu i nästa vinter ej kan träda i Akademiens tjänst, få har jag ärnat lägga in om ett af de Ryska understöden. Min inlaga ville jag för den tröga postgångens skull redan i nästa höst expediera från Kolwa, fastän mina tvenne år i Ryssland först gå ut i December, och äfven detta med inberäk-nande af de tre månader, jag tillföre uppehållit mig i Kemska kretsen. Jag vågar i ödmjukhet anhålla att lära känna H^r Coll. Rådets tanke i faken, grundad på en närmare kännedom om tiden för expeditionens afgang och andra härmed sammanhängande omständigheter. – Pof-ten till Kolwa, som hädanefter blir min hufvud-station, går öfver Mesen och Ustzulmsk.

Med djupaſte aktning har äran framhärda
Högädle Herr Collegii Rådets

ödm[jukaſte] tjänare
M. A. Caſtrén

Ischemsk den 18/30 Maj 1843.

- 989 *Fyrk* was originally a mediaeval monetary unit used in Sweden, 4 penning or 1/6 öre, from 1523 the equivalent of 6 penning or ¼ öre. Ehrnsten 2019: 53. (TS)
- 990 Banco Assignment.
- 991 Mscr: förfärfwat

- 992 There is a hole in the page here.
- 993 Castrén published no Saami grammar, but his article on the “influence of accent” was published in 1845 in *Suomi* for 1844. Castrén 1845d. (TS – JJ)

65

Ižma, 11/23 June 1843,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 6:39–42

Lönnrot replied to this letter on 11 August. SLSA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/23>; <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/40>.

Ischma den 23 Junii 1843.

Broder Lönnrot!

Det har en tid bortåt utgjort en af mina argaste Asfesferrer, att jag ej kommit mig till att sända dig några rader, ehuru jag vet, att på Finlands jord ingen med mera intresfe omfattar mina funderingar, huru ringa de ock vara må, än vännen Elias. Men all grannlåt å fido: hufvud-fkålet till min tvetydiga työtlåtenhet är intet annat, än min otillfredställelse med desfa der Samojediska ftudier. Lappska vill jag nu mera ej tala om. Min kurs deri lyktades med en afhandling om accentens inflytande på vocal-qvantitet och consonant-förstärkningar – ett [o]pus, som ligger länge sedan i m[anu]scr[ipt] och [inn]ehåller det mig mest om hjertat liggan[de]⁹⁹² i Lappska Grammatiken.⁹⁹³ Men för att återkomma till Samojediskan, så är detta språk en verklig skärseld för mig. Efter att hafva i par månader tagits med Syrjänskan, har jag nu reda på ett och annat, som förut fyntes mig oförklarligt; men ännu vågar jag ej med säkerhet yrka på dess flägtskap med Finskan[.] Beslägtade ord må man ej föka; af 4000, dem jag antecknat, ljuda knappt 50 lika med de Finska. I grammatikaliskt hänseende är mycket likt och mycket olikt. Dock ville jag antaga en ursprungligt ideel förvandtfskap språken emellan, och jag hoppas med Guds hjälp komma den på spåren genom Syrjänskan och Ostjakiskan. Härom en

annan gång; nu vill jag blott yttra min fröjd deröfver, att det Syrjänfka språket, ehuru räknadt till de mest aflägs[na] grenar af den Finska stammen, kommer vår Finska temligen nära. Det är mer än märkvärdigt, att Sjögrén, då han en gång tog sig för att behandla faken, kunde lemna den så alldeles halfgjord. Och att sedan förneka den reella frändskapen, som dock är klarare, än dagen. Han måste hafva blifvit bortblandad af de olika ljuden och gaf sig ej tålmod att se något in i språklagarna. Wet man t. ex. att *l* framför *y* bortkastas, samt att *y* med föregående vocal sammanfälmter till en lång stafwelse, så får man redan derigenom så många lika ljudande ord, som erfordras till att inse den materiella frändskapen, t. ex. *puu* (urspr[ungligen] *puly*), *puola*, *sjuu* (sjuly), *s[uo]li*⁹⁹⁴, *syy*, (syly) *syli*; *kyy* (kyly), *kieli*; *soo*, (soly) *suola*; [*T*]öö (Töly), *tuuli* l. *talvi*; *Pii*, (Pily) *pilvi*, – en fak, som varit lätt att inse, när i Imperat[ivus] af *ola* (elän) blir *oly* och *oo* (likfom i Finfkan *ole* och *oo* omvexla), af *kula* (kuolen) *kulvi* l. *kuu* (Fin.⁹⁹⁵ *tule* och *tuu*).⁹⁹⁶ Bokstäfverna i Syrjänskan äro margfalldiga:

Vocaler: a, e, i, o, u, y (ы), ä, ö.

Consonanter: b, v, m, p, d, l, t, n, j, g, k, r,
z (з), ž (ж), s (с), š (ш), c (ц), č (ч)]
dz, dž, ds, dš, dc, dč.

Hväsljuden tåla ännu ett j efter sig och c framför sig ett t. Desfa hväsljud hafva utträngt *h* (*uuir*, *hiiri*) och dessutom på mångfaldigt vis innäftat sig i språket, t.ex. *ydž'yd*, iso, *gyж*, *kynsi*, *vodžj*, esi; *voduja*, *vaštaan*, *väržja*, värfen o.f.v. Syrjänskan eger en utomordentlig rikedom på Casus – ända till 16, hvilkas ändelser temligen öfverensstämma med Finskan, när man åter tager i betraktande, att språket antager *ä* (ö) l. *y* öfverallt framför den consonantiva ändelsen. *L* är äfven här character-bokstafven för casus loci, t.ex. Allat[ivus] *-lanj*, Dat[ivus] (urspr. Allat[ivus]) *ly* (urspr. *le*), Adesf[ivus] (nu vanl[igtvis] Genit[ivus]) *län* (den urspr[ungliga] änd[elsen] *lä* har sammanfälmalt med Genit[ivi] *n*),

994 There is a hole in the page (see above).

995 (Fin. || o.f.v.

996 In this and the following passage Castrén attempts to establish correspondences and reconstructions that would confirm the cognateship of the Finnish and Komi (Zyryan) words he quotes. Although the comparisons are mainly correct, the details in his explanation are mistaken. (JJ)

- 997 *lys* [...] *sec.* || *lys, sec.*
 998 Consecutive case of the Komi language: 'went for water', 'went to bring water'. In his Komi grammar (Castrén 1844a) Castrén abbreviated the word as 'consec.'. (PK)
 999 *-st* || *lt, ls*
 1000 *Sing. Præs.* || *Sing.*
 1001 *änys* || *аныс*
 1002 *asnys* || *асныс*
 1003 *inys* || *иныс*

Ablat[ivus] *lys*⁹⁹⁷ ursprungens säkert *lta, lt, ls*, hvaraf enligt språkets lynne *lys*; [Con]sec[utivus] *la (muni vala, meni vettä)*⁹⁹⁸. De motsvarande casus interiores äro: Illat[ivus] *-äh* (d.ä. *h*) In[e]s[sivus] *-yn* (Nuncupativi *n*), Elat[ivus] *-ys* (nu ofta Genit.) urspr. *-st*⁹⁹⁹, Abl[ativus] 2. *sänj.* Dessutom Carit[ivus] *täg* l. *tägja*, Term[inativus] *-edzj* (R[yska] до, usque ad), Präterit[ivus] *-äd*, hos adverbia och poositioner *-ti*, ex[empli] *muäd*, maite (maitfe), *vyyti* (pr. *vyyti*) Fenn[ica] *Ylitse*. Nom[inativus], Gen., Accus[ativus] och Inf[initivus] hafva hopsmält till en ändelfe. Factivus gifves med Illativus, Nuncup[ativus] med Instru[ct]ivo *-än* (i Sing[ularis] och Plur[alis]) efter Ryskan. För Accusativus gifves en färskild ändelfe *-äs*, men denna synes vara en fuffixiv-änd[else]. Suffixa hafva bibehållit sig fullständigt i den Ischemfka dial[ecten], men nyttjade utan personal-pronomen tjena de endast till att angifva forma finita nominis, och fålunda är det förklarligt, huru Accus[ativus] erhållit ändelfen *-äs*. För öfrigt är det i afseende å fuffixa anmärkningsvärdt, att de vid Casus loci fogas emellan stammen och ändelfen, ex[empli] gr[atia] *porslt, porsaalle* (sijalle), *porsäly, porsydly, porsysly, porsnumly, porsnydly, porsnysly, porsaalleni, -si, -nsa* o.f.v. – Verba ega blott *modus*: Indicat[ivus], Imperat[ivus], Infinit[ivus], Nominalis, Tempora: Præsens (= Futurum) och Präteritum, hvars charakt[eristiska] bokstaf är *i*, likfom i Finskan. Personerna lyktas i Sing.¹⁰⁰⁰ Præs[ens] på 1. *a* (i n[å]g[o]n dial[ect] m), 2. *n*, 3. *ä* (as), Präterit[um] 1) *i* 2) *n* 3) *ih* (is), Plur. Præs[ens] och Pret[eritum]: 1°) *m*, 2) *nyd* 3) *nys* (Præs. *änys*¹⁰⁰¹ l. *asnys*¹⁰⁰², Præt. *inys*¹⁰⁰³ l. *isnys*). Tredje perf[onens] Plur[al] Præs. och Præt. bildas af 3. pers[onens] Sing[ular]. Ändelfen på *s* är status suffixi. Infinit. lyktas på *-ny*, fom väl lärer hafva något att skaffa med Finskans Conjun[ct]ivus (*ne*). Af nominalia qvarstå blott actor: (y)sj, *actum* (*ä*)*mä* l. (*ä*)*m* och agendum *-(a)n*, ex[empli] *munysj, meniä, munäma l munäm, menemä, munan, meneminen*. Af dem brukas actor *sj*

pro Præs[ens] Part[icipii] Act[ivum] och actum på *ma*
 pro Præt. Part[icipii] <--->¹⁰⁰⁴. Den pass[iva] formen
sja (ија) är lånad från Ryskan. Af deriverade verbal-
 former gifves 1°) Fact[iva] på *ma* (*mam*), Lappsk[a]
man, 2) Effectiva på *-ta* (*jua*, *juon*, *juta*, *juotan*),
 3°) Moment[iva] på *-mta* (*sjöla*, *syljen*, *sjölyuta*, *fylkä-*
sen), 4°) Frequent[iva] på *la*, samt en oändlig mängd
 af dem härledda former. – Allt detta kan du bättre se
 i mina Elementa¹⁰⁰⁵ linguæ Syrjænicæ, som jag hop-
 pas få färdiga till hösten, jemte ett kort vocabularium
 och några Cap[ita] af Matthæus, förändrade efter den
 Ischemska dial[ecten]. – För Finskan lemnar Syrjänfkan
 föga bidrag; men om du tänker arbeta dig in deri, få är
 faken lätt. Matthæi Evang[elium] utgör ett godt bidrag
 för ett sådant ändamål, ehuru öfversättningen ej saknar
 fina stora fel. Will du åter besöka Syrjänerna sjelfva,
 få bör du taga ett par års tid på dig, för att hinna med
 dess tusende munarter. Utan ett sådant omfattande stu-
 dium är här föga att göra. Bland enskilda dialecter hy-
 ser jag stort förtroende till den af Sjögrén brännmärkta
 Udoriskan, som du träffar vid floden Vaska, upp åt den
 Mesenska sidan. Jarenska kretsen stöter derintill, och
 denna dialect kommer närmast till den Ischemska, är
 för öfrigt okänd, men torde ligga midt emellan Udo-
 rifkan och den Wyitschegdiskt-Ustsysolska munarten.
 Den synes vara en lämplig utgångspunkt. Men troligen
 blir Syrj[änskan] ett af de språk, dem du sist tillgriper.
 För Samojediskans och Ostjakiskans skull hade jag ve-
 lat egna deråt mera möda och tid; men man jagar mig
 allt österut. I morgon kommer jag att anträda resan till
 Kolva, der jag dröjer allt intill hösten. Här hoppas jag
 få några rader ifrån dig. Posten till Kolva, som ligger
 allt i Mesenska kretsen, går öfver Mesen. Min hälfa har
 väl något repat sig sedan sist, men hämorhoiderna fitta
 ännu kvar i svansen.

Med vänskap
 Din broder M. A. Castrén

1004 An ink stain covers this word.

1005 *Elementa* || Syrj.

- 1006 *kände* || *hörde*
 1007 *fom* || 1. och || 2. när
 1008 One of the key principles of Gottfried Wilhelm Leibniz (1646–1716), the German mathematician and philosopher, was that because each individual substance is a ‘lower species’, there cannot be two substances which would be exactly alike. Brown 1984: 19–24, 102. (TS)

66

Ižma, 11/23 June 1843,
 to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:275–278

Received on 29 July, replied to on 16 August, SLA 1185.1.

Ischma den 23 Junii 1843.

Vän och broder!

Då jag har allt ikäl till den förmodan, att mina bref från Pustosersk och måhända brefven till Ischma alldrig någonsin kommit till Finland, få vet jag intet bättre, än att åter fresta ett medel för att göra mig ihogkommen – en fak, hvartill icke blott den mensklige fåfängen, utan ännu mer den mensklige faknaden af hemmet[,] af vännerna i he[m]jorden mana mig. En öknens riddare känner jag ftundom djupt nog fanningen af den helige läran, att ”menniskan ej är fkapad för att lefva allena.” Denna saknad insmyger sig framför allt, då ödet någon gång flungar mig till nejder, der antingen m[enni]skan eller naturen genom ett och annat drag erinra mig om det land, jag tar mig friheten kalla *mitt*, utan att derå likväl hafva egande rätt till den nakna torfve. En sådan nejd är Ischma, belägen vid 65° nordl[ig] lat[itud], d.ä. vid samma polhöjd med Uleåborg – en af mig välkänd ort. Här gick jag för några dagar sedan ut på fältet, fåg vid flodstränderna litet gröngräs, gula ranuncler, blå violer, kände¹⁰⁰⁶ doften af uppsprickande björk-knoppar, hörde ljudet af klämtande klockor och den ännu ljufvare musiken af luftens fälla fångare. Der råde med ett ord: samma lif, fom¹⁰⁰⁷ på våra egna ljusa fält. Men såsom salig Leibnitz lär: ”dua familia non dantur”¹⁰⁰⁸, få finnes här ty värr! äfven mycket olik. Troligen kommer den tid alldrig åter i Finland (tack vare den Finska idogheten,) då

man midsommar-tiden måste vada i snödrifvor, såsom fältet är nu i Ischma. Det gröna gräset ligger öfverhöljdt af hvita drifvor och foglarne hafva flytt sin kos. Så varade min sommar endast några flyktiga minuter, ty just nu är jag i beråd att åter draga mig till Samojediens mossregioner. Mina arbeten i Ischma äro avslutade och jag väntar blott på något mildare vindar, som måhända redan i morgon skola bringa mig härifrån till Kolva. Emellertid ser jag mig nu om på gut omen, redobogen att träda i hvarje bondstuga, der man kan förtjena sig en kopp the. Här anställer jag jemförelser emellan det Finska och Syrjenska folklynnnet. I den Syrjenska stugan röjer sig samma flit och idoghet, som i den Finska. Till det minsta äro kärnan, spinnrocken och strumpstickan i rörelse. Dock märker man snart, att det är kvinnan, som måste draga oket, som måste förja för den husliga trefnaden. På fältet arbetar Syrjänen för tvenne, men att göra något inom hus, det räknar han för vanära. Här spelar han blott en herres rol, äter, fofver och låter hustrun sköta om sig. Vid den minsta rörelse måste hustrun vara till hands; utan hennes tillhjälp kan den reputerliga mannen knappt få stöflorna af och på sig. Mig, som redan i tvenne år nödgats vara min egen piga och dräng, kock, djenschik och lakej, förtryter det innerst i mårgen, då jag ser den dryga Syrjenska bonden, som dock redan på afstånd nödgas blotta hufvudet för min med tusende titlar behedrade herrlighet, utan skam och blygsel låta sin *baba* fålunda förja för sin bekvämlighet. Men är det väl annorlunda i Finland? Ännu eger den öfverensstämmelse rum, att äfven den Syrjenska kvinnan, för att lätta sitt betryckta finne, stundom qvader en ängslig visa. De Syrjenska kvinno-visorna äro vanligtvis ett impromptu, men jag har äfven funnit några äkta, ehuru ometriska qväden af lyriskt innehåll, de der afsjungas vid bröllop och begrafningar. Dem förbjuder mig likväl mitt fromma finne att meddela, och hvarföre det? Hvad som nu följer, rör alla andra utom broder Rabbe, som alldeles¹⁰⁰⁹

- 1010 Run(d)stycke was originally an alternative name for a coin worth one *öre*, used since 1660, but from 1802 until 1830 a 1/12 skilling. Nationalencyklopedin 16: 87. (TS)
- 1011 *Obdorsk i Sibirien* || Obdorsk, eller
- 1012 The Swedish writer Carl Jonas Love Almqvist. See note 359 above and Castrén 2019b: 851, 1216. (TS)

oförtjent tagit mig under fina armar och räddat mig både från andeligt och lekamligt hafveri. Men för att komma till fvalet, få är det både ömkligt och nesligt, att de latbukade Corinther låta en fattig, mager Sate duka för fig det bästa han eger, utan att betala honom ett runstycke¹⁰¹⁰ för traçteringen. Hvilket ädelmod, hvilken vänskap, hvilken finhet i känslan röjer ej detta? Men för att vara kort, är det mitt uppfåt att i framtiden höra upp med fritaffeln. Alltså intet vidare om Ischma, än hvad fom kan inhemtas ur följande under händer varande arbete: Elementa linguæ Syrjænicæ, 4 capita ur Matthæus famt ett kort vocabularium, tjenande till att utvifa det materiella flägtskaps-förhållandet emellan Finskan och Syrjänskan. Arbetet in toto hoppas jag få utarbetadt till höften, då jag fänder det till Petersburgska Vetenskaps-Akademien. Skulle det ej falla Akademien på läppen, få förlitar jag på Seuran. Jemte redactionen af den Syrjänska Grammatikan vill jag i Kolwa med allvar flå mig på Samojediskan. Här dröjer jag intill höften; men om jag från Kolwa tager gina vägen öfver Ural till Obdorsk¹⁰¹¹ i Sibirien, eller först gör en tour inåt Permska Guvernementet, beror på underrättelser från Petersburg – i fynnerhet på den närmare bestämningen angående tiden för Sjögrens tilltänkta Sibiriska resa, famt en uppgift om stället, der vi kunna stöta tillfamman, för att consulera om ett och annat. Med Sjögrén kan broder Rabbe få mig tillsändt någon fjälaspis (t.ex. af Almqvist¹⁰¹²) famt dessutom ett säkert ur. (Apropos! hvad fäger universitetet till mina propositioner?). Ett par pißtoler kan jag omöjliggen umbära, men det blir väl fvårt att få dem afsända och fådant kan äfven under resan öfverkommas. Hvad tyckes väl derom, att de Ustsylmske Raskol[n]ikerne tänkt lurpasfa lifvet af mig, om ryktet talar fanning. Och jag måste nästan tro derpå, ty jag märkte, att man ett par nätter höll patrull under mitt fönster. Meningen lär varit att utföra den vackra bragden under mina förmenta nattliga promenader. Lifvet betyder väl ej

mycket, men nesligt vore det, att förlora det på sådant, lömskt vis, och att fedan blifva stoppad i något vak, för att uppfrätas af de kallblodiga fiskarne.

Just nu träffade jag öfverenskommelse med Jemtschikarne, att vi i öfvermorgon den 25. Junii skola anträda¹⁰¹³ det 400 verst långa hållet till Kolwa. Samma dag för två år tillbaka reste jag från Helfingfors. Желаю здравье.

Wännen Matthias.

Min address въ селеніѣ Колвѣ Арханг[ельской]. Губерніи, Мезеньскаго уѣзда.

P.S. Afsänd medföljande bref och skrif dem på min restlängd. Brefvet¹⁰¹⁴ till min Farbror fänder jag oförsegladt, emedan det ej innehåller några hemligheter; men brefvet till min syster¹⁰¹⁵ måste ovilkorligen afsändas inom samma couvert, icke till besparande af postporto, utan af diverse andra considerationer.

1013 *anträda* || <bryta -->

1014 *Brefvet* || M<-->

1015 Catharina Elisabeth Castrén (1815–1890), married to the skipper Johan Jakob Brännholm in Oulu. Bergholm 1902: 315 (T. 38). (TS)

1016 Castrén may mean Marcus Tullius Cicero's (106–43 BCE) words "[r]espondi homini, ut potui, ut debui, ut volui" in his oration as prosecutor to the former governor of Sicily, Gaius Verres (c. 120–43 BCE), in the trial of the latter. No closer equivalent for Castrén's quotation can be found. Actionis C. Verrem Secundae lib. IV 66. Dickison 1992: 7, 82. (TS)

67

Kolva, 27 August/8 September 1843,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 14 February 1844. The reason for the delay seems to be that Castrén sent this letter first to Rabbe in Helsinki, together with the one dated 3/15 September 1843 (see No. 68 below), and Rabbe forwarded it to Sjögren. See also the letters to Rabbe of 1/13 January and 28 February/11 March 1844 and to Sjögren of 28 February/11 March 1844.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Ändteligen är jag nu färdig med min Syrjänska Grammatik, fastän derom gäller i fullt mått Ciceros: "feçi, non ut volui, fed ut potui".¹⁰¹⁶ Otillfredsställande är i synnerhet läran om bokstafs-förvandlingen, men det förefaller mig, såsom skulle denna lära knappt kunna bringas under några bestämda lagar. Dertill skulle erfordras, att man hade reda på språkets ursprungliga fkaplynne och dess hela utveckling – en infigt, som under språkets närvarande, genom Ryskans inflytande högst förderfwade tillstånd, åtminstone utan ett omfattande studium af de färskilda dialeterna ej kan förvärfwas. Bland speciella faker stöter sig väl H^r Collegii Rådet wid min mening om öfvergången af *ä* till *e* efter *j*; men härtill gifver den Ischemska dialekten full rättighet. I saknad af Ryska Grammaticor vet jag ej, hvad i dem läres om ljudet *н* i orden *нмъ* o.f.v.; men genom egna observationer har jag fullkomligen öfvertygat mig derom, att ljudet *jä* i Ryssarnes mun alltid blir *je*, fåsom i Grammat. § 31. Litt *γ*. obs 4. uppgifves. – Beträffande ljuden *cj* och *'c*, äro de i den Ischemska dialekten himmelsvidt från hvarannan åtskiljda. Passiva ändelfen *cja*

fkulle enligt denna dialect rättare betecknas *ca* (ца) än *'ca* (ча). Herr Coll. Rådet har fäkert anmärkt, att i det Ryska bondspråket ца ofta uttalas ця, och det är lätt möjligt, att Syrjänskan häri efterhärmar Ryskan. Jag har ock på fednare tider observerat, att famma *cj* framför *y* ofta ljuder helt enkelt fåsom *c*, och detta vore ett skäl till att utelemna *j*. – Vidare har jag här i Kolva fästat uppmärksamheten vid ett lent *s*, svarande emot det veka *s* i Nyländska dialecten af Finskan, t.ex. *messä*, Gen[itivus] *mesän*. Om dessa och några andra omftändigheter önskar jag orda i ett eftertal, fom det torde lyckas mig att från Obdorfk få Herr Collegii-Rådet tillsändt. De fyra capitlen af Matthæus hade jag ärnat förse med anmärkningar, men hinner nu ej dermed. Çasus Transitivus ville jag hafva utbytt emot benämningen Præteritivus, fåsom den äfven i början blifwit benämnd. § 38 har uppkommit genom ett missförstånd och borde gå ut, om sådant låter rätta sig vid tryckningen. Med hväsljudsbeteckningen förfar H^r Coll. Rådet efter godtfinnande; – sannolikt finnas i P[eters]burg färdiga stylar för alla de hväsljud jag betecknat med enkla bokstäfver. Medföljande Grammatik afgår nu först till H[elsing]fors¹⁰¹⁷, der jag hos Finska Litteratur-Sällskapet anhåller att få trycka arbetet på dess bekoštnad, om det ej kan tryckas på Akademiens. I sådant fall anhåller jag, att H^r Collegii-Rådet öfwersänder manuscriptet¹⁰¹⁸ till Collegii-Asfeforen D[octo]r F. J. Rabbe. Jag vet ej, om Akademien plägar honorera Förf[attarena] med gratis-exemplar; om bruket ej är sådant, önskade jag på egen bekoštnad taga ett öfwertryck af 100 exemplar.

Om några dagar ärnar jag anträda resan till Obdorfk – först med båt intill foten af Ural och derifrån vid vinterns ankomst vidare framåt med renar. Den Permska resan nödgas jag af dubbel anledning flå ur hågen. Först och främst har

- 1017 *Hfors* || P[eters]burg
 1018 *manuscriptet* || arbetet
 1019 *en Grammatik* || Grammatik
 1020 Count Alexander Friedrich Michael Lebrecht Nikolaus Arthur von Keyserling(k) (1815–1891), a Baltic German geologist, palaeontologist, geographer, and biologist. Fritscher 2007; Castrén 2019b: 679. (TS)
 1021 The Hungarian researcher Antal Reguly (1819–1858), who travelled in Siberia in 1843–1846 and studied especially the Mansi language. Stipa 1990: 301–306; Laine 2020: 128–131. (TS)
 1022 About a week before this letter, on 18/30 August 1843, Castrén had met the Komi explorer Vasilij Nikolaevič Latkin (1809 [Old Style]/1810 [New St.]–1867), whom he would meet again in Krasnojarsk in September 1847. Latkin was a political activist, economist, and researcher of the north and Siberia. Latkin organized three expeditions, in 1825, 1840, and 1843, to the Peçora area and also elsewhere. He met Castrén during his third journey. In his travel diary Latkin writes a lengthy account of this encounter in Kolva on 18 July 1843. Latkin's travel diaries of 1840 and 1843 were printed in St Petersburg in 1853, and they came out in a facsimile edition, together with several articles, in 2009. Латкинъ 1853: 89–92; Королев 2009; Пасецкий 2009: 33; Березина – Гурьева (сост.) 2009.
 Latkin described their encounter in Латкинъ 1853: 89–92. See also his letter to Elias Lönnrot, 23 Sept./5 Oct. 1847 (No. 172), where Castrén mentions this renewed encounter. (PK – TS)

Latkin writes in his book (1853: 89–90, English transl. by TS – PK):

“In a boat on the Usa on 19[/31] July [1843] at 11 o’clock in the morning

My arrival yesterday puzzled the Kolva people. The entire small population came to the shore to meet me. What they wondered still more was that I spoke Zyryan to them; the Samoyeds here know that language.

Nobody from Kolva had visited the upper course of the Usa; only one young Samoyed called Miklej, in Russian Ivan, had wandered along the upper course of the Elec in his childhood. He decided to travel with me.

While I was speaking with the inhabitants, the younger of the local priests came to me to invite me to tea. Despite my sail-cloth travel suit carrying traces of the troubles of travel and outdoor accommodation, I accepted the invitation with pleasure. At the honourable host I encountered the older clergyman, the Dean of the parish of Pečora, Father Innokentij, and the learned Finlandish man Mr. Castrén. At a boiling *samovar* conversation about the district got off to a good start. It was both interesting and instructive; I did not even notice how the time flew and it was evening.

Father Innokentij has been living here for twelve years, almost since the foundation of the parish. When he arrived there was nobody else here except some servants of the church. Because he had come to know the district completely, he was able to provide me with plenty of information.

Evening came unnoticed while we talked. We argued a lot. We talked about the affinity between the Finnish and Zyryan languages but also between Finnish and Samoyed. In order to investigate this affinity Mr. Castrén, the learned man from Finland, had

Guvernörs-Embetet i Archangelsk ej försett mig med ny podoroschna, ehuru jag derom anhållit, och för det andra har min casfa blifvit mera medtagen under denna sommar, än jag kunnat beräkna. I anledning här af, måste jag ytterligare förnya min fråga: om och när Akademiens understöd kan utfalla, så jag derefter må kunna arrendera mina resor. Från H[elsing]fors har jag erhållit den under rättelse, att der för det närvarande ej finnas lediga stipendier.

Ändteligen börjar det omenskligt fåra Samojed-språket att reda sig för mig. I Obdorsk ärnar jag börja att bringa reda i mina anteckningar, samt tänka på en¹⁰¹⁹ Grammatik. Här blir der för mig äfven tillfälle att taga kännedom af Ostjakiskan. Om några subsidier finnas till det Ostjakiska språkets lärande, anhåller jag att genom H^r Coll. Rådet få dem mig tillsända. Det förefaller mig, som skulle Akademien för flere år tillbaka hafva fått sig tillsändt ett Ostjakiskt Lexicon i manuscript. Monne ej detta blifvit tryckt? Ur en billette, som Grefve Kayserling¹⁰²⁰ vid förbiressan tillsände mig, erfar jag, att Ungraren Regulj¹⁰²¹ ärnar lägga sig på dylika studier. Skada, att personen är utan all philologisk underbyggnad och saknar sinne för grundligare språk-studier. Ännu för par år tillbaka hade han ej reda på partis orationis i Grammatiken och med all ansträngning lyckades det mig ej att gifva honom, min discipel, ett rätt begrepp om dylika, kinkiga ämnen. Måhända har han sedan dess repat sig, men mycket är i alla fall ej att bygga på goddagspilten.

Med djupa ste aktning har äran framhärda
Högädle Herr Collegii-Rådets

Kolwa d. 8 September 1843. ödm[juka ste] tjenare
M. A. Castrén.

P.S. Wid närmare besinnande finner jag det för lämpligt, att låta de tilltänkta anmärkningarne till min Grammatik ingå i fjelfva företalet, fom jag i och för den skull lemnar ofulländad.

P.S. I samma ögonblick jag war färdig att ftiga i båten, ankom Herr Collegii-Rådets ärade fkrifwelse af den ¹⁹/₃₁ Julii. Jag finner med glädje, att min nu förestående långa refa till Obdorsk öfwerensftämmer med H^r Collegii-Rådets tanka i faken. Deremot fruktar jag, att min Grammatik ej fullt motsvarar H^r Collegii-Rådets fordringar, ehuru å andra fidan i min tanke en consequent genomförd Grammatik är vida mera wärd, än en dissertation öfwer ett enskilt ämne, emedan den förra alltid förutsätter ett af auctorn genomtänkt system, då deremot det fednare vanligtvis kommer att innehålla blotta raisonnementer. För öfrigt kunde min academiska disputation gälla såsom ett bevis på mitt sätt att fe och uppfatta philologiska ämnen. Men fkulle Akademien ej låta afspisa fig med desfa saker, så anhåller jag ödmjukaft, att H^r Collegii-Rådet, af wärma för min person, ej tillkämpar mig ett understöd, fom jag ej anses kunna ersätta. Jag hoppas i hvarje fall erhålla understöd från Finland.

Att jag ej fkrifwit någon afhandling öfwer Samojediskan, härrör deraf, att ett enskildt ämne omöjligen låter behandla sig, innan man eger hela det grammatikaliska fystemet i fitt hufvud. Såsom jag i brefvet omnämnt, har Samojediskan först här i Kolwa börjat reda sig; och om Akademien så önskar, är jag redo att i Obdorfk författa en Samojedisk Grammatik – wida bättre och utförligare än den Syrjänfka, famt förse arbetet med en Çhresthomathie, innehållande Samojediska Sagor. Derjemte eger jag materialier till en beskrifning öfwer de Mesenska Samojederne; men detta arbete ville jag fpara till framtiden. Herr Coll. Rådet kan häraf fluta, att min resa ej gått förlorad, och att jag möjligtvis kan göra fkäl för Aka-
demiens understöd, om det beviljas mig.¹⁰²²

deliberately travelled to the northern tundra. He says that more than a hundred Finnish words can be found in the Samoyed language, and it is no wonder: the Samoyeds are in constant contact with offspring of the Finns; the Zyryans, undoubtedly, are born brothers of the inhabitants of Finland. The wise priests of Kolva maintained the debate, and spoke and reasoned about authors of Russian grammars [of Zyryan?], who, I suppose, could never even dream that they would have been allowed to speak about their works, and not at all approvingly, in the Samoyed tundra on the shores of the desert Kolva. Mr. Castrén, to speak about harmony, had complete control over this topic [literally: was sitting on his horse]; it seems to be his favourite object. In a lively manner he explained mistakes in the Russian grammars [of Zyryan?], inaccuracy in the pronunciation of the words, etc.

On the second day I arrived with the priests at Mr. Castrén's accommodation. He was standing at an artificial writing desk, made of two tables, deep in his philological thoughts; there was also his translator, the Kolva sacristan, a born Samoyed. In his childhood his mother had given him assignments to the Ižma people for nine rubles, but shortly afterwards, when she got to know that the child had passed her nomad camp, she rushed to the travellers and took him out of their hands. Some years passed, the boy was found on the tundra again, his abilities were noticed, and his mother again willingly exchanged him for a reindeer. Here you see an example of the Samoyed women's motherly love! The young Samoyed learned to read well and he was made sacristan of the Kolva *po-gost*; now he is serving as a translator for Mr. Castrén."

1023 Before *att* Castrén has written *all*, probably meaning *att* but unfinished.

1024 Mscr: inspärrade

68

Kolva, 3/15 September 1843,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:279–298

Sealed with red sealing wax. Received on 9 February 1844, replied to on 17 February, SLA 1185.1. The letter to Sjögrén of 27 August/8 September 1843 (see No. 67 above) seems to have been sent attached to this one.

Publication (incomplete): Castrén 1844c; basis for Castrén 1852: 246–264; see Castrén 2019b: 483–502, 570–577; *Helsingfors Morgonblad* No. 17/1844.

Broder Rabbe!

Så är nu mitt Syrjänska opus färdigt att¹⁰²³ gå ur stapeln – tack vare myggen och de fjumilslånga kärren, hvilka hållit mig hela fommaren [inspärrad]¹⁰²⁴ i ett Samojed-kyffe. Meßt har jag dock för den qwallmiga hettans fkull logerat under jorden, d.v.f. uti en källare. Mitt arbete är följakteligen underjordiskt, men önskar icke dess mindre att gläda sig af dagens ljus. Derföre anholder jag, dess målsman och patron, att det oförtöfvadt blefve afsändt till Coll[egii] Råd[et] A.J. Sjögrén i Petersburg, för att medelst honom befordras till trycket. Nu är väl Grammatiken icke sådan, d.v.f. så kort och knapphändig, man af mig fordrat och derföre är det ganska möjligt, att Akademien, eller rättare Sjögrén ej vill hafva något att skaffa dermed hellst der ej torde finnas någon, som fköter om correcturet. Skulle således arbetet blifwa återförvisadt till broder Rabbe, få anhåller jag, att Finska Litteratur-Sällskapet tager det på sitt förlag. I nödfall tryckes det på min conto. – För beteckningen af hväsljuden böra stilar gjas. Wid tryckningen utlemnas § 38. Casus Transitiuus kan utbytas emot benämningen Præteritiuus, om man så för godt finner. De på Latin öfversatta orden öfversättas och tillfälliga språkfel rättas. Till företalet, som jag nu ej hann afsluta, vill jag från Obdorsk fända fortsättning.

Nu en annan lika vigtig sak. Min tjenstledighet går fnart till ända, men min resa kan, enligt broder Rabbes mening ännu ej afslutas – åtminstone icke på tvenne år. Från Petersburg hoppas jag erhålla rese-medel; hvarom icke, räknar jag på Finland. I nödfall träder [jag]¹⁰²⁵ i Rysk tjenst på någon tid. Tala ej för mig om lectorater, hemresa och lifvets goda i öfrigt; – jag har blott känsla för en sak: att bringa till ända, hvad jag företagit mig. Omaka derföre Kejserl[iga] Alexanders universitet med en anfökning, hvilken jag hoppas höra till antalet af de få, som mig bifallas. Bror erinrar sig, att det är till Sibirien, jag nu styr kosan – och detta i ögonblicket. Min färd går för sig alldeles enligt den reseplan jag i mitt sednaste bref uppkastade, d.v.s. med Ischemska bönder till Ural; med båt uppför floden Uusa, derifrån med förfärd vinter-före till Obdorsk. Med samma bönder, som skola beförda mig till den andra, Asiatiska werlden, erhöj jag ditt bref af den 12 Maj, ett ifrån Felix¹⁰²⁶, d[it]o af Cygnæus och Ewert¹⁰²⁷. Helfa den fißtännde hjerteligen och underrätta honom, att fullständiga fkelett af mammoth fannolikt ej få att erhållas – endast fragmenter, af¹⁰²⁸ hvilka jag här i Kolwa kunnat köpa pudtal. I Obdorsk yppas väl dertill ännu tillfälle. Bed nu Ewert underrätta mig på Obdorsk, hvilka partier äro de tacknämligaste. Mest äro här i omlopp så kallade horn – colosfala stycken, wägende vanligen 1 pud – dernäst tänder, hvaraf jag i anseende till mina egna tänders fkröplighet uppköpt en, som väger 15 ₴. Nu hinner jag omöjligen icke med mera, emedan allt är fegelfärdigt och vinden förlig. Dessutom måste jag ännu i natt fluta mitt postscriptum, skrifva åtfkilliga breflappar, packa in, äta, fupa etc. Helsa vännerna.

Din redelige

Kolwa d. 15 Sept[ember] [1843]

MACⁿ

P.S. Min address: Въ Обдорскъ Тобольской Губерніи
Березовскаго уѣзда

1025 Added to the mscr by Rabbe.

1026 K.F. von Willebrand. See p. 48–50.

1027 Evert Julius Bonsdorff. See note 246.

1028 *af hvilka* || *hvilka*

- 1029 Cf. Castrén 2019b: 570–577.
 1030 *detta* || 1. ~ || 2. hela ~
 1031 *redan* [...] *frodas* || enligt
 min skjutsbondes utsago
 ”hvarje trädslag frodas” vid
 Ustzylma
 1032 *hellft styr* || *styr*

P.S.¹⁰²⁹ Här måste jag wäl beqwäma mig till att göra korteligen redo för riktningen af mina wandringar på fednare tider. Allt fedan min afresa från Puštosersk har jag nästan fortfarande åtföljt Petschora-flodens wida fåra. Först färdades jag 250 verst till Ustzylma genom en nejd, som nära nog var sådan, den af vår Herre blifvit lemnad för sextusende år tillbaka (fastän detta¹⁰³⁰ land enligt härwarande Presterskapets intyg skall hafva uppkommit förft efter syndafloden). Här finnes föga af det slags skapelser, som föryngra sig och lefwa upp i nya flägter; ja, här finnas nästan inga skapelser. Jorden, bestående af sankar kärr och låga tundror, när i sitt inre en is, hwarur ingen blomma spirar. Med drifvor af snö och en grå renmosa höljer hon sin fwarta yta. Derjemte finnes här och der vid stränderna ett fnår af låga widebuskar. Men anmärkningsvärdt är, att stenen ej trifwes wid Petschoras stränder. De bestå af lera och äro vid nedersta loppet af Petschora mycket låga, höjande sig knappt öfver watten-ytan; men något högre uppför elfwen resa de sig i betydlig mon och bilda stundom rätt anse- nliga lerberg. I den mon elfstränderna höja sig, i samma mon tilltager vegetationen så att redan¹⁰³¹ vid Ustzylma enligt min skjutsbondes utsago ”hvarje trädslag frodas”, d.ä. gran, tall, björk, vide, al, hägg, rönn, för att ej tala om den föraktade aspen, hwarvid enligt samma skjutsbondes uppgift Judas hängt sig. Bland nejdens rörliga innewånare förtjena omtalas snöryporna, och detta af följande anledning. Emellan Puštosersk och Ustzylma finnas nästan inga fasta bebyggare, emedan enhvar, som ärnar göra sin lycka i denna isregion, hellft¹⁰³² styr sin bräckliga skuta till Puštosersk, der han, utom ett anständigt sällskap, kan njuta af tvenne vigtiga fördelar: 1°) hafsfänge om sommaren, 2do) om vintern renjagt, nb. i Samojedernes tama hjordar. För att likväl göra en communication möjlig emellan Puštosersk, Ischemsk och Ustzylmsk, samt till befordrande af Postgången, har man vid Petschora uppbyggt små badstugor, i hvilka den resande kokar sin fisk om dagen och föder sig

nattherberge, då wädret är öfvermåttan dåligt. Desfa ftugor inrymma tidtals en hel liten colonisation af personer, de der gillra fnaror för fnörypor. Rypan står visserligen i mera dåligt anseende här på orten, och i hvarje fall är det ingen storartad speculation, att resa fina hundradetal werst på rypfångst; men denna möda hör åtminstone till antalet af dem, som väl löna sig. Yrket är för öfrigt mycket beqwämt. Större del af dagen tillbringar rypfångaren på badstugu-lafven, drömmande om lycklig fångst. När fönnen tryter honom, roar han sig och sina kamrater med berättande af sagor – en sak, hwari Rysarne ega en beundransvärd virtuositet. De tro med ett oskyldigt barna-sinne på sagans fanning, lefva deri med hela sin själ och tälja den följakteligen med andakt och hänryckning, utan alla egna reflexioner, kritiska anmärkningar och fatiriska parenteser. – Bland ett fådant sago-berättande och idylliskt folk färdades jag i en weckas tid med ett par bräckliga häftar och anlände¹⁰³³ få i början af April månad till Ustzylmsk – en stor voloſt, som räknar sin tillvaro från Tsar Iwan den stränges tid och bebos af Raskolniker – de råaste och mest hårdnackade jag hitintills anträffat. Utan att känna ett enda bland Tio Guds Bud, lefvande i fylleri, otukt, lättja och kif, hålla de sig ej blott för wida bättre, än andra fyndare, utan tro till och med, att Gud med förkastande af allt dödligt endaſt utkorat dem till sin himmel, för det de¹⁰³⁴ korsa sig med tummen och lillfingret, buga sig¹⁰³⁵ för utslitna, konstfattiga Helgonbilder, kalla Frälsaren Isus och alldrig besöka Guds hus. Att fördömma annat folk, detta är sekterismens ewiga fröjd, detta är den boja, hvarmed det andliga högmodet snärjer sig och ger tillkänna, hvars andas barn hon är. Denna karakter hade sekterismen i Ustzylma antagit till den grad, att sjelfva Majeſtätet ej undgick fördömmelsen, och detta förnämligaſt på den vigtiga grund, att det gamla goda ordet Tsar blifvit utbytt emot den främmande titeln: Imperator. Ej under, att en så ringa varelse, som jag, höll på att komma till korta med desfa den rena lärans kämpar.

1033 *anlände* || <-->1034 *de [...]* *buga* || *de buga*1035 *fig* || ~ <fram>

- 1036 *ett* [...] *uppstigit* || ett vidun-
der derur uppträdt
1037 *sänkt* [...] *ned* || derpå fmå-
ningom fänkt fig ned
1038 *anlände* || nådde
1039 *yttre lif* || yttre

Efter att hafva utmålat mig för en trollkarl, mordbrännare, förgiftare af brunnar och floder m.m. började man afreda mig på gatorne, utställde till natten karaoler under mitt fönster, och ikulle, såsom trovärdiga personer försäkrat mig, haft för afsigt att vid minsta oförmodadt inträffade olyckshändelse, såsom en eldsvåda, ett hastigt dödsfall m.m., göra flut på min timliga tillvaro. Om trons styrka är stor, så är väl wantrons än större. Ingen troende själ kunde väl inrymma, hvad hvarje Raskolnik i Ustzulmsk är redo att taga på sin falighet, neml[igen] att jag bland flere andra under tillvägabragt följande: Medelst gräfning i fnön hade jag åstadkommit ett underjordiskt fkri, som åtföljdt af dunder och blix, fortfarit i flere dagar. Derpå hade jorden öppnat sig, ett¹⁰³⁶ behor-
nadt vidunder uppstigit, sänkt¹⁰³⁷ sig sedan fmåningom ned på Petschora och med ett förfärligt läte störtat under isen. Sådana rykten och af dem föranledda farhågor för-
måde mig att fnart lemna Ustzulmsk. Efter att åter haf-
va tillryggalagt 40 verst på Petschora, nådde jag Ischma-flodens mynne, färdades ännu 60 verst på Ischma och anlände¹⁰³⁸ få kring medlet af Aprill till den stora vološten Ischemsk, inbegripande under sig 22 smärre el-
ler mindre byar, belägna dels vid Ischma dels på Pe-
tschora. Samtliga desfa byar bebos af Syrjäner, hvilkas
antal vid sednaste revision uppgick till 3,132 skattbeta-
lande själar. Då Syrjänerne förvärfwat sin bildning un-
der Ryskt inflytande, få är det klart, att de i sitt yttre¹⁰³⁹
lif fkilja sig föga från Ryssarne. Dock är deras natio-
nal-çarakter så oförändrad, att derom intet kan sägas,
fom ej gäller om Finnarne. Betänksamhet, allvar, redlig-
het och flärdlöshet träffar Du både i den Finska och den
Syrjänska bondstugan. De Ischemske Syrjänerne stå ock
i rop för sin Gudsfruktan och sin ordhållighet. Ett hand-
lande folk fara de wintern om på marknader, och så ondt
det är om kredit i Ryssland, tvekar dock ingen köpman
att åt en Ischemsk bonde lemna waror utan wexel, utan
borgen, utan all fäkerhet. – De Syrjänska qvinnorna pri-
sas åter för sitt kyska finne, sin flit och huslighet.

Deremot tadlar man Syrjänen, för det han på qvinnans fvaga axlar lägger en börda, den han rätteligen fjelf borde bära, och aktar fin äkta maka lika med en trälinna. Syrjänernas bristande aktning för det svagare könet röjer sig wid¹⁰⁴⁰ sjelfva deras bröllop. Här måste bruden i alla gästernes närvaro qwäda en elegie, deri hon under tårar och idkeliga bugningar¹⁰⁴¹ beder brudgummen förbarma sig öfver hennes värnlösa tillstånd och taga henne till äkta. Meningen är väl, att bruden härigenom fkall erkänna brudgummen för sin herre. I famma mening måste bruden efter wigsel-ceremonien afkläda sin fästman. Slika plägseder fortlefva ännu i hela sin kraft. Andra omtalas blott såsom ett minne från aflägsna tider. Bland dem förtjenar att anföras följande bruk: Om tvenne personer stodo i fiendtligt förhållande till hvarandra, utmätte de sex saschen hvar kring sin ftuga och egde, efter afkunnad krigsförklaring rättighet att flå ihjäl sin fiende, få fnart han trädde inom detta territorium. Inför byns domstol var det den brottslige icke¹⁰⁴² förment att värna¹⁰⁴³ sin rygg¹⁰⁴⁴ emot lagens gisfel inom den ena hälften af rättsftugan; men lyckades det executorn att¹⁰⁴⁵ genom våld eller lift bringa deliquenten inom den andra för executionen bestämda hälften, så måste den fednare utan gensträfvighet undergå sitt ådömda straff. – Öfwerhufwud hafva dock Syrjänerne räddat föga från sin forntid. Nästan alla deras traditioner hvälfva sig omkring det af mythens dimmor höljda Tschud-folket. I Ischemsk wisade man mig till och med några få¹⁰⁴⁶ kallade Tschud-grafvar, som fkulle hafva tjenat detta¹⁰⁴⁷ i jordens djup försvunna flägte till bostäder. Ehuru jag ej hyser det ringaste tvifvel derom, att våra Finnar under namet Tschud en gång herrfkat öfver detta land, få fynes mig likwäl troligt, att de¹⁰⁴⁸ numera något humaniserade och förnämvardne Syrjänerne sjelfve logerat i nyssnämnde jordgropar. För denna mening talar i synnerhet följande omständighet. I frågawarande Tschud-grafwar kallas på Syrjänska *gort*, likasom Ostjakerne med ett närbellägtadt ord sägas benämna fina likartade

- 1040 *wid* || på
 1041 *bugningar* [...] *förbarma* ||
 bugningar förbarma
 1042 *icke förment* || förment
 1043 *wärna* || f<kap>
 1044 *rygg* [...] *inom* || rygg inom
 1045 *att* [...] *bringa* || att bringa
 1046 *få* || T[schud]
 1047 *detta* || ~ numera
 1048 *de* || sjelfva

- 1049 This etymological comparison of Castrén's is mistaken. (JJ)
 1050 Tschud-/grafvarne
 1051 *äro* || varit
 1052 Tschud-/folket
 1053 *igenfinnas* || anträffas
 1054 *ja kanske först* || ja först
 1055 *begge* || genom
 1056 *fistnämnda* || nyssnämnd[da]
 1057 *fom* || att

underjordiska boningar: *jurt*.¹⁰⁴⁹ Nu har väl enhvar observerat, att i Finskan *hem* och *tält* betecknas med samma ord: *kota* l. *koti*. Det Finska uttrycket *mene kotihin*, gå hem, betyder alltså ursprungligen: gå i tältet. Häraf kan man med temmelig säkerhet fluta dertill, att Finnarne fordomtima bott i tält. Medelst samma bewisning kommer man till det refultat, att de här befintliga Tschud[-]grafvarne¹⁰⁵⁰ *äro*¹⁰⁵¹ Syrjänerne fordom hem-viift, ty hos dem betyder ordet *gort* tillika grop och för uttrycket: *gå hem* begagnar Syrjänen talfättet: *mun gortä*, gå i gropen. Min ofvan yttrade öfvertygelse, att Finnarne varit detta lands äldre innewånare, flöder fig 1°) på många från Finfkan lånade ord och ortsnamn, fom i Archangelska Guvernementet öfverallt anträffas, 2do) på den bestämda tradition, att det gamla Tschud[-]folket¹⁰⁵² varit en från Syrjänerne skild folkstam, 3°) på åtskilliga hos Finnar och Rysfar öfverenstämmande feder och bruk, hvilka annorftädes i Ryssland ej igenfinnas¹⁰⁵³. Af det anförda härflyter, att Finnar och Syrjäner här i nor-den aldrig utgjort en enda sammanhängande stam, ehuru man af språkens nära förwandtskap kan draga den slutats, att de ursprungligen talat samma tungomål och varit ett folk. Deremot är det en på philologiska grunder lika antaglig fanning, att Finnar, Lappar och Ehster vida längre tid hängt tillsamman, ja¹⁰⁵⁴ kanske först vid sina närvarande boningsplatser åtskilt sig. Hwad för öfrigt flägtskapen emellan Finskan och Syrjänskan beträffar, få är den i gramm[at]ikaliskt hänseende begge¹⁰⁵⁵ språken genomgripande och äfven i lexicalisk väg lätt bewislig, ehuru den ur *fistnämnda*¹⁰⁵⁶ fypunkt blifvit någon gång af lärda män förnekad. Detta öfvertygar mig på det kraftigaste derom, att all språkjembörelse – äfven den af orden – bör grunda sig på en insigt af språkens inre lagar. Mig förfaller detta bemödande, att genom likheten i ordens ljud vilja bewisa språkens flägtskap, lika vanskligt och fruktlöst, fom¹⁰⁵⁷ att i botaniskt hänseende grunda örternas flägtskap på likheten i deras färg. Det närmare flägtskaps-förhållandet emellan Finfkan och

Syrjänfkan bör kunna infes af åtföljande Grammatik, hvilken är utarbetad efter nyssnämnda princip, ehuru den, fåfom¹⁰⁵⁸ en frukt af två eller tre månaders ansträngningar, ej kan göra anspråk på någon fullständighet. Det war förnämligast härmed, jag sysselfatte mig under min vistelse i de Ischemska byarne.¹⁰⁵⁹ Sedan Grammatikan var färdig i hufvudets manuscript, lemna- de jag åter Ischma, ftyrande nu färden till Kolwa. Denna färd, utgörande omkring 400 verst, tillryggalade jag på 15 dagar – feglade först utför Ischma och flakade mig sedan fakteligen uppför Petschora. – Sistnämnda flod kallas af Samojederne *jam*, haf, och hon gör skäl för detta namn. Upptagande i sig alla bifloder, som upprinna på denna fidan af Ural, bland andra den mäktiga, med fjelfwa Petschora i storlek täflande bifloden *Uusa*, widgar hon sig uti sitt nedersta lopp till en bredd af trenne verst och ännu derutöfver. Likasom *Dwina*, tillryggalägger hon sin bana i ett jemt, af inga forsar rubbadt lopp. Vegetationen vid Petschora är nästan lika yppig, som vid Dwina, men för åkerbruk eignar sig ej denna nejd för klimatets stränghet. Deremot erbjuder hon ett ypperligt tillfälle till boskapsfökötsel samt till jagt och fiske. Men odlingen har ännu ej hunnit till Petschora. Blott här och der finnas utfattiga Syrjänfka colonier, som ej förstå att rätt begagna sig af naturens håfvor. Sannolikt kommer floden att coloniseras¹⁰⁶⁰ af humaniserade Samojeder och Syrjäner, om ej en¹⁰⁶¹ segel-led kan öppnas emellan Ob och Petschora, som ofelbart framkallar Ryska colonier.

I slutet af Junii vore vid Petschora oändligen mycket att bemärka, beundra och beprisa: den majestätiska elfven, dess vackra, flogbewuxna stränder, dess löfvande ängar, blommande holmar, jungande fåglar, den djupa wildheten, den dystra melancholiska färgen, som här i nordén hvilar öfver gräset, flogarne och sjelfva vattnet, det bländande fkenet af någon fnödrifva, som skyddadt af bergens famn förmått motstå solens glöd och tusende andra faker; men den som redan hunnit

- 1058 *fåfom* [...] *af* || fåfom af
 1059 *byarne. Sedan* || byarne och sedan
 1060 *coloniseras* [...] *Samojeder* || colonisera de Samojeder ||
 1061 *en* || d<en>

1062 *lat.* || long[itud]1063 *long.* || lat[itud]1064 *wägen* || den farkoft fom
fkall

wänja fig vid en så beskaffad skön natur, kan härvid ej så förgäta sin materiella tillvaro, att han vore känslolös för de tusende myggbett, som hvarje ögonblick svida honom i hullet. Tvertom aktar han för en hufvudsak att värna fig emot detta onda, fom med allt fkäl kan ftällas i bredd med Egyptens fju plågor. Huru han äfwen härwid må gå till väga: antingen hölja fitt anlete med hufva af tagel, eller draga fig under balaganen (ett lärfttält, fom här under fommaren utgör ett *vade mecum*), så går han i begge fallen miſte om njutningen af naturens fkönhet. Äfven solens här odrägligt brännande hetta gör känslan flö för flika intryck. Dessutom hade jag ännu det missödet att ungefär på halfva wägen till Kolwa få min hufvudskål massacerad genom ett oförmodadt fall af maſt-trädet. En underbar fkickelfe fogade så, att en bland mina Jemſtschiker råkade wara härvid till hands och något hejda ftyrkan af flaget. Jag hade den Ryfke Iwan till heder förärat Jemſtschikarne med en flaska brännvin. I famma ögonblick en af karlarne kom att emottaga flaskan, inträffade det fatala fallet, fom hotade att afskära min lifſtråd.

Sedan början af Julii befinner jag mig i byn Kolwa på den Bolschefemelska tundran af Samojed-landet, några werſt ofwanom Kolwa-flodens utlopp i Uusa. Dess geographiska läge är enligt föga tillförlitliga char-
tor: 66° lat[itud]¹⁰⁶² och 76° long[itud]¹⁰⁶³. Här finnes en kyrka, twenne Preſter och nio tränga kyffen, bebodda af fattiga Samojeder, fom antagit Syrjänernas ſpråk, feder och lefnadsfätt, famt äktat deras döttrar. Många bland desſa Coloniſter hafva ännu Samojediskan i godt minne, och med deras tillhjälp har det lyckats mig att tränga mig ett godt ftycke in i detta lika fvåra, fom märkwärdiga tungomål. Om det Samojediska ſpråkets egenheter hinner jag nu icke orda, ty innan [da]gen åter randas, befinner jag mig på wägen¹⁰⁶⁴ till en annan werld. Farväl och glöm ej din i Sibiriens öknar fnart irrande vän

MACⁿ

Obdorsk, 2/14 November 1843,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 29 December.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Wid min afresa från Kolwa hann jag knapt genomläsa, ännu mindre ordentligt beswara Herr Collegii-Rådets ärade skrifwelse af fiſtwekne Julii månad. Wid min ankomst till Obdorsk för ett par dagar sedan förnam jag, att posten i morgon afgår till Beresow och hastar derför att få väl fylla brifternas i det sednaste brefvet, som ock meddela ett och annat dessutom.

Hwad först min resa beträffar, ficked den alldeles i öfwerensstämmelse med den i Kolwa uppgjorda planen. Jag repte först med båt uppför Uusa till foten af Ural, dröjde här en hel månad under wäntan på winterns ovanligt fena ankomst, uppehållande mig dels i en liten rökstuga, dels i Syrjänska tält (– Samojediska funnos ej, ehuru man få hade uppgifvit –), fortsatte sedermera med renar resan till Obdorsk, hvilken färd för menförets skull medtog runda femton dygn. Denna sålunda verkställda resa var lika långsam och beswärlig, som för mitt wetenskapliga ändamål otillfredsställande och medförde äfven i oekonomiskt hänseende ingen fördel. Det värsta är, att mitt bröst, som redan en längre tid varit krassligt, genom det wilda lefnadsfättet under hösten, tagit en, såsom jag fruktar, obotlig skada. Af skilda intressen hade så väl Prästerne i Kolwa, som de illparige Syrjänerne narrat mig till denna resa, som en månad fednare verkställd skulle i hvarje hänseende varit mera båtande. Jag nästan befarade, att man lockat mig i en snara; men kringränd af list från alla håll kunde jag ej undgå att blifwa bedragen. – I anledning af

Herr Coll. Rådets fednaste fkrifwelle ärnade jag under resan nedskrifwa någon liten afhandling, men ehuru van att arbeta i hvarjehanda förhållanden, var likwäl nu all litterär fysselfättning omöjlig. Alltså har jag i närwarande ögonblick intet att tillsända H^r Collegii-Rådet. Att nu gripa till werket och i hast sammanfkrifwa något rörande Samojedernes religiösa tillstånd, deras feder, lefnadsfätt samt åtskilliga historiska förhållanden, wore wäl en oändligen lätt sak, om endast språket ej fatte hinder i vägen. Jag eger i Tyskan föga praktik och Ryskan är jag ej heller wan att i fkrift begagna. Återstode att wälja ett philologiskt ämne och behandla faken på Latin; men det är min förefatts att ej inlåta i några enfkildta philologiska undersökningar, innan jag bragt hela den grammatikaliska bygnaden i full klarhet för mig. Dessutom anser jag ett specimen för det närwarande ej båta till något, så vida frågan om understödet fannolikt är på ett eller annat vis afgjord, intill dess afhandling- en kunde hinna fram. I sammanhang härmed bör jag omnämna, att min lilla resecasfa omöjligen räcker till nästa wår, emedan dyrheten här i Obdorsk öfwergrår all föreställning. Skulle derföre Akademiens understöd antingen alldeles icke blifvit mig bewiljadt eller också lemnadt på framtiden, få anhåller jag ödmjukast, att H^r Coll. Rådet genom någon Correspondent i Helsingfors underrättar Asfesfor Rabbe derom, på det han efter omständigheterna må kunna besörja antingen om ett lån eller ett nytt understöd för mig ifrån Finland. Emellertid kommer jag nu att qwarftadna i Obdorsk allra minst 2–3 månader och ärnar till en början uteslutande fysselfätta mig med Samojediskan. Den härwarande dialekten skiljer sig obetydligt från den Mesenska. Samma skall förhållandet wara med den nordliga Jeniseiska munarten, hvarmed jag redan här i Obdorsk hoppas kunna göra bekantkap. Mitt bemödande skall blifwa att under wiftelfen i Obdorsk hellst för eget behof utarbета ett utkast till en Samojedisk Grammatik, fäsom en basis wid underfökningen af Samojedspråkets fmärre utgreningar.

1065 *longam* || brevem1066 *pluralis* || finis

Tillika måste jag wäl understundom fysselfätta mig med Östjakiskan, ehuru den härwarande munarten synes vara något bortblandad af Samojediskan, likasom å andra fidan Samojedernes språk lidit af folkets ständiga beröring med Östjakerne.

De tilltänkta anmärkningarne till min Syrjänska formlära ligga ännu i renseln på andra fidan om Ob, dit man för isgångens skull nu ej kan komma. De wigtigaste medfölja.

Med djupa öst aktning framhärdat
Högädle Herr Collegii-Rådets

Öst. Genare
M. A. Hartman.

Obdorsk den $\frac{2}{14}$ Novemb. 1843.

Bihang till företalet

Consumato nostro opere, quasdam adhuc observationes de lingua Syrjænica fecimus, ex quibus heic commemorare liceat gravissimas.

1. Observavimus in ore Syrjænorum linguæ Russicæ minus peritorum sonum sibilantem, qui, medium tenens inter litteras *c* & *z* in lingua Russica, omnino congruit cum *s* leni in Nylandica linguæ Finnicæ dialectu. Mixtus est in utraque lingua cum quadam aspiratione, ut in lingua saltem Finnica adspiratæ litteræ *th* originem suam debet. Sonus, in ore Finnico raro occurrens, a Syrjænis etiam pronuntiari solet vel ut *z* post vocalem longam¹⁰⁶⁵ (*dooz*, vasculum corticeum), vel post brevem ut *s* (*kosa*, revertor), non vero sine exceptione.
2. De fine plurali substantivorum animadvertendum, hunc primitus fuisse *s* cum vocali finium nominalium copulativa *ä* (*ö*), ut pluralis¹⁰⁶⁶ adjectivorum in *äs* (*ös*) adhuc finitur. Littera *ä* in lingua Syrjænica haud raro in *ja* mutatur, ex. gr. *mortsänj* l. *mortsjanj*, a homine, *myilä* l. *myilja*, quare. Ipse

- 1067 *omnes litteræ* || *litteræ*
 1068 *monosyllabicorum* || *in*
 1069 *simul* [...] *retinet* || *femper*
 vero reddit huic modo
 1070 *ex. gr.* || *quandam affirman-*
 di
 1071 *Sic.*

finis s optime convenit cum fine pluralis numeri in lingua Lapponica: *h*, nec non Finnica: *t*, quæ omnes¹⁰⁶⁷ *litteræ* in Finnicis linguis sæpe alternant.

3. Licet quantitas in universum clare a Syrjænis distinguatur, animadvertimus tamen, vocalem monosyllabicorum¹⁰⁶⁸ & longiorem & breviorē pati pronuntiationem.
4. Ad pronomina demonstrativa adhuc referendum est: *etya*, is, iste; Plur. *enya*, quod de objecto remotiore usitatur & ut *etaja* declinatur, in Dat. *etyty*, Illat. *etyä* e.s.p.
5. Particula *veskä* proprie significat: vere, certe, quidem (cfr in vocabulario *veskyd*, *veskydaa* e.s.p.) & pro nota <C>onjunctur valet, simul¹⁰⁶⁹ vero suam retinet vim, ex.¹⁰⁷⁰ gr. *poozjiskä*, *me veskä kari*, carte facerem, si potuerim.

Dabam in vico Kolvensi die 14. Septembris 1834¹⁰⁷¹.

M. A. Castrén

Rättelser och tillägg

- = I § 66 (?) obs 8 (?) förändras anmärkningen om verba på *st* sålunda: Verbum *bošta*, capio, excipiendo format Imperativum *bosj*.
- = I ord-registret torde ej vara upptaget: *Wyijym*, sum, Præt. *völi*.
- = *Una*, multus, comp. *undz'yk*. Cfr. in lingua Finn. *enempi*, plus, *enin*, plurimus, in Lapp. *æneb*, *embo*, plus, *ænemus*, plurimus.
- = *Purtäs*, forfex.
- = *Dooz*, vasculum e cortice betulæ confectum. (Ordet förekommer ock i Grammatiken i Den origintiga betydelsen af korg. *Dooz* betyder helt enkelt: *rifva*).
- = *Kolä*, impers., opus, necesse est. *Men kolä*, mihi necesse est, volo. F. *huolin*.
- = *Kynj*, fjällracka (песець). Den Latinska benämningen är mig okänd.

Obdorsk, 2/14 November 1843,
to Frans Johan Rabbe

1072 *fom* || och
1073 *bunden* || fjättrad
1074 *hjertelag* [...] *än* || hjertelag,
än

SKSA Lönnrotiana 25:299–304

Received on 16 January 1844, replied to on 19 January, SLSA 1185.1.

Publication (incomplete): Castrén 1844b; basis for Castrén 1852: 288–291; see Castrén 2019b: 535–538.

Vän Rabbe!

Ehuru uttröttad genom en resa, lika långsam fom¹⁰⁷² beswärlig, kan jag dock ej underlåta att åtminstone uttrycka min fröjd deröfver, att jag nu befinner mig på modren Asias aktade jord, att jag andas den luft, fom gjutit första lifsgniſtan i våra fäders bröst och ännu fortfarande underhåller vid lif många bland deras djupt beklagansvärda bröder. Wäderdrifna af ödet, fomliga till Urals kulna höjder, andra till Ishafvets än kyligare mosf[a]r, är deras ande bunden¹⁰⁷³ med en boja, näftan lika fast, som den is, hvilken binder naturens hjerta. Denna boja är råhetens, mörkrets, vildhetens. Wisferligen har jag hört mennifkor förarga sig deröfwer, att man tager den Europeiska bildningen till måttstock och rättesnöre wid bedömande af folkslagens cultur-grad, äfven har det ftundom förefallit mig fjelf, fom fkulle de så kallade natur-folkens klara inſtinct, deras flärdlösa, oskuldsfulla finne och goda hjertelag¹⁰⁷⁴ vara mera värda, än hela det Europeiska wishetskramet, men under mina wandringar i ödemarken har jag ty värr! bland mycket wackert, godt och ädelt hos ſamma natur-folk warseblifvit få mycken ſtyggelfe och djurisk råhet, att jag flutligen ändock mindre älskar, än beklagar dem. Detta förminskar likwäl icke wärmegraden af mina känflors fröjd – fröjden deröfwer, att omsider befinna mig i mina drömmars land, midt ibland folkslag, fom på närmare eller fjermare håll leda fin härkomst

1075 denna öde nejd || denna nejd
 1076 Kirgis || Ch[irgis]
 1077 stå || ~ nu

från Kalewas moder. Efter twenne månaders irrande på ödsliga tundror anlände jag för några dagar sedan till den yttersta ort på Sibiriens västra jord – till den lilla byn *Obdorsk*. Obdoria är ett frejdadt namn och förekom fordom i den Tsarliga titeln. Ordet är till hälften Syrjänskt och betyder Obs mynning (*dor*, det yttersta). I långt aflägsna tider gjorde Syrjänerne handelsresor till Obdorien och namngåfvo landet. I en fednare tid begynte Rysfar från Tobolsk och Beresow besöka orten, byggde sig ambarer i Obdorfk, som då var en Ostjakisk by, och uppehöll sig tidtals på stället; men för de besvärliga resornas skull funno de sig nödsakade att nedflå fasta bostäder i denna¹⁰⁷⁵ öde nejd. Nämnada colonisation börjades knapt för ett sekel tillbaka, de fleste hafwa inflyttat inom de sista trettio-åren och uppehålla sig här med pass, hvilka årligen förnyas. Till förstärkning af coloniens fvaga befolkning tjenar ett antal deporterade. Bland dem föregifver sig en vara Pollack, en annan är Kalmuck till nationen, men har förgätit sitt modersmål, och just nu sitter hos mig en Kirgis¹⁰⁷⁶, som i sinom tid varit en betydande person. Handlande Tatarer och Syrjäner finnas här i mängd. Landets egentliga innewånare äro Ostjaker och Samojeder. Ostjakerne stå¹⁰⁷⁷ med sina fasta jurtor rundt omkring byn och innan kort skola äfven Samojederne infinna sig i nejden. Här af synes, att Obdorfk är rätt platsen för min närvarande verksamhet. Den är för mig ett London, Paris, Berlin etc., och dock finnes här ingen bok, utom den Sibiriska lagboken, ingen journal, utom den, som underhålles af damerna i skumrasket; ingen antiktets- och naturalie-samling, fastän allt, hvad här finnes, skulle tagas ut i lika familjeringar. Det värsta är, att här ej finnes någon Kristen eller Ochristen själ, som vore tillgänglig för annat tal, än det, som inbringar honom hundra procent. Dyrheten i Obdorfk öfverstiger allt, hvad jag ännu hunnit erfara. För en liten bräcklig kammare begär man i hyra 60 Rubel; en mark focker betalas med

1078 saknas || får
1079 och || af

2–3 Rubel; dåligt hvetemjöl kostar 12 rubel pudet och allt annat i samma förhållande. Här af är en naturlig följd, att de flesta bland byns innewånare nödgas afhålla sig från allt öfverflödigt ätande och drickande. Den omförmäldte Polacken, som är kock till profesjonen och fägr sig för åtta år tillbaka hafva spelat en lysande role i de Petersburgska köken, har försäkrat mig, att hans konst i Obdorsk alldeles icke lönar sig, i thy att människorna mest lifsnära sig med rått kött och frusen, rå fisk. Man lefver här, med ett ord, à la Samojède, dock med den skillnad, att vid smärre utfarter och flädpartier i stället för renar begagnas hundar, spända 8–16 för en släde. Men för att vara rättvis emot Obdorsk, bör jag ej lemna oförmäldt, att här äfven finnes en fläkt af Tobolskt, eller något, som åtminstone vill gälla såsom sådant. Här saknas¹⁰⁷⁸ ej fina rockar, lysande shavlar, stora speglar, muscatell-vin, fagert tal och¹⁰⁷⁹ tobak af Suwarows N^o1. – Till ortens curiosa och antiquaria räknas familjen Charpow – en i Beresfowska kretsen nu widt utbredd prästfläkt. Familjen fäges vara Svensk till sin upprinnelse. Dess ättfader skall under Peters krig med Sverige hafva förrätt sin Konung och efter krigets slut lupit undan till denna aflägsna vrå af världen, för att undgå faran att blifva utlefvererad. Huru äfven härmed må förhålla, hysa likväl medlemmarne af denna familj en viss skygghet för min förmenta Svenskhets. Kommer jag dem inom skotthåll på gatorne, vips flyga de mig ur näfvarne och fånga till porten efter sig. Боръ съ нимъ.

Sedan vi fålunda tagit en öfversigt af Obdorsk, borde jag väl och nämna några ord om min resa till denna märkeliga ort; men saken är, att mina reseanteckningar ännu ligga i kappsäcken på sin sida, som för isgångens skull nu icke kan öfverfaras. Det kostade mig icke ringa möda att på de Östjakiska trägen få min egen person helbregda transporterad öfver elfven. Hvad jag utan alla anteckningar vet förtälja, är att mitt bröst under refan blifvit oändligen bullersamt

1080 *f*må [...] *gryn* || *f*må *gryn*
 1081 *under* || i *de*[*nna*]
 1082 *den* || *Ber*[*esow*]
 1083 *på* || *kun*[*de*]

och oroligt. Jag hostar natt och dag; ftundom visa fig *f*må¹⁰⁸⁰ hvita *gryn*. Hetta besvärar mig om nätterna. Antingen detta är lungsot eller icke, få lefwer jag i det ljufva hopp, att stafven ännu ej är bruten öfver mig. I sammanhang härmed hoppas jag erhålla underftöd till resans fortsättande från P[eters]burg; men för fäkerhets skull har jag bett Sjögrén genom Blomquist underrätta Dig om Akademiens beslut, som under¹⁰⁸¹ denna höft ovilkorligen skall fattas. Har underftödet ej blifvit mig beviljadt, få blir det för eder att tänka på, om och på hvad fått valuta från Finland må erhållas. Jag har väl rufkat om den betänkfamma Sjögrén med hotelfen att göra upp ett lån, men detta är under Uns ej på allware menadt. Låna och stjåla äro tvenne medel, dem jag ej vill begagna. Çetera sunt liçita. Dock vill jag hoppas, att Akademien befriar från alla vidare bekymmer.

Appropos! Har min Syrjänfka Grammatik kommit Dig tillhanda? Bref från Finland hafva ännu ej låtit höra af fig, fastän jag dragit försorg om deras hitsändning från Ischma. Min address blir tills vidare den¹⁰⁸² uppgifna: Beresow och Obdorsk. Möjligt är, att jag i Februarii månad styr kosan till Beresow, men med adressen är det sak samma. – Wäl wore, om Du på¹⁰⁸³ ett eller annat vis kunde få någon human lektyr mig tillsänd. Kommer Sjögrén till Sibirien, få önskade jag få mig tillsända trenne ting: ett godt ur, en liten compass och ett par glasögon af N° 9 (eller 10.). En vindpuß på Ural for af med mitt ena ögonpar. – Härmed är min fatatur för det närvarande uttömd. Din redelige

MACⁿ

Obdorsk d. $\frac{2}{14}$ Novemb[er] 1843.

71

Obdorsk, 12/24 December 1843,
to Jacob Fellman

KA 602:109.3

Sent without envelope, the address written on the last page:

Kyrkoherden
Högärewördige och Höglärde
Herr Jakob Fellman
Wasa
och
Lappajärwi.

Remnants of a seal made of red sealing wax.

Replied to on 31 May 1844. SLSA 1185.1.

Obdorsk den 24 December 1843.

Ärade Morbror!

Genom Commisfionärens försumlighet erhöill jag först fißlidne Junii månad under min wißelse i den Syrjänfka byn Ishemsk den af Morbror godhetsfullt ansända Leemska boken. Wid denna tid war jag som ifrigast fysfelsatt med producerande af en Syrjänsk språklära – ett arbete, fom jemte mina fortfarande Samojediska studier äfwen medtog ftörre delen af fom-maren. Så fnart den Syrjänfka Grammatiken war afslutad, anträdde jag resan till Sibirien, dit jag först i November månad anlände. Här har jag warit få kring-snärjd af skilda göromål, att det ej återstått någon tid för Lappska studier. Sålunda ligger min tilltänkta afhandling emot Stockfleth allt ännu i sitt förra skick. Nu fordrar man af mig i Petersburg något arbete rörande Samojed-språket, hvilket åter en tid bortåt hindrar mig att tänka på Lappskan. Skulle Morbror emel-lertid hafwa Leem af nöden, få önskar jag att derom

- 1084 *mitt* || d[et]
 1085 *önskar* || of [öfwerlåta]
 1086 *ytterligare betänke-tid* || be-
 tänke-tid
 1087 On these discussions, see
 Salminen 2019: 27–28.
 1088 The edge of the page has
 been cut here, probably
 while the letter was being
 opened.

blifva underrättad, för att wid tillfälle kunna återsända Grammatiken. Enligt min mening gör Rask Morbror i det närmafte samma tjänst, som Leem, men jag anser dock för en skyldighet att hafva anmält laga förfall vis a vis mitt¹⁰⁸⁴ gifna löfte att snarare presteras afhandlingen och till Morbror återsända Grammatiken.

Med hvarje post väntar jag ifrån Petersburgska Vetenskaps-Akademien dess yttersta beslut i frågan: när jag kan träda i Akademiens tjänst. Det var ursprungligen så bestämdt, att jag borde i Sibirien afbida Sjögrens ankomst, förena mig med honom och då begynna min resa för Akademiens räkning. Men nu synes Sjögren vilja draga sig ifrån spelet och önskar¹⁰⁸⁵ öfwerlåta alltsamman åt mig. Detta har inledt honom i discussioner, som dragit längre ut på tiden, än för mig godt är. I anledning häraf har jag begärt ett afgörande svar och förklarat mig ur stånd att fortsätta resan utan en snar peninge-förstärkning. På detta brev väntar jag nu svar. Skulle skruplerna ännu ej vara tillintetgjorda och Akad[em]ien eller rättare Sjögren fordra ytterligare¹⁰⁸⁶ betänke-tid, få är jag besluten att uppsäga Akademien min tjänst. Dock vill jag hoppas, att man med nästa års början låter mig träda i den Akademiska tjänstgöringen.¹⁰⁸⁷

Min närvarande vistelse-ort är Obdorsk – den yttersta by vid Ob-floden, belägen omkring 400 verst norr om staden Beresow. Jag ämnar uppehålla mig i Obdorsk allt intill slutet af Februarii månad, hvar-
 e[fter] min adress blir: Березовъ, Тобольской Губе[рнии]¹⁰⁸⁸ Jag förmodar, att Morbror låter mig få några förhållnings-ordres med afseende å Leem.

Med djup aktning har äran att framhärda

Ärade Morbrors

ödmjukaste tjänare

M. A. Castrén

Letters written in 1844

72

**Obdorsk, 1/13 January 1844,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:305–308

Received on 16 March, replied to on 20 March, SLSA 1185.1.

Obdorsk d. 13 Januarii 1844.

Broder Rabbe

Med sorg och harm hör jag den ena posten efter den andra anlända till Obdorsk, utan att bringa mig en enda rad från det alltid kära hemmet. Om jag ej missminner mig, så har jag ännu icke erhållit fvar på mina bref, afsända från Ischemsk i April eller Maj månad, v[ill] f[äga] för nära ett helt år tillbaka. Öfwertygad är jag derom, att hvarken Broder Rabbe eller gamla herren i Kemi – mina tvenne hörne-ftenar – fvikit mig; – det är den tröga postgången och mina ödemarks-wandringar, som hindrat breffvens framkomst. Emellertid är det förargligt att få år. En flitig bref-växling vore en nödwändig wederqwickelse i min djupa ensamhet. Det är ett tungt och mödofullt värf, jag påtagit mig;¹⁰⁸⁹ måtte det hellst genom fina resultater medföra mig någon glädje på sistone. Så mycket vet jag nu, att Finskan och Samojediskan äro beslägtade språk. Denna upptäckt, gjord i Obdorsk, har en fmula fröjdat mig och¹⁰⁹⁰ reagerat emot den prosa, som lik en colosfal dynghög begrafwer denna ort och gör dess innewånare otillgängliga för allt annat, än bedrägeri, falskhet, spioneri och ondt tal, högmod och hårdhet. Skulle jag ännu

- 1091 *hvilka* || dem
 1092 Castrén seems to mean the travel report, dated 12/24 December 1843. See Castrén 2019b: 503–534.
 1093 *mina* || <-->
 1094 *m.m.* [...] *tillhanda.* || m.m.
 1095 The annual journal *Suomi: Tidskrift i fosterländska ämnen* was the first scientific periodical published in Finland. Castrén was among its founders. (JJ)
 1096 *Joukahainen: Ströskrift, utgifven av Österbottniska Afdelningen* was a literary and cultural journal published irregularly by the Ostrobothnian Student Nation. The first volume, under the name *Joukkahainen: Läsning i vexlande ämnen, utgifven av Österbottningar*, appeared in 1843. (JJ)
 1097 *är* [...] *jemnad* || *är jemnad*

härda ut en månad i detta näste, få hoppas jag i Beresow finna ett anständigare fällskap, hellst en enda menniska, med hvilken man kunde tala ett förnuftigt ord, utan att blifwa lurpassad och smädad efteråt.

Genast efter min ankomst till Obdorsk nedskref jag medföljande rese-anteckningar, hvilka¹⁰⁹¹ den härvarande Embetsmannens oginhet emot min person hindrat mig att förr ansända.¹⁰⁹² Anteckningarne äro torra och magra, liksom min närvarande finnes-ftämning. Finner du dem ej vara värda att tryckas, få nedlägg dem i någon skräplåda intill min återkomst. Jag har tänkt att genom dylika rese-skizzer i framtiden fylla en liten bok. Jag wore derföre angelägen om, att få mina¹⁰⁹³ förut tryckta rese-anteckningar mig tillsända, för att ej om-säga, hwad förut sagdt är. Sådant tager sig illa ut inom famma permar.

Uthungrad genom långvarigt fastande requirerade jag sistledne fommar ifrån Tyskland (öfver Archangelfk) diverse Tysk lectyr. – Shakespeare, Schiller m.m.¹⁰⁹⁴ fom allaredan kommit mig tillhanda. Om Du kommer i tillfälle att fända mig något, låt det hellst bestå i Svenska arbeten, af Almqvist, Snellman, Suomi¹⁰⁹⁵, Joukahainen¹⁰⁹⁶, en almanacke o.f.v. Nu blir det en lätt sak att få remiser afsända per post, då afgiften är¹⁰⁹⁷ öfverallt i Ryssland jemnad till 10 kop[ek] filfver för lodet eller marken.

Mina peninge-affärer blifwa med hvar dag allt knagligare. Utom den summa, fom jag nedlagt till bestridande af omkostnaderna för återresan till Finland (– om den blefve af nöden –) uppgår min casfa för det närvarande knapt till 100 Rub[el] Silfver. Ifrån Petersburg höres intet och från Finland lærer man ock hafva ringa att förwänta. I den vägen är jag dock temligen likgiltig, ty för mig återstå ju alltid desfa tvenne alternativer: 1°) att träda i Rysk tjenst, 2do) att skjuta mig för pannan. Eller huru wore det att föka sig en rik flicka? Välj för mig det bästa af desfa tre onda ting; jag vill följa Ditt vänfkapsfulla råd. På någon hemresa är ej att tänka, fastän jag snart börjar komma ins Reine med Samojediskan och dess flägftkapsförhållande till Finskan. Jag ville derjemte hafva Ostjakiskan utredd,

ehuru jag ser, att Sjögren will hafva detta språk till sin ensak och tänker jaga mig bort om Jeniseisk. Sannolikt kommer sig Sjögrén ej till väga, men mig¹⁰⁹⁸ anar i anledning af ett bref, som jag fästledne sommar erhöill från Grefve Kaiserling, att Ungraren Reguly för det närwarande figurerar i Petersburg och kommer att göra intrång i mitt gebiet. Sjögrén synes hafva utkorat honom till sin vicarius! – Detta kan ock wara fak samma, ty då man en gång är stadd på upptäckts-resor, må man öfverlåta allt åt slumpen. Det en gång funna sambandet emellan Finnar och Samojeder låter mig ana¹⁰⁹⁹, att Finnarne verkligen äro utgångna från Altai (– hvilket man alltid velat påstå om Samojederne), och häraf följer, att ett fjernare eller närmare släktskapsförhållande måste ega rum emellan Finnarne¹¹⁰⁰ samt de öfver hela Sibirien utbredda Mongoliskt-Tatariska folkstammarna, emedan Altai är deras hemort. Hvilket rikt fält för den Finska litteraturen, dess anseende och förkofran, om blott Finland skulle önska dess förkofran och utsända folk att lyssna till den ton, som ljuder ur de tusen- de olik individualiserade språkens hjertan.

Felix och Cygnæus lära för det närwarande ej finnas i H[elsing]fors. Derföre skrifwer jag intet till dem. Framför min hellsning till Ev[ert Julius] Bonsdorff. Jag väntar af honom underrättelse, om enskilda partier af mammuth-djuret kunna uppköpas. Nu är marknad i Obdorsk och olika fäker försäljas här hvarje dag, men jag vågar ej uppköpa dem utan ordres. Om ej nästa post medför bref, så går marknaden till [än]da¹¹⁰¹, och sedan kan jag ej anskaffa något [annat], än öfra delen af ett illa faret mammuth-hufvud, som är mig lofwadt. Annars har en härboende köpman af tredje gillet, vid namn Андрей Ильич Трофимовъ för Moskovska Natur-Sällskapets räkning uppgräfvit ett mammuth-fkelett, som nu finnes i Tobolsk. Den snikne köpmannen har taxerat sitt fynd till 4–5000 Rub[el] Silfver. Sällskapet har efter underrättelsen om priset afbrutit correspondensen med handelsmannen. Will Bonsdorff, så kan han ställa sig i brefvexling med Trofimoff och försöka att pruta bort halfva priset. Din vän

MACastrén

- 1098 mig || jag
 1099 ana || annan
 1100 Finnarne || dem
 1101 The text is worn out here.

SLSA 1185.3

Received on 4 April.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Herr Collegii-Rådets ärade fkrifvelser af den ¹⁹/₃₁ December och den ¹⁷/₂₉ Januarii har jag omsider erhållit, den fednare med fista post, den förra blott twenne weckor eller en post tidigare. Att jag tillförenej uppwaktat Herr Coll. Rådet med någon fkrifvelse, härör af det nubilösa läge, hvare jag befunnit mig och allt fortfarande befinner mig. Mitt bröst, som redan fistledne höft häftigt ansattes, har federmere ej repat sig, utan fastmer blifvit fämre. Detta förmådde mig att omkringmedlet af Februari månad lemna Obdorsk, i hopp att här uti Beresow finna bot för min fjukdom. Ty wärr har det onda ej låtit häfwa sig, fastän både blod-uttömmingar och andra läkemedel blifvit använda. Under fådana förhållanden utgör Akademiens väntade uppdrag för mig lika mycket en källa till glädje, som bekymmer. Emellertid stadnar jag hos H^r Coll. Rådet i en tackfam förbindelse för öfvermåttet af den mig wisade wälwilja, och så widt mina krafter tillåta, skall jag försöka att motswara H^r Coll. Rådets förtroende till mig och min måhända alltför ringa förmåga.

Det både förundrar och förtretar mig, att mina: *Elementa linguæ Syrjænicæ*, dem jag redan den 1. September förlidet år ifrån Kolwa affärdade till Finska Litteratur-Sällskapet, ännu ej kommit H^r Coll. Rådet tillhanda. Orsaken härtill torde wara den, att jag i paquettet inlade en af Samojederne mig påtrugad bönefkrift, som var bestämd att insinueras hos Inrikes Ministern, men fagnade all address. Jag skall med

morgondagens post skriva härom till Litteratur-Sällskapet samt Archang[elska] Civil-Guvernören. Till företalet, som jag i brådska ej hann avsluta, bifogade jag uti ett fednare bref till H^r Coll. Rådet ett litet tillägg. Det wore en ledsamhet, om detta arbete, som kostade mig flere månaders ansträngningar, skulle helt och hållet förkomma.

Den härvarande dialecten af Samojediskan har gifvit mig mera arbete, än jag i början anade. Icke såsom wore den väsendtligen skild ifrån den Bolshesemelska munarten, men jag har här kommit på nya ideer, hvilkas pröfning och beriktigande kostat mig oerhörd möda och tid. Nu wore det min mening att utföra en liten Samojedisk Grammatik på Latin, något vidlyftigare än den Syrjäska¹¹⁰²; – jag har ock för fådant ändamål gjort mig hwarjehanda utkast öfver fwarare faker på Svenfka, men med fjelfva hufvud-arbetet har jag för min krasslighets skull ej kunnat påbegrinna. Skulle jag återvinna helfan, få hoppas jag intill fommaren få besagde opusculum i ordning. Måhända igenfinnes under tiden den Syrjänkfa Grammatiken; den utgjorde något mera än 20 ark, inberäknadt öfversättningarne och ordförteckningen, och skulle troligen till en början accepteras af Akademien för något flags prof-scriptum. Det är annars en stor ledsamhet, att jag utom Latinet ej känner något annat språk, hvarigenom jag kunde communicera mig med Akademien. I annat fall kunde jag ofta tillsända Akademien fmärre uppsattfer och relationer. Monne de icke kunde præsteras på Svenska och sedan under H^r Coll. Rådets godhetsfulla inseende, emot något arfwode antingen af mig eller Akademien öfversättas på Tyska? – Annars ärnar jag nu åter förnya min anhållan om en reskamrat och medhjelpare, hellst en sådan, som vore mäktig det Tyska språket.

I Obdork kunde jag ej fysselfätta mig med Ostjakiskan, emedan der för tillfället ej funnos Ostjaker, mäktiga det Ryska språket. Detta war ock ett skäl till min afresa ifrån Obdork, och sedan hoppades jag här

- 1103 Here Castrén mentions for the first time the “Kazym Samoyeds”, that is, the Forest Nenets, whose language he studied later in 1845. Castrén 2019b: 728–729, 1020–1021. (JJ)
- 1104 hellso-/tillftånd
- 1105 *följande post* || den 20 Mars/

komma öfver Kasimfka Samojeder, hvilka flkola ega en alldeles egen, för Obdorfka Samojeder nästan obegriplig munart.¹¹⁰³ Kasimfka Samojeder fann jag här ej, men för fåkerhets flkull hade jag från Obdorsk medtagit en Samojed, hvarmed jag ända hitintills fysselfatt mig. Först i dessa dagar har jag gripit mig an med Ostjakiskan, som synes mig vara ett medium emellan de Samojediska och Finska språken. Men äfven utan detta medium låter det mycket väl bevisa sig, att Finskan och Samojediskan äro befryndade språk, hvilket jag i den blifvande Grammatiken flkall föka att bringa i dagen.

Mycket bekymrar mig för det närvarande den förestående resan till Turuchansk, dels för mitt fva-ga hellso[-]tillftånd¹¹⁰⁴, dels för fvarigheten [att] på denna årstid werktälla resan. De så kallade Низовые Самоѣды, som nomadisera höger om Ob, hafva nu allmänneligen dragit sig till den Jeniseiska fidan, och de få, som qwarftannat, befinna sig ock utom flkott-håll, wid hafsbandet. Det torde fåledes blifva fvaft att få tillfälle till ren-ombyte. Wille man åter med samma renar fortfatta resan ända till Tass, få flkulle men-föret ovilkorligen infalla under färden, hvilken vanligen beräknas till 2–3 månader, om man ock hvarje dag är i rörelse. Resans möjliga utförande beror derpå, om Ispravniken kan och vill draga försorg, derom, att några renombyten kunna ega rum under vägen, samt vidare derpå, att jag med första post (den 6. Mars) erhåller Akademiens uppdrag. Skulle uppdraget dröja intill följande¹¹⁰⁵ post, som ankommer den , få fåges resan ej mera under några conditioner kunna verkftäl-las. Emellertid flkall jag i hvarje händelse göra, hvad i min förmåga ftår, för att åtminstone uppfylla den förf-ta af Akademiens fordringar.

Om Presten Lukas har jag erhållit de upplysningar, att han är en man af mycken flit, men mera inskränkt förmåga. Det Ostjakiska språket fåges han in praxi utmärkt väl använda, men till uppfattande af språkets lagar anses han wara oförmögen. Hans

oekonomiska ställning skall blifvit i någon mån förbättrad genom wunnen befordran till Petropawlowsk, samt dessutom en belöning af 1000 Rub[el] Ass[ignationer], som blifvit honom utfärdad i tvenne poster.

– Så långt hade jag i går hunnit med mitt bref, då jag ögonblickligt öfverfölls af styng och en olidelig smärta i bröstet. Hela natten war mitt tillstånd olideligt och i dag har jag spottat blod, fastän i ringa quantitet. Jag tillkallade på morgonstunden en här befintelig utmärkt läkare och han gaf mig följande råd och upplysningar: 1°) att jag en tid bortåt hvarken kan eller bör fysselfätta [mig] med något ansträngande arbete, 2do) att mitt bröst äfven i framtiden ej tillåter några förra ansträngningar, 3°) att jag till en början borde låta alla planer ur hågen och blott tänka på återställande af min hellsa. Allt detta ljuder fåsom en klockringning i min fjäl, fåsom ett skräm, ett wirrwar, som ej tillåter mig att ega en redig tanke eller fatta något fast beslut. Emellertid afgår posten i ögonblicket, och jag vågar ej vidare¹¹⁰⁶ uppskjuta med besvarandet af Herr Collegii-Rådets bref. Kanske kan jag med nästa post meddela gladare underrättelser. I detta hopp har jag äran framhärda

Högädle Herr Collegii Rådets

Beresow den ^{11 Mars}/_{28 Febr} 1844.

ödm[jukaſte] tjenare

M. A. Caſtren.

P.S. Till Finland mäktar jag nu hvarken skrifwa om den förlorade Syrjänſka Grammatiken eller den för mig alldeles oundgängliga reskamraten, förutsatt att jag äfven repar mig efter den hemska anſtöten.

1107 *jag* || ~ nu

1108 Different methods for removing blood from the body, among them cupping (blood-letting) with horns, were commonly used as long as medicine was based on humoral pathology, an idea of four liquids in the human body. Spanish fly, actually a species of beetle (*Lytta vesicatoria*), was used to cure a wide range of different diseases, including fevers, mainly because of its cantharidin content. Forsius 2004, <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/1800alku.html>; Forsius 1990/2003, <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/kuppaus.html>; Medical insects irritate, <http://www2.linnaeus.uu.se/online/pharm/insekt.html>. (TS)

74

Berëzov, 28 February/11 March 1844,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:309–312

Received on 9 April, replied to on 10 April, SLSA 1185.1.

Broder Rabbe!

Jag kan ej dölja för Dig, min oförliknelige vän och broder, att jag nu fått mig tvenne patent: det ena på lifvet, det andra på döden. På det ena står att läsa: 1000 Rubel Silfwer årligen, på det andra *lungsot*. Sålunda har jag¹¹⁰⁷ bröd till döden och kanske ännu derutöfver. Jag sitter nu i Beresow, illa bekajad af kopphorn, Spanska flugor och andra förargligheter.¹¹⁰⁸ Mitt bröst är mäktat sjukt; – en här befintelig utmärkt läkare, Pollack till nationen, manar mig med makt, att slå alla planer ur hågen och resa hem den ginafte vägen, få snart min helsa det tillåter. Detta råd är klokt, men torde blifva omöjligt att uppfylla, fedan min sak omsider hunnit, i en olycklig stund, blifva utagerad wid Akademien. Emellertid skall jag tänka på faken. Men om jag ändock, såsom troligt är, qwarstadnar för att låta begrafwa mina ben i Sibiriens jord, så beder och bedyrar jag Dig och alla mina wänner wid allt, hwad högt och heligt är, att ifrån Finland utrusta åt mig en wapenbroder, som delar mitt bröd och mina mödor, samt i yttersta nödfall emottager mitt testamente – mina papper. Jag vill ej tro att det är få långt kommet med mig, men min vän – läkaren – fer mörk ut och hotar mig med en oundvikelig lungsot, om jag ej genast slår alla mina funderingar ur hågen. Inom 14. dagar måste mitt beslut fattas, då skall jag ock underrätta Dig om mitt helsotillstånd och mina deraf beroende planer för framtiden. Tänk emellertid för fäkerhets skull på någon wapenbroder. Fritt bord och fri resa skulle han komma att ega.

Ni måfte owilkorligen fiska upp min Syrjänfka Grammatik, fom jag ifrån Kolva på den Bolschese-melfka tundran af Mesenfka kretsen afsände till Finska Litteratur-Sällskapet (Въ Общество для Финской Литтературы) under rubriken af донесение. Paquettet aflemnades¹¹⁰⁹ den 1. Sept[ember] åt fkrifwaren¹¹¹⁰ vid Samojediska styrelsen (Писарю Самоедской управы) för att af honom wid tillfälle befordras till Волостное Правление i Ishemsk (Ижемская слобода) och derifrån vidare till Stanovoj Priftaff i Uftzylma (Усть-Цылемская). Det förstås, att paquettet afsändes fåsom fribref (по казенному); dess Numer war 7°. Om paquettet ej igenfinnes på post-contoirtet i H[elsing]fors, måfte Sällskapet med tillhjälp af nyssnämnda facta producera ett scriptum till Archangelska Çivil-Guvernören.¹¹¹¹ Å min fida fkall ock jag fkrifva till honom.¹¹¹² Mäktar ej med mera

Din vän

Beresow den 11 Mars 1844.

MACastrén.

PS. Så när hade jag under flugornas bett glömt att tacka dig för dina tvenne bref, (det förra af den 16 Aug[usti]) samt böckerna, hvilka jag samtelligen med fista post erhöill.

1109 *aflemnades* [...] *åt* || *aflemnades* *åt*

1110 *fkrifwaren* || ~ (писарь)

1111 *Çivil-Guvernören*. *Å* || *Çivil-Guvernören*, till

1112 Castrén means the letters of 27 August/8 September 1843 to Sjögren (No. 67) and 3/15 September to Rabbe (No. 68) with the enclosed pack of manuscript.

75

S.d., to the Senate of the Imperial
Alexander University in Helsinki

HYKA KoA Consistorii Academici acter för år 1844, Ec16; written and submitted by F.J. Rabbe, discussed on 9 March 1844 § 6.

Seal with red sealing wax: MAC.

Magnifice Herr Rector,
så ock
Amplifimum Confistorium Academicum!

Att bilagde till Hans Kejserliga Höghet Alexanders Universitetets Höga Cancellor i underdånighet ftällda anfökan om förlängd tjenftledighet för mig ifrån min Docentbefattning på 3de år för fortflättande af mina forfkningar i de Afiatifke Finnarnes språk och urkunder måtte med gynnande förord varda hos hans Kejserliga Höghet anmäld, derom får hos Herr Rector och Amplisimum Confistorium Academicum i djupafte ödmjukhet jag äran härhos anhålla, framhårdandes med djupafte vördnad

Magnifici Herr Rectors
och
Amplisimi Confistorii Academici
allerödmjukaste tjenare,
M. A. Castrén,
Mag. Docens.

Fullmakt in Blanco. Obdorfk den 2. Januarii 1844.

M. A. Castrén.

Berëzov, 4/16 March 1844,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 21 April.

Högädle Herr Collegii-Råd!

I dag afkunnade omsider läkaren den dödsdom, hvar på han wid min fiſta fjukdoms-anſtöt för en vecka ſedan hade förberedt mig. *Lungsot* är den fjukdom, ſom tårt och nu med en otrolig gluppskhet tär på min lefnadsmärg. Af humanitet och medlidande kallade väl läkaren min fjukdom blott en *dispositio tuberçulosa*, men upplyſte mig derjemte, att de hvita gryn, jag alltfedan fiſta höſt upphoſtat, äro verkliga tuberkler. Så är nu ſtafven bruten öfver mig i min ungdoms vår, och grafven det mål, hvarefter jag ifrån denna dag bör beſtämma mina planer. Jag kan ej dölja för Herr Coll. Rådet, att jag ju icke [o]gera wille ſluta mina dagar i kretsen af vänner och anförwandter, om jag blott med mina fvigande krafter mäktade få långt. Men om det äfven wore för mig likgiltigt, hvar mina ben multna, få kan jag dock omöjligen medtaga till grafwen den förebräelfe, att i medvetande af min fjukdom hafva emottagit Akademiens underſtöd. Detta wore lindrigaſt ſagdt ett bedrägeri. Derföre ſkyndar jag nu att för alltid öfvergifwa den jord, hvarpå jag uppfört min lefnads alltför ſnart nedramlande planer. Emellertid will jag ännu en gång betyga H^r Collegii-Rådet min varma tackſägelfe för den värma och nit, hvarmed H^r Coll. Rådet befordrat mina härmed flocknande förhoppningar¹¹¹³. –

Om Akademiens uppdrag redan hunnit utfärdas, få blir naturligtwis alltsamman från Beresow

återfäandt. – Till bestridande af rese-kostnaderna nödgas jag nu använda en summa, som blifvit mig tillsänd från Finland för uppköp af mammothsknotor. Härjemte medföljer ett fjukdoms-bewis.

Med djupaſte aktning har äran framhärda
Högädle Herr Collegii-Rådets

Edm. Genare

Beresow d. $\frac{4}{16}$ Mars

M. A. Carstén

Dominus Kaſtren commisit mihi has litteras transmittere ad manus tuas, vir illustrissime! – Persolvo datam promissionem, festinoq[ue] explere, quod officium meum iubet, et ad quod præcitus illius coactus sum. –

Frequentis cum D. Kaſtrén conversationis tempore, hæc omnia quæ nocivum influxum, in valetudinem illius exserebant, observare potui – Continui labores, quatuordecim circiter horas. Nychthemeri spatio permanentes, defectus cibi congrui consuetudine sacrati, variaq[ue] incommoda itinerationibus propria præsentibus, pristino malo hæmorrhoidali acquisitoq[ue] in clymate severo, rheumatismo; in causa fuere oppressionis et doloris pectoris, cum illa tussicula, præ periculo, instantis phthiscos tuberculosæ minori videtur – Haud obliviscenda est præterea, ipsa illius debilis constitutio, qua, iunctim, cum omnibus supra memoratis, D. Kaſtren, in statum, commissioni perficiendæ obstantem, perductus est. Documenti gratia, præcibus <d-->otantis obediens, adplico hoc testimonium, propria manu subscriptum, sigilloq[ue] meo munitum. –

Hisce finitis, venerationem meam, Tibi vir Illustrissime, adferre, obligatus sum. –

I. Wakulinski.

Tobol'sk, 12/24 March 1844,
to Anders Johan Sjögren

1114 *wid* || *m*

1115 *en* [...] *lindrig* || *en lindrig*

SLSA 1185.3

Received on 17 April.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Wid den förfärliga upplysningen om arten och beskaffenheten af min sjukdom skref jag några förvirrade rader till H^e Coll. Rådet, samt öfwerlemnade brefvet åt Medicus Wakulinskij, att med första post expedieras till H^e Coll. Rådet jemte ett attestat, som samme läkare lofwade utfärda öfver sjukdomen. Derpå lemnade jag Beresow och styrde min kosa till Tobolsk. Under denna resa har mitt sinne få wida lugnat sig, att jag åtminstone flagit dödstankarne ur hågen. Bröftet har dock föga repat sig. Blodspottningen upphörde redan i Beresow, men fortfarande känner jag en odräglig hetta i lungan, åtföljd af styng och riftning genom bröstet och ryggen. Andedräkten är ytterst kort och tung; wid¹¹¹⁴ ringa ansträngning erfar jag en nästan krampaktig hopdragning af lungorna, armarna och hela kroppen öfverfallas af darrning, hwarwid en ofriwillig ångest angriper mitt hela wäsende. – Jag har nu äfwen gått till råds med Tobolska läkare, men de äro kallsinniga, känslolösa anatomer och dertill enligt allt utseende oerfarna i sitt yrke, wida underlägsna till och med den Beresowska Läkaren, åt hvars vård jag gerna skulle hafva anförtrott mig, om han ej förklarar min sjukdom obotlig. Wäl trodde han, att min närwarande häftiga åkomma är öfvergående, föranledd af öfvermåttliga psychiska ansträngningar, men till förlängande af min liftråd gäfvos, fäde han, endast följande medel: 1°) I början fullkomlig fysslolöshet och i framtiden en¹¹¹⁵ högst lindrig ansträngning, 2do) ett lenare luf[t]strek, 3°) ett

mera gladt och bekymmersfritt lefnads-fätt. Jag vet ej och will ej weta, huru hans atteftat lyder. I ganska tydliga ordalag yppade han för mig, att min fjukdom wore lungsot; förmodligen har han i atteftatet ej företogat denna sin öfvertygelse. Men en läkares mening är för det första ingen trosartikel, och för det andra hoppas jag dock i hvarje fall med ett ändamålsenligt lefnads-fätt kunna utföra en och annan af mina planer. Jag will derföre ännu icke helt och hållet misströfta om min välfärd, men oundvikligt blir det för mig att afwaktas fjukdomens utveckling och möjliga öfvergång samt gå till råds med kunnige och wälfinnade läkare. Skulle desfe, i likhet med Wakulinskij, förklara mig alldeles ur ftånd att uppfylla Akademiens uppdrag, få må saken då förfalla. Men om de hellst i någon mon kunde lindra mina lidanden samt gifva mig några förhoppningar in i framtiden, förklarar jag mig icke blott redo att emottaga Akademiens uppdrag, utan vill till och med bekošta mig en medhjelpare, som i värfta fall kunde fullfölja mina undersökningar. Emellertid fordrar mitt samvete, att jag i närvarande hopplösa förhållanden ej antager Akademiens understöd. Må Akademien å sin sida efter inhemtad närmare kännedom om min fjukdom pröfva, om jag nu mera kan blifva tjenlig till utförande af det mig anförtrödda värf. I hvarje fall nödgas jag oförtöfvadt begifva mig till Finland dels för mina oekonomiska omständigheter, hvilka nu äro på sitt yttersta, dels för att möjligen der finna bot och hjelp emot min fjukdom. Skulle mina förtviflansfulla utsigter kunna i någon mon upphjelpas, få wille jag i höst åter anträda resan till Sibirien. Härigenom wore för Akademien ingen ting förloradt, men för mig mycket vunnet. Jag kunde för det första i ro utarbete min Samojediska Grammatik samt andra faker, som eljest kunna lemnas åt sitt öde, ja genom fjukdomens möjliga framskridande för alltid gå förlorade. För det andra wore det äfwen godt, om jag fjelf utwalde mig en reskamrat efter mitt finne. Sedan hoppas jag också att genom detta dröjsmål

få tillfälle att göra bekantfkap med de Kasimske Samojederne. Jag måste till H^r Coll. Rådets bepröfwande hemftälla, om det ej wore af wigt att taga kännedom af deras munart, som fåges vara alldeles egendomlig. Jag förmodar af folkets läge, att dess språk möjligen bildar en öfvergång emellan de nordliga Samojeders samt de Narymska Oštjakers, Koibalers, Matorers, Arinzers, hvilka enligt de språkprof¹¹¹⁶ jag i Сиби́рскій Вѣстникъ öfverkommit, äro veritabla Samojeder.¹¹¹⁷ Skulle nu äfven de Kasimske Samojederne blifwa ett föremål för forskningen, få böra de i början af Januarii uppföras vid jurterna omkring Юйлскій Горо́докъ på Kasim, der de församla sig till några veckor för att aflägga sin skatt och föryttra sina varor, eller också något fednare vid Kondinsk och Surgut. Om sommaren äro de oåtkomliga på sina vidsträckta tundror. Efter inhemtad kännedom af Kasimskan kunde resan förfättas antingen öfver Obdorfk i slutet af Februarii till Tas eller hellst öfver Surgut längsefter Wach till Larjatska kyrkan, belägen vid Tas-floden. Att enligt H^r Coll. Rådets mening i slutet af Mars eller i April månad resa ifrån Obdorfk till Tas, är ej att våga, emedan man lätt kunde äfventyra att tillbringa våren på tundran. För min del eger jag äfven utan denna resa en ganska noggran kännedom af de så kallade Низовые Самоѣды emellan nedra Ob och Tas, emedan desfe under vintern ganska talrikt församlade sig vid den Obdorfska marknaden. De äro uti intet hänseende skilda från Верховые Самоѣды. Tvertom utgöra desfa i lokalt hänseende åtfkilda¹¹¹⁸ flammor endaft ifrån¹¹¹⁹ hvarandra lösbrutna ätter. Med afseende härå skulle jag hellst i nästa vinter styra min kosa ifrån Kasim till Surgut och derifrån till Tas. Men om jag någonsin kommer att anträda denna resa, ligger nu i ödets hand. Väl kan jag ännu icke tro på ett öde, som skulle, lik en blix, ögonblickligt nedflå alla mina planer; men ho känner Herrans vägar?

I Tobolfs fammanftötte jag med Regulj. Han ärnar om några dagar förfoga sig till Wogulerne wid

1116 *språkprof* || *språkbruk*

1117 Here, for the first time, Cast-rén gives a list of what at this stage he assumed to be Samoyedic-speaking ethnic groups. Concerning the “Kazym Samoyeds”, see note 1102. (JJ)

1118 *åtskilda* || *åtskil<--j->*

1119 *ifrån* [...] *ätter*. || *lösbrutna ätter ifrån hvarandra*.

- 1120 *studium af Woguliska* ||
Woguliska
1121 *ett och samma* || samma
1122 For more details, see Castrén
2018b.
1123 *Tobolsk* || Beres[ow]

Pelim, men fynes ej ega nog reda på fig fjelf och fina planer. Jag har rådt honom att förena studium¹¹²⁰ af Woguliska och Ostjakiska språken, som fynas mig vara ursprungligen ett¹¹²¹ och samma språk. Ostjakiskan vid Ob är blott strängt bemängd med Syrjänska ord och ordformer. Sjelfva Ostjakernes utseende ger tydligt tillkänna, att hela den Ostjakiska stammen uppkommit genom en beblandning af Voguler och Syrjäner, ty den mörka och ljusa anletsfärgen förekommer jemte hvarandra. För öfrigt är Ostjakiskan ett armt, formfattigt språk och dess studium lätt absolverad.¹¹²² Vid tillfälle kall jag meddela H^r Coll. Rådet de äfkade anmärkningarna öfver språkets allmänna karakter, få vidt jag hunnit taga reda derpå. I hopp att H^r Coll. Rådet ännu icke tager sin skyddande hand ifrån mig och framför allt ej anser min närvarande resa till Finland vara föranledd af en nyck, utan den jernhårdaste, med lifvets förlust hotande, nödvändighet, har jag äran framhärda

Högädle Herr Coll. Rådets

Tobolsk¹¹²³
den ¹²/_{2[4]} Mars 1844.

ödm[jukašte] tjenare
M. A. Castrén

Tobol'sk, 12/24 March 1844,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:313–316

- 1124 Asclepius, the ancient Greek god of medicine. Harrauer – Hunger 2006: 87–88; Castrén, P. – Pietilä-Castrén 2000: 62. (TS)

Wän och Broder!

Allas vår gemensamma wän och de läkares höge gyn-
nare Morbus har spelat mig ett spratt i räkningen. Jag
är fjuk, ur stånd till all fysfelfättning, och döds mannen
Wakulinskij har efter sin insigt och sitt wetande förkla-
rat min fjukdom för *phtisis tuberculosa*, eller att tala
på menfkligt språk: *lungsot*. Jag har sett döden i alltför
många fkepnader, för att frukta honom; men fanner-
ligen förtretar det mig, att han fkall träda få lömfkt i
mitt innersta och lifnära fig af min hjerteblood. Dock
fkall Du, wän Död! hafva något att göra, förrän du
gjort kol på mig, mina planer och förhoppningar. Jag
kommer nu till Finland, för att hvila mig en fmula ef-
ter mödorna och rådgöra med eder, Æsculapii¹¹²⁴ män,
om jag ännu kan fresta på en förnyad resa till Sibirien,
eller om det kanske wore hög tid att tänka på reda-
tionen af fina papper. Jag underrättar Dig härom, för
att ni åtminstone måtte hafva tid att uttänka några his-
torier till att trösta och lugna mig efter den mördande
upplysning, som wännen Wakulinskij på sin älskwärda
Frus inrådan meddelade mig, för att jag ännu en gång
måtte återfe Finlands jord och Finlands wänner. Hon
fjelf, en landsförwißt Polska, som lefwat sex år bland
Samojeder, hon wiße, hvad de flesta ej tro, att man
gera offerar lifwet för den glädjen att ett ögonblick få
andas på den jord, som gifvit oss lifvet. Dock fordrar
i alla fall min kallelse och hela riktningen af mina stu-
dier, att jag i nästa höst återwänder till Sibirien, i fall
ni kan finna på något medel att ännu en tid under-
hålla mig vid lifvet. Ett vigtigt medel blir naturligtwis

- 1125 Kuopio is a town in North Savonia at N62°53'33" E27°40'42" founded in 1775, at that time a provincial administrative centre of a little less than 3,000 inhabitants. Castrén's friend and mentor J.V. Snellman, after being refused a university position, had moved to Kuopio in 1843 to become the director of the local higher elementary school. He returned to Helsinki in 1849. Toivanen 2000: 89, 295–304; Klinge 1997/2015, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3639>. (TS – JJ)
- 1126 *allt schol-fuxeri* || *schol-fuxeri*
- 1127 *tvifvelaktigt* || *osäkert*

en reskamrat och medhjelpare, väl mäktig det Tyska fråket. Dock kan det wara osäkert, om Akademien efter min iråkade fjukdom mera emottager mig i sin tjenst. I fådant fall blir det nödigt, att man fkaffar mig någonstädes på rota, hellst på en ort, som eger fördelen af en wacker begravningsplats. Ett Lectorat i Kuopio¹¹²⁵ wore ej att förakta, fåsom en nödfalls-resurs, d.ä. om jag ej blir duglig att ikläda mig Akademisk tjenst. Doçk hyser jag i djupet af min fjäl en stor wederwilja för allt¹¹²⁶ schol-fuxeri.

Om och när jag hinner till Finland, är osäkert. Snart inträffar menförstiden och min helsa tillåter mig ej att göra långa dagsresor. Sedan är det tvifvelaktigt¹¹²⁷, huru jag med mina ofullständiga papper fkall komma öfver den Finska gränsen. Egde jag mera medel, få fkulle jag qvarstadna i Tobolsk till våren och derunder förkaffa mig en ordentlig podoroshna till Finland; men çasfan fjunger nu fin fvanesång, likasom kanfke dess egare

Din vän
MAÇastrén.

Tobolsk den 24 Mars 1844.

P.S. I ögonblicket afreser jag till Irbit, derifrån till Werchoturje och Solikamsk. Ursäkta denna min ytterliga flarfaktighet med brefvet.

Helsinki, 22 May 1844,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 26 May.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Hwarje dag ifrån morgon till afton omringad af wänner och nyfikne salutanter har jag ända hitintills ej kunnat få en ledig stund, för att underrätta H^r Coll. Rådet om min ankomst till H[elsing]fors, som skedde den 15 innewarande Maj. Min resa gick den gina vägen öfwer Guvernementerna Perm, Wologda och Olonets. Från staden Olonets ärnade jag fara utför kanalen till Petersburg, men nödgades wid närmare besinnande slå denna plan ur hågen, få väl för mina ofullständiga documenters skull, som för min klena cassa. Jag visste ännu icke då, att H^r Coll. Rådet haft den godheten föreslå mitt Syrjänfka arbete till Aka-
demiens belönande. Detta war någon ting för mig så oväntadt, att jag i förstone knapt vågade tro på berättelsen samt till och med ännu svärfvar i tvifvelsmål om rätta förhållandet. Skulle emellertid ryktet besanna sig, få vet jag nog, att det är mindre min förtjenst, än H^r Coll. Rådets fortfarande välvilja, som beredt mig detta wackra underföd.

Hwad mitt helso-tillstånd beträffar, få har det väl under resan i någon mån repat sig; men ändock känner jag en daglig smärta i bröstet. Prof[essor] Bonsdorff, som är min vän och läkare, anser mig ega cruda tubercles och har nu redan begynt en kur, som under sommaren kommer att fortsättas på hans egendom i Uskela. I likhet med Wakulinskij menar äfven Bonsdorff, att återresan till Finland var alldeles oundviklig för fjukdomens hämmande, samt att förändringen af

climat och lefnadsförhållanden skall verka vida mera till mitt återställande, än all medicin.

Med förutsättning, att min Sibiriska resa kommer att förnyas, har jag varit betänkt på att skaffa mig någon res-kamrat bland de unga Candidaterna och eger just nu på förslag en person, som i nödfall kunde fortfatta mina undersökningar. Dessutom tror jag, att man under närvarande gynnsamma förhållanden lätt kunde förskaffa ett Finskt understöd för ännu en Magister att resa med mig i Akademiens intresse. Men jag vill ej företaga mig några åtgärder, innan H^c Coll. Rådet yttrat sin tanke i saken.

I afseende å den Syrjenska Grammatiken wore min afsigt, att genast lägga arbetet under presen, för att sedan få mycket mera ostörd få egna mig åt Samojediska och andra ämnen. Finska Litteratur-Sällskapet synes hafwa för afsigt att taga den Syrjenska Grammatiken på sitt förlag. Jag skulle därför anhålla att få arbetet hitsändt, få snart H^c Coll. Rådet slutat granskningen deröfver. Å min sida vill jag ännu samvetsgrannt genomgå manuscriptet och dervid göra en mängd rättelser och tillägg, grundande sig på iakttagelser, som jag gjorde under resan genom Permska och Wologdska Guvernementerna.

Открытый листъ af Inrikes Ministern tager jag mig friheten afsända till H^c Coll. Rådet, få vida den genom H^c Coll. Rådet blef mig tillställd. Med djupaste fördrömd har äran framhärda

Högädle Herr Collegii Rådets

H[elsing]fors
d. 10/22 Maj 1844

Ädmunskaste tjänare
M. A. Castren

80

**Helsinki, 2 June 1844,
to the Faculty of Arts at the Imperial
Alexander University in Helsinki**

HYKA FTA Filosofiska Facultetens Protocoller för 1841–1846, Ca3;
discussed on 3 June 1844 § 4.

Ödmjukaſte Ansökning!

Sinnad att hos Amplissimum Consistorium Academicum wid Kejserliga Alexanders Universitetet i Finland ansöka det nu lediganflagna Alexanders Stipendium till företagande af en lingvistisk och ethnographisk resa i Sibirien, vågar hos den Widtberömda Filosofiska Faculteten jag ödmjukaſt anhålla om utlåtande öfwer här widfogade rese-plan samt min competençe till fagde wetenskapliga företag.

Framhårdar med djupaſte högaktning

Den Widtberömda Filosofiska Facultete[ns]

ödmjukaſte tjenare

Matthias Alexander Caſtrén

Helsingfors den 2. Junii 1844.

1128 Med. Stud. Carl Frans Gabriel von Haartman (1819–1888), son of Director-General, Councillor of State C.D. von Haartman. Later Dr. Med., abdominal doctor of the Emperor of Russia, also of the Empress of Russia, Court Councillor, Councillor of State, Active State Councillor, Privy Councillor. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15448>. (TS)

81

Helsinki, 8 June 1844,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 13 June.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Oförmodadt inledd i examens-bestyr har jag ända hitintills hvarken hunnit besvara Herr Collegii-Rådets fkrifvelse af d. ¹⁷/₂₉ Maj, eller betacka Akademien för öfvermåttet af dess mig bewifade wälvilja. Då nu min Philosophiæ-Licentiat examen är lyckligen öfverstånden, skall jag oförtöfvadt expediera ett tacksägelfe-bref till Fuss, fastän det ej kan fke med dagens post, få wida jag ännu i dag måste till Consistorium Academicum inlemna en ansökning om det lediganslagna Alexanders-Stipendiet, för att bekosta mig ett och annat biträde till Sibirien. Understödet fåges wäl af Armfelt vara bortlofvadt åt en ung v[on] Haarthman¹¹²⁸, men åtfkiligliga yngre Consistoriales hafva icke dess mindre tubbat mig att fresta med en ansökning.

Mitt helso-tillstånd har nu i någon mon förbättrat sig. Läkarne hoppas med fäkerhet, att tuberkel-bildningen skall låta hämma sig, men det ledfamman är, att de sig emellan ej äro rätt ense om behandlingen af min sjukdom. Bonsdorffs påbegynta kurmethod förkaftas af alla andra Läkare, och följderna härav blir väl den, att jag nödgas afslå det af Bonsdorff mig gjorda anbud att tillbringa sommaren på hans egendom i Uskela. För öfrigt är jag ännu i några dagar bunden wid Helsingfors genom ett specimen för Doctors-graden. I mening att slippa allt ansträngande arbete har jag för fådant ändamål låtit aftrycka några blad ur den Syrjänfka Grammatiken, hellst jag i fjelfva verket äfven önskade ventilerat ett och annat, som ännu kunde tarfva någon

förändring. Blomqwist yttrade i går, att sådant kunde väcka Akademiens missnöje, men jag kan omöjligen finna häri något stötande, få wida det är ett allmänt wedertaget bruk hos Författare, att på förhand meddela små skizzer ur sina arbeten. Mitt specimen omfattar icke ens hela Declinations-läran, som annars är det knaggligaste kapitlet i min Grammatik. – Innom några dagar hoppas jag komma alldeles ”ins Reine” med Doctorkapet, som i det rangsjuka och intriganta Sibirien är en för min fortkomst högst viktig sak. Sedan vill jag enligt Herr Coll. Rådets önskan få mig någorftädes i ro, få öfka andra correcturen till Syrjänska Grammatiken och ordna smått mina anteckningar. Den Syrjänska Grammatiken blir nu tryckt alldeles efter Collegii-Rådets proposition. Tryckningen påbörjas straxt efter Midsommaren.

Med warm högaktning framhärdat
Högädle Herr Collegii-Rådets

ödmjukaste tjänare

H[elsing]fors d. 27 Maj/8 Junii 1844.

M. A. Castrén.

P.S. Prof. Laurell¹¹²⁹, hos hvilken jag nu bor, beder om sin hellsning till H^r Collegii-Rådet.

- 1129 Axel Adolf Laurell; see notes 11 and 146. He was the brother of Gustaf Fredrik Laurell; see note 1246. A.J. Sjögren was married to their sister Sophia. (JJ)

1130 Steamer traffic between Turku and Oulu began in the late 1830s. By then there was already a steamer service from Helsinki to Turku. Riimäla (toim.) 1983: 29. (TS)

82

Helsinki, 24 June 1844,
to Jacob Fellman

KA 602:109.3

Sent without envelope, the address written on the last page:

Prosten och Kyrkoherden
Högärewördige och Höglärde
Herr Jakob Fellman
I Uleåborg

This is a reply to Fellman's letter of 31 May 1844; Fellman next wrote on 10 August 1844. SLA 1185.1.

Ärade Morbror!

Morbrors skrifwelfe har jag först sedan en vecka in-
händigat, men ej hunnit beswara, få vida mina Doctores
specimina inledt mig i mångahanda bestyr och bekym-
mer. Nu är jag åter resfärdig och hinner därför ej
ordentligt beswara Morbrors bref. Min mening är att
resa ut på några veckor till Profesfor Bonsdorff i Us-
kela. Några längre resor kan jag i sommar ej företaga
mig, emedan min Syrjänska Grammatik, som i sommar
skall tryckas, fordrar min ovilkorliga närvaro i trak-
ten af H[elsing]fors. Skulle det i Augusti gifvas någon
ångfartygs lägenhet till Uleåborg¹¹³⁰, få kunde det väl
hända, att jag då kunde flita mig lös på några veckor.
Dock är detta allt ännu ganska osäkert och min resa
till Lappajärvi det osäkraste. Icke dess mindre får jag
aflägga min ödmjuka tacksägelse för Morbrors god-
hetsfulla invitation. Ehuru fjuklig har jag många jern i
elden och ty wärr! nu allra minst herre öfwer mig sjelf,
sedan jag trädtt i Petersb[urgs]ka Wetenskaps Akade-
miens tjenst. Ifrån Petersburg har jag erhållit garantie
öfwer min framtid och antager hellre dess tjenst, än ett
Lectorat i Finland. Hellft skulle jag naturligtwis ändock

mottaga en tjänst wid vårt Finlka Universitet, men Petersburg är i alla fall ett godt ryggstöd. Den praktiska banan är för mig ewinnerligen tillfängd; – om jag ock wille, kan jag ej mera draga mig ifrån mitt vetenskapliga område.

I nästa höst eller winter borde jag efter Akademiens instruction resa till P[eters]burg, få framt mitt hellso-tillstånd det tillåter. Sorgligt blir det att lemna Finland, utan att hafva träffat närmaste anhöriga och wänner. Men tjänsten går framför allt, och detta ordspråk gäller i fynnerhet uti Ryssland. Dock hyser jag ännu det hopp att på ett eller annat vis kunna komma till Österbotten och framhärda emellertid med all högaktning

Ärade Morbrors

H[elsing]fors
d. 24 Junii 1844.

Ödm. Genare
M. A. Castén.

1131 Fabian Collan; see p. 36.

83

Helsinki, 25 June 1844,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Sent without envelope, addressed to

Его Высокоблагородію
Андрѣю Михайловичу
Госп. *Шёгрену*
Въ С. Петербургъ
Оставить на Васильевскомъ острову
въ домѣ Академіи Наукъ

Received on 3 July. There is a square postmark ГЕЛЬСИНГФОРСЪ and another postmark for the arrival, which cannot be read in full but shows that the letter arrived in St Petersburg on 17/29 June. Remnants of sealing wax with the initials MAC are visible.

Högädle Herr Çollegii-Råd!

I beråd att lemna Helfingfors anser jag min fkyldighet wara, att med några rader uppwakta H^e Çollegii-Rådet och i det minsta underrätta H^e Coll. Rådet om mina planer för fommaren. Trött wid det oroliga och bullersamma stadslifwet, har jag ändtligen beslutat mig till att antaga Prof[essor] Bonsdorffs godhetsfulla anbud och uppehålla mig åtminstone en del af fommaren på hans egendom i Uskela. Çorrecturet af min Syrjänfka Grammatik, som efter några dagar skall läggas under presen, kommer att skötas på det sätt, att Mag[ister] Docens Çollan¹¹³¹ läser det förfta arket, men det andra fkiçkas per postö till Uskela. Genom detta arrangement hoppas jag få Grammatiken utgifven i correçt fkiçk, åtminstone hvad det formella beträffar. Efter mitt hellso-tillstånd och läkares föreskrifter ärnar jag småningom begynna utarbetningen af min Samojediska Grammatik samt derjemte skriva en kort afhandling

om Savolotschkaja Tschud¹¹³², som redan länge legat mig om hjertat. Skada blott, att jag här ej kunnat komma öfver H^r Coll. Rådets afhandlingar om Jemerna¹¹³³, hvilka vore för mig oundgängligen nödwändiga. Skulle H^r Coll. Rådet ega lösa exemplar af detta arbete, få anhåller jag ödmjukaft, att till höften få begagna dem såsom ett lån. Den Mongoliska Grammatiken¹¹³⁴ och Claproths Asia polyglotta¹¹³⁵ lär jag wäl ej kunna få ut ifrån Akademien före min resa till Sibirien, fastän det fkulle på det högsta intresfera mig att redan på förhand taga någon kännedom af dessa arbetens innehåll.

Ifrån Consistorium Academicum förljudes, att Alexanders-understödet torde tilldelas mig med pluralitet af blott en röst.¹¹³⁶ Min medtäflare har warit en Medicinæ-Studerande v[on] Haarthman, som till Statsrådet och General-Direktören Haarthman. Man tager för afgjort, att Vice-Canceller¹¹³⁷ tvertemot Consistorii-omröstning fkall rekommendera Haarthman till erhållande af stipendiet på den grund, att jag redan eger ett Ryskt understöd. Nu är wäl förhållandet fädant, att jag icke fökt understödet för min egen räkning, utan för att bekosta mig ett eller tvenne för mig nödiga biträden; men det oaktadt är min sak ohj[elpli]gen¹¹³⁸ förlorad, om ej Wetenskaps-Akademien blir [min] sak-förare. Jag anförtror detta, likasom mina ö[fri]ga ärender, åt Herr Coll. Rådets godhetsfulla wård [öf]wertygad att jag ingen annan målsman behöfwer. Wäl ärnade jag nämna härom ett ord i mitt bref till Statsrådet Baer¹¹³⁹, som behedrat mig med en human och förbindande skrifwelle, men trodde mig wid närmare efterfinnande ej wäga derpå, hellft faken ännu ej hunnit utageras i Consistorium. – Med fann högaktning framhärda

Högädle Herr Collegii-Rådets

ödm[juka]ste] tjenare
M. A. Castrén.

H[elsing]fors den 13²⁵ Junii 1844.

1132 Originally published in *Suomi*. See Castrén 2017: 48–88.

1133 Sjögren 1832; 1833.

1134 Schmidt 1831. See note 2648.

1135 Klaproth 1823.

Julius von Klaproth (1783–1835), a German orientalist, adjunct member of the Imperial Academy of Sciences, later worked in Paris and Berlin. Tallqvist 1912. (TS)

1136 See also Salminen 2019: 29.

1137 Alexander Amatus Thesleff. See note 467.

1138 The page was torn while the letter was being opened.

1139 Karl Ernst Ritter von Baer Edler von Huthorn (Karl Ernst von Baer, 1792–1876), a Baltic German biologist, academician at the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg. Tammiksaar 2009. (TS)

- 1140 Of 9 July 1844. See SLSA 1185.1.
- 1141 Gustaf Lundahl (1814–1844), Professor of Astronomy at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14491>. (TS)
- 1142 Friedrich Georg Wilhelm von Struve (Vasilij Jakovlevič Struve, 1793–1864), astronomer, founder and director of the Pulkovo observatory in St Petersburg. DBE 9: 797. (TS)
- 1143 The steamer line between Turku and Stockholm was opened in 1836 by Åbo Ångfartygs-Bolag. Riimala (toim.) 1983: 27. (TS)
- 1144 Johan Jakob Nervander. See note 193.
- 1145 Count Alexander Armfelt. See p. 32–33.
- 1146 Lars Gabriel and Carl Daniel von Haartman were brothers, and thus L.G. von Haartman was C.F.G. von Haartman's uncle. (TS)
- 1147 Castrén's study on accent in Lappish (Saami) was finally published in *Suomi* 1844 in 1845. Castrén 1845d.

84

Koski/Turku Province, 13 July 1844,
to Fabian Collan

KK Coll. 37.13

Received on 22 July.

Broder Çollan!

Ditt bref¹¹⁴⁰ kom mig i handom juſt i "Grefwens tid" d.v.f. i famma ögonbliçk, då Lundahl¹¹⁴¹ fkulle fätta fig i kårnan för att resa till Åbo. Han will träffa der fin gyn-nare *Struve*¹¹⁴² fom med fiſta ångfartygs-lågenhet lærer kommit öfver ifrån Stockholm.¹¹⁴³ Ifrån Åbo fortfätter Struve fin resa till Helfingfors. Enligt en af Lundahl anftåld probabilitets kalkyl borde åfven Armfeldt vid detta laget befinna fig hos Eder. Det wore nu att få Nervander¹¹⁴⁴ till att rekommendera min fak – nb. Stipendii-faken – hos *Struve*, hvars förord hos Armfeldt¹¹⁴⁵ fkulle betyda mera, än hela den öfriga Akademiens. *Sjögrén* gör väl fitt båtta inom fin fection; men der fit-ta klena män. Om jag ej miſſtager mig, betyder dock *Sjögrén* något hos *Fuſſen* och denne kunde verka meſt. Dernåſt är Struve den meſt betydande, om han annars ville inblanda fig i en fråmmande fak. Tånk nu på affai-ren – içke för min, utan för fakens ſkull. Annars lönar det ej mödan att mycket omaka fig i en rättvis fak. Jag tror för wiſſo, att åfven i wårſta fall fatiſfaction fkall mig wederfaras. War fåker på det, att Geheime-Rådet Haarthman ej fkulle låta fin broder¹¹⁴⁶ rövva brödbi-ten af en perſon, fom knapt har egande rätt till fina benklåder, utan att gifva bemålde perſon någon ſlags fkade-erfåttning.

Jag håller nu oafbrutet på med min Lappska ac-cent-låra. Den blir ett arbete om 4 tryckta ark och kom-mer att införas i *Suomi*.¹¹⁴⁷ Om 14. dagar hoppas jag få detta opus fullfårdigt och årnar derefter, om wådret ej

förbättras, fmåningom förfoga mig till H[elsing]fors. Rabbe har inbjudit mig till sitt *Kalliolinna*¹¹⁴⁸; men då jag nu med ens ärnar bosätta mig i H[elsing]fors, wore det väl att få fig hyrda ett par kamrar allt intill Julen. Monne Du har reda på ett lämpligt logis för min Högwälborenhet?

Med afseende å Suomi har jag tänkt fi och så. Wisst wore det en förträfflig sak att få ut ett band i år, hellst correcturet till min Lappska Accent fvarligen kan fkötas under min frånvaro i nästa år. Men å andra sidan borde man äfven spara något för framtiden. Suomi får prompt ej dö ut. Du måste blifva en af dess Redactörer; – annars blifva wi fiender på lif och död. – Fundera nu med Rabbe om Suomis utgifvande i detta år.

Min Stockholmska resa lär ty värr! torka in. Kommer Du till Sveas stad, få glöm ej att af Lefrén¹¹⁴⁹ begära några upplysningar om Çeltiskan – hellst någon Ordförteckning. Kanske råkas wi ännu dessförinnan.

*Lamjedea
Matthias.*

Koskis d. 13 Julii [1844]

P.S. Tandverk, katharr och diverse fkröpligheter omaka mig.

¹¹⁴⁸ Kalliolinna was F.J. Rabbe's villa in Kaivopuisto Park (Swe. Brunnsparken) in Helsinki (today Kallioliinantie 12), built in 1842–1844 (architect E.B. Lohrmann). Rabbe lived there until 1859. *Personen* 1957: 15–21, 32. (TS)

¹¹⁴⁹ Johan Petter Lefrén (1784–1862), Major-General and Head of the Engineer Corps of the Swedish army. Lefrén was also an amateur linguist who believed Finnish to have been the original language of the whole of Sweden and related to Basque and the Celtic languages. Tarkiainen 1998a, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5641> (with conflicting dates); Åberg 1948; Wikipedia: Johan Lefrén, https://sv.wikipedia.org/wiki/Johan_Lefrén. (TS)

- 1150 In Castrén's mscr letter the diacritic symbol accompanying the basic letters looks almost like a raised "c" (°).
- 1151 Johan Reinhold Bergstadi (1820–1850) was Castrén's companion during his journey from February 1845 until the spring of 1847, when he returned to Finland. He later completed his master's degree and worked as a teacher of German and Russian. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15656>. See also Castrén 2019b: 705. (TS – JJ)

85

Helsinki, 3 August 1844,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 15 August.

Högädle Herr Collegii-Råd!

I anseende dertill, att tryckningen af mitt Syrjänfka opus bedrefs med ytterlig långsamhet och oordentlighet under min wistelse ute på landsorten, nödgades jag för en vecka fedan komma in till Helsingfors, för att fjelf mana på tryckningen och ombeförja correcturet. Under hela den tid, jag vistades på landet, hade man blott hunnit trycka ett ark och äfven dervid begått det stora fel, att man i ftället för några nya bokstafs-tecken (s', z', c')¹¹⁵⁰, hvilka tryckeriet hade lofvat ombesörja, begagnat fig af den vilseledande apostrophen (s', z', c'). Saken kan nu mera ej hjälpas, men till förekommande af ytterligare confusioner, vill jag nu fjelf på ftället tillse, att allt kommer i behörig gång. Om tio dagar hoppas jag åter kunna slippa ut och ärnar då bosätta mig blott några verst utanför staden, så att jag i alla fall kan följa med tryckningen. Correcturet ärnar jag då öfverlåta åt en Candidat, vid namn Bergstadi¹¹⁵¹, som jag bestämt till mitt biträde i Sibirien. – Sista post medförde den glada underrättelse från Petersburg, att Alexanders-underftödet blifvit mig bewiljadt. Det utgör enligt berättelsen 6,700 Rub[el] B[an]co och torde kanske förslå till bekostande af tvenne biträden för ett eller par år. Men en fwårighet är, att få fig tjenliga biträden i Helsingfors, hvarest philologien för det närwarande bedrifves med en ytterlig slapphet. Reguly vill jag i alla fall icke hafva mig till ett påhäng. Han hvarken eger grundlighet, tålmod eller förmåga att utföra wetenskapliga värf. Utan all fasthet i karakteren, flyktig och lös, jagas han, dit omständigheterna och egna nycker drifwa honom. Snabb att uppgöra planer är han lika snabb att öfvergifva dem, men eger tillika det fräcka fjelf-förtroende att ej låta fig af någon annan bestämmas i sin verkflamhet. Reguly eger alla de förtjenster, som väcka beundran i

falongerna, men såsom en alumn af vetenskapen kan jag ej ställa honom i bredd med en vanlig Gymnafist, om han ej under sin viftelse i Petersburg gjort alldeles förwånande framsteg i wetenskapligt hänseende, hvilket jag i grund af hans lösa karakter ej kan tro. Jag anar, att Baer ännu kommer att ångra sitt förmynderskap öfver Reguly och att han snart nog skall taga sin hand ifrån honom. Huru skall Baer kunna ursäktat Reguly det, att han nu redan flugit genom Perm, Wjatka, Wologda, Tobolsk, utan att knapt tänka på några wetenskapliga forskningar? Nu har han öfvergifvit sitt egentliga fält och förfogat till Tomsch till följe af en honom af mig meddelad förmodan, att den Finska stammen bör kunna förföljas ända till Altaikedjan. Men detta kan ej Reguly utreda, utan följderna blir, att han med oförrättade ärenden äfven derifrån snart nog begifver sig dit slumpen åter drifver honom. Jag hyser allt för hög tanke om Baer, för att tro, att han i längden skall kunna lida ett sådant fjäsk, och anse samt för allmänheten utgifva detta för ett wetenskapligt sträfvande. Skulle icke klokheten fordra, att jag för det närwarande iaktager ett neutralitets-förhållande i anseende till Reguly, få kunde jag bidraga med ett och annat factum till uppdagande af Regulys wetenskapliga, i synnerhet philologiska förtjenster. Han började sin philologiska bana wid 19. års ålder, lärde sig då under min ledning att göra skillnad emellan "partes orationis", ja äfven casus, tempora och modi, om jag undantager Gerundium och Supinum, hvilka öfverfego hans fattnings-förmåga. Men när wi sedermera skulle skrida till ett speciellt studium af den Finska Grammatiken och började taga kännedom af de allmänna språk-lagarna, af accent och quantitet, yttrade min elev: "Ich liebe nicht solche Spezialitäten" och ville, att vi omedelbart skulle begynna med explication. Jag erinrar mig nu icke antalet af de rader, vi under en hösttermin hunno genomgå; men att det stadnade vid den första sidan, derom eger jag klart minne. Härefter wände sig Reguly till Gottlund, och om man här får begagna Bibelens språk: "Icke är lärjungen öfver sin mästare", få kan Regulys¹¹⁵² i Finland wunna språk-lärdom icke alltför högt uppskattas. Han behöfver verkligen Baers befkydd, för att ej blifva ansedd för en narr af hela den litterära werlden. Dock skall jag

- 1153 Sugar of lead or lead acetate, $\text{Pb}(\text{CH}_3\text{COO})_2 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$, a poisonous crystalline compound with a sweet taste. Used earlier as a sweetener, especially for wine. Mäkinen 1913; Antikainen 1963: 944; Rhodes 2012, <https://www.smithsonianmag.com/arts-culture/sugar-of-lead-a-deadly-sweetener-89984487/>. (TS)
- 1154 omkostnaderna || arbetets
- 1155 See Salminen 2019: 28–29.

vara den första att erkänna hans vetenskapliga förtjenster, få snart de blifva synliga. Hvarföre skulle jag afundas en person, äfven om han varit min rival, som åtminstone i mina ögon gjort sig mera förtjent af medömkan, än afund?

Mitt hellso-tillstånd har varit omvexlande. Öfverhufvud befann jag mig dock ganska väl under min viftelse på landsorten, men här i staden har det varit en smula fämre med bröstet. Hvad som ganska mycket bekymrar mig, är den stora dissensus, som råder hos läkare angående behandlingen af min sjukdom. Enligt Bonsdorffs ordination intager jag för det närvarande bly-focker, som af alla andra läkare i grund förkastas.¹¹⁵³ – Under min viftelse på landet utarbetade jag en redan förut uppkastad afhandling om ”accentens inflytande i Lappska.” Afhandlingen utgör omkring 14 ark i m[anu]scr[ipt] och borde ännu förökas med ett bihang af några ark. Om Herr Coll. Rådet anser en sådan afhandling kunna pasera för Academiens Memoirer, få skall jag fända den till Herr Coll. Rådets påögnande och sedan låta öfverfatta afhandlingen på Tyska. Med den Samojediska Grammatiken har jag ännu ej hunnit påbegynna och ärnar nu ej heller under förmiddagen gripa an dermed, då mitt bröst allt fortfarande är krassligt.

Med afseende å den Syrjändiska Grammatiken vore det för mig nödigt att snart få veta, om det i företalet bör omnämnas, att omkostnaderna¹¹⁵⁴ för arbetets tryckning blifvit bestridda af Wetenfisks-Akademien, samt att Akademien derföre tilldelat det halfva Dimidoffska priset.¹¹⁵⁵ Kanfke wore det bäst, att på fjelfva titel-bladet trycka: ”Sumtibus Academiae Petropolitanæ” och ej nämna någon ting om priset.

Den af H^r Collegii-Rådet ombesörjda bok-remisfen samt Herr Collegii-Rådets skrifvelse hade jag äran inhändiga straxt vid min ankomst till staden och får för dem aflägga min ödmjuka tacksägelse. Med fann högaktning har äran framhärda

Högädle Herr Collegii-Rådets

ödm[juka]ste] tjenare
M. A. Çastrén.

H[elsing]fors d. 3 Aug[usti]/22 Julii 1844.

86

Helsinki, 28 September 1844,
to the Imperial Academy of Sciences/
Paul Heinrich von Fuss

АРАН Шерен ф. 2 оп. 1-1841: 25

Read at the department meeting on 20 September/2 October.

¹¹⁵⁶ Peter von Köppen (1793–1864), statistician and ethnographer, academician at the Imperial Academy of Sciences 1843–1864. Ригер 2009; Castrén 2019b passim, esp. 662. (TS)

Hochwohlgeborner Herr Staatsraath!

Der von Ew[er] Excellenz mir ertheilten Vorschrift gemäss habe ich die Ehre an die Kaiserl[iche] Wissenschafts-Akademie Exemplare meiner syrjä-nischen Grammatik, welche so eben die Presse verlassen, zu überfenden, mit der ergebenen Bitte, dass Herr Staatsraath v[on] Köppen¹¹⁵⁶ und Herr Collegien-Raath Sjögrén jeder ein Exemplar derselben erhalten möchten. – Würden vielleicht noch mehrere Exemplare für einzelne Mitglieder nöthig seyn, so werde ich sie mit dem grössten Vergnügen und mit ehester Gelegenheit der Kaiserl[ichen] Wissenschafts-Academie übersenden. Mit ausgezeichnete Hochachtung habe ich die Ehre zu feyn

Ew. Excellenz

ergebenster Diener
M. A. Castrén.

Helsingfors d ¹⁶/₂₈ September 1844.

1157 Castrén 1844a. See the volume on the Komi language in this series.

1158 och || <--->

87

Helsinki, 28 September 1844,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 2 October.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Med omgående post afsänder jag till Wetenskaps-Akademien några exemplar af min Syrjänska Grammatik.¹¹⁵⁷ I ett bref till Fuss har jag färfkildt anhållit, att han för Herr Collegii-Rådet håller tillhanda exemplar af Grammatiken. – Oaktadt all möjlig omförg wid correcturet, som jag ofta ända till sex gånger genomläst, hafva dock åtskilliga tryckfel insmugit sig till följe af den utomordentligaste flarfswaktighet å tryckeriet samt min egen owana wid correctur-läsning. Härvid har jag ingen hjälp kunnat erhålla, emedan alla mina bekanta under förmiddagen varit utresta. Jag hoppas dock, att H^r Collegii-Rådet godhetsfullt öfverser arbetets brister öfwerhufvud. Till mina egna förseelser hör den inconsequenta beteckningen af hväsljuden *c*, *cj*, *ç*, hvarom i företalet nämndt är. Jag förmodar väl på goda fkäl, att i alla fall, då ifrågawarande ljud omvexla, man rättaft borde skrifa *cj*, men den Ishemiska dialekten gifver här till ej fullkomlig anledning. Derföre har jag hellre påtagit mig en liten inconsequens, än att möjligen wäldföra språket. Med en enfildt dialekt vill man ej komma till rätta i alla småfäker.

För det närwarande är jag fysfelfatt med min Samojediska Grammatik, hvaraf jag önsföskade i disputationer utgifwa några ark, såsom bidrag och¹¹⁵⁸ ledning för mig och mitt blifvande biträde. Den Lappska artikeln är redan öfwerfatt på Tyska, men ännu ej renskrifwen.

Min hellsa har varit omvexlande. För det närvarande befinner jag mig rätt väl och läkare förmoda, att resan till Sibirien i winter kan förfig gå, i fynnerhet fedan den skarpaste vinter-kölden gifvit sig. Här finnas till och med läkare, som anse resor vara välgörande i tuberkulösa åkommor, endast man kunde iakttaga nödig försigtighet. Gerna skulle jag före min afresa till Sibirien hellsa på min gamla mor och andra bortdöende anförwandter, om det eljest kunde pasfa sig i stycken.

Det förekommer mig, såsom hade Fuss i ett bref, som nu är förlagdt, hafva föreskrifvit mig att befullmäktiga någon i Petersburg till att upplyfta de mig för Grammatiken tilldelade medel. Denna formalitet hin-ner jag nu icke uppfylla, emedan fullmakten fannolikt måste vara affattad i¹¹⁵⁹ någon laga form och post-timmen snart är förhanden. Också synes mig denna formalitet vara öfverflödig, få framt Akademien omedelbart wille öfverflyta medlen till mig, ty i sådant fall böra de å post-contoiret i H[elsing]fors af mig qvitteras. Med utmärkt högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Collegii-Rådets

ödm[jukaste] tjenare

M. A. *Çastrén*.

Helsingfors

den ¹⁶/₂₈ Septemb[er] 1844.

1160 G.O. Wasenius. See note 137. (TS)

1161 Asmus Simonsen was a Danish-born merchant in St Petersburg and simultaneously an agent of the local Herrnhuter society. Sarepta House or the House of the Sarepta Company/Society was situated on the corner of Malaja Morskaja Street and Konnogvardejskaja Pereulok, and it was called this because of the Volga-German merchants coming from the colony of Sarepta to the capital. Simonsen was also the sales agent of the Sarepta Company. The main post office of St Petersburg was situated nearby. Sinkevich 2018: 121; New St. Isaac Office Centre, <http://www.novo-isaak.ru/eng/history/42.html>. (TS)

1162 *straxt derpå* || ft--ft

1163 Castrén 1845d.

88

Helsinki, 16 October 1844,
to Anders Johan Sjögren

KK Coll. 209.5

Received on 21 October.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Herr Collegii-Rådets skrifvelse af den 8 October n[y] ft[yl] har jag haft äran inhändig och hastar nu att tillsända H^r Coll. Rådet en fullmakt till medlens lyftande, då H^r Coll. Rådet haft den godheten att åtaga sig omaket i denna angelägenhet. Medlen kunna i Consul *Vaseni*¹¹⁶⁰ namn deponeras hos H[e]rr *Asmus Simonsen* etc. i Sarepta Församlingens hus vid stora posten.¹¹⁶¹ Så snart Simonfen inhändigat medlen, bör han härom underätta H^r Vasenius, som lofvat straxt¹¹⁶² derpå till mig inbetala den deponerade summan. Till yttermera visso wore det väl, om jag genom H^r Coll. Rådet kunde erhålla en af H^r Simonsen undertecknad billette, som upplyste, att medlen verkligen blifvit deponerade, emedan i annat fall den snikna Vasenius kan hitta på orådet att låta mig vänta, under förebärande, att Simonsen ej meddelat honom någon underrättelse.

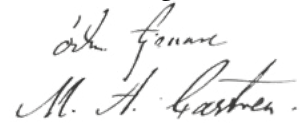
Med dagens post skall jag äfven till Akademien afsända de äskade 7. exemplaren af min Syrjänska Grammatik. Om en eller två veckor hoppas jag äfven hafva mitt Lappska arbete¹¹⁶³ färdigt att till H^r Collegii-Rådet öfversändas. Såsom Docens vid universitetet har jag blifvit presad att hålla föreläsningar, och derföre går nu allt annat arbete ganska långsamt. De der föreläsningarna hade just kunnat draga mig ifrån, men då läkarene afträtt ifrån ett stilla-fittande kammar-lif, och i dess ställe rekommenderat någon praktisk fysikföreläsning, lät jag öfvertala mig att gifwa Studenterna privata föreläsningar i diverse stycken.

Herr v[on] Köppens requisition för Akademiens räkning skall troligen med nästa post afgå, fastän jag kanfke ej wid samma tillfälle hinna besvara hans bref.

Med fann högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Collegii-Rådets

H[elsing]fors d. 1/16 Octob[er] 1844.

Helsinki, 18 October 1844,
to Fabian Collan

KK Coll.37.13

Received on 27 October, replied to on 31 October, SLSA 1185.1.

B.B.

Anfäktad af ros i benet eller en fvullnad, fom anses härröra af en i Sibirien ådragen förkylning, orkar jag icke nu med många rader. – Meningen wore att få Suomi utgifven i nästa år. Rabbe har ändteligen åtagit sig att blifva dess förläggare, med vilkor att Redactionen afstår till honom de föregående årgångarne af Tidkriften.¹¹⁶⁴ Articular komma att lefvereras af Lönnrot, Rein, Rabbe och undertecknad. Laga äfven Du ditt opus historicum i ordning intill Julen eller nyåret. Tryckningen widtages straxt efter jul, och hela årgången utgifves med ens – detta hör till Rabbes förbehåll. Wi räkna med wisshet på Dig.

Det går långsamt med mina opera, dels för min dåliga hellsas skull, dels äfven för ett Finskt Collegium, fom jag åtagit mig. Med Collegiet har jag i det hela taget varit ganska belåten, emedan mitt Auditorium varit talrikt befökt. Jag har hitintills hållit på med en öfversigt af den Finska stammen, men ärnar fnart gå öfver till det Finska språket, hvari man egentligen begärt collegium.

Petersburgska Wetenskaps-Akademien äflas för det närvarande med ett förslag att dela tjensten efter Krug¹¹⁶⁵ emellan Ustrjaloff¹¹⁶⁶ och Sjögrén på det vis, att den förre skulle blifva Akademiker i Ryska Historien, den sednare i Finska och Turk-Tatariska språken. Ifrån Köppen hade jag bref med fiösta post, der det bland annat heter: "Muntern Sie doch die jungen Herrn an der Universität auf, etwas ausführliches

1164 The first three volumes of *Suomi* (1841–1843) were published privately on a subscription basis, but starting with the fourth volume (1844) the series was taken over by the Finnish Literature Society. Elmgren 1848: 33–34. (JJ)

1165 Johann Philipp (Filipp Ivanovič) Krug (1764–1844), archaeologist, numismatist, and historian, academician of the Imperial Academy of Sciences in 1807–1844. Энциклопедический словарь... XVI: 841; Wikipedia: https://ru.wikipedia.org/wiki/Круг,_Филипп_Иванович. (TS)

1166 Nikolaj Gerasimovič Ustrjalov (1805–1870), Russian historian, archaeographer, and pedagogician, Professor of Russian History at the Imperial University of St Petersburg, academician of the Imperial Academy of Sciences 1844–1870. Wikipedia, Устрялов, Николай Герасимович, https://ru.wikipedia.org/wiki/Устрялов,_Николай_Герасимович; Большая российская энциклопедия 33: 127. (TS)

1167 The Demidov Prize was given from a special fund donated to the Academy of Sciences by Pavel Nikolaevič Demidov (1798–1841). Mikkola 1910: 237; Castrén 2019b: esp. 678. (TS)

1168 See Köppen's letter to Castrén, 30 Sept./12 Oct. 1844, SLSA 1185.1.

1169 Lars Jakob Stenbäck (1811–1870), defended his thesis *pro venia docendi* on 22 May 1844; vicar's adjunct of Karis, also known as a poet. YOM

1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14358>. (TS)

1170 This Aminoff cannot be identified. (TS)

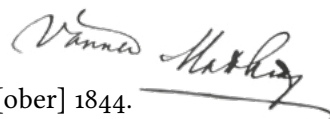
1171 The last letters of the word disappear under the archival tape with which the pages have been glued together to pairs.

1172 Johan Jakob Nervander was appointed acting Professor of Physics in 1844, ordinary in 1845. He hesitated whether he should apply for the permanent professorship, and after submitting his application he applied for and was permitted an exemption from the requirement to defend a dissertation *pro munere*. Until 1899 every applicant for a professorship was obliged to defend a special dissertation on the specialization of the chair. Steinby 1991: 216–219; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13401>; Klinge et al. 1989: 554–555. (TS)

1173 The Ostrobothnian Student Nations, which for political reasons had been separated against their own will, were permitted to re-unite in 1844; the Turku and Boreal Nations united themselves in 1846. However, the whole system of student nations was cancelled in the new statutes of the university in 1852 in order to break the chain of influence transmitting ideas and opinions from the older student generation to the younger one. Klinge 1978: 119–120, 197–199, 214. (TS)

über Finnlands Zustände in deutscher oder russischer Sprache zu schreiben. Eine tüchtige Arbeit dieser Art hätte gewiss alle Ansprüche auf einen Demidofschens Preis¹¹⁶⁷ o.f.v.¹¹⁶⁸ Cape hoc. En Finsk Statistik borde ock i Kuopio kunna åstadkommas.

Det är nu afgjort, att Stenbäck¹¹⁶⁹ ej får blifva Docens i Theologien för sina pietistiska åfigtens skull. Om Aminoff¹¹⁷⁰ wet man ännu ingen ting. Troligen blir han ändock Pre<ft>¹¹⁷¹, f[a]stän Theologerne skaka på hufvudet. Nervander will ej disputera, hvilket han äfven tror flippa.¹¹⁷² Österbottningarna hafva begärt att få förena sig och man tror, att detta skall beviljas.¹¹⁷³ Rein är hemkommen, men med liten mage. Hvilken skada. Arppe, Ehrström¹¹⁷⁴ och Idman¹¹⁷⁵ reste första Måndag till Stockholm. Jag har förbehållit mig Jul-frid. – Begär för resten ej universitets-nyheter af mig. Allt fedan falig Backmans¹¹⁷⁶ död hafva här hva[r]ken timat dödsfall, barns-öl, eller giftermål. Hvad kan¹¹⁷⁷ här då annat tima? Что вамъ еще надо? fägar Rysfen. Härmed önskar jag dig allsköns välmåga och förkofran samt i synnerhet en lycklig inspiration till den Suomitiska afhandlingen.

H[elsing]fors den 18 Oct[ober] 1844.

PS. Skada att jag ej eger hemma något ex[emplar] af min Syrj[än]ska Grammatik för att honorera Dig med. Lille¹¹⁷⁸ fruktar, att min usla Latin skall bringa vårt universitet på skam.

Helsinki, 18 October 1844,
to Johan Vilhelm Snellman

KK Coll. 212.1: 560–567

This is a reply to Snellman's letter to Castrén of 1 October 1844, SLSA 1185.1.

Broder Snellman!

Manna-ord hör man gerna på, äfven om de icke flukle fmiçkra vår lilla fåfänga, och ett redligt, wälmantadel är tiotusende gånger ljufvare att emottaga, än wanligt fliskflask, fom, i ftället för att upprätta, endast nedtrycker finnet och förskämmer vätskorna.¹¹⁷⁹ Jag fer nog, att jag väger litet på Din vågfkål, men jag väger också icke mera på min egen. Mitt görande och sträfvande i denna werlden är ett intet; men så länge man lefver, måste man dock föka att allvarligt arbeta för den fak, hvars kämpe man är. Det är blott *en* fak, fom djupt och mäktigt gripit mig, jag kan endast lefva för denna fak, allt det öfriga är en bisak för mig. Jag har beslutit, att wisa för Finlands folk, att wi icke äro ett ifrån werlden och werldshistorien lösryckt, enstaka kärr-folk, utan stå i förwandtskap med åtminstone en fjattedel af menfkligheten. Grammatikorna utgöra ej mitt huwudsakliga ändamål, men utan Grammatikor winnes ändamålet icke. Kan Finsk nationalitet härigenom i någon mon främjas, få är det wäl; något vidare förmår jag ej uträtta, och äfven denna fak hinner jag ingalunda fullborda, endast bringa å bane.

Hwad nu denna min verksamhet har att fkaffa med den klokhets-wäg, Du för mig utstakat, förmår jag ej inse. Det wisfa är, att tadlet ifrån denna fida ej träffar mig. Mina sträfvanden äro af den art, att de ej komma i collision med wederbörandes intresfen, men att jag för min fak vågar riskera icke blott min pels,

- 1174 Apparently Fredrik August Ehrström. Cf. Castrén's letter to C.R. Ehrström, 23 Sept. 1839 (No. 17).
- 1175 There are three possible Idmans about whom Castrén may be writing here, and a more precise identification is not possible. (TS)
- 1176 Sven Johan Backman (1801–1844), adjunct professor and vice-librarian at the university. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13268>. (TS)
- 1177 *kan här då || kan då*
- 1178 B.O. Lille, Professor of Ecclesiastical History. See note 196. (TS)
- 1179 It had been thought since the 4th century BCE in Greece that health required a balance between the four basic liquids of the human body. Diseases were caused by this balance being disturbed. Forsius 2002, <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/laakreik.html>. (TS)

1180 *Saima* was the Swedish-language Fennoman newspaper published by J.V. Snellman in Kuopio in 1844–1846, supporting economic liberalism but also emphasizing social questions. It was closed by the censorship authorities. Tommila 1988: 133–140. (TS)

utan ett och annat, som menniskorna wanligen akta ännu högre, hoppas jag vara bewisadt. Huru jag i Ditt läge skulle bärja mig, är omöjligt att förutsäga, emedan människan i sitt praktiska görande fällan beror af fina teorier. Den satts wille jag dock låta gälla i alla menskliga företag, att om man will ett ändamål, få måste man också vilja medlet till dess ernående. Låt mig få tillämpa detta på *Saima*¹¹⁸⁰. Hvar man inser, att Du genom *Saima* will väcka till lifs den flumrande Finska nationaliteten. Men för att få fram detta ändamål, måste Du väl först och närmaft se till, att *Saima* får lefwa. Nu hade jag af en man, som mycket mäktar, hört ord, som läto mig ana, att *Saimas* lif wore i fara. Derföre ansåg jag min pligt vara att underrätta Dig om faran, för att Du skulle undvika att beröfwas det medel, hvarigenom Du föker vinna ändamålet. Om Du fedan anfer, att medlet måste vara just sådant det är, för att ändamålet skall vinnas, wälan! låt alltsamman fryka. Men just den instinct, hvarom Du i brefvet talar, "sjelfbewarandets dunkla instinct," eller enligt min terminologie: hoppet om en odödlighet, hjälper oss å ena fidan ifrån förtwiflan, och manar oss å den andra att tillgripa tidsenliga åtgärder.

Man fram en opposition. Men för att denna opposition skall vara genomgripande och medföra det resultat, vi ytterst åsyfta, få bör den hafwa en politisk riktning – vara en fvärdets opposition. Skulle nu en fådan opposition bringas å bane, få blefve följdén ovilkorligt Finlands undergång, d. ä. motsatsen af hvad oppositionen åsyftar. Du synes hafva utfunderat ett annat medel för vår räddning – en opposition emot den Germaniska culturen, en emancipation från dess boja. Mäktiga ting skola tima i Finland, innan denna önskan går i fullbordan. Huru skall det slägte, som nu krälar på marken och ödmjukt böjer ryggen för den Ryska pissen, någonsin våga tänka så djerft? Också bewisar historien, att andlig frihet ingenftädes utvecklat sig, der den politiska varit undertryckt. Och den illsluga Ryska

politiken skall nog finna på medel att förtrycka dess (den andl[iga] frihetens) utveckling. Fördenfkull anser jag allt vårt görande nu blott fåsom förberedelser till ett uppror. Icke såfom skulle wi på egen hand kunna utföra ett så storartadt wärf, men wi kunna begagna oss af tillfället. Rysfen skall förr eller fednare komma i collision med Turkarne, som understödas af Kirgisier, Tatarer och hela Kaukasien. Polen väntar blott på ett fådant tillfälle att gripa till wapen. Då skola äfven vi från Finlands kärr ropa ve öfver Moskowiten. Men intill dess anser jag oss böra fpara allt¹¹⁸¹ buller, och detta wäsentligen derföre, att en opposition ej kan tolereras, fåledes icke heller utföras. Saima lefver blott så länge den anfes vara ofskadlig, eller med andra ord: få länge den ej eger alltför stor popularitet. Efter dess död inträder, såsom wanligt, en få mycket större flapphet. Gud wet, hvad som i sig fjelft kunde wara det bäfta, men mig synes dock den rätta visheten beftå¹¹⁸² deruti, att man äfven i wärfta fall wågar *lefva* för sitt fosterland. Icke behöfver man derföre gifva allt till fpillo, att man handlar tidsenligt. All opposition anser jag wara contraindicerad, äfven emot den Germaniska bildningen, emedan wi ej hafva hopp att få något bättre i stället. Hufvudsaken är i vårt närvarande läge att lifva och underhålla den nywaknade kärleken till kärrlandet. Hwem inser ej, att Saima juft åsyftar detta, men genom opposition, och wäsentligen en opposition emot Finland fjelft, neml[igen] dess nuwarande ömklighet. Sanningen till ära måfte medgifvas, att S[aima] derigenom äfven verkat på många, i fynnerhet unga finnar. Men de flesta, åtminstone här på orten och besynnerligen vid universitetet tänka så: Det är wäl, att Saima ändteligen nedtystat inbillningen och wisat det goda folket, att Finland ingen ting varit, ingen ting är och förmodligen ingen ting blir. Så resonera de flesta af landets Profesorer – detta obscuranta, förstockade, lättjefulla, egenkära flägte, hvarmed Gud straffat oss i sin vrede. Det är naturligt, att de vilja alltings ömklighet,

1181 *allt buller* || bullret1182 *beftå* || wara

- 1183 *förmå* || <kunna>
 1184 Meaning Russia here.
 1185 *wi* || de
 1186 He cannot be identified, unless Castrén meant Aleksandr Vasil'evič Golovnin and was addressing him with an erroneous title (see note 2733). (TS)

ty då kunna ju de sjelfve, om icke lysa fåsom ljus i mörka landet, åtminstone <flyta> öfver annat folk med fina widt fkinande iſterbukar. Skulle desfe H[er]r[a]r wåga tråda i öppen fejd, få vore det en ringa sak att få bugt på dem; men de äro inpiskade Jefuiter – de verka i lönndom, tassla i små fällfkaper, förderfva i knutarne. Med detta och annat klokt folk ftår ingen ting att göra. De sätta sig öfver all opposition, ja! de förhårdas derigenom än mera. Detta slägte måste gifvas till spillo; man bör föka att verka på ungdomen. Hos de unga hafva fösterländfka intresfen börjat wakna; de måste hållas vid lif och räddas från röta. Men härtill fordras mindre lag, än evangelium, mindre förtviflan, än mod, hopp och förtröstan. Förtvifla kan Finnen nog, men han vågar fällan hoppas, och detta är vår olycka. Det wet hvar man, ung och gammal, att här luktar brändt, men de gamla tänka: låt brinna, och de unga mena: wi förmå ej fläcka elden. Säg dem att de förmå¹¹⁸³, få få gosfarne mod och rädda huset, som ingen ting. Men vi måste till en början gå defensivt till väga, få länge wi ej hafva styrka att angripa fienden; striden fkola vi hafva i ögnafigte, men endaft famla krafter. Barn fkola vi göra, böcker fkola vi fkrifva, fösterlands-kärleken fkola vi vårda och upplifva; wi fkola arbeta hvar i sin ftad efter bästa förmåga och Gud fkall icke öfvergifva oss. Rysfen fkall icke få makt, allraminſt andelig makt öfver oss – det vet jag, som sett det gräseliga barbariet i Moguls land¹¹⁸⁴.

Men framför allt fkola vi rädda språket, fåsom hufvud-vilkoret för vår nationalitet. Detta är den allra knaggligaſte sak, emedan Ryska politiker arbeta åt famma håll. Desfe lura blott på tillfället att få vråka öfver oss sin Mongoliska. Fås Svenskan bort, tänka de, få stoppa wi¹¹⁸⁵ Ryskan i ftället. Ett Ryskt Statsråd, som utan känd anledning uppehöll sig här hela sommarens och var en medlem af Inrikes Ministeren¹¹⁸⁶, behagade många gånger i nåder wisa mig det skamliga deri, att wi – ett Finskt folk – tala ett Svenskt språk. Thessleff

fkall i Consistorio hafva föreslagit inrättandet af Finska Stipendier, och vid fista inscription fäges han hafva uppmanat Studenterna att winnlägga sig om de Ryska och Finska fp[rå]ken. – Derföre att den Ryska politiken både lönnligen och uppenbarligen will inplugga oss fitt språk, finner jag ingen klokhed deri, att vi genom ett våldsamt utdrifvande af Svenskan, arbeta Rysken i händerna, och detta på en Tide-punkt, då Finskan på långt när ej eger den utbildning, att den dugde till ett officiellt språk. Men arbeta fkola vi och odla språket, få att det en dag må blifva andvändbart såfom ett ståteligt Riks-språk. Allt har och behöfver sin historiska utveckling.

Sängliggande, med rosen i benet har jag nedfkrifvit desfa rader, för att få dem afsända med Bergstadi. (På posten tycks man uppbryta både mina och Dina bref). Om Du ej fattat fiendfkap till mig i anledning af detta lösa prat, fkulle jag utbedja mig ännu några ord om dina förhoppningar på en Finsk cultur, hvare den Germaniska vore upplöst. Eller kanske kommer jag ännu till Kuopio, för att fäga gamla vännen ett farwål, fom efter allt utseeende blir det fista.

Din redligt tillgifne broder

Helsingfors

M. A. Castrén.

d. 18 Oct[ober] 1844.

- 1187 Carl Alexander Alcenius (1819–1853), teacher at different schools in Finland, later Docent of Pedagogics. Alcenius studied Oriental languages in Kazan, where Castrén met him in the spring of 1845, but he returned to Finland because of failing health. YOM 1640–1852, <https://yliopilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15470>. See also SLSA 1185.1 Alcenius's letters to Castrén 1 Sept., 15 Dec. 1845. Castrén 2019b: 717, 1005–1006. (TS)

91

Helsinki, 23 November 1844,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 27 November.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Herr Collegii-Rådets begge skrifwelser, den fednare af den 8. innewarande November har jag haft äran inhändig jemte anwisingen på Wasenius, hos hvilken jag allaredan upplyftat medlen. Ty wärr woro de af kort waraktighet, men de hafwa också befriat mig ifrån mina wärfta skulder. Jag känner mig nu andas en betydligt lättare luft, och jag beder att ännu en gång få till H^r Collegii-Rådet frambära min tacksamhets-gärd för denna gåfwa, hvilken jag betraktar fåsom förärad mig af H^r Coll. Rådet.

Att jag förut ej besvarat H^r Coll. Rådets skrifweller, har sin hufvudsakliga grund deri, att min reskamrat Bergstadi, som i desfa tider warit fysselfatt med sina Candidat-tentamina, dag för dag narrat mig med den Lappska afhandlingen, hvars öfverfättning han föranstaltat. Bergstadi är mindre stark i Tyskan, och jag tager mig derföre friheten bedja H^r Collegii-Rådet göra nödiga rättelser i vårt arbete, om afhandlingen annars är af den befkaffenhet, att den kan i Memoirerna införas. Oaktadt sin tjocklek lär den knapt upptaga 4. tryckta ark.

Tryckningen af min Samojediska Grammatik kunde ej för sig gå, emedan de nygjutna stylarna befunnos wara alldeles odugliga. Saken måste nu uppskjutas till framtiden. Kanske får jag härnäst arbetet in toto utgifwet genom Akademiens och H^r Collegii-Rådets benägna försorg. För det närwarande är

jag ännu ej så tillfredsställd dermed, att jag ville låta det utgå under Akademiens firma.

Under en resa till Helfingfors i October yttrade Grefve Armfelt den önskan, att jag måtte medtaga tvenne biträden till Sibirien. Nu har jag äfven förhoppning om en flicklig medhjelpare uti en Magister Alcenius¹¹⁸⁷, som för det närvarande wistas i Kasan, i afsigt att studera de Orientaliska språken.¹¹⁸⁸ Skada att hans hellsa är något klen. Min har under vistelsen i Finland (taçk ware fisk-oljan!) betydligt förbättrats.

Strängt fysselfatt med Finska collegier har jag på fednare tider föga hunnit med mina öfriga arbeten. Jag har warit nödfakad att till eget och mina Collegianters behof utarbete en ny kurs i den Finska Grammatiken, emedan Beckers och Renwalls grammatikaliska arbeten förefallit mig briffälliga, confusa, mekaniska.¹¹⁸⁹ Denna kurs kommer emellertid att lända mig till stor nytta i framtiden. Släktskapen emellan Finskan och Samojediskan har härigenom blifvit för mig en folklar fak.

Herr Collegii-Rådets uppdrag i afseende å wapen-boken har jag ordentligen uträttat.¹¹⁹⁰ Lithographen Sjögrén []¹¹⁹¹, att Herr Coll. Rådet endast qvarlemnar exemplaret hos H^r Godenhjelm¹¹⁹², derest det ej kan föryttras.

Med warm högaktning har jag äran framhärda
Högädle Herr Collegii-Rådets

ödm[jukaste] tjenare
M. A. Castrén.

Helfingfors d. 23 November 1844.

P.S. Min Österbottniska resa ligger ännu in statu quo.

1188 Alcenius wrote to Castrén about his final refusal to travel to Siberia on 3 June 1846. SLSA 1185.1. (TS)

1189 At the time of Castrén's writing, Reinhold von Becker's *Finsk grammatik* (Becker 1824) was already slightly obsolete, while Gustaf Renvall's *Finsk språklära, Enligt den rena Vest-Finska, i Bokspråk vanliga Dialecten* (Renvall 1840) was still rather fresh. Both grammars marked a major advance in the Finnish grammarian tradition, and Castrén's critique of them was not fully justified. (JJ)

1190 The book cannot be identified.

1191 Castrén seems to have forgotten the verb here.

1192 Most probably meaning Berndt Abraham Godenhjelm (1799–1881), an artist (painter) in St Petersburg, later the first teacher in the drawing school of the Finnish Association of Art. Well known for his altarpieces in different churches in Finland. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12987>; Wirilander 2004/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3376>. (TS)

- 1193 Rein 1845a.
 1194 Rein 1845b.
 1195 Castrén's Finnish grammar was not published until in Castrén 2018a: 672–758. The recipient of this letter, Fabian Collan, however, published a Finnish grammar (morphology) of his own a few years afterwards. Collan 1847. (JJ – TS)
 1196 *håller* || inskränker
 1197 Anton Alfthan (1820–1847), MA. (TS)
 1198 This kind of statistical publication was never published. It is, however, worth mentioning that the Finnish Society of Sciences and Letters (Societas Scientiarum Fennica) published the series *Bidrag till Finlands naturkännedom, etnografi och statistik* in 1857–1864. See also the previous letter to Collan (No. 89). (TS)

92

Helsinki, 30 November 1844,
to Fabian Collan

KK Coll.37.13

Received on 4 December.

H[elsing]fors den 30 Nov. 1844.

B.B.

Jag tackar Dig för brefvet och Ditt benägna löfte att tänka på Suomis framtid. Wisst hade det varit bättre, om Du kunnat få i ordning Ditt opus intill Julen, men ”bättre fent än alldrig”. Jag har nu äfven manat på Rein, men den är ohjelpig. I årtal har han gått och dragits med en liten, Gud vet hurudan knopp om Fornfinnarnes kosmogoniska åsigt; uppsattsen har han färdigt fkrifven, men karlen behöwer åtminstone *en* ferie ännu för att genomse sitt fnilles werk.¹¹⁹³ En Rysk Statistik¹¹⁹⁴ hindrar honom tills vidare att företaga fig detta mödofamma och viktiga arbete. Säg mig, BB! om det ej wore värdt att bedja i kyrkorna för Finlands universitet.

Den der Finska Grammatiken bör Du ej oroa mig med. Du har ju hört mitt bestämnda yttrande, att jag icke kommer fram med en Finsk Gram[matik], förrän 1°) Lönnrot utgifvit sin, 2do) jag sjelf först utgifvit min Samojediska Grammatik, fedan utarbetat en Vogulico-Ostjakisk, ytterligare tagit kännedom af andra beslätade språk. Deremot har jag gifvit mina Collegianter tillåtelse att publicera fina anteckningar och lofvat genomse dem. Något vidare kan jag ej tillgöra i faken.¹¹⁹⁵

Med min Samojediska Grammatik gick det så, att då dess particula prima skulle läggas under presfen, befunnos de nygjutna ftylarna vara alldeles

odugliga. Händelsen war förarglig för mig, ehuru
fkadan kan anses måttlig för publicum.

Hvad den Statistiken beträffar, så äro för dess
prisbelönande inga andra wilkor fästade, än att arbe-
tet blir dugligt. Men för denna dess duglighet anser
jag på den Finska Statistikens närvarande ftåndpunkt
det första wilkoret wara, att författaren håller¹¹⁹⁶ sig
inom ett infkräntare territorium. Enligt denna åfigt
har jag äfven intalat en ung Magister – Alftan¹¹⁹⁷ –
att fkrifwa om ”Landtmanna-näringar”. Tag Du ett
annat kapitel, hvad fom mest intresferar Dig.¹¹⁹⁸

Ifrån Arppe erhö¹¹⁹⁹ jag nyligen ett bref,
dat[eradt] Berlin d. 14 November¹²⁰⁰. Han samman-
träffade der med Ehrström, fom rest ifrån Stockholm
före Arppe på ett köpmans-fkepp till Wolgast. Gub-
barne råkade inträffa i Berlin på en och samma dag –
kamperade här en vecka, hwarefter Ehrström styrde
kosan öfver Leipzig, Dresden, Prag till Wien, der han
ämna stadna. Arppe deremot har nedslagit fina bo-
pålar i Berlin och ärna dröja der till den 14 Jan[uarii]
1845. Han talar wäl om Berlins Kemister, i fynnerhet
Rose¹²⁰¹.

I Consistorio har nyligen egt rum en väldig strid
emellan Nordström¹²⁰² å ena sidan samt Re¹²⁰³
och Vice-Canceller¹²⁰⁴ å den andra, i anledning af
en utan Consistorii wetskap genom Canceller utver-
kad tillåtelse för Sahlberg¹²⁰⁵ att få med Respondens
försvara sin disputation för Adjuncturen. Nordström
fkall wid uppläsningen af Cancellers-brefvet hafva i
Thesleffs närwaro yttrat, att Re¹²⁰⁶ fannolikt hade
uraktlåtit göra Vice-Canceller uppmärksam der-
på, att Can¹²⁰⁷eller icke utan förnärmande af lag och
rätt kan afgöra faken.¹²⁰⁶ Under stridens hetta fkall
Nordström hafva yttrat några ännu fkarpare san-
ningar. Re¹²⁰⁸ fordrade, att allt fkulle införas i proto-
collet. Nu uppstod en allmän villerwalla, hvarunder
Re¹²⁰⁹ och Vice-Canceller rymde fältet. Par dagar
derefter sammankallades ett extra-Consist[orium]

¹¹⁹⁹ erhö¹²¹⁰ jag || hade

¹²⁰⁰ Cf. Castrén's reply to Arppe
below (No. 93).

¹²⁰¹ Heinrich Rose (1795–1864),
mineralogist, chemist, and
pharmaceutist, professor at
the University of Berlin. DBE
8: 527. (TS)

¹²⁰² Jakob Johan (later Johan Ja-
kob) Nordström (1801–1874),
Professor of International and
State Law and Political Econ-
omy, later State Archivist of
Sweden in Stockholm. Nord-
ström was well known as
an oppositional actor in Fin-
land against the Russian ad-
ministration and his relation-
ship with the Deputy Gov-
ernor-General, A.A. Thesleff,
was especially strained. YOM
1640–1852, [https://ylioppilas-
matrikkeli.helsinki.fi/henki-
lo.php?id=13220](https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13220); Tarkiainen
1998b, [https://kansallisbiogra-
fia.fi/kansallisbiografia/henki-
lo/3573](https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3573). (TS)

¹²⁰³ Nils Abraham af Ursin, See
note 37.

¹²⁰⁴ A.A. Thesleff.

¹²⁰⁵ Reinhold Ferdinand Sahlberg,
see note 364.

¹²⁰⁶ According to Saalas 1958: 82–
84, the issue had been dis-
cussed and decided according
to the established legal proce-
dure. The deputy chancellor
had asked the University Sen-
ate for an opinion about Sahl-
berg's application, and the
Senate had given its consent.
(TS)

- 1207 About the conflict between Professor J.J. Nordström and Rector N.A. Ursin, Klinge et al. 1989: 163–164; Saalas 1958: 85.
- 1208 *lika* || med
- 1209 On his way to Berlin, Arppe had sold Castrén's books in Stockholm and collected money for the copies he sold. See his letter to Castrén 13 Nov. 1844. SLSA 1185.1. (TS)
- 1210 Abraham Herman August Kellgren (also Kellgrén, 1822–1856), later Professor of Oriental Literature at the Alexander University; one of the leaders of the Fennoman student youth movement in Helsinki, also known as a poet. Kellgren's wife Anna Sofia Tengström (1826–1906) was the sister of Castrén's wife Lovisa Natalia T. (1830–1881). YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15590>; Karttunen 2000, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3502>; Eiranen 2019: 65, 160–161; about links between Kellgren's Fennomania and international scholarship and language ideals, Sommer 2016. (TS)
- 1211 It is impossible to identify what Castrén means by "Thomson's sour dough".
- 1212 *ifrån* || till
- 1213 Fredrik Berndtson (1820–1881), extra amanuensis in the University Library, later Secretary of State in the Governor-General's Office, also a journalist and poet, firstly editor-in-chief of the Fennoman-minded newspaper *Morgonbladet* together with Sven Gabriel Elmgren in 1845–1849 and 1851–1855, but from 1855 editor-in-chief of the official *Finlands Allmänna Tidning*.

för att justera Protocollet, som genast skulle afskickas till Petersburg. Här gaf Nordström "tillåtelse" att utplåna de af honom fälda yttranden. Studenterna hafva naturligtvis hurrat på faken. Detta hurra ljuder i mina öron, fåsom en dryckes-wisa på en begravnings-fest.¹²⁰⁷

Apropos! Hvad är det Du klagar öfver Kuopio? Är Cognaken dålig? Fås der ej ordentlig biffstek? Kan man ej lugna sitt samvete, då man gäspat <a>gligen en timme på clasen? Finns der då inga coterier, inom hvilka man kan tala och göra, hvad man vill? Och har Du alla dessa fördelar, så bör Du fåsom Lector i Kuopio wara fullt ut lika¹²⁰⁸ god, såsom en Prof[essor] i H[elsing]fors. Men anspråken fliga Gunås. Din vän Castrén.

P.S. Just nu hör jag, att Studenterna äro af Rector samman kallade, troligen för att fkrapas i anledning af fina hurra-rop.

Helsinki, 25 December 1844,
to Adolf Edvard Arppe

KK Coll. 14.1

Broder Arpe!

Oförsvarligt nog har jag i en hel lång månads tid förfummat besvara Ditt kärkomna Berolinska bref, samt betaça dig för bestyret med de margfalldiga faker, jag lastat på Dina fkuldror.¹²⁰⁹ Då Kellgrén¹²¹⁰ enligt Din instruction för några dagar sedan inbetalte till mig den Thomfonska furdegen¹²¹¹, erinrades jag fnöpligen om min försummelse, samt beslöt enligt ordspråket: "bättre fent än alldrig", att omsider fända till Dig en epistel. I det hela taget lefver jag få skilld ifrån alla ställningar och förhållanden, att de allra nödvändigaste materialier till ett utrikes bref, d. ä. nyheter alldeles tryta mig. Men få mycket tror jag mig likväl med godt samvete kunna förtälja, att allt i Finland går den vanliga, jemna oxgången. Snellman bjuder väl till att tuta ifrån¹²¹² sitt ide i Kuopio, men detta är ett rop i öknen, som ej rör någon annan, än Censuren, hvilken nu begynt lägga nosgriman på björningen, eller åtminstone fkrapa honom. Kanske har dock Morgonbladet börjat draga öronen åt sig; åtminstone har det enligt Saimas råd utvidgat sina fpalter. Dess Redaktörer för nästa år blifva Berndtson¹²¹³ och Elmgrén¹²¹⁴, en novus vir, som lofvar blifva en god Scribent och varm Patriot. Desfutom har äfven Öhman¹²¹⁵ ledsnat vid Saimas bannor och anförtrött sitt fskötebarn i de öfrige Lectorernes vård. En Finsk Tidning, vid namn *Kanava*¹²¹⁶ fskall enligt ryktet utgifvas af Lector Chorander¹²¹⁷ i Wiborg. En annan hade Sav[olax-]Kar[elaren] Tikkanen¹²¹⁸ ärnat låta utkomma i H[elsing]fors, men Senaten satte

In *Morgonbladet* he published especially literary and other cultural articles. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16052>; Landgrén 2002/2009, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3137>; Tommila 1988: 143, 145. (TS)

1214 Sven Gabriel Elmgren (1817–1897), extra amanuensis, later vice-librarian in the University Library, co-editor of the newspaper *Morgonbladet* with Berndtson in 1845–1847, later of *Litteraturbladet för allmän medborgerlig bildning* in 1850–1854, secretary of several scholarly societies, among them the Finnish Literature Society in 1846–1861. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15429>; Mäkinen 2003, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3220>. (TS)

1215 Johan Edvard Öhman. See notes 219 and 223.

1216 The liberal Finnish-language newspaper *Kanawa, Sanansaattaja Wiipurista* was published in Viipuri in 1845–1847 by Anders Cedervaller. Its editor-in-chief was the deputy surveyor and writer Petter Hanén (1813–1899), later known as Pietari Hannikainen. The stricter censorship from 1846 made it more difficult to publish their newspaper, and at the end of 1847 the editors themselves closed their paper. Tommila 1988: 160–162; see also YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15069>; Pikkanen 2004b. (TS)

1217 Henrik Konstantin Corander. See note 187.

- 1218 Paul (Paavo/Poavo) Tikkanen (1823–1873), editor-in-chief of the newspaper *Suometar* in 1847–1850 and 1856–1864, as well as lessee of the Finnish Literature Society printing company and an attorney. His wife Helena Maria Tengström (1829–1857) was the sister of Castrén's wife Lovisa Natalia T. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15963>; Vesikansa 2007, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2959>. Eiranen 2019: 84 has pointed out that Tikkanen himself did not spell the Finnish or actually Savonian form of his name 'Paavo' but 'Poavo'. (TS)
- 1219 The "poetic calendar" *Necken* was published in 1845–1849, edited by Fredrik Berndtson. *Necken* 1845–1849. (TS)
- 1220 About *Suomi*, see notes 1094 and 1163.
- 1221 In this letter Castrén is referring to the second volume of the journal *Joukahainen*, published in 1845. See also note 1095. (JJ)
- 1222 Johan Fredrik Cajan (1815–1887), a pastor in different parishes. Together with Elias Lönnrot he published a history of Finland as a supplement to *Mehiläinen* in 1839–1840 and another alone in 1846. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15002>; Cajan – Lönnrot 1839–1840; Kajaani 1846. (TS)
- 1223 Matthias Akiander (1802–1871), a lecturer in Russian, later Professor of Russian at the Alexander University, but known above all as a historian. One of the founders of the Finnish Literature Society who promoted the use of the Finnish language in society.

fitt *p* före. Berndtson har befordrat till werlden en medelmåttig, fastän mycket berömd "Poetik Calendar: *Necken*[""]¹²¹⁹. Suomi fortsätter i nästa år¹²²⁰; Joukahainen¹²²¹ är i utkommande. Cajan¹²²² skall snart lägga under presfen en Finsk historia. Akiander har utgifvit en Rysk historia 1. D[elen]¹²²³, Öhman en Latinsk Grammatik¹²²⁴, Moberg¹²²⁵ disputationer i Organiska Chemien, etc. etc. etc.

Om Finsk nationalitet oreras vid alla tillfällen, men bedömd efter verk och gerning lofver samma nationalitet sin fötaste fömn. Charakteristiskt är med afseende härå det factum, att med undantag af Bergtadi ingen vill omaka sig med undertecknad till Sibirien, då deremot 15 Competitores anmält sig till några Ryska Stipendier, hvilka skola utdelas endast åt fådana personer, som skrifteligen förbundit sig att efter sin återkomst tjena 5 år såsom Ryske språkmästare vid landets Läroverk. Till den Ryska litteraturens historia i vårt kära Fädernesland hör äfven en nyligen utkommen Ukas för Wiborgs-Gymnasium, hvilken ådagalägger, att Ryska språkets studium vid nämnda Läroverk skall drifvas ända derhän, att de utgångna Gymnasisterna genast kunna engageras såsom Skol-lärare i Ryssland, med rang af, Fan vet hvad.

Ifrån universitetet förljudes, att en ny Extra-ordinarie-Profesjon blifvit inrättad i Pharmacologien med ett årligt anslag af 500 Rub[el] Silfver samt dertill 600 Rub. B[an]co från Collegium Medicum. Meningen skall vara att "framdeles" sammanflå denna profesjon med Demonstrators tjänsten.¹²²⁶ Förutsatt att Wirzen¹²²⁷ ej får tjänsten, såsom man har goda skäl att förmoda, kunde detta blifva en bit för Dig eller Moberg. Den äfven nyinrättade Conservators-tjänsten är ledig anslagen, och Wrigt¹²²⁸ lärar blifva den enda sökande. Både Tengström¹²²⁹ och Sahlberg (junior) intrigera emot Magnus, med deras bemödanden äro alltför svaga emot Ursins

och Bonsdorffs contra-operationer. Tengström ville bland annat göra Wrigten till en Vaktmästare, men Ursin ställde få till, att Medicinska Faculteten skulle jemte Tengström bestämma Conservatorns åligganden. – Russofilen Sahlberg speciminerade för 14. dagar sedan på fått, såsom Du kan föreställa Dig. Tengström var opponent, uppträdde illa smord, och ådrog sig lika mycket folkets åtlöje, såsom fjolfva Sahlberg. Nylander har krasslat i Uleåborg och fått sin specimations-tid förlängd intill medlet af Februari.¹²³⁰ Nerwander kommer sannolikt att flippa specimen, emedan Consistorium gifvit dertill sitt förord. Ett rykte förmåler att Ursin och Grot¹²³¹ blifvit Statsråd. Runeberg¹²³² är utnämnd till Prof[essor] Honorarius samt Ledamot af Nordstjerne Orden. Till stora händelser bör ännu räknas Heurlins¹²³³ död och Edelheims¹²³⁴ utnämning till Senator efter Ramsay¹²³⁵. Äfwen Fru Wallen¹²³⁶ är död och begrafwen. Vår vän Prof[essor] Lundahl¹²³⁷ ligger åter mycket illa sjuk. Undertecknad har betydligt repat sig genom Din fisklefver-olja, och ärnar om 1–2 månader anträda resan till Sibirien – mitt förlofvade land. Håller nu på med Tscheremisskan och diverse andra små arbeten. Härmed äro mina historier slut, derest jag ej vill inlåta mig i ett chaotiskt resonerande om ett och annat. En sak kan jag ej underlåta omnämna, neml[igen] att både jag och andra menniskor hafva förb[annat] ledsamt här i landet. Den der nimbus af ljufva, egenkära phantasier börjar i våra år försvinna. Man skulle önska att lefva ett verkligt, reelt lif; men med wetenskapliga funderingar står menniskan ensam i vårt arma land; wi¹²³⁸ tvina fakteligen bort och dör, när vår¹²³⁹ verksamhet ej eger någon rot i lifvet. Wi homines litterati äro här Tyska lärda i Samojedien. Hwad angå wi Finland? Folket ler åt oss och våra lifs-ideer blifva ett dödt capital för oss fjolfva. De bära ej frukt, de väcka ej lif; egenkärleken kan någon tid upprätthålla vår verksamhet, men sluteligen

His Ryska rikets historia, 1. delen, Äldre historia, was published in 1844. Akiander 1844; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13626>; Luther 2001a, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3107>. (TS)

- 1224 Öhman 1844. (TS)
- 1225 Adolf Moberg (1813–1895), Professor of Chemistry, later of Physics. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14605>. (TS)
- 1226 The professorship was founded in 1844, but there were no applicants for it until it was made an ordinary chair in 1853. Enkvist 1972: 109. (TS)
- 1227 Johan Ernst Adhemar Wirzén (1812–1857), Adjunct in Medicine and demonstrator in botany at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14253>. (TS)
- 1228 Magnus von Wright (1805–1868), deputy surveyor, appointed conservator of the Zoological Museum of the university in 1845, later drawing teacher at the university. He was also a well-known ornithologist and painter, especially of birds and cultural landscapes, the eldest of the three von Wright brothers, all of whom were painters. Ervamaa 2007, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3693>. (TS)
- 1229 Johan Magnus af Tengström (1793–1856), Professor of Zoology and Botany at the Alexander University from 1842 until 1847. He was Archbishop Jacob Tengström's (1755–1832) son and cousin to J.J. Tengström, Castrén's future father-in-law.

- YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12340>; Leikola 2011: 54–55, 89. (TS)
- 1230 Fredrik Nylander (1820–1880), Docent of Botany at the university, who had applied for the adjunct post in botany. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15430>; Kallinen 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/6299>; Saalas 1958: 82. (TS)
- 1231 Jakov Karlovič Grot. See note 458. (TS)
- 1232 Johan Ludvig Runeberg. See note 27. (TS)
- 1233 Karl Edvard af Heurlin (1790–1844), Master of Laws with court training, Senator and Deputy Head of the Financial Expedition, Councillor of State. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12173>. (TS)
- 1234 Paul Henrik Edelheim (b. Krogius, 1801–1855), Doctor of Laws, member of the Judicial Department of the Imperial Senate of Finland 1844–1855, Councillor of State. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12836>. (TS)
- 1235 Karl August Ramsay (1791–1855), Ph.D. h.c., Senator 1834–1844. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11676>. (TS)
- 1236 Eva Gustafva Walleen (b. von Willebrand, 1781–1844) the wife of Procurator, Privy Councillor, Doctor of Laws h.c., later Baron Carl Johan Walleen (1781–1867). Mrs Walleen's first husband had been Lieutenant-Colonel

måste vi dock beqväma oss att antingen blifwa dem androm lika eller ”mennä maašta pois”. Under fådana förhållanden bör Du känna dig lycklig i främmande land, och äfven jag lemnar utan stor fäknad vårt ändock få älskade hemland. Wid min återkomst hoppas jag redan mycket wara förändradt, ty Snellman och de unga måste väl slutligen ändock kunna något ruska på menskligheten. I nödfall går det äfven an att gifta sig¹²⁴⁰ – detta fäges wara en god läkedom emot ledsnaden. Men hufvudsaken blifwer ändock att få fig en fast werksamhet i landet, antingen wid Universitetet eller Gymnasierna. Ware detta fagdt såsom ett: ”notandum est” till Dig af en ”expertus novi”. För öfrigt önskar jag Dig allsköns trefnad och wälmåga. Finner Du någon [gång] för godt att hellsa på mig med några rader, få är Rabbe fortfarande min Commisfionär och den man, hvarigenom bref kunna nå mig i fjelfva Sibirien.

Din vän

M. A. Castrén.

H[elsing]fors första Juldagen [1844]

Helsinki, 29 December 1844.
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 5 January.

Högädle Herr Collegii-Råd!

Med Prof[essor] Grot, som i dag reser till Petersburg, tar jag mig friheten att med några rader uppvakta H^r Coll. Rådet, samt derjemte afsända en kort afhandling öfver Savol[otscheskaja] Tschud, som wore ämnad för Bulletinen, i fall H^r Coll. Rådet anser uppsattsen förtjena att meddelas på nämnda Tidning. I afseende å Tyskan behöfver artikeln helt visst många rättelser; öfverfättningen är verkfärd af ovan hand, och fjelf har jag icke ens hunnit genomöfna den. Så väl denna artikel, som min föregående afhandling har jag ärat meddela här på Suomi, och önskade derföre få veta, om H^r Coll. Rådet tillåter, att de i Februarii månad tryckas i sin ursprungligen Svenska dräkt.¹²⁴¹

Då jag nu ej hinner skrifwa till Statsrådet von Köppen, anhåller jag ödmjukaft, att H^r Coll. Rådet vid tillfälle öfverlemnar åt honom medföljande: *Acta Publica*, hvilka likväl i sin helhet ej gälla för närvarande tid.¹²⁴² En nyare edition af arbetet finnes icke, utan de tid efter annan skedda förändringar böra ökas i färskildta Förordnings-Samlingar, såsom ett i boken infuckat blad utwiflar.

På Läkare-råd har jag nödgats flå min Torneå-resa ur hågen, emedan den förestående resan till Sibiri- en anses taga alla mina krafter i anspråk. Gerna hade jag welat hellsa på mina anförwandter, men i kronans tjänst få de privata intresfen maka åt sig. Läkare och icke-läkare hafva väl rådt mig att uppskjuta den Sibiriska resan till förmånen och dessemellan göra en

Carl Johan Stjernvall (1764–1815), and one of her daughters from her first marriage was Aurora Karamzin (1808–1902), Imperial Maid of Honour, then married to P.N. Demidov (see note 1166) and later well known for her social charity work in Helsinki. Procurator Walleen was one of the most influential administrative men in Finland in the first half of the 19th century. He built the Villa Hagasund, today known as the Hakasalmi Villa, in Helsinki in 1840 and was known for his extensive library and collection of art. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=10938>; Tyy- nilä 2007, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3330>; Haggrén 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3955>. (TS)

1237 Gustaf Lundahl. See note 1140.

1238 *wi* || man

1239 *wår* || ens

1240 *fig – detta* || fig, och

1241 The Swedish version was published in *Suomi* but the article did not appear in German. See Castrén 2017a: 48–88.

1242 *Acta publica* was a publication of the constitutional laws of Sweden. The newest edition was *Acta publica* 1786. (TS)

1243 *mycket* || ganska

1244 Henrik August Reinholm (1819–1883), librarian, later Ph.D. and pastor in different parishes. He collected folk poetry in Karelia and Ingria, also together with David Emanuel Daniel Europaeus (see p. 37–38). YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15501>; Rausmaa 2001/2006, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3598>. (TS)

färd till Österbotten – något som äfwen wore ganska frestande samt dessutom för min hellsa och mina eftersatta arbeten mycket¹²⁴³ välgörande; men Sibirien ligger mig ändock warmare om hjertat. För öfrigt menar jag, att äfwen både H^r Coll. Rådet och Akademien hellst ser, att jag drager mig åstad så fort, som möjligt. För att med winter-föret hinna ända fram till Sibirien, måste jag väl i Februarii förfoga mig härifrån. Bergstadi blir min reskamrat; men om dessutom någon annan medföljer, är allt ännu osäkert. Alcenius, som war ämnad att medfölja, har nu åter insjuknat och gifvit mig afslag. En ny competitor eger jag i Magister Reinholm¹²⁴⁴, men mannen är icke rätt lämplig – med ytliga kunskaper, utan sinne för grundlighet, men utmärkt andvändbar såsom handtlangare, dertill arbetsam och lätt medgörlig. Han kunde med ett ord blifva mig till nytta, men fjelfva faken torde i framtiden ej vinna mycket på honom. Jag är ganska villrådig, om jag skall antaga mannen och önskade derföre gerna få höra H^r Coll. Rådets tanke i faken. Härwid måste komma i betraktande, att Grefve Armfelt gifvit mig tillkänna sin önfkan, att jag måtte medtaga tvenne biträden. Också skulle jag ej ett ögonblick tveka att göra det, om icke rese-omkostnaderna till Sibirien härigenom blefve i få hög grad stegrade. Naturligtvis skulle likväl denna betänklighet ej komma i fråga, om biträdet vore dugligt; – man kunde kanfke ändock med god hushållning flå sig ut. Men det är ledsamt att hushålla, för att föda oduglingar. Prof[essor] Grots hastiga afresa tvingar mig att fluta. Jag hinner blott tillägga den nyaste nyhet, att neml[igen] Prof[essor] Lundahl i går afled. Med fullkomligaste högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Collegii-Rådets

ödm[jukaste] tjenare

H[elsing]fors

M. A. Castrén

den 29 Decemb[er] 1844.

Letters written in 1845

95

Helsinki, 7 February 1845.
to Jacob Fellman

KA 602:109.3

Ärade Morbror!

Efter att i lång tid förgäfwes hafva afwaktat lägenhet till att återsända Leems Grammatik och manuscriptet till den Lappska kathechesen, har jag omsider beslutit mig till att öfwerlemna dem åt D[octo]r Lönnrot, hvilken för det närvarande vistas i H[elsing]fors och fnart torde förfoga sig inåt landet. Troligen kommer icke ens han i tillfälle att egenhändigt återställa Morbror ifrågawarande skrifter; men hos honom äro de emellertid i godt förwar, och han har dessutom ärnat förfråga sig hos Morbror, hvart han lämpligaast kan adresfera de tillwara tagna opera. Emellertid har jag trott mig böra föreslå Morbror, att bedja Lönnrot wid hans måhända fnart nog förestående resa till Lappmarken medtaga manuscriptet till kathechesen samt göra dervid nödiga ändringar. Hufvudsaken wid desfa ändringar anser jag vara: att orthographien blefwe consequent utförd efter det Lindahlskt-Öhrlingska beteckningsfättet, få vida Morbror ändock ej lærer gå in på det Rask-Stockflethska. Härvid borde enligt min tanke äfven de aspirerade ljuden *dh*, *gh*, *th* (*d'*, *g'*, *t'* eller *đ*, *g*, *ť*) observeras. Ett ljud, fom i språket finnes, kan och bör rättwisligen icke åsidosättas.¹²⁴⁵ Efter en sålunda verkställd revision

- 1245 There were two orthographic traditions for writing Northern Saami: the Swedish one, as codified by Erik Lindahl and Johan Öhrling in their *Lexicon Laponicum* (1780), and the Danish-Norwegian one, established by Knud Leem in his *Lappisk Grammatica* (1748) and *Lexicon Laponicum bipartitum* (1768–1781) and later followed by Nils Stockfleth and Rasmus Rask. The differences between the two traditions were due to the influence of the underlying state languages (Swedish vs. Danish), as well as to the dialectal differences within Saami. For historical reasons it was more natural in Finland to follow the Swedish tradition, although neither of the two traditions was fully consistent with the actual structure of the Saami language. Castrén correctly writes that it was important to select an orthography that would show all the distinctions present in the language. See also notes 243 and 1244. (JJ)

1246 Sic *Det hade jag*.

kunde ju arbetet tryckas i Kuopio, der Lönnrot ärnar
bosätta sig för att utarbete och till trycket befordra fina
många arbeten. För öfrigt skulle väl Lönnrot, förmodar
jag, äfven gå in på att i Kuopio låta trycka kathechesen,
fådan den nu är, få framt Morbror flikt åstundar.

Tiden för min afresa till Sibirien är ännu icke
alldeles bestämd. Jag väntar underrättelse härom ifrån
Petersburg. Kanske får jag lof att redan i denna månad
draga hädan. Det hade jag¹²⁴⁶ gjort mig ett stort nöje
att under vintern kunna verkställa en resa till Öster-
botten; men man får, Gunås! ej mera lefva för sitt nöje.
Kommer jag med lifvet tillbaka ifrån Sibirien, få vill jag
flå mig på rolighet i vårt roliga Finland; – annars må
det bära all werldenes väg. Med fullkomlig högaktning
har jag äran framhärda

Min [Ärade] Morbrors

ödm[jukaſte] tjenare

H[elsing]fors d. 7. Febr[uarii] 1845. M. A. Caſtrén.

St Petersburg, 10/22 March 1845,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:317–320

Broder Rabbe!

Med Laurell¹²⁴⁷, fom endera dagen lærer förfo-
ga fig till H[elsing]fors, fkickar jag till Dig några för-
mig under resan öfverflödiga böcker, att hos Dig för-
varas intill min återkomst. Med Baron Mellin¹²⁴⁸ har
jag äfven afskickat till H[elsing]fors några böcker och
en rulla med chartor, hvilka tvifvelsutan redan kommit
Dig tillhanda. De voro adressfäde till Willebrand. Att
äfven min hos Fru Nordberg¹²⁴⁹ efterlemnade qvarlå-
tenskap kommit i Dina händer, derom är jag jemväl
förvisfad.

Till Prins Bonaparte¹²⁵⁰ har jag nu ett litet pa-
quette i ordning. Ty värre faknas deri några fkrifter,
dem Prinsen requirerat, neml[igen]

Renvall, Disfert[atio] de Orthographia & Ortho-
epia¹²⁵¹

Renvall, Disfert[atio] de signis relationum nomi-
nialium¹²⁵²

En liten Svensk och Finsk ordbok. Wasa¹²⁵³
Dessutom hade han bort få fig tillsända: Fjellströms och
Gananders Lappfka Grammatikor, samt för fullständig-
hetens skull äfven Martinii¹²⁵⁴, Petræi¹²⁵⁵, Okulows
Finska språkläror¹²⁵⁶. Jag har fkrifvit till Prinsen, att
Finska Litteratur-Sällskapet skall föka att anskaffa för
hans räkning nämnda fkrifter. Till yttermera wisfo har
jag äfven med Lector Öhman i Borgå få afhandlat faken,
att han gör sitt bästa till den Finska litteraturens be-
främjande genom Napoleoniden. Skulle Sällskapet all-
deles ingen del vilja taga i de Bonapartiska angelägen-
heterna, få åtager fig Öhman¹²⁵⁷ äfven omaket med

1247 Gustaf Fredrik Laurell (1802–1885), mine director, later Head of the Department of Mines in Helsinki. A brother of Axel Adolf Laurell (see note 146). Their sister Sophia was married to A.J. Sjögren. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13136>; Cast-rén 2019b: 971, 975. (TS)

1248 Probably Baron Berndt Gus-taf Mellin (1804–1875), cus-toms keeper in Helsinki, or his brother Baron Gustaf Adolf Mellin (1815–1853), Master of Laws with court training. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13259>, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14860>. (TS)

1249 Mrs Nordberg cannot be identified. (TS)

1250 Prince Louis Lucien Bona-parte (1813–1891), a chem-ist, linguist, and politician, who published studies on, among others, the Finnish language, comparing it with Basque. His uncle was Em-peror Napoléon Bonaparte. Franceschini 1954. (TS)

1251 Renvall 1810–1840.

1252 Renvall 1815–1817.

1253 This “small Swedish and Finnish dictionary”, if really published, cannot be identi-fied.

1254 Martinus 1689.

1255 Petræus 1649.

1256 Окуловъ 1836.

1257 Öhman || <--->

- 1258 *lemnar* || comitterar
 1259 *låta* || skicka
 1260 Gustaf Fredrik Zandt (1801–1881) was vicar of the Swedish Lutheran parish in St Petersburg. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13213>. (TS)
 1261 Minister of Education, Count Sergej Semënovič Uvarov (1786–1855), who was also President of the Academy of Sciences in 1818–1855. Count Uvarov is known as the original author of the Russian conservative nationalist ideology. Whittaker 2004; Castrén 2019b: 975–976. (TS)
 1262 Prince Mixail Aleksandrovič Dondukov-Korsakov (1794–1869) was the Vice-President of the Academy of Sciences in 1842–1852, although his competence was commonly questioned. It was said that he had been elected only because he was, or at least had been, Count Uvarov's lover. The poet Aleksandr Puškin, irritated by the censorship (Dondukov-Korsakov was chairman of the St Petersburg District censorship committee) wrote a well-known mocking epigram about their relationship. Шумков 2007: 263; Binyon 2002: 483–485. (TS)
 1263 *nu* || ~ äfven

böckernas försändning. Dock vore det för Sällskapet eget in[t]resfe ganska viktigt att fortfarande kunna få i omedelbar communication med en flik Matador. I hvarje fall hoppas jag, att Du [p]å Sällskapets nästa fession väcker fråga om faken och förmår Sällskapet att bestämma sig till ett eller annat. Antingen Sällskapet då åtager sig bestyret, eller lemnar¹²⁵⁸ det åt Öhman, få bör man vid remissen ej förgäta att låta¹²⁵⁹ Prinsen få Suomi för 1844.

Pastor Zandt¹²⁶⁰ fägr sig hafva hos Wasenius & Comp[agnie] subsciberat på 10 ex[emplar] af min Kalewala-öfversättning, som ännu ej blifvit uttagna. Wore man i tillfälle att i nästa sommar få dem afsända till P[eters]burg, få skulle de utan tvifvel af Zandt inlösas.

I hela 14 dagars tid har jag redan väntat på penningar och documenter. Peningarna har jag omsider i handom, och i dag har man äfven lofvat mig en podoroshna. De öfriga papren skola skickas till Kasan, dit jag i morgon ärnar anträda min resa. Der kommer jag troligen att tillbringa värsta menförstiden. Längre in i framtiden kan jag ej profetera.

Med min viftelse i Petersburg har jag allt skäl att vara belåten. Både Ministern (Uvaroff)¹²⁶¹, Vice-Presidenten (Furst Dondukoff-Korsakoff)¹²⁶² och samtlige medlemmar hafva bemött mig med den utmärktaste humanitet. Flera hafva till och med yttrat den önskan att "aneignen" mig för Akademien. Meningens synes vara att inrätta en ny Adjunctur i de Finska språken, likafom man nyss förut inrättat en Ordinarie Ledamots-tjänst i samma fråga. På den stundom förekommande frågan, om jag äfven vore redo att antaga en sådan tjänst, har jag alltid lemnat ett undvikande svar, ty säkert är, att Vetenskaps-Akademien blir min sista tillflykt.

Trött af vakor, visiter och språng mäktar jag ej med något vidare, hellst äfven min mage, som hela långa Guds dag blifvit negligerad, nu¹²⁶³ börjar göra

fina påståenden gällande. Hellsa vännerna! Will någon af dem skrifva till mig, få kan detta ske på Kasan. Anmäl äfven min hellsning din Fru. Farväl!

Din tillgifne
M A Castr[én]

St. P[eters]burg d. $\frac{10}{22}$ Mars 1845.

P.S. Skräddar Palmqvist antaftar mig för en skulld, som framdeles med Kalewala-medlen kan liquideras, om den af Felix ännu ej blifvit liquiderad.

1264 Castrén most probably means the two tales published in *Suomi* in 1847, Castrén 1847d: 43–50; Castrén 2019b: 791–797. It is unclear, though, what exactly Castrén sent to Rabbe in his letter of 10/22 Sept. 1845 (No. 96).

97

St Petersburg, 11/23 March 1845,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:321–324

B. B!

Sedan mitt bref redan war öfverlemnadt åt Laurell, lunkade Sjögrén till mig ända ifrån Wasilij-Ostroff med hellsningar ifrån Dig. Han öfwerlemnade äfven åt mig de återflående arken af min fednare afhandling i Suomi. Jag hinner icke nu genomgå dem, men under resan till Moskwa och Kasan ikall jag väl efterfe, om något i dem ännu vore att rättas.

Sjögrén har fjelfmant erbjudit fig att draga försorg om införandet af Din Tyskt-Franska annons i Peterburgska Tidningar. Detta omakar honom så mycket mindre, fom han bor i samma hus med en Tidnings-Redaktör. Gubben Anders Johan har under min viftelfe i Petersburg warit wid ett galant lynne, full af planer och förhoppningar så väl för egen, fom min del. Ehuru decrepitus har han ännu icke flagit ur hågen sin Sibiriska refa. Dessutom har han äfven lust att ännu besöka Syrjänerne. Det tyckes, såsom ville han på gamla dagar realisera sina ungdoms drömmar; men mycket lärar nu mera ej vara hoppas derpå.

Om Du någon gång kommer att öppna min mindre packlåda, innehållande ex[emplaren] af Kalewala, få finner Du öfverst bland öfriga papper ett gammalt m[anu]scr[ipt], fkrifvet i Obdorfk. Besagde m[anu]scr[ipt] innehåller tvenne hitintills otryckta Samojed-Sagor, dem Du kunde taga vara på. De kunna sedan tryckas i 5te årgången af Suomi, men dessförinnan borde en afskrift af dem fändas till Sjögrén, fom kanske äfven låter trycka dem i bulletinen.¹²⁶⁴

I dag är jag ännu bjuden på en middag, fom efter wanligheten börjas kl[ockan] mellan 5 och 6. Derpå har jag tänkt resa emot natten, emedan det är fara wärdt, att äfven i morgon någon bjudning förhindrar min afresa.

Tuus

M. A. Castrén

Söndagen d. 11/23 Mars. [1845]

Kazan', 30 March/12 April 1845,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 26 April.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 18–19 (in Swedish); 1856: 17–19 (in German); cf. also Castrén 2019b: 705–716.

There is a mistake in the date of the letter. If the old-style date is correct, it should be 30 March/11 April, but if the new-style one is correct, it would give us 31 March/12 April. The editors of Castrén 1855 and Castrén 1856b chose the latter date.

Högädle Herr Statsråd!

Ehuru restrött och illa medfaren af ett idkeligt bråkande i det wärfta wägalag, haſtar jag likwäl att underrätta Herr Statsrådet om min ankomst till Kasan, emedan detta i annat fall kunde blifva för en tid ogjordt. Saken är nemligen den, att här i ſtaden för det närwarande ſkall wara ondt om Tſcheremisfer, hvarföre H[er]r Fuchs¹²⁶⁵ rådt mig att företaga en resa till hans egendom, ſom är belägen 72 verſt ifrån ſtaden midt i tjocka Tſcheremiſſ-landet. Jag ſkulle dock ogerna och endast i högſta nödfall gå in på förslaget, emedan man äfven deſſutom får refa mera än tillräckligt. För öfrigt menar jag äfwen, att man, för att lyckligt och väl ernå fitt mål, bör taga ſig till vara för alla bi- och ſido-vägar. En fådan resa, ſom den af Fuchs proponerade, ſkulle ſannolikt leda mig längre in i Tſcheremiſſſkan, än godt är för mina Samojediska ſtudier, och derföre har jag ännu hitintills ej velat gå in på den gjorda propositionen.

Efter en resa af 16 dygn anlände jag till Kasan i förgår den 11. April¹²⁶⁶ med hoſta, katharr och en genombråkad lekamen. Min resa gick för ſig utan färdeles omſtändigheter. Deremot hade min reſkamrat Paſtor Plathan¹²⁶⁷ det miſſödet att infjukna på vägen emellan

- 1265 Active State Councillor Karl Fuchs (1776–1846) in Kazan'. Laine 2020: 67; Castrén 2019b: 712, 1002. (TS)
- 1266 Castrén writes in his travel diary that they arrived in Kazan' on 10 April, and Bergstadi in his diary that they arrived on 9 April. Thus, the exact date cannot be determined. Castrén 2019b: 987. (TS)
- 1267 Pastor Gabriel Plathan (1809–1887) was on his way to Sitka to become the vicar of the Lutheran parish there. He served in Alaska until 1852. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15766>. (TS)

- 1268 Mscr: tidd
 1269 att tillegna || ~ der ~
 1270 Sjögren 1844a.
 1271 Aleksandr Dmitrievič Čertkov (1789–1858) was a Russian public figure and historian, Privy Councilor. Большая российская энциклопедия 34: 501. (TS)
 1272 Most probably the academician Mixail Petrovič Pogodin (1800–1875), historian, writer, journalist, publisher, etc. Wikipedia, https://ru.wikipedia.org/wiki/Породин,_Михаил_Петрович; Умбрашко 2014. (TS)
 1273 Franz von Erdmann (1793–1862), German-born Orientalist and Professor of Oriental Languages at the University of Kazan'. Rancken 1884: 15. (TS)
 1274 Latinist Vater in Kazan'. Castrén 2019b: 1001. (TS)
 1275 Grigorij Ivanovič Spasskij (1783–1864), explorer, historian, and journalist, corresponding member of the Academy of Sciences. He investigated the ethnography and antiquities of southern Siberia and was also the first to record extensive lexical data from the Samoyedic languages spoken by the Koibal and Mator on the Upper Enisej in 1806. Castrén could no longer locate any Mator speakers when he arrived in the region in 1847. Белокобыльский 1986: 45–54, Helimski 1997. (TS – JJ)
 1276 *widsträckta [...] kunskaper ||* *widsträckta kunskaper*

Petersburg och Moskwa. Då jag i 3. dagars ti[d]¹²⁶⁸ förjäfves väntat på hans tillfrisknande i fißtänmda ftad, nödgades jag af fruktan för menföre qvarlemna patienten i Moskwa och fortsätta min resa med tre hästar. Dagen efter min ankomst, d.v.f. i går anlände till min ftora förundran äfven Plathan till Kasan. Han hade icke haft tålamod att ligga ftilla i Moskwa, utan begifvit sig derifrån i en ömkansvärd belägenhet famt federmera under färden tillfrisknat. Om ett par dagar ärnar han anträda fin vidare framresa.

Reguly är återkommen ifrån Sibirien. Han vif-
 tas för det närwarande endast 40 verst ifrån Kasan uti
 ett kloster, dit han härifrån begifvit sig i afsigt att¹²⁶⁹
 tillegna sig ett manuscript till en Tschermisfisk Gram-
 matik. Han väntas i morgon till ftaden och lærer äfven
 komma att tillbringa här hela menföres-tiden. Seder-
 mera fkall han hafva för afsigt att fortsätta resan till
 Petersburg. Man talar här allmänt om hans famling-
 ar, manuscript-fynd o.m.d. Jag har ännu icke fått träf-
 fa mannen och är ej heller färdeles angelägen derom.
 Dock lærer jag i öfvermorgon komma att fpisa middag
 tillsamman med honom hos Fuçhs, hos hvilken Reguly
 inlogerat sig.

I den gräsliga fyndaftod, fom besköljde lands-
 wägarna på hinfidan Moskwa fick jag lyckligtvis H^r
 Statsrådets exemplar af Osset[iska] Grammatican¹²⁷⁰
 räddade undan all den besmittelfe, fom lade sig wid
 mina egna lösören. Jag har äfven ordentligen öfver-
 lemnat famtliga exemplaren åt fina egare, neml[igen]
 Tschertkow¹²⁷¹ och Pogodin¹²⁷² (2 exx) i Moskwa, Erd-
 man¹²⁷³ och Vater¹²⁷⁴ i Kasan. I fall omftändigheterna
 det medgifwit, fkulle jag i Moskwa gerna dröjt en
 längre tid, emedan Herrarne Pogodin och Spaskij¹²⁷⁵
 kunnat wara mig till mycken tjenft genom fina wid-
 sträckta¹²⁷⁶ historifka kunskaper, och i synnerhet ge-
 nom fina rara manuscripter. Men under min wißtelse
 i Moskwa war wäderleken få blid, att man fruktade
 för ett fnart och ohjelpigt menföre, hvilken fruktan

efteråt likväl befanns vara ogrundad. Med de Kasanfka Herrarne är jag ännu icke rätt hemmaftadd.

Huru länge jag kommer att qvarstadna i Kasan, beror 1°) på de Petersburgska documenterna, hvilka ännu ej ankommit, och 2do) på fommarföret. Naturligtvis vill jag ej uppehålla mig längre här, än nödvändigt är, men under 3–4 veckor lär min wiftelse i Kasan dock ej kunna aflöpa. Jag fkall wäl dessförinnan ännu hafva äran uppwakta H^r Statsrådet med några rader.

Med känslor af den varmaste tacksamhet har jag mången gång erinrat mig den utmärkta godhet och wälwilja, hvarmed jag i Petersburg blef omfattad af H^r Statsrådet, flere bland Akademiens öfriga medlemmar, den Sirénska¹²⁷⁷ familjen m.m. Det bemötande jag federmerna rönt på landswägarne har genom sin fkarpa motfatts tjenat att öka faknaden af det förflutna, i fynnerhet af de Petersburgska fötebrödsdagarne. Sådant kan stundom wara ängsligt, men är godt ändå; ty mennifkan bör, för att enligt AJ Lagi¹²⁷⁸ yttrande: ”icke förhårdas”, wara fästad wid lifvet äfven genom andra band, än de wetenfkapliga.

Med fullkomligaste högaktning har jag äran framhärda

Högädle H^r Statsrådets

ödm[jukaſte] tjenare
M. A. Caſtrén.

Kasan d. 30 Mars/_{12 April} 1845.

1277 Karl Vilhelm Sirén (1795–1866) was the vicar of the Finnish Lutheran parish in St Petersburg. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12978>. (TS)

1278 Anders Johan Lagus (1772/1775–1831), Professor of Practical Philosophy and Theological Ethics at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=10906>; Klinge 2005, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3518>. (TS)

- 1279 Castrén's Mari grammar was published by the Alexander University. Castrén 1845b. (TS)
- 1280 These travel descriptions seem to have disappeared, unless they are the travelogue Castrén dated 29 April/11 May. See Castrén 2019b: 705–716.
- 1281 *ting* [...] *besynnerligt* || *ting besynnerligt*
- 1282 Józef Kowalewski (Osip Mixajlovič Kovalevskij, 1801–1878), Orientalist, Professor of the Mongolian Language at the University of Kazan'. Казанский федеральный университет, Ковалевский, Осип Михайлович, <https://kpfu.ru/imoiv/etnograficheskij-muzej/personalii/kovalevskij-osip-mihajlovich>. (TS)
- 1283 Mirza Muxammed Ali (Aleksandr Kazimovič) Kazembek (1802–1870), Orientalist in Kazan'. Арапов 2008. (TS)

99

Kazan', 26 April/8 May 1845,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 27 May.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 19 (in Swedish); 1856: 19–20 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

Med Magister Alcenius, fom i anledning af en långvarig ögon-sjukdom nödgas återvända till Finland, afsänder jag till Helfingfors min Tscheremisfiska Grammatik, fom nu är i det fkiçk, hvartill arbetet af mig i haftigheten kunnat bringas.¹²⁷⁹ Förmodligen finnas deri många fel och brister, men om man vill gå till grunden med allt, få hinner man med intet. Då jag likväl tager i betraktande föregående arbeten af samma slag, fynes mitt icke vara öfverflödigt och således icke heller oförtjent att tryckas. I händelse Herr Statsrådet har tid och lust att genomögna arbetet, få fkall Alcenius hålla manuskripterna H^t Statsrådet tillhanda. Alcenius har äfven i sin värjo några små rese-anteckningar, ärnade att meddelas i något Finskt dagblad.¹²⁸⁰ Äfven dem har jag bedt honom uppvisa för H^t Statsrådet, ehuru de ingen ting¹²⁸¹ nytt och besynnerligt innehålla, utom kanske ett par obetydliga anmärkningar i flutet.

Min hellsa har under den fednare hälften af min wistelse varit så ostadig, att jag nästan oafbrutet nödgas hålla mig inne på min kammare. Härigenom har jag gått förlustig en mängd bekantfkap, dem jag gerna önskat göra i Kasan. Kanske hinner jag ändock före min afresa uppwakta åtminstone en och annan bland Universitetets Lärare, fåsom Kovalewfkij¹²⁸², Kasembek¹²⁸³ m.fl. Till resdag har jag bestämt den 1.

Maj g[amla] ft[ylen], dereft min hellsa förbättras. Det tyckes, såsom skulle min открытый листъ och andra documenter intill dess ej hinna fram till Kasan. Jag har frungit efter dem både på Postcontoiret och Guvernörens Cancellie, men allt förjäfves. Sannolikt hafwa de af Fuss blifvit bortglömda och ligga ännu i Petersburg. Emellertid vill jag vid afresan härifrån lemna en об[ъ]явление å postcontoiret, med anhållan, att ifrågawarande documenter må skickas efter mig till Tobolsk.

Reguly wistas ännu på klostret och skall hafva warit lycklig nog att der öfverkomma ett trefalldigt skrifvet och tvåfalldigt lefvande Lexicon öfver Tscheremisiskan. Han wäntas dageligen till Kasan, derifrån han skall vara finnad att oförtöfwadt fortsätta refan till Petersburg och vidare till Ungern. Hans långwariga wistelse på ett öde-beläget kloster tyckes bewifa, att han med allvar begynnt egna sig åt studier. Här liksom annorstädes gäller han för en man med djupa wetenfkapliga insigter.

Hwad mina angelägenheter för resten beträffar, få kan Alcenius om allt göra det bästa besked. Blott det will jag ännu tillägga, att jag inom Maj månad borde hinna till Tobolsk, för att med någon fjö-lägenhet kunna fortsätta min resa utför floden. Om derföre mina documenter ännu icke afgått ifrån Petersburg, få böra de addresferas directe till Tobolsk.

Enligt Herr Statsrådets godhetsfulla löfte tar jag mig friheten beswara H^r Statsrådet med upplyftandet af mina tvenne tertialer hos Armfelt. Den första utfaller i Maj, den andra i September. Framdeles vill jag underrätta H^r Statsrådet, när desä summor blifva mig af nöden. – Med fullkomligaste högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

Kasan d. 8 Maj/₂₆ April 1845.

Edm. Genare
M. A. Carström

1284 See also the travel diary in
Castrén 2019b: 1001–1004.

100

Kazan', 29 April/11 May 1845,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:325–332

Received on 3 June, replied to on 10 June.

Publications (incomplete): Castrén 1845a (in Swedish); 1855: 20–22
(in Swedish); 1856: 20–23 (in German).

Broder Rabbe!

Sinnad att i morgon öfvergifva det Kasanska Tattarenästet, önskar jag ändtligen underrätta Dig, att jag *pro primo* lefver och *pro secundo* nu ärnar ställa min kurs direkte på Tobolsk. Med Alcenius, som endera dagen återvänder till H[elsing]fors, tillfänder jag Dig en del af mitt nu öfverflödigwordna rese-bibliothek samt manuscriptet till den Tscheremisfiska Grammatikan. Sistnämnda opus är Du väl god och befordrar till Lönnrot, som lofvat taga på sig trycknings-omsorgerna. Jag lemnar mina vänner icke lottlösa. Derföre har jag med afseende å den Tscheremisfiska Grammatiken äfven för Broder Rabbe uttänkt ett bestyr, neml[igen] att hos Amplis[simum] Cons[istorium] Acad[emicum] anhålla om tryckningsmedel. Enligt min uträkning kommer en upplaga af 400 ex[emplar] att kosta vid pass 70 Silfver-Rubel. Skulle icke univerfitetet gå in på att emot ett behagligt antal exemplar utbetala denna summa, få måste man väl wända sig till det Finska Sällskapet. Jag andtwardar nu hela denna sak i dina händer, ty de äro allsmäktiga.

En¹²⁸⁴ hel månad har jag lefvat i Kasan, men om denna månad är ej mycket att minnas. Medan himmelens tårar fallit digra öfver jorden, och Kasans gator varit öfverdragna med en sodomitisk fmörja, har jag mest futit på min kammare och dragits med allehanda vedermodor, dem icke att förtiga, som åtfölja födelfen af en ny bok. Naturligtvis har jag derjemte äfven haft mina små tidsfördrif. Så behöfver det ej döljas att jag varit i nåder

upptagen af Fru Fuchs (att ej tala om hennes man Excellensen) och med mycken munterhet betraktat på fogels-fjädrarna i den vittra Madamens nattmösa, att jag pläгат ett uppbyggeligt och lärorikt umgänge med den celebra Orientalisten Erdmann, som i desfa dagar erhållit concilium abeundi ifrån det Kasanfka universitetet, att jag hos Latinaren Vater hört den thesen både på Latin och Grekiska försvaras: "Horatius castus, Sapho non meretrix". Skulle jag ej lidit af tandverk, få hade jag helt fäkert bivistat många concerter och fett många spektakel. Dock har jag trots all tandwerk och all werldenes dy nåftan hvarje dag omakat mig till den Tatariska fästningswallen och njutit af den fkonä utfigten åt Volga. Mitt litterära umgänge har jag hufvudsakligen pläгат med Tschermisfer och Tatarer. Dessutom har jag tillbragt många glada stunder med tvenne Finfka vänner – Magister Alcenius och Ryske Språkläraren Avellan¹²⁸⁵, hvilka en längre tid uppehållit sig i Kasan för att inhemta det Ryska tungomålet. Min reskamrat Pastor Plathan, som insjuknade på resan ifrån Petersburg till Moskwa, nödgades jag kvarlemna hos den Finska Student-colonien i Rikets andra hufvudstad. Någon tid derefter sammanträffade vi åter i Kasan och lefde ännu några dagar tillfamman. Derpå for Pastorn all werldenes väg, hvilken är ungefär densamma, som jag nu ärnar beträda, d.ä. till Sibirien.

Skulle¹²⁸⁶ jag vilja säga ett ord om Kasan på fullt allvar, få vore detta om universitetet. Bland alla werldens universiteter gifves det knapt ett enda, hvarest den Orientaliska Litteraturen skulle med mera¹²⁸⁷ ifver handhavas, än vid det Kasanfka. Här finnas kathedrar¹²⁸⁸ för många österlandets språk, såsom Arabiskan, Armenianfkan, Perfiskan, Sanscrit, Mongoliskan, Turkiskan, Chinesifkan, Mandschurifkan, och bland antalet af lärare i desfa tungomål äro fömliga infödda Österländningar, t.ex. Çhadshi-Mir-Abutalib Mir-mominoff, Mirsa Abd-Ussatar Kasembek¹²⁸⁹, Muchammed-Ali Machmudoff, Alexander Kasembek. Studium af de orientaliska språken befrämjas i fynnerhet derigenom, att unga män tid efter annan utskickas till de Asiatiska länderna. För

1285 Jakob Vilhelm Avellan (1806–1891), studied at the University of Kazan' in 1841–1844, teacher of Russian in Hämeenlinna, Finland. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14368>. (TS)

1286 See also Castrén 2019b: 1002–1003. (TS)

1287 *mera* || större

1288 *kathedrar för* || lärare uti

1289 There seems to be a confusion in Castrén's list of persons, in that Alexander Kasembek and Mirsa Abd-Ussatar Kasembek apparently refer to one and the same person, see note 1282.

- 1290 *en refa* || resor
 1291 *med* || fk[ola]
 1292 *ofs Finnar* || ofs
 1293 Julius von Klaproth (1783–1835), German orientalist, adjunct member of the Imperial Academy of Sciences, later worked in Paris and Berlin. He was the author of the influential monograph *Asia Polyglotta*, in which he proposes a taxonomy of Asian languages. Castrén frequently refers to his conclusions, though he also disputes many of them. Klaproth 1823; Tallqvist 1912. (TS – JJ)
 1294 *stammen* || famil[jen]

det närvarande äro twenne Magistrar ifrån detta universitet stadda på en¹²⁹⁰ refa uti Arabien och Persien, en tredje är på tio år utskickad till China för att lära sig de Mongoliska, [C]hinesiska och Mandschuriska språken. Du bör ej tro, att sådana omkostnader göras blott till befordrande af en vanlig tolk-lärdom. Kasanska universitetet räknar bland sina Orientalister män af Europeisk ryktbarhet, och jag är fullt öfvertygad, att här ännu i framtiden de allra viktigaste problemerna med¹²⁹¹ afseende å Orienten skola komma att lösas. Den förberörda missionen afser, såsom man redan finner af blotta föremålen för densamma, en ganska maktpåliggande fråga. Speciellt rör denna mission ofs¹²⁹² Finnar närmare än de våra skulle medgifva, om ock få hela den öfriga världen vore derom ense. Saken är nemligen den, att man på goda grunder antagit en förwandtskap emellan de Finska och Turk-Tatariska språken. I motsatts mot Klaproth¹²⁹³ och andra äldre få väl natur- såsom språkforskare hafva nyare författare och bland dem i synnerhet Erdmann i Kasan öfvt bevisa, att äfven Mongolerna till sitt ursprung äro Turkar, således en med Finnarne beslägtad stam. Till enahanda resultat ledes man ock medelst den Samojediska stammen¹²⁹⁴, som å ena sidan är beslägtad med den Finska, samt å den andra med Mongoliska folkfamiljen. Den Chinesiska missionen skall nu lägga oss, om vi kunna hysa någon förhoppning om audiens i det himmelska riket. Men [för]rån vi kunna tänka på att klättra öfver den stora muren till China, om vi annars någonfin kunna tänka derpå, få böra vi hafva noga utredt, i hvilket förhållande Finnskan står till Mongoliskan. Detta kan ske på flere skilda vägar, t.ex. att genom Samojediskan föka förmedla en släktskap emellan Finnskan och Mongoliskan, eller att anställa ett comparativt studium af de Mongoliska, Finska och Turk-Tatariska språken m.m. För en ännu mera omfattande kännedom af vårt förhållande till Orienten wore det äfven af vigt att med hvarandra sammanhålla de Finska, Tungusiska och Mandschuriska språken. Huru som helst dessa forskningar komma att utfalla, få måfse de i hvarje fall gå fram, ty de

ligga i tidens kraf, och historien kan ej längre umbära deras resultater. Derföre fe vi redan i Tyskland män af utmärkt duglighet egna sig åt dylika forfkningar. Såsom bekant är, har F. H. Müller¹²⁹⁵ utgifvit tvenne delar af en hiftorifkt-geographisk beskrifning öfver samtlige de till Finska ftammen hörande folkflag. I philologiskt hänseende eger man af Gabelentz¹²⁹⁶ förtjenstfulla Grammatikor öfver Mordvinfkan och Syrjänskan samt dessutom fmärre afhandlingar öfver andra språk, tillhörande samma ftam. Sißnämnda förf[attare] yttrar i företalet till sin Mordvinfka Grammatik, att han äfven är fysselfatt med en comparativ Grammatik öfver den Finskt-Tatariska språk-ftammen, hvilken han näst de Indo-Germaniska och Semitiska ftammarne med allt fkäl anfer för den vigtigaste. Att utländningen börjat fkänka vår folkstam sin uppmärksamhet samt bearbetar dess språk och historie, är godt och hugneligt, om¹²⁹⁷ det en gång måtte wara få, att wi icke ens på vår egen grund kunna gå ett fteg fram, om ej Tysken leder oss vid näsan. Bättre wore det likwäl för faken och vår egen ära, om våra egna män ville taga detta värf uppå sig. – Men om jag fortfar på detta vis, fruktar jag, att Du, såsom förmyndare¹²⁹⁸ vid Därwården, införskrifver mig till H[elsing]fors för Lappwikens¹²⁹⁹ räkning, få wida man för willomeningars utspridande ej mera lærer blifva bålbränd i Finland. Alltså önskar Dig allsköns falutem och tusen badgäster m.m. Stöt i trumpeten och låt werlden weta, att jag väntar bref till Tobolfk. Hellsa alla wänner, men besynnerligen Din goda Fru ifrån

Din tillgifne
M. A. Cn.

Kasan d. 11 Maj 1845.

P.S. Så när hade jag glömt fåga, att jag med Alcenius tillsändt Dig ett litet utdrag ur min Dagbok¹³⁰⁰. Deraf kan möjligen någon del tryckas i Suomi, få framt en ny årgång deraf är i antågande. För öfrigt är hela historien ej mycket wärd.

1295 Müller, F.H., 1837.

1296 Hans Georg Conon von der Gabelentz (1807–1874), a German linguist and high-ranking government official. His grammar of Mordvinian had been published in 1838 and that of Komi in 1841 – three years before Castrén's grammar. Internationally, he is most famous for his work on Manchu, which he started with his *Éléments de la grammaire mandchoue* (1833). Gabelentz 1838; 1841; Selle 1955: Nr. 241; Leskien 1878; Brockhaus Enzyklopädie 6: 709. (JJ – TS)

1297 om || då

1298 förmyndare vid || föreståndare för

1299 The Lappvik/Lapinlahti mental hospital, founded in Helsinki in 1841 and closed in 2008. Sommar 2016, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/09/27/lapinlahden-sairaala-hourujen-hoidostapsyyken-parantamiseen>. (TS)

1300 Castrén 2019b: 966–1004.

- 1301 Carl Alexander Alcenius,
who returned home from
Kazan'. See note 1186. (TS)
1302 *upprätthålla* || underhålla

101

Kazan', 29 April/11 May 1845,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 6:441–444

Lönnrot replied to this letter on 20 June. SLSA 1185.1; Elias Lönnrotin
kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/24>.

Broder Elias!

Enligt aftal har jag nu med Magister Alcenius¹³⁰¹ flkick-
at till Dig min Tscheremisfiska Grammatik, för att med
Din och Guds hjälp befordras till dagsljuset. Mitt opus-
culum är i hwarje hänseende ett brådmoget lappverk;
men detta kan numera ej hjälpas, ty i morgon fåger
jag kanske mitt fiſta farwäl åt Kasan och all Tshere-
misfiska. I den förmodan likwäl, att mina elementer
hellre böra vara tryckta, än otryckta, har jag redan
anmodat Rabbe att hos Amplis[imum] Consistorium
föka utwerka ett understöd för deras nedfvärtande. Jag
förmodar, att detta äfven fkall bewiljas; – annars tager
wäl Finfka Litt[eratur-]Sällfkapet den lilla plantan i
fin hulda omvårdnad. Oberoende af alla flika omsor-
ger kan Du, få fnart Din tid det medgifver, låta opuset
komma under presfen. Jag fkulle till och med wara en
fmula angelägen att få det färdigt få fort fom möjligt,
för att federmera kunna begagna boken wid mina Oſt-
jakiska ſtudier. Då nu, fåsom jag hoppas, universitetet
tager Grammatikan på fitt förlag, måfte jag bedja Dig,
så vidt möjligt är, föka upphjelpa Latiniteten deri, ty
det är ju en allom känd fak, att universitetet hos oss
endaſt exifterar för att upprätthålla¹³⁰² Latinets an-
seende i vårt kära fädernesland. Ware detta företrä-
deswis ſagdt om vår i allt så orthodoxa Theologiska
facultet, hvilken tillförene låtit min Syrjänfka Gram-
matica en biktſaderlig aga wederfaras och tillhållit mig
för det jag genom beſagde opus dragit fkam och nesa

öfver universitetet.¹³⁰³ – Sedan wore det icke heller öfverflödig, om Du under tryckningen wille jemföra orthographien i Grammatiken och Ordförteckningen. Der tilläfventyrs motsägelser yppa sig, bör den fednare tjena till rättesnöre. Märk äfven den rubbade nummer-följden samt de i vocabularium omkaftade orden, hvilka äro med ett obs. anmärkta. Hvad häsljudens beteckning anbelangar, lär man nödgas begagna samma tecken, såsom i den Syrj[änska] Grammat[i-can]. – Sedan arbetet är färdigtryckt, låter Du väl 20 exemplar afgå till Petersburgska Wetenskaps-Akademien. De emottagas portofritt på hvarje postcontoir i Finland. För öfrigt wore det en god sak, om du under fjelfva tryckningen kunde få någon del mig tillsänd. Min¹³⁰⁴ adress är under hela detta år staden Tobolsk. Då jag reser i kronans värf, vet man i Guvernements[-]staden¹³⁰⁵ alltid, hvar jag befinner mig och afstyr brefven till ort och ställe. För öfrigt lär jag också under loppet af denna sommar ej aflägsna mig mera, än vid pass 6–700 werst ifrån Tobolsk, d.ä. till Östjakerne i Samarowska och Narymska trakten. Förrän med vinterföret¹³⁰⁶ bär det ej af till de Samojeders landsändar. Med Wogulerne vill man ej gifva mig något att skaffa. Sjögrén har allt ännu i sinnet att i egen person besöka dem. Detta skulle jag önska af allt hjerta, ty jag har ändock för mycket på min nacke.

Plågad¹³⁰⁷ som jag är af tandverk, diarheer och all slags fkröplighet måste Du ursäkta, att jag nu ej kan bättre redogöra för min närvarande och framtida planer. Till Rabbe har jag afskickat en epistel, som innehåller allehanda fantasier; kanske meddelar han Dig något af dess innehåll. I den förmodan, att Du nu befinner Dig i Kuopio beder jag Dig anmäla min hjertliga hellsning till vännerna Snellman, Collan m. fl.

Din redelige
M. A. Castrén

Kasan d. ^{11 Maj/}_{29 April} 1845.

1303 See Castrén's letter to Fabian Collan, 18 Oct. 1844 (No. 89), in which Castrén mentions Prof. B.O. Lille in connection with this issue. (TS)

1304 *Min* || Detta k

1305 Guvernements-/staden

1306 vinter-/föret

1307 *Plågad* [...] *af* || *Plågad af*

1308 *få* || att

1309 There is a pencil note here; it is slightly unclear whether it is in Castrén's hand: glöm icke oss syndare!

1310 *wara* || få ~

1311 Otto von Böhtlingk (1815–1904) was a Russian-born German Orientalist and Indologist. After completing his studies he was attached to the Russian Imperial Academy of Sciences, where he was promoted to the status of academician in 1855. In 1868, however, he moved to Germany for the latter part of his life. Apart from his Indological output, which culminated in his massive Sanskrit dictionary (Böhtlingk – Roth 1855–1875), he joined Castrén as a Siberian grammarian with his detailed description of Yakut (Böhtlingk 1851). DBE 1: 780; Castrén 2019b: 974. (JJ – TS)

102

Kazan', 29 April/11 May 1845,
to Knut Felix von Willebrand

SLSA 380.1

B.B.!

Då jag ännu har några ögonblick lediga före min afresa från Kasan, vill jag begagna mig [af] tillfället att göra Dig en påhellsning. Detta blir då en fordran, som jag i finom tid kan hoppas få¹³⁰⁸ betald – och detta med ränta. Oss emellan kan jus tallionis för det närwarande ej komma i fråga, ty min verld är icke Din verld. Omgifwen af några förfelade sprättar, några grofwa burlackar, några förhårdade pedanter och lärda Vit3-spelare fugar jag på min egen mærg och är redan matt worden. Lægg hærtill, att jag i fjorton dagars tid warit plågad af den odrägligaste diarhe, och du skall ej förundra dig, att jag är en mäktig wattensiktig man, föga bättre än de der Englarna i gathörnen, hvilka med jemmerlig stämman ropa till jordens Gudar:¹³⁰⁹ не забуд[ь]те насъ грѣшныхъ. Detta är rätteligen på sådant språk, som äfwen jag bör begära en allmosa ifrån Ditt och andra rika männers bord, hellst menniskans rättigheter ändock ej äro större enligt vår Ryska philosophie, än att den fattige måste tigga om allt. Det gifwes likwäl en sak, som för det närwarande gör mig rik, neml[igen] den i Kasan wunna öfvertygelsen, att det verkliga gifwes ett sådant samband mellan Finnar, Turkar, Mongoler och hundrade andra ur dem utgångna folkflager, som jag ponerat. Derpå fatter jag mitt lif, min ära, min salighet, mitt allt. Således fruktar jag ej mera, att den sak, för hvilken jag lidit och lider mycken smälek, skall warda såsom en galenskap ansedd; – tvertom skall den med tiden blifwa en Europeisk sak, och hvad kan wetenskapsmannen mera önska, än att hans sträfswanden likfom en vattendroppe upptagas af wer[l]dshistoriens haf. Men den litterära menniskan är dock icke menniskan i dess helhet. Äfwen jag känner i mitt hjerta mången

lucka, fom ej ftår att fyllas ur en Tscheremissifk eller Samojedisk Grammatika. Jag hoppas, att Du och andra wänner tänka på desfa luckor. Det ges tyvärr få men- nifkor, fom i mig fe annat, än den förhårdade egoisten, och desfa få lägger jag på hjertat att ej låta mig andeli- gen borttwina på Sibiriens tundror. Detta är på allware menadt, och jag ber Dig, låt stundom ett godt ord kom- ma: "Его Высокоблагородію Доктору Александру Христьяновичу въ Тобольскѣ" tillhanda. Om jag ej missmin[n]er mig, hafwa de unga männerna Tengström och Kellgrén äfven lofwat komma ihog mig. Strunt på alla löften, men det kan ej wara¹³¹⁰, att personer, hvilka ligga mig så varmt om hjertat såsom desfe, fkulle med alldeles likgiltiga ögon betrakta min person, för att ej tala om mina stråfvanden, hvilka de i allo erkänna. Bed dem få fort fom möjligt resa ut och gör fjelf detfamma. Med all respect för vårt kära fädernesland blir man dock af dess atmosfer en fmula petrifierad. Dessutom har hos oss en uppgående litterator att kämpa med mycket ondt, fom gör hans unga lif bittert och belägger hans hjerta med en galla, fom federmerna är fvår att få borttvättad. Bättre är att först göra sig gällan[de] i annat land. För Kellgrén bör dessutom den upplysning ej vara likgiltig, att den man, hvilken mest intresferade mig i Petersburg, var San[s]critaren Bötlingk¹³¹¹, hvilken tillika är den ljufligaste qvinnas man. Äfven lärde jag i P[eters]burg att känna en annan ung Sanscrit-forskare, men hans namn har undfallit mig. Böt[lingk] ärnade inan kort ut- gifva en Grammatik, Chrestomathie och ett lexicon öfver Sanscr[it]-fpråket¹³¹². Han war till fina åsigter vida skild ifrån Bopp¹³¹³ och njöt ett stort anseende vid Akademien.

Öfwerbringaren af detta bref är Mag[ister] Alce- nius, hvilken fannolikt begär af Dig goda råd med afse- ende å sin ögon-fjukdom. Se nu på dem och låt mig sedan få veta, hvad man om honom har att wänta.

Min vän

M. A. Castrén

Kasan d. 29¹³¹⁴ Aprill 1845.

1312 Böhlingk 1845; Böhlingk – Roth 1855–1875.

1313 Franz Bopp (1791–1867), a German scholar of Indo-European languages. His monograph on the comparative analysis of the conjugation system of Sanskrit (Bopp 1816) marked the birth of comparative linguistics as an academic discipline. Later, Bopp published a multi-volume comparative grammar of several major Indo-European languages (Bopp 1833–1849). Böhlingk, whose first major work was a critical edition of the grammar of Pāṇini (Böhlingk 1839–1840), criticized Bopp for not considering the native Sanskrit grammarian tradition. This criticism, to which Castrén refers in his letter, was unjustified in view of the considerable generational difference and rather different agendas of the two scholars. At the time of Castrén's writing, Böhlingk was only 30 years old and still at the beginning of his career, while Bopp was already an internationally established authority. (JJ – TS)

1314 29 || 30

1315 Sic.

1316 For the latter, see АРАН ф. 2
оп. 1.1841: 36–37.

1317 Sic.

1318 Sic.

103

**Tobol'sk, 23 May/4 June 1845,
to the Imperial Academy of Sciences**

АРАН Шерен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 41–41б

Read at the department meeting on 13/25 June.

An die Kaiserl[iche] Academie der Wissenschaften.

Bei meiner Ankunft zum Tobolsk am 16. Maj¹³¹⁵ hatte ich die Ehre das Schreiben der Kaiserl[ichen] Academie der Wissenschaften zu empfangen nebst der Versendung des russischen Postbuches und der Empfehlungsschreiben vom Minister des Innern und vom Oberprocurator der heil[igen] Synode.¹³¹⁶ Indem ich hiermit meinen ergebensten Dank für den Empfang dieser während meiner Reise ganz unentbehrlichen Papiere abstatte, habe ich die Ehre anzumelden, das¹³¹⁷ von der Academie verlangte Doctors-diplom sey in Helsingfors zurückgeblieben, und dürfe während meiner Abwesenheit kaum wiedergefunden werden. Indessen habe ich meinem dortigen Commissionär den Auftrag gegeben, er möchte es auf suchen und, im Falle des Wiederfindens, an die Academie absenden.

Weil die praktische Anwendung¹³¹⁸ der deutschen Sprache mir nicht geläufig ist, habe ich in dem mitfolgenden Pakett ein in schwedischer Sprache abgefasstes Schreiben an den Herrn Staatsrath Sjögrén beigelegt, welches eine Relation von meiner am nächsten vorzunehmenden Reise enthält. Würde ich durch eine solche Relation irgend einer rechtmässigen Forderung der Academie Genüge geleistet haben, so darf ich hoffen, Hr Sjögrén werde die Güte haben ihren Inhalt der Academie mitzutheilen.

Tobolsk d. 23 Maj 1845.

A. Castrén.

Tobol'sk, 23 May/4 June 1845,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Publications (incomplete): Castrén 1855: 36 (in Swedish); 1856: 36 (in German).

1319 See Castrén 2019b: 700–704.

1320 The travelogues I–IV in Castrén 2019b: 717–729.

Högädle Herr Statsråd!

I ftället för ett afsänder jag nu till H^r Statsrådet hela fyra bref till påögnande. Det fjerde är egentligen till H^r Statsrådet, de tre öfriga till Asfesfor Rabbe i Helfingfors. I brefwet till H^r Statsrådet har jag korteligen och naturligtwis mera på måfå uppgifvit den förfta riktningen af min resa. Måhända fordrar Akademien att härom blifva underrättad, och för att ej lemna H^r Statsrådet, såsom min närmafte chef, uti fticket, har jag ansett mig wara fkyllidig att uppgöra någon flags rese-plan.¹³¹⁹ Det beror fedan på H^r Statsrådets närmare kännedom af förhållandena, att antingen meddela Akademien brefvets innehåll, eller icke. Emellertid anhåller jag ödmjukaft, att H^r Statsrådet med tiden äfwen afsänder det fjerde brefvet till Rabbe, emedan man åtminstone i Helfingfors gör anspråk på slika relationer.¹³²⁰ Till befridande af porto-afgiften beder jag H^r Statsrådet qvarhålla något af de Armfeldtska medlen. Beträffande desfa medel ångrar jag nu att ej hafva beftällt dem till Tobol'sk, ty min casfa är redan på fitt yttersta och blott en fkyndsam afresa ifrån Tobol'sk kan rädda mig ifrån en fullkomlig ruin. Ställd på knapp diet uti någon mindre by hoppas jag dock kunna hjälpa mig ett par månader framåt, och under denna tid lærer wäl H^r Statsrådets remiss kunna upphinna mig. Wid denna tid befinner jag mig fannolikt uti Samarow'ska afdelningen (Самаровское отдѣление) af Tobol'ska Guvernementet, dit alltfå peningarna borde adresferas.

Uti en akademisk skrifwelse, undertecknad af Fuss, är jag anmodad att affända mitt Doctors-diplom till Akademien. Meningen skall vara att derpå grunda en petition om min befördran till någon slags större heder och värdighet. Ehuru jag eger wisfa Finska fördomar emot detta slags upphöjelse, kan jag väl rimligtwis icke fätta mig emot Akademiens åtgärder i detta afseende, och har derföre anmodat Rabbe, att om möjligt uppsöka diplommet och afsända det till H^t Statsrådet.

Sinnad att ännu i denna dag anträda min refa till Demjansk hinner jag intet vidare tillägga, utan framhärda med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödm[jukaſte] tjenare
M. A. Caſtrén.

Tobolſk d. ^{23 Maj}/_{4 Junii} 1845.

Tobol'sk, 23 May/4 June 1845,
to Frans Johan Rabbe

1321 *en* || ~ liten
1322 Mscr: omkorfning

SKSA Lönnrotiana 25:333–336

Received on 26 June, replied to on 30 June, SLSA 1185.1.

Ärade Broder!

Ehuru jag war finnad att ifrån Tobol'sk ej skriva en rad till Finland, har dock en¹³²¹ omständighet inträffat, som förmår mig att afsända en liten breflapp till Dig. Saken är nemligen den, att Wetenskaps-Akademien i en officiell skrifvelse anhåller om mitt "verkliga" Doctors-diplom, i afsigt att derigenom befordra mig till samma heder och värdighet, som min ärade broder allaredan innehafver. Detta har redan tillförene i enskildt väg blifvit mig meddeladt, och jag har efter förmåga fökt afböja faken, men fått till svar: "ungdomen förstår ej sin fördel". Nu har jag ytterligare skrivit mina förklenliga tankar om faken till Sjögrén, och i mitt svar till Akademien anmält, att diplommet under min frånvaro torde vara svårt att finna i Helsingfors. Emellertid har jag lofvat lemna ett uppdrag om dess uppsökande och afsändande till Akademien, så framt det kan igenfinnas. Jag förmodar, att besagde fiden-ftycke ligger i en af de små lådorna under mitt glasfåp, men det beror naturligtvis på Dig att finna eller icke finna det. I hvarje fall bör Du vara god och episkt förtälja om fångsten för Sjögrén. Detta var nu den lilla historien.

Till Sjögrén har jag afsändt fyra små bref, anbelangande min resa ifrån Kasan till Tobol'sk samt mina planer för framtiden. Dessa fakes har jag bedt Sjögrén vidare befordra till Dig. De äro i haft sammanraspade, och kunna med undantag af kanske det fjerdje, ej tryckas utan mycken omkor[t]ning¹³²². Will någon Tidnings-redactör begagna något här af till

¹³²³ *fäga* || *hellsa*

¹³²⁴ Probably meaning Erik Alexander Ingman; see note 204.

fpalt-fyllnad, få må han åtaga sig omaket att rätta, hvad rättas bör.

Nu måste jag genaft ut på en stor korf-handel och sedan bär det af all werldenes väg utför Ob till Demjanfk, Samarova och hvart Gud för. Brefven till mig kunna hädanefter adresferas: Въ Самаровское отдѣление (Тобольской Губерніи). Uti ett af de fyra brefven till Sjögrén finnes allt, hvad jag för reften kunde hafva att *fäga*¹³²³. *Hellsa* Ingman¹³²⁴, Willebrand etc. ifrån mig och bed dem ej glömma wandraren i öknen.

Din vän
M. A. Castrén.

Tobolfk den ^{23 Maj/}_{4 Junii} 1845.

106

Samarovo, 24 June/6 July 1845,
to Frans Johan Rabbe

The manuscript of the letter has not been found. Received after return from Stockholm on 3 November together with the letters of 25 July/6 August and 10/22 September, replied to on 6 November, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 60–61 (in Swedish); 1856: 59–61 (in German); printed here according to the Castrén 1855 edition. It is possible that this letter belongs together with the *Pro memoria* below (No. 107).

Till Assessor Rabbe.

Samarowa d. 24 Juni (6 Juli) 1845.

– När solen bränner, myggen biter, hufvudet värker och skinnet svider, hvad kan menniskan i denna belägenhet bättre göra, än stiga i en båt, krypa under balaganen, slumra i ljuflig ro och låta strömmen föra sig, hvart Gud vill. Jag satt och arbetade nära 4 veckors tid i en eländig Ostjak-jurt vid Irtisch, der jag så när hade blifvit uppäten af mygg, loppor och vägglöss, samt dessutom ett annat lus-sällskap, som bestod af Tyska och Polska deporterade, n.b. supiga käringar. Dessa tärde så länge på mitt hull, att jag af luttet förgelse lät lyfta mitt hela bohag i en liten båt och, efter att hafva skakat ohyrn ifrån mig, for åstad. Sålunda är jag kommen till *Samarowa*, som är en stor Rysk by vid föreningen af Ob och Irtisch, 180 verst norr om min förra bostad, *Tsingalinsk* eller *Tsingala* benämnd. I Samarowa kunde man lefva länge och hafva goda dagar; men mig lyfter att göra en marknadstur. Hela verlden reser ju till marknad för att roa sig; – hvarföre skulle också icke jag förlusta mig. En lång tid är redan förliden, sedan jag varit på en Samojed-marknad. Mig lyfter att upplifva bleknade minnen och jag fortsätter

- 1325 The letter contained a message about Matthias Cast-rén's death in Kemi.

alltså efter tvenne genomvakade nätter min resa oafbrutet till *Siljarskoj*, hvarest just nu en stor Östjak- och Samojedmarknad skall begynnas. I Samarowa har jag endast vikit in, för att förse mig med bröd och besvara dina tvenne i denna öken oändligt välkomna bref. Det förra af d. 3 Maj erhöj jag jemte ett bref från W[illebran]d redan d. 20 Juni uti Tsingalinsk; det sednare med de svarta kanterna räcktes mig i handen af en postiljon just vid afresan från Tsingalinsk d. 4 Juli. Det är dateradt, om jag läser rätt, d. 10 Juni och har således ilat fram 4000 verst på mindre än 4 veckor. Ty se! sorgebud äro ilbud. Att en gubbe dör, det är i och för sig en småsak och en gladelig sak; men med detta dödsfall sammanhänga omständigheter, som hos mig stört den söta sömnen under balaganen.¹³²⁵

Mina planer för framtiden äro följande: Jag reser nu till *Siljarskoj*, 125 verst ifrån Samarowa, för att träffa Samojeder samt af dem erhålla de upplysningar, hvarpå min resa i höst och vinter skulle bero. Ifrån *Siljarskoj* viker jag åt sidan (– ifrån Ob –) till en liten by, der utom Östjaker äfven skola finnas Kasymiska Samojeder. Uti denna by är jag sinnad att dröja långt inpå Augusti och derefter styra kosan åt Surgutska sidan. Till sjelfva staden Surgut lär jag ej hinna förrän i September, derest de i *Siljarskoj* erhållna upplysningar ej komma att föranleda till ett annat beslut. – – Hellsa mina vänner ifrån din galne broder och Bjarmalands-fararen
M. A. C–n.

107

Samarovo, 24 June/6 July 1845,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnsrotiana 25:337–338

Castrén erroneously dated this *Pro memoria* “25 June/6 July”, so one or the other date is not correct. Irrespective of this, in view of the date, this piece most probably belongs together with the above letter (No. 106).

Pro memoria

1. Samojed-sagorna måste finnas i någon packlåda
2. Tidningar har Pastor Zandt i P[eters]burg lofvat tillfända mig, men ännu icke uppfyllt sitt löfte, ehuru jag redan genom Sirén erinrat honom derom. Skulle Du vilja hafva godheten att öfversända flika läckerheter, få borde Zandt erhålla derom underrättelse.
3. Låt remisfen af Suomi etc. åtföljas af en fvalt sidenhalsduk.
4. De 100 Ru[bel] till Fornskrift-Sällskapet¹³²⁶ komma ej att utfalla.
5. Har du af Sjögrén redan fått mina fyra bref ifrån Tobolsk?
6. Rese-anteckningar skola erhållas, få snart jag kommer till nästa Post-contoir, men de måste numera först gå till Sjögrén.

Emedan jag förmodar, att ett bref till Willebrand ej skulle träffa honom i H[elsing]fors, icke ens i Finland, få lemnar jag hans¹³²⁷ skrifvelse för denna gång obefvarad. Wore han bland Eder, få tacka honom hjerteligen för den innehållsrika episteln, och bed honom få fort, som möjligt, omaka sig med ett¹³²⁸ annat dylikt. Det är ju alltid godt att hafva utestående fordringar, och att¹³²⁹ jag betalar mina skullder, derföre borgar fäkert gubben på Kalliölinna. Men huruvida jag för det närvarande befinner mig i redig finnesfämning, är en sak, för hvilken jag icke ens fjelf kan gå i borgen. Hellsa emellertid mina få vänner ifrån

Din galne broder och Bjarmalands-fararen

Samarowa d. ^{6 Julii}/_{25 Junii} 1845.

MACn.

- ¹³²⁶ Svenska fornskriftsällskapet was founded in 1843 to publish Medieval and Early Modern Swedish texts and conduct research on them. Svenska fornskriftsällskapet, <http://www.svenska-fornskriftsallskapet.se/>. (TS)
- ¹³²⁷ hans [...] obefvarad || det för denna gång obefvaradt
- ¹³²⁸ ett annat || annat
- ¹³²⁹ att jag || jag

1330 Here, and later in this letter, Castrén is again referring to the Forest Nenets, whom he had now had a chance to meet for the first time. (JJ)

108 Skripunovo (*Toropkova*), 4/16 July 1845,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 27 August.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 89–90 (in Swedish); 1847c (1845): 153–165 (in German); 1856: 88–90 (in German); 1846h: 174–176 (in French).

Högädle Herr Statsråd!

Wäderdrifven till en liten ö wid mynningen af öfra Obs omätliga gap har jag redan i en weckas tid lefvat afsöndrad ifrån hela den öfriga menfkligheten och derföre ej kunnat beswara H^r Statsrådets ärade fkrifvelse af d. $\frac{16}{18}$ Maj, fom under fjelfva refan till min närwarande bostad ernådde mig. I Samarowa hade väl tillfälle dertill icke faknats, men jag lät detta gå mig ur händerna, och nödgas nu begagna den osäkra utvägen att låta en fiskare ifrån Tobolsk taga brefvet med sig. Emedan denne man räknar fkyldskap med min närwarande hyreswärd, fätter jag i denna omständighet mitt hopp om brevets möjliga framkomst.

Någon rese-relation hvarken vill eller kan jag nu aflemna, emedan min Mercurius genaft afseglar och jag äfven fjelf om en timme ärnar förfoga till en annan, nb Oštjakisk by, 15 verft ifrån den Ryska, der jag nu befinner mig. Emellertid fkall jag föka hålla en rese-relation färdig, för att wid första fäkra tillfälle afsändas. Troligen kan detta likwäl ej fke ännu inom en månad. Saken är nemligen den, att jag här wid öfra Obs-mynnet gjort en oförmodad upptäckt af åtfkilliga fmå Samojed-ftammar¹³³⁰, hvilka hafva en ifrån öfriga Samojeder mycket afvikande dialekt. Allt hitintills fysselfatt med Oštjakiskan har jag ännu icke hunnit ordentligt gripa mig an med Samojed-språket. Men få

mycket kan jag likwäl förutse, att på mindre än en månad ingen ting härutinnan kan uträttas, och det kan följakteligen dessförinnan ej blifva fråga om någon afresa härifrån.

Under refan ifrån Tobolfsk till Toropkowa, som är namnet på den by, der jag nu wissas, har jag endast uppehållit mig tre veckor i de Tsingalinska jurterna wid Irtisch och ej gjort några afvägar under refan. Härifrån är jag finnad att fortfatta resan till Surgut. Kondinfsk behöfwer jag nu icke besöka, ty der finnas för det närwarande inga Samojeder, och de härwarande äro dessutom hörande just till samma Kondinfska eller Kasimfska Samojeder, om hvilka jag redan under min förra resa hörde få mycket talas. Gudi ware lof, att man ändtligen fått dem i händerna på sig. Det war blott en tillfällighet, som ledde mig till deras upptäckt. De äro här få fåtaliga, få med Östjaker uppblandade och få litet bemärkta, att ingen talar om dem. Äfven i Samarowa, belägen blott 80–90 verft härifrån, wiste man blott, att här skulle finnas en Samojedisk arbetskarl. I affigt att träffa honom företog jag refan hit, som var en betydlig omväg i förhållande till Siljarfskoj, dit jag annars hade ärnat mig. I Toropkowa bestred man i förstone tillwaron af Samojeder, men jag war lycklig nog att wid min ankomst till byn se individer, dem jag med lätthet erkände för Samojeder. Då jag åberopade mig dem, erkände man ändteligen, att här skulle finnas nomadiserande Samojeder, få äfven arbetande, och slutligen upplystes, att äfven andra stammar skulle finnas i närheten. Jag skall väl hädanefter i mina rese-relationer göra redo för dem samt och fynnerligen. Sednaft skall detta ske efter min ankomst till Surgut, der jag torde kunna inträffa i slutet af Augusti eller början af September.

Med afseende af de 50 mig tillfallande exemplaren utaf den Lappska Afhandlingen wet jag ej bättre råd, än att H^t Statsrådet öfverlemnar dem i Pastor Siréns huldrika vård. Skulle H^t Statsrådet fjelf eller

- 1331 Karl Johan Löfström (1821–1869), at that point a teacher at the Swedish school in St Petersburg, later in different offices in Helsinki, among them as a translator of Russian in the Imperial Senate of Finland. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15709>. (TS)
- 1332 Каземъ-Бекъ 1835. The second edition of the grammar was published in 1846.

någon annan bland Akademiens medlemmar anfe det löna mödan att ega ett eller flere exemplar af besagde afhandling, få får hela historien gerna till H^r Statsrådets disposition. Det smärtar mig, att H^r Statsrådet sjelf nödgats handhafva correcturet af detta opus. Skulle det ej kunna gå an, att för framtiden engagera någon ung man till att öfverfatta och corrigera mina små opera? Jag känner i Petersburg en Finne, Magister Löfström¹³³¹, som för detta ändamål wore ganfka användbar. Han är fåsom lärare i den Svenska Scholan, bäst känd af Paltor Zandt.

I fall H^r Statsrådet ännu ej hunnit expediera de Armfeldtska medle[n], hvilket kanfke wore det bästa, få önskade jag att i Surgut få dem mig tillsända jemte ett exemplar af Kasembeks Turkiska Grammatik¹³³², som jag försummade att i Kasan anskaffa mig.

Mitt bröst har lidit af arbetet och den qvalmiga hettan; magen åter protesterar emot de Ryska rätterna. Genom täta fimningar har jag dock hållit mig i någon mon wid lif. Kanfke jag i Surgut får tid att hvila mig en smula efter mödorna och famla krafter för wintern.

Med fullkomligaste högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

Toropkowa d. $\frac{4}{16}$ Julii 1845. ödm[jukaſte] tjenare
M. A. Caſtrén.

109

Tschebakowa, 25 July/6 August 1845,
to Frans Johan Rabbe

1333 *fjäla-spis efter* || *fjäla-spis*,
som
1334 *jag* || *mina*

SKSA Lönnrotiana 25:339–346

Received after returning from Stockholm on 3 November, together with the letters of 24 June/6 July and 10/22 September, replied to on 6 November, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 90–92 (in Swedish); 1856: 90–92 (in German).

Heders Broder!

Ehuru roddarne redan äro beställda för att bringa mig till närmafte Ostjak- och Samojed-hål, kan jag dock ej underlåta att hjertinnerligen betacka Dig för fkrifvelfen af den 30. Junii, som jemte den angenäma remisfen af Suomi, Joukahainen och annan *fjäla-spis*¹³³³ efter uträkning i gårdag nådde mig uti byn *Tschebakowa* wid öfra Ob emellan *Samarowa* och *Surgut*. Skulle Du dock hafva erinrat Dig att bedja Din eller någon annan god wärdinna låta några wälftekta cotletter medfölja, få hade jag både i andelig och materiell motto varit för en tid väl bergad. I det hela taget befinner jag mig dock för det närwarande temmeligen väl i hvarje hänseende. Wisst krasslar mitt bröft underftundom, men det kan ej annorlunda vara under närwarande förhållanden. Ty först och främst har mitt arbete varit strängt på fednare tider, och för det andra har jag en tid bortåt lefvat på fju famns långa, gyttjiga holmar – de enda fläckar, som blifvit öfver watten-ytan under den gräsliga fyndaflod, som nu widt och bredt betäcker det Obska landet. Min hufvudsfysfelfättning under fommaren har varit Ostjakiskan samt på fednare tider Samojediskan, tusende små göromål oberäknade. Fast det stundom fvider i fkinnet, är jag dock för det närwarande temligen nöjd och tillfreds, ty jag¹³³⁴ fer, att åtfkilliga bland mina teorier

- 1335 *f*må [...] *Samojed-ftammar* ||
*f*må Samojed-ftammar
 1336 *således* || följakteligen
 1337 Castrén considered the For-
 est Nenets a key group that
 allowed him to link Finn-
 ish and Finno-Ugric to
 Samoyedic and, further, to
 the Turkic and Mongolic
 languages. Castrén 1846a.
 (JJ)
 1338 *f*pråkens || fpråk-familjernas
 1339 *uråldrigt* || gammalt

fkola få sig till valuta. – Bland annat har Finnarnes ut-
 gång ifrån Altaj blifvit för mig en ren och klar Mathe-
 matik – detta förmedelt några *f*må¹³³⁵ hitintills okända
 Samojed-ftammar, som jag oförmodadt stött på wid öfra
 Ob. Genom upptäckten af dem kan man nu nästan i oaf-
 bruten kedja följa den Samojediska folkfamiljen ifrån
 Archangelsk och Mese till trakten af Baikal. Om Samo-
 jedernes utgång ifrån Altaj kan således¹³³⁶ intet tvifvel
 ega rum. Men hvad angår detta Finlands affärer? frå-
 gar Du. På denna fråga ämnar jag innan kort lemna ett
 svar till P[eters]burgska Vetenskaps-Akademien, men i
 fqvaller-wäg vill jag redan på förhand låta Dig veta, att
 de nyupptäckta Samojedernes fpråk genom wisfa deri
 befintliga bokstafs-förvandlingar och andra egenhe-
 ter förmedlar en få nära släktenskap emellan Finnskan och
 Samojediskan, att fästnämnda fpråk, om det ockfå ej kan
 betraktas fåsom en gren af den Finska fpråk-ftammen,
 åtminstone kommer att gälla fåsom den med Finskan
 närmaft beslägtade ftam.¹³³⁷ Följakteligen måfte hvarde-
 ra folket ega en gemensam utgångspunkt. Att denna ej
 kan vara någon annan än Altaj, bewisas äfven af många
 andra fäc̄ta. Jag har under denna sommar äfven fett mig
 en fmula om i Tatariskan och derwid funnit, att Finskan
 och Tatariskan icke allenaft i grammatikaliskt hänseen-
 de äro med hvarandra nära beslägtade, utan äfven med
 afseende å ordförrådet erbjuda få viktiga öfverensstä-
 melfer att ett tvifvel på de begge fpråkens¹³³⁸ förwandt-
 skap icke är möjligt. Nu äro, fåsom hvar man wet, äfven
 Tatarerne ett uråldrigt¹³³⁹ Altaj-folk. Samma är fallet
 med Mongolerna, hvilka man på fednare tider börjat
 anse för en gren af den Turkiska ftammen, likaom de
 äfven till fpråket fkola vara med Turkar eller Tatarer
 befryndade. Följakteligen leder äfven denna väg till
 Altaj, såsom Finnarnes fordna hem. Härtill kommer
 ännu, att Östjakerne, som utgöra en verklig gren af den
 Finska folkftammen, utsträcka sig till närheten af samma
 bergsrygg. Slutligen bör ej heller det lemnas obemärkt,
 att många ortsnamn i de Altaiska trakterna äro af Finsk

upprinnelse. Då jag i¹³⁴⁰ följde af det anförda ej annat kan tro, än att vårt språk och vår uräldsta hiflorie på det närmaſte ſammanhänger med Turkarnes och Mongolernes, kanſke äfven med Tibetarnes och Çhineſarnes, will jag i framtiden, om Gud förlänar hellſa och krafter, wända min forſkning åt detta håll. Äfwen min kamrat har ärnat flå¹³⁴¹ fig på de Mongoliſkt-Tatarifka ſtudierna och tyçker med mig, att Kaſan wore den lämpligaſte ort för inhemtande af de nämnda ſpråken, likaſom der äfven i hiflorifkt hänſeende de bäſta källor ſkulle finnas att tillgå. Emedan det fåledes kunde hända, att Bergſtadi före mig lemnar Sibiriens jord, önfkade jag få weta, om icke antingen Mag[iſter] Alcenius – den Kaſaniten – eller Stud[iosus] Borg¹³⁴² (Oſtrob[otniensis]) ſkulle vara freſtade att komma till Sibirien. För oeekonomiens ſkull borde hitrefan werkſtällas i näſta vår, då man kunde råkas i trakten af Tomſk och derifrån ſtyra koſan till fydligare nejder. I nödfall wore jag ock belåten med en ung, glad och luſtig Student, endaft han wore något få när ferm i Tyſkan. Fri refa och fritt vivat äro de enda förmoner, fom kunna erbjudas. Härom mera framdeles. Att Bergſtadi tills vidare önfkar hålla ſina planer förd[ol]da¹³⁴³, faller af ſig ſjelft.

I mitt ſednaſte bref ifrån Samarowa glömde jag nämna:

1. Att Lönnrot gjort beſlag på de af mig ifrån Uni-verſitets Bibl[iothek] uttagna Lappska böcker.
2. Att i m[anu]ſcr[ipt] till min Tſcherem[iſſiska] ordförteckning efter ordet Tat[arica], der det förſta gången förekommer, bör bifogas en not af ungefär följande innehåll: Omnia e lingua Tatarica ſumta vocabula haç abbreviatione indecantur.
3. Att jag behöfver en allmanack för näſta år.
4. Att tidningar äro välkomna.
5. Att jag heter Александръ ej Матвѣй, hvilket bör noga observeras, emedan en ſkamlös poſtmäſtare icke¹³⁴⁴ öfverlemnar åt [m]ig de bref, fom äro addreſſerade till М[атвѣй].

1340 i || h<->

1341 flå fig || wända fig

1342 Carl Guſtaf Borg (1823–1895), later lecturer in Finnish at the Alexander University, teacher of Finnish in different ſchools, translator of Finnish in the Imperial Senate of Finland, Director of the State Treſury of Finland, Member of the Diet in 1863–1864, 1867 and 1872, Chancery Councillor. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16011>. (TS)

1343 The word diſappears in the fold of the paper.

1344 icke || under att ej <->

1345 Also here probably meaning E.A. Ingman. See above note 204. (TS)

Slutligen får jag anmärka, att jag afvaktar de nästa breffen ifrån Finland i staden Сургутъ Тобольской Губерніи, Березовскаго Округа. Om vännerna Ingman¹³⁴⁵ och Willebrand finnas i H[elsing]fors, få ruska på dem. Men för att breffen skola nå mig i Surgut, måste Gubbarna hafva qvicka tankar. Hellfa din Fru, alla vänner och bekanta ifrån den Sibirjaken

Din redelige
M. A. Castrén
såfom jag heter på Svensko.

Tschebakowa d. 6 Augusti (n. ft.) 1845.

P.S. Mina Tobolska bref har väl Sjögrén tillfänt Dig. Bergstadi håller juft på att renskrifva andra, som snart skola till Petersburg afgå och kan hända äfven pasfa för Suomi. Ifrån Surgut kommer ytterligare insändt i November.

Jag ärnade väl skrifva till Lönnrot, men emedan postkarlen redan väntat på mig i 2. timmar, ber jag Dig wara god och underrätta honom om den nödvändiga noten, samt vidare anmärka, att jag fått wisfa scrupler om den negativa verbal-formen *'sem*, *'sets wats* etc. Jag känner icke uppkomsten och ethymologiska betydelsen af d[en]na form, hvarföre det kanske wore bäst att uteluta eller blott fåsom en not att anföra faken. I Surgut kommer jag i flang med Tatarer och skall försöka att i Tatariskan finna en utredning af faken. Derifrån vill jag äfven skrifva till Lönnrot och underrätta honom om mitt yttersta beslut, som dessförinnan kanfke icke heller är af nöden. För öfrigt skulle jag anhålla, att man tryckte företalet allrafist, för att möjligen uppkommande nya dubier deri kunde inrymmas.

— I händelse Du i höst reser till Sverige, få åtager sig väl Ingman eller W[ille]brand att undertiden förse mig med själaspis.

110

Surgut, 20 August 1845,
to Lars Magnus Castrén

1346 Matthias Castrén. See note
173. (TS)

SLSA 1185.3

An excerpt from a letter to Lars Magnus Castrén, probably copied in 1870. The fragment can be dated on the basis of a corrected misdating of the copy to that year. The handwriting of the excerpt has not been identified. See also letter No. 166 below.

*Transumt af ett bref från M. A. Castrén i Surgut den 20
Augusti 1845. Till Lars Magnus Castrén i Kemi.*

Broder Lars!

Underrättelsen om vår vördade Farbrors¹³⁴⁶ hädanfärd har jag emottagit med ett blödande hjerta. Jag förjer ej deröfver att den gamle fick vandra till hvila, då han allaredan tröttnat under lifvets tunga börda, och ej hade någonting att på jorden uträtta; men jag förjer få mycket mera öfver min egen öfvergifvna belägenhet. Wid den gamles tillwaro hade jag fästade många minnen ifrån det förflutne, och många förhoppningar för framtiden. Då nu stödet för dessa minnen och förhoppningar plötsligen fallit undan, känner jag mig till mods ungefär likfom Adam i det härjade paradiset. Det fifta året har för mig varit ett olycks digert år, jag har derunder lärt känna att min helfa är bruten, att många ibland mina gamla goda wänner fvikit mig, och med alla afundens och illviljans wapen fökt befmutfa min karakter. — — — — — Jag beder dig att du låter brefvet till mig gå genom Pastor Sirén i Petersburg eller Afessor Rabbe, & Dr Lönnroth — Din tillgifne
M. A. Castrén

1347 Most probably one of the two shirts depicted in Cast-rén 2017b: 70–73.

111

Surgut, 12/24 August 1845,
to the Imperial Academy of Sciences/
Paul Heinrich von Fuss

АПАН Шерен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 43–44б

Read at the department meeting on 3/15 October 1845.

S[einer] Excellenz Hr. P. Fuss

Ew[er] Excellenz

Ganz in Uebereinstimmung mit dem Plane, welchen ich im Frühling zu Tobol'k entwarf und durch den H[er]rn Staatsrath Sjögrén der Akademie der Wissenschaften mittheilte, habe ich jetzt die Reise von Tobol'k nach Surgut zurückgelegt. Die hier beigelegten Annotationen enthalten eine Relation über den Fortgang der Reise bis nach Samarowa. Weil sie in der schwedischen Sprache abgefasst sind, ersuche ich um ergebensten, Ew. Excellenz möchte die Güte haben sie dem H^{<rn>} Sjögrén zu übergeben, um durchgesehen und beurtheilt zu werden, in wie fern sie es verdienen der Akademie mitgetheilt zu werden.

Bei dieser Gelegenheit übersende ich auch an die Akademie unter N° 18 ein Ostjakisches Kleidungsstück. Es ist dieses eine Weiber-chemise aus der Irtisch-Gegend, die in den Annotationen ist umständlich beschrieben worden. Ich habe für die Chemise 10 Rub[el] 10 Kop[ek] B[an]co Asf[ignationen] bezahlt.¹³⁴⁷ Keine andere Kleidungsstücke dürfte ich bei Irtisch aufkaufen, weil sie hier um einen so hohen Preis zu haben sind, dass nur ein vollständiger Weiber-Kostüm würde 200 Rubel gekostet haben. Dieweil alle diese Kleidungsstücke mit Ausnahme der Chemise aus gekauften Materialien bestehen, hielt ich dafür, sie seyen in den Academischen Sammlungen leicht entbehrlich.

1348 Sic.

1349 Sic.

So eben in Surgut angekommen, habe ich bis jetzt keinen bestimmten Plan für die Fortsetzung der Reise entwerfen können. Um mit zweien eigenthümlichen ostjakischen Dialecten einige Bekantschaft zu machen, bin ich genöthigt, einige Wochen an diesem Orte zu verweilen. Vor meiner Abreise werde ich nicht unterlassen, der Akademie von der künftigen Richtung der Reise Nachricht mitzutheilen.

Nebenbei nehme ich mir die Freiheit anzumerken, dass der Gouverneur zu Tobolsk die ebenso gewöhnlichen als nothwendigen Vorschriften an die niederen Beamte des Gouvernements, meine gesetzmässigen Forderungen zu erfüllen, nicht ausgefertigt habe. Durch diesen Umstand ist meine Reise ausserordentlich erschwert geworden, denn ohne besonderen¹³⁴⁸ Vorchrift von den nächsten Vorgesetzten, ist mit einem открытый листъ vom Minister auf keine Hülfsleistung von der sogenannten: волостныя правленія zu rechnen. Aus Furcht, dieselbe Vernachlässigung habe auch in den übrigen Gouvernements Statt gefunden, darf ich zur Beprüfung Ew. Excellenz anheimstellen, wenn nicht hier eine Mitwirkung von der Seite der Akademie nothwendig sey.

Mit ausgezeichnetster Hochachtung habe ich die Ehre zu feyn

Ew. Excellenz

gehorsamster Diener

A. Castrén

Surgut d. 12 Augufti¹³⁴⁹ 1845.

1350 See Castrén 2019b: 730–749.

112

Surgut, 12/24 August 1845,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 30 September.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 92–93 (in Swedish); 1847c (1845): 154–155 (in German); 1856: 92–94 (in German); 1846h: 176–178 (in French).

Högädle Herr Statsråd!

I någon af byarna emellan Siljarfkij och Surgut upphann jag af en Desjatnik, som jemte åtskilliga andra bref öfwerlemnade mig ett ifrån Herr Statsrådet. Detta fkedde för ungefär en wecka fedan. Då jag i dag äfwen af Pastor Sirén erhållit de i H^r Statsrådets fkrifwelle omförmäldta medlen, haſtar jag nu att underrätta H^r Statsrådet om fakernas närwarande goda ftällning. Wid famma tillfälle afsänder jag äfwen till H^r Statsrådet anteckningar om resan ifrån Tobolſk till Samarowa, med anhållan att H^r Statsrådet efter gjordt bruk af desamma, låter dem afgå till Asfesfor Rabbe i H[elsing]fors.¹³⁵⁰ Om resan ifrån Samarowa till Surgut har jag ännu ej hunnit fkrifwa någon ting, men hoppas dock före afresan härifrån kunna få något fmått till wäga.

Här i Surgut ärnar jag dröja ännu tre weckor framåt för att ſtudera ett par Oſtjak-dialecter, som wid denna trakt fammanſtöta. Hwart det fedan fcall bära, kan jag ännu ej förutsäga, emedan ſtaden för det närwarande är tom på innewånare, och ingen finnes, som kunde upplysa mig om en ginwäg till Jenisej. Jag har begärt upplysningar af Safädateln, men han fvarar mig blott: [”]мы дороу нѣ запираемъ.” Presten påſtår, att ingen tillförene reft denna wäg, men förmodar, att resan wore högst intrefant, om den kunde werktällas.

En Djakon, hvars far är Prest wid Wach-floden tror sig ändteligen weta, att denne en gång gjort resan till Tas, men huru och wid hvilken årstid, derpå har fonen ingen reda. Ingen bland härwarande innewånare har verkställt denna resa. Jag befinner mig fåledes härutinnan i ett fullkomligt mörker. Så snart detta hunnit fkingras, fkall jag ej underlåta att meddela H^r Statsrådet underrättelse om mina fattade beslut.

Med min hellsa har det på fednare tider varit klen – en följd af strängt arbete och ringa motion. Såfom H^r Statsrådet wet, har jag under denna fommar varit fysselfatt än med Ostjakiskan, än med Samojediskan. Af Ostjakiskan har jag redan funnit färskildta dialecter. En af dem omfattar hela Irtisch-landet och fortfattes sedan wid Öfra Ob ända till Salym-floden. Wid listnämnda flod förekommer en dialect-brytning, som förmedlar öfvergången till den munart, hvilken ifrån Salym eller rättare: *Pym* sträcker sig ända till Surgut och fåledes är gängse äfven wid floderna Balyk, stora och lilla Jugan, Agan och Tuurem Jugan med flere små floder, som falla i Ob. Just nu håller jag som ifrigast på med den dialect af Ostjakiskan, hvilken talas och förstås härifrån ända till Narymska gränsen, Wach-flodens nedra område inbegripet. Wid öfra Wach fkall en annan dialect vara gängse; likafå wid Tas o.f.v.¹³⁵¹ Märkwärdigt är, att man här på orten bestrider tillwaron af Tymfka och Narymska Samojeder.¹³⁵² Monne de redan hade hunnit blifwa Ostjaker? Att wid Wach¹³⁵³ och i nejden rundtomkring äfwen inga Samojeder finnas, uppgifwes fåsom fäkert och är äfven i och för sig fannolikt. Säkert torde¹³⁵⁴ åtminstone vara, att inom den Tobolfka delen af Wach-området Samojeder ej äro hemmastadda.

Emedan jag icke kan erinra mig, om min lista fullmakt till lyftande af Alexanders-understödet gällde hela återstoden eller blott det tredje tertialet, afsänder jag nu för fäkerhetens fkull en ny, hvilken jag enligt Armfelts yttrade önfkan tagit mig friheten

1351 See Castrén 2018b: 44.

1352 The “Samoyeds on the Tym and Narym” refers to the local groups of the Middle Selkup whom Castrén would study later this same year. (JJ)

1353 *Wach* || Tas

1354 *torde* [...] *wara* || är åtminstone

- 1355 Det Nordiske Oldskriftselskab, present-day Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab, founded by Danish scholars, including Rasmus Rask and Carl Christian Rafn (1795–1864) in 1825 in Copenhagen, is among the oldest learned societies in the Nordic countries, specializing in philological and antiquarian studies. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab: Selskabets historie, <https://www.oldskriftselskabet.dk/selskabets-historie.aspx>. (TS – JJ)
- 1356 Die Ehstländische Literärische Gesellschaft (later known in Estonian as Eestimaa Kirjanduse Ühing) was founded by the Baltic Germans in Tallinn in 1842 and it was closed by the Soviet authorities in 1940. Jürjo 2012; Talve 2004: 336. (TS)
- 1357 *tackfägelse* || *hellsning*

ftälla på H^r Statsrådet. Om medlens användande har jag i närliggande bref fkrifvit till Sirén. En sak bör jag likväl ännu omnämna. I sednare tider har jag blifvit oroad med kallelser till medlem af färskildta lärda fällfkap, fåsom Oldfkrift-Sällfkapet i Köpenhamn¹³⁵⁵, Fornfkrift-Sällfkapet i Stockholm, Eßtnifka Sällfkapet i Rewal¹³⁵⁶ att ej tala om de Finska småfällfkaperna. Utgifterna för slika inbjudningar falla sig något besvärliga för en arm fyndare, och jag har derföre warit finnad att negligera dem. Då emellertid mina affärer på fednare tider förbättrat sig, har jag ändock slutligen desiderat mig att honorera det Danfka Oldfkrift-Sällfkapet till en början med halfva afgiften. Måhända kunde denna affär ftällas till rätta medelst Akademien. Annars åtager sig väl Sirén godhetsfullt äfven detta bestyr, hellst de Armfeltfka medlen nu komma i hans disposition.

Plågad af oluft och fjukdom förmår jag ej nu fkrifva till Statsrådet von Köppen och betacka honom för remissen af det Sibirifka lagförslaget och Samojedernes uftaff. Jag anhåller derföre ödmjukaft, att H^r Statsrådet muntligen framför till honom min tackfägelse¹³⁵⁷, med tillägg, att jag i min nästa rese-berättelse fkall upptaga frågan om Ljamin Sor. Det fögnar mig att i detta ämne kunna bestyrka H^r v. Köppens uppgifter, hvartill jag eger några nya.

Jemte min hellfning till Fru Statsrådinnan har jag äran framhärda Herr Statsrådets
ödm[jukaft] tjenare
M. A. Castrén.

Surgut d. 12 $\frac{1}{2}$ ₂₄ Aug[usti] 1845

113

Surgut, 13/25 August 1845,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 6:539–542

Lönnrot replied to this letter on 30 October. SLA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/25>.

Publications (two excerpts within the text of the letter from Castrén to Lönnrot of 1/13 November 1845): Castrén 1855: 131–132 (in Swedish); 1856: 133–134 (in German).

Bäfte Broder!

Mångfaldig tack för Din mångfalldt välkomna fkrifwelfe och ännu mera för Ditt godhetsfulla löfte att taga wård om den Tscheremisfiska krymplingen. Jag hade med anledning af ett bref ifrån Rabbe befarat, att Du, såsom wiftande i Kajana, ej fkulle kunna draga försorg om correcturet. Ännu owiss, huru Du ärnar arrengera Dig för framtiden, anhåller jag att Du åtminstone måtte genomgå det fista correcturet, fom i nödfall kunde fkickas till Kajana. Nyligen har jag fkrifvit till Rabbe om en not, fom i Ordförteckningen bör widfogas abbreviationen Tat. till förklaring deröfver, att härmed förstås fådana¹³⁵⁸ ord, fom blifvit ifrån Tatarifkan lånade. Likaså fkref jag till Rabbe om wisfa bekymmer, fom hos mig uppkommit angående den negativa formen: *'sem*, etc. Sedermera har jag erinrat mig, att i Tatarifkan nomina ega en negativ ändelse: سر (ses), hvaraf fannolikt Tscheremisferne erhållit sin verbala negation, hvilket kanske kunde antydas, om det i contexten få pasfar sig, men endaft i allmänhet få, att formen är lånad ifrån Tatarifkan.¹³⁵⁹

Att jag wid öfra Ob flött på några hitintills okända Samojed-stammar, hvilka ega en dialect, fom på det ögonfkenligaste förmedlar släktfkapen emellan Finskan och Samojediskan, är en nyhet, fom fäkert intresferar Dig. Här om ärnar jag fnart fkrifva något fmått för att tryckas.¹³⁶⁰ Beträffande Ostjakifkan wore min mening, att få fnart fom möjligt få i flånd en knapphändig Grammatik

1358 *fådana* || ord

1359 Castrén's explanation is mistaken: he compares the Mari (Cheremis) preterite paradigm of the negative verb *š-e* 'did not' with the Tatar nominal caritive suffix *-sez* 'without'. Both elements have, however, separate histories within their language families. Nevertheless, the reference to the Tatar "origin" of the Mari forms was included in Castrén's Cheremis grammar (Castrén 1845b: 49). (JJ)

1360 Castrén 1846a.

- 1361 There is a *y* above the *ö* in
Castrén's mscr.
1362 There is a *y* above the *ö* in
Castrén's mscr.
1363 There is a *y* above the *ö* in
Castrén's mscr.
1364 *tåbet* || *taabet*
1365 *emedan han* || *der man*

famt en något så när utförlig Ordförteckning – utförlig, emedan Östjakiskan i lexikaliskt hänseende eger en förwånande öfverensstämmelse med Finskan. I grammatikaliskt hänseende är likheten de begge språken emellan icke få stark – en följd deraf, att Rysar, Tatarer och Samojeder gått Östjakerne på lifvet. Sålunda förekommer ingen enda bland casus exteriores och bland de öfriga endast de följande 6:

Nom[inativus]	_____	x	
Gen[itivus]	Ac[c]us[ativus]	– –	– Pluralis lyktas på <i>t</i> .
Dat[ivus]	_____	a	– Dualis förekommer
Locat[ivus]	_____	na	endaft hos prono-
Ablat[ivus]	_____	íwet	mina och verba
Instru[ct]ivus]	_____	at	
Carit[ivus]	_____	ta, da.	

Pronomina äro; *ma*, jag Dual. *min*, Plur. *möng*¹³⁶¹, *nöng*¹³⁶², du, D[ualis] *nin*, Pl. *nöng*¹³⁶³; *te<n>*, han, D. *tin*, Pl. *teg*, *tem*, *tämä*; *tom*, tuo; *choje*, kuka; *medä*, mikä etc. Numeralia: *it* 1, *kadn* 2, *chúdem* (cholem) 3, *nieda* (niel) 4, *wêt* 5, *chut* 6, *tåbet*¹³⁶⁴ 7, *nida*, 8, *arjang* 9, *jang* 10, etc.

Personal-fuffixa: Verbal-fuffixa äro defamma.

	1	2	3
Sing.	m	n	t
Dual.	men	den	den
Plur.	u	da	t.

Men då Du af fådant här ej blir mycket klokare, vill jag omsider nämna att jag för det närvarande befinner mig i Surgut – en заштатный wid öfra Ob. Här kommer jag att wiåtas allt in på September månad, men hvart det sedan åkall bära, är ännu oafgjordt. Förmodligen fortsätter jag med ens refan till *Narym*, fastän det äfven wore frestande att föka sig någon väg efter Waçh till Jenisej. Om Du, fåsom jag önfkar och hoppas[,] fnarligen ihogkommer mig med några rader, få beder jag Dig wara god och afsända brefvet till Pastor Sirén i P[eters]burg, emedan¹³⁶⁵ han af Sjögrén alltid får weta mina vägar.

Din tillgifne
M. A. Castrén.

Surgut den 25 Aug[uåti] 1845.

114

Surgut, 28 August/9 September 1845,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 13 October.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 94–95 (in Swedish); 1847c (1845): 155–156 (in German); 1856: 94–96 (in German); 1846h: 178–180 (in French).

1366 tid-/ödande

1367 närwarande [...] beskaffenhet || närwarande beskaffenhet

Högädle Herr Statsråd!

Helt nyligen fick jag tag uti en perfon ifrån Larjatska kyrkan wid Wach, hvilken ändteligen kunde lemna mig några, om äfwen mindre efterlängtade upplysningar med afseende å den påtänkte resan öfwer Tas till Jenisej. Mannen, som war kosak och magazinsförwaltare i Larjatskoj, ansåg ifrågawarande färd snart sagdt omöjlig, i thy att landet war öde och dess fåtaliga innewånare ledot brist på renar. Den wanliga utvägen att låta på förhand ifrån skilda jurter beställa sig ett behöfligt antal renar eller hundar, skulle icke heller kunna här begagnas, emedan förre och den egentligen våra delen af refan måste tillryggeläggas inom Jeniseiska Guvernementet, dit naturligtvis härwarande Embetsmännens makt icke sträcker sig. Att åter med samma renar föka bana sig vägen fram ifrån Wach ända till Jenisej, wore både tidödande¹³⁶⁶ och hellso-förstörande, om det annars kunde lyckas att få hyra ett erforderligt antal renar. Det naturligaste wore i hvarje hänseende att ifrån Jeniseiska sidan föka bryta sig en väg till Tas och Wach, emedan man der kunde erhålla nödig handräckning och alla erforderliga upplysningar af Ostjaker och Samojeder, hvilka ifrån alla världens änder förfamla sig wid den Turuchanskas vinter-marknaden. Skulle man ifrån denna sida en gång komma till Tobolska gränsen, få wore spelet wunnet, emedan den Larjatska kyrkan icke är fjerran derifrån. Äfwen i det hänseende skulle refan, fålunda arrangerad, blifva förmånligare, att man efter erhållna upplysningar på Jeniseiska sidan, på förhand wiste, hvilka orter och folkstammar wäsendtligen borde uppsökas. Så wäl klokheden, som min hellsas närwarande¹³⁶⁷ klens beskaffenhet, tyckes fåledes fordra, att man icke förhastar sig med den

1368 Wach || Tas
1369 åt || till

Tasska refan. Det enda wore att i förbifarten refa till Lar-jatfkoj och "känna fig för", fåsom det heter; men äfven detta har med fig flera olägenheter. 1. Finnes för det närwarande wid den Wachfka kyrkan utom Presten och ett par Ryska Colonifter inga menfkliga inwånare. 2. Wore man nödfakad att ifrån Wach¹³⁶⁸ återwända, få blefve det näftan omöjligt att sedan på en annan wäg hinna till den Turuchanfka marknaden, fom lærer inträffa i December. Härtill kommer 3°), att inom Tobolfka delen af Wachs område endast finnas Ostjaker, och äfven desfa äro till språket föga skilda ifrån de Obfka. En refa till Wach är således alldeles ändamålslös, om den ej kan förtfättas till Tas och Jenisei, hvilket nu är in ftatu quo. I hvarje fall är det ej före winterns ankomst att tänka på någon resa åt¹³⁶⁹ detta håll, emedan det icke lönar mödan att uppehålla fig hela hösten wid Wach och der afbida winterns ankomst. Denna tid är onekligen bättre använd, om jag nu styr kosan till Narym, ty på denna wäg borde jag väl träffa Samojeder. Ifrån Narym kan jag efter omständigheterna med winterföret antingen återwända till Wach, eller längsmed Ket styra kosan directe till Jenisej. På den Narymfka refan är äfwen det wunnet, att jag då hinner inhemta Hr Statsrådets tanke i faken, samt slutligen äfven erhålla peningar ifrån Akademien, om hvilkas afsändande jag med denna dagens post fkall fkrifwa till Fuss.

Min hellsa har under wiftelsen i Surgut warit få eländig, att jag funnit mig nödfakad gripa till hafver-foppa. Jag plågas alltfedan den Kasanfka tiden af fkoftals påkommande diarheer, hvilka plåga fortfara i flera veckor. Jag förmodar fådant härröra endast af hämorhoider, men finner här ingen bot emot det onda. Min sjuklighet har väl ej hindrat mig att fköta mina philologiska studier, men några rese-anteckningar har jag nu icke orkat med. De med lista post affärdade här väl Hr Statsrådet redan i sina händer. Ifrån Narym fkall jag väl fkicka förtfättning. Med fullkomlig högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets
ödm[juka]ste tjenare
M. A. Castrén.

Surgut d. 28 Aug[usti]/9 Sept[ember] 1845.

115 Surgut, 28 August/9 September 1845,
to the Imperial Academy of Sciences/
Paul Heinrich von Fuss

АРАИ Шерен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 42-42б

Seiner Excellenz H[er]r P. Fuss

Ew[er] Excellenz

Weil ich jetzt die Absicht habe von Surgut nach Narym zu fahren, so ersuche ich am ergebensten, die zweite Hälfte meines diesjährigen Gehalt möchte nach diesen¹³⁷⁰ Ort versandt worden. Zugleich bitte ich, es möchte dem dortigen Postamte befohlen werden, das[s] Brief bis zu meiner Ankunft zurückzuhalten, denn es ist mir unmöglich im Voraus zu bestimmen, wann ich dort ankommen könnte. Mit der letzten Poste hatte ich die Ehre an die Academie einige Reise-annotationen nebst einem Ostjakischen Weiberhemde zu übersenden. Von Narym wird die Fortsetzung der Annotationen folgen.

Mit ausgezeichnete Hochachtung habe ich die Ehre zu seyn

Ew. Excellenz

gehorfamster Diener
A. Castrén

Surgut d. 28 August 1845

Surgut, 10/22 September 1845,
to Johan Robert Tengström

KK Coll. 99.4

A reply to Tengström's letter of 12 July 1845, replied to by Tengström on 6 December, SL5A 1185.1.

Hjertans-wän och Broder!

Då allt redan war inpackadt för resan och mina så att säga: embets-bref äfven blifvit affärdade till posten, rann mig i hågen Din wänkskapsfulla epistel, som genom ditt rika och glada innehåll fänknt mig och min reskamrat en förnöjelse, owanlig på de stigar, dem wi beträda. Hoppet att genom en "flink expedition", fåsom Rabbe brukar uttrycka sig, kunna förtjena något mera af famma slag, har nu fatt mig i farten att skriva ett svar – icke i famma casus med frågan, men dock ett svar – några rader pro forma. Redan på förhand skall jag upplysa Dig, att här icke förekommer ett ord om Finsk nationalitet eller edra ställningar och förhållanden för resten. Jag ärnar blott tala om min värda person och på sin höjd uppduka någon galimathias ur min näraste omgifning. Det roar Dig fäkert att weta, hwar famma min värda person för det närwarande existerar? I Sibirien – det förstås – men Sibirien är ju stort, heter det i Finland. Nå wäl! Jag fitter fedan sex veckor i Bardaks borg, icke fåsom fånge, utan fåsom en mäktig stor herre och höfding. Hwarje Söndag emottager jag uppvaktningar af stadens Embetsmannapersonal och alla wälönfningar för den Kejserliga familjen wid inträffade extra-högtider nedläggas i ödmjukhet framför mina fötter. Sådan en kaxe är jag i Surgut, men hvad är då Surgut för en stad? frågar Du med finurlig dragning på munnen. Om du behagar se i den Ryska Kalendern, få upplyses deri, att Surgut är en заштатный городъ d.ä i fri översättning: en stad utom staden, utom menskligheten. Härtill will jag ännu bifoga några korta, statistiska upplysningar:

1. Staden Surgut eger 500 (?) innewånare och wid pass 200 hus, hvilka fkiljas från hvarandra genom tre flags fönster: 1) fönster med hela glas-rutor, fom tillhöra honoratiores – den wälborna adeln och det högärewördiga Prästerskapet, 2) fönster med lappade glasrutor, tillhörande kosaker 3) lärft-fönster, fom egas af bönder.
2. Staden Surgut eger en wacker fårahjord.
3. Staden Surgut eger en Sasädatel (en Länsma[n]), en Skattmästare, fom tillika är faltförsäljare, urmakare och fåraherde, en läkare och en Kosak-höfding.
4. Staden Surgut eger ingen klocka, men en folwifare, fom pekar på 12, när klockan är 1/2 10.
5. Staden Surgut eger en kyrka med två torn och två präster – en för hvardera tornet.
6. Staden Surgut eger ett monument, uppreßt öfver tre kosaker, fom dogo på fin fotefäng.
7. Staden Surgut eger ingen gata.
8. Staden Surgut är, såsom en wälbeställd borg, ifrån alla fyra fidor befästad med wallar, höga fom hus, och bestående af idel ”dynt och dynga”, att tala med fal[ige] Prof[essor] Awellan¹³⁷¹.

Intet vidare anmärkningsvärdt wet jag om den staden. Wille du åter weta, huru Guds gröna jord i denna vrå af werlden¹³⁷², få fvarar jag med Tölpels ord i Shakesp[eare]: ”Bin kein grosser Nebukadnetcar und im Grase nicht sonderlich bewandert.”¹³⁷³ Om mina wänner Östjakerna wore mycket att säga både på fkämt och allvar, men jag kan ej fkämta öfver det arma, fattiga betryckta folket, och att fkrifva något på fullt¹³⁷⁴ allwar, dertill är jag i närwarande ögonblick för mycket uttröttad. Dessutom har jag både fkickat och fcall äfven framdeles fkicka anteckningar till Akademien, hvilka wäl efterhand lära komma till H[elsing]fors. De äro just ingen ting att bjuda på, ty tankarna blifva här lika torra, fom Barabinszer-steppen, hvars luft jag hela fommaren andats. Dessutom eger jag tufende finom tusende philologiska och hydrographifka uppdrag, fom i den lärda Akademiens tjenst hufvudsakligen måfte leda min penna. Jag wäcket

- 1371 Johan Henrik Awellan (1773–1832), Professor of History at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=10546>. (TS)
- 1372 Probably by a lapsus, this clause lacks a predicate.
- 1373 The Fool says in William Shakespeare's *All's Well That Ends Well*, 4th act, 5th scene, 'I am no great Nebuchadnezzar, sir. I have not much skill in grass.' Castrén may have read the German translation by Theodor Oelckers published in 1839, where it is worded, 'Bin kein größer Nebuchadnezzar, Herr, und im Grase nicht sonderlich bewandert'. Shakespeare, *All's Well That Ends Well*: 175, <https://shakespeare.folger.edu/shakespeares-works/all-well-that-ends-well/act-4-scene-5/>; Shakespeare 1839: 309. (TS)

1374 *fullt* || <es>

- 1375 The first *Fosterländskt album* ('Patriotic Album'), published in 1845, contains, among others, a long, anonymously published article about the *Kalevala* written by Robert Tengström. *Fosterländskt album* I; [Tengström, J.R.] 1845; Klinge 1978: 112. (TS)
- 1376 In *Joukahainen* II there is Rudolf Israel Holsti's (see note 783) article about Shakespeare's Hamlet and translated excerpts from it. Holsti 1845.
- 1377 In the older edition of the *Kalevala*, the bride made by Ilmarinen of gold and silver is described in the 20th rune. *Kalevala* XX: 101–172, published in Castrén 2019a: 268–272.
- 1378 J.R. Tengström's parents were the professor of philosophy Johan Jakob Tengström and his first wife Sofia Magdalena af Tengström (1803–1832), but Castrén means his stepmother Carolina Tengström, ex Bergbom, b. Tengström (1803–1885), Professor J.J. Tengström's second wife from 1835 and widow of Professor Fredrik Bergbom (1785–1830). Eiranen 2019: 53; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15660>. (TS)

till desfa betraktelfer, då jag fer, huru folket fkrifwer i Finland – just som de alla wore pin kära. Derom wittnar i fynnerhet stycket om Kalewala i Fosterl[ändskt] Alb[um]¹³⁷⁵, och brefvet om Hamlet i Joukahainen.¹³⁷⁶ Apropos! ställ nu få till, att Snellman gifter sig ju förr dess bättre, item Cygnæus, item Willebrand. Jag fkall bjuda till att fjelf fe mig om nb. bland de Kirgisifka. Annars har jag ock i perspectiv en brud – icke af kött och blod, icke guld och filfver, men kallare än till och med den, som delade läger med gamle Wäinämöinen.¹³⁷⁷ Nu krassligare än någonfin väntar jag med bekymmer, hvad den Turuchansk vintern månede medföra. Min nu förestående refa är icke heller någon lekfak – 7–800 verst genom en nästan obobodd nejd i oktober månad. Mitt mål är staden Narym – äfven заштатный городъ i Tomfska Guvernementet. För att bref fkola hinna mig der, böra de ofördröjligen expedieras. Min address är: Его Высокоблагородію Александру Христьяновичу Господину Кастрену въ городъ Нарымъ (Томской Губерніи). Finnes Rabbe i H[elsing]fors, få hellsa honom. Hwarom icke, få öfwerlägg med W[ille]brand, huru jag månede få forts[ättning] af Morgonbl[adet] till Narym. Anmäl min wördnad hos Dina Föräldrar¹³⁷⁸ och framför min hellsning till wänner och bekanta.

Din tillgifne
MACastrén

Surgut d. 10¹/₂₂ Septemb[er] 1845.

P.S. Bergstadi hellsar. Hwarcken han eller jag eger Östjak-fångar. Wi hafva lefvat i andra fferer, fysfelfatta: han mera med det lexikala, jag med det grammatikaliska. Inan kort lærer man få höra om en Östjakisk Grammatik.

P.S. Wid närmare besinnande har jag beslutit att fkrifva en liten lapp till Rabbe, hvilken jag ber Dig wara god och fkicka till Sverige, få framt Du hoppas, att brefvet kan träffa honom der.

117

**Surgut, 10/22 September 1845,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:347–350

Sent without envelope, the address written on the last page:

Herr Asfesforen Dr Frans Jo-
han Rabbe

A blue sticker like a seal with a crowned letter C on the last page (cf. No. 203).

Received after returning from Stockholm on 3 November, together with the letters of 25 July/6 August and 10/22 September, replied to on 6 November, SLISA 1185.1.

Publication (incomplete): Castrén 1855: 95–96 with an incorrect date, 12/24 September. See also the letter to Tengström above.

Heders Furste!

“Det war en gång en Herre, som började bygga sig hus på ett berg. Menniskorna undrade, hvarföre han wille bygga sitt hus der och icke annorstädes. Huset, som Herren byggde, låg också mycket underligt ut, och människorna sade: ”mannen är galen.” Men när huset war färdigt, blef det ett troll-flott och herren blef en troll-konong.”¹³⁷⁹ Ty hvilken annan än en trollkarl skulle väl kunna ifrån Finland fortgå till Surgut (risum teneatis amici!) ännu knappt torkade tidningsblad, tidskrifter, poetiska kalendrar och till råga på allt: det argaste kontraband. Att Du är worden en få mäktig man, deröfwer gläder sig ingen mera än jag, ty derigenom eger äfwen jag det hopp att åtminstone en dag i månaden kunna tänka och känna såsom andra människor. Jag vill numera ingen ting hafva med de Zandtiska Tidningarna att gå. Till Dig fatter jag all min lit, Du store Troll-konung! På Saima subscribera wi för nästa år; Morgonbladet skola wi skrifa oss till och Topelius¹³⁸⁰ lär icke heller afspisa oss med toma

1379 Referring to Rabbe's Kalliolinna villa in Helsinki. (TS)

1380 Zacharias/Zachris Topelius (Jr., 1818–1898) was a historian, journalist (editor of *Helsingfors Tidningar*), writer, and poet, author of famous historical novels, plays, and stories, later Professor of General History and rector of the Alexander University, one of the most influential personalities associated with the Fennomania from the 1840s on. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15088>; Klinge 1997/2018, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2854>. (TS)

- 1381 *Helsingfors Tidningar*, edited by Topelius in 1841–1860. Klinge 1997/2018, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2854>. (TS)
- 1382 *är* || wore
- 1383 *höra efter* || höra
- 1384 *och* || famt
- 1385 Leem 1760–1781, Lindahl – Öhrling 1780.
- 1386 There is a hole in the paper.
- 1387 Svenska fornskriftsällskapet, founded in 1843, is the Swedish counterpart of the slightly older Danish Oldskriftselskab (see note 1354). (JJ)
- 1388 The bookseller C.A. Bagge, MA, in Stockholm. See, e.g. Lundin 1895: 139. (TS)
- 1389 Carl David Arfwedson (1806–1881), merchant, owner of the company Tottie & Arfwedson, consul of the U.S.A. in Stockholm in 1838–1855, also known as a writer. Utterström 1942b; Wikipedia, https://sv.wikipedia.org/wiki/Carl_David_Arfwedson. (TS)
- 1390 Abbreviated with *ß*.
- 1391 The *riksdaler banco*, divided into 48 *skillings*, was in use in Sweden from 1777 until 1858; from 1834 one *riksdaler specie* was equivalent to 2½ *riksdaler banco*. The *riksdaler banco* was used, e.g., to announce book prices both in Sweden and Finland. One Rdr Bco was equivalent to 0.45 silver ruble or 1.58 rubles banco in 1845. Rasmusson 1952a; 1952b; Wikipedia: Riksdaler, <https://sv.wikipedia.org/wiki/Riksdaler>; Bank of Finland

händer, om wi lofva att fylla ett par numror äfven i hans Tidning¹³⁸¹. Detta gäller om nästa år. För det innewarande nöjer jag mig med den öfverensstämmelse, Du kunnat fatta med wännen Zandt. Kommen nu inom affairernas gebiet will jag såsom fvar på gjorda frågor omnämna: 1°) att de 20 exx. af mina uppsattser i Suomi kunna häftas – hwardera färfkildt – men utan omslag och fedan ligga till min hemkomst, hvilket de i det hela taget äfven kunna göra ohäftade, 2do) att jag af den Tscherem[issiska] Grammat[iken] här behöfver tvenne exx, och att 15–20 böra till Petersburgska Akademien afsändas, hvarom jag redan fkrifvit till Lönnrot. Till universitetet bör naturligtwis ett hederligt antal lemnas; – allt det öfriga beror på Ditt godtfinnande. – Skulle ifrån Sirén i P[eters]burg några fkrifter blifwa afskickade till H[elsing]fors, få är Du wäl god och tager wara på dem. Det enda fom i affärs wäg ännu wore att tillägga, är¹³⁸² en ödmjuk supplik om en allmanak för näfta år. Dock nej! Ännu ett par omständigheter. Om Du tilläfventyrs erhåller denna lapp inom Sveriges landamären, få glöm ej att höra¹³⁸³ efter 1°) Leems och 2) Lindahls och¹³⁸⁴ Öhrlings Lappska Lexica, dem jag gerna ville ega.¹³⁸⁵ Den andra omständigh[eten]¹³⁸⁶ är, att jag efter genomläsningen af Stadga[rne] för Svenska Fornskrift-Sällskapet¹³⁸⁷ och i anledning af dess löfte att honorera fina medlemmar med ett exemplar af hvarje dess utkommande arbete (§ 4) beslutit antaga kallelsen och få länge betala Ledamots-afgiften, fom Skrifterna blifwa mig tillfända. Förutfatt att Du wistas i Stockholm, kunde Du lätteligen uträtta denna affär, hvartill endast hörer att åt Bokhandlar Bagge¹³⁸⁸ eller General-Consul Arfwedson¹³⁸⁹ betala 3 R[iks]d[aler] 16 [skilling]¹³⁹⁰ Sv[enskt] B[an]co¹³⁹¹. – Emedan jag i ögonblicket afreser till Narym (въ Г. Нарымъ Томской Губернии) – 700 verst härifrån – hinner jag ej tillägga widare, än att min hellsa warit knagglig och att jag är i full fart att fkrifva en Ostjakisk Grammatik. Huru jag kommer att arrendera min resa ifrån

Narym framåt, är ännu oafgjordt; men att mitt första mål derefter blir Turuchanfk, derom är jag nästan ense med mig, derest contra-ordres¹³⁹² ej komma ifrån P[eters]burg. Du¹³⁹³ har att wänta ett af mig längesedan afskickadt antecknings-häfte, hvaraf fomt borde duga för Suomi. Ett annat är färdigt att afgå ifrån Narym, hvaraf bestämdt större delen är i Suomitisk anda.¹³⁹⁴ Jag ber Dig wara god och framföra min hellsning till Din Fru med mycken tackfämhets för omaket med dukarna. Att de räcka min lifstid, det fer jag, och man bör hoppas, att tacksamheten icke skall wara förgängligare än en duk. Ware detta fagdt få wäl åt¹³⁹⁵ Hr som Fru Rabbe.

Surgut d. $\frac{10}{22}$ Septemb[er] [1845]

Din wän
M. A. Castrén.

Museum, Money value converter, [\(TS\)](http://apps.rahamuseo.fi/rahanarvolaskin#ENG)

1392 contra-/ordres

1393 *Du* [...] *wänta* || Derifrån har Du att wänta

1394 Castrén 2019b: 730–807, but if Castrén sent his relations of the Samoyedic songs (p. 791–799) simultaneously with this letter, it is not clear what he means by the two tales mentioned above in connection with his letter to Rabbe of 11/23 March 1845.

1395 *åt* || till

1396 The Latin translation of Castrén's Khanty (Ostyak) grammar was never completed, partly because Bergstadi was not actively working on it, but also because Latin was becoming obsolete as the default language of science. The grammar therefore appeared in German in 1849 (Castrén 1849d; 2018b), becoming the first volume in Castrén's series *Nordische Reisen und Forschungen*, and the only volume in the series that was published during his lifetime. The second edition (Castrén 1858b) was published as Vol. VI of the series but without any volume number on the title page. (JJ)

118

Narym, 1/13 November 1845,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 6:613–616

Lönnrot replied to this letter on 12 January 1846. SLISA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/27>.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 131–132 (in Swedish); 1856: 132–134 (in German). The editor of Castrén 1855 incorporated into it parts of Castrén's letter to Lönnrot of 13/25 August 1845 (see above) without noting this, and the same combination is also included in Castrén 1856b.

Bäfte Broder!

Din kärkomna flrifwelfe af den 4. September erhöU jag wäl redan för något mera än en månad tillbaka, men det ihärdiga menföret har afbrutit all communication här i ödemarken, och Ditt bref har af fådan anledning fått ligga obeswaradt. Emellertid får jag nu omsider tacka Dig för omaket med min Tscheremisfiska Grammatik, hvilket törhända warit större, än hela arbetet är wärdt. Jag fruktar nästan, att hela Din Kuopio-resa warit här af föranledd. Det war nu åtminstone wäl, att Collan åtog sig correcturet och Du i frid kunde återwända till Kajana. Mätte nu blott Collan ej staka sig wid det knaggliga manuscriptet. Saken är bekymmerfam, men mest af allt bekymrar mig den omständigheten, att mscr. möjligen gått förloradt under tryckningen, och i detta fall kan jag icke ens fjelf afhjelpa felen.

Mitt nästa opusculum blir en Östjakisk Grammatik, tilltagen ungefär i samma skala, såsom den Syrjänska. Den är redan färdig skrifven på svenska, men skall ännu af Bergstadi öfversättas på Latin.¹³⁹⁶ Meningen wore att i sinom tid præsentera arbetet för Petersburg[uriska] Wetenskaps-Akademien och låta den betala trycknings-kostnaderna. Hellre skulle jag wisserligen wända mig till vårt eget Universitet, men om arbetet blefve tryckt i Finland, skulle man råka i en ytterlig förlägenhet på stilar, få wida Östjakiskan är ett owanligen

ljudrikt språk. Till antalet af egendomliga ljud höra aspirata: *đ* och *t*, hvilka i det närmaste uttalas fåsom *dl* och *tl*, samt understundom öfvergå till ett rent *l*.¹³⁹⁷ Detta synes vara ett äfven för Finskan intresfant factum.

Annars är jag för det närvarande fysfelfatt med en högst egendommig dialect af Samojediskan, hvilken hitintills utan all<-> skäl blifvit hållen för en Östjakisk munart. Nämnda dialect begynner wid Tobolfska gränsen i norr och förlöper längsmed Ob och dess bifloder genom hela Narymska kretsen ända bortom Tomska.¹³⁹⁸ Emot min wilja nödgas jag här wid Narym afbryta mina undersökningar¹³⁹⁹ öfver denna dialect och fortsätta resan utan uppehåll till Jenisej, som utgör det egentliga fältet för min framtida verksamhet. Så widt jag kan förutse, åtgår för mig hela nästa år wid nedra loppet af nämnda flod emellan städerna Jenifeisk och Turuchansk. Alla mina bref kunna under denna tid adresseras till: Г. Енисейскъ (Красноярской Губернии). Mitt Ryska namn är enligt Akademiens dop Александръ Христьяновичъ, hvil[ket] är nödigt att observera, emedan här i Sibirien krånglas med det allra obetydligaste. Mycken tack för Ditt godhetsfulla löfte att framdeles förse mig med tidender från hemlandet. Genom vännen Rabbes försorg hoppas jag väl i nästa år erhålla diverse Finska dagblad, men det tilldrager sig hvarjehanda bakom kulisserna, som kan vara af icke mindre wigt och intresse än hwad som kommer på Tidningarna.

Min hellsa, som under hela första sommar var usel och eländig, har nu i betydlig mån repat sig, sedan jag fluppat att inandas Barabinzer-steppens fuktiga dimmor. Får se hvad den kalla wintern skall medföra. Jag för min del är redan en smula wan¹⁴⁰⁰ få wid det ena, som det andra, men Bergstadi vill ej rätt trifvas och längtar till Finland. Får se, om man skall kunna qvarhålla honom här i längden. I hopp att snart åter få höra något ifrån Dig förblifver med vänskap

Din redelige vän
MACastrén

Narym d. ½ Novemb[er] 1845.

1397 Here Castrén is referring to the voiceless lateral fricative sound [ɬ] common in many Khanty dialects, and also in Forest Nenets. (JJ)

1398 Middle Selkup, whose speakers, like those of the other Selkup varieties, were traditionally included under the generic label of "Ostyaks". Because of this tradition, Castrén, and many scholars after him, used the term "Ostyak-Samoyed" for the Selkup and their language. (JJ)

1399 *undersökningar* [...] och || *undersökningar* och

1400 *wan* || *wäl*

1401 ej || omöjligen

119

Narym, 4/16 November 1845,
to Fabian Collan

KK Coll. 37.13

Received on 1 January 1846.

Publications (incomplete): in *Saima* 4/1846 (29 January 1846) with an incorrect date, 10 November 1845; Castrén 1855: 132–134 (in Swedish); 1856: 134–136 (in German).

Narym den ¼₁₆ Novemb[er] 1845

Bäste Broder!

Ej längesedan erhöj jag af wännen Lönnrot ett bref, deri han underrättar mig, att Du haft godheten öfwer taga correcturet af mina Tscheremisfiska elementer. Han omnämner tillika, att Boktryckaren lofvat per posten tillsända mig arbetet, allt eftersom det hinner tryckas – tvenne ark i fender. Ännu har ingen remiss kommit mig i handom, förmodligen af skäl, att posten blifvit uppehållen af menföret. Enligt Lönnrots bref skulle de två första arken skickas till Tobolsk. Nu wistas jag wäl inom det Tomska Guvernementet, men sannolikt är dock den felaktiga adressen ej wäl lande till remissens utewaro. Samtliga de nästföljande arken böra fändas till: Г. Енисейскъ (Красноярской Губернии), dit jag innan kort ärnar begifva mig. Med de tryckta arken bör äfven manuscriptet åtfölja, emedan jag annars ej¹⁴⁰¹ kan controllera hvarje småsak. Sysselfatt med många språk kan man omöjligen bibehålla allt i minnet. Jag har sedan förmaren äflats med ej mindre än fem färschildta dialecter af Samojediskan och Ostjakiskan. Öfwer fiåtnämnda språk har jag allaredan skrifvit en liten Grammatik, hvilken Bergstadi nu fåsom bäst öfversätter på Latin. Sjelf är jag sysselfatt med en widsträckt och högst egendomlig dialect af

Samojediskan,¹⁴⁰² som hitintills blifvit förväxlad med Ostjakiskan. Denna dialect fortgår i flera brytningar ifrån den Tobolska gränsen i norr längsmed öfra Ob och dess bifloder ända till nejden af Tomsk i söder. Måhända möter mig samma dialect¹⁴⁰³ ännu någorstädes i det Jeniseiska Guvernementet. Klaproths tabeller¹⁴⁰⁴ gifwa anledning till en sådan förmodan. För att wara consequent, borde jag väl fortsätta mina underfökningsar öfwer denna dialect i den en gång tagna riktningen ända till Tomsk, men emedan jag framdeles målte återvända till fißtänmda ort och wintertiden wida bättre kan användas wid Jenisej-floden, ärnar jag med det första flyta min kosa till det Jeniseiska eller Krasnojarska Guvernementet. Såsom Du wet, råder i detta Guvernement en ovanlig folk- och språk-förbistring. Här skulle en philolog hafva arbete för sin hela lifslängd; men för att inom utfatt tid hinna fullända mitt widsträckta uppdrag, bör jag innom utgången af nästa år wara ins Reine åtminstone med norra delen af Guvernementet eller den landsträcka, som ligger¹⁴⁰⁵ å ömse [sidorna] af Jenisej-floden emellan Ishafvet i norr och staden Jeniseisk i söder. Derefter ärnar jag draga mig till trakterna af Krasnojarsk, Irkutsk och Tomsk, för att underföka Karagasfiskan, Koibaliskan och andra¹⁴⁰⁶ Samojediska språk-fragmenter i det södra Sibirien. Här kommer jag äfven i beröring med Mongoler och Turkar eller Tatarer, hvilka ligga mig synnerligen om hjerstat, emedan jag önskade ådagalägga förwantskapen emellan deras språk samt de Finska och Samojediska språken. Att en sådan förwantskap verkligen existerar¹⁴⁰⁷, derom kan intet twifvel äga rum, men för ett tillfredställande bevis¹⁴⁰⁸ af faken fordras naturligtvis både¹⁴⁰⁹ möda och tid. Sannolikt hinner icke jag under hela mitt lif utföra detta werk, men för att icke födersplittas och bortblandas i detta wirrvarr, anser jag mig behöfwa ett fast mål för min werksamhet. Och ju större mål menniskan föresätter sig, desto ifrigare sträfwär hon att ernå det, och desto mera får hon uträttadt. Jag

1402 *Samojediskan*, [...] *Denna* || *Samojediskan*; denna

1403 *dialect* [...] *någorstädes* || *dialect* *någorstädes*

1404 Castrén means the tables in Julius von Klaproth's *Asia Polyglotta*, which contains a rather long, though confused, account of the "Samoyeds" (Klaproth 1823: 138–166) and mentions, among other things, that the language spoken on the Taz (Northern Selkup) is reminiscent of that spoken by the Tomsk Samoyeds (Southern Selkup). Klaproth took his data entirely from second-hand sources, including *Totius orbis vocabularia comparativa* by Peter Simon Pallas (Pallas 1786–1789), which actually in some respects gives a clearer picture of the internal taxonomy of the Samoyedic languages. (JJ).

1405 *ligger* [...] *emellan* || *ligger* *emellan*

1406 *andra Samojediska* || *Samojediska*

1407 *existerar* || *eger*

1408 *bevis* [...] *fordras* || *bevis* *fordras*

1409 *både möda* || *möda*

- 1410 *de Finska* || den Finskt-Tata-
ri[ska]
1411 *men sådan* || 1. ~ || 2. sådan
1412 *förtjenat* || någ[onsin]
1413 *köld* || li[kgiltighet]
1414 *finna* || fluta
1415 See Castrén 2019b: 1118–1119.

litar wisferligen icke mycket på mina krafter, men jag arbetar likwäl trygt för mitt mål, ty jag wet, att faken måste fram. Till en ewinnerlig nesa för oss fkola Tyskarne innan kort uppodla vår fråk-klass och behandla den på famma comparativa vis, fom fin egen eller den Indo-Germaniska. Till min glädje och förwåning har jag nyligen läst, att Gabelentz redan lofvar en comparativ Grammatik öfver de¹⁴¹⁰ Finska och Tatariska fråken. Äfwen i Ryssland omfattas faken med stort intresse och Lucien Bona[pa]rte arbetar i Frankrike för famma mål. Det är blott i Finland, fom faken ännu med misstroende betraktas; men¹⁴¹¹ sådan är vår art. Ware härmed ingalunda sagdt, att min person ej wederfarits mera så kallad rättwisa, än jag förtjenat¹⁴¹², eller någonsin kommer att förtjena, men att fjelfwa faken med köld¹⁴¹³ och ligkiltighet anses, kan man redan finna¹⁴¹⁴ af den omständigheten, att jag ej kan få mig ett ordentligt biträde. Bergstadi skulle wisst icke sakna intresse, men han lider af en olycksalig hemsjuka och kan af idel respect för Sibirien ej förmås att egna sig åt detta fält. Han ärnar redan i nästa vår eller sommar återwända, om inte till Finland, åtminstone till Kasan, der han bland andra Finska wänner och bekanta hoppas få ett år hastigare till ända, än i Sibiriens öknar. Ett Ryskt understöd kan sannolikt icke förnekas honom. Får fe, hvem jag i fädant fall kan få till hans efterträdare! – Mera en annan gång.¹⁴¹⁵ Hellsa Snellman och andra bekanta ifrån Din irrande wän

M. A. Castrén

120

Narym, 6/18 November 1845,
to Johan Robert Tengström

KK Coll. 99.4

A reply to Tengström's letter of 1 September 1845, SLSA 1185.1.

Publication (incomplete): Castrén 1846b.

On the spelling of Finnish, see also F.J. Rabbe's letter to Castrén of 20 April 1846, SLSA 1185.1.

Narym d ½ November 1845.

Bäfte Broder!

Emottag min hjertliga tacksägelse för Dina hugnande underrättelser ifrån Hemlandet. Snellmans giftermål¹⁴¹⁶ och förändrade tänkesätt¹⁴¹⁷, det Grimska fändebrefwet¹⁴¹⁸, hoppet om Nordfröms¹⁴¹⁹ qvarstadnande i landet m.m. äro idel glada budskap. I högsta motto har jag äfwen gladt mig öfwer Dina egna wackra planer, åt hvilka jag önskar all framgång. Ditt bref innehåller för öfritt många meddelanden, hvilka äro af högsta intresse och kunde gifwa anledning till mycken ventilation, men efter beskaffenheten af min närvarande finnesfämning har jag beslutit att till "materia loquendi" upptaga det torra ämnet eller frågan om de geographiska namnens skrifriktighet i Finskan. Jag är i denna fråga fullkomligt af Ingmans¹⁴²⁰ mening huru "må[a]ktig och dödfödd" den ock må anses wara. Ingman har uti sin förtjenstfulla afhandling yrkat och bewisat, att man i och för de utländska namnen ej bör i Finland införa lånade ljud och ej under något villkor tillåta sig en rubbning af språkets lagar, utan förändra allt det främmande efter sitt eget språks fordringar. Häremot har nu, såsom Du fägar, höjt sig en röst, som förkunnar, att alla "verkligt främmande" (d. ä. ännu oassimilerade) namn bibehållas i Finskan,

¹⁴¹⁶ J.V. Snellman married the 17-year-old Johanna Lovisa (Jeanette) Wennberg (1828–1857) in 1845. Klinge 1997/2015, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3639>. (TS)

¹⁴¹⁷ Castrén means a political shift in *Saima*, edited by Snellman. Tengström had written to Castrén on 1 September 1845: "Saima har betydligt modererat sin ton och börjat fe fakerna mera ljufa – allt efter det Snellmans egen personliga fällning antagit en ljufare färg." Tengström quotes Snellman's article in *Saima* 33/1845, 14 August 1845 (Yttre vilkor om en duglig Tidnings-litteratur). Klinge 1997/2015, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3639>. (TS)

¹⁴¹⁸ Castrén means Jacob Grimm's (1785–1863) lecture at the Academy of Sciences in Berlin on 13 March 1845, *Über das finnische Epos*, originally published in *Höfers Zeitschrift für die Wissenschaft der Sprache* and as a Swedish translation in *Fosterländskt album*. Grimm 1845; 1865: 75–113; see also Eiranen 2019: 158. (TS)

¹⁴¹⁹ Jakob Johan Nordström. See note 1201. (TS)

¹⁴²⁰ An excerpt from this letter from Castrén to Tengström with his opinions on the Finnish forms of foreign-language names was published as an article in *Morgonbladet* No. 5/1846 on 19 Jan. 1846. The topic had been discussed in several articles during the previous months. The discussion had been initiated by two articles almost simultaneously. An anonymous

author reviewed the school geography book *Geografia eli Maan-opas*, translated into Finnish by August Ahlqvist (1826–1889) in *Morgonbladet* on 17 April 1845 (Inhemsk litteratur). The reviewer supported forming the geographical names according to the laws of the Finnish language. The same opinion, with a considerable list of examples, was expressed by E.A. Ingman (see note 204) in *Suomi*. The book review was replied to in *Saima* on 1 May (“Uti Morgonbladet lästes nyligen...”); the author of this text supported the use of Germanic (Swedish and German) forms in Finnish texts, because civilization in Finland is Germanic. *Borgå Tidning* continued the discussion on 21 May (Om Finsk orthografi af utländska namn), opposing nationalized Finnish forms. The next newspaper to continue on the same topic was *Helsingfors Tidningar* (maybe by Z. Topelius?) on 28 June (Wår-Literatur), referring to the *Lukemisia Suomen Kansan Hyödyksi*, which had recently been published; the author supported Ingman’s opinion. Thereafter, the topic was discussed in the second part of a two-part review of the same *Lukemisia* in *Morgonbladet* on 3 July (Inhemsk litteratur), also supporting Ingman. Another anonymous author wrote a two-part article in *Morgonbladet* on 14 and 17 July (Om Finska bokstäfver och rättskrifningen af namn) dedicated completely to the question of the spelling of foreign-language names in Finnish texts, and also supporting Ingman. The same author continued once more in the next number of the paper on 21 July (Om Finskans riktande och rening) by commenting on Wolmar Schildt-Kilpinen’s

”såsom de hvarje i sitt språk wetterligen fkrifwas.”¹⁴²¹ Taget efter ordalydelsen innebär detta påstående, att Finlkan i och för de utländska namnen bör tillegna sig famtliga de ljud, som förefinnas i alla hitintills kända Europeiska, Asiatiska och alla werldens språk. Detta wore i fanning en nätt famling, men ve det språk, som skall herbergera denna famling, och we de tungor hvilka skola frambringa alla de ljud som wid den Babyloniska språk-förföringen¹⁴²² blefwo menskligheten påbördade för dess fynders skull. Mig skulle det i hög grad intresfera att se, men också blott se ett alfabet upprättadt för alla de menskliga språken i allmänhet och Finskan i synnerhet. Derom är jag förwissad, att huru de främmande ljuden äfwen betecknades, wi Finnar genom ifrågawarande alfabet skulle komma att taga lofwen af fjelfwa Chinesarne icke blott genom ljudens, utan¹⁴²³ kanske äfwen genom ljudteknens antal. Hwilken ära! Måtte blott det nya alfabetet ej röna samma öde, som Wilunens wagn, hvilken alldrig kom i bruk.¹⁴²⁴ För min del hyser jag den farhåga, att våra Geographer, hvilka faken egentligen angår, ännu en tid bortåt skola hjälpa sig fram med de från Svenskan och Tyskan lånade ljuden: *b, f, g, ch, sch, tsch*. Nu gifwes det väl intet skäl, hvarföre dessa ljud skola hellre fördragas i Finlkan, än alla andra främmande språkljud; men jag¹⁴²⁵ will ej fästa någon wigt wid denna omständighet, emedan det förkastliga i hela lån-wäsendet ej beror på mängden af utifrån antagna ljud, utan derpå, att man i allmänhet will påtvinga språket främmande ljud. Låt wara att blott ett enda sådant ljud insmyger sig i Finskan¹⁴²⁶, detta enda ljud skall under tidernas lopp åstadkomma mera förwirring, än tusen lånade ord, som gestaltat sig efter språkets lynne. Det är en allom känd sak, att ljuden bilda ett inom sig slutet helt, samt att språkets lagar hänföra sig till dem, icke fåsom isolerade och af hwarannan oberoende beståndsdelar, utan fåsom ett sådant organiskt och sammanhängande helt. Här af

följer, att hvarje nytt ljud, som tillägges eller frantages språket, owilkorligen måste verka störande på hela ljudsystemet och i mer eller mindre mån rubba språkets lagar. Detta synes mig obestridligt, men barbarismens förfäktare torde väl förmena, att det lånade ljudet ej skall träffa språket fjelft, utan blott undantagsvis brukas i de geographiska namnen. Just häruti består deras misstag – hinc illæ lacrymæ. Wilfeledde af ett ofinskt öra och hänförda af gamla, under den allrådande svenska språk-dynastiens ok inbitna fördomar hafva Dina få kallade Impurister alldeles förbiset den vigtiga omständighet, att ett språk ej under något villkor kan tåla främmande ljud i lånade ord, förrän det gjort samma ljud till sina egna. Om de lånade orden utgöras af propria eller appellativa, är för språket alldeles likgiltigt. Ty då samma organer måste begagnas wid uttalet af både propria och appellativa, lånade och inhemska ord, få måste samma ljudlagar omfatta hela ordförrådet. Språket ger sig ej mödan att utbilda färskildta lagar för färskildta ordslag, utan låter allt beherrskas af samma anda, allt bero af samma bestämmningar. Hvad som efter språkets allmänna ljudlagar tillåtes i ett, måste således owilkorligt äfven tillåtas i hvarje annat ordslag. Kan en Finne i sitt språk tåla orden *Frankrike* och *Schwaben*, få skall han icke wara fien att utifrån upptaga otaliga lika ljudande appellativa, samt att efter samma norm förändra sina inhemska ord, göra *fraja* af *raja*, *şhva* af *hywä* m.m., såsom man ser det hafva tillgått i många bland Finnskans fyskonfspråk, hvilka nu hålla på att draga sina första pustar. Men få långt önska väl Impuristerna dock icke med wett och wilja bedrifwa faken.¹⁴²⁷ Må de då för all del wika ifrån sina fördomar och tillåta, att de geographiska namnen skrivas i enlighet med språkets lynne och lagar. Med förutsättning, att det allmänna eller Chinesiska alfabetet för Finskan ej så snart lär komma i stånd, kunna de utländska namnen i närwarande omständigheter omöjligen bibehållas

and Elias Lönnrot's proposals for the Finnish language, published in the same volume of *Suomi* in which Ingman wrote about the foreign names. *Saima* took up the theme of foreign names in Finnish texts again on 31 July and 7 August in an article written by Fabian Collan (Collan 1845). In Collan's system the established names, such as *Ruotsi*, *Wenäjä*, *Pietari*, or *Tukhulmi* would have been kept in their Finnish forms, with all others used as they appear in their original languages. The same author who had written in *Morgonbladet* in July replied to Collan in the same paper on 18 August (Genmäle). J.V. Snellman himself commented briefly on *Morgonbladet's* articles in *Saima* on 4 September ("Morgonbladet har i några ord..."), expressing the opinion that the names should mainly be kept as they are in the original, and a new author continued in the same paper on 11 September (Om främmande namns rättskrifning i Finskan), proposing a slightly different system of Fennicizing the names. He retreated from this standpoint in *Saima* on 16 October, though, after becoming acquainted with Collan's proposals, which had been written earlier than his own ones, and deciding to support Collan. Thereafter the dispute seems to have waned, but Tengström published Castrén's opinion in *Morgonbladet* on 19 January 1846. On the identification of 'F.K.' in *Saima* as Collan, see Tengström to Castrén, 1 Sept. 1845, and Collan to Castrén, 17. Feb. 1846 (SLSA 1185.1). Castrén 1846b; Ingman 1845; Collan 1845; Lönnrot 1839; 1845; Kilpinen 1845; *Morgonbladet* 29, 48, 49, 52–54, 62/1845; *Saima* 18, 31, 32, 36, 37, 42/1845; Helsingfors Tidningar 50/1845. (TS)

- 1421 Castrén quotes Collan's thought but not his exact words. Collan writes: "Hvarje duglig karta, på hvilket bildadt språk som helst, deremot upptaga alla för det resp. språket verkligen fremmande namn så, som de i eget land veterligen heta." Collan 1845.
- 1422 The Tower of Babel brings an end to the confusion of languages in the Bible. 1 Mos. 11. Bible Study Tools, <https://www.biblestudytools.com/genesis/11.html>. (TS)
- 1423 *utan* [...] *äfven* || utan äfven
- 1424 What Castrén means by Wilunen's carriage cannot be identified.
- 1425 *jag* || det förkastliga
- 1426 *Finskan* || språket
- 1427 *faken*. || 1. ~, ty språkets undergång wore i detta fall näftan gifven. || 2. ~, emedan språkets undergång i detta fall wore näftan gifven.
- 1428 *fordingar* || föredöme
- 1429 *något* [...] *lefwande* || något lefwande
- 1430 *Men ännu* || Ännu
- 1431 The fact that here Castrén engages himself in a normative issue is rather untypical of him, as, in general, he was a language documenter, not a language planner. It is, however, important that he shows an understanding of the systemic nature of sounds. Although in other contexts he often followed the convention of his time and used the term "letter" (bokstaf) to refer to sounds, he nevertheless recognized that sounds form a closed system separate from letters. (JJ)

orubbade; hvarföre icke lika gerna förändra dem efter det Finska, fåsom de Svenska och Tyska språkens fordringar¹⁴²⁸? Må Impurifterne se sig en fmula om i andra språk. De kunna icke nämna för oss något¹⁴²⁹ enda lefwande, frifkt odladt språk, som skulle tillåta ett nomen proprium att besitta ljud och följa lagar, som ej äro detta språks egna. Så länge språken ännu lefva i "fin blods dagar", asmilera de allt främmande och heterogent, ehvad det wara må; men då kraftens tid är förbi, få blir ingen ting widrördt, inten ting förändradt efter beskaffenheten af språkens egen organism. Allt får blifva, fåsom det är; nya ljud intagas, den ena barbarismen winner insteg efter den andra och språkets lagar gå småningom till grunden. Men ett språk utan lagar är en bygnad utan grund, är ett wissnadt strå, som blåser bort med vinden. Det finfka språket, långt ifrån att röja spår af någon förwissning, är tvertom att liknas wid en blomma, som nyss öppnat sin doftande kalk. Men¹⁴³⁰ ännu ömtålig för all yttre inwerken, bör hon njuta en dessto forgfälligare omwårdnad. Mätte de, som hafva det Finska språkets framtid i fina händer, weta att ifrån den spåda plantan aflägsna allt, som kan wara farligt för hennes lif och wälfärd!¹⁴³¹

Wis detta åt Ingman och trösta honom dermed, att åtminstone jag står wäldeligen på hans fida. Gerna skulle jag draga i fejd för faken, men dertill är nu icke tid. Sedan jag fått min Östjakiska Grammatik något få när i ordning, har jag arbete upp till öronen med en ny dialect af Samojediskan, som mötte mig i trakten af Narym, der jag nu uppehåller mig. Dessutom har jag på mitt samvete en mängd efterfatta arbeten för Akademiens och de Akademiska medlemmarnes räkning. Allt detta oaktadt borde jag om ett par veckor befinna mig på vägen till Jeniseisk. Rabbe underrättar om mina öfriga planer. Ett uppdrag eger jag för Din färskilda räkning. Vår vän Bergstadi har anträt om. Han war icke skapad för Sibirien. Dess luft kändes honom för tung redan wid de första stegen. Oluften och

wantrefnaden hafva icke gifvit fig, utan twertom få tilltagit, att han nu är redo för alltid öfvergifwa Sibi-riens ogästvänliga öknar. Till detta beflut har äfven i sin mon bidragit mannens fruktan att efter min hä-danfärd allena qvarftadna i de fördömdas land, hvil-ket kanske wore oundwikligt. Slutligen eger han icke någon stark luft för philologien, utan känner fig mera dragen till historien. I följd af allt detta har B. med denna dagens post skrifvit till någon af sina wänner i H[elsing]fors, att man måtte för hans räkning ansöka ett af de Ryska understöden. Meningen wore att wis-tas någon tid i Kasan och famla bidrag till de Finfka ftammarnes historia, och¹⁴³² sedan återwända till Fin-land. Jag har icke med godt samvete kunnat afråda min kamrat och wapenbroder¹⁴³³ ifrån detta beslut, emedan jag förutfer, att en person med hans lynne måste, fig fjelf lemnad, känna fig olycklig och råka i förtwiflan i detta köldens land. Emellertid måste wi nu fe oss om en mera ftålsatt reskamrat. Hvad säger wännen Borg? Bergstadi har äfven gifvit mig anwis-ning på en Satakundens wid namn Warelius¹⁴³⁴, som vid detta här laget borde hafva absolwerat sin Philo-s[ophiae] Cand[idati] examen. En glad och frimodig man borde den blifvande reskamraten wara, dessutom en smula bewandrad i philologie, känna hellft prima principia i Ryskan och ega den wana wid behandling-en af Tyska språket, som erfordras till att fköta den lilla correspondensen med Petersburgska Wetenfkaps Akademien. Skulle ingen så qualificerad person wil-ja offra sin husliga fällhet för *ett* eller *halftannat* års irrfärder i Sibi-riens öknar, få fkola wi tala med vår fordna, trefliga reskamrat M[artin] Tengström¹⁴³⁵. Äfwen han kunde hjelpa mig med diverse skrifningar och bättre, än mången annan, prata bort forgerna och bekymren. Mina wilkor med honom äro följande: 1. Fri resa och fritt vivat för hans person under viftelfen i Sibirien. 2. Fri resa ifrån Sibirien till Petersburg 3. En tredjedel af fkjutslegan ifrån¹⁴³⁶ Helfingfors till

1432 och || famt

1433 wapenbroder [...] beslut, || trogne wapenbroder,

1434 Anders (Antero) Warelius (1821–1904), at that time a student, journalist, and writer, later chaplain and vicar in different parishes. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16130>. (TS)

1435 Johan Martin Jakob af Tengström (1821–1890), later Master of Surgery and district medical officer in different places. He and his second cousin J.R. Tengström were Castrén's companions on his journey to Karelia in 1839. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15653>; Castrén 2019b: 255. (TS)

1436 ifrån || till

1437 *hvilken kunde* || ~ tillika ~

1438 Castrén actually struck out this word.

Jeniseisk, då resan werkställes öfwer Jaroslaw, och med twenne hästar. Skulle wännen M[artin] finna för godt att medtaga en karl, hvilken¹⁴³⁷ kunde göra tjenft fåsom koçk, få fkall jag ansvara för kosten, men M. för rese-omkostnader, hvilka kunna belöpa sig till 2–300 Rubel för året. En philologisk reskamrat bör naturligtvis ega både fri fram- och återresa, samt fritt bord och dessutom rättighet att begagna min börs till bestridande af små hvardagsutgifter. Wännen Rabbe, med hvilken Du fäkert rådgör i detta ämne, gör¹⁴³⁸ reda för resten. Uti hans bref har jag nämnt, att resan ifrån d. 15 Mars till d. 15 Maj g[amla] ft[ilen] är förenad med större omkostnader än annars. Denna tid är få mycket mera olämplig för resan, som wärsta menföret då infaller. För M. T. går det icke an att uppskjuta resan till Maj, emedan den bästa tiden för wistelsen i Sibirien då ginge förlorad för honom, fåsom Natural-historicus. Derföre wore det angeläget, att han, om omständigheterna det tillåta, redan i Febr[uari] skulle anträda resan.

Ännu skulle jag hafva hufvudet fullt med hwarjehanda, men min arm är redan lam af idkeligt skrifwande och ännu måste jag för morgondagens post hafva fem bref färdiga till natten. Derföre må nu allt blifva – allt utom min wördnad till Din Fader, min hellsning till alla wänner och min bön om snara underrettelser ifrån Dig.

Din tillgifne
M. A. Castrén

P.S. För Ert Album hafva wi ännu ingen ting funnit, och jag vågar ej heller lofva någon ting för framtiden, ty Du wet, att jag har tusen jern i elden. Bergstadi har icke ens welat gripa sig an med något dylikt, af luttar misströftan att kunna något uträtta.

121

Narym, 6/18 November 1845,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:351–354

Received on 23 December, replied to on 24 December, SLISA 1185.1.

Narym den $\frac{6}{18}$ November 1845.

Bäfte Broder!

Om minnet ej fwiker mig, fkref jag ifrån Surgut några rader till Dig och andra wänner i H[elsing]fors, med underrättelse derom, att mina stigar närmade sig allt mer och mera till guldgrufvornas område i det Tomfka Gouvernementet. Staden Narym, der jag legat alltfedan den 25 September är dock ännu ingen guldgrufva, utan twertom en bankrutterad köping, med titel af stad. Man fer här alldrig annat mynt, än rostade koppar-flantar, lika fläta och characterslösa, som stadens högtärade innewånare. Du will deportera en wiss mennifko-klass till Sibiriens öknar, för att der undergå samma metamorphos, som de Israels barn i Egyptens öknar¹⁴³⁹; fkicka dem för all del icke till Narym, icke till hela det Tomfka Guvernementet, ty här fkola de icke blifva Guds utkorade, utan wanliga Judar och Ismaeliter¹⁴⁴⁰. Yfs ej öfwer den lärdom, Du inhemtat såsom föreståndare wid Brunns- och Bad-Inrättningarna i H[elsing]fors. En wida bättre schola har jag haft i Narym, åtminstone i konsten att stjåla, eller rättare: att blifva bestulen. För att icke blifva uppäten med hull och hår, har jag varit nödsakad att infänga mig och allt mitt bakom lås och bom. Med få mycket bättre fart har naturligtwis mitt arbete lidit. Jag har under wistelsen i Narym fabricerat en Östjakisk Grammatik, som Bergstadi redan begynt öfversätta på Latin. Sednaft har jag varit fysselfatt med den här gängse dialecten af

1439 In the Bible. 1 Mos. 41. Bible Study Tools, <https://www.biblestudytools.com/genesis/41.html>. (TS)

1440 The Ishmaelites were the descendants of Abraham's elder son Ishmael in the Bible. 1 Mos. 37:25, 27. Bible Study Tools, <https://www.biblestudytools.com/genesis/37.html>. (TS)

Samojediskan, hvilken man tillförene anfett för någon Ostjakisk munart, af skäl att landets innewånare kalla sig Ostjaker.¹⁴⁴¹ Om ett par veckor hoppas jag kunna fluta mina undersökningar öfver denna dialect, sådan den wid Narym förekommer, och ärnar derefter styra min kosa till den Jenifeiska sidan. Emedan jag troligen hela nästa år kommer att röra mig emellan städerna Jeniseisk och Turuchansk, kunna mina bref hädanefter oafbrutet adresseras: Въ Г. Енисейскъ (Красноярской Губернии). Utom bref väntar jag af Dig 1°) en allmanak för år 1846, 2°) diverse Tidningar, neml[igen] Saima och H[elsing]fors skvaller-blad samt Morgonbladet. Sistnämnda Tidning lär jag äfven nästa år kunna få gratis; men de öfriga betala wi med verkligt Silfver. Alla litterära noviteter äro välkomna.

Såsom Du finner af närliggande bref, har Bergstadi efter många forger och bekymmer omsider tagit sitt partie. Det blir nu att se sig om en annan, mera ståndaktig wapenbroder. Må nu Tengström, som känner det yngre folket, hjälpa oss i jagten af en behörigen kvalificerad person. Men Din sak måtte det blifwa att genom Grot eller Sjögrén bestyra om res-fällskap ifrån Petersburg åt den blifvande kamraten. Resan kan företagas, så snart det är afgjort, att B. erhåller det Ryska understödet; men den bör ej verkställas öfver Moskwa, utan antingen öfver Jaroslaw och Perm, eller ock öfver Wologda och Werchoturje, om någon reskamrat, hvilket dock är föga troligt, skulle erhållas för sistnämnda väg, hvilken [för] öfrigt blott kan begagnas winter-tiden. Skulle resan ej kunna företagas i så god tid, att kamraten intill d. 15 Mars g[å] till [ilen] hinner närmare sitt mål, så är det bäst att uppskjuta resan ända till d. 1³/Maj, emedan skjutslegan under menförstiden i Ryssland förhöjes med en tredje-del. I början af Maj kunde resan åter verkställas för godt pris ifrån P[eters]burg till Kasan. Att ifrån sistnämnda stad få res-fällskap åtminstone till Tobolsk, skulle ej medföra någon svårighet, om blott någon af de

Petersb[urgska] Herrarne wille åtaga fig mödan att correspondera med någon af de Kasan[ka] Profesforerna. Annars kunde de¹⁴⁴² ock de gamla Kasaniterna i H[elsing]fors, i fynnerhet Langensköld¹⁴⁴³ bringa denna sak ins Reine. Hufvudsaken wore att få resfällskap ända till Krasnojarsk. Härifrån fortsättes refan till Jeniseisk, i hvars närhet jag anträffas. Rese-medlen få lyftas hos Sjögrén i P[eters]burg, men ej förr än den 10 Mars g[amla] ft[ylen], då mitt dimidial utfaller. Skulle nu allt detta gå i fullbordan, få hoppas jag genom Din försorg få mig tillsända: min kapprock, materie till ylle-fkjortor eller ock färdiga, starka ylle-strumpor, fmorläder-ftöflor med blåsa inwändigt (förfärdigade af Hanelius¹⁴⁴⁴), en fiden-wäft (af Zies), och ett par starka benkläder. Jag underrättar härom i god tid, emedan det i hvarje fall wore önskligt, att kamraten redan med vinter-föret skulle anträda resan. För alla Dina gjorda utläggningar skall jag wäl bedja Sjögrén i winter, eller fednaßt i nästa höst honorera Dig. – Beträffande¹⁴⁴⁵ reskamraten tror jag det nästan wara klokaft att dertill utse M[artin] Tengström och i nödfall erbjuda honom halfva (?) fkjutspeningen till Jeniseisk, ty han kan göra mig ungefär samma tjenst, som hvarje annan, den der ej känner det Ryska språket. – I hopp om snara underrättelser ifrån hemlandet framhärdar

Din redelige MACastrén

1442 Sic.

1443 Carl Fabian Theodor Langenskiöld, later Baron Langenskiöld (1810–1863) who had studied in Kazan' in 1832–1835 and in Moscow in 1839. Langenskiöld worked as a translator of Russian in Finland, later appointed Governor in Mikkeli, thereafter in Uusimaa, then in Turku, Senator and Head of the Department of Finances in 1858–1863, Privy Councillor. Became known as a promoter of the economy of Finland but also as a conservative. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14051>; Savolainen 2001a, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4546> (TS)

1444 The cobbler (shoemaker) Hanelius cannot be identified.

1445 *Beträffande* || Hä[rom]

1446 Castrén means the German-Russian geographer Johann Christian Stuckenberg's (1788–1856) work *Hydrographie des Russischen Reiches* and especially its second volume. Stuckenberg 1844; see also Castrén 2019b: 663–664. About Stuckenberg, see Энциклопедический словарь XXXIX: 935; Wikipedia: https://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Christian_Stuckenberg. (TS)

122

Narym, 1/13 December 1845,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 18 January 1846. An excerpt sent to Rabbe in Helsinki (SKS Lönnrotiana 25). Read at the department meeting on 16/28 January 1846.

Publications (incomplete): Castrén 1846g (in Swedish); 1855: 134–140 (in Swedish); 1847b (1846) (in German); 1856: 137–143 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

För Herr Statsrådets lika utförliga, såsom innehållsrika och i hvarje hänseende angenäma fkrifwelfe af d. 20 October haſtar jag att betyga min hjertligaste taſksägelfe. Mitt bemödande fcall blifwa att åtminstone, hvad antalet af pagina beträffar, ej låta H^r Statsrådet bringa mig på fkom. Jag har få mycket mera att orda om, som den tröga och för menförets fnull afbrutna poſtgången ända till fednaſte tider hindrat mig att uppvakta H^r Statsrådet med någon fkrifwelfe. Utom brefvet fänder jag dessutom till H^r Statsrådets påögnande ett häfte med torra reſe-anteckningar. I dem är förmodligen hela den delen, fom angår Finnarne och deras flägtſkap med Samojeder och andra folkslag obrukbar. Detta är egentligen ärnadt för den Finska publiken, fom härom ej äger någon aning, men borde göras uppmärksam på faken, emedan de våra fynas wara bäft egnade att odla detta här Sibirifka fältet. Herr Statsrådet kan gerna utesluta allt ſådant, fom ej synes wara tacknämligt wid Akademien. Till den korta flodbeſkrifningen i flutet har Köppens inſtruction gifvit mig anledning, och jag har i fjelfva werket anſett den wara både lämplig och nödwändig, få wida hos Stuckenberg¹⁴⁴⁶ ej finnes ett förnuftigt ord om ifrågawarande floder, hvilka i ethnographifkt

hänseende äro mycket wigtigare, än sjelfva Ob. För öfrigt hade jag på den korta vägen emellan Samarowa och Surgut just ingen ting att anmärka och om-tala. Resan ifrån Surgut till Narym erbjöd vida rikare materialier till en rese-relation, men jag har ännu icke fått tid att ordna och utföra dem. Efter gjordt bruk af hosföljande relation hoppas jag att H^r Statsrådet, få-som tillförene, låter häftet afgå till Asfesfor Rabbe i H[elsing]fors. – Men jag förgäter min skyldighet att i första rummet meddela H^r Statsrådet underrättelse om fortgången af min resa och allt, hvad dertill hör.

Ända till Surgut¹⁴⁴⁷ för sig gick min resa alldeles efter den i Tobolsk uppgjorda planen. Till vinnande af nödig kännedom i Ostjakiskan tillbragte jag en stor del af sommaren i nejden af Samarowa wid floderna Ob och Irtisch. Enligt förmodan träffade jag wid¹⁴⁴⁸ öfra Ob några få kallade Kasymska eller Kondinska Samojeder och tog i förbigående äfven en nödortftig kännedom af deras språk, som war något afvikande ifrån den Obdorfka dialekten af Samojediskan.¹⁴⁴⁹ Härigenom befriades jag från nödwändigheten att för andra gången resa till Beresow och uppsöka de Kasymska Samojederne wid *Juilskej Gorodok*, der de Jul-tiden skola infinna sig för att afbördas sin skatt. Jag fortsatte således resan i den en gång tagna riktningen uppför Ob och nådde i början af Augusti den lilla, numera förintade staden Surgut. I dess närhet¹⁴⁵⁰ mötte mig en eller till och med twenne nya dialekter af Ostjakiskan, dem jag så mycket mindre kunde lemna utan uppmärksamhet, som de i många afseenden woro både rikare och renare än den Irtischka¹⁴⁵¹ dialekten. Under studium af dessa dialekter tillbragte jag i Surgut återstoden af sommaren. En längre tid trodde jag mig ej kunna med godt samwete använda på Ostjakiskan, hvilket språk enligt H^r Statsrådets instruction bör utgöra en bisak wid mina forskningar. Men för att härigenom¹⁴⁵² icke hafva beredt mig en furdeg för framtiden, företog jag redan i Surgut ett ordnande af mina anteckningar, och

- 1447 From here on Castrén sent an excerpt to Rabbe. SKSA Lönnrotiana 25.
 1448 wid [...] Ob || wid Ob
 1449 Forest Nenets.
 1450 närhet || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: omgifning
 1451 Irtischka dialecten || SLSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: språket wid Irtisch
 1452 härigenom || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. genom Ostjakiska || 2. ~

- 1453 *med tiden* || fnart
 1454 *Enligt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: I ftöd af
 1455 *ledde* [...] *Samojederne* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. hade jag || 2. kunde jag gå till Samojederne på tvenne vägar, af hvilka || 3. ~
 Regarding these changes, it can even be assumed that Castrén may have written this version before the one he sent to Sjögren.
 1456 *ena uppför* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ena ~~ledde~~ uppför
 1457 *Höfwidsmannen öfver landet* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. Sasädateln i Surgut || 2. ~
 1458 *innewånarne* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ftadens || 2. ~
 1459 *öfverhetens* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. Sasädateln || 2. ~
 1460 *wore* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. hade || 2. ~
 1461 *fedan ett* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. sedan enligt || 2. sedan <---->kernas || 3. ~
 1462 *mig nära* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: mig genom denna resa nära
 1463 *Kamschatka-hamnen* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: hamnen Kamschatka
 1464 *egentliga* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. rätta || 2. ~

desfa hafva efterhand förwandlat sig till en Ostjakisk Ethymologie, hvilken jag med¹⁴⁵³ tiden fkall hafva äran presentera för Wetenskaps-Akademien.

Det har undfallit mitt minne, om jag i något föregående bref nämnt för Herr Statsrådet om min tidigare plan att dröja i Surgut ända till wintern. Denna plan grundade sig på min gjorda förutsättning, att jag redan i Surgutska nejden fkulle träffa Samojeder och kunna med allwar gripa mig an med deras språk. Då denna förhoppning flog felt, nödgades jag påskynda resan ifrån Surgut, för att tilläfventyrs ännu med öppet watten hinna till Samojedernes landamären och kunna använda den långa menförestiden till fromma för mina egentliga forskningar. Enligt¹⁴⁵⁴ både äldre och nyare uppgifter ledde¹⁴⁵⁵ från Surgut twenne vägar till Samojederne: den ena¹⁴⁵⁶ uppför Wach och Kul-jógan till Korelka, Tas och Turuchansk, den andra uppför Ob till Narym. Höfwidsmannen¹⁴⁵⁷ öfver landet försäkrade på sin heder, att han ej ärnade ftänga för mig någondera vägen, men innewånarne¹⁴⁵⁸ woro enhälligt af den mening, att vägen till Tas wore ftängd öfverhetens¹⁴⁵⁹ åtgärd förutan. Så mycket kunde åtminstone med lätthet förutses, att jag på närwarande årstid ej hunne längre än till Larjåtska kyrkan wid Wach-floden. Här wore¹⁴⁶⁰ jag nödsakad att antingen ligga sysslolös hela hösten, eller på sin höjd fysselfätta mig med Ostjakiskan. Skulle fedan¹⁴⁶¹ ett oblidt öde ännu twinga mig att återwända från Larjatskij, få ginge mig¹⁴⁶² nära ett tredjedels år fruktlöst ur händerna. Sådana betänkligheter förmådde mig att föredraga vägen uppför Ob, såsom ledande wida fäkrare till målet. Jag afreste alltså kring medlet af September från Surgut och nådde Kamschatka-hamnen¹⁴⁶³ vid Narym i slutet af samma månad. Denna refa war wäl ett afsteg ifrån min första plan, men ett ftegg, hwarmed jag har allt fkäl att wara tillfredsställd, emedan det icke allenast bragt mig inom mitt egentliga¹⁴⁶⁴ språkgebiet, utan till och med synes warit ett för framgången af

mina forskningar nödvändigt steg. Den Samojediska befolkningen i Tomfka Guvernementet är wida större och i hwarje hänseende wigtigare, än man af¹⁴⁶⁵ föregående uppgifter ens kunnat ana. Den begynner genast wid Surgutska gränsen i norr och fortgår sedan uppför Ob och dess bifloder Tym, Ket, Parabel, Tschulym ända till nejden af Tomsk. Det Tomska Guvernementets Samojeder¹⁴⁶⁶ bära hos Rysarne namnet af Ostjaker, men af¹⁴⁶⁷ fistnämnda folkstam finnes här blott wid Wasjugan en ringa utgrening, som i anseende till språket nära sluter sig till de angränsande Ostjakerne i Surgutska Afdelningen af Tobolska Guvernementet. Inom Wasjugans flodområde träffas derjemte äfven Samojeder, boende wid grenen¹⁴⁶⁸ *Tscheshabka* (Ostj. *Wai-jógan*). Hwad den Tomska dialecten af Samojediskan beträffar, få afwiker den wäl i betydlig mon ifrån den Obdorska, men olikheterna hänföra sig, fåsom wanligt, mera till ordmasfan¹⁴⁶⁹, än till fjelfva den¹⁴⁷⁰ grammatikaliska byggnaden. Åtfkilliga för¹⁴⁷¹ denna dialect egendomliga ord äro af ett för mig¹⁴⁷² alldeles obekant ursprung, andra¹⁴⁷³ deremot äro lånade dels ur Ryskan, dels ur Tatariskan och Ostjakiskan. Förwillad af de Ostjakiska orden hänförde Klaproth¹⁴⁷⁴ större delen af Tomska Guvernementets infödingar till antalet af Ostjaker och delade deras språk i twenne dialecter: a) den *Wasjuganska*, b) den *Narymska*. Klaproth¹⁴⁷⁵ uppgifver icke med bestämdhet, hvar den Narymska dialecten af Ostjakiskan wore rådande, men då han åt Samojederne tilldelar området kring staden Narym samt öfra loppet af floderna Ket och Tym, få fynes den öfriga delen af Narymska gebietet¹⁴⁷⁶ af sig fjelft tillfalla de så kallade Narymfka Ostjakerne. Herr Statsrådet kan föreställa sig min förwåning, då jag, ledd af flika¹⁴⁷⁷ uppgifter, genomreste en stor del af nyssbetecknade Ostjak-område¹⁴⁷⁸ och i ftället för Ostjaker i hvarje jurt träffade idel Samojeder¹⁴⁷⁹. Meäst öfverraskade mig likwäl den upptäckt, att åtskilliga bland de i Klaproths¹⁴⁸⁰ columnne

- 1465 af föregående || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: i ftöd ~
- 1466 Samojeder || Ostjaker
- 1467 af [...] utgrening || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: af denna fistnämnda folkstam finnes här endast en liten utgr || 2. af fistnämnda folkstam är endast wid Wasjugan en liten ringa utgrening
- 1468 grenen *Tscheshabka* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. bifloden || 2. dess fydliga gren || 3. ~
- 1469 ordmasfan || det lexikaliska
- 1470 den [...] byggnaden || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. det grammatikaliska || 2. ~
- 1471 för [...] äro || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ord äro för denna dialect || 2. ~
- 1472 mig [...] obekant || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. mig obekant || 2. ~
- 1473 andra [...] äro || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ganska många hafwa blifvit
- 1474 Klaproth || Çlaproth
- 1475 Klaproth || Çlaproth
- 1476 gebietet af || gebietet. Herr Statsrådet kan lätt föreställa
This correction illustrates especially clearly the fact that Castrén first made a draft of the letter and only thereafter wrote a clean copy of it.
- 1477 flika || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. desfa || 2. ~
- 1478 Ostjak-område [...] idel || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. Ostjak-gebiet och i alla hvarje jurt träffade mötte möttes af idel || 2. ~
- 1479 Samojeder || Ostja[ker]
- 1480 Klaproths || Çlaproths

- 1481 "Am || af
 1482 *fynes påtagligen* || SKSA
 Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. fy-
 nes || 2. ~
 1483 *Klaproths* || Claproths
 1484 On Klaproth, see note 1403.
 1485 *befästat hos mig* || SKSA
 Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ~ ||
 2. hos mig befästat
 1486 *min gjorda omwäg* || afwägen ||
 SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe:
 1. <-----> || 2. afwägen || 3. ~
 1487 *Klaproths* || Çlaproths
 1488 *står [...] närmare* || SKSA
 Lönnr. 25 exc. to Rabbe: står
 den ~~Narymska~~ ~~dialecten~~
 Tomska Samojediskan be-
 stämmt i ett närmare
 1489 By the Turuxansk "dialect"
 Castréns means here Enets,
 while the Taz and Tomsk
 Samoyeds spoke varieties of
 Selkup. (JJ)
 1490 *wore [...] uträtta* || SKSA
 Lönnr. 25 exc. to Rabbe: wore
 att uträtta
 1491 *wore [...] ett* || SKSA Lönnr. 25
 exc. to Rabbe: 1. om min för-
 modan också är ett || 2. ~
 1492 *naturligtwis ändock* || i alla fall
 The same change also in
 the excerpt to Rabbe.
 1493 *wunnit [...] genom* || wunnit
 genom
 The same change also in
 the excerpt to Rabbe.
 1494 *underlätta* || SKSA Lönnr. 25
 exc. to Rabbe: underhjelpa
 1495 *af [...] speciell* || af hvarje spe-
 ciell
 The same change also in
 the excerpt to Rabbe.
 1496 *Statsrådets [...] föreskrifter* ||
 SKSA Lönnr. 25 exc. to Rab-
 be: Statsrådets föreskrifter
 1497 *äro i hufvudsaken* || SKSA
 Lönnr. 25 exc. to Rabbe: i huf-
 vudsaken äro

"Am¹⁴⁸¹ Narym" anförda Oštjak-orden, t.ex. nomina numeralia, alldeles icke förekomma i den Narymska dialecten. Här af *fynes*¹⁴⁸² påtagligen, huru litet man i sjelfva werket kan förlita sig på Klaproths¹⁴⁸³ ord-förteckningar.¹⁴⁸⁴ De hafva emellertid befästat¹⁴⁸⁵ hos mig den öfvertygelse, att min¹⁴⁸⁶ gjorda omwäg till Narym, såsom nämndt är, warit en ginwäg till målet. Det har blifvit mig på skillda orter och af skillda personer berättadt, att Samojederne vid Tym, Kul-jógan och Tas skola få i öm[se]lidig beröring och tala ungefär samma fråk. Ingen ting *fynes* mig naturligare än detta, och enligt Klaproths¹⁴⁸⁷ tabeller står¹⁴⁸⁸ bestämdt den Tomska Samojediskan i närmare förhållande till den Taska, än till den Turuchanska dialecten.¹⁴⁸⁹ Wore nu denna mening grundad, få skulle mina här gjorda studier i Samojediskan tjena såsom en nyttig förberedelse för de blifvande undersökningarna wid Tas och Kul-jógan – tvenne ödebelägna floder, wid hvilka utan en flik förberedelse föga wore¹⁴⁹⁰ att i lingviftiskt hänseende uträtta, få wida innewånarne äro både okunniga i Ryskan och i faknad af ordentliga boningar. Men wore¹⁴⁹¹ min förmodan om ett närmare samband emellan de Tomska och Taska dialecterna äfven ett hugskott, få bör naturligtwis¹⁴⁹² ändock den widfräcktare kännedom i språket, som jag wunnit¹⁴⁹³ och winner genom närwarande resa, i sin mon underlätta¹⁴⁹⁴ studium så wäl af¹⁴⁹⁵ den Taska, som hvarje annan speciell dialect.

Med afseende å fortsättningen af min refa, gläder det mig i högsta motto, att Akademiens och H^t Statsrådets¹⁴⁹⁶ fednaste föreskrifter äro¹⁴⁹⁷ i hufvudsaken öfverensstämmande med mina egna önfkningar och afsigter. Det war, fåsom H^t Statsrådet torde erinra sig, en af mina tidigare planer, att öfver Ket bana mig en ginwäg till Jeniseisk. Denna plan har jag längesedan nödgats öfvergifva, emedan¹⁴⁹⁸ den Ketska flodsträckningen utgör en fnart¹⁴⁹⁹ fagdt otillgänglig ödemark. Här finnes på flera hundra werft alls ingen wäg,

jurtorna äro glesa och innewånarne lida brist på hästar.¹⁵⁰⁰ På ungefär halfva vägen till Jeniseisk har man för Samojedernes andliga¹⁵⁰¹ och materiella behof uppbyggt en kyrka och¹⁵⁰² några krono-magasiner i den lilla byn *Maksimkin-Jar*. Intill denna by skall resan ej vara förenad med oöfverwinnerliga svårigheter, men det förtjenar likwäl anmärkas, att hyrkuskarne¹⁵⁰³ i Narym begära 500 Rubel i skjutslega¹⁵⁰⁴ för nämnda wäga-ftycke. Således¹⁵⁰⁵ synes det till och med af ekonomiska skäl wara klokast, att jag tager den längre vägen öfver Tomsk och Krasnojarsk. Enligt H^r Statsrådets förefkrift skall jag under¹⁵⁰⁶ denna refa med ens absolut de förmodligen ganska obetydliga dialekt-brytningar, som förekomma wid Ob, Ket och Tschulym. För att hinna snarare till Turuchansk hade jag väl ärnat fpara det Tschulymska gebietet¹⁵⁰⁷ till min återkomst, men denna plan grundade sig hufvudsakligen på den förmodan, att mitt dröjsmål i Tomska Gouvernementet skulle möta ett missbilligande från Akademiens och H^r Statsrådets sida. Ty enligt instruktionen bör jag företrädeswis röra mig inom gränsorna af det nordliga Sibirien, och tanken att på ett helt år icke ens hinna till¹⁵⁰⁸ målet för min rätta verkksamhet gaf mig anledning till oro och samvetsförebärslar. I sjelfva verket bekymrar det mig ännu i denna stund, att jag, uppehållen af Östjakiskan, på hela första året endast lärar hinna med den Tomska dialekten af Samojediskan¹⁵⁰⁹, som knappt utgör en fjattedel af mitt språk-gebiet¹⁵¹⁰. Att Herr Statsrådet och Wetenskaps-Akademien det¹⁵¹¹ oaktadt gifvit mig tillåtelse, att i och för min kläna hellsa dröja ända till våren i nejderna af Tomsk och Krasnojarsk, deri finner¹⁵¹² jag en godhet, för hwilken jag icke kan wara nog tacksam. Emellertid har min hellsa, som flitadne sommar bragtes i obestånd af Barabinszer-steppens giftiga dimmor, under¹⁵¹³ den blida och angenäma hösten i den mon stadgat¹⁵¹⁴ sig, att jag ej tror mig behöfwa taga denna godhet i anspråk. Mitt bemödande skall derföre blifva att efter fulländade

- 1498 *emedan den* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: emedan flörre delen af den
- 1499 *fnart* [...] *otillgängligt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. fullkomlig || 2. ~
- 1500 *hästar*. [...] *Intill* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. hästar. Wid Ket finnes en frejdad kyrka i byn *Maksimkin-Jar*, som är belägen på halfva vägen till Jeniseisk. Intill || 2. hästar. På ~~halfva~~ ungefär halfva vägen till Jeniseisk har man för Samojedernes behof uppbyggt en kyrka och Krono-magasiner i den lilla byn *Maksimkin-Jar*. Wid || 3. ~
- 1501 *andliga* || behof
- 1502 *och* [...] *krono-magasiner* || och krono-magasiner
- 1503 *hyrkuskarne i Narym* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. stadens hyrkuskar || 2. ~
- 1504 *skjutslega* [...] *wäga-ftycke* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. skjutslega || 2. ~
- 1505 *Således* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Sålunda
- 1506 *under* [...] *refa* || derwid
- 1507 *gebietet* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ~ || 2. området
- 1508 *till målet* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ~ || 2. till det föreskrifna målet || 3. ~
- 1509 Middle Selkup. Cf. esp. Cast-rén 2019b: 802–807, 1020–1021, 1045–1051.
- 1510 *språk-gebiet* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. forsknings-gebiet || 2. ~
- 1511 *det* [...] *gifvit* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. gifvit || 2. ~
- 1512 *finner* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: fer
- 1513 *under* || i den mon ft[adgat]
- 1514 *stadgat* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. repat || 2. ~

- 1515 The excerpt sent to Rabbe ends here.
- 1516 Cf. the travel description from Tobol'sk of 19/31 May 1845, published in Castrén 2019b: 725–729 and in German in Castrén 1845c. Sjögren's footnote is in Castrén 1845c: 379. It remains somewhat unclear whether this text should be read as a travel report or rather a letter. In *Bulletin* it is called a letter, but it is not kept among Castrén's letters to Sjögren.
- 1517 och [...] häfdwunna || och häfdwunna
- 1518 Denna || 1. Dett[a] || 2. Nyss[-nämnda]
- 1519 utmärker || uttryc[ker]
- 1520 stort [...] utsträckning || ringa i anseende till deras utsträckning
- 1521 Samojed-stammarne || Samojede[rne]
- 1522 Forest Nenets.
- 1523 Лозеү [...] flägter) || Лорең

studier af den Tomfka dialekten utan uppehåll fortsätta resan åtminstone till staden Jeniseisk.¹⁵¹⁵

Så mycket om mina rese-angelägenheter. En anmärkning utbeder jag mig att få göra med anledning af H^t Statsrådets i Bulletinen yttrade förmodan, att jag med Samojed-stammar tilläfventyrs menat familjer.¹⁵¹⁶ Sådant är ingalunda förhållandet, utan jag har med ordet *stam* förstått en förening af flere eller färre befryndade familjer, som ega ett gemensamt öfverhufvud och¹⁵¹⁷ wisfa häfdwunna stadgar. Denna¹⁵¹⁸ benämning synes vara ganska lämplig, emedan språkbruket derigenom icke blott antyder familjernas förwands[k]ap, utan tillika utmärker deras förening till en corporation, såsom orden: "Stamfurste, Stamchef, Stamförfattning" tydligt bewisa. Emellertid kan ordet, efter H^t Statsrådets godtfinnande, framdeles utbytas emot den häfdwunna benämningen: *släkt* (R[yaska] родъ), fastän detta ord ej utmärker¹⁵¹⁹ de förenade familjernas beslämmelse af corporation. Herr Statsrådet har fäkert stött sig wid min förra benämning, emedan antalet af stammar inom Kondinska området tycktes vara alltför stort¹⁵²⁰ i förhållande till deras ringa utsträckning. I sjelfwa verket äro Samojed-stammarne¹⁵²¹, med få undantag, ganska obetydliga. De Kasymiska Samojederna, som fördelas i åtta stammar, utgöra inalles wid pass 800 själar.¹⁵²² Claproth angifver å ömse stidor om Ural tre af honom så kallade flägter, som han benämner: *Wanoita*, *Tysja* – *Ilogei* (läs: *Tysi* och *Lahei*, Russ[ica] и Лорең¹⁵²³ utgörande tvenne flägter) och *Chyrjuri* (läs: *Harjutsi*). Emellertid finnas blott inom den Obdorska volosten 32 flägter eller stammar. Den största bland dem är Harjutsistammen, hvilken delad i flera grenar fortgår från Kara-floden i väster ända till Jenisej i öster. Äfwen *Wanoita* är en ansenlig stam och fonderfaller, likasom Harjutsi, i flera grenar, men alla de öfriga bestå af ett ringa antal familjer.

Nu wore kanske hög tid att orda om mina privat-angelägenheter, men hvem hinner på fridsfältet

meditera öfver sin enfkildta¹⁵²⁴ person? Då jag ändock betänker, att werlden på en litterär ftridsman gör det anspråk, att han något så när bör följa med sin tid, få¹⁵²⁵ anhåller jag ödmjukaſt, att H^r Statsrådet hos Akademien måtte utwerka för mig näſta årets allmanacke. – Att Bergſtadi fått hemlängtan ſamt ärnar öfvergifva mig och Sibirien, lærer för H^r Statsrådet ej vara en nyhet. Om hans planer gå i fullbordan och jag enligt önskan erhåller en ny vapenbroder ifrån Finland, få borde denne, om möjligt är, få lyfta mitt arfvode för näſtkommande halfwa år. Går detta ej an, få finner wäl Paſtor Sirén någon utväg. Annars håller Bergſtadi nu fåsom bäſt på att öfverfäta på Latin min Oſtjakiska Ethymologie. Monne icke Akademien för detta arbete kunde ihogkomma honom med ett litet honorarium? Samma förfrågan tager jag mig friheten att göra med afſeende å Löfſtröm¹⁵²⁶.

Om Preſten Wologodskij har jag icke annat förnummit, än att han lefver och vegeterar i Petro-pawlowſk. Beträffande Sategins Woguliska katheçhes, få exiſterar den endast i m[anu]ſcr[ipt]. och fynes knappt förtjena att genom trycket utgifvas, ehuru deſs auçtor är få¹⁵²⁷ godt, ſom en infödd Vogul. Om H^r Statsrådet önskar en afſkrift af arbetet, få ſkall jag låta någon renſkrifvare afkopiera mitt exemplar, ehuru det ej lærer vara rätt tillförlitligt.¹⁵²⁸ Det hör annars till Författarens förbehåll, att ingen ting deraf får offentliggöras.

Med tillönskan af ett godt nytt år har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaste tjenare

Narym d ½₁₃ Decemb[er] 1845.

M. A. Caſtrén.

P.S. Sinnad att endera dagen anträda refan uppför Ob, lærer jag ej finna något poſtcontoir, förrän i Tomſk, dit följakteligen mina bref näſta gång böra addreſferas.

1524 *enfkildta* || *privata*

1525 *få* || *åtminstone*

1526 Karl Johan Löfström. See note 1330.

1527 *få* || *en infödd*

1528 Sjögren seems not to have got the copy.

Narym, 1/13 December 1845,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:355–358

Received on 24 January 1846, replied to on 10 February; see also his letters to Castrén of 27 February, 14 March, and 3 April 1846, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 140–141 (in Swedish); 1856: 143–145 (in German).

Hulde Broder!

Vinovat! fäger Rysfen, då han begått ett få groft miss-tag, att detta genom intet i werlden låter sig ursäktas. Jag har råkat i samma winowats-kategorie derigenom, att jag utan Akademiens hörande requirerat mina bref till Jeniseisk ett par månader för tidigt. Måhända fkall jag dock hitta på någon konst att uppehålla dem i Tomsk, som är den ort, dit brefven framdeles böra adresferas, ehuru det är högst troligt, att jag före deras ankomst hinner till Jeniseisk. När man wissas i en willande ödemark och icke¹⁵²⁹ ens kan ana, hwad man har framför sig, få är det omöjligt att på förhand uppgifwa bestämda terminer för sina resor. Lyckligtvis är det Ryska postwäsendet så väl organiseradt, att man medelst en sapiska af fem rader kan få sina bref att flyga ifrån den ena werldsändan till den andra. Åtminstone möter det ingen svårighet att ifrån Tomsk beställa brefven till Jeniseisk, och derföre må Du nu till en början rišta på couvertet de barbariska bokstäfverna Томскъ. Medföljande bref-concept till Sjögrén upplyser om anledningen till mitt qvarstannande inom Tomska Gouvernementet. Oss emellan fagdt hoppas jag åtminstone i Februarii kunna lemna detta Gouvernement, men härom bör Sjögren ej få nys. Emellertid kommer jag genom denna omsvängning af affairerna att qvarstanna i staden Jeniseisk och

1530 *förnäma* || *flora*1531 *Blir* || *Det*

trakten deromkring intill öppet watten. Detta fogar sig förträffligt i den händelse, att Bergstadii planer gå i verkställighet och jag från Finland erhåller en ny medhjelpare. Har en fådan man blifvit funnen, få bör han oförtöfvadt gifva sig å färde, för att hinna fram med vinter-föret och träffa mig i Jeniseisk. Tillfälle till resfällskap bör ej saknas i Petersburg. Der få äfven resemedel lyftas antingen hos Sjögrén eller Finfka Pastoren Sirén, den förra boende: на Васил[ъ]евскомъ острову, сед[ъ]мой линіи въ домѣ Академіи Наукъ, den fednare: на Больше-Конюшенной въ домѣ Финской церкви.

Mina affairer hafva hitintills gått efter önfkan, men det Jeniseiska Gouvernementet, i synnerhet dess norra del blir för mig en pröfvo-ften, för hvilken jag skam till sägandes, hyser en verklig fruktan. Hjelper mig Gud en gång lyckligt tillbaka från Turuchanfk, få will jag fkänka åt första Ryska Prest en filfver-rubel till anställande af ett Te Deum. Med Turuchanfk flipper jag för alltid den Sibiriska Norden, som redan är worden mig odräglig. Deremot känner jag en obegriplig längtan att komma till trakten af Baikal och betrakta Çhinesifka fkägg. Annars har jag ett godt öga till de der Çhinesarne, och wore jag en sådan karl, som Moses war i tiden, få skulle jag upprätta en genealogisk tabell och wisa, hurufom Finnar och Chinesare härftamma från samma Farfars, Farfars, Farfars... far. Det blir allt bättre och bättre, menar Du. Jag för min del hyser ingen respekt för höga anor, utan älskar mest sådana busar, hilkas fäder warit mjölnare, stenhuggare, strumpstickare o.f.v. Det är dessutom en mindre risk att wara son af en skomakare, än af en Senator, och i Petersburg skola många förnäma¹⁵³⁰ herrar bo i nedra etagen af fruktan för de höga trapporna. Blir¹⁵³¹ det folk af oss; – så mycket större ära. Såsom torpare kunna wi trösta oss dermed, att äfven våra fäder warit torpare. Detta är min trosbekännelse och jag är därför[e] oändligt glad att hvarje dag finna allt större och

1532 och || med

ftörre öfverensstämmelse emellan Finskan och desfa
här Sibiriska språken.

Hellsa Din Fru och andra bekanta ifr[ån]
Din skäggige broder
Narym d. 1/13 Decemb[er] 184[5].
M. A. Castrén.

PS. Så när hade jag glömt fåga, att jag ännu i denna
dag reser från Narym till byn Togor, 110 verst härifrån.

Tryckes hosföljande bref-concept, få bör man anmär-
ka, att det är ett utdrag ur en epistel till Statsrådet A. J.
Sjögrén. Till famme Tit[ularis] fänder jag med denna
post ett häfte nog så torra anteckningar, att de äfven
borde duga för Suomi.

PS. Jag hade redan förseglat mitt bref för att affärdas
till Tomska, då i och med detfamman Tomska po[s]ten
oförmodadt anlände och¹⁵³² ett bref ifrån Dig jemte
Tidningar och allma[na]cke. Jag hinner [e]ndaft tacka
Dig för denna välfägnad, ty post- och fatalje-timmen
är längesedan förli[d]en. Godt nytt år!

**Togur, 12/24 December 1845,
to Fabian Collan**

KK Coll. 37.13

Received on 11 February 1846, replied to on 17 February, SLSA 1185.1.

Broder Collan!

Wid min afresa från Narym hade jag glädjen emottaga ett bref ifrån Snellman jemte de 2 första arken af mina Tscher[emissiska] Elementer. För ett par dagar sedan hamnade jag i byn Togor emellan Tomsch och Narym och begynte jußt en noggrann revision af det tryckta, då min wärd förkunnade, att en Desjatnik i ögonblicket skulle expedieras till Tomsch. Alldenstund en Desjatnik är en betrodd person och reser i kronans ärender, få kan [jag] ej underlåta att begagna mig af tillfället för att återfånda correcturet, ehuru jag ej hunnit ordentligen genomgå detfamma. Annars förefaller det mig, såsom wore de circulerande arken redan tryckta och afdragna. I flikt fall böra, såsom i rättelserna anmärkt är, tre blad åtminstone omtryckas. Detta bör ej bekymra Dig, ty understödet är få frikostigt att det i alla fall räcker till, och sedan är mitt rike ej af denna werlden.

Enligt Akademiens instruction bör och får jag ännu qvarstadna ett par månader i Tomfka Gouvernementet. Derföre måste nästa remiss adresseras, ej till Jenifeifk, utan till Г. Томскъ. Hellsa Snellman och fåg, att jag efter ankomsten till Tomsch skall befvara hans bref. Min hellsa har varit dräglig; men under fista refan fick bröstet en åkomma, som ännu hänger wid.

Wänner

Togor julaftonen 1845.

M. A. Castrén.

P.S. De med * anmärkta ställen tillkännagifva fådana fel, som ej behöfva rättas, i fall de tvenne arken redan äro afdragna.

- Pag. I, rad 4. Castre'n, läs Castrén.
 – IV. – 18. Arctius igitur cohæreant necesse est linguæ etc.
 läs: Arctius igitur cohærent linguæ etc.
- Pagg. VII och VIII omtryckas med följande rättelser:
- VII rad 8. Meningen "Altera varietas – – – – <hel>domus" förändras sålunda: "Altera varietas litteræ *a*, quæ in *ä* (*e*) vergit, in fine vocum fæpissime audiri folet (v. § 1.)
 – – 12 "varietatis" förändras till "mutationes"
 – 25. Ifrån ordet "Majores [""] till flyckets flut blir texten förändrad på följande fätt:
 Majores vero & minores haud bene conveniunt. In ipsa quidem radice numquam recurrunt, fed formæ vocabulorum derivatæ interdum vocales & majoris & minoris ordinis continent (v. § 3.)
- VIII – 10 Tolve till Tolté; olteläm till oltéläm
 – 18–21 Meningen "Accentus – – – ligo." blir: Accentus – – – obtinet et vocalis præcædentis fyllabæ tunç aliquando eliditur, ex. gr. *jalas'tem* l. *jals'tem*, *jols'tem*, ligo.
- IX: 26. tofla lär ej vara rätt. Efterses i lexicon.
 X: 3. Läs: по Русскій
 15. du bör ej tryckas med cursiv-styl, få vida det utmärker ordets betydelse.
- * 23. 'se läs s'e
 * XI: 1. cst läs: est
 3. ä bör väl äfven i mscr. heta *e*. Felet rättas, men tillika efterses att Præs. Partic. får ändelsen *e*.
- * 1. rad 8. empahticæ läs: emphaticæ
 2. – 1. u är upp och nedvändt
 – 7. s bör väl vara *j*. Rättas.
 – 9. Oobs läs Obs.
 – 23. x Russicum läs x Russicum

Pagg 3 & 4 omtryckas:

- 3 - 1. sequente läs præcedente
 2 - <5>. Meningen: "Tenues - - - pendentem"
 blir Tenues eandem habent pronunti-
 ationem atque in lingua Germanica,
 litteris *k* et *l* exceptis, quarum hæc
 ut¹⁵³³ *q* Tataricum, illa vero ut *l* Russi-
 cum pronuntiatur.
 5. Ex sibilantibus *s* tillägg aliquando
 21 multæ blir quædam
 4 radd. 1 och 2. Meningen: "Hac in re --- attribuendi"
 utplånas och de tvenne stycken förenas.
 - - 9. minores läs medias

Pagg 5-6 torde böra omtryckas:

- * 5 rad 5 olam
 * - 22. liquidæ
 - 29. Jalstes'e. Monne *e* eller *a*. Jfr paradigm
 * 6 r. 5. *x* borde utmärkas med ett cursivt *x* (se
 alphabet. pag. 2).
 - - 17 & 20 *kogiç*, ex unda cfr *kîtkic*, e manu, *kize-*
don, cultro cfr *sääpton*, fræno.
 - 24. Vits läs viç
 P. 7 rad 8. *Wic'e* bör wara: *wice*.
 9. Wits läs wiç
 11. Sai cen läs: saicen
 28. aperir läs: aperio
 8 r. 1 nedifrån *Tärwänem* läs *Tärwänem*
 9 r. 10 *kumbad-c'as'* läs *kumbadç'a's*
 10 r. 1 nedifrån är icke finis masc. gen?
 12 - 1 *s'* läs *s*
 13 - 17. *lets* läs *leç*
 15 rad 2 nedifrån. (*te*) etc.
 Pag. 16 r. 15 *Pingärädäk* läs *pingädäräk*
 21. *s'ymbelgik* läs *s'ymbelgiç*
 17 - 13. Efter "usque ad 7" tillägges: "neç non
 cardinale 10
 * 19 - 2. *iktä* försvinner.

Anhålles om ett ytterligare aftryck af de två första arken.

125 S.d. 1845,
to the Tomsk Governorate Postal Office

KK Coll. 539.31.2 (Varia 6.2)

A draft of a letter.

Въ Томскую Губернскую Почтовую Контору

Доктора Философіи Кастрéна

Слѣдующія на имя мое письма въ Иркутскъ, въ Красноярскъ или куда либо въ другія мѣста Сибири прошу Ону Губернскую Почтовую Контору задерживать оныя въ сей Конторѣ до моего туда приезда или кого я буду имѣть повѣреннымъ на полученіе оныхъ.

дня 1845 года

Letters written in 1846

126

**Togur, 11/23 January 1846,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:359–362

Received on 28 February.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 141–142 (in Swedish); 1856: 145–146 (in German).

Togur den $^{11}_{23}$ Januarii 1846.

Bäste Broder!

Wiſtande i Ryska byn Togur, 110 verſt föder om Narym erhöſt jag för tio dagar ſedan till nyårs-glädje Dina twenne bref-paketter, för hvilka Du må hafva både heder och tack. Det är en märkbar fak, att deſa och åtskilliga andra bref ernådde mig i det ringa näſtet Togur, ändock de woro addreſerade till ett helt annat Gouvernement och en ort, belägen vid paſs 2000 verſt härifrån. Denna fak förundrar mig ſå mycket mera, ſåſom jag händelsewis råkat i delo och ſtrid med juſt ſamma poſt-contoir, hvarifrån brefven blefvo mig tillſända. Såſom en rättſlård man lærer Du framför allt wilja weta beſkaffenheten af min påbegynta proceſs med det Tomska Poſt-contoired. Härmed hänger få tillhoppa. Under min wiſtelfe i Tobolsk hade en Schol-lärare derſtådes till mitt påögnande öfverlemnad en af honom på Vogulſka öfverſatt katheches. Detta arbete återsände jag per poſto ifrån Narym till Förf[attare]. Såſom

- 1534 *kanfke antingen* || 1. naturligt<w>is || 2. antingen
 1535 *inom* || till

insydt i lärft afgick pakettet med tunga posten och porto-afgiften erlades per *℥*, ehuru pakettets verkliga vigt endast utgjorde 20 lod. Nu lærer det ej wara Dig obekant, att för ett *℥* på tunga posten betalas lika med ett lod på den lätta, samt att för documenter erlägges dubbel porto. I följe här af kom min remiss enligt Narymska Postmästarens uträkning att kosta 42 kop[ek] silver. Men wid anställd revision i Gouvernements-ftaden gjordes anmärkning derwid, att pakettet ej wägte fullt ett *℥* och fordrade af sådan anledning, att porto-afgiften skulle betalas efter lodwigt. I följe här af blef jag öfwerfallen med en ny fordran af mera än 25 Rub[el] B[an]co. Postmästaren i Narym gjorde en enkom resa af 220 verst för att af mig utkräfvä denna fordran, som fader wara grundad på ett circulär af år 1841. Utan att känna dess innehåll kunde jag ej annat än wägra medlens utbetalning: 1°) emedan i 1845 års Kalender finnes tydlig lag derå, att för paketter, omslagna med lärft och afsända med tunga posten erlägges porto per *℥*, äfven om verkliga wigten wore derunder, 2do) emedan felet, om annars ett fel härwid är begånget, rätteligen bör tillräknas Postmästaren i Narym, som ej genast underrättade mig om verkliga förhållandet. I fådant fall hade jag kanfke¹⁵³⁴ antingen alldrig afskickat pakettet per posta, eller ock skulle jag hafva kunnat fylla den bristande wigten med sten, sand, maculatur o.f.v. Jag har derföre yrkat på lugn undersökning af faken och väntar nu mitt utslag i första instancen. Beträffande mitt hellso-tillstånd har jag i Togur lidit af halsfluss, hosta och andra småkrämpor, dem troligen wistelsen i ett kallt och dragfullt rum föranledt. Emellertid har jag burit mitt kors med tålmod och tröstat mig dermed, att ändock arbetet med hvarje dag lider framåt. Detta är också i sjelfva verket den enda glädje, man här kan påräkna, ty med fällskaps-lifvet i Sibirien är det, såsom Du vet, si och så. I fråga om mitt arbete och mina deraf beroende resor är jag ju st nu i beråd att lemna Togur och draga mig inom¹⁵³⁵ det Tschulyska

området, hwarmed jag för denna gång fåger farväl åt Tomfka Gouvernementet. Ett par weckors uppehåll i sjelfva Gouvernements-staden kan jag naturligtwis icke undvika, och skulle det sedan¹⁵³⁶ blifva fråga om någon flags redaction af mina grammaticaliska anteckningar, få kommer¹⁵³⁷ jag ännu ej i brådkaft ut ifrån det Tomfka Gouvernementet. I hvarje fall hinner jag ej nu mera med vinter-föret längre än till Jeniseisk. Der har jag arbete nog för våren och styr sedan båt till Turuchanfk Jenisej-floden utföre. Inom det Turuchanfk gebietet möta mig efter utseendet tre språkstammar: den Tungusifka, den Samojediska och den som ännu intet namn eger^{1538, 1539} Den Tungusiska språkstammen hör egentligen icke till mitt forsknings-gebiet, men de tvenne öfriga borde, få widt fke kan, underfökas och deras inbördes förhållandet¹⁵⁴⁰ utredas. Om ej detta arbete dräper mig, få eger jag utsigt att ännu en gång lefvande återvända ifrån Sibirien, ty wid fränderna af Baikal wore det wäl en skam att crepera. Förutsatt att jag ännu får återse Kalliolinnas prunkande torn, fkall jag ingalunda förgäta cotlette-kalaset, fom Din Fru godhetsfullt lofvar hafva färdigt till min återkomst. Måtte det blott ej gå mig, såsom det ofta händer jätten [i] fagan och någon gång Rysfen efter fastan, att magen spricker.

Bergstadi fortfar att blifva min reskamrat såsom tillföre. Den Kasanska resan gick om intet af skäl, att inga Ryska stipendier funnos till disposition. Har Du fåledes ännu ej hunnit deportera någon till Sibirien, så låt för all del blifva dermed. Lifvet är enormt dyrt, ju längre man kommer österut. Hjelp fkulle jag wisferligen behöfva, men Bergst[adi] kan hjelpa mig i öfverfätnings-väg, och någon annan hjelp lär ej heller wara att påräkna af andra uti min hufvudsak.

Det har undfallit mitt minne, huru länge min tjänstledighet ännu räcker. Du är wäl god och förjer derfor, att jag ej går miste om mina dubbla år. Ty likasom Du sjelf ärnar blifva Landshöfding med tiden, få

1536 *sedan* || här

1537 *kommer* || <hinner>

1538 The Ket language. This is Castrén's first reference to the "Enisej Ostyak" and their language(s). Cf. his letter to Sjögren of 8/20 May 1846. (JJ – TS)

1539 See also Castrén 2019b: 817.

1540 Sic.

1541 Mscr: befordrar

1542 Castrén most probably means Gustaf Fredrik von Böningh (1790–1866), the commercial agent of the Grand Duchy of Finland in Tallinn, who had helped both Zachris Topelius and Elias Lönnrot during their visits to Tallinn before. Estofilia 100: Gustaf Fredrik von Böningh, <https://estofilia.finland.ee/2018/01/gustaf-fredrik-von-boningh.html>. (TS)

är Prosta-Embetet min skott-tafla. Det är billigt, att Du som tråkat en längre tid i tjensten, tidigare får kasta ankaret ut. I slikt fall hoppas jag, att Du ej låter fela ett godt ord för min fortkomst och befordra[n]¹⁵⁴¹, hvilket jag å min fida skall föka efter bästa förmåga med ostar och skinkor wedergälla.

Till Estniska Litt[eratur]-Sällsk[apet] i Rewal har jag lofvat genom din försorg öfverfända ett exemplar af mina opera omnia. Detta kunde beqvämli-gen verkställas genom Böning¹⁵⁴².

För all del, mera fornnordiska sager etc. Brefven kunna adresseras antingen till Tomsk eller fastmer till Krasnojarsk (Красноярскъ, Губернскій городъ). På krono-paquetter skrives i stället för "fribref" ordet Казенное. Härmed tager jag för denna gång mitt afsked, önskande Dig snar befordran till Landshöfdinge-Embetet. Tuus

MACastrén.

127

Tomsk, 5/17 March 1846,
to the Imperial Academy of Sciences/
Paul Heinrich von Fuss

АРАИ Шерпен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 48–49

Read at the department meeting on 26 April/8 May 1846.

Ew[er] Excellenz!

Meine abgesch[n]ittene Lage hat mich bis jezt verhindert Ew. Excellenz meinen demüthigen Dank für die Remisse von meinen gedruckten Reise-Annotationen abzustatten und Manuscript zur Fortsetzung zu versenden. In Tomsk angekommen will ich jezt das versäumte, so viel es in meinen Kräften steht, wieder gut zu machen. Desshalb beilege ich jezt einen ausführlichen, vielleicht allzu ausführlichen Bericht über die Reise von Surgut bis nach Narym¹⁵⁴³, welcher eine Fortsetzung ausmacht zu der aus Narym übersandten Relation, die Ew. Ex[c]ellenz warscheinlich schon längst bekommen hat. Überdiess bin ich Willens, verschiedene Sachen, die in einer besondern Note an Herrn Sjögrén specificirt sind¹⁵⁴⁴, mit der jezt abgehenden Post an die Akademie zu übersenden, obgleich ich sehr befürchte, das Postamt werde bei ihrem Empfange Schwierigkeiten thun. Alle von mir gemachten Einkäufe beläufen¹⁵⁴⁵ sich auf 27 Rub[el] 50 Kop[ek] B[an]co, die Emballirung auf 8 Rub. B^{co}, oder insgesamt auf 35 Rub. 50 kop. B^{co}. Gesonnen die Reise von Tomsk nach dem Jeniseischen Gouvernement unverzüglich fortzusetzen, bitte ich ergebenst, Ew. Excellenz wollte die Güte haben den Befehl ausfertigen, dass so wohl dieses Geld als auch mein Gehalt für das nächste Halbjahr werde nach der Stadt Jeniseisk gesandt.

Mit tiefster Ehrfurcht und vollkommenster Hochachtung habe ich die Ehre zu seyn

Ew. Excellenz

gehorsamster Diener

A. Castrén

Tomsk d. 5/17 mars 1846.

1543 Castrén 2019: 751–780.

1544 This note can be read in connection with the letter to Sjögrén below (No. 128). On the next page after this letter (АРАИ ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 50) there is a German translation of the same list in Sjögrén's hand.

1545 Sic both words.

128

Tomsk, 5/17 March 1846,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 1/13 April, Sjögren exceptionally using dates according to both calendars here. Read at the department meeting on 24 April.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 145–148 (in Swedish); 1847a (1846) (in German); 1856: 149–153 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

Att jag under loppet af tre månader icke meddelat H^r Statsrådet några underrättelser om fortgången af min resa bland de Samojeder, härrör af det kringskurna läge, hvori jag alltsedan afresan ifrån Narym fortfarande befunnit mig. Emellan Tomsk och Narym färdas väl resande alla dagar, men att i Sibirien finna en person, uti hvars vård man kunde anförtro ett bref med åtföljande porto är, såsom H^r Statsrådet kan föreställa sig, ingen lätt fak. De så kallade "Волостныя правленія" och andra lägre auktoriteter vilja icke ens här lemna mig någon handräkning, utan undfkylla sig med den wanliga ursäkten: "предписанія нѣтъ". Dessutom har äfwen det Tomska Post-Contoiret spelat mig så många spratt, att all correspondence på fednare tider warit mig till idel luft och leda. I sjelfwa werket har jag äfwen haft föga att meddela, emedan mina undersökningar gått fin jemna gång, alldeles i enlighet med den af H^r Statsrådet uppgjorda planen. Sedan de nu äro lyckligen afslutade inom Tomska Gouvernementet, ärnar jag med det första möjliga meddela Akademien och H^r Statsrådet någon flags relation om det nu för alltid lemnade folkgebietet. Här will jag endast widröra det allra wigtigaste.

I mitt fednaste bref til H^r Statsrådet lærer jag redan hafwa omnämnt, att det Tomska Gouvernemens så kallade Oštjaker hvarken äro Oštjaker, eller enligt Klaproths förmenande ett af Samojeder och

Ostjaker sammanparadt slägte, utan allt ifrån Tym ända till Tschulym-floden veritabla Samojeder. Deras språk är dock betydligt afvikande ifrån den norra, åtminstone den af mig undersökta dialekten, och föderfaller äfven inom sig uti smärre munarter, bland hvilka de viktigaste äro: 1. den *norra* eller *Narymska*, hvartill äfven hörer den *Tymska*, 2. den *medlersta* eller *Ketska*, 3. den *födra* eller den vanligen så kallade *Tschulym-ska* munarten. Alla dessa dialekt-brytningar har jag bjudit till att efter bästa förmåga utreda och hoppas i framtiden kunna öfver dem lefwerera en färfärd Grammatik med dertill hörande ordförteckning, att ej tala om några hjertesånger, dem jag lyckligtvis äfven inom detta russi[fi]cerade gebiet öfverkommit. Mina studier i den Tomska Samojediskan har jag bedrifwit i staden Narym samt byarna Togur och Moltschanowa, hvilka orter äro belägna vid öfra Ob och utgöra medelpunkter för hvar sin färskildta dialekt, nemligen: Narym för den norra, Togur för den medlersta och Moltschanowa¹⁵⁴⁶ för den födra dialekten.¹⁵⁴⁷ Några fido-excursioner har jag ej funnit mig föranlåten att göra, emedan vid Ob funnits ganska god tillgång både på Ketska, Tschulym-ska och andra Skogs-Samojeder. Hwad särskildt de Tschulym-ska Samojederna beträffar, få skilja de sig hvarken till språk eller lefnadsfätt i någon betydlig mån ifrån de öfra-Ob-ska och utgöra för resten endast twenne små byalag, hvilka äro belägna vid det allra nedersta loppet af Tschulym. Ett jemförelsevis vida rikare fält för forskning erbjuder det Ketska flodområdet; men allt hwad jag kunnat vinna genom resor i detta wilda öken, detsamma har jag wunnit i Togur och ännu dertill någon besparing på tid, hellsa och medel. Dessutom har jag äfven tagit nödig kännedom om de vid floderna Tschaja och Parabel boende Samojeder, hvilka i anseende till språket alldeles öfverensstämma med de angränsande Ob-fka, samt till lefnadsfättet med de Ketska. Hwad jag möjligen kunde lägga på mitt samwete fåsom försummadt, är en färfärd undersökning af den Tymska dialekten.

1546 *Moltschanowa* || Ke

1547 Here Castrén gives a basically correct classification of the Selkup dialects without, however, mentioning the northernmost main dialect, as spoken on the Taz. (JJ)

- 1548 *till Narym* || förbi
 1549 *war* || är
 1550 Castrén is apparently referring to the lexical data collected and published in the 18th century from the people known as the Pumpokol people (пумпокольцы), whose language was not Samoyedic but Yeniseic. At the time of Castrén's travels the language was already extinct. Georg 2007: 16–17. (JJ)
- 1551 In Russian today officially Èušta (Эушта), Tat. Jaušta, situated opposite the city of Tomsk on the River Tom, N56°31'44" E84°53'32". The people known as the Èuštín Tatars (эуштинские татары) form the easternmost group of Siberian Tatars, with a dialect of their own. They are likely to be the descendants of Turkicized Samoyeds. (TS – JJ)

Twingande yttre omständigheter förmådde mig att haſta till¹⁵⁴⁸ Narym, och jag trodde mig äfwen kunna lemna Tym-floden utan vidare uppmärksamhet, emedan man öfwerallt försäkrade, att den här rådande dialeçten icke wore i någon wäſendtlig mon afvikande ifrån den Narymfka, hwilket äfwen Klaprots tabeller beſanna. – Om de så mycket omtalade Pumpokolska Öſtjakerne har jag på den Obska ſidan ej kunnat erhålla några upplysningar, ja ſjelfva namnet Pumpokolsk war¹⁵⁴⁹ här alldeles okänt. Emedan nämnda folkgren tillhör det Jeniseifka Gouvernementet, få bör den wäl wara mera känd och bättre tillgänglig på denna ſida. Annars tror jag på goda ſkäl, att äfwen de Pumpokolska Öſtjakerne äro Samojeder och att deras ſpråk föga ſkiljer ſig ifrån den Ketska dialeçten. I hvarje fall ärnar jag göra ifrågawarande ſpråk till mitt ſtudium under menföret, få framt annars förhållanderna det tillåta.¹⁵⁵⁰ Häraf finner H^r Statsrådet, att jag ännu med winterföret ärnar bana mig wägen ifrån Tomsk till Jeniseisk eller deſs omgifning. Det gifwes mig wetterligt ingen ting, fom på denna wäg ſkulle i wetenskapligt hänſeende föranleda ett längre dröjsmål, och att hafwa afſeende på möjligen förefallande yttre förhinder, wore att enligt ordspråket: "måla Fan på wäggen". Åtminſtone har jag här i Tomsk föga att winna, men wäl något att förlora, emedan gatorna äro högſt osäkra. Således ärnar jag om ett par dagar lemna ſtaden, dit jag förſt i går anlände. I Atſchinsk ärnar jag åter dröja några dagar och kunſkapa, hwad der kunde finnas i nejden. I Krasnojarsk åter jag förmodligen mina påſkäg.

Enligt H^r Köppens inſtruction fökte jag under reſan till Tomsk inhemta nödtorftiga upplysningar om den ryktbara Tatar-ſtammen *Jeuschta*. En ſådan ſtam exiſterar werkligen 4. verſt norr om Tomsk, der en Tatar-by ännu i denna dag benämnes *Jeuschtinsk*¹⁵⁵¹. Jag gjorde ett litet uppehåll i denna by och lät Tatarerna berätta för mig likt och olikt om fina under eröfringſtiden åt Ryſſland gjorda tjeñſter, om fin mäktiga Furſte *Tojan*, fom ännu fortlefwer i friskt minne, om

anläggningen af staden Tomsk m.m. Det historiska i deras berättelse war i korthet följande: Under Sibiriska eröfringstiden war Tojan Furste för den Jeuschtska stammen och rådde fjelf öfwer en landsträcka, som war 10 verst lång och 5 verst bred, hvarje verst beräknad till 1000 sashen. Han bodde liksom andra Tatarer i torfjurt (R. землянка) och egde en skild sommar- och vinter-boning, den förra belägen wid nuwarande Jeushta by, den sednare på en hög udde gentemot det flälle, der federmera staden Tomsk blef uppbyggd. Denna udde kallas ännu Gorodok och lærer tillförene warit försedd med något slags fäste. Nu fynes¹⁵⁵² Tojan icke litat synnerligen på styrkan af detta fäste, alldenstund han öfvertalade Tatarerne¹⁵⁵³ i den kringliggande nejden att godwilligt underkasta sig Ryska¹⁵⁵⁴ spiran. Officiella handlingar antyda, att han, ehuru en mäktig och betydande man, härtill ej wunnit¹⁵⁵⁵ ett allmänt famtycke, och det är troligt, att han just af fruktan för en möjlig efterräkning af sina egna landsmän och stamförwandter hos Ryska Tsaren bönföll om anläggningen af ett fäste till flygd för sitt eget. Säkert¹⁵⁵⁶ är åtminstone, att Tomsk på hemställan af Tojan anlades inom hans egor.¹⁵⁵⁷ – Om det öfriga upplyser ett document, som jag härhos har äran öfversända till H^r Köppen. Gerna hade jag önskat komma i besittning af en mängd Tsarliga bref och andra äldre Handlingar, som ännu förwaras i Jeuschtsa by; men olyckan fogade, att den person, åt hvars vård de blifwit anförtrödda, händelsewis war bortrest. Skulle H^r Köppen färdeles intressera sig för den ifrågawordna Tatar-stammen, få kunna wäl documenterna genom Gouvernements-Embetet införskrifwas för Akademiens räkning.

Jag kommer nu till capitlet om min hellsa. För att ej tala om katharrer och andra små fkröpligheter, i synnerhet bröstkrämpor, ådragna genom vistelsen i kalla och dragfulla rum, har jag hela vintern igenom warit en fund och arbetsför karl. Också skulle det warit en fram att ligga fjuk under en få blid och angenäm vinter, såsom denna, då enligt en skjutsbondes uttryck:

1552 fynes || lar [lärer]

1553 Tatarerne || alla ~

1554 Ryska || den

1555 wunnit || lyck[ats]

1556 Säkert || W

1557 The story recounted by Cast-rén includes both historical and folklore elements. The penetration of the Russians to the Upper Enisej was considerably facilitated by the voluntary cooperation of several local tribes. Tojan/Tajan Ermašetov (d. after 1621) was the duke of the Êuşta Tatars, who submitted his tribe to the Russian Tsar in 1604. Томск от А до Я: 378. Wikipedia: Тоян, <https://ru.wikipedia.org/wiki/Тоян>. (TS – JJ)

- 1558 The bark of the alder buckthorn (*Rhamnus frangula* or *Frangula alnus*), still used today as a laxative. European Medicines Agency: Frangulae cortex, <https://www.ema.europa.eu/en/medicines/herbal/frangulae-cortex>. (TS)
- 1559 *Krasnojarsk* || Toms
- 1560 Alexander Theodor von Middendorff (1815–1894), zoologist and geographer who led the expedition to Siberia and the Far East in 1843–1845, from 1850 academician at the Imperial Academy of Sciences. Castrén's expedition of 1845–1849 was also formally considered a part of Middendorff's. Сухова – Таммиксаар 2005; Castrén 2019b: 835. (TS)
- 1561 Mscr: verst.
- 1562 *B^{oo}*, [...] åtskilliga || *B^{oo}*, åtskilliga
- 1563 *wilja* || önska
- 1564 It seems that the Academy did not purchase the costume. There are two other Ewenki (Tungus) costumes instead, one in the collections of the Russian Academy of Sciences and another in the Museum of Cultures in Helsinki. See Castrén 2017b: 30–31, 124–130; Lehtinen 2017: 108. (TS)

”hwarken kråka eller fkata frusit ihjäl fig, hvilket förr om wintrarna alltid inträffat.” Beklagligtvis infundar nu den leda våren och den ännu ledare sommaren, hvilka årstider utgöra de egentliga pröfvo-stenarna för min helse. Beklagligtvis kan jag på de Tomska apteken ej finna wisfa med anledning af mina fjolgamla krämpor mig föreskrifna läkemedel, fåsom Cortex ramnus frangulæ¹⁵⁵⁸ m.m. Sannolikt äro de i Krasnojarsk¹⁵⁵⁹ lika litet tillgängliga, och få måste jag wäl lemna min hellsa uteslutande i vår Herres läkare-vård.

Med dagens post afsänder jag till Secreteraren en rese-relation ifrån Surgut till Narym, som wäl kan tåla en liten afkortning efter H^r Statsrådets godtfinnande. Jag hoppas att H^r Statsrådet efter gjordt bruk af denna rapport, drager försorg om dess vidare befordran till Asfesfor Rabbe i H[elsing]fors. Närliggande privata bref till Rabbe kan wäl oförtöfwadt afgå, emedan det naturligtvis ej duger till att tryckas, åtminstone icke i P[eters]burg. Pastor Sirén må fvara för postporto.

Då jag under mina fednaste resor ej anträffat några egendomliga kostymer, har jag i dess ställe bjudit till att förse Academiens ethnographiska cabinette med alla här brukliga wapen och fångst-redskap för skogsdjur. Får se, om de emottagas å post-çointoiet. Rätteligen borde wäl alla desfa faker färskildt beskrifwas, men jag hinner nu ej dermed, och dessutom kan twifvelsutän Mittendorff¹⁵⁶⁰ redogöra för dem. Skulle Akademien tycka priset wara för högt, få kan jag försäkra, att blotta fwärdet kostar 15 [Rubel]¹⁵⁶¹, handbågen 1 Rub. S[ilfve]r den få kallade *tjapkos* 2 Rub 70 kop[ek] B[an]co,¹⁵⁶² handskarna 2 Rub 50 k. åtskilliga bland jernpilarna 50 kop. ftycket o.f.v. Nu fkulle jag wilja¹⁵⁶³ veta, om Akademien önskar ega en Tungus-kostym och betala för en slik raritet sina 100 Rubel, fåsom dess pris fåges vara. Genom fac similia är ingen ting wunnet, emedan det characteriftiska består i sjelfva de glittrande prydnaderna. I mitt tycke är verkligen en Tungus-kostym ett så rart ftycke, att jag anser Akademien här wid lag ej böra spara på medel.¹⁵⁶⁴

Slutligen måste jag ödmjukaſt bedja H^r Statsrå-
det ursäkt mig för detta flarfwig a bref, fom jag nöd-
gats ſkrifwa under tusende beſtyr och med en olidelig
wärk i hufvudet. Och härmed har jag äran framhärda
Högädle H^r Statsrådets

ödm[jukaſte] tjenare

Tomsk d. 5/17 Mars 1846.

M. A. Čaſtrén.

PS. Min address är hädaneſter fortſarande ſtaden
Jeniſeisk.

*Nota*¹⁵⁶⁵

N° 1. En handbåge¹⁵⁶⁶ (Samoj[ediska] *End*) och ett
fvärd (Samoj. *Teaga*)

N° 2. Ett fänge för räfwär,¹⁵⁶⁷ ſoblar, fjällrackor och
andra fmärre djur, fom af de Tomska Samojeder-
ne kallas *tjapkos*.

N° 3. Ett ekorrſänge (Samoj. *Lada*), en Gud, ett par
handskar och en möſa.

N° 4. En båge (Sam. *end*), af Rysſarne Самострѣлецъ
benämnd, emedan den af ſig ſjelft afskjuter pi-
len. I ſamma låda finnas deſſutom följande ſlag af
pilar:

1. Tre¹⁵⁶⁸ wanliga pilar för ſkogsdjur¹⁵⁶⁹, i
fynnerhet wildrenar.
2. Ett annat ſlag af ren-pilar (2 ſt.)
3. En fågel pil.
4. Tre ſt. wanliga fågel-pilar.
5. Twå björnpilar.
6. En pil för ”Самострѣлецъ”[“].
7. Ett annat ſlag af ſamoſträlets-pil, brukad i
fynnerhet wid utterfänge.

Obs. Samtliga deſa redſkap och effecter äro brukli-
ga både hos Oſtjaker och Samojeder, med undantag
af fvärdet, fom jag endåſt warseblifvit hos de Ketska
Samojederne och anfer wara lånadt af Tunguserna.
Guden är äfven ifrån Ketſfloden, handskarna från Ob
och möſan ifrån trakten af Surgut.¹⁵⁷⁰

- 1565 For the same list in German translation by Sjögren, see АРАН ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 50.
- 1566 *handbåge* [...] *och* || *handbåge* och
- 1567 *räfwär*, [...] *fjällrackor* || *räfwär*, *fjällrackor*
- 1568 *Tre* || *Twå*
- 1569 *ſkogsdjur* || *ftörre* ~
- 1570 These items seem to have been lost. Cf. the lists and pictures in Castrén 2017b. See also the list in Castrén 2019b: 1224.

129

Tomsk, 5/17 March 1846,
to Johan Vilhelm Snellman

KK Coll. 212.1: 567–581

A reply to Snellman's letter of 23 October 1845, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete and in a changed order): Castrén 1855: 153–157 (in Swedish); 1856: 159–164 (in German).

Broder Snellman!

Wan att ifrån P[eters]burgska Wetenskaps Akademien emottaga numrerade bref-paquetter, som i yttre motto äro rikligen utstofferade med tryckta örnar och historier, till volymen digra, men innehållande utom lös makulatur blott en Rysk raspiska, gripes jag af de mest wemodsfulla känslor, hvarje gång postiljonen räcker mig en slik makulatur-bunt i näfwen, råtar på sin kropp och med gravitetisk stämma förkunnar: казенное, разписаться! Trött efter mycket bokstafs-bråk hade jag en afton långt för detta fatt mig wid ett rykande thekök och inandades med wälbehag doften af Çhinesiska the-ångor, då en uniformerad man inträdde i rummet och under den wanliga manövern öfverlemnade åt mig ett jättestort pakette, som efter wanligheten war prydt med Kejserliga örnar och akademiska insignier. Det kostade mig naturligtwis mycken möda och mycket tålamod att först genombryta det tiofalldiga skalet af omslag, men då jag ändteligen kommit till raspiskan, fann jag deri 500 Silfver-rubler och i det allra innersta ett litet, litet, med munlack försegladt bref ifrån Din hand. I detta ögonblick tyckte jag wisserligen, att Sibirien war ett ljufveligt land, och ännu i närvarande stund skulle jag kunna skriva en hel volym med tacksägelser för Din wänkskapsfulla hugkomst af en syndare i de syndares land; men detta wore kanske

att handla enligt ordspråket: "sila mygg och swälja kameler." Mitt hjerta erkänner med glädje, att detta är en ringa sak emot all den godhet och vänskap, hwar med Du omfattat mig i min omyndighets tid. Emot denna vänskap medgifver jag mig hafva fyndat, då jag gifvit rum åt den tro, att Du¹⁵⁷¹ ansåge mitt lufs diktan och traktan för flärdfull, egennyttig och beräknad, och att Du med många andra äfven misstrodde wigten af den sak, för hvilken jag fatt på spel lif, helsa och krafter. Antastad af både vän och fiende får man lätt lika griller i skallen, och de <->finna naturligtvis dessto bättre insteg, ju osäkrare man å ena sidan är på sin egen förmåga, och å¹⁵⁷² den andra på framgången¹⁵⁷³ af sjelfva¹⁵⁷⁴ den sak, för hvilken man handlöst kastat sig ut på villande hafvet. Mera ord förtjenar ej detta kapitel. Hwad åter min fölgamla hellsning beträffar, få känner jag deröfwer ingen ruelle, ty den grundade sig på en, om äfven missförstådd wälmening för Dig och den sak, som Du bekämpar. I ordagrann öfversättning hade väl denna hellsning också rätteligen bort gälla endast fåsom för en underrättelse om sakernas ställning, såsom för Dig i hvarje hänseende viktig och maktpåliggande. Så mycket är åtminstone visst, att den ej kom ur ett hara-hjerta, ty ho som intet har att förlora, har ock intet att frukta. Och härmed lemnar jag äfven denna historie, för att lyckönska Dig till att ändteligen ega, hwad "meniskones son" icke egde – ett hjerta att luta sig till i bekymrens stunder.

Du råder mig att draga in skolen och tänka på flut-liquiden. Detta råd är godt och hellsosamt; ty hwad hjälper det mig att hafva genomglutat¹⁵⁷⁵ alla Sibiriens kärr, om jag i dem skall begrafwa mig och min lilla egendom, d.ä. mina papper? Både klokheten och min egen böjelse bjuda mig att efter den föreskrifna tidens utgång återvända till Finland och utgifwa åtminstone det viktigaste. Men hwad framtiden beträffar, få har jag derom ännu ingen ting beslutat. Kan jag i Finland ej få mig en brödbit, såsom troligt är, få wore det icke

1571 Du || äfven ~

1572 å || de[n]

1573 framgången || <ljelfva> ~

1574 sjelfva den || den

1575 Sic, an unidentifiable word.

1576 In this passage Castrén outlines his understanding of the large-scale linguistic situation in Northern and Central Eurasia. Although his ideas are based on assumptions concerning genetic relationships, he also stresses the role of typological similarities and differences. At the same time, he correctly makes the point that linguistic and “racial” features evolve independently of each other. (JJ)

emot mitt finne att ännu en gång komma till Sibirien och till undersökning upptaga den Tungusiska språkstammen, hvartill Wetenskaps-Akademien icke rimligen kan wägra ett understöd. Ty då den Finska stammens förwandskap med den Samojediska genom min närwarande resa blir tillräckligen bewisad, då äfwen Finnarne uppenbart äro beslägtade med Turkar eller Tatarer, få måste det naturligtwis blifva språkforskningens närmafte uppgift att med tillhjälp af Samojediskan föka förmedla släktskapen emellan Finnar och Tunguser. Ifrån Tunguserne har man vidare vägen öppen till Mantschurerne, och till Mongolerne leda oss alla vägar, emedan både Turkar, Samojeder, Tunguser och Mantschurer förmodas wara med dem befryndade. Wi måste smånigom lära att finna oss wid den tanken, att wara de föraktade Mongolernes afföda, men kunna i alla fall appellera till framtiden med denna fråga: ”Gifwes det werkliga en bestämd fkillnad emellan de Kaukasiska och Mongoliska folk-raserna? [”] Enligt min mening ingalunda. Ehwad Naturforskare äfwen må orda om olika craniibildningar m.m. hos de Kaukasiska och Mongoliska folken, är det likwäl ett märkeligt factum, att den Europeiska Finnen bär en Kaukasisk, men den Asiatiska en Mongolisk prägel, att Turken liknar i Europa Europeen, men i Asien Asiaten. Will man alltså på physiologisk wäg göra ifrågawarande race-skillnad gällande, få måste ena hälften af de Finska och turkiska stammarna hänföras till Kaukasiska, men den andra till Mongoliska racen; hvilket är orimligt.¹⁵⁷⁶ Ur en philologisk synpunkt kan den förmenta race-fkillanden ännu mindre blifwa bestående. Man hör wäl Philologer hålla långa tal om de Kaukasiska språkens analytiska och de Mongoliska tungomålens synthetiska natur; men hvad vill wäl detta annat säga, än att de förra äro jemförelsewis mera bildade, inom reflexionens område längre utvecklade? De Mongoliska språken, säger man, äro fattiga på particular – hwarföre? Emedan particularne utgöra språkens

abstractaste beståndsdelar. Deremot ega desfa språk en fällsynt rikedom på casus locales, ty den råa och sinnliga föreställningen älfkar att få noga som möjligt beteckna hvarje saks yttre fidor och förhållanden. Wid en mera framskriden bildning befinnes desfa förhållanden wara få många, få obestämde och i de flesta fall så likgiltiga, att de hwarken kunna eller behöfva med fullständig noggrannhet angifvas. Så väl af denna anledning, som i grund af sin annars fönrande beskaffenhet låter reflexionen casual-ändelserna fara och tillkännagifver hela clasfer af förhållanden genom fådana ord eller termer, såsom i Svenskan *till, på* (i), *från*, hänförande sig i localt hänseende på en gång till det *inre, yttre, öfre, undre, midten, sidan* o.s.v. hvilka margfalldiga förhållanden i de Mongoliska språken ofta genom särskildta casus uttryckas. Språkens första emancipation ifrån casual-masfan äro annars i Mongoliska språken de ord, som blifvit kallade postpositioner, hvilka till sin grund endast¹⁵⁷⁷ utgöra wanliga nomina och fåledes ännu uttrycka tingens förhållanden på ett mera concret fätt, än de intet fälgande præpositionerna. Men just det concreta föreställningsfättet will reflexionen casfera och i grund förstöra. Derföre fe wi, huru äfven i de Mong[oliska] språken postpositionerna efterhand förlora sin ursprungliga betydelse, huru de stympas, förkortas och sträfva att i allo antaga naturen af præpositioner. Liktidigt bortfalla¹⁵⁷⁸ casualändelserna och blifva jemwäl till post- eller præpositioner förvandlade.¹⁵⁷⁹ Desfa och andra likartade procesfer hafva de Kaukasiska språken allaredan genomgått, och man misstager sig ingalunda, om man påstår, att de under en tidigare period egt samma fynthetiska natur, som nu utgör characteren för de Mongoliska språken. Bland de fästnämnda hafva några¹⁵⁸⁰ till Finska och Turk-Tatariska ftammen hörande tungomål i odling fkridit något framom de öfriga. Såsom bekant är, hafva desfa i samma mon begynt antaga likhet med de Kaukasiska språken, få att Philologerna ofta warit willrådiga, hwart de

1577 *endast* || blott1578 *bortfalla* || försvinna

1579 Castrén's observation concerning the nominal nature of what are called "postpositions" in what he here calls "Mongolian" languages demonstrates his innovative typological thinking. He also shows insights into phenomena known today as "grammaticalization" and "typological change". (JJ)

1580 *några* || <Fins[ka]>

- 1581 *sjelfva de* || *de*
 1582 *Çlaprot* [...] *och* || *Çlaprot* och
 1583 The German physician and naturalist Johann Friedrich Blumenbach (1752–1840) divided mankind into five races in his work *De generis humani varietate nativa*. Blumenbach 1776; Hartmann 2005; see also Castrén 2019b: 992–993. (TS)
 1584 By Rudbeckianism Castrén means a framework with an embellished or even completely invented historical “greatness”. The term refers to Olaus Rudbeck Sr. (1630–1702), who was Professor of Medicine at the University of Uppsala. He was a well-known naturalist but he became most famous because of his interpretation of Sweden as the drowned Atlantis and the cradle of all human civilization. Therefore in later times the word *rudbeckianism* was invented to describe something considered stupid or unrealistic. Nenonen – Teerijoki 1998: 435; Alkarp 2009: 136–137, also 138–150. (TS)
 1585 *Forskningen* || *Förrän*

i sjelfva werket böra räknas. Utan att häröfver vidare argumentera återkommer jag till det påstående, att de Kaukasiska och Mongoliska språken i anseende till fin inre, grammatikaliska bygnad icke erbjuder andra, wäsentliga olikheter, än sådana, som äro grundade i sjelfva¹⁵⁸¹ de resp[ective] folkens bildningsgrad. Att språkbyggnaden med bildningen förändras, har äfven Çlaprot¹⁵⁸² insett och dels derföre, dels af andra ömmare orsaker förkastat Grammatiken såsom basis för den comparativa språkforskningen. Denna borde enligt hans förmenande grundas på orden, hvilka blifva sig alltid lika, såsom diamanten blir diamant, den må då slipas till brillant, rosette eller ”taffel-sten”. Härwid har Çlaprot förbifett den wigtiga omständighet, att språken ej äro brandförsäkrade emot yttre inwerken, likasom han äfven blundat för den sanning, att både ordet och diamanten äro förgängligare ting, än de lagar, som lefwa i tusende ord och tusende diamanter. Emellertid äro äfven ordjemförelser högst wigtiga, och ju längre forskningen äfven i detta hänseende framgår, desto större likheter upptäckas emellan de Mongoliska och Kaukasiska språken. Wi Finnar äro i vår anspråkslöshet böjda för den tron, att hvarje Finskt ord, som liknar ett Svenskt eller Ryskt, nödwändigt är af oss lånadt. Sådant är dock ej alltid förhållandet, ty många bland desfa ord anträffas tillika i Tatariskan, Samojediskan och andra med Mongoliskan beslägtade språk. Då de tillika äro gemensamma för flera Kaukasiska språk, få är naturligtvis detta ett skäl för upphäfvandet af den wedervärdiga race-fkillnaden. Det war tillföre min afsigt att uteslutande slå mig på det Mongoliska språket i hopp att derigenom ej blott kunna utreda Finnarnes härkomst och släktförbindelser, utan tilläfventyrs äfven kullslå den Blumenbachska race-theorien¹⁵⁸³; men wid mognare eftertanke har jag funnit ämnet vara af den beskaffenhet, att det på språkforskningens närwarande ståndpunkt ej leder till annat, än lutter Rudbeckianism¹⁵⁸⁴. Forskningen¹⁵⁸⁵ kan

ej få widt utsträckas, förrän de mellanliggande språken blifvit i grammatikaliskt och lexicaliskt hänseende noggranneligen undersökta. Tills dato känner man ju icke en gång den Finfka språkstammens allmänna lynne och lagar, huru will man wäl då jemföra detta x med det Mongoliska z? Emellertid är det en oafålig fordran af oss Finnar, att wi upptaga till undersökning alla de språk, som ega en närmare eller fjernare förwandtskap med Finskan. Derom kunna wi wara öfvertygade att våra mödor på detta fält skola krönas med framgång – ”in hoc signo vinces.” Wigten af nämnda språks utredning är redan öfver hela werlden, med undantag kanfke af Finland, erkänd och uttalad. Också hafwa några bland hithörande språk, såsom Turkiskan, Mongoliskan, Mantschuriskan m.m. i de flesta bildade länder funnit nitiske bearbetare. Ja till och med öfver den Finska stammens så wäl språk, som historie, hafva i Tyskland på fednare tider mer och mindre förtjenstfulle arbeten blifvit utgifna, t. ex. af Gabelentz, Müller, Schott¹⁵⁸⁶ m. fl. Wid Petersburgska Wetenfkaps-Akademien har man gått ända derhän i Finnomanie, att man inrättat en Ledamotstjänst för de Finska språken. Tjens-ten är wäl nu förenad med en hop andra fäker, men framdeles lærer man wara sinnad att dela den samt ännu dessutom inrätta en färskilld Adjunctur enkom för de Finska språken. Allt detta länder mig starkare till tröst och uppmuntran¹⁵⁸⁷ under mina isolerade sträfvan- den; men öfvermåttan forglig och tryckande är likwäl den erfarenhet, att man i Finland föga eller intet bekymrar sig om detta wigtiga språkgebiet, ehuru det är vårt eget och wi af alla bildade nationer owederfägligen wore de bäst egnade att arbeta i denna wingård.

Emedan det föregående råkat blifva längre, än afsigten dermed warit, will jag i det följande fatta mig så mycket kortare. Anländ för ett par dagar sedan till Tomfk ärnar jag om ett par dagar åter bryta upp och fortsätta refan till Krasnojarsk, som är den nuvarande residens-staden i Jenifeiska Gouvernementet. I

1586 Gabelentz 1838; 1841; Müller, F.H., 1837; Schott 1836; 1849. Wilhelm Schott (1802–1889) was a German Orientalist, Sinologist, and scholar of Finno-Ugric languages. He had the position of an extraordinary professor in Berlin. Like Castrén, he supported the idea of a common origin of the “Ural-Altaic” languages, for which he used the term “Tatarish” (*Tatarische Sprachen*), later also “Finnish-Tatarish” (*Finnisch-Tatarisch*) or “Altaic” (*Altai’sch*). DBE 9: 189; Stipa 1990: 295. (JJ – TS)

1587 uppmuntran [...] sträfvan- den; || uppmuntran;

- 1588 (Middle) Selkup.
 1589 (Eastern) Tundra Nenets.
 1590 Here Castrén is again referring to “Enisej Ostyak”, that is, Ket and its close relative Yugh. Cf. the letter to Sjögren of 8/20 May 1846 (No. 137).
 1591 *Denna* || Det är
 1592 Castrén means the scene in the 17th rune of the *Kalevala* where Lemminkäinen is leaving home for the feast in Pohjola despite his mother’s warnings, but at least the versions taken into the *Kalevala* do not contain any sentence exactly like the quote by Castrén. *Kalevala* XVII: 1–248, Castrén 2019a: 214–220. (TS)

fistnämnda stad nödgas jag wäl uppehålla mig en eller tvenne veckor under wäntan på de nödwändiga raspiskorna, hvilka ifrån Gouvernements-Embetet skola utfärdas till betryggande af min resa i dessa wilda bygder. Ifrån Krasnojarsk går min väg vidare till Jeniseisk, som blir min wistelse-ort under menförestiden. Meningen wore att använda denna tid till redigerande af ett grammatikaliskt utkast öfver den Tomfka dialecten af Samojediska¹⁵⁸⁸, hvilken är få afvikande ifrån den O[b]dorska munarten¹⁵⁸⁹, att den ej kan umbära fin färkilda Grammatik. I Jeniseisk borde jag äfven afsluta en länge fedan half-färdig Ethymologie öfver Ostjakiskan. Dessutom lærer i denna nejd äfven finnas någon Samojedisk dialect, som framför allt annat bör undersökas. Från Jeniseisk styr jag med första öppet watten Kem- eller Jeniseifloden utföre till den ödebelägna staden Turuchansk. Under denna resa har jag för afsigt att arbeta med ett språk, hvarom man alldeles icke wet, hvad det är för en rotwälfka. Efter en berömd Rysk Författares mening skulle detta språk tillhöra en skild folkstam, som nära nog hunnit målet för allt menfkligt: att dö och förgätas.¹⁵⁹⁰ Kuopio förfamling äger otvifvelaktigt en wida större folknummer, än denna beklagansvärda stam, som icke en gång hunnit få sig ett namn under lifstiden. På beskaffenheten af ifrågawarande språk beror hufvudsakligen mitt dröjsmål inom det Turuchanska landets dimmiga athmospher. Gud gifwe att man ifrån detta land komme lyckligen tillbaka. Denna¹⁵⁹¹ resa till Turuchansk är en riktig Pohjola-färd hwartill man måste stärka sig med Lemminkäinens modiga tröst: ”Yks on furma miehen surma.”¹⁵⁹²

Hwad min hellsa anbelangar, få wet Du ganska wäl, att jag äger mitt ”memento mori” under venstra axeln, som icke underlåter att gifva sig tillkänna. Så länge man ändock lefwer, må man tacka Gud för lifwet och ej klaga, om det äfwen skulle stundom fvida, men att genom tusende konstér och bekymmer söka till det

längsta utspinna lifwets tråd, dertill är mitt lif alltför ringa och obetydligt. Jag menar, att werlden oändligen lätt kan umbära mina Grammatikor, och dessutom synes mig invalidens lif wara så föga lockande, att man gerna må¹⁵⁹³ offra det för nöjet att stupa på ftridens fält. Åtminstone kan ingen fruktan för möjliga wådor afhålla mig ifrån något offer, som sjelfwa mitt wärf nödwändigt kräfver. Jag nämner detta med anledning af Dina wänskapsfulla råd om hellsans bewarande.

Staden Tomsch, der jag nu befinner mig, är en i dagsljuset grann och prunkande stad, men i skumrasket en riktig röfvarekula. Inwånarne lefwa här i ett ordentligt krigstillstånd med de förwista. Portarna hållas ständigt tillykta, man är städse på sin wakt och ett hundskall om natten fätter hela huset i förvirring. Nattetid ströfwa starka Soldat-patrouller kring gatorna och anfälla hwarje fotgångare. Detta är ett hemskt och dystert lif, hvarifrån jag ännu i dag ärnar befria mig och af sådan anledning nödgas fluta desfa rader, skrifna med många pennor och många myror i hufvudet.

Din tillgifne
M. A. Castrén.

P.S. Ifrån Collan väntar jag med otålighet fortsättning af den Tscheremisfiska Grammatican. Min address är hädanefter: Г. Енисейскъ.

Tomsch d. $\frac{5}{17}$ Mars 1846.

1594 In Selkup, the words for ‘soul’ and ‘(big) river’ are apparently homonymous in several dialects, including those spoken in the Tomsk region; see Alatalo 2004: 303, nos. 2077–2078. Originally, however, the two words represent two separate etyma, and the idea of a connection between them involves a folk etymology. It is not clear whether this folk etymology originated among the actual Selkup speakers or was invented by Castrén himself. (JJ)

130

Tomsk, 5/17 March 1846,
to Frans Johan Rabbe

The original letter has not been preserved.

Publications (incomplete): Castrén 1846e (in Swedish); 1855: 149–153 (in Swedish); 1856: 153–159 (in German). In Castrén 1855 and 1856 it is stated that it was addressed to Rabbe. It is probably the letter mentioned in the letter below (No. 131) as going via St Petersburg. Published here according to Castrén 1846e. See Rabbe’s letter to Castrén of 20 April 1846, SLSA 1185.1.

Nu är jag i Tomsk, men vill du veta, på hvilka vägar jag kommit till detta Sibiriens glittrande Paris, så tag Asias karta i handen och uppsök derpå den flod, hvilken Samojederne på ett sublimt och poetiskt vis betecknat med ordet *själ* (Kuai)¹⁵⁹⁴, hvilken Östjakerne benämnt: *ás*, och de flesta andra dödliga kalla: *Ob*. I dess öfra område finner du vid Tomfloden staden Tomsk, och några grader nordligare ligger vid sjelfva Ob staden *Narym*, hvilken dock ej torde vara på din karta utsatt, emedan den i likhet med Surgut allaredan förlorat sina privilegier, och endast för sin ålders samt sina fordna tjänsters skull blifvit hedrad med titel af stad. Att ifrån Narym komma till Tomsk, är en så ringa sak, att man efter vanlig måttstock på tre dygn beqvämligen tillryggalägger de 470 verst, som vägen utgör. Jag dröjde likväl på samma väg runda tre månader, ty de philologiska undersökningarna hafva det onda med sig, att man aldrig vill komma ur en fläck. Det är lyckligt, om uppehållet råkar ske i odlade bygder, men på mina vägar händer sådant högst sällan och emot all beräkning. Ty så har vår Herres vilja varit, att de folk, som tillhöra den arma Samojed-stammen, endast skola tjena såsom dagakarlar hos jordens mäktiga, och han har satt dem till att bygga och bo på mensklighetens uslaste utmarker. De Tomska Samojederna äga väl mindre skäl, än deras flesta öfriga stamförvandter, att klaga öfver skedd orättvisa vid storskiftet, men likväl har företrädesvis kärlandet äfven blifvit deras beklagansvärda lott. Jußt inom de Tomska Samojedernas område ligger de

beryktade Barabinzer-kärren, hvilka knappt torde äga sin like på jordklotet, antingen man afser omfånget, eller deras vederstyggliga, giftnärande natur. Dessa kärr utsända årligen härjande farsoter, hvilka utan åtskillnad angripa djur och människor, förstöra alla boskapshjordar och dymedelst sätta ett viktigt hinder i vägen för odlingens och välmå-gans tillväxt. Omgifna af en så missgynnande natur, hafva Samojederne äfven inom det Tomska Gouvernementet till största delen förblifvit vilda skogsmän, för hvilka drifvan är ljufvare än ugnshården. Somliga hafva dock trädtt ur skogarna och för alltid öfvergifvit kärren, men deras lif är ännu af samma art, som grodans lif i gyttjan. Sjelfva deras boningar, ehuru på Ryskt vis inredda, äro stinkan-de Augias-stall, der människor, kalffvar, hundar och höns sänjas förträffligt inom samma väggar.¹⁵⁹⁵ Man vill öfver-tyga sig att detta samlif åtminstone är ett lif i oskuld och menlöshet, men äfven denna illusion försvinner, då man idkeligen möter nesligt vanställda anleten, då man ser icke blott män, utan äfven qvinnor ligga berusade i sina jurter och hör deras nasala dissonancer, som ljuda värre, än vrå-let af stugans brutala inhysingar.

Du finner af denna föga estetiska skildring, att man tillochmed i norra delen af Tomska Gouvernementet ännu befinner sig utom hyfsningens landamären. Hos landets Samojediska befolkning kan man aldrig finna ett herberge, som helst vore i någon mon drägligt. Understundom har jag väl tillbragt en natt uti någon renare Samojed-jurt och då gerna krupit på ugnen; men till mina egentliga stationer har jag under denna resa utvalt Ryska byar, der antingen på sjelfva stället, eller i den omgifvande nejden funnits god tillgång på Samojeder. Hos den Sibiriska Ryssen finner man alltid en snygg och renlig boning; man måste blott äga en pels, som skyddar mot kölden, ty rummet gör det visserli-gen icke. Undantag kunna väl gifvas, men jag har i Sibirien ännu aldrig, icke en gång i städer, bebott rum med dubbla golf, dragfria väggar och hela fensterrutor. Oftast har jag råkat ut för rum, uppförda af bräckliga plankor, hvilka re-dan tjenat någon tid såsom väggar i flytande gemak. Af sådan beskaffenhet voro äfven mina begge hufvudquarter

1595 In Greek mythology, Au-geas owned enormous stables which were nev-er cleaned until Heracles cleaned them and killed Augeas. Harrauer – Hun-ger 2006: 208; Castrén, P. – Pietilä-Castrén 2000: 71; cf. Castrén 2019b: 162. (JJ – TS)

- 1596 Faddej Venediktovič Bulgarin/Jan Tadeusz Bulharyn (1789–1859), a Polish-born Russian journalist and writer, a conservative and a promoter of the idea of ‘Orthodoxy, Monarchy, and Nationality’. Bulgarin is also famous for his science-fiction novels, including “Probable Tall Tales” (*Правдоподобные небывлицы*, 1824), in which he offers a futuristic vision of the 29th century. One of his predictions was that civilization would move to the Arctic regions, which would be warmer than today. Федута 2006; Terras 1991: 191; Castrén 2019b: 1114. (TS – JJ)
- 1597 A reference to Lear’s words, ‘I’ll talk a word with this same learned Theban’ in William Shakespeare’s *King Lear* III, 4, which had become a common expression in many European languages. Shakespeare, *King Lear*, <https://shakespeare.folger.edu/shakespeares-works/king-lear/act-3-scene-4/>. (JJ – TS)
- 1598 Mbl: utom, corrected in NRF.

emellan Narym och Tomsk. I det ena af dem tillbragte jag Julhelgen under den argaste kamp mot kölden och nödgades ändock umbära både skinka och lutfisk, julklappar och nyårsgåvor. Jag vistades vid denna tid i byn Togur och underhöll mig alla dagar med en Samojed ifrån skogsbygden, som var en ovanligt glad, frimodig och språksam man, samt dessutom väl förfaren i många konster och handteringar. Han sade sig kunna hugga och smida, mura och timra, göra pilar och spjut, ja till och med gudar och menniskor. På sitt vis var han ock en Philolog, ty han kunde hjälpligen reda sig på fyra bland de sjuttiosju språk, som enligt hans förmenande skola finnas i verlden. I Natural-historie hade mannen så aktningvärda kunskaper, att han tvifvelsutan skulle rätt väl besätta en plats såsom Ledamot vid den Vetenskaps-Akademie, hvilken enligt Bulgarins¹⁵⁹⁶ profetia framdeles kommer att inrättas i Obdorsk. Till och med i Läkarevetenskapen var mannen någorlunda bevandrad, ty han kände både fnöskets, enrisbuskens och den ”dyra vextens” (sassa parilla) medicinska nytta samt visste äfven om dieten så mycket, att man vid bruket af läkemedel borde afhålla sig ifrån björnkött. Dertill var Samojeden ännu en öfvermåttan redlig och rättskaffens man. Men frågar du, huru det stod till med hans Christendom, så måste jag medgifva, att derom intet särdeles berömmande låter säga sig. När jag en gång sporde denne ”höglärde Thebaner¹⁵⁹⁷,” huru han trodde, att det går menniskan efter döden, svarade han i bestämda ordalag: ”såsom med hunden – att ligga, der hon ligger och ruttna, der hon ruttnar.” Tillspord om icke själen efter hans mening skulle fortsätta sin tillvaro [efter]¹⁵⁹⁸ utom jordelivet, svarade han: ”gå och se, så vet du.” Det höll han för synd att offra åt sjelfgjorda gudar, men att fabricera dem lade han ej särdeles tungt på sitt samvete. Sin hustru hade han efter egen uppgift stulit, men trodde denna synd vara afplanad dermed, att han åt prästen offrat tiondet af brudskatten, att han höll hustrun mycket väl, sällan piskade henne, lät henne röka tobak och aldrig tog sig ett rus, utan att låta gumman vara med om kalaset. Med denne man tillbragte jag alltså min julhelgd på ett muntert och för mitt vetenskapliga reseändamål ganska fruktbarande vis.

Fästlagsveckan eller den af Ryssarne så kallade Maslinitzan (smörveckan) skänkte mig inga fröjder. Jag vistades då i Moltschanowa by¹⁵⁹⁹, hvarest man inqvarterat mig i öfra etagen af en vanlig *kabák*. Här blef jag under den stora Jubelveckan natt och dag oroad af larmande fyllhundar, hvilka i tanken på den långa fästetiden ville taga ut sin rätt, medan sådant ännu kunde ske utan alla samvetsförebärelser. Moltschanowa är en by af mindre slag, nejden deromkring fattig och glest bebodd med [Samojeder]¹⁶⁰⁰: men bränvinsåtgången var dock så stor, att krogen på en enda dag under maslinitzan inkasserade närmare 1800 Rubel. Här af kan du göra dig en föreställning om fylleriet i Sibirien. Lasten är så allmän vorden, att dermed ingen infamie är förenad. "Vi äro syndare alla," är Sibirjakens gifna svar, då man spørjer honom om någons nykterhets-tillstånd. Till och med unga flickor kunna utan åtal taga sig ett högtidsrus, men super en flicka i hvardagslag, så får hon sällan man, om ej rikedomens förgyller [bytet]¹⁶⁰¹. Gifna qvinnor supa nästan utan undantag. Redan detta bevisar, huru falsk i sjelfva verket den mening är, som tillerkänner Sibirjaken bättre seder och en högre bildning, än den infödda Ryssen. Det är sannt, att i Sibirien sjelfva bonden rakar af sig skägget, röker sin pipa, går gerna i surtout, för fagert tal på läpparna, litar föga på tomtar och lyktgubbar, skyr allt religiöst sekt-väsande m. m. Deremot äger Ryssen ett ädlare sinne, en mera ren och öppen karaktär samt vida större insigter. I Ryssland är det ej mera en sällsynthet, att en bonde både läser och skrifver, men i Sibirien träffas till och med köpmän, som knappt kunna underskrifva sitt namn. I anledning af sina öfvervägande kunskaper åtnjuta äfven de deporterade i Sibirien en viss aktning för sin så kallade masterstwó, och sjelfve hålla de sig för ett vida förnämre slägte än landets infödingar. Något som i hög grad skiljer Sibirjaken från den infödda Ryssen, är den förres ytterliga svaghet för lyx och vällefna. Icke såsom skulle Ryssen älska att lägga sina kapitaler på kißbotten, men han, att tala med ordspråket: "ställer gerna mun efter matsäcken." Sibirjaken deremot är ryktbar för talangen att lefva utöfver sina tillgångar. I

1599 Situated on the River Ob' at N57°34'48" E83°46'15". (TS)

1600 Mbl: Ostjaker, corrected in NRF.

1601 Mbl: lytet, corrected in NRF.

- 1602 Mbl: metsches, corrected in NRF. Mosque, Ru. мечеть
- 1603 Cf. Castrén 2019: 1225
- 1604 Probably meaning the previous Governor of Russian America, Arvid Adolf Etholén (1799–1876), returning home with his family and others through Siberia after his term in office. Etholén had left Sitka in the summer of 1845 and arrived in St Petersburg in early 1846. Varjola 1989: 318. (TS)

städer utgör ofta ett lysande equipage hela hans lösa och fasta egendom, men på landet gäller ej sällan ordspråket, att "Sibirjakens förmögenhet består i theköket."

Utom Ryssar och Samojeder träffade jag på resan ifrån Narym till Tomsk äfven Tatarer, att ej tala om Tunguser, hvilka irra all verlden omkring. Den Samojediska befolkningen upphörde några verst ofvanom Moltschanowa och fortsattes omedelbart af den Tatariska. Dock hade större delen af de nordliga Tatarerne redan antagit Christna läran och skilde sig hvarken till seder eller utseende i någon betydlig mon ifrån Ryssarne. "De hafva blifvit ljusa och lefva såsom vi," yttrade en Rysk hyrkusk berömmande om de christna Tatarerna. Vid pass 30 verst norr om Tomsk varseblef jag den första [metschet]¹⁶⁰², såsom de Muhamedanska Tatarerne benämna sin kyrka. Jag trädde i en jurt och stötte här på ett antal Musulmän, som sutto glammande vid ett thekök. Ehuru deporterade och stadda i en efter utseendet ganska nödställd belägenhet, bemötte de mig med en utmärkt välvilja och gästfrihet. Ännu flera prof på Tatarernas gästfria sinnelag erfor jag i en annan by, der ett akademiskt uppdrag förmådde mig att göra ett litet uppehåll, men härom hinner jag intet vidare orda, ty mitt hufvud är fullt af resebekymmer. Af samma anledning nödgas jag äfven afhålla mig ifrån alla lofqväden öfver sjelfva Tomsk, ehuru mycket härom vore att säga.

"Gif akt," säger Helsingfors Tidning. Har du erhållit mina tvenne bref, dem jag på vinst och förlust afsände från byn Togur. Det sista bref ifrån dig emottog jag i slutet af Januari; männe härmed är rätt bestäldt? Bergstädi kvarstadnar tills vidare i Sibirien. Skulle ej din allmakt kunna förskaffa mig Don Quixote till sjuklecture?¹⁶⁰³ Mitt helsotillstånd är för det närvarande efter önskan. Samojederne bedja helsa; likaså en Albinos och en Polsk Jude, hvilka hvardera varit i Finland och nu lefva såsom värdshusvärdar i Tomsk. Den ena af dem förtäljde, att den Amerikanska expeditionen för tre veckor sedan afrest ifrån Tomsk.¹⁶⁰⁴ Så när hade man helt oförmodadt råkat landsmän. Nu på posten och så till Krasnojarsk, derifrån jag åter skall låta höra af mig. För denna gång farväl!

131

Tomsk, 5/17 March 1846,
to Frans Johan Rabbe

1605 See the previous letter
above (No. 130).

1606 Castrén 2019: 751–780.

SKSA Lönnrotiana 25:363–366

Received on 18 April, replied to on 20 April; see also his letter to Castrén
of 20 May 1846, SLA 1185.1.

Bäste Broder!

Den fista qvarten will jag begagna för att underrätta Dig, att jag ändteligen är på resan ftadd till Krasnojarsk och Jeniseisk. Med denna dagens post afgår till Dig ett bref den P[eters]burgska vägen¹⁶⁰⁵, fastän brefvet icke lærer höra till antalet af dem, hvilka kunna tryckas. Derjemte sänder jag till Sjögrén en utförlig relation öfver resan ifrån Surgut till Narym.¹⁶⁰⁶ Relationen är en Morgonbladiad, men innehåller ett och annat, som väl detta blad efter wanligheten will öfverkorssa. Jag är ej särdeles nogräknad i detta afseende, men den allmänna öfverfigten af Östjak-ftammen wille jag dock hafwa beståndande med thy åtföljande förteckning öfver samtliga Östjak-districten. Will ej Morgonbladet trycka detta, få måste wi afswärja oss dess fana och föka beskydd under något annat banere. – Ifrån Jeniseisk ärnar jag fända något smått för Suomi, men detta hinner ej fram före sommaren.

Af det ankommande brefvet fer Du, att jag på halfannan månad icke fett en rad af Dig, men deremot fkrifvit twenne bref ifrån Togur till Din Högwälborenhet. Jag anar här en confusion, som jag fkall ännu i denna dag föka rätta. – Bergstädi qva[r]stadnar tills vidare i Sibiri-en, ehuru wisferligen nolens volens. Han har warit finnad att anhålla om något flags Kasanskt rese-understöd directe ifrån Armfelt och jag will, få widt i min förmåga står, understöda hans begäran.

Qvarten är förliden. Hellsa wännerna

Din tillgifne
MACastrén

Tomsk d. 5/17 Mars 184[6]

Min stående address blir hädaneftre Г. Енисейскъ.

- 1607 *få* [...] *inandas* || *få* *inandas*
 1608 *jag* [...] *hos* || *jag* *hos*
 1609 The ‘Cobbler of Jerusalem’
 or ‘Wandering Jew’ from the
 Medieval European tradi-
 tion of a Jew called Ahasver/
 Ahasuerus, cursed to wan-
 der all over the world be-
 cause of mocking Jesus on
 the way to the cross. It was
 also introduced into Finn-
 ish folklore. Edelmann 1986;
 König 1986; Hasan-Rokem
 1986; Forsgård 1998: 181–
 188; Hanski 2006: 10–11, 192;
 Castrén 2019b: 973–974. (TS)

132

Tomsk, 6/18 March 1846,
 to Johan Robert Tengström

KK Coll. 99.4

A reply to Tengström’s letter of 6 December 1845, SLSA 1185.1.

Bäste Bror!

En inbjudning till *Çivil-Gouvernören* i Tomsk har föranlett några ögonblicks uppehåll i min resa, och desfa ögonblick vill jag begagna för att hjertinnerligen tacka Dig för de glada och ljufveliga Tiden-der, hwarmed Du så rikligen ihogkommit min Sibiriska högwälborehet. En sådan epistel fkattar jag lika högt, som Tataren fin häst, Östjaken fin båge, Tungusen fitt fvärd, Rysfen fin nagaika. Det är en talisman, fom skyddar emot fkorbjugg och tvinsot famt fvarar i andelig motto emot tre månaders gage ifrån P[eters]burgska Wetenskaps Akademien. Det gör mina fjuka lungor så oändligen godt att under wandringen på desfa Barabinzer-kärr få¹⁶⁰⁷ understundom inandas en flägt frisk luft, och jag känner det påtagligen, huru bloden derefter flyter lättare i mina ådror. Sådana bref, som de Dina, kan naturligtvis icke en person i mitt läge på något vis vedergälla, men jag hoppas dock för mitt eget bästa, att du utan allt afseende på jus talionis tröstar Dig dermed, att Du genom hvarje bref till mig öfvar en menskelig gerning. För öfrigt gör jag ej anspråk på mycket långa epistlar; – ett godt och vänskapligt ord är allt, hvad jag behöfver. Om min egen person må Du tala så litet som möjligt, ty med den opinion, jag¹⁶⁰⁸ både hos vän och owän äger, tar jag gerna det oskyldigaste såsom rökoffer på min förmenta fåfängas altare. Rättvisligen förtjenar jag icke heller något annat pris än hvarje annan dödlig, fom föker fylla fitt mått.

Jag wiſtas för det närwarande i Sibiriens meſt bildade ſtad, om bildningen beſtämmeſ efter beſkaffenheten af pellsar, equipager, moder o.s.v. En bildad man har jag likwäl icke funnit i denna ſtad. Här finnas wäl Tyska läkare, Apthekare, guldsökare m.m., men de Ryska Tyskarne äro idel Jerusalems ſkomakare¹⁶⁰⁹, ett ſippigt, läſpande ſalon-folk, utan kärna och grundfatfer, ungefär fåſom våra Senats-Secreterare. Folk af deras ſkrot och korn har Almqviſt mäſterligt ſkilldrat i Jaçobs perſon.¹⁶¹⁰ Antalet af Tyskar är i Tomſk ej ſärdeles betydligt; deremot hvimlar ſtaden af Polackar, bland hvilka de fleſta äro deporterade. Dessa ega åtminſtone patriotiſm, men äro för reſten ett andeligen ruineradt folk, fupa, ljuga och ſqvadronera. Om jag undantager deras pa[t]riotiſm, deras hetta och arghet, likna de nära nog Falſtaff hos Sheakeſpeare¹⁶¹¹. Träder en Pollack i Ryſk tjeñſt, ſå är [han] ofta fallſk och bedräglig, går fneda wägar och låter gerna anwända ſig ſåſom ſpion. Ryſfen känner Du, men om Sibirjaken bör jag anmärka, att han ej eger den Gudsfruktan¹⁶¹² och den lågande patriotiſm, ſom utmärker den infödda Ryſfen. Sibirjaken är temmeligen hyfsad, men fallſk, bedräglig och canaliös. ”Han gräfvär för Dig en grop med fagra ord” yttrade häromdagen i fråga om Sibirjaken en Albinos, ſom tillförene reſt werlden kring, äfven beſökt Finland och på fiſtöne uppslagit en wärdhuſrörelſe i Tomſk. Såſom Du troligen wet, förſtår man med Sibirjaker landets äldre Ryſka bebyggare; de deporterade¹⁶¹³ kalla ſig Ryſfar och betrakta ſig i förhållande till Sibirjaken, ſåſom Hög-Ryſfen till Ma-loroffianen. Jag har trott mig göra den anmärkning, att likasom Högrysfen i fjelfva werket är ädlare än Ma-loroffianen, få finnes icke en gång hos den deporterade Ryſfen ſå mycken låghet, ſåſom hos Sibirjaken. Att låtſa¹⁶¹⁴ en ärlig och ſtädad mun, men i hjertat wara full af de lumpnaſte och nedrigaſte konſter, – detta är kännetecket¹⁶¹⁵ på en Sibirjak. De deporterade äro derigenom mera aktningſvärda, att de icke göra

1610 Jakob is a valet in Carl Jonas Love Almqviſt's (ſee note 359) work *Törnroſens bok*, published partly in parallel in two different editions, one of 12 ſmall volumes in 1832–1850 and another in three large volumes in 1839–1850 and conſiſting of a frame ſtory and a large number of different texts, ſtories, novels, poems, etc. Almqviſt had the idea of putting his whole output into a *Gesamtkunſtwerk* within *Törnroſens bok*, although it actually contains only a part of what he published during his literary career. The frame ſtory itſelf is an entity composed of three ſmall novels (Sw. *kortroman*), and Jakob belongs to its/their perſonal gallery. Parts of *Törnroſens bok*, like *Det går an*, led Almqviſt into conflict with the authorities, as well as with intellectuals, including J.V. Snellman, who did not ſhare his views. Nationalencyklopedin 1: 240–241; Jacobſon 2002: 154–160; Lahtinen 2006: 229–230. (TS – JJ)

1611 Sic.

1612 *Gudsfruktan* || <f-->

1613 *deporterade* || öfriga

1614 *låtſa* || kunna ~

1615 *kännetecket* [...] *Sibirjak*. || kännetecket.

- 1616 *arbete* || stå
 1617 *detta* || <ol-t--t>
 1618 <urfäktligt> || <----->
 1619 Fischer 1768. Johann Eberhard Fischer (1697–1771) was a German historian and linguist who took part in the Second Kamčatka Expedition in 1733–1743. Later professor at the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg. Fischer wrote a history of Siberia from “its discovery until its conquest by Russian weapons”. Fischer’s history has been regarded as a continuation, but also as a periphrase or plagate of the similar history compiled by G.F. Müller a few years earlier. Fischer 1768: Vorrede; Müller, G.F. 1761–1763; Элерт 2009b; see also Cast-rén 2019b: 832. (TS – JJ)
 1620 Kūçüm or (Tat.) Köçöm, the last khan of the Siberian khanate in 1563–1598. Солодкин 2010. (TS)

någon hemlighet af fina konster. Här i Tomsk äro de i synnerhet djerfva och närgångna. Man är knapt på ljusa dagen säker om sin pels; i mörkret vågar sig ingen gerna ut på gatorna, ehuru patrouller äro ständigt i rörelse, anfäktande på det eftertryckligaste wis hvarje fotgångare. I Krasnojarsk, dit jag nu ärnar begifva mig, fkall ofriden wara ännu större; likaså i Jeniseisk, der jag ärnar uppehålla mig hela menförstiden och skrifva ett grammatikaliskt utkast öfver den Tomska dialekten af Samojediskan, hvilken tillförene blifvit hållen för en Ostjakisk munart. Ifrån Jeniseisk fortsätter jag med första öppet watten min resa Jenisei-floden utföre till Turuchansk, der fannolikt större delen af nästa winter kommer att åtgå. Bergstadi är mig ännu följaktig, emedan intet underföd ifrån H[elsing]fors erhöles för den Kasanska resan. Fortfarande längtar han bort ifrån Sibirien, hvilket också är naturligt, då han i framtiden ej ärnar flå sig på comparativt-Finsk studier, utan arbete¹⁶¹⁶ mera uteslutande på Finskan. Sibliens tunga athmospher har förmodligen allstrat hos honom detta¹⁶¹⁷ beslut, och jag finner det äfven <urfäktligt>¹⁶¹⁸, att en ung man, som kan njuta af lifvet, icke will offra sig upp för denna sak, då han med mindre uppofringar kan hafva wigtigare ändamål att lefva för. Annat är förhållandet med mig. Jag är en ruinerad karl, som ej eger några anspråk på lifvets glädje; för mig är fåledes detta lefverne ej något särdeles offer. Derföre har jag äfven tänkt, om annars hellfa och krafter stå mig bi, att ännu framdeles återwända till Sibirien och fortsätta mina underfökningar allt in på det Tungusiska folkgebietet. Sådant lærer äfven af materiella orfaker blifva en nödvändighet, ty i Finland får jag ej bröd och i P[eters]burg will jag [icke] lefva. Le mig dock ej i fkägget för min narraktighet att uppgöra planer för framtiden.

När Du träffar Runeberg, få bed honom läsa ”Fischers Sibirische Geschichte”¹⁶¹⁹ och skrifva någon flags dram öfver ”Kutschum-Çhan”¹⁶²⁰ samt deri parenthera våra döende stamförwandter (Ostjaker och

Voguler) i Sibirien. Ännu bättre än Fischers arbete wore för detta ändamål Müllers Sibiriska historia¹⁶²¹ som lätteligen kan ifrån P[eters]burg anskaffas, om den ej finnes i H[elsing]fors. Jag wet i den Finska stammens historia ingen ting så storartadt, som Ostjakernas och Wogulernas frid i förening med sina fränder Tatarerna under Kutschum-Chans anförande emot den Ryske inkräktaren Jermak¹⁶²². Här måste jag fluta mitt slarfaktiga bref, för¹⁶²³ [att] ej gå misste om en Excellens-middag, och för att ej förolämp[a] en gammal, aktningssvärd man. Han heter Tatarinoff och säger sig hafva två föner, hvilka tjena såsom Ingenieurer i Finland, i anledning hvaraf han äfven betraktar mig, fåsom på fätt och vis landsman. Hellsa alla wänner och anmäl min vörndnad för Dina Föräldrar.

Tomsk d $\frac{1}{18}$ Mars 1846.

Din tillgifne
M. A. Castrén.

- 1621** Müller 1761–1763. The historian and professor at the Imperial Academy of Sciences Gerhard Friedrich (von) Müller (1705–1783) took part in the Second Kamčatka Expedition of 1733–1743. His Siberian history extends to 1660, and it was published in German in 1761–1763 and in Russian in 1763–1764. Элэрт 2009a; 2009b; Vermeulen 2015: 186; Vermeulen 2019, <http://www.berose.fr/article1686.html?lang=fr>. (TS)
- 1622** The Cossack ataman Ermak Timofeevič (ca 1540–1585), who occupied the capital of the Siberian khanate Kašlyk/Sibir'/Isker in the 1580s. Солодкин 2007. (TS)
- 1623** *för* || om jag

1624 That letter seems to have got lost.

133

Enisejsk, 20 March/1 April 1846,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 7:75–78

Lönnrot began writing his reply on 6 June and finished it on 22 August. SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 191–193 (in Swedish); 1856: 197–199 (in German).

Bäste Broder!

Ditt bref af d. 7 Jan[uari] erhöj jag först den 24. Mars uti Krasnojarsk, der brefvet lærer legat någon tid på posten. Jemt en månad förut fkref jag till Dig några rader ifrån Moltschanowa by och tager för afgjort, att de allaredan kommit Dig i handom.¹⁶²⁴ I flik händelse wet Du, att jag ifrån Mo[l]tschanowa förfogade mig till Tomsk och vidare öfver Atschinsk och Krasnojarsk till ftaden Jeniseisk, der jag nu fedan gårdagen befinner mig – mäktat trött och medtagen af den långa resan. Icke dessto mindre ärnar jag endera dagen fortsätta min färd härifrån 90 verst västerut till byn Makowkij, belägen wid öfra Ket. Meningen wore att här finna en fortsättning af de Ketska Samojederna, med hvilka jag redan äflades på den Obska fidan. I hvarje händelse dröjer jag i nämnda by allt intill första öppet watten, då resan till Turuchansk beqvämligen kan verkställas. Så mycket om min resa. Beträffande reskamrat ärnar Bergstadi tills vidare och troligen för hela den återstående tiden qwarstadna i Sibirien. Han hade misräknat sig på de Ryska stipendierna och några andra underftöd ftå nu icke till buds. I sjelfwa werket har han äfwen börjat förlora lusten att resa till Kasan, och i afsigt att fästa mannen här i Sibirien, har jag fökt öfwertala honom att utwälja sig ett eget, af mitt alldeles oberoende forfknings-gebiet. Denna proposition tyckes anflå

honom, men härwid hysa wi begge den betänkligheten, att han med fitt försagda lynne fvårligen kan flå fig ut allena bland detta Rasboinik-flägte¹⁶²⁵. Ändock tror jag, att wi om några dagar draga åt hvar fitt olika håll och först i början af Junii fammanträffa.

Det är en högst märkwärdig fak, att ifrån Collan ännu ingen ytterligare remiss af Tsch[e]r[emissiska] Grammatiken ankommit, utom de 2 första arken. Jag börjar nästan befara, att den för tidiga adressfen till Jeniseisk förorsakat en confusion, så att t.ex. brefvet blifvit återfkiçkadt. Jag hinner nu ej fkrifva till Collan, men då Du förmodligen står i fländig correspondens med H[e]r[ra]r Kuopioenses, få ber jag Dig vara god och noggranneligen åtwarna Collan att ej låta arbetet gå ut ifrån stapeln, förrän jag fått genomse alltfamman. Jag finner af detta rön, att man ej bör trycka något, utan att fjelf vara på trycknings-orten. Af sådan anledning ärnar jag ej heller före min återkomst till Finland tänka på utgifvandet af den Östjakifka Grammatiken. Deri återstår också ett¹⁶²⁶ och annat ännu att tillgöra, som jag nu ej hinner med. Det är i synnerhet ett ewinnerligt krångel få wäl uti Östj[akiskan] som i de Samojediska¹⁶²⁷ språken med de dunkla vocalerna, de der ej hafva en tillräcklig fast och bestämd character, för att i hvarje fall kunna behörigen åtskiljas från de öppna. Framför allt är detta fallet med det dunkla ê, om hvars wäsen och egenskaper jag ännu ej kommit till afgörande resultater. Det fynes mig, såsom fkulle hvarje oaccentueradt e i flutet ljuda fåsom ê, men här finnas skäl både *pro & contra*.¹⁶²⁸ Märkeligt är, att Du i Finskan funnit spår af samma dunkla ljud. Din ide om frånwaron af de få kallade mediæ i Finskan hör enligt min tanke till en af de lyckligaste och winner bekräftelse af alla famspråk. Jag omnämnde i mi[t]t¹⁶²⁹ fednaste bref, att äfven i Samojedifkan på e och i följa veka vocaler, men på ê och î hårda. Hwilken wigtig öfverensstämmelse! Annars äro Finskan och Samojediskan få lika hvarandra, såsom tvenne bär, och jag känner

1625 Robbers. (TS)

1626 ett || ännu

1627 Samojediska språken || Samojediskan

1628 By the "dark ê" (dunkla ê) Castrén means the mid-central quality [ə] in both stressed and unstressed syllables. (JJ)

1629 Mscr: midt

- 1630 It seems as if Castrén had struck this pronoun out.
- 1631 Castrén has accidentally omitted the verb. Cf. his letter to Sjögren, 3/15 April 1846 (No. 135).
- 1632 Sic, an unidentifiable word.

tills vidare intet fråk i werlden, hvilket åt Finskan
 fkulle lemna få mycken hjelp, fom jußt Samojediskan.
 Men derom hinner jag nu ej utbreda mig, emedan blott
 27 minuter återstå för mig¹⁶³⁰ att fluta och inlemna
 mitt bref. Om min hellsa måfte jag dock omnämna, att
 den knagglat en fmula under resan, men jag [förmo-
 dar]¹⁶³¹ att allt går förbi, då jag åter kommer i ro. An-
 nars har man utom fjukdom att frukta det wärsta af de
 deporterade, fom klubba folk i en handvändning. För
 någon tid sedan har ingen natt hvarken i Tomsch, Kras-
 nojarsk eller Jeniseisk aflupit, utan att flera lik blifvit
 funna på gatorna. Nu är wäl förhållandet annorlunda,
 men ändock vågar man efter mörkrets inbrott ej gå ut
 på gatan, åtminstone icke till fots. Emellertid hyser jag
 den fäkra tillförsigt, att allt fkall lyckligt aflöpa, och
 härmed framhärda jag

Din tillgifne
 M. A. Castrén.

Jeniseisk d. 1 Aprill 1846.

Urfäkta för all del detta gräsliga hufs¹⁶³².

134

**Enisejsk, 20 March/1 April 1846,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:367–370

Received on 9 May, replied to on 20 May; see also Rabbe's letter to Castrén of 9 May 1846, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 193–194 (in Swedish); 1856: 199–200 (in German).

Bäste Broder!

Den 1. April till heder wore jag wäl ovilkorligen förpligtad att ljuga för Dig en och annan historia, men saken är, att jag nästan utan all rast och hvila rantat ifrån Tomsch till Jeniseisk, och derefter befinner mig nästan i samma belägenhet såsom en, den der fått fina fyratio par.¹⁶³³ Wore jag ej redan en förhårdad ord- och bokstafs-ryttare, få ikulle jag owilkorligen lå mig på naturen och använda allt mitt lif, för att komma under fund med konsten att beqwämligen rida på luftbalonger. Annars hafwa Samojeder och Oestjaker berättat för mig, att deras fäders fäder fordomtima ridit på örnar, och jag menar att fådant äfven i våra dagar borde låta sig göra. Wisst hafwa örnarna år för år blifwit allt mindre till wexten, men det är ju sak samma med menniskorna. Örnridten wore fannerligen wärd ett försök, men olyckligtvis har jag i Sibirien ej sett några örnar, utan endast ugglor. Frågas nu: måne Du ej kunde per posta få mig tillsänd en wäl inriden Finsk örn? Fribrefs-rätt kan wäl alldrig wägras åt en fådan Friherre, i fynnerhet då det gäller ett få godt ändamål, som att uppehålla wid lifvet en arm fatan. Det är fannerligen fannt, att jag i längden icke uthärdar med detta här landswäga-bråket.

Dina tre<j> bref och försändningar af d. 24 Dec[ember], 20 Januari och 10 Febr[uari] lågo mig till mötes i Krasnojarsk. Jag har tidt och ofta gått och grubblat deröfver, på hvilket språk jag hellst borde tacka Dig

¹⁶³³ Of lashes. Birching was a commonly used punishment everywhere until the 19th century. Its roots can already be found in Hammurabi's and Moses's laws. In Finland, birching was in use from 1734 until 1889, and in Russia and the subsequent Soviet Union until 1930. Forty pairs of lashes was the maximum punishment of this kind. Tullenheimo 1915; Wikipedia: Телесные наказания, https://ru.wikipedia.org/wiki/Телесные_наказания. (TS)

1634 *har* || oc[h]
 1635 *bestrida* || bekosta
 1636 *omsorg* || <go>

för all den spiritus, hvarmed Du föker stärka och nära min fvigande lifskraft. Svenskan är härtill platt oduglig; – nyligen har jag äfven läst i Morgonbladet, att man på Finska endast bör skälla; min Hebräiska har¹⁶³⁴ jag åter glömt och Græca non leguntur. Hwad menar Du om Samojediskan? I detta språk finnes ej hela ordet: *tacka*, men gif åt Samojeden en sup brännvin, ett stycke bröd, en klädesrimfa, lika mycket hvad, få är han redo att wid ett annat tillfälle gå i döden för Dig. Jag har i fjelfva verket börjat tro, att det ifrågawarande ordet är uppfunnet af någon Rysfe, som för bästa möjliga pris welat flippa en obligation. Och se! derföre tackar jag Dig alldeles icke.

Du har wäl allaredan fått i handom mina bref ifrån Tomsk och Togur, i hvilka jag omnämnt att Bergstadi ännu tills vidare blir min följeslagare. Skulle händelsen foga så, att han före mig komme att lemna Sibirien, hvilket numera fynes föga troligt, få ämnar jag i flik händelse hjälpa mig allena. Lifwet är i Jeniseiska Gouvernementet så utomordentligen kostfamt, att jag näppeligen kan bestrida¹⁶³⁵ de oerhörda utgifter, som en omsättning af rese-kamrat skulle medföra. Alltså skola wi ej mera tala ett ord om den faken.

I går anländ till Jeniseisk ärnar jag redan i morgon fortsätta min resa till någon by i nejden och åter gripa mig an med Samojediskan, förutsatt at jag får tag i Samojeder, hvilket ännu är problematiskt. I hvarje fall qvarftadnar jag i denna bygd ända till början af Junii, då det blir möjligt att med öppet watten styra utför Jenisej. Före min afresa hoppas jag kunna skicka något för Suomi, neml[igen] en relation om Samojederne i Tomska Gouvernementet. Dessutom har jag äfven tänkt på en philologisk artikel, men det will wara ondt om tid att skriva, då hufvudfaken är att famla. En gång hemkommen skall jag skriva 7 stugor fulla, men intill dess måfte Ni hafva litet förbarmande med en fattig syndare.

Anbelagande remisfen af Tidningar och böcker öfverlemnar jag åt Din wänkskapsfulla omsorg¹⁶³⁶ att pröfva, hvad godt wore för en Sibiria-farare och

Samojed-patron. Är det något bewänt med Suomalainen¹⁶³⁷? För Maamiehen Ystävä¹⁶³⁸ har jag ej färdeles respekt, om den icke bättrat sig. Deremot synes Kanawa¹⁶³⁹, att döma af Saimas loford, vara en god Tidning. Om Don-Qvixote skref jag till Dig i mitt fjärde bref. Har 2. H[äftet] af de svenska sagorna¹⁶⁴⁰ ännu icke utkommit? Om Cygnæus vill skicka hit sitt 3. H[äfte] af "Ljus och skugga"¹⁶⁴¹, få skola vi bjuda till att uthjelpa skuggsidan. – För öfrigt är det wisst och fannt, att jag ej har en vešt att träda på mig. Tänkte väl köpa en slik persedel i Krasnojarsk, men hade ej hjerta att betala 50 Rubel för en simpel fiden-vešt. Till strumpor har jag redan i ett halft års tid begagnat skäften, ty i Sibirien brukas inga strumpor, utan fordrade stöflor. I olika omständigheter wore icke ens fjelfva Don-Qvix[ote] så välkommen, som ett halft dussin starka yllestrumpor. Skulle min gamla kappa kunna förbytas till en paltå och hitsändas med tunga posten, få wore detta en vinst af 100 Rub[el], ty det simplaste klädesplagg kostar här i Sibirien minst 150 Rubel. Det är verkliga ledsamt, att jag utom pels ej äger något öfverplagg. Det af Felix för min knaggliga mage ordinerade läkemedlet: "ramnus frangula"¹⁶⁴² finnes ej i Sibirien. – Och härmed har jag nu redogjort för mina andliga och materiella behof, hvilka Du, min wärda ste bigtfader och förmyndare! må närmare pröfva och efter omständigheterna afhjelpa. Ännu ett. Hvad säger Gabelentz om min Syrj[anska] Grammatik[?]. Jag har förnummit, att han recenserat den i Leipziger-Repertorium¹⁶⁴³.

Hellsa Din Fru och narra henne dermed, att jag d. 1 Aprill 1848 skall¹⁶⁴⁴ utkräva de lofvade cotletterna. Denna gång hinner jag ej med mera, men före min afresa ifrån Jeniseiska trakten skall jag väl ännu uppvakta Dig med några rader. Min address är och förblir Г. Енисейскъ (Енисейской Губернии). Salutem!

Din tillgifne
M. A. Castrén

Jeniseisk d. 1 Aprill (n. ft.) 1846.

1637 *Suomalainen* was a newspaper published by Carl Axel Gottlund (see note 185). Only one issue was printed, on 31 January 1846. Tommila 1988: 162–163. (TS)

1638 *Maamiehen Ystävä* was a newspaper meant mainly for peasants, published by the J.A. Karsten printing house in 1844–1855. Its first editor, from January until April 1844, was J.V. Snellman, but thereafter it was edited by Joakim Zitting (1806–1876). *Maamiehen Ystävä* was no such ideological proclaimer as *Saima*. Tommila 1988: 156–160; Suomen papisto: <https://kansallisbiografia.fi/papisto/henkilo/1661>. (TS)

1639 See above note 1216.

1640 Castrén probably means the second volume of *Svenska folk-sagor och äfventyr*, edited by Gunnar Olof Hyltén-Cavallius and George Stephens, not published until 1849. Hyltén-Cavallius – Stephens (utg.) 1844, 1849. (TS)

1641 There was no third booklet of Cygnæus's *Ljus och skugga*. *Vandringsbilder*. The two parts were published in 1845 and 1846. Cygnæus 1845–1846. (TS)

1642 See note 1558.

1643 Gabelentz 1845.

1644 *skall* || 1<->

- 1645 There is an excerpt from this letter sent by Castrén to Rabbe in SKSA Lönnrotiana 25.

Ehuru uttröttad || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *Ehuru alldeles uttröttad*

- 1646 *ringa* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *eländig* || 2. ~

- 1647 *djup* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *wild* || 2. ~

- 1648 *djupafte* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *wildaste* || 2. ~

- 1649 *nästan all* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *all* || 2. ~

- 1650 *föreskrifter* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *instructioner* || 2. ~

- 1651 *afsluta* [...] *den* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *afsluta den* || 2. ~

- 1652 *äro* [...] *uppehålla* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *äro otillgängliga*, <-----> *uppehållande* || 2. ~

- 1653 *få* [...] *m.m.* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *flodgrenar o.f.v.* || 2. *få flodgrenar o.f.v.*

- 1654 The words *anse mig* are missing in the letter to Sjögren but they are included in the excerpt sent by Castrén to Rabbe. SKSA Lönnr. 25.

- 1655 *nedfatta* [...] *tid* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *för sex veckor nedsätta mig* || 2. ~

135

**Makovskoe, 3/15 April 1846,
to Anders Johan Sjögren**

SLSA 1185.3

Received on 27 May, read at the department meeting on 5/17 June 1846.

Publications (incomplete): Castrén 1846d (in Swedish); 1855: 194–199 (in Swedish); 1847e (in German); 1856: 201–206 (in German). In Castrén 1846d, 1855, and 1856 the letter was erroneously dated too early (2/14 April).

Högädle Herr Statsråd!

Ehuru¹⁶⁴⁵ uttröttad efter en långvarig resa hastar jag likväl att underrätta H^r Statsrådet om min ankomst till *Makowskij* – en *ringa*¹⁶⁴⁶ by 90 verst på västra fidan om Jeniseisk. Då jag nämner, att denna by är belägen midt i en *wild*¹⁶⁴⁷ ödemark, rundt omkring omgifven af de *djupafte*¹⁶⁴⁸ *f*kogar och på närwarande årstid afskilld ifrån *nästan*¹⁶⁴⁹ all communication med den öfriga werlden, så torde ingen vidare ursäkt behöfvas för min lilla afvikelse ifrån H^r Statsrådets sednaste föreskrifter¹⁶⁵⁰. Det fogar sig enligt mitt tycke förträffligt, att jag nu i ett sammanhang får afsluta¹⁶⁵¹ mina undersökningar öfver den Tomska dialekten med allt hvad dertill hörer, och straxt efter islossningen kan anträda min flodresa utför Jenisej. På fišnämnda omständighet ligger en utomordentligt stor wigt. Det torde ej wara H^r Statsrådet obekant, att de af Klaproth så kallade Jenifejare på de flesta årstider äro¹⁶⁵² till större delen otillgängliga för hwarje efterspaning, emedan de uppehålla sig i djupa *f*kogar, på ödsliga tundror, wid aflägsna sjöar, *få*¹⁶⁵³ flodgrenar m.m. En gång om året träda de dock allmänneligen ur fina gömftällden och wifa sig i masla vid stränderna af Jenisej. Denna uppenbarelse

inträffar famtidigt med flyttfåglarnas. Wid vårens första ankomst afsegla Jeniseifka Handlande med Samojed-waror ned till Tolstoi Nos och infödingarna ligga dem till möte hela floden utefter. Jag skulle i fanning nödgas anse mig¹⁶⁵⁴ hafva illa uppfyllt mitt vetenskapliga uppdrag, om jag försummade att begagna mig af ett få utmärkt tillfälle till befordrande af min och vetenskapens förkofran. Men för att andra fördelar härwid ej skulle åsidosättas, har jag twertemot H^r Statsrådets yttrade önskan warit nödsakad att bjuda de glada fläderna Tomsk, Krasnojark, Jeniseisk ett hastigt farväl och nedfatta¹⁶⁵⁵ mig för en tid i denna dystra bygd, för att ändtligen sluta striden¹⁶⁵⁶ om de Pumpokolska Ostjakerne, hwilka af Klaproth föras till antalet af Jeniseifka¹⁶⁵⁷ Ostjaker, men af Stepanow¹⁶⁵⁸ anses¹⁶⁵⁹ för Samojeder. Om man i lika mål wågar¹⁶⁶⁰ lita på hörsagor, få har Stepanow rätt; men för wisst kan jag i¹⁶⁶¹ denna stund ingen ting utgifva, få¹⁶⁶² wida det ännu ej lyckats Golowán att i de widsträckta fkogarna uppskalla ett enda individuum af det omtviftade släktet.¹⁶⁶³

Pligtmäsligt¹⁶⁶⁴ borde jag wäl nämna några ord om min fednaste resa ifrån Tomsk till Jeniseisk, eller rättare: ifrån Moltschanowa till Makowskij, men beklagligtvis har den hos mig efterlemnadt få intryck. Att wägen war uppfylld med thekarawaner, brännwins-transporter, stora fkaror af lösa och jernbesmida förbrytare, att landet war ojemt och bergigt, wägarna dåliga och marken på fina ställen bar, att den Korsfästes bild war upprest nästan¹⁶⁶⁵ wid alla verst-ftolpar och dessutom bakom hästfvansen i hvarje flåde, som anförde en the-karawan¹⁶⁶⁶ – sådana upplysningar lærer H^r Statsrådet äfven hellst undwara. Hwad befolkningen beträffar, så bestod den hela wägen utefter af idel Rysfar, om jag undantager den lilla byn Tjopla Rättschka¹⁶⁶⁷, 140 verst öster om Tomsk, der innewånarne woro deporterade Kasanska Tatarer. I staden Atschinsk träffade jag Tschulymska

- 1656 *striden* [...] *Pumpokolska* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *twisten om de Natsko-Pumpokolska*
- 1657 *Jeniseifka Ostjaker* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *Jenisejare* || 2. ~
- 1658 Aleksandr Petrovič Stepanov (1781–1837), the first governor of the Enisejsk Governorate in 1822–1831, Active State Councillor, well known for the historical materials he collected. Энциклопедический словарь XXXI: 594–595 [Степановъ, Алексадръ Петровичъ]; Castrén 2019b: 860. (TS)
- 1659 *anses* || *utgifvas* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *uppgifvas* || 2. *utgifvas* || 3. *anfes*
- 1660 *wågar* || SKSA Lönnr. 2. exc. to Rabbe: 1. *kan* || 2. ~
- 1661 *i denna stund* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *ännu* || 2. ~ *ännu* || 3. ~
- 1662 *få wida* || *allden*[stund]
The same change also in the excerpt to Rabbe. SKSA Lönnr. 25.
- 1663 Here Castrén is again referring to the historical Pumpokol people, who by the time of his travels had changed their former Yeniseic language to Samoyedic, Turkic, or Russian. See note 1549. (JJ)
- 1664 *Pligtmäsligt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *Pligtenligt*
- 1665 *nästan wid* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *wid nästan*
- 1666 *the-karawan* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ~ m.m.
- 1667 Tēplaja Rěčka at N56°20'38" E86°39'26". (TS)

- 1668 Ясачные люди, originally non-Russian populations of Siberia and the Volga region taxed according to the traditional system of jасак (ясак) tax, which consisted of natural products. The system was officially abolished in much of Siberia in 1822, but in practice it existed till 1917 among the nomadic populations. As Castrén mentions later, in the region around Krasnojarsk the “jасачные” people had become regular peasants in 1833. Дамешек 2009. (JJ – TS)
- 1669 Kača Tatar, today classified as one of the main tribes in the composition of the Khakas ethnicity. (JJ)
- 1670 bodde || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. skulle hafva bott || 2. ~
- 1671 drogo || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. dragit || 2. ~
- 1672 nuwarande, fydligare || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. nuwarande, wida fydligare || 2. härwarande, wida fydligare
- 1673 att undanrödjа || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ~ fullkomligen ~ || 2. ~
- 1674 en möjlig || SKSA Lönnr. exc. to Rabbe: 1. den || 2. ~
- 1675 In the 18th century, the Arin were recorded as speaking a distinct Yeniseic language. (JJ)
- 1676 lefnadsfätt || yttre lif || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. yttre lif || 2. yttre lefnadssätt
- 1677 yttra || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. nämna || 2. ~
- 1678 förklaras || SKSA Lönnr. exc. to Rabbe: 1. utgifvas || 2. ~
- 1679 Stepanow || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. Han || 2. ~
- 1680 Koibalerna || SKSA Lönnr. exc. to Rabbe: de arma ~

Tatarer, hwilka bekräftade Klaproths utsago, att Samojeder ej finnas högre uppför floden. Wid Krasnojarsk stötte jag helt oförmodadt på några få kallade *Jassatschnyje*¹⁶⁶⁸, hvilka woro bosatta wid den lilla floden *Katscha*. De kände intet annat språk än Ryskan, men utgåfvo sig icke dessto mindre för en afkomma af de Katschinska Tatarerna¹⁶⁶⁹, hvilka enligt en gammal mans uppgift fordom bodde¹⁶⁷⁰ i nejden af Katscha, men wid Ryssarnes ankomst drogo¹⁶⁷¹ sig till fina nuwarande¹⁶⁷², fydligare boningsplatser. Samme man förtäljde, att hans fader ännu varit Tatariskan mäktig. Jag omnämner detta, för att¹⁶⁷³ undanrödjа en¹⁶⁷⁴ möjlig förmodan om ifrågawarande individers härkomst ifrån *Ariner* – ett folk, som tillförene skall hafva bebott denna nejd, men numera icke ens är känt till namnet.¹⁶⁷⁵ Antalet af Katschintser wid Krasnojarsk belöper sig allena till 240 manliga själar, hvilka samtliga tillhöra den så kallade *Katschinskaja uprava*. De betala sedan år 1833 wanlig krono-skatt (государственные подати), men äro tills vidare fria från rekrytering. I sitt lefnadsfätt¹⁶⁷⁶ skilja de sig alldeles icke från den Ryska bonden, men physiognomien bär en omisskänneligen Tatarisk prägel.

Med anledning af Katschintser will jag äfven i förbigående yttra¹⁶⁷⁷ ett ord om deras stamförwandter: *Koibalerna*, hvilka i forna tider utgjorde en gren af Jenisejarne, men af Stepanow eftertryckligen förklaras¹⁶⁷⁸ för Tatarer. Stepanow¹⁶⁷⁹ har gifvit fina föregångare en rätt artig lexa för deras fallska föregifvande om Koibalernas Tschudiska härkomst, men sjelf skulle denne Gouvernör förtjena en wida frångående upptuktelse för sin orättwisa att ej unna Koibalerna¹⁶⁸⁰ samma förmån, som han i nåder tillerkänt Ariner, Kotter, Asfaner – förmånen¹⁶⁸¹ att dö. Emellertid har Stepanow owedersägligen rätt uti¹⁶⁸² sitt påstående, att alla nu så¹⁶⁸³ kallade Koibaler äro rena¹⁶⁸⁴ Tatarer, ty jag har träffat flere fakkunniga

personer, hvilka i likhet med Stepanow ej warit¹⁶⁸⁵ i ftånd att begripa, huru man någonsin kunnat anse Koibalerna för annat än en¹⁶⁸⁶ veritabel Tatar-ftam. Nuwarande Gouvernören i Krasnojarsk hade den godheten att fkiçka till mig en Kosak, som war född i Minusinsk och sade sig känna Koibaliskan lika wäl som Ryskan. Äfven han bekräftade alla de andras ut-sago, men anmärkte tillika, att fmärre olikheter¹⁶⁸⁷ fkulle anträffas få wäl i Koibalernes, som Kisiltsernes, Katschintsernes och andra i Minusinska kretsen bo-ende Tatar-ftammars språk¹⁶⁸⁸. Jag lät mannen anföra allt, hvad han i detta afseende för tillfället kunde erinra sig, men något Samojediskt¹⁶⁸⁹ kunde jag deri ej uppdaga.¹⁶⁹⁰

Så mycket om mina rese-iakttagelser, och nu utbeder jag¹⁶⁹¹ att till flut få förtälja en historia, som ej har det ringaste att fkaffa med mina wetenskapliga uppdrag. Kanske erinrar sig Hr Statsrådet ännu de farligheter, som för tre år tillbaka hotade mig i byarna Ishma¹⁶⁹² och Ustzylmsk. Äfven lär jag¹⁶⁹³ tillföre hafva ordat¹⁶⁹⁴ om en Grusinsk Furste, som i Ustzylmsk räddade mig från fanatiska fvärmares förtviflade anslag; men om min fkyddspatron i Isçhma¹⁶⁹⁵ och hans älskwärda Fru¹⁶⁹⁶ wet¹⁶⁹⁷ jag mig alldrig hafva nämnt ordet. Sedan desfa tu genom tjenliga medel bragt mig i allsköns fäkerhet, fortfor den goda Frun att oafbrutet förja för min trefnad i den Syrjänfka ödemarken. När jag om morgonen uppwaknade, stodo ofta warma hwetebröd på mitt bord, och efter min förmiddags[-]promenade¹⁶⁹⁸ öfverraskades jag ej fällan af en präktig pirog. Men hvem talar om bröd och piroger wid åtanken af ett få bildadt och så fnillrikt Fruntimmer, som Länsmansfrun i Ishma by? Påtagligen hade hon i sina fpädare år njutit en utmärkt vårdad uppfostran. Numera en omtänksam matmoder lät hon dock ej sin fjäl fångslas af köksfipisen, utan omfattade¹⁶⁹⁹ äfven med den mest lågande värme mennifkans andliga intresen.

- 1681 *förmånen* || rätt
 1682 *uti* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: i
 1683 *så kallade* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: lefwande
 1684 *rena Tatarer* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Tatarer
 1685 *warit [...] att* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. kunnat || 2. ~
 1686 *en [...] Tatar-ftam* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. verkliga Tatarer || 2. ~
 1687 *olikheter* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ~ || 2. fkiljaktigheter
 1688 *fråk* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: dialecter
 1689 *Samojediskt* || Tatariskt
 1690 At this stage Castrén seems to have been unaware of the fact that the ancestors of the Koibal still spoke a Samoyedic language (a dialect of the Kamas group) until the early 19th century, as recorded by Grigorij Spasskij (see note 1274), after which they shifted over to Enisej Turkic (Khakas), as did the other historical tribes mentioned by Castrén in this passage. As for Kott, he would later himself document their Yeniseic language from the last speakers. (JJ)
 1691 *jag [...] ej* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. jag mig att få berätta en liten historia, som icke || 2. jag mig att till slut få berätta en liten historia, som icke
 1692 *Ishma* || Ischma
 1693 *jag [...] hafva* || jag hafva
 1694 *ordat* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. nämnt || 2. ~
 1695 *Isçhma* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Ishma

- 1696 Police chief *Jakubovitsch* and his wife. Castrén 2019b: 493, 1117, 1118. (TS)
- 1697 *wet* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. lärer || 2. ~
- 1698 förmiddags-/promenade
- 1699 *omfattade* [...] *med* || *omfattade* med
- 1700 *Ända* || <-->
- 1701 Emperor Napoleon I (1769–1821) of France. Attacked Russia in 1812. Nenonen – Teerijoki 1998: 1000–1001. (TS)
- 1702 *faken* || ämnet
- 1703 *huswilla* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. resande || 2. ~
- 1704 *mera* || 60[00]
- 1705 *kanske* || finn[er]
- The same change also in the excerpt to Rabbe.

På hennes sybord fann man nästan alltid en uppslagen bok, som hon läste under sitt fy-arbete. Mest älskade hon poetisk, religiös och historisk lectyr, men i och för sin sons uppfostran hade hon derjemte gjort en kurs i Arithmetik, Rysk Grammatik m.m. Ända¹⁷⁰⁰ till fvärmeri älskande sitt fosterland höll hon likwäl Napoleon¹⁷⁰¹ för mensklighetens wälgörare och skilldrade nästan med tårar i ögonen enskildta drag ur den stora mannens lefnadsdram. Hon war hänförande i sitt tal och ägde tillika en owanlig talang att i skrift uttrycka sina tankar. Derföre hände det stundom, att enskildta bref ur hennes hand blefvo tryckta i Archangels Weckoblad. – Detta fällfynta Fruntimmer hade wuxit och fostrats under inflytande af Sibiriens fol wid Jenisei-flodens stränder i staden Krasnojarsk. Här hade J[akubovitsch], en ung, intagande Polack, fängslat hennes hjerta och fört henne federmera ifrån föräldra-hemmet bort till Udoriens öknar. Detta war allt hwad jag uti Ishma kunde erfara om hennes tidigare öden. Anländ till Krasnojarsk fatte jag mig genast i rörelse för att winna närmare upplysningar i faken¹⁷⁰². Jag hade ännu icke hunnit långt i mina efterspaningar, då en Kaftanbeklädd gråhårsman inträdde i min kammare. Mannen nämner mitt namn och räcker mig ett bref, som han samma dag erhållit ifrån hwem? – sin dotter, förbemäldta Fru J. Jag genomläser brefvet och finner till min första förwåning, att det rör min person. Fru J. hade med anledning af mina för tre år sedan henne meddelade rese-planer förmodat, att jag wid närwarande tid skulle inträffa i Krasnojarsk och lägger i brefvet sin gamla Fader på hjertat att omfatta den huswilla¹⁷⁰³ främlingen med godhet och deltagande. Högst märkwärdigt är i denna historia, att brefvet, som war skrifvet i Cholmogor och följakteligen hade passerat mera¹⁷⁰⁴ än 6000 verft, blott några timmar före mig anlände till Krasnojarsk. Eller kanske¹⁷⁰⁵ finner H^r Statsrådet med afseende å härwarande förhållanden

den omständighet ännu märkwärdigare, att fadren till Fru J. war en lifegen och deporterad man, hvilken användt sin genom färdeles drift och omtanke förwärfwade¹⁷⁰⁶ lilla egendom på sin dotters uppfostran. –

Om min hellsa har jag intet vidare att förtälja, än det redan nämnda, att den¹⁷⁰⁷ fiſta resan, utgörande något öfver 1000 verſt, efterlemnadt några¹⁷⁰⁸ fmå och förmodligen fnart öfvergående olägenheter. – Min reskamrat borde enligt min uträkning för det närwarande befinna fig i Antſiferowska voloſten i akt och mening att initiera¹⁷⁰⁹ fig med de Jeniseiska Oſtjakernes ſpråk,¹⁷¹⁰ men ett rykte förmäler, att han ändrat plan och nu wiſtas i närheten af Jeniseisk.

Emedan jag nu ej gifver mig tid att ſkrifva till Finland, få afſtyr jag till Rabbe ett utdrag ur detta bref till H^r Statsrådet. Måhända will man efter wanligheten trycka deraf någon ſtump. I fall detta ſtrider emot H^r Statsrådets önskan, få anhallar jag ödmjukaſt, det wille H^r Statsrådet underrätta Rabbe derom. – Att på detta år inga bref ifrån H^r Statsrådet kommit mig tillhanda, nämner jag af den anledning, att några andra uppenbart gått förlorade på Tomska Poſt-contoirtet. Monne mina reſe-anteckningar och öfriga remisfer, afsända från Tomſk och Narym, ordentligen framkommit? Min relation öfver Samoiederne i Tomſka Gouvernementet är i det närmaſte färdig, men för infallande menföreſtid kan jag ej få den afsänd före min återkomſt till Jeniseisk i medlet af Maj. Gouvernören i Krasnojarsk emottog mig med mycken wälwilja, lofwade mig guld och gröna ſkogar, fode fig hafva utfärdadt rekommodationer rundt omkring Gouvernementet o.ſ.v.; men det ſtadnade allt wid blotta orden, och hvad de utsända rekommendationerna beträffar, få beſtred man i Jeniseisk deras tillwaro. Icke deſſto mindre lofwade mig Jeniseiska Iſpravniken och andra Embetsmän all möjlig hjelp, men det är ej mycket att lita på deſſa Herrar. Derföre ärnar jag fnarligen lägga

1706 *förwärfwade* [...] *egendom* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. förv[ärfvade] || 2. beſk[affade] || 3. förwärfvade egendom

1707 *den* [...] *resan* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: min ſednaste reſa

1708 *några* [...] *förmodligen* || några förmodligen

1709 *initiera* [...] *de* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ſtudera de || 2. initiera fig i de

1710 *ſpråk*, [...] *Jeniseisk*. || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ſpråk, men rykten förmäla, att han ändrat plan och nu wiſtas i närheten af Jeniseisk. || 2. ſpråk.

The excerpt sent to Rabbe ends here.

1711 *äro* [...] *Samojeder* || *äro* *Samojeder*

1712 Castrén mistakenly doubts the former existence of the Pumpokol language, calling Klapproth's data "false". See note 1549. The data on Pumpokol was derived from actual vocabularies collected in the 18th century and partly published in Pallas 1786–1789. (JJ)

1713 As Castrén had anticipated in some of his earlier letters, he had proposed that Bergstadi would travel separately and work on a project of his own. Initially, Bergstadi planned to take up the study of the "Enisej Ostyak" language, but this plan never properly materialized. The language (Ket and Yugh) would later be documented by Castrén himself. (JJ)

mig till en *nagaika*, fåsom gällande mera, än alla documenter och rekommendationer. – Något vidare har jag ej denna gång att meddela, utan framhärdar med fullkomlig högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödm[jukašte] tjenare

M. A. Castrén

Makowskij d. $\frac{3}{15}$ April 1846.

P.S. Förrän jag hunnit försegla och affärda brefwet, infann fig den utskickade Golowan med en af de Pumpokolska Östjakerne. Hvad jag af denne person i ett ögonblick kunnat inhemta, låter fammanfatta fig i den anmärkning, att de till Natsko-Pumpokolfka volosten hörande infödingar, utgörande inalles 24 manliga själar, äro¹⁷¹¹ verkliga Samojeder och i anseende till språket högst obetydligt fkilja fig ifrån de Tomska. Klapproths ordförteckning är fåledes falck, men hvidan är den tagen? –¹⁷¹²

— Ryktet om Bergstadi war, såsom jag nu erfar, fallskt.¹⁷¹³ Mätte han warit lyckligare än jag med afseende å tolk; ty den mig tillförda har lemnat hustru och barn i fkogen, der de ohjelpigen fvälta ihjäl, om ej mannen inom två weckor återwänder. Inom denna tid måste fåledes min kurs i Pumpokolska dialecten wara fullbordad, alldenstund det på närwarande årstid är rentaf omöjligt att få tag i de kringirrande Skogsmennifkorna. Hela tio dagar war man på jagt efter den nu anlända, och wägalaget blir med hvarje dag allt fämre och fämre.

136

Makovskoe, 3/15 April 1846,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:371–372

Received on 30 May, replied to on 13 June, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1846d (in Swedish); 1855: 199–200 (in Swedish); 1856: 207–208.

1714 In NRF this is changed to two tales with a question mark.

1715 *utför* || till

Broder Rabbe!

Alldenstund jag lefver 4 ½ timme före Dig och klockan nu är 6 på morgonen, få kommer jag troligen att föra Dig i Din fötaste fömn. Må det emellertid lända till min ursäkt, att famma öde wederfarits mig fjelf, i thy att den utskickade Golowan jemte en honom åtföljande Samojed fkoningslöst uppruskade mig i natt. Då famme Golowa i ögonblicket måste resa till staden (Jeniseisk) hinner jag ej fåga många ord. Jag wet ej, om närliggande bref till Sjögren innehåller något för Morgonbladet, men för fäkerhets fkull har jag bett S[jögrén] underrätta Dig, i fall han tilläfventyrs fkulle hafwa någon ting emot brefvets tryckning. – För öfrigt har jag nu den för Suomi utlofvade relationen färdig; den innehåller 10 ark i m[anu]scr[ipt] och angår Finskt-Samojediska affärer. Bland annat ingår deri en Samojedisk faga¹⁷¹⁴ och några fånger i prosaisk öfversättning. Detta blir enligt min tanke en ändamålsenlig artikel för vår Tidskrift, blott Du kunde få den en gång utpresfad af Sjögrén. I Julii borde den kunna komma Dig i handom. Gudi lof! Bergstadi är nu bland de Östjaker wid Jenisej, der ingen nöd går på honom. Mätte han der få en rätt ifver för philologisk forskning, som hitintills ej welat anslå mannen. Ryktet om hans bosättning wid staden (hvarom jag nämnt i brefvet till Sjögrén) war fallskt. Om några veckor fkall jag wäl upphinna honom, och då bär det raka vägen utför¹⁷¹⁵ floden till Turuchansk – en ort, wid hwars namn

- 1716 The god of death and the underworld in Roman mythology, equivalent to the Greek Pluto, also the underworld itself. Castrén, P. – Pietilä-Castrén 2000: 385. (TS)
- 1717 Actually Micah 3:6, as already corrected in *NRF*: “Therefore night will come over you, without visions, and darkness, without divination. The sun will set for the prophets, and the day will go dark for them.” Bible, New International Version, <https://www.biblestudytools.com/micah/3.html>. (TS)
- 1718 *Du väl god* || Du god
- 1719 ‘The old Nisse’ cannot be identified. (TS)

fjelfva Samojeden ryser. Det vill förekomma mig, fåfom skulle detta Orcus¹⁷¹⁶ taga lifvet af mig; men ”folen är nedergången öfver Profeterna”, fäger Jonas¹⁷¹⁷ och Du instämmer fäkert deri, ty annars skulle Du blifva narrad April vis a vis cotletterna. För att emellertid ej hafva något på Ditt famvete, få är Du¹⁷¹⁸ väl god och låter mig idkeligen erhålla Tidningar och annan fpis åtminstone för fjälen, som enligt gamla Nisses¹⁷¹⁹ påstående ”är den ädla ste delen af människans kropp”.

Hellsa mina goda wänner Willebrand och Tengström m.m., och lägg dem på hjertat, att hellst detta år flitigt skriva till mig, ty nästa år kommer jag väl redan ”*ihmisten ilmohin*”. Och härmed önskar jag Dig fortsättning på god fömn

Den Jeniseiaren
MAÇ^a

Makowskij ³/₁₅ April 1846.

137

Enisejsk, 8/20 May 1846,
to Fabian Collan

KK Coll.37.13

Received on 1 July, replied to on 6 July, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): *Saima* 27/1846 (11 July 1846) (in Swedish);
Castrén 1855: 200–201 (in Swedish); 1856: 208–209 (in German).

Jeniseisk d 8/20 Maj 1846.

B. Broder!

Ditt bref af den 17 Februarii jemte thy åtföljande Tscheremisfisk Grammatik erhöj jag blott för några dagar sedan, hvaraf klarligen följer, att arbetets fortsättning ej bör fändas genom Akademien, utan recta via till Sibirien. Jag hinner nu ej företaga¹⁷²⁰ mig det tråkiga correctur-arbetet, men faken har ju också ingen brådska, ty intill dess ordförteckningen anländer, kan äfven Grammatiken hos mig, för att på samma gång med lindrigare postporto afsändas. Med samma post, som hemtade Ditt välkomna bref, erhöj jag ifrån Rabbe en Tidningslunta, deri jag till min skam och förargelse varit i tillfälle att läsa ett och annat bland mina epistolæ privatisimæ¹⁷²¹. Ännu mera har det graverat mig, att Saima promulgerar Bergstadis hemsjuka, som jag för ingen del hade velat sprida ut i wida werlden. Också finnas wid denna hemsjuka några mildrande omständigheter, dem jag i många bref tillförene omtalt, men hvilka ej synas blifvit bekantgjorda. Då i hela historien ju de förtjena att kännas, skall jag försöka få dem inflätade i nedanstående korta relation, hvilken jag afsigtligt skrifer för Saima, ehuru jag för de tusende rese-bekymrens skull ej hinner egna den samma någon fynnerlig vård.

För¹⁷²² några dagar fedan återwände jag till Jeniseisk ifrån en liten skogsby wid floden Ket, der jag tillbragt några veckor under studium af en Samojedisk

1720 *företaga mig* || genomgå

1721 The border between private letters and those meant for public distribution was not always unambiguous in Castrén's case. Here Castrén means his letter to Fabian Collan 4/16 November 1845 (No. 119). (TS)

1722 From here on, the letter is published in *Saima*, with the following introduction: "Från Dr. Castrén har anländt bref, dateradt "Jenifeifk d. 20 Mai 1846." Ur detta bref hafwa wi benäget tillstånd meddela nedanstående, som till en del synes framkalladt af en ofriwillig indiskretion på vår sida genom omnämmandet ur ett föregående Cs. bref af Hr. Bergstadi tillämnade afrefa från Sibirien. Såsom läfaren finner hade Hr. B. ganska goda grunder att för sin del begifwa sig till Kafan. Dock är det fäkert hwarje landsman kärare, att Hr. B. federmera ändrat beslut och fortfarande biträder Castrén, hwars mödosamma arbeten och wådliga färder wäl göra en kamrats deltagande önskwärdt och lugnande. Deremot är det wäl en billig förhoppning hos Hr. B., att efter lyckligen flutade irrfärder finna ett litterärt underföd för längre wiftelse i Kafan. Ty det finnes troligen ingen wetenfkap, hwars idkande i lika grad kan wända den lärda werldens uppmärksamhet på Finlands Uniwerfitet, som

forfkningar i de till Finfka och Tatarifka språkfam-
men hörande språk. Castrén har wid något tillfälle klagat öfwer det ringa deltagandet för de Finfka språkfudierna i fjelfwa Finland. Men det kan icke gerna annorlunda förehålla sig, få länge för desfa studier icke finnes någon ledning och uppmuntran wid Uniwerfitetet. De på hög befallning föreflagna stipendier för Finfkans studium skola förft då blifwa werkfama befodringsmedel, när åtminstone en läroftol finnes för komparatiwa Finfka språkfudier. Skulle det en gång förunnas C. fjelf att fåsom lärare werka wid Uniwerfitetet, få kunde han efter förloppet af ett decennium blifwa i tillfälle att med mera fäkerhet afgöra om deltagande för faken finnes eller icke. Ty icke kan man fordra, att mången på egen hand skall wandra den wäg C. fjelf wandrat.

Castréns bref lyder: [– –]”

- 1723 Selkup.
1724 *series af resor* || *series*
1725 Sic.
1726 tundra-/landet
1727 *blott* || *annars*
1728 *Sådana* [...] *lära* || *Sådant*
lärer
1729 *att* [...] *ftälla* || *att ftälla*
1730 Ket and/or Yugh.
1731 *afstå* || *egna*
1732 At the time of Castrén's writing it was not yet clear whether Chuvash was a Turkic or a Finno-Ugric

dialekt, som hitintills gällt för ett Ostjakiskt språkidiom.¹⁷²³ Härmed äro mina undersökningar inom det Obska flod-området afslutade, och jag rustar mig nu i ordning för att begynna en ny series¹⁷²⁴ af resor wid Jenisei-floden. Man hoppas att *Angara* endera dagen skall aflefwera¹⁷²⁵ sina is-masor, och sedan de lemnat mig ryggen fri, skall jag ej wara fen att inskeppa mig och ftyra ned till det Turuchanska tundra[-]landet¹⁷²⁶, som redan länge varit mina tankars mål. I detta Samojediska Pohjola kommer jag att tillbringa sommaren, hösten och större delen af vintern, om blott¹⁷²⁷ hellsa och krafter sådant medgifwa. Resan är något skrämmande, ty folket fägr, att ännu ingen nykomling blifvat långlifvad i Turuchansk. Sådana¹⁷²⁸ farhågor lära emellertid fällan hafva hindrat en wetenskaplig resande att gå, dit forskningen kallat. Jag har dessutom en gifven instruction att¹⁷²⁹ i detta hänseende ftälla mig till efterrättelse.

Medan jag legat i skogsbygden, har Bergstadi uppehållit sig i en by wid Jenisej, sysfelsatt med studium af ett språk, som kallas Ostjakiska, men troligen utgör en egen, för det mesta redan utdöd språkfam.¹⁷³⁰ Emedan dess noggranna utredande erfordrar mera tid, än jag af mina tre år kan dertill afstå¹⁷³¹, få har B. varit willig att hjälpa mig med undersökningen af detta arma språk, som nu är i fara att gå till grafven utan namn och utan dop. Den af B. påtänkta resan till Kasan har alltså ej realiserat sig, och detta af skäl, att underftöd ej finnas för sådana resor. B. hade gjort sig räkning på ett af de Ryska stipendierna, men desfa utdelas numera endast åt blifvande Skolmän och Ryske Språk-mästare. Ändamålet med B.s resa war af en helt annan beskaffenhet. Såsom Du troligen har Dig bekant, hvimlar det Kasanska landet af idel Finska folkslag, såsom Tschuwascher¹⁷³², Tschere-misfer, Wotjaker, Mordwiner, att ej tala om tatariserade Baschkirer, de redan utdöda, men för historisk forskning alltid wigtiga Bolgarerna m.m. Här finnas äfven infödda Tatarer och Buräter (Mongoler) samt dessutom wid universitetet utmärkta Europeiskt celebra Profesorer i de Turkiska och Mongoliska språken, ja till och med

en lärare i Mantschuriskan. På hela jordens rund känner jag ingen ort, så egnad till bedrifvande af comparativt Finska språkstudier, som den ifrågawordne. Derom öfvertygades äfven B. under vår långvariga wistelse i Kasan förlidet år, och härmed wakenade hos honom en åtrå att någon tid få idka fina studier i nämnda stad. Han trodde sig för detta ändamål icke allenast kunna erhålla ett underföd, utan hoppades äfven, att andra¹⁷³³ landsmän, ledda af samma intresfen, skulle följa exemplet och¹⁷³⁴ sedan wid gemensamma studier förlufva hvarandras wistelse på en främmande ort. Såsom sagdt, har denna plan af B. ej kunnat fullföljas, men det wore dock önskligt, att faken af andra måtte blifva behjertad, såsom den i hvarje hänseende förtjenar.¹⁷³⁵

Om de geographiska namnen skola wi talas wid, när någon gång ett bättre tillfälle dertill yppar sig. Du missskänner påtagligen den philologiska principen, som i alla språk blifvit följd och åtminstone i folkskrifter bör följas, samt för Finskan färdeles är att rekommendera på dess närvarande, i phonetiskt hänseende något osäkra ståndpunkt. Å andra sidan antager Du ej heller den historiska principen i den utsträckning, såsom den af wisfa lärda Academier blifvit antagen, utan håller Dig till den gyllene medelvägen och yrkar på en beteckning, som knappt omfattar tio språk, och dock till stor del blir en hieroglyph-skrift för andra än de höglärda. Du måste ursäkt mig, om jag nödgas anse Dina förmenanden grunda sig på fördomar. I wissa afseenden kan jag erkänna den historiska principens företräde, men då böra ej bokstafstecknen utan sjelfva ljuden uttryckas, hvilket kunde ske *in parenthesi*.¹⁷³⁶ Härom framdeles. Mitt bröst har i vår warit skalt, men nu andas jag åter lättare. Mycket hellsningar till Snellman och andra wänner. Din tillgifne

MACastrén.

Min adress är: Туруханскъ (Енисейской губерніи).

language. The Turkic affiliation of Chuvash was only proved by August Ahlqvist in 1856. (JJ)

1733 *andra* || äfven

1734 *och sedan* || och

1735 The part published in *Saima* ends here.

1736 In this passage Castrén returns to the issue of the spelling of foreign place names in Finnish. Castrén defends his view according to which foreign place names should be adapted to the rules of the Finnish language both in speaking and in writing. See note 1419. (JJ)

138

Enisejsk, 15/27 May 1846,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:373–378

Received on 30 June, replied to on 4 July; see also his letters to Castrén of 18 July and 30 July 1846, SLSA 1185.1.

Publication (incomplete): Castrén 1855: 204–206 with an incorrect date, 17/29 May.

B.B!

Icke nog dermed att Du fänder mig Tidningar och undervisar mig i werldsliga ting; du gör mig äfwen förtrogen med mitt blifvande Presterliga Embete, du lär mig att bedja och dertill efter ett förbättradt böne-formulär. Hvad fkall jag "fattig syndig menniska" gifva Dig i utbyte? Såsom blifvande Landshöfding vore Du wäl bäst betjenad med en smula Juridik, men det blir alltför besatt, om Juristen underwisar i Theologie och Theologen i Juridik. Alldenstund Du likwäl uttryckeligen fordrar af mig upplysningar i den praktiska Juridiken, få länder till Din kunskap, att jag lyckligen procesfade mig ifrån de förromrörda postporto-medlen. En wida wärre process höll jag på att åtdraga mig i staden Atschinsk, der jag midt på torget och på blanka sabbathen uppklappade en tredskande och uppstudsigt fkjutsrättare; men äfwen från denna affaire förhjelptes jag lyckligen af "morfader vår", fåsom Du blasfämerande benämner vår Herre. Också denna gång hade jag suo modo rättwisan på min fida. Sakens beskaffenhet war följande. Magistraten i Atschinsk hade, fåsom jag noggranneligen har mig bekant, låtit för 5 Rub[el] B[an]co besticka sig och gifvit de för mig bestämde fkjutshästarne åt en annan resande, som till dem alls ingen rättighet egde. För att kantänka hafwa ryggen fri, inskref man i Journalen min podoroshna, och då jag efter en half dags wäntan började göra anspråk på hästar, förklarade man mig midt i fyra, att jag redan erhållit

1737 *Magistraten* || Landträtten1738 *torget* || fr

kamparne och afrest. Nu uppstod följakteligen en juridisk undersökning, om jag var jag, och då detta genom mina documenter fullteligen ådagalades lofvade man besörja om nya hästar. Efter en förnyad väntan af några timmar förfogade jag mig åter till Magistraten¹⁷³⁷, men fann här blott Starosten. Quid faciendum? Rätteligen hade jag nu bordt wända mig med besvär till Ispravniken eller Polismästaren; men de woro bortresta och i min nöd tillgrip jag den dåliga utvägen att i fällskap med Starosten eller skjutsrättaren förfoga mig till Magistrats-Secreteraren. Starosten följde mig i början lydvilligt, men kommen till torget¹⁷³⁸ förklarade han sig ej vara pliktig att löpa med mig rundt omkring staden. Denna sin oförkämndhet fick han på fläcken umgälla, och detta i wittnens närvaro. Anländ till Magistrats-Secreteraren fåg jag honom och några hans wederlikar fitta församlade kring åtskilliga på min bekostnad förvärfvade brännvinsbouteiller. Förrän jag ännu hann öppna munnen, kastade sig Skjutsrättaren på knä framför lagens skipare, beskärmande sig med gråt och tandagnisslan öfver de undfångna gåfvorna. Nu skulle Du hafva fett den förwåning, som uppstod i rådsförsamlingen. Man himlade sig öfver min oerhörda gerning, började moralisera mig, framtog lagboken, uppslog paragrapher o.f.v. Nu tog äfven jag till orda, bad gunstig H[e]r[re]n efterse paragrapherna om mutors tagande, åsidosättande af H[an]s Kejs[erlige] Majestäts bud och befallningar, underslef m.m. Arg war jag såsom en spindel och handterade de lagkloka wärre än gatpojkar. Härvid lät desse Skjutsrättaren träda i farstugan, föllo mig till fota och tigde om nåd erbarmeligen, lofvade mig i mutor brännvin quantum satis och fyra hästar utan fkjutslega. Usus practicus: kujonera eller Du blir kujonerad. – Wid denna historia måste ännu anmärkas, att Skjutsrättaren riktigt befallte de först ankomna hästarna förespännas min fläde, men efter hans afträdande infann sig på gården en den fockerfötaste Secretaire, som öfverföll mig med allt flags fagert tal och anhöll ödmjukaft att få tillsända mig bättre hästar om en qvart timma men bortgifva de af Starosten medbragta skinnkamparna åt

- 1739 *ana* || ~ om
 1740 *Du* || ~ väl
 1741 *i* || <hos>
 1742 *wåga* || fätta

den andra resanden, för hvilken han äfven fode dem vara bestämde. Jag tackade, men Juden, min wärdshuswärd gjorde listiga flag omkring mig och Secreteraren, mumlande i fläggat: *Сибирь умнѣ Россіи* d.ä. Sibirien är klokare än Ryssland d.ä. Sibirjaken bedrager Ryssen = Embetsmannen bedrager mig. Jag war dum den gången, men Secreteraren war få förb[annadt] fin och städad, att jag ej kunde *ana*¹⁷³⁹ något fvek. *Expertus novi*.

Jag har fkrifvit så många redogörelser öfver mina närmaste rese-planer, att allt vidare ordande i den vägen är mig odrägligt. Alltnog: det bär i morgon af till de Turuchanska tundrorna. "Må nu alltid wäl!" menar *Du*¹⁷⁴⁰ dazdu och jag tackar Dig af allt mitt hjerta. Annars hvad wälmågan beträffar, fåg det något illa ut för någon tid fedan med bröstet; men nu är allt åter bra och forgen glömd. Skulle det också ej wara bra, då jag här i¹⁷⁴¹ det Jeniseiska guld-landet får äta middag med taffel-musik, biviſta baler och dricka champagne alla dagar? Här råder en fådan lyx och rikedom, att de fimplaste Embetsmän när fom hellst äro redo att *wåga*¹⁷⁴² 1000 Rubel på ett kort. Bland köpmän och guldsökare anses en person, fom äger 50,000 Rubel för fattig; 200,000 rubel är blott ett ringa capital och blott den heter Capitalist, fom disponerar en half eller hel million. Detta är ej under, då endast i Jeniseiska kretsen årligen upptages mera än 700 pud guld, hvarje pud beräknadt till 40,000 Rubel B[an]co. Guldrikedomen har här likfom annorstädes haft till påföljd, att warupriset blifvit ftegradt till en oerhörd höjd. Förut betaltes ett pud rågmjöl i Jeniseiska kretsen än med 5, än med 8–10 kopek B^{co}; nu kostar pudet 4–5 Rub. Nötköttet har inom några år ftigit i pris ifrån 3 till 12–15 Rub. pudet. Import-varorna taxeras efter omständigheterna, men wanliga priser äro:

	Rub – kop.
För ett pud socker	56–60.
----- ☿ caffè	2–50.
En bout[eille] porter	8.
2 För 1 pud hwetemjöl	16.
1 En bout[eille] romm	6. o.f.v.

Nu en affaire. Till Petersburg afgår med dagens post den länge utlofvade relationen om Samojederna i Tomska Gouvernementet¹⁷⁴³. Hvarjehanda anmärkningar ifrån Sjögrén hafva tvingat mig att i relationen göra ändringar och utelemna nästan allt, hvad jag enkom hade fkrifvit för Suomis läsare. Om uppsattfen i sin närvarande gestalt kan i Tidskriften ingå, derom må Du och Consortes afgöra. Men nu yppa sig äfven fvarigheter vid mina rapporters öfversättning i Petersburg, hvarföre jag bedt Tit[ularis] Sjögrén afsända närvarande rapport till Dig, i hopp att Du kan finna der någon liber studiosus, som emot ett drägligt arfvode transporterar mitt Svenska opus på Wälska¹⁷⁴⁴. Framdeles skall jag tänka på annat råd.

Mina strump-commissioner har Du väl i godt minne. För en till Suomi påtänkt uppfatts skulle jag nödvändigt behöfva något flags opus om casus-bildningen i de çlasfiska¹⁷⁴⁵ och Germaniska¹⁷⁴⁶ fpråken. R[obert] Tengström kunde härutinnan tjena mig med Eçhs disputation¹⁷⁴⁷, och kanske känner Backman¹⁷⁴⁸ något litet arbete, deri man¹⁷⁴⁹ kunde få en upplysning om genesis af de Tyska casual-ändelferna.

Sedan jag sist skref till Dig ifrån Makowfkij, tycker jag mig hafva erhållit tre bref och Tidningspacker från Dig. Det fista brefvet war dateradt: Kalliola den 3 Aprill.

Här medföljer ett bref till Cygnæus. Ett annat till Felix hade jag redan färdigfkrifvit, men detta har förkommit, jag wet ej huru. Jag hoppas dock, att Felix icke dessto mindre besvarar detsamma och fortsätter sin novell om de blå ögonen. Intet vidare än 700 pud hellsningar ifrån –

den Jeniseiska guldsådaren
Din vän
MACastrén.

Jeniseisk d. ¹⁵/₂₇ Maj 1846.

P.S. Wid närmare besinnande har jag ändock fkrifvit en breflapp till W[ille]brand.

1743 Castrén 2019b: 780–790.

1744 Wälska || den

1745 çlasfiska || ar

1746 Germaniska || romaniska

1747 This work cannot be identified.

1748 Karl Backman (1805–1856), lecturer in German at the Alexander University. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13853>. (TS)

1749 man || ~ hellst

1750 Mscr: zur

139 Enisejsk, 16/28 May 1846,
to the Imperial Academy of Sciences/
Paul Heinrich von Fuss

АРАИ Шерпен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 54-54б

Read at the department meeting on 19 June/1 July 1846.

Ew[er] Excellenz!

Während meines Aufenthaltes in Tomsk hatte ich die Ehre an die Kaiserliche Academie der Wissenschaften, ausser einigen Ostjakisch-Samojedischen Jagd-Geräthschaften, eine Beschreibung meiner Reise von Surgut bis nach Narym zu übersenden. Eine Art von Fortsetzung [zu]¹⁷⁵⁰ jener Beschreibung macht der hier beigelegte Rapport aus, welcher einige ethnographische Notizen über die im Tomskischen Gouvernemente wohnhaften Ostjaken enthält. Ich hegte die Hoffnung der Academie zwei von mir gekaufte, für den Obischen Ostjaken und Samojeden gemeinsame National-Trachten jetzt versenden zu können; weil aber diese in Jenisejsk bis jetzt nicht angekommen sind, werde ich die hiesigen Beamten am deren baldigst schnelle Versendung ersuchen, füge aber indessen hier eine Qvittung über das von mir ausgezahlte Geld, 5 Rubeln Silber ausmachen, zu. Ich bitte ergebenst, Ew. Excellenz möchte sich nicht besuchen, diese kleine Summe eher zu ausanordnen, als mein nächster Halbjahre-Gehalt ausfällt, welcher am beqvemsten nach Turuchansk, wohin ich mich unverzüglich begeben, übergesandt werden kann.

Mit tiefsten Ehrfurcht und vollkommener Hochachtung habe ich die Ehre zu seyn

Ew. Excellenz
ergebenster Diener
M. A. Castrén

Jeniseisk d. 16/28 Maj 1846.

Enisejsk, 16/28 May 1846,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 29 September, read at the department meeting on 2/14 October 1846.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 201–204 (in Swedish); 1848h (1847): 8–9 (in German); 1856: 210–212 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

Herr Statsrådets ärade fkrifwelse af den sista Januarii bekom jag först den 5 Maj (n.ft) och inhemtade derur den forgliga underrättelsen om Fru Statsrådinnans svåra sjukdom, hvarom man dock bör kunna hoppas, att den med Guds och Läkares bistånd låter besegra sig. Lätt inser jag att den inledt och kanske ännu fortfarande inleder H^r Statsrådet i många husliga forger och bekymmer, men kan i en fådan sak endast yttra mitt warma deltagande och min önskan, att desfa sorger måtte wara snart öfvergående.

Hwad min följeslagares tillärnade Kasanska refa beträffar, få har jag från flera håll erhållit underrättelser, som besanna det gamla ordspråket: "fama crescit eundo". Anledningen till denna resa har mig wetterligen alldrig varit något missnöje med mig, och jag har äfwen, få widt i min förmåga fått, alltid fökt qvarhålla Bergstadi i Sibirien; men han har trott och tror sig ännu hafva walt ett oriktigt witæ genus, då han egnat sig åt vetenskapen, önskar med det första få sig på någon praktisk tjenste-befattning och anser derföre med rätta sin i Sibirien tillbragta tid såsom förlorad. Dertill kommer ännu den wanliga hemsjukdom, som i Sibirien torde wara förlåtlig. Då emellertid intet understöd i Helsingfors funnits till disposition, måste han nu tills vidare qvarstadna, och med mera wana wid härvarande förhållanden börjar han äfwen med hvarje dag finna sin ftällning ljusare. För att i min mon trösta och uppmuntra B., har jag gifvit åt honom ett eget språkgebiet, der han efter behag kan röra sig dels allena, dels i

- 1751 In spite of the original
plan, his contribution re-
mained rather minimal.
(JJ)
1752 *de [...]* *ankommande* || *de*
ankommande
1753 *fammanhang [...]* *afsluta* ||
fammanhang afsluta
1754 *lägre* || *wid*

fällfkap med mig, äfvensom jag lofvat hjelpa honom till utgifvande af något litet arbete. Jag gläder mig, att han härmed warit utomordentligt tillfredsställd och med all ifver flagit sig på den Jeniseiska Östjakiskan. Härigenom kan han äfven blifva mig till stor hjelp, ty då de Jeniseiska Östjakerne utgöra en skilld och i anseende till språket högst egendomlig folkstam, skulle jag med egna krafter fårligen hinna fullkomligt utreda deras tungomål.¹⁷⁵¹

Nyss återvänd ifrån Makowskij till Jeniseisk väntar jag med otålighet den Petersburgska posten, som nu i långa tider blifvit uppehållen af menföret. Skulle den ej om några dagar anlända, få ser jag mig nödsakad att utan afseende derå afresa, alldenstund köpmännen redan börjat draga af till Östjak-marknaderna. Om peningar är det väl något knapt, men här finnes bland Embetsmännen en utmärkt hygglig Окружный Начал[ь]никъ, som fjelfmant erbjudit sig att, om få behöfves, förskjuta medel, hvilket dock ej torde blifva af nöden, emedan man äfwen lofwat med expres tillstålla mig de¹⁷⁵² med posten ankommande peningarne från Akademien.

Huru mina resor under sommaren komma att arrangeras, kan jag ej på förhand bestämma, emedan det är omöjligt att här i Jeniseisk erhålla få noggranna upplysningar, som skulle erfordras till uppgörande af en bestämd rese-plan. Likväl har man ifrån alla håll rådt mig att i början af Julii föka hinna till den Turuchanska marknaden, der enligt berättelsen Samojeder ända ifrån Tas skola församla sig. Med antagande af detta råd skulle studium af Östjakiskan komma att uppskjutas till min återkomst ifrån Turuchanska gebietet, hvilket äfven wore ganska ändamålsenligt med afseende derå, att jag i slika händelse kunde i ett oafbrutet fammanhang¹⁷⁵³ fortsätta och nästan afsluta mina Samojediska studier. Jag hänger tills vidare fast wid denna plan, men förbehåller mig dock att efter omständigheternas kraf få förändra densamma.

I mitt fednafta bref lærer jag väl redan hafva omnämnt, att de så kallade Natsko-Pumpokolska Östjakerne ej förstå ett enda af de ord, som Klaproth i sina tabeller dem påbördat, utan tala samma språk med de lägre¹⁷⁵⁴

ned wid Ket boende Samojeder.¹⁷⁵⁵ Skulle jag kunnat förutfe detta, få hade det varit ändamålsenligare att spara in resan till Makowfkij och använda menförstiden på studium af den Jeniseiska Östjakiskan. Derigenom hade jag kanfke äfwen undvikit en bröstkrämpa, som öfverföll mig i den råa fkogsbygden, men numera är lyckligt öfverwunnen. Resan är nu emellertid werkfälld och den kan ej anses varit alldeles fruktlös, då Klaproths misstag härigenom blifvit rättadt. Eller monne man till Klaproths rättfärdigande kunde antaga, att Östjakerne tillföre varit bosatta wid Ket? Härom veta de Ketska Samojederna intet att förtälja, men min reskamrat har i Antsyferowfka vološten upptecknat en tradition, som synes lända till bekräftelse för en slik förmodan. En gammal Östjak hade berättat, att bland de fem flägter, som tillhöra de[n] Tymfka vološten, fyra hafva inwandrat ifrån Jenisei-flodens källor, men den femte ifrån Ket, med anledning hwaraf den sistnämnda flägten äfven kallar sig *Tymde-get*¹⁷⁵⁶ d.ä. folk (ket) af Ket (Tym). Anmärkningsvärd är äfven den omständighet, att de Ketska Östjakerne ej widkännas namnet Natsko-Pumpokolsk, icke ens kunna uttala det fednare ordet. Då benämningen ej heller synes vara Rysk, få återstår föga någon annan utwäg¹⁷⁵⁷ till dess förklaring, än att föra densamma på Östjakerne räkning. Märkwärdigt nog finner¹⁷⁵⁸ man ännu på den Posnikowfka chartan byarna Natfk och Pumpokolsk, ehuru de i verkligheten ej existera. De Ryska byarna nedanom Makowfkij äro: *Worosheika* och *Monaſtir*, den förre bestående af tio, den fednare af tre gårdar. Östjakerne jurt äro kringströdda emellan Monaſtir och Jeniseiska gränsen på fem färskildta ställen och benämnas: *Merg-aige*, *Khankul-to*, *Ket-ike*, *Marga*, *Purjango*. Men jag har kanske redan uttröttat H^r Statsrådet med minutiosa.

Ändtligen är jag i tillfälle att få min längesedan utlofvade rese-relation afsänd till Akademien.¹⁷⁵⁹ Dess öfversättning har af Bergstadi få mycket mindre kunnat ombesörjas, som wi i nära två månader lefvat på skilda orter. Dessutom tror jag, att han ej slår sig ut med detta arbete, men fkall ändock wäcka fråga derom, då wi råkas. Skulle

1755 This information confirms the fact that no speakers of the former Yeniseic language of the Pumpokol people remained at the time of Castrén's research. (JJ)

1756 *Tymde-get* || *Tymdo-get*

1757 *utwäg* || förklaring

1758 *finner* || trä[der]

1759 Castrén seems, again, to mean the report Castrén 2019b: 780–790.

1760 *fynnerligen* || o<-->
 1761 *lagstridiga* || wa

min närvarande relation vara egnad för Akademien, få har jag anmodat Rabbe att draga försorg om dess öfversättning och nödgas därför falla H^r Statsrådet till last med en anhållan om manuscriptets afsändning till Helfingfors. För framtiden fkall jag wäl tänka på något bättre råd.

Till Akademie-Secreteraren har jag med dagens post fkrifvit om remisfen af mitt nästa halfårs underftöd till Turuchansk. Måtte han nu ej bortglömma saken, och måtte sedan de Jeniseiska Postiljonerna ej bortstjäla medlen, hvilket underftundom fkall inträffa.

Med fullkomligaste högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

ödm[jukaſte] tjenare

M. A. Caſtrén.

Jeniseisk d. $\frac{16}{28}$ Maj 1846.

P. S. Juſt nu erhöſ jag af den hyggliga, på fagert tal rika Окружный начал[ъ]никъ en fådan underrättelſe, att han ”ej kan uppfylla någon enda af mina fordringar, alldenftund hvarken min открытый листъ ifrån Inrikes Miniſtern, eller föreskriften ifrån Gouvernören ſpecificera, hvilka fordringar jag är berättigad att göra.”] Mina anſpråk på tjenliga qvarter, tolkar och ſkjutsrättare anſer han wara ſamt och fynnerligen¹⁷⁶⁰ lagſtridiga¹⁷⁶¹. Han har med klingande ord uppehållit mig till det fiſta, fannolikt för att jag ej måtte hinna befwära mig hos Gouvernören och dymedelt erhålla ändring i hans beſlut. Sådana konſter äro i Sibirien alldagliga, men jag hoppas dock genom mina af Gouvernören och Iſpravniken omsider erhållna papper komma lyckligen till Turuchansk. Wårre är, att de Turuchanska auctoritetera utan befallning af Окруж. Нач. ej kunna och fannolikt ej wilja utkommandera någon Koſak eller Skjutsrättare för färder i denna vilda nejd. Nu wet jag att icke ens fjelfva Çivil-Gouvernören utan färſkilld befallning gifver mig en Koſak, och jag borde följakteligen wända mig med begäran härom till Akademien; men detta är mig motvilligt och jag hinner ej heller dermed, emedan poſten i ögonblicket afgår.

141

Turuxansk, 28 June/10 July 1846,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:379–392

Received on 1 September, replied to on 15 September 1846. SLA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1846c (in Swedish); 1855: 242–248 (in Swedish); 1856: 248–252 (in German).

Turuchansk d. ^{28 Junii}/_{10 Julii} 1846.

B.B!

Det faller mig in att såsom en inledning till denna epistel berätta en liten historia om Syrjenska bonden Kyril Grjedorjewitsch Rotfcheff¹⁷⁶², hwars bekantskap jag för några år tillbaka gjorde uti Ishma by. Kyril Grjedorjewitsch war en af byns honoratiores, en redlig, rättfinnig och gudfruktig man, icke fynnreligen rik, men ändock ägare af ett litet fämskfabrik. Känd för sin stränga rättfärdighet hade han af woloosten blifvit utwald till Golowá eller uppsyningsman för Landtpolisen. Under honom tjenade såsom Starschiná eller ålderman en gammal och bepröfwad wän, af samma lynne och character som Kyril, men honom wida öfverlägsen i rikedom. Det hade händt sig en gång, att Kyril genom wågade speculationer råkat i en kris, hvarur han omöjligen skulle kunnat hjälpa sig med heder, om ej wännen Starschinan hastat till hans undfättning och försträckt honom i farans stund med en betydlig peninge-summa. Kyril hade nyss emottagit peningarna och de båda wännerna wandrade under förtroliga samtal till sitt gemensamma Embetsrum. Under wägen warnade Kyril en wedtrafve, som stod uppradad på ett lagstridt, eld-farligt ställe. Han gaf sin Embetsbroder i uppdrag att oförtöfwadt ställa denna affär till rätta, förfogade sig derpå till Embetsrummet och bad sin kamrat ännu före

- 1763 *pligten, tjensten* || *pligten*
 1764 *förewarande* || *innewarande*
 1765 *tjenste-/ifwer*
 1766 *strängt öfwerhopad* || *öfwerhopad*
 1767 *hela* || *all*
 1768 *farhåga* || *klagan*

aftonen infinna sig wid volosten med rapport om vedtrafwens undanrödjande. Men dagen förled och ingen Starschina hördes af. Mot aftonen afsände Golowan fina handtlangare, för att med tjenliga medel afhemta kamraten, och då wid anställdt laga förhör uppdagades, att Starschinan blott af glömska och försumlighet underlåtit inlemna den affordrade rapporten, lät Golowan enligt lagens föreskrift insperra honom i fängelse på tre dygn. Sedan den arrefterade åter blef försatt på fri fot, begaf sig Golowan skyndsammelingen till den redeliga wännen, omfamnade honom med tårfyllda ögon och yttrade härwid de ord, för hvilka denna inledning tillkommit, lydande så; wänfkap är wänfkap, men pligt är pligt d.ä. *pligten*¹⁷⁶³, *tjensten* går framför wänfkapen. Wäl kan det fynas, fåsom skulle Kyril i förewarande¹⁷⁶⁴ fall kunnat ett ögonblick åsidosätta sin *tjenste*[-] *ifwer*¹⁷⁶⁵ och låta wänskapen segra, men när man wet, att den arma Kyril handlat efter sin bästa insigt och öfvertygelse, så will troligen ingen klandra hans handlingsfätt. Och så hoppas äfven jag för min egen person, att hvarken Du eller någon annan bland mina wänner fkall anse det wittna om ett förhårdadt hjerta, då jag, *strängt*¹⁷⁶⁶ *öfwerhopad* af göromål, nödgas afsäga mig den lilla wänskapstjensten att meddela en berättelse om mina små öden under refan ifrån Jeniseisk till den ödebelägna staden Turuchansk. Här ligga nu öfwer mig Samojeder ifrån all werldens ändar, hvilka taga i anspråk *hela*¹⁷⁶⁷ min tid och ej förunna mig ro till någon annan fysselfättning. De hafva från widt aflägsna orter hitkommit, endast i afsigt att betala sin skatt, göra små uppköp och taga sig ett marknadsrus. Att insperras för att med nyktert hufvud declinera och conjugera, är ett argt streck i deras räkning, och de protestera wäldeliga emot en flik wäldsgerning, anförande bland annat, att de under wintern fkola fwälta ihjäl med hustrur och barn, om de ej på det skyndsamma ste hemförlofwas. Att denna *farhåga*¹⁷⁶⁸ icke är ogrundad, bewifas eftertryckligen af de klagande subjeckternas jemmerfulla

fkrik och utseende. De flinkande, halflydna, i flarfvor nedhängande flinnplaggen, den gula anfigtsfärgen, de djupa ögonhålen, de flkarpt framftickande benknortorna – allt utwisar, att desfa arma warelfer hafva att kämpa en förfärlig kamp emot hunger och nöd. Tager man i betraktande, att fommaren utgör deras egentliga flkörtetid, få är det i högsta grad orättwißt att för hvad ändamål fom hellst afhålla dem ifrån fina värf och förrättningar. Mitt famvete tillåter mig vida lättare att fynda emot vänskapen, än att lägga en råga på desfa uslingars elände, och det¹⁷⁶⁹ få mycket mera, fom jag i¹⁷⁷⁰ detta virrwarr knappt med besked hinner uppfylla mina mångartade wetenfkapliga uppdrag. Emellertid anser jag för en pligt att i någon mon tillfredsställa din theologiska wettgirighet, och jag väljer denna gång till talämne den Duchobortsiska religions-fectens mysterier.

Bland det flora antal Schismaticer, fom den Grekiskt-Ryska kyrkan framalstrat, äro onekligen Raskolniker, äfven Starovertfer, Starobrjatfer kallade, och Duchobortser af det flörfta intresse.¹⁷⁷¹ Raskolnikerne uppstodo med anledning af Nikons kyrko-reform, och fåsom denna reform endast rörde wisfa yttre bruk och ceremonier, en ny¹⁷⁷² orthographie o.f.v., få går Raskolnikernes förnämsta sträfwan ännu i dag endast ut på att upprätthålla den gamla formalismen. De korssa¹⁷⁷³ fig för fekelgamla helgonbilder, begagna wid korsningen alldrig pek-¹⁷⁷⁴ och långfingret, utan tummen, ring- och lillfingret, flrida om ett ypsilon och isheschkratkoj m.m. Om anledningen till Duchobortsernas uppkomst eger jag ej någon fåker kännedom; men hvad deras religions-fatfer angår, få hafva de råkat i en ytterlighet, fom utgör raka motfatfen till Raskolnikernes¹⁷⁷⁵. Ordet Duchoborets betyder i bokstaflig öfversättning *andens kämpa* och bör få förstås, att Duchoborismens anhängare uti ifvern att tillbedja sin Herre i¹⁷⁷⁶ anda och fanning fatt fig emot allt, hwad form är. De hålla hela den yttre Gudstjensten för lutter¹⁷⁷⁷ lögn och

- 1769 *det* || derföre
 1770 *i* || under
 1771 Castrén writes about the Old Believers of Russia in several contexts in his travel reports and notes. See Castrén 2019b: esp. 260, 829–830. (TS)
 1772 *ny* || förändrad
 1773 *korssa* || begagn[a]
 1774 *pek- och långfingret* || tummen
 1775 *Raskolnikernes* || Duchobort[-sernes]
 1776 *i* || uti
 1777 *lutter* || idel

- 1778 *dopet*, || dopet eller
 1779 *oss [...]* *Guds* || 1. *oss* Guds || 2.
 oss så många andra Guds
 1780 *nåde-werkningar* || werk-
 ningar
 1781 *anse* || tro, att
 1782 *watten* || wattnet
 1783 *pladdrar* || läser
 1784 *först [...]* *ålder* || i det ögon-
 blick
 1785 *är [...]* *känna* || känner
 1786 *ehuru* || änskönt
 1787 *ton* || ande

phariseism, erkänna derföre ingen synlig kyrka, intet Presterskap, ingen andelig myndighet. Ytterst consequenta i fina läror begagna de sig hwarken af dopet,¹⁷⁷⁸ nattwarden, eller wigseln; de helga ej sabbathen, iakttaga inga fastor, korssa sig aldrig och afsky alla bilder. Hwad färskildt façramenterna beträffar, få förnekar Duchoborismen icke deras wigt och betydelse; den yrkar endast, att saçramenterna böra andeligen begås. Så yttrade en fkriftlärard Duchoborets med afseende å döpelfen följande af mig på flället antecknade ord: "Wi erkänna wisferligen döpelfens "hemlighet", och huru fkulle wi icke erkänna den, då wi dageligen erfara hos oss¹⁷⁷⁹ många andra Guds andes hemlighetsfulla nåde-werkningar¹⁷⁸⁰? Men vi våga likwäl anse¹⁷⁸¹ döpelsen ej wara dermed fullbordad, att det tanklösa barnet nedfänkes i watten¹⁷⁸² och Presten derwid pladdrar¹⁷⁸³ några tanklösa böner. Skriften lär oss, att äfven Frälfaren blef döpt först i fina mognare år och wi sträfwä att i allt taga honom till föredöme. Derföre blir enligt wår lära menniskan döpt först¹⁷⁸⁴ wid den ålder, då hon är¹⁷⁸⁵ förmögen att känna ett starkt och innerligt behof af en gemenskap med Gud. Hon nalkas då sin himmelfke Fader med en warm och lefvande bön att få anamma döpelfens sacrament, och den gode Fadren, som alltid hör den fwagas röst, döper det pånyttfödda barnet med sin *ande* och intager det i sin osynliga församling." Till min anmärkning, att Frälfaren lät döpa sig i Jordans bölja, fvarade Duchobortfen: "I wattnet fimma "grodor och möss och ormar", der församlar sig all flags fmuts och orenlighet; hwad finnes fåledes i wattnet, som fkulle en hårsmon bidra till min Çhriftendom? Ehwad man må fåga om Frälsarens döpelfe, få är hufvudsaken den, att han i döpets undfick Guds lefvande anda. Wisserligen fåges han derwid äfven hafwa renat sin kropp i Jordans klara watten, men detta är en småsak, ehuru¹⁷⁸⁶ de fåkunniga dervid fåsta en fådan betydelse, fåsom fkulle wattnet äfven lända till andens renande." I famma ton¹⁷⁸⁷ yttrade sig

Duchobortsens äfven om nattwarden – ett sacrament, som han fäde sig andeligen begagna hvarje dag, Prestens bistånd förutan. ”Inför Gud allena biktas jag mina synder och af honom undfår¹⁷⁸⁸ jag deras förlåtelse, om min ånger varit ren och min bön uppriktig,” få ungefär föllo sig Duchobortsens ord, om jag förbigår hans ochristliga sarkasmer öfver nattwardens begående med diverse förplägning. För öfrigt var Duchobortsen af den mening, att all Gudstjänst bör bestå i andaktsfulla böner till vår Herre. Dyrkan af helgon ansåg han vara i högsta motto gudlös, antingen¹⁷⁸⁹ man hade bilden, eller fjelfva helgonet i tankarne. ”Heliga mäns lefverne”, yttrade Duchobortsens med värme, [”]bör tjena oss till ledning och rättesnöre i lifvet, men icke Guds moders, icke Englarnes, icke Apostlarnes och¹⁷⁹⁰ Martyrernas förböner kunna bana mig vägen till Guds nåd, utan min egen ånger och botfärdighet.” Annars påstod Duchobortsens, att den vida största delen af menniskorna tillbad blotta bilden och anlitade densamma om timliga¹⁷⁹¹ fördelar. Med anledning af korsningar och andra yttre ceremonier kunde Duchobortsens ej nog beklaga¹⁷⁹² sig öfver menniskornas dårskap att tjena Gud med kroppsliga organer, yttrande bland annat: ”*handen* skola vi bruka för våra jordiska, *anden* för våra himmelfka behof.” I de flesta ämnen ta[1]ade Duchobortsens med mycken fans och moderation, men då fråga uppstod om Presterskapet, råkade han i ett fanatiskt raseri och utfötte emot ordets tjenare de råaste och mest ochristliga förbannelser.

I betraktande af den gräseliga fiendtskap, som Duchobortserna hysa emot Kyrkan och dess smorda, kan man ej tillfyllest prisa Regeringens omtänksamhet deri, att nämnda fechts anhängare blifvit¹⁷⁹³ i talrik mängd deporterade till de Jeniseiska stränderna, der både kyrkor och Prester äro högst fällsynta. Härigenom äro icke blott hwarjehanda, för samhället menliga oredor förebyggda, utan man bör äfven hoppas, att Duchoborismen, då den blifvit utesluten ifrån

- 1788 undfår [...] förlåtelse || undfår
förlåtelse
1789 antingen || att
1790 och || eller
1791 timliga || jord
1792 beklaga || förundra
1793 blifvit [...] deporterade || blif-
vit deporterade

- 1794 *aftyna* || afslockna
 1795 *Duchobortserne* || dem
 1796 *naturligt* || klart
 1797 *fin karakter* || karakteren
 1798 *fista qwarlefvän* || 1. en öfver-
 lefva || 2. en <ren> öfverlefva

gemenskap med den orthodoxa kyrkan, skall fakta aftyna¹⁷⁹⁴, lik en låga, som ingen näring erhåller. För att i möjligaste motto förswaga denna emot kyrkan få fiendtliga fect, har Regeringen funnit lämpligt att åtminstone här wid Jenisej fändersplittra Duchobortserne¹⁷⁹⁵ i åtfkilliga små, från hvarandra widt aflägsna colonier. De hålla sig strängt isolerade från andra colonister, hvilka till en stor del bestå af bedragare, tjuftar, lurendrejare, förrymmare och kanaler af alla slag. Det är naturligt¹⁷⁹⁶, att Duchobortserna af fädant folk omfattas med smälek och begabbelse, men de lida detta kors med tålmod och from undergifvenhet.

Utom Ryskar och deporterade af skilda nationer träffar man på vägen ifrån Jeniseisk till Turuchansk Tunguser, Samojeder och så kallade Jeniseiska Östjaker. Tunguserne äro ett fint, städadt och elegant flägte; man kunde med fog kalla dem Sibiriens adel. De tycka om att på allt wis putsa och polera sin yttre wärelse, hålla sig temligen rena och snygga, anfa och fläta sitt oklippta hår, tatuera sig i anfigtet och pryda sin lekamen med phantastiskt utstyrda kostymer. Älskare af dans och ridderliga öfningar besitta de äfven en wigghet och elasticitet, som på det fördelaktigaste sticker af emot Samojedernes och Östjakernes tungrodda wäsen. Skada blott, att Tungusens breda kindknotor, platta näsa och Mongoliska anletsdrag göra ett föga behagligt intryck på en Europeisk åskådare. Till sin¹⁷⁹⁷ karakter har Tungusen förekommit mig mera flug och ilparig, än både Östjaken och Samojeden. Af den Samojediska stammen finnas emellan Jeniseisk och Turuchansk högst få individer, men hela den stam, som är känd under namn af Jeniseiska Östjaker, har koncentrerat sig inom detta lilla gebiet. De Jeniseiska Östjakerna böra noga skiljas både ifrån Samojeder och Obska eller Ugriska Östjaker, med hvilka de någon gång blifvit förväxlade. De synas utgöra fista¹⁷⁹⁸ qwarlefvän af en fordom utbredd och mäktig stam, som under kampen emot Ryskt och Tatariskt öfvervälde sammanflötit

till ett antal af några hundra själar. Till lynne och character komma de oss Finnar ganska nära. De äro ett godt, stilla, fridsamt, fattigt och förnöjdt folk. I deras utseende är det Mongoliska ej så framstickande, som hos Samojeder, att icke tala om Tunguser. De lifnära sig genom jagt och fiskafänge, samt föra ett nomadiskt¹⁷⁹⁹ lefnadsfätt. Till religionen äro de Greker; men hylla dock Schamanismen och dyrka tre mäktiga Gudar: 1. Himmelens Gud, som de benämna *Es*, 2. Underjordens Gud, som heter *Imlja*, 3. Jordens Gud, som är björnen. Här wore jag nu på kapitlet om den "hedniska theologien", som i få hög grad intresferar Dig; men det är redan tid¹⁸⁰⁰ att nämna några ord om min närwarande vistelse-ort Turuchansk. Wid beskrifningen af denna stad äger¹⁸⁰¹ jag förmonen att kunna draga mig bakom ryggen af en högtärad auctoritet. *Stepanow*, en f.d. Civil-Gouvernör i Krasnojarsk, yttrar sig härom på följande fätt: "Turuchansk är belägen wid 65° 54' 55" lat[itud] och 105° 12' 47" long[itud] ... Staden förvandlades 1822 till en köping (posad). Här finnes en fned gata och några utan ordning kringströdda hus." ... ["Innewånare utgöras af kosaker, borgare och näringsidkare. De beräknas alls inalles till 365 personer. – En dålig luft under sommaren, förflämdt watten, lågt läge, förfallna byggnader, aflägsenheten från bebodda bygder göra Turuchansk till en af de oangenämaſte colonier." Och dock befann sig staden¹⁸⁰² under *Stepanows* tid ännu i sina wälmakts dagar. För det närwarande finnas här blott fyra något få när beboeliga hus. Bland dem är naturligtvis ett upplåtit till min och Bergst[a]dis disposition, och wi ſkulle finna oss deri ganska wäl, få framt det ſkulle¹⁸⁰³ lyckas oss att uttömma ett flinkande nigrus pontus af stillastående kärrwatten, som famlat sig under golftiljorna. Huset är för öfrigt godt och fnygt, äger rena väggar och glasfönſter; men den fuktiga kylan är något, som mina lungor ej älska. Denna kyla tillhör icke allenaſt rummen, den finnes äfven i luften och framalſtras af de upptinande kärren och de

- 1799 *nomadiskt* || 1. alldeles ~ || 2. fullkomligt ~
 1800 *tid* || h<-->
 1801 *äger* || har
 1802 *staden* || Turuchansk
 1803 *ſkulle* [...] oss || wore möjligt

- 1804 *ftundom* || <kan>
 1805 *afkyla* || derigenom ~
 1806 *utom att myggen* || utom
 myggen
 1807 *wår* || m[å]

fnöomhöljda bergen, hvilka jag *ftundom*¹⁸⁰⁴ betraktar ur mitt kammar-fönster, för att derigenom *afkyla*¹⁸⁰⁵ allehanda fanguinifka midsommar-önskningar. Annars afbidar man här i Turuchansk ett stort Jubileum med anledning af postens förmodade ankomst om 14 dagar. Denna högtid, som tilläfsventyrs kommer att beledsagas af ett elegant bröllop, kommer jag att med Bergstadi öfverwara; men kort derpå lär det väl bära af till werldens yttersta ända, som fåges wara belägen i trakten af *Tolstoj Nos*. Om denna Tule-färd efter önfkan aflöper, få hoppas jag omkring Jul kunna med hundskjuts återwända till Turuchansk. I och för nämnda refa har Jeniseiska Çivil-Gouvernören utkommen-derat för min räkning en kosak, så rask och modig, att fjelfva Furstarne, nb. bland de Östjaker och Samojeder, få för honom med hatten i hand och hedra honom med titeln: Ваше Благоподіе! För min yttre fåkerhet är fåledes intet att frukta och jag hoppas, att med Guds hjälp äfven hellsan får bi.

Ditt bref af d. 9 Maj med thy åtföljande Tidningar har vi ordenteligen inhändigat med undantag af Saima N° 16, som saknas. Den kommer väl med nästa post och hemtar med sig diverse annat? Huru är det med min tjänstledighet och de dubbla åren? Säg åt Felix, att han må fkämmas ligga fjuk, då jag är frisk. Inga nyheter har jag härifrån att berätta, *utom*¹⁸⁰⁶ att myggen biter, att jag är full af l[u]s, att maten är förbannadt usel, att med ett ord: Turuchansk är ett helvete, hvarifrån *wår*¹⁸⁰⁷ Herre må befria mig. Och härmed önskar jag dig en rolig god natt!

din tillgifne
 M. A. Castrén

P.S. Det förstås af sig fjelft, att detta bref är blott oss emellan, ty det är i första haft sammanrafsadt och duger ej att tryckas. Min address är, fåsom förut: Тупу-ханскъ (Енисейской Губерніи)

142

**Turuxansk, 28 June/10 July 1846,
to Elias Lönnrot**

SKSA Lönnrotiana 7:147–152

Lönnrot replied to this letter and the one of 22 February/6 March 1847 (No. 156) on 6 June 1847. SLSA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/30>.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 250–251 (in Swedish); 1856: 254–256 (in German).

Bäste Broder!

Ehuru det är ondt om tid, kan jag dock ej underlåta att med några rader beswara Din hjertans välkomna fkrifvelse af den ¹⁴/₂₆ April, som med fista post kom mig tillhanda. Betackande Dig för läkare-råden får jag nämna, att min hellsa under denna vår varit wida bättre, än förlidet år. Den kalla och fuktiga luften i Turuchansk lägger sig wäl något tungt på bröstet och rettar stundom till hackhosta, men då man ej låss om det onda, få går det åter sina färde. I Turuchansk finnes ock en passabel Läkare af Polsk extraction, men jag har ännu ej varit twungen att anlita hans hjälp.

Runda tre veckor äro redan förlidna sedan min ankomst till Turuchansk. Jag har under denna tid varit fränkt upptagen af Samojeder, hwilka församlat sig här från skilda orter i afsigt att betala sina krono-utfkylder. Då jag i Jeniseisk erhöi en noggrann uppgift på deras famlings- eller marknads-tider, få stälde jag med afsigt så till, att jag¹⁸⁰⁸ få wäl i fjelfva Turuchansk, som på andra wid Jenisej belägna byar kunnat anträffa större delen af den widt kringströdda Jeniseiska befolkningen. Nu har äfven lyckan fogat få, att alla wid aflägsna och otillgängliga floder boende Samojeder hafwa accurat famma dialekt med de Tomfka.¹⁸⁰⁹ Detta gäller i synnerhet om det Tasowfka Ostjakernes¹⁸¹⁰ föråk.

1808 *jag* || det

1809 In reality, the Selkup dialect on the Taz (Northern Selkup) is rather different from that spoken in the Tomsk region (Middle Selkup), but in Castrén's taxonomy Selkup as a whole constituted one of the principal Samoyed "dialects". (JJ)

1810 *Ostjakernes* || NRF: (Ostjak-) Samojedernes

Selkups. Castrén 2019b: 837.

- 1811 “Enisej Samoyed”, that is, Enets. (JJ)
- 1812 *äfven* [...] *studium* || desfa studier
- 1813 *nämnda* || desfa
- 1814 During his travels in Siberia (1843–1844), Alexander Theodor von Middendorff (see note 1559), who was primarily a zoologist, also collected data from the Yakut (Sakha) and “Tungus” (Ewenki) languages. His “Tungus” vocabulary and a few text samples were published in an appendix to Castrén’s “Tungus” grammar. His Yakut materials formed one of the databases for Otto von Böhtlingk’s Yakut grammar, which was published in Middendorff’s series. Böhtlingk himself did not do fieldwork in Siberia, but he had access to a native-speaking informant in St Petersburg. As a result, his description of the Yakut language is exceptionally ambitious, detailed, and theoretically advanced, even compared with the grammars based on Castrén’s materials. Castrén 1856a: 119–139; Böhtlingk 1851. (JJ)
- 1815 Castrén’s formulation is inexact, but he means that long vowels are pronounced with a more distinct quality than short vowels, which can undergo reduction. (JJ)

Wid Tas finnes wäl också en annan dialect, men denna synes åter wara alldeles identisk med den Obdorsk och kan alla årstider underfökas wid Jenisej. Således flipper jag för godt köp den långa och äfwenturliga färden till Tas, om annars Akademien det tillåter. I förutfattning, att inga fvarigheter från dess fida fkola göras, ärnar jag om tre veckor efter erhållen post bryta upp från Turuchansk och fortfatta refan utför Jenisej till den ort, der jag äger det bästa tillfälle till studium af den nyssomnämnda Tasowfka dialecten. Sedan detta studium är absolweradt, flyr jag ytterligare min kosa 7–800 verst nedanom Turuchansk, för att taga kännedom af den här egentligen så kallade Samojediskan, som fäges wara ett alldeles eget språk.¹⁸¹¹ Skulle nu äfven detta språk låta studera sig vid Jenisej, så kunde jag tilläfwenturs redan Jultiden hinna återvända till Turuchansk. Sjelfva det Turuchansk gebietet lærer jag dock ej flippa före nästa vår, emedan äfven den Jeniseiska Ostjakiskan enligt Sjögréns instruction bör af mig utredas. Nu wore det wäl min önfkan, att Bergstadi skulle taga detta språk på sin nacke, men i alla fall måste äfven jag, fåsom ansvarig för vår lilla expedition, taga någon kännedom af faken. Med Tungusiskan och Jakutiskan hinner jag under denna resa ej fysselfätta mig, och mina så wäl skriftliga, som muntliga instructioner förbjuda äfven¹⁸¹² detta studium. Såsom Du troligen wet, har Middendorff öfver nämnda¹⁸¹³ språk famlat ett och annat, som Akademien öfverlemnat till bearbetning åt Gabelentz och Bötlingk.¹⁸¹⁴

Ditt mig gifna uppdrag att här meditera öfver begreppet af Finskans dubbla casus, kan jag ej uppfylla, alldenftund denna dubbelhet ej förkommer i de språk, med hvilka jag här har att skaffa. Hwad jag förut nämnt om *rena* och *dunkla* vocaler, synes kunna nästan reducera sig till den lag, att vocalerna i långa stäfveller äro *rena*, i korta deremot *dunkla*. Denna lag gäller äfven till en del i Svenskan, åtminstone med afseende å *e*, t.ex. *lefva* och *lemna* eller *lämna*.¹⁸¹⁵ Existerar ej

något fådant i Finskan? Det gör mig hjertinnerligen ondt att ifrån den lumpna staden Turuchansk ej kunna afstyra till Dig ett $\mathcal{W}$ äkta Karawan-the. Här äro menniskorna få utfattiga, att ingen ens handlar med the, om jag undantager det Mongolska thet (кирпичный чай), som i ringa mängd införskrifves. Skulle ej Sasädateln afstå mig något af sitt the-förråd, få wore jag illa deran, och i alla fall blir det att bepläga sig med fimpelt familje-the. Kommer jag en gång till Irkutsk, få hoppas jag finna the, sådant Kajana stad ännu icke smakat. Emellertid må du trösta Dig med det Uleåborgska och ej afundas min lott, ehuru jag likväl medger, att i mitt kappfäcks-lock ännu finnes ett knapt $\mathcal{W}$, som är äkta.

Om Turuchansk är i öfrigt föga att säga. Här finnes ingen köpman, fem borgare och några kosaker. Tschinovnikerne utgöras af Sasädateln, Läkaren och Kosak-Officiären, hvilka samteligen lefva i fejd fins emellan. Nästan alla hus äro jemmerligt förfallna och gytta finnes här upp till öronen. Kajana är ett residens, jemförelsevis med Turuchansk.

Ursäkta magerheten af min epistel, ihogkommande att jag har många jern [i] elden. Förblifver med vänskap

Din tillgifne
MACASTRÉN

Turuchansk d. ^{28 Junii}/_{10 Julii} 1846.

1816 Sic.
1817 Sic.
1818 Sic.

143

**Turuxansk, 6/18 July 1846,
to the Imperial Academy of Sciences/
Paul Heinrich von Fuss**

АРАН Шерен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 56–57

Read at the department meeting on 18/30 September 1846.

Ew[er] Excellenz!

Ich habe die Ehre Ew. Excellenz zu benachrichtigen, dass die von der Akademie an mich den 3. Maj abgesandte Summe, Fünfhundert zehn Rubeln fünfzehn kopeken im Silber ausmachend, mir in Turuchansk ordentlich in die Hände gekommen ist. Indem ich Ew. Excellenz meine ergebene Dankbarkeit wegen der Sorge mit diesem Remisfe bezeuge, nehme ich mir nochmals die Freiheit zu erinnern, dass ich hoffe meinen Gehalt für das nächste Halbjahr ebenfalls in Turuchansk zu bekommen. Auf jene Fünf Silbelrubeln¹⁸¹⁶, welche ich vordem für Ostjakenkleider ausgezahlt habe, mache ich natürlicherweise keine Ansprüche, ehe die Akademie die Parcelen bekommen hat.

Mit diesem¹⁸¹⁷ Post fende ich an die Akademie unter N^{is} 18 und 19 zwei Kästen, verschiedene Tungusische, Ostjakische und Samojedische Kleidungsstücke und andere Sachen enthaltend. Einige unter ihnen sind die Gaben eines Beamten, welcher die Absicht hat das ethnographische Museum auch künftig mit Sibirischen National-kostümen zu versehen, und wohl in diesem Falle der Akademie mit einem Schreiben aufwarten mag. Der Aufwand für die von mir verschafften Sachen beläuft sich ungefähr zu 7 Rub. S^r. Das¹⁸¹⁸ beigelegte Brief an den H^m Staatsrath Sjögren enthält ein Verzeichniss von allen dem, was ich jetzt schicke. Im selbigen Briefe habe ich meine nächsten Reise-Pläne kurz auseinander gesetzt, und weil ich vermuthe, dass H^r Sjögren sie, wie gewöhnlich, der Akademie mittheilen wird, so will ich Ew. Excellenz jetzt mit keinen besonderen Relation belästigen.

Mit tiefsten Ehrfurcht und vollkommensten Hochachtung habe ich die Ehre zu seyn Ew. Excellenz

gehorfamster Diener
M. A. Castrén

Turuchansk d. 18 Julii 1846.

144

**Turuxansk, 13/25 July 1846,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:393–402

Received on 29 September, replied to on 2 October; see also Lönnrot's letters to Castrén of 15 Oct., 31 Oct., 6 Nov., 28 Nov. 1846, 4 Jan., 1 Feb., 5 March, and 18 March 1847, SLA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 248–249 (in Swedish); 1856: 252–254 (in German).

Turuchansk d. $\frac{13}{25}$ Julii 1846.

B.B!

Ehuru blott några få dagar tilländalupit, fedan jag till Dig affärdade en liten epistel, kan jag dock ej underlåta att wid min nu inträffande afresa från Turuchansk betacka Dig för remissen af den så ytterst rara paltån, de widt fkinande veſtarne och de superfina ſtrumporna. Jag wore wäl ännu i behof af duktiga pantalonger och ett par ylle-skjortor; men hwem har hjerta att belasta Dig med så många beſtyr? Till min andeliga nödtorft måſte jag emellertid begära af Dig, utom en almanacke för nästa år, ”den ewiga Juden” på original-språket. Ett sådant opus ſkulle wäl räcka en tid att tugga på, hellſt jag är temligen förlegad i Franskan och juſt härigenom önskar åter upphjelpa mina ſtudier i detta ſpråk.¹⁸¹⁹ Förrut har jag redan ſkrifvit till Dig om arbeten, tjenande till att belysa casual-bildningen i de Indo-Germaniska ſpråken, men sådana opera äro wäl i H[elsing]fors ſvåra att åtkomma. Träffar Du någon gång den aktningſvärda mannen Geitlin¹⁸²⁰, få fråga af honom, om han ej äger en öfverflödig fyntax af ſin Persiska Grammatik, tjenande till ſupplement af den Ethymologie, fom jag redan erhållit.¹⁸²¹ Monne han ej deſſutom ſkulle kunna förſe mig med Kaſembéks Turkifka Grammatik, fom jag förjäfves efterſkrifvit från Petersburg och i nästa fommar omöjligen kan umbära? Din underrättelſe, att han nu är

1819 Sue 1844–1845. The legend of the wandering Jew, or the Cobbler of Jerusalem; see note 1608. Castrén means the new 1400-page novel *Le Juif errant*, published originally as a feuilleton in 1844–1845 by Eugène Sue (1804–1857). Sue had been a devoted Socialist and Anti-Clericalist since the beginning of the 1840s, and he expressed his social and political ideas in his works. Castrén had most probably got to know about his work from a newspaper article published in *Morgonbladet* No. 66–67/1845 on 1 and 4 Sept. 1845 (*Den ewige Juden*); he regularly got newspapers sent by Rabbe and Tengström from Finland. Wikipedia: Ewiger Jude, https://de.wikipedia.org/wiki/Ewiger_Jude; Bory 1962: 296–308, 323–359; Wikipedia: Le Juif errant, https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Juif_errant; see also Klinge 1978: 164. (TS)

1820 Gabriel Geitlin. See note 165. (TS)

1821 Geitlin 1845. Gabriel Geitlin actually published his Grammar of Neo-Persian as a series of student dissertations between 1839 and 1846. This was the last major philological work that was published in Latin at the Imperial Alexander University in Helsinki (excluding works dealing with the Classical languages). (JJ)

- 1822 *oss här* || *oss*
 1823 Georg August Wallin. See note 378.
 1824 *fom* || *af*
 1825 Geitlin was planning a transfer from the Chair of Oriental Literature at the Philosophical Faculty to the economically more advantageous Chair of Exegetics at the Theological Faculty. However, the transfer was realized only in 1849, after the Chair of Exegetics had first been briefly held by Jakob Algot Gadolin (see note 2121). Wallin was, as Castrén predicts in his letter, appointed to the Chair of Oriental Literature, though only in 1851, after returning from his travels in the Near East. However, Wallin died in the following year. Väisänen 2000 (2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3196>; Öhrnberg 1998, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3679>. (JJ))
 1826 *man* || *af*
 1827 *wigseln* || *wigningen*
 1828 *far har ej* || *far ej*
 1829 *hvars anlete* || *fom*
 1830 *på* || *af*

på förslag till Exeg[etiska] profesjonen har gladt oss¹⁸²² här på det allra högsta, ty utan afseende derå, att han utmärkt väl besätter sin närwarande plats, är han utom all fråga den lämpligaste man på det theologiska sätet, och banar härigenom en väg för Wallin¹⁸²³, fom¹⁸²⁴ troligen i annat fall fkulle gå Universitet förlorad, emedan han ej kan lefwa, såsom lönlös Docent, af wind och vatten.¹⁸²⁵ Ware detta fagdt utan all häntydning på min egen person, ty jag försäkrar uppriktigt, att jag inga anspråk gör på Alexanders-universitet.

Sistlidne wecka firades i Turuchansk det förr omtalta bröllopet, fom troligen i ett halft års tid fkall hålla människornas tungor i liflig verksamhet emedan man¹⁸²⁶ af flera fkäl är missnöjd med tillställningen. Gummorna beskärma sig deröfver, att man ej på förhand underrättat dem om dagen för bröllopets firande, kosakerna hafwa misräknat sig på ett halft ankare brännvin; några bland stadens honoratiores hafwa blifvit bortglömda wid bjudningen. Dessutom har ingen klockringning ägt rum före wigseln¹⁸²⁷; brudens far¹⁸²⁸ har ej warit derwid närwarande; brudgummen (en Länsmans substitut) har faknat värja; Presten har begått confusioner wid ceremonien m.m. Med anledning af allt detta anfes bröllopet för olagligt och kallas ett tjuvbröllop.

Midt under brölloppshögtidligheterna inträffade en annan ej mindre anmärkningsvärd tilldragelse, förandledd genom ett besök af District-Chefen, hvars¹⁸²⁹ anlete Turuchansk ej fått fkåda under loppet af runda fju år. Detta är en man, med hvilken jag i embetsväg haft många obehagliga collisioner; jag har till och med klagat öfver honom hos Guvernören, men nu äro wi redan på fått och wis försonade. Anledningen till vår ftrid war min begäran af kosak, hvilken District-chefen wägrade att utlefverera, intill dess han af Gouvernören derom erhöill en sträng befallning.

Ännu en af de märkliga tilldragelserna i Turuchansk måfte jag för dig omständeligen berätta[.] Kort efter District-chefens ankomst inträdde i min kammar[e] en man på¹⁸³⁰ hvars yttre habitus man redan kunde

fkönja, att han war hvad man på ren Svenska kallar en narr. Öfwersköld med luktwatten, borstad, blankad och poumaderad anföll¹⁸³¹ han mig med en remsa af öfverlästa fraser, wid hvilkas beswarande jag flog mig få illa ut, att personen¹⁸³² med mycken näswifhet sporde mig, om jag kanske wore en Engelsman. Förnöjd öfver denna qvickhet intog han högsätet, påtände fin cigarre och började orda widt och bredt om fin egen person. Han hörde till den stora class af menniskor, hvilka föregifva sig ega några hundra flafvar och wara i besittning af icke obetydliga kunskaper, färdeles¹⁸³³ i de Franska och Italienska språken, den fköna litteraturen och mineralogien. Utan att wara i behof af någon tjenst, antaga de likwäl på höga wederbörandes enträgna böner ett embete, men uttryckligen endast i afsigt att utwidga fina kunskaper och famla erfarenhet. Med tiden ärna de flå sig i ro, läsa journaler och fkrifva noveller, poesier, afhandlingar öfver "грунтъ земли" o.f.v. Träffar Du bland Dina 77 watumän en oförsämd kaxe, som gerna för ett flikt tal på läpparna, få kan Du wara öfvertygad derom, att budföraren icke längesedan warit renskrifvare eller Kansli-betjent, att han intet wet, intet äger och med njuggan nöd kommit sig till ett ringa Embete. En fådan person war äfven den ifrågawarande Tit[ularis], hvilken helt nyss hade klifvit upp ifrån Skrifvare¹⁸³⁴-bordet till Länsmans-tjensten i Turuchanfk. När han i par timmars tid hade plågat mig med allt flags olideligt snack, war jag ändteligen glad att flippa honom; men ett olycksaligt öde fogade, att wi snart åter fkulle råkas. Den förbemäldte Districtt-chefen hade samma dag inbjudit mig till förso-ning, och medan jag fitter hos honom infinner sig äfven Länsmannen hos¹⁸³⁵ fin chef, men¹⁸³⁶ utan uniform, med käpp i handen, en brinnande cigar emellan tvenne finger-spetsar, för resten fin och putsad såsom tillförene. Districtt-chefen låtsade i början ej märka den inkomne, utan fortsatte i lugn en demonstration, som alldrig ville taga ända. Full af hvarjehanda tankar fatt jag i ett hörn af soffan och afbidade med otålighet utgången¹⁸³⁷ af denna sällsamma visit. Sedan Districtt-chefen ändteligen hunnit

- 1831 *anföll* || öfverföll
 1832 *personen* [...] *sporde* || per-
 sonen *sporde*
 1833 *färdeles i* || *i*
 1834 *Skrifvare* || Länsmans
 1835 *hos fin* || 1. ~ || 2. hos denne
 fin
 1836 *men* || på
 1837 *utgången* [...] *visit* || huru
 denna visit fkulle lyktas

- 1838 This abbreviation of a rude expression cannot be deciphered.
 1839 *mitt tålamod* || tålamodet
 1840 *åtminstone flår* || flår
 1841 *häpenhet [...]* och || häpenhet och
 1842 *på [...]* börja || på börja
 1843 *nio bågsträngar* || bågsträngar
 1844 *förtroende, huru* || förtroende för hans
 1845 *nu kamraterna* || kamraterna
 1846 *det* || jag <nu>

fluta sitt widlöftiga resonement, vände han sig till Länsmannen och tilltalade honom i följande korta, men kraftfulla ord: "War få god och packa Er ut, min *herre!* – Ut på dörren *karl!* – Ut med *Dig* hundsvott! Ivan, kör ut det *sacr. f-t*^{1838!}" – så kujoneras narrar i Ryssland.

Om mig sjelf har jag intet värre att förtälja, än att mygg, hetta och stockdumma Samojeder uttrötta mitt¹⁸³⁹ tålamod. Gudi lof! jag är öfverhufvud ganska tålmodig till finnes, men wist händer det stundom, när en äkta Samojedisk *tullpull* plågat mig en hel förmiddag med idel dumheter, att jag i hettan och förargelfen åtminstone¹⁸⁴⁰ flår ett glas watten fyra på honom. Sådana öfverilningar måste man dock för fridens skull åter godtgöra med en fup, litet tobak och ett wänligt ord. Här om dagen fkänkte jag åt en illa förfördelad stackare en yxe. Nu war detta en så rar och dyrbar gåfva, att Samojeden råkade i stöfta häpenhet¹⁸⁴¹ wid dess emottagande och ej wiste, huru han skulle uttrycka sin tacksamhet. Han ville fäga någon ting, men war ej karl att få fram ett ord. Derpå ärnade han falla mig till fota, men i detta förehafvande hindrades han åter af fina fnäfva pantalo[n]ger. I sin förtviflan fann han slutligen på¹⁸⁴² det tokiga rådet att börja korssa sig för mig. Han korssade sig ej, fåsom för helgonbilderna, trej, fex eller nio gånger, utan det war ett korssande, fom alldrig wille taga ända. – Samma karl fick af mig en annan gång hampa till nio¹⁸⁴³ bågsträngar och då berättade han för mig i största förtroende,¹⁸⁴⁴ huru alla andra Samojeder skulle afundas hans lycka. "Så fattig karl jag är", tillade Samojeden, "få komma nu¹⁸⁴⁵ kamraterna och begära bågsträngar af mig. Men måne jag fkall gifva åt dem? Skall en fattig man gifva åt sin nästa och fjelf lida nöd?" o.s.v. När jag hörde denna monolog, beslöt jag att framdeles wara mindre frikostig, ty det står i Fader vår: "Och inled oss icke i frestelse."

Härjemte åtföljer ett brefconcept till Sjögrén, fom kan tryckas, om man få behagar. Om Du ej redan låtit mitt fiſta bref gå all werldens vägar, få skulle jag bedja Dig låta honom få del deraf, emedan det¹⁸⁴⁶ kanske lærer innehålla ett och annat, fom intresferar honom. Tidningen

Saima för 1845 ärnade jag med d[en]na post återfända,
men hinner nu ej dermed. Ifrån Dudinka få[r] Du höra
mera om mig, men troligen icke förr än i December.

Din tillgifne
M. A Castrén

P.S. I Jeniseisk logerade jag hos en Rysk köpman, som
var den hederligaste Siberjak, jag någonsin anträffat.
Olyckan hade varit hans läromästare. Vid sina 30 års
ålder hade han oförmodadt blifvit enkling, och i forgen
öfver sin hädangångna maka gråtit mången tår. Innan
kort erhöill han en fwår hufvudvärk, som federmera i par
års tid oafbrutet plågat och ännu plågar honom. Under
denna fjukdom har han nästan förlorat sin fyn. Anställda
åderlåtningar hafva för tillfället lindrat hufvudvärken,
men ögonens tillstånd har ej förbättra[t]s utan tvertom
med hvarje dag förvärrats. Mannen känner i fjelfva
ögonen intet ondt, men klagar att fkyminingen tilltager
allt mer och mera. Det oaktadt äro ögonen klara och
wackra; en laicus kan i dem ej märka något fel. Mannen
klagade allenaft deröfver, att de ej lida wäder och wind,
hvarföre han nästan under ett helt års tid ej gått ut i
fria luften – dertill äfven oförmögen af sina genom en
orimlig åderlåtning utmattade krafter. Hufvudvärken är
mycket beroende af tidsfkiften och wäderleks[-]omvex-
lingar¹⁸⁴⁷. – Jag rådde den beklagansvärda mannen att
i P[eters]burg,¹⁸⁴⁸ Moskwa eller Finland föka bot emot
det onda; men han fader sig hafva förlorat allt förtroen-
de till läkare-konsten. Dessutom war hans ekonomiska
belägenhet mera¹⁸⁴⁹ dålig. Emellertid bad han mig råd-
fråga våra läkare, om de trodde något botemedel finnas
emot det onda. Jag anser för en samvetspligt att uppfylla
detta uppdrag, och förmodar, att Du, Willebrand, Ing-
man eller någon annan härom afgifver sitt betänkande.
Så när hade jag glömt nämna, att mannen redan är all-
deles blind på det ena ögat, men med det andra kan han
ännu i klart wäder läsa i bok.

I går hade wi nära 30° värme och i dag d. 14/26 Julii
faller snö. ”Kennst Du das Land, wo die Citronen blühn?”

1847 wäderleks-/omvexlingar
1848 Pburg, Moskwa || Pburg el-
ler
1849 mera || ej

- 1850 This was Castrén's most common spelling of this word, which he elsewhere also spelt *arfwode*, but which was normally spelt *arwode* in his time. (JJ)
- 1851 *wara* [...] *fällsynthet* || *wara fällsynthet*
- 1852 *jag* [...] *brännvin* || *jag brännvin*

145

Turuxansk, 17/29 July 1846,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 29 September, read at the department meeting on 2/14 October.

Publications (incomplete): Castrén 1846f (in Swedish); 1855: 251–257 (in Swedish); 1848h (1847): 9–16 (in German); 1856: 256–263 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

Sällan har något bref bragt mig i en få glad finnesstämming, som det fednaste af Herr Statsrådet och Akademien erhållna pening-paquetten, hvilket med gårdagens post kom mig tillhanda. Jag gick redan med mina första Rublar på fickan, då en postiljon inträdde och räckte mig ett par privata bref i handen. På min tillfrågan, om ej några kronobref anlänt, svarades: *nej*, och samma svar erhöles äfven min Kosak på fjelfva postcontoiret. Då jag var öfvertygad derom, att Akademien ordentligen affärdat mitt arfode¹⁸⁵⁰, kunde jag ej annat begripa, än att penningarna blifvit bortstulna på vägen emellan Jeniseisk och Turuchansk, hvilket icke skall vara¹⁸⁵¹ någon fällsynthet. Efter en half dags öfverläggningar beslöt jag ändteligen att af härwarande auktoriteter anhålla om råd och bistånd i min stora nöd. I dessa tankar förfogade jag mig redan ut, men mötte i fjelfva portgången en postiljon, som räckte mig ett papper i handen, och detta papper innehöll lyckligtvis en underrättelse om ankomsten af den så högt efterlängtrade pening-remissen. Min glädje häröfver var få öfvermåttan stor, att jag hvarken kunnat äta, sofva eller arbeta på ett helt dygn. Åt mina vänner, Samojederne köpte jag¹⁸⁵² genast brännvin och tobak, gaf dem yxor och bågsträngar, görande dagen till en *festus dies*, ehuru den för andra människor var en vanlig hvardag. Utom de undfångna peningarna glädde mig äfven den omständighet, att H^r Statsrådet hvarken

bannar mig för de ethnographiska remisfema, eller den alltför brokiga, ifrån Tomska afsända rese-relationen, eller mina verkställda rese-tourer och uppgjorda planer för framtida resor. I sistnämnda hänseende tror jag mig i sjelfva verket ej hafwa färdeles att frukta, emedan jag ej reser fåsom ett litterärt legohjon, utan¹⁸⁵³ lifvad och genomträngd af det intresse, som äfven är Akademiens och H^t Statsrådets – en i möjligaste motto noggran undersökning af hela den vidsträckta Samojed-stammen. Jag är äfven förvisad derom, att åtminstone H^t Statsrådet äger fullt förtroende både till min goda vilja och lämplighet i och för det mig anförtrodda uppdrag. Men huru det än är, önfkar jag likväl för min egen fkull¹⁸⁵⁴ noga redogöra för hvarje steg, jag i Akademiens tjänst gör på Sibiriens jord. Det är naturligt, att i sådana redo-görelser föga eller intet af intresse kan inläggas. Jag betraktar saken blott såsom en räkning eller¹⁸⁵⁵ redowisning, utförd i ord i ftället för ziffror, och anhåller ödmjukast, att Akademien och H^t Statsrådet härvid ej afse annat, än fjelfva Kalkylens riktighet. I synnerhet torde nedanstående relation komma att tarfwa ett benäget öfverseende, emedan jag i detta ögonblick är öfverhopad af mångfalldiga rese-bestyr, och dessutom plågas af mygg, hetta och hufvudverk.

Wid¹⁸⁵⁶ min afresa från Jenisejsk sväfvade jag ännu i willrådighet, antingen jag borde utan uppehåll fkynda till Turuchansk, eller tilläfventyrs råsta någon tid på vägen och småningom börja min bekantskap med de Jenisejska Östjakerne. Min tvehågsenhet härrörde af den i Jenisejsk erhållna uppgift, att alla i Turuchanska distriktet nomadiserande Östjaker och Samojeder fkulle wara otillgängliga på hvarje annan årstid, än under sommar-månaderna. Lätt insåg jag omöjligheten att på den korta sommaren hinna med besked tillfyllerstgöra mina åligganden hos desfa begge folkstammar, med det förekom mig i början tvifvelaktigt, på vilkendera jag först borde egna min uppmärksamhet. Då emellertid under sjelfva resan den öfvertygelse hos mig stadgades, att studium af Östjakiskan äfven kunde bedrifvas om vintern, så beslöt jag omsider att utan mycket rastande och sinkande fortsätta resan till Turuchansk, der

1853 utan lifvad || 1. ~ || 2. utan
<---->far lifvad

1854 fkull [...] redogöra || fkull
redogöra

1855 eller || och

1856 From here on, cf. Castrén
2019: 816–841.

- 1857 Pro сугланныя.
 1858 marknads-/ftäderna
 1859 fommar-/tiden
 1860 *Samojederne* || Ostj[aker-
 ne]
 1861 In this connection Cast-
 rén is referring to the dif-
 ferent groups of North-
 ern Selkup, whose dialect
 division he discusses
 in some detail in this let-
 ter. Later he also used the
 toponym “Baicha” or “Ba-
 jicha” with reference to
 the Forest Enets. Castrén
 2019b: 837. (JJ – TS)
 1862 *än* || att

Samojederne redan troddes vara församlade. Endast för att samla ethnographiska fakta, uppehöll jag mig en och annan dag wid Ostjakernes familjefällor eller de så kallade ”cyr-
 линный¹⁸⁵⁷ мѣста”. Bland antalet af Nomader, som upp-
 slagit sina läger på de wanliga marknads[-]ftäderna¹⁸⁵⁸ wid
 utloppet af Sym, Dubtsches, Podkámennaja Tunguska och
 Jelogui, utgjordes wida största delen af Ostjaker och Tungu-
 ser. De första Samojederne träffade jag i Öfra Imbatsk wid
 mynningen af Jelogui. De kallade sin stam *Ir-gum* (gam-
 malt folk), sade sig jemte Tunguserna innehafva den gren
 af Jelogui, som de på sitt språk benämnde *Köldu*, föregåfvo
 sig vidare jaga om wintern inom det Tasowska området,
 och försäkrade slutligen, att de både till språk, feder och
 lefnadsart nära öfverensstämde med sina grannar wid Tas-
 floden – hvilket allt jag sedermera äfven funnit ordentligen
 bekräftadt. Med afseende å den någon gång ifrågawordna
 plan, att jag ifrån Imbatsk skulle gå Jelogui-floden uppföre
 och derefter på ett eller annat vis bana mig vägen till Tas,
 erhöj jag af Jeloguiska Samojederne den upplysning, att
 en sådan resa wore alldeles ogörlig, åtminstone fommar[-]
 tiden¹⁸⁵⁹. Jag slog således denna fido-excursion ur hågen
 och fortsatte min resa längsmed Jenisej till Turuchansk,
 dit jag anlände d. 7/9 Junii. Här lågo de Bajichinska eller
 Turuchanska Samojederne redan lägrade i sina tält, kort
 efter min ankomst infunno sig äfven de Karasinska och de
 Tasowska eller Tysko-Karakonska Samojederne^{1860, 1861}
 Omgifven af detta folkhimmel har jag naturligtwis haft
 händerna fulla med arbete under min vistelse i Turuchansk.
 Ända hitintills har jag dock hufvudsakligen fyskellatt mig
 med Tasowska Samojederne, af skäl att desse äro de fvarst
 åtkomliga, men i fynnerhet af den anledning, att de äga ett
 renare språk, än¹⁸⁶² de Bajichinska och Karasinska Samo-
 jederne, ehuru dialecten i öfrigt är densamma. Klaproth har
 af denna ena dialect fabricerat ej mindre, än fem särskildta
 munarter, hvilka i hans språk-atlas ~~~~~~
 igenfinnas under rubrikerna: *Mangaseja*, *Turuchansk*, *Tas*,
Karassen, *Laak*. Wid denna indelning böra twenne wigtiga
 rättelser göras. Först och främst äro de wid Mangaseja
 nomadiserande Samojeder utan afseende på Klapproths

ordförteckning rena *Juraker*¹⁸⁶³, ty gränsen emellan de Tymsko-Karakonska och de Juratska Samojedernes områden utgöres af Kudasej-floden eller sjelfva den Tasowska kyrkan, hvarifrån man ännu räknar tre dagsresor till det fordna Mangaseja eller det nu så kallade kapellet (Часовня). Vidare har Klaproth begått ett colosfalt misstag deri, att han af ”*Laak* eller *Gås-Ostjakerne*” gjort en egen stam och angifvit för den samma en plats i trakten af Obska Wiken. Werkliga förhållandet är likwäl fädant, att alla de wid *Tas*, *Jelogui* och *Wachs* tillflöden: *Káralg* (Korelka), *Kul-jógan* och *Sabun* boende Samojeder af de Imbatska Ostjakerne¹⁸⁶⁴ benämnas *Laak* eller *Gås-folk*. Till förklaring öfver detta namn må jag anmärka, att ej mindre de Tymsko-Karakonska, än de Bajichinska och Karasinska Samojederne dela sig i tvenne stora stammar: *Limbel-gum* och *Kásel-gum*, af hvilka den förra tillhör Karakonska, den fednare Tymska upravan, få widt fråga är om Tasowfka distriktet. Namnet *Kásel-gum* (abbor-folk) afser påtagligen Tym-floden, Sam[ojediska] *Kásel-kî* (abbor-flod), hvarifrån stammen enligt sägen inwandrat till Tas. De Karakonska Samojederne hafva, fäsom fjelfva den Ryska benämningen antyder, utgått ur *Káralg* l. *Karal-kî* d.ä. tranornas flod (af *kara*, trana) och förändrat sitt fannskyldiga namn *Karal-gum* tranfolk till *Limbel-gum*, örnfolk. Det war wäl denna stam, som de Jeniseiska Ostjakerne tidigaft lärde känna och benämnde *gåsfolk*, ware sig för att undvika det högratfvande ordet *örnfolk*, eller af någon annan anledning. Af stammen *Kásel-gum* benämnes det ifrågawarande *örn-gås* eller *tranfolket* äfven *tjäder-folk* (*sengel-gum*) – allt variationer af samma widlöftiga fågel-historia.¹⁸⁶⁵

Med afprutning af *Laak-Ostjakernes* och de Mangasejska *Jurakernes* förmenta *munarter*¹⁸⁶⁶ reducera sig Klaproths fem dialefter till följande trenne: den Tymsko-Karakonska, den Bajichinska eller Turuchanska och den Öfra-Karásinfka. Men icke en gång denna indelning kan blifva bestående, ty såsom de Bajichinska och Karásinfka Samojederne utwandrat från Tasfloden, få äga de alldeles samma dialekt med de Tasowfka, om man ej afser här och der insmugna Russicismen och fmärre

1863 Tundra Nenets.

1864 Ket.

1865 Castrén seems to imply that the term “Laak”, as used by the “Enisej Ostyak” to refer to the Selkup, has the meaning ‘goose’. In reality, this term, Ket *ʔaʔk*, functions as a true ethnonym, borrowed from the Selkup appellative *ʔaka* ‘fellow’. Werner 2002. 2: 8–9. (JJ)

1866 *munarter* || dialecter

1867 *huese?*

1868 At this stage, Castrén was not yet aware of the existence of the Enets language. This is why he thought that the Enets words in Klaproth's vocabulary, such as *bese* 'iron' and *boggo* 'bear', were "misspellings" of the corresponding Selkup forms. (JJ)

ljudvexlingar, hvilka fiſtnämnda näſtan i hvarje tält kunna observeras. Om ſådan hade naturligtvis Klaproth ingen aning, utan de fleſta af honom angifna olikheter grunda ſig dels på felſkrifning (t.ex. *bese* för <k>*uese*¹⁸⁶⁷, *boggo* för *korgo*), dels på oriktiga ſammanſtällningar af ord (t.ex. *arm* och *pekfinger*), dels på en förvexling af ordformer o.f.v.¹⁸⁶⁸

Hwad jag långt för detta gissningswis anført om ett möjligt ſamband emellan de Tasowſka och Tomska dialeſterna, bekräftar ſig nu i wida högre grad, än jag ens wågat hoppas. Det kan fynas H^r Statsrådet otroligt, men är likwäl fullkomligen ſäkert, att den Tasowſka dialeſten fluter ſig åtminſtone lika nära, om ej närmare till den Narymska, än denna till den Tſchulymſka. Med kännedom af ſamtliga dialeſterna i Tomska Gouvernementet finner man här föga nytt och afvikande. Icke deſſto mindre har jag trott mig både kunna och böra egna ett par månader på ſtudium af den norra eller Tasowſka dialeſten, för att allt mera fullkomna mig i ſpråket. Med nyſsnämnda dialeſt har jag redan i ſex weckors tid ſyſſelfatt mig hvarje dag ifrån morgonen till aftonen. Om några dagar afrefa alla de här tillſtådeswarande Samoieder och med deſamma ärnar äfven jag göra uppbrott. Utan alla betänkligheter ſtyr jag koſan allt fortfarande Jeniſejfloden utföre. En utflygt till Tas wore nu alldeles ändamålslös, ſedan jag i Turuchanſk fått göra bekantſkap med Samoieder, icke blott ifrån hufvudfloden, utan äfven deſs allra aflägsnaſte tillflöden, ſåsom: *Pókolg*, *Karalg*, *Schirta*, *Ratta* o.f.v. Några Juraker har jag wäl hitintills icke öfverkommit, men att i och för deras ſkull göra en reſa till Tas, vore föga lönande, få wida den Juratska munarten nära öfverensſtämmer med den Obdorſka, hvilken jag redan undersökt, och deſsutom med bättre framgång kan ſtuderar här wid Jeniſej, än i de Juratska tälten wid Tas-floden. Utan att afſe de oerhörda mödor och den ſtora tidsſpillan, en fådan reſa ſkulle koſta mig, har jag af rent wetenskapliga bewekelfe-grunder, dem jag framdeles ſkall närmare uppgifva, anſett mig böra flå den åtminſtone tills vidare ur hågen och i deſs ftälle fortfätta reſan utför Jeniſej, för att 1°) förnya min redan här började bekantſkap med de

Karásinfka Samojederne wid deras egna bostäder i trakten af Karásina-vinterläger; 2do) taga kännedom af den Juratska dialekten wid Plachina-winterläger; 3°) studera den egentligen få kallade Samojediskan wid *Dudin[k]a* och *Tolstoj Nos*. Om studium af fišnämnda dialekt kan absolveras wid Jenisej, eller tilläfventyrs förorfakar en excursion österut, är mig omöjligt att ännu afgöra. Derom beder jag emellertid H^e Statsrådet vara öfvertygadt, att jag ej fkall lemna någon möda ospard för att redeligen uppfylla mina åligganden.

Min hellsa har under vistelsen i Turuchansk varit rätt förswarlig, ehuru jag bebott fuktiga rum och min diet ej varit den bästa. Jag har ätit och arbetat för mycket, men rört mig för litet. Myggen är här få besvärlig, att man med bästa wilja ej kan hålla sig uti rörelse, utan att omsvepa sig med den wanliga tagel-hufvan, som jag omöjligen kan fördraga, emedan luften äfven den förutan är alltför qvalmig och tryckande. Thermo[me]tern wifar här ej fällan 26°–30° R.¹⁸⁶⁹, men det bör märkas, att då wi d. 13. Julii hade närmare 30° värme, inträffade d. 14 åter ett fnöwäder och luften war få kall, att man öfverallt eldade fina rum och fvepte sig i pälsar. Med Herrans wäder kunde man fakteligen komma till rätta, men menskligheten, i synnerhet den förnäma, framträder här i en få låg och ömkelig gestalt, att man, för att ej falla i hypocondrie¹⁸⁷⁰, måste afsäga sig allt umgänge. På Middendorffs tid funnos här ännu några aktningsvärda män bland de deporterade; men desla hafva nu i Herranom afsomnat och sällskapskretsen utgöres för det närwarande af Presten, Sasadateln, Läkaren och Kosak-chefen, hvilka ej lefva i det bästa förhållande sig emellan, utan afundas den ena den andras sportlar, intrigera mot hvarandra och fämjas tillhopa blott vid brännwinsglaset.

I mitt fednaste bref omförmälte jag, att District-Chefen i Jenisejsk wägrade gifva mig en kosak till beledsagande och i allmänhet uppfylla hvarje¹⁸⁷¹ begäran, som ej är färskildt speciferad i Ministerns eller Gouvernörens rekommendationer. En af mig utfärdad klagoskrift till Gouvernören har haft till påföljd, att jag ändtligen fått

1869 32.5–37.5° C.

1870 *Hypochondria* was a concept used almost synonymously with *melancholy*, especially in the 18th century. According to François René de Chateaubriand (1768–1848), a modern consciousness was not able to live in the *here and now* but always wanted to be elsewhere and in different conditions, which brought about a tension between the reality and a human's wishes and goals. It was a part of modern subjectivity. Lambrecht 1996: 12, 17–36, 61–63, 84–90, 120–121. (TS)

1871 hvarje || någon

- 1872 Cf. the collection numbers in Castrén 2017b: 145–146, where the list is published with the erroneous year of 1840 instead of 1846.
- 1873 *obehindradt* || äfwen
- 1874 *jägaren* || bi[ndes]
- 1875 *hos* [...] *Samojeder* || *hos Samojeder*
- 1876 *Anm. Till* || *Till*

en kosak ifrån Jenisejsk mig tillskickad, men krängel och intriger möta mig dock wid hwarje fteg, fåsom wanligt är i Sibirien.

De Samojediska studierna hafva få upptagit min tid, att jag hitintills ej kunnat tänka på en utförligare reseberättelse. Då det ej torde wara möjligt att ifrån Dudinka få någon ting under höste-tiden afskickadt, få lærer H^t Statsrådet nu få wara i fred för mig en god tid bortåt.

Med¹⁸⁷² omgående post afsänder jag till Akademien under N° 18 och 19 tvenne packlådor med färskildta persedlar för Ethnographiska Musei räkning. Den ena bland dem eller N. 18 innehåller en Tungusisk båge och tvenne Östjak-pilar, den ena af ben, den andra af jern. Pilarna har jag öfverkommit hos Jenisejska Östjaker, men de äro eljest gemenfamma för Östjaker, Samojeder, Tunguser med flera Sibiriska folkslag. Om bågen måfte jag för öfrigt anmärka, att den, ehuru ftyf och förträfflig, eger det fel, att afståndet emellan bågen och strängen är för litet, hvilket fel föranleder, att strängen wid afskjutningen fladar handen. Efter konstens regler bör en båge war[a] få inrättad, att twär-handen obehindradt¹⁸⁷³ kan passera emellan bågen och strängen, äfven på det smalaste stället. Lådan N. 19 innehåller följande persedlar:

1. En Tungusisk vinterpäl's ifrån Sym-floden.
2. En Jakutisk fommar-rock ifrån Turuchanfka området. Denna dräkt bäres äfven af de Turuchanska Tunguserne.
3. En Tungusisk bröst-beklädnad (нагрудникъ)
4. Tungus-handskar.
5. En Tungusisk pipa
6. En kam, som jag funnit både hos Östjaker och Tunguser
7. En benflkifwa, som jägaren¹⁸⁷⁴ binder wid handlon, för att bågsträngen wid pilens afskjutande ej må flada huden. Denna persedel förekommer både hos¹⁸⁷⁵ Östjaker, Samojeder och Tunguser.

Anm[ärkning].¹⁸⁷⁶ Till förklaring af de svarta prickorna uti N°s 6 och 7 må jag nämna, att Östjaker, Samojeder och Tunguser bereda en materie

- af kål¹⁸⁷⁷ och kåda; – dermed bestryker man ett benstycke, inbränner fedan med ett glödhett jern de omnämnda prickorna och bortstryker slutligen den öfverflödiga fvärtan.
8. Samojediska glasögon.
 9. En *fiol*, som jag endast funnit hos Bajichinska och Karásinfka Samojeder. Jag hoppas med tiden kunna förse Akademien med ett bättre exemplar af detta instrument
 10. En Östjakisk Schaman-mösa, från trakten af Imbatsk. Foglarna, hvilka¹⁸⁷⁸ fkonjas öfverst på mösfa, föreställa lommen, som af Östjakerna anses med en helig wördnad.
 11. Twenne Östjak-fkrin från Jenisejska trakten

Bland desfa faker äro N. 2–5, 8, 10 samt den Tungusiska bågen förärade åt Academien, af härwarande¹⁸⁷⁹ Sasädateln¹⁸⁸⁰, som äfven framdeles lofvat ihogkomma Aca-
demiens Museum med ännu rarare presenter, och i flik
händelse kanske lärer göra anspråk på någon slags благо-
дарность. Allt det öfriga har jag sjelf inköpt och på måfå
taxerat till 7 Rubel Silfver, hvilket pris åtminstone ej är för
högt tilltaget. Det är väl fannt, att jag för Tungus-pälfen
ej betalt dess fulla värde; men reparationen af denna
och Jakut-fracken kostar mig dock närmare 10 Rubel. För
kammen, pilarna, benskifvan och Östjakfkrinen har jag
utdelat 4 bout[eiller] brännvin och några marker tobak,
hvilket tillfammen belöper sig till 7 Rub. För packlådorna,
lärfket och repen har jag utlagt närmare 4 Rubel. Fiolen
och Tungus-pälfen äro således nästan på köpet.¹⁸⁸¹ Bland
förärade faker har [jag] qvarhållit hos mig en Tungusisk
нарудникъ, för att utbytas emot någon annan persedel.

Jag hinner denna gång intet vidare tillägga, utan
franhärdar med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödm[juka]ste] tjenare
M. A. Castrén.

Turuchansk d. 17 Julii 1846.

1877 Meaning *kol* 'coal'.

1878 *hvilka* || *fom*

1879 *härwarande* || *en*

1880 Called [*Albert Erazimovič Lobačevskij*]/*Lovatschewski*. Cf. Castrén's letter to Sjögren of [12/24] January 1847 (No. 154).

1881 Most of the pieces acquired by Castrén in Turuchansk are extant in the collection of the *Kunst-kamera* in St Petersburg. Castrén 2017b: 28–29, 34–35, 53, 86–87, 94–95.

1882 *leda* || mig så ~

146

Turuxansk, 17/29 July 1846,
to Fabian Collan

KK Coll. 37.13

Received on 9 October.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 257–258 (in Swedish); 1856: 264 (in German).

Turuchansk d. $17/29$ Julii 1846.

B.B.!

Min förhoppning att före afresan ifrån Turuchansk få inhändig den Tscherem[issiska] Ordförteckningen har ty värr! flagit felt, och då ingen postgång norrom Turuchansk äger rum, få will jag nu åtminstone befria mig ifrån den leda¹⁸⁸² Grammatican. Jag har hvarken haft tid eller lust att ordentligen genomgå libellen, men så mycket är tydligt, att pagg. 25–28 målte omtryckas få väl för felens mängd, som deras fyra beskaffenhet, i fynnerhet med afseende å den här och der tecknade accenten. För de öfriga felen synes ingen omtryckning vara af nöden. Bland de i min förra förteckning gjorda rättelser torde en och annan kunna åsidosättas, åtminstone den pag. 15 rad. 2. nedi-från (*te*) anmärkta. Eljest må Du häruti förfara efter godtfinnande.

Då paquettet afgår med tunga posten, bilägger jag för vigtfyllnadens skull några bagateller, hvilka Du kan förära till Kuopio Gymnasium, om Dig så för godt synes. Du finner bland dem:

1. Tre Sibiriska koppar-mynt af tre olika valörer.
2. Twenne silfver-grivner, som föregifvas blifvit funna i de få kallade Tschud-grafvarne.
3. En Samojedisk fetisch från Tomska Gouvernementet.

I morgon ärnar jag anträda min egentliga polar-resa i fällskap med Bergstadi och en kosak. Det bär af till Dudinka, en liten by wid Jenisej, omkring 500 [verst] nedanom Turuchansk. Här kommer jag att dröja hela hösten under studium af åtskilliga i denna nejd förekommande munarter af Samojediskan. Om jag ifrån nämnda¹⁸⁸³ by kan återvända, eller till äfwentyrs måste företaga mig några tundra-refor, är mig omöjligt att på¹⁸⁸⁴ förhand bestämma. I hvarje fall har jag nu ett fvårt wägastrycke för mig – utan jemförelse det¹⁸⁸⁵ fvåraste under hela denna rese-tour. Skulle underrättelserna om mig under vistelsen i det Jenisejska tundra-landet blifwa något sällsynta, få anse mig dock ej förlorad, utan tro fåsom jag, att allt fkall ändas till det bästa.

De ewiga rese-bestyren förunna mig ej tid till ett längre afsked; men det är ju lika wälment, säger man i Finland. Hellsa Snellman och andra wänner i Kuopio ifrån

*sin frusne bror
M. Hantson.*

P.S. Med anledning af frossa will jag ännu omnämna, att wi d. 14 och 15 Julii g[amla] ft[ilen] fågo fnö i Turuchansk. Kort förut wisade thermomethern nära 30° R.¹⁸⁸⁶ nb värme.

1883 nämnda || denna

1884 på || afgöra

1885 det fvåraste || 1. ~ || 2. ~ allra ~

1886 37.5° C.

- 1887 *Samojediska* || öfversatt [öfversättning]
 1888 The original Finnish text as sent by Zetterquist to Castrén:

Tytön Runo Suomalaisen

Jos mun tuttuni tulisi,
 Ennen nähtyni näkyisi,
 Sillen suuta suikkajaisin,
 Olis suu suden weressä,
 Sillen kättä kääppäjäisin,
 Jospa käärme kämmen päässä,
 Olisko tuuli mielellisnä,
 Ahawainen kielellisnä!
 Sanan toisi, sanan weifi,
 Sanan lijan liikuttaifi
 Kahden rakkaan wälillä.
 Ennen heitän herkkuruuat,
 Paifitit pappilan unohtan,
 Ennen kun heitän herttaifeni,
 Kefän keftyteltyäni,
 Talwen taiwuteltuani.

In this form the poem was also published in *Helsingfors Morgonblad* on 12 June 1843. Carl Gustaf Zetterquist (see p. 50) became fascinated by the poem after reading it in Anders Fredrik Skjöldebrand's (1757–1834) travelogue, after which he began to collect translations of it in order to put together as many translations as possible. The international popularity of the poem is illustrated by the fact that a German translation was made by J.W. von Goethe. Beginning in 1842, Zetterquist, having correspondence with 280 people, managed to gather 467 translations of the texts, most of which were never published, though. The manuscript of the collection is stored in the archives of the Finnish Literature Society, and the poem

147

S.d., possibly autumn 1846,
 to Carl Gustaf Zetterquist

SLSA 1185.6

An undated draft for a letter to Carl Gustaf Zetterquist, who had sent Castrén a Finnish folk song, *Jos mun tuttuni tulisi*, and translations of it into German (by Julin Fabricius), Hungarian (by Antal Reguly), North Saami (by Nils Stockfleth), South Estonian (by N.D.H. Mühlberg), Swedish (by Frans Michael Franzén and another version by unknown hand), and Latin (by A. Hedner) and asked Castrén to translate it into Samoyed. Two Samoyed versions by Castrén are attached. Because Castrén writes that these translations have been made at the Taz, they cannot date from earlier than Castrén's visit to Plaxina, where he interviewed the Taz Samoyeds in August 1846. See also Zetterquist's letter to Castrén of 24 February 1846, SLSA 1185.1.

Ändteligen är jag i tillfälle att afsända till Hr Secr[eteraren] ett par Samojediska¹⁸⁸⁷ öfversättningar af den ryktbarwordna Finska folksången ”Jos mun tuttuni etc. [”]¹⁸⁸⁸ Jag har wäl försökt att öfversätta densamma¹⁸⁸⁹ äfven på åtskilliga andra Finska eller Tschudiska språk, men det har ej welat lyckats, emedan en¹⁸⁹⁰ methrisk öfversättning tager i anspråk ett rikare ordförråd, än jag äger i de resp[ective] språken. Också¹⁸⁹¹ är den Finska fången oakadt fin enkelhet både för hög och genom¹⁸⁹² fin öfriga beskaffenhet olämplig att verteras på de Nord-Asiatiska språken. Desfa språk fakna i fången <utom>¹⁸⁹³ partiklar ord för begreppen orm, kyss,¹⁸⁹⁴ prest och prestgård. Af¹⁸⁹⁵ fådan anl[edning] har jag i Samojediska öfverfättningarne nödgats¹⁸⁹⁶ i¹⁸⁹⁷ ftället för originalets olisko käärme etc. begagna uttr[ycket] om ett glödkol skulle brinna på hans hand. Ordet Prest har i den födra dial[ecten] blifvit uttr[yckt] genom *Schaman*, fäsom den Ryska Presten äfven¹⁸⁹⁸ k[al]l[a]s vid¹⁸⁹⁹ Tas, der öfversättning är gjord. I

norra dial[jeŋ] bet[yder] *Hähengoda* vi vocis:
den fom vårdar fin om Helgonbilderna. För öfrigt
äro¹⁹⁰⁰ mina öfverfättningar temmeligen ordagran-
na. Hvad¹⁹⁰¹ orthogr[aphien] [beträffar] bör jag an-
m[ärka] att i den födra *kh* bet[yder] ett asp[ireradt]
k och *gh* ett asp[ireradt] g.¹⁹⁰² Särsk[ildt]¹⁹⁰³ i de
fam[ojediska] språken förekommande vocal-mo-
diff[icationer] har jag ej ansett nödigt att beteckna
Med ~¹⁹⁰⁴ betecknas i ordens början¹⁹⁰⁵ framf[ör]
vocalen ljudet ng. Måhända¹⁹⁰⁶ skall det lyckas mig
att framdeles förse H^r Secr[eteraren] med några flera
versioner men ett¹⁹⁰⁷ bestämdt löfte kan jag icke gif-
va. För att enl[igt] H^r S[ecreterarens] yttrade önskan
genom andra språkkunniga män¹⁹⁰⁸ bidraga till det
påtänkta arbetets utgifvande, skulle jag anhålla om
en uppgift om de öfversättningar H^r S[ecreteraren]
redan äger. Böhmiskan¹⁹⁰⁹ och Wendiskan ligger
alldeles utom mina studier; men Mongoliskan¹⁹¹⁰,
Burätiskan, Kalmuckiskan, Mantschuriskan, Tataris-
kan m.m. äro¹⁹¹¹ språk, i hvilka jag känner bewandra-
de Philologer. I¹⁹¹² och för fästnämnda ändamål beder
jag H^r Z[etterquist] äfven [skicka] till mig en Rysk
öfvers[ättning]¹⁹¹³ af den ifr[ågawarande] folksån-
gen. Min address lyder: Его Высокоб[лагородію]
Säkra¹⁹¹⁴ torde likväl vara att tills[ända] brefvet
g[enom] Asfesfor F. J. Rabbe i H[elsing]fors

Samojedisk öfversättning

1. Efter norra hufvud-dialecten

Tjenjewanau tawui 'äejsj,
'Adimjisj¹⁹¹⁵ manj njer manemäü,
Njangana¹⁹¹⁶ sarmik hem 'äeje,
Njanda hemsawaei ~äeje *

* Framför ordets första vocal höres i d-<[en]na> dial[jeŋ]
af Samoj[ediskan] ett ng, fom här betecknas med ~.

was first published by Porthan in
De poësi Fennica.

Elias Lönnrot recommended
Castrén to Zetterquist, and advised
him to wait for Castrén's return
from his second Siberian expedi-
tion, but because Castrén sent Zet-
terquist a Russian address and al-
ternatively recommended him to
contact him via Rabbe, there is no
doubt that he wrote to Zetterquist
while still in Siberia. The poem was
at the time interpreted as a young
maiden's song, as indicated by the
title of the original sent to Castrén,
Tytön Runo Suomalaisen 'poem of a
Finnish girl'. Nevertheless, it repre-
sents a widely circulated motif that
has been also sung by men or by
relatives who miss each other.

According to the draft, the
translations were made "on the
Taz", but since we know that
Castrén did not actually visit the
Taz, they must have been made
in Plaxina, where he interviewed
speakers of the Taz dialect of
Tundra Nenets. In this connection,
Castrén mentions both a "north-
ern" and a "southern" dialect, sug-
gesting that he made two different
translations into two different sub-
dialects. The two translations in
the draft are, however, both in the
"northern" dialect, which does in-
deed appear to have been close to
the Taz dialect of Tundra Nenets,
as known from later sources. Cast-
rén also made a translation into
Selkup, as published by Hart-
mut Katz, who mistook it for an
original piece of Selkup folklore.
SKSA Zetterquist, *Anthologie phi-
lologique* 1858; Haltsonen 1961;
Leopold 1983, cxlvii-cxlix; Katz
1986; Knuuttila – Timonen 2002;
Porthan 1983: 86; see also Ylikoski
2019. (KL – TS – JJ)

- 1889 *densamma* [...] *på* || *densamma*
på
 1890 *en* [...] *fpråken*. || 1. man i faknad
 af utan Lexica och andra hjälp-
 medel alltid stöter på något
 ord, obekant ord, att ej tala om
 andra fvarigheter, föranledda af
 den || 2. man i faknad af ordbö
 1891 *också* || Somliga begr[epp] äro
 till och med
 1892 *genom* [...] *beskaffenhet* || an-
 nars
 1893 *<utom> partiklar* || 1. öfver-
 hufvud alla partiklar, men || 2.
 åtfk[illiga]
 1894 *kyss, prest* || prest, kyss
 1895 *Af* [...] *anl.* || Derföre
 1896 *nödgats* || 1. ~ || 2. en annan wida
 mattare bild || 3. för att
 1897 *i stället* || bland annat
 1898 *äfven* || 1. någorft[ädes] || 2. äf-
 ven Tasfloden || 3. kallas på Ta-
 sowfka dial[ecten] fpr[åket]
 dial. || 4. kallas på Tasowfska
 fpråket, enl. hvilken h[var]ef-
 ter || 5. fom i och för fin renare
 besk[a]f[fen]het blifvit
 1899 *vid Tas* || på Ta[s]
 1900 *äro* || 1. bör jag || 2. anmärka || 3.
 äro <mindr>
 1901 *Hvad* [...] *anm.* || Jag bör endast
 anm.
 1902 Here Castrén has a sign for a
 footnote, but no footnote can
 be found.
 1903 *Särsk.* || De
 1904 ~ || Tecknet ~
 1905 *början* [...] *ljudet* || början lju-
 det
 1906 *Måhända* || Skulle det lyckat[s]
 1907 *ett* [...] *gifva* || 1. jag kan || 2.
 <här[om] i ej gifva || 3. likwäl
 icke gifva || 4. något bestämdt
 löfte
 1908 *män* || förskaffa
 1909 *Böhmiskan* [...] *studier* || I Böh-
 miskan och Wendiskan kan
 jag wäl ga intet tillgöra

Njami¹⁹¹⁷ njahani mijiwasj,**
 Pienda tusawaei ~äeje¹⁹¹⁸,
 ~Udau¹⁹¹⁹ njahani tajiwasj¹⁹²⁰.
 Meertje¹⁹²¹ jiind tanjaw<ы> ~äeb.
 Pyu njamida äebata¹⁹²²
 Waadam¹⁹²³ tajisj, waadam muejisj
 Wata waada mansarajisj
 Side jurju poonganandji.
 ~Amnjaleda ~awar mongudm
 Hähedangoda ~awar jurngudm
 seäi-jurju niu haijengu'
 Hybem taa' njungetjemdawasj
 Hybem sirä' njulkamdawasj.

Samojedisk öfversättning

1. Efter norra hufvud-dialecten

Tjenjewanau tawui 'äejsj,***
 'Adimjisj manj njer manemäu,
 Njangana sarmik hem 'äeje,
 Njam manj njahani mijiwasj,
 Pienda tusawaei 'äeje,
 'Udau njahani tajiwasj.
 Meertje jisawaei 'äeb
 Pyu njamida ~äebata
 Waadam tajisj, waadam muejisj
 Wata waada mansarajisj
 Side jurju poonganandji.
 'Amnjaleda 'awar mongudm
 Hähedangoda 'awar jurngudm
 seäi-jurju niu haijengu'
 Hybem

** Egentl[igen]: wore han wargblod öfver i hans mun,
 fkulle jag föga lägga min mun wid hans mun –

*** Hwarje med vocal begynnande ord ant. framför den

148

Dudinka, 10/22 November 1846,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 16 March 1847, read at the department meeting on 12 March 1847.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 258–261 (in Swedish); 1848g (1847) (in German); 1856: 264–268 (in German); 1847h: 199–203 (in French). Attached to this letter, Castrén sent Sjögren an excerpt from his letter to Rabbe of 10/22 November 1846.

Dudinka d. 10/22 November 1846.

Högädle Herr Statsråd!

Wid¹⁹²⁴ min afresa ifrån Turuchansk hann jag ej så fullständigt, som sig bordt, redogöra för de fkäl, fom förmådde mig att flå ur hågen den länge omtalta resan till Tas och i dess ftälle fortfätta min färd utför Jenisej ända ned till Dudinka och Tolstoj Nos. Jag lærer wäl dock hafva omnämmt, att Tasowfka Samojeder eller wanligen få kallade Östjaker i ganska talrik mängd infunno fig wid den Turuchanfka fommar-marknaden, famt att jag under¹⁹²⁵ ett i sex weckors tid fortsatt ftudium af deras munart fann densamma högst litet afvika¹⁹²⁶ ifrån den Narymska, och ännu mindre från den Turuchanfka dialecten. Widare torde jag äfven hafva tillkännagifvit, att Jurakerne äro nästan lika hemmastadda wid Jenisej i trakten af Plachina och Tolstoj Nos, fåsom wid fjelfva Tas, och att flutligen¹⁹²⁷ de östliga Samojederne (Klapproths: Tawgi)¹⁹²⁸ äfwen äro wid Jenisej¹⁹²⁹ lätt tillgängliga. Då således¹⁹³⁰ alla i Turuchanska gebietet rådande Samojed-dialecter¹⁹³¹ kunna med all möjlig fördel ftuderas wid Jenisej, få ansåg jag mig med godt famwete ej kunna af min ytterst¹⁹³² knappa och kringskurna tid offra någon betydlig del

- 1910 *Mongoliskan, Burätiskan* || de Burätiska
 1911 *äro* || kunde jag kanske n[ä]g[o]t uträtta
 1912 *I och för* || I hvarje <heden>
 1913 *öfvers.* || vers[ion]
 1914 *Säkrast* || Bäst
 1915 *'Adimjisj* [...] *manemäu* || Njer manemäu ~adimjisj
 1916 *Njangana* [...] *'äje* || Sar-mik hem njangana ~äje
 1917 *Njami* [...] *mijiwasj* || Njam ta
 Njanganda manj puen-jidamdj
 1918 *~äje* || ~äeb
 1919 *~Udau njahani* || 1. ~Udahanda || 2. ~Udatar<->m<ang-->
 1920 *tajiwasj* || taajidamdj
 1921 *Meertje* [...] *~äeb*. || 1. Meer-tjeä jidea ~äejisj || 2. Meer-tje jii-beta ~äejisj || 3. Meertji jündasawaej äeb
 1922 *äebata* || tanjajisj
 1923 *Wadam* || Wadam
 1924 Castrén sent an excerpt from this letter to Rabbe. SKSA Lönnrot 25.
 1925 *under* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. efter || 2. ~
 1926 *afvika* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. afvikande || 2. ~
 1927 *flutligen* [...] *äro* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: flutligen äfven de ostliga Samojederne (Klapproths: Tawgi) äro
 1928 The Nganasan. Castrén 2019b: 852.
 1929 *Jenisej* [...] *tillgängliga* || Jenisej tillgängliga
 1930 *följakteligen* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: således
 1931 *Samojed-dialecter* || dialecter
 1932 *yterst knappa* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: knappa

1933 This is Castrén's first comment on the Nganasan language, which he documented in Dudinka from speakers temporarily visiting the village. (JJ)

1934 *inser* || finner

1935 *instructionen* || 1. instructionens föreskrift || 2. min instruction

1936 *mig* || h<->

1937 Ket and Yugh.

1938 *kommer* || torde

The same change also in the excerpt to Rabbe.

1939 *min förmåga* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: mina krafter

1940 *fynes vara* || är

1941 *dialect* [...] på || dialect på

1942 *Tawgi-språket* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Tawgi-dialecten

1943 *dialect* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: munart

1944 *Jeniseiska* [...] *Samojederne* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. Jeniseiska, d.ä. de Nedra-Karasinska och Çhantaiska Samojederne || 2. Jeniseiska Samojederne

The original letter has the following somewhat confusing wording: *med de Jeniseiska d.ä. de staden underlydande* (подгородные) *de nedra-Karasinska och Çhantaiska Samojederne*. This is Castrén's first mention of the Tundra Enets, whom he identifies by the toponyms "(Lower) Karasino" and "Chantaika" as opposed to "Baicha", as used by him for the Forest Enets. See note 1860. (JJ)

på sido-excursioner, af hvilka den till Tas föreslagna ensamt skulle hafva tagit i anspråk 4–6 månader. Nu hade jag äfven i Turuchansk erhållit noggranna under rättelser derom, att Tawgi-Samojederne i lingviftiskt hänseende betydligt skilja sig få väl ifrån sina västliga som fyndliga stamförwandter.¹⁹³³ Frukten att genom resan till Tas få en alltför ringa tid öfrigt till utredande af Tawgi-språket verkade i synnerhet på mitt beslut att qvarstadna wid Jenisej i och för studium af listnämnda munart. Efter att nu hafva fysfelfatt mig dermed i nära tre månaders tid inser¹⁹³⁴ jag tydligt, att min fruktan ej varit ogrundad; ty äfven med afprutning af den Tasowska resan blir min wistelse inom nedra Jenisej-området alltför kort, i fall jag enligt instructionen¹⁹³⁵ under loppet af nästa sommar skall anställa antiquariska undersökningar i Minusinska kretsen. Tawgi-språket i förening med Jurakiskan och andra dialecter gifva mig¹⁹³⁶ händerna fulla med arbete ända in på Januarii eller Februarii. Derefter återstår ännu Jeniseiska Östjakiskan¹⁹³⁷, som i anseende till sitt egendomliga skaplynne kommer¹⁹³⁸ att taga så mycken tid i anspråk, att jag nästan nödgas arbeta utöfver min¹⁹³⁹ förmåga, för att under våren hinna till Minusinsk, hvilket både för undersökningarnes framgång och mina lungors wälfärd synes¹⁹⁴⁰ vara oundvikligen nödwändigt. Med fästadt afseende å alla desamma omständigheter torde få väl H^t Statsrådet, som Wetenfaps-Akademien gilla mina åtgärder och hysa den förtröstan, att jag handlat i wetenskapens intresse, så widt mina insigter sträckt sig.

Enligt min uti brefwet från Turuchanfk yttrade mening uppehöll jag mig under resan till Dudinka ungefär en månads tid i nejden af Plachina och arbetade med Jurakiskan, hvilken dialect¹⁹⁴¹ nästan på ett hår öfverensstämmer med den Obdorska. Den ^{23 Augusti/4 September} anlände jag till Dudinka och har alltsedan denna tid oafbrutet sysfelfatt mig med Awamfka Samojediskan eller Tawgi-språket¹⁹⁴². Efter att nu i det

närmafte hafva afslutat undersökningarna öfver denna dialect¹⁹⁴³, ärnar jag om några dagar antråda en resa till Tolstoj Nos, för att göra bekantskap med de nordligaste grenarna af Jurak-stammen. Derefter återstår för mig ännu ett drygt dagswerke med de Jeniseiska¹⁹⁴⁴[.] d.ä.¹⁹⁴⁵ de staden underlydande (подгородные)[.] de nedra-Karasinska och Çhantaiska Samojederne¹⁹⁴⁶, de der ännu icke återwändt ifrån fina wanliga fommar-resor till tundran¹⁹⁴⁷. Sedan detta arbete omsider är bragt till ända, ärnar jag återvända till de Jenisejska Östjakerne. Tilläfventyrs kommer jag ännu dessförinnan att verkställa en resa till *Pjasina*, men i Çhatanga har jag intet att uträtta, alldenstund de nitton fkattfkyldiga Samojeder, som tillhöra Chatanga-distriktet, enligt trowärdiga personerns försäkran äga alldeles samma munart,¹⁹⁴⁸ fåsom de Awamska.

Under mina fysfelfättningar med Samojederne har jag ej förgätit H^r Statsrådet v[on] Köppens¹⁹⁴⁹ uppdrag med¹⁹⁵⁰ afseende å *Dolganerne*. Så benämnas af Rysfarne tre små Jakut-stammar, hvilka fjelfva kalla sig: 1°) *Dolgán*, boende i trakten af Çhatanga, 2do) *Adján*, som äfven widkännes Ryska benämningen *Shigáner* och jemte 3°) stammen *Dongót* uppehåller sig på tre dagsresors afstånd ifrån Dudinka wid de Norylska sjöarna. Af lärda och olärda, af Rysfar och Samojeder¹⁹⁵¹ blifva desfa stammar förwexlade med Tunguser, ehuru deras språk fåges¹⁹⁵² wara ren Jakutiska. De härleda sitt ursprung ifrån¹⁹⁵³ tre bröder¹⁹⁵⁴: *Galkingá*, *Sakatin* och *Bijká*, hvilka berättas hafva inwandrat från Jakutska fidan för icke längre tid tillbaka, än att en Dolgan-Furste ännu ”röker med den¹⁹⁵⁵ pipa, som tillhört hans stamfader Galkingá”. Med anledning af sin fentida inwandring kallas så väl Dolganer som Tunguser af Samojederne: *Aija*’ d.ä. yngre bröder. Måhända afser benämningen¹⁹⁵⁶ tillika det wänskapliga förhållande, som förberörda¹⁹⁵⁷ stammar wid sin inwandring iaktagit emot Samojederne, hvilka föregifwa sig wara landets äldsta innewånare, äldre till och med än

- 1945 d.ä. [...] de nedra-Karasinska
|| d.ä. de nedra-Karasinska
- 1946 Tundra Enets groups. Cast-rén 2019b: 837.
- 1947 *tundran* || hafsbandet
The same change also in the excerpt to Rabbe.
- 1948 *munart*, *fåsom* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *munart fåsom* || 2. *munart med*
- 1949 Peter von Köppen. See note 1157. (TS)
- 1950 *med afseende* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: beträffande
- 1951 *Samojeder* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: infödingar
- 1952 *fåges* [...] *Jakutiska*. || 1. är Jakutiska. || 2. är en Jakutisk dialect. || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. är en dialect af Jakutiskan. || 2. är en Jakutisk dialect. || 3. såges wara en ren Jakutisk dialect.
- 1953 *ifrån* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: från
- 1954 *bröder* || stammar
- 1955 *den* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: samma
- 1956 *benämningen* || nämnda
- 1957 *förberörda* || dessa

- 1958 *de* [...] *härjande* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *de härjande*
- 1959 *inom* || i Sam[ojedernes]
- 1960 Here Castrén gives a basically correct ethnohistorical account of the Tajmyr region. In particular, he correctly states that the Dolgan are descendants of "Tungus" (Ewenki) lineages that had only recently migrated to the region and in this process changed their language to Yakut. (JJ)
- 1961 *annat* [...] *tillfälle* || *annat tillfälle*
- 1962 *tillfälle, ty nu* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *ty. Nu*
- 1963 *påbegynt* || 1. förestående || 2. nyss påbegynt || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *påbörjad*
- 1964 *nyligen* || *numera*
- 1965 *ifrån* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *från*
- 1966 *olyckan* || *till rågan*
- 1967 *äfvén* || *så*
- 1968 *arbetet, förrän* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *skriften, innan*
- 1969 *apostrofer* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *apostrofer (<-----> efter i)*
- 1970 *phantasie* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *fantasie*
- 1971 *apostroph-tecknet åter* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. sistnämnda tecknen || 2. ~
- 1972 Mscr: 38
- 1973 *först* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. blott || 2. ~
- 1974 *derwid* [...] *anmärkt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. *derwid anmärkt* || 2. ~

Jurakerne, om hwilka traditionen förmåler, att de¹⁹⁵⁸ i motsatts [till] Dolganer och Tunguser härjande intågat inom¹⁹⁵⁹ Samojedernes landamären.¹⁹⁶⁰

Till detta ämne återkommer jag kanske wid ett annat¹⁹⁶¹ lägligare tillfälle,¹⁹⁶² ty nu tages min tid i anspråk af andra för ögonblicket mera maktpåliggande bekymmer. Till antalet af sådana räknar jag bland annat en påbegynt¹⁹⁶³ revision af min nyligen¹⁹⁶⁴ utkomna Tscheremissiska Grammatik. Detta arbete war ifrån¹⁹⁶⁵ första början ett hastverk och af ringa betydenhet. Men nu har olyckan¹⁹⁶⁶ äfvén¹⁹⁶⁷ fogat, att man i Finland utgaf arbetet¹⁹⁶⁸, förrän det af mig hann rättas och genomses. Af sådan anledning hafva deri insmugit sig åtfkilliga ganska fwåra och förwillande tryckfel. Så finner jag pag. 22. rad 3. uppifrån och pag. 23 rad. 2 nedifrån *minjen* och *tinjen* i stället för *minjin* och *tinjin*. Pag. 26 förekomma några tontecken och apostropher¹⁹⁶⁹, dem fättarens phantasie¹⁹⁷⁰ framalstrat, t.ex. i orden *imni'net*, *p'örtéden* o.s.v. Deremot har apostroph-tecknet¹⁹⁷¹ åter blifvit åsidofatt efter s och c på ganska många ftällen, t.ex.

Pag. 27 rad 4. nedifr[ån] *imnidästä* läs: *imnidäs'tä*
 2. - *pörtes'testä* läs: *pörtes'tes'tä*
 Pag 28 rad 7. uppifr[ån] *imnis'gad'c* - *imnis'gadc'*
 - 29 - 5 - *imnis'tkadc* - *imnis'kadc'*
 - - 14 - *imnidest* - *imnides't m.m.*

Ett ibland de fwåraсте tryckfelen förekommer pag. 28 rad[erna] 1 och 2. i orden *imnietgiç* och *imnitgiç*, hvilka böra läsas: *imnietkiç* och *imnitkiç*. Pag. 3[5]¹⁹⁷² r. 8 är *ille* ett oskyldigt tryckfel; men pag. 32. rad. 8 nedifrån hafva orden "suffixa wylä" blifvit omkastade, hvarigenom tanken blir rubbad. Slutet af Grammatican har jag först¹⁹⁷³ med en flyktig blick genomögnat och derwid¹⁹⁷⁴ endast anmärkt följande tryckfel:

Pag. 44: rad 11. *oläna* läs *olana*
 47 - 7. *teldä* - *teldä, deldä*
 56 - 14 *Mindirkc* - *mindirc*

Utom de anförda torde wäl wid en närmare anställd revision¹⁹⁷⁵ yppa sig ännu andra typographiska förseelfer, dem jag wäl i finom tid fkall rätta, få widt de numera kunna rättas.¹⁹⁷⁶

Efter desfa widlöftiga resonementer om ett och annat borde jag wäl till flut yttra några ord om min privata person; men för att ej nödgas omsäga, hwad jag redan i färskildta bref till lust och leda berättat, anser jag för lämpligt att meddela H^e Statsrådet medföljande utdrag ur ett bref till Asfesfor Rabbe. Tillika åtföljer en ytlig rese-relation, hvaraf jag ärnar till förbemäldte Asfesfor afsända en afskrift.¹⁹⁷⁷ Skulle H^e Statsrådet anse relationen vara wärd att tryckas, få torde wäl Rabbe efter erhållen underrättelse draga försorg om dess öfversättning. I öfrigt är jag benägen att af mina hos Siren deponerade medel åt Löfström¹⁹⁷⁸ eller någon annan i Petersburg bosatt person i och för flika öfversättningar betala ett sådant honorarium, som H^e Statsrådet will bestämma.

Ehuru jag är öfvertygad derom, att detta¹⁹⁷⁹ bref med åtföljande bihang¹⁹⁸⁰ ej kan afgå före min återkomst ifrån Tolstoj Nos, will jag dock för mitt famwetes frid qvarlemna alltfammans i Dudinka, för att af Bergstadi expedieras, i händelse en oförmodad lägenhet fkulle erbjuda sig. Bergstadi har i flere månaders tid warit fjuk, anfäktad (såsom jag fruktar) af den Sibiriska skorbuten. Sjukdomen fynes vilja inrota sig allt mera och mera, emedan kamraten ej vågar sig ut i fria luften. Gud gifve honom hellsa i desfa ogästvänliga nejder, hvarest ingen säkrare hjälp är att finna.

Med djupaste wördnad har jag äran framhärda
Högädle H^e Statsrådets

ödmjukaste tjänare
M. A. Castrén.

1975 *revision* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: granskning

1976 The excerpt sent to Rabbe ends here.

1977 It seems as if Castrén had sent his travel report from Enisejsk to Dudinka to Sjögren along with this letter, although he explicitly states in his letter to the Permanent Secretary of the Imperial Academy of Sciences, Paul Heinrich von Fuss, of 12/24 January 1847 (No. 153) that the report from Enisejsk to Dudin(k)a is attached to that letter. There are no other travel reports he could have sent to Sjögren in this connection. See Castrén 2019b: 816–844.

1978 Karl Johan Löfström. See note 1330.

1979 *detta* || h<-->

1980 This appendix has got lost.

- 1981 *i* [...] *dagat* || nu
 1982 Castrén sent an excerpt to Sjögren extending from here until “Härmed är min Statistica flut för denna gång.” It is preserved in SLSA 1185.3. There are slight differences between these two versions, which are shown here.
 1983 *tre* [...] *goda* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: ”tre [...] *goda*”
 1984 *inom* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: *innom*
 1985 *fyra* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: ~~*fyra*~~ *sex*
 1986 *få* || *usla*
 1987 *uppförda* || *utför*[da]

149

**Dudinka, 10/22 November 1846,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:403–416

Received on 30 March 1847, together with the letter of 11/23 January 1847, reply to both dated 31 March; see also Rabbe’s letter to Castrén of 10 April 1847, SLSA 1185.1. An excerpt sent by Castrén to Sjögren, SLSA 1185.3.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 261–265 (in Swedish); 1856: 268–273 (in German).

Dudinka d. 10/22 November 1846.

Broder Slottsfogde!

Att jag dessförinnan ej besvarat Dina fyra bref och be-
 tackat mig de åtta paquetterna, hwilka alla på en gång
 kommo mig tillhanda, har sin förklaringsgrund deri,
 att min närvarande vistelse ort Dudinka faknar all
 communication med Turuchansk, som i postväg utgör
 werldens ända. Äfven nu wet jag ej af någon utväg, att
 få brefvet afsändt, men emedan en längre tundra-färd
 i¹⁹⁸¹ desfa dagar förestår mig, will jag ändoçk här qvar-
 lemna några rader till Dig, i hopp att de under min
 frånwaro kunna afgå till den omförmäldta staden.

Ordspråket¹⁹⁸² säger, att tre¹⁹⁸³ ting äro goda,
 hvaraf synes följa, att det fjerde är ett ondt ting. Emel-
 lertid äger jag intet skäl till klagan, ehuru jag nu för
 fjerde gången befinner mig inom¹⁹⁸⁴ tundrornas om-
 råde. Dudinka, min närwarande vistelse-ort är belägen
 wid 69° 40’ lat[itud] eller 567 verst norr om Turuchansk.
 Byn består af fyra¹⁹⁸⁵ få¹⁹⁸⁶ kojor, uppförda¹⁹⁸⁷ wid
 floden Dudinka, fem verst ofwanom dess utlopp i Jeni-
 sej. Ifrån kojornas antal bör jag dock undantaga en bya-
 laget tillhörig stenkyrka, som är belägen wid fjelfva Je-
 nisej, men för det närwarande får obegagnad, emedan

församlingen ej eger någon stationär Prest. Wore jag af den orthodoxa trosbekännelsen, få skulle man kanske till min bostad hafva upplåtit den vrå af kyrkan, som annars¹⁹⁸⁸ plägar bebos af spögubben; men såsom protestant och kättare nödgas jag nu jemte Bergstadi hålla till godo ett¹⁹⁸⁹ gammalt wisthus, som med tillhjälp af en ugn, litet lera och nitton Helgonbilder blifvit upphöjd till heder och rang af kammare. Det är en ledsam¹⁹⁹⁰ sak, att hvarken ugnen, leran eller Helgonen i¹⁹⁹¹ denna boning fkydda oss emot de grymma polar-vindarna, som blåsa in genom golf¹⁹⁹² och väggar. Tidt och ofta anställda thermo[me]ther-observationer hafwa lemnat det resultat att golf-temperaturen i rummet omvexlar emellan + 2°–+ 4°¹⁹⁹³, och alldrig öfwerstiger + 5°¹⁹⁹⁴, ehuruwål det stundom händt, att thermomethern, ställd på mitt upphöjda arbetsbord, utwisat ända till + 26°R¹⁹⁹⁵. Utan att wara medicus kan jag väl förstå, att wistelsen i ett sådant klimat kan¹⁹⁹⁶ framalstra både rheumatiska och andra krämpor; men till skam för teorierna¹⁹⁹⁷ har jag i Dudinka befunnit mig lika väl som annorstädes. Under min wistelse i denna¹⁹⁹⁸ by, som redan varat i nära tre månaders tid, har mitt wälbefinnande¹⁹⁹⁹ blott en enda gång rubbats af orsaker, som du såsom läkare må föka att utreda med ledning af följande sjukdoms-historia. Under de två sistförflutna åren, som jag tillbragt i ett varmare klimat, hade jag redan hunnit glömma, att wintern inom²⁰⁰⁰ polar-cirkeln tager sin början i slutet af September, och denna glömfka föranledde, att jag²⁰⁰¹ detta år ej i rättan tid omgjordade mina länder med den in i fjelfva rummen outhärliga, men genom sin ragighet något motbjudande, Samojediska skinnbeklädnaden. Emellertid kunde det enligt naturens ordning ej annorlunda förhålla sig, än att jag i den lättfotade Europeiska beklädnaden idkeligen²⁰⁰² frös om fötterna och stundom till och med plågades af rheumatisk värk i mina förfrusna knän. En kall October-dag tildrog sig, att jag efter en stark frossa i fötterna helt hastigt öfverfölls af fvindel²⁰⁰³, hufvudverk och qvälningar²⁰⁰⁴. I

- 1988 *annars* [...] *bebos* || *annars bebos*
 1989 *ett* || *med*
 1990 *ledsam* || *sorglig*
 1991 *i* [...] *boning* || *kunna*
 1992 *golf och väggar* || *alla väggar och <hål>* || Exc. to Sjögren: 1. *alla väggar* || 2. *väggar och golf*
 1993 Réaumur, meaning 2.5 °–5 °C. +4° [...] *öfwerstiger* +5° || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: +5°
 1994 6.25 °C.
 1995 32.5 °C.
 1996 *kan framalstra* || *framalstrar*
 Castrén also made the same change in the excerpt sent to Sjögren.
 1997 *teorierna* || *alla teorier*
 1998 *denna by* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: ~~Dudinka~~ *denna by*
 1999 *wälbefinnande* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: ~~illamående~~ *wälbefinnande*
 2000 *inom* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: *in*
 2001 *jag* [...] *ej* || *jag ej*
 2002 *idkeligen* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: *ouppförligt*
 2003 *fvindel* || *stark* ~
 2004 *qvälningar* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: *qvälningar*

2005 *efter* [...] *timmar* || fyra timmar derefter

Castrén also made the same change in the extract he sent to Sjögren.

2006 *mig omöjligt* || omöjligt

2007 *mitt elände* || 1. mitt lidande || 2. min nöd

Castrén also made the change nöd → elände in the extract he sent to Sjögren.

2008 *ändtligen* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: ändteligen

2009 *följande* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: påföljande

2010 *alldeles* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: fullkomligt

2011 *denna sjukdoms-/historia* || sjukdom<en>

2012 *jag* [...] *tillägga* || jag tillägga

2013 *ren-köttet* || renen

2014 *något dryga* || dryga

2015 *pest-/fmitta*

2016 *fåsom jag utan* || fåsom utan

2017 *månaders tid* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: månader

2018 *lak-/skinn, [...] papper* || SLSA 1185.3 exc. to Sjögren: lakskinn, än med papper, än med kattguld

2019 *kattguld* || g

2020 By “kattguld”, that is, ‘cat’s gold’ or ‘fool’s gold’, Castrén is referring to a broad array of different glittering minerals, most importantly pyrite or mica, also known as “Muscovy glass”, which was widely used to cover windows before glass became available. The other window coverings he mentions were burbot skin, paper, and ice. Brockhaus Enzyklopädie 7: 401–402 [Glimmer]. (JJ – TS)

2021 *i förstone* || i par månader

2022 Mscr: än

hopp att det onda wore öfvergående, bad jag Samojeden, min läromästare, istoppa sin pipa och wänta tills jag hunnit repa mig. Pipan war längesedan utrökt, men mitt tillstånd, i stället för att förbättras, blef med hvarje ögonblick allt mera betänkligt. Inom en timmas tid hade sjukdomen så öfverväldigat mig, att jag sanslös nedföll på golfvet och först efter²⁰⁰⁵ fyra timmar wakenade till fullt medvetande. Det är mig²⁰⁰⁶ omöjligt att fkildra de plågor, hvilka jag derefter uthärdade, under det hufwudverken tilltog och de wäldsammaste kräkningar infunno sig, samt respirationen hotade, att qwäfwas wid hvarje andetag. Både jag sjelf och alla de, fom woro wittnen till mitt²⁰⁰⁷ elände, togo för afgjort att min fista stund hade flagit. Men fedan kräkningarna ändtligen²⁰⁰⁸ upphört, fick jag njuta några timmars hvila och kände mig deraf något wedervickigt. Hela den följande²⁰⁰⁹ dagen måste jag likwäl hålla fängen, men den derpå följande war jag alldeles²⁰¹⁰ återställd. Såsom ett bidrag till denna²⁰¹¹ sjukdoms[-]historia bör jag²⁰¹² kanfke tillägga, att den omförmäldta Samojeden ansåg ren-köttet²⁰¹³, hvaraf jag kort före mitt insjuknande förtärt något²⁰¹⁴ dryga portioner, hafva warit med pestfmitta²⁰¹⁵ behäftadt.

Utom detta sjukdoms-anfall har jag stundom kännit en slags fvaghet i mina ögon. Orsaken härtill är, fåsom²⁰¹⁶ jag utan all medicinfk wishet lätteligen kan inse, det halfdunkel, hwari jag redan under fyra månaders²⁰¹⁷ tid nödgats arbeta wid små fönstergluggar, betäckta än med lakfkinn²⁰¹⁸, än med kattguld²⁰¹⁹, än med papper.²⁰²⁰ Här i Dudinka fkref jag i²⁰²¹ förstone wid ett galler af ftickor med inflickade små glasbitar, men vid winterns ankomst lät jag efter landets fed insätta isfönster, såsom både ljusare [och]²⁰²² mera dragfria, än alla andra här brukliga fönster-apparater²⁰²³. Det [är] wäl fannt, att ögonen ej älska den kalla ånga, fom städse sprider sig ut ifrån isfitycket, men detta²⁰²⁴ är dock en ringa olägenhet på närwarande årstid, då man näftan hela dygnet igenom

nödgas arbeta wid eldsljus och emellertid kan hålla fönster-gluggarna betäckta.

Såsom Du troligen har Dig bekennt²⁰²⁵, rasar skörbuggen, lik en farsot, öfver hela den Sibiriska nor- den. Både Rysfar och infödingar preserve sig emot denna fjukdom²⁰²⁶ genom råa²⁰²⁷ födoämnen och i fynnerhet rå fisk. Då jag föga litar på verkan af denna medicin och dessutom ännu ej hunnit wänja²⁰²⁸ mig wid den råa födan, som utgör²⁰²⁹ Sibirjakens läcker- het, få har jag fökt förekomma den förfkräckliga fjuk- domen genom rörelse²⁰³⁰ i fria luften. Förmodligen hafva ju de dagliga excursionerna upprätthållit min hellfa, men jag fruktar likwäl, att de i Dudinka väckt enahanda misstankar, som tillföre i Ustzylma. Det lättjefulla Polar-folket kan svårligen begripa, att en Herreman utan någon maktpåliggande angelägenhet begifver sig²⁰³¹ till fots ut på ftiglösa tundror, der han wid ett infallande starkt²⁰³² owäder är ohjelpigen för- lorad. Mer än en gång har man redan²⁰³³ warnat mig för flika promenader icke allena för owädrets fkull, utan äfven²⁰³⁴ af det skäl, att här i trakten af Dudinka fkola uppehålla sig fruktansvärda troll och widunder. Då jag en gång tillika med Bergstadi kom²⁰³⁵ att [gö- ra]²⁰³⁶ en längre utflygt än vanligt, hade man redan utskickat flera personer för att med hundar uppsporra oss, men då wi ej woro att finna, trodde folket i byn att F[a]n tagit Herrarne. Denna gång war likwäl ingen fara å färde; men för några dagar sedan höllo tundra-trol- len verkligen på att fnärja och anamma mig. Jag hade under hvarjehanda tankar och distractioner aflägsnat mig ett godt stycke ifrån hemmet, utan att det minsta bekymra mig om kosan. Emedan dagen war lugn och ljus²⁰³⁷, föll det mig icke en gång i sinnet, att jag kunde förwillas²⁰³⁸. Men plötsligt mulnar himmelen, vinden börjar fusa kring mina öron och yrsnön drifwer längs tundran. Jag fer bestört omkring mig, men kan ej ur- skilja annat än de nakna fnöfalten. Nu omsider wak- nade hos mig tanken på en möjlig irfärd²⁰³⁹ och jag

- 2023 *fönster-apparater* || upplys-
nings-apparater
2024 *detta* || denna
2025 *bekannt* || SLSA 1185.3 exc. to
Sjögren: bekant
2026 *fjukdom* || föda
2027 *råa födoämnen* || rå föda
2028 *wänja mig wid* || SLSA 1185.3
exc. to Sjögren: få smak för
2029 *utgör* || annars ~
2030 *rörelse* || 1. daglig ~ || 2. rörelse
ut
2031 *fig [...] ut* || 1. fig ut att wandra
|| 2. fig till fots
2032 *starkt owäder* || owäder
2033 *redan warnat mig* || warnat
2034 *äfven [...] skäl* || mera derföre
2035 *kom att [göra]* || hade gjort
2036 Mscr: gjora
2037 *ljus* || klar
2038 *förwillas* || SLSA 1185.3 exc. to
Sjögren: förwilla mig
2039 *irfärd* || SLSA 1185.3 exc. to
Sjögren: irrfärd

- 2040 *måfte* || *fkulle*
 2041 *byn* || SLSA 1185.3 exc. to Sjö-
 gren: *hemmet*
 2042 *och [...]* *lättare* || SLSA 1185.3
 exc. to Sjögren: *och lättare*
 2043 *hemmet* || SLSA 1185.3 exc. to
 Sjögren: *byn*
 2044 *större* || SLSA 1185.3 exc. to
 Sjögren: *mesta*
 2045 Enets, Nenets, Ewenki, Ya-
 kut, Dolgan. It is notable
 that in this connection Cast-
 rén uses the term “Samoyed”
 only in reference to the
 “Enisej Samoyeds”, that
 is, Enets. See also Castrén
 2019b: 839. (JJ – TS)
 2046 *infödingar* || SLSA 1185.3 exc.
 to Sjögren: *infödingarn* <e>
 2047 *berättas* || SLSA 1185.3 exc. to
 Sjögren: *fkola* berättas
 2048 *husbonde på* || SLSA 1185.3
 exc. to Sjögren: *husbonde* ~~ut~~
på
 2049 *fyllt* || *låt*it
 2050 *drog han ut* || *drog ut*

beslöt att ofördröjligen draga mig till Dudinka-floden, hvars fåra ofelbart måste²⁰⁴⁰ leda mig till hemmet. Att finna floden tycktes mig vara en lätt sak, men fnart öfvertygades jag likwäl om motsatsen och nödgades nu fkrida till det wådliga försöket att endast med ledning af mina spår uppleta vägen till byn²⁰⁴¹. Naturligtvis hade redan de flesta spåren hunnit betäckas af yrsnön och²⁰⁴² alla lättare fjät bortfkymdes dessutom af det inbrytande mörkret. Men få ofta jag ftötte på ett djupare spår, gjorde jag derwid ett märke och började sedan bana mig wäg åt fkillda håll, tills åter ett annat spår upptäcktes. Genom sådana bemödanden lyckades det mig att omsider igenfinna hemmet²⁰⁴³, hvarom jag redan i högsta grad misströftat.

Ytterst brådiskande göromål hindra mig att ingå i statistiska och ethnographiska relationer af orten, hvarest jag nu befinner mig. Kanske bör jag dock omnämna, att här finnas mindre Chriftna än Hedningar, och att de förra till ftörre²⁰⁴⁴ delen bestå af Rysfar, de fednare af Samojeder, Juraker, Tunguser, Jakuter, Dolganer.²⁰⁴⁵ Bland antalet af infödingar²⁰⁴⁶ äro blott Jakuterne försedda med boningsrum; de öfriga irra huswilla kring tundrorna, hvarwid redan under denna höst tre fattiga Samojeder berättas²⁰⁴⁷ hafva ihjälfrusit. Så wäl Ryssar fom infödingar idka jagt, fiskafänge och renskötsel, utom handeln, fom naturligtvis utgör Rysfens monopolium. Just i dag begaf sig min husbonde²⁰⁴⁸ på en handelsresa. Han hade för sådant ändamål uppbyggt ett colosfalt tält, fom han låtit uppstappla på en lika colosfal flåde, och efter att hafva fyllt²⁰⁴⁹ tältet famt en oräknelig mängd flädar med allehanda kramwaror, drog²⁰⁵⁰ han ut på tundran, sinnad att först om våren återwända till hemmet. Sådana resor kunna naturligtvis ej annorlunda verkställas, än med renar. Kortare färder göras med hundar, hvilka djur af härwarande Rysfar äfven begagnas till wedsläpning och andra husliga sysslors förrättning. Hästar finnas ej norr om Turuchansk; kor har jag ej heller fett på

flera månader, att icke²⁰⁵¹ tala om får²⁰⁵², hvilka ingenstädes fämjas tillhopa med draghunden. I fråga om husdjur måste jag ännu²⁰⁵³ tillägga, att tuppen galar i Dudinka rätt flitigt; men om hönor finnas, wet jag icke. Härmed är min Statistica slut²⁰⁵⁴ för denna gång.

Hwad nu beträffar de lysande²⁰⁵⁵ utsigter Du förespeglar mig, få wet jag ej om jag bör taga faken på fkämt eller allwar. Emellertid beder jag wänskapligen, att²⁰⁵⁶ Du ej widtager några åtgärder till betryggande af min framtid, utan öfverlemnar åt wederbörande att antingen draga eller icke draga försorg om min person. Wid Wetenskaps-Akademien ärnar jag i alla fall icke rotfästa mig, men om utsigter ej yppa fig i Finland, torde jag ännu i framtiden komma att återwända till Sibirien.

Ursäkt mig hos Akiander²⁰⁵⁷, att jag d[en]na gång ej hinner besvara hans bref och tacka honom för den wackra afhandlingen öfver Finska språkets ljudlära²⁰⁵⁸. Jag har ärnat meddela honom några anmärkningar öfver ett och annat, men kan ej bestämt fåga, om och när jag hinner dermed.

Anbelangande bokremisfer för framtiden ber jag Dig vara god och utom Tidningar, Almanackor etc. tillsända mig en theologiço-critico-exegetisk disertation om fättet, hvarpå Noaçh diktade sitt ark – en konst, fom i Sibirien wore till stort gagn. Appropos af Noaçh! Du har ej på lång tid meddelat mig någon Philopistik²⁰⁵⁹; hwad bör jag derom tänka?

Frambär min hellsning till Din Fru, hos hvilken jag säkert står i fkulld för omsorgen om de fina strumporna m.m. Hellsa äfven andra derwarande wänner ifrån

Din broder
Satundrenskoj²⁰⁶⁰.

P.S. Jag tycker, att detta bref ej innehåller något för Tidningarna.

- 2051 icke || ej
2052 får || fåren
2053 ännu tillägga || tillägga
2054 slut [...] gång. || för denna gång slut.
2055 lysande || framtida
2056 att [...] widtager || att ej widtaga
2057 Matthias Akiander. See note 1222.
2058 Akiander 1846. (TS)
2059 In his letter to Castrén of 9 May 1846 Rabbe had written with the title *Philopistik* as follows:
Hjelpa fig Lejonet och Elephanten, desfa Skapellens Jetteproducter, med ett lif, hwad fkall väl den lille drengen och den ogudomliga dären med tvänne?
Den menniska, hvilken icke är lifvad af enthufiasm och hvars handlingar icke bära stempel af storverk, är en – *strunt*.
“Hvarje medlem af vår Orden fkall uti fina förmäns händer vara *fom ett lik*,” (perinde <ad> çadaver) *Loyola*. Se der qvintesfensen af tro och huldhetseden. (TS)
2060 Ru. *затундренский*, ‘(the one) behind the tundra’.

2061 Cf. the letter to Rabbe 11/23
Jan. 1847 (No. 151).

Letters written in 1847

**150 Turuxansk, 11–12/23–24 January 1847,
fragments of drafts of letters
to Frans Johan Rabbe and possibly
to other unidentified recipients**

KK Coll. 539.31.2, Varia 6.2

The initial passage of these fragments is included in the actual letter sent to Frans Johan Rabbe, No. 151 below. For critical notes on the text and a more extensive commentary, see Castrén 2019b: 1220–1226.

Med²⁰⁶¹ 12 hundar för min flåde gjorde jag för en timme sedan mitt inträde i Turuchansk. Emedan posten kanske redan i morgon afgår, måste jag ehuru trött och funderbråkad företaga mig att genast att expediera vid pass tio numror till Wet[enskaps-]Akad[emien] Det är mig alltså omöjligt att denna gång inlåta mig i theol[ogiska] diskurser, eller ens redogöra för mina rese-angelägenheter. Blott en omst[ändi]gh[et] synes mig vara af den vikt, att jag omöjligen kan förbigå dens[amma].

wid emottagandet af Din fednaste post befann jag i en högst kinkig och beklagansvärd kategorie. Jag hade i förtröstan på friska renar och min goda pels begifvit mig emot natten ut ifrån ett vinterläger, som var af [så] cynisk och fuktig beskaff[enhet], att jag deri [ej] wille taga mitt nattherberge. Natten war kall och dimmig; på fästet fyntes hvarken måne, stjernor eller norrsken.

Efter min återkomst till detta winterläger fick jag hvarje dag emottaga uppvaktningar af Samojediska [,] Dolganfka och Tungusiska höfwidsmän. Ändamålet med dessa besök war såsom en Dolgan Furste med wemod yttrade sig, "behofwet att få uttala sina bekymmer, föranledda af det ftegrade mjölpriset". Andra åter tiggade om brännwin och stundom blef man anlitad att wara skiljedomare uti ringre mål. Så beträdde en dag uti mitt rum tvenne Samojeder, hvilka råkat i delo med hvarandra i fråga om en äktenskaps-handel. Begge <af dem> hade en son och en dotter, alla giftwuxna utom den ena Samojedens dotter, som ännu icke fyllt 5 år. Nu hade fäderna utan att se hvarandras barn stiftat emellan dem en äktenskaps-förening, hvarwid fadren till den femåriga dottern wisligen fördolt hennes ålder. När sveket ändteligen uppv<ek>tes, fordrade den förorättade parten <20> renar i ersättning. Genom min bemedling ned<--->de han likwäl sina anspråk till antalet <af> tio renar, hvarefter bytet lagligen för sig gick.

Efter afresan ifrån Dudinka mötte jag åter i Lusina en talrik samling af Jenis[ejska] Samoj[eder].²⁰⁶² I högsta grad misstrogn hade de intill närwar[ande] v<åre>t envisats att för mig underhålla sjelfva de upplysningar, som rörde deras lefnadsfätt, wistelse-orter o. m. d. Nu inträffade likw[äl] en händ[else] som förmodde dem att upplåta sitt hjerta i de allra djupa ste hemligheter. Härtill war en tillstädeswarande Magazinsförwaltare eller så k[al]l[a]d Wachter en oskyllig orsak. Mannen framträdde för mig i ett öfverlastadt tillstånd och anföll mig ifrån första ögonblicket med p<--->delser och skymford, af deltagande för hans wackra, hyggliga och gästfria hustru, tillslöt jag mina öron för den rusiges tal, men härigenom tillwäxte efterhand hans djerfhet till den grad, att han jagade på dörren alla dem, af h[vil]ka jag ville erhålla n[å]g[o]n upplysning. Nu kunde jag ej underlåta att låta min kosack utdrifva Magazins-förwaltaren ur sin egen

boning, ehuru det gjorde mig ondt om familjen, fom åtföljde husvärden och måste tigga sig ett tak för natten. Men då Samoj[ederne] fågo denna raska handling, täflade de sig emellan att få redogöra för alla fina förhållanden[.] De berättade, att alla de tre slägterna: [] om fommaren uppehålla fig – – –

Wid emottagandet af Din fednaste post befann jag mig i en högst kinkig belägenhet. Jag hade i förtrostan på friska renar och en god pels gifvit mig emot natten ut ifrån ett vinterläger som war af en så ömklig besk[a]ff[en]h[et] att jag deri ej [wille] taga mitt nattherberge – Natten war mycket kall, men det oaktadt fyntes på fästet hvarken måne, ftjernor eller norrfken. Knappt hade wi tillryggalagt 5 verst <från> nyss[nämnd] vinterläg[e]r, förrän fkjutskarlen uppgaf ett nödrop, och renarne gjorde halt. I detsamma hörde wi kosak-halunken ropa ifrån en an[nan] släde, att formannen i nattens mörker åkt in i en förja af fnö och flodwatten, att renarne ej mäktade få i rörelse min tunga släde, att wi fkulle frysa fast på stället. D[en]na profetia gick äfven i fullbordan, ty inom några ögonblick futto wi likfom fasttrollade i förjan. I denna bedröfwelfens stund fände oss Gud sin hjälp per posto ifrån Kalliolinnas tinnar. Man hade ifrån Turuch[ansk] affärdat till mig express med Din kronopacket; postbudet mötte mig här, och löste förtrollningen med sin yxa och några hjälprenar. Genomfrusen anl[ände] jag kort derpå till Sam[ojediskt] näfvertält, uppställde här mitt thekök och företog mig att uppbyta <-----> bland hv[i]lka <utom ---> ett saknades <---> första <paquet> jag öppnade innehöll tvenne almanackor för innew[arande] år; jag började draga mig till minnes tidens lopp och fann efter någon besinning, att nyåret just på stunden tog sin början. Säg mig då, om Din post ej kom mig i grefvens [tid] tilhanda; fastän fomliga bref voro halftårs gamla –

Med min hellsa och öfriga affärer får det till, såsom Du kan finna ur närliggande bref. Öfverhuf[vu]d felar mig intet annat än benkläder[, hvilket] i denna förfärliga köld är en nog känbar brist.

Emedan jag med morgondagens post måste till Akad[emien] affärda åtm[instone] 10 numror och ännu ej har halfva antalet i ordning, få är det mig platt omöjligt att ingå i några vidlöftiga relationer om mina refor och öfriga angelägenheter. Hvad den hedn[iska] theol[ogien] anbelangar, så må det wara nog sagdt för d[en]na gång, att

Obs. Turk[isk] Grammatik.

- Bland märkliga tilldragelser i detta land höra:
 1. att solen, fom i två månaders tid, varit fyspenderad från tjensten, åter inträdt i sin tjenste-utöfning –
 2. Att Chines[erne] i nästa år torde få ondt om pelfar, emedan vintern i Sib[irien] varit så kall, att fjällrackorna ihjälfrusit –
 - 3.

Wid mitt intr[äde] till Tur[uchansk] förliden natt rann mig i hågen, huru den berömde D[on] Q[vixote] af Lamancha annars Lejonriddaren k[al]l[a]d²⁰⁶³, återwände till sitt gamla stamgods. Jean Peaul²⁰⁶⁴ yrkar i ett bref till Wagner²⁰⁶⁵, att m[enni]skan är få m[yc]k[e]t fjuk, som hon fjelf will, och jag är ungefär af f[am]ma tanke. Åtm[instone] har jag gjort den anm[ärkni]ng, att fjukd[omen] aldrig får makt öfver mig, der jag såsom sjuk fkulle varit ohjelpigen till fpillo gifven. För fantasien framst[äller] fig då fjukdomens elände i så fasawäckande gestalt, att wiljan bekämpar hvarje kroppslig anfäktning. Så hoppas jag äfven, att min[a] närv[arande] g[enom] en ytterst mödosam resa ådragna krämpor fkola snart

2063 Don Quixote in Miguel de Cervantes Saavedra's novel. Tuulio 1961. (TS)

2064 Jean Paul was the pseudonym under which the German writer Johann Paul Friedrich Richter (1763–1825) published his novels but at the same time also a fictional character in his works. Bruyn 2006. (TS)

2065 Johann Ernst Wagner (1769–1812), a German writer. Brockhaus Enzyklopädie 19: 778 [Wagner, Johann Ernst]. (TS)

Efter att hafva tagit mitt fiſta afsked af Samojediens tundror, anl[ände] jag för några dagar sedan till Turuchansk under näſtan samma omſtändigheter, ſom den berömda riddaren af La Mancha ifrån ſin andra refa återwände till hemmet. Som Du wäl minnes, befann ſig den Manch[enska] etc. innesluten i en kur och framsläpades i ſakta mak af ett par oxar.

”Icke är hjerpen brokig, utan brokigt är mennifkans lif” ſäger ett Finskt ordspråk och jag tillägger: reſenärens lif är af allt det brokigaste. Hvad man under reſor ſtundom upplefver under loppet af några få dagar, kan i wanliga förhållanden icke erfaras på en hel lifslängd. I f[ynner]het är lifvet här i Sibirien ſå rikt på mångfalld, ſå fullt af motsattſer, att man mången gång frågat ſig ſjelf: ”Är detta äfven verklighet, eller blott föſter af en förvirrad fantasie?” Du ſkall ej finna en fådan fråga onaturlig, då Du beſinnar, att jag nu inom loppet af några få veckor än befunnit mig bland än vilda Öſtjaker och Samojeder, hedniska Tunguser, döpta Tatarer och verkliga Muſulmän, Kirgiſer, Judar och Zigenare, än åter lefvat i fällſkap med högtförnäma Ryſar, förfinade Tyſkar och Fransoser, ruinerade Polackar, än futit i ſmutſiga jurt och gnagat på öfrigblefna brödsmlor, än åter beſpisat mig wid Excellensers bord, än ftundom varit ett föremål för m[enni]skors godhet och wälwilja, men den andra nödgats befara det värſta af

151

**Turuxansk, 11/23 January 1847,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:417–420

Received on 30 March, together with the letter of 10/22 November 1846, reply to both dated 31 March; see also Rabbe's letter of 10 April 1847, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 277–278 (in Swedish); 1856: 285–286 (in German).

Broder Kalliowaara!

Med²⁰⁶⁶ 12 hundar för min fläde gjorde jag för några timmar fedan mitt inträde i Turuchansk. Emedan posten redan i morgon afgår, nödgas jag, ehuru uttröttad och fänderbråkad efter en långvarig och mödofam tundrafärd, genaßt fätta mig ned att expediera, utom åtskilliga privata bref, åtminstone ett halft dussin numror till Akademien. Under sådana förhållanden hinner jag naturligtvis icke med många rader, ehuru gerna jag denna gång skulle skriva till Dig många, många ark. Om en månad, då posten åter afgår, skall jag i någon mån bjuda²⁰⁶⁷ till att göra skäl för mig. Nu må du emellertid hålla till godo med följande noticer.

- Dina 7 bref ifrån den 14 Aug[usti] till den 6te November²⁰⁶⁸ har jag ordenteligen bekommit. Item: Tidningar, tre skrifter om Casus, Becker,²⁰⁶⁹ Almqvist²⁰⁷⁰, den Ewiga Juden, Fornskrift-Sällskapets Handlingar²⁰⁷¹, att ej tala om Don Qvixote²⁰⁷², som jag redan två gånger genomläst. Item: byxor, strumpor, famt med en äldre post: min gamla kapprock. I förbigående må nämnas, att jag i flera månaders tid varit utan pantalonger, hvaraf Du kan dömma, huru välkomna de voro.

²⁰⁶⁶ Cf. the draft above.

²⁰⁶⁷ *bjuda* || 1. hålla || 2. <--->

²⁰⁶⁸ The letters of 28 August, 15 September, 2, 15, and 31 October, and 6 November have been preserved, but the one of 14 August has apparently got lost. SLSA 1185.1.

²⁰⁶⁹ *Becker*, [...] *den* || Becker, den Becker 1824

²⁰⁷⁰ Probably Almqvist 1845. Cf. letter to Rabbe of 22 Feb./6 March 1847.

²⁰⁷¹ Castrén means the series *Samlingar utgifna af Svenska Fornskrift-Sällskapet*. Five volumes had been published by 1847. See also note 1386.

²⁰⁷² Probably the Swedish edition Cervantes 1818–1819.

2073 Geitlin 1845. See note 1820.

- För det närwarande behöfver jag framför allt Kasembeks Turkiska Grammatik. Bönfall derom Geitlin med löfte om bokens återställande. Tacka honom äfven för den Persiska Grammatiken²⁰⁷³, som gagnar mig mera, än dess förf[attare] fjelf tror.
- Franskt Lexicon eger jag.
- En tjänst i *det* Finska språket kan jag ej antaga (förutsatt att den skulle bjudas), få länge Lönnrot lefver. Talet om en profesjon i *de* Finska språken, som jag skulle antaga, är en phantasie.
- Alexanders-stipendium ansöker jag ej denna, men kanske nästa gång.
- Mana på *Seuran*, att de Finska Sagorna ju förr dess hällre utgifvas.
- Med mina lungor är för det närwarande icke alldeles väl bestäldt; men kanske Gud hjälper. För öfrigt rädes jag ej heller att fe Döden i fyra.
- Om ett par dagar ärnar jag afrefa från Turuchansk och kommer att uppehålla mig in på Mars månad emellan fläderna Jeniseisk och Turuchansk. Min address är fortfarande: Енисейскъ. För öfrigt har jag intet maktpåliggande att tillägga, utom många helsningar till Din Fru och bröderna alla. Såsom alltid

Din redelige
M. A. Castrén.

Turuchansk den 23 Januarii 1847.

P.S. Det förundrar mig, att Du ingen ting nämner om min widlöftiga rese-relation, afsänd till Sjögren ifrån Tomsk för snart ett år sedan. Denna relation innehåller anmärkningar om resan från Surgut till Narym sommaren 1845.

152

Turuxansk, 11/23 January 1847,
to Anders Johan Sjögren

2074 Nganasan.

2075 Enets.

2076 Ket.

SLSA 1185.3

Received on 16 March, read at the department meeting on 12 March 1847.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 275–277 (in Swedish); 1848f (1847): 257–260 (in German); 1856: 282–285 (in German); 1847h: 211–212 (in French).

Högädle Herr Statsråd!

För några timmar fedan anländ till Turuchansk är jag så restrött, få full af fluss, tandverk, örwerk och mång annor fkröplighet, att det är mig rentaf omöjligt att ingå i några refe-relationer. Pošten afgår i morgon och det är väl, om jag intill dess hinner få i ordning de ethnographiska remisferna. Med nästa post, fom åter afgår efter en månad fkall jag bjuda till att afgifva en redogörelse för mina fednafte wandringar. I förbigående will jag endaft nämna, att jag efter återkomsten ifrån Tolstoj Nos ännu uppehöll mig någon tid i Dudinka och derefter flyttade bo till Çhantaika, der jag i några weckors tid fysfelfatte mig med de dialect-brytningar af Östra-Samojediskan, hvilka förekomma wid Jenisej hos Karasinska och andra Samojed-slägter. I anseende till fin nära förwandtskap med Awamska dialecten²⁰⁷⁴, fom jag forgfälligt undersökt och hvaröfver jag samlat materialier till en utförligare ethymologie, låto de Jeniseiska dialecterna²⁰⁷⁵ absolvera sig fnarare, än jag ens hade förmodat. Redan i morgon ärnar jag begifva mig ifrån Turuchansk till någon ort, der det blir mig möjligt att gripa i med Jeniseiska Ostjakiskan²⁰⁷⁶. Detta fpråk bekymrar mig mycket, emedan det synes ligga åt fida ifrån mina Samojediska studier. För att grundeligen undersökas,

2077 är || wore
 2078 går || will gå
 2079 Sic.
 2080 återwunnit || lyckli[gen]

toge det i anspråk mera tid, än jag derpå har att aflåta. Dessutom wore det för min hellsa högst nödwändigt att åtminstone till våren slippa ifrån dessa ogästvänliga bygder. Det är²⁰⁷⁷ derföre min ödmjuka anhållan, att H^r Statsrådet ej går²⁰⁷⁸ strängt till doms med mig, om jag redan i April drager mig ifrån det Jeniseiska området. Något skall jag i hvarje fall prestera äfven öfver detta språk.

De 20 exemplaren af min Tscheremisfiska Gram[matica], som blifvit tillsända Akademien, behagade H^r Statsrådet efter godtfinnande utdela åt de Akademiska medlemmarne. Ifrån H[elsing]fors skrifves till mig, att man ärnar omtrycka några genom en slarfva²⁰⁷⁹ correctyr ytterst förfuskade blad. Lönnrot öfvertalade mig att under min frånvaro låta trycka detta klena arbete. Han lofvade sjelf åtaga sig correctyret och jag förbehöll mig, att arbetet ej [finge] utgifvas, förrän jag hunnit genomgå detsamma såsom tryckt. Emellertid anförtrorde Lönnrot correctyret i annan mans händer och Boktryckaren fkyndade att utspida boken, för att snarare erhålla sin betalning. Hinc illæ lacrymæ, för hvilka jag i framtiden wet akta mig.

Det gläder mig innerligen, att Fru Statsrådinnan efter en fvar och bekymmersam sjukdom återwunnit²⁰⁸⁰ sin hellsa. Måtte detta nya år blifva för H^r Statsrådet gladare, än det förflutna. Under denna önskan har jag äran framhärda

Högädle H^r Statsrådets

Ödmjukaste tjänare
M. A. Castren.

Turuchansk d. $\frac{11}{23}$ Jan. 1847.

A). Packlådan № 1. innehåller följande persedlar:²⁰⁸¹

1. Twenne Samojediska *fetischer* (Sam. *Hähä* 1. *Hähe*), gjorda enligt modet hos de Tasowska Jurak-erne. På andra orter har jag fett detta folks Gudar ega mera spetsade hufvuden.

2. En *fiol*, tillhörig de Turuchanfka Ostjak-Samo-jederne.

* Sistledne fommar tillfände jag Akademien ett annat exemplar af famma instrument.

3. En Samojedisk pipa af mammuth-ben.

4. Twenne *nätnålar*, fådana de förfärdigas af Samo-jeder²⁰⁸² och i fynnerhet af Jakuter.

5. En Samojedisk *rensnara*, gjord af wildrenshud.

6. Ett Samojediskt rep, flätadt af renens fotsenor.

7. Ett Samojediskt pilkoger, fom för öfrigt är gemensamt för alla här nomadiserande folk.

8. Model till en qvinnokostym²⁰⁸³, brukad öster om Jenisej. Den öfverensstämmer fullkomligt med den Vest-Samojediska²⁰⁸⁴ eller Jurakiska qvinnobeklädnaden²⁰⁸⁵ och har blifvit af förseende requirerad.

* Till nämnda kostym höra utom flöflor, hvilka äro gemensamma både för män och qvinnor, benkläder af fämsk, hwilka bäras nedanom de ludna och äro förfärdigade likfom desfa.

9. En Jakutisk grannlåtsmösfä, fom bäres under deras *kalpak* och i fynnerhet tjenar till att fkydda hakan. Den kallas af Jakuterne *Sengjakaá*, af Rysfärne: набородникъ.

10. Twå Jakut-skedar af mammuth-ben.

B. Paquettet № 2. innehåller:

1. Twenne genom misstag reqvirerade Jakutmösfor²⁰⁸⁶ (*kalpaker*), fådana de äfven bäras af Dolganerne.

2. Jakuternes och Dolganernes öfra beklädnad (*ogdoko*) och undra (*Son*)

²⁰⁸¹ For references to the collections, see Castrén 2017b: 146–148. The list is published there with the erroneous year 1841 instead of 1847.

²⁰⁸² *Samojeder* || Jak[uter]

²⁰⁸³ *qvinnokostym* || Sa[mojedisk]

²⁰⁸⁴ Here Castrén uses the term “West Samoyed” in reference to the (Tundra) Nenets, while the Enets and Nganasan are identified by the term “East Samoyed”. (JJ)

²⁰⁸⁵ *qvinnobeklädnaden* [...] *requirerad*. || *qvinnobeklädnaden*.

²⁰⁸⁶ *Jakutmösfor* (*kalpaker*) || *Jakutmösfor*

2087 *pannan.* || ~ ¶ * af detta plagg torde framdeles erhållas ett bättre exemplar.

* På bröstet bära Jakuter och Dolganer famma flags betäckning (нагрудникъ) som Tunguserne, hvaraf ett exemplar redan i somras afgick till Akademien. Jakuternes fskoplagg och benkläder öfverensstämma med Samojedernes.

C. I paquettet N° 3 äro inlagda:

1. De Östra Samojedernes öfra beklädnad, utmärkande sig genom den hornlika spetsen öfver pannan.²⁰⁸⁷

2. Ett annat exemplar af famma plagg, som bäres vid högtidliga tillfällen och öfverensstämmar med den Vest-Samojediska eller Jurakiska pälsen. Äfven öfriga klädesplagg äro med obetydliga olikheter desamma både hos de östra och vstra Samojederne.

D. Paquettet N° 4. innehåller en fullständig Jurak-kostym, bestående:

1. Af en *sauk* d.ä. den öfra beklädnaden.
2. Twenne malitsi, som bäras närmast kroppen.
3. Skoplagg
4. Bälte och knif samt flida.
- 5 Benkläder af fämsk.

E. I paquettet N° 5 innehållas den Vest-Samojediska qvinno-kostymen med undantag af fskoplagg och benkläder.

NB. De i N^{is} 4 och 5 inlagda klädesplaggen äro förärade af en i Plachina stationerad Vachter wid namn *Jarotskoj*, som lofvat gratis förse Akademien med bättre exemplar af famma plagg, få framt Akademien för de sednast förärade fskänker honom någon flags благодарность.

153

**Turuxansk, 12/24 January 1847,
to the Imperial Academy of Sciences/
Paul Heinrich von Fuss**

АРАИ Шерен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 60-61

Read at the department meeting on 12/24 March 1847.

Ew[er] Excellenz!

Während einer Zeit von beinahe sechs Monaten von aller Communication abgeschnitten habe ich die Ehre nicht haben können Ew. Excellenz und die Akademie von dem Fortgange meiner Reise zu benachrichtigen. Gestern nach Turuchansk endlich zurückgekommen eile ich mit der heute abgehender Post Ew. Excellenz eine Relation über die Reise von Jeniseisk bis Dudin[k]a zuzuvenden²⁰⁸⁸. Bei derselben Gelegenheit abgehen auch unter N^{is} 1-5 fünf Paçkete verschiedene Samojeden- und Jakuten-Kleider und Handarbeiten enthaltend. Wie aus der beigelegten Rechnung und aus den Qvittungen zu ersehen ist, beläufen sich alle für diese Stücke gemachte Umkosten auf 60 Rub[el] 50 Kop. B[an]co Asign[ationen].

Die von Ew. Excellenz d. 11 Octob[er] 1846 N° 1462 ausgeordnete Summe, 512 Rub. im Silber ausmachend, habe ich die Ehre gehabt hier in Turuchansk einzuhändigen; die nächstfolgende Geldremisse aber hoffe ich des Frühlings bei meiner Ankuft in Krasnojarsk angelangt zu finden.

Mit tiefster Ehrfurcht und vollkommenster Hochachtung hab ich die Ehre zu seyn Ew. Excellenz

ergebenster Diener
M. A. Castrén

Turuchansk d. 12/24 Januarii 1847.

2089 See also Castrén's letter to Sjögren of 17/29 July 1846 (No. 145).

2090 Castrén spells the surname Лобачевский correctly in Russian but Romanizes it mistakenly as either Lovatschewski or Lowatschewski. The Polish original of the surname is Łobaczewski. (JJ)

154

**Turuxansk, [12/24] January 1847,
to Anders Johan Sjögren**

SLSA 1185.3

Received on 15 March, read at the department meeting on 12/24 March 1847.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 277 (in Swedish); 1848f (1847): 260–261 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

Knapt hade jag inlemnad på posten mina akademiska remisser, förrän en här wistande herreman anmälte sig hysa den önskan att till Akademien förära en Tungusisk kostym och några Tungusiska fetischer. Det war famma man, fom i förliden fommar ihogkom Akademien med så rara gåfwor. Han är Помощ[н]икъ Отделнаго Засѣдателя i Turuchansk och kallar sig Ал[ь]бертъ Еразимовичъ Лобачевский²⁰⁸⁹. Jag nämner hans namn i den förmodan, att Herr Statsrådet genom Akademien tilläfventyrs utwerkar för honom någon flags tacksägelfe för de dyrbara gåfvorna. Hwad han nu förärat, består i en fullständig Tunguskostym, med undantag af mösfan, famt i följande antiqvariska saker:

1. En fvan af jern, hvilken Tunguserne dyrka såsom Gud.
2. Twenne Gudomligheter af koppar, den ena med widhängda offer af sobelns tandrad m.m.
3. Twenne åldriga träd-fetischer.

Jag hoppas ännu med denna dagens post få alla desfa stycken afsända, men till Secreteraren hinner jag om dem intet skrifva.

Ännu bör jag tillägga, att Tit[ularis] Lovatschewski²⁰⁹⁰ för Akademiens räkning requirerat en Tungusisk trollkostym. Om han i fjelfva verket afsänder den,

2091 *den faken* || denna fak
 2092 Castrén 2019: 816–844.

lärer wäl bero på den pretenderade tacksägelfen. Men för att göra fig i hvarje motto förtjent af densamma, har Lowatschewski äfven uppsatt en widlöftig beskrifning öfver en fin resa till Tunguserne, hvilken likwäl ännu icke är fullfärdig, men om ett par månader torde kunna komma Akademien tillhanda. Att dömma af de stycken, Lowatschewski för mig uppläst ur sin rese-relation, synes den komma att innehålla många intresfanta upplysningar om de Turuchanska Tunguserne. För alla desfa förtjenster synes Lowatschewski i fanning wara wärd en tacksägelse af åtminstone fem rader. Också är jag öfvertygad att Herr Statsrådet icke tvekar understödja den faken²⁰⁹¹ med sin recommendation.

Samtidigt med desfa rader erhåller H^r Statsrådet genom Secretera[ren] ett annat af mig i dag utfärdadt bref famt en rese-relation²⁰⁹² m.m.

Med fullkomlig högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

ödm[jukaſte] tjenare
 M. A. Caſtrén

Turuchansk d. 12 Jan. 1847.

P.S. Hosföljande rapport af gåfvomannen Lowatschewski erhöi jag på fjelfva poſt-contoïret

2093 Castrén 2019: 849–854.
 2094 dricks-/kär!l
 2095 Réaumur, -6.25° ... -8.75° C.

155

Nazimovo, 22 February/6 March 1847,
 to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 19 April, read at the department meeting on 9/21 April 1847.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 278–280 (in Swedish); 1848j (1847): 236–237 (in German); 1856: 286–288; 1847h: 212–214 (in French).

Högädle Herr Statsråd!

Hosföljande korta relation²⁰⁹³ befann fig uti fitt närwarande flkick redan under min vistelse i Tolstoj Nos, men i tanke att renskrifva och något omstufva densamma lät jag den icke afgå med fednašte post ifrån Turuchansk. Att emellertid ingen renfkrifning eller omstufning kommit att äga rum, härrör beklagligtvis af ett illamående, fom redan i tre weckors tid befvärat mig. Sibirien är pestillentiernas land, och fåsom en art pestillens betraktas äfven af folket den katharhaliska fjukdoms-fmitta, hvilken nu för tiden wid Jenisej anfäktar både folk och fän. Sjukdomen är fåsom katharh betraktad, ganska svårartad, öfvergår lätt i andra fjukdomsformer och flutar ftundom med döden. Helt nyligen flutade en af nämnda fmitta antastad Ostjak fina dagar genom en blodftörtning, hvilket är ett för mig ganska dåligt omen, då jußt mitt bröst är det allrawärst ansatta partie. Gud hjälper wäl äfven ifrån denna wedermöda, men ett fvårt hinder för min förbättring är min närwarande bonings kalla och dragfulla beskaffenhet. Under nätterna fryser wattnet i mitt drickskär!²⁰⁹⁴ till is och thermomethern wisar om morgonen ifrån -5° till -7° ²⁰⁹⁵. Ett så dåligt logis egde jag knappt i Tolstoj Nos. Wisferligen finnas här i byn äfven bättre boningar, men de äro alla upptagna af guldsökare, och för Embetsmäns räkning har man upplåtit endast det usla nästet, fom jag nu bebor. Gör ej vår Herre en fnar ändalykt på den rådande bißtra

kölden, få nödgas jag wäl föka mig ett bättre herberge i någon annan närbelägen by.

Under mitt fjukdomstillstånd har jag efter förmåga arbetat med Östjakiskan²⁰⁹⁶ i Öfra-Imbatsk²⁰⁹⁷ och Bachtá – tvenne inom Turuchanska gebietet belägna byar eller så kallade vinterläger. I Worogowa by, ofvån om Podkamennaja Tunguska, ärnade jag äfven göra ett par weckors uppehåll, men nödgades af brist på Östjaker fortfatta resan till Nasymowa, dit jag blott för några få dagar sedan anlände. Här skulle jag utan tvifvel kunna arbeta både med Symiska och Dubtscheska eller Worogowska Östjaker, om blott mitt hellso-tillstånd wille förbättra sig. Annars är Östjakiskan ett fattigt och lättlärdt språk, mest anmärkningsvärdt derigenom, att personal-ändelferna hos verba alldrig widfogas slutet, utan antingen början eller midten af ordet. Äfven tempus- och modus-charactera antaga olika läge i olika beskaffade ord, men härom en annan gång.²⁰⁹⁸

Min reskamrat har under vår långwariga polar-resa lidit af många fjukdomar. För en tid sedan afrefte han till Jeniseisk få wäl för sin hellsas skull, som i andra angelägenheter. Äfven min önskan wore att hinna till Jeniseisk åtminstone med lista vinterföre d.ä. i April månad, men tjensten går framför allt och dessutom har den Jenisejska Östjakiskan börjat intresfera mig genom en anad frändskap med den Ugriska Östjakiskan i synnerhet och de Finskt-Samojediska språken i allmänhet.

För studium af Koibaliskan skulle jag²⁰⁹⁹ behöfva Kasembeks Grammatik, om hvars anskaffande jag wäl anmodat Rabbe i H[elsing]fors, men derjemte äfven tager mig friheten att erinra H^r Statsrådet. Äfven skulle archeologiska undersökningar komma mig wäl till pass i Minusinska kretsen, der jag naturligtvis måste egna min uppmärksamhet åt antiqvariska föremål. I synnerhet önskade jag veta, huru grafhögarne med största möjliga noggrannhet böra undersökas och beskrifvas. Jag intresferar mig mycket för denna sak, emedan jag äfven förut så wäl i Finland som Ryssland fyskelfatt mig med

2096 Ket and Yugh.

2097 Öfra-Imbatsk och Bachtá || Bachtá och Öfra-Imbatsk

2098 Castrén's assessment of "Enisej Ostyak" as a "poor" and "easy-to-learn" language stands in an interesting contrast to the opinion of later scholars, who have typically considered it to be among the most "difficult" and complex languages in North Asia. (JJ)

2099 jag behöfva || ~ wäl ~

- 2100 On Castrén's archaeological work and his place in the development of archaeology, see Salminen 2017a; Castrén 2017a: 20–125.
- 2101 *riktig* || *bekra* [bekräftad]
- 2102 Tuvinians.
- 2103 *Tatarisk* || Koibalisk
- 2104 *göromålen* || min

likartade undersökningar, men hitintills mera fåsom dilettant, än fåsom en vetenskaplig forskare.²¹⁰⁰

Med anledning af den nyss omförmäldta Koibaliskan vill jag omnämna, att jag i Turuchanska gebietet anträffat några deporterade Koibaler och funnit Stepanows försäkran om deras tatarisering fullkomligt riktig²¹⁰¹. Emellertid misströstar jag ej att på en eller annan väg komma under fund med deras egentliga ursprung.

Genom förbemäldte Koibaler har jag äfven erhållit många intresfanta upplysningar om de Çhinesiska Sojoterna²¹⁰² och hoppas erhålla ännu flera i sjelfva den Minusinska kretsen. Kanske finnes här äfven någon Tatar, som känner deras språk. Att få en veritabel Sojot bland de Çhinesare i fina händer, lär wara omöjligt, få framman ej slår sig på äfventyr och blir en Tatarisk²¹⁰³ jägare[.] Att handtera fljutgewär, dertill wore jag nog karl, men till ryttare duger jag lika litet som den ädle riddaren Don Qvixote af La Mancha. Derföre lär det wara bäst att flå den resan ur hågen, åtminstone få länge man ännu har hopp att träffa Sojoter i Tunkinsk, hvarest min открытый листъ ännu fkyddar mig emot de Çhinesare.

Då nästa post om en månad åter afgår, hoppas jag vara så vid pass återställd, att jag kan lemna en kort redogörelse för göromålen²¹⁰⁴ under min resa ifrån Tolstoj Nos allt intill Antsyferowa.

Jag anhåller om min hellsning till Fru Statsrådin och framhärdar med fullkomligaste högaktning

Högädle H^r Statsrådets

ödmjukaſte tjenare

M. A. Caſtren.

Nasymowa d. ^{22 Febr.}/_{6 Mars} 1847.

P.S. Jag anhåller ödmjukaſt, att H^r Statsrådet efter wanhligheten låter min lilla relation afgå till Asfesfor Rabbe i H[elsing]fors. – Af de Surgutska rese-anteckningarna har jag fått mig tillsändt ett antal ex[emplar] men flutet saknas.

156 Nazimovo, 22 February/6 March 1847,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 7:349–352

Lönnrot replied to this letter and the one of 28 June/10 July 1846 (No. 142) on 6 June 1847. SLSA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/30>.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 280–281 (in Swedish); 1856: 289–290 (in German).

- 2105 At this stage Castrén was not yet aware that he would later find the last speakers of Kott. His listing of Mator as a Yeniseic language is a mistake. (JJ)
- 2106 The possibility of a relationship between “Enisej Ostyak” and Ugric Ostyak, which he also mentions in his letter to Sjögren on the same day (No. 155), was later correctly rejected by Castrén. (JJ)

Nasymova by d. ^{6 Mars/}_{22 Febr} 1847

Bäste Broder!

Graverad af en vidlöftig post-expedition hinner jag fannerligen icke fåga många ord till svar på Din följamla fkrifvelse, som kom mig tillhanda en kall Januarii-natt, medan jag satt fastfrusen i flödwatten på Jenisej. Med förbigående af denna fatala historia önskar jag in primo loco avertera Dig om min lyckliga förlossning ifrån isbjörnarnes hemvist. Jag befinner mig nu åter inom Jenisejska kretsen, blott 200 verft norr om den celebra kretsstaden. En ihärdig katharh, åtföljd af hosta och andra krämpor, har nu en tid bortåt anfäktat mig. Dock är jag wid godt courage och arbetar alldagligen med Jeniseiska Ostjakiskan – ett språkidiom, som förekommer emellan städerna Jenisejsk och Turuchansk. Nu finnes af de så kallade Jenisejske Ostjakerne endast tusen individer, men ännu wida efter tiden för Sibiriska eröfringen omnämnas såsom grenar af denna stam: Ariner, Kotter, Asfaner, Matorer m[ed] fl[era] folkslag.²¹⁰⁵

De Jeniseiske Ostjakerne stå i ett visst, ehuru aflägsset flägtskapsförhållande till så väl den Finskt Samojediska stammen i allmänhet, som de Jugriska Ostjakerne i synnerhet.²¹⁰⁶ Såsom den märkvärdigaste egenhet i Jenis[eiska] Ostjakiskan wille jag omnämna, att personal-ändelferna hos verba nästan aldrig tilläggas slutet, utan antingen början eller midten af ordet. Äfwen nomina antaga suffixa characteren af præfixa, men både nomina och verba åsidosätta personal-bestämmningen, om ordet börjas med consonant. De ifrågawordna ljuden: *î* och *ê* anträffas äfven här och äro

2107 The issue concerning the quality and distribution of the unrounded backvowels [ə] and [ɪ] in different languages had been a topic of discussion between Castrén and Lönnrot in several earlier letters. (JJ)

2108 *Tolstoj Nos* || Dudinka

2109 *nödgas nu åtnöja* || *nödgas åtnöja*

mig weterligen ingenstädes så bestämda till fitt uttal, som just i detta språk. För resten har jag genom studium af den Östliga Samojed-grenen kommit under fund dermed, att den ovanliga bredden få väl hos *ê* och *î*, som äfven hos andra vocaler i grunden beror af den nästföregående consonantens beskaffenhet.²¹⁰⁷

Men för att ifrån det philologiska återkomma till det historiska, få finnes i Minusinska kretsen af Jenis[eiska] Gouvern[ementet] en folkstam, benämnd *Koibaler*, hvilken af fömliga äldre förf[attare] hålles för Jenis[eiska] Östjaker, af andra för Samojeder. Stammen är nu alldeles tatariserad, men mitt bemödande skall icke dessto mindre blifva, att få dess ursprung utredt. I sådan afsigt ärnar jag med lista winter-före förfoga mig härifrån till Минусинскъ (Енисейской Губерніи), hvilken ort under loppet af hela nästa sommar blir min adress.

Undersökningen af den Jenisejska Östjakiskan skulle jag gerna hafva afstått åt Bergstadi, men utom det att faken ej anslog honom, har hans helsa under hela vår polar-resa varit mycket wacklande. I Dudinka war han till och med fångliggande sjuk, medan jag befann mig i Tolstoj Nos²¹⁰⁸. Nu uppehåller han sig sedan början af Februarii i Jeniseisk och torde väl der finna bot för sin hellsa.

Du nämner ej, huru långt Ditt lexicaliska arbete framskridit. Får se om jag kan vara Dig till gagn med mina ordförteckningar. Om ett år slutas min resa, hvarefter jag sannolikt återvänder till Finland på en tid och utarbetar mina samlingar, hvilket torde komma att medtaga ett och annat år. För att få i fred och ro egna mig åt detta arbete, har jag ärnat bosätta mig på någon billig landsort eller i en småstad. I Uleåborg har jag anhöriga och det är möjligt att jag hamnar der. Fortfar Du att wisstas i Kajana, få skall jag ej underlåta att tidt och ofta besöka Dig. Genom mina vidsträckta relationer i Ryssland hoppas jag kunna förse oss med anständigt thé. Appropos! För mera än en månad tillbaka blef jag bestulen på allt mitt kaffe och nödgas²¹⁰⁹ nu åtnöja mig med 7 Rubels thé! Må detta lända till ursäkt för mitt magra bref.

Din tillgifne
M. A. Castrén

157 Nazimovo, 22 February/6 March 1847,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:421–426

Received on 24 April, replied to on 26 April, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 282–283 (in Swedish);
1856: 290–291 (in German).

2110 $-6.25^{\circ}\dots-8.75^{\circ}\text{C}$.

2111 Almqvist 1845 (also published in the third volume of *Törnrosens bok*, 1850).

Nasymova den ^{22 Febr.}/_{6 Mars} 1847.

Bäste Broder!

För några veckor sedan uppvaknade jag en morgon med flyng, hosta och andra bröstkrämpor, men nödgades icke dessto mindre anträda en ganska beswärlig resa. Jag färdades natt och dag i kalt och ruskigt väder, förkylde mig och har alltsedan varit hängsjuk, olustig och utan arbetsdrift. Se här orsaken, hwarföre den utlofvade rese-relationen ej kunnat komma i stånd. En annan orsak är den här rådande kölden, som förvandlar både bläck och tankar till is. Hvad synes Dig derom, att thermomethern i mitt nuvarande arbetsrum om morgnarna visar -5° a -7° R²¹¹⁰. I ett sådant näste må Hinhåle fjelf författa fina rese-memoirer. Den som hellst hade en kaffe-tår till uppvärmande af fina frusna leder, men proh dolor! under resan genom det Turuchanska tjuflandet blef jag bestulen på hela mitt förråd af kaffe, socker, stöflor och diverse etc.

Den sjukdom som nu anfäktar mig, är af epidemisk art och besmittar både folk och fän. Till sin upprinnelse synes den allenaft vara en katharhal-feber, men öfvergår ofta i andra sjukdomar och fåges till och med hafva dödat en och annan individ, i fynnighet genom blodstörtning.

I följe af Ditt läkare-råd har jag under min sjuklighet tidt och ofta läst de "Dödas Sagor"²¹¹¹, men

- 2112 Possibly Kajaani 1846.
 2113 Rabbe seemingly did not send the whole of *Le Juiferant* at once. Sue 1844–1845. (TS)
 2114 *inom* || till
 2115 Lewon or Levón cannot be identified.
 2116 *der ej* || 1. ~ || 2. *ej der*
 2117 *personal-ändelferna* || *ändelferna*

uppriktigt sagdt: Don Qvixote behagar mig wida mera. Menniskan är ändock bäst hemmaftadd på denna jord, huru eländig den också må vara.

Jag dwäljes för det närwarande nedanom Jeniseisk i Nasymowa by och arbetar efter förmåga med Östjakiskan. Bergstadi reste för några veckor sedan till Jenisejsk få väl för sin wacklande hellsas fkull, fom i andra angelägheter.

För att åtminstone formaliter hålla ord, afsänder [jag] till Sjögrén ett gammalt, casferadt bref, fom väl i finom tid kommer till H[elsing]fors.

Din fednaste remiss, innehållande Tidningar, den Finska Historien²¹¹² och fortsättningen af Eugene Sue²¹¹³, inhändigade jag redan för tre veckor sedan inom²¹¹⁴ Turuchanska kretsen. Ehuru jag är finnad att efter 6 veckor styra min refa till Minusinsk, torde det likwäl wara rådligast, att Du nu till en början adresserar alla bref och remisfer till: Красноярскъ (Енисейской Губерніи). För att förekomma återsändning kan Du för säkerhets fkull teckna å brefven: Оставить на почтѣ до возтребованія.

I mitt fednaste bref glömde jag omnämna, att jag före nästkommande Nowember möjligen kan hinna till Irkutsk.

Med anledning af den Lewonianska²¹¹⁵ borgesförbindelfen wille Du wara god och i de små lådorna under mitt glasfkåp efterfe, om der²¹¹⁶ ej finnes en contra-borgen uti en bundt af dylika papper. För ifrågawarande Tit[ularis] har jag näppeligen kunnat gå i borgen utan att hafva någon flags fäkerhet af hans närmaaste kamrater.

I theologisk wäg har jag på sednare tider icke gjort några särdeles upptäckter. Deremot hafva de Jeniseiska Östjakerne riktat min philologiska fatatur med den lärdom, att man wid ordens conjugation äfven kan foga personal-ändelferna²¹¹⁷ främst i ordet, men detta är en sak, fom naturligtwis icke angår Dig.

På Suomi har jag ännu ej hunnit tänka. Fås Kasembék från H[elsing]fors? Annat behöfver jag weterligen icke en god tid framåt. Wisst går jag nu barfota²¹¹⁸ (hvad stöflor beträffa); men ho kan hjälpa den faken? Låt mig i nästa bref få weta, om Silfverhjelms²¹¹⁹ ärnar draga sig till Finland, och när man ännu kan träffa honom i Irkutsk. Är hans Fru en Rysfinna? Min rese-plan kunde tilläfventyrs bero af desla omständigheter. Åtminstone skulle [jag] önska att dröja en längre tid i Irkutsk, i fall der finnas landsmän. Gäller det att lefwa bland Rysfar, få wistas jag hellre bland bönder, än herrar.

Helsa Runeberg och bed honom tänka på Kutschum-Khan och hans rike – det enda Finska rike, som existerat. Wisst war Kutschum en Turk, men Turkar och Finnar äro bröder. Kutschum bör ej betraktas fåsom en inkräktare, utan en man, den der wille lyfta fina bröder till en högre, Muhamedansk bildning²¹²⁰ och en medborgerlig ordning. Den ihärdighet, hvar med han försvarade sitt wälde emot Jermaks inkräktningar, och de begge hjeltarnes personliga förhållanden skulle i fanning wara värda en poetisk behandling. Quantum fatis?

Din vän
MACastrén.

P.S. Det pasfar sig alldeles förträffligt, att jag nu i samma fvit får tacka Dig för brefven af d. 14 December förlidet och 4. Januarii innewarande år. Jag hade just flutat med utanfkriften å mitt bref till Dig, då en så kallad Woloſtnoj inträdde med dina bref-paquetter. En alltför besynnerlig casus.

Saimas indragning²¹²¹ och Gadolins befordran²¹²² äro fådana nyheter, med hvilka Du så sällan som möjligt bör tractera mig. Fy Fan! Jacob Skomakare Profesfor och Wallin sålunda tjenstlös. Att Saima ännu fer dagen under någon annan gestalt, derom är jag fullt förwifad. Det är ju så, att Snellman i nästa

²¹¹⁸ *barfota* [...] *beträffa*); barfota;

²¹¹⁹ Paul Erik Silfverhjelms (1805–1881), Colonel (1847), head of the military commissariat in Irkutsk, married to Evdokija Dmitrievna Širjaeva (d. 1881). Suomalaiset kenraalit ja amiraalit, <https://kansallisbiografia.fi/kenraalit/henkilo/385>. (TS)

²¹²⁰ *bildning* [...] *ordning*. || bildning.

²¹²¹ The Imperial Senate of Finland decided to close *Saima* on 7 December 1846, and the last issue was published on 31 December 1846. The senators considered *Saima* to represent a revolutionary spirit, which would have an unwanted influence on young people. Klinge 1978: 131. (TS)

²¹²² Jakob Algot Gadolin (1797–1848) was appointed Professor of Exegetics in 1846. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12808>. (TS)

2123 Quotation from the Bible, 1 Samuel 10: 12, after Saul had joined the prophets. In English translation: "A man who lived there answered, 'And who is their father?' So it became a saying: 'Is Saul also among the prophets?'" Bible, The New International Version, <https://www.biblestudytools.com/1-samuel/10.html>. (TS)

2124 Quotation from the Bible, Job 1: 21: "and [Job] said: 'Naked I came from my mother's womb, and naked I will depart. The Lord gave and the Lord has taken away; may the name of the Lord be praised.'" Bible, The New International Version, <https://www.biblestudytools.com/job/1.html>. (TS)

höst blir Philosophiæ-Profesor, eller huru? Försök nu använda Din allmakt att få Runeberg och Elias fästade wid Universitet. På mig är ej värdt att tänka, ty det heter: "Quid Saul inter Profetas?"²¹²³ – "Naken är jag kommen ifrån min moders lif"²¹²⁴ etc.

Du frågar: när jag återvänder till Finland? Här-till kan jag ej fvara annat, än att min Akademiska tjänste-tid går ut den 10 Mars 1848. Det är naturligtvis all anledning att förmoda, att jag wid denna tid skall infinna mig i Petersburg för att göra redo för mitt fögderi. Men såsom Du wet, är jag en desperat Satan, som i en handvändning kan draga af till China eller något annat land, der jag är fredad för alla efterlysningar. Sannerligen säger jag Dig: om icke en wiss hemlängtan skulle gnaga mig, så wore jag redo att tillbringa hela min lifslängd i Orienten. Men om jag återvänder till Finland, få blir min första operation utan tvifvel att fkaffa mig en ftadig bostad å landsbygden.

Sedan min gamla mor tillsändt mig 16 par strumpor, så bör Du ej tillsända mig ytterligare af detta slag, hellst de löpa fara att blifva confiscerade.

Allsköns salutem och tiotusen hellsningar af

Din vän
Satundrenskoj!

158

Enisejsk, 22 March/3 April 1847,
to Anders Johan Sjögren

2125 *Jenisejska* || Minu[sinska]
2126 *wäg* || *wägen*

SLSA 1185.3

Received on 9 May, read at the department meeting on 12/24 May.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 283–285 (in Swedish); 1848f (1847): 261–263 (in German); 1856: 292–294 (in German); 1847h: 215–218 (in French).

Jenisejsk d. ^{22 Mars}/₃ April 1847.

Högädle Herr Statsråd!

Ändteligen andas jag nu åter i Jenisejsk, men att jag andas mera dåligt, är en osvikelig fanning. De under Turchanska himmeln planterade bröst- och hals-krämpor froda sig förträffligt under den Jenisejska²¹²⁵ – kanske i följe af sin egen natur, kanske äfwen underhållna af klimatets stränghet, boningsrummens bristfällighet och ett ansträngdt arbete. Jag hyser det fasta hopp, att den Minusinka folen skall förbättra min hellsa och upplifva mina medtagna krafter; men att på närvarande årstid bana sig väg²¹²⁶ till Minusinsk, är en högst bekymmersam omständighet. Menföret har redan här tagit sin början, och huru skall det väl fe ut på landsvägarne i Minusinska kretsen. Emellertid anser jag mig förpligtad att ännu med winterföret draga af från Jenisejsk, emedan det annars blir mig rentaf omöjligt att fullända mitt uppdrag inom den föreskrifna tiden. Den Jenisejska Östjakiskan hör också egentligen icke till mina studier, alldenstund den begrundar en egen, ifrån de Finskt-Samojediska språken mycket afvikande familj. För att noga utreda dess natur och frändskaps-förhållanden, dertill skulle erfordras icke månader, utan hela år. De materialier, jag öfver den Jenisejska Östjakiskan insamlat, äro tillräckliga för en ethymologisk öfersigt af språket, och något

- 2127 In the course of one month, Castrén had changed his opinion and now considered “Enisej Ostyak” to be unrelated to the “Finnish-Samoyed” languages. Cf. note 2099. (JJ)
- 2128 *förebråelse af* || förebråelse
- 2129 *min [...] tillfredställelse* || min tillfredställelse
- 2130 *utgjorde* || utgjort
- 2131 Contrary to Castrén’s assumption, the Koibal, who at the time of his travels spoke Enisej Turkic (Kha-kas), had shifted to Turkic not from Yeniseic, but from Samoyedic. Castrén would later document the Turkic dialect of the Koibal. (JJ)
- 2132 Kamassian Samoyed language.
- 2133 Tofa, Kamas, and Tuva (Tuvinian). It seems that at this stage Castrén still hoped to find Samoyedic speakers among the “Karagas” and “Soyot”, who were known to have spoken Samoyedic in the 18th century. He would later document the Turkic language of the “Karagas” and “Soyot”, as well as the Samoyedic language of the Kamas. (JJ)

widare torde af mig ej kunna begäras, sedan det twertemot all förmodan wisar fig, att den Jenisejska Östjakiskan icke är af Samojedisk upprinnelse.²¹²⁷ Wisst gör jag mig en förebråelse²¹²⁸ af att i tid ej hafva förfrågat mig hos H^r Statsrådet, hwad med ifrågawarande språk är att göra; men å andra sidan är det för min²¹²⁹ litterära tillfredställelse ett högst nödwändigt wilkor att flippa den Jenisejska Östjakiskans fidoftigar och få få odeladt som möjligt egna min verksamhet åt de Samojediska språken. Af sådan anledning ärnar jag äfven göra en kort process med Kojbaliskan, som numera är en dialect af Tatariskan, men tillförene kanske utgjorde²¹³⁰ en gren af den Jenisejska Östjakiskan.²¹³¹ Deremot önfikade jag taga en så noggrann kännedom som möjligt af Karagassifkan, Kalmasheniliskan²¹³² och Sojotiskan²¹³³, om alla desfa språk ännu äro wid lif. Med Karagassiskan kommer jag troligen icke tillrätta, utan att känna Mongoliskan; men då för studium af alla desfa språk mina återstående månader kanske blifwa för korta, så tager jag mig friheten att fråga, hvilket öde mände wänta mig, i fall jag till den utfatta tiden ej blir färdig med mitt arbete.

För någon tid sedan afsände jag till H^r Statsrådet under Akademiens adress ett bref jemte en kort rese-relation ifrån Nasymowa-by. Mina öden sedan denna tid äro mycket enformiga. Sedan jag i Nasymowa frusit i tre weckors tid, fortsatte jag resan till Antsyferowa, fann här ett godt qvarter, men inga Östjaker. De hade dragit sig till Jenisejsk, jag följde dem i spåren och har nu i tio dagars tid futit i enrum med en Östjak, utan att ega den ringaste fröjd af Champagnen, som i denna stad flödar öfver alla bräddar.

Om min reskamrat har jag högst bekymmersamma underrättelser att meddela. Han har alltsedan förliden sommar lidit af diverse krämpor och afreste redan för en längre tid tillbaka till Jenisejsk, i afsigt att här underkastas sig en medicinsk behandling och afbida min ankomst. Bristen på läkare och läkemedel synes hafva förmått honom att fortsätta resan till Krasnojarsk. Ifrån fißtämnda

ftad har han nyligen fkrifvit till mig ett bref, deri han klagar öfver en allt tilltagande fjuklighet och hotar att äfven öfvergifva denna ort²¹³⁴. Han uppgifver ingen address, men lofwar fnart höra af fig och synes för resten wara wid godt mod. Emellertid gifva hans hellfo-tillstånd och klena casfa grundade fkäl till bekymmer. Måhända har han qwarstadnat i Atschinsk under wäntan på min ankomst. I detta fall har han handlat ganska klokt, emedan jag ej ärnar göra den långa omvägen²¹³⁵ öfver Krasnojarsk, utan refa gerad öfver Atschinsk till Minusinsk – ett arrangement, hvarigenom jag äfven undviker att refa en och samma wäg fram och tillbaka.

Det grämer mig i högsta grad, att jag i närwarande ftund ej kan tillsända H^r Statsrådet något bättre, än hosföljande obetydliga relation²¹³⁶. Oändligen mycket fkulle jag hafva på tungan, men för att få allt detta transporteradt på pappret, dertill fordras en finnesro, fom jag nu ej äger. Framdeles fkall jag kanske tillsända H^r Statsrådet några anmärkningar öfver Jenisej-floden, men i ethnographiska detaljer kan jag ej ingå, emedan min resa till Tolstoj Nos lemnat en så rik fkörd på materialier, att de omöjligen låta behandla fig inom de trånga gränsorna af en rese-relation.

Här påminner jag mig, att i mitt ifrån Tomsk till H^r Statsrådet afsända, i bulletinen²¹³⁷ tryckta bref, genom misskrifning insmugit fig den falska uppgift, att de Tschulymska Samojederne²¹³⁸ äro bosatta vid flodens medlersta lopp, då emellertid verkliga förhållandet är fådant, att de bo wid nedersta loppet.

Nu hinner jag intet vidare tillägga, utan framhär-
dar med fullkomligašte högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukašte tjenare

M. A. Castrén.

P.S. Hosföljande relation torde H^r Statsrådet hafva godheten att wid tillfälle afsända till Asfesfor Rabbe i H[elsing]fors.

2134 ort || ftam

2135 omvägen [...] Krasnojarsk
|| omvägen

2136 Castrén 2019: 855–861.

2137 Footnote by Sjögren in Bulletin Tome IV No. 17: 263: “Namentlich im Bulletin de la Classe historico-philologique de l’Académie Impériale des sciences de St.-Petersbourg. Tome III. No. 17. p. 267. S.”

2138 See note 2133 above.

2139 *bristande* || <--->

2140 *redan* || m

2141 Jacob Faithful in Frederick Marryat's novels; see note 369. (TS)

2142 *denna* || desl[a]

2143 Kamas, Tofa, and Tuva. See note 2137.

159

Enisejsk, 22 March/3 April 1847,
to Fabian Collan

KK Coll. 37.13

Received on 26 May.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 285–286 (in Swedish); 1856: 294–295.

Bäste Broder!

Att jag ända hitintills försummat besvara Din vänskapsfulla fkrifvelse, fom redan på de Turuchanska tundrorna kom mig tillhanda, härrör af vår ryktbara Finska vis inertia. Denna är i närvarande fall så mycket mindre ursäktlig, fom min uraktlåtenhet kunde wittna om bristande²¹³⁹ erkänsla för den möda, Du haft wid correcturet af mitt Tscheremisfiska opusculum. Att deri insmugit fig grofva tryckfel, kan wäl ej bestridas, men det har dock alldrig fallit mig in att lägga dem Dig till last. Den felande är Boktryckaren, fom twertemot mitt uttryckliga förbehåll lät arbetet utgå, innan det af mig hann genomses och rättas. Och härmed önskar jag att för allan tid få slippa den mig nu redan²¹⁴⁰ odrägliga Tscheremisfiska affairen, tröstande mig med Jakob Ärligs²¹⁴¹ goda råd: "bättre lycka näfta gång".

Sedan en weckas tid befinner jag mig åter i Jenisejsk och har allt inpackadt för att kanske ännu inom en half timme anträda refan till Minusinfk. Du wet af instructionen, att jag i den Minusinska kretsen bör studera Kojbaliskan, fom numera är en Turkisk dialect, ifrån klippor afkopiera inskrifter, öppna gamla Tschud-grafwar och samla antiqvaria. Desfa mångartade göromål torde komma att medtaga större delen af fommaren, i synnerhet om jag enligt min önskan kommer att besöka den Çhinesiska gränsen. Ifrån Minusinsk återwänder jag till Krasnojarsk, fortsätter resan derpå till Irkutska Gouvernementet och ärnar äfven här bana mig wägen ända till China. Under denna²¹⁴² resa kommer jag att fysselfätta mig med Kalmasheniliskan, Karagassiskan, Sojotiskan²¹⁴³ och Mongoliskan. När alla desfa studier lyktas, kan jag naturligtvis icke förutsäga. Det flår mig fritt att den

10 Mars 1848 återwända till P[eters]burg, men jag har likväl med dagens post förfrågat mig, om ej understödet kan förlängas utöfver nämnda tid. Derom hyser jag intet twifvel, så wida mitt rese-understöd ej öfverftiger en Adjuncts lön, som man welat gifva mig, i fall jag önskar qvarstadna wid Akademien. Det tyckes wara för Akademien förmånligare, liksom det för mig är wida angenämare, om jag utbyter Petersburgska öknen emot den Sibiriska. Likväl wore jag redo att öfvergifva hwardera öknen, i fall Akademien skulle bevilja mig ett understöd i och för utarbetandet af mina materialier samt tillåta mig att efter godtfinnande välja bostad. Denna fråga borde nu redan insinueras, men jag befarar, att den ej går fram genom Sjögrén, som åter jag wid frågans insinuerande ej kan gå förbi. Saken måste fåledes uppskjutas, tills jag återvänder till P[eters]burg.

Ifrån Sibirien har man fällat några nyheter att berättas; men "ingen regel utan undantag". Här sprider sig ett rykte, utgåendet ur Irkutsk, som förmåler, att 200 Studenter blifvit förwišta universitetet i H[elsing]fors i och för fyra ord. Jag är öfvertygad, att ryktet ljuger, men de fyra orden gifva mig dock många grundade skäl till bekymmer.²¹⁴⁴ Historien är få mycket mera mystisk, som den hitbragtes af en hemlighetsfull Protestantisk Präst, en fanatiker, som for fram med eld och fvård, presfande peningar af de widskepliga och försvann, sedan han bragt allt i oreda och förvirring.

Om det ej alltför mycket graverar Dig, få fänd till mig vid tillfälle några rader och adressera dem till: Г. Минусинскъ (Енисейской губернии). Du kan wara öfvertygad, att Du härigenom gör en²¹⁴⁵ god gerning, i fynnighet under närwarande förhållanden, då jag genom Bergstadis timade fjuklighet är nödsakad att resa allena. Utan att egentligen äga några forger, känner [jag] mig dock ganfka ofta något restrött. Emot detta onda äro glada underrättelser från hemmet det bästa botemedel.

Hellsa Snellman, som jag nästan dageligen ihogkommer, och andra vänner i Kuopio ifrån

sin tillgifne M. A. Cantström.

Jenisejsk d. 22 Mars/₃ April 1847.

²¹⁴⁴ There were cases of unrest among the students in the second half of the 1840s, already before the revolutionary year 1848, which in itself passed relatively peacefully in Finland. It is not clear what the rumours Cast-rén had heard from Irkutsk were, but in his letter to Rabbe on 1 April 1847 (No. 160) he mentions the words *pereat – vivat*. *Vivat* might refer to Poland, because it is known that a student had shouted 'Vivat Polonia!' in Helsinki in the spring of 1846, and had therefore been punished. Klinge 1978: 90–159, esp. 120; Klinge et al. 1989: 179; Eiranen 2019: 185. (TS)

²¹⁴⁵ *en* || gerning

- 2146 *springare* || gångare
 2147 *fom* || me[d]
 2148 Mscr: slotserar
 2149 *Studenter* || ft[udenter]
 2150 See also Castrén's letter to Fabian Collan, 22 March/3 April 1847 (No. 159).

160

Enisejsk, 1/13 April 1847,
 to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:427–430

Received on 15 May, replied to briefly on the same day and more extensively on 1 June; see also his letter to Castrén of 15 June 1847, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 286–287; 1856: 295–296; both with an incorrect date, 22 March/3 April.

Broder Kalliolinna!

Nu bär det af i flygande fläng till Minusinsk – till de sköna dalarna, de colosfala bergen, de brusande floderna, tummelpplatsen för otaliga nationer, hvilka ristat fina bomärken i branta hållar och uppreßt grafkummel, höga fom torn. Hvad jag fkall komma att ömka öfver Dig och andra stackare, fom måste dväljas i det frusna Helfingfors, medan jag fjelf sitter under fkuggan af en ceder eller fvalkar mig i Abakans bölja! Ridande på en Tatarifk springare²¹⁴⁶ öfver de ändlösa stepperna fkall jag ej glömma, huru Du måste låta fläpa Dig fram på de H[elsing]forska gatorna af gamla grolle, fom²¹⁴⁷ med bedröfvad uppsyn fkådar ned på gatuštenarne. Icke förglömmandes, att jag [stoltserar]²¹⁴⁸ på våra fäders urgamla jord.

Du fer att jag är glad fom en pilt och bål[d] fom ett lejon. Wisst har jag stundom äfven mina små bekymmer; men om dem en annan gång. En sorg will dock fram. Här går ett rykte, att 200 Studenter²¹⁴⁹ äro förvisade ifrån H[elsing]fors för fyra ord, af hvilka tvenne ljuda: *pereat – vivat*, men de öfriga – tyst min tunga!²¹⁵⁰ Historien kommer från Irkutsk, jag kan ej tro derpå, men den oroar mig ändock i högsta grad. Den bewisar i det minsta, att Universitet i H[elsing]fors är illa noteradt i Ryssland. Eljest wore

mycket att fåga om denna historia, men Du må sjelf kommentera den.

Du frågar allt, när jag återvänder till Finland. På denna fråga kan jag ej svara annat än att min akademiska tjänste-tid går tillända d. 10 Mars 1848. Om jag då kommer hem eller qvarstadnar i Sibirien, beror hufvudsakligen derpå, huru jag wid denna tid är till humörs. Beträffande mina öfriga planer för framtiden måste jag ärligt tillstå, att allt planerande är mig odrägligt. Hellst skulle jag lefva såsom privat man på en angenäm landsort, gifta mig och författa; men att gifta sig med lungsot, att köpa en egendom utan kapitaler – det är ju en galimatias. Kanske blir jag en ny upplaga af den *ewiga Juden* och tillbringar hela mitt lif på landswägen. Wisst är åtminstone, att lifvet blir mig tungt, om jag nödgas fitta fastspikad på samma punkt, utan att ega någon annan fröjd, än den vetenskapliga.

Har du hört någon ting om Bergstadi? Han reste för ett par månader sedan till Jenisejsk i afsigt att söka²¹⁵¹ bot för sin under polar-resan ådragna, förmodligen skorbutiska krämpor. Här ärnade han afbida min ankomst, men hade wid närmare besinnande dragit sig till Krasnojarsk. Ifrån nämnda stad har han skrifvit till mig ett bref, deri han klagar öfver sin allt mera tilltagande sjuklighet och hotar att oförtöfvadt lemna staden, utan²¹⁵² att likwäl uppgifva någon adress. Derom lofvar [han] oförtöfwadt underrätta mig, men ännu har ingen underrättelse ankommit. Kanske har han begifvit²¹⁵³ sig till Finland, eller kanske väntar han på mig någonstädes under vägen. Min marchroute²¹⁵⁴ känner han.

Dina bref af den 18 Januarii och 1. Febr[uarii] innewarande år har jag ordentligen bekommit jemte åtföljande Tidningar. Brefwen ifrån Felix och Europæus²¹⁵⁵ hinner jag nu ej besvara, emedan fatalje[-]timmen²¹⁵⁶ redan är inne. Dessutom reser jag efter några timmar eller få snart Krasnojarska posten

- 2151 söka || finna
- 2152 utan || dock
- 2153 begifvit || dragit
- 2154 march-/route
- 2155 David Emanuel Daniel Europæus. See p. 37–38.
- 2156 fatalje-/timmen

- ²¹⁵⁷ Date according to the Old Style. Cf. the two previous letters above, dated 22 March/3 April 1847 in Enisejsk (Nos. 158 and 159).

ankommer. Jag beledsagas under resan af en kosak, såsom vanligt. Guldsökarne vilja wäl qvarhålla mig här öfver Påsken, men menföret ftundar och dessutom är jag generad af det otäcka kysfandet.

Till Akademien afgår åter en liten rapport, som Sjögrén troligen i sinom tid tillställer Dig. Är den alltför lärd och pedantisk, få använd den *ad pius usus*.

Nu hinner jag intet vidare tillägga, utan framhärda såsom vanligt att kalla mig

Din ödmjuka trotjenare
M A Castrén

Jeniseisk d. 1. April 1847.²¹⁵⁷

P.S. I dag har jag gjort den forgliga upptäckt, att jag befinner mig utan randiga resfkjortor. I bodarna försäljas usla kattuns-flarfvor för 10 Rub[el]. Om de äro billigare i Finland, få tillsänd mig ett par stycken af detta flag till Минусинскъ (Енисейской Губерніи), som hädanefter blir min address.

161

**Minusinsk, 20 April/2 May 1847,
to Anders Johan Sjögren**

SLSA 1185.3

Received on 13 June.

Publications (incomplete): Castrén 1847g (in Swedish); 1855: 332–337 (in Swedish); 1848f (1847): 268–272 (in German); 1856: 340–347 (in German); 1847h: 226–233 (in French).

Minusinsk d. 20 April/2 Maj 1847.

Högädle Herr Statsråd!

Nyss anländ till Minusinsk haſtar jag att meddela H^r Statsrådet en kort relation om förloppet af min fednaſte resa, få widt detta låter fig göra i min närvarande fjukliga belägenhet.

Ifrån²¹⁵⁸ Jenisejsk afreſte jag ſjelfva Påskaftonen, och nådde efter fyra dagars resa på en ſmal och ojemn ſkogswäg den lilla ſtaden Atſchinsk, belägen på Moskowska ſtråtwägen emellan Gouvernements[-]ſtäderna²¹⁵⁹ Tomſk och Krasnojarsk. Min förut yttrade förhoppning att på denna väg möjligen vinna några för ethnographien wigtiga upplyſningar, uppgick i rök och dimma. De commerciella beſtyren hafva hos landets Ryſka befolkning till den grad uppslukat andra intreſfen, att man här knappt hinner bekymra fig om påſkägge och kysfar, ännu mindre tänka på gamla Tſchud-sagor²¹⁶⁰. Utom Ryſkar träffas på den Atſchinfka vägen²¹⁶¹ i trakten af floderna Tſchulym och Kemtſchug äfven några Tatarifka bebyggare, men de hafva redan antagit Chriſtendomen, förgätit ſitt ſpråk och blygas till och med öfver ſin Tatariska härkomſt. Följakteligen har ethnographen äfven hos dem föga att förtjena, och med andra folkslag kommer han²¹⁶² här ej i någon beröring, ehuru landet hvimlar af ortsnamn, hvilka²¹⁶³ påtagligen hafva ſin rot i de Finska och Samojediska ſpråken.

2158 Caſtrén ſent an excerpt from this letter to Rabbe. SKSA Lönnrotiana 25.

2159 Gouvernemtns-/ſtäderna

2160 *Tſchud-sagor* || 1. Tſchudgr[afvar] || 2. minnen

2161 *wägen* [...] *äfven* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *wägen äfven*

2162 *han här ej* || *han ej*

2163 *hvilka* [...] *hafva* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: *hvilka hafva*

- 2164 *fjorton* || SKSA Lönnr. 25
exc. to Rabbe: tio
- 2165 *Baschlyk*, from the Turkic
başlik ‘headman’. (JJ)
- 2166 *velmosh* || SKSA Lönnr. 25
exc. to Rabbe: velmosch
Velmosh from the Rus-
sian *вельможа* ‘nobleman’.
(JJ)
- 2167 Bolšoe Lake. About this
name, see Castrén 2019b:
1236.
- 2168 *ett* || med || SKSA Lönnr. 25
exc. to Rabbe: med ett
- 2169 *fom* || hvil[ket]
- 2170 *ljus-ögda* || hvitögda
- 2171 *Kirgisier* ‘Kirghiz’ refers
here to the Turkic-speak-
ing Ancient or Enisej Kir-
ghiz, who ruled over the
Minusinsk basin during the
Kirghiz Kaghanate from 550
AD until the Mongol con-
quest in 1219. They survived
as a local ethnicity until the
arrival of the Russians in
1703, after which their rul-
ing elite moved away from
the region. Their language,
today known as Khakas,
survives among the de-
scendants of their depend-
ent tribes, which original-
ly spoke Samoyedic and
Yeniseic languages. At the
time of Castrén’s travels,
the Turkic-speaking popu-
lation in the Minusinsk re-
gion was generally known
as “Minusinsk Tatars”, or
also “Abakan Tatars”. As
an ethnic group they had,
however, no direct connec-
tion with the other Siberian
Tatar tribes, which Castrén
had met earlier. Drompp
2002. (JJ)

I Atschinsk rastade jag blott en dag och fortsat-
te derpå min resa utmed den Minusinska vägen. Huru
gerna hade jag ej önskat fkåda de täcka, tätt omvexlande
dälder, genom hvilka vägen leder till Ushur, beklädda
med grönska och upplifvade af vårsolens strålar! Nu
war nejden rundt omkring höljd i en wederstygglig,
af regn och fnö-watten uppblött dy, fom gaf de wackra
dalarne utseendet af sankt kärr. En flädse mulen him-
mel och ett fortfarande duggregn fördunklade äfven i
fin mon den fköna bygden. Regnet föranledde dessutom
en sådan rubbning i min rese-plan, att jag ej enligt min
önskan hann fram till Minusinsk med winter-åkdon,
utan i trakten af Ushur nödgades fliga på en bond-
kärre. I och med detsamma lemnade jag hela den flo-
ra farvägen och gaf mig ut på de Tatariska stepperna.
Jag reste nu utan uppehåll i fjorton²¹⁶⁴ dagars tid ifrån
dal till dal, ifrån ulus till ulus, gästande under resan två
Baschlyker²¹⁶⁵, tre Furstar och en Tatarisk velmosh²¹⁶⁶,
fom war ägare af 70 tabuner (säger: 3500) hästar, lät
undfägna mig med hästkött och drack the ur Çhinesis-
ka porcellins-koppar. Min färd gick ifrån *Ushúr* på den
beundransvärdt fköna wäg, fom leder förbi de *Him-
melska* sjöarna²¹⁶⁷ till Kisilska domen. Härifrån fortsat-
te jag resan till Katschinska förposten, for Hwita Ijus
uppföre och återwände derpå till Jenisej, efter att hafwa
genomströfvat en stor del af de Kisilfka och Katschinska
stepperna, hvilka med fina talrika, fkoglösa kullar och
dalar föreföllo mig lika ett²¹⁶⁸ haf, fom²¹⁶⁹ ännu fortfar
att fvalla i rundade vågor, fedan stormen lagt fig.

Under min steppresa upptecknade jag talrika, ehu-
ru hvarannan ofta motsägende traditioner om de gamla
Tschuderna. Enligt en hos Tatarerne mycket gängse sä-
gen har detta mythiska folk, fom jag hört många äldre
personer benämna *Akkarak* (de ljus-ögda²¹⁷⁰) tidigast
bebott landet och redan långt före Kirgisernas²¹⁷¹ an-
komst öfvergifvit detsamma. Man tror att de allestädes
på stepperna kringströdda kumlen af den äldre uppla-
gan äro ett verk af Tschuderna, men denna tradition

motsäges åter af åtskilliga andra berättelser. Så veta²¹⁷² Tatarerne förtälja, att under Tschudernas tid alls ingen björk växte på steeperna; men då björken eller den "hvita fkogen" började resa sig (d.ä. då Rysfarne inkommo i landet och fvedde fält), anade Tschuderne att en "hvit Tsar" skulle komma att råda öfver landet och begrofv sig af fruktan för den nya Fursten mangrannt i kurganerna. Hwem inser ej, att denna tradition för-
 vxelar Tschuderna med Kirgiser och tilldelar fästnämnda folk de märkvärdiga fornlemningarna? I sjelfva verket finnas många fkäl, som tala för deras Kirgisiska²¹⁷³ ursprung. Om man vågar lita på inwånarnes försäkringar, få hafva några Kosaker wid öppnandet af ett större kummel tätt invid fkelettets näsa upptäckt ett stenkrus, innehållande temligen väl conserverad fnuästobak. Äfven åtskilliga andra fynd påstås vara af mycket sentida ursprung. Det är väl möjligt att nämnda fynd blifvit gjorda i grafvar af den yngre upplagan, hvilka påtagligen äro af Tatariskt ursprung, men mycket förhastad är i alla²¹⁷⁴ fall den mening, som anser Tschuderna d.ä. de Finska folkslagen hafva uppreßt de gamla kumlen. Åtminstone har jag hvarken i Finland, Lappland²¹⁷⁵ eller det nordliga, af Finska stammar bebodda Ryssland upptäckt likartade minnesmärken. Främmande förekommer mig i fynnerhet kumlens fyrkantiga form, de af schiffer eller en annan stenart timrade väggarna, grafvarnes skilda afdelningar och flutligen de colosfala, i öfra ändan ofta spetsade grafstenarna, i hvilka jag likväl wid första anblicken igenkände de Sibiriska folkslagens Gudabilder. Kumlens stora²¹⁷⁶ omfång och²¹⁷⁷ hela construction tillkännagifver i förening med traditionen, att de blifvit begagnade såsom familjegravvar²¹⁷⁸. *Stepanow* försäkrar väl högtidligen, att hvarje kummel blott²¹⁷⁹ innehåller ett enda lik; men icke dessto mindre har jag wid öppnandet af ett kummel²¹⁸⁰ upptäckt ej mindre än fyra mennisko-skeletter. Cranierna, bland hvilka blott ett enda är helt²¹⁸¹, tyckas i hög²¹⁸² grad afvika ifrån dem, jag uppgräfvit i de Tatariska grafvarne;

- 2172 *veta* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: har jag hört
 2173 *Kirgisiska* || sentida
 2174 *alla* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: hvarje
 2175 *Lappland* || Ryssland
 2176 *stora* || <con>[struction]
 2177 *och [...]* *traditionen* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. i f[örening] || 2. och hela construction i förening med tradition tillkännagifver || 3. ~
 2178 *familje-/grafvar*
 2179 *blott innehåller* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: innehåller blott
 2180 *kummel* || fjerdedel<s>
 2181 *helt* || fullständigt
 2182 *hög grad* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: betydlig mon

- 2183 *dömma* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: döma
- 2184 Physical anthropology and especially craniology were introduced as a method in archaeology to draw conclusions about the ethnic origins of prehistoric finds and peoples' relationship to each other. The most influential developer of craniology was the Swedish anatomist Professor Anders Retzius (1796–1860), who published his cranio-logical system in 1842. Scientific methods such as anthropology were seen as a means to find objective, measurable criteria to classify people and to solve ethnic questions which were at the centre of the new developing archaeology. Craniology was also misused in the frameworks that corresponded to the racial theories of the time. Hanson 1998–2000; Trigger 2006: 168–170; Nicklasson 2013: esp. 41, 46. (TS)
- 2185 *vare* [...] *Kirgisisk* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: antingen Kirgisisk eller Mongolisk
- 2186 *klarligen ådagaläggas* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ledas i bewis
- 2187 *desfa stepper* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: de Sajsanska stepperna
- 2188 *Tatarerne* || Samojederne
- 2189 *bland* || och
- 2190 *widrört* || omnämnt
- 2191 In reality, this ethnonymic similarity is accidental. (JJ)
- 2192 *Många* || Alla

men att dömma²¹⁸³ öfver deras ursprung, öfverlemnar jag åt H[e]r[ra]r Physiologer.²¹⁸⁴

Skulle nu de omförmälda Tschudgrafvarne äfven vara af en fentida, vare²¹⁸⁵ fig Mongolisk eller Kirgisisk upprinnelse, hvilket tills vidare må lemnas oafgjordt, så kan likwäl genom gängse traditioner och åtskilliga ifrån de Finska språken lånade Ortsnamn klarligen²¹⁸⁶ ådagaläggas, att Finska folkslag fordom fröfvt öfver desfa²¹⁸⁷ stepper. Ännu flere fpår hafva Samojederne qvarlemnadt i landet, och det har i högsta grad öfverraskat mig att hos de Kojbaliska Tatarerne²¹⁸⁸ igenfinna idel Samojediska slägtnamn, bland²¹⁸⁹ andra äfven *Baj*, hvilket namn jag ofta tillförene widrört²¹⁹⁰ i fråga om de Jenisejska Samojederne.²¹⁹¹ Kojbal-stammen är nu mera fullkomligen tatariserad och detfamma fkall äfven förhållandet wara med de få öfrigblefna *Matorerne*, bland hvilka ännu för åtta år tillbaka en gammal, blind qvinna fåges hafva känt sitt modersmål. Många²¹⁹² ålderstegna Tatarer weta förtälja, att Matorer och Kojbaler fordom utgjort ett folk, talat *famma språk* och flått i nära förbindelse med Sojoterne, hos hvilka de till och med ännu i fednaste tider tagit fig hustrur.²¹⁹³ De redan tidigare tatariserade *Arinerne* utgöra för det närwarande blott en²¹⁹⁴ enda, 60 man stark uluss, som under namn af *Ara* räknas till den Katschinfka steppdomen. Tatarerne äga talrika traditioner om de gamla Arinerne styrka och välmakt, deras fordna bostäder, deras frid med ormen och mera dylikt, som jag här förbigår, för att äfven hinna vidröra några bland de af H^e v[on] Köppen mig förelagda spörsmål.²¹⁹⁵

1. Om de Minusinska Tatarernes invecklade och mycket omtvistade gränse-förhållanden torde jag framdeles kunna lemna noggrannare upplysningar. Här will jag endast omnämna, att de Katschinska Tatarerne, hvilka fordom bodde wid Katscha-floden omkring Krasnojarsk, i förening med Krasnojarska Kosaker bekrigat och utdrifwit Kirgiserna, samt federmera tagit i besittning hela deras land å ömse sidor om floden *Ijus*. Inom detta

område hafva likwäl några ifrån den Tomska fidan inwandrande colonier efterhand nedfatt sig och under namn af Kisilska Tatarer intagit de fruktbare stepperna norr om Hvita Ijus. Härigenom har den Katschinska stammen blifwit delad i tvenne grenar, af hvilka den ena qvarstadnat wid Katscha-floden och i närliggande nejder, men den andra dragit sig undan Kisiltserna till det fterila stepplandet emellan Hwita Ijus och Abakan, ja till och med föder om Abakan innom Kojbalernes område. Den födra grenen utgör en af de starkaste Tatar-stammar i hela Sibirien eller inalles 9,436 individer, men den norra är numera fulkomligen rusificerad.

2. De Kisilska Tatarerne utgöra en blandning af särskildta stammar, bland hvilka en till och med påstås vara af Kalmukisk härkomst med anledning hvaraf den äfven benämnes *Kalmach*. En annan stam bär namnet: *Kamnar* eller enligt det Tatariska uttalet: *Qamnar*, äfwen *Kamlar* (Qamlar), hvilket fistnämnda ord i H¹ v. Köppens instruction genom misskrifning kommit att heta *Kasçhlar*. Namnet erinrar om det Ryska uttrycket: язычники Камларскаго толка (Instr[uction] pag. 379 not. 15²¹⁹⁶), men desfa ord afse²¹⁹⁷ icke blott den Kamlarska ulussen, utan böra hänföras på alla Schamanismen tillgifna Tatarer och andra i deras närhet boende folkflag, hvilka ännu i officiella handlingar indelas i Çhistna och Schamaner eller *Kamlar* (Plur[alis] af *Kam*, Schaman).

3. De Katschinska Tatarerne, hvilka sjelfva kalla sig: *Kaschtar* (Plur[alis] af *Kasch*, *Qasçh*) hafva utom de omförmäldta Arinerne äfven upptagit och med sig asfimerat åtskilliga i landet qvarblefna *Kirgiser*, och med detta namn betecknas ännu i Katschinska språket den Tubinska ulussen. Ifrån besagde Kirgiser härstamma åtskilliga bland de till Ushurska volosten hörande Halfryssar, hvilka af H¹ v. Köppen benämnas: "Ansässige Nicht-Russen". Andra åter härleda sitt ursprung ifrån sjelfva de Katschinska och Kisilska Tatarerne.

2193 By this time Castrén had become aware of the former Samoyedic connections of the Koibal and Mator. The Samoyedic idioms used until the early 19th century by the historical Koibal and Mator were, however, not identical, but represented two separate languages, today known as Kamas(-Koibal) and Mator(-Taigi-Karagas). From the information supplied by Castrén in this letter it may be concluded that the Mator language became extinct around 1840. A language essentially identical to Mator was also documented in the 18th century from a group identified as "Soyot". The main population of the "Soyot", however, spoke a Turkic language, today known as Tuva (Tuvini-an), for at least several centuries. See also notes 2132 and 2137. (JJ)

2194 The article is missing in the letter; added here according to the excerpt to Rabbe in SKSA Lönnr. 25.

2195 The excerpt sent to Rabbe ends here.

2196 Sjögren writes in his footnote to the instructions for Castrén (Sjögren 1844b), in connection with the Koibal Tatars: "Auch bei diesen Völkchen soll der Zauberer *Kam* (Камъ) heissen. Hofentlich bestimmt Hr. Castrén zu seiner Zeit genauer, was unter den, in officiellen Berichten gegenwärtig

öfters vorkommenden,
 Worten язычники Кам-
 лапскаго толка (Götzen-
 diener der Secte Kamlar[]),
 zu verstehen sey. Vergl.
 meine Abhandlung über
 Russlands Gesamt. Be-
 völkerung im J. 1838. Sjö-
 gren means a footnote in
 Koeppen 1843: 206.

2197 *afse [...] ulussen* || böra ej
 hänföras på den stammen

Härmed öfvergår jag till mina privata angelägenheter. Hwad hellsan beträffar, få befinner jag mig efter några dagars sängliggande åter på mina fvaga ben, men lider dock allt ännu af gastriska krämpor, hosta, hufvudvärk och frossbrytningar. Erinrande mig Jean Pauls ord, att menniskan är sjuk ungefär så mycket hon sjelf vill, har jag i half förtviflan öfvergifvit min bädd och beslutit att icke vara sjuk. Enligt uttrycket: "similia similibus curantur" fkall jag föka förjaga mina under resan ådragna krämpor, de leda tuberkelerna enkannerligen, genom en ny resa till den 25 verst ifrån staden aflägsna Katschinska steppdomen. Derstädes ärnar jag widtaga mina wanliga sysfelsättningar och till en början gripa mig an med Kojbaliskan, i afsigt att utreda dess förhållande till Samojediskan. Efter att hafva initierat mig i Kojbal-språket tänker jag göra resor uppför floderna Abakan, Jenisej, Tuba, Amyl m.m. och derunder fortsätta mina språk-ftudier samt bese Tschud-grafvar och andra fornlemningar, famla traditioner och alla slags materialier till utredande af Minusinska kretsens äldsta innewånare. Uppdraget att förse Akademiens ethnographiska kabinet med antiquaria från Minusinska kretsen kan jag ty wärr icke uppfylla, af skäl att hvarje, äfven det obetydligaste jordfynd enligt en Ministeriell föreskrift måste af härwarande auctoriteter tagas i beslag och afsändas till Gouvernörs-Embetet. Då alla hitintills upptäckta rariteter länge sedan wandrat denna wäg, så återftår i och för nya rariteters förvärfvande ingen annan utwäg än att gräfva i kurganerna. Härtill äro likwäl mina tillgångar alltför knappa, få wida omkostnaden för hvarje ftörre kurgan eller så kallad *majak* uppgå till 50–100 Rub[el] B[an]co. Förutsatt att jag endast lät uppgräfva 10 kurganer, så fkulle jag med mina återstående medel knappt kunna bestå en kurgan för min egen person. Således torde jag i förewarande fall få på mig tillämpa den Latinska sattsen: "ultra posse nullus obligatur". Emellertid har jag beslutit att använda 100 Rub. Silfver på uppgräfning af kurganerna, och jag

tager mig härmed friheten att fråga, om Akademien vill ersätta mig desfa medel, deremot att jag till Akademiens disposition öfverlåter alla de cranier och andra i grafvarna gjorda fynd. Jag gör denna fråga ej af egennytta och vinningslystnad, utan med²¹⁹⁸ anledning af min casfas magra tillstånd. Dyrheten i denna nejd öfvergår alla gränsor. Jag har i Minusinsk betalt för 1. pud hvetemjöl 25 Rub, 1. pud Socker 65 Rub., ett т kaffe 3 Rub 50 kop., en måltid mat 2–3 Rubel, grädda morgon och afton 2 Rub., en obetydlig tvätt 18 Rubel o.f.v. Jag måste utom mig sjelf föda en kosak, hvarförutan man i Östra Sibirien omöjligen kommer till rätta på resor. Äfven Bergftadis olyckliga sjukdom och hans deraf föranledda jagt efter läkare och läkemedel har kostat mig betydligt. På steeperna hoppas jag väl kunna spara in något, men det förestående uppehållet i Krasnojarsk och Irkutska trakten alstrar hos mig likwäl wisfa bekymmer för min bergning. Med anledning häraf skulle jag anhålla att på cranierna få göra gällande de i mitt förordnande förrekommade orden: [”]Само собою разумѣтся, что расходы на приобретение для Академіи древностей всякаго рода не идутъ въ²¹⁹⁹ счетъ отпускаемой Вамъ на содержание Ваше[й] суммы, в имѣете Вы объ нихъ представить особые счеты.” Skulle nu samlandet af cranier aj anses höra till mitt uppdrag, få torde jag i flikt fall kunna²²⁰⁰ betrakta dem såsom min egen- dom och på annan väg få föka min skade-ersättning. Upplysningswis bör jag nämna, att man i Helfingfors uppdragit mig att sända cranier till Anatomiska kabinettet derstädes, men jag anser mig ej utan Akademiens hörande kunna willfara detta privata uppdrag.

Jag anhåller om min ödmjuka hellsning till Fru Statsrådinnan och framhärdat med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare
M. A. Caſtrén.

2198 med || af
2199 съ || на
2200 kunna || få

2201 legend-/foljanter

162

**Minusinsk, 22 April/4 May 1847,
to Frans Johan Rabbe**

SKSA Lönnrotiana 25:431–434

Received on 19 June, replied to on 28 June; see also Rabbe's letters to Castrén of 16 July and 1–3 August 1847, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 338–339 (in Swedish); 1856: 347–348 (in German).

Minusinsk d. ^{22 April}/_{4 Maj} 1847.

Bäste Broder!

Nu befinner jag mig i det landet, der hvarje christen och hedning spørjer mig: "huru behagar er vårt Italien?" Säg mig Du, fom rest all werlden omkring, om man äfven i Italien är omgifwen af nakna stepper och sandöknar, om det äfven der fnögar och blåser i flutet af April, så att man nödgas taga fin tillflykt till pels och storstöflor, men icke dessto mindre ådrager fig en förkylning, kastas på sjukbädden och är i fara att blifva ett kadaver. Så höll det på att hända mig i detta beprisade Italien, fedan jag lyckligen undgått alla vådor i Samojediens öknar.

Efter att åter hafva förhjelpt mig på benen låter jag, fåsom för det närwarande stadsbo, dagligen putsa mina fukplagg och emottager täta besök af stadens herrar. Sjelf går jag ännu föga ur rummet, besöker dock stundom honoratiores och står i ett färdeles intimt förhållande till min hyresvärd, fom är en äkta Pravoslavnoj ifrån gamla Permien. Det är en man, fom fjunger halleluja hos mig både morgon och afton, och låter waxljusen brinna i min kammare hela dygnet igenom. Alla bord i rummet äro belastade med legend[-]foljanter²²⁰¹, Davids psalmer, biblar och böneböcker. Under de strålande Helgonbilderna hänger en

flor pung, uppfylld med små stycken af osyradt bröd, som twenne wandrande²²⁰² Munkar ifrån den staden Antiochia helgat med Grekiska böner, och af besagde treårsgamla brödsmulor får naturligtvis äfven jag min beskärda del, åtminstone hvarje Fastedag. I öfrigt förrehar jag med²²⁰³ nämnda Gudsman en hemlig plan till förderf för de så kallade *Skoptserne* d.ä. menniskor, som lägga band på sig sjelfva för att un[d]gå faran för all frestelse.²²⁰⁴ Min huswärd är af den mening, att denna leda religions-sekt skulle i Minusinsk alldeles utrotas genom anläggandet af ett kloster, och jag understöder med²²⁰⁵ all makt detta förslag af skäl att ett kloster ändock wore en skön hvilostad för en resande litteratör.

Helt andra wisor än min ultra-orthodoxa hyreswärd fjunger hos mig alldagligen en hednisk Turk eller wanligen så kallad Tatar. Många poeter hafva varit olyckliga i kärlekwäg och den förbemälda Turken klagar bitterligen deröfver, att hans käreäta lupit sin kos, samt²²⁰⁶ anhåller i djupaäta ödmjukhet, att jag såsom en Kejserlig Emisfarie måtte²²⁰⁷ med våld återföra den trolösa i hans armar. Liksom skulle det få i min förmåga att taga fatt på förlupna qvinnor! Emellertid måste jag skenbarligen taga mig an den olyckliga älskarens sak, emedan han ej under annat villkor kan förmås att sjunga för mig. Naturligtvis förstår jag ännu icke ett ord af de Turktatariska sångerna, men redan i sjelfva språket och melodien röjer sig en innerlig wekhet, som tränger djupare i hjertat, än alla min huswärd's hallelujor tillsammansantagna.

Till mina öfriga bekantskaper höra öfverste Fallenberg²²⁰⁸ och åtskilliga andra deporterade H[e]r[ra]r, som haft den olyckan att inwecklas i 1826 års affär. Bland dem berätta bröderna Krjukow, föner till f.d. Gouvernören i Nishnej Nowgorod, att de i tiden varit förtroliga wänner med General Tsche-purnow²²⁰⁹ och anhålla om sin hjertliga hellsning till den fornda wapenbroden.

2202 wandrande || M[unkar]

2203 med nämnda || <besagde> med denn<e>

2204 The Skopcy 'castrates' were a pseudo-Christian sect that practised voluntary self-mutilation involving the removal of the sexual organs for spiritual liberation. The movement originated in European Russia in the late 18th century and also gained popularity among the Finns of Ingermanland. Many Skopcy communities moved or were exiled to Siberia, including the Minusinsk region. БРЭ 30: 361 [Скопчество]. (JJ)

2205 med || af

2206 samt anhåller || anhållande

2207 måtte [...] återföra || måtte återföra

2208 Fallenberg, a deported colonel. Castrén 2019b: 1323 etc. (TS)

2209 Ivan Alekseevič Čepurnov (1793–1848 [according to the Old Style, 1847]), General-Major, served in different military and administrative offices in Finland, most importantly as President of the Russian Supreme Court-martial in Finland in 1838–1848. Backström 1999. (TS)

2210 oroat || warit

Mitt hellso-tillstånd har i desfa tider warit wida wärre, än jag welat för mig och andra erkänna. Andra krämpor att förtiga har äfven bröstet under denna vår oroat²²¹⁰ mig mera än annars. Icke dessto mindre före- har jag en plan att under sommarens lopp kringströf- va de Tatariska stepperna och tilläfventyrs bana mig väg öfver de Sajanska bergen till Çhinas område, för att hellsa på Sojoterne. Den Chinesiska resan kommer jag i intet fall att anträda före Julii månads början och dessförinnan torde jag ännu få tillfälle att låta höra af mig. Min address är allt framgent: Минусинскъ, Ени- сейской Губерніи.

Skulle något menskligt hända mig under de blif- vande irrfärderna, få äger Pastor Sirén i P[eters]burg tvenne sedlar med hvilka han kan honorera alla mina oekonomiska förbindelser. Auf Wiedersehen!

Din Turkiske broder
M. A. Castrén.

P.S. Allt sedan min afresa från Jeniseisk hafva inga bref komm[i]t mig i handom.

163

Šušenskoe, 15/27 June 1847,
to the Imperial Academy of Sciences/
Paul Heinrich von Fuss

АРАН Шерен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 68–69б

Ew[er] Excellenz!

Ew. Excellenz' werthes Schreiben von d. <2ⁿ> April N° 155 hatte ich die Ehre d. 22 Junii im Vorpost Sajansk zu erhalten, und eile Ew. Excellenz meinen ergebensten Dank für das geschickte Geld: 517 Rub[el] 28 kop[ek] Silb[er] als auch für die geographische²²¹¹ Charten zu erstatten.

Durch einen unglücklichen Zufall bin ich gehindert Ew. Excellenz für dieses Mal einen Reise-Bericht zu übersenden; es wird aber mein Bemühen seyn Ew. Excellenz nach geendigten Reisen im Minussinschen Bezirk von meiner Wirksamkeit dieses Sommers Reçenschaft abzulegen. Bei dieser Gelegenheit werde [ich] nicht ermangeln²²¹² der Academie mehrere in den alten Kurganen aufgegrabene Schädel und antiquarische Gegenstände, als auch ein Schaman-kostüm nebst Trommel und mehreres dergleichen zu überschicken.

Mit ausgezeichnete Hochachtung habe ich die Ehre zu seyn

Ew. Excellenz
gehorsamster Diener

Schuscha 15/27 Junii 1847.

M. A. Castrén.

2211 Sic.

2212 Apparently the wrong choice of word, *ermangeln* pro *vermissen*, resulting from Castrén's lack of experience in writing German. For his earlier letters he used the help of Bergstadi.

164

Šušenskoe, 15–17/27–29 June 1847,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 31 July, read at the department meeting on 20 August/
1 September 1847.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 339–343 (in Swedish);
1848d (1847) (in German); 1849a: 183–185 (in German); 1856: 349–353 (in
German); 1848p: 257–261 (in French).

Högädle Herr Statsråd!

Wid min återkomst från Kojbal-steppen till Jenisej
hade jag äran att wid Sajanska förposten emottaga
H^r Statsrådets tre fkrifvelser och Kasembeks Turkiska
Grammatik. Wid samma tillfälle erhöj jag äfven från
Academien mitt femte dimidial m.m. Sålunda är jag nu
i hwarje måtto wäl utrustad för att fortsätta mina resor
bland de Kojbaler och deras anförwandter. Mätte blott
Gud förja för min hellsa, fåsom H^r Statsrådet sörjt för
det öfriga.

Oförstållt erkänner jag rättwisan af H^r Statsrå-
dets anmärkning, att min viftelse bland de Jenisejska
Östjakerne warit något för kort, men det är likwäl min
uppriktiga öfvertygelse, att icke allena min wacklan-
de hellsa, utan äfven de wetenskapliga undersökning-
arna gjorde min tidiga afresa från Östjakerne rentaf
nödvändig. Såsom H^r Statsrådet ofta och med rätta
anbefallt, måste wäl archeologien i mera eller mindre
mon fysfelfätta mig under resorna i Minusinfka kret-
sen. Nu kunna naturligtwis de archeologiska studierna
bedrifwas blott under sommaren; men hade jag tagit
ut menförstiden i Jenisejsk, få skulle owilkorligen
sommaren hafva blifwit mig för kort till bedrifvande af
archeologiska och med dem sammanhängande philo-
logiska studier i Minusinsk. Härtill kommer ännu det

wigtiga argument, att wid min afresa från Jenisejsk alla Östjaker redan hade dragit sig till flkogsbygden och ej utan uppenbar orättwisa kunde afhållas ifrån sin jagt.

Dock reste jag ej ifrån Östjakerne med toma händer, utan först sedan jag med biträde af Bergstädi famlat materialier till en knapphändig ethymologie och en utförlig ethnographie. Skulle H^t Statsrådet anse detta för ringa, få kunde jag wid återresan från Irkutsk taga den lilla omvägen öfwer Jenisejsk och i förbifarten completerera mina studier i Östjakiskan. Dock borde jag i flik händelse wara redo att anträda min återfärd i början af Januarii, emedan Östjakerne fednare på vintern äro otillgängliga. Jag anhåller ödmjukast att få erfara H^t Statsrådets tanke i detta mål. Tillika wore det för mig högst angeläget att²²¹³ få weta, om jag för återresan har att påräkna något understöd ifrån Academien, eller om jag härtill måste använda den Sirenska casfan.

Sedan mitt fista bref afgick till H^t Statsrådet, har jag i fkillda riktningar genomströfwat den del af Kojbal-steppen, som är belägen på venstra fidan om Jenisej. Efter desfa excursioner återwände jag för en wecka sedan till Osnatschennaja, som är den öfwersta by wid Jenisej, belägen²²¹⁴ blott 40 verst ifrån högsta toppen af de Sajanska bergen. Nu befinner jag mig i Schuscha by, dit man från Osnatschennaja räknar 48 och från Minusinsk 57 verft. Härifrån är jag finnad att fortsätta min resa till de Kojbal- och Mator-flägter, hvilka bo på högra fidan om Jenisej wid floderna *Tuba*, *Salba*, *Amyl* m.m. Meningen wore att under denna färd äfven besöka Sojoterna, men med wisshet kan jag ej säga, om och på hvad fätt detta skall låta göra sig.

Under wistelsen på Kojbal-steppen hade jag ihopskrifvit en längre rese-relation, men olyckan fogade, att denna för några dagar sedan bortblåstes genom mitt kammar-fönster och förmodligen fick sin bane i Jenisej-flodens böljor. Intill dess nämnda relation hin- ner renoveras, kan jag endast meddela H^t Statsrådet

2213 att få weta || att weta

2214 belägen blott || blott

- 2215 The two groups (Koibal and Kača) speak closely related dialects of Enisej Turkic, today officially known as the Khakas language. (JJ)
- 2216 This assessment by Castrén turned out to be right: he would soon locate a community of Samoyedic-speaking Kamas whose dialect was close to the then recently extinct Koibal dialect, as recorded by Spasskij in the early 19th century. (JJ)
- 2217 *äldre* || gamla
- 2218 *I de* || I alla de

några fragmentariska uppgifter i de ämnen, hvilka under fommarens lopp utgjort föremålet för min[a] undersökningar.

I philologiskt hänseende bör jag framför allt nämna, att Kojbalerne för det närvarande tala ungefär samma dialect af Turkiskan, som de Katschinska Tatarerne.²²¹⁵ Dock finnas ännu några äldre personer, hvilka ihogkomma ett och annat ord af sitt gamla språk, och desfa ord ådagalägga tillfyllest, att Kojbalerne äro af Samojedisk härkomst. Deras språk har tillförene fonderfallit i färskildta dialecter, bland hvilka den *Kistimska* eller *Kolska* och den *Kandakowska* icke langesedan utdött. Man påstår till och med, att den Kandakowska dialecten ännu i dag skall fortlefva bland Kamaserna. Den med Kojbaliskan nära befryndade *Matoriskan* har åtminstone på denna sidan om Altaj wandrat all werldenes väg. Det säges wäl, att wid Chinesiska gränse-regleringen 200 Matorer gått öfwer till China, men sannolikt hafva de redan sammanfållit med Sojoterna, hvilka äfven enligt sägen förlorat sitt modersmål och tala en förderfwad dialect af Turkiskan.²²¹⁶ Den under namn af *Tubintser* fordom bekanta Samojed-stam har blifvit upptagen af de Katschinska Tatarerne och bildar nu den så kallade Tubinfka ulussen, hvartill äfven höra några Kirgis-familjer samt en ifrån Tomiska Gouvernementet inflyttad Samojed-fläkt. Om *Arinerne* lærer jag redan förut hafva nämnt det nödvändigaste.

Hwad de antiquariska studierna beträffar, få jag hitintills i fynnerhet winlagt mig om kurganerna, bland hvilka jag låtit uppgräfva 10 af den äldre²²¹⁷ och 4 af den yngre upplagan. I²²¹⁸ de gamla kurganerna har jag wanligen funnit ett stort antal mera eller mindre föruttnade skeletter af menniskor och djur, färskildta koppar-redskap och föntrade lerkrus. Mennisko-skeletterna träffas liggande antingen på rygg eller sida, i kistor af träd eller sten. I hvarje kista finner man merendels twenne skeletter (af man och hustru), bland

hvilka det ena stundom är rubbadt och illa medfaret. De i kistor jordade skeletterna upptäckas wanl[igtwis] på 1 arschins djup i förhållande till den angränsande marken. Dessutom träffar man ofta i fjelfva kumlet mennisko-skeletter tätt under öfversta jordlagret. Dessa äro af ett sentida ursprung, ty Tatarerne hafva för sed att begravva sina döda i gamla grafkummel, få framt inga höjder finnas i närheten. Härwid erinras jag om den i Tomska Gouvernementet gängse traditionen, att Tschud[-]kumlen²²¹⁹ erhållit sin ofantliga höjd derigenom, att de döda blifvit jordade den ena ofvan på den andra. En vän af traditioner finner jag således äfven²²²⁰ här anledning att åberopa det Latinska distichon:

"Non est de nihilo, quod publica fama susurrat,
Et partem veri fabula femper habet."²²²¹

Grafkumlen af den yngre upplagan tillhöra de nuvarande Tatarerne. Om beskaffenheten af desfa grafwar och deras förhållande till de gamla hoppas jag i min nästa relation kunna meddela tillfredsställande upplysningar.

På den Sagaiska stegen har jag låtit afteckna några i sten inhuggna mennisko-beläten. Derjemte har jag på färskildta orter tagit i skärskådande de talrika grupper af menniskor, djur och andra naturföremål, hvilka de gamla Tschuderna till sitt tidsfördrif inskurit²²²² i fläta schiffer-hällar. Nu är jag såsom bäst fysfelfatt att dechifrera en sten, som är uppfylld med tecken, liknande sig till bokstäfver. Beklagligtvis äro figurerna på somliga ställen redan så afnötta, att de med möda urskiljas. En deporterad Ingenieur-Officer²²²³ är mig behjelpig wid afteckningen. Skada att den af Aca- demien föreslagna metoden ej kan begagnas wid af- copieringen af denna märkwärdiga inskrift. Enligt min tanke skulle det löna mödan att för Academiens ethno- graphiska cabinette införskrifva fjelfva originalet.

Härmed har jag nu i det närmaste uttömt min förfråklåda för denna gång. Kanske bör jag ännu tillägga,

2219 Tschud-/kumlen

2220 äfven här anledning || äfven anledning

2221 This was a commonly known proverb stating that a rumour circulating in public may have a kernel of truth, i.e. no smoke without fire. It was published in the first half of the 19th century in several collections of proverbs, and its source is unknown. E.g. Philippi 1825: 34 does not give any source for this proverb, but Eiselein 1840: 226, 536 links it to several equivalents. (TS)

2222 inskurit || inhug[git]

2223 Ingenieur-officer || ~ vid namn Fallenberg

2224 *fin* || hvarje

att min hellsa ej kunnat vara annat än wacklande i denna bygd, der nästan hvarje man fått widkännas *fin*²²²⁴ fläng af de gängse fross- och katharhal-febrarna. Min krasslighet har bestått i en ihärdig katharr, som jag ådrog mig genom förkylning wid gräfningen af några kurganer på Kojbal-steppen. I en weckas tid war jag temligen illa deran, men betraktar mig nu redan fåsom convalescent, ehuru både hostan och hufvudvärken ännu tidtals öfverfalla mig.

Tillönskande Herr Statsrådet en angenäm fommar har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare

M. A. Caſtrén.

Schuscha d. $\frac{15}{27}$ Junii 1847.

P.S. Efter en weckas arbete har jag nu den förberörda ſtenſkriften ſå troget afkopierad, att deremot föga något kan anmärkas. Den härwid använda methoden torde vara den lämpligaſte wid de fleſta här förekommande inſkrifter. Wid deſchifreringen beſtrykes hvarje figur med fvart tuſch-färg, de öfriga partierna i ſtenen göras hvita och infkriptionen aftages genom transparent papper.

Schuscha d. $\frac{17}{29}$ Junii.

– Herr Statsrådet behagade observera figillet; det är Tſchudiſkt.

Šušenskoe, 17/29 June 1847,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:435–444

Received either on 29 July (Rabbe's note on the letter itself) or 3 August (*P.S.* in Rabbe's letter to Castrén of 1–3 August 1847). According to the *P.S.*, this letter was received together with another letter, dated in Minusinsk on 30 June 1847, which, however, has since been lost. Rabbe replied to both letters on 9 August; see also his letter to Castrén of 13 September 1847, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 343–345 (in Swedish); 1856: 353–355 (in German).

Broder Kalliowaara!

Wid foten af de Sajanska bergen hade jag det fällsynta nöjet att ändteligen d. 20 Junii uppbryta fyra bref ifrån Din hand. Brefven äro daterade d. 18, 30 Mars och d. 10, 26 Aprill. Tidningar och en god dosis philopistik åtföljde brefven, men af den afbrutna Nummer-följden i Tidningarna kan jag finna, att åtskilligt äfven wandrat all werldens wäg till Turuchanfk, derifrån utan tvifvel allt i finom tid återsändes till Minusinsk. För få wäl det undfångna, fom det icke undfånga fänder jag härhos min tacksägelfe.

Med theologie är jag nu Gudi lof! rikligen försedd för långan tid. Deremot är det nu åter mycket illa beställdt med mina pantalonger. Om möjligt är, få tillsänd mig ett par fina, fvarta byxor för högtidliga tillfällen. Och om min hellsa är Dig kär, få låt mig för allt ting på ett par *höga* kautschuk-kaloscher. Då Hanelius i sin stöfvel-bibel har dimensionerna af min fot upptecknade, få kan han lätteligen förse mig med både stöflor och kaloscher. Jag är werkligen få illa deran med mina fkodon, att ett par kaloscher skulle wara mig mycket mera wälkomna, än tio theologier. Härwid tager jag mig friheten att erinra om Ditt walspråk: "den rättfärdige fkall gå i

- 2225 kurgan-/gräfnings
 2226 *fedan* [...] *dragits* || 1. feder-
 mera *dragits* || 2. *federmera*
 i 3 veckors tid *dragits*
 2227 *jag* || ~ äfven
 2228 *Storfurstens vägnar* || *Stor-*
fursten
 2229 *wedertagit* || *wanligt*
 2230 *uteslutningar* || *hvad fom*

torra fkor.” Expertus novi! Wid en kurgan[-]gräfnings²²²⁵ blef jag wåt om fötterna och har *fedan*²²²⁶ i 3 veckors tid *dragits* med hosta, katharh och tandwärk, samt förlorat en af mina bästa tänder. I höst mister jag wäl hela käften, om Du ej har förbarmande med mig. Ett par res-fkjortor lär jag wäl redan förut hafva requirerat.

Sedan mitt fista bref afgick till Dig, har jag irrat kring stegen och lefvat i god sams med Turkar och Hedningar, hvilka bewisat mig åtminstone lika mycken heder, som kan wederfaras en Turkisk Pascha. Icke nog dermed, att man gratis födt och underhållit mig; –det beskedliga folket har mången gång till och med velat gifva mig fkaner, eller med andra ord: mutor. Det förstås att jag ej emottagit mutorna, men åtskilliga gumsars ofärd har jag med bästa vilja i werlden ej kunnat afböja. I det hela taget betyda också några gumsar icke mycket bland de Minusinska Tatarerne, bland hvilka fofliga i blotta hästar räkna fina 5 a 6000 exemplar. Att gifva sig med en Turkinna, detta wore i fanning en wida bättre affär, än speculationerna på Kides, Merimasku och Pungalaitio. Eller månne det ginge an att wid en Protestantisk Pastor förknippa ett Finskt Pastorat och en Turkisk Pastorska? Underrätta mig härom wid första möjliga tillfälle.

Skulle det verkligen komma i fråga att under min frånvaro ansöka något af de föreslagna Pastoraterna, få bör Du ej förgäta att i min merit-förteckning omnämna, hurusom jag under en tid af tre månader fkött och handhaft Dödgräfvare-Embetet i Minusinska kretsen, hvarom behörigt intyg kan erhållas wid Petersburgska Wetenskaps-Akademien der några hundra af mig uppgrädda hufvudskålar snart äro till påseende.

Härhos måste jag²²²⁷ å den Östjakiska Storfurstens²²²⁸ vägnar anföra klagomål deröfver, att Morgonbladet gifvit honom 150 räfvar i stället för eorrar. Å egna vägnar måste jag bedja nämnda blad på wedertagit²²²⁹ fått tillkännagifva uteslutningar²²³⁰, emedan jag är högst angelägen om en logisk tankegång i mina förra och fmärre opera.

För det närvarande går just ingen nöd på mig. Jag äter, dricker och lefver fåsom andra menniskor. En wiss Madame Kutusoff²²³¹ i Schuscha by föder mig med kycklingstek alla dagar. Hon torde kanske göra anspråk på någon flags artighet ifrån min fida, men se derpå har hon misräknat sig.

I Sibirien förljudes att Elias är förlofwad med en Mademoiselle Wenell²²³². Ställ nu få till, att han äfven blir fästad wid den nya profesjonen i H[elsing]fors. Det wore en ewig nesa för Finland, om denna man skulle fluta fina dagar såsom en afskedad Provincial-läkare i Kajana. Jag lefver tusen gånger hellre såsom den fattigaste torpare i hvilket land fom hellst, än jag intager den kathedrer, fom med fullaste rätt tillhör Lönnrot. Du miss-tager Dig mycket om Du tror mig hysa en feg fruktan för framtiden. Den egentliga orsaken, hvarföre jag stundom önskat ega en tjenst i Finland, är endast och allenast min kritiska ftällning till Wetenskaps-Akademien. Der har man bjudit mig en tjenst, och ett afslag ifrån min fida är ett högmålsbrott, "wenn Sie was besseres nicht zu Hause finden" (Frähns²²³³ ord). Men att bryta med Akademien, är en kig fak, då jag fjelf saknar medel att utgifwa mina arbeten, företaga resor, köpa böcker, chartor och andra materialier, hvilka kostnadsfritt pläga lemnas till begagnande af Akademien. Härtill kommer ännu, att jag genom hela min litterära riktning ftår i nära förbindelse med de Petersburgska och af dem i många fall kunde erhålla hjälp och råd²²³⁴ i mina företag. Det wore fåledes nödwändigt att underhålla fämjan med detta Collegium, utan att likwål ingå i dess tjenst. Jag wet nu ej, huru detta fkall låta sig göra, men det wet jag att jag ej af några considerationer kan bewekas att gå Lönnrot i förwäg. Med all sin anspråkslöshet torde äfven Lönnrot inse, att han är den enda mannen för den Finska profesjonen. Eller manne han will ftälla Gottlund²²³⁵ i kathedern?

Hellsa wännen Europæus²²³⁶ och bed honom förlåta mig, att jag ännu ej kommit mig till att skriva för Suometar²²³⁷. Öfverhopad med tusende commisjoner

- 2231 Ekaterina Petrovna Kutuzova. See also Castrén 2019b: 1324, 1399. (TS)
- 2232 The rumour was false. Elias Lönnrot married Maria Pionius in 1849. YOM 1640–1852, <https://yliopilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13705>. (TS)
- 2233 Christian Martin Joachim Frähn (1782–1851), Orientalist and numismatist, academician at the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg. DBE 3: 430. (TS)
- 2234 *råd* [...] *företag* || *råd*
- 2235 Carl Axel Gottlund. See note 185.
- 2236 David Emanuel Daniel Europæus. See p. 37–38 and the next note below.
- 2237 After the closure of *Kanava*, *Suometar* was founded to propagate Fennomania in Finnish. Its original editors were August Ahlqvist (1826–1889), D.E.D. Europæus, Paavo Tikkanen, and Antero Warelius (1821–1904). *Suometar* was closed because of financial difficulties in 1866. Tommila 1988: 163–168. (TS)

2238 Referring to the troll Lunkentus and others like him. Lunkentus figures in a Swedish folk fairy tale that is widespread in Europe and known as the Grimms' tale *Dat Erdmänneken*. In Russia it is known as *Prince Pea*, in which a supernatural hero frees a princess from a wind demon. In the Swedish version, belonging to an older type, a soldier frees three princesses with the help of the troll Lunkentus. Liljeblad 1951. Rabbe had sent some fairy tales for Bergstadi to translate into the Ket language. SKSA 1185.1. (TS)

ifrån Academien har jag ingen ro för privata uppdrag. Dessutom har flutet af artikeln om Fornfinnarne ännu ej kommit i mina händer, och det war just öfver detta ämne, Eur[opæus] bad mig skriva. Må han tills vidare betrakta mig såsom sin gälldenär. Om ej förr få skall jag åtminstone i nästa år betala min skuld. Hwem inser ej att det unga måste fram, och man kan ej göra nog för att befrämja dess sträfvanden.

Om Bergstadi har jag ingen ting erfarit. Förmodligen är han redan i Finland och värdar sin hellsa. Gifve Gud att det onda ej wore af menliga följder.

Beträffande min address bör jag väl hoppas kunna få ett svar på detta bref ännu i Minusinsk, der jag ärnar dröja ända till September månads början. Dock torde Du göra bäst att ifrån och med den 10 Aug[usti] adressera mina bref till Krasnojarsk med påskrift: Задержать на почтѣ до востребованія.

Om min tilltänkta Sojot-Çhinesiska resa wet jag ännu ingen ting med wisshet. Skulle deraf något warda, få ärnar jag före min afresa ännu tillsända Dig några rader.

Turkpatronen
M. A. Castrén.

Schuscha by d. 29 Junii (n. ft.). 1847.

P.S. Emot min vilja nödgades jag i förbifarten wika in i den leda staden Minusinsk, för att förskaffa mig Çhinesiskt papper till afkopierande af inscriptioner. Denna omväg hade likväl det goda med sig, att jag derigenom några dagar tidigare än annars erhöll Ditt bref af d. 15 Maj med åtföljande Lunkentusiader²²³⁸. Något fvar hinner jag nu ej skriva, emedan det om en timme åter bär af på stegen. Uppriktigt sagdt börjar jag få nog af detta flackande och kringstrykande. Kanske kommer jag om ett år till Finland igen.

C-n.

Minusinsk d. 18/30 Junii [1847]

166

[Tes'], 23 June/5 July 1847,
to Lars Magnus Castrén

SLSA 1185.3

An excerpt from a letter to L.M. Castrén, preserved in a copy from 1870 or later, on the same sheet of paper as the fragment of the letter to L.M. Castrén of 20 August 1845 (No. 110 above).

2239 Date according to the New Style. Castrén left Tes' for China on 3/15 July 1847. Salminen 2019: 66. (TS)

Transumt af ett bref till Lars Magnus Castrén från Sibirien
den 5te Juli 1847.²²³⁹

Bäste Broder!

Då jag redan en längre tid förgäfves väntat bref ifrån din hand, få synes det mig troligt, att jag i wefvan glömt att befvara ditt bref, som redan i Januari kom mig tillhanda. Emellertid har du väl redan lemnat det gamla Kemi och sköter religionswärden i Siikajoki församling; variatio delectat, läger ordspråket, men mig gör det ondt i hjertat när jag tänker på att vårt kära Kemi är ofs förloradt. Huru gerna skulle jag ej trolla tillbaka de tider då jag i Kemi ägde ett Hem! Det finnes ingen ort i verlden hvarvid min blick dröjt med mera kärlek än juft Kemi: detta är ett förloradt paradis. — — — — — För det närvarande viftas jag i södra Sibirien eller den del af Jeniseiska Guvernementet, som är belägen under de Sajanska bergen. — — — — — Under vistelsen i Minusinska Landet har jag gjort bekantfkap med åtfkilliga bland de Herrar hvilka varit invecklade i affären vid Ryska Thronombytet år 1826. De äro mycket bildade män, men hvem rår för olyckan. Deras öde är hårdt: de hafva varit, Öfvershtar & Majorer — — — — — Märkvärdigt är likväl det, att ju värre mitt menfkliga jag krosas af hårda flag, desto bättre går det min wetenfkapliga warelse, hvilken dock för ingen del är den förnämsta. Sålunda hålla mina teorier på att med hvarje dag allt mera och mera realifera sig. Sköna anbud göras mig från höger & venster till att betrygga min framtid och i öfrigt belysa min bana; men detta är ju allt små faker. — — — — —

2240 In Castrén's times, as also later, the term "Soyot" was used in reference to the Turkic-speaking Tuvini-ans. However, dialectal data from Mator had also been recorded under the label "Soyot" in the 18th century, for which reason Castrén assumed that some Samoyedic speakers might still have remained on the "Chinese" side of the border. This assumption may even have been correct, but Castrén was ultimately unable to confirm it. (JJ)

167 **Karatuzskoe (*Schadatska förposten*)**
5/17 July 1847, to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 31 August, read at the department meeting on 12/24 March 1848. Castrén's date is according to the Old Style (cf. his travel diaries, Castrén 2019b: 1333).

Publications (incomplete): Castrén 1855: 345–346 (in Swedish); 1848c (1847): 316–317 (in German); 1849a: 185–187 (in German); 1856: 355–357 (in German); 1848p: 261–263 (in French).

Schadatska förposten d. 5 Julii 1847.

Högädle Herr Statsråd!

Omsider har jag fattat det oryggliga beslut att resa till Chinesiska Kejsardömet, för att göra bekantskap med Sojoterna. Denna resa är väl icke anbefalld i min instruction och i det Chinesiska gränse-reglementet torde den till och med vara förbjuden; men blotta föreställningen att lemna Sojoternas härkomst outredd är mig odrägligare än Chinesisk fångenskap. På tillvaron af Sojoter i Irkutska Gouvernementet vågar jag ej lita, utan tager twertom för alldeles afgjort, att de wandrat famma väg, fåsom Kojbaler, Matorer, Ariner, Asfaner m.m. Här berättas till och med att fjelfva de Chinesiska Sojoterna numera redan äro Tatarer; men uppgifterna i detta afseende äro något stridiga och obestämda.²²⁴⁰ För att vinna en fullkomligt fäker och authentisk insigt i detta för ethnographien och historie-forskningen så wigtiga ämne, anträder jag i Guds och wetenskapens namn ännu i denna dag min resa till Chinas gränser. I min farled finnes wid Amylska flodsystemet några guldvaskerier, till hvilka jag äger en fmal och oländig ridväg, som skall räcka att bråka på i fem dygn. Ifrån vaskerierna måste jag bana mig fram utan all väg

öfver de Sajanska bergens branter och bråddjup. Tatarerne beskärma sig mycket öfwer resans mödor, men jag säger såsom en Lapps wägwisare: "hwarest andra menniskor banat sig väg, der skall äfven jag med Guds hjelp komma fakteligen fram."

Mera än resans widrigheter bekymrar mig den omständighet, att de Minusinska Tatarerne på fednaste tider föröfvat stölder och mord-historier inom Sojoternes område. Det är väl föga troligt att Sojoterne skola låta mig umgälla för hvad Tatarerne brutit, men att blifva fedd med sneda ögon och med misstroende omfattad, sådant måste jag naturligtvis göra mig räkning på. Politiken torde fordra att jag gifver mig ut för något annat än hvad jag egentligen är, t.ex. en jägare eller guldsökare. Enligt Tatarernes råd har jag medtagit några röda hudar för att utdelas åt Sojoterna i egenskap af gästvänskaps gåfvor. I öfrigt litar jag på min blifvande tolk och wägwisare, som är en Kojbal och för det närwarande befinner sig wid guldwaskerierna, hwarest jag måste uppsöka mannen.

Enligt all sannolikhet bör jag om en månad vara återkommen till Schadatska förposten. Skulle inom nämnda tidsrymd inga underrättelser från mig anlända till H^{et} Statsrådet, så är det fara värdt, att antichrist fått mig i sina händer och antwardat mig åt den Chinesiska Kejsaren. En resa till Peking wore wisferligen icke utan sitt intresse; men enligt min egen önskan skulle jag dock hellre uppskjuta den till en annan gång. I alla fall är det en ledsam sak, att jag icke äger något rekommendationsbref till hans Chinesiska Måjestät.

Hästarna stå redan färdiga, allt är inpackadt och menniskorna löpa öfver mig, så att jag omöjligen är i stånd att fortsätta denna alltför flarfviga epistel. Med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaste tjenare
M. A. Castrén.

- 2241 Castrén sent an excerpt from this letter to Rabbe. SKSA Lönnrotiana 25.
 2242 *twungen* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: nödsakad
 2243 Kandyk, Siberian dog's tooth violet (*Erythronium sibiricum*) and sarana (*Lilium martagon*), two plants of the lily family (*Liliaceae*) whose roots are traditionally used for food by the peoples of the Sayan region. Ståhlberg – Svanberg 2011. (JJ)

168

Tes', 5/17 August 1847,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 22 September (cf. the arrival of Castrén's letter to Rabbe of the same date above with the mention that this letter was also first sent to Rabbe), read at the department meeting on 12/24 March 1848.

Publications (incomplete): Castrén 1847f (in Swedish); 1855: 346–350 (in Swedish); 1848c (1847): 317–320 (in German); 1849a: 187–191 (in German); 1856: 357–361 (in German); 1848p: 263–267 (in French).

Högädle Herr Statsråd!

I²²⁴¹ desfa dagar har jag flutat min äfwentyrliga färd öfwer de Sajanska bergen till Hans Chinesiska Majestäts Himmelska Rike. Om denna färd wore mycket att fäga, fom nu måste blifva osagdt, af skäl att jag ännu i denna stund känner mig högst illa tilltygad af mitt klifvande och klättrande på den fmala vägen, fom från Sibirien leder till den Chinesiska himmeln. I en månads tid har jag futit i fadeln nästan hvarje dag ifrån folens uppgång till dess nedgång, och då den Sajanska Julii-dagen förefallit mig nog kort, har jag mången gång förlängt den med en wacker månfkensqwäll. Min wäg har gått på öde och obanade stigar, öfwer branta klippor och himmelshöga berg, öfwer floder, kärr och moras, genom djupa fkogar och vilda fnår. Med undantag af några guldvaskerier har jag ej funnit någon mensklig boning under vägen och derföre warit twungen²²⁴² att antingen dwäljas under himmelens eller lärft-balaganens läcka tak, både i regn och solsken, i hetta och köld, i storm och owäder. Min spis har i bästa fall bestått af ko-, får-, sto- och getmjölk, understundom af gräsrötter (Kándyk och sarana)²²⁴³, men vanligen endast af the och bröd. Till mina wärfta missöden räknar jag dock min Rosinantes täta kullerbyttor, wid

hvilka jag fnart sagdt warit lika illa deran fom den ädle riddaren af Mancha i ftriden med wäderqvarnarne.

Ingen ting är naturligare, än att få beskaffade öden och äfventyr qvarlemnade hos mig wisfa mindre angenäma reminiscenser, fåsom werk i lemmar²²⁴⁴ och leder, bulnader i armar och ben²²⁴⁵, katharh, tandplågor o.m.d. Men det lönar ej mödan att tala om några²²⁴⁶ blemmor och bulnader, förwärfvade i en affaire²²⁴⁷ fom i wärfta fall hade kunnat flutas med Chinesisk fångenskap. Det är en högst wådlig fak för en Rysk embetsman att utan öfverhetligt tillstånd begifva sig öfver den Chinesiska gränsen, och med undantag af några resande litteratörer torde väl ingen hafva wågat försöket. Deremot händer det ganska²²⁴⁸ ofta, att våra guldsökare fammanträffa med de Chinesiska grannarne å ömse fidor om gränsen. På denna omständighet grundade jag min plan att hos Sojoterne passera under firman af en guldsökare, fom efter långwarigt irrande i bergsbygden kommit för att föka hvilat och gästwänskap i grannriket. En Sojotisk Darga²²⁴⁹ emottog mig med öppna²²⁵⁰ armar och lät mig genast redogöra för "Hwita Chanens"²²⁵¹ hellsa, sporde²²⁵² mig om folkets och boskapens tillwext och förkofran i Ryssland, om²²⁵³ gräswäxten, wäderleken o.m.d. Sjelf förtäljde han, att äfven "Stora Chanen" eller Hans Chinesiska Majestät befinner sig wid full²²⁵⁴ hellsa och wigör, att alla Hans undersåter äro lyckliga och förnöjda, att boskapen frodas, gräset wexer, folen fkiner, och att²²⁵⁵ med ett ord: Dalaj Lama är en allom och i allo nådig Gud. Efter ömsesidiga wälkomsthellsningar drogo wi turwis några rökar ur Dargans pipa, fnusade ur min dosa och blefvo i en handwändning få goda wänner, att Dargan på²²⁵⁶ fläcken förärade mig ett getskinn, hvarpå jag gaf honom min fnusdosa i gengåfva. Detta tilldrog sig utanför min balagan kort efter min ankomst till det Chinesiska Kejsaredömet. Följande dagen gjorde jag ett besök hos Dargan, och nu war den gårgamla wänskapen redan glömd. Den Furstliga

- 2244 *lemmar och leder* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: leder och lemmar
- 2245 *ben, [...] o.m.d.* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ben m.m. || ben, katharh, tandplågor m.m.
- 2246 *några blemmor* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. blemmor || 2. ~
- 2247 *affaire* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: affär
- 2248 *ganska ofta* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ofta || 2. ~
- 2249 Darga (Tuvinian, from Mongolian) 'leader, headman'. (JJ)
- 2250 *öppna armar* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. mycken wälvilja || 2. ~
- 2251 "The White Khan" = the Russian Czar. In the traditional Chinese system of directions and colours, the West is associated with the colour white, for which reason the Russian Czar used to be identified as the "White Emperor". Neumann – Wissen 2018. (JJ)
- 2252 *sporde mig om* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. för || 2. ~
- 2253 *om* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. för || 2. ~
- 2254 *full* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. god || 2. ~
- 2255 *att [...] Dalaj* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. att Dalaj || 2. ~
- 2256 *på* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. för [förärade] || 2. ~

- 2257 *min* [...] *ett* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. mitt tält och sk || 2. mitt tält och begåfvade honom med ett
- 2258 *tillåtelse* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: tillstånd
- 2259 *war* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. på fådant fått blifvit || 2. ~
- 2260 Samojed-/stammen
- 2261 *stamförwandter* || 1. närmas-te anförwandter || 2. anförwandter
- 2262 *warit* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. ~ || 2. fordom ~
- 2263 *egt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ägt
- 2264 This is basically a correct assessment by Castrén of the actual ethnohistorical situation. However, the Turkic language of the “Soyot” (= Tuva) differs significantly from the language of the “Minusinsk Tatars” (= Khakas). The two languages belong to two separate branches of Siberian Turkic, viz., Enisej Turkic and Sajan Turkic, respectively. (JJ)

mannen hotade att göra mig till fånge, få fram jag ej oförtöfvadt packade mig öfver gränsen. Hwad war under flika omständigheter att göra? Jag lockade Dargan till min²²⁵⁷ balagan, gaf honom brännwin och förärade åt honom ett rött safian, samt erhöi härigenom tillåtelse²²⁵⁸ att dröja i de himmelska regionerna, tills mitt folk och mina hästar hvilat ut sig. Redan dessförinnan hade jag besoldat några fattiga stackare, hvilka dag och natt flodo till min tjenst och woro williga att berätta för mig allt, hvad jag önskade weta. Sedan mitt arbete war²²⁵⁹ fulländadt, fatt jag åter upp i sadeln och red med gladt hjerta tillbaka öfver de Sajanska bergen.

Ändamålet med min Chinesiska resa war att winna några authentiska upplysningar om Sojoterne – ett folk fom Pallas, Klapproth och flere andra författare förmodat wara en lemning af den widsträckta Samojed[-]stammen²²⁶⁰. Denna för historie-forskningen så vigtiga förmodan har ty wärr blifwit lemnad åt fitt öde, intill dess Sojoterna och deras stamförwandter²²⁶¹ hunnit glömma fitt språk och förlora sin nationalitet. I närwarande tid tala famtliga Sojoter ungefär samma dialekt af Turkiskan fom de Minusinska Tatarerne, och det är äfven troligt, att i alla tider en stor del Sojoter bestått af genuina Turkar eller Tatarer. Härwid bör jag märka, att ordet *Sojot* eller rättare: *Sojan* (Sajan), fom hos Sojoterne är ett flägnamn, af de Minusinska Tatarerne brukas fåsom ett collectivum och innefattar alla de folkstammar, hvilka drifva omkring i de Sajanska bergen. Att många bland desfa stammar werkliga äro af Samojedisk härkomst, denna mening hoppas jag framdeles kunna leda i det klaraste bewis. Här will jag blott i förbigående omnämna: 1. Att många Sojotiska flägnamn äfven igenfinnas hos Samojederne; 2. Att Sojot-släkten *Mattár* enligt traditionen härstammar ifrån de bekanta Matorerna, hvilka utan gensägelse warit²²⁶² Samojeder; 3 Att en annan flägt vid namn *Tot* föregifver sig i gamla tider egt²²⁶³ samma språk fom Kojbal-fläkten *Köllär*, hvilken intill denna dag räddat

ett och annat ord af fitt fordna Samojed-språk; 4. Att i fjelfva Sojotiskan anträffas många Samojediska ord och egenheter.²²⁶⁴ –

Ända hitintills torde jag hafva uraktlåtit att meddela H^r Statsrådet den af mig gjorda upptäckt, att åtskilliga Kojbal-flägter äro af samma härkomst som de Jenisejska Östjakerne. En af²²⁶⁵ desfa flägter träffade jag redan wid Abakan, men kunde så mycket mindre ana till dess Östjakiska härkomst²²⁶⁶, fom den egde²²⁶⁷ ett Samojediskt namn: *Bai* eller *Baigado*.²²⁶⁸ Kommen till Tuba²²⁶⁹ öfverraskades jag af ett Kojbaliskt flägt-namn: *Kaideng*, hvori stammen påtagligt²²⁷⁰ är Östjakisk. Nämnda flägt egde²²⁷¹ dock inga minnen om sin forntid, ty den har haft missödet att redan²²⁷² tvenne gånger förlora fitt modersmål och att slutligen förryskas. Wid floden *Salba* träffade jag ändtligen några individer af Bai-flägten, bland hvilka fomliga ännu hade bibehållit i minnet några ord af fitt fordna språk, och alla desfa ord woro utan undantag Östjakiska. Nu förmåla både historien och traditionen, att en del af den nyssnämnda Kaideng-flägten skall skatta till China, och detsamma förtälja äfven²²⁷³ de Jenisejska Östjakerne om mera²²⁷⁴ än en flägt, fom vid den ryktbara bergsprengningstiden²²⁷⁵ skall hafva kvarstannat bakom²²⁷⁶ de Sajanska bergen. Men äfven desfa flägter äro tatariserade och till och med fvarare att uppleta bland Sojoterna, än de Samojediska. Wisst är emellertid, att både Samojederne och de Jenisejska Östjakerne utgått ur det nämnda²²⁷⁷ bergsfystemet. Sjelfva den Finska stammen fynes²²⁷⁸ hafva varit väl hemma stadd bland²²⁷⁹ de Sajanska Taskylerna²²⁸⁰, om man härtill vågar fluta af en mängd locala benämningar. Bland dem vill jag²²⁸¹ endast såsom ett curiosum omnämna flodnamnet *Madjar*.

I antiquariskt hänseende har jag på fednare tider erhållit många wigtiga upplysningar. Så berättade Sojoterne, att deras Lama-Prefter ännu i dag teckna enahanda stenfkrifter såsom de i Minusinska kretsen

- 2265 *af* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: bland
- 2266 *härkomst* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ursprung
- 2267 *egde* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: bar
- 2268 This is an erroneous etymology. Castrén often operated with superficial onomastic similarities to support his ideas concerning the historical connections of the peoples and languages he studied. His conclusions about the Yeniseic origin of several "Koibal" tribes are, however, correct. (JJ)
- 2269 *Tuba* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Tuba-floden
- 2270 *påtagligt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: uppenbart
- 2271 *egde dock* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ägde likväl
- 2272 *redan tvenne* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: tvenne
- 2273 *äfven de* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: de
- 2274 *mera [...] flägt* || 1. en del af hela sin stam || 2. flere bland fina flägter
- 2275 *bergsprengningstiden* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: bergsprengningstiden
- 2276 *bakom* || i Chi[na]
- 2277 *nämnda* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Sajanska
- 2278 *fynes [...] varit* || fynes varit
- 2279 *bland [...] Taskylerna* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: i nämnda bergsbygd
- 2280 Taskyl, Siberian Turkic for mountains with eternal snow. (JJ)
- 2281 *jag [...] såsom* || jag såsom || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: jag såsom

- 2282 Tschud-/kumlen
 2283 *Tatarerne* || SKSA Lönnr. 25
 exc. to Rabbe: öfriga Tatarer
 2284 *kallas* [...] *majaker* || SKSA
 Lönnr. 25 exc. to Rabbe: be-
 nämnas *kurgány* eller *maja-*
ki
 2285 *förmodat* || SKSA Lönnr. 25
 exc. to Rabbe: ansett
 2286 ålderdoms-/lemningarna
 2287 *Kirgiser, Tatarer* || SKSA
 Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Kir-
 giser och Tatarer
 2288 The excerpt sent to Rabbe
 ends here.
 2289 *må* || kunna

förekommande. Tschud[-]kumlen²²⁸² påstodo Sojoter-
 na vara uppresta af deras fordna hjeltar, hvilken tra-
 dition äfven fortlefver hos Tatarerne²²⁸³. De ofantliga
 ftenblock, hvilka af Ryssarne kallas²²⁸⁴ *kurganer* eller
majaker, af Tatarerne: *obalár* eller *köösälär* har jag
 långt för detta förmodat²²⁸⁵ vara hedniska Gudabilder,
 och denna förmodan fann jag fullkomligen bekräftad
 hos Sojoterne, hvilka ännu knäböja för stora ftenar och
 ftenrösen. I öfrigt leda mina archæologiska undersök-
 ningar allt mera och mera till det resultat, att ålder-
 doms[-]lemningarna²²⁸⁶ i Minusinfka kretsen beskrif-
 va sig ifrån Mongoler, Kirgiser²²⁸⁷, Tatarer, samt till en
 ringa del ifrån Samojeder och Östjaker.²²⁸⁸

Här afbrytes jag nu i min relation af en guldsö-
 kare, som gör anspråk på min gästfrihet, emedan jag
 under resan hos Sojoterne njutit gästvänskap hos ho-
 nom. Af sådan anledning nödgas jag fluta desfa i hast
 fammanfuskade rader och framhårdar med fullkomli-
 gašte högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjuka *tyenare*
M. A. Carstén.

Byn Tes wid Tuba d. $\frac{5}{17}$ Aug. 1847.

P.S. Owiss om jag i min fednaste rapport till Akad[e-
 mii-]Secreteraren uppgifvit min address, anhåller jag
 ödmjukaßt att H^r Statsrådet wille erinra Hans Excel-
 lence om försändningen af mitt nästa och fiſta dimi-
 dial till Krasnojarsk, derifrån peningarna framdeles
 må²²⁸⁹ expedieras till den ort, der jag befinner mig.
 I Minusinska kretsen dröjer jag förmodligen icke
 utöfver medlet af September. För det närwarande är
 jag finnad att företaga mig en antiqvarifk resa ut på
 den Katschinska steppen.

169

Tes', 5/17 August 1847,
to Frans Johan Rabbe

2290 Paul Erik Silfverhjelms. See
note 2118. (TS)

SKSA Lönnrotiana 25:445–448

Received on 5 October, replied to with a letter dated 16 October but sent at the earliest on 19 October, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1847f (in Swedish); 1855: 350–351 (in Swedish); 1856: 361–362.

Broder Slottsfogde eller Castellan!

Denna gång ärnade jag omsider skriva till Dig ett ordentligt brev, men "ödet eller hin onde, som alldrig föfver" fogade så, att jag med njuggan nöd hann avsluta brevet till Sjögren, då en guldsökare inträdde genom min kammardörr. Denna herre har för mig uppkorkat en och annan Champagne-boutelj, och gör följakteligen anspråk på att af mig blifva wederbörligen tracterad, ty i detta Rike besannas vid hvarje steg det Finska ordspråket: "kenkki kenkkiä wašten, eli anna minun kenkkini takafin." Således hinner jag med dagens post endast expediera till Dig brevet till Sjögren, som Du må använda pro libitu.

Tacknemmeligen ihogkommes, att alla Dina brev, programmer och Tidningsnumror mer eller mindre ordentligt kommit mig tillhanda. Tag undan: *Suometar* no 16, som Du troligen glömt att expediera. Ditt fednaste brev är dateradt d. 28 Junii och kom till mig tillhanda först d. 13 Augusti. Ej under då jag befinner mig wid pass 7000 verst ifrån H[elsing]fors vid gränsorna af det himmelska Riket. Snart bär det ännu längre bort, till stränderna af Baikal och staden Irkutsk. Det kommer an på, om jag här anträffar Silfverhjelms²²⁹⁰, ty man spår att han wid den nu försiggående regementsförändringen i Östra Sibirien skall gå sin tjänst förlustig. Såsom orsak föregifves, att mannen riktat sig på andras bekoftnad.

- 2291 Castrén now calls the Kamas by the term “Kamasintser” (Ru. *камасинцы*). Earlier he had used the obsolete form “Kalmasheniliska” for the Kamas language. See Castrén’s letters from Anža to F.J. Rabbe of 5/17 Nov. 1847 and from Agul’sk to A.J. Sjögren of 1/13 Dec. 1847 (Nos. 174–175). (JJ)
- 2292 Castrén also wrote almost exactly the same sentences in his lost letter to Jacob Fellman. Fellman quotes these words in his reply to Castrén of 4 November 1847. SLSA 1185.1.
- 2293 The Pikkala (Pickala) manor house in Siuntio (Sjundeå), south-western Finland. Castrén probably mentions it here because at the time it belonged to Paul Erik Silfverhjelm, whom he expected to meet in Irkutsk. See note 2118. (JJ)
- 2294 Reinhold von Becker. See note 332.

I Irkutsk lærer jag ej inträffa förrän i slutet af November. Dessförinnan måste jag uppehålla mig någon tid hos Karagasferna och Kamasintserna²²⁹¹ – tvenne folkstammar, som lefva kringströdda emellan fläderna Krasnojarsk och Irkutsk. Mina bref böra hädanefters adresseras till Krasnojarsk.

Det är nu mitt fasta beslut att d. 10 Mars 1848 anträda mitt återtag, få framåt inga oförutsedda hinder möta. Min allt fortfarande krasslighet tillåter mig ej att längre kvarstanna i Sibirien, ehuru det wisseligen äfven å andra sidan är betänkligt att återvända till Finland utan hopp om dagligt bröd. Jag skulle wisseligen kunna finna många utvägar för lifwets bergning äfven i hemlandet, men faken är att mina fjuariga anteckningar taga i anspråk all min tid åtminstone under loppet af tre år.²²⁹² Det torde kanske wara klokaft att tillbringa desfa år i någon windskammare på Pikkala gård²²⁹³. Eller hvad är Ditt råd?

Ifrån Lönnrot erhöj jag nyligen ett bref, deri han ändteligen lofvar ansöka den Finska profesjonen, om ingen annan sökande infinner sig. Han förmodar att tilläfwentyrs v[on] Becker²²⁹⁴ ansöker tjensten, och i flik händelse hotar han taga sin hand ur spelet. Detta lærer Du wäl icke tillåta, utan i god tid förse Dig med en fullmakt in Blanco att begagnas i och för ansökningen, få snart tjensten anslås ledig. Det är Lönnrots oafwätliga pligt att ansöka den Finska profesjonen, antingen han will eller icke.

Nu hinner jag fannerligen intet vidare tillägga, utan framhårdar med wänkskap

Din Chinesiske broder
M. A. Castrén.

Byn Tes d. $\frac{5}{17}$ Aug 1847.

170

Minusinsk, 5/17 September 1847,
to Anders Johan Sjögren

2295 See also Castrén 2019: 1549–
1550.

SLSA 1185.3

Received on 19 October, read at the department meeting on 12/24 March 1848.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 351–353 (in Swedish); Castrén 1848b: 345–347 (in German); 1856: 363–365.

Högädle Herr Statsråd!

Herr Statsrådets ärade fkrifvelse af den 5. Julii hade jag nöjet emottaga i en Tatarjurt wid floden Uibat, medan jag war sysfelsatt att uppsöka inskrifter och andra i antiquarifkt hänseende anmärkningsvärda föremål. Nyss återkommen ifrån denna excursion ärnar jag ännu i dag företaga mig en resa till Abakansk, för att afkopiera några wid nämnda by förekommande inskrifter. Gerna skulle jag uppskjuta denna resa något längre in på hösten, men himmelen mulnar dag för dag, och huru hellst de omförmäldta inskrifterna komma att aftecknas, få äro folken och wackert wäder derwid ett oundvikligt wilkor. Härtill kommer ännu den omständigheten, att en skicklig tecknare, som åtagit sig att wara mig behjelpig wid arbetet för ett bestämdt arfvode, gjort härwid det förbehåll, att resan fednast skall företagas d. 5 September.

Ehuru sinnad att ännu uppehålla mig några veckor i Minusinska kretsen, torde jag dock ej mera komma att ifrån Abakansk återvända till Minusinsk. Derföre begagnar jag mig af närwarande tillfälle att till Akademien expediera några packlådor, hvilka äro mig till omak under mina resor. Jag hoppas wäl ännu kunna för Akademiens räkning erhålla allehanda antiquaria, och dem skall jag framdeles ifrån Krasnojarsk låta afgå till Petersburg. Den nu afgående remiss utgöres af 7 numror, hvilka äro af följande innehåll:²²⁹⁵

2296 *öfriga* || ~ liggande på rygg-sidan

1. *Packlådan* N° 23 innehåller fyra cranier, upptagna ur fyra skilda grafvar, hvilka woro af fentida ursprung och alla utan undantag Tatariska. I craniet N° 1 har käken gått förlorad; alla de öfriga äro fullständiga.
2. *Packlådan* N° 24 är fylld med följande föremål:
 - a) Tvenne med N° 5–6 figurerade cranier, hvilka blifvit uppgrädda ur ett gammalt kummel på Katschinska steppen, och tvertemot wanliga förhållandet träffades liggande på fida.
 - b) Fragmenter af ett cranium, som anträffades i samma kummel och är betecknad med N° 7.
 - c) Öfra delen af ett cranium och några sadel-smycken af mesing, hvilka äga rubriken: N° 8 och äro funna i ett jättestort kummel höger om Jenisej
 - d) Några förrostade jernstycken, funna i en ny-tatarisk graf och utan tvifvel tillhöriga en sadel.
 - e) Ett Tatariskt spel-instrument.
3. I *packlådan* N° 25 äro inlagda:
 - a) Defecta cranier: N° 9–12, hvilka lågo på mindre än wanlig djuplek i ett äldre kummel, och därför måste förmodas vara af ett fentida ursprung.
 - b) Craniet N° 13, som träffades i ett annat kummel på ett ännu mindre djup.
 - c) Ett barna-cranium N° 14 ur ett kummel på Sagaiska steppen.
4. *Packlådan* N° 26 innehåller fem cranier, tre knifvar, en yxa och särskildta fadel-prydnader, uppgrädda ur ett enda litet kummel på Sagaiska steppen. Härvid bör märkas, att cranierna 20–21 äro funna i lös jord, liggande på fida, men de tre öfriga²²⁹⁶ i stenkistor, der skeletterna lågo på rygg.
5. *Packlådan* N° 27 innehåller tvenne temligen fullständiga cranier: N° 22–23, och tvenne fragmentariska: N° 24–25, funna i tvenne skilda kummel på Kojbalsteppen. I bottnet af samma låda finnas

dessutom stycken af lerkrus, fådana man nästan möter i hvarje kummel.

6. I *packlådan* № 28 innehållas nedanstående antiquaria:

1. a) Pilspetsar af jern, 22 till antalet och af 13 olika flag.
2. b) Tömmar, ftigböglar och andra jernsaker.
3. c) En jernfax.
4. d) Sju stycken knifvar, de flesta af koppar.
5. e) Tre dolkar.
6. f) Twå spjut.
7. g) En jernspade
8. h) Tvenne runda koppar-flkifvor, kanske af Rysk tillverkning.
9. i) En fyring af koppar
10. j) Ett huggjern af koppar.
11. k) Ett jern, som tros vara begagnadt vid gräfning af kandyk- och sarana-rötter²²⁹⁷
12. l) En sten, liknande ett figil
13. m) En mennifko-figur af mesfing
14. n) Tre koppar-stycken
15. o) En koppar-pil
16. p) Ett stendlod
17. q) En koppar-spik
18. r) Fragmenter af en pantsar-skjorta
19. s) Ett huggredskap af koppar
20. t) Fragment af en koppar-spegel (?)
21. u) Ett benstycke, som troligen hängt wid gördeln.

7. № 29 innehåller en²²⁹⁸ Tatarisk Schaman-kostyme med åtföljande trumma²²⁹⁹ samt tvenne Tatariska pipor. I kostymen föreställa de långa klädesrimsorna Schamanernas tjensteandar (Aina), och ofvanpå trumman finner man afbildade: sol och måne, båge och bågskytt, orm, hare, färskildta träd m.m.

2297 See note 2242.

2298 en [...] Schaman-kostyme || en Schaman-kostyme

2299 trumma [...] pipor. || trumma.

Så när hade jag glömt omnämna, att de i packlådan N° 28 inlagda effecter äro funna å ömse fidor om Jenisej ofvanom staden Minusinsk. De äro ej uppgrädda ur kurganer, utan hafva blifvit anträffade wid jordens plöjning, med undantag af N° 8 och 12, om hvilka man ej kunde lemna mig någon upplysning. Det af mig förr omtalta figillet, som föregafs vara Tschudiskt, har jag ändteligen dechiffrerat och funnit åtminstone de flesta characterer deri vara Ryska. Bland de afgående cranierna äro beklagligtvis många få bräckliga, att de krossas i händerna och följakteligen skola i mera eller mindre mon förderfvas under den långa färden. Detta bekymrar mig så mycket mera, som kostnaderna i och för de respectiva cranierna utgöra wida mera än de troligen äro värda. Och dock har jag befriat mig ifrån den dryga dagspeningen, derigenom att jag med några fupar umgällt hvarje arbetares möda.

Önskande ett lyckligt farväl åt mina grinande reskamrater har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare

M. A. Caſtrén.

Minusinsk d. $\frac{5}{17}$ September 1847.

P.S. Min rese-relation har jag ännu som knappaſt påbegynt, men innan kort ſkall jag gripa mig an dermed.

171

Minusinsk, 5/17 September 1847,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:449–456

Received on 19 October, replied to on 1 November; see also Rabbe's letters to Castrén of 16 October, 15 November, 30 November, and 15 December 1847, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 353–354 (in Swedish); 1856: 365–366 (in German).

2300 With the name Böttiger.
Castrén 2019b: 1392.

2301 *Dernäst* [...] *fynes* || *Dernäst*
finnes

2302 *hemställde* || *framställde*

Broder Iwan Feodorowitsch!

Sedan jag lyckligen undslapp den Chinesiska Dargans hårda händer, har min rese-chronik varit nästan densamma för hvarje dag. Jag har fört ett ängsligt stunderkammar-lif, mediterat öfver Turkiskans breda och smala e, öfver Kurganer, Tschudiska inskrifter, förrostade yxor, hamrar, knifvar och gafflar. Har fisksoppa i en bondby börjat förefalla mig wämjelig, så har jag rest till en annan och proberat dess vattwälling. Ut på steppen har jag i fednare tider gjort blott en enda excursion, och äfven den aflopp utan synnerliga äfventyr. Det ojemförligen bästa, som tilldrog sig under denna färd, var att jag efter tre dagars fasta stötte tillsammans med en Tysk Doctor²³⁰⁰, som fkänkte mig ett bröd och kokade åt mig en gryta potatis. Dernäst²³⁰¹ anmärkningsvärd fynes mig den omständighet, att en airanberusad Tatarisk skönhet alldeles oombedd hoppade i min kärra, kysste mig och slog fina armar få hårdt om mitt lif, att en handfast kosak med möda kunde slita henne lös ifrån mig. Derpå hemställde²³⁰² kosaken till mitt bepröfvande, om det ej vore skäl att på ett exemplariskt sätt tukta den oförsämmda, men jag lät saken passera och tänkte i mitt sinne: ”wärre har man fett.” Hvad kosaken beträffar, få anmärkte jag att han i flera dagar efter denna händelse hvarken åt eller

2303 Melancholy was already known in ancient Greek philosophy and medicine, but it became especially fashionable in the Romantic era. The philosopher Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770–1831) wrote about unhappy consciousness (*unglückliches Bewusstsein*), and it was also conceived as a worried *malaise*. Another concept used almost synonymously with *melancholy*, especially in the 18th century, was *hypochondria*. See note 1870. (TS)

drack ur min kopp. Och dock kan jag på heder försäkra, att den Turkiska damen ägde de skönaste rosen-läppar, jag länge skådat.

Wid min återkomst ifrån fteppen tog jag vägen öfver Schuscha by, der Madame Jekaterina Petrowna Kutusow, fåsom Du troligen minnes, fästledne wår bewisade mig en så utmärkt gästvänskap. Äfwen nu tillbragte jag i hennes hus några angenäma dagar, ty Jekaterina Petrowna är både en utmärkt wårdrinna och en wän af det glada. Hon har tillföre uppehållit sig någon tid i Petersburg, och då äfwen jag gjort några flug på det Newska perspektivet, så betraktade wi hvarandra såsom fläktningar och fkulle säkert blifvit kusiner, om Jekaterina Petrowna wore född i Finland. Enkom för mig hade Jekaterina Petrowna under fommaren sytt en anstalt, hvilken borde bäras så nära hjertat som möjligt, och äfwen Fröken Polinka fkänkte mig till hugkomst en målning, fom hon med fina egna, fina händer hade åstadkommit. Utom dess fick jag min matsäck hos Jekaterina Petrowna fylld med kycklingar, limpor, arbusar och gurkor. Det är wäl fannt, att kycklingarna redan börjat mögla och arbusarna bortsina, men man lefver ju icke af bröd allena, och jag tycker det till och med vara fynd att i magen nedsänka menniskornas godhet. Fritt må derföre kycklingarna mögla och arbusarna wissna, men minnet af den ädla gifvarinnan fkall lefva oförwissnad i mitt hjerta.

Sedan jag fkilldes wid Jekaterina Petrowna, har jag lefwat några melancholiska²³⁰³ dagar i den af lök och brännvin flinkande staden Minusinsk. Emot min wilja nödgas jag ännu dröja några dagar i denna stad, i fynnerhet för att inpacka och till Wetenskaps Akademien expediera ett antal cranier och särfkildta antiquaria, dem jag uppgräfvit i de få kallade Tschud-kumlen. Härifrån fortsätter jag min resa utmed Jenisej och hoppas ännu i slutet af denna månad hinna till Krasnojarsk. Om mina öfriga planer hinner jag denna gång icke underrätta Dig. Min address är: Г. Красноярскъ.

Så långt hann jag i går. Under natten ankom posten och medförde Dina bref af d. 3. och 9. Augustii med thy åtföljande Tidningar, hvilka fynas wara nog magra. Det är ju en förträfflig sak, att H[an]s Kejserl[i-ga] Majestät i nåder tillaggt oss arma Docenter dubbla Prästaår. Då är det ju ingen konst att komma fig till Pungalaitio, ty hvad Paštoral-examen anbelangar, så minns jag ännu mina 15 psalmer och quattuor capita såsom lappa wantar. Och om Du anser det att wara "obewisadt", huruwida jag är i stånd att befrämja de "tvåfota fåren" till ewig salighet, få hoppas jag å min fida, att motsattsen ej heller så alldeles lätt torde kunna ledas i bewis. Allra minst lærer min hederwärda broder wilja beskylld mig för irrlärighet. Detta allt oakadt kan Du dock wara innerligen öfvertygad derom, att jag hellre lefwer såsom ett nådehjon i en windskam-mare, än jag för 30 silfverpeningar uppoftfrar min vetenskap. Menniskans lif är så kort, att hon till och med genom den rigurösaste consequens hinner föga uträtta. Att Bergstädi lyckligen återkommit till Finland, war för mig en högst glädjande nyhet. Monne han ej bekommit mina fyra bref, ställda på Jenisejsk, Jekaterinenburg och Kasan? Desfa bref innehöllo äfven några epistlar ifrån Finland.

Så fnart jag kommer till närmašte stad, få fkall jag ej underlåta att till Sirén gifva ordres om utbetalningen af de 300 Silf[ver-]Rublarna, med hvilka Du godhetsfullt förskutit mig.

Och härmed önskar jag Dig och de Dina allsköns salutem

Din ödmjukašte tjenare
M. A Castrén.

Minusinsk d. $\frac{5}{17}$ Septemb[er] 1847.

172 Krasnojarsk, 23 September/5 October 1847,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 7:601–608

Publications (incomplete): Castrén 1855: 354–356 (in Swedish); 1856: 367–369 (in German).

Krasnojarsk d. ^{23 Septemb.}/₅ October 1847.

Bäste Broder!

Wid min återkomst ifrån Chinesiska Kejsaredömet erhöj jag i trakten af Minusinsk Din fednaste skrifvelse, för hvilken jag nu fent omsider får aflägga min uppriktiga tacksägelse. Att detta ej skett tidigare[,] har sin grund i mitt oupphörliga flackande kring Tatar-stepperna, på hvilka ingen postgång äger rum. I dag anländ till Krasnojarsk har jag gjort till min första pligt att besvara Din skrifvelse, ehuru jag äfven denna gång ej hinner med många ord.

Det torde ej wara Dig obekant, att jag under loppet af sednaste halfår uppehållit mig i Minusinska kretsen af Jenisejska Gouvernementet. Det hufvudsakliga föremålet för mina sysfelsättningar har varit studium af Kojbalskan, som är en Turk-Tatarisk dialect, och twifwelsutan wida renare än den Constantinopolitanska. Detta studium har i högsta grad intresferat mig, emedan jag vid hvarje steg funnit de mest öfverraskande analogier emellan Finskan, Turkiskan och de Samojediska språken. Öfwer Kojbalspråket äger jag redan i utkast en ethymologie och ordförteckning, hvarjemte jag samlat en hop hjeltesagor, bland hvilka dock få äro upptecknade på Tatariska.

De archæologiska undersökningarna har jag skött med mindre ifver, och nästan endast på befallning. Ty först och främst har gräfningen af Kurganerna fallit sig alltför kostsam, och för det andra har jag äfven anfett detta arbete ligga utom mitt gebiet, alldenstund de så kallade Tschud-grafworna ingalunda äro af Finsk härkomst.

Tjugo stycken kummel wid pass har jag ändock öppnat och allaredan affärdat deras innehåll, bestående i cranier, yxor, knifvar m.m, till Akademien i Petersburg.

Slutligen har jag i Minusinska kretsen äfven²³⁰⁴ afkopierat en mängd inskrifter, bland hvilka de flesta tro-
ligen äro bomärken, men några få efter utseendet werk-
lig fkrift. Äfven i desfa minnesmärken hafva Finnarne
bewisligen ingen del.

Hwad min Chinesiska resa beträffar, få war ända-
målet dermed att få reda på Sojoternas härkomst, och
det wisade sig, att de enligt Pallas förmodan²³⁰⁵ werk-
ligen utgöra tatariserade Samojeder, famt kanske till en
del äfven Ostjaker. Kojbalerne i Minusinska kretsen äro
bestämdt afkomlingar af både Samojeder och Jenisejska
Ostjaker. Matorerne äro tatariserade Samojeder, Ariner-
na Ostjaker, men hvart Asfaner och Kotter tagit vägen,
wet jag ej.²³⁰⁶

Ifrån Krasnojarsk reser jag efter en eller högst
tvenne dagar ut på landsbygden för att uppsöka Ka-
masintser, hvilka borde finnas någorstädes i trakten af
Krasnojarsk. Med detta folk kommer jag att fysfelsätta
mig hela hösten i Krasnojarska och Kanfka kretsarna. Se-
dan bär det af till Irkutsk, der jag torde hamna i slutet af
Nowember eller början af Decemb[er] (gamla ft[ylen]).
Intill den 10 Mars borde jag wara klar att wända, emedan
min akademiska tjenstetid med denna dag går till ända.
Det är wäl möjligt, att jag nödgas qwarstadna här allt
intill fommaren, men nog wore jag nöjd att ju förr, dess
hellre få åtminstone på en tid afbryta mina irrfärder i
Sibirien; och att åter besöka det kära fäderneslandet. Der
kan det wäl blifva en fmula knaggligt om dagligt bröd,
men med Guds hjelp torde man dock kunna draga sig
fram på ett eller annat wis. Skulle det på allwar blifva
fråga om en Finsk profesfion, få faller det af sig sjelft,
att hvarken jag eller Gottlund, eller ens v[on] Becker,
utan juft Du måste komma i fråga wid dess befättande.
Din proposition, att jag måtte bemöda mig om tjensten,
får jag wäl anse blott för ett fkämt. Du kan lita på den
försäkran, att jag icke under något villkor ansöker den

2304 äfven || <h>

2305 Pallas 1778: 71.

2306 At this stage Castrén was not yet aware that he would soon meet the last speakers of Kott and become the first and last to document the grammar of their language. In earlier collections of Yeniseic vocabulary, the term “Assan” is also used to refer to a language essentially identical to Kott. See also Castrén’s letter from Anža to F.J. Rabbe of 5/7 November 1847 (No. 174). (JJ)

2307 *Стряпчей*, later *стряпчий*, 'solicitor'. See note 488.

2308 Vasilij Nikolaevič Latkin. See note 1021.

ifrågawordna profesjonen. Hellre flår jag mig på någon industri-gren och inrättar en tvål-[.] ljus- eller fnus-fabrik. Äfven har jag gått hafvande med tanken att utgifva en Finsk Tidning i Uleåborg, men deraf lærer väl intet blifwa. I allmänhet kan jag ej fatta något beflut för framtiden, få länge min räkning med Wetenskaps-Akademien är ouppgjord. Hela den philologiska sectionen har med en mun lofvat draga försorg om min framtid, men saken är, att jag ej vill tjena wid sjelfva Akademien, och det torde vara fvårt att erhålla ett extra-understöd med tillåtelse att få wistas utom Akademien. I alla fall bygger jag dock mitt säkra hopp på Petersburgska Wetenskaps-Akademien, ty der herrska wida liberalare åsichter än wid vårt trångbröstad lärdoms-collegium i H[elsing]fors.

Sedan detta nedskrefs har jag ränt hela tvenne dygn kring staden för att få reda på Kamasintsernas bostäder. Till följe af de erhållna upplysningarna nödgas jag nu med ens föfoga mig till Kanska kretsen och derifrån efterhand till Nish[n]e-Udinsk, Irkutsk, Tunkinsk m. m. Min address blir hädaneftre allt framgent *Irkutsk* (Губернскій город[ъ]).

Under mina irrfärder på de krasnojarska gatorna har jag händelsewis flött tillfamman med stadens Стряпчий²³⁰⁷, som kallar sig *Örn* och säger sig vara Finne till börd, samt beder hellsa fina anförwandter i Finland. Mannen är född i Tobolsk af Finska föräldrar, men kan ej ett ord hvarken Finska eller Svenska.

Äfwen har jag i Krasnojarsk gjort bekantskap med tre bröder: Latkin, som äro Syrjäner till börd och lefwa här i egenskap af guldsökare. En af dem är student och alla tre ega en ovanlig bildning. De betrakta mig såsom en anförwandt och jag äter middag hos dem alla dagar. Den äldsta brodern är eljest en gammal bekant; jag gjorde hans bekantskap i Kolwa, och det är ju samma man, som i de Ryska Tidningarne gjort så stort wäsen af mina äfventyr i Ishma och Ustzulma.²³⁰⁸

Och härmed flutar jag desfa mera än otillbörligt tråkiga rader. Din tillgifne

MACaStrén

173

Anža, 11/23 October 1847,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 14 December, read at the department meeting on 12/24 March 1848.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 359–361 (in Swedish); Castrén 1848b: 347–350 (in German); 1856: 373–375 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

En rund månad är redan förliden, sedan jag meddelat H^r Statsrådet någon underrättelse om mina förehafvanden här borta i bergsbygden. Under loppet af denna månad har ingen ting wigtigare tilldragit sig i mina öden, än att jag ifrån Minusinfka kretsen fmåningom förflyttat mig till den Kanska. Mångfalldiga göromål under resan och en ihållande motwind på Jenisej fördröjde min färd, så att jag först i allra fista slutet af September anlände till Krasnojarsk. Här lemnade jag min flotta, steg i en postkärra och lät det bära af ut på den Irkutska stråtwägen. Efter en dryg dagsresa lemnade jag åter denna wäg, för att följa de fjät, hvilka ifrån stationen *Rybinsk* leda westerut till de Kamassinska fkogarna. Det dröjde ej länge, förrän desfa fjät togo slut, och jag hamnade uti en by: *Andshá*, som är belägen vid pass 150 verst ifrån *Kanf*k. I nämnda by har jag nu legat i tio dagars tid och väntat på Kamassint[s]er, hvilka för det närwarande ströfwa omkring på jagt och af sådan anledning äro fwåra att få fatt uppå. Under denna wäntan har jag omfider gripit mig an med den länge utlofvade rese-relationen, hvilken nu är i det närmaste färdig, men för den osäkra postgångens skull måste blifwa tills widare hos mig qvarliggande. Desfa rader andtwardar jag på vinst och förlust åt en förbiridande guldsökar-expedit, som tror sig kunna draga försorg om deras fortkomst till Kanska post-contoiret. Emedan ryttaren i ögonblicket afreser, är det mig

2309 *tjuta* || blåsa
 2310 *hvilka* || fom

omöjligt att denna gång ingå i någon relation af mina litterära angelägenheter. Dock kan jag ej lemna oanmärkt, att de så kallade Kamassintserne, enligt hvad ryktet förmäler, utgöra en förening af tre till språket alldeles åtskillda nationer. Hvilka desfa nationer äro, derom har ännu ingen kunnat gifva mig ett rätt besked. Den enda individ af Kamassiner-fläktet, jag hitintills öfverkommit, talade ren Tatariska enligt den Katschinska dialekten, och försäkrade att hela hans uluss är en afkomma af de Tatarer, hvilka fordom uppehöll sig wid Katschaflo den. De fannskyldiga Kamassintserna, hvilka utgöra den Abalakowfka ulussen, äro otvifvelaktigt Samojeder. Hwad åter den tredje nationen eller de 20 skattbetalande personer, fom tillhöra den *Agulska* ulussen, beträffar, få bör denna nation enligt mitt compass vara en lemning af de Jenisejska Östjakerne. Desfe kalla sig ännu till en del *Kanas-ke*t (folk af Kan) och bewara i troget minne den tradition, att fomliga bland deras flägter utwandrat ifrån Kanska området, då åter andra blifvit derstädes qvarsittande. Wore nu denna tradition och min derpå grundade förmodan riktig, få tryter mig Gud ske lof! icke arbete för denna höst. Måtte blott hellsan få bi under viftelsen i en boning, hvarest windarna tjuta²³⁰⁹ genom wäggspringorna och sparfwarna flyga in genom fönsterrutorna!

Då jag ännu icke ens hunnit begynna mitt arbete med Kamassintserna, få är det naturligtvis alldeles omöjligt att förutsäga, huru länge detta trefalldiga folk skall uppehålla mig i denna fkogsbygd. Att likwäl Kanska framdeles blir min address, derom är ingen fråga, ehuru jag wisferligen skall anstränga mina yttersta krafter för att komma ifrån den Kanska kretsen. Dageligen oroar mig nu bekymret, huru jag intill början af Mars må hinna fullborda mitt hela uppdrag. Detta bekymmer härflyter icke så mycket ur ekonomifka betänkligheter, fom ej mera af några wälmenta läkare-råd, hvilka²³¹⁰ förbinda mig att winter-tiden verkställa den långa resan ifrån Irkutsk till Petersburg. Om fommaren förmenas fkakningen på kärra och landswäga-dammet wara menliga för mina lungor. Jag har äfven fjelf besannat denna

erfarenhet, ty efter par dagars resa i flakande hjuldon börjar jag wanligen känna ftyng i mitt bröst. Det vore dock ledsamt att fluta fina dagar på en öppen landswäg, fedan man lyckligen öfverwunnit alla faror i ödemarken.

Under min wißelse i Krasnojarsk stötte jag oförmödat till samman med Latkin, hvilken jag för några år sedan träffade i Kolwa. Sinnad att i December begifva sig till Petersburg lofvade han godhetsfullt medtaga en²³¹¹ kista och ett litet paquette med böcker, som jag öfverlemnade i hans händer. Dessa fäker äro adresserade till H^r Statsrådet, och om de ordentligen ankomma till Petersburg, få anhåller jag ödmjukast att H^r Statsrådet wille taga vara på dem intill min återkomst. Derjemte wore det min anhållan att framdeles få afsända till Akademien en del af mina famlingar, hvilka icke allenast blifva mig för tunga att medföra, utan äfwen oupphörligt äro i fara att genom tjufvahand förloras. Skulle H^r Statsrådet wara angelägen om att återfå Kasembeks Turkiska Grammatik, så skall jag ej underlåta att wid samma tillfälle återsända nämnda arbete, ehuru jag naturligtwis hellre skulle behålla detsamma.

Då Hans Exc[ellens] H^r Frähn intresferar sig för de Minusinska inskrifterna, få afsänder jag härhos till hans påseende tvenne copior, bland hvilka N° 1 är aftagen ifrån den ryktbara klippan vid Abakansk af en f.d. Ingenieur-officer, men N° 2 af mig sjelf ifrån en kurga[n]-ften på Katschinska steppen.²³¹² Den förra är beklagligtwis icke fullkomligt trogen, men felet är mindre aftecknarens än det redan bleknade originalets. Wid copian N° 2 bör äfwen anmärkas, att både i början och slutet några tecken²³¹³ i originalet woro alldeles omöjliga att dechifrera.²³¹⁴

Härmed innesluter jag mig i Herr Statsrådets fortfarande bewågenhet och framhårdar med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

Ödmjukaste Genare

M. A. Castrén

Andsha d. ¹¹/₂₃ October 1847.

²³¹¹ en || tvenne

²³¹² Castrén 2019b: 1403–1406.

²³¹³ *teçken i originalet* || teçken

²³¹⁴ A footnote in Castrén 1848b: 350: "Beide Copieen sind dem Herrn Professor Kowalewskij in Kasan mitgetheilt worden, um durch ihn eine Erklärung wenigstens der einen, weit umfangreicheren und offenbar Mongolischen, Inschrift zu erhalten."

2315 *dialect-brytningar* [...] *språk*
 || *dialect-brytningar*
 2316 *individer* || *Samo*[*jeder*]

174

Anža, 5/17 November 1847,
 to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:457–468

Received on 29 December, replied to on 31 December; see also Rabbe's letters to Castrén of 16 January, 1 April, and 15 April 1848, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1848l (in Swedish); 1855: 361–363 (in Swedish); 1856: 375–378 (in German).

Broder Kalliolinna!

Mitt hufvud är i närvarande stund så fullt af oro, att det ej kan frambringa annat än orediga tankar. – Du erinrar Dig kanske ur mitt fednaste bref att jag i början af September begaf mig ifrån de Minusinska Stepperna till Krasnojarsk i afsigt att uppsöka ett folk, som af Rysarne benämnes: Kamasintser, Kamasser, Kalmasheniler. Detta folk hafva både Stepanow och andra fkriftställare anfett för Samojeder; men wisfa hos de Minusinska Tatarerne i omlopp warande rykten alstrade hos mig den förmodan, att de omförmälda Kamasintserna i likhet med andra deras fydliga anförwandter redan hunnit dels förryskas dels tatariseras. Just på denna förmodan grundade jag mitt yttrade hopp att redan i November hinna till Irkutsk, derifrån jag kringmedlet af Mars ärnade anträda min återresa till Petersburg. Äfven med förutsättning att Kamasintserna woro Samojeder, trodde jag min reseplan ej kunna i betydlig mon rubbas, alldestund mina studier i Samojediskan äro få omfattande, att fmärre dialect-brytningar²³¹⁵ af detta språk ej göra mig mycken omak. Men nu fogade ödet, om jag får begagna mig af detta gammalmodiga ord, att de hundra skattbetalande individer²³¹⁶, som utgöra Kamasiner-folket, tala tre i grunden olika språk: 1. Tatariska, 2. Samojediska, 3. Kottiska. Sistnämnda språk eller Kottiskan har man längesedan ansett wara

försvunnet och för vetenskapen förloradt. Stepanow, som i tiotal år förwaltat Jenisejska²³¹⁷ gouvernementet och "i alla möjliga riktningar" genomrest detsamma, yrkar i sin välkända²³¹⁸ Statistik, att man nu mera icke ens kan wåga en hypothes öfver Kotternas ursprung. Icke desto mindre har förgängelfen allt intill denna dag skonat några tiotal individer af detta folk. Bland dem känna likwäl endast fyra (säger 4) manspersoner sitt fädernespråk, och äfven de häfta på målet wid hvar-annat ord. Så mycket angelägnare synes det wara att ännu, medan dagen är, rädda hwad som räddas kan af detta språk, som så oförmodadt uppstigit ur grafwen. Det är en fyfter af den Jenisejska Östjakiskan, men redan så bleknad att man med möda igenkänner någon frändskap i materien, utan måste fluta dertill af den anda, som ännu fortfar att lifva det wissnade fkelettet. Med detta språk har jag nu äflats i en månads tid, och ännu lærer wäl en rund månad åtgå, förrän jag kan gripa mig an med en Kottisk Grammatik. Sedan förestår studium af Kamasinskan, som äfven medtager sin dryga månad, hvar till ännu komma Karagassiskan, Sojotiskan, Mongoliskan, hvilka språk i framtiden blifva för mig oundgängligen nödwändiga, om jag troget skall följa den bana, som jag för min litterära verksamhet utstakat. I betraktande af dessa få vidsträckta studier har jag redan en tid bortåt warit betänkt på att hos Wetenskaps Akademien i Petersburg anhålla om ett nytt understöd. Jag är nästan wiss derpå, att Akademien will befrämja mina sträfwarden, men det är dock icke utan en viss oro jag skrider till detta fteg, som kommer att medföra nya mödor och bekymmer.²³¹⁹ Att lefwa ännu ett år i Sibirien kan fynas för Dig derborta såsom en småsak, men jag håller mig till det Finska ordspråket som säger: "Kokenut kaikki tietää, mutta waiwanen kaikki kokee."

Utom mina litterära bekymmer äger jag äfven andra, hvilka med skäl kunna räknas till antalet af "Märthas bekymmer", emedan de endast angå min

2317 *Jenisejska gouvernementet* ||
gouvernementet

2318 *välkända Statistik* || Statistik

2319 The sign [✓✓] Castrén mentions in the P.S. is here in the margin.

2320 föda || lifnära
 2321 detta ämne || detta
 2322 äfven bedja || bedja

materiella person. Saken är att jag för det närvarande befinner mig i en mycket eländig Tatar-ftuga, der människorna föda²³²⁰ mig med idel getkött och potatis. Hwem wet ej, att getkött är ett elakt, flinkande kött, och potatisen en mera mager föda? Emellertid måste jag hålla till godo med denna föda i hela 90 dagar och äta: antingen getkött till förrätt och potatis till desert, eller tvertom potatis till förrätt och getkött till desert. Här finnes wisferligen en guldsökare i nejden, som kall hålla ett godt bord för sina gäster, men likafom det för herrar guldsökare torde falla sig nog besvärligt att föda all werldens tiggare, få känner jag å min fida icke heller någon böjelse att efter hundens art fnoka om en munsbitt vid den rike mannens bord. Dessutom utgöra Sibiriens guldsökare en çast, för hvilken jag börjat skygga, alltsedan jag hörde en af desfa herrar yttra sig till sina underhafwande: "jag är er Furste och er Gud", samt en annan utlåtat sig sålunda: "jag har 500,000 Rubel på fickan, 200 bouteljer champagne, twenne kärl maderia; jag frukt[ar] ej för någon och vill ej veta af någon." Så yfvas nästan alla guldsökare öfver fin[a] lkatter; men om Du vill weta, hvad en fådan karl ungerfärligen har i sitt hufvud, få är jag i tillfälle att förtälja en liten tilldragelse, som torde lända till belysande af detta²³²¹ ämne. Under mina resor på Kisilska fteppen sammanträffade jag händelfewis med en guldsökare i en liten Tatar-ftuga. Wid min ankomst fatt guldsökaren såsom bäst wid sitt thekök, och han kunde naturligtvis icke underlåta att äfven²³²² bedja mig deltaga i calaset. Under thedrickning[en] betraktade mig mannen ifrån topp till tå och sporde mig slutligen, till hvilket stånd jag hörde. Wid mitt svar: "till det lärda" råkade guldsökaren i synbar förlägenhet och yttrade nu med mycken wördnad: "således lærer herren vara en revisor" d.v.f. förordnad att revidera guldvaserier[n]a. I afsigt att lugna min värd upprepade jag åter, hvad jag redan nämnt om mitt lärda stånd, och lemnade tillika en handgriplig förklaring öfver de lärdas embete

och göromål. Härunder tog sig guldsökaren bakom örat den ena gången efter den andra och yttrade slutligen med någon tvekan: "sådant folk som det min herre omtalar, synes det mig såsom skulle vi ej äga här i Sibirien." Ordet lärde hade visserligen nått guldsökarens öron, men han visste ej att det i världen gifves ex professo lärda, utan endast lärda revisorer, lärda Pastorer, lärda medici, lärda fnickare, fkräddare och skomakare. "Sådana personer" fortfor guldsökaren, "kunna endast i den händelse kallas lärda, om de ordentligen slutat sin kurs wid ett gymnasium, ett seminarium, en verkstad o.f.v." Emellertid tycktes guldsökaren hafva fått stora tankar om min lärdom, ty han började²³²³ nu begära af mig allehanda upplysningar²³²⁴ och sporde mig bland annat, om jag trodde att Frälsaren var en "fullkomlig Gud²³²⁵ och en fullkomlig människa." – "Sådant läres ju redan i kathechesen", genmälte jag, men guldsökaren började åter klå sig bakom örat och mina actier tycktes falla. Skälet härtill var, fåsom jag federmera erfor, af följande beskaffenhet. En bruksprest, som behörigen²³²⁶ slutat sin kurs wid något Seminarium, hade inbillat den stackars mannen, att endast den var en fullkomlig eller till alla delar människa, som å ena sidan utöfvade allt det goda Skriften bjuder, men å den andra äfven var karl att vid förefallande tillfällen taga sig ett rus, som kunde smida ihop en god historia, som lät sig förtjusas af en wacker flicka o.f.v. Då nu Frälsaren, wetterligen ej var i besittning af sistnämnda egenskaper, få tyckte Presten och med honom guldsökaren, att²³²⁷ Frälsaren vid sina 34 år ännu icke uppnått alla mänskliga fullkomligheter. – Detta fofisteri erinrar mig om en Kojbal, hvilken förlidne sommar gjorde sig mycken möda att öfvertyga mig om den Tatariska religionens företrädare framför den Christna. Denne man yrkade bland annat att de Christnes Irle-Kan²³²⁸ handlar mycket ochristeligt, då han slungar alla fyndare utan undantag i samma brinnande svafvelsjö. Enligt samma princip borde, såsom Kojbalen tyckte, äfven den

- 2323 *började* || sporde mig
 2324 *upplysningar* || fp
 2325 *Gud* || m[enniska]
 2326 *behörigen* || ordentligen
 2327 *att* || <den fista>
 2328 Irle-Kan, or Erlik Khan, is the god of death and judge of the dead in Turko-Mongolic folk religion. See also Castrén 2019b: 895, 896, 905, 1309. (TS – JJ)

2329 hade || gjorde
 2330 den || mig
 2331 Stalldrängs-/hustrun
 2332 Gabelentz 1832.

Christna lagen belägga alla brott med lika straff. Icke dessto mindre fäde sig Kojbalen kunna med sin egen rygg intyga, att Ispravniken låter utdela ett olika antal flängar i mon af förbrytelsens beskaffenhet, alldeles såsom Tatarernes Irle-Kan, hvilken i det tillkommande låter en uppfvälja ftulna nystan, en annan bära falfka wigter på sin nacke, en tredje färkilja wattenblandad mjölk o.f.v.

Ubinam gentium sumus? Jag har på det grundligaste blifvit bragt ur conceptionerna af en liten näsperla, som redan en tid bortåt haft den oförskämdheten att öfverfalla mig med sin sentimentalitet och sina kärleksförklaringar. Det är en guldsökar-ftalldrängs hustru – till börden en bonddotter, men så uppblåst öfver sin mans höga embete, att hon enligt sin egen försäkran numera ej kan fämjas tillhopa med bönder. Skild ifrån sin man har hon bjudit till att föka tröst och hugsvalelse hos mig, lika som wore jag en ftalldrängs adjunkt. Åtskilliga gånger har jag låtit menniskan förstå, att jag med henne ej har någon ting ogjort, men då allt mitt tal varit förgäfvat, lät jag min kosak för en stund sedan tillsäga Madamen, att hon ej skulle understå sig att träda inom mina väggar. Detta hade²³²⁹ ändteligen sin verkan, ty just nu gjorde den²³³⁰ förnämde Stalldrängs[-]hustrun²³³¹ sin första wisit hos mig. Hon fnös, flrek och larmade, samt beröfvade mig de rara fängkläder, hvar med hon, ledd af wisfa falska förhoppningar, i förstone hade prydtt min fäng. Tillika beröfvade hon mig mina conceptioner, och således kan detta bref anses fåsom flutadt. Dock bör jag ej undanhålla de tacksägelfer, som redeligen tillkomma Dig för bestyret med pantalonger, flkjortor, tidningar och programmer. En tidningsbunt synes hafva gått till Minusinsk, ty Numer-flöljden är rubbad. Låt mig med det första få en allmanacke för nästa år och en *Mandshurisk* Grammatik af Gabelentz²³³² eller någon annan författare. Item Tidningar för nästa år. Min address är hädaneft: Irkutsk (Бъ Г. Иркутскъ), men på brefven bör Du antingen teckna

den wanliga Postrestanten eller: "Отдать Господину Барону Силбергел[ъ]му", om mannen ännu är kvar i Irkutsk.

Till Sirén har jag ännu ej haft tillfälle att skriva, hvarföre jag nu tillsänder Dig hosföljande anvisning. Jag hoppas att Du vänskapligen ursäktar min försummelse i denna affaire. Tack bäste broder! för det utlovade biskopsdömet, som annars påminner om Sancho Panzas Ståthållareskap.²³³³ Det Ryska Lexicon kunde jag kanske gå ut med; men min penna är flö för böneskrifter. Också har jag ej någon fynnerlig lust för ett så beskaffadt arbete. Låt oss lemna brödbekymret för en tid å fido!

Så när hade jag glömt nämna, att jag för det närvarande wistas inom Kanska kretsen af Jenisejska Gouvernementet, 250 verst öder om Krasnojarsk. Ej förr än i slutet af Januarii eller början af Februarii hinner jag till Irkutsk, dädan jag oförtöfvadt ärnar fortsätta min refa ända bakom *Baikal*. Således är det billigt att Du hädanefters kallar mig

Din wän
*Sabaikalskoj*²³³⁴

Byn *Andshá* d. 5/17 November 1847.

P.S. Min önskan är att intet eller på sin höjd de fyra första fidorna af detta sammelsurium meddelas allmänhet. Jag har på margina gjort ett tecken, hvarutöfver fättaren ej må understå sig att skrida.

²³³³ On the island of Barataria. Castrén probably means how Sancho Panza reigned with his common sense without actually any understanding of what he was doing and what he should have done. Cervantes 1818–1819/IV: 75–92, 107–118, 125–137, 151–167, 181–194, 205–214. (TS)

²³³⁴ Ru. *Забайкальский*, 'Trans-Baikalian'. Castrén writes variously *Sabaikalskoj*, *Sabaikalskij*, or *Sabajkalskij*.

2335 *många* [...] *resandes* ||
många resandes

175

Agul'sk, 1/13 December 1847,
 to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 15 January 1848, read at the department meeting on 12/24 March 1848.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 363–369 (in Swedish); 1848a (in German); 1856: 378–385 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

Efter runda två månaders vistelse i den Kanska kretsen går jag nu omsider att meddela Herr Statsrådet några bland de allmännaaste resultater, dem jag wunnit i synnerhet genom mina lingvistiska undersökningar hos de så kallade Kamassintserna. Redan i mitt fednaaste bref hade jag i ftöd af visfa på orten gängse rykten yttrat den förmodan, att nämnda Kamassinerfolk utgör en förening af tre fkillda nationer. Denna förmodan har under fortgången af mina studier fullkomligen bekräftat sig, och det är nog märkwärdigt huru en få wigtig omftändighet kunnat undgå både Stepanows och så många²³³⁵ andra resandes uppmärksamhet. Eller kanske hafwa desfe herrar hyst famma åsigt om nationaliteten såsom en embetsman i Jenisejsk, hvilken wid wäckt fråga om Samojeders, Tungusers, Jakuters och Ostjakers nationalitet utlät sig sålunda: "må de tala huru många språk som hellst, så äro de dock alla en och samma Tschud." Att likwäl denna åsigt ej warit allmänt rådande om Kamassintserna, bewisar till och med deras indelning i tre ulusser, bland hvilka hwar och en innefattar fin särskildta nation. Namnen på de tre ulusserna äro: 1. *Ugumákow*, 2. *Abalákow*, 3. *Agulskij* uluss. Det är om desfa ulusser jag nu ärnar orda, ehuru min tid för det närwarande är få upptagen, att jag omöjligen hinner tänka på en ordentlig relation.

Hwad först den *Ugumakowska* ulussen beträffar, få tillhöra alla dess innewånare den Turkiska eller Tatarifka

2336 *efterhand* || fnart2337 *I* || De

flammen och utgöra en qvarlefva af det frejdade folk, som fordom hade sitt fäste wid Katscha-floden omkring staden Krasnojarsk. Såsom jag redan förrut haft äran tillkännagifwa, gjorde många bland desä Tatarer wid Kirgisernes utdrifvande gemensam sak med Kosakerne och fingo i och för denna tjänst tillåtelse att intaga det efter Kirgiserne ledigblefna landet emellan floderna Ijus och Abakan. Andra åter afsade sig det Kirgisiska härnadsståget och qwarftadnade i sitt hemland, der de efterhand²³³⁶ öfverwäldigades af invandrande Ryska kolonister och med dem samman-smälte, ehuru de ännu i dag äga sin egen styrelse och äro i åtnjutande af wisfa dem af ålder tilldelade privilegier. Då det Krasnojarska Gouvernementet organiserades, blefvo många bland sistomförmälda Tatarer på sin egen begäran ifrån Krasnojarska kretsen öfverförda till den Kanska och sammanslagna med Kamassintserna under namn af *Ugumákow uluss*. Somliga bland dem hafwa nedsatt sig wid *Mana* och dess biflod *Kolba* samt de i *Kolba* infallande floderna *Schinjéra* och *Schalbéja*; andra åter lefwa kringströdda inom det Kanska flodområdet wid *Odjá*, *Rybna-ja* med flere små flodgrenar. Alla till den Kanska kretsen hörande Tatarer kalla sig fjelfve: *Djáse-djon* (steppfolk); af Skogs-Kamassintserna benämnas de *Nu Pl[uralis] Núsang* och hos Rysarne äro de kända under namn af *Stepp-Kamassintser*. I²³³⁷ anseende till sitt lefnadsfätt fonderfalla desä Kamassintser uti tvenne slag: 1. *Åkerbrukare*, hvilka äga fasta bostäder; 2. *Herdar*, som bo i rörliga tält om sommaren, men derjemte äro försedda med små flugor, hvilka bebos under vintern. De förra äro redan fullständiga Rysar, men de sednare akta åtminstone ännu sina fäders språk, som allt intill denna dag bibehållit sig lika med den Katschinska dialekten i Minusinskä området. Alla äro de döpta och enligt Prästerskapets intyg skola till och med i sin christendom minst försigkomna åtminstone en gång om året upptända ett ljus för den helige Nicolaus.

Abalákow uluss innefattar de af Rysarne få kallade Skogs-Kamassintser, hvilka fjelfwa benämna sig *Kagmáshe Pl. Kagmásheang*. Sistnämnda ord är lånat af Tatarerne, hvilka stundom beteckna både sig sjelfwa och alla andra

Kamassintser med namnet *Kamgadje djon*, d.ä. trollkarlar. Fordom lära Skogs-Kamassintserna äfwen hafva blifvit kallade *Kalmasheniler*, hvilket ord påtagligen är en corruption af *Kagmáshe* och mig weterligen numera alldrig begagnas af andra än fkriftlärdä. De ifrågawarande Skogs-Kamassintserna äro till sin härkomst Samojeder och de enda af denna ftam, hvilka ännu fortlefwa i födra delen af Jenisejska Gouvernementet. Ehuru få till antalet fänderfalla de likwäl i fem färskildta fläfter, hvilka kalla fig:

1. Nje'g
2. Mador
3. Bögöshä
4. Bajga
5. Sele

Slägtnamnen *Mador*, *Bögöshä* (Bögödji) och *Bajga* (Baj, Bajgado) igenfinnas äfwen bland Kojbalerna och med en liten olikhet i prononçationen anträffas åtminstone²³³⁸ två af desfa namn hos de Turuchanska Samojederne. Om man redan af denna omftändighet kan fluta, att de nordöstra Samojederne endaſt äro en ifrån Sajanfka bergen utflyttad colonie, få finnes för detta omdöme ett ännu mera bindande fkäl i den nära frändskap fom herrskar språken emellan. Så framt man ifrån Kamassinskan afsöndrar allt hvad denna dialect upptagit ifrån Tatariskan, få återstår knappt ett ord eller en grammatikalisk form, fom ej igenfinnes i den nordöstra Samojed-dialecten. Så utomordentligt stark är nämnda fpråkförwandtskap, att till och med de meſt obetydliga vocal-modificationer äro i hvardera munarten öfverensſtämmande. Men också hänför fig ſlägtſkapen endaſt till fpråket. I anseende till religionen äro Skogs-Kamassintserna Greker och i de fleſta andra afseende Tatarer. De bära Tatariska kläder, iaktaga Tatariska feder, och ſjelfva deras utseende wittnar om en Tatarisk beblandning. Deri äro de likwäl ännu Samojeder, att de äflas med renskötſel och föredraga fkogen framför ſteppen. De uppehålla fig fommartiden wid källorna af *Kan* och *Mana*, der de "hwiſta bergen" fkänka åt deras renar både fwälka och näring. Skogs-Kamassintserna ligga lägrade hela fommaren på famma ftälle, men få fnart höſtwindarna afkylt luften och

förjagat myggen, bryta de upp med fina tält och gifwa sig ut att jaga wildren, som under sommaren ligger dold²³³⁹ för myg[g]en i otillgängliga skogar, men om hösten återwänder till de kala bergen. Wildrensjagten bedrifwes så wäl på bar mark, som i fynnerhet på den först nedfallande snön. Der- efter widtager zobel-fångsten, som fortfar ifrån medlet af September ända in på Nowember månad. Under denna tid drager sig Skogs-Kamassint[s]en småningom ut på stegen, emedan den djupa snön hindrar honom att fortsätta sin jagt i skogsbygden. Nu ligger han åter stilla större delen af vintern, jagande blott getter, elgar, ekorrar m.m. i närheten af sitt tält. I och med vårens ankomst gifwer han sig åter ut till skogs och förföljer zoblar, så länge skaran bära; men få snart snön börjar tina, flår²³⁴⁰ han sig ned för sommaren uti fina älskade berg. – Sådan är med få ord Skogs-Kamassint[s]ernas lefnadsart – ett oroligt irrande kring skog och mark, ett bedröfligt jägare-lif, som oaktadt de första mödor och ansträngningar²³⁴¹ bereder fina idkare endast en knapp och otillräcklig bergning. Fordom woro Skogs-Kamassintserna ett af Sibiriens bäst lottade jägare-folk, men i närvarande tid äga knappt de rikaste ibland dem²³⁴² en hjord af tjugo renar, och zobelfångsten är här liksom annorstädes i aftagande. Hunger och sjukdomar hafwa medtagit denna fordom mäktiga stam, så att deraf numera endast återstå wid pass 150 individer, män och qvinnor sammanräknade.

Den tredje eller *Agulska* ulusfen bestod fordom af twenne slägter: 1. den *Pantykowska* wid Amyl eller Maloj Kan; 2. den *Schalaschkinska* wid²³⁴³ floden Kungus, som infaller i Agul. Hwardera af desä slägter fåges för en längre tid tillbaka hafva bestått af 400 man, hvilka efter hand fallit ett offer för koppor och andra härjande sjukdomar, hvarigenom hela stammen reducerat sig till 20 skattskyldiga eller ialles 76 personer. Enligt alla de upplysningar jag om desä Kamassintser erhållit, hafva de liksom Skogs-Kamassintserne i uräldsta tider varit jägare, men sedermera trädt ut på stegen och under en lång följd af år befunnit sig på samma kulturgrad som Tatarerne. För knappt ett decennium tillbaka lefde de ännu i näfvertält och irrade kring stegen med sina små hjordar, som bestodo af hästar, kor,

- 2339 *dold* || gömd
 2340 *flår* [...] *för* || lägger han sig ned i ro uti
 2341 *ansträngningar bereder* || ~ knappt ~
 2342 *dem* [...] *tjugo* || dem tjugo
 2343 *wid* [...] *Kungus* || wid Kungus

- 2344 *under* [...] *namnen* || under
namnen
2345 *Kamassintserna* [...] *med* ||
Kamassintserna med
2346 *fä* || to[rde]
2347 *för* [...] *en* || för en
2348 The letter shows that
Castrén understood the
importance of his discov-
ery of the last speakers of
Kott. His characterization
of the Kott language as a
“dialect of Enisej Ostyak”
is misleading, however, as
the two languages repre-
sent separate and in many
respects very different
branches of the Yeniseic
family. Werner 2003. (JJ)

får och getter. Sedan denna tid eller under loppet af de fex fednaste åren hafwa de twenne ulusserna i förening anlagt wid Agul-floden en by, fom för det närwarande består af nio hus. Denna by bär namnet af *Agulskij uluss* eller *Agulskaja sajimka*, och dess innewånare äro hos Ryska allmogen kända under²³⁴⁴ de särfkildta namnen af Stepp-Kamassintser, Stepp-Tatarer, Agulska Tatarer. Såsom fastboende fysfelsätta fig naturligtwis de Agulska Kamassintserna²³⁴⁵ numera med åkerbruk; till sin religion äro de Greker och till hela sin bildning Rysfar. Om efter några decennier en ny Stepanow uppträder med en ny Statistik öfwer det Jenisejska Gouvernementet, få²³⁴⁶ torde han wäl enligt den wanliga taktiken anklaga för fallskt vittnesmål alla dem, hwilka wågat påstå att de Agulska Kamassintserne äro eller någonsin warit annat än rena Rysfar. Ehuru blottställd för²³⁴⁷ faran af en så hård anklagelse nödgas jag dock, sanningen till heder, högtidligen förkunna, att nämnda Kamassintser hvarken äro Rysfar eller Samojeder eller Tatarer, utan en lemning af de gamla *Kotterne*. Till bewis för detta påståen- de länder: 1. att ifrågawarande Kamassintser bo och af ålder bott inom samma område såsom *Kotterne*; 2. att de kalla fig *Kotu*, Pl[uralis] *Kotuan* och äro kända under samma namn äfwen hos Tatarer och Skogs-Kamassintser; 3. att de tala en dialekt af den Jenisejska Ostjakiskan. Siåtnämnda fkäl är kanske det mest talande, men till nödig efterrättelse för alla kommande Statistiker bör det wäl anmärkas, att för det närwarande endast fyra eller noga räknadt: fex mansperso- ner kunna göra fig begripliga för hwarandra på sina fäders språk, samt att äfwen de under nästförflutna två decennier gjort föga bruk af denna språk-kunskap.²³⁴⁸

Detta är nu allt hwad jag i min flora brådska hinner fåga om den Kamassinska trefalldigheten. Beträffande Ka- ragasferne har jag låtit mig berätta, att de icke allenast äro Tatarer, utan äfwen tala nästan samma dialekt af Turkiskan som de Katschinska Tatarerne, hwilkas språk åter till alla delar öfverensflämmer med den af mig noga undersökta Koj- baliskan. Om nu detta rykte werkligen wore grundadt, få kunde jag hoppas att något så när inom den bestämda ti- den hinna fullända mitt wetenfkapliga uppdrag. Men fkulle

åter Karagasferne enligt flere lärda mäns intyg ännu wara Samojeder, få nödgas jag oundvikligen qwarstadna i östra Sibirien allt intill fommaren. I hwardera fallet fer jag mig ur stånd satt att med mitt närwarande understöd bestrida omkostnaderna för återresan till P[eters]burg. De wetenskapliga undersökningarna hafwa tvingat mig att wistas nära två års tid i det Jenisejska Gouvernementet, fom törhända är den dyra ste ort på hela jordklotet. Här hafwa mina tillgångar blifwit medtagna till det yttersta, och jag fer mig nödsakad att qwarstadna i Sibirisk landsflykt, få framt ej H^t Statsrådet genom sina förböner kan beweka Akademien att förhjelpa mig tillbaka ifrån de osällas land. Skulle Akademien finna fkäl att willfara till min ödmjuka anhållan om ett nödortfittigt understöd för återresan, få förbinder jag mig att färdas såsom en wetenskaplig resande och fortfarande fästa mitt ögnamärke wid allt,²³⁴⁹ hvad fom i antiquariskt, ethnographiskt och topographiskt hänseende kan wara att beakta i födra Sibirien. Framför allt fkall det blifwa mitt bemödande att föka utreda äldre ethnographiska förhållanden i öfra gebietet af de Obska och Irtischka flodsystemerna. För detta ändamål wore det ingalunda öfwerflödigt att uppröjja gamla så kallade Tschudkummel, men detta arbete är få kostsamt att jag härtill icke ens wågar anhålla om ett understöd. Emellertid lofwar jag att äfwen i detta afseende göra allt hvad i min förmåga står. I öfrigt skall jag bemöda mig om att famla alla flags gängse traditioner, att utreda ursprunget och ethymologien af orters namn, famla statistiska notiser beträffande infödingarna o.f.v. Måhända kan jag göra något mera än detta, men det höfves en rättfkaffens man att ej lofwa mera, än hwad han bestämdt tror sig kunna hålla. Skulle Akademien och H^t Statsrådet finna mina löften nog magra för att belönas med ett understöd, få fkall jag bära min motgång med ett lugnt och ödmjukt sinne – detta är ett löfte, fom jag åtminstone icke kommer att fwika.

Härmed lemnar jag äfwen detta melancholiska kapitel och går nu att widröra några bland stundens angelägenheter. Alltsedan mitt fista bref afgick till H^t Statsrådet, har jag uppehållit mig i Andshá och närliggande byar. För det närwarande wistas²³⁵⁰ jag i den förrberörda Agulskij uluss

2349 *allt, [...] fom* || *allt, fom*
 2350 *wistas jag* || *uppehåller jag*
 mig

2351 Castrén 2019: 879–918.
 “(Fortsättning härnäst)”
 at the end of the report
 probably refers just to the
 fact mentioned by Cast-
 rén here that he has not
 had time to finish his re-
 port properly.

och håller jußt på att fluta mina undersökningar öfwer Kot-
 tiskan. Om en wecka ärnar jag draga af till Kansk för att
 upplyfta de ifrån Akademien mig tillsända medel, hvilka
 redan i längre tid skola legat på det Kanska postcontoiret.
 Dessutom bör jag nu skynda till Karagasferne, som wid
 denna tid äro förfamlade omkring Nishne-Udinsk men ef-
 ter en wecka förskingras och aflägsna sig till otillgängliga
 skogar. Jußt för att i rättan tid hinna till dem, har jag arbetat
 med Kamafintserne både natt och dag, utan allt afseende på
 min hellsa, som i och för den öfwerdrifna ansträngningens
 skull icke alltid varit efter önskan. Skulle jag under refan
 till Udinsk förnimma något om Asfanerne, få blir det väl
 nödvändigt att efter flutade göromål med Karagasferne
 återvända till *Uolka* och *Oná*; men efter ganska tillförlit-
 liga underrättelser hafva Asfanerne wandrat samma väg
 som Kojbalerne och Arinerne. Här i byn finnes en Kott som
 uppehållit sig en tid i nejden af *Uolka* och aldrig hört or-
 det om Asfanerne. Det är till och med troligt, att de redan
 för en lång tid tillbaka förswunnit, ty i annat fall skulle väl
 Kotterne weta något om dem, liksom de äfven hafva noga
 reda på de Jenisejska Östjakerne.

Härjemte afsänder jag till H^r Statsrådet min Minu-
 siska reseberättelse, som jag dock för de wigtigare gö-
 målens skull ej hunnit ordentligen avsluta.²³⁵¹ Relationen
 adresserar jag direct till H^r Statsrådet, och hoppas att
 detta ej skall illa upptagas af Secreteraren, till hvilken jag
 nu ej hinner skrifa, emedan den person som medtager
 pakettet till Kansk, hänger wid mig såsom en karbor-
 re och brådskar på obarmhertigt. Jag anhåller ödmjuka-
 st att H^r Statsrådet i sinom tid affärdar rese-relationen till
 Asfesor Rabbe i Helfingfors.

Jag innesluter mig i Herr Statsrådets fortfarande be-
 wägenhet och framhärda med fullkomligaste högaktning
 Högdle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare
 M. A. Caſtrén.

Agulsk d. ½ Decemb. 1847.

P.S. Min address blir hädanefter *Irkutsk*[.]

Letters written in 1848

176

Nižneudinsk, 6/18 January 1848,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:469–478

Received on 11 March, replied to on 13 March. Rabbe's reply has been lost.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 376–378 (in Swedish); 1856: 393–395 (in German).

Nishneudinsk d. 6/18 Januarii 1848.

B.B.

Då jag för någon tid fedan föreslog Dig ett gemensamt bolag, war meningen ingalunda den, att jag skulle bo under Ditt tak och blifva Din bolagsman i ätande och drickande, utan mitt hufwud war uppfyllt med helt andra planer. Jag tänkte i den tiden på tryckerier, fnellpresfar, stora Tidningar, rara förlag o.f.v. Derjemte tog jag i betraktande, att det genom ett Dimidoffskt pris²³⁵² och andra fmärre intrader kunde blifva mig möjligt att disponera ungefär hälften af den summa, ett sådant företag skulle komma att kosta. Detta war en plan bland många, som fusat förbi mina öron, i tanken på den kommande hungern. Något måste jag i fanning företaga mig, för att enligt Ditt uttryck städse kunna "gå i torra skor och strumpor", men det är mitt ofta upprepade beslut att lemna framtiden åt sitt öde allt in till min återkomst. Med anledning af Din ädelmodiga

- 2353 Camphor was still used in the early 20th century as a medicine, especially for cardiopulmonary resuscitation. Kaila 1912. (TS)
- 2354 Jalapa root (from *Ipomæa purga*) was used to induce vomiting. Wecksell 1911. (TS)
- 2355 *mina* || med
- 2356 *alldagligen läst* || läst

invitation nämner jag denna gång endast detta: monne det ej vore att gifwa gäckarenom rum, om Du wille göra det lysande Kalliolinna till ett tillhåll för inhysingar och rotfattiga?

Nu följer ett annat kapitel, som wore wärdt att tecknas med fvarta kanter, emedan det kommer att innehålla historien om min närwarande sjukdom. I korthet affattad lyder denna historia på följande sätt. Under resan ifrån Kansk till Nishneudinsk gaf jag mig att på sidorna om den stora Irkutska stråtvägen jaga efter en förlorad folkstam, benämnd Asfaner. Men för att i rättan tid hinna till de i Nishneudinsk församlade Karagasserne, nödgades jag påskynda min resa och färdas både natt och dag i den skarpa vinterköld. Följden af mitt öfwerdådiga rännande war en förkylning, som kort efter ankomsten till Nishneudinsk twingade mig att intaga den fjukbädd, hvarpå jag redan i fjorton dagars tid befinner mig. Jag vårdas här af en fältskär, som ej wet af någon annan medicin än kamfert²³⁵³ och jalappa²³⁵⁴; en qwacksalvare som troligen inan kort skulle befordre mig till andra werlden, i fall jag rättade mig efter alla hans föreskrifter, såsom att dricka furmjölk, äta fura foldat-limpor, dem en christen mage icke ens i det funda tillståndet rätt fördrager o.f.v. Genom ett försigtigt användande af hans läkemedel hoppas jag dock fnarligen kunna resa mig upp igen och blifva i flånd satt att med allwar vidtaga mina²³⁵⁵ vanliga göromål.

Under sjelfva sjukdomen har jag efter förmåga fysfelsatt [mig] med de Karagassiska och Burätiska språken, af hvilka det förre är en Turkisk, det fednare en Mongolisk dialect. Derjemte har jag i brift på annan jul-lectyr alldagligen²³⁵⁶ läst Mongoliska böcker och uppsändt mina böner på Mongoliska språket till den "allra herrligast-fullkomliga Buddha". Under detta studium, få ofullständigt det ännu är, har jag tillräckligen öfvertygat mig derom, att det gifves ett, ehuru aflägsset flägtskapsförhållande emellan de Finska och Mongoliska språken. Större är det Mongoliska språkets

förwandtskap med Turkiskan och i Burätiskan har jag redan wid första ögonkastet anmärkt många beröringspunkter med Samojediskan. Det är fwårt att förutsäga, till hvilka resultater forskningen af desfa språkfammar kan leda, men jag håller det likwäl för ganska fannolikt, att de Turkiska, Finska och Samojediska folken bilda en förmedlande länk eller²³⁵⁷ om man så vill: en medel-race emellan de Mongoliska och Kaukasiska racerna. Somliga physiologers antagande af en hyperboreisk²³⁵⁸ eller polar-race kan ur en historiskt-philologisk synpunkt icke godkännas, [alldenftund]²³⁵⁹ hvarken den Finska eller Samojediska ftammen framgått ur nordens isberg, utan begge utwandrat ifrån Högasiens ftepper. Dessutom kan man ju ej under något vilkor föra Turkarne till den hyperboreiska racen, och likwäl äro desfe, om språkens wittnesbörd får gälla, ganska nära befreundade med både Finnar och Samojeder.

Ifrån denna lärda utflygt återwänder jag till mina enskildta angelägenheter. Så framt min hellsa innan kort förbättras och göromålen aflöpa enligt önskan, är jag finnad att ännu inom utgången af denna månad draga åstad till den frejdade ftaden Irkutsk, dit man häri-från endast räknar 500 verst. På denna wäg förutser jag inga göromål, hvilka kunde uppehålla mig under resan utöfwer fjorton dagar. Sålunda hoppas jag i god tid hinna fram till Irkutsk, för att hos Baron Silfverhjelm fira Skottdagen, hvilken tillika enligt fjolårets allmanack är min namndag.²³⁶⁰ Då jag för öfrigt ingen ting har att uträtta i den ftaden, få ärnar jag oförtöfwadt fortsätta min resa till Çhinesiska gränsen. Får se om jag i behaglig tid hinner till den frejdade the-m[ark]naden i Kjachta, som jag önskade besöka icke för the'ets fkull, utan för att bewittna de talrika högtidligheter, som af Chineserne firas under loppet af marknaden.

Om min återresa wet jag ännu lika litet såsom tillförene. Hos Wetenskaps-Akademien i Petersburg har jag icke anhållit om någon egentlig förlängning af mitt närwarande underftöd, utan blott om respeningar

2357 eller || emellan

2358 hyperboreisk || polar- eller

2359 Mscr: alldenftund.

alldenftund || aldeles

2360 Until the end of the 1990s the leap day was added to the Finnish calendar as 24 February, as Gaius Iulius Caesar (100–44 BCE) had ordered in 46 BCE. The name days of 24–28 February were thus celebrated on 25–29 February. Oja 2013: 13, 52. (TS)

2361 *sednaste* || tidigare

2362 Picture: Castrén signs this letter with his name written in the Mongolian script. The text, running from top to bottom, reads in transliteration *qhastrav*, in conventional romanization *yastran*, implying the intended reading *kastren*. Castrén uses the dots in the letter *qh* (dotted *q*) in a non-normative way, as used to be common among the Buryat. (JJ)

till Petersburg. Derjemte har jag förbundit mig att under återresan fortsätta mina undersökningar i mon af de tillgångar, med hvilka Akademien förser mig. I enskilt wäg har jag förnummit, att Akademiens medlemmar icke wore obenägna att låta mig qwarstadna i Sibirien allt intill nästa höst; men då jag å min fida icke förbundit mig dertill, få torde Academien finna för godt att gifva mig antingen alldeles ingen ting eller på fin höjd skjutspeningar och dag-tractamente ifrån Irkutsk till Petersburg d.ä. en summa af wid pass 300 Rubel Silfver. I sistnämnda fall afreser jag ifrån Irkutsk fednaft i Maj månad; men skulle emot förmodan ett rundligare understöd utfalla, få anser jag mig förpligtad att qwarstadna i Sibirien ända till hösten.

I Irkutsk ligga förmodligen mig till möte Dina bref, hvilka redan på en hel månad ej låtit höra af sig. Att ett af Dina tidigare bref-paquetter gått förloradt, lär jag redan i mitt *sednaste*²³⁶¹ bref hafva omnämndt. Skodonen erhöll jag med fista post ifrån Sirén i P[eters]burg. Monne Du i H[elsing]fors kunnat komma öfver en Mandschurisk Grammatik? Till Sjögrén bör Du ej skrifva om den faken, om Du icke vill bereda mig en skurlexa. Härmed är min fatabur uttömd och det återstår endast att tillönska Dig allsköns glädje och gamman på det nyss ingångna skottåret.

Din vän Buddhadyrkaren²³⁶²

P.S. Nishneudinsk d. ²⁰Jan/₂Febr 1848.

Sjukdom och ansträngning hafva i fednare tider presfat mig, så att jag hitintills ej kunnat komma mig till att expediera hosföljande bref. Brefconceptet till Sjögrén torde knappt löna sig att trycka i H[elsing]fors, hellst det är skrifvet med få slarvig styl, att otaliga tryckfel ej kunna undvikas. För öfrigt har jag ingen nytt att berätta, utom att jag nu fitter femton famnar djupt i Mongoliskan. Alla Dina bref hafva förmodligen wandrat vägen till Irkutsch, der de torde blifva qwarhållna intill min ankomst. Dock tänker jag, att om min hellsa ej snart förbättras, få torde desä epistlar komma att vänta på mig allt intill domedagen, nb. derest ej dessförinnan en postgång kan bringas till stånd emellan jord och himmel.

Med gårdagens post erhöj jag bref ifrån Anders Johan. Han underrättar mig om Erke-Biskopsvallet, Thesleffs död och Nordenstams Consulat²³⁶³, men nämner ej hwem som skrifvit Thesleffs personalier. Förmodligen hans forna Klient Biskops-Candidaten. – Wid Wetenskaps-Akademien har ännu ej varit motion om mina rese-peningar och actierna få således in statu quo. Sjögrén för sin del synes wara ganska benägen, att få på min fida, men gifver ej rika löften. I nödfall ärnar jag knycka på Armfeldt²³⁶⁴.

Finnes Bergstadi i H[elsing]fors, få låt honom veta, att jag tagit vara på hans i Krasnojarsk qwarlemnade effecter och skickat dem till Petersburg jemte några egna persedlar. Wid min återkomst skall jag bestyra att allt kommer honom ordentligen i handom. Fyra egna och tvenne främmande bref har jag efterhand tillsändt honom, och ännu ligger ett af hans bref oförsegladt i mina händer.

Hellsa Din hulla maka och andra wänner ifrån Din asmagre broder i Mongoliet.

2363 Major-General Johan Mauritz Nordenstam (1802–1882) was appointed the acting vice-chancellor of the Alexander University in 1847; he became a Senator and member of the Economic Department of the Finnish Senate in the following year, and from 1858 its Vice-Chairman ('Prime Minister' of the Grand Duchy of Finland). Before his appointments in Finland he had served as Governor in Stavropol' and Head of the Staff of the Caucasian army. As the vice-chancellor he emphasized above all control and maintaining order at the University, especially during the European political events of 1848–1849, but also legal forms. Savolainen 2006, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3570>. (TS)

2364 Count Alexander Armfelt. See p. 32–33.

2365 i [...] tre || i tre
 2366 och || eller
 2367 Tassejewska || Tasejewska
 2368 återwände || fortsatte
 2369 mig nu till || mig till

177

Nižneudinsk, 14/26 January 1848,
 to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Read at the department meeting on 12/24 March 1848.

Publications (incomplete): Castrén 1848n (in Swedish); 1855: 369–376 (in Swedish); 1848e: 106–111 (in German); 1856: 385–393 (in German).

Nishneudinsk d. 14/26 Januarii 1848.

Högädle Herr Statsråd!

Närwarande bref nödgas jag börja med det föga angenäma meddelande, att jag wid min ankomst till Nishneudinsk insjuknade i en slags flussfeber, som redan i²³⁶⁵ runda tre veckors tid hållit mig innestångd på kammaren och ännu fortfar att mycket oroar mina lungor. Jag ådrog mig det onda genom nattliga färder, verkställda i köld och owäder under min resa ifrån Kanfka till Nishneudinska kretsen. Denna resa, som af mången fulländas under loppet af ett enda dygn, medtog för mig en hel vecka, emedan jag ej alltid åtföljde den stora farvägen, utan efter omständigheternas kraf flog in på sidostigar. Med anledning af Klaproths uppgift, att *Assanerne* äro boende wid floderna *Aná* (Oná) och²³⁶⁶ *Ussolka* beslöt jag att ifrån Kansk göra en utflykt till Ustjanska volosten, som innefattar en del af begge de nämnda flodsyste- merna. Efter att hafva genomströfvat detta vidsträckta gebiet, fann jag nödigt att ännu fortsätta min resa till Tassejewska²³⁶⁷ volosten, som sträcker sig utmed Ussolka-floden allt in på Tassejewfka gebietet. Jag reste in- mot mynningen af Ussolka och återwände²³⁶⁸ härpå till Ustjanska volosten, men fortsatte ej min resa ända till Kansk, utan drog mig²³⁶⁹ nu till den allmänna farvägen utmed en smal, nästan obanad byastig.

Under desä exçursioner gjorde jag nästan i hvar- je by efterfrågningar om Assaner och andra infödingar,

men med ganska ringa framgång. Wid Ussolka voro alla innewånare utan undantag Ryssar, och ehuru litet de äfven wisse om sin forntid, få widkändes de dock ej en Asfansk upprinnelse, utan höllo sig för en afkomma af deporterade och kosaker. Utom de allestädes kringirrande Tunguserne fades i mannaminne inga infödingar hafva wisat sig²³⁷⁰ i nejden; men om fådana i äldre [tider] warit här boende, så påstod man med bestämdhet, att de icke blifvit Rysfar, utan antingen utdött eller dragit sig till andra floder. Så har sjelfva minnet om Asfanerne försvunnit wid Ussolka, och famma är äfven förhållandet wid Ana inom det nedra till Ustjanska volosten hörande gebietet. Jag träffade wäl derstädes tvenne²³⁷¹ Ryska familjer, hvilka sades²³⁷² härstamma ifrån landets infödingar, med dessa woro tvifvelsutan af Tungusisk härkomst, ehuru de sjelfva låtsade hafva förgätit sina anor.

Hwad åter beträffar den öfra delen af Ana, som wanligen betecknas med namnet *Birjusa*, få förekomma äfven här för det närwarande inga infödingar af Ostjakisk stam²³⁷³; men såsom Klaproth riktigt angifver, woro Asfanernes nära fränder Kotterne för en tid sedan bosatta²³⁷⁴ inom nyssnämnda flodområde. Sedermera hafwa de blifvit anbefallda att draga sig till floden *Udå*, der de nu lefwa förenade med Buräterne i byn Badaranowka, belägen 30 verst nedanom staden Nishneudinsk. Redan under sin vistelse wid Birjusa hade Kotterne emot Burätiskan utbytt sitt modersmål, som läges warit föga afvikande ifrån den Agulska dialekten. Nu äro de, likom sjelfva de Nishneudinska Buräterne, till hälften Rysfar, till hälften Mongoler. Kotternes antal härstädes belöper sig för det närwarande till endast elfva skattskyldiga personer, hvilka sjelfva kalla sig på Ryska: *Kotowtsi*, på Burätiska: *Kotop*. Af Karagasserne benämnas de *Kodeglar*, som äfwen är det Tatariska namnet på de Kanska Kotterna samt dessutom på en Sojot-släkt inom Chinesiska området.

I fråga om Kotterna må det ej lemnas oanmärkt, att jag äfven wid Kansk träffade några förryskade individer

- 2370 *sig i nejden* || *sig*
 2371 *tvenne [...]* *familjer* || *tvenne familjer*
 2372 *sades härstamma* || *ledde sitt ursprung*
 2373 *stam* || *rot*
 2374 *bosatta* || *i besittning af*

- 2375 *Kongroitschier* [...] *beträffar*
 || *Kongroitschier* *beträffar*
 2376 *erfarit* || ~ och
 2377 *Samojediska* || *Karagasser*

af denna ftam i byarna Ansir, Barnaúl och Jelansk. Desfe Kotter höllo sig för en qwarlefva af en få kallad *Bagínow uluss*, hvilken af ålder skall hafva stått lägrad wid den i Ana infallande *Pojma*-floden. Äfven hos Klaproth förekomma samma Kotter omnämnda i Asia polyglotta sid[an] 169, och på samma ställe omtalas ännu andra Kotter under namn af *Kongroitschier*. De sistnämndes öde har varit, fåsom jag redan i något föregående bref lærer hafva omnämnt, att sammanfmälta med Kojbalerne och blifva Tatarer. Hwad sjelfwa deras benämning af *Kongroitschier*²³⁷⁵ eller *Kongoroitschier* *beträffar*, så betecknas härigenom icke egentligen en Kottisk utgrening, utan öfverhufvud alla de Tatarer, som skatta till Krasnojarsk, Tat[ariska] *Kongoroj* d.ä. en ort der klockorna ljuda.

I det föregående innefattas allt det hufvudsakligaste, som jag under resan till Nishneudinsk dels *erfarit*²³⁷⁶ dels icke *erfarit* om Asfaner och Kotter. Hwad min verkfamhet i sjelfwa Nishneudinsk angår, få har jag efter förmåga fysfelfatt mig med de Mongoliska och Karagassiska språken. Kunskapen af Mongoliskan har jag ansett blifva mig nödwändig till utredande af de blandnings-förhållanden, som uppkommit genom Buräternes sammanträffande med *Samojediska*²³⁷⁷ och *Ostjakiska* folkslag. Min inskränkta tid lærer ej tillåta mig att drifwa denna undersökning så långt jag för sjelfwa fakens skull önskade; men i hvarje fall skall det blifva mitt bemödande att utreda, om de härwarande *Kodeglar* äro, fåsom ryktet förmäler, verkliga Buräter, eller tilläfwentyrs ännu röja fitt genuina ursprung genom någon olikhet i språket. I samma afsigt ärnar jag äfwen fysfelfätta mig någon tid med twenne andra i Nishneudinska kretsen befintliga Burät-flägter: *Karagas* eller *Maldjer* och *Uljugút*, om hvilka hwar man wet förtälja, att de förrut varit Karagasfer, hvilket till en del äfwen sjelfwa deras namn antyda. Det är närmaßt i och för desfa undersökningar, jag nu börjat winnlägga mig om Mongoliskan, hvilket språk framdeles torde komma att gagna mig i mera än ett afseende. Mina Burätiska studier med

de nyssomnämnda flägterna ärnar jag företaga, få snart jag hunnit affärda Karagasserne, hvilka för det närvarande taga i anspråk nästan all min förmåga, emedan de innan kort komma att draga sig till aflägsna skogar.

Om de nämnda Karagasserna råder sedan äldre tider tillbaka den mening, att de äro af Samojedisk härkomst och nära befryndade med fina grannar Skogs-Kamassintserne. Denna mening har ej längesedan blifvit förfäktad af H^r Baer, som uti en Karagassisk hufvudskål genom physiologisk undersökning uppdagat åtskilligt af Samojedisk typ. I sjelfva verket finner man redan wid en ytlig betraktelse hos en och annan Karagas fådana drag, som tyckas vittna om en Samojedisk upprinnelse; men om jag ej mycket misstager mig, äga dock de flesta Karagas alldeles samma physiognomie och kropps-constitution som Tatarerne. Af Tatarisk upprinnelse äro jemväl de flesta bland Karagassernes feder och bruk, deras Schamanwäsende och religiösa föreställningar, mycket i deras lefnadsfätt, klädedrägt m.m. Likväl upptäcker man i alla dessa hänseenden ett och annat, som omisskänneligen är ett arv ifrån Samojederne. Hit hör bland annat den gängse feden att wintertiden nedlägga de döda ofvan jord i groftimrade kistor. Georgis²³⁷⁸ af H^r Baer citerade och ifrågasatta uppgift, att Karagasserne nedjorda (beerdigen) sina döda, afser endast begrafningsfättet om fommaren, då öfverhufvud alla Samojedstammar gömma de aflidnes ben i jordens sköte. Att samma plägsed ej iaktages om vintern, har sin grund deri, att Samojederne sakna redskap till uppristande af den frusna jorden.

Till bewis för Karagassernes Samojediska härkomst kunde man äfven anföra att de äro jägare och äflas med renwård, hvilket lefnadsfätt mig weterligen ingen enda genuin och obemängd Tatarstam antagit; att de liksom Samojederne bygga sina tält om vintern af renhudar, om fommaren af näfver; att deras tält äga samma fpetsiga form som Samojedernes o.f.v. Derjemte träffar man äfven i Karagassiskan ett och annat Samojediskt

2378 The German-born botanist and geographer Johann Gottlieb Georgi (1729–1802) travelled in Siberia together with another German, Peter Simon Pallas (1741–1811), and the Swede Johan Peter Falk (1732–1774) in 1768–1774. Georgi both edited Falk's travel notes for publication (Falk 1785–1786) and published his own observations in two multi-volume works. Georgi 1776–1780; 1797–1802. In the context of Castrén's travels, it is especially important to notice that Georgi 1776–1780 is the first general overview of the non-Russian peoples of Russia. DBE 3: 757–758. Baer has quoted Georgi 1777: 292. (TS)

2379 *Buräterna* [...] *Tjogde* || Bu-
räterna *Tjogde*
2380 Mscr: och
2381 *en del Kojbaler* || *Kojbalerne*

ord och några bland deras flägter bära Samojediska namn, såsom: 1. *Irgä* Kojb[alska] *Yrgen*, Sojot[iska] *Irgit*; 2. *Tarak*, Kojbal. *Taradjak*, (Sojot. *Taremdjak* – ett förnamn); 3. *Tjogde* Kojbal. *Tjoda* Sojot. *Tjode*; 4. *Bogosche* Kojbal. *Bögödj* Kamass[inska] *Bögöshä* Kara[ga]ss. *Mogadji* eller *Mungandji*. Siſtnämnda flägt erkänna dock ej Karagasserne för fin, utan påstå att den jemte twenne andra flägter: *Tulaj* och *Tjeptej* inwandrat från Tunkinska området. Detsamma förtälja *Buräterna*²³⁷⁹ [om]²³⁸⁰ twenne andra små flägter *Tjogde* och *Kara-Tjogde*, hvilka fägas härstamma ifrån twenne tillika med några Mongoler inflyttade Sojoter.

Nyssnämnda inwandringar hafva, fåsom fjelfva traditionen tillkännagifver, försiggått ganska fentida. Talar man om aflägsna tider, få utgöra utan tvifvel så väl Karagasferne, som Kojbalerne endast Sojotiska colonier. Till bewis härå kunna anföras ganska många traditioner, åtskilliga för alla tre folken gemensamma flägtnamn samt sjelfva nomen gentile, som hos en²³⁸¹ del Kojbaler varit och hos Sojoterne ännu är *Tuba*, hos Karagasserne *Tufa*. Härtill kommer ännu öfverensstämmelsen i språket. Skulle det gälla att på några sannolikhets grunder bestämma Karagasfernes närvarande språk och nationalitet, få wore man i fanning frestad att hålla dem för Mongoler, emedan de lefva i närmaste grannskap med Buräterne och allt intill fednaste tider lydt under en Burätisk styrelse. I sjelfva verket äro äfwen många Karagasfer rätt ferma i Mongoliskan, men deras egentliga språk är dock Turkiskan, som de tala enligt samma munart, hvartill man utom Karagassiskan kan räkna de Katschinska, Kojbalska och Sojotiska dialect-varieteterna. Emellan Karagassiskan och Sojotiskan är flägtskapen så stor, att de till och med kunna betraktas såsom en enda varietet. Dernäst sluter sig Karagassiskan närmaft till Kojbalskan och aflägsnar sig mest, ehuru ej i någon väsentlig mån, ifrån den Katschinska dialecten.

Jag yttrade nyss, att öfverensstämmelsen i språket wore ett bewis för Karagassernes, Kojbalernes och

Sojoternes gemenfamma ursprung. Med detta uttryck förstår jag intet vidare, än att de tre omförmäldta folkslagen undergått sin nationella förvandling under ett gemensamt inflytande, och att denna förvandling till en del²³⁸² förfiggått, medan Kojbalerne och Karagasserne ännu lefde i nära beröring med Sojoterne. Annorlunda kan den ifrågawordna språkförwandtskapen icke förklaras, och hvad särskildt Karagasserne beträffar, få hafva de alltsedan sin invandring till Nishneudinfka kretsen icke flått i beröring med Tatariska stammar. Då de icke dessto mindre äro Tatarer och tala samma dialect af Turkiskan som Sojoterne, få följer häraf påtagligen, att Karagasserne i äldre tider lefvat²³⁸³ nära förenade med Sojoterne och åtminstone till en del redan då varit i besittning af sitt närwarande språk. Samma dom gäller äfven Kojbalerne, ty det är känt att många bland deras släfter talade Turkiska redan långt före den tid, då de ifrån Krasnojarsk inkomna Tatarerne blefvo deras nabor. Likväl måste det medgifvas att större delen af Kojbalerne blifvit tatariserad inom sitt närwarande område, då deremot bland Karagasserne onekligen de flesta släfter redan wid sin hitkomst varit Tatarer.

Då de Kojbalska, Karagassiska och Sojotiska dialect-varieteterna närmaßt fluta sig till den Katschinska munarten²³⁸⁴, få kan man härwid ej annat tänka, än att just den Katschinska Tatar-stammen utplånat de under namn af Kojbaler, Karagasser, Sojoter kända små Östjaskiska och Samojediska folkslag. Detta skulde förutsätta, att äfven de Katschinska Tatarerne utgått ur Mongoliet och redan der börjat spela den anthro[po]phagiska role, som de allt intil fednaste tider fortsatt. För en sådan mening finnas i sjelfva verket många wiktiga skäl, men jag vill här endast anföra några i ämnet upplysande namn-synonymer. Såsom bekant är, kalla sig de Katschinska Tatarerne *Kasch* och benämnas så äfven af alla andra Tatar-stammar. Hos Karagasserne förekommer *Kasch* såsom ett slägtnamn, och jag har hört förtäljas att äfven i Tunkinska kretsen skall finnas ett Tatariskt

- 2382 *del förfiggått* || ~ redan ~
 2383 *levvat [...]* *med* || lefvat med
 2384 *munarten* || dialecten

2385 *den* || äfven ~

2386 In his ethnohistorical summary of the region Cast-rén somewhat mistakenly mixes historical data with ethnonymic, cultural, and anthropological facts. Even so, his linguistic conclusions are basically correct, though he misses the rather significant distinction between Enisej Turkic and Sajan Turkic. At least part of the Karagas, today known as the Tofa (Tofalar), had still spoken a Samoyedic language (Mator) in the 18th century, after which they had shifted to Sajan Turkic. See also note 2290. (JJ)

folk (förmodligen Sojoter), fom af härwarande Buräter benämnes *Kasch*. Af den Karagassiska *Kasch*-flägten finnes vidare en betydlig utgrening, fom sjelf kallar sig *Sareg-Kasch*, den²³⁸⁵ gula *Kasch*, men af andra flägter wanligen benämnes *Kara-Kasch*, den fvarta *Kasch*, hvilken benämning af Rysfarne blifvit öfwerflyttad på hela *Tufa*-ftammen. Med namnet *Kargas*, fom är en fammandragning af *Kara-Kas* eller *Kasch*, betecknas slutligen en Sojotisk flägt, fom nomadiserar innom Chinesiska området på stepperna venster om *Ulu-Kem*. Alla desfa gula, fvarta och färglösa *Kasch*-flägter äro förmodligen ingen ting annat än fmå qvarlefvor af den Katschinska hufvudstammen.²³⁸⁶ –

Herr Statsrådet torde ursäktat att jag i mitt närvarande fjukdomstillstånd ej kan åstadkomma något vidare än ofvanstående magra och flyktiga anmärkningar. Måhända får jag innan kort anledning att återkomma till samma ämnen, och jag fkall då föka ftälla till rätta hwad fom nu blifvit brutet.

Så fnart min hellsa ftadgat sig och göromålen i Nishneudinsk fkridit till ända, ärnar jag fortsätta min resa till Tunkinsk. Dessförinnan lærer jag dock komma att uppehålla mig några dagar i Irkutsk dels för att förse mig med nödiga documenter, hvilka redan här i Nishneudinsk wore ganska behöfliga, dels äfven för att rådgöra om min hellsa och arrendera om mina enskildta angelägenheter. Om jag ifrån Tunkinsk anträder mitt återtåg eller fortfätter min resa ända till hin sidan af Bajkal, beror på omständigheter, dem man ännu ej kan förutse. Så mycket är nästan fäkert, att jag ej inom förefkrifven tid hinner fullända mitt uppdrag. Huru länge jag ännu kommer att qvarftadna i Sibirien, beror helt och hållet af de underrättelser jag framdeles erhåller rörande det af mig begärda understödet.

Jag beklagar att H^r Statsrådets fkrifvelse af den 4. October ej kom mig i rättan tid tillhanda. I sådant fall fkulle jag wäl hellst hafva anhållit om det gamla understödets prolongation på ett halft års tid, utan allt

afseende på mitt bröst, hvarmed jag äfven om fomma-
ren kan hushålla, derigenom att jag här och der reser
längs floderna, gör korta dagsresor och täta uppehåll.
Dock anhåller jag ödmjukaſt, att H^r Statsrådet för ingen
del väcker ny motion i faken, utan låter den gå i sin en-
gång erhållna riktning.

Under min resa genom Kansk emottog jag de af
Akademien mig tillsända medlen. Jag skickade genast
ett bref till poſten och underrättade deri Akademie-
Secreteraren om peningarnes ankomſt. Brevet blef ej
emottaget, emedan det inlemnades på olaglig tid. Jag
anförtrorde det federmåra åt min wärd och är okunnig
om dess slutliga öde. För fäkerhets ſkull ärnar jag innan
kort renovera brevet och derjemte tillsända Akademien
några småfäker ifrån Minusinska kretsen.

Tillönſkande H^r Statsrådet en god fortsättning på
det ingångna året har jag äran framhärda

Högädle H^r Statsrådets

ödmjukaſte tjenare
M. A. Caſtren.

Niſhneudinsk d. ²⁰ Jan/₁ Febr 1848. Mitt orörliga tillſtånd
har föranledt att ofvanſtående rader ännu ej blifvit
expedierade. Emellertid erhöſ jag i går H^r Statsrådets
ärade ſkrifvelse af d. ¹⁵/₂₇ Decemb[er], för hvilket jag nu
haſtar att frambara min ödmjuka tacksägelfe. Swaret
å denna ſkrifvelse har redan förſkottsvis afgått ifrån
Agulſk och torde långt för detta hafva kommit H^r Stats-
rådet tillhanda. Om ej Akademien beviljar mig något
extra-underſtöd, ſå har jag ärnat vända mig till Gref-
ve Armfeldt. Mina krämpor hänga ännu wid, men med
mina ſtudier har det ſå wida framſkridit, att jag nu ex-
ercerar med Kotterna. De äro wiſerligen Buräter, men
deras likasom de härwarande Buräternes ſpråk afviker
dock få mycket ifrån Mongoliſkan, att jag ej anſer mig
kunna lemna detsamma utan undersökning.²³⁸⁷

2387 Caſtrén ultimately collect-
ed data from four North-
ern Mongolic varieties,
viz., thoſe of Nižneudinsk,
Tunka, Xori, and Selen-
ga, among which the Se-
lenga variety linguistically
belongs to the context of
Mongolian proper, rather
than Buryat. In particular,
the variety of Nižneudinsk
spoken by the Western
Buryat, who have lived un-
der a strong Russian cul-
tural influence for ſeveral
centuries, ſhows many de-
viations from regular Mon-
golian. Caſtrén 1857. (JJ)

2388 Gabelentz 1832.

178 Irkutsk, 27 February/10 March 1848,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:479–486

Received on 15 April, replied to on 22 April; see also Rabbe's letters to Castrén of 2 May, 16 May, and 2 June 1848, SLA 1185.1.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 381–382 (in Swedish); 1856: 399–400 (in German).

B. B.

Kort om godt får jag nu underrätta Dig derom, att jag redan för andra gången befinner mig i Irkutsk, att resan till den Tunkinska bergsbygden är lyckligen fullbordad, och jag just nu ärnar draga af till Kjachta och andra bakom Bajkal belägna orter. Såsom Du kanske redan wet, har Petersburgska Akademien ytterligare förstärkt mig med 500 Rub[el] Silfver till fortsättande af mina resor i Sibirien. Icke dessto mindre ärnar jag redan i Maj månad wända ryggen åt Irkutska Gouvernementet, emedan det vestra Sibirien erbjuder ett wida rikare fält för mina undersökningar. Här återfår för mig egentligen blott studium af Mandshuriskan, som jag redan skulle påbegynt, om blott den ifrån Petersburg inwäntade Grammatiken af Gabelentz²³⁸⁸ hade kommit mig tillhanda.

Alla Dina bref och paquetter ända till den 16 Januarii har jag uti Irkutsk ordentligen erhållit. För framtiden har jag fwårt att uppgifva någon bestämd address, men då Omsk är en stad, som jag under återresan nödvändigt måste passera, så torde det wara bäst att brefwen hädanefter afgå till denna ort under address: Въ Г. Омскъ въ Сибири. I stället för postrestant tecknar Du såsom wanligt: Задержать на почтъ до востребованія. Å min fida fkall äfwen jag i finom tid fända en raspiska till Omska postçontoi-ret med anhållan, att brefwen ej återsändas.

Så mycket jag hitintills fett af Irkutsk, är det en i yttre motto ganska anständig stad, utan jemförelse den bästa i Sibirien. Några höga hus finnas här egentligen icke, men byggnaderna äro dock snygga och i ganska många ser man fönster af spegelglas. Lyxen i kläder och equipager gränsar till det otroliga. Champagne fräser öfver bord och bänkar. Preference spelas alla aftnar i de flesta h[u]s²³⁸⁹. Kostymer, moder, fasoner – allt är à la Petersburg. Men såsom annorstädes i Sibirien äro människorna äfven i Irkutsk af den beskaffenhet, att de med rätta borde föras till en skild race, utmärkande sig genom kall blod, trångt hjerta, ett listigt, misstänksam, afvundsam och intrigerande lynne, egennyttiga begär, bland hvilka fnålhet, bedrägeri, vinningslystnad intaga första rummet. Sibirjaken är med ett ord den personifierade lumpenheten – ett riktigt drifhus för allt det ogräs mennisko[-]anden²³⁹⁰ är i ftånd att utveckla. Af sådan anledning wantrifves jag i sjelfva Irkutsk och längtar på det högsta ut i någon Burätisk eller Tungusisk uluss. Det är en lycka, att jag här i Baron Silfverhjelm äger en om mitt materiella wälbefinnande omtänksam landsman, men människan lefver ju icke allenast af bröd, och för öfrigt är min hellsa i närwarande tid få klen, att jag rätteligen borde hålla mig till hafversoppan.

Owiss om Sirén tillsändt dig de ifrågawordna 300 Silfver-rublar, har jag varit betänkt på att härfån remittera nämnda medel, men wisla lätt förstådda farhågor hafva hitintills gjort mig wacklande i min föresatts. Emellertid har jag också ingen anledning att förmoda någon försumlighet å Siréns fida, hellst jag laggt på hans samvete att oförtöfvadt honorera min förbindelse hos Dig. En annan affair äger jag med min Morbror Rådman J. A. Fellman²³⁹¹ i Uleåborg. Enligt min egen beräkning borde mitt debet till honom ej öfverstiga 200 Rub. Silf.; men enligt en genom tredje man erhållen underrättelse skall Fellman kräfvat mig för mera än 1000 Rubel, dem jag blifvit anmodad att

2389 Mscr: hos.

2390 mennisko-/anden

2391 See p. 40.

- 2392 Wiedemann 1847b. Ferdinand Johann Wiedemann (1805–1887), a Baltic German linguist, scholar of Finno-Ugric languages, especially Estonian, teacher in Mitau (present-day Jelgava), Livonia, later academician at the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg. Stipa 1990: 323–324. (TS)
- 2393 Platon Ivanovič Rokasovskij (d. 1869) was acting Governor-General of Finland in 1848 and 1850–1854, ordinary Governor-General in 1861–1866. He had a varied and successful military career both in the surveying troops and frontline forces, though not in Siberia, but mainly in the Governorates of St Petersburg and Grodno, as well as in the Caucasus. His good reputation in Siberia may have been connected with his service as a military commander and acting Governor-General in Orenburg in 1835–1842. Rokasovskij's year of birth is uncertain, between 1797 and 1800. Luntinen 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3604>; Nenonen – Teerijoki 1998: 432; Wikipedia: Рокасовский, Платон Иванович, https://ru.wikipedia.org/wiki/Рокасовский,_Платон_Иванович. (TS – JJ)

betala åt en Rysk köpman i Petersburg. Wisfa ömtåliga relationer, hvori jag står till förbemäldta Tit[ularis], hindra mig att behandla honom såsom en vanlig fordringsman men visst är att jag gerna önskade veta uppkomsten af den mig påbördade skulld. Af sådan anledning har jag anmodat min Morbror, att adressera sig till Dig med formlig räkning, hvars riktighet jag beder Dig vara god och pröfva, få vidt möjligt är utan några data ifrån min fida. Jag misstänker att mannen vill påbörda mig femtonåriga räntor, dem jag åtminstone wille hafva bortprutade till tioåriga. Förkommer intet fädant i räkningen, få är det väl bäst att utan gensägelse betala skullden. Intill dess Fellman hinner blifva färdig med räkningen, hoppas jag kunna tillstålla Dig medlen antingen genom Sirén eller härwarande Amerikanska Compagniet. I det fall att Du skulle finna räkningen obillig, så öfverlemnar jag åt Ditt eget bepröfvande att antingen protestera för Fellman, eller endast underrätta mig om förhållandet. Men utan erhållen räkning må Du ej utbetala medlen. Ware detta allt oss emellan, ty så länge jag ej äger säkra fakta emot min Morbror, wille jag ej låta förnärmande misstankar komma till hans kunskap. – Det gör mig ondt att nödgas falla Dig till last med detta uppdrag, men häruti behöfver jag verkligen Din hjälp mera än i åtskilligt annat.

I Morgonbladet har jag läst att Finska Litteratur-Sällskapet äger Wiedemans Tscheremisfiska Grammatik²³⁹². Låt för all del den boken afgå till Omsk, ty jag är finnad att i sommar få mig på Tscheremisfisken.

Ryska invaliden meddelar den alldeles färskas underrättelse, att Rokasowski²³⁹³ blifvit utnämnd till Thessleffs efterträdare i Gouvernors-Embetet. Ifrån Rysk synpunkt bedömd är han en utmärkt duglig man, wida frejdad öfver hela Sibirien. Han har i fednare tider tjenat såsom Chef för Topographerna i Jekaterinenburg.

Jemte min hellsning till wänner och bekanta för-
blifver jag

Din tillgifne
Sabaikalskoj

Irkutsk d. ^{27 Febr/}_{10 Mars} 1848.

P.S. Silfverhjelms beder hellsa. Han hotar om ett år lem-
na Irkutsk och nedsätta sig på Pikkala.²³⁹⁴

P.S. Wid närmare besinnande har jag genom en af mina
bröder i Uleåborg protesterat emot alla olaga räntor,
som kunna påbörjas mig af den snikne Morbrodren.
Det är fåledes troligt att Du får räkningen Dig tillsänd
i sådant fall att den utan vidare omvägar kan hono-
reras. Peningar skall innan kort komma Dig i handom,
troligen genom Pastor Sirén.

²³⁹⁴ See note 2292.

2395 In *Morgonbladet* erroneously 16 March; in *Suometar* the letter is dated 27 February/10 March 1848. Cf. the date at the end of the letter.

179

**Irkutsk, 27 February/10 March 1848,
to David Emanuel Daniel Europaeus**

Excerpt from a letter from Castrén to Europaeus. The original letter has not been found and the editor of Castrén 1855 had not seen it either.

Publications (incomplete): Castrén 1849c (in Swedish); 1855: 382–384 (in Swedish); 1848i (in Finnish); 1856: 400–402 (in German). This edition has been made according to the version in Castrén 1849c.

Utdrag af ett bref från D:r Castrén, dat. Irkutsk d. [10]
Mars 1848.²³⁹⁵

Innan jag går att besvara dina särskildta spörsmål, vill jag med anledning af det förra brefvet nämna ett par ord om *Suometar*. Onekligen har denna tidning, hvad varmt nit för saken, grundlighet och consequens i åsigter, klar framställning och ett rent språk beträffar, varit en af de bästa Finland någonsin på modersmålet producerat. Ehuru utgifven af den så kallade fennomaniens yngsta och varma representanter, har *Suometar* alldeles icke röjt någon manie, utan städse iakttagit en jemn hållning och genom denna sin egenskap bragt den fosterländska sakens belackare på skam. Man kunde kanske lägga *Tidningen* till last, att de ledande artiklarne varit alltför litet omvexlande och innehållit mera philologie än tillbörligt, samt att i språket stundom röjt sig ett jägtande efter klassicitet (ovanliga ord, ordformer och vändningar, gerundiala och participiala konstruktioner m.m.,) som gjort stilen tung och affekterad. I alla fall är det ett märkeligt tidens tecken att en sådan sak som *Suometar* kunnat åstadkommas endast af några Studenter.

Efter denna utflykt återkommer jag till frågorna bland hvilka jag åtminstone skall bjuda till att besvara de viktigaste.

1. "Hvar är Finnarnes äldsta hem?" Denna fråga ligger helt och hållet utom fältet för mina undersökningar, ty mitt sträfvande har ända ifrån tidens begynnelse icke gått ut på något vidare än att följa den Finska folkvandringen ända till Altajs kedja och dervid utreda det släktskaps-förhållande som äger rum emellan de Finska och Altajska folken. Derjemte har jag så väl i Ryssland som Sibirien sökt uti traditioner, gamla monumenter, ortsnamn m. m. uppdaga allt sådant, som kunde tjena till upplysande af den Finska folkvandringens historia. Se här några allmänna och osvikeliga resultater af mina hitintills gjorda undersökningar:²³⁹⁶

A.) De Finska språken äro i mer eller mindre mon beslägtade med alla de vid Altaj boende och derifrån utgångne folkslags tungomål. Närmast sluter sig vår språkstam till den Samojediska och den Turkiska, men äger derjemte en afgjord förvandtskap med de Mongoliska och de Tungusiska språken.

B.) Af den nämnda språkförvandtskapen kan med säkerhet slutas, att Finnarne fordom tima varit boende vid Altajbergen. Detsamma bekräftas äfven af den Finska stammens närvarande utsträckning och många vid Altaj gängse ortsnamn, som obestriddigen äro af Finsk härkomst. Äfven förekomma hos de Sibiriska Tatarerne många traditioner om en "hvitögd" Tschud, men det är svårt att utreda om dessa traditioner är inhemska eller lånade af Ryssarne. De talrika minnesmärken, som anträffas i södra delen af Sibirien, äro troligen icke af Finskt ursprung.

C.) Liksom Finnarne i språkligt hänseende stå närmast till de Vest-Sibiriska folken, så blifva äfven alla öfriga spår öster om Jenisej allt mer och mer sällsynta. Jag har all anledning till den förmodan, att de talrikaste vittnesmål om Finnarne

²³⁹⁶ Castrén placed the Finns in the context of Central, Northern, and Eastern Eurasia and was, thus, a pioneer of the Altaic and Ural-Altaic hypotheses. Although some of his linguistic conclusions have turned out to have been premature, he represented a realistic and moderate approach for his time, while Europaeus, who was seven years his junior, became known as an eccentric adherent of global etymologies and a supporter of an "African origin" of the Finns. Lehtikoinen 1988: 114–115. (JJ)

- 2397 The Transylvanian Hungarian linguist Sándor Kőrösi Csoma (Alexander Csoma de Kőrös, 1784/8–1842) travelled widely in the Middle East, Central Asia, and northern India in order to find the original home of the Hungarians. With his pioneering Tibetan grammar (Csoma de Kőrös 1834) he became one of the founders of modern Tibetology. Fox. 2001; see also Castrén 2017a: 121, 123. (TS – JJ)
- 2398 In *Morgonbladet* 16 March.

förefinnas i Sibirien inom Öfra Irtisch[s]ka gebietet, men undersökningen härom har jag besparat till min återkomst, då meningen vore att så nära som möjligt åtfölja den Sibiriska gränsen, åtminstone inom Tobolska Gouvernementet.

D.) I det inre af Ryssland finnas, såsom äfven Du anmärkt, talrika ortsnamn lånade ifrån Finskan och dess syskonspråk. Dock torde chartorna tvert emot Din förmodan lemna en i detta afseende högst otillräcklig handledning, alldenstund de flesta bya-namnen och äfven många andra ortsnamn blifvit i Ryssland på sednare tider förändrade. Ett godt hjälpmedel erbjuda för så beskaffade undersökningar några gamla jordaböcker, hvilka icke längesedan blifvit tryckta i Moskva och derstädes troligen kunna öfverkommas på rinken. För min del äger jag dessa arbeten temmeligen fullständiga.

2. ”Finns för det närvarande inga Finska stammar i det inre af Asien?” På denna fråga kan med all säkerhet svaras nej! Det torde väl ej vara dig obekant att en Ungrare, hvars namn för ögonblicket ej faller mig i minnet, uppehållit sig många år i Tibet och andra Asiatiska länder, i tanke att der uppsöka Ungrarnes stamförvandter, men alldeles icke funnit hvad han sökt, ehuru hans forskningar troligen icke varit för vetenskapen fruktlösa.²³⁹⁷ – – – – –

Irkutsk den (27 Febr.) [10] Mars 1848²³⁹⁸.

180

Irkutsk, 1/13 March 1848,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 22 April, read at the department meeting on 5/17 May 1848.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 378–381 (in Swedish); 1848e: 111–112 (in German); 1856: 396–398 (in German).

Högädle Herr Statsråd!

Till²³⁹⁹ hälften sjuk och till hälften frisk afreste jag i början af Februarii ifrån Nishneudinsk och anlände efter några få dagars resa till Irkutsk. Något uppfriskad genom denna färd ansåg jag²⁴⁰⁰ ej nödigt att för min hellsas fkull uppehålla mig i Irkutsk, utan ilade i samma fart till den Tunkinska sloboden, dit man ifrån Irkutsk räknar knappt 200 verst. Anländ till Tunká började jag genast fysfelsätta mig med derwarande²⁴⁰¹ Sojoter, hvilka för det närvarande utgöra blott en enda fläkt: *Irkít*, som består af 57 skattbetalande individer. Desfa hafva enligt sägen tillförene warit²⁴⁰² bosatta inom Verchneudinska kretsen wid floden *Sikir*, men sedermera dragit sig till *Tunka* och härwid blifwit²⁴⁰³ splittrade i tvenne grenar, af hvilka den ena uppehåller sig i bergsbygden wid floderna *Oka*, *Gargan*, *Halbi*, *Honschun*, den andra åter på flättlandet i den Burätiska ulussen *Bucha-Gorchon*. Såsom utgörande blott en enda fläkt hafva de Tunkinska Sojoterne nödgats äkta Burätiska hustrur och derigenom blifvit nära förtrogna med Buräternes feder och lefnadsfätt. Stepp-Sojoterna äro i denna dag alldeles rena Buräter, men hvad Bergs-Sojoterne beträffar, så hafva de ännu i ett och annat blifvit fina fäders feder trogna. Till religionen äro alla Sojoter för det närvarande Lama-dyrkare, och deras språk är det Burätiska. För icke längesedan

2399 Castrén sent an excerpt from this letter to Rabbe. SKSA Lönnrotiana 25.

2400 The word 'jag' is missing in the letter. Added here according to the excerpt sent to Rabbe.

2401 *derwarande Sojoter* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. Sojoterna || 2. ~

2402 *warit [...] innom* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. uppehållit sig inom || 2. warit bosatta inom

2403 *blifwit splittrade* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. splittrat sig || 2. ~

- 2404 *landets* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. af || 2. ~
- 2405 *förrut* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: förut
- 2406 *och der förenat* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: och förenat
- 2407 In this context, Castrén uses the ethnonym “Soyot” to refer to the specific reindeer-herding population that lived in the Tunka valley and had been known to speak a Sajan Turkic variety closely related to that of the Karagas, which Castrén documented in Nižneudinsk. The ancestors of these Soyot may or may not have been the source from whom a few Samoyedic (Mator) lexical items had been collected in the 18th century. According to Castrén, the Tunka Soyot had already shifted to Buryat at the time of his journey. However, the Turkic variety spoken by them actually survived until the late 20th century and has recently even been revitalized to some extent. A few speakers of the same variety also survive today in the nearby part of northern Mongolia. Rassadin – Kempf 2010. See also note 2239. (JJ)
- 2408 *att [...] återwända* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. att återwända || 2. att ifrån Tunka återwända
- 2409 *jag nu sedan* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. jag sedan || 2. ~
- 2410 *den [...] instructionen* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: den i instructionen ej är uttryckligen föreskrifven

The excerpt sent to Rabbe ends here.

fkola Berghs-Sojoterne ännu hafva talat samma dialect af Turkiskan såsom Karagasserne, men nu mera fåges detta språk vara alldeles utdött i Tunkinska gebietet. Jemte språket hafva de Tunkinska Sojoterne äfven förlorat nästan alla minnen om sin forntid. Att de äro landets²⁴⁰⁴ äldsta innewånare och af samma stam som Karagasserne, att de förrut²⁴⁰⁵ betalat sin skatt till China, att några bland deras slägter utflyttat till Nishneudinska kretsen och²⁴⁰⁶ der förenat sig med Karagasserne, fådana berättelser äro allmänt gängse så väl här på orten som i den Nishneudinska kretsen. Men i fråga om Sojoternes Samojediska härkomst hafva alla minnen redan bleknat, och om sjelfva faken också icke kan betviflas, få har jag dock i det Tunkinska gebietet funnit föga nytt till dess bekräftelse.²⁴⁰⁷

Efter fulländade göromål i Tunka ärnade jag kringrännat Bajkal, besöka Kjachta och derpå öfver Selenginsk återvända till Irkutsk. Vid närmare besinnande fann jag likväl för godt att afstå ifrån denna resa, som var förenad med större besvärligheter än min medtagna hellsa rimligen kunde uthärda. Jag beslöt således att²⁴⁰⁸ ifrån Tunkinsk återvända till Irkutsk, hvarest jag²⁴⁰⁹ nu sedan tvenne dagar befinner mig, sysselfatt med förberedelser till den förestående resan öfver Bajkal, som jag i och för mitt vetenskapliga ändamål anser vara oundgängligen nödvändig, ehuru den²⁴¹⁰ icke är uttryckligen föreskrifven i instructionen.

Wid min ankomst till Irkutsk hade jag äran emottaga H^t Statsrådets skrifvelse, innehållande underrättelsen om de af Akademien mig ytterligare bewiljade 500 Rub[el] Silfver. H^t Statsrådet wet att denna summa till och med öfverkrider mina anspråk, och så mycket större är följakteligen den förbindelse, hvari jag stadnar både hos Akademien och H^t Statsrådet för detta nya understöd. Mitt allvarliga bemödande skall blifva att använda desamma medel vetenskapen till fromma och samvetsgrannt uppfylla de förbindelser jag åtagit mig.

Med omgående post afsänder jag till Academien tvenne lådor och tre paquetter eller inalles 5 numror, bland hvilka N° 4 tillhör Akademien, men de öfriga NN 5–8 utgöra mina egna tillhörigheter och i synnerhet mina famlingar. Det är wäl betänkligt att åt den Sibiriska posten anförtro fina fjuåriga mödor, men att betala tre hästars skjuts faller sig äfven i längden något betungande. Om allt mitt lyckligen ankommer till Petersburg, få anhåller jag att H^t Statsrådet ville hafva godheten och taga wara på de nämnda NN^o 5–8 och låta dem ligga hos sig till min återkomst.

Akademiens ena N° 4. innehåller tvenne kostymer, som äro gemensamma för Buräter, Tatarer, Karagasjer och Sojoter. Sjelfwa wildgetsfskinnet, hvaraf pelsarna och ena mösfa äro gjorda begagnas af alla de fyra folken. Plaggen äro:

1. En karlpels
2. En qvinnopels
3. En karl-mösfa
4. En qvinno-mösfa.

Stöflor sänder jag ej, emedan de utgöras af wanliga pimy, fådana jag i mängd torde hafva affärdat ifrån Turuchanfk.

Utom de nämnda kostymerna medfölja några antiquiteter från Minusinska trakten, bland hvilka det jättelika för-fragmentet tros hafva blifvit begagnadt till lösbrytande af Kurganstenar.²⁴¹¹ Så wäl kostymerna som antiquiteterna har jag erhållit för mera godt pris; de kosta inalles 8 Rub[el] 70 kop[ek] Silf[ver] hvilket rätteligen endast är priset på de 7 för pelsarna använda getfskinnen. De nämnda medlen kunna antingen blifva inneliggande eller framdeles expedieras till Omsk, som jag på²⁴¹² återrefan bestämt till en af mina wigtigaste stationer. Det förstås att alla bref, som afgå till Omsk, böra wara tecknade med postrestant, emedan jag troligen ej kan inträffa derstädes förrän i Juli månad. Orecommenderade bref kunna dessutom adresseras till Tomsk och Krasnojarsk, ty om jag

2411 All these items seem to have disappeared.

2412 *under återrefan* || 1. i owisshet om riktningen för mina färder || 2. på återrefan

också icke skulle komma att besöka desfa städer, få kunna vanliga bref med ringa omak och omkostnader fås öfversända²⁴¹³ till en annan ort, hvilket ej är fallet med de reommenderade. Förmodligen kan jag också icke undvika hvarken Tomsk eller Krasnojarsk, ehuru gerna jag äfven önskade genskjuta på någon ginväg till Kusnets[k] och Barnaul, hvilka orter i antiquariskt hänseende erbjuda mycket af intresse. I Kusnetska kretsen skola enligt fågen till och med finnas alldeles egendomliga Tschudgrafvar, men jag är något rädd att befatta mig med deras gräfning i och för de enorma omkostnader, dem Akademien troligtvis icke ikläda sig, hellst det ej är någon förhoppning om andra fynd än cranier. Naturligtvis skall jag ej för detta ändamål spara egna medel, men med dem står dock ej mycket att uträtta i detta dyra land, der hvarje dagsverke sommartiden betalas med 2 Rub. 50 kop. Banco. I västra Sibirien lär folk ej heller låta afspisa sig med några supar, såsom fallet förliden sommar var i Minusinska kretsen.

Skulle Akademien med allvar yrka på uppröjandet af Tschudkummel, så wore det ej utan sin stora fördel att till Gouvernören i Tomsk och General-Gouvernören i Omsk affärda skrivelser, med anhållan att desfa Herrar måtte i möjligaste motto befrämja mina bemödanden, hvad kummel-gräfningen beträffar. Kanske skulle man i slik händelse gifva mig arbetare utan någon betalning; ty såsom jag förnummit, skall samma gunst äfven hafva wederfarits flere andra resande.

Till det anförda har [jag] ingen ting vidare att tillägga, än att min helsa under loppet af hela denna vinter varit mera skral. Feber-anfallen oberäknade har äfven hostan blifvit mera intensiv och halsen är ofta inflammerad. Icke desto mindre befinner jag mig vid godt mod och sköter mina göromål såsom vanligt. Kanske jag med Guds hjälp kan flarfwa mig fram öfver våren, och få lära väl den värsta faran vara förbi.

Jag anhåller om min wördnadsbetygelse hos
Fru Statsrådinnan och framhårdar med fullkomligaste
högaktning
Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare
M. A. Caſtren

Irkutsk den ½₁₃ Mars 1848²⁴¹⁴.

P.S. De i medföljande promemoria upptagna böcker
fkulle jag ödmjukaſt anhålla att få inrequirerade ge-
nom Academien, famt dessutom ett godt Ungerſkt
Lexicon. Jag behöfver dem naturligtwis icke före min
återkomſt.²⁴¹⁵

P.M.

Klaproth. Tableaux hiſtoriques de l'Asie. Paris 1826.²⁴¹⁶

Klaproth. Abhandlung über die Uiguren.²⁴¹⁷

Abel Remusat. Nouveaux melanges asiatiques. Paris
1829.²⁴¹⁸

Abel Remusat. Recherches sur les langues Tatares.²⁴¹⁹

Schott. Versuch über die Tatarischen Sprachen.²⁴²⁰

Rask. Om det Fornnordiske Sprogs Oprindelse.²⁴²¹

Gabelentz. Mandshuische Grammatik.²⁴²²

Bloçh. Ausführliche Grammatik der Magyarischen
Sprache. Peſth 1842.²⁴²³

Wiedeman. Tſcheremiſſiſche Grammatik.²⁴²⁴

Wiedeman. Syrjänische Grammatik.²⁴²⁵

Irkutsk d. 1. März 1848.

M. A. Caſtren.

²⁴¹⁴ 1848 || 1847

Unclear whether the
correction is by Castrén or
somebody else.

²⁴¹⁵ The list shows that Castrén
was constantly following
the newest international re-
search during his travels.
He was also systematically
expanding the scope of his
own research and compe-
tence. (JJ)

²⁴¹⁶ Klaproth 1826.

²⁴¹⁷ Klaproth 1812.

²⁴¹⁸ Abel-Rémusat 1829. Jean
Pierre Abel-Rémusat (1788–
1832) was a French sinolo-
gist and a professor at the
Collège de France. Wikiped-
ia: Jean-Pierre Abel-Ré-
musat, [https://en.wikipedia.
org/wiki/Jean-Pierre_Abel-
Rémusat](https://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Pierre_Abel-Rémusat). (TS)

²⁴¹⁹ Abel-Rémusat 1820.

²⁴²⁰ Schott 1836.

²⁴²¹ Rask 1818.

²⁴²² Gabelentz 1832. The gram-
mar was published in
French, although Castrén
quotes its title in German.
(JJ)

²⁴²³ Bloch 1842.

²⁴²⁴ Wiedemann 1847b.

²⁴²⁵ Wiedemann 1847a.

2426 Karl Fredrik Stenbäck. See
note 175. (TS)

181

Irkutsk, 1/13 March 1848,
to Jacob Fellman

KA 602:109.3

Ärade Morbror!

Ej längesedan hade jag det fällsynta nöjet att genom Asfesfor Rabbe emottaga några rader ifrån Morbrors hand. Ehuru stadd på resande fot kan jag ej underlåta att betyga min tacksägelse ej mindre för det angenäma brevet, än den wälwilliga invitationen. Det wore i fanning ganska behagligt att efter fulländade mödor få hvila i ro någon tid uti det fridfulla Lappjärwi, och hwem vet om jag ej kommer att taga Morbror på orden! För det närwarande wågar jag dock ej tänka få långt in i framtiden, allra minst i närwarande stund, då jag af Petersburgska Wetenskaps-Akademien fått förordnande att ännu fortsätta mina resor öfver Bajkal till Kjaçhta, Selenginsk och andra orter, belägna bakom det Bajkalska hafvet. Genom nämnda förordnande är jag ännu i ett halft års tid bunden vid Akademiens tjenst. Sedermera måste jag naturligtvis infinna mig i Petersburg och göra redo för mitt fögderi. Der torde det kanske blifva fråga om att qwarhålla mig fortfarande vid Academien; och om jag dertill gifver mitt famtycke, få måste jag afsäga mig nöjet att famspråka med Morbror om de hyperboreiska angelägenheterna. I motsatt fall åter fer jag tills vidare ingen omständighet, som kunde hindra mig att emottaga Morbrors godhetsfulla inbjudning, om icke för hela tre år, åtminstone för några vintermånader. Om jag ej misstager mig, få befinner sig Stenbäck Utsjokiensis²⁴²⁶ för det närwarande ej långt ifrån Lappjärwi. Sålunda kunde ju i en handwändning ett helt Lappskt collegium bringas till stånd. Skulle det falla Sällskapet in att

2427 Mongolisk || utgrening af

2428 god || tjenst

annoncera föreläsningar, få är jag öfvertygad att folk ifrån östan och västan skulle infinna sig i Lappjärwi, för att förnimma fällspord wishet.

Fjerran från det stilla Lappjärwi befinner jag mig för det närwarande i den bullerfamma staden Irkutsch wid stranden af Angara. Här lefwer jag i alldaglig beröring med Buräterne, hvilka utgöra en Mongolisk²⁴²⁷ utgrening och enligt min beräkning äro Lapparnes småkusiner. En annan härstädes widt utbredd stam äro Tunguserne, hvilka jemväl stå i ett aflägsset släktskapsförhållande med den Finska stammen. För öfrigt har jag i Irkutsch gjort bekantskap med enskilda exemplar af Chinesare, Perser, Grusinare, Turkar, Mandschurer, Jakuter, Zigenare, Judar, Tyskar, Polacker, Fransoser m.m. Här finnes till och med en Finne öfwerste Baron Silfverhjelms, som är född i Uleåborg. Det är en ung man, som fvingat sig upp till en god²⁴²⁸ tjänst och famlat sig en oerhörd förmögenhet. Om ett år ärnar han taga afsked ifrån tjänsten och bosätta sig i Finland med sin Ryska fru, som ej skänkt honom några arfvingar.

I Ryska Tidningar har jag nyligen läst, att Rokasoffskij blifvit utnämnd till Thessleffs efterträdare i Guvernörs-embete. Denne man är, enligt hvad namnet antyder, en Polack till börd och äger om sig här i Sibirien den opinion, att wara en utmärkt duglig karl. Han har på fednare tider tjänat i Jekaterinenburg såsom Chef för Topographerna, hvilket embete redan i och för sig antyder duglighet. Skada att han icke känner vårt lands tungomål!

Sinnad att ännu i denna dag fortsätta min resa nödgats jag fluta detta knapphändiga bref, framhållande med fullkomligaste högaktning

Min ärade Morbrors

öfn. Zigenare
M. A. Castrens.

Irkutsch d. $\frac{1}{13}$ Mars 1848.

2429 *konfecter* || Exc. to Sjögren:
 confecter
 2430 *Schanxi* || Exc. to Sjögren:
 Schansi

182

Kjaxta, 22 March/3 April 1848,
 to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:487–494

Received on 2 September, together with the letter of 3/15 July 1848, replied to on 4 September, SLSA 1185.1. Castrén sent an excerpt from this letter to Sjögren, SLSA 1185.3. Read at the department meeting on 25 August/6 September 1848. The differences between the versions are shown in the notes.

Publications (incomplete): Castrén 1848m (in Swedish); 1848f: 264–267 (in German); 1849b: 513–516 (in German); 1856: 427–430 (in German).

Kjachta d. ^{22 Mars}/_{3 April} 1848.

Hulde Broder!

Nu befinner jag mig åter inom Chinas gränser, denna gång ej såsom öfwerlöpare, utan försedd med wederbörligt tillståndsbref af Tull-Directören i Troitsko-sawsk. Jag har strukit ett par dagar omkring gatorna i den Chinesiska köpstaden Majmatschin och gapat än på det ena, än på det andra. Trött att gapa har jag låtit Chinesarne bjuda mig på en kopp the, ett glas win, en pipa tobak, frukter, konfecter²⁴²⁹ m.m. Än har jag suttit såsom gäst hos en förnäm köpman från Peking, än hos en Barbar från Schanxi²⁴³⁰, än hos en widterfaren Medicinæ Doctor, än åter hos en fmed, en fnickare, en flkomakare o.s.w. Allestädes har jag mött glada miner, fryntliga anleten och ett godt bemötande. Ingen har bekymrat sig om min rangclass och mina löneförmåner, ingen har småleende flärskådat min uniform, ingen har på ett groft eller fint wis låtit mig förnimma, att en lärd man utan titlar och rikedomar äger ungefär samma wiggt och walör i famhället som en renskrifware. I åtnjutande af mina rent menskliga rättigheter har

jag känt mig utmärkt wäl hemmaftadd i den lilla Chineser-ftaden. Wore ej wägen ftängd, huru gerna fkulle jag icke²⁴³¹ göra en excursion till Peking, dit man ifrån Sibiriens fydligaste gräns endast räknar några få dagsresor!²⁴³²

Twungen att qvarstadna inom Sibiriens område måste jag nu hålla till godo med Burätisk wälfägnad. I materiellt hänseende är äfven denna, om icke jemgod med den Chinesiska, åtminstone wida bättre än jag föreställt mig. En kopp Mongoliskt the, uppkokt med mjölk, ett ftekt fårlår, ost och mjölk ftå till båds i hvartanda tält. Hos Prästerna kan man till och med göra fig räkning på ett ännu läckrare bord, och Präster finnas här i hwarenda wrå. Det är uträknadt, att hos de Selenginska²⁴³³ Buräterne ungefär hwar fjerde²⁴³⁴ man hör till det andliga ftåndet. Detta må Du wäl kalla lyx, men få länge bildningen är Prästernes uteslutade egendom, fkulle man nästan önska hwarje man beklädd med Prästa-wärdigheten. Wid denna önskan möta dock wisfa farhågor med afseende å den Mongoliska racens fortplantning, ty Schigimuni²⁴³⁵ har uttryckligen ftadgat att en Prest ej får wara en hus-trus man. Nog har vår Herre wälsignat äfven de Burätiska Prästerna med en ymnig afföda; men i närwarande förhållanden är det för Herrar Clerici en lätt sak att fkjuta fkulden på sina bröder Laici. Skulle deremot alla Buddhaismens²⁴³⁶ anhängare wara Präster, så wet Gud hwad ända det toge med Mongoler, Buräter, Tibetaner och²⁴³⁷ deras trosförwandter.

Kommen på kapitlet om de Burätiska Prästerna kan jag ej underlåta att nämna ett ord om måttet af deras wetande.²⁴³⁸ Af en wälbeställd Buddhaisk Prest fordras, att han skall wara hemmastadd²⁴³⁹ i både *Gandshur* och *Dandshur*, hvilka böcker utgöra²⁴⁴⁰ öfver 200 tomer och innehålla theologie, moral, philosophie, astronomie m.m.²⁴⁴¹ Utom dem äga Burät-Prästerna många andra religionsböcker²⁴⁴², i synnerhet legender öfver fina heliga män. I werldsliga ämnen

- 2431 *icke* || Exc. to Sjögren: ej
 2432 *dagsresor!* || Exc. to Sjögren: dagsresor.
 2433 *Selenginska* || Sabajkalska
 2434 *fjerde* || femte
 2435 Bulletin: Çäkjamuni. Shakyamuni, the historical Buddha, Siddhārtha Gautama. Мялль 1988. (TS)
 2436 *Buddhaismens* || Buddhas
 Castrén also made the same change in the excerpt he sent to Sjögren.
 2437 *och [...] trosförwandter* || m.m.
 2438 By “priests” Castrén is referring generically to all members of the monastic community. The description that follows refers to the religious education and scholarship of actual lamas. (JJ)
 2439 *hemmastadd* || wäl ~
 2440 *utgöra* || Exc. to Sjögren: ~~innehålla~~ utgöra
 2441 The Kanjur and Tanjur, or Kangyur (Tib. bKav.vgyur) and Tengyur (Tib. bsTan.vgyur), are the two parts of the Tibetan Buddhist canon. The former, in 108 volumes, consists of translations of original texts relating to the deeds and teachings of the Buddha (Siddhārtha Gautama), while the latter, in 225 volumes, is composed of secondary commentaries and additional treatises. Лепехов 2009a; 2009b; see also Castrén 2019b: 928. (TS – JJ)
 2442 *religionsböcker* || Exc. to Sjögren: religions-böcker

- 2443 *alla* || histori[ska]
 2444 *och* || hvarförutan
 2445 *Sanscrit* || ~ och Mandshur-
 språket
 2446 *uppskattas i värde* || värderas
 2447 *tusen* || <--->
 2448 *Lamorna* || Presterna
 2449 *förbindelfe* || Exc. to Sjögren:
 beröring

finner man hos dem fkrifter af blandadt innehåll, men en mycket älskad leçty[r] utgöra alla²⁴⁴³ slags historiska berättelser och i fynnerhet biographier öfver utmärkta Furstar. Meßt i omlopp äro Tibetanska böcker, ty Tibetiskan fortfar ännu att wara det gängse religions-språket så wäl här som i Mongoliet. Hwarje Lama är förpligtad att känna detta språk, och²⁴⁴⁴ de lärdaste Lamor fkola till och med äga någon kännedom af Sanscrit²⁴⁴⁵. Till denna mångfidiga lärdom kommer ännu en både theoretisk och praktisk kunskap i medicinen. Sin medicinska vishet insupa Lamorna ur Tibetanska källor och medicinen införskrifves ifrån Peking. De förnämsta Lama-Läkare underhålla få kliniker, wid hvilka de meddela underwisning åt sina elever. Huru bristfällig denna undervisning äfven må wara, få är det likwäl anmärkningsvärdt, att Burät-medici åtnjuta ett allmänt förtroende och anlitas både af bildade och obildade, af Rysfar och infödingar.

Till Burät-Presternes bildning höra slutligen visfa mechaniska färdigheter, såsom calligraphie, tecknings-konst och boktryckeri. I calligraphiskt hänseende har jag icke fett någon ting nitidare än de härwärande Lamornas han[d]skrifter, bland hvilka många äro textade med guld- och silfver-bokstäfver samt uppskattas²⁴⁴⁶ i värde till flera tusen²⁴⁴⁷ Rubel Silver. I boktryckeri-konsten äro Lamorna²⁴⁴⁸ jemförelsewis wida mindre hemma stadda, men det förtjenar likwäl anmärkas att äfven denna konst idkas i detta barbar-land. Burät-Presterne måste enligt reglementet förstå sig på att utskära stylar af träd, att bereda tryckswärta, att fätta, presfa och med ett ord trycka böcker. Dock förmodar jag att de här tryckta böckerna höra till de rara i werlden.

Det är med denna på sitt wis upplysta Prest-kast, som jag nu ärnar fätta mig i så nära förbindelfe²⁴⁴⁹ fom möjligt. Kanske fkall det lyckas mig att i Lamornas gömmor upptäcka någon värdefull handskrift och att genom mundtliga förhör winna hos dem en och annan

upplysning öfver Sibriens dunkla forntid. Åtminstone hoppas jag kunna begagna mig af deras handledning i Mongoliskan,²⁴⁵⁰ för²⁴⁵¹ hvilket språk jag i fednare tider börjat fatta ett stort intresfe.

Sinnad att endera dagen resa österut från Kjachta ärnar jag till en början åtfölja den Chinesiska gränsen och derpå draga mig till²⁴⁵² den allmänna farvägen, som från Irkutsch leder till Njertschinsk. Om jag kommer ända till de Njertschinska grufvorna, är ännu owisst, men längre ärnar jag åtminstone icke fortsätta min resa. Mitt uppdrag af Akademien är i bokstaflig mening nu redan fulländadt, och jag längtar af allt hjerta att ändteligen få sluta mina fjuåriga irrfärder.

Dig och bröderna allsköns salutem

Din vän
Sabaikalskij²⁴⁵³

PS. Under min wistelse i den Sabaikalska landsändan lär jag ej kunna erhålla några bref och remisfer, emedan postgången nu är afbruten härstädes för menförets skull. Med min hellsa är det mera klent, men jag hoppas att Burät-Presterna med sin himmelska medicien skola kunna förhjelpa mig till fundhet och wälmåga.

- ²⁴⁵⁰ Mongoliskan [...] *intresfe*. ||
Exc. to Sjögren: Mongoliskan, hvilket språk är ett alldeles nödvändigt fupplement till mina öfriga studier.
²⁴⁵¹ för hvilket || hvilket
²⁴⁵² till || norrut
²⁴⁵³ Ru. *забайкальский*, 'something behind the Baikal'. (TS)

- 2454 Castrén sent an excerpt from this letter to Rabbe. SKSA Lönnrotiana 25.
 2455 *Charatschejska* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Charatschajksa
 2456 *mera tillförlitlig* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: tillförlitligare
 2457 Selenginskaja stepnaja duma, or today Selenduma, situated at N50°55'02" E106°14'08". (TS)
 2458 *emot [...]* *wedergällning* || *emot wedergällning*
 2459 *Akademien* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Wetenskaps-Akademien
 2460 *fkörda* || *winna*

183

Nerčinskij zavod, 18/30 May 1848,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 6 September, read at the department meeting on the same day (25 August/6 September).

Publications (incomplete): Castrén 1848o (in Swedish); 1855: 412–417 (in Swedish); 1848f: 267–270 (in German); 1849b: 516–520 (in German); 1856: 431–437 (in German); 1849e: 307–313 (in French).

Högädle Herr Statsråd!

Då²⁴⁵⁴ jag i början af Mars månad afreste ifrån Irkutsk, war det ingalunda min mening att dröja i den Sabajkalska landsändan intill fommaren, utan jag hoppades ännu med winterföret kunna verkställa min återresa öfwer Bajkal. Man hade på särskildta orter berättat mig, att tio Sojot-slägter fkulle uppehålla sig på den Selenginska steppen ej långt ifrån Charatschejska²⁴⁵⁵ fästningen, och det war egentligen blott om tillwaron af desfa slägter, jag önskade vinna en mera²⁴⁵⁶ tillförlitlig kunskap. Kommen till Selenginska domen²⁴⁵⁷ erfor jag att ifrågawarande slägter, hvilka af Buräterne med ett gemensamt namn benämnas *Sojs*, kanske till någon ringa del härstamma ifrån Sojotiska förfäder, men i närwarande tid äro verkliga Buräter. Härmed fkulle mitt wärf bakom Bajkal hafva warit fulländadt, få framt jag ej under sjelfwa resan hade erfarit, att den Sabajkalfka nejden är ganska rik på jordkummel och andra ålderdomslemningar, dem jag enligt min instruction är förpligtad att undersöka. Under sjelfwa min wistelse på Selenginska steppen hade jag den sällsynta lyçkan att öfverkomma ett ganska värdefullt jordfynd, som ägaren är redobogen att emot²⁴⁵⁸ skälig wedergällning afstå till Akademien²⁴⁵⁹. I hopp att fkörda²⁴⁶⁰ något för Archeologien och derjemte utwidga mina ethnographiska och lingvistiska studier beslöt jag att ännu fortsätta min resa allt

widare österut famt i skilda riktningar genomströfva landet bakom Bajkal.

I sådan afsigt lemnade jag i medlet af Mars den Selenginska domen och styrde först min kosa till Kjachta. På det gästvänligaste emottagen af Chinesarne dröjde jag här några dagar och fortsatte sedan min resa till den Kudarejska steppen, som är ryktbar genom fina talrika stenkummel. Jag samlade en skara Buräter för att upp-
rödja ett af kumlen, men arbetet måste afbrytas, emedan marken ännu var frusen och Buräterne i saknad af de allra oundgängligaste redskap. Också rådde på denna ort en widskeplig fruktan för kurganerna, och då händelfen ännu fogade att ett häftigt owäder utbröt midt under arbetet, få lemnade Buräterne till större delen kumlet och lupo fina färde med en hastighet, fåsom skulle de hafva fruktat att de aflidnes andar uppstigit ur fina grafvar och nu följde dem på hälarne.

Sedan mitt första försök så illa aflupit, beslöt jag att hafwa anstånd med kummel[-]gräfningen²⁴⁶¹ och bida, tills marken hunnit i någon mon²⁴⁶² upptina. I sjelfva verket råkade jag icke ens i frestelse att snart förnya försöket, ty efter afresan ifrån Kudarejska steppen mötte mig högst få och obetydliga kurganer. Både dessa och andra flags ålderdomslemningar träffar man härstädes endast i mycket wälbelägna nejder, men sådana woro i min wäg ganska fällsynta. För att komma till den Njertschinska fidan, nödgades jag ifrån Kudarej resa i nordöstlig riktning till Petrowska bruket²⁴⁶³ och derifrån allt vidare²⁴⁶⁴ fram till Xorinska²⁴⁶⁵ steppen. Denna nejd bestod till en stor del af berg, wilda flockar, fumpiga kärr och moras. För archeologen fanns här föga att winna och i ethnographiskt hänseende war nejden²⁴⁶⁶ lika ofruktbar, emedan befolkningen till de mesta bestod af fechteriska Ryssar. Under hela den långa vägen ifrån Kudarej till Chorinska domen fann jag en skälig anledning till uppehåll endast wid den ryktbara Burät-kyrkan i *Ara-Kiretü*²⁴⁶⁷. Här blef jag emottagen af hundra Präster med en ceremonie, som enligt den Mongoliska religionen med rätta endast tillkommer Schigimuni och andra stora Burchaner. Prästerne

²⁴⁶¹ kummel-/gräfningen

²⁴⁶² The word 'mon' is missing in the letter to Sjögren. Added here according to the excerpt to Rabbe.

²⁴⁶³ See Castrén 2019b: 1523.

²⁴⁶⁴ *widare fram* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: fram

²⁴⁶⁵ *Xorinska* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Chorinska

²⁴⁶⁶ *nejden* [...] *ofruktbar* || *nejden ofruktbar*

²⁴⁶⁷ Most probably meaning the datsan at Gusinoe ozero. Cf. Castrén 2019b: 67, 923–932, 1489–1497. (TS)

- 2468 *twifvelsutan* [...] *äfven* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. troligen *äfven* hade förderfvat || 2. troligen hade förderfvat *äfven*
- 2469 *wagnen* || *tarantasen*
- 2470 The word ‘mig’ is missing in the letter to Sjögren. Added here according to the excerpt to Rabbe.
- 2471 *papper* || anteckningar
- 2472 Three missionaries of the London Missionary Society stayed at the Buryats in 1819–1828, teaching and translating literature. Bawden 2004; Castrén 2019b: 1488–1489. (TS)
- 2473 *sedan* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: allt ~
- 2474 The house was located in Aninsk, 2.5 kilometres from Xorinsk. Cf. Castrén 2019b: 1499, 1602, where Aninsk and Xorinsk are erroneously identified as one and the same place. Sergej Fëdorov’s (Ulan-Udë) email to Timo Salmi-nen 23 Sept. 2019. (TS)
- 2475 About four grams.
- 2476 *berg* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: kärr
- 2477 *källorna* [...] *förflyttas* || *källorna förflyttas*

hade wid underrättelsen om min ankomst ställt sig i en rad inom kyrkstaket, alla utstyrda i en rik embets-skrud och försedda med färsildta, wid den Buddhaiska gudstjensten brukliga instrumenter. Så utrustade stodo de och väntade tills jag gjorde mitt intåg genom kyrkporten. I detsamma ljud ur hundra pukor och basuner en skrällande musik, som in jagade en sådan skräck i mina halftamda Burät-hästar, att de förderfvade mitt equipage och twifvelsutan²⁴⁶⁸ hade förderfvat äfven mig i portgången, dereft jag ej i tid hunnit rusa ur wagnen²⁴⁶⁹.

Efter ankomsten till den Chorinska steppen nedsatte jag mig²⁴⁷⁰ wid sjelfwa domen uti en usel, hundraårig stuga, der jag åter höll på att få min bane af en lispundswigtig jernstång, som nedföll ifrån taket och med sin ena ända rispade min tinning. Efter detta *memento mori* instufvade jag mina papper²⁴⁷¹ och reste *Aná*-floden uppföre till en närbelägen stepp, der Engelska Misfionärer²⁴⁷² i tiden uppfört en byggnad, hwareft man åtminstone är skyddad för lifsfara, ehuru det sedan²⁴⁷³ Missionärernes afresa ej finnes något bröd i huset.²⁴⁷⁴

I närheten af nyssnämnda boning finnes en klippa med några mycket utnötta inskrifter, ur hvilka de öförmäldta Misfionärerne genom särskildta conjecturer och combinationer ledt sig till den förmodan, att på födra sidan om klippan skola finnas nedgräfd i jorden sju kittlar med dukater. Utan att just hafva dukat-kittlarna i ögnasigte lät jag dock uppgräfvade en under sjelfwa inskrifterna befintelig kurgan och fann häri, icke fju kittlar, utan ett ¼ lod²⁴⁷⁵ det allra finaste guld.

Efter några dagars wistelse på den Aninska steppen fortsatte jag min färd utmed den stora stråtwäg, som leder till de osällas land – till de Njertschinska grufvorna. Ingen undrar wäl deröfver att man på denna wäg skakar wärre än wanligt och måste tillryggalägga sin färd genom wilda flogar, öfver berg²⁴⁷⁶ och moras. Wid källorna²⁴⁷⁷ af *Udå* förflyttas man i en hast från steppregionerna in i en wild bergsbygd. Det är *Jablonnoj Chrebet*, som med sina gigantiska armar omfattar en stor del af det Njertschinska landet. Mitt inträde i detta bergsland timade under högst

ogynsamma förhållanden. Då jag de nästföregående dagarna hade fröjdat mig öfver en klar himmel och en bar mark, öfver en och annan uppspirande blomma och andra vårens förebud, blef himmelen nu i en hast öfverdragen med tunga moln, en häftig stormwind började fusa i träden och inom några timmar låg jorden under en half alns djup fnöbetäckning²⁴⁷⁸. Försedd med ett öppet equipage war jag angelägen att i detta owäder finna ett tak öfver hufwudet, men beklagligtvis fanns här widt och bredt ingen enda by, icke ens en Burätisk uluss. Stationerna åter woro ända till ohygglighet förfallna och bestodo merendels blott af en enda ftuga, som inom fina väggar herbergerade en hel colonie af halfrusiga formän. Ehuru icke synnerligen noggräknad²⁴⁷⁹ om mitt sällskap ansåg jag likwäl för angenämare att tillbringa min natt under bar himmel.

Följande morgonen skådade jag dagens ljus i *Tschitá*, som för det närwarande endast är en by, men i²⁴⁸⁰ fornda tider war en fästning och en ryktbar deportations-ort. Ej långt härifrån rinner floden *Ingadá*, som genom sin wackra, af holmar, fkär och klippor uppfyllda flodbädd erinrar om Jenisej och dess bifloder Abakán, Tubá, Sydá m.m. Den som will fätta sig i en båt och följa strömmens lopp, når innan kort Schilka, derpå Amúr och waggas slutligen på den Östra Oceanens böljor. Mig ledde vägen öfver torra hedar, fkogiga och fkoglösa höjder och fält till den Chinesiska gränsen. Jag reste i många hvarannan korssande riktningar, följande än den ftora farleden²⁴⁸¹, än åter på små byastigar. Det låg mig om hjertat att under resan lära känna de Njertschinska Tunguserne så wäl i ethnographiskt som linguistiskt hänseende²⁴⁸² och att derjemte famla gängse traditioner, bese inskrifter och andra ålderdomslemningar m.m. Under sådana sysselfättningar förrann tiden, så att jag först i medlet af Maj anlände till det Njertschinska Central-verket, der jag för det närwarande befinner mig.

Ehuru det icke²⁴⁸³ är min afsigt att här ingå i en relation öfver de Njertschinska bruken, kan jag dock ej underlåta att nämna några ord om de hitförsända arbetsfångarne. – Öfwerhufwud är deras läge wida drägligare, än man wanligtvis föreställer sig. Hwad²⁴⁸⁴ underhållet

2478 fnö-/betäckning

2479 Sic.

2480 i || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: förr i

2481 *farleden* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: farvägen

2482 Castrén had met “Tungus”, that is, Ewenki, in many parts of Siberia. However, he only carried out his actual linguistic documentation of Ewenki during the final stages of his travels among the “Horse Tungus” of Nerčinsk, also known as Khamnigan. Originally, the documentation of “Tungus” did not belong to his assignment. Castrén 1856a. See note 1813. (JJ)

2483 *icke* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ej

2484 *Hwad* [...] 2 || En wanlig arbetare åtnjuter af kronan i underhåll ~~tv~~ 2

- 2485 15 || 1 Rub.
 2486 *kan* [...] *alltid* || *kan* alltid
 2487 *underhållet* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: provianten
 2488 *är nu* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: är
 2489 *redligen* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: redeligen
 2490 *föröfvar* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. begår || 2. ~
 2491 *gröfre* || ny
 2492 *endast* || <här>
 2493 *Anmärkningsvärd* || Märkvärdig
 2494 *arbetare* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: förbrytare
 2495 *här* [...] *för* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: här för

beträffar, få åtnjuter [e]n wanlig arbetare af kronan 2 pud mjöl och 1 Rubel 97 kop[ek] B[an]co i månaden; men för fnickare, fmedar, fågare, ftenskärare och andra wid kronans arbeten nödiga handtwerkare beräknas utom den wanliga mjöl-provianten 15²⁴⁸⁵ kop. B^{so} för hvarje arbetsdag. Med den contanta betalningen är arbetaren förpligtad att se sig om kläder och husrum, dem han ej njuter till godo af kronan. Det förstås att kronans arfvode härtill är otillräckligt; men en idog och omtänksam arbetare kan²⁴⁸⁶ nästan alltid göra sig en mängd biförtjenster. Bäst lottade äro i detta afseende grufarbetarne, hvilka enligt nu gällande reglemente äro befriade ifrån kronans arbete hvar tredje wecka. I betraktande af den ohellsosamma luft, som herrskar i grufvorna, och den oupphörliga faran för bergens instörtning äro dock grufarbetarne mera att beklaga än handtwerkarne, hvilka wisserligen enligt lag böra hållas i dagligt arbete, men för hvarje dag erhålla ett wisst arbetsmått, efter hvars afbördande de kunna disponera om återstoden af dagen efter eget godtycke. Tyngst faller sig arbetet wid fmältugnar och guldvascherier, emedan wid de förra arbetspensa äro omöjliga och wid de fednare alltför dryga i förhållande till underhållet²⁴⁸⁷.

Såsom bekant är, blifva förbrytarne wid sin ankomst till Njertschinsk befriade från sina bojor och försatta i fullkomlig frihet. Arbetet är²⁴⁸⁸ nu deras enda boja, men de som i 20 år redligen²⁴⁸⁹ tjenat kronan, blifva äfven befriade från arbetet och åtnjuta federmånen de deporterades förmaner, hvartill bland annat hör rättigheten att odla jord utan erläggande af några krono-utskylder. Om en arbetsfånge i Njertschinsk föröfvar²⁴⁹⁰ en gröfre²⁴⁹¹ förbrytelse, få blir han endast²⁴⁹² i detta fall förpligtad att någon tid fortsätta sitt arbete i jern. Anmärkningsvärd²⁴⁹³ är den omständighet att jag bland härwarande Finnar icke sett en enda jernbeslagen arbetare²⁴⁹⁴. Finnarne gälla här²⁴⁹⁵ likfom annorstädes för ett stilla, fredligt, arbetsamt folk, och fylleriet är den enda last som påbördas dem. Man har försäkrat mig att under loppet af 20 år ingen enda Finne blifvit bestraffad för någon gröfre förbrytelse. Sjelfva hafva Finnarne med tårfulla ögon bedyrat för mig, att de

afsagt fig fina fyndiga begär och högeligen beklagat, att de i sin olycka måfte umbära all religionswård. Det händer wäl att en Protestantisk Prest efter ett eller twenne års förlopp besöker de Njertschinska grufvorna, men detta länder våra landsmän till ringa tröst, emedan en sådan Prestman alldrig förstår ett ord Svenska eller Finska. Beklagligen fakna de Finska arbetarne härstädes äfven Biblar, Psalmböcker och andra uppbyggelse-skrifter. Under sådana förhållanden kan man icke nog förundra sig öfver deras fedliga wandel, hellst fedligheten på denna ort icke²⁴⁹⁶ länder fin ägare till fynnerlig heder.

Hwad som utom bristande religionswård gör den Finska fångens läge i Sibirien högst beklaganswärd, är en städse tärande längtan till den kära fosterjorden²⁴⁹⁷. Ehuru i alla afseenden bättre lottad än fästningsfången skulle dock hwarje Finsk förbrytare wara redobogen att utbyta Njertschinsk emot Sveaborg – endast för nöjet att få andas hemmets luft. Enligt brottslingarnes egen försäkran²⁴⁹⁸ är det i wäsentlig mon faknaden af fosterland, af wänner och fränder, fom gjort deras fordom wilda och mordiska finnen²⁴⁹⁹ så fpaka och wemodfulla. Och det är äfven samma djupa saknad som wanligen reder Finnarne en förtidig graf wid de Njertschinska grufvorna. Bland de talrika Finnar som blifwit försända till Njertschinsk, nämner²⁵⁰⁰ man blott en enda som öfverlevat sin arbetstid af 20 år. De öfriga hafva antingen fallit ett förtidigt²⁵⁰¹ offer för sin forg, eller gifwit sig på rymmare-färd till det efterlängtrade hemmet och gått spårlöst förlorade under den långa vägen. Kanske bidrager äfven i sin mon owanan wid climat och näringsämnen till att förkorta den Finska fångens lifstråd.²⁵⁰²

Öfverhopad af mångfalldiga rese-bekymmer nödgas jag här afbryta mina rapsodiska rese-anteckningar, framhårdande med fullkomlig högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaste tjenare

M. A. Castrén.

Njertschinska Central-Verket d. 18²⁵⁰³ Maj 1848²⁵⁰⁴.

2496 *icke* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ej

2497 *fosterjorden* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: fosterbygden

2498 *försäkran* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: utsago

2499 *finnen* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: hjertan

2500 *nämner* [...] *som* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: har blott en enda wid namn *Ekman*

2501 *förtidigt offer* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: offer

2502 The excerpt from the letter itself sent to Rabbe ends here. However, the list of Finnish prisoners is attached to it.

2503 18 || 16

2504 Old Style, although Castrén was also at the mines on 6/18 May. Cf. his travel diaries in Castrén 2019b. Together with this letter, Sjögren received an excerpt from Castrén's letter to Rabbe, 22 March/3 April 1848.

2505 Footnote in NRF: "Här följer en förteckning på 23, af inalles några och trettio, Finska arbetsfångar, hvilka Castrén tillfälligtvis lärde känna under sin vistelse i Njertschinsk. Se Morgonbladet 1848, N:o 69." The list is preserved among the excerpts of Castrén's letters to Sjögren, which Castrén sent to Rabbe. SKSA Lönnrotiana 25. Cf. Castrén 2019: 1512–1515, 1520.

2506 i || wid

Ur²⁵⁰⁵ stånd att på ziffran uppgifva antalet å de Finnar, hvilka för det närwarande uppehålla sig i²⁵⁰⁶ de Njertschinska bergwerken, förmodar jag dock att de ej ikola belöpa sig till mera än några och trettio personer. De Finska arbetsfångar, som jag tillfälligtvis lärt känna under min vistelse i Njertschinsk, äro till namnen:

Johan Henrik Baçhman, Skräddare-son ifrån Åbo. Stenskarare.

Carl Wilhelm Färdig, Soldat-son ifrån Åbo. Grufarbetare.

Michel Henrikson Nikkola, ifrån Åbo-Län. Sågare.

Henrik Mattson Korkiakoski, ifrån Åbo-Län, nyss anländ.

Erik Skott, ifrån Åbo-Län (?). Grufarbetare.

Carl Ström ifrån Åbo-Län. Skomakare.

Johan Klyfware ifrån Åbo-Län. Anställd wid en fmältugn.

Johan Nummelin, från Björneborgs-Län. Sågare

Esajas Johanson Nordmark, från Björneborgs-Län, Grufarbetare.

Anders Kotoluhta, ifrån Wasa-Län. Djenschtschik.

Gustaf Waronen, ifrån Wasa-Län. Gårdsfogde.

Matts Anderson Kiwijärwi ifrån Wasa-Län. Snickare och Djenschtschik.

Herrman Beckström, ifrån Wasa-Län. Sågare.

Herrman Storås, ifrån Wasa-Län. Sågare.

Johan Paawola ifrån Wasa-Län. Smed.

Israel Michelson Suila, ifrån Wasa-Län. Snickare.

Johan Friberg ifrån Wasa-Län. Grufarbetare.

Mattson, ifrån Wasa-Län. Grufarbetare.

Johan Johanson Isotalo, ifrån Tawaäthus-Län. Sågare.

Johan Erikson Nalkkila, ifrån Tawaäthus-Län. Sågare.

Jacob Sjöberg, ifrån Tawaäthus-Län. Skräddare.

Erik Gustaf Saarikoski, ifrån Tawaäthus-Län. Snickare.

Matts Jacobson Wahlström, ifr[ån] Tawaäthus-Län. Snickare.

Alla de Finnar, som å denna förteckning ej finnas upptagna, äro anställda wid guldvaskerierna, dit de blifvit deporterade för fina råare feder. Detta hårda öde drabbar alla dem, för hvilkas wandel Lapidören Bachman, som i Njertschinsk är Finnarnes målsman, ej vågar ikläda sig ansvaret. – – –

184

Čita, 3/15 July 1848,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 6 September, read at the department meeting on the same day (25 August/6 September).

Publications (incomplete): Castrén 1848k (in Swedish); 1855: 417–419 (in Swedish); 1848f: 270–272 (in German); 1849b: 521–523 (in German); 1856: 437–440 (in German); 1849e: 313–316 (in French).

Tschitá den 3/15 Julii 1848.

Högädle Herr Statsråd!

Ifrån²⁵⁰⁷ Njertschinska Central-Verket leda oräkneliga förre och färre vägar till den Werchneudinska kretsen. Angelägen om att få²⁵⁰⁸ noga som möjligt lära känna det i flera hänseenden ryktbara Njertschinska området reste jag²⁵⁰⁹ i slutet af Maj månad en rund tid fram och åter på desfa vägar, utan att hafva något bestämdt mål i ögnasigte. Än befann jag mig wid den Čhinesiska gränsen, än på den Moskowska postvägen, men oftaft irrade jag midt emellan desfa tvenne gränslinjer. Jag besökte många²⁵¹⁰ Ryska förposter, rastade wid de flesta grufvor och fabriker, dwaldes ofta i Ryska byar och Tungusiska ulusser. I den Ryska kosak-byn Kondujewfk hade jag det missödet att råka ut för en frossfeber, som höll mig på fjuksängen uti tre weckors tid. Någorlunda återställd till hellsan anträdde jag²⁵¹¹ den 20. Junii fortsättningen af min resa öfver den Aginska Burät-steppen, som utsträcker²⁵¹² sig widt och bredt å ömse sidor om floden *Onón*. Knappt utkommen på steppen erhöj jag ett förnyadt anfall af min sjukdom, och denna gång till och med wida häftigare än i Kondujewsk. Under sjelfva feber-paroxysmerna, hvilka påkommo hvarannan och emellanåt äfven hvarje dag, nödgades jag ligga stilla än under öppen himmel, än i en Burätisk uluss, än åter i

- 2507 Castrén sent an excerpt from this letter to Rabbe. SKSA Lönnrotiana 25.
- 2508 *få noga som möjligt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: i möjligaste motto
- 2509 *jag [...] fram* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. jag en rund tid fram || 2. jag en rund tid i slutet af Maj månad fram
- 2510 *många* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. flere || 2. ~
- 2511 *jag den* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ~ åter ~
- 2512 *utsträcker* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. utbred[er] || 2. ~

- 2513 *innan kort* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. förr eller fednare || 2. så fort som möjligt || 3. ~
- 2514 *ej* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: icke
- 2515 *som [...] under* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. som under || 2. ~
- 2516 *Tschita [...] sysfellsatt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. Tschita sysfellsatt || 2. ~
- 2517 *uppkomsten* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. deras || 2. ~
- 2518 *angaf* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. uppgaf || 2. ~
- 2519 *Kirgisi-ür*, also *khirigsuur*, *keregsur* or *xereksur*, from the Mongolian *kirgis-(k)üür* ‘Kirghiz tomb’ is the standard Mongolian term for, in particular, a type of flat square Bronze Age (ca. 1200–700 BCE) tomb surrounded by stones. Fitzhugh 2009. (TS – JJ)
- 2520 *ftridiga* || tvetydiga
The same change also in the excerpt to Rabbe.
- 2521 *stenfättningen [...] fom* || stenfättningen, fom
- 2522 *mitt påseende* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: mig

en eländig Rysk fluga. Så ofta febern stillade sig, fortsatte jag åter oförtöfvadt min resa, i hopp att innan²⁵¹³ kort uppnå en ort, der jag kunde finna, om ej²⁵¹⁴ läkare-hjelp, åtminstone en lugn och beqwäm boning. Efter en i sex dagar fålunda fortsatt resa anlände jag i flutet af Junii med halft lif till byn Tschita wid Irkutska vägen. Här har jag legat till sängs i några dagar och är nu åter fri mina feberanfall, men så förswagad till mina krafter, att det ej snart lärers kunna blifva fråga om min afresa ifrån denna ort.

Oaktadt min sjukdom har jag så väl i Kondujewsk som²⁵¹⁵ federmerna under resan till Tschita²⁵¹⁶ efter förmåga sysfellsatt mig med wetenskapliga undersökningar. Philologie, ethnographie, statistik och topographie hafva utgjort de hufwudsakliga föremålen för mina studier. Derjemte har jag äfven egnat min uppmärksamhet åt allt, fom i antiqvariskt hänseende förekommit mig anmärkningsvärdt. Så tog jag wid Kondujewsk i fkärskådande några gamla ruiner, dem Buräterna anse i finom tid hafva varit Dshingis Chans flott, ehuru de förmodligen icke annat äro än lemningar af en Burätisk kyrka med dertill hörande kapeller. På Aginska steppen lät jag jemväl upprödja några gamla kurganer, hvilka efter wanligheten woro mycket fattiga på innehåll. Beträffande uppkomsten²⁵¹⁷ af desfa ålderslemningar angaf²⁵¹⁸ traditionen både här och på många andra orter, att de blifvit uppresta af Mongoler, då deremot enligt en annan tradition famma flags minnesmärken tillskrifvas Kirgiserna och äfven bära namnet af *Kirgisi-ür*.²⁵¹⁹ Utan allt afseende å desfa ftridiga²⁵²⁰ traditioner kan man med fullkomlig säkerhet antaga, att de flesta här förekommande kurganer äro grafvar, fom förwara stoftet af de Buräter, hvilka icke bekännt sig till Buddhaiska läran, utan varit Schamanismen tillgifna. Härtill kan man bland annat fluta af den tredubbla stenfättningen²⁵²¹ kring kurganerna, fom Buräterne ännu i dag uppresa kring fina Schamaners grafvar. Bewisande för kurganernes Burätiska ursprung är äfven ett till mitt²⁵²² påseende öfverlemnadt

guldsmucke, som har blifvit funnit²⁵²³ uti²⁵²⁴ en kurgan och på sin yta innehåller²⁵²⁵ några anleten, hvilka omisskänneligen tillhöra²⁵²⁶ Mongoliska Burchaner.

Ehuru²⁵²⁷ det således ej kan dragas i betänkan- de att Buräterne i tiden upprest kurganer, få har jag dock på fednare tider uppdagat några facta, hvilka tydligen angifva att stammar af Turkisk härkomst eller de här wanligen så kallade Kirgiserne fordomtima warit hemmaftadda äfven i den Sabajkalska nejden, och att följakteligen en del kurganer, enligt hvad den locala traditionen angifver, måste²⁵²⁸ förmodas vara af Turkisk upprinnelse. Bewisen för denna mening nödgas jag här förbigå dels för min ytterliga fvaghets skull, de[ls] derföre att mina undersökningar i ämnet ännu icke äro afslutade.²⁵²⁹

För ej mera än tvenne dagar sedan erhöj jag i Tschita Academiens sednaste försändning af 500 Rub[el] Silfver. Den i Secreterarens skrifvelse omförmälda Mandshuriska Grammatiken har ännu ej låtit höra af sig. Med otålighet bidar jag underrättelse om ankomsten af de paquetter, jag ifrån Irkutsch under Academiens firma afsände till H^r Statsrådet. Deras förlust wore för mig oersättlig, emedan de innehålla hufvudresultaterna af mina fjuåriga sträfanden. Efter ankomsten till Irkutsch ärnar jag taga mig friheten att ännu till H^r Statsrådet öfverstyra återstoden af mina öfverflödiga böcker och papper samt åtskilliga för Academiens räkning af mig uppköpta föremål.

Min närvarande fjuklighet tillåter mig ej att uppgöra några planer för framtiden, men det wisas är att jag efter återwunnen hellsa ärnar oförtöfwadt öfvergifva det östra Sibirien och efterhand draga mig till nejderna af Omsk, der jag måhända kommer att uppehålla mig någon längre tid. Ehuru det är alldeles osäkert, när jag hinner till nämnda ort, kan jag dock för det närvarande ej uppgifva någon annan adress. Också har jag redan långt för detta affärdat till Omska postcontoiret en skrifvelse, med anhållan att alla mina bref måtte qvarhållas å posten intill min ditkomst.

2523 Sic.

2524 *uti* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: i

2525 *innehåller* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: framter

2526 *tillhöra* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: föreställa

2527 *Ehuru [...] ej* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. Om ~ icke || 2. Ehuru ~ icke

2528 *måste [...] vara* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: sannolikt är

2529 The excerpt sent to Rabbe ends here.

Till Pastor Sirén, hvars bref jag i förgår erhöi,
mäktar jag nu ej skriva, utan tager mig friheten att
genom H^t Statsrådet tillsända honom min hellsning.
Med det första skall jag egenhändigt uppvakta honom
och då äfven göra redo för den mig anförtrödda co-
missionen. Jemte min hellsning till Fru Statsrådinnan
har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare
M. A. Caſtrén.

185

Čita, 3/15 July 1848,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:495–498

Received on 2 September, together with the letter of 22 March/3 April, both replied to on 4 September, SLSA 1185.1.

Publications (incomplete): [Sjögren] 1855: 271–273 (in Swedish); Castrén 1855: 419–421 (in Swedish); 1856: 440–441 (in German).

Tschita d. $\frac{3}{15}$ Julii 1848

Broder Rabbe!

Sedan jag i tre månaders tid förjäfves väntat på underrättelser ifrån det kära hemmet, medförde ändteligen posten för ett par dagar sedan Dina bref och Tidningsremisfer ifrån Januarii ända till början af April månad. Wid emottagandet af de talrika paquetterna kämpade jag såsom bäst med ett häftigt frossanfall. Knappt hade jag genomögnat de första brefven innehållande underrättelsen om min moders²⁵³⁰, min olyckliga broders²⁵³¹ och vår oersättliga Nerwanders²⁵³² fränfälle, förrän det kändes mig varmt om hjertat.²⁵³³ Frossanfallet förswann på fläcken och har federmera ej låtit höra af sig. Dock känner jag mig allt ännu derangerad i djupet af mitt wäsen och någon läkare-hjelp är naturligtwis här ej att finna. Den som ändå wore lyckligt och wäl inom Finlands landamären! Der föreställer jag mig att fjelfva döden skall hafva ett mildare hjerta än den ädla ste man på Sibiriens jord.

Min sjukdom fortfar egentligen ända ifrån Maj månads början, ehuru sjelfva frossparoxysmerna fednare infunnit²⁵³⁴ sig. I medlet af Maj gjorde jag enkom en resa till Njertschinska Central-Verket för att finna råd och hjelp hos en derwarande Polsk Läkare, men förjäfves. Ligger jag stilla på ett ställe, få förbättras wanligen min hellsa, men knappt har jag skakats ett par dagar på landswägen, förrän en feberhetta angriper mig, för det närwarande alltid åtföljd af frossparoxysmer. Det fer ut såsom skulle jag blifwa nödsakad att göra ett längre uppehåll i Irkutsk och der undergå en radical kur. Emellertid är Du wäl god och låter mina bref afgå till Omsk.

2530 Susanna Sophia Castrén, b. Fellman (1785–1848). (TS)

2531 Erik Kristian Castrén. See note 41.

2532 Johan Jakob Nervander. See note 193.

2533 Rabbe told Castrén about the latter's brother's death in his letter of 15 April 1848. SLSA 1185.1. The news about Castrén's mother was most probably sent in his letter of 13 March 1848, subsequently lost. See his arrival note on Castrén's letter of 6/18 Jan. 1848 (No. 176). SKSA Lönnrotiana 25:469.

2534 *infunnit* || ti

- 2535 *min* [...] *marsch-route* ||
 min marsch-route
 2536 *inkomstkälla* || näringskäl-
 la
 inkomst-/källa
 2537 *i* || på
 2538 Castrén means the death
 of his friend Robert Teng-
 ström, J.J. Tengström's
 son, in Paris in 1847.
 Klinge 2007, [https://kan-](https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2955)
[sallisbiografia.fi/kansallis-](https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2955)
[biografia/henkilo/2955](https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2955). (TS)

I all min bedröfvelfe är det åtminstone en glädjande sak, att hvarje steg som jag hädanefter gör, är ett steg närmare till Finland. Likväl förekommer det mig, såsom skulle jag ej före Jul hinna tillryggälägga de 10,000 verst, som enligt min²⁵³⁵ uppgjorda marsch-route skilja mig ifrån fädernejorden. Visst är åtminstone att jag, få framt frossparoxysmerna ännu återkomma, med sommarföret ej hinner längre än till Omfk.

Du förnyar åter Din påminnelse, att jag efter återkomsten till Finland måtte nedsätta mig i H[elsing]fors och fatta postö vid Universitetet. Detta kan jag ej anse för vidare än ett fkämt, ty först och främst är "min Durchlauchts philologiska glans" för universitetet temligen öfverflödig, och för det andra lärer hvarken Du eller någon annan kunna uppgifva för mig någon inkomstkälla²⁵³⁶, som i H[elsing]fors skulle betrygga min bergning. Derför är det allt ännu mitt allvarliga beslut att straxt efter återkomsten till Finland taga mitt afträde från Universitetet och bosätta mig på en ort, der jag kan lefva genom mitt fkriftställer. Jag förmodar också att med undantag af Dig och ett par andra fynnerligen goda wänner ingen skall förja öfver min bortgång. För min del hoppas jag kunna lefva lugn och nöjd äfven i²⁵³⁷ den aflägsnaste vrå af Finlands jord.

Det ligger mig blytungt om hjertat, att jag tvertemot tusende föresattser ej kommit mig till att fända en rad till Prof[essor] J.J. Tengström. Esomoftast minnes jag den vördade mannen och sörjer öfver den olycka, som drabbat Honom på Hans ålderdoms dagar.²⁵³⁸ Men att utsäga detta, dertill faknas mig courage, ty jag befarar att mitt deltagande, få varmt och innerligt det äfven är, kan synas otidigt och åtminstone likgiltigt för en i lifvets vexlande fkiften så bepröfvad man. Anmäl dock min wördnadsbetygelse för denne man, som jag alltid älskat och ärat högst bland de academiska fäderne.

Brefven ifrån Europæus hinner och mäktar jag nu ej besvara. I sjelfva verket innehöll mitt fednaste bref äfven svaren å de frågor, han nu gör mig. Hellsa honom ifrån mig och bed honom hafva tålmod till min återkomst. Jag har många planer in petto för hans räkning. Hellsa vännerna alla ifrån Din broder

Sabajkalskij

186

Irkutsk, 12/24 August 1848,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 25 September.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 421–422 (in Swedish); 1856:
442–443 (in German).

2539 Castrén sent an excerpt
from this letter to Rabbe.
SKA Lönnrotiana 25.

2540 *tre* || SKSA Lönnr. 25 exc. to
Rabbe: *trenne*

2541 *det* [...] *råd* || *det råd*

2542 *fom* [...] *ägde* || *fom ägde*

Högädle Herr Statsråd!

I²⁵³⁹ stället för att framställa för H^r Statsrådet de
vetenskapliga resultaten af min sednaste resa,
har jag denna gång ty värr intet bättre att meddela
än fortsättningen af min sjukdomshistoria. Sedan de
odrägliga frossanfallen ändteligen öfvergifvit mig
i Tschita, rastade jag i nyssnämnda by ännu twenne
veckor och anträdde först i medlet af Julii min resa till
Werchneudinsk. Min afsigt war att under denna resa
anställa Kurgan-gräfningar och andra arbeten ute på
fältet; men knappt hade jag kommit ut på landswägen,
förrän himmelen mulnade och nedsände ett regn, fom
sedermera squalade nästan utan afbrott i en weckas
dagar. Detta röttsåns-regnwäder icke allena st tillintet-
gjorde mina arbetsplaner, utan framkallade äfven inn-
an kort ett nytt utbrott af sjukdomen. Det oaktadt nöd-
gades jag äfven nu på den Chorinska steppen, liksom
nyss förut på den Aginska, fortsätta min resa ända till
Werchneudinsk, emedan det ej behagade mig att ligga
fjuk i en Burät-stuga utan all läkare-wård. Kommen till
Werchneudinsk erhöill jag den bedröfliga underrättelse,
att i staden wäl funnos tre²⁵⁴⁰ läkare, men inga läke-
medel. Tillika gaf man mig det²⁵⁴¹ hellsosamma råd,
att jag borde uppbjuda all min förmåga för att komma
till Irkutsk, fom²⁵⁴² naturligtwis ägde både apothek
och läkare. I följe af detta råd fortsatte jag åter min
resa, men öfwerfölls nu på en gång af de häftigaste

- 2543 *plågsammaste* || mest
 2544 *som* || och
 2545 *se* || <in>se
 2546 *fullkomligt* || lyck[ligen]
 2547 The excerpt sent to Rabbe
 ends here.
 2548 Vasilij Nikolaevič Latkin.
 See note 1021.

fross-anfall och de plågsamma²⁵⁴³ lidanden i underlifvet. Nästan utan medvetande anlände jag till södra ftranden af Bajkal, der man inbäddade mig uti ett ångfartyg, som²⁵⁴⁴ under loppet af en stormfull natt bragte mig öfver sjön. Nu återstodo till Irkutsk endast 60 verst, dem jag under de olidliga²⁵⁴⁵ plågor tillryggalade i en eländig bondkärra.

Wid min ankomst till Irkutsk förklarade läkaren, hvad äfven den blinde kunde se²⁵⁴⁵, att jag led af rödsot och hvarje dags frossa. Härtill sällade sig innan kort äfven en skorbutisk sjukdom. Öfverhopad af så mycket elände hyste jag i förstone föga hopp om mitt wedurfående; men sedan rödsots-demonen nu är fullkomligt²⁵⁴⁶ utdrifven, torde väl det öfriga skräpet ej mera gå mig på lifvet. Åtminstone försäkrar min Eskulap, att jag redan efter åtta dagar skall wara i ftånd att anträda fortsättningen af min resa.²⁵⁴⁷

Under Akademiens firma afsänder jag med omgående post 8 paketter: N° 39–46, hvilka innehålla både mina egna och Academiens tillhörigheter. Då allt är inlagdt om hvartannat, anhåller jag ödmjuka²⁵⁴⁸ att paketterna måtte få ligga orörda ända till min återkomst. Latkin²⁵⁴⁸ har underrättat mig, att han af de två packlådor, som jag förliden höst kvarlemnade i Krasnojarsk, blott medtagit den ena till Petersburg. Så framt den andra ej gått förlorad, nödgas jag ännu från Krasnojarsk tillsända Akademien ett par numror af min privata egendom. Huru lätt equiperad man äfven reser, så pressas man nu för tiden allestädes att betala skjuts för tre hästar; men dertill äro mina tillgångar alltför ringa, hellst jag här i Irkutsk för ett eländigt equipage nödgas betala 100 Rub[el] Silf[ver]. Hellst fkulle jag naturligtvis resa на перекладныхъ, men detta har min läkare frängt förbjudit, under föregifwande att min genom frossan och rödsoten förderfvade mage omöjligen uthärda den olidliga skakningen på rackar-kärror.

Med afseende å min svaga hellsa har jag stundom tänkt kvarstadna i Irkutsk öfver hösten och först med

vinter-föret afresa härifrån till Petersburg. Denna plan har jag dock efter moget öfverwägande gifvit till spillo, i synnerhet af det skäl att jag här icke äger någon ändamålsenlig sysfelsättning och naturligtvis icke will uppoffra min klena kasfa utan att göra vetenskapen något gagn. Skulle Gud hjälpa mig med lifvet till Omsk; – der wore både uppehållet billigare och arbete fkulle wäl ej saknas i denna nejd, i synnerhet om jag wille fätta mig i förbindelse med Prästen Wologodskij, hvilken förmodligen ännu fortfarande uppehåller sig i Petropawlowsk. Skada att jag af H^t Statsrådet icke äger någon recommendation till denne man!

Under de korta mellanstunder, fom frossan lemnat mig i ro, har jag under vistelsen uti Irkutsk uppsatt några magra rese-anteckningar, dem läkaren i sin wishet fann för godt att ej tillåta mig bringa till ett ordentligt slut. Jag förmodar att de icke egna sig för bulletinen; men i hvarje händelse anhåller jag att H^t Statsrådet wille hafva godheten och i sinom tid befordra dem till Asfesfor Rabbe i Helfingfors.²⁵⁴⁹

Tillönskande Herr Statsrådet allsköns hellsa och sundhet i denna cholerabistra tid har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

Edm. Jenner

M. A. Castrén

Irkutsk d. 12/24 Augusti 1848.

- 2550 Opium made of *Papaver somniferum* was commonly used as a medicine against different intestinal diseases because of its sedative effect on the peristaltic movements of the intestines. Oker-Blom 1914. (TS)
- 2551 Colonel Gustaf Adolf Kalmberg (1804–1855), later Major-General, known especially for his topographical works both in Finland and elsewhere in the Russian Empire. *Finska kadetter* 1812–1897: 3, 73. (TS)
- 2552 Cholera killed ca. 700,000 people in Russia in 1848, the worst year of the pandemic cholera going on both in Russia and elsewhere in Europe and western Asia from 1844 until 1860. In Finland it caused only a small number of deaths. Васильев et al. 1960, <http://kemenkiri.narod.ru/gaaz/epid.htm>; Чижевский 1976: 121; Oker-Blom 1912: 1189. (TS)
- 2553 Demidov.
- 2554 In actual fact, most of these grammars were yet to be finished at the time of Castrén's writing, though the raw data for them had been collected and to some extent organized, as preserved in the collection of his manuscripts at the National Library of Finland. Apart from his "Zyryan" (Ižma Komi) and "Cheremis" (Hill Mari) grammars, which had been published in Latin (Castrén 1844a, 1845b), only the "Ostyak" (Khanty) grammar, which appeared

187

S.d. [Irkutsk, 12/24 August 1848],
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:499–502

Received on 30 September, replied to on 9 October, SLSA 1185.1. Castrén did not date this letter, but Rabbe marked the date on the first page according to the date of Castrén's letter to Sjögren (No. 186 above).

Publications (incomplete): Castrén 1855: 422–423 (in Swedish); 1856: 443–444 (in German).

BB!

Åter har jag legat sjuk i runda fjorton dagars tid, ansatt på en gång af hvarje dags frossa, af rödsot och skorbut. Såsom wistånd i Irkutsk har jag naturligtvis icke saknat läkare-wård, men jag befarar att H[e]r[ra]r Eskulaper gifvit mig ett opii-rus²⁵⁵⁰, som ej snart lärers förgå. Svag i alla lemmar och leder plågas jag dessutom af en odräglig svindel och yrhet i hufvudet. Till häfvande af detta onda hafva medici ordinerat, att jag fkall afhålla mig ifrån allt tanke-ansträngande arbete och i synnerhet ifrån all slags författareskap. Af sådan anledning får Du denna gång åtnöja Dig med så godt fom ingen ting.

Under min närvarande sjuklighet wore det utan tvifvel klokaft, att jag fkulle qvarstadna uti Irkutsk ända till wintern; men det herrskar en så qwaf athmosfer i denna sqvallerstad, att jag redan länge längtar bort härifrån. Wisserligen äger jag här tvenne landsmän i Baron Silfverhjelms och öfverste Kalmberg²⁵⁵¹, men jag kommer mycket fällan i beröring med desfa Herrar och blott på några få minuter. Under min sjukdom har en Tysk Apothekare Sauer, fom föreger sig wara af Finsk extraction, tagit någon slags wård om mig; men äfven han synes i längden ej funnit sin uträkning derwid, ehuru jag bjudit till att efter förmåga ersätta hans mödor.

Min afsigt wore att med hjul-före hinna åtminstone till Omsk, men så länge frossan ännu fitter qvar i kroppen, kan man ej uppgöra några bestämda planer. Bäst är det i alla fall att Du låter Dina bref och remisfer ännu fortfarande afgå till nyssnämnda stad. Der ligga förmodligen redan flera paquetter ifrån Dig, ty Dina fednaft af mig erhållna bref gå ej längre än till början af April.

Kommer jag att stadna i Omsk ända till wintern, få blir det i alla fall icke mera fråga om några litterära sysselfättningar, ty med undantag af ett m[anu]scr[ipt] till en Ostjakisk Grammatik afgå med denna dagens post alla mina böcker och papper till P[eters]burg. Jag äger för det närwarande intet annat mål än att med lifvet återkomma till Finland, och äfven detta mål kan wara nog för mina fvaga krafter, i synnerhet på närwarande tid då cholera härjar allt Ruriks land ifrån Petersburg ända till Tobolsk. Monne den "ewiga Juden" icke redan hunnit till Finland?²⁵⁵²

Du will ej hafwa mig till bolagsman wid inrättandet af Ditt nya tryckeri, eller huru? Jag börjar få allwar med saken, ty oss emellan sagdt har jag hopp om att inom ett par år förtjena mig i Dimidowska²⁵⁵³ priser etc. vid pass 10,000 Rub[el] B[an]co. Sedan äger jag (allt oss emellan) vid pass 10 mera eller mindre fullständiga m[anu]scr[ipt], mest Grammatikor²⁵⁵⁴, hvilka det vore ganska beqvämt att trycka på eget tryckeri på Wetenskaps-Akademiens bekoftnad. Slutligen ligger det redan länge i min håg, att man borde utgifva en stor Tidning nb. på Finska, och denna tidning så fullständig, att den i politiskt hänseende öfverträffade allmänna Tidningen²⁵⁵⁵, samt för öfrigt så beskaffad, att den kunde läsas både af lärda och olärda. Suometar skulle i sådant fall upphöra och dess redaction uppträda i den nya Tidningen jemte undertecknad. I öfrigt skulle man²⁵⁵⁶ blifva en ifrig förläggare i synnerhet af Finska folkskrifter, utfästa honorarier för goda originaler och öfversättningar m.m. – Detta vore för mig ett

in German, was published during Castrén's lifetime (Castrén 1849d, second edition 1858b; see also Castrén 2018b). The question as to how many languages he documented during his second expedition is controversial, but the number of languages listed in the titles of the six grammatical volumes included in his series *Nordische Reisen und Forschungen* is only eight. However, many of these volumes contain descriptions of more than one language. Castrén often identified languages belonging to the same language family as "dialects", rather than separate languages. (JJ)

²⁵⁵⁵ *Finlands Allmänna Tidning* was the official newspaper of the Grand Duchy of Finland. It had been founded in 1820, and from 1849 it was edited in the Governor-General's office. In 1825–1848, its editor-in-chief was Professor Alexander Blomqvist (see p. 34). Tømmila 1988: 108–110, 171–173. (TS)

²⁵⁵⁶ *man* || jag

sätt att lefva oberoende af nåde-gåfvor och tillika wara nyttig för den unga generationen. Wid Docenturen skulle jag i detta fall skilja mig, och äfven annars ärnar jag under intet vilkor qvarstadna såsom en lönlös Docent vid Alex[anders-]universitetet. Låt mig framdeles få veta Din tanka beträffande mina planer, och om Du tror att ett nytt tryckeri i H[elsing]fors kan föda tvenne män, nb. då desse män tillika äro Scribenter, sådana som Du och

Din vän Sabaikalskij

P.S. Af hoföljande utdrag ur ett bref till Sjögrén inhemtar Du de speciella omständigheterna rörande min fednaste sjukdom. Med dagens post afgår äfven en utförlig relation till P[eters]burg.

188

Krasnojarsk, 3/15 November 1848,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 15 December (if via Helsinki, as Castrén writes in his letter to Rabbe above, probably Old Style, which Sjögren usually did not use; if directly from Krasnojarsk, probably New Style).

Publications (incomplete): Castrén 1855: 427–430; 1856: 447–451 (in German); Teckning [Sjögren] 1855: 271–273.

- 2557 Castrén sent an excerpt from this letter to Rabbe. SKSA Lönnrotiana 25.
2558 *innom* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: inom
2559 *beräkning* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: förmodan
2560 *i* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: uti

Krasnojarsk d. $\frac{3}{15}$ November 1848.

Högädle Herr Statsråd!

En sorglig tilldragelse har förhindrat mig att meddela Herr Statsrådet en underrättelse om mina sednaste öden. Öfvertygad att de, ehuru i och för sig obetydliga, likväl af Herr Statsrådet skola med deltagande omfattas, går jag nu att uppkasta en kort teckning af mitt lidandes historia under loppet af tvenne sistförflutna månader.

Under²⁵⁵⁷ resan ifrån Irkutsk till Krasnojarsk hamnade jag en sen Augusti-qväll uti byn Balaj, belägen innom²⁵⁵⁸ Kanska kretsen på ett afstånd af vid pass 80 verft ifrån Krasnojarsk. I denna by beslöt jag att tillbringa natten, icke derföre att jag kände ett behof af hvila, utan af det skäl att jag nu som bäst väntade ett anfall af frosfan, som ännu efter min afresa från Irkutsk fortfor att infinna sig regelmässigt hvarannan dag. Emot all beräkning²⁵⁵⁹ uteblef paroxysmen denna gång, och jag begaf mig till hvila i det glada hopp att följande dagen kunna fortsätta min resa ända till Krasnojarsk. Till afböjande af ett fross-anfall under natten begagnade jag före mitt insomnande ett läkemedel, som blifvit mig föreskrifwit af en berömd läkare i²⁵⁶⁰ Irkutsk. Huru oskyldigt detta läkemedel äfven

- 2561 *i* || åter
 2562 *jag* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: ~ sjelf
 2563 *De* || SKSA Lönnr. exc. to Rabbe: Dessa
 2564 *uppläste* || 1. ~ || 2. kunngjorde
 2565 *blef*[...] *trenne* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: kunngjordes detta plakat trenne
 2566 *kunngjordt* || uppläst
 2567 *ur och* || ~ min dosa ~
 2568 *ärna* || wilja
 2569 *innom* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: under

säges wara, märkte jag likwäl tydligt att det hos mig åstadkom hosta och styng i bröstet. Af sådan anledning hade jag redan upphört med bruket af nämnda medel, tills det i²⁵⁶¹ Balaj åter föll mig i sinnet att ännu för fiſta gången taga min tillflykt dertill. Såsom alltid förrut öfverfölls jag äfven nu af en olidelig hosta, men denna gång beledsagades hostan af en blodstörtning, så wåldsam att både jag²⁵⁶² och alla tillstådeswarande trodde min fiſta stund wara kommen. Wäl wetande att i lika sjukdomsfall en artificiell bloduttömning är af nöden påkallad, ansträngde jag mina yttersta krafter för att få en åder öppnad; men det wisade sig snart att min ansträngning ej tjenade till annat än att förwärra blodstörtningen. Jag öfwerlemnade derföre mitt öde åt Guds försyn, men mig owetande afsände byns Starschina en rapport om mitt tillstånd till Krasnojarsk och anhöll hos länets Gouvernör om fnar läkare-hjelp.

Under nattens lopp inträffade ännu ett nytt och lika wåldsam anfall af blodhostan. Derpå föll jag i en djup fömn, fom fortfor i nära 20 timmar och troligen hade fortfarit ännu längre, om jag ej blifwit uppväckt af några ifrån voloſten ankomna rättsbetjenter. De²⁵⁶³ voro fem till antalet och anfördes af en ſkrifware, fom uppläste²⁵⁶⁴ för mig en af voloſten utfärdad prikas, hvari de fem männerna befullmäktigades att anteckna all min egendom och låta uppskära min aflidna lekamen. För bättre minnes ſkull blef²⁵⁶⁵ detta plakat kunngjordt²⁵⁶⁶ för mig trenne ſärskildta gånger, hvarunder de utskickade med myçken begärlighet ſkärsådade mitt ur²⁵⁶⁷ och andra lösa effecter. Sedan ſkrifwarens stämman ändteligen tyſtnat, togo rättsbetjenterne till orda och förklarade sig genaſt ärna²⁵⁶⁸ skrida till werket med bouppteckningen. Dissectionen wille man naturligtwis uppskjuta intill min hädanfärd; men ſkulle denna emot all fannolikhet icke inträffa inom²⁵⁶⁹ loppet af ett dygn, så ärnade rättsbetjenterna återwända till voloſten och lemna åt byns Starschina i uppdrag att taga vara på mitt lik. Jag för min del tyckte wäl

att famma man äfven kunde vårda sig om min öfriga qvarlåtenskap, men rättsbetjenterne wille hellre sjelfva åtaga sig denna möda, såsom förmodligen i deras tanka mera lönande.

Medan denna fråga ännu war under ventiler²⁵⁷⁰, infann sig en annan deputation, som troligen war utskickad af det aktningsswärda kyrkorådet, men utan prikas. I spetsen för denna deputation stod en åldrig man, som med mycken wältalighet utbredde sig öfver menniskans dödlighet och alltings förgänglighet. Denne man sökte med yttersta ihärdighet förmå mig att tillkalla en Prest och för honom bikta mina synder. I förbigående lät mig gubben äfven förstå, att den döende wid slika tillfällen plägar ihogkomma kyrkan och dess tjenare med både kor och andra goda ting.

Denne talare hade knappt slutat sitt andragande, då man förnam ljudet af en kurir-klocka och skramlet af en tarantas, hvilken stādnade utanför min port. I detsamma inträdde i rummet trenne män, af hvilka den första presenterade sig såsom läkare, den andra såsom chirurg och den tredje såsom tjenstförrättande²⁵⁷¹ Isprawnik. Ledd af sitt embetsmannanit hade Gouvernören i Krasnojarsk²⁵⁷² anbefallt omberörda Herrar att resa²⁵⁷³ till Balaj och taga mig i sin omwårdnad. Läkaren, som i närwarande fall utgjorde faç totum, lät genast verkställa en åderlåtning och föreskref²⁵⁷⁴ särskildta läkemedel till både ut- och inwärtas bruk; men det stod ej i hans förmåga att afböja en för tredje gången förnyad blodstörtning, som öfverföll mig ännu samma dag och just i samma stund, då wanligtvis fross-paroxysmen plägade infinna sig. Nu verkställdes en ny åderlåtning, som hade den lyckliga påföljd att blodstörtningen innan kort upphörde.

Under loppet af de twenne dygn, som följde på den nyssomtalta, blef jag ifrån Balaj transporterad till Krasnojarsk, utan att några olyckshändelser inträffade under resan. Efter min ankomst till denna stad lyckades det mina läkare att genom ofta upprepade åderlätningar

2570 *ventilering* || ventilation

2571 *tjenstförrättande* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: vikarierande

2572 *Krasnojarsk anbefallt* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: Krasnojarsk wid första underrättelsen om min olyckshändelse anbefallt

2573 *resa* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: genast förfoga sig

2574 *föreskref* || gaf mig

- 2575 *utbrott* || anfall
 2576 *intill* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: allt ~
 2577 *både rörelse* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: rörelse
 2578 *till [...]* *åtminstone* || åtminstone till en del
 2579 *December månad* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: December
 2580 *hoppas* || SKSA Lönnr. 25 exc. to Rabbe: 1. hinner || 2. ~
 2581 The excerpt sent to Rabbe ends here.
 2582 *afhandling* || försändning
 2583 Köppen 1848. Immediately after this study there is a review of Andreas Warelus's work *Beiträge zur Kenntniss Finnlands in ethnographischer Beziehung* (column 168–172).

och andra flags bloduttömningar förekomma häftigare utbrott²⁵⁷⁵ af sjukdomen; men blodspottningen fortfor dock allt ännu och innan kort infunno sig äfven de någon tid uteblefna fross-paroxysmerna. Under förloppet af fjorton dagar blef jag på fått och vis botad för begge desfa åkommor – frosfan och blodspottningen; men det oaktadt har det intill²⁵⁷⁶ fednaste tider warit mig anbefalldt att undwika både²⁵⁷⁷ rörelse och all flags fysfelfättning, emedan lindrigare bröstkrämpor fortfarande beswärat mig. Desfa krämpor förmodas dock till²⁵⁷⁸ en del åtminstone wara af hämorhoidalt ursprung. Några härwarande läkare äro till och med af den mening, att min i Irkusk med opium botade och för rödsot indicerade sjukdom endast bestått i hämorhoider, hvilka häftigt dämpade kastat sig upp till bröstet och i förening med frosfan, flakningen på dåliga vägar m.m. tjenat till att framkalla blodhostan.

Med denna hämorhoidal-theorie må nu förhålla sig huru fom hellst; det wisfa är, att mitt närwarande tillstånd ger mig anledning till många bekymmer. Framför allt bekymrar mig den långa resa, fom fnart förestår mig – jag menar resan till Petersburg. Om inga nya sjukdomsfall tillstöta, har jag ärnat anträda denna resa med första vinter-före d.ä. i början af December²⁵⁷⁹ månad. Emellertid är det icke otroligt, att min sjuklighet gör en längre vistelse i Krasnojarsk nödwändig. I intet fall hoppas²⁵⁸⁰ jag före våren hinna fram till Petersburg.²⁵⁸¹

Mitt närvarande fvaghets-tillstånd tillåter mig ej att meddela Herr Statsrådet en omständigare relation angående min fednaste sjukdom och andra dermed fammanhängande omständigheter. Jag går derföre att betyga Herr Statsrådet min ödmjuka tacksägelse för brefwet af d. 20 Septemb[er], fom i går kom mig tillhanda. På famma gång erhöill jag äfven H^r Statsrådet Köppens försändning, fom består i en afhandling²⁵⁸² om Finlands ethnographiska förhållanden.²⁵⁸³ Beträffande denna afhandling utbeder jag mig att framdeles

få meddela Herr Köppen några anmärkningar, i synnerhet om de få kallade Qvenerne. För denna gång måste jag bedja H^r Statsrådet godhetsfullt åtaga sig mödan att betyga honom min tacksägelse för nämnda afhandling.

Med glädje har jag emottagit underrättelsen derom att mina ifrån Irkutsk afsända paketter kommit ordentligen fram till P[eters]burg. Härifrån afsänder jag endera dagen ännu tvenne små paketter under NN. 50 och 51. Jag anser det för öfverflödigt att härom skrifwa till Secreteraren, hellst paketterna icke innehålla annat än mina privata saker. Äfven desfa fäker torde H^r Statsrådet wara god och taga i sitt förwar.

Jemte min hellsning till Fru Statsrådinnan och öfriga bekanta har jag äran framhärda med fullkomligaste högaktning

Herr Statsrådets
ödmjukaste tjenare
M. A. Castrén.

P.S. Gabelentz' Mandshuriska Grammatik har jag fent omsider bekommit. Min address är hädanefter Jekaterinenburg.

2584 There is no unambiguous information about Castrén's consumption of alcohol in Siberia, but while in Nes' in 1842 he mentions that he had to drink a glass of vodka with the priest's lady, and in Arxangel'sk (?) he drank liqueurs and Madeira with the Archbishop for six hours so that it was difficult for them to leave the dinner table. See Castrén 2019b: 649. See also his letter to Rabbe of 5/17 Dec. 1842 above (No. 60). (TS)

2585 *sägas* [...] *om* || *sägas om*

2586 Castrén is referring to Carl Michael Bellman's (1740–1795) *Fredmans epistel* No. 30. For more details, see Castrén 2019b: 181. (TS)

2587 *Janot* = Ru. енот 'raccoon' (*Procyon*), can also refer to 'raccoon dog', Ru. енотовидная собака (*Nyctereutes procyonoides*). Castrén is probably referring to the latter, since it is a species native to the regions he had visited in Transbaikalia. (JJ)

189

Krasnojarsk, 3/15 November, 1848,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:503–506

Received on 19 December.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 430–432 (in Swedish); 1856: 451–452 (in German).

Krasnojarsk d. 3/15 November 1848.

KäraSte Broder!

Af hosföljande bref till Statsrådet Sjögrén kan Du ungefärligen finna, huru det nu för tiden står till med din vän Sabajkalskij. Folket i Krasnojarsk påstår att jag super och att min fjukdom härrör af fylleri; men nog wet Du att detta är förtal. Under de 4–5 år, som jag tillbragt i Sibirien, har jag på fin höjd druckit 4–5 glas win och alldrig smakat ett andra flags spirituosa.²⁵⁸⁴ Utan att således wara en Mowits kan det likwäl sägas²⁵⁸⁵ äfven om mig: – – ”din lungsot den för Dig i grafwen.”²⁵⁸⁶ Gerna fkulle jag wäl önska att få hvila mina trötta ben i den kära fädernejorden, men hwem wet hvad som kan hända under den långa och mödosamma återresan? Ännu fägar jag Dig ej mitt sista farwäl, men skulle emellertid någon oförmodad händelse inträffa, så är Du wäl god och bewisar mig den sista wänstjensten genom att taga wård om min qwarlåtenskap. Det mesta har jag redan expedierat till P[eters]burg, och lemnat i förwar dels åt Sjögrén dels åt Pastor Sirén. Hvad som ännu finnes qwar i min kappsäck, består uti några böcker och manuscripter, 8 zoblar, en mängd aquamariner och andra stenaar, diverse antiquiteter af guld och koppar, ett ur, en filfver-dosa, en janot-pels²⁵⁸⁷, några hundra Silfver-rubel i contanter m.m. Peningar har jag dessutom

deponerade²⁵⁸⁸ hos Pastor Sirén, men huru mycket wet jag ej. Min önskan wore att all min qvarlåtenskap fckulle användas till ett understöd för den, som wille åtaga sig att resa till Samojederne för att taga kännedom om deras språk, feder, religion mm, samt derefter utgifva mina arbeten, hvilka i sitt närwarande fckick ej kunna tryckas. Mina Östjakiska Grammatikor kunde tilläfventyrs Bergstadi utarbete, utan att för detta ändamål göra en särskild²⁵⁸⁹ resa. Med anteckningarne i Turkiskan, Mongoliskan, Mandshuriskan etc. etc. må Akademien förfara efter godtfinnande.

Ehuru det nyssanförda nästan liknar sig till ett testamente, så bör Du likwäl icke tro att [jag] helt och hållet misströstar om min timliga wälfärd. Twertom hoppas jag med full tillförsigt, att min hellsa ännu fckall städga sig, och att jag ännu en dag får återse hemmets glada sol. Altså auf Wiedersehen!

Din vän M. A. Castrén.

PS. Så när hade jag i mina fantasier glömt tacka mig för Dina²⁵⁹⁰ bref-paketter, hvilka efter många irrfärder ändteligen här i Krasnojarsk kommit mig tillhanda. Det sista af desfa paketter synes vara affärdadt den 19 Sept[ember]. Framdeles råder jag Dig att adressera alla Dina epistolas på den staden Jekaterinenburg: Г. Екатериненбургъ (Пермской Губерніи). Glöm ej den wanliga Ryska postrestanten. En allmanak för nästa år låter Du wäl mig få, samt dessutom Cygnæi parentation öfver Nervander. – Om Bergstadi finnes i H[elsing]fors, få bed honom ursäkt mig att jag nu ej mäktar besvara hans fkrivelse, som först i slutet af Octob[er] kom mig tillhanda. Comisjonen beträffande Rundani²⁵⁹¹ fckall jag bjuda till att uträtta vid min ankomst till Kasan. Hellsa honom för öfrigt och bed honom fkrifva till mig, om det ej faller honom till besvär.

2588 *deponerade* || deporter[ade]

2589 Mscr: särskildt

2590 *Dina* || ~ många

2591 It is not clear what Castrén means here.

- 2592 *utstakade* || mera vetenskapliga
 2593 *Finskt-Tatariska* || Finskt-Samojed[iska]

190

Krasnojarsk, 3/15 November 1848,
 to Gabriel Rein

KK Coll. 185.1

Krasnojarsk d. $\frac{3}{15}$ Novemb[er] 1848.

Ärade Broder!

För blott några dagar sedan hade jag det sällsynta nöjet att emottaga ärade Broders fkrifvelse af d. 19 September innewarande år. Medtagen af sjukdom och elände förmår jag nu ej besvara denna fkrifvelse så omständligt, såsom saken fordrade och jag sjelf önskade; men då det är angeläget att Bror ju förr dess hellre erhåller ett fvar på den gjorda frågan, så will jag dock trots min fvaghet försöka att i korthet framställa mina tankar i faken.

För att till en början nämna ett ord om mina egna önskningsar, så har det redan en längre tid sedan varit mitt pium desiderium att oberoende af alla embets-onera få egna min tid till ordnande af mina famlingar. Desfa äro så talrika att de utan tvifvel taga i anspråk den korta lifstid, som kan wara mig beskärd. Då jag i och för desfa famlingar anwändt mina bästa krafter, få skulle jag oger-na wilja åtaga mig ett nytt wärf, under risk att derigenom nödgas lemna å sido det mål, för hvilket jag hitintills fträfvat efter yttersta förmåga. Jag inser tydligt att den Finska profesjonen och i synnerhet dess praktiska fida inleder mig i widsträckta och för min utstakade²⁵⁹² verksamhet hinderliga studier.

Då wid Alexanders-universitetet finnes en Lectör i Finska språket, så kunde man wäl anse det företrädeswis höra till hans åligganden att draga wård om den praktiska undervisningen, då deremot den wetenskapliga skulle falla på Profesforens lott. Wore förhållandet sådant, så skulle jag kanske med ringa möda kunna sköta en Finska profesjon, ty vid mina comparativa studier öfver de Finskt-Tatariska²⁵⁹³ och de Samojediska språken har jag

alltid fästat mitt hufvudsakliga ögnamärke wid Finskan och deröfver allaredan anställt undersökningar, hvilka i och för sig kunde gifva mig ämne att behandla²⁵⁹⁴ i kathedern för min lifstid. Wore det för en Finsk Profesfor äfven tillåtet att hålla föreläsningar öfver den Finskt-Tatariska folkstammens forntida öden, få skulle jag äfven på detta fält äga ett mer och mindre moget material. Med ett ord: den Finska profesforens theoretiska tjänste-åligganden äga för mig intet afskräckande. Men att handleda ungdomen uti det Finska språkets läsande, talande och skrifvande, dertill är jag ej den rätta mannen. Och att äfven desfa åligganden tillhöra den blifvande Finska Profesforen, detta finner jag i Brors skrifvelse uttryckligen omnämndt.

Lyckligtvis äger Finland uti Elias Lönnrot en man, som är rikt utrustad med både theoretiska och praktiska studier i det Finska modersmålet; och jag kan ej undertrycka den önskan att Bror borde föka förmå honom att antaga det Finska Lärare-kallet. Om Lönnrot enligt Brors yttrande bugar sig för detta embete, af fruktan att "göra mig förfång", få är jag honom föga tack skyldig för denna vänskap. Så längre Lönnrot lefwer såsom krets-Läkare i Kajana, få är det för min ärelystnad ett flörre offer att antaga, än afsäga mig den Finska profesjonen. Må Lönnrot trösta sig med denna försäkran och wara öfvertygad derom, att ingen med gladare hjerta än jag ser honom försatt i den Finska kathedern. Detta är hans rättmätiga plats, och på denna plats kan han gagna mångfaldt mera än undertecknad. Detta bör Lönnrot oakadt sin anspråkslöshet äfven sjelf inse och derföre i godo låta beweka sig att träda under oket. I ett speciellt bref till mig har han på fätt och wis redan gifvit sitt samtycke dertill.

Bror nämner i sitt bref, att min återkomst kunde bereda Consistorium ett giltigt skäl att åter väcka fråga om den Finska profesjonen. Men äfven uti detta afseende är ju Lönnrot ett wida bättre talämne. Att en man med Lönnrots förtjenster måste, för att berga sig för hunger, lefwa såsom kretsläkare i en småstad och såsom medel för sin bergning ännu begagna sig af ett kall, som trycker på hans samvete, sådant är upprörande och kastar en

2595 *läkare-kall* [...] så, || läka-
re-kall, så
2596 *förlägga* || ut[*gifva*]
2597 *och* [...] *betala* || och betala
2598 Mscr: *fortfararande*

flugga på det land, som icke förstått bättre uppskatta och belöna hans förtjänster. Dessa förtjänster äro verkligen få stora, att de ingalunda kunna belönas med den Finska professionen; med det wore dock i sin ordning, att den man, som brutit en ny bana för den Finska litteraturen, äfven skulle blifva Finlands första Finska profesor. Härigenom blefve Lönnrot åtminstone hulpen, universitetets ära räddad, och jag fattig fyndare skulle slippa att bära på mitt samvete det tunga medvetandet att hafva beröfvat Lönnrot hans välförtjenta bröd, äran oberäknad. I det föregående har jag sökt antyda:

1. att jag ej äger alla för en Finsk Profesör erforderliga kunskaper, då deremot Lönnrot äger dem i öfverflöd;
2. att Lönnrots ekonomiska läge *lika* väl som mitt *behöfver*, men wida *mera* än mitt *förtjenar* en förbättring.

Jag anser mig derföre förpligtad att till förmån för Lönnrot afsäga mig den Finska professionen, som Bror haft godheten erbjuda mig. Men skulle Lönnrot genom en anständig pension blifva befriad ifrån sitt förhatliga läkare-kall²⁵⁹⁵ och på sådan grund afsäga sig alla tjenste-åligganden, så tror jag mig i detta fall böra icke allena stå antaga, utan äfven ansöka ifrågawarande profession. I hvarje fall har jag för afsigt att ej qvarstadna i Petersburg, utan återvända till den kära fosterbygden. Kanske åtager sig Weten-skaps-Akademien att äfven i denna händelse draga försorg om min framtid; hvarom ej, så tager [jag] mig friheten att hos Bror såsom universitetets närvarande Rektor göra följande fråga: måtte icke Alexanders-universitetet wille åtaga sig att förlägga²⁵⁹⁶ mina arbeten och²⁵⁹⁷ utom trycknings-kostnaderna betala mig ett bestämdt arvode (t.ex. 20 Rub[el] Silfver) för hvarje tryckt ark? Härigenom wore jag i det närmaaste hulpen för återstoden af min lifstid.

Härmed innesluter jag mig i Brors [fortfarande]²⁵⁹⁸ wälwilja och framhårdar med fullkomligaaste högaktning

Min ärade Broders

ödmjukaaste tjenare
M. A. Castrén.

191

Omsk, 2/14 December 1848,
to Frans Johan Rabbe

SKSA Lönnrotiana 25:507–512

Received on 10 January 1849.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 432–433 (in Swedish);
1856: 453–454 (in German).

Broder Linnanen!

För några timmar sedan anlände jag till Omsk, och då det efter några timmar åter bär åstad, så hinner jag denna gång endast skriva till Dig wid pass sju ord, äfven desfa mindre trösterika än jag önskade. Blodspottningen har väl längesedan upphört, men det bränner, surrar och murrar i min venstra lunga, så jag idkeligen nödgas befara en ny explosion. Jag reser också derföre med en lancette i fickan, ett par fontaneller på armarna och en Polak till betjent, hvilken äfven förstår fig på några enkla chirurgiska konstgrepp. Min väg går nu till en början öfver öde stepper, på hvilka det wore gräseligt att insjukna. Jag hastar förbi desfa ödemarker allt hvad jag kan, reser 250–300 verst i dygnet, rastar blott för att dricka ett glas the eller bouillon, fom till tidens vinnande tillredes med spri. På detta sätt har jag nu inom 12 dygn arbetat mig fram ifrån Krasnojarsk till Omsk. Det sista hållet ifrån Tomsk till Omsk, utgörande wid pass 1000 verst, tillryggalade jag på 3½ dygn. Med nästan samma fart ärnar jag stryka fram härifrån till Jekaterinenburg, dit man äfven räknar vid pass 1000 verft. I sistnämnda stad ärnar jag ändteligen rasta ett par veckor; sammaledes äfven i Kasan och Moskwa. Följakteligen kan²⁵⁹⁹ jag icke ens under de mest gynnande förhållanden före slutet af Februarii infinna mig i St Petersburg. Om jag fedan stadnar der eller återwänder till H[elsing]fors; den saken har jag

- 2600 *nasch brat* = Ru. *наш брат*
'our brother'
- 2601 *begrafning*, [...] *oberäknad*. ||
1. *begrafning*. || 2. *begrafning*, att
- 2602 *åkte* || <-->te
- 2603 The watchmaker Johan Nordqvist from Oulu cannot be identified.
- 2604 Castrén means Abraham Vilhelm Montin (1815–1866), Master of Laws with court training, later Mayor of Pori. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14928>. (TS)
- 2605 Baron Gustaf Adolf Silfverhjelm (1799–1864), Colonel and Quartermaster-General, later Major-General and director of the surveying works in western Siberia. *Suomalaiset kenraalit ja amiraalit*, <https://kansallisbiografia.fi/kenraalit/henkilo/384>. (TS)
- 2606 Possibly Johan Fredrik Mattens (1803–1861), a naval officer, retired as Lieutenant-Commander in 1838, Court Councillor, Councillor of State. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13763>. (TS)
- 2607 *eller* || <-uln-> (the word is partly covered by the archival tape with which the pages have been pasted together)
- 2608 Castrén has added this *Castrén* afterwards, possibly meaning it before Barabinskij: Castrén Barabinskij
- 2609 In the Omsk region Castrén was travelling through the Baraba steppe. About this region, see Castrén 2019b: esp. 767, 779, 782, 1096. (TS)

ännu icke reda på. Hufvudsaken är att komma bort levande ifrån detta wargal-land, der nasch brat²⁶⁰⁰ icke ens kan göra sig räkning på att få hvila sina ben i wigd jord och att erhålla en hederlig begrafning,²⁶⁰¹ klockringningen oberäknad.

Wid min ankomst till Omsk åkte²⁶⁰² jag directe in till posthuset och erhöll der ögonblickligt din skrivelse af d. 31. Oktob[er], innehållande det ljufveliga evangelium att Snellman troligen blir fästad vid universitetet och att Cygnæus äfven sitter i kathedran. Hwad universitetet lidit genom förlusten af Nervander och Nordström, hoppas jag skall genom dem i rikelig motto ersättas. Kommer ännu Lönnrot att efter önskan intaga den Finska kathedern, få är ju vårt universitet i ett lysande skick. Skada blott att Du ännu ej har det flora tryckeriet i ordning.

I Tomske träffade jag en landsman Johan Nordqvist²⁶⁰³ ifrån Uleåborg. Det var en präktig karl och en af mina gamla skol-kamrater. Nu är han urmakare och kommer att få sig mycket bra – ware detta sagdt till hugnad för Abraham Montin²⁶⁰⁴ och Nordqvists andra gamla, goda vänner. Här i Omsk har jag gjort bekantskap med en annan mycket utmärkt Finne Baron Silfverhjelm²⁶⁰⁵, bror till den Irkutska, som Du känner. Silfverhjelm omnämnde äfven en officer vid namn Mattens²⁶⁰⁶, som också är Finne till börd och vistande här i staden. Jag skyndar nu att besöka dessa herrar och nödgas därför fluta mina sju ord, med erinran att jag för det närvarande ej kan uppgifva min adress för framtiden, hvarföre det således torde vara bäst att Du tills vidare antingen alldeles icke skrifer till mig, eller²⁶⁰⁷ låter Dina bref afgå till P[eters]burg. Härmed önskar jag Dig allsköns jul-fröjd med lutfisk, risgryngröt och diverse andra agrementer.

Castrén²⁶⁰⁸

Din broder Barabinskij²⁶⁰⁹

Omsk d. $\frac{2}{14}$ December 1848.

PS. Emot förmodan har jag kommit att dröja i Omsk en dag mera än det war påtänkt. Orsaken till detta dröjsmål är den utmärkta wälvilja, hvarmed Baron Adolf Silfverhjelms och hans förtjusande Polska Fru²⁶¹⁰ omfattat mig. I dag lærer det ändteligen komma att bära af, men ej öfver Jekaterinenburg, utan förmodligen öfver Petropawlowsk, Slatoust och Ufa till Kasan. Denna väg är wäl något längre, men wida angenämare och äfwen billigare än vägen öfver Jekaterinenburg. Wisserligen kommer jag att på denna väg dröja några veckor längre, men här är i dess ställe faran mindre och tillgången på läkare-vård wida bättre. Nu förfogar jag mig till Baron Silfverhjelms, som lofvat skaffa mig en marsch-route för resan och bjudit mig på en resmiddag. Således måste jag nu pertinent fluta mitt slarfvinga²⁶¹¹ bref, skrifvet på Barabinzer steppen i den staden Omsk d. $\frac{3}{15}$ Decemb[er].

2610 Elisabet Nalabordina. Suomalaiset kenraalit ja amiraalit, <https://kansallisbiografia.fi/kenraalit/henkilo/384>. (TS)

2611 Mscr. actually: slurfviga

2612 *rationel* || <1>[äkare-wård]

Letters written in 1849

192

Ufa, 21 December 1848/2 January 1849,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 13 January 1849.

Publications (incomplete): Castrén 1855: 433–434 (in Swedish);
1856: 454–455 (in German).

Ufa d. 21 December (g.ft.) 1848.

Högädle Herr Statsråd

För några dagar sedan anlände jag till Ufa med styng i bröstet och olideliga magplågor. Jag lät genast tillkalla en läkare, hvilken det efterhand lyckats att stilla magplågorna, men efter utseendet på bekostrnad af bröstet, som åter är så eländigt, att jag understundom upphöstar blodblandad slem. Under sådana förhållanden wore det naturligtvis klokast att stå stilla och låta lungorna komma i ro, men beklagligtvis äro medici här i Ufa så opålitliga, att jag ej vågar anförtro mig i deras omvårdnad, utan måste, så fort sig göra låter, fortsätta min resa till Kasan, der *rationel*²⁶¹² läkare-wård ej torde tryta mig. Naturligtvis kan jag dock ej tänka på att göra uppbrott, så länge det fortfar att wisa sig blod i flemmen.

Min afresa ifrån Krasnojarsk skedde något tidigare än det war påtänkt, och så oförmodadt att jag ej hann underrätta Herr Statsrådet derom. I Omsk

qvarlemnade jag wid afresan åt min huswärd särskildta bref, bland hvilka ett war adresserat till H^t Statsrådet. I Slatoust ärnade jag åter uppvakta H^t Statsrådet med några rader, men hindrades i detta förehafvande af de cholera-artade magplågor, hvilka ännu här besvärat mig. Det är i all min olycka en lycka, att nämnda plågor icke urartadt till veritabel cholera, ty i Slatoust war denna fmitta ännu rådande, ehuru mera lindrig i sina yttringar.

I mitt sednaste bref, om det annars kommit H^t Statsrådet tillhanda, yttrade jag hoppet att i Petropawlowsk möjligen träffa Presten Wologodskij. Ty wärr hade han redan hunnit dö i lungsot och sjelfva hans familj sades hafva bortflyttat ifrån orten, utan att man visste hwart den tagit vägen.

Om det Östjakiska Vocabuliet kunde ingen gifva mig ordentligt besked, men alla förmodade att detta verk tillika med den aflidnes öfriga egendom gått förloradt i händerna på hans supiga Fru. Kanske skall det dock löna mödan, att Akademien hos Erkebiskopen i Tobolsk gjorde förfrågan om det rara arbetet.²⁶¹³

Ifrån Omsk äger jag mycket hjertliga hellsningar till Pastor och Pastorskan Siren²⁶¹⁴ ifrån Baron Adolf Silfverhjelms. Då min krasslighet förhindrar mig att egenhändigt framföra desfa hellsningar, måste jag taga mig friheten att beswära H^t Statsrådet med nämnda²⁶¹⁵ commisjon. Under denna högtadeliga firma insmugglar jag äfven mina egna hellsningar till familjen och min tacksägelse för Pastor Siréns godhetsfulla²⁶¹⁶ löfte att wid återkomsten låna mig tak öfver hufvudet. Med fullkomlig högaktning framhärda

Herr Statsrådets ödm[juka]ste] tjenare M. A. Castrén

2613 In 1840-1842 the priest Vologodskij had completed the translation of the Gospel of Matthew into Northern Khanty. Printed in 1868 in London, this became the first book published in any variety of Khanty. From the correspondence between Sjögren and Castrén it may be concluded that he also compiled a Khanty vocabulary. Wikipedia: Хантыйская_письменность, https://ru.wikipedia.org/wiki/Хантыйская_письменность. (JJ)

2614 Maria Margareta Lovisa Sirén (b. Enckell, 1807-1866). YOM 1640-1852, <https://ylioppilasmatrikkel.helsinki.fi/henkilo.php?id=12978>. (TS)

2615 nämnda || <----->

2616 godhetsfulla löfte || godhet

- 2617 Alexander Wulffert. See note 457.
- 2618 Collan 1847.
- 2619 Franz Anton Schiefner (1817–1879), lecturer in Latin and Ancient Greek in St Petersburg, an extraordinary academician at the Imperial Academy of Sciences from 1852, later Active State Councillor. Schiefner edited and published the German-language edition of M.A. Castrén's works, *Nordische Reisen und Forschungen*, in 1853–1862 and several other works on the Finno-Ugric and Mongolic languages. A large number of letters from Schiefner to Castrén is preserved, but Castrén's letters to Schiefner have not been found. SLSA 1185.1; DBE 8: 846; Wiedemann 1880. (TS)
- 2620 Akiander 1846.
- 2621 Kellgren 1847a.
- 2622 *exemplar*, [...] *förärade* || *exemplar*, *förärade*
- 2623 Kellgren 1847b; a lecture held at the Deutsche morgenländische Gesellschaft in 1846. Kellgren stayed in Germany to study Sanskrit but also to teach Finnish to Professor Hermann Brockhaus (1806–1877), who was translating the *Kalevala* into German in Leipzig. Sommer 2016: 146; Eiranen 2019: 160–164. (TS)
- 2624 Cygnaeus 1848. The collection contains mainly diplomatic correspondence from the 16th to 18th centuries concerning Scandinavia, Livonia, Russia, and Poland, kept in French and Italian archives, as well as some of Cygnaeus's analyses and commentaries on the documents. (TS)

193

Helsinki, 8 March 1849,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 12 March.

Addressed to

H^r Statsrådet A. J. Sjögren.

Högädle Herr Statsråd!

Med nu omgående post afsänder jag till H^r Statsrådet åtskilliga små skrifter, dem Post-Directören härstädes²⁶¹⁷ godhetsfullt åtagit sig att portofritt befordra till Petersburg. De nämnda skrifterna äro:

1. *Collans* Finska språklära²⁶¹⁸ i 6 exemplar, af hvilka tre äro bestämda för H[erra]rne Sirén, Böhtlingk och Schiefner²⁶¹⁹, men de tre öfriga anförtrodde till H^r Statsrådets fria disposition.
2. *Akianders* Ljudbildningslära²⁶²⁰, hvaraf författaren säger sig redan förut hafva afsändt ett exemplar till H^r Statsrådet, men nu på min inrådan förärar ytterligare tvenne exemplar åt Böhtlingk och Schiefner.
3. *Kellgréns* Grundzüge²⁶²¹ i tre exemplar,²⁶²² af hvilka 2 äro förärade åt H^rme Böhtlingk och Schiefner, men det tredje öfverlemnadt till H^r Statsrådets egen disposition.
4. *Kellgrens* Finnische Volk²⁶²³ i 2 ex[emplar] att användas efter H^r Statsrådets godtfinnande.

Innan kort skall jag ytterligare expediera till H^r Statsrådet några här tryckta böcker, och ibland dem en famling af historiska documenter, som utgifves af Cygnaeus och snart torde lemna presfen. Under sin långvariga vistelse i Paris har Cygnaeus upptecknat

en enorm masfa af urkunder, och bland dem skall en icke ringa del beröra förhållandena i Ryssland och Polen.²⁶²⁴ Jag har rådt Cygnæus att för afhjelpande af sina i grund förstörda affairer emot anständig ersättning afstå till Geographiska Sällskapet de Ryska documenterna. Cygnæus tyckes äfven vara benägen härtill och jag tager mig därför friheten att hos H^r Statsrådet göra en förfrågan, huruvida det Geographiska Sällskapet eller någon annan auctoritet i Petersburg plägar göra uppköp af nyssnämnda flags handlingar. Jag vill påminna mig, såsom skulle äfven Profesfor Solovjeff²⁶²⁵ fått fina famlingar afyttrade i S. Petersburg.

Alltsedan min återkomst till Finland har jag dageligen varit så upptagen af bjudningar och visiter, att det ännu ej kunnat blifva fråga om något slags arbete.²⁶²⁶ Nu äro väl calaserna i det närmaste till ända; men det förestår mig ett bråk om rum och nödiga mobiler, som äfven lärer medtaga en weckas dagar.²⁶²⁷ Sedan ärnar jag flå mig ned i ro och med allvar vidtaga bearbetningen af min Östjaskiska Grammatik och andra smärre saker. Jag hoppas redan intill dess kunna erhålla ifrån Akademien de åt mig utlofvade böckerna, bland hvilka "Pallas Reise"²⁶²⁸ och många andra skrifter blifva för mig oundgängligen nödvändiga.

Jag anhåller om min hellsning till Fru Statsrådinnan och framhårdar med fullkomlig högaktning

Högädle Herr Statsrådets
ödmjuka ste tjenare
M. A. Castrén

H[elsing]fors d 8 Mars 1849.

P.S. Ju st nu tillsänder mig Kellgren ett fjerde exemplar af fina "Grundzüge" för H^r Kuniks²⁶²⁹ räkning.

²⁶²⁵ Most probably Castrén means Sergej Mixailovič Solov'ev (1820–1879), Professor of History at the Imperial University of Moscow in 1848–1879, Privy Councillor. Wikipedia: Соловьёв, Сергей Михайлович, https://ru.wikipedia.org/wiki/Соловьёв,_Сергей_Михайлович; Иллерицкая 2015. (TS)

²⁶²⁶ The most famous of all these festivities was organized by the Ostrobothnian Student Nation on 3 March. The offensive behaviour of the students went so far that even a bust of the Emperor was disgraced. Deputy Governor-General Rokasovskij was also informed of what had happened. There were also other political student demonstrations, about which Deputy Chancellor Nordenstam wrote to the Minister State Secretary Armfelt, in St Petersburg. The rector of the University, Gabriel Rein, called the representatives of the students to negotiations about how further disorder could be avoided. Some days later the students confirmed to the Rector that they were willing to avoid disorder, and the events were considered completed. Klinge 1978: 166–174; Klinge et al. 1989: 198–199. (TS)

²⁶²⁷ At least in July 1850 Castrén lived in "Sederholm's stone house", Aleksanterinkatu 16, built by the merchant Johan Sederholm in 1756–1757 and owned from 1822 until 1862 by the merchant Carl Johan Sundberg, nowadays belonging to the Helsinki City Museum. Cf. Natalia Tengström's

letter to Castrén of possibly 3 July 1850 (No. 18 in the volume *Epistulae* 2). Helsingin kaupunginmuseo: Sederholmintalon vaiheet 1800-luvun alkupuolella, <https://www.helsinki.fi/helsinki/kaumuseo/1809sivut/Sederholmintarina%205.htm>. (TS)

2628 Pallas 1771–1778.

2629 Ernst Eduard (Arist Aristovič) Kunik (1814–1899), a historian with a German background at the Imperial Academy of Sciences. Большая российская энциклопедия 16: 344. (TS)

2630 Professor Immanuel Ilmoni. See note 34.

194

Helsinki, 29 March 1849,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 2 April.

Helsingfors den 17te Mars 1849.

Högädle Herr Statsråd!

Herr Statsrådets ärade fkrifvelfe af d 10de Mars erhöj jag med gårdagens post och skyndar nu att för densamma hembära min ödmjuka tacksägelse. De brefvet åtföljande numror af bulletinen och öfriga fkrifter har jag redan befordrat till Herrarne Rein och Kellgrén, samt får äfven å deras vägnar tacka H^{re} Statsrådet på det förbindligaste. Vidare har jag enligt H^{re} Statsrådets önskan besökt Prof[essor] Ilmoni²⁶³⁰ och med honom rådgjort angående det Ossetiska arbetet. Det är verkligen redan af Blomqvist inlemnadt till försäljning hos Wasenius, som jemväl fcall hafva afyttrat halfva antalet af exemplaren. Någon redowisning har han ännu icke gjort och torde ej heller göra, utan att derom erinras – sådan är hans art. – Ilmoni nämnde i förbigående att på hans wind fskulle ligga 115 exemplar af H^{re} Statsrådets ”Anteckningar om Kemi Lappmark”, och han war mycket willrådig hvad med dem göras borde. Med anledning här af har jag förfrågat mig hos H[erra]rne Kellgrén och Tikkanen, om de ej ville taga upplagan i sin vård och söka få den bortsåld dels i, dels utom Finland. Nämnde Tit[ulares] hafva äfven förklarat sig villiga att åtaga sig denna commission emot erhållande af den vanliga bokhandels-procenten, och jag förmodar att H^{re} Statsrådet å sin fida är dermed tillfreds. Emellertid kunna wi ingen ting företaga utan H^{re}

Statsrådets eget famtycke, och utan att erhålla en bestämning å priset för hvarje exemplar.

Åt Universitetets Reçtor och Kamererare har jag gifvit i uppdrag att utreda, huruwida Blomqvist under sin lifstid blifvit honorerad för de 38 Rub[el] 40 kop[ek] Silf[ver], han för Bulletinen utlagt. Härå har ännu intet fvar förnummits, men jag skall dock bibehålla faken i godt minne och vaka deröfver, att denna affaire kommer på redig fot. Hwad för öfrigt Bulletinen vidkommer, få föra våra Litteratörer en högljudd klagan²⁶³¹ deröfver, att nämnda Tidning antingen alldeles icke, eller åtminstone högst oordentligt kommer dem tillhanda. Jag känner många enskilda personer, hvilka påstå sig hafva per posto requirerat ifrågawarande Tidning, men ej varit i stånd att få den sig tillställd. Med anledning häraf tager jag mig friheten att fråga, hvilka formaliteter böra iaktas för Bulletinens erhållande.

Enligt Secreterarens önskan återsänder jag min открытый листъ, som det kostat mig mycken möda att igenfinna bland mina papper. Äfven medföljer en ny nota öfver de å²⁶³² Akademiens förlag tryckta böcker, som jag önskade få mig tillsända eller rättare sagdt: förärade. Ifrån Bibliotheket requirerar jag denna gång intet, emedan jag ännu icke har mig bekant, hwi[l]ka böcker här på stället möjligen kunna erhållas. Törhända är vårt Universitets-Bibliothek bättre försedt, än mången föreställer sig. Skada blott att wi ej äga några real-kataloger.

Fru Nordenstam²⁶³³ har bråkat våra hjernor med utredningen af några inskrifter, dem hon medfört ifrån Çaukasus²⁶³⁴ och nödvändigt will hafva dechifftrade. Ur stånd att uppfylla hennes önskan finna wi oss nödsakade att besvara H^r Statsrådet med denna commision. Men skulle H^r Statsrådet icke intresfera sig för faken, så torde H^r Brosset²⁶³⁵ eller tilläfventyrs Frähn åtaga sig denna möda. Enligt hvad jag förnummit, skall den Kaukasiska Damen

2631 *klagan* [...] *att* || *klagan*, att

2632 *å* || *boc* [böcker]

2633 Mrs Olga Nordenstam (b. Pannova, 1823–1891) was Russian. Savolainen 2006, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3570>. (TS)

2634 *Çaukasus* || *Kaukasus*

2635 Marie-Félicité Brosset (1802–1880), a French-born orientalist, specialist in the Georgian and Armenian languages and academician at the Imperial Academy of Sciences. Marouis 1956; see also Castrén 2019b: 974, 978, 1540. (TS)

- 2636 *hans* || fo [för]
 2637 *de* || ha
 2638 The new, extended *Kalevala*, published in 1849.
 2639 Pallas 1771–1778.
 2640 Pallas 1779, 1801.
 2641 Georgi 1775.
 2642 Gmelin 1770–1784. Samuel Gottlieb Gmelin (1744–1774) was appointed Professor of Botany in St Petersburg in 1767. He travelled, at first together with Peter Simon Pallas and then together with Johann Anton Güldenstädt (see note 2644 below) and Ivan Ivanovič Lepëxin (see the next note), on the shores of the Rivers Volga and Don and the Caspian Sea and further to Persia in 1768–1774. The last volume of Gmelin's work was published posthumously in P.S. Pallas's edition. DBE 3: 870. (TS)
 2643 Ivan Ivanovič Lepëxin (1740–1802) travelled in both the southern and northern parts of European Russia in 1768–1773. The three first volumes of his four-volume travel diary were published in Russian in 1771–1780, and in 1774–1783 in a German translation. The fourth volume appeared posthumously in 1805, edited by the academician Nikolaj Jakovlevič Ozereckovskij (1750–1827), who had taken part in Lepëxin's expedition, and there is no German edition of it. Лепëхинъ 1771–1805; Lepëchin 1774–1783; Колчинский 2010; БРЭ 23: 723–724. (TS)
 2644 Güldenstädt 1787–1791. The Baltic German botanist Johann Anton Güldenstädt (1745–1781) travelled, mainly together with Samuel Gottlieb Gmelin, to southern Russia and the Caucasus. Güldenstädt was the

önska att med det görligaste första få så väl manuscriptet som förklaringen deröfver sig tillställda.

Cygnæus har bedt mig betyga H^r Statsrådet hans²⁶³⁶ takksamhet för det godhetsfulla löftet att väcka motion om de²⁶³⁷ Franska documenterna. Han är för det närvarande öfverhopad af arbete och bekymmer; men så snart Påsk-ferien inträder, ärnar han egenhändigt uppvakta H^r Statsrådet med en fkrivelse och deri äfven redogöra för fina documenter.

Jag anhåller om min hellsning till Fru Statsrådinnan och framhårdar med fullkomlig högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaste tjänare

M. A. Castrén.

P.S. I en veckas dagar har jag varit sysfellsatt med mina Östjakiska papper, men för det närvarande ftöres jag i detta arbete af den nya Kalevala-editionen, som Finska Litteratur-Sällskapet öfverlemnat till min granskning.²⁶³⁸ Min hellsa är efter önskan, ehuru jag nödgas bebo ett par fuktiga rum.

[The following list of books is probably the one referred to in Castrén's letter to Sjögren above:]

АРАН Шерен ф. 2 оп 1-1841 д. 6: 85

The list was read at the department meeting on 23 March/4 April 1849

Pallas, Reise durch verschiedene Provinzen des russ[ischen] Reichs 3 B[än]de²⁶³⁹ 7 R[ubel] 16 K[opek]

— Sammlung historischer Nachrichten über die Mongolischen Völkerschaften 2 Bde²⁶⁴⁰ 2 R. <84> K.

Georgi, Bemerkungen einer Reise im russischen Reiche²⁶⁴¹ 2 R. 84 K.

Gmelin, Reise durch Russland²⁶⁴² 4 Bde 7 R. 17 K.

Lepechin, Tagebuch einer Reise durch verschiedene Provinzen des Russ[ischen] Reichs.²⁶⁴³

Güldenstädt, Reisen durch Russland 2 Bde²⁶⁴⁴ 4 R. 32 K.

Falk, Beiträge zur topograph[ischen] Kenntniss des russ[ischen] Reichs²⁶⁴⁵ 3 Bde 4 R. 32 K.

Klaproth, Archiv für Asiat[ische] Literatur, Geschichte und Sprachkunde²⁶⁴⁶. 49 K.

Baer, Beiträge zur Kenntnis des russ[ischen] Reichs und der angrenzenden Länder Sibiriens 13 Bde²⁶⁴⁷ 13 R.

Stritter, Memoriae populorum ad Danubium incolantium. 4 Bde²⁶⁴⁸ 7 R. 16 K.

Schmidt, Tibet[isch]-Deutsches Wörterbuch.²⁶⁴⁹ 6 R.

— Tibetische Sprachlehre²⁶⁵⁰ 2 R. 24 K.

— Gesser Chan etc. Nebst Uebers[etzung]²⁶⁵¹ 3 R.

Lehrberg, Untersuchungen zur Erläuterung der älteren Geschichte Russlands.²⁶⁵² 2 R. 16 K.

Frähn, Ibn-Foszlands – Berichte über die Russen etc.²⁶⁵³ 2 R. 48 K.

Sjögrén, Über Finn Magnusen etc.²⁶⁵⁴ 75 K.

— Ossetische Sprachlehre.²⁶⁵⁵ 3 R.

Zusammen 68 Rub 88 Kop. Silber

Bull[etin] <hifto> T[omes] I–V²⁶⁵⁶

first to scientifically explore the Caucasus. Peter Simon Pallas edited his two-volume travel publication. See also Klaproth 1815. Fauser 1966. (TS)

2645 The Swedish botanist Johan Peter Falk (1732–1774) was Professor of Medicine and Botany at the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg from 1765. He travelled, partly by himself, partly together with J.G. Georgi, and partly with P.S. Pallas, to the Caspian Sea, Siberia, and Transbaikalia in 1768–1774. He committed suicide in Kazan', and J.G. Georgi edited his travel notes as Falk 1785–1786. Nationalencyklopedin 6: 109. (TS)

2646 Julius von Klaproth published the first and only volume of his *Archiv für asiatische Litteratur, Geschichte und Sprachkunde* in 1810. It consists of linguistic studies, historical documents, samples of languages, and Klaproth's travel notes from the Russian-Chinese border in 1806. Klaproth 1810. (TS)

2647 *Beiträge zur Kenntniss des Russischen Reiches und den angrenzenden Länder Asiens* was a periodical published by the Imperial Academy of Sciences in 1839–1900 and originally edited by the geographer Karl Ernst von Baer and the geologist Gregor von Helmersen (1803–1885). Castrén ordered the 13 volumes that had been published by 1849. (TS)

2648 The source edition Stritter 1771–1779. Johann Gottlieb Stritter (Ivan Mixajlovič Štritter, 1740–1801) was a historian and later academician at the Imperial Academy of Sciences. DBE 9: 780.

- 2649 Schmidt, I.J., 1841. Isaac Jacob Schmidt (1779–1847) was a Dutch-born Orientalist, a specialist in Mongolian and Tibetan languages and academician at the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg. DBE 9:43. (TS)
- 2650 *Грамматика тибетского языка* by I.J. Schmidt, St Petersburg in 1839.
- 2651 Schmidt, I.J., 1839.
- 2652 Lehrberg 1816.
- 2653 Frähn 1823. Aḥmad ibn Faḍlān ibn al-Abbās ibn Rāšid ibn Ḥammād (877–960) was an Arab diplomat among the Volga Bulgars. He wrote a famous account of the Rus' people according to his observations. Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Ahmad_ibn_Fadlan. (TS)
- 2654 Sjögren 1842.
- 2655 Sjögren 1844a.
- 2656 *Bulletin de la classe des sciences historiques, philologiques et politiques de l'Académie Impériale des Sciences de Saint-Petersbourg I–V*, 1844–1848.
- 2657 Only 1000 rubles per year was used for “young litterateurs”, practically docents, according to the statutes of 1828 at the Alexander University. Half of it was used for travel grants and the other half was divided into two 250-ruble yearly grants. In the new statutes of the university in 1852, a yearly sum of 3000 rubles was prescribed for docent

195

Helsinki, 4 April 1849,
to Johan Vilhelm Snellman

KK Coll. 212.1: 582–585

A reply to Snellman's letter of 20 March 1849, SLSA 1185.1.

Broder Snellman!

Fördjupad i mina Östjakiska ABC-bestyr blef jag härom dagen på det glada öfverraskad af Ditt varma och wänskapsfulla bref. Det har ju icke fallit på min lott att blifva bortskämd af människors wälwilja, men ju derföre förstår jag att sätta värde på ett deltagande ord, då det kommer ifrån rättan hand. Besynnerligen får jag tacka Dig för det goda rådet att hålla hemmet kärt och ej svika, om det ock skulde gälla att ”driicka watten ur rifvan”. Icke såfom skulde jag inbilla mig, att min härwaro båtar någon människa; men jag inser det wara en nesa för mig sjelf att för flem winnings skull fransäga mig det fosterland för hvilket jag hitintills orubbligen sträfvat. Måhända blifva mina dagar också icke så långa, att ju ej Petersburgska Wetenskaps-Akademien mäktar förförja mig med extra-medel ur sin Egyptiska Mumii-fonde. Här har jag fannerligen ej ett öre att påräkna, ty ehuru våra besparings-fonder för det närwarande äro ojemförligt rikare än Wetenskaps-Akademiens, få lärar man dock af Din egen och många andras historia, att desla fonder ej äro bestämde för wetenskapliga sträfvanden, utan till bukfyllnad för de Çorinther.²⁶⁵⁷

Jag har mången gång gjort mig samwetsföbråelser för min uraktlåtenhet att ifrån Petersburg ej hafva underrättat Dig om wisfa förhållanden, hvilka i den tiden ej kunde wara för Dig alldeles likgiltiga. Orsaken härtill war egentligen den, att jag ej i förtid wille oro Dig med rykten, hilkas sannfärdighet jag sjelf intill allrasista ftund betviflade. Man hoppas här allmänt att Du oaktadt liden orättwisa ännu lägger in om adjuncturen, ehuru naturligtvis ingen har rätt att göra anspråk derpå.

Tengström berättade för mig, att han nyligen skrivit till Dig om denna fak, som ligger oss alla om hjertat.²⁶⁵⁸

Med anledning af Ditt warma deltagande för mina enstaka sträfvanden tillsänder jag Dig nu en akademisk rapport, som är skriven på befallning och inom loppet af några få timmar. Då den kommer att tryckas i Akademiens Bülletin, få får det Dig fritt att deraf offentliggöra i Littera[tur]bladet, hvad Dig för godt synes. Du finner deri åtminstone en förteckning å det material, jag ifrån Sibirien medfört. Mitt första bemödande måste nu blifva att få detta material ut i werlden, i synnerhet allt hvad som rör den Samojediska stammen. Om lif och hellsa räcka till, få hoppas jag i framtiden på nämnda material kunna grunda mera omfattande arbeten af historiskt och comparativt-philologiskt innehåll; men till en början nödgas jag, för att tillfredsställa de akademiska anspråken, utslutande slå mig på special-grammatikor, ethnographiska beskrifningar, archeologiska afhandlingar m.m. Redan till hösten borde jag enligt akademiens önskan blifva färdig med en Ostjakisk formlära²⁶⁵⁹, en kort ethnographie öfver samma folkstam²⁶⁶⁰ och andra småsaker. Medan dessa arbeten granfkas och tryckas, hoppas jag få i ostörd ro arbeta på mina Samojediska faker, hvilka taga i anspråk en längre tids ihärdig ansträngning. Hufvudsumman af min wishet har jag tänkt nedlägga i ett comparativt arbete, omfattande icke allenast de med hvarandra närmare befryndade Finska, Turkiska och Samojediska språken, utan äfven aflägsnare språkstammar af Mongoliskt, Tungusiskt eller Mandschuriskt ursprung. I och för detta arbete har jag redan noterat mig till minnes ett och annat; men det mesta är ännu ogjort.²⁶⁶¹ –

Ehuru owiss om jag i nästa sommar kan flita mig lös ifrån mitt arbete, skulle jag likväl bedja Dig wara god och wid tillfälle låta mig weta om Du i Julii månad ännu wisstas i Kuopio. Med vänskap och högaktning framhärdar

Din tillgifne
M. A. Castrén

H[elsing]fors d. 4 April 1849.

grants and two 300-ruble grants to each faculty. Klinge et al. 1989: 431–435. (TS)

2658 Snellman applied for the professorship in philosophy in 1849 but despite being the first-placed candidate he was, for political reasons, not elected; Germund Fredrik Aminoff (1796–1876) became professor instead. Snellman did not apply for the adjuncture. Klinge 1997/2015, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3639>; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkelihelsinki.fi/henkilo.php?id=12529>. (TS)

2659 Castrén 1849d; 2018.

2660 KK Coll. 539.5.6–5.9. Will be published in this series later.

2661 Mscr KK Coll. 539.7 (Samoidica 1).

2662 Ludwig Friedrich Kämtz (1801–1867) was a physician and meteorologist, Professor of Physics at the University of Tartu/Dorpat, later a member of the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg. Kämtz is known as the founder of modern meteorology. Tammiksaar 2007: 189–190; Allgemeine deutsche Biographie XV: 76. (TS)

2663 Johan Agapetus Törngren (1772–1859), archiater (chief physician), owner of the Laukko manor in Vesilahti as well as several other rural estates, earlier Professor of Surgery and Obstetrics, and Director-General of the Board of Medicine. Törngren has become known as Elias Lönnrot's patron. Mrs Törngren was Eva Agatha, b. Helsingberg (1782–1849). YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=10991>; Railo 2001/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3672>. (TS)

2664 Rudolf Israel Holsti. See note 783. (TS)

2665 *Eriksgata* was originally the tour which, according to the Medieval laws, a newly-elected king of Sweden had to make around the different parts of his kingdom. Nenonen – Teerijoki 1997: 94. (TS)

2666 *orten* || hufvudstad[en]

196

Helsinki, [8 April 1849],
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 24:87–90

Lönnrot replied to this letter on 18 April. SLSA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/33>.

Bäste Broder!

Upptagen af en mängd små bestyr har jag ej hunnit betacka mig för Din fednaſte ſkrifvelse, ehuru afsigten wiſerligen varit god. I deſſ ſtälle lærer wäl Rabbe hafva ſkrifwit Dig till och underrättat Dig derom, att jag med förſt omgående poſt affärdade ett bref till Profesſor Kämtz²⁶⁶² i Dorpat och underrättade honom om de Lappska farlederna. Skulle Du ännu komma att ſkrifva till mannen, få lägg honom på hjertat att han ſå tidigt ſom möjligt bryter upp ifrån Dorpat, för att hinna till de Norska fjorderna innan Rysarne öfvergifva dem. Jag glömde att i mitt bref widröra detta kapitel ſå ordentligen, ſom det hade förtjenat.

För den godhetsfulla inbjudningen till Laukko får jag på det förbindligaste tacka ſå wäl Dig ſom Archiater Törngren och Frun i huset²⁶⁶³. Wore jag ej ſå uttröttad af mina åttaåriga irrfärder, ſå ſkulle det i ſanning wara freſtande att göra en liten excursion, för att träffa Dig och wännen Holſti²⁶⁶⁴, ſamt andra bekanta på orten. Men i mitt närwarande, ömkeliga och medtagna tillſtånd är det wäl beſt, att jag ſitter i ro och äter upp mig en ſmula. Kanſke repar jag mig något till ſommaren, och i fådan händelſe är det *möjligt* att jag efter midsommaren gör en Ericsgata²⁶⁶⁵ kring landet och derwid äfven beſöker Dig på ditt boſtälle i Kajana. Annars hafva wännerna här anmodat mig att lägga Dig på hjertat, huru illa gjordt det wore, om Du ſkulle lemna orten²⁶⁶⁶, utan att bewärdiga hufvudſtaden och Dina härwarande wänner med ett beſök. Wi ſupa nu för tiden måttligt här i Helsingfors och arbeta ganska tråget åtminſt hela förmiddagen. För min del är jag fullkomligen öfvertygad derom, att Du äfven här kunde med all ifver ſöka Dina ſtudier och endast offra en och annan qvällſtund för wänſkapens räkning. Då jag beſtår mig

eget kök, så kunde Du utan all kostnad hafva Ditt dagliga bröd hos mig, naturligtvis med vilkor att Du sedermera gratis föder mig i Kajana. Hälften af mitt Chinesiska²⁶⁶⁷ the-förråd står jemväl till min disposition; item en складный самоваръ. – Gif oss nu ett jakande svar och låt mig få i commissiön att hyra rum åt Dig, så att Du genast efter Din ankomst kan gripa²⁶⁶⁸ Dig an med Dina arbeten.

Under min vistelse i Petersburg anmodade jag en philolog wid namn Schiefner att ifrån Litteratur-bladet öfversätta på Tyska Din exposition af den nya Kalewala. Detta har Schiefner äfven gjort och öfversättningen får nu att läsa i "Petersburgische Zeitung"^{2669, 2670} Den är dessutom tryckt i form af en broschyr²⁶⁷¹, och öfversättaren har äfven tillsändt mig ett exemplar deraf. Naturligtvis är det Schiefners afsigt att framdeles äfven öfversätta fortsättningen, om man blott kunde få Litteratur-bladet honom tillsändt. Jag nämner detta, emedan Du i något bref till Rabbe lärar hafva yttrat den önskan, att få ifrågawarande recit publicerad i någon Tysk tidning. Hwad för öfrigt den nya Kalewala-editionen beträffar, så är²⁶⁷² man allmänt ense om dess stora företräde framför den gamla. Dock tycker en och annan, att Kalewala-sångerna kanfke skulle winna ännu mera i värde, om de lämpligen kunde fördelas i två eller tre större cykler.

Ifrån de Sirénfka och Sjögrenska familjerna i Petersburg har jag till Dig mycket kära hellsningar. Fru Sjögrén har i desfa dagar fått sin femte dotter framfödd till werlden, och Fru Sirén lärar äfven innan kort komma att föröka menskligheten. Gumman har mycket åldra[t]s, men är ännu lika pratsam som tillföre. Hennes dotter Olga är nu en utbildad skönhet och till äktenskapet ledig. Sjögréns äldsta dotter²⁶⁷³ är mindre wacker, men i dess ställe så lärd att hon icke allenast studerat Latin och Grekiska, utan enligt Fru Siréns påstående äfven medicinen i allmänhet och Accouchements-vetenskap i synnerhet.

Härmed slutar jag desfa få rader och framhårdar med vänskap

Din tillgifne
M.A. Castrén

Påskdagen [1849] i H[elsing]fors

2667 Mscr: Chinesiska

2668 gripa || få

2669 *St. Petersburgische Zeitung* (from 1852 *St. Petersburger Zeitung*) was a German-language newspaper published in St Petersburg in 1727–1915. Until 1874 it was owned by the Imperial Academy of Sciences. Gottzmann 2007: 26. (TS)

2670 A continuation of the German-language article published in February/March appeared in the same newspaper in June. Lönnrot 1849a; 1849b.

2671 broschyr || brochure

2672 är || all[mänt]

2673 Berta Sofia Sjögren (1832–1902). Branch 2002, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilö/3634>. (TS)

- 2674 Lars Gabriel von Haartman.
See note 466.
- 2675 See Castrén 2019b: 945–954.
- 2676 Prince Aleksandr Sergeevič
Menšikov (1787–1869), Gov-
ernor-General of Finland in
1833–1855. Kalleinen 2005,
[https://kansallisbiografia.
fi/kansallisbiografia/henki-
lo/3556](https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henki-
lo/3556). (TS)

197

Helsinki, 25 April 1849,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 1 May.

Högädle Herr Statsråd!

Herr Statsrådets fkrifwelser af d. 9 och 21 April har jag haft äran emottaga och får nu för dem begge aflägga min ödmjukaste tacksägelse. Att jag ej dessförinnan besvarat det förra brefwet, härrör deraf att man på fednaste tider öfwerhopat mig med diverse flags litterära uppdrag, hvilka tagit i anspråk all min tid och förmåga. Bland andra har äfven Geheimerådet v[on] Haarthman²⁶⁷⁴ uppdragit mig ett åliggande, bestående uti en framställning om de i Sibirien vistande Finska fångars och öfriga Coloniisters belägenhet. Haarthmans mening wore att på denna framställning grunda ett förslag om befordrande af Finska Prester till de Sibiriska landsmännen.²⁶⁷⁵ Enfkildt har Haarthman omnämmt för mig, att Furst Menschikoff²⁶⁷⁶ redan gifvit sitt samtycke härtill. Naturligtwis skulle man, om möjligt, hellst fkiçka Litteratörer till detta Utopien, och det är projecteradt, att de fkola stationeras: en i Njertschinska och en i Minusinska kretsen.

Utom nyssnämnda framställning har jag äfven fkrifvit ett utlåtande öfver den nya Kalewala-editionen, hvilket upptager icke mindre än 6 ark, och ändock icke är rätt färdigt. Hwad min Östjakiska Grammatik beträffar, så äro ordförteckningen och ljudläran nu i det närmaaste färdiga. Ljudläran upptager vid pass 12 ark och är fkrifven directe på Tyska. – Af allt detta torde H^r Statsrådet finna, att jag ej warit lat, utan idkeligen arbetat i trots af en ihållande tandwerk och fmärre bröstkrämpor, fom underhållas af den nu rådande

tunga wäderleken. Wi hafva här om hvartannat regn, fnö och hagel, kulna windar och en i allo osund temperatur. Dock fkal frossfebern i år icke wara få allmänt gängse fom i fjol, och jag för min del har ännu icke haft en enda påhellsning af denna gäst.

Enligt H^r Statsrådet[s] önskan anmodade jag Prof[essor] Ilmoni att till den Öhmanfka bokhandeln afsända 100 exemplar af "Kemi Lappmark"²⁶⁷⁷; men då jag i dag wek in på boklådan, berättade man att hela upplagan, utgörande 135 exemplar, blifwit till försäljning inlemnad. Boken kommer dock ej att annonseras till falu, förrän efter 10 dagar, emedan H[erra]rne Kellgrén och Tikkanen först då träda i besittning af bokhandeln. Wi hafwa öfverenskommit att fixera 1 Rub[el] Silfver till pris på H^r Statsrådets arbete. – Wasenius har ännu icke försålt alla exemplaren af "Osset[ische] Studien"²⁶⁷⁸; man säger på boklådan att detta arbete fkulle hafva bättre åtgång, om äfven Grammatiken wore tillgänglig.

Med anledning af Herr Statsrådets fednaste fkrivelse har jag haft en communication med Kellgrén, och wi hafva beslutit att af Oldekop's²⁶⁷⁹ enka köpa det Ritterska werket, det må då wara mera eller mindre fullständigt.²⁶⁸⁰ Priset derpå förefaller oss så godt, att wi ej gerna wilja låta det gå oss ur händerna. Jag för min del måste äfven wara betänkt på att förse mig med ett nödtorftigt Bibliothek, emedan omständigheterna i framtiden kunna foga så, att jag för den öfwerhandtagande dyrheten²⁶⁸¹ i H[elsing]fors måste bosätta mig på någon billigare ort, der tillgång till böcker ej finnes. Hwad för öfrigt det Ritterska arbetet beträffar, så anhåller jag ödmjukaft att H^r Statsrådet wille wara god och draga försorg ej mindre om betalningen, än transporten af nämnda böcker.

Å egna och andras wägnar får jag tacka H^r Statsrådet för beswäret med Fru Nordenstams inscriptioner, hvilka redan torde wara återsända till Kaukasus. I sammanhang härmed får jag meddela att H^r Nordenstam

²⁶⁷⁷ Sjögren 1828.

²⁶⁷⁸ Sjögren 1848.

²⁶⁷⁹ Gustav Adolph Oldekop (1755–1838), vicar in Pölva in Livonia, today south-eastern Estonia. Oldekop was known as a poet and a promoter of the Estonian language. Eesti elulood: 340. (TS)

²⁶⁸⁰ It seems to be a multi-volume work, thus most probably Ritter 1822–1848. Carl Georg Ritter (1779–1859) was a German geographer, founder of academic geography in Germany and also otherwise known as one of the first geographers of the modern kind. Seventeen volumes of his *Erdkunde* had been published by 1849, and two more were to come. Büttner 2007; Wiki-source: Carl Ritter, https://de.wikisource.org/wiki/Carl_Ritter. (TS)

²⁶⁸¹ *dyrheten* [...] *måste* || *dyrheten måste*

- 2682 The European revolutionary and liberal wave reached Finland for real in the spring of 1849 and caused the phenomenon of student unrest in Helsinki. Student life also became more fierce. Klinge 1978: 160–166. (TS)
- 2683 Abraham Poppius (1793–1866), chaplain in Juva, also known as a poet. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12603>. (TS)
- 2684 Sofia Charlotta, b. Liljenstrand (1812–1849). Railo 2004/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3490>. (TS)
- 2685 The professorship was founded in the new statutes of the university in 1852. Fredrik Cygnaeus was appointed the first professor in 1854. Kuisma 2006: 85; Klinge 2003/2016, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3175>. (TS)
- 2686 Alexander von Nordmann (1803–1866) was appointed Professor of Zoology and Botany in 1849. Leikola 2001/2016, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3571>; 2011: 48–57; Moring 1984: 176–177; see also Talman 2016, <http://tahiti.fi/02-2016/tieteelliset-artikkelit/tieteen-ja-taiteen-rajamailla---alexander-von-nordmannin-tieteelliset-kuvat/>. (TS)
- 2687 Reinhold Ferdinand Sahlberg made a journey to Brazil in 1849–1851 after losing the professorship competition in zoology and botany

för några dagar fedan undfägnade universitetets så wäl Studenta- som Lärare-corps med en så kallad ”torr frukost”. Anledningen härtill woro några Student-upptåg, genom hvilka ”universitetets wälfärd blifvit satt på spel.” Nordenstam fäde sig hafva blifvit anbefalld att meddela detta för universitetet och utvecklade i anledning häraf äfwen några egna reflexioner i ämnet. Om desfa reflexioner förmå att dämpa den rabulistiska anda, som nu råder bland Studenterna, wet jag ej; men wisst är att allt sansadt folk hyser grundade farhågor för universitetets framtid. Det ligger wisst ingen ting politiskt i Studenternas uppträden; sjelfva den så kallade Fennomanien synes hafva alldeles afslocknat, men deremot höra krog-scener och upptåg på gatorna till ordningen för dagen. Det är åtminstone en lycka, att wåren nu är i annalkande, ty man bör hoppas att dagdrifwarne då fkola till en del afresa och till en del fköta sina nöjen på villorna utanför staden.²⁶⁸²

För några dagar fedan war jag bjuden på en middag, som blifvit arrangerad för Poppius, Kapellan i Jokkas²⁶⁸³. Han har nu första förslagsrummet till Puumala Pastorat, i och för hvars erhållande han uppwaktat härwarande höga Herrar. Han bad mig anmäla sin hellsning för H^t Statsrådet. Likaså Ilmoni, hvars Fru²⁶⁸⁴ ger föga hopp om räddning. Af Cygnæus har jag ännu icke fått något närmare besked om hans documenter. Det är nu fråga om hans engagerande wid den länge påtänkta professionen i ”Eстетik och Modern Litteratur”, som nu omsider skall komma till stånd.²⁶⁸⁵ Snellman ärnar i vår taga afsked ifrån sin Rectors-befattning och framdeles lefwa såsom privat man. Sina framtida planer har han ännu icke yppat, men man tror sig weta, att han ärnar flå sig på något industriellt företag och wända sin håg ifrån litteraturen. Om Nordmans utnämning till Profesfor hör man ännu ingen ting.²⁶⁸⁶ Sahlberg skall i vår begifva sig till America för att söka insekter, de der skola myntas till guld.²⁶⁸⁷ Moberg²⁶⁸⁸, Adjuncten i Chemien, säges

blifva Nerwanders efterträdare i Physiken. Den Latin-ska professionen blir besatt med Bruner²⁶⁸⁹, och Geitlin tros erhålla transport till theologiska faculteten. I öfrigt är här ett allmänt jägtande efter tjänster, men för mig har ännu ingen lämplig tjänst yppat sig, utan jag kan med Sancho Panza utropa, att jag ”icke äger en ftyfvers rättmätig inkomst och icke heller är i tillfälle att taga några mutor.”²⁶⁹⁰ Sålunda kan det lätt hända att jag blir ftälld på knapp diet, derest icke Academiens och särskildt H^t Statsrådets godhetsfulla omtanka om min wälfärd betryggar mig för lifvets nödtorftiga underhåll.

Jag anhåller om min hellsning till Herr Statsrådets familj och framhärdar med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare
M. A. Caſtrén

H[elsing]fors d. 25 April 1849.

to Alexander von Nordmann. Varjola 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5415>; Leikola 2011: 90. (TS)

2688 Adolf Moberg. See note 1224. (TS)

2689 Bruner || Geitlin

Edvard Jonas Wilhelm af Brunér (1816–1871) was appointed Professor of Roman Literature in 1851. Väisänen 2000/2016, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3156>. (TS)

2690 Describing his governorate on the island of Barataria. Cervantes 1818–1819/IV: 233. (TS)

- 2691 Sic.
 2692 *tjenst* || akademiska
 2693 M.A. Castrén's brother
 Zachris Castrén (1824–
 1888) was a merchant in
 Oulu; his son was the well-
 known politician of the
 same name (1868–1938).
 Bergholm 1901: 317 (Taulu
 45); Tommila 1960b. (TS)
 2694 *öfver* || <med>

198

Helsinki, 7 May 1849,
 to Johan Abraham Fellman

SLSA 1185.3

Sent on 24 May 1849.

Ärade Morbror!

Det bereder mig ett angenämt nöje att få hembära min hjertliga tacksägelse för Morbrors ärade skrifvelse af d. 24 nästförflutne April och för den godhetsfulla inbjudningen till Uleåborg. Det har i sanning varit mitt uppsåt att innan kort göra en resa upp till Österbotten, men jag har ända hitintills känt mig så illa medfaren efter de långa och mödosamma resorna, att jag ej kunnat besluta mig till några nya färder. Utomdessa har min tid också varit så upptagen af några vetenskapliga arbeten, dem jag förbundit mig att till hösten afleverera åt Wetenskaps-Academien i Petersburg, att hitintills ingen resa kunnat af mig företagas. Äfwen hvad framtiden beträffar, är jag owiss när min kringfarna tid skall tillåta mig en sådan resa. Jag skall emellertid bibehålla den i godt minne och ej underlåta att helsa på mina kära anförwandter, så snart omständigheterna det tillåta.

Det torde ej wara Morbror obekant, att Petersburgska Wetenskaps-Academien lofwat draga försorg om min framtid, och jag väntar dageligen underrättelser ifrån Petersburg rörande Ministerns resolution i ämnet. Troligen får jag till en början 700 Rub[el] Silfver i arfode²⁶⁹¹ och dessutom i honorarier för mina arbeten så mycket, att min hela lön åtminstone kommer att uppgå till 1000 Rub. Silfver om året. Med åtnjutande af desfa förmoner hoppas jag till en början fjelf få bestämma walelet af boningsplats. Men om jag en längre tid will stadna i Academiens tjenst, så blir det i slika händelse nödvändigt att efter några års förlopp flytta till Petersburg och der emottaga en mig erbjuden Ledamots-tjenst – densamma, som vår landsman Sjögrén nu innehar. Man har wisferligen här föreslagit mig, att jag måtte engagera mig wid

det härwarande universitetet, och åtskilliga betydande män hafva lofvat draga försorg derom, att jag får en professjon efter mitt finne; men oafsedt att en sådan tjänst är förenad med ringa fördelar och stora obehagligheter, kan jag tills vidare med bästa wilja icke frisäga mig min tjänst²⁶⁹² wid Wetenskaps-Academien. Också äro mina willkor wid Academien wida bättre, än de någonsin kunna blifva här wid Universitetet. Bäst af allt wore twifvelsutän ett godt Pastorat, men utom det att jag ej älskar fjelfva Predikoyrket, hoppas jag äfven kunna lefwa på anständig fot ett Pastorat förutan.

Under min vistelse i Petersburg anmodade jag min broder Zachris²⁶⁹³ att med Morbror uppgöra en liquid öfver²⁶⁹⁴ mitt debet. Då detta förmodligen ännu icke ikett, tager jag mig friheten och bedja Morbror antingen tillsända mig eller åt Zachris öfverlemna en räkning öfver mina till Morbror häftande skulder. Efter emottagandet af denna räkning skall jag oförtöfvadt afsända medlen till Uleåborg, eller utbetala dem här enligt ordres. Jag äger wisserligen äfven sjelf en förteckning öfver nämnda skulder, men måhända är den icke fullkomligt tillförlitlig.²⁶⁹⁵

Man förundrar sig här högeligen deröfwer, att Landshöfdinge-embetet i Uleåborg ännu ej hunnit besättas. Kort efter Lagerborgs²⁶⁹⁶ död gick här ett rykte, att han skulle komma att efterträdas af Öfverste Mellan²⁶⁹⁷, som tjenar wid General-Staben i Petersburg. Sedermera har man äfven talt om en General Martineau²⁶⁹⁸ och andra höga herrar, som skulle komma att hugnas med nämnda Gouvernörs-tjänst; men med säkerhet kan ännu ingen ting häruti bestämmas.²⁶⁹⁹

För öfrigt har jag i nyhets väg ingen ting af wigt att meddela, utan framhärda med fullkomlig högaktning

Ärade Morbrors

ödm[juka]ste tjenare
M. A. Castrén

H[elsing]fors d. 7 Maj 1849.

P.S. Sedan detta nedskrefs har jag haft det missödet att helt oförmodadt hemsökas af en febersjukdom²⁷⁰⁰, som förorsakat att brefvet tidigare ej kunnat afgå.

H[elsing]fors d 24 Maj.

2695 Cf. Castrén's letter to Rabbe of 27 Feb./10 March 1848.

2696 Colonel Robert Wilhelm Lagerborg (1796–1849) was Governor in Oulu in 1834–1849. He had taken part in the operation against the Polish uprising in 1830; in Oulu he became known for the economic and administrative reforms he implemented. Hautala, K., 1975: 75–76 (TS)

2697 Colonel Carl Fredrik Gabriel Melan (1808–1853). Gräsbeck 1950 (on the Internet: https://www.genealogia.fi/genos-old/21/21_50.htm); Suomalaiset kenraalit ja amiraalit, <https://kansallisbiografia.fi/kenraalit/henkilo/277>. (TS)

2698 Major-General Carl Mauritz Martinau (1797–1863) served in different positions in the Russian army, later Lieutenant-General and director of the military academy in Hamina. Suomalaiset kenraalit ja amiraalit, <https://kansallisbiografia.fi/kenraalit/henkilo/272>. (TS)

2699 Lagerborg's successor was not an officer but Councillor of State Alexander Lavonius (1802–1875), who served as Governor in Oulu until 1862. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13078>; Hautala, K., 1975: 76–77. (TS)

2700 feber-/sjukdom

- 2701 Castrén's review was discussed at the meeting of the Finnish Literature Society on 2 May 1849. SKSA minutes 2 May 1849 §7. The review will be published as an online appendix to the *Fennica* volume, <https://www.sgr.fi/manuscripta/items/show/876>.
- 2702 *r. [...] förekommande* || *r. förekommande*
- 2703 These lines belong to the description of Väinämöinen's and Joukahainen's singing contest when they meet on a narrow road. Joukahainen's words of the 1835 edition (lines 69–79) are included in the 1849 edition but Väinämöinen's answer is not. Castrén 2019a: 373; cf. Kalevala III: 216–234. (TS)
- 2704 The version in the 1835 edition, XXXI: 112–154 see Castrén 2019a: 381–382; cf. Kalevala (1849) IV: 255–370.

199

Helsinki, 10 May 1849,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 8:433–436

Lönnrot replied to this letter on 10 June. SLA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/34>.

H[elsing]fors d. 10 Maj 1849.

Bäste Broder!

Ditt bref af d. 18 April har jag längesedan erhållit, och jag skulle också redan hafva besvarat det, om ej Din närvarande wistelseort varit mig obekant. I förmodan att Du wid det här laget redan lär befina dig i Kajana, har jag beslutit att nu omsider göra Dig en skriftelig påhellsning. Detta är få mycket mera angeläget, som jag af Finska Litteratur-Sällskapet fått i uppdrag att å Sälls[ka]pets vägnar communicera mig med Dig rörande wisfa enskilda punkter i den nya editionen af Kalewala.²⁷⁰¹

Det Ditt begifvande har Sällskapet beslutit att i fömliga stycken afvika från den af Dig begagnade orthographie. Förnämligast will man hafva flutaspirationen och den med ' betecknade *k*-förmildringen afskaffade. Likaså har man welat föredraga bruket af diphtonger framför de med ' fönderdelade långa vocalerna. Ytterligare har fkrifsättet: *imejä*, *kulkeja* i ft[ället] för *imiä* (l. *imijä*), *kulkia* (l. *kulkija*) mött opposition. Enligt samma princip har man icke welat godkänna den consequenta inskjutningen af *j*, *w* emellan tvenne vocaler. I allmänhet har man tyckt, att i ett så klasfiskt werk, som Kalewala är, icke borde ingå några nya orthographiska projekter, utan hafva de sin rätta plats i Tidningar och andra efemära produkter. Emellertid har Sällskapet trott sig böra meddela faken till Ditt bepröfvande och ärnar afstå ifrån sina påståenden, om Du bestämdt önskar få Din orthographie soutenerad.

I afseende å innehållet har Sällskapet funnit för godt att på grund af mitt utlåtande föreslå några mindre betydliga förändringar. I synnerhet önskade man hafva de i 30de r[unan]²⁷⁰² af gamla Kalewala förekommande v[er]s[erna] 69–94 införda i den nya editionen, utan afseende derå att Wäin[ämöinen] i den nya uppl[agan] icke egentligen framträder såsom werldens fkapare. Utom versernas egen skönhet fordrar äfven fammanhanget, att Wäin[ämöinen] icke framställles såsom en sämre karl än Ilmarinen, hvilken berömmar sig att såsom *tredje* man hafva deltagit i skapelse-werket.²⁷⁰³ – Äfwen den omständighet, att Joukahainens syster par hazard sjunker i hafwet, har ej wunnit samma godkännande som varianten i gamla Kalewala, der flickan af sitt beslut offrar sig åt döden.²⁷⁰⁴ Ifrån den nya editionen önskade man äfven få uteslutna de v[er]s[er], som innehålla att Sampo war en trefalldig qvarn (suolamylly, jauhomylly och rahamylly).²⁷⁰⁵ – I mitt utlåtande förekomma dessutom åtskilliga andra anmärkningar, men de äro både mindre wiktiga och kunna i alla fall icke för tillfället afhjelpas. Hwad de anförda beträffar, så kunna²⁷⁰⁶ äfven de, om Du så tycker²⁷⁰⁷, lemnas utan uppmärksamhet. I företalet har jag föreslag[it] att § 10 utelemnas; hwad säger Du dertill? Om orthographien förändras, få blifva²⁷⁰⁸ i företalet äfven några andra uteslutningar nödvändiga. Ahlqwist²⁷⁰⁹ har lofvat åtaga sig dem, likasom han äfven kommer att vårda o[m] correcturet. Ett mythologiskt register skall bringas å bane. Ordförklaringa[r]na lära komma att upptagas under texten. De af Dig projecterade fö[rän]dringar i 5te och 13de r[unan] fcola observeras. För resten fcall jag framdeles till Ditt bepröfvande hemställa en och annan anmärkning. Nu hinner jag ej med mera, utan framhårdar med vänskap Din tillgifne
M. A. Castrén

P.S. Wännen Törnegrén²⁷¹⁰ presfar mig för Gananders Lappska Grammatik²⁷¹¹, som Du lär hafva fått till låns af mig. Boken fcall nödwändigt wara inlemnad till Bibliotheket innan utgången af Junii²⁷¹² månad.

2705 They are not included in the 1835 edition either.

2706 kunna [...] de || kunna de

2707 tycker, lemnas || 1. ~ || 2. tycker

2708 blifva [...] några || blifva äfven i företalet wissa

2709 August Engelbrekt Ahlqvist (1826–1889), a scholar of Finnish and Finno-Ugric languages, later Professor of Finnish Language and Literature at the Alexander University, developer of the Finnish language and active member and founder of several learned societies. Also known as a poet with the pseudonym A. Oksanen. Ahlqvist was an illegitimate son of J.M. Nordenstam. Especially later in his career, he revealed a rather hostile relationship to Castrén's heritage. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16176>; Riikonen 2000a, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3105>. (TS – JJ)

2710 Carl Vilhelm Törnegrén (1817–1860), acting Professor of the History of Learning and librarian at the University Library. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14820>. (TS)

2711 Ganander, H., 1743.

2712 Junii || Julii

- 2713 *arbetet* || den
 2714 Castrén's Khanty grammar was printed in St Petersburg. Castrén 2018: 40. (TS)
 2715 Botby manor in the rural parish of Helsing, today's Vartiokylä in Helsinki. In the late 1840s the manors of Botby and Rastböle were owned by Lieutenant Gustaf August Vilhelm Melan (1816–1880), later Rear-Admiral. Lipponen 2010: 96, 109–111; Jutikkala – Nikander 1939: 390–391; Puotilan kartanon ystävät ry: Kartanon historiikki, <https://kaupunginosat.net/vartiokyla/toimijoita/puotilan-kartanon-ystaevaet-ry/kartanon-historiikki>; Gräsbeck 1950 (on the Internet https://www.genealogia.fi/genos-old/21/21_50.htm); Suomalaiset kenraalit ja amiraalit, <https://kansallisbiografia.fi/kenraalit/henkilo/279>. (TS)
 2716 Anna Sofia Tengström, later Kellgren (1826–1906). Luukkanen 1999, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3659>. (TS)
 2717 *jemwäl* || äfven
 2718 For some reason, there is no mention of Castrén's duty as an opponent in the minutes of the Faculty of Arts. HYKA Philosophiska Facultetens protokoller för år 1847–1853, Ca4. Cf. Castrén, G., 1945: 359. (TS)

200

Helsinki, 10 June 1849,
 to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 15 June.

Högädle Herr Statsråd!

Med sednaste post hade jag äran emottaga H^r Statsrådets skrifvelse af den 6 Junii och hastar nu att få som svar derå meddela några rader, hvilka ännu torde kunna anträffa H^r Statsrådet före den snart fkeende utflyttningen på landet. Framför allt måste jag tacka H^r Statsrådet för bestyret med Ritters geographiska verk, men beklagar derjemte att de första delarne ej kunnat igenfinnas, hellst den andra af dem handlar om det förlofvade landet – Sibirien. Äfven H^r Kunik är jag mycken tack skyldig för hans omsorg med min bokrequisition. Hwad mitt debet till honom beträffar, så skall jag bjuda till att med det första få det in liquido. Jag förmodar att faken skall låta arrangera sig genom Asfesfor Rabbe, som har åtskilliga peninge-affairer i P[eters]burg.

I sednaste tider har jag varit ifrigt sysfellsatt med min lilla Östjakiska Grammatik, som jag inom utgången af denna månad hoppas få i ordning. Den är skrifwen på klen Tyska och affattad i en ganska knapphändig form, men torde dock oaktadt finna briftfälligheter förtjena att tryckas. Frågan blir nu om jag skall afsända arbetet²⁷¹³ till Wetenskaps-Akademien eller anhålla härwarande Universitetets fonder om tryckningskostnaderna. Förutsatt att Akademien öfvertager förlaget, så skulle jag ödmjukt anhålla, att åtminstone få trycka *detta* arbete här i H[elsing]fors hos H[erra]rne Kellgren och Tikkanen, som lofwat att prestera både godt och billigt tryck samt alla nödiga

ftilar. Det förstås att jag äfven i detta fall underkastar mitt arbete Acaemiens granskning; likwäl skulle jag önska att få begynna med tryckningen mot flutet af fommaren.²⁷¹⁴

Min hellsa har på fednare tider warit något ostadig, och läkarne hafva derföre ordinerat för mig en lindrig brunnskur under Julii månad. Emot min wilja nödgas jag wäl gå in derpå, i hopp att fedan kunna fköta mina arbeten med få mycket större kraft och ihärdighet. Mediçi önska att jag måtte underkasta mig brunnskuren i fjelfva ftaden, men det wore enligare med mina egna önskningar att få fköta wattendrickningen på Botby gård, belägen på ett afstånd af 10 werst från Helsingfors.²⁷¹⁵ Här skulle jag kunna tillbringa den forgliga watten-tiden i ett angenämt fällskap, ty på Botby uppehåller sig äfven under fommarmånaderna Prof[essor] J. J. Tengström med sin hela familj. Han håller annars på att rufta till ett bröllop för sin älsta dotter²⁷¹⁶, som skall blifva gift med Mag[ister] Kellgrén. Såsom H^r Statsrådet troligen har sig bekant, ärnar Kellgren ännu före sitt giftermål föka sig en Docentyr i Sanscrit och hans disputation torde blifvit afsänd till Bötlingk med förfrågan om dess halt och värde. Emellertid skall disputationen äfven här i laga form ventileras och jag har jemwäl²⁷¹⁷ fått i uppdrag att derwid fungera såsom opponens.²⁷¹⁸ Ty wärr finner jag disputationen wara mera än tillbörligt förfuskad, men för *venia docendi* torde den dock af H^r Bötlingk och oss andra kunna approberas. Kanske är också det sanskritiska i disputationen bättre än den långa och ytliga inledningen.

I nyhetswäg förljudes för öfrigt wid vårt universitet, att Geitlin²⁷¹⁹ allena blifvit uppförd på förslag till Exegetices-profesjonen. Hans medsökande Granfelt²⁷²⁰ blef improberad, sedan han af Geitlin blifvit på det wärfta tilltygad under sjelfva disputationens-acten. Derigenom²⁷²¹ har nu den ifrån Arabiens öknar fnart återwändande Wallin ett fäkert hopp om

2719 Gabriel Geitlin (see note 165), Professor of Oriental Literature, was appointed Professor of Exegetics in 1849. Väisänen 2000/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3196>. (TS)

2720 Axel Fredrik Granfelt (1815–1892), then Adjunct in Theology, had been acting Professor of Exegetics in 1848–1849. In 1850, he was elected acting Professor of Dogmatics and ordinary Professor of Dogmatics in 1854. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14949>; Luukkanen 2000b, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3198>. (TS)

2721 *Derigenom* || Emellertid

2722 The statute reform aimed at making the university more similar to the Russian model than it had been so far and facilitating its control by the authorities, but also developing it as an educational institution. The university was to function above all as a school for educating officials for the needs of administration, rather than as an institution for research and scholarship. The number of students was to be cut. The committee was set up in 1849 and it completed its work in 1852. Klinge et al. 1989: 181, 183, 186, 193–197, 483–487; Klinge 1978: 192–197; Castrén 2017a: 173. (TS)

- ²⁷²³ Count Carl Gustaf Mannerheim (1797–1854), President of the Court of Appeal in Viipuri, a well-known amateur entomologist, whose large collection of insects was later purchased by the university. Although no Fennoman, Mannerheim took the initiative that led to the founding of the professorship in the Finnish language. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12619>; Kallinen 2005/20015, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3544>. (TS)
- ²⁷²⁴ Johan Erik Bergbom (1796–1869), assistant judge at the Court of Appeal in Viipuri, later Senator in the Judicial Department of the Finnish Senate. Klinge et al. 1989: 196; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12580>. (TS)
- ²⁷²⁵ Vice-Chancellor Johan Mauritz Nordenstam. See note 2363.
- ²⁷²⁶ Axel Adolf Laurell. See notes 11 and 146.
- ²⁷²⁷ Gabriel Rein. See p. 42, 44.
- ²⁷²⁸ There were no professors called Bergenheim. Castrén means Edvard Bergenheim (1798–1884), teacher of history at the Secondary School of Turku, from 1850 Archbishop in Turku. Klinge et al. 1989: 195–197; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13048>; Tiensuu 2001/2012, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3133>. (TS)

att blifva Geitlins efterträdare. Äfven för mig hafva utsigterna en fmula ljusnat, sedan ett till Senaten ankommit rescript anbefaller inrättandet af en Committet, fom skall omarbete universitetets Statuter. Man wet ännu icke, hvilka stadganden Regeringen företrädeswis vill hafva förändrade, men det förmodas att åtminstone Adjunctstjänsterna skola ställas på annan fot.²⁷²² Det förljudes att medlemmarne i Committen äro: Mannerheim²⁷²³ (ordförande), Asfesfor Bergbom²⁷²⁴, General Nordenstam²⁷²⁵, Profesfor Laurell²⁷²⁶, Rein²⁷²⁷ och Bergenheim²⁷²⁸. – Något vidare nytt wet jag nu ej att förtälja, utan framhärda med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare

M. A. Caſtrén

H[elsing]fors d. 10 Junii 1849

201

Helsinki, 9 July 1849,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 17 July.

Högädle Herr Statsråd!

På anmodan af Schiefner afsänder jag nu till H^r Statsrådet en famling af trollrunor, dem jag till låns erhållit ifrån Finska Litteratur-Sällskapets Bibliothek. Min egen runofamling har wid närmare påseende befunnits wara i det skick, att den utan renskrifning och ny redaction omöjligen kan begagnas af någon annan än mig sjelf. Härtill kommer ännu att jag för det närvarande ej kan umbära det häfte, hvari större delen af mina trollrunor äro upptecknade. I sjelfwa werket torde min famling ej innehålla något, som ej finnes i de famlingar, H^r Statsrådet nu äger om händer. Jag skall emellertid bjuda till att få äfwen min lilla famling redigerad och framdeles till H^r Statsrådet befördad. Nu är min tid upptagen med bestyret af den Östjakiska Grammatikan samt redactionen af gamla Lappska rese-anteckningar, hvarjemte jag äfwen emellanåt måste brottas med frosfan, som äfwen här fortfar att oroa mig. Någon brunnsdrickning har ännu ej kunnat komma i fråga, dels af brift på tid, dels i följe af den kulna och regniga wäderlek, som här fortfar att wara rådande. Man påstår att en sommar, få kulen som denna, skall wara snart fagdt exempellös, och resande från landsorten berätta, att det skall se alltför bedröfligt ut med årswäxten.

I mitt fednaste bref lærer jag hafva glömt nämna, att jag till Academiens Bibliothek gerna afstår Ermans plancher²⁷²⁹. Nu torde denna erinran dock komma för sent, hellft jag redan låtit inbinda fåglarna. De

2729 Castrén means some plates published in the *Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland*, published by the German naturalist, geographer, and physicist Adolph Erman (1806–1877), who had taken part in the Russian expedition of the Norwegian astronomer Christopher Hansteen in 1828–1830. Tammiksaar 2013a: esp. 191–198. (TS)

- 2730 Johann Christoph Adelung (1732–1806) was a German philologist, specializing in the German language. The first volume of his *Mithridates oder allgemeine Sprachkunde mit dem Vater Unser als Sprachprobe in bey nahe fünf hundert Sprachen und Mundarten* was published in 1806, and the three other volumes posthumously by Johann Severin Vater (1771–1826) in 1806–1817. DBE 1: 46; Adelung 1806–1817. In the commentary on Castrén 2019b: 701 erroneously identified as his nephew Friedrich Georg A. (TS)
- 2731 Immanuel Ilmoni's wife Sofia Charlotta Liljenstrand (b. 1812) died of tuberculosis only one day after Castrén's letter, on 10 July 1849. Heinrich 1912: 232–234. (JJ)

faknade delarna af "Ritters Erdkunde" har jag allaredan uppköpt af Kellgrén för 2 Rub[el] Silfver Bandet eller inalles fyra Rubel. Af famma man köpte jag äfven Adelungs Mithridates²⁷³⁰ för det billiga priset af 5 Rubel Silfver.

Något nytt har här på fednare tider icke pasferat, utom att Statsrådet Nordman blifwit hugnad med en Turkisk Orden. Fru Ilmoni skall ännu wara wid lifvet, men läkare hysa intet hopp om hennes wederfående. Hon befinner sig nu jemte sin man ute på landsbygden, och det skall wara Ilmonis afsigt att för nästa år föka sig tjänstledighet.²⁷³¹

Med fullkomligaste högaktning har jag äran framhärda

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaste tjenare

M. A. Castrén.

H[elsing]fors den 9 Julii 1849.

202

Helsinki, 26 July 1849,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 8:503–506

Lönnrot replied to this letter on 9 August. SL5A 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/35>.

H[elsing]fors d. 26 Julii 1849.

B. B.

Det gläder mig lika mycket att kunna lyckönska Dig till Ditt förestående bröllop, som det smärtar mig att Du ej erhållit förlängning på Din tjänstledighet, utan nu åter nödgas widtaga den medicinska praktiken. Kanske skall dock en snar reglering af universitetets Statuter befria Dig ifrån detta förande yrke och bereda Dig en ändamålsenligare verksamhet wid Lärdomssätet. Hwad mig beträffar, så hoppas jag erhålla understöd ifrån Weten-skaps-Academien i Petersburg och skulle i detta fall högst ogerna antaga någon annan befattning, hvilket äfwen är Academiens uttryckliga önskan. Den Committét, som fått sig i uppdrag att omstöpa våra Universitets Statuter, skall i början af Augusti begynna sina sessioner, hvilka innom årets flut förmodas hinna till ända. Committéns instructioner äro ännu obekanta till och med för dess egna Ledamöter.

Snellman uppehåller sig för det närvarande i H[elsing]fors, men man wet ännu icke hwad han ärnar företaga sig. Med Borgström²⁷³² confererar han dageligen, och det tyckes såfom skulle han ärna flå ur hågen sin plan att flytta till Upsala samt besluta sig att här egna sig åt industriella företag. Vår gemensamma vän Schiefner viftas äfwen för det närvarande i H[elsing]fors och logerar hos mig. Han har gifvit mig i uppdrag att tillställa Dig hosföljande brochurer. En liten artikel öfver "tarwas" håller han nu som bäst på att trycka

²⁷³² After losing the professorship in philosophy Snellman worked for *Kommerserådet* (Fi. *kauppaneuvos*, a title granted by the Russian Emperor to an honourable public servant, especially in the field of business), the industrialist Henrik Borgström Sr. (1799–1883), who was also otherwise a famous supporter of learning, science, and the arts with wide contacts to the academic and literary circles in Helsinki. Ojala 2000/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4242>; Klinge 1997/2015, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3639>. (TS)

- 2733 Franz Anton Schiefner published an article and two additional remarks on the word ‘tarvas’ in the *Bulletin* of the Imperial Academy of Sciences. Schiefner 1848; 1849a; 1849b. (TS)
- 2734 Aleksandr Vasil’evič Golovnin (1821–1886), from 1843 a secretary of the special office of the Minister of the Interior, L.A. Perovskij. Golovnin was in Finland in 1843–1844, sent by the Minister to collect material on the history and present-day situation of Finnish towns. From 1848 he worked in the High Command of the Russian Navy under A.S. Menšikov. From 1861 until 1866 Minister of Public Education and Active Privy Councillor. Никулин 2007; Wikipedia: https://ru.wikipedia.org/wiki/Головнин,_Александр_Васильевич. (TS)
- 2735 August Engelbrekt Ahlqvist. See note 2735.
- 2736 Mscr: af
- 2737 *Rysfarne* || Ryska
- 2738 The idea of making available the total corpus of Finnish folklore texts was realized only much later with the publication of the series *Suomen kansan vanhat runot* (1908–1997) in 34 volumes and later on the Internet. See <https://skvr.fi>. (JJ)

i Petersburg och lofvar ihogkomma oss hvardera med ett exemplar af detta opusculum.²⁷³³ För öfrigt hafva wi här den af Dig wäl kända Golovnin²⁷³⁴, en tjensteman, som är engagerad hos Menschtschikoff och en flitig samlare af allehanda noticer.

Öhmanska tryckeriet kommer under denna vecka i fullt stånd, och i början på den nästa ärnar man begynna tryckningen af Kalewala. Ditt fednaste bref till mig har jag communicerat både Ahlqvist²⁷³⁵ och andra Utskottets medlemmar, men de hysa farhågor att på egen hand företaga några ändringar med afseende å innehållet, emedan det lätteligen kunde hända, att något kunde utftrykas, som wore för sammanhanget wigtigt. Det torde derföre wara bäst att wi trycka arbetet oförändradt och lemna åt kommande tider bekymret [att]²⁷³⁶ omfila det efter bästa förmåga. Af sådan anledning torde det kanske wara bäst att framdeles trycka enskildta runor med alla möjliga varianter utan att derwid afse sammanhanget – alldeles fåsom Rysfarne²⁷³⁷ utgifva färskildt: полное собрание законовъ och сводъ законовъ. Den på önskan hafva äfven utländska lärda yttrat, och jag fkulle derföre bedja Dig wara god och underrätta oss, om Du tror att en sådan samling kan åstadkommas.²⁷³⁸ – Jag har fökt beweka Schiefner att utgifva en Tysk öfversättning af nya Kalewala, och han synes äfven wara hågad för faken, men anhåller att Du måtte låta honom få arbetet arkwis sig tillsändt – något som jag å Dina wägnar äfven lofvat. Ett annat exemplar ärnar jag uttaga för egen del (nb. på Din conto) för att kunna lemna åt Schiefner de wid öfversättningen nödiga förklaringar.

Just nu hade jag ett besök af Golownin, som fade sig wara i stort behof af den charta han lemnat till Ditt påseende. Skulle Du ännu ej hunnit genomögnå den, så önskar han att Du i alla fall fkulle fkicka chartan till Rein, och lofwar att i höst tillsända Dig ett annat exemplar. Något vidare hinner jag nu ej tillägga, utan förblifver med wänskap

Din tillgifne M. A Castrén

203

Helsinki, 7 September 1849,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 8:545–552

The address on the envelope:

H^ē D^ē E. Lönnrot
Kajana.

There is a red sticker like a seal with a crowned letter C on the envelope (cf. No. 117). (Photograph above. Finnish Literature Society.)

Lönnrot replied to this letter on 13 September. SLA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/36>.

2739 Sven Gabriel Elmgren. See note 1213.

2740 *i* || till

2741 *de* [...] *trollrunorna* || trollrunorna

2742 Sjögren was not able to finish this work and it never came out. (TS)

Bäste Broder!

Din skrifvelse af d. 9 Augusti har redan för en längre tid sedan kommit mig tillhanda, ehuru jag varit försumlig nog att ej tidigare beswara det samma. Ditt uppdrag att tillsända Dig afdragna ark af Kalewala har jag emellertid uppfyllt, om annars Elmgrén²⁷³⁹ ordentligen expedierat den första remissen, innehållande de 3 första halfarken. I denna dag ärnar jag till Tit[ularis] Elmgrén öfverlemna en ny remiss, som innehåller 4–9 halfarket. Jag befarar att detta Ditt nya opus kommer att behäftas med många tryckfel, emedan sättnarene på Sällskapets tryckeri äro till större delen Svenskar och i öfrigt nybegynnare i²⁷⁴⁰ ditt yrke. Nog har jag bjudit till att ordentligen genomläsa det tredje korrektivet och wangeligen rättat deri mera eller mindre betydliga fel, men jag fruktar att ett och annat ändock flintat igenom. Åtskilliga skriffel har jag äfven rättat i m[anu]scr[iptet], men i många fall har anledning till dubia förekommit. Skulle emellertid gröfre fel genom vårt eller afskrifvarens förwållande hafva insmugit sig, så är faken lätt afhjelpat genom omtryckningen af ett och annat blad.

Såsom Du troligen har Dig bekant, är Sjögrén för det närwarande sysselfatt med redactionen af *de*²⁷⁴¹ Finska trollrunorna, dem han ärnar utgifva både i original

- 2743 Sjögren 1850 (1849).
 2744 [Schiefner] 1849c. The German translation of the *Kalevala* by Schiefner was published in 1852. Kalewala 1852; Kuusi – Anttonen 1985: 178. (TS)
 2745 *undersökningar* || jemf[örelser]
 2746 Böhlingk 1851. The book was also published as the third volume of Alexander Theodor von Middendorff's series *Reise in den äussersten Norden und Osten Sibiriens*.
 2747 Wilhelm Schott. See note 1585. (TS)
 2748 Schott 1849. Castrén was indeed right in his judgement of Schott, as also in his positive assessment of Böhlingk's work. (JJ)
 2749 Савваитовъ 1849. Pavel Ivanovič Savvaitov (1815–1895) was an archaeologist and historian, born in Vologda and working as a teacher at the Theological Seminary of St Petersburg, later corresponding member of the Academy of Sciences and Actual State Councillor. Clever Geek: Savvaitov, Pavel Ivanovich, <https://clever-geek.github.io/articles/173031/index.html>; Выдающиеся люди Вологодского края: Савваитов Павел Иванович, https://www.booksite.ru/lichnosty/index.php?action=person_page&pid=214&cid=18. (TS)
 2750 Wiedemann 1851; Wiedemann never published his Chuvash materials.
 2751 Castrén 1854. The Samoyed comparative grammar was the *magnum opus* of

och i tysk, metrisk öfversättning.²⁷⁴² Utom dess har han för händer en philologisk afhandling öfwer Liverne, som snart kommer att tryckas i *Bulletinen*.²⁷⁴³ Schiefner har allaredan öfversatt den 1. runan i Kalewala, som lär komma att tryckas i "*Peterburgische Zeitung*."²⁷⁴⁴ Böhlingk håller äfven på att trycka en Jakutisk Grammatik, deri han anställer comparativa undersökningar²⁷⁴⁵ öfver de Turkiska, Finska och Mongoliska språken.²⁷⁴⁶ Såsom Du säkert känner, är Böhlingk till fitt egentliga Fach Sanscritanare och Akademiker i Petersburg. Af Hans nyssnämnda arbete har jag fått mig tre ark till-sända, hvilka efter mitt omdöme äga mycken förtjenst. Schott i Berlin²⁷⁴⁷ har åter utgifvit en philologisk skrift öfver de Finskt-Tatariska eller Altaiska språken. Detta arbete förtjenar väl att egas, men har för resten icke något flörre värde, utan innehåller till det mesta endast Rudbeckianism.²⁷⁴⁸ I Petersburg tryckes för det närvarande äfven en Syrjansk Grammatik, som Sjögren på det bästa lofordat.²⁷⁴⁹ Wiedeman i Reval skall hafva skrifvit en Wotjakisk och håller nu på med en Tschuwaskisk Grammatik.²⁷⁵⁰ Min Ostjakiska Ethymologie tryckes som bäst i Petersburg. Jag är för det närvarande fysfelsatt med en Samojedisk Grammatik, som dock ej torde kunna blifva färdig på mindre än två år, emedan jag deri ärnar sammanfatta alla Samojediska språk och dialekter, samt derjemte kasta sidoblickar på de Finska, Mongoliska och Turkiska språken.²⁷⁵¹

Ifrån Helfingfors har jag intet af intresse att meddela. Såsom Du af Tidningarne inhemtar, är choleran i tilltagande, men angriper mest fyllhundar, käringar och allt slags flödder. Rödsoten är äfwen i swang, och bland andra har äfven Ingman²⁷⁵² laborerat dermed, men är nu åter på bättringen. – För par dagar sedan hade vi ett besök af Runeberg²⁷⁵³, som reste till Åbo för att sitta i en Commitet, som skall reglera om Prästernas pensions-cassa i begge stiftet. Vår Academiska Commitet har haft endast ett sammanträde. Ledamöterna hafva fkingrats, men skola d. 1. October åter församla sig här, för att sedan med allwar lägga hand wid verket. Bland

förslag till ändringar nämner man: Adjuncturernas förändring till Extra-Ordinarie-profesjoner, inrättandet af en Direction, som skall vårda sig om universitetets ekonomiska angelägenheter, förminskning af preliminära examina, de blifvande Extraordinarie-Profesorernes förpligtelse att deltaga i examina och hålla publika föreläsningar m.m. Om den Finska profesjonen menade Armfeldt, att den ännu ej kan komma ifråga. I sammanhang härmed förklades, att Litteratur-Sällskapet²⁷⁵⁴ af Staten ej har något understöd att påräkna. Häromdagen hade Sällskapet ett sammanträde, hvarvid bland annat beslöts, att man skulle anhålla om Kejsarlig sanction för Sällskapets tillvaro. Vid samma tillfälle anmäldes äfven, att "Kultala"²⁷⁵⁵ var utsåld och att "Suomen Historia ja Maantiede"²⁷⁵⁶ var färdigtryckt. För resten stå Sällskapets affärer på få dålig fot, att man troligen måste föranstalta en subscription till fromma för den Finska Litteraturen.

Större delen af våra patres och universitetets öfriga medlemmar ligga ännu på gräsbetet och sköta om sin buk. Bland voyageurerna säges Wallin²⁷⁵⁷ för det närvarande uppehålla sig i London och Willebrand i Stockholm. Wirzén²⁷⁵⁸ är utkommenderad med Finska fregatten till Cronstadt – detta till stor molest för hans alltmåra tilltagande i sterbuk. Han har annars hos Cancellern anförut besvär öfver ogillande af hans specimen, och till den ändan förskaffat sig goda intyg af Berlin²⁷⁵⁹ i Lund och Wöhler²⁷⁶⁰ i Göttingen. Utan twifvel har Faculteten förfarit orättwißt, då den gillat Engels²⁷⁶¹ och ogillat Wirzéns disputation, men genom sina besvär winner emellertid Wirzén ingen ting, emedan besvär öfver Consistorii bedömande af Specimina ej få äga rum.

Rabbe har afsagt sig fattigwården och ämnar i följe deraf snart flytta ut på sin willa. Han, Ingman och andra bekanta helsa Dig.

Din tillgifne

M. A. Castrén

H[elsing]fors den 7.²⁷⁶² September 1849.

Castrén and, apart from the "Ostyak" grammar, the only grammatical volume in the series *Nordische Reisen und Forschungen* for which he completed the full manuscript before his death. The Swedish manuscript was translated into German and published with few editorial changes by Anton Schiefner. (JJ)

2752 Erik Alexander Ingman. See note 204.

2753 Johan Ludvig Runeberg. See note 27.

2754 *Litteratur-Sällskapet* || Sällskapet

2755 Zschokke 1834.

2756 Hallstén 1849.

2757 Georg August Wallin. See note 378.

2758 Johan Ernst Adhemar Wirzén. See note 1226.

2759 Nils Johan Berlin (1812–1891), extraordinary Professor of Pharmacology at the University of Lund. *Nationalencyklopedin* 2: 466–467. (TS)

2760 Friedrich Wöhler (1800–1882), chemist, Professor of Chemistry at the University of Göttingen. Meinel 2008; Georg-August-Universität Göttingen, Friedrich Wöhler, <https://www.uni-goettingen.de/de/friedrich+wöhler+%281800+bis+1882%29/104057.html>. (TS)

2761 Johan Vilhelm Engel (1821–1849), Doctor of Medicine, published a dissertation *pro munere* in 1849. YOM 1640–1852, <https://yliopilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15466>. (TS)

2762 7. || 6.

2763 Marienbad Water is water containing glauber salt, produced in the spa town of Marienbad in Bohemia (present-day Mariánské Lázně in the westernmost part of the Czech Republic). There are warm springs in Marienbad, the water of which has been used both for bathing and drinking. The spa was founded in 1808. Kaila 1914. (TS)

2764 Ems Water is alkaline water containing carbonic acid, from the warm springs in Bad Ems in the Rhineland, Germany. Tietosanakirja II: 670. (TS)

204

Helsinki, 10 October 1849,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 14 October.

Högädle Herr Statsråd!

Ej längesedan erhöj jag genom Schiefner den be-
dröfwande underrättelsen, att H^r Statsrådets hellso-till-
stånd på sednare tider warit mycket wacklande. Så mycket
gladare blef min öfverraskning, då jag af H^r Statsrådets
egenhändigade skrifwelse erfor, att sjukdoms-paroxysmer-
na åter wiket. De woro förmodligen också tillfälligt fram-
kallade af det starka Marienbader-wattnet²⁷⁶³. Åtminstone
hysa våra läkare en stor farhåga wid användandet af
detta watten och recommendera i dess ställe Emser²⁷⁶⁴
såfom mera wälgörande för swagare constitutioner. Äf-
ven jag war förliden fommar anmodad att begagna fist-
nämnda watten, men den regniga och ruskiga fommaren
hindrade mig att undergå den föreskrifna brunnskuren.
Icke desto mindre har jag alltsedan wåren njutit en
fortfarande god helsa och tycker mig nu wara raskare,
än jag på många år warit. Till min wälmåga har kan-
ske den omständigheten hufvudsakligast bidragit, att jag
undwiket ansträngande studier. Wisserligen har arbetet
härwid föga framskridit, men jag hoppas dock att med
stärkta krafter hastigt kunna taga skadan igen. Jag är an-
nars för det närwarande sysfelsatt med redactionen af
mina Samojediska philologiça. Då jag förutser att des-
sa komma att åtminstone medtaga 1–2 år, skulle jag ödmju-
kast anhölla att genom H^r Statsrådet blifva underrättad,
om det är nödwändigt att jag dessförinnan håller Acade-
mien tillhanda smärre uppsatser. Jag skulle för min egen
del ogera wilja splittra min verksamhet på skilda håll,
och huru mycket jag äfven föker concentrera mig, har

ändock de twenne fiſta månaderna min halfwa tid åtgått till uppfyllande af ſärskildta uppdrag. Här på ſtället har man öfwerhopat mig med ej mindre än tre lönlösa befattningar och bland annat att i egenskap af Ordförande leda och handhafva granskningen af alla de till Finska Litteratur-Sällskapetets bedömande inlemnade ſkrifter. Såsom medlem af Finska Wetenskaps-Societeten²⁷⁶⁵ måste jag emellanåt hålla föredrag wid deſſe feſtioner, och deſſutom har man påtrugat mig förbindelfen att hålla populära föredrag wid ſå kallade ”litterära ſoireer”, hvilka bildat ſig härſtades under Nordmanns ledning.²⁷⁶⁶ Utomdeſſ har jag oafbrutet haft litterära communicationer med inhemska och utländska lärda, bland hvilka i ſynnerhet Retzius²⁷⁶⁷ i Stockholm gifvit mig mycket arbete.²⁷⁶⁸ Allt detta fammanlagdt har föranledt, att jag till Academiens fromma gjort mindre, än jag kanske bordt. Framdeles har jag ärnat afsäga alla mina befattningar och uteslutande arbeta för Academiens räkning, förutsatt att det utlofvade underſtödet en gång utfaller. Såfom mina affairer nu ſtå, är det i ekonomiskt hänſeende ungefär detsamma, om nämnda underſtöd beviljas mig eller ej. Åtminſtone har det blifvit mig förſäkradt, att man wid den nu om händer warande regleringen af Universitetets Stadgar ſkall foga anſtalt derom, att jag blir anſtälld ſåfom Extraordinarie-Profeſſor vid härwarande Universitet, ſå framt jag deſſeförinnan ej winner befordran wid Wetenskaps-Academien. Ännu i går afton berättade mig Aſfeſſor Bergbom²⁷⁶⁹, ſom ſitter i den academiska lag-commitén, att han af Grefve Armfeldt²⁷⁷⁰ fått i uppdrag att uppgöra förslag ſå wäl till denna, ſom till åtskilliga andra extra-ordinarie profefſioner. Han frågade mig ex officio, om jag ſkulle komma att fäſtas wid Academien för alltid eller blott på några år, och yttrade att tilläfwentyrſ hela förſlaget om wiſſa adjuncturers förändring till extraordinarie-profefſioner ſkulle komma att derpå bero. Jag kunde på denna fråga ingenting fvara, men emedan jag förutſer att famma fråga ännu återkommer, få ſkulle jag ödmjukaſt anhålla, att H^t Statsrådet

- 2765 Founded in 1838, Finska Vetenskaps-Societeten, *Societas Scientiarum Fennica*, is the oldest multidisciplinary academy in Finland. Castrén was elected a member in 1849. Elfving 1938: 308. (JJ)
- 2766 Alexander von Nordmann. See note 2685. About these lectures, see also Eiranen 2019: 134–136.
- 2767 Anders Retzius. See note 2183. (TS)
- 2768 Unfortunately, none of Castrén’s letters sent to his foreign colleagues have been found so far.
- 2769 Johan Erik Bergbom. See note 2723.
- 2770 Count Alexander Armfelt. See p. 32.

2771 Minister of Education
Sergej Semënovič Uvarov.
See note 1260.

2772 Axel Adolf Laurell. See
notes 11 and 146. (TS)

med sin närmare kännedom om förhållandena wille wara god och underrätta mig, om mitt påtänkta engagement wid Akademien är beräknadt för alltid eller blott för tre år. Att fluta af en ifrån Uwaroff²⁷⁷¹ till Grefwe Armfeldt affärdad skrifwelse, tyckes meningen wara den, att jag för *alltid* blefwe fästad wid Akademien. Det är mig oangenämt att nödgas beswara H^r Statsrådet med detta uppdrag, men nödwändigheten tränger på, och om jag ej nu bevakar mina fataljer wid härwarande universitet, så äro de för alltid försutna.

Hwad den påtänkta ansökningen om Lectoratet i Borgå beträffar, så nödgades jag slå den ur hågen så wäl af många andra skäl, som i synnerhet derföre att Lectoren i de heliga språken nödwändigt måste wara prest – ett embete, som jag ogera skulle åtaga mig. Dessutom är äfven ifrågawarande Lectorat det mest arbetsdryga, emedan dermed är förenad skyldighet att examinera prester, Pastorer, Schol-lärare m.m.

I nyhetswäg har jag föga af intresse att meddela. Att Prof[essor] Laurell²⁷⁷² haft ett anfall af choleran torde wara H^r Statsrådet bekant. Nu är han redan fullkomligen återställd och jag tillbragte med honom en stor del af sista natt på Mag[ister] Kellgréns bröllop. Prof. Ilmoni väntas i dessa dagar till staden; han har fått tjänstledighet för hösten på grund af sin hustrus död. Enligt hvad jag hört berättas, skall han warit betänkt på att snart lägga in om afsked; men jag förmodar att detta endast är en phantasie, allstrad af hans nuwarande tunga lynne. Att Prof. Laurell blifvit uppförd på första förslagsrummet till Ulfaby, torde wara H^r Statsrådet obekant.

Bjuden på ett stort hemkomöl till Kellgrén måste jag nu fluta dessa i största haft sammanfuskade rader, och framhärda med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaste tjenare

H[elsing]fors

d. 28 Septemb[er]/10 Oktob[er] 1849.

M. A. Castrén

205

Helsinki, 23 November 1849,
to Anders Johan Sjögren

2773 *men nu öfvertygad* || *men*
öfvertygad

SLSA 1185.3

Received on 29 November.

Högädle Herr Statsråd!

Efter att ändteligen hafwa blifwit fri mitt litterära föredrag och andra brådskande göromål, anser jag för min första pligt att för H^r Statsrådets fednaste skrifvelse frambära min ödmjukaste tacksägelse. Underrättelsen om rätta beskaffenheten af mitt påtänkta engagement wid Wetenskaps-Academien war för mig högst vigtig, emedan både Armfeldt, Nordenstam och Consistorii Ledamöter fattat faken så, som skulle jag för hela min framtid komma att fästas wid Academien och följaktligen ej behöfva någon tjänst här i landet. Ännu för några dagar sedan fick jag emottaga ett besök af Lector Bergenheim, som sitter i den academiska lag-commiten och af rent tjänste-nit wille öfvertyga sig om mitt förhållande till Academien. Äfven han hade trott, att jag skulle få en stadigwarande plats wid Academien, men²⁷⁷³ nu öfvertygad om motsatsen försäkrade han mig, att den nya Commiten nog skulle draga försorg om min bergning och fökte öfvertala mig att ej anföra några Lectors-tjänster. Utan att låta dåra mig af desla löften ämnar jag dock låta anstå med alla tjänste-ansökningar, tills någon ting blir afgjort om de tilltänkta Extraordinarie-professionerna. Enligt det nyaste projektet skulle de blifva fyra till antalet med dubbel Adjuncts-lön (1200 Rub[el] Silfver) för hvarje. Man får annars inga rätt säkra upplysningar om de Committerades tillgöranden, emedan de beslutit att hålla fina rådplägningar hemliga. Enligt hvad jag nyligen hörde berättas, skulle frågan om Student-examen och Latinets bortskaffande wid disputationerna fednast hafva fysfelfatt Commiten.

- 2774 The rumour was false. Wallin never married. Öhrnberg 1998, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3679>. (TS)
- 2775 This expedition was not realized. See Moring 1984; Leikola 2011: 55; Talman 2016, <http://tahiti.fi/02-2016/tieteelliset-artikkelit/tieteen-ja-taiteen-rajamaila---alexander-von-nordmannin-tieteelliset-kuvat/>. (TS)
- 2776 *olyckliga* || for
- 2777 William Nylander (1822–1899), botanist, an internationally renowned researcher of lichens, later Professor of Botany at the Alexander University. He did not travel to America, though, but to Paris, where he stayed in 1850–1858. Vitikainen 2000, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3574>. (TS)
- 2778 Oskar Nylander (1827–1849). Painted e.g. a portrait of J.V. Snellman in 1849 (destroyed in a fire in 2008). Mäkelä 1987; Wikipedia: Sininen Snellman, https://fi.wikipedia.org/wiki/Sininen_Snellman. (TS)
- 2779 *efter* || straxt

Såfom H^r Statsrådet troligen har fig bekant, är Geitlin redan utnämnd till Profesfor i bibliska Exegetiken. Han skall göra anspråk på att få fitta fåsom den äldfte i faculteten och få det bästa pastorat, men de öfriga Theologiæ-Profesforerne gå naturligtvis icke in derpå, och frågan torde därför komma att föranleda häftiga debatter emellan de skilda partierna i Consistorium. – Geitlins blifvande efterträdare Mag[ister] Wallin skall nu uppehålla sig i London, och ett rykte förmåler att han derifrån ärnar hemföra en Fru.²⁷⁷⁴ I öfrigt äro våra universitets-nyheter af föga intresse. Den på planer outtömliga Prof[essor] Nordmann arbetar på en naturvetenskaplig expedition till Hwita hafvet, som borde redan i nästa sommar företagas.²⁷⁷⁵ Dr Sahlberg, Nordmanns olyckliga²⁷⁷⁶ competitor, har begifvit sig till America, dit äfven en annan af våra naturforskare Dr Nylander²⁷⁷⁷ oförtöfvadt ärnar flyta sin kosa. En broder till denne Nylander²⁷⁷⁸ wistades för någon tid sedan i Petersburg och ansågs här för en utmärkt målare. Med honom har det forgliga inträffat, att han efter en erhållen korg flutat sitt lif med ett pistolskott.

Enligt hwad Rector för några dagar sedan berättade mig, skall min merit-förteckning ändteligen vara expedierad till Petersburg. Jag torde fåledes kunna hoppas, att frågan om mitt understöd innan kort blir på ett eller annat vis afgjord. Skulle nämnda understöd bewiljas mig, så wore det min mening att efter²⁷⁷⁹ Jul komma till Petersburg, för att wid utarbetandet af min Samojediska Grammatik få rådfråga de under wintern der wistande Samojeder. I motsatt fall ärnar jag resa till Uleåborg och der afbida bättre tider.

Slutligen beder jag att hos H^r Statsrådet få aflägga min tacksägelse för omforgen med det Raskska arbetet, som jag skulle bedja H^r Statsrådet vara god och afsända till Helfingfors med uppgift å bokens pris. Med fullkomligaste högaktning framhärda

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare
M. A. Caſtrén

Helfingfors d. 11¹/₂₃ Novemb[er] 1849.

206

Helsinki, 10 December 1849,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 8:647–650

Lönnrot replied to this letter on 22 December. SLSA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/37>.

B.B!

Nu tillsänder jag Dig de fista arken af Kalewala, dem Elmgrén efter wanligheten lofvat portofritt expediera under Litteratur-Sällskapets firma. Du finner i pake-tet dessutom en tarwas-artikel af Schiefner och andra häftet af de "litterära soireerna" ²⁷⁸⁰. Såfom titelbladet till nämnda soireer utwisar, tillfalla honorarierna för dem det Finfka Litteratur-Sällskapet. Jag har på Sällskapets fednafe sammantråde föreslagit, att nämnda medel skola användas till understöd för dem, som tilläfventyrs äro hugade att i skilda landsänder uppteckna gamla fånger och sagor. Troligen återfår ännu af hvardera laget ett och annat osamladt, men för att de utskickade måtte med besked kunna uppfylla sitt wärf, torde det wara nödigt att förse dem med någon flags instruction och deri ungefärligen utpeka det distrikt, inom hvilket en och hwar hufvudsakligen bör röra sig. Då ingen så wäl som Du lär känna de localiteter, hvarest forntida fånger och fago-berättelser ännu äro wid lif, skulle sällskapet högeligen önska att af Dig erhålla nödiga upplysningar ²⁷⁸¹ i ämnet. Enligt förslaget borde fyra understöd kunna i nästa vår utdelas för besagde ändamål.

För att i någon mån upphjelpa Sällskapets ekonomi, hafva wi i desfa dagar börjat samla ihop böcker, hvilka ²⁷⁸² framdeles skola bortauktioneras till fromma för Sällskapet. Af Staten torde wi intet understöd hafwa att förwänta; – det är dock glädjande att Sällskapet erhållit en Kejsarlig sanction för sitt fortfarande bestånd. ²⁷⁸³

²⁷⁸⁰ Litterära Soiréer 1849. The booklet contains lectures by Castrén, K.F. von Willebrand, Fredrik Berndtson, Johan Martin Jakob af Tengström, and Carl Wilhelm Törnegren. (TS)

²⁷⁸¹ *upplysningar i ämnet* || upplysningar

²⁷⁸² *hvilka [...] skola* || hvilka skola

²⁷⁸³ According to the Imperial proclamation of 4 June 1849, every society had to apply for an official confirmation of its rules. The aim of this and the printing of the censorship decree of 1850 (see note 2819) was to prevent the revolutionary movement from Europe from spreading to Finland. Sulkunen 2004: 102–103. (TS)

- 2784 Kalevala 1849: XXXI–XXXIV.
 2785 Sven Gabriel Elmgren. See note 1213.
 2786 Karl Gustaf Ehrström (1822–1886), later Professor of Criminal Law and Legal History, Senator. His father was Erik Gustaf Ehrström (1791–1835), vicar of the Swedish Parish in St Petersburg. Landgrén 2002, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3182>; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15831>, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12093>. (TS)
 2787 Agathon Meurman (1826–1909), student at the university, later estate owner and one of the leading Fennomans. In his youth Meurman was a proponent of the radical Young Fennomania, but later he was known as a cultural conservative. Vares 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4569>; YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16193>. (TS)
 2788 Karl Vilhelm Enckell (1818–1883), schoolteacher, journalist, Docent of Greek Literature at the Alexander University, later a clergyman. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15456>. (TS)
 2789 Савваитовъ 1849. On Savvaitov, see note 2749.
 2790 Kowalewski 1844–1849. On Józef Kowalewski. See note 1281.
 2791 Böhrling 1851. See notes 1310, 1813 and 2745.

Wi hafva påskyndat tryckningen af Kalewala, för att få den utspridd kring landet med Studenter, som resa hem till Jul-ferien. Af sådan anledning hafva wi icke införfväntat Din förteckning på tryckfelen, men dock rättat åtminstone de gröfsta felen. Schiefner håller nu på att öfversätta Kalewala på Tyska och lärar wid detta lag redan hafva hunnit till Kullerwo-runorna.²⁷⁸⁴ Jag har på eget bewåg tillsändt honom ett af Dina honorarii-exemplar. För min egen räkning har jag ifrån tryckeriet begärt ett annat, men emedan detta är ofullständigt, ärnar jag ännu riskera med att af Elmgrén²⁷⁸⁵ fuppligera om ett tredje exemplar, som jag framdeles skall föka wedergälla med min snart utkommande Östjakiska Grammatik. Snellman reste i går till Kuopio och ärnar snart återvända hit med hustru och barn. Såsom Du troligen wet, kommer Elmgrén att i nästa år köta Litteraturbladet. Morgonbladet redigeras nu af Mag[ister] Ehrström, som till Prosten i Petersburg²⁷⁸⁶. Redaktören för Allmänna Tidningen blir i nästa år Meurman²⁷⁸⁷ med Fab[ian] Collan och Enckell²⁷⁸⁸ till biträden. Staten har för Tidningens utgifvande ansatt en summa af 7000 Rub[el] Silfver årligen.

Enligt hvad Schiefner skrifvit mig till, har i den Petersburgska bokhandeln nyligen utkommit en Syrjänska Grammatik af Sawaitow²⁷⁸⁹. Detta arbete skall vara på det fördelaktigaste witsordadt af Sjögren och äfven under hans ledning utarbetadt. Jag har ännu icke fått denna novitet. Kowalewskis Mongoliska Lexicon²⁷⁹⁰ har nu fullständigt utkommit, men af Böhrlings Jakutiska Grammatik²⁷⁹¹ har jag hitintills endast fått de 6 första arken mig tillfända. –

Tillönskande Dig allsköns Julfröjd framhärda

Din tillgifne
 M. A. Castrén

H[elsing]fors d. 10 Dec[ember] 1849.

Letters written in 1850

207

Helsinki, 20 January 1850,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 9:37-42

Bäfte Broder!

Ehuru mina fingrar äro trötta af brefskrifning, kan jag dock ej underlåta att hellsa på Dig med några rader och betacka mig för Ditt fednaste bref. Egentliga afsigten med min påhellsning är dock att wänfkapligen underrätta Dig om min för några dagar sedan timade förlofning med yngsta dottern till Prof[essor] J. J. Tengström.²⁷⁹² Du menar wäl: ”jo nyt meni Matti hirteen”. Kanske har jag i sjelfva werket begått en dumhet, men någon ånger och ruelle har jag ännu hitintills icke erfarit; och jag hoppas med full tillförsigt att Gud skall styra allt till det bästa. Min fästmö känner Du wäl af gammalt, så att jag ej behöfwer bekrifva henne för Dig, och jag underlåter detta få mycket hellre, fom jag befarar att min bekrifning tilläfventyrs kunde blifwa partifk.

Såfom Du troligen wet, hafva wi nu Snellman här i Helfingfors. Han väntar allt ännu på regeringens fänction till inrättandet af den föreflagna handels-scolan, men denna fänction torde icke snart kunna winnas, emedan Universitetets Statuter dessförinnan böra wara reglerade.²⁷⁹³ Snellman har emellertid en annan befattning wid Sjö-assurance-bolaget med 400 Rub[el] Silf[ver] i årligt arfvode.

²⁷⁹² Natalia Tengström. Cast-rén's correspondence with her, see the volume *Epistulae* 2 in this series.

²⁷⁹³ While working at Borgström's, Snellman was also preparing plans to establish practical commercial education in Finland. There was only one commercial institute in Finland, founded in 1838 in Turku, and no new ones were to be established until 1864. Helsinki did not get its own commercial institute until 1898. Harmaja – Järvinen 1912: 592; Turun Kauppaopetussäätiö: Säätiön historia, <https://turunkauppaopetus-saatio.fi/historia/>. (TS)

- 2794 The 300th anniversary of the founding of Helsinki took place in 1850. About the founding of Helsinki, see Suolahti 1950: 131–138. (TS)
- 2795 Evert Julius Bonsdorff. See note 246.
- 2796 Immanuel Ilmoni. See note 60.
- 2797 Carl Gustaf Mannerheim. See note 2722.
- 2798 Nils Gustaf Nordenskiöld (1792–1866), geologist and mineralogist, one of the founders of geological research in Finland, especially the geological surveying of the country. Kalleinen 2019; Lehtinen 2006, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilö/5224>. (TS)
- 2799 A group of older members of the Societas pro fauna et flora fennica (Nordmann, C.G. Mannerheim, N.G. Nordenskiöld, Magnus von Wright, Immanuel Ilmoni, Fredrik Wilhelm Mäklin, Ever Julius Bonsdorff) withdrew themselves from the society, because they could not accept the radically national thinking of the younger generation. The older ones were willing also to expand the activities of the society to questions from outside Finland, and that was opposed by the young nationalists. Nordmann returned nine years later. Leikola 2001/2016, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilö/3571>; Moring 1984: 177–178. (TS)

Bland universitets-nyheter är det den wigtigaste, att man nu ruftar till en stor Filosofie-Magister- och Doctors-promotion för nästa sommar. Fråga är att dermed förena en seculär-fest till minne af Helsingfors anläggning.²⁷⁹⁴ – Den ryktbara expeditionen till Hwita Hafvet fåges wara uppskjuten till framtiden, emedan Chefen för expeditionen Prof. Nordmann ärnar i nästa sommar begifva sig till Stockholm för att öfverwara det der inträffande Naturforskar-fammanträdet. Att han jemte Bonsdorff²⁷⁹⁵, Ilmoni²⁷⁹⁶, Mannerheim²⁷⁹⁷, Nordenskiöld²⁷⁹⁸ m.m. abdikerat ifrån Fauna-Sällskapet torde wara Dig bekant. Man befarar att Sällskapet i anledning af denna abdikation icke erhåller sanction för sitt framtida bestånd.²⁷⁹⁹ Min sednaste underrättelse om Fincka Litteratur-Sällskapets sanction war förhaftad, men egde dock få till wida grund, som General-Gouvernören härftades blifvit anbefalld att yttra sig i denna²⁸⁰⁰ fråga. Läseföreningen²⁸⁰¹ har allaredan erhållit sina privilegier, hvilka icke äro alltför mycket inskränkande. Hwad den akademiska Committen beträffar, få har den allt ifrån Julen hvilat ifrån sina arbeten och lärar ej snart widtaga dem, emedan Grefve Mannerheim blifvit anbefalld att dessförinnan göra en refa till P[eters]burg. – Resenären Wallin wistas nu i London och har anmält sig såsom ensam sökande till den efter Geitlin ledigblefna professjonen i Orientaliska litteraturen. Onekligen är Wallin mera än tillräckligt wuxen detta embete, men den omständigheten, att han hvarken är Doctor eller celeber författare, har dock gifvit Consistorium Academicum myror i hufvudet i fråga om sökandens competence. – Till mina akademiska nyheter hör slutligen äfven den, att min Sibiriska reskamrat Bergstadi aflidit i Åbo stad, såsom ryktet förmäler, i följe af tertiär fyphilis. Detta dödsfall är för mig få mycket mera bekymmerfamt, som jag för den afledne får i borgen utbetala circa 200 Rub. Silfver.

Min Östjakiska Grammatik är nu fullkomligt färdig, men jag äger deraf ännu icke ett enda fullständigt exemplar. Schiefners översättning af nya Kalewala är²⁸⁰² ”im Rohen fertig”, men lär dock icke få hastigt kunna

läggas under presen. Enligt hvad jag hört berättas, skulle den flarfven Engelberg²⁸⁰³ vara fysselfatt med att öfversätta Kalewala på Swenska. En artikel om Sampo af Schiefner är som bäst under görning. Kowalewski har nyligen tillfänt mig tredje och första delen af sitt Mongoliska Lexicon, som består af ett digert quartband – det tredje i ordningen. Schott i Berlin och Böhtlingk i Petersburg få nu i en häftig polemik med hvarandra i anledning af Kasembegs turkiska Grammatik och Zenkers²⁸⁰⁴ tyfka öfversättning af densamma. – Sjögrén har på fednare tider varit sjuklig och säger sig hvarken hafva orkat med redaktionen af de Finska trollrunorna eller sina²⁸⁰⁵ andra arbeten. Sin artikel om *Liwerne* läser han dock hafva färdig, ehuru jag ännu ej sett den i tryck. Med min Samojediska Grammatik har jag ännu ej hunnit längre än till verbum, ehuru bokstafsläran är ovidrörd. Orsaken till arbetets långsamma fortskridande är den, att jag i denna Grammatik ämnar fammanfatta alla Samojediska språk med deras färfkildta dialekter. Också har jag esomoftast fått afbryta mitt arbete i följe af färfkildta uppdrag ifrån Academien. Nu väntar jag som bäst ”Schrenks resa”, som blifvit inlemnad till Dimidoffika²⁸⁰⁶ konkurrensen och för detta ändamål skall af mig granskas.²⁸⁰⁷ Jag har fålunda redan på fått och wis redan trätt i min akademiska tjänste-befattning, men några peningar har jag likväl ännu icke erhållit. Min sak har sedan Uwarows afsked²⁸⁰⁸ blifvit på långbänken, men skall nu åter hafva blifvit upptagen, och tjänstförrättande Ministern skall hafva gifvit ett säkert löfte om framgång. Acterna ligga nu i Minister-Commitén och återförväntas derifrån i slutet af Januarii, då målet kommer att föredragas för Majestätet. Så många widlöftigheter för en ringa sak.

Mina fingrar uppsäga kontraktet och jag målte derföre fluta. Wännerna helsa Dig hjertelig[en.] Under tillönfkan af lycka och trefnad på det nyss ingångna året framhärda

Din vän

M. A. Castrén

H[elsing]fors d. 20 Jan[uarii] 1850.

2800 denna fråga || denna

2801 The Academic Reading Association, founded in 1846, formally to make it possible for students to read newspapers from home and abroad, practically to spread cosmopolitan erudition and evoke discussion and unify the student circles. Klinge 1978: 125–128. (TS)

2802 är || ~ nu

2803 Castrén may mean August Engelberg (1817–1850), a teacher of Russian in Pori. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15369>. (TS)

2804 Julius Theodor Zenker (1811–1884) was a German Orientalist and translator. His most important publication was a Turkish-Arabic-Persian dictionary. DBE 10: 826. (TS)

2805 fina [...] arbeten || fina arbeten

2806 Demidov Prize.

2807 Alexander Gustav Schrenk's travel book. See Castrén 2019b: 678–691.

2808 Sergej Semënovič Uvarov, see note 1260. Uvarov resigned from his post as Minister of Education in 1849 because of a conflict of opinions with Emperor Nicholas I. Uvarov, though himself basically a supporter of a conservative policy of education, was in favour of giving more autonomy to universities than the Emperor considered desirable at the time. (JJ)

2809 *famma* [...] *sjukdom* || *fam-*
ma sjukdom

208

Helsinki, 21 January 1850,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 25 January.

Högädle Herr Statsråd!

Flere veckor hafwa redan förlidit, sedan jag hade nöjet emottaga H^r Statsrådets fednaste fkrifwelle, fom jag hitintills lemnat obeswarad af det skäl, att föga eller intet tilldragit sig inom min horizont på de fednaste tiderna. Nu kan jag åtminstone meddela H^r Statsrådet den under rättelsen, att jag sedan den 10 Januarii är förlofvad med yngsta dottern till Profesfor J. J. Tengström. Jag har redan i ett halft års tid ruat mig öfwer denna sak och tusende gånger slagit den ur hågen; men det har ej stått i min förmåga att utföra mitt beslut, och jag hoppas att Gud skall ftyra allt till det bästa. Hwad jag med full wisshet kan försäkra, är att mina wetenskapliga förpligtelser hvarken nu eller framdeles skola af mig åsidosättas i och för den ingångna förbindelsen, och att jag äfven inför Academien skall föka rättfärdiga dess förtroende till min person.

Den ifrågawordna förbindelsen hade jag troligen alldrig vågat ingå, få framt icke mitt hellso-tillstånd under wistelsen i Helfingfors betydliga förbättrats. Utom dess hafwa tvenne mig fynnerligen bewågna läkare med all ifwer fökt intala mig att öfvergifwa det oäkta ståndet, under försäkran att det äkta lifvets mera ordnade förhållanden skulle fördelaktigt inverka på min hellsa. Huru äfven härmed må förhålla sig, så är nu mitt beslut oåterkalleligen fattadt, och jag hyser den förtröstan till framtiden, att allt skall lyckligen aflöpa.

Det är troligen en nyhet för H^r Statsrådet, att min reskamrat Bergstadi, fom warit sjuklig alltsedan sin återkomst ifrån Sibirien, den 13 Januarii afled i Åbo stad, och ryktet förmäler att dödsorsaken warit *famma*²⁸⁰⁹

beklagansvärda sjukdom, som förmådde honom att återvända ifrån Sibirien. Detta dödsfall är för mig så mycket mera bekymmersamt, som jag nödgas för den hädangångne i borgen utbetala 200 Rub[el] Silfver. Denna utbetalning kommer troligen att hafva till påföljd, att jag måste uppskjuta min tillärnade refa till Petersburg ända till våren, då jag hoppas kunna utan alla omkostnader verkftälla refan till Petersburg på ett krono-ångfartyg. Endaft i den händelse, att Samojederne i winter infinna sig i Kejsare-staden²⁸¹⁰, wore det min afsigt att begifva mig dit före våren, derest ej mina ekonomiska omständigheter fätta ett oemotståndligt hinder i vägen för refan.

Det wigtigaste, som nu förljudes ifrån universitetet, är tillrustningen af en stor Philosophiæ-Magister- och Doctors-promotion, som kommer att för sig gå i näfta vår. Fråga är äfwen att i sammanhang dermed fira en secular-fest till minne af stadens grundläggning, men denna fråga lärer ännu wara oafgjord. Vår akademiska Comité har nu ända ifrån Julen hvilat ifrån sina arbeten och lärer ännu ej snart kunna widtaga dem, emedan Grefwe Mannerheim ikall vara anbefalld att dessförinnan göra en refa till Petersburg. Prof. Ilmoni har jag ej fått träffa på lång tid, men ryktet²⁸¹¹ säger att han på fednare tider betydligt repat sig och nu åter ärnar widtaga sina tjänste-åligganden. I sqwaller-wäg har jag äfwen hört berättas, att han tänker på ett nytt giftermål.²⁸¹² Nordmanns ryktbara expedition till Hvita hafvet, hwarom jag lärer hafwa nämnt i mitt fednaste bref, ikall nu wara uppskjuten till framtiden, emedan Chefen för expeditionen i näfta sommar önskar biwista Naturforskare-sammanträdet i Stockholm. Till våra akademiska nyheter hör vidare, att Mag[ister] Wallin, som för det närwarande wiftas i London, anmält sig såsom en fam förkande till den efter Geitlin ledigblefna profesjonen i Orientaliska litteraturen. Wallin är onekligen mera än tillräckligt wuxen detta embete, men Consistorium academicum befinner sig dock i en slags förlägenhet med afseende å godkännandet af hans competence. Statuterna bjuda nemligen, att en Professors-Candidat antingen bör wara Doctor eller

2810 Samoyeds were repeatedly exhibited according to the convention of a “human zoo” and ethnographic exhibitions in St Petersburg during the 19th century. Лескинен 2019: 64–. (TS)

2811 *ryktet* || ett rykte

2812 Ilmoni, who had become widowed in 1849 (see note 2730), married Maria Crohns (1826–1911) in 1851. Railo 2004/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3490>. (TS)

- 2813 Mscr: Sjö-Asssurans-bola-
get
2814 Magnus von Wright. See
note 1227.

annars känd genom utgifna arbeten. Då intetdera är fallet med Wallin, är man mycket willrådig huru Statuternas föreskrift i förewarande fall bör kringgå.

Såsom H^r Statsrådet troligen wet, har Snellman fökt afsked ifrån sin Rectors-befattning i Kuopio och bosatt sig med hustru och barn i H[elsing]fors. Det är honom erbjudet att blifva föreståndare för ett handels-institut, som kommer att inrättas här i staden, få framt tillstånd dertill erhålles af regeringen. Utomdess är han nu redan engagerad såsom Secretair wid Sjö-A[ss]urans-bolaget²⁸¹³ med 400 Rub[el] Silf[ver] i årlig lön. I ekonomiskt hänseende blir han sålunda väl försörjd, men litteraturen nödgas nu åtminstone för en tid öfvergifwa.

I den förmodan att H^r Statsrådet af härwarande bokhandlare ännu icke erhållit någon redowisning för det föregående året, tager jag mig friheten att erinra H^r Statsrådet om nödwändigheten att wid denna tidpunkt, då alla räkenskaper uppgöras, kräfwä nämnda herrar för försålda exemplar af H^r Statsrådets skrifter. Skulle H^r Statsrådet här i staden ej äga någon annan Commisfionaire, få ikall jag med största nöje åtaga mig att häruti gå H^r Statsrådets önskingar till mötes. Kanske wore en fullmakt i och för detta ändamål icke öfverflödig.

Med Ritläraren Wright²⁸¹⁴, som för några dagar fedan reste till Petersburg, afsände jag till H^r Statsrådet de twenne sista tomerna af Finska Litteratur-Sällskapets skrifter, hvilka blifvit mig öfverlemnade af Sällskapets Secretär. Jag hoppas att de ordentligen kommit H^r Statsrådet tillhanda. Något vidare har jag nu ej att tillägga, utom min hellsning till Fru Statsrådinnan och H^r Statsrådets öfriga familj.

Med fullkomligaste högaktning framhärdar
Högädle Herr Statsrådets

Schmeichelte Genore

M. A. Castrén

H[elsing]fors d. ½1 Jan[uarii] 1850.

Helsinki, 2 April 1850,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 7 April.

Högädle Herr Statsråd!

Redan länge har jag varit i beråd att uppvakta Herr Statsrådet med några rader, men färskildta omständigheter hafva hindrat mig i detta uppsåt. Förft och främft plågades jag kort efter min återkomst af en fvar katarh, och federmerna har jag dag för dag uppskjutit med faken, emedan jag med detsamma welat tillställa H^r Statsrådet den länge wäntade redowisningen å H^r Statsrådets försålda fkrifter. Nämnda redowisning har jag ännu icke kunnat erhålla, men bokhandlarne hafva dock lofwat efter Påskhelgens utgång göra redo och räkenskap för sin förvaltning af H^r Statsrådets egendom. Tikkanen har till och med erbjudit sig att i detta års redowisning upptaga afhandlingen om Liverne, hvaraf alla exemplaren redan fcola wara försålda.

Med härwarande medici har jag consulerat öfwer H^r Statsrådets hellso-tillftånd, och de synas wara allmänt af den mening att H^r Statsrådet lider af en kronisk katarh, som hufvudfakligen angripit bröf-tet och derjemte äfwen utfräckt sig till ventrikeln. Både kardialgien och andtäppan fågas wara en följd af ventrikel-affectionen. Såsom botemedel emot det onda föreskrifver man, att H^r Statsrådet borde wiftas en winter i något warmare klimat, t.ex. på Krim. Dessutom recommenderar man för sommarmånaderna en grundlig brunnskur. Man har äfwen uppgifvit för mig hwad flags watten H^r Statsrådet borde begagna, men jag kan för tillfället icke erinra mig namnet derpå. Simningar fågas ock wara för H^r Statsrådet mycket

2815 Drinking mineral waters and bathing in them was considered healing for almost any illness. Waters with different mineral contents were used against different diseases. Visiting spas was also a social occasion for meeting other people. Castrén was quite an eager swimmer and also Sjögren at least used to be. See e.g. Ekström 1848; Heikkinen, A., 1991: 76–97; Castrén 2019b: 407, 606, 1079, 1551; Sjögren 1955: 85. (TS)

wälgörande.²⁸¹⁵ – Jag hoppas att H^r Statsrådet icke misstycker min opåkallade inblandning i H^r Statsrådets angelägenheter. Den har sin grund i min öfvertygelse, att våra medici bättre än de Petersburgske förmå både igenkänna H^r Statsrådets fjukdom och bota densamma.

Hwad mina egna angelägenheter beträffar, få torde det ej wara H^r Statsrådet obekant att en Finsk profesjon nu är inrättad wid härwarande Universitet. Jag har ifrån flere håll blifvit uppmanad att ansöka nämnda tjenst, och det är mitt allwarliga uppsåt att ej låta detta brödstycke gå mig ur händerna. Sannt är wäl att en fådan tjenst icke rätt açcommoderar mig, men en bättre kan jag dock i Finland alldrig erhålla, och ifrån Wetenskaps-Academien i Petersburg torde jag i längden ej heller hafwa något att påräkna. Då jag emellertid gifvit H^r Statsrådet och flere andra Akademiker det löfte, att utan Academiens hörande ej antaga något engagement i Finland, få anhåller jag ödmjukaft att H^r Statsrådet måtte utwerka mig tillåtelse att lägga in om ifrågawarande tjenst, som innan kort torde blifva ledig-anslagen. Jag är wiss derpå, att man wid Academien ej skall lägga hinder i vägen för mitt förehafvande, men jag har dock ansett mig pligtig att dessförinnan höra Academiens tanke i faken, och jag hoppas att H^r [Statsrådet] ej skall lemna mig i okunnighet derom.

Jag anhåller om min hellsning till H^r Statsrådets familj och framhårdar med fullkomligaste högaktning

Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaste tjenare

H[elsing]fors d. ^{21 Mars}/_{2 April} 1850.

M. A. Castrén.

210

Helsinki, 4 April 1850,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 9:103–106

Replied to on 14 April. SLSA 1185.1; Elias Lönnrotin kirjeenvaihto,
<http://lonnrot.finlit.fi/omeka/items/show/39>.

2816 *Prefter och Embetsmän* || Em-
betsmän

2817 *en [...] erforderlig* || en nöd-
torftig

Bäfte Broder!

När jag fednaßt fkrifwit till Dig, har fallit mig ur hågen, men det ligger för mitt finne såfom fkulle jag långt för detta hafwa beswarat Ditt fednašte bref. Emellertid känner jag mig nu uppmanad att communicera mig med Dig uti en öfvermåttan wigtig angelägenhet. Saken är neml[igen] den, att den föreslagna profesjonen i Finska språket och litteraturen nu omsider är wederbörligen fänctionerad och med det fnarašte kommer att inrättas. Den blifvande Profesforens tjenste-åligganden äro ännu obekanta, men man tror sig dock med wisshet weta att han hufvudfakligen bör meddela blifvande Prefter²⁸¹⁶ och Embetsmän en²⁸¹⁷ för deras tjenst erforderlig kännedom i Finska språket samt dessutom deltaga i färskildta embets-examina, men ej har något att fkaffa med examina för lärda grader. Af allt detta fynes att den ifrågawarande profesjonen kommer att förutsätta en noggrann, *praktisk* kännedom af Finska språket. Då jag i följe af hela min wetenskaplig[a] rigtning ej kunnat och äfven framdeles ej tror mig kunna komma i besittning af denna kunskap, få anfer jag mig med godt samvete ej kunna anföka den ifrågawarande tjensten. Deremot är Du i hwarje hänseende så qualificerad, att nämnda tjenst icke blott lämpar sig för Dig, utan jußt är egnad att befria Dig ifrån det tunga läkare-oket. Jag önskar derföre med andra, att Du icke drager i betänkande att träda i den Finska kathedern. Att denna önfkan hos mig är uppriktig, derpå behöfver

- 2818 *den* || *faken*
 2819 *anfökningar* || *bon*
 2820 The decree about making Finnish an official language in Finland was issued in 1863. Sulkunen 2004: 128. (TS)
 2821 The process of making Finnish a language permitted in courts and used in school education was a prolonged one, and it was not completed during the reign of Nicholas I. On the contrary, Nicholas I introduced some restrictive measures concerning the use of Finnish. The Imperial proclamation of 8 April 1850 prohibited the printing in Finnish of any literature except that of an economic and religious character. The decree about giving Finnish official status in Finland was issued only in 1863 after the reforms of Alexander II. Sulkunen 2004: 102, 128. (JJ – TS)
 2822 These restrictions on the society broke the development, in the course of which it had explicitly sought for contacts with the so-called lower classes of the society. It was only allowed for it to promote the Finnish language and increase the amount of literature in that language, of course within the limits set by the censorship decree. Sulkunen 2004: 103–104. (TS)

Du icke twifla, och jag är öfvertygad derom, att min famwetsfrid wore förstörd, om jag fkulle gå Dig i förwäg. Låt mig emellertid få weta Din tanke i faken, ty wi måste i godo bilägga den²⁸¹⁸ och förfkottswis öfverenskomma, hvilkendera af oss båda fkall lägga in om tjensten. Annars kan det hända att G[ottlun]d får den, ty enligt hvad Rector berättade för mig i dag, fkall han redan hafva fvansat sig hos Nordenstam.

I sammanhang med frågan om den Finska professionen fkall Grefve Mannerheim hafva föreflagit att protocoller i civila mål fkola på parternas begäran utfärdas på Finska, att på nämnda språk affattade anfökningar²⁸¹⁹ m.m. fkola i rättegångsverken emottagas, och att följakteligen blifvande embetsmän fkola äga en nödortfögt kännedom af Finskan.²⁸²⁰ H[ans] M[ajestä]t fkall rörande detta förslag hafva affordrat Senatens utlåtande; – får se af hvad innehåll det blir. – Såfom Du troligen hört, fkall den nya Censur-författningen stadga, att på finska språket hädanefter blott tryckas fkrifter rörande religion, ekonomie, Finlands historia, fånger och sagor m.m., som man i detalj ännu ej känner.²⁸²¹ Finska Litteratur-Sällskapet har fått funktion, men med wilkor att hålla sig till nyssnämnda censur-författning och dessutom stå till ansvar för fina fkrifter. Till medlemmar i Sällskapet få hädanefter icke höra bönder, handtverkare, Studenter, Damer och omyndiga personer.²⁸²² Dock detta är allt faker, som Du redan känner. Kl[ockan] är ock få redan 1. om natten och jag är mäkta trött af de täta påsk-kalaserna. Jag flutar derföre desfa rader med anhållan att Du få fnart som möjligt underrättar mig om Din afsigt rörande professionen

Din tillgifne
 M. A. Castrén.

H[elsing]fors d. 4 April 1850.

Helsinki, 28 April 1850,
to Carl Robert Ehrström

SLSA 108

Bäfte Broder!

Ännu en gång måste jag falla Dig till laft med anhållan om bidrag till mina reseanteckningar. Förlofningsbestyr, refor till Petersburg och andra oförutsedda hinder hafwa föranledt ett dröjsmål med utgifwandet af nämnda anteckningar. Ännu i denna dag är ingen ting tillgjordt i faken, men Wetenskaps-Academien presfar på fkoningslöst. I fommar måste jag wäl ro ut åtminstone med ett litet häfte af Lappska minnen. Skulle Du icke dessförinnan hinna få ihop en liten relation af vår färd upp till Muonioniska?²⁸²³ Du behöfwer för detta ändamål ingen ting annat, än completertera Dina bref i Morgonbladet, fom Din aflidne broder Fredriç²⁸²⁴ redan fäst lidne höst lærer hafwa till Dig öfverfändt.²⁸²⁵ Hjelp mig, om möjligt, i denna sak och låt mig i hwarje fall få weta Ditt beslut.

Ditt fjolgamla bref till mig hade Fredriç i lifstiden förlagt och det blef sedan liggande bland hans papper, tills Gustaf²⁸²⁶ för några dagar fedan upptäckte det. Såfom Du kanske minnes, är brefvets innehåll af det flag, att jag ännu tror mig hafva anledning att hoppas på wänskapsfullt biträde ifrån Din hand.

Våra ställningar och förhållanden äro nu för tiden icke de bästa; – i fynnerhet äro våra Finska sträfwanden illa anskrifna. Du känner fäkert det nya tillägget till Censur-förordningen, fom förbjuder allt Finskt tryck, fom ej är af religiöst eller ekonomiskt innehåll, sagor, fånger, finska häfder, ordböcker och grammatikor likwäl undantagna. Äfven Finska Litteratur-Sällskapet har lidit ftora inskränkningar. Det

²⁸²³ In 1838. Cf. Castrén 2019b: 72–80. (TS)

²⁸²⁴ Fredrik August Ehrström. See note 195. (TS)

²⁸²⁵ [Ehrström] 1838.

²⁸²⁶ Possibly C.R. and F.A. Ehrström's nephew Karl Gustaf Ehrström. See note 2785.

får hädanefter icke hysa medlemmar tillhörande den Studerande-corpsen, jordbrukare-, handtwerks- och arbetsclasfen och för öfrigt inga andra individer, än wälfr<ä>gdade manspersoner, som fyllt 21 år. Sällskaps sammankomster få ej heller i tidningarna anonceras, och dess werksamhet måste blifwa allmänheten få godt som obekant. Men allt detta och mycket mera har Du troligen redan ifrån andra håll erfarit. Jag tillägger blott, att wi innan kort torde få en finsk profesjon; åtminstone har ett reskript om dess inrättande redan kommit till universitetet, ehuru den blifwande Professorens tjänste-åligganden ännu äro obekanta. Då Lönnrot uttryckeligen afsagt sig denna tjänst, lär det blifwa min sak att träda i redet, få litet intresse jag också har för examens-tråk, konsistoriella göromål, föreläsningar, scripta m.m.

Snellman låter hellsa. Han befinner sig wäl på orten, men har mera snäfwa inkomster. Cygnæus, Bondorff m. fl. ärna sig i sommar till Stockholm dels för att öfverwara Naturforskare-sammankomsten, dels i andra angelägenheter. Äfven jag har ämnat mig ut, men öfverhopad af göromål kommer jag troligen ej ur fläcken, hellst jag också här har en brud att fäköta. Hellsa wännerna derborta ifrån

Den tillgifne

H. L.

H[elsing]fors d. 28 April 1850.

Helsinki, 10 May 1850,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 14 May.

Högädle Herr Statsråd!

Herr Statsrådets twenne tätt på hvarandra följande fkrifweller har jag icke längesedan haft äran emottaga och får nu betyga min uppriktigaste tacksamhet för desamma. Underrättelsen derom, att frågan om det akademiska understödet ändteligen blifwit till min fördel afgjord, war för mig en verklig glädje-post. Å andra sidan har det äfwen gladt mig på det högsta, att H^r Statsrådet nu efter allt utseende återkommit till hellfa och krafter. Emellertid har Prof[essor] Ilmoni bedt mig lägga H^r Statsrådet på hjertat att ej flå den påtänkta refan till Helfingfors ur hågen, utan egna de waçkrafte fommarmånaderna till hellsans återställande i vår bad- och bruns-inrättning. Skulle H^r Statsrådet råka i någon flags förlägenhet på logis, få fkulle äfwen jag kunna i detta afseende wara till tjänst, emedan mina tre rum åtminstone i Juli månad komma att stå alldeles lediga.

Hwad den Finska profesjons-frågan beträffar, få har jag nyligen af D[octo]r Lönnrot erhållit det besked, att han ej i någon händelse anförer nämnda tjänst, och under fådana förhållanden anser jag det till och med för min pligt att göra anförkning derom, emedan den eljest kan falla i Gottlunds händer. Enligt H^r Statsrådets önfkan fkall jag ej underlåta att begära ansöknings-tillstånd af Academien, få fnart en officiell underrättelse om understödet blir mig meddelad. Jag hoppas med tillförsigt att Academien ej fkall lägga något hinder i vägen för mitt engagement härstädes,

- 2827 Actually, Castrén was already appointed and inaugurated in the spring of 1851. Castrén 2017a: 167. (TS)
- 2828 Wiedemann 1847a.
- 2829 Eberhard Gottlieb Graff's (1780–1841) dictionary was published in six volumes. Graff 1834–1843.
- 2830 Klaproth 1812.

hellst profesjonen efter all fannolikhet ej kommer att besättas, förrän tiden för understödet lupit till ända. Och skulle detta äfwen inträffa, få ärnar jag i alla fall icke widtaga min embets-befattning, förrän 1851 om hösten.²⁸²⁷

Ifrån Öhmanska bokhandeln har jag ändteligen fått emottaga en redowisning på H^r Statsrådets förlag. Redowisningen medföljer, men peningarna behåller jag tills vidare hos mig. Wasenius & Comp. har jag ännu icke kunnat förmå att redogöra för de erhållna exemplaren af "Ossetiska Studier".

Här i vår lilla stad har i fednare tider allt gått fin ftilla gång. De ftränga Censur-åtgärderna väckte wäl i förstone något uppseende, men nu har äfwen talet derom redan hunnit tystna. Den akademiska Comitetén har under våren haft täta conferencer, men nu torde de snart upphöra intill hösten, emedan Mannerheim kommer att företaga sig en utrikes refa. Enligt hvad man rykteswis hört berättas, skola de akademiska Statuterna undergått en grundelig omarbetning. I synnerhet skola de committerade hafwa bjudit till att infkränka det widlöftiga examens-wäsendet.

Jag anhåller om min hellsning till Herr Statsrådets familj och framhärdar med fullkomlig högaktning
Herr Statsrådets

ödmjukaſte tjenare

Helsingfors d. 10 Maj 1850.

M. A. Caſtrén.

P.S. Om Herr Statsrådet händelfewis kommer att träffa förf[attaren] till den prisbelönte Syrjänska Grammatiken²⁸²⁸, få är det min ödmjuka anhållan att H^r Statsrådet wille hafwa godheten och erinra honom om det mig utlofwade exemplaret. "Graff: Althochdeutscher Sprachschatz²⁸²⁹ och Klaproth: Über die Sprache und Schrift der Uiguren"²⁸³⁰ äro tvenne arbeten, som jag skulle komma att behöfwa för mina framtida studier. Måne de ifrån Akademiens Bibliothek skulle kunna lånas åt mig på någon längre tid? I annat fall måste jag

wäl tänka på att requirera dem för egen räkning, ehuru de falla fig nog dyra.

Så när hade jag glömt nämna att den finska professionen nu redan är ledig-anlagen och bör anfökas inom den $13\frac{1}{25}$ Junii. Jag har ärnat anhålla om befrielse ifrån skyldigheten att speciminera, men troligt är att en fådan gunst icke blir mig bewiljad. I sistnämnda fall har jag ärnat hos academien anhålla att få trycka någon latinfk afhandling i mina "Nordische Reisen und Forschungen" och federmera emot contant betalning utlösa af academien några hundra exemplar af afhandlingen,²⁸³¹ för att här utdelas i egenskap af disputationer.²⁸³² Annorlunda anser jag mig ej kunna honorera mitt till Academien gifna löfte att under dess firma utgifva alla mina arbeten, få länge jag ifrån Academien åtnjuter understöd. För öfrigt hemställer jag denna fråga till Herr Statsrådets bepröfwande.

2831 *afhandlingen*, [...] i || *afhandlingen*, i

2832 Castrén had various options in mind concerning his professorial dissertation (*pro munere*). One option was to include a dissertation in his series *Nordische Reisen und Forschungen*, which had been initiated with his "Ostyak" grammar (Castrén 1849d). This option was not realized, however. Although Castrén also hoped it would not be required to present any dissertation at all, he ended up quickly compiling a separate comparative work concerning the personal affixes in the "Altaic" languages (Castrén 1850a). This was Castrén's last publication in Latin and one of the last dissertations to be presented in Latin in Helsinki before the obligatory use of Latin was abolished in the new statutes of 1852. (JJ)

- 2833 *hosföljande* || nam [nämnda]
 2834 Castrén 2019b: 954–963.
 2835 *underrättelse* || någon ~
 2836 Gustaf Fredrik Laurell (1802–1885) was later appointed Head of the Department of Mines of Finland. His sister was married to A.J. Sjögren. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13136>; Castrén 2019b: 971. (TS)
 2837 The merchant Carl Johan Ekroos's (1811–1864) house with today's address of Aleksanterinkatu 11 (earlier Aleksanterinkatu 14), only a couple of hundred metres from the university. HKA RO estate inventory deeds Ec:28, No. 4504: C.J. Ekroos's estate inventory deed 19 Aug. 1864, <https://yksa.disec.fi/Yksa4/id/153598511076500#tab/description>; HKA KMO, historical general maps 1855–1874: C. Reuter's map of Helsinki in 1870, <https://yksa.disec.fi/Yksa4/id/141269048553600/?view=list&history=1&ref=results#tab/basic>. Waris 1950: 52. (TS)

213

Helsinki, 25 May 1850,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 28 May.

Helsingfors d. 13¹/₂₅ Maj 1850.

Högädle Herr Statsråd!

Redan har en wecka förlidit, sedan jag hade äran emottaga Herr Statsrådets fednaste skrifvelse, och ännu har ifrån Akademien ingen officiell underrättelse om det bewiljade understödet kommit mig tillhanda. Owiss huruvida jag under fådana förhållanden kan adressera mig till Akademien med anhållan att få ansöka det ledig-anslagna profesoratet, tager jag mig friheten att till Herr Statsrådet öfversända hosföljande²⁸³³ rapport²⁸³⁴ och öfwerlemnar till Herr Statsrådets bepröfwande att bestämma tidpunkten, då rapporten kan i Akademiens session produceras. Jag har låtit öfversätta rapporten på Ryska, emedan Tyskan torde wara åtfkilliga Akademiker obekant.

I afsigt att kunna meddela Herr Statsrådet underrättelse²⁸³⁵ om Bergmästar Laurells²⁸³⁶ afresa har jag fökt honom färskildta gånger, men ej kunnat träffa honom hemma. Af Profesfor Laurell har jag emellertid hört, att denna afresa ännu icke alltför snart lär komma att inträffa. Profesfor lofwade dessutom anmoda sin bror att med det första meddela Herr Statsrådet bestämdare underrättelse om tiden för den tillämnade refan. Hwad Bergmästarens logis beträffar, få är den belägen wid Alexanders gatan i Handlanden Ekros' gård, ej långt ifrån universitetet.²⁸³⁷ För att Herr Statsrådet desto fäkrare måtte finna gården, skall jag bjuda till att pasfa på ångfartygets ankomst och ledsaga Herr Statsrådet till sin bestämmelse.

Emedan post-timmen nu är förhanden, måste jag fluta desfa rader, framhårdande med fullkomligaste högaktning
Högädle Herr Statsrådets

ödmjukaste tjenare
M. A. Castrén

214

Helsinki, 4 July 1850,
to Jacob Fellman

KA 602:109/3

The address on the envelope:

Herr Prosten och Kyrkoherden Jakob
Fellman
Wasa
✠
Lappajärwi.

A square postmark HELSINGFORS 6 JUL 1850

2838 Fellman wrote another letter to Castrén on 4 July (SLSA 1185.1).

2839 *fannolika* || fullkomliga

2840 Herman Julius Withander (1826–1896), worked as a teacher in Kristiinankaupunki/Kristinestad and Vaasa. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16295>. (TS)

Ärade Morbror!

Morbrors fkrifvelse af den 10 Juni hade jag äran emottaga först den 23^{die} i samma månad, sedan alla de promoverade Magistrarne redan hunnit draga sin kos.²⁸³⁸ Sedermera har jag adresserat mig till de få här under sommaren vistande Academici – så väl Docentes som Discentes – med förfrågningar beträffande en väl kvalificerad Informator, men mina bemödanden hafwa tyvärr blifvit fruktlösa. Sinnad att om ett par timmars tid lemna staden på några veckor haftar jag att underrätta Morbror om den fannolika²⁸³⁹ omöjligheten att under ferien uträtta Morbrors uppdrag, få framman ej will åtnöja sig med det första, bästa Informators-subjekt, som ödet kastar en i händerna. Jag skulle därför föreslå, att Morbror låter faken anstå till hösten, eller i nödfall söker förskaffa sig en lärare ifrån Wafa, åtminstone ad interim. Der skall bland andra finnas en nyligen promoverad Magister, wid namn Withander²⁸⁴⁰, som förmodas wara hugad att antaga condition, men några ampla recommendationer om hans lärare-talent har man icke gifvit mig. Huru nu Morbror ock må bestämma sig i denna sak, få anhåller

2841 hugad || kunde <ads>

jag att med det första möjliga blifwa underrättad om Morbrors beslut, emedan det möjligen kunde hända, att på grund af mina öfwerallt gjorda efterfrågningar en och annan hugad²⁸⁴¹ speculant kunde anmäla sig hos mig redan under ferien. Min address är ockfå under sommarmånaderna Helfingfors, i hvars närhet jag kommer att wistas.

Det har alltfedan min återkomst ifrån Sibirien varit min innerliga önskan att göra en resa till Österbotten, för att helfa på wänner och anförwandter. Inträffade omständigheter hafwa hitintills hindrat mig att uppfylla denna önskan, men få snart min tid det tillåter, skall jag ej underlåta att göra ett besök i hemorterna och derunder äfwen uppvakta Morbror.

Med fullkomlig högaktning har äran framhärda

Morbror

öns. Genare

M. X. Castrén

H[elsing]fors d. 4 Juli 1850.

P.S. En Morbror tillhörig Lapps kateches har af Lönnrot blifvit mig tillskickad, utan att jag blifvit underrättad om afsigten med denna fändning.

215

Botby, 31 July 1850,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 1 August. Sjögren was visiting Helsinki at that moment.

Wördade Farbror!²⁸⁴²

I fall tiden för bok-requisitioner ännu icke tilländalupit, fkulle jag bedja Farbror hafva godheten och för min räkning ännu införskrifva följande fkrifter:

J. Grim, Geschichte der deutschen Sprache²⁸⁴³

A. Schleicher, Die Sprachen Europas in systemat[ischer] Übersicht, oder: Linguistische Untersuchungen II B[an]d. Bonn, König.²⁸⁴⁴

Upplysningswis må jag tillägga, att jag redan af gammalt äger förfta bandet af Schleichers undersökningar. Kanske fkulle det gå an att per pošto erhålla det andra häftet, i fall Akademiens reqvission, fåsom troligt är, redan hunnit afgå ifrån sin bestämmelfe-ort.

Desfa rader afgå i ögonblicket. Tengströmska familjen ber mig tillägga sin hellsning. Widare hinner jag ej, utan framhärda med fullkomlig högaktning

Wördade Farbrors

ödmjukafte tjenare

M. A. Castrén.

Botby den 31 Juli 1850.

²⁸⁴² In the meantime Sjögrén had informalized his relationship with Castrén, allowing the latter to call him 'uncle' (*farbror*), a term which Castrén uses for the first time in this letter instead of the former 'Noble Mr. Councilor of State' (*Högädle Herr Statsråd*). (JJ)

²⁸⁴³ Grimm 1848.

²⁸⁴⁴ Schleicher 1850. August Schleicher (1821–1868) was a German linguist, one of the early developers of comparative linguistics, especially linguistic taxonomy. He represented the view that languages evolve like living organisms whose internal relationships can be described in terms of binarily organized genealogical family trees. His methods were later incorporated into Uralic studies as well. (JJ – TS)

2845 bröllops-/bestyr
 2846 The merchant and General Consul of Sweden and Norway in St Petersburg Carl Gustaf Sterky (1782–1863). Loman, Biografiska anteckningar, <http://www.mattiasloman.se/forskning/index.php?title=Sterky>. (TS)

2847 J.C. Frencckell & Son's printing house, originally the printing house of the Academy of Turku, bought from its previous owner by Johan Christopher Frencckell I (1719–1779) in 1758–1763, continued by his son J.C. Frencckell II (1757–1818) and his son J.C. Frencckell III (1789–1844). They also owned two paper mills. The printing house had had the privilege of printing all the publications of the university since 1765. After the move of the university from Turku to Helsinki the printing house also followed suit, and it was active in the house at Unioninkatu 13 from 1827 onwards. In 1850 the printing house was owned by the last J.C. Frencckell's three sons. Laine 2001, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5506>; Hanski 2001/2008, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5788>. (TS)

2848 Castrén 1850a.

2849 i [...] till || emot

216

Helsinki, 28 October 1850,
 to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 3 November.

Wördade Farbror!

Upptagen af disputationer och bröllops-bestyr²⁸⁴⁵ har jag ända hitintills ej kommit mig till att aflägga min förbindligaste tacksägelse för de många commissjoner, som Farbror å mina vägnar uträttat. Genom Schiefner torde jag dock för någon tid sedan hafva meddelat Farbror underrättelse om bokremisfen, som jag med posten ordentligen erhållit. Sedermera har äfven vexeln kommit mig tillhanda och af Borgström blifvit allaredan honorerad. Den förra vexeln lät jag Tikkanen betala, emedan den icke war ställd på Borgström och jag ansåg det wara likgiltigt för Sterky²⁸⁴⁶, hos hwem jag lyftade medlen. Framdeles skall jag väl alltid wända mig till Borgström, som redan i sommar gaf mig sitt löfte att inlösa Sterkys vexlar. Med afseende å de talrika utgifter, anläggningen af ett hushåll föranleder, skulle jag önska att åtminstone nu till en början få uppbära 2–3 månaders lön i sänder, få framt det icke förorsakar Farbror alltför stort omak att remittera medeln eller wexlarne. Skulle jag, såsom ämnadt är, i winter komma till Petersburg, få har Farbror dessförinnan endast en remiss att ombesörja.

I mitt fednaste bref till Schiefner omnämnde jag, att Frenckell²⁸⁴⁷ för någon tid sedan erbjöd sig att förläggas min disputation²⁸⁴⁸ och på eget bewåg tog ett större antal öfwer-exemplar, än jag hade föreslagit. Nu sedan tryckningen försiggått, har han börjat åtra sig och vill wältra hela förlaget på mig. Med anledning häraf bad jag Schiefner göra sig underrättad om, huruvida icke Akademien wille inlösa ett större eller mindre antal exemplar af detta arbete emot 50 procents rabatt i²⁸⁴⁹ förhållande till det wanliga bokhandelspriset, som framdeles kommer

att närmare bestämmas. Nu har jag emellertid utsigt att äfven på annat fätt få mina trycknings-kostnader betalda och will ej vidare falla Academien till last, få framt den ej fkulle tro sig äga någon fördel wid handeln.

Allt sedan jag slapp disputation-bråket, har det ej welat blifwa någon ting för mig i litterär wäg uträttadt, emedan de praktiska bestyren upptaga nästan all min tid. Wid lediga stunder har jag wäl emellanåt redigerat gamla rese-anteckningar, men äfwen detta arbete har ej velat lida. Jag har fednaßt hållit på med min till Lapp-land 1838 om sommaren verkställda refa. Anteckningarna deröfver fkulle visserligen nu wara tryckfärdiga, men de äro fkrifna på Svenska, och jag är willrådig, huruwi-da de förtjena att på Tyska offentliggöras. Åtminstone fkulle jag icke fjelf wilja åtaga mig deras öfwerfättande, utan öfwerlemnar till Farbrors och Academiens be-pröfwande att bestämma, om jag bör fända mitt manu-script till Academien, eller här föka mig en förläggare.

Hwad mitt bröllop beträffar, få har det bifwit uppskjutet ifrån ena weckan till den andra, emedan fnickare och öfriga handtwerkare ej blifvit färdiga med allt nödigt bohag. I weckans slut hoppas jag ändteligen få allt färdigt, men dagen för bröllopet har dock ännu ej kunnat bestämmas, emedan både fångar och andra wigtiga artik-lar saknas i boet. Jag längtar att slippa detta oroliga lif, för att sedan i lugn åter kunna fortsätta mina studier. Att den Samojediska Grammatiken alltsedan Juli månad fått ligga ovidrörd, har hos mig wållat många samvetsförebåeller, men jag har med bästa wilja ej kunnat sysfelfätta mig med detta arbete. Kanske fkall det lyckas mig att i winter taga fkadan igen. – Jag anhåller om min hellsning till Farbrors familj och framhårdar med fullkomligaste högaktning

Min vördade Farbrors

ödm[jukaste] tjenare

H[elsing]fors

M. A. Castrén

d. $\frac{16}{28}$ Oktob[er] 1850.

P.S. Sedan detta nedskrefs, har min bröllopsdag blifvit bestämd till nästa Thorsdag den 31 Oktober (Kl[ockan] 7 e[fter]m[iddagen]).

2850 Mscrt: tackfägelfen
 2851 *min wiftelfe* || wiftelfen
 2852 The identity of this Okladnikov cannot be established, but he seems to have been involved in bringing Samoyeds to St Petersburg. In the 19th century individuals and families of the western Tundra Nenets were occasionally brought to St Petersburg and other European cities, where they were supposed to demonstrate their way of life for the general public, especially in the winter season.
 (JJ)

2853 *Skulle* [...] *jag* || Skulle jag
 2854 *fä* || *fk[ulle]*
 2855 *fig* || *fitt* hus
 2856 Castrén is referring to the protest organized by the students in connection with the 25th anniversary of the chancellorship of the Carevič. See note 2871.
 2857 Edvard Jonas Wilhelm af Brunér. See note 2688.
 2858 Georg August Wallin. See note 378.
 2859 Carl Wilhelm Törnégren. See note 2709.
 2860 *i* || också

Letters written in 1851

217

Helsinki, 13 January 1851,
 to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 19 January.

Helsingfors den 1/13 Januari 1851.

Wördade Farbror!

Då det nya ryska året i och med denna dag tager sin början, vill jag begagna mig af tillfället för att önfka Farbror fortfarande helsa och trefnad få wäl under detta, som många kommande år. Men det är icke blott min enskildta önfkan, som jag nu har att framföra, utan många bland Farbrors äldre wänner, med hvilka jag under vår stora jubeldag sammanträffade, hafwa gifvit mig i uppdrag att äfven framföra deras nyårs-önfkningar. De hafva med mig innerligen gladt sig deröfwer, att den fista sommarens brunnskur warit af en så lycklig påföljd och hysa det hopp, att Farbror äfven i nästa sommar måtte återwända hit för att allt mera och mera förstärka sina krafter. – Till desla önfkningar har jag nu äfven att tillägga min hjertliga [tackfägelfe]²⁸⁵⁰ förft och främft för den fednaste wexeln, som jag jemte Farbrors ärade skrifvelse af d. 8/20 December emottog på sjelfva Julaftonen, samt vidare för den gästfria inbjudningen till Farbrors hus under min²⁸⁵¹ wiftelse i Petersburg. Härwid måtte jag dock anmärka, att min hädanfärd ännu är alldeles oafgjord. Skulle Okladnikow²⁸⁵² enligt sitt löfte äfven i denna vinter komma till Petersburg och medföra en Bolschesemelsk Samojed, få är jag fullt och fast besluten att omedelbart efter härom inhemtad underrättelse anträda nämnda resa; men i annat fall kan det hända, att jag

uppskjuter min refa till nästkommande winter. Min Fru har för sin del ingen lust att gifwa sig ut på en så halsbrytande färd. Skulle²⁸⁵³ åter jag komma att anträda den, få är jag glad att få herberge i Farbrors hus; men få²⁸⁵⁴ fram det faller sig olägligt för Farbror att herbergera mig, få har äfven wänner Schiefner godhetsfullt inbjudit mig till sig²⁸⁵⁵.

Om vårt jubileum torde Farbror redan hafva hört allt, hwad derom kan sägas, kanske likwäl med undantag af den fatala omständigheten, att ingen enda Student lät beweka sig att biwista den af Nordenftam för tillfället arrangerade bal.²⁸⁵⁶ Till ökande af dagens glädje meddelades efter jubel-aktens slut den fägnande nyhet, att Bruner²⁸⁵⁷, Wallin²⁸⁵⁸ och [T]örnegrén²⁸⁵⁹ blifvit utnämnda till Profesorer. Mitt förslag har ännu icke ens afgått härifrån, emedan Gottlund efter sin wana väckt krångel och oreda å bane. Ur stånd att fullgöra erforderliga prästanda föker han blott draga ut på tiden, för att göra mig förargelse. För en af mina wänner har han tillkännagifvit, att han wore beredwillig att afstå ifrån alla anspråk, få fram jag wille på ett hederligt wis wedergälla honom. Sedan denna spekulation misslyckats, har han nu ingifvit en widlöftig fkrivelse till Çancellor, deri han anhåller att antingen blifva befriad ifrån specimen, eller i²⁸⁶⁰ motsatt fall få specimenations-tiden förlängd intill wårterminens slut.

Ifrån den akademiska lag-kommiten har jag hört berättas, att de nya Statuterna inom Februari månads utgång skola blifva färdiga, samt att Mannerheim blifvit anbefalld att med dem infinna sig i Petersburg.²⁸⁶¹ Äfwen Nordenstam skall, såsom det heter, ännu i denna wecka anträda en refa till Kejsare-staden. Han åtföljes af Reçtor Magnificus Prof[essor] Rein, som kommer att logera hos Cygnæus²⁸⁶² i finska kyrkhuset. Den refande fransmannen Le Duc²⁸⁶³, som nu åter hemtat sig efter sin blodstörtning, rustar sig äfven till en dylik refa, men will dessförinnan fkrifva en berättelse öfver de twenne sednaste högtidligheterna, som han ärnar presentera för fjelfva Majestätet.

Med anhållan om min hellsning till Farbrors familj har jag äran framhärda

Wördade Farbrors

ödm[jukaste] tjenare M. A. Castrén

2861 They were not completed until 1852 and Castrén also took part in the discussions after his appointment. See Castrén 2017a: 173–181. (TS)

2862 Uno Cygnaeus (1810–1888), at that time vicar of the Swedish parish and director of the Finnish school in St Petersburg, later known especially for the guidelines he sketched for the elementary school system of Finland. Cousin of the above-mentioned Fredrik C. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14384>; Luukkanen 2000/2012, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3176>. (TS)

2863 Louis-Antoine Léouzon Le Duc (1815–1889), a French writer and diplomat who lived in Finland for almost two years in 1842–1843 in the capacity of a teacher of French to the children of Count Vladimir Alekseeviç Musin-Puškin (1798–1854). He also visited Finland later, in 1850–1851, 1852, and 1857. Castrén taught him elements of the Finnish language. He also travelled in Sweden and Russia and published a series of popular travelogues, including a volume on Finland and Scandinavia. In addition, he prepared a prose translation of both the old and the new *Kalevala* into French. Le Duc 1845, 1867, 1880/2001; Rouvière 2012. (JJ – TS)

- 2864 The student Karl Sirén (1829–1877), son of the vicar Karl Vilhelm Sirén (see note 1276). Later translator in the provincial government of Uusimaa and Managing Editor in the Governor-General's office. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16667>. (TS)
- 2865 Ernst Eduard Kunik. See note 2629.
- 2866 Mscr: famvetetet
- 2867 Auction after the death of Johan Gabriel Linsén (see note 189).
- 2868 *ifrån* || genom
- 2869 Christian Martin Joachim Frähn. See note 2232.
- 2870 *wistas* || <är>
- 2871 *åtkomma* [...] *Studenter* || åtkomma Studenterna
- 2872 The 25th anniversary of the then six-year-old Prince Alexander's (later Emperor Alexander III) appointment as the chancellor of the university on 11 January 1851 was celebrated with an event in the festive hall of the university and a great ball organized by the deputy chancellor, J.M. Nordenstam. Forty students were invited to the ball but, as a demonstration, all of them refused to attend because of Nordenstam's attempts to strengthen discipline within the university in order to avoid waves of European liberalism in Helsinki. Instead, they organized their own dinner and other events to show their loyalty to the Emperor Nicholas I and the Carevič

218

Helsinki, 4 February 1851,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 7 February.

Wördade Farbror!

Farbrors begge fkrifveller af den 23 och 29 Januari erhöj jag på samma dag och nästan på samma stund den 1. innewarande Februari, och jag hastar nu att för defamma frambära min förbindligaste tacksägelse. Med Studeranden Sirén²⁸⁶⁴, som medförde det tidigare brefwet, erhöj jag äfwen den ifrågawordna thé-laddningen, hvars värde Farbror behagade wara god och gälda åt Pastor Sirén med 54 Rub[el] 40 kop[ek] Silfver. Kuniks²⁸⁶⁵ skuld ligger mig äfwen på [famvetet]²⁸⁶⁶, men för dess belopp kan jag ej närmare redogöra. Jag äger af Kunik blott en promemoria på den första requisitionen, och derpå grunda sig de upplysningar, jag för en tid sedan genom Schiefner meddelade honom om hans fordran. Det har till och med fallit mig ur hågen, om de fednare requisitionerna skett genom honom eller Farbror, och huruvida de blifvit liquiderade eller icke. Troligen har Kunik sjelf bättre reda på faken; men i motsatt fall skall jag söka att på ett eller annat sätt få faken på rätt. För mig är ingen ting angelägnare, än att ju förr dess hellre få denna skuld betald. – Kommen en gång på kapitlet om affärer bör jag nämna, att den Linsénska bok-auktionen²⁸⁶⁷ kommer att försiggå först i slutet af Februari. Hwad Frenckells antiqvarifka böcker beträffar, få äro de ej tillgängliga härstädes, utan måste requireras ifrån²⁸⁶⁸ Åbo. Frenckell har dock åtagit sig att införskrifva hit de af Farbror requirerade, förutsatt att de ännu ej bifvit bortsålda. Af Wallin har jag för

Farbrors och Frähns²⁸⁶⁹ räkning begärt 4 exemplar af hans profesors-disputation, men han ägde sjelf inalles endast 4 exemplar, af hvilka han öfwerlemnade åt mig tvenne, dem jag med första lägenhet skall afsända till Farbror, få framt det för mig sjelf ej blir någon resa till Petersburg. Det will synas mig, fåsom skulle Okladnikow ej hafwa medfört några Bolshesemelska Samoieder, och i fådan händelse ärnar jag i winter alldeles icke företaga mig någon Samoiedisk expedition, emedan de Kaninfka Samoiederne för det närvarande ej kunna göra mig stor nytta. Jag får emellertid afläggå min tacksägelse för Farbrors förnyade inbjudning. Skulle tvertemot all förmodan någon Bolshesemelsk Samoied infinna sig till maslinitfan, få ärnar jag i fådan händelse oförtöfwadt gifwa mig åstad och wid ankoms-ten till Petersburg taga in i Farbrors hus. Min fru är ej finnad att denna gång göra mig res-fällskap. Le Duc lærer väl redan wara anländ till Petersburg; Rein har fått ett oförmodadt förbud att resa. Nordenstam wistas²⁸⁷⁰ nu i Petersburg, och man tror sig weta att han der ärnar flämpla emot universitetet, och i synnerhet söka att åtkomma²⁸⁷¹ en mängd Studenter, hvilka ej bewistade hans bal på jubeldagen.²⁸⁷² Annars går här nu som bäst ett rykte i staden, som förmäler att det med Nordenstams wälde är slut.

I affärs-wäg glömde jag nämna, att Landshöfding Sacklén²⁸⁷³ till mig erlagt de af Farbror för honom utlagda 6 Rub 70 kop. Silf[ver] Jag har antecknat desfa medel såsom uppburna af mitt understöd, och anhåller att Farbror gör sig dermed betalt. – Min Fru anhåller om sin hellsning och jag framhårdar med högaktning

Wördade Farbrors

ödmjukaſte tjenare

M. A. Caſtrén.

Helsingfors d. 4 Febr[uarii] (n[y] ft[yl]) 1851.

as the chancellor of the university. The forty students were banned from the university until the end of the year, and Alexander himself visited the university to soothe the conflict in March. At the same time he handed Castrén his instrument of appointment. Klinge 1978: 204–210; Klinge et al. 1989: 206–209. (TS)

²⁸⁷³ Castrén must mean Lars Sackleen (1788–1870) who had been Governor in the Province of Kuopio in 1831–1837 but who had already been appointed Senator in 1833. There were no other governors called Sacklén or Sackleen. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=11734>; Savolainen 2001b, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4514>; Wikipedia: Suomen maaherrat, https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_maaherrat. (TS)

2874 *andra* [...] *språk* || *andra*
språk

P.S. Jag har fått mig uppdraget att föka förskaffa plats i P[eters]burg åt en tjensteqvinna ifrån H[elsing]fors. Hon vistas redan i P[eters]burg och tjenar i ett Engelskt hus, men skulle i anseende till sin obekantskap både med Ryskan och andra²⁸⁷⁴ främmande språk hellst vilja antaga tjenst i en Svensk familj. Bemälda tjensteqvinna har tjenat här i aktningsvärda hus och äger ett stort beröm om sig. Hennes address har man ej kunnat uppgifva för mig, men hon äger i P[eters]burg en syster, hvars address härinnelykt medföljer. Skulle ifrågavarande domestik ej behövas i Farbrors eget hus, få anhåller jag på det förbindligaste, att Fru Statsrådinnan måtte mana godt för henne hos andra.

219

Helsinki, 12 March 1851,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 16 March. This letter is preserved only in a copy in an unidentified hand.

Wördade Farbror!

Juſt nu slutades den Linsénska bokauktionen, och då poſten i morgon bittida afgår, begagnar jag mig af ögonblicket att meddela Farbror auktionens reſultater. I anſeende dertill att Linséns bibliothek haft en ſtor kredit, hafva många ſpekulanter till och med ifrån landsorterna infunnit ſig för att göra inrop, och den ſtora konkurrensen har föranledt, att de fleſta böcker blifvit betalda med det i bokhandeln gällande priſet. Sålunda har jag för Farbrors, H[erra]rne Steinmanns²⁸⁷⁵ och Freytags²⁸⁷⁶ räkning endåſt kunnat erhålla några få numror. Deſſa äro

	N ^o 2	till	5 Rub[el]	95 kop[ek]	för Steinmann
	N ^o 374	- - -	20		för Farbror
	N ^o 389	- 3 -	10	} 6:50	D ^e
	N ^o 390	- 3 -	40		
	N ^o 429	- - -	50		för Steinmann
S. 38	N ^o 2	till - -	66 kop.		för Farbror
	N ^o 13	- 1 -	75 kop.		D ^e
S. 39	N ^o 32	- - -	25 kop.		D ^e

Allt detta ſammanlagdt utgör, ſåſom det tyckes 15 Rub. 81 kop., hvilka medel jag näſtkommande måndag bör till auktions-kammaren lefverera. Hvad de Frenckellska böckerna beträffar, ſå utviſar hoſföljande räkning reſultatet af mina i detta afſeende fattade åtgärder. Böckerna ſynas vara väl konſerverade, men ſkulle någon briftfällighet i dem upptäckas, ſå har jag förbehållit mig att få återlemna ſådana ſaker. Af ſådan anledning har jag ockſå ännu icke betalt räkningen.

Alla de i Farbrors ſednaſte bref mig gifna uppdrag har jag jemväl allaredan uträttat. Å egna och Kellgréns vägnar får jag frambära min tacksägelse för Farbrors afhandling, ſom Rein ordentligen tillſtällt mig jemte allt

²⁸⁷⁵ Johannes Friedrich Steinmann (Ru. Ivan Bogdanovič Štejnman, 1819–1872), Classical philologist, teacher of Latin and Greek at the Pedagogical Institute in St Petersburg from 1851, later a professor at the Imperial University of St Petersburg and director of the Historical-Philological Institute. Brückner – Zeller (Hrsg.) 2007: 297. (TS – JJ)

²⁸⁷⁶ Theodor Friedrich (Fëdor Karlovič) Freytag (1800–1859), scholar in classical philology, Professor of Latin Language at the Imperial University of St Petersburg. Baltisches biografisches Lexikon digital <https://bbld.de/GND11678721X>. (TS)

2877 There was a customs station in Rajajoki, and a customs duty had to be paid for any exports from Finland to Russia, although Finland belonged to the Russian Empire. Myllyntaus 1980: 348–349. (TS)

2878 Steinthal 1850. Heymann/Chajin/Hajim/Heinemann/Heinrich/Hermann Steinthal (1823–1899) was both a linguist and a philosopher. DBE 9: 668–669. (TS)

2879 Berghaus 1849 [not 1850].

Heinrich Berghaus (1797–1884) was a German geographer, cartographer, and mathematician who had also published other ethnographical works. His *Grundlinien* is based on the idea of the evolution of reason, which has liberated man from his dependence on nature. According to him, evolution is also connected with human physical development, as can be seen from the disappearance of the pigment from the skin. Within this framework, Berghaus also looks at different human races as an evolutionary series from lower to higher ones. The Finno-Ugric-speaking peoples belonged in his classification to the Mongolic race. Berghaus 1849: 1–6, 103–107; DBE 1: 560; Wikipedia: Heinrich Berghaus, https://de.wikipedia.org/wiki/Heinrich_Berghaus. (TS)

2880 This work cannot be identified.

2881 Bopp 1833–1849.

2882 Pott 1833.

2883 Савваитовъ 1849.

det öfriga, som Farbror i brefvet specificerat, penningarna 53 Rub. 24 kop. icke att förglömma. I nästa bref är väl Farbror god och låter mig veta, hvad jag skall företaga mig med alla de här uppköpta böckerna. Att få dem härifrån afsända till Petersburg är ganska svårt, emedan man fruktar för den stränga visitationen i Rajajoki. Deremot skulle det gå lätt att med förbönder expediera dem till Wiborg, derifrån de kanske med mindre svårighet torde kunna fås till Petersburg.²⁸⁷⁷

I händelse Farbror ännu icke hunnit uppgöra sin bokrequisition, så skulle jag anhålla, att Farbror ville vara god i sin lista för min räkning upptaga följande skrifter:

1. *Steinthal*, Die Classification der Sprachen, dargestellt als die Entwicklung der Sprachidee. Berlin 1850.²⁸⁷⁸
2. *Berghaus*, Grundlinien der Ethnographie. Stuttgart 1850.²⁸⁷⁹
3. *Plat*, (ett arbete om Mandshuriet, hvars titel jag ej närmare känner).²⁸⁸⁰
4. *Bopp*, Vergleichende Grammatik etc. 5 Band.²⁸⁸¹
5. *Pott*, Etymologis[c]he Forschungen.²⁸⁸²

Vidare skulle jag bedja Farbror vid tillfälle fråga af Sawaitow, om han ej skulle hafva lust att i någon rysk tidskrift meddela en rysk öfversättning af sina syrjenska i Grammatiken²⁸⁸³ tryckta sagor och sånger, ty vi skulle gerna meddela dem till Finska allmänhetens kännedom i Suomi. Jag skulle visserligen kunna öfversätta dem äfven från syrjänskan, men tiden tillåter mig ej att härmed taga någon befattning. Till Schiefner skulle jag nu gerna skicka fortsättningen af Kullervorunorna, men sista arket har ej ännu kunnat erhållas från tryckeriet, och jag anser det ej mödan värdt att expediera de tre arken i skillda remisser.

Några goda vänner sitta hos mig, och jag måste därför sluta med anhållan om min helsning till Fru Statsrådinnan och Farbrors hela familj. Med högaktning framhärdat

Wördade Farbrors

ödm[jukaſte] tjenare

M. A. Caſtrén.

Helsingfors d. 12 Mars 1851.

220 **Helsinki, April 1851, to the Imperial
Alexander University in Helsinki**

SLSA 1185.6

Prod. d. 26. April 1851.

G: A: Uhlenius.²⁸⁸⁴

Till Kejserliga Alexanders universitetets ränteri lef-
vererar undertecknad för erhållet konstitutorial å
profesfors-tjensten i finska språket Fem (5) Rubel
sjuttiosex (76) kopek silfver; hvarå qvittens begäres.
Helsingfors den 22 April 1851.

M. A. Čaštrén
Profesfor.

Lefvererade *Fem Rubel fjuttiosex Kopek Silfver* qvit-
teras till annotation af Kejserl. Universitetets Herr
Rector. Helsingfors den 23. April 1851.

A;V;Wegelius.²⁸⁸⁵

2884 Gabriel August Uhlenius
(1815–1856), clerk in the cen-
sorship committee. YOM
1640–1852, [https://ylioppilas-
matrikkeli.helsinki.fi/henkilo.
php?id=15037](https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15037). (TS)

2885 Adolf Vilhelm Wegelius
(1799–1888), MA, university
treasurer. YOM 1640–1852,
[https://ylioppilasmatrikke-
li.helsinki.fi/henkilo.php?id=
12819](https://ylioppilasmatrikkelihelsinki.fi/henkilo.php?id=12819). (TS)

- 2886 Gustaf Adolf Åkerberg (1803–1861), a treasurer of the Province of Uusimaa. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13956>. (TS)
- 2887 Anders Henrik Gylling (1792–1858), a treasurer of the Province of Uusimaa, *Kammarråd*. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12226>. (TS)
- 2888 There were three Lieutenant-Colonels called Tame-lander in the early 1850s, and the person meant by Castrén here cannot be identified from among them. They are Adolf Wilhelm T. (1799–1861), Johan August T. (1795–1860), and Karl Gustaf T. (1791–1861). The last one served later as post inspector (*postinspektör*) in Turku. *Finska kadetter 1812–1897*: 1, 2, 60, 61, 64. (TS)

221 **Helsinki, April 1851,
to the Treasury of the Province of Uusimaa**

SLSA 1185.6

Prod. d. 26. April 1851.
G: A: Uhlenius

Till Landt-ränteriet i Nylands län lefvererar undertecknad för erhållet konstitutorial å profesors tjänsten i Finska språket wid Kejserliga Alexanders universitetet följande afgifter:

	Silfver		
Fattig och Arbetshus afgift	– 12	Rub	94 kop.
Chartæ sigillatæ rekognition	– 5	–	17 –
Krigsmanshus-avgift	– 5	–	17 –
Till Läne-lazaretet	– 1	–	–

S[umm]a 24 – 28

Hwarå qvittens begäres. Helsingfors den 22 April 1851.

M. A. Castrén
Profesor.

Lefvererade Tjugufyra Rubel Tjuguåtta kopek Silfver quitteras till annotation i Lands Kontoret. Helsingfors å Landt Ränteriet, den 23. April 1851.

S^{gr} 24: Rubel 28: kopek Silfver.

Gust. Adolf Åkerberg²⁸⁸⁶

S: d: annot: å Lands Kontoret pag: 41 ^o 290.

Henr. Gylling²⁸⁸⁷

222

Helsinki, 26 April 1851,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 30 April.

Helsingfors d. 26 April 1851.

Wördade Farbror!

I par weckors tid beswärad af en elakartad halsfluss har jag dessförinnan ej kunnat ombesörja försändningen af de arbeten, som jag här inköpt för Farbrors räkning. I går aflemnade jag dem ändteligen åt Öfwerst-Lieutenant Tammelander²⁸⁸⁸, som med dagens post lofvade afsända dem härifrån. Cicero af Orellius²⁸⁸⁹ behöll jag tills vidare här enligt Farbrors egen instruction. Bland de på Linsens bokauktion inropta böcker lærer N° 373 ej förekommit på Farbrors promemoria, men den sammanslogs med 374 och blef af sådan anledning af mig inropt för Farbrors räkning. Såsom hosföljande qvittencer utvifa, har jag för samtliga böcker utbetalat 19 Rub[el] 66 kop[ek] Silfver, hvartill kommer för 5 aln ravenduk²⁸⁹⁰ 50 kop. s[ilfver]m[ynt], hvilket tillsamman utgör 20 Rub 16 kop. Silf[ver]. Och då detta afdrages ifrån de af mig redan erhållna 20 Rub 68 kop., kommer jag att få i debet hos Farbror med 52 kop. Silfver. Den af Farbror äfkade "Kameral-lagfarenheten af Rabenius"²⁸⁹¹ har ännu ej ankommit ifrån Åbo och torde²⁸⁹² ej heller vara der tillgänglig. Vidare har jag nu i affärswäg ej att tillägga, utom att Kapten Tawast[st]jerna²⁸⁹³ i går lefvererade till mig de medel, utgörande 135 Rub. Silf[ver], dem Farbror godhetsfullt behagat till mig öfversända. Desfa medel kommo mig i grefwens tid tillhanda, ty samma dag var jag ålagd att²⁸⁹⁴ betala min profesors-fullmakt, som kostade ej mindre än

2889 The Swiss classical scholar Johann Caspar (von) Orelli (1787–1849) published a complete edition of Marcus Tullius Cicero's work in seven volumes in 1826–1838, *M. Tullii Ciceronis opera quae supersunt omnia ac deperditorum fragmenta recognovit et singulis libris ad optimam quamque recensionem castigatis cum varietate Lambiniana MDLXVI, Graevio-Carantonianam, Ernestiana, Beckiana, Schuetziana, ac fraestantissimarum cuiusque libri editio-num integra, repliquae vero accurato delectu brevique adnotatione critica*. DBE 7: 599. (TS)

2890 See note 498. Ravenduk was also used to cover and protect postal parcels during transportation. (JJ)

2891 Rabenius 1825, 1832. Lars Georg Rabenius (1771–1846) had studied in Turku and Uppsala and worked as Professor of Economic and Mercantile Law at the University of Uppsala. Carlsson 1995–1997: 602–603. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=10074>. (TS)

2892 *torde* || synes

2893 Most probably Captain Carl Johan Tavaststjerna (1812–1881), deputy chief of police in Helsinki, later chief of police there and a colonel. However, cf. Gustaf Hjalmar Tavaststjerna (1818–1878), Lieutenant-Commander in the Finnish Customs, later Major. Carpelan 1965: 1210 (Tab. 57), 1212 (Tab. 60); YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15375>. (TS)

2894 *att* || af

2895 See note 2871.

76 Rub. 60 kop. Silfver. Efter att hafva afbördat denna betalning är jag i dag uppkallad att aflägga ed och intaga mitt fäte i Consistorium. Af sådan anledning hinner jag nu föga tillägga något vidare. I sjelfva verket har här på orten ockfå nästan ingen ting på fednare tider pasferat, som wore wärdt att nämnas. Allt sedan Tronföljarens härwaro²⁸⁹⁵ hafwa wi haft wida gladare och lugnare tider än tillförene. Inga trakasferier uppifrån och inga oroligheter ifrån Studenternas sida hafva försports, utan allt har gått sin jemma gång. – De akademiska stadgarna fägas nu wara få godt som färdiga, men det förljudes, att de ännu skola underkastas Consistorii skärskådande. Detta blefwe för mig, såsom oerfaren i akademiska förhållanden, ett ganska fvärt och arbetsdrygt åliggande. Mina föreläsningar har jag ännu icke påbegynt och jag hoppas äfven slippa dem för denna termin, ehuru jag likwäl för säkerhets skull i och för deras skull fått göra studier i ett och annat.

Det gläder oss alla, att Farbrors helfa under wintern stått bi under de trägna göromålen, och jag har allt fortfarande hört den önskan uttalas, att Farbror äfven i nästa sommar måtte taga några weckors ledighet och stärka sin helsa wid vår brunns-inrättning, som äfven i år fäges blifva talrikt besökt. Jag anhåller om min helsning till Farbrors familj och framhårdar med fullkomlig högaktning

Wördade Farbrors

ödm[jukaste] tjenare

M. A. Castrén.

223

Helsinki, 2 June 1851,
to Anders Johan Sjögren

2896 Most probably Carl Johan
Tavaststjerna. See note 2892.

SLSA 1185.3

Received on 6 June.

Helsingfors d. 2 Juni 1851.

Wördade Farbror!

I en rund månads tid har jag varit få fränkt sysselfatt med mina föreläsningar, att det härunder ej varit mig möjligt att tänka på någon annan sysselfättning. Till och med de allra nödwändigaste angelägenheter hafva i och för deras fkull blifvit försummade, så att jag icke en gång kommit mig till att besvara Farbrors fednafte skrifvelse af den 7 Maj. Före min föreläsningsbrådskan lærer jag dock hafva hunnit underrätta Farbror derom, att Kapten Tawaststjerna²⁸⁹⁶ till mig inbetalt de 114 Rub[el] 32 kop[ek], som Farbror å min lön uppburit ifrån Akademien samt dessutom 52 kop. utöfver hvad jag utlagt för de på Linsénska bok-auktionen inropade böckerna. Att en af desfa böcker befunnits vara ofullständig, har få mycket mera graverat mig, som jag i detta afseende trott mig iakttaga all möjlig försigtighet. Jag hade nemligen gifvit i uppdrag åt en Bibliotheks-amanuens, som sjelf katalogiserat de Linsénska böckerna och äfven haft bestyret med böckernas försäljning, att underföka, huruvida de på mina anteckningslistor befintliga böcker woro fullständiga och i alla afseenden väl konserverade. Det war i fjelfva verket äfven samma amanuens, som i mitt namn gjorde inropet af det defekta exemplaret. Då jag härom dagen förehöll honom att hafva handlat emot min instruktion, ursäktade han sig dermed, att han wisserligen war medvetande af det ifrågawarande arbetets defekta

- 2897 A geological expedition led by the Baltic German scientist Carl von Ditmar (1822–1892) in 1851–1856, on the initiative of the Governor-General of East Siberia, Nikolaj Nikolaevič Murav'ëv-Amurskij (1809–1881), who paid attention to the need to develop Kamčatka and its economy. Ditmar also collected material on the indigenous peoples of the Kamčatka peninsula and their cultures, and made an ethnographic map of the peninsula. Ditmar was a good friend of A.T. von Middendorff and had also corresponded with him during the latter's expedition. Tammiksaar 2013b: esp. 225–237. (TS)
- 2898 Matthias Akiander never became a pastor anywhere but made his whole career at the university in Helsinki. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=13626>. (TS)
- 2899 Castrén shared the opinion of many of his contemporary colleagues concerning the eccentricity of D.E.D. Europæus and C.A. Gottlund. Later generations have to some degree rehabilitated the reputation of these two scholars. (JJ)
- 2900 Carl Gustaf Borg. See note 1341.
- 2901 *i* || mycket
- 2902 Johan Philip Palmén (1811–1896) Professor of Roman and Russian Law, later Professor of Civil and Roman Law and Senator, at first in

befkaffenhet, men att han icke dess mindre tyckte sig böra inropa detfamma, emedan det enligt hans uppgift fkall hafva blifvit försålt till några få kopek och lätt kan kompletteras. Dessutom fode han sig äfven wara villig att för egen räkning behålla arbetet, i fall Farbror dermed vore tillfreds.

Enligt Farbrors önfkan har jag talt med Akiander om färden till Kamschatka²⁸⁹⁷, men han vill ej låna fitt öra åt förslaget. I hans tycke är till och med lifvet här i H[elsing]fors alltför oroligt, och han har derföre beslutit att wid första sig yppande lägenhet föka sig ett pastorat.²⁸⁹⁸ Sedan en längre tid tillbaka arbetar han ockfå på ingen ting annat än fina predikningar, dem wi tidt och ofta få höra i Helsingfors' stads-kyrka. Europæus är enligt min tanke alldeles oduglig i och för det föreslagna värfwet. Han äger wisferligen ganska mycken både theoretisk och praktisk kännedom af Finskan, men är för öfrigt en idiot, en gelike till Gottlund.²⁸⁹⁹ Det onekligen bästa subjekt för ifrågawarande refa är bland alla härwarande Kandidater en gammal student wid namn Borg²⁹⁰⁰, som i nästa höst ärnar undergå examen rigorosum. Han äger folida språk-studier och har i flera års tid nästan uteslutande fysselfatt sig med Finsk Grammatik, hvaröfwer han äfven fkrifvit en och annan artikel. Han behandlar med mycken fkicklighet både Svenskan och Finskan, är äfven god latinare, känner dessutom icke allenaast Tyskan och Franfkan theoretiskt, utan äger äfven i Ryskan goda förstudier, ehuru han ännu ej förvärfvat sig någon talfärdighet. På hufvudets vägnar är han ovanligt fkar, äger en stor kritisk förmåga, men någon färdeles producerande talang synes han icke besitta. För öfrigt är han mycket rask och tilltagen, i²⁹⁰¹ besittning af god helfa och godt mod. Ockfå synes han vara mycket hugad för refan, förutsatt att han dessförinnan får absolvera sin Kandidat-examen.

Wi hafwa i dag anställt Rectors-wal, hvarwid Rein erhöill 17 röster, Palmén²⁹⁰² 2, Törnrot²⁹⁰³ och

Laurell²⁹⁰⁴ hvar sin röst. Jag för min del anfer wisferligen Rein wara en alltför swag karaktär för att stå i spetsen för universitetet, men med kännedom af hans goda wilja och redliga uppsåt gaf jag honom likwäl min röst. Troligen hafva wi äfwen nu lugnare tider i antågande och kunna fåledes hoppas, att ungdomen utan alla ftränghets åtgärder fkall hålla sig inom fkrankorna, hvilket i våra förhållanden är hufvudsaken. – Ifrån Finska Litteratur-Sällskapet kan jag meddela den glada²⁹⁰⁵ nyhet, att ett Svenskt-Finskt Lexicon i desfa dagar kommer att läggas under presfen.²⁹⁰⁶ En ny upplaga af ordspråk och gåtor²⁹⁰⁷ lemnar i desfa dagar presfen. För öfrigt har jag denna gång intet nytt att meddela, utan framhårdar med högaktning

Wördade Farbrors

ödm[jukaſte] tjenare
M. A. Caſtrén

P.S. Om Farbror icke ſjelf ärnar ſig till H[elsing]fors före midsommaren, få hoppas jag erhålla²⁹⁰⁸ mitt underſtöd för tvenne fednaſte månader antingen genom någon pålitlig reſande eller ockfå genom en vixel af Sterky²⁹⁰⁹.

the Economic Department, later in the Judicial Department and deputy chancellor of the university. One of the central figures in developing the administration of Finland and the concept of Finland as a state in the second half of the 19th century. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=14354>; Saastamoinen 2006, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3580>. (TS)

2903 Lars Henrik Törnroth (1796–1864), Professor of Surgery and Obstetrics in 1838–1857, vice-rector of the Alexander University in 1848–1855, archiater (chief physician), Director-General of the Board of Medicine in 1855–1863. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=12731>; Leikola 2001d, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3673>. (TS)

2904 Axel Adolf Laurell. See notes 11 and 146.

2905 *glada* || vigtiga

2906 Europaeus 1853.

2907 Lönnrot 1851. The second edition was an expanded version of the first edition of 1844.

2908 *erhålla* || få

2909 Carl Gustaf Sterky. See note 2845.

- 2910 Jacob's day is on 25 July. (TS)
 2911 Fredrik Wilhelm Pipping.
 See note 188.
 2912 *affänder* [...] *till* || *af*<-----> ~
 hos
 2913 Sven Gabriel Elmgren. See
 note 1213.
 2914 *luntorn*<*a*> || böcker[na]
 2915 Anna Sofia Kellgren (b.
 Tengström), a sister of Cast-
 rén's wife Natalia. See note
 2716.

224

[Botby], 23 July [probably 1851],
 to Knut Felix von Willebrand

SLSA 380.1

Bäste Broder!

I den förmodan eller rättare sagdt förhoppning, att Du ändteligen kommer ut till Jakobsdagen²⁹¹⁰, tar jag mig friheten att besvära Dig med en kommisfion, neml[igen] att ifrån Bibliotheket i mitt namn uttaga de å medföljande promemoria antecknade böcker och fedan hemta dem ut på landet. Skulle praktiken ej fläppa Dig ifrån staden, få åtager sig väl Pipping²⁹¹¹ att bringa böckerna till Botby. Men skulle af missgynnande väderlek ingen Botby-expedition komma ifråga, få är Du väl god och affänder²⁹¹² böckerna till Kellgrén, fom är i tillfälle att få dem hitsända med ett mjölkbud. För att Du ej måtte komma att vänta på Bibliotheket, skulle jag råda Dig att först afsända min promemoria till Elmgren²⁹¹³ och låta honom aflägga de ifrågawarande böckerna, så att Du ej annat behöfwer än skrifva lappar och kуска hem med luntorn<*a*>²⁹¹⁴. Ursägta att jag faller Dig till besvär med detta uppdrag.

Med min helsa har det ej varit alldeles efter önskan. Magkrämpor och den olideliga höftvärken hafva tidt och ofta besvärat mig. Natalia mår rätt bra och ber helsa till Dig. Anmäl äfwen vår helsning till Sofi²⁹¹⁵, fom wi äfven hoppas få se på Jakobs-dagen.

d. 23 Juli

225

Rasböle, 1 August 1851,
to Gabriel Rein

KK Coll. 185.1

Ärade Broder!

I enlighet med Brors yttrade önskan har jag nu författat en redogörelse för mina litterära meriter. Då min förteckning troligen har felet att vara alltför fullständig, anhåller jag på det förbindligaste, att Bror wille wara god och derifrån utesluta allt, hvad enligt programmets plan kan och bör förbigås. Till antalet af de så beskaffade opera torde kunna föras de under NN. 2, 6, 7, 11, 12, 13²⁹¹⁶ uppräknade, hvilka samt och synnerligen äro inbegripna under den allmänna, N. 13 angifna rubriken. Men skulle det wara af wigt att färschildt angifwa äfwen fmärre uppsatser, så får jag upplysningsvis nämna, att recensionen öfver *Schrenk* är tryckt i den Dimidoffska "Отчетъ"²⁹¹⁷, hvars titel jag nu ej är i tillfälle att närmare angifwa. – Att jag är medlem (сотрудникъ) i det geographiska sällskapet i Petersburg, lär ej vara anmärkt i mina föregående merit-förteckningar, likfom faken i och för sig icke heller är färdeles anmärkningsvärd.

Med fullkomligaste högaktning framhärdar
M. A. Castrén

Rasböhle²⁹¹⁸ d. 1 Augusti 1851.

2916 13 uppräknade || 13

2917 Castrén 1850b.

2918 Today's Rastila/Rastböle, north-east of Helsinki city centre, at Castrén's time in the Helsingē rural parish. Lipponen 2010. (TS)

226

S.l., [September 1851],
to Augusta Pipping

SLSA 1185.3

Sent without envelope, closed with a green sticker similar to the ones Natalia Tengström (Castrén) used in her letters to M.A. Castrén (see the volume Epistulae 2). The address on the reverse side of the letter:

Fröken Augusta Pipping

Bjudes ödmjukaßt att såsom wittne öfwerwara min lilla
sons döpelseakt Måndagen den 22 innewarande Septem-
ber kl. $\frac{1}{2}$ 7 e[fter]m[iddagen].

M. A. Castrén.

227

Helsinki, 3 October 1851,
to Elias Lönnrot

SKSA Lönnrotiana 9:425–428

Bästa Broder!

Det är redan en hel ewighet, fedan jag fkrifwit till Dig,
och likwäl har den saken legat mig flädse i hågen. Jag
har tillochmed gifvit min hustru i uppdrag att ej lemna
mig i fred, förrän jag uppfyllt denna föresats, men ändock
har den ena dagen efter den andra förlidit, utan att jag
kommit mig till den jättestora idrotten. Orsaken härtill är

wäl i främsta rummet lättja, men wisst tycker jag mig på fednare tider äfven hafva haft så mycket att uträtta, att min korrespondens omöjligen kunnat fkötas med besked. Föreläsningarna taga åtminstone nu i början nästan all min tid i anspråk, få att jag blott stjälendes nu och då kan använda en och annan stund för mina famlingar. Fortgår det på samma vis i längden, få inser jag ej annat, än att jag under en eller annan förewändning måste föka mig tjänstledighet och lemna orten på en tid. Säkert är åtminstone, att jag i nästa winter reser till Petersburg och uppehåller mig der ifrån början af Februari till medlet af Mars.²⁹¹⁹

Till de göromål, som på fednare tider befvärat mig, höra de i konsistorium förewordna och ännu ej fullkomligt afslutade diskussionerna öfver det nya statut-förslaget för vårt universitet. Konsistorium har gjort ganska många anmärkningar deremot, men jag befarar högeligen att all vår möda varit förgäfvad. Den wigtigaste anmärkningen gäller adjunktstjänsterna, hvilka af kommitén blifvit helt och hållet indragna eller rättare utbytta emot professioner. Konsistorium har emellertid trott sig böra yrka på adjunkturernas bibehållande, emedan det är omöjligt att inse, huru ledigblefna profesjoner i annan händelse skola kunna besättas. Äfwen öfver phil[osophie]-kand[i-dat]-examen hafva långa diskussioner förewarit, men till slut har man dock i det närmaste stadnat wid kommiténs förslag, som påbjuder, att kandidat-examen ovilkorligen bör presteras i Latin, histori<æ>, philosophie och fysik, hvarförutom examinanden efter fritt behag bör wälja tre andra wetenskapsgrenar, till hvilka äfwen Finlän kan höra. Detta är ovilkorligen en stor förbättring af ifrågasvarande examen, och medgifvas måste att äfwen många andra wäsentliga förbättringar, i synnerhet uti ekonomiskt hänseende blifvit af kommitén föreslagna, men åtskilligt synes äfwen vara en bestämd försämring, och det wore derföre önskligt, att konsistorii anmärkningar skulles af styrelsen tagas i öfwerwägande.²⁹²⁰

Innom *Seuran*²⁹²¹ har det på fednare tider velat gå lamt med affärerna, emedan finanserna äro i lägerwall.

2919 Castrén could not realize this plan because of poor health. (TS)

2920 Cf. Castrén 2017a: 167–181.

2921 The Finnish Literature Society.

- 2922 *dymedelft* || d<eri>g[enom]
 2923 Most probably meaning
 Lönnrot 1874–1880.
 2924 Nils Ludvig Arppe (1803–
 1861) was an industrial en-
 trepreneur with sawmills
 and ironworks in eastern
 Finland. He was a member
 of the society from 1842. Sa-
 loheimo 1997/2009, [https://
 kansallisbiografia.fi/kansal-
 lisbiografia/henkilo/4229](https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4229);
 Sulkunen 2004: 258. (TS)
 2925 Anders Cajander (1814–
 1856), Doctor of Medicine,
 physician in Mikkeli. He
 became a member of the
 society in 1851. YOM 1640–
 1852, [https://ylioppilas-
 matrikkeli.helsinki.fi/hen-
 kilo.php?id=15007](https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15007); Sulku-
 nen 2004: 262 (TS)
 2926 Johan Jakob (John) Julin
 (1787–1853), from 1852 von
 Julin, *Bergsråd* (an honor-
 ary title granted to lead-
 ing figures in industry and
 commerce), owner of the
 Fiskars ironworks and en-
 gineering works in western
 Uusimaa. Julin was a mem-
 ber of the society from 1831.
 Schybergson 2009, [https://
 kansallisbiografia.fi/talous-
 vaikuttajat/henkilo/65](https://kansallisbiografia.fi/talous-vaikuttajat/henkilo/65). (TS)
 2927 *i* || <-->
 2928 Restrictions on public ac-
 tivities, which burdened
 the society until the end
 of the 1850s, evoked the
 support of several private
 patrons (see notes 2922–
 2924) and strengthened
 the economic basis of the
 society. Sulkunen 2004:
 104–106, 121–129. (TS)
 2929 *min* || Nat[alia]

Jag förutser icke annat än att wi oförtöfvadt måste tänka på en allmän fubskription, för att dymedelft²⁹²² betala våra åsamkade fkulder (350 Rub[el] S[ilfve]r) och fkaffa medel till betäckande af de dryga kostnaderna för det under tryck warande svenskt-finska lexikonet. Apropos! När kunna wi hoppas att få lägga Ditt stora opus²⁹²³ under pressen? Det wore godt, om man wid subskriptionens öppnande kunde anoncera, att medel äfven behöfwat för detta ändamål. Huru bedröfliga Seurans financer för det närwarande äfven äro, få är det likwäl glädjande att fe intresfet för dess bemödanden allt mera tilltaga. Om ett fådant intresfe wittna åtskilliga flörre och fmärre gåfvor, fom sällskapet på fina fednafta möten fått emottaga, fåsom af Brukspatron Arppe²⁹²⁴ 50 Rub[el] S[ilfve]r, af D[oc]to[r] Cajander²⁹²⁵ 24 d[it]o o.f.v. Bergsrådet Julin²⁹²⁶ har till- ochmed uppmanat sällskapet att öppna en fubskription, hvari han sjelf naturligtwis kommer att hederligen delta- ga. Skada blott, att en fådan subskription ej får offentligan anställas och icke ens i²⁹²⁷ sällskapets namn kungöras.²⁹²⁸

Slutligen bör jag wäl nämna angående mina en- skildta angelägenheter, att min huſtru för widpass 7 weckor sedan skänkte [mig] en pojke, fom hon hotar att göra till en äkta fennoman. Pojken heter efter fin afled- ne Morbror Robert, han är temligen stor till wexten och utmärker sig för resten fåsom en stor sofware. Din Elias är wäl nu redan en hel karl och orerar finska bättre än den finska profesorn. Kanske kommer Du en wacker dag med honom på befök till hufvudstaden. I det fallet skall jag lofva att fnart nog besvara Din visit i Kajana med både huſtru och barn. Helfa Din för mig obekanta Fru ifrån

Wännen

M. A. Caſtrén

H[elsing]fors d. 3 Oktob[er] 1851.

P.S. Med Dina Kalewala-exemplar har jag få hushållat, att Tikkanen, Schiefner, Wiedemann, min²⁹²⁹ huſtru och jag sjelf erhållit hvar fitt exemplar deraf. Det åt Tikkanen gif- na exemplaret lærer, om jag ej missförstått honom, varit hans lagliga fordran.

Helsinki, 5 November 1851,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

A reply to Sjögren's letter of 14 October 1851, SLSA 1185.1. The original letter has disappeared. Only an excerpt is preserved in a copy by Natalia Castrén.

[– –]

Helsingfors har blifvit en utomordentligt dyr ort, och sjelfva det antagna lefnadsfättet är så luxuriöst att inga summor villja bottna. Hvad mig beträffar så har jag i sednare tider nödgats inskränka mitt umgänge till några högst få hus, emedan det är omöjligt att härda ut med de eviga supeerna. Till mitt ekonomiska obestånd hafva dock hufvudsakligen ingånga borgesförbindelser bidragit, ty sedan min återkomst från Ryssland har jag för mina vänner fått betala nära 1000 Rub[el] sil[fver]. Nu är jag dem gudskelof i det närmaste qvitt, och det kan vara tids nog då familjen börjar tillväxa och utgifterna i samma mon stiga. Skulle mitt ekonomi det tillåta, så vore jag frestad att i nästa vår lemna land och rike, för att i Tyskland få i fred utarbete mitt material. Här är jag så graverad af föreläsningar, konsistorier, fakultets-sammanträden m.m. att det under terminerna ej är möjligt att tänka på någon redaktion af de filologiska samlingarna. Men skulle en gång mitt filologiska material vara utarbetadt, så kunde det öfriga redigeras för föreläsningar, hvilket till en del äfven nu redan skett. Jag läser nemligen en gång i veckan mytologi, och anställer dervid jemförande betraktelser både öfver Finnarnes och andra beslägtade folkslags religiösa föreställningar. Hvad jag hitintills nedskrifvit är i det närmaste tryckfärdigt och jag har ärnat låta öfversätta deraf ett och annat för bulletinen. Under loppet af denna termin ärnar jag hinna gudaläran till

2930 Castrén is citing the Norwegian-Danish writer, philosopher, and historian Ludvig Holberg. In the second scene of the second act of his *Ulysses von Ithacia eller En Tydsk Comoedie*, written in 1725, Chilian asks the Trojan, "Men gør lærde Folck mange Bøger hos jer?" and the latter answers, "Ney icke uden Børn." Billeskov Jansen 1980; Ludvig Holbergs skrifter, <http://holbergsskrifter.dk/holberg-public/view?docId=skuespill%2FUlysses%2FUlysses.page&toc.depth=1&brand=&chunk.id=act2sc2&toc.id=act2.?.> See also SL5A 1185.1 C.A. Alcenius's letter to Castrén of 9 April 1847, where he explicitly characterizes Prof. A.A. Laurell with these words. (TS)

ända, och i nästa vår vore meningen att få hela mytologin ur händerna.

I allmänhet gäller det på våra förhållanden, hvad Holberg säger, att "de lärde tänka mera på Börn än på Böger".²⁹³⁰ För min del har jag redan såsom Farbror vet, erlagt min lilla tribut i och för mensklighetens förkofran. Min lilla planta har hitintills fått vara utomordentligt rask och ser nätt reputerlig ut. Modren befinner sig äfven ganska väl och har under hela tiden varit temligen forlig, ehuru hon hade den olyckan att få sig en bröstböld. Den var dock ej smärtsam och har icke inverkat alltför ofördelaktigt på amningen, som hela tiden skett utan fremmande biträde.

[– –]

Helsinki, 8 December 1851,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Wördade Farbror!

Farbrors begge fkrifvelfer af d. ¼, November och 3 December har jag ej längesedan inhändigat, likfom jag äfwen haft nöjet emottaga de 102 Rub[el] 12 kop[ek] s[ilfve]r, dem Farbror haft godheten att genom Baron Wrede²⁹³¹ tillfityra mig. Strax efter emottagandet af det förra brefwet förfrågade jag mig på Öhmanfka bokhandeln efter lägenhet till Wiborg, och lyckan gynnade mig så, att jag redan påföljande dagen kunde expediera de till nyssnämnda ort bestämde böckerna. De afgingo emballerade i lådor till den i Wiborg nyss etablerade bokhandlaren Alfthan²⁹³², fom fjelf inpackade dem bland fina egna böcker och lofwade aflemna hos Zagel²⁹³³. Till förekommande af en möjlig ego-blandning tecknade jag Zagels²⁹³⁴ address färskildt på hvarje paket. För öfrigt erbjöd jag mig att liqvidera transport[-]afgiften²⁹³⁵, men Alfthan tycktes ej hugad att emottaga någon betalning af mig "för denna bagatell", fåsom han uttryckte sig. Skulle Prof[essor] Steinmann²⁹³⁶ enligt Farbrors förmodan i Jul refa till Wiborg, så ginge det an²⁹³⁷ för honom att ytterligare wäcka fråga²⁹³⁸ om liqvid; annars kunde jag äfven genom Öhmanska bokhandeln underrätta mig om Alfthans tanke i denna lilla affär. – Hwad Farbrors egna böcker beträffar, få har jag ej velat beswära Tammelanders²⁹³⁹ med dem, emedan Wallin förklarat sig willig att medtaga dem till Petersburg.²⁹⁴⁰ Jag har ockfå allaredan öfwerlemnadt famtliga tolf boknumrorna i hans wård, och få framt han ännu ej är afrest, förmodar jag att han innan

2931 Baron Wrede cannot be definitely identified, but possibly Castrén means the then Lieutenant, later Major-General Alexander August Peter Wrede af Elimä (1820–1897) who had been transferred from St Petersburg to Hamina/Fredrikshamn earlier in the same year. Suomalaiset kenraalit ja amiraalit, <https://kansallisbiografia.fi/kenraalit/henkilo/492>. (TS)

2932 Johan Alfthan (1830–1893), a writer, journalist, and bookseller in Viipuri from 1851. Ylioppilasmatrikeli 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16457>. (TS)

2933 The Zagels were a family of merchants and postmasters in Viipuri. Some of its members also moved to St Petersburg. Exactly who Castrén means here cannot be identified. Ijäs 2015: 196. (TS)

2934 *Zagels* || t<a>

2935 transport-/afgiften

2936 Johannes Friedrich Steinmann. See note 2901.

2937 *an* [...] *att* || *an att*

2938 *fråga om liqvid*; || *fråga*

2939 About the possible Tammelanders, see note 2887.

2940 Georg August Wallin (see note 378) was preparing a new journey to Arabia, and discussions with the Imperial Geographical Society about financing the trip were going on. Öhrnberg 1998, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3679> (TS)

2941 *med* || dock

2942 The Swedish bishop and ecclesiastical historian Anders Bruhn's (1778–1856) book about the general history of the Christian church was published in three editions. Bruhn 1822/1827/1834. (TS)

2943 *på [...] våra || på våra*

2944 The Danish physicist, chemist, pharmacist, and natural philosopher Hans Christian Ørsted (1777–1851) published his *Aanden i Naturen* I–II in 1849–1850. It deals with the relationship between natural sciences and Christianity. The book was published in several editions and also translated into other European languages. Ørsted was Professor of Physics at the University of Copenhagen and is also known as the first to have been able to produce pure aluminium. Norling-Christensen 1984; Wikipedia: Aanden i Naturen, https://da.wikipedia.org/wiki/Aanden_i_Naturen. (TS)

2945 Castrén 1850a.

2946 Most probably Castrén means Deguignes 1768–1770, a German translation of Guignes 1756–1758. The work was written by the French orientalist Joseph de Guignes (1721–1800), who was already the Chinese interpreter of the King of France at the age of 20, later a professor at the Collège de France and Garde des Antiquités at the Louvre. Hubert 1989. (TS)

2947 It remains unclear which of Gabelentz's works Castrén means here, the Manchu grammar he had got in 1848 or some other one. Cf. earlier.

2948 Published as Castrén 1853; 2016 (in Finnish).

2949 Nils Abraham af Ursin. See note 37.

kort fkall gifwa sig åstad härifrån. För att böckerna bättre må kunna inpackas och ej wäcka misstanke på tullkammaren vid Rajajoki, har jag ej paketerat dem, men hoppas med²⁹⁴¹ full fäkerhet, att de det oaktadt fkola komma Farbror ordentligen tillhanda. Bland de två af Farbror reqvirerade arbeten är *Bruhns* kyrko-historia²⁹⁴² för det närwarande icke tillgänglig på²⁹⁴³ någon af våra boklådor, men Tikkanen har dock åtagit sig att föka anskaffa densamma. *Øhrsted*, *Aanden i naturen*²⁹⁴⁴ finnes väl på Öhmanska bokhandeln, men dess pris är 3 Rub. s^t, och då Farbror uppgifvit priset till 2 Rub[el] 25 kop[ek] s[ilfve]r, har jag ansett det wara utom min befogenhet att köpa boken för Farbrors räkning. I afseende å Sawaitows syrjenska opus ber jag att få erinra Farbror derom, att jag under författandet af mitt profesors-specimen²⁹⁴⁵ erhöill Farbrors eget exemplar af arbetet och således är i allo tillfredsställd. Slutligen ber jag att få betyga Farbror min tacksägelse för bestyret med afseende å *Desguignes*²⁹⁴⁶ och *Gabelentz*²⁹⁴⁷, af hvilka den förra warit och ännu är för mig af nöden i och för mina mythologiska föreläsningar.²⁹⁴⁸ De äro wäl nu för denna termin afslutade, men jag nödgas dock under ferien studera Desguignes i och för mina för[e]läsningar i nästa wår.

Den forgliga nyheten om Çoll[egii] Rådet Ursins²⁹⁴⁹ haftiga frånfälle har wäl Farbror redan långt för detta emottagit. Något annat har mig veterligen hos oss ej passerat, som wore wärdt att omtala. Med fullkomligaste högaktning framhärda

Wördade Farbrors

ödmjukaste tjenare

M. A. Castrén

Helsingfors d. 8 Decemb[er] 1851.

Letters written in 1852

230

Helsinki, 3 February 1852,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 6 February.

Wördade Farbror!

I fjorton dagars tid har jag varit fängliggande sjuk och är ännu i denna stund få eländig, att jag med möda kan hålla mig uppe ett och annat ögonblick. Hwari²⁹⁵⁰ min sjukdom egentligen består, torde icke ens min läkare hafva noga reda uppå, ehuru han benämnt den neuralgi eller kramp i tarmarna. Den har varit åtföljd af de förfärligaste magplågor, hvilka ännu tid efter annan återkomma, ehuru i en lindrigare form. I detta tillstånd är det naturligtvis icke möjligt för mig att anträda den påtänkta refan till Petersburg, få nödwändig denna refa äfven wore både i afseende å mina Samojediska studier och för reglerandet af min blifvande ställning till Akademien. Såfom jag hört, ärnar G[u staf] Laurell innan kort göra en refa till Petri stad och med honom skall jag både till Farbror och till akademien afstyra de förr omtalta böckerna. Önskligt wore likwäl, att Farbror dessförinnan skulle lemna mig en upplysning, huruwida alla de å hosföljande promemoria upptagna böcker blifvit af Farbror²⁹⁵¹ någonsin reqvirerade.²⁹⁵² Frençkell²⁹⁵³ tillsände mig i går denna promemoria, utan att budet kunde upplysa mig, af hvilken anledning man i promemorian upptagit andra än de

2950 *Hwari* || *Hwar*2951 *Farbror* [...] *reqvirerade* ||
Farbror reqvirerade

2952 Probably this was more or less the same list as above.

2953 See note 2846.

- 2954 *ej* || kommit
 2955 The Swedish edition of Ørsted's *Aanden i Naturen* was published in 1860 (*Anden i naturen*, Stockholm 1860). Cf. note 2969.
 2956 Mscr: originilatet
 2957 Tengström, J., 1795. Jacob Tengström (1755–1832) was the Professor of Theology at the Academy of Turku, later Bishop and Archbishop of Turku, and is considered to have been the first modern historian in Finland. He was the uncle and father-in-law of Professor Johan Jakob Tengström, later Castrén's father-in-law. Klinge 2007/2012, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilö/3658>.
 2958 Radloff 1795.

fednast requirerade arbeten. Skulle Laurell afrefa, förrän Farbrors fvar hinne komma mig tillhanda, få kan jag naturligtvis ej afsända annat, än hvad den fednaste requisitionen innehöll. I afseende å Öhrstedts skrift: Aanden i naturen får jag meddela den upplysning, att den håller på att utgifwas i svenfck öfversättning, hvaraf första delen redan är utgifven och följes i Frenckellfka bokhandeln för 60 kop[ek] s[ilfve]r. Jag har under mitt sjukdomstillstånd ej²⁹⁵⁴ kunnat kontrollera, huruvida den svenska öfverfättningen är fullständig eller, fåsom man af det billiga priset skulle förmoda, möjligen ett utdrag.²⁹⁵⁵ Men i fall den verkligen äger samma fullständighet som [originalet]²⁹⁵⁶, få anhåller jag att få weta, om Farbror i alla fall önskar original-arbetet sig tillsändt. Slutligen får jag underrätta Farbror, att Frenckell helt nyligen utgivit en förteckning öfver sitt antiqvariska lager i Helsingfors. Förteckningen åtföljer Finlands allmänna tidning och bör således äfven wara tillgänglig i Petersburg. Deri förekommer bland annat *Terferi minne*²⁹⁵⁷ (35 kop. sr), *Radloffs beskrifning öfver Åland*²⁹⁵⁸ (35 kop. sr), men desas arbeten äger väl Farbror redan af gammalt.

Enligt hvad jag låtit mig berätta, lärer unga Sirén wara att snart förwänta till Helsingfors. Med honom hoppas jag anhålla både mina genom Farbror requirerade böcker samt den första smulan af mitt akademiska underföd. Skulle Farbror händelsevis komma att personligen träffa filius Sirén, få anhåller jag att Farbror wille bedja honom för min räkning uppköpa 2 fl thé till ett pris af 2–3 Rub[el] S[ilfve]r. – Så snart mina krafter börja repa sig, skall jag ej underlåta att till Akademien afsända en kort redogörelse för min verksamhet under de nu tillämdalupna tre åren. Jag anhåller om min hellsning till Farbrors familj och framhårdar med fullkomligaste högaktning

Wördade Farbrors
 ödm[juka]ste tjenerare
 M. A. Castrén

H[elsing]fors d. 3 Febr[uarii] (n[y] ft[y]) 1852.

231

Helsinki, 24 February 1852,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 27 February. The letter is written by Natalia Castrén but signed and dated by M.A. Castrén himself.

Wördade Farbror!

Samma dag jag affärdade mitt sednaste bref till Farbror, erhöll jag af min Lifmedikus tillåtelse att göra en liten promenad i det fria i afsigt att derigenom stärka mina medtagna krafter. Denna lilla excursion hade emellertid en motsatt verkan, ty följande dagen förvärrades åter det onda och slog sig till en feber, som ännu fortfarande håller mig orubbeligen fäst vid sjukbädden. De i Farbrors sednaste skrifvelse mig anförtrodda uppdrag har jag likväl genom mina vänner punktligt uträttat och lånar nu min hustrus hand, för att meddela Farbror resultatet af mina tillgöranden. Först och främst har jag hos Frenckell låtit anföra protest emot behörigheten af hans sednast utfärdade och redan förut qvitterade räkning. Frenckell har jemväl godkänt protesten och låter genom mig urfäktas sig hos Farbror för den repeterade fordran, som haft sin grund uti någon försummelse hos hans vårdslösa expedit. Hvad Farbrors sednaste requisition beträffar, så erhöll jag omsider i går efter flere förnyade spörsmål den ifrån Åbo inlupna underrättelse, att samtliga de requirerade böckerna redan äro bortsålda. Om den svenska öfversättningen af Öhrsted har jag erhållit den upplysning, att öfversättningen är fullständig, men verkställd med mycken vårdslöshet. Andra delen deraf har ännu ej utkommit, och bland våra bokhandlare vet ingen om arbetet kommer att fortsättas. Under sådana förhållanden lärer väl Farbror helst bestämma sig för

- 2959 Berndt Otto Schauman (1821–1895) was assistant at the University Library in Helsinki at that time. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=15532>. (TS)
- 2960 See Castrén 2019b: 954–963.
- 2961 Karl Backman. See note 1747.
- 2962 There were no students called Schauman in Helsinki in 1852. Maybe Castrén is mistaken and means Josef August Schauman (1826–1896), MA, brother of B.O. Schauman and treasurer of the Finnish Literature Society at that point. YOM 1640–1852, <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16071>. (TS)

originalet, ehuru det i förhållande till sin volym är öfvermåttan dyrt. Så snart jag hunnit repa mig ifrån min närvarande sjukdom skall jag bjuda till att per pošto få till Akademien öfversändt det af mig lånade arbetet De-Guignes Geschichte der Hunnen und Turken. Amanuensen Schauman²⁹⁵⁹, som för en tid sedan begaf sig till Petersburg kunde ej inrymma det stora arbetet i sin trånga kappsäck, och med G[ustaf] Laurells resa ser det betänkligt ut, sen han blifvit anmodad att i tjens-teangelägenheter företaga sig en färd till Österbotten.

Medan jag legat sjuk, har jag under mina lucida intervalla uppsatt en kort redogörelse för min nu tilländalupna treåriga verksamhet i Akademiens tjänst.²⁹⁶⁰ Lektor Backman²⁹⁶¹ har haft godheten att genomse densamma, och ehuru måhända en och annan inadvertens i språkligt hänseende ännu qvarstår, har jag dock beslutit att till besparande af postporto och för att undvika andra vidlyftigheter öfversända rapporten direkte till Akademien i den förhoppning, att ett och annat språkfel lätt öfverses i ett skriptum af så ringa betydighet.

Såsom jag förmodar har Studeranden Schauman²⁹⁶² uppvaktat Farbror och ordentligen lefvererat ifrån sig Gabelentz Mandshuriska Grammatik, som jag långt för detta låntagit ifrån Orientaliska Museum. Han fick äfven i uppdrag af mig, att hos Farbror lyfta mina penningar och om möjligt medtaga mina böcker, dem jag efter mitt tillfrisknande skulle komma att behöfva.

Härmed äro mina krafter för denna gång uttömda och jag nödgas derföre afbryta dessa rader, framhårdande med fullkomligaste högaktning

Vördade Farbrors
ödmjuka ste tjenare

M. A. Castrén

H[elsing]fors d. 12/24 Febr[uarii] 1852.

232

Helsinki, 16 March 1852,
to Anders Johan Sjögren

SLSA 1185.3

Received on 19 March. The letter is written and dated by Natalia but signed by M.A. Castrén himself.

2963 Possibly meaning J.A. Schauderman here too. See the previous note..

2964 Bopp 1833–1849. See note 1312.

2965 Steinthal 1850.

2966 Berghaus 1849.

2967 Pott 1833.

Vördade Farbror.

Åter har jag fått vidkännas ett häftigt anfall af den sjukdom, som först bragte mig på sjukbädden och anses bestå i en ventrikelkramp, föranledd kanske af någon sårnad i de inre delarna. Sedan några dagar är jag visserligen konvalescent och kan till och med redan röra mig något på min kammare, men krafterna äro uttömda, och faran för recidive ännu icke aflägsnad. Mina Läkare Ingman och Willebrand hysa dock numera de bästa förhoppningar om mitt vederfående, men den yttersta försigtighet både i mat, dryck och alla slags göromål är mig ännu för en lång tid föreskrifven. Det onda anses hafva sin grund i de öfverdrifna ansträngningar, hvilka en ung Professor alltid har att utstå, isynnerhet om han, såsom fallet varit med mig, ej kan odeladt egna sin tid i och för fullgörandet af sina embetsgöromål, utan derjemte förehar andra vetenskapliga sysselsättningar.

Några dagar före mitt sednaste insjuknande erhöll jag ett besök af Studeranden Schauman²⁹⁶³, som ordentligt aflemnade till mig den sista kontingenten af mitt akademiska understöd, utgörande 137. Rub[el] 26 Kopek, dem Farbror haft godheten att lyfta och till mig öfversända. Med Schauman erhöll jag äfven af de böcker, dem Farbror för min räkning reqvirerat, Bopp's²⁹⁶⁴, Stein[t]hal's²⁹⁶⁵, och Berghaus's²⁹⁶⁶ arbeten, men om Pott's Etymologische Forschungen²⁹⁶⁷ visste han ingenting att säga. Förmodligen har Farbror ej velat

2968 If Castrén means a published study, it is Sjögren 1851: 574–585, thus a part of a larger essay. Sjögren also published an independent article on the same theme, but it did not come out until 1854. Sjögren 1854. (TS)

2969 att [...] lägga || att lägga
Castrén probably added the word *sjelf* himself.

inkommodera honom med hela remissen, utan sparat försändningen af Pott's arbete till ett annat tillfälle. Farbrors afhandling om *Vikkerkaar*²⁹⁶⁸, som Schaudman äfven tillställde mig, har jag under min sjukdom med så mycket större intresse genomläft, som jag äfven sjelf någon gång grubblat öfver det esthniska ordet Pikker, hvaröfver Farbror meddelar så rikhaltiga upplysningar.

Min skyldighet att till Akademien återsända Deguignes har jag ingalunda bortglömt, men Akademien torde finna det ursäktligt, att jag under min sjukdom ej kommit mig till att draga försorg om dess expedierande. Min afsigt är att för detta ändamål anlita Universitetets fribrefsbok, men härvid förekomma vissa svårigheter, hvilka svårligen kunna undanrödjas, förän jag blir fullkomligt återställd och kan i egen person infinna mig på Rektorskansliet. En ledsamhet är, att vårt Universitet ej äger den tryck[t]a editionen af detta arbete, hvarur jag gjort talrika excerpter, hvilka dock ej kunna begagnas, utan att jag derjemte äger tillgång till sjelfva arbetet. Jag får väl lof att²⁹⁶⁹ sjelf lägga mig till detta verk, som jag jemväl redan förnyade gånger reqvirerat genom Öhmanska bokhandeln, men utan framgång.

Jag anhåller om min helsning till Farbrors familj och framhårdar med fullkomligaste högaktning

Vördade Farbrors

ödmjukaſte tjenare

M. A. Caſtrén.

Helsingfors, den 16de Mars 1852.

Sources and Literature

Abbreviations

ÅAA	Åbo Akademi University archives	MVA	Archives of the Finnish Heritage Agency, Helsinki
HMA	Finnish National Archives, Hämeenlinna department	SKSA	Archives of the Finnish Literature Society
HYKA	Central Archives of the University of Helsinki	KK	Kirjekokoelma (Collection of letters)
KA	Finnish National Archives	SLSA	The Archives of Svenska Litteratursällskapet i Finland
KK	National Library of Finland		
Bulletin	Bulletin de la Classe historico-philologique de l'Académie des sciences de St.-Pétersbourg	NRF	Castrén, M.A., <i>Nordiska resor och forskningar</i> I–VI. Helsingfors 1852–1870.
DBE	Deutsche biographische Enzyklopädie, Hrsg. Rudolf Vierhaus. 2. Ausgabe. K.G. Saur, München	YOM	Kotivuori, Yrjö, Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852, verkkojulkaisu 2005, https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/ .
БРЭ	Большая российская энциклопедия. Издательство Большая российская энциклопедия, Москва	Энциклопедический словарь	Энциклопедический словарь Ф.А. Брокгауза и И.А. Ефрона. Лейпциг – С.-Петербург.

Sources of images

Archives of the Finnish Heritage Agency, Helsinki (MVA)
 North Ostrobothnian Museum, Oulu
 Raahen Museum
 Salminen, Timo

Archival sources

Åbo Akademi University archives (ÅAA)
 Vasa svenska lyceum secondary school collection/J.O.I. Rancken's collection Vol. 150 (J.R. Bergstadi's papers), kept in the Vaasa University Library

Archives of the Finnish Literature Society, Helsinki (SKSA)
 August Ahlqvist collection 33
 Collection of letters (KK)
 Lönnrotiana collection
 Zetterquist, C.G., *Anthologie philologique*, 1858

Archives of the Russian Academy of Sciences, St Petersburg (APAH)

- ф. 2 оп. 1-1841, A.J. Sjögren's collection (microfilmed in the National Library of Finland, Helsinki)
- ф. 30 оп. 3. Д.108, Peter von Köppen's collection
- ф. 94 оп. и Д. 25, A.J. Sjögren's collection (microfilmed in the National Library of Finland, Helsinki)
- ф.250. оп. 1. Д.210, Jakov Grot's collection

Archives of the Society of Swedish literature in Finland, Helsinki (SLSA)

- SLSA 108 Carl Robert Ehrström's collection
- SLSA 380 Knut Felix von Willebrand's collection
- SLSA 1185 Gunnar Castrén's collection

Central Archives of the University of Helsinki (HYKA)

- Archives of the Faculty of Arts (FTA): minutes 1836–1846
- Archives of the University Senate (KoA): incoming documents 1832, 1834, 1835, 1841

Helsinki City Archives (HKA)

- Archives of Helsinki City Court (RO): Ec:28 estate inventory deeds; digital archive, <https://yksa.disec.fi/Yksa4/id/139877627853900>
- Archives of Real Estate Department/Surveying unit (Kaupunkimittausosasto, KMO), historical general maps 1855–1874: C. Reuter's map of Helsinki in 1870; digital archive, <https://yksa.disec.fi/Yksa4/id/141269048553600/?view=list&history=1&ref=results#tab/basic>.

National Archives of Finland, Hämeenlinna (HMA)

- HMA PTA Archives of the Chapter of Porvoo: diaries and correspondence, 1839–1840

National Archives of Finland, Helsinki (KA)

- KA 602:4b.1 Alexander Armfelt's collection
- KA 602:109.3 Fellman family archive, correspondence, letters to Jakob Fellman
- KA KTA Archives of the Ecclesiastic Expedition of the Imperial Senate of Finland: Diary of incoming letters 1840
- KA Orivesi parish records. Digital archives: <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=24827982>, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6428834>
- KA Utsjoki parish records. Digital archives: <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?sartun=98378.KA>.

National Library of Finland, Helsinki (KK)

- Coll. 14 Adolf Edvard Arppe's collection
- Coll. 24 Alexander Blomqvist's collection
- Coll. 37 Collan family collection
- Coll 99 Abraham (Herman) Kellgren's collection
- Coll. 185 Gabriel Rein's collection
- Coll. 209 Anders Johan Sjögren's collection
- Coll. 212 Johan Vilhelm Snellman's collection
- Coll. 539 Matthias Alexander Castrén's collection

Personal communications

Fëdorov, Sergej, MA, Ulan-Udë, email to Timo Salminen 23 September 2019.

Newspapers and magazines

Borgå Tidning 1839–1840, 1845
 Den Constitutionelle 1840
 Finlands Allmänna Tidning 1839–1840
 Helsingfors Morgonblad 1842–1844
 Helsingfors Tidningar 1845, 1850

Morgonbladet 1845
 Saima 1844–1846
 Suometar 1848, 1858
 Wanadis 1840
 Wasa Tidning 1839–1840

Published sources and the works mentioned by Castrén in his letters

See also *Internet sources*

Abel-Rémusat, Jean-Pierre, 1820. *Recherches sur les langues tartares ou mémoires sur les différens points de la grammaire et de la littérature des mandchous, des mongols, des ouigours et des tibetains* I. L'imprimerie royale, Paris.

Abel-Rémusat, Jean-Pierre, 1829. *Nouveaux mélanges asiatiques ou recueil de morceaux de critique et de mémoires relatifs aux religions, aux sciences, aux coutumes, à l'histoire et à la géographie des nations orientales* I–II. Schubart et Heideloff, Paris; Howel et Stewart, Londres; Ponthieu, Michelsen & Cie, Leipzig.

Acta publica hörande till Sweriges Rikes Fundamental-Lag. Kongliga Tryckeriet, Stockholm 1786.

Ådde Testament Same kiäli puoktetum. Transl. Pehr Fjellström. Lars Salvius, 1755.

Adelung, Johann Christoph (– **Vater**, Johann Severin), 1806–1817. *Mithridates oder allgemeine Sprachkunde mit dem Vater Unser als Sprachprobe in bey nahe fünf hundert Sprachen und Mundarten*. Vossische Buchhandlung, Berlin.

Akiander, Matthias, 1844. *Ryska rikets historia, 1. delen, Äldre historia*. Wasenius'ska boktryckeriet, Helsingfors.

Akiander, Matthias, 1846. *Försök till utredning af Finska språkets ljudbildning*. *Suomi* 5 (1845): 293–438. Also published as a separate offprint. Helsingfors 1846.

Almqvist, Carl Jonas Love, 1832–1850. *Fria fantasier, hvilka, betraktade såsom ett helt, af herr Hugo Löwenstjerna stundom kallades Törnrosens Bok, stundom En irrande Hind*. I–XII. Johan Hörberg, Stockholm.

Almqvist, Carl Jonas Love, 1839–1850. *Törnrosens bok eller fria fantasier berättade på jagtslottet hos herr Hugo Löwenstjerna*. Imperial Octav Upplaga 1–3. S. J. Laserons förlag, Stockholm.

Almqvist, Carl Jonas Love, 1845. *Murnis eller De dödas sagor*. J. Sandwall, Jönköping.

Avdogasvuoda Oappa. Helsingi 1856.

Becker, Reinhold von, 1824. *Finsk grammatik*. Bibel-Sällskapets tryckeri, Åbo.

Berghaus, Heinrich, 1849. *Die Grundlinien der Ethnographie. Enthaltend in zwei Abtheilungen eine allgemeine Völkertafel oder Nachweisung aller Völker des Erdbodens, nach Sprachstämmen und Sprachfamilien ethnographisch und geographisch geordnet und eine vergleichende, übersichtliche Beschreibung ihrer Sitten, Gebräuche und Gewohnheiten*. Verlags-Bureau, Stuttgart.

Bidrag till Finlands naturkännedom, etnografi och statistik utgifna af Finska Vetenskaps societeten I–X. Helsingfors 1857–1864.

Bloch, Moritz (Ballagi Mór), 1842. *Ausführliche theoretisch-praktische Grammatik der ungarischen Sprache für Deutsche*. K. Geibel, Pest.

Blumenbach, Johann Friedrich, 1776. *De generis humani varietate nativa liber*. Vidua Abr. Vandenhoeck, Goettinga.

Böhtlingk, Otto, 1839–1840. *Panini's acht Bücher grammatischer Regeln*. H. B. König, Bonn.

Böhtlingk, Otto, 1845. *Sanskrit-Chrestomathie. Zunächst zum Gebrauch bei Vorlesungen*. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Böhtlingk, Otto, 1851. *Ueber die Sprache von Jakuten. Grammatik, Text und Wörterbuch*. Besonderer Abdruck des dritten Bandes von A. Th. Dr. v. Middendorff's Reise in den äussersten Norden und Osten Sibiriens. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Böhtlingk, Otto – **Roth**, Rudolph, 1855–1875. *Sanskrit-Wörterbuch* I–VII. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

- Bopp**, Franz, 1816. *Über das Conjugationssystem der Sanskritsprache in Vergleichung mit jenem der griechischen, lateinischen, persischen und germanischen Sprache*. Andreäische Buchhandlung, Frankfurt am Main.
- Bopp**, Franz, 1833–1849. *Vergleichende Grammatik des Sanskrit. Zend, Griechischen, Lateinischen, Litthauischen, Gothischen und Deutschen I–V*, Ferdinand Dümmler, Berlin.
- Borg**, Carl Gustaf, 1853. *Matthias Alexander Castrén, tecknad af Carl Gust. Borg. Uppläst vid Österbottenska Afdelningens årsfest den 9 Nov. 1852*. Helsingfors.
- Brückner**, Heidrun – **Zeller**, Gabriele (Hrsg.), 2007. *Otto Böhtlingk an Rudolf Roth. Briefe zum Petersburger Wörterbuch 1852–1885*. Glaserapp-Stiftung 45. Harrasowitz-Verlag, Wiesbaden.
- Bruhn**, Anders, 1822/1827/1834. *Christna kyrkans allmänna historia, jemte tillägg om lutherska kyrkans symboliska skrifter och christna kyrkans historia uti Sverige, i sammandrag*. Götheborg.
- Cajan**, Johan Fredrik – **Lönnrot**, Elias, 1839–1840. *Suomen historia. Koetteeksi kerrottu lyhykäisessä järjestyksessä*. Helsinki.
- Cajan**, Johan Fredrik, → also Kajaani, J.F.
- Calender till minne af Kejserliga Alexanders-Universitetets andra Secularfest*. J. Simelii enka, Helsingfors 1842.
- Castrén**, M.A., 1839. *De affinitate declinationum in lingua Fennica, Esthonica et Lapponica*. Helsingforsia.
- Castrén**, M.A., 1842a. Anteckningar under en resa genom Finska och Ryska Lappmarken 1842. *Suomi* II:4: 3–35.
- Castrén**, M.A., 1842b. Reseminnen. Ur bref från M. A. C–n. *Helsingfors Morgonblad* 87, 89, 90, 93, 96, 97/1842 (14, 21, 24 Nov., 5, 15, 19 Dec. 1842).
- Castrén**, M.A., 1843a. Reseminnen. *Helsingfors Morgonblad* 4, 5/1843 (12, 16 Jan. 1843).
- Castrén**, M.A., 1843b. Reseminnen. *Helsingfors Morgonblad* 38/1843 (15 May 1843).
- Castrén**, M.A., 1843c. Reseminnen. *Helsingfors Morgonblad* 50, 51, 52, 54, 55, 62, 63, 75, 76/1843 (3, 6, 10, 17, 20 July, 14, 17 Aug., 28 Sept., 2 Oct. 1843).
- Castrén**, M.A., 1844a. *Elementa grammatices Syrjaenae*. Ex officina typographica heredum Simelii, Helsingforsia 1844.
- Castrén**, M.A., 1844b. Reseminnen. *Helsingfors Morgonblad* 6/1844 (22 Jan. 1844).
- Castrén**, M.A., 1844c. Reseminnen. *Helsingfors Morgonblad* No. 18, 19/1844 (4, 7 March 1844).
- Castrén**, M.A., 1845a. Bref från Dr M.A. Castrén. *Helsingfors Tidningar* 44/1845 (7 June 1845).
- Castrén**, M.A., 1845b. *Elementa grammatices Tscheremissæ*. J. Karsten, Kuopio.
- Castrén**, M.A., 1845c. Lettre de M. Castrén a M. Sjögren. *Bulletin* II: 376–380.
- Castrén**, M.A., 1845d. Om Accentens inflytande i Lappska språket *Suomi* IV (1844): 23–86.
- Castrén**, M.A., 1846a. Anteckningar om Samojediskans förvandtskap med de Finska Språken *Suomi* 5: 177–186.
- Castrén**, M.A., 1846b. Bref ifrån D:r Castrén. *Morgonbladet* 5/1846 (19 Jan. 1846).
- Castrén**, M.A., 1846c. Bref ifrån D:r M. A. Castrén. *Morgonbladet* 68, 69/1846 (7, 10 September 1846).
- Castrén**, M.A., 1846d. Bref ifrån M. A. Castrén. *Morgonbladet* 43/1846 (11 June 1846).
- Castrén**, M.A., 1846e. Reseanteckningar af M. A. Castrén. *Morgonbladet* 36/1846 (11 May 1846).
- Castrén**, M.A., 1846f. Utdrag ur Bref från D:r M. A. Castrén till Statsrådet D:r Sjögren. *Morgonbladet* 76/1846 (5 Oct. 1846).
- Castrén**, M.A., 1846g. Utdrag ur ett bref från Doctor M. A. Castrén till Herr Stats-Rådet, Ridd. D:r Sjögren i S:t Petersburg, af Narym i November 1845. *Morgonbladet* 8, 9/1846 (29 Jan., 2 Feb. 1846).
- Castrén**, M.A., 1846h. Voyage ethnologique de M. Castrén en Sibérie. *Nouvelles annales des voyages et des sciences géographiques* Tome 109. Nouvelle série. Année 1846, Tome 1: 149–180.
- Castrén**, M.A., 1847a (1846). Lettre de M. Castrén a M. Sjögren. *Bulletin* III No. 17: 266–269.
- Castrén**, M.A., 1847b (1846). Lettre de M. le Dr. Castrén a M. l'Académicien Sjögren. *Bulletin* III No. 12, 13: 198–203.
- Castrén**, M.A., 1847c (1845). Rapport de M. Castrén. *Bulletin* III: 137–156.
- Castrén**, M.A., 1847d. Rese-anteckningar i Sibirien. *Suomi* VI, 1846: 1–62.
- Castrén**, M.A., 1847e (1846). Septième Rapport de M. Castrén. *Bulletin* III No. 19–20: 316–320.
- Castrén**, M.A., 1847f. Utdrag ur ett Bref från vår Correspondent i China, dateradt Byn Tes den 17 Augusti 1847. *Morgonbladet* 76/1847 (11 Oct. 1847).

Castrén, M.A., 1847g. Utdrag ur ett bref till Hr Statsrådet Sjögren från Doctor M. A. Castrén. *Morgonbladet* 48/1847 (5 July 1847).

Castrén, M.A., 1847h. Voyage ethnologique dans l'intérieur de la Sibérie exécuté d'après des instructions et aux frais de l'Académie Impériale de Saint-Petersbourg. Suite. *Nouvelles annales des voyages et des sciences géographiques* Tome 116. Nouvelle série, Année 1847. Tome 4: 199–233.

Castrén, M.A., 1848a. Auszug aus einem Briefe des Dr. Castrén. *Bulletin* V No. 4: 57–62.

Castrén, M.A., 1848b. Auszug aus zwei Briefen von Dr. Castrén. *Bulletin* IV No. 22: 345–350.

Castrén, M.A., 1848c (1847): Auszüge aus zwei Briefen des Dr. Castrén. *Bulletin* IV No. 20: 316–320.

Castrén, M.A., 1848d (1847). Extrait d'une lettre de M. Castrén. *Bulletin* IV No. 19: 302–304.

Castrén, M.A., 1848e. Extraits de deux lettres de M. Castrén a M. Sjögren. *Bulletin* V No. 7: 106–112.

Castrén, M.A., 1848f (1847). Extraits des quelques lettres et rapports de M. Castrén *Bulletin* IV No. 17: 257–272.

Castrén, M.A., 1848g (1847). Lettre de M. Castrén a M. Sjögren. *Bulletin* IV No. 16: 241–245.

Castrén, M.A., 1848h (1847). Lettres de M. Castrén a M. Sjögren. *Bulletin* IV No. 1: 8–16.

Castrén, M.A., 1848i. Ote kirjoituksesta T:ri M. A. Castrén'ilta, ann. Funkinsh'ista 27 p. Helmik. ja Irkutsk'ista 10 p. Maalisk. *Suometar* 17/1848 (28 April 1848).

Castrén, M.A., 1848j (1847). Rapports de M. Castrén. *Bulletin* IV No. 14, 15: 209–237.

Castrén, M.A., 1848k Utdrag ur ett bref från D:r A. M. Castrén, dat. Tschitá den 3 (15 Juli) 1848. *Morgonbladet* 71/1848 (18 Sept. 1848).

Castrén, M.A., 1848l. Utdrag ur ett bref från D:r M. A. Castrén dat. byn Andsha den 5 (17) Nov. 1847. *Morgonbladet* 1/1848 (3 Jan. 1848).

Castrén, M.A., 1848m. Utdrag ur ett bref från D:r M. A. Castrén, dateradt Kiachta den 22 Mars (3 April) 1848. *Morgonbladet* 68/1848 (7 September 1848).

Castrén, M.A., 1848n. Utdrag ur ett bref från D:r M. A. Castrén till Statsrådet Sjögren, dat. Nishneudinsk den 14 (26) Januari 1848. *Morgonbladet* 22, 24/1848 (20, 27 March 1848).

Castrén, M.A., 1848o. Utdrag ur ett bref till Hr Statsrådet Sjögren, dat. Njertschinska Central-Verket den 18 Maj 1848. *Morgonbladet* 69/1848 (11 Sept. 1848).

Castrén, M.A., 1848p. Voyage ethnologique dans l'intérieur de la Sibérie exécuté d'après des instructions et aux frais de l'Académie Impériale de Saint-Petersbourg. Suite. *Nouvelles annales des voyages et des sciences géographiques* Tome 117. Nouvelle série, Année 1848. Tome 1: 257–267.

Castrén, M.A., 1849a. Auszüge aus Briefen Castréns (Fortsetzung). *Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland*, hrsg. von Adolf Erman, VII: 183–191.

Castrén, M.A., 1849b. Neuere Nachrichten über Castréns wissenschaftliche Reise in Sibirien. *Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland*, hrsg. von Adolf Erman, VII: 513–523.

Castrén, M.A., 1849c. Utdrag af ett bref från D:r Castrén, dat. Irkutsk d. 16 Mars 1848. *Morgonbladet* 15/1849 (22 Feb. 1849).

Castrén, M.A., 1849d. *Versuch einer Ostjakischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichniss*. Nordische Reisen und Forschungen I. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Castrén, M.A., 1849e. Voyage ethnologique dans l'intérieur de la Sibérie exécuté d'après des instructions et aux frais de l'Académie Impériale de Saint-Petersbourg. *Nouvelles annales des voyages et des sciences géographiques* Tome 124. Nouvelle série, Année 1849. Tome 4: 307–316.

Castrén, M.A., 1850a. *De affixis personalibus linguarum Altaicarum*, Helsingforsiae.

Castrén, M.A., 1850b. Разборъ этнографической части сочинения Г-на Шренка. *Девятнадцатое присуждение учрежденнымъ П.Н. Демидовымъ награды 17 Апрѣля 1850*: 137–157. Императорская Академія Наукъ, Санктпетербургъ.

Castrén, M.A., 1852. *Nordiska resor och forskningar I. M. A. Castréns reseminnen från åren 1838–1844*. Helsingfors.

Castrén, M.A., 1853. *Föreläsningar i Finsk mytologi*. Red. C.G. Borg. NRF III. Helsingfors.

Castrén, M.A., 1854. *M. Alexander Castrén's Grammatik der Samojedischen Sprachen*. Hrsg. von Anton Schiefner. Nordische Reisen und Forschungen VII. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

- Castrén**, M.A., 1855. *Nordiska resor och forskningar II*. Ed. B.O. Schauman. Helsingfors.
- Castrén**, M.A., 1856a. *M. Alexander Castrén's Grundzüge einer Tungusischen Sprachlehre nebst Wörterverzeichnis*. Hrsg. von Anton Schiefner. Nordische Reisen und Forschungen IX. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Castrén**, M.A., 1856b. *Nordische Reisen und Forschungen. M. Alexander Castrén's Reiseberichte und Briefe aus den Jahren 1845–1849*. Nordische Reisen und Forschungen II. Hrsg. von Anton Schiefner. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Castrén**, M.A., 1857. *M. Alexander Castrén's Versuch einer Burjätischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichnis*. Hrsg. von Anton Schiefner. Nordische Reisen und Forschungen X. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Castrén**, M.A., 1858a. *M. Alexander Castrén's Versuch einer Jenissei-Ostjakischen und Kottischen Sprachlehre nebst Wörterverzeichnissen aus den genannten Sprachen*. Hrsg. von Anton Schiefner. Nordische Reisen und Forschungen XII. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Castrén**, M.A., 1858b. *M. Alexander Castrén's Versuch einer Ostjakischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichnis*. Hrsg. von Anton Schiefner. Nordische Reisen und Forschungen VI. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Castrén**, M.A., 1902. Kolme M. A. Castrénin kirjettä. Julkaisi A. N. Virittäjä, Uusi jakso 6: 105–109.
- Castrén**, M.A., 1940. *Samojedische Volksdichtung*. Hrsg. von T. Lehtisalo. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 83. Société Finno-ougrienne, Helsinki.
- Castrén**, M.A., 1953. *Tutkimusmatkoilla Pohjolassa*. Suom. Aulis J. Joki. Tammi, Helsinki.
- Castrén**, M.A., 2016. *Luentoja suomalaisesta mytologiasta*. Suom. ja toim. J. Ahola. Tietolipas 252. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Castrén**, M.A., 2017a. *Archaeologica et historica. Universitaria*. Ed. by T. Salminen. Manuscripta Castreniana, Realia I. Finno-Ugrian Society, Helsinki.
- Castrén**, M.A., 2017b. *Collectiones museorum*. Ed. by I. Lehtinen. Manuscripta Castreniana, Realia II, Ethnographica 1. Travaux ethnographiques de la Société Finno-Ougrienne XXII. Finno-Ugrian Society, Helsinki.
- Castrén**, M.A., 2018a. *Jurak-Samoiedica, Folkloristica*. Ed. by K. Lukin. Manuscripta Castreniana. Finno-Ugrian Society, Helsinki.
<https://www.sgr.fi/manuscripta/js-folkloristica>.
- Castrén**, M.A., 2018b. *Ostiacica*. Ed. by U.-M. Forsberg. Manuscripta Castreniana, Linguistica V. Finno-Ugrian Society, Helsinki.
- Castrén**, M.A., 2019a. *Fennica*. Ed. by K. Häkkinen. Manuscripta Castreniana, Linguistica I. Finno-Ugrian Society, Helsinki.
- Castrén**, M.A., 2019b. *Itineraria*. Ed. by T. Salminen. Manuscripta Castreniana, Personalalia II. Finno-Ugrian Society, Helsinki.
- Cervantes Saavedra**, Miguel de, 1818–1819. *Den Tappre och Snillrike Riddaren Don Quixotes af Mancha Lefverne och Bedrifter I–IV*. Öfvers. af J.M. Stjernstolpe. Stockholm.
- Collan**, Fabian, 1845. Hafva utländska namn i Finsk skrift någon rätt och möjlighet att bibehålla sin egen-skap af namn. *Saima* 31–32/1845 (31 July, 7 Aug. 1845).
- Collan**, Fabian, 1847. *Finsk språklära*. J. C. Frenckell & son, Helsingfors.
- Csoma de Körös**, Alexander, 1834. *A grammar of the Tibetan language in English*. Prepared under the patronage of the Government and the auspices of the Asiatic Society of Bengal. Baptist Mission Press, Calcutta.
- Cygnæus**, Fredrik, 1837. *Jääkynttilät, Ströskrift i fria häften*. Häft 1. G. F. Wasenius, Helsingfors.
- Cygnæus**, Fredrik, 1838. *Afskedsord till eleverne vid Kejsarl. Finska Cadet-Corpsen*. G. F. Wasenius, Helsingfors.
- Cygnæus**, Fredrik, 1845–1846. *Ljus och skugga. Vandringbilder I–II*. J.C. Frenckell, Helsingfors.
- Cygnæus**, Fredrik, 1848. *Bidrag till de nordeuropeiska folkslagens historia hämtade ur sydeuropeiska källor. Urkunder och bearbetningar af dessa 1*. J. Simelii arfvingar, Helsingfors.
- Deguignes**, [Joseph], 1768–1770. *Allgemeine Geschichte der Hunnen und Turken, der Mogols und anderer occidentalischen Tartarn vor und nach Christi Geburt bis auf jetzige Zeiten. Aus den Chinesischen Büchern und Orientalischen Handschriften der Königl. Bibliothek in Paris verfasst*. Aus dem Französischen verfasst von Johann Carl Dähnert. Anton Ferdinand Röse, Greifswald.

Disciplins-reglemente för studerande vid Kejserliga Alexanders-Universitetet i Finland. Санкт-петербургъ 1829.

[Ehrström, C.R.], 1838. Utdrag ur ett bref från landsorten. *Helsingfors Morgonblad* 84, 86/1838.

Ehrström, Erik Gustaf – **Ottelin**, Carl Gustaf, 1814. *Rysk språklära för begynnare*. M. C. Iversen, St. Petersburg.

Ehrström, Erik Gustaf – **Ottelin**, Carl Gustaf, 1821–1822. *Chrestomathie med Lexicon: Rysk Läsebok med Ordtolkning*. Bibelsällskapets Tryckeri, Åbo.

Eiselein, Joseph, 1840. *Die Sprichwörter und Sinnreden des deutschen Volkes in alter und neuer Zeit. Zum erstenmal aus den Quellen geschöpft, erläutert und mit Einleitung versehen*. Fridrich Wagnerische Buchhandlung, Freiburg.

Ekström, F.A., 1848. Medevi brunn, sommarn 1847. *Hygiea. Medicinsk och Pharmaceutisk Månadsskrift* No 4, April 1848: 193–206.

Elmgren, S.G., 1848. Berättelse om Finska Litteratur-Sällskapet i Helsingfors under de första 17 åren. *Suomi* 8: 1–45.

Europaeus, David Emanuel Daniel, 1853. *Svenskt-finskt handlexikon. Ruotsalais-suomalainen sanakirja* 1–2. SKS toim. 16. Helsinki.

Falk, Johan Peter, 1785–1786. *Beyträge zur Topographischen Kenntniss des Russischen Reichs* I–II. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Fischer, Johann Eberhard, 1768. *Sibirische Geschichte von der entdeckung Sibiriens bis auf die eroberung dieses Lands durch die Russische waffen in den Versammlungen der Akademie der Wissenschaften vorgelesen* 1–2. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Fjellström, Petrus, 1738. *Grammatica lapponica exhibens linguæ hujus, peculiarem licet et ab aliis linguis differentem regulis tamen grammaticalibus adstrictam indolem in linguarum studiosorum gratiam potissimum vero illorum quibus munera inter lappones obeunda demandata sunt. Brevissima qua fieri potuit methodo conscripta*.

Fosterländskt album I. Utg. af H. Kellgren, R. Tengström, K. Tigerstedt. A. C. Ohman, Helsingfors 1845.

Frähn, Christian Martin Joachim, 1823. *Ibn Foszlan's und anderer Araber Berichte über die Russen älterer Zeit. Text und Übersetzung mit kritisch-philologischen Anmerkungen nebst drei Beilagen über sogenannte*

Russen-Stämme und Kiew, die Warenger und das Warenger-Meer, und das Land Wisu, ebenfalls nach arabischen Schriftstellern. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Gabelentz, Hans Conon de la, 1832. *Eléments de la grammaire Mandchoue*. Comptoir de la Littérature, Altenbourg.

Gabelentz, Hans Conon von der, 1838. Versuch einer mordwinischen Grammatik. *Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* II: 235–419.

Gabelentz, Hans Conon von der, 1841. *Grundzüge der syrjänischen Grammatik*. Pierer, Altenbourg.

Gabelentz, Hans Conon von der, 1845. Linguistik. *Leipziger Repertorium der deutschen und ausländischen Literatur* III: 104–106.

Ganander, Christfrid, 1789. *Mythologia fennica eller Förklaring öfver De nomina propria deastrorum, idolorum, locorum virorum &c. eller Afgudar och Afguddinnor, Forntidens Märkelige Personer, Offer och Offer-Ställen, Gamla Sedvänjor, Jättar, Troll, Skogs- Sjö och Bergs-Rån m.m. Som Förekomma i de äldre Finska Troll-Runor, Synnyt, Sanat, Sadut, Arwotuxet &c. samt än brukas och nämnas i dagligt tal; Til deras tjenst, Som vela i grund förstå det Finska Språket, och hafva smak för Finska Historien och Poësin, Af Gamla Runor samlad och uttydd*. Åbo 1789.

Ganander, Henricus, 1743. *Grammatica lapponica linguæ europearum prope antiquissimæ solidam planamque viam genium linguæ lapponicæ addiscere desideranti monstrans*. Laurentius Salvius, Stockholm.

Geitlin, Gabriel, 1845. *Principia grammatices Neo-Persicæ cum metrorum doctrina et dialogis persicis*. Helsingforsia.

Georgi, Johann Gottlieb, 1775. *Bemerkungen einer Reise im Russischen Reich* I–II. Kaiserliche Academie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Georgi, Johann Gottlieb, 1776–1780. *Beschreibung aller Nationen des Russischen Reichs, Ihrer Lebensart, Religion, Gebräuche, Wohnungen, leidungen und übrigen Merkwürdigkeiten*. Carl Wilhelm Müller, St. Petersburg.

Georgi, Johann Gottlieb, 1777. *Beschreibung aller Nationen des Russischen Reichs, Ihrer Lebensart, Religion, Gebräuche, Wohnungen, leidungen und übrigen Merkwürdigkeiten*. Dritte Ausgabe. Samojedische, Mandschurische und ostlichste Sibirische Nationen. Carl Wilhelm Müller, St. Petersburg.

Georgi, Johann Gottlieb, 1797–1802. *Geographisch-physikalische und Naturhistorische Beschreibung des Russischen Reichs zur Uebersicht bisheriger Kenntnisse von demselben* I–III. Friedrich Nicolovius, Königsberg.

Gmelin, Samuel Gottlieb, 1770–1784. *Reise durch Russland zur Untersuchung der drey Natur-Reiche* I–IV. Kayserliche Academie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Goethe, Johann Wolfgang von, s.a. *Goethes sämtliche lyrische, epische und dramatische Werke und seine vorzüglichen Prosaschriften*. Karl Prochaska, Teschen – Leipzig.

Graff, Eberhard Gottlieb, 1834–1843. *Althochdeutscher Sprachschatz oder Wörterbuch der althochdeutschen Sprache, in welchem nicht nur zur Aufstellung der ursprünglichen Form und Bedeutung der heutigen hochdeutschen Wörter und zur Erklärung der althochdeutschen Schriften alle aus den Zeiten vor dem 12ten Jahrhundert uns aufbewahrten hochdeutschen Wörter unmittelbar aus den handschriftlichen Quellen vollständig gesammelt, sondern auch durch Vergleichung des Althochdeutschen mit dem Indischen, Griechischen, Römischen, Litauischen, Altpreuussischen, Gothischen, Angelsächsischen, Altniederdeutschen, Altnordischen die schwesterliche Verwandtschaft dieser Sprachen, so wie die dem Hoch- und Niederdeutschen, dem Englischen, Holländischen, Dänischen, Schwedischen gemeinschaftlichen Wurzelwörter nachgewiesen sind, etymologisch und grammatisch bearbeitet* I–VI. Berlin.

Gretsch, Nicolai. 1829. *Första Grunderna af Ryska Grammatiken*, utgifna av Nicolai Gretsch. Öfversatta från Ryskan af Gabriel Geitlin. Helsingfors, tryckt hos G. O. Wasenius.

Grimm, Jacob, 1845. *Om det Finska Epos. Fosterländskt album* II: 60–103.

Grimm, Jacob, 1848. *Geschichte der deutschen Sprache* I–II. Hirzel, Leipzig.

Grimm, Jacob, 1865. *Kleinere Schriften*, Zweiter Band. Ferdinand Dümmlers Verlagsbuchhandlung, Berlin.

Grot, J[acob] (ed.), 1842. *Calender till minne af Kejserliga Alexanders-Universitetets andra secularfest*, Utgifven av J[acob] Grot. J. Simelii enka, Helsingfors. Russian version: *Альманахъ въ память двухсотлѣтняго юбилея Императорскаго Александровскаго Университета*, Изданный Я. Гротомъ. Въ типографіи вдовы Симелиусъ, Гельсингфорсъ.

Guignes, Joseph de, 1756–1758. *Histoire générale des Huns, des Mogols, des Turcs et des autres Tartares*

occidentaux avant & depuis J.C. Jusqu'à présent. Précédée d'une INTRODUCTION contenant des Tables Chronologiques & Historiques des Princes qui ont régné dans l'Asie. Ouvrage tiré des Livres Chinois & des Manuscrits Orientaux de la Bibliothèque du Roi 1–3. Desaint & Saillant, Paris.

Güldenstädt, Johann Anton, 1787–1791. *Reisen durch Russland und im Caucasischen Gebürge* I–II. Kayserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Hallstén, A.G.J., 1849. *Lyhy Suomen historia ja maantiede kansa-koulujen tarpeeksi*. Suom. J.F. Granlund. SKS toim. 13, Helsinki.

Hærramek ja bæsstamek Jesus Kristus ädda testament. Kristiania 1840.

Högström, Pehr, 1747. *Beskrifning Öfwer de til Sweriges Krona lydande Lapmarker, Innehållande Kort underrättelse Så wäl Om Landets belägenhet och beskaffenhet i gemen, Som Des Inwånares tilstånd och Hus-holdning, deras seder, maner och lefnadsart, samt laster och widskepelse*, m.m. Lars Salvius, Stockholm.

Hyltén-Cavallius, Gunnar Olof – **Stephens**, George (utg.), 1844, 1849. *Svenska folk-sagor och äfventyr. Efter muntlig öfverlemning*. A. Bohlin, Stockholm.

Ilmoni, Immanuel, 1833. *Dissertatio Academica De Pathologica Systematis Nervorum Gangliosi Dignitate, quam Venia Experimentissimae Facultatis Medicae in Universitate Imp. Alexandria Fenniae, Publicae Censurae Submittit Immanuel Ilmoni Medic. et Philos. Doctor, Anatomiae et Physiologiae Adjunctus n. n. Anatomiae Prosector ad Universitatem Alexandream, Societ. Medic. Svecanae Membrum, Respondente Matthia Alexandro Castrén, Stipendiario Ekestubb., Ostrobothniensi. In Auditorio Philosophico die 30 Octobris 1833. h. a. m. s. Ex Officina Typographica Frenczelliana, Helsingforsia.*

Ingman, E.A., 1845. *Om fremmande namns skrifning på Finska. Suomi IV* (1844): 187–216.

Kajaani, Johan Fredrik, 1846. *Suomen historia. Ensimmäinen osa elikkä Pakanuuden ja paawinuskon ajat*. SKS toim. 7.1. Helsinki.

Kalevala. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo 1975.

Kalewala 1835: *Kalewala taikka Wanhoja Karjalan Runoja Suomen kansan muinosista ajoista*. SKS toim. 2., Helsinki.

Kalevala 1841: *Kalevala*. Öfversatt af M. A. Castrén. J. Simelii enka, Helsingfors.

Kalevala 1849: *Kalevala*. SKS toim. 14. Helsinki.

Kalewala 1852: *Kalewala. Das National-Epos der Finnen*. Uebers. Anton Schiefner. Frencckell, Helsingfors.

Kanteletar 1840: *Kanteletar taikka Suomen Kansan Wanhoja Lauluja ja Wirsä*. SKS toim. 3. Helsinki 1840.

Kellgren, Herman, 1847a. Das Finnische Volk und der Ural-Altaische Völkerstamm. *Jahresbericht der Deutschen morgenländischen Gesellschaft für das Jahr 1846*: 181–197.

Kellgren, Herman, 1847b. *Die Gründzüge der finnischen Sprache mit Rücksicht auf den ural-altäischen Sprachstamm*. F. Schneider & Comp., Berlin.

Kilpinen, Wolmari, 1845. Muutama sana Suomenkielen rikastumisesta. *Suomi IV* (1844): 217–224.

Klaproth, Julius von, 1810. *Archiv für asiatische Literatur, Geschichte und Sprachkunde*. Erster Band. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Klaproth, Julius von, 1812. *Abhandlung über die Sprache und Schrift der Uiguren*. Berlin.

Klaproth, Julius, 1815. *Dr. J. A. Güldenstädt's Reisen nach Georgien und Imerethi*. Maurersche Buchhandlung, Berlin.

Klaproth, Julius, 1823. *Asia polyglotta*. A. Schubart, Paris.

Klaproth, Julius, 1826. *Tableaux historiques de l'Asie, depuis la monarchie de Cyrus jusqu'à nos jours; accompagnés de recherches historiques et ethnographiques sur cette partie du monde*. Schubart, Paris; Treuttel et Wurtz, Londres; Cotta, Stuttgart.

Koeppen, Peter von, 1843. *Russlands Gesamt-Bevölkerung im Jahre 1838*. Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de Saint-Petersbourg, Série VI, Tome VI. St. Petersburg.

Köppen, Peter von, 1848. Zur Kenntniss Finnland's in ethnographischer Beziehung. *Bulletin de la classe des sciences historiques, philologiques et politiques de L'Académie Impériale des Sciences de Saint-Petersbourg* Tome V No. 11: 161–168.

Kowalewski, Joseph Étienne, 1844–1849. *Dictionnaire mongol-russe-français I–III*. Imprimerie de l'université, Kasan.

Le Duc, Louis Léouzon, 1845. *La Finlande: Son histoire primitive, sa Mythologie, sa Poésie épique, avec la traduction complète de sa grande épopée Le Kalewala, son génie national, sa condition politique et sociale depuis la conquête russe*, I–II. Paris.

Le Duc, Louis Léouzon, 1867. *Le Kalevala: Épopée nationale de la Finlande et des peuples finnois*. Paris.

Le Duc, Louis Léouzon, 1880. *Vingt-neuf ans sous l'Étoile polaire. II: Le Renne. Finlande–Laponie–Îles d'Åland*. Paris. Finnish translation with commentaries: *Pariisista Pohjantähden alle: Muistelmia Suomesta 1800-luvun alkupuoliskolta*. Suomentanut ja toimittanut Marja Itkonen-Kaila. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 827. Helsinki, 2001.

Leem, Knud, 1748. *En Lappisk Grammatica efter den Dialect, som bruges af Field-Lapperne udi Porsanger-Fiorden Samt Et Register over de udi samme Grammatica anførte Observationers Indhold; hvorhos er føyet et Blad af den Berømmelige Historie-Skriveres Hr. Baron Ludvig Holbergs Kirke-Historie oversat i det Lappiske Tungemaal med en Analysi over et hvert Ord*. Missionen, Kiøbenhavn.

Leem, Knud [Canutus Leemius], 1768–1781. *Lexicon Lapponicum bipartitum*. Pars 1. *Lapponico-Danico-Latinum*. Pars 2. *Danico-Latino-Lapponicum*. Gerh. Sandbergius, Nidrosia.

Lehrberg, Aaron Christian, 1816. *Untersuchungen zur Erläuterung der älteren Geschichte Russlands*. Hrsg. von Ph. Krug. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.

Lencqvist, Christian Erici, 1782. *Specimen academicum, De superstitione veterum fennorum theoretica et practica* 1–2. J. C. Frencckell, Aboa.

Lepechin, Iwan, 1774–1783. *Tagebuch der Reise durch verschiedene Provinzen des Russischen Reiches I–III*. Aus dem Russischen übersetzt von M. Christian Heinrich Hase. Richterische Buchhandlung, Altenburg.

Liljegren, J.G. – **Brunius**, C.G., 1823. *Nordiska Fornlemningar*. Zacharias Haeggström, Stockholm.

Lindahl, Ericus – **Öhrling**, Johannes, 1780. *Lexicon lapponicum cum interpretatione sveco-latina et indice svecano lapponico in usum tam illorum quibus cura ecclesiarum in Lapponia committenda, aut jam commissa est, quam aliorum curiosorum et linguarum studiosorum, indigenarum et exterorum, [–] nec non auctum grammatica lapponica*. Holmia 1780.

Litterära Soiréer i Helsingfors under hösten 1849. Andra Soiréen. Helsingfors 1849.

Lönnrot, Elias, 1829–1831. *Kantele taikka Suomen Kansan sekä Wanhoja että Nykysempiä Runoja ja Lauluja I–IV*. Wasenius, Helsinki.

- Lönnrot**, Elias, 1839. *Graeca sunt; non leguntur. Mehiläinen* 10–11/1839.
- Lönnrot**, Elias, 1845. *Muukalaisuudesta suomessa. Suomi IV* (1844): 159–186.
- Lönnrot**, Elias, 1849a. *Anmärkningar till nya Kalevala upplagan. Litteraturblad för allmän medborgerlig bildning* 1/1849: 15–21.
- Lönnrot** Elias, 1849b. *Ueber das finnische National-epos in seiner neuen Gestalt. St. Petersburgische Zeitung* 42–45/1849, 122–124/1849 (23–26 Feb./7–10 March, 4, 5, 7/16, 17, 19 June 1849).
- Lönnrot**, Elias, 1851. *Suomen kansan arwoituksia. Ynnä 135 Wiron arwoituksen kanssa. SKS toim. 5. 2. painos. Helsinki.*
- Lönnrot**, Elias, 1874–1880. *Suomalais-ruotsalainen sanakirja. Finskt-svenskt lexikon I–II. SKS toim. 50. Helsinki.*
- Martinius**, Matthias, 1689. *I. N. D. Hodegus finnicus Omnibus hanc linguam discere cupientibus valde utilis Eller Finsk Wägwijsare / Allom dem / som Finska Tunmählet ex fundamento declinera, conjugera, construera och elliest lära willia / ganska nyttig. Cum Analysis Grammaticâ, ut & Tabellâ in fine appositâ, quæ formationi Genitivi singularis inservit. Nunc ad multorum Finnicæ linguæ studiosorum desiderium in lucem productus, & necessariis observationibus, tam ad ipsam lecturam, quam scripturam Finnicam spectantibus Illustratus. Joh. Georg. Eberdt, Holmia.*
- Matthæus ja Markus Evangeliumak.** K. Gröndahl, Kristiania 1838.
- Meninski**, Franciscus à Mesgnien, 1756. *Institutiones linguæ turcicæ cum rudimentis parallelis linguarum arabicæ et persicæ. Vindobona 1756.*
- Müller**, Ferdinand Heinrich, 1837. *Der ugrische Volksstamm, oder Untersuchungen über die Ländergebiete am Ural und am Kaukasus in historischer, geographischer und ethnographischer Beziehung. Duncker & Humblot, Berlin.*
- Müller**, Gerhard Friedrich, 1761–1763. *Sibirische Geschichte. Sammlung Russischer Geschichte* 6 (1–5): 109–566, 8 (6–10): 1–458.
- Necken 1845–1849:** *Necken. Poetisk kalender för 1845–1847, 1849. Utg. af F. Berndtson. Frencckell, Helsingfors 1844–1846, 1848.*
- Neuer Nekrolog der Deutschen.** Neunundzwanzigster Jahrgang, 1851, Zweiter Theil. Bernh. Friedr. Voigt, Weimar 1853.
- Öhman**, Johan Edvard, 1844. *Latinsk språklära för skolor och gymnasier. Helsingfors.*
- Pallas**, Peter Simon, 1771–1778. *Reise durch verschiedene Provinzen des Russischen Reiches I–III. Kayserliche Academie der Wissenschaften, St. Petersburg* (also published by Johann Georg Fleischer, Frankfurt – Leipzig).
- Pallas**, Peter Simon, 1779, 1801. *Sammlungen historischer Nachrichten über die Mongolischen Völkerschaften I–II. Johann Georg Fleischer, Frankfurt – Leipzig.*
- Pallas**, Peter Simon, 1786–1789. *Linguarum totius orbis vocabularia comparativa, 1–2. Typis Iohannis Carolis Schnoor, Petropolis.*
- Petræus**, Æschillus Olai, 1649. *Linguæ Finnicæ brevis institutio, Exhibens vocum flectiones per Casus, Gradus & Tempora, nec non partium indeclinabilium significationem, dictionumq[ue]; constructionem & Prosodiam ad Usus accommodata. Petrus Wald, Aboa.*
- Philippi**, Ferdinand, 1825. *Kleines lateinisches Conversationslexicon, ein lexicographisches Handbuch der üblichsten lateinischen Sprichwörter, Sentenzen, Gnomen und Redensarten, wie sie oft auch in deutschen Schriften vorkommen, mit Sinnentsprechender, freier Uebersetzung für die Jugend und gebildete, der lateinischen Sprache unkundige Leser. Erste Lieferung. A bis M. Paul Gottlob Hilscher, Dresden.*
- Porthan**, Henrik Gabriel 1883. *De poësi Fennica. Suomalaisesta Runoudesta. SKS toim. 389. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.*
- Pott**, August Friedrich, 1833. *Etymologische Forschungen auf dem Gebiete der Indo-Germanischen Sprachen mit besonderem Bezug auf die Lautumwandlung im Sanskrit, Griechischen, Lateinischen, Littauischen und Gothischen. Meyersche Buchhandlung, Lemgo.*
- Rabenius**, Lars Georg, 1825. *Lärobok i svenska kameラル-lagfarenheten. Uppsala (2nd ed. N.M. Lindh, Örebro 1832).*
- Radloff**, Fredric Wilhelm, 1795. *Beskrifning öfver Åland. J. C. Frencckell, Åbo.*
- Rancken**, J. Oskar I., 1884. *M. A. Castréns medarbetare Johan Reinhold Bergstadi biografiskt tecknad och dennes dagbok öfver resa till östliga länder 1845–1846. Wasa Tryckeribolags förlag, Wasa.*
- Rask**, Rasmus, 1818. *Undersögelse om det gamle Nordiske eller Islandske Sprogs Oprindelse. Gylendalske Boghandling, Kjöbenhavn.*

Rask, Rasmus, 1832. *Ræsonneret lappisk Sproglære efter den Sprogart, som bruges af Fjeldlapperne i Porsangerfjorden i Finmarken. En Omarbejdelse af Prof. Knud Leems Lappiske Grammatica*. J. H. Schuboths Boghandling, København.

Rein, Gabriel, 1845a. Försök till utredande af Fornfinnarnes mythologi. *Suomi* IV (1844): 225–239.

Rein, Gabriel, 1845b. *Kejsardömet Rysslands statistik i sammandrag*. Wasenius, Helsingfors.

Renvall, Gustavus, 1810–1840. *Dissertatio, de orthoëpia et orthographia linguæ fennicæ* I–II. Frencckell, Aboa.

Renvall, Gustavus, 1815–1817. *Dissertatio academica de signis relationum nominalium in lingua fennica*. Frencckell, Aboa.

Renvall, Gustaf, 1823–1826. *Suomalainen Sana-Kirja. Lexicon linguæ finnicæ, cum interpretatione duplici, copiosiora Latina, breviora Germanica*. Frencckell, Aboa.

Renvall, Gustaf, 1840. *Finsk språklära Enligt den rena Vest-Finska, i Bokspråk vanliga dialecten. Förra delen. Finska språkets formlära*. Åbo.

Ritter, Carl, 1822–1848. *Die Erdkunde im Verhältniss zur Natur und zur Geschichte des Menschen, oder allgemeine vergleichende Geographie, als sichere Grundlage des Studiums und Unterrichts in physicalischen und historischen Wissenschaften* I–XVII. G. Reimer, Berlin.

Samlingar utgifna af Svenska Fornskrift-sällskapet I–V. Stockholm 1844–1847.

Schiefner, Anton, 1848. Ueber das Thier Tarvas im finnischen Epos. *Bulletin* V No. 7: 97–103.

Schiefner, Anton, 1849a. Eine nachträgliche Bemerkung über den Tarvas. *Bulletin* VI No. 17, 18: 285–288.

Schiefner, Anton, 1849b. Noch ein Wort über den Tarvas. *Bulletin* VI No. 23, 24: 379–380.

[**Schiefner**, Anton], 1849c. Poetisches Uebertragung einer Rune des Kalewalaliedes: Die erste Rune des Kalewalaliedes. *St. Petersburgische Zeitung* 189/1849 (26 Aug./7 Sept. 1849).

Schleicher, August, 1850. *Die Sprachen Europas in systematischer Uebersicht*. König, Bonn.

Schmidt, Isaac Jacob, 1839. *Die Thaten Bogda Geser Chan's, des Vertilgers der Wurzel der zehn Übel in den zehn Gegenden. Eine ostasiatische Heldensage*. W. Gräff, St Petersburg & Leopold Voss, Leipzig.

Schmidt, Isaac Jacob, 1841. *Tibetisch-deutsches Wörterbuch nebst deutschem Wortregister*. W. Gräffs Erben, St. Petersburg.

Schmidt, Johann Adolph Erdmann, 1831–1839. *Russisch-deutsches und deutsch-russisches Handwörterbuch mit Zuziehung des Wörterbuchs der Russischen Akademie in Petersburg – Ручной словарь руссiйско-немецкiй и немецко-руссiйскiй* I–II. Tauchnitz, Leipzig.

Schönlein, Johann Lukas, 1834. *Allgemeine und spezielle Pathologie und Therapie*. Literatur-Comptoir, Herisau.

Schott, Wilhelm, 1836. *Versuch über die Tatarischen Sprachen*. Veit & Comp., Berlin.

Schott, Wilhelm, 1849. *Über das Altai'sche oder Finnisch-Tatarische Sprachengeschlecht*. G. Reimer, Berlin.

Shakespeare, William, 1839. Ende gut, Alles gut, Lustspiel in fünf Akten, Uebersetzt von Theodor Oelckers. *William Shakespeare's sämtliche dramatische Werke*. Ausgabe in 12 Bänden. 12. Band. Georg Wigand's Verlag, Leipzig.

Sjögren, A.J., 1828. *Anteckningar om församlingarne i Kemi-Lappmark*. J. Simelii enka, Helsingfors.

Sjögren, A.J., 1830. Bemerkungen über die Russischen Lappmarken [– –] Bemerkungen über die zum Grossfürstenthum Finnland gehörigen Lappmarken. *Russische Miscellen zur genauern Kenntniss Russlands und seiner Bewohner* Vol. 3: 1–67.

Sjögren, A.J., 1832. Ueber der älteren Wohnsitze der Jemen. Ein Beitrag zur Geschichte der Tschudischen Völker in Russland. *Mémoires de l'Académie Impériale des sciences de Saint-Petersbourg*, Sixième Série, Tome I: 263–346.

Sjögren, A.J. 1833. Ueber die finnische Bevölkerung des St. Petersburgischen Gouvernements und ueber des Ursprungs des Namens Ingermannland. *Mémoires de l'Académie des Sciences de Saint-Petersbourg*, Sixième Série, Tome II: 123–241. Printed also as a separate publication.

Sjögren, A.J., 1842. *Ueber das Werk des königl. Dänischen Etatsrathes und Professors Finn Magnusen, Runamo og Runerne* betitelt. Bericht an die Kaiserliche Akademie der Wissenschaften [...]. Leipzig 1842.

Sjögren, A.J., 1844a. *Ирон æвзагæхуы. Das ist ossetische Sprachlehre nebst kurzem ossetisch-deutschen und deutsch-ossetischen Wörterbuche*. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften. St. Petersburg.

- Sjoegren**, A.J., 1844b. Instruction générale donnée à M. Castrén, voyageur chargé par l'Académie de l'exploration de la Sibérie septentrionale et centrale sous le rapport de l'ethnographie et de la linguistique. *Bulletin de la classe historico-philologique de l'Académie Impériale des Sciences de Saint-Petersbourg* T. I No. 20. 21: 325–384.
- Sjögren**, A.J., 1848. Ossetische Studien mit besonderer Rücksicht auf die indo-europäischen Sprachen. Erste Lieferung. Die Selbstlauter. *Mémoires de la classe des sciences historiques, philologiques et politiques de l'Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg* Vol. VII. Published also separately (82 p.).
- Sjögren**, A.J., 1850 (1849). Zur Ethnographie Livlands. *Bulletin* VII No. 1, 2 p. 1–26, No. 3 p. 33–45, No. 4–6 p. 49–70.
- Sjögren**, A.J., 1851. Neue ehstnische Uebersetzungen der Bacmeister'schen Sprachprobe als Nachtrag zu meinem Aufsatz: Zur Ethnographie Livlands. *Mélanges russes tirés du Bulletin Historico-philologique de l'Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg* I: 510–585.
- Sjögren**, A.J., 1854. Ueber die Bedeutung des Ehstnischen Namens für den Regenbogen: wikkeraar. *Mélanges russes tirés du Bulletin Historico-philologique de l'Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg* II: 105–136.
- [**Sjögren**, A.J.] 1855. Teckning af M. A. Castréns lefnad och verksamhet. *Suomi* 1854 (XIV): 237–284.
- Snorres Edda**. Övers. Karl G. Johansson & Mats Malm. Fabel Bokförlag, Stockholm 1997.
- Steinthal**, Heymann, 1850. *Die Classification der Sprachen dargestellt als die Entwicklung der Sprachidee*. Ferd. Dümmler, Berlin.
- Stokfletha**, Nils, 1840a. *Bibel-Historia mailme sivne-dume rejast. Moses jabmem ragjai bibel ječas saniguim muittaluvvum ja 22 David psalmak*. Kristiania.
- Stokfletha**, Nils, 1840b. *Rokkus- ja oappo-girje*. Kristiania.
- Stokfletha**, Nils, 1840c. *Ucceb Asatuvvum Altar-Girjaš*. Kristiania.
- Stritter**, Johann Gotthilf, 1771–1779. *Memoriae populi, olim ad Danubium, Pontum Euxinum, Paludem Maeotidem, Caucasum, Mare Caspium, et inde magis ad septemtriones incolentium e scriptoribus historiae Byzantinae* I–IV. Academie Scientiarum, Petropolis.
- Stuckenberg**, J.Ch., 1844. *Hydrographie des Russischen Reiches oder Geographisch-statistisch-technische Beschreibung seiner floss- und schiffbaren Flüsse und Seen, seiner Küsten, inneren Meere, Häfen und Anfuhrten*. Zweyter Band. Das Bassin des Oceanes, von der Norwegischen Gränze bis zur Chinesischen. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Sue**, Eugène, 1844–1845. *Le Juif errant*. Paulin, Paris.
- [**Swedenborg**, Emanuel], 1749–1756. *Arcana Coelestia quæ in Scriptura Sacra seu Verbo Domini sunt detecta* I–VII. S. I.
- Tengström**, Jacob, 1795. *Minne öfver Joannes Elai Terserus, Theol. Doct. och Biskop i Linköping, som vann belöningen uti Upfostrings-Sällskapet Den 1 Nov. 1786*. J.C. Frencckell, Åbo.
- Teckning** [Sjögren, A.J.] 1855. Teckning af M. A. Castréns lefnad och verksamhet. *Suomi* 1854 (XIV): 237–284.
- [**Tengström**, Johan Robert], 1845. Teckningar från den fosterländska Vitterhetens område. *Fosterländskt album* I: 111–189. A. C. Öhman, Helsingfors.
- Topelius**, Zacharias, 1822–1831. *Suomen Kansan Wanhaja Runoja ynnä myös Nykyisempiä Lauluja* I–V. J. C. Frencckell, Turku 1822–1826, Helsinki 1829–1831.
- Tornaeus**, Johannes, 1772. *Prostens och Kyrko-Herdens i Tornå Mag. Johannes Tornæi Beskrifning, öfver Tornå och Kemi Lappmarker*. Författad. År 1672. Johan Arvid Carlbohm, Stockholm.
- Wiedemann**, Ferdinand Johann, 1847a. *Versuch einer Grammatik der syriänischen Sprache nach dem in der Übersetzung des Evangelium Matthäi gebrauchten Dialekte*. Franz Kluge, Reval.
- Wiedemann**, Ferdinand Johann, 1847b. *Versuch einer Grammatik der Tscheremissischen Sprache nach dem in der Evangelienübersetzung von 1821 gebrauchten Dialekte*. Franz Kluge, Reval.
- Wiedemann**, Ferdinand Johann, 1851. *Grammatik der wotjakischen Sprache nebst einem wotjakisch-deutschen und deutsch-wotjakischen Wörterbuche*. Kluge & Ströhm, Reval.
- Zschokke**, Heinrich, 1834. *Kultala, Hyödyllinen ja huwittawa historia, yhteiselle kansalle luettawaksi annettu*. Suom. Carl Niclas Keckman. SKS toim. 1. Helsinki.

Гречъ, Николай, 1827а. *Практическая русская грамматика*. Санктпетербургъ (2nd ed. 1834).

Гречъ, Николай, 1827б. *Пространная русская грамматика*. Санктпетербургъ (2nd ed. 1830).

Каземъ-Бекъ, Мирза А., 1835. *Общая грамматика ткрецко-татарскаго языка*. Казань.

Ковалевскій, Осипъ, 1836–1837. *Монгольская хрестоматія*, т. 1–2. Университетская типографія, Казань.

Латкинъ, В.Н., 1853. *Дневникъ Василия Николаевича Латкина, во время путешествія на Печору въ 1840 и 1843 годахъ*. Санктпетербургъ.

Лепехинъ, Иванъ Иваровичъ, 1771–1805. *Дневныя записки /Продолжене дневныхъ записокъ/ путеше-*

ствія Ивана Лепехина по разнымъ провинціямъ Россійскаго государства I–IV. Императорская Академія Наукъ, Санктпетербургъ.

Окуловъ, Г., 1836. *Грамматика финскаго языка сочиненная для преподаванія въ С. Петербургской духовной семинаріи*. Академія Наукъ, С. Петербургъ.

Савваитовъ, П.И., 1849. *Грамматика зырянскаго языка*. Императорская Академия Наук, Санктпетербургъ.

Флёровъ, А., 1813. *Зырянская грамматика*. Императорская Академія Наукъ, Санктпетербургъ.

Шергинъ, А.В., 1823. *Миянь Господьлѡнь Иисус Христослѡнь святой Эвангеліэ Матфейсянь*. Россійской библейской обществоысь, Санктпетербургъ.

Literature

A. L. E. 1892. Augusta Pipping. *Finska qvinnor på olika arbetsområden: 184–196*. Finska qvinnoförening. Otava, Helsingfors.

Alatalo, Jarmo, 2004. *Sölkupisches Wörterbuch aus Aufzeichnungen von Kai Donner, U. T. Sirelius und Jarmo Alatalo*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae 30. Finnisch-Ugrische Gesellschaft, Helsinki.

Åberg, Alf, 1948. Lefrén, Johan Peter. *Svenska män och kvinnor* 4: 508–509. Bonnier, Stockholm.

Alkarp, Magnus, 2009. *Det Gamla Uppsala. Berättelser & Metamorfoser kring en alldeles särskild plats*. Occasional Papers in Archaeology 49. Uppsala universitet, Institutionen för arkeologi och antik historia.

Allgemeine deutsche Biographie XV. Duncker & Humblot, Leipzig 1882.

Anderson, George Kumler, 1965. *The legend of the Wandering Jew*. Brown University Press, Providence.

Antikainen, Pauli, 1963. *Lyijy-yhdisteet. Otavan isotietosanakirja* 5: 944–945. Otava, Helsinki.

Anttila, Aarne, 1931. *Elias Lönnrot. Elämä ja toiminta I*. SKS toim. 190. Helsinki.

Anttila, Aarne, 1956. *Kulttuurielämä. Helsingin kaupungin historia IV.2. 1875–1918*: 511–649.

Aska, Eero, 2004. *Turtola. Tornionlaakson Helmi*. Pohjan Väylä, Pello.

Backström, Åke, 1999. *Kejserliga överkrigsdomstolen i Finland 1816–1913. Genos* 70: 215–220, 237–238. Internet, https://www.genealogia.fi/genos-old/70/70_215.htm.

Bawden, Charles R., 2004. Stallybrass, Edward. *Oxford Dictionary of National Biography* 52: 81. University of Oxford Press.

Bergholm, Axel, 1901. *Sukukirja. Suomen aatelittomia sukuja*. Otava, Helsinki.

Billeskov Jansen, F.J., 1980. Holberg. Ludvig. *Dansk biografisk leksikon* 6: 424–430. Gyldendal, København.

Binyon, T.J., 2002. *Pushkin. A Biography*. HarperCollins, London.

Bonsdorff, Bertel von, 1975. *The History of Medicine in Finland 1828–1918. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918, Vol. 3. Societas Scientiarum Fennica*, Helsingfors.

Bory, Jean-Louis, 1962. *Eugène Sue*. Hachette Literature, s.l.

Brockhaus Enzyklopädie 6. 17. Auflage. F.A. Brockhaus, Wiesbaden 1968.

Brockhaus Enzyklopädie 7. 17. Auflage. F.A. Brockhaus, Wiesbaden 1969.

Brockhaus Enzyklopädie 13. 20. Auflage. F.A. Brockhaus, Leipzig – Mannheim 1998.

Broomé, Bertil, 1980–1981. Jon (Johan Gustaf) Liljengren. *Svenskt biografiskt lexikon* 23: 18. Stockholm.

Brown, Stuart, 1984. *Leibniz. Philosophers in Context*. The Harvester Press, Brighton, Sussex.

Büttner, Manfred, 2007. Ritter, Carl. *DBE* 8, 2007: 442–443.

- Carlsson**, Carl Henrik, 1995–1997. Rabenius, släkt. *Svenskt biografiskt lexikon* 29: 602–604. Stockholm.
- Carpelan**, Tor, 1965. *Ättartavlor för de på Finlands riddarhus inskrivne ätterna* (red. Arne Ekman) II. Helsingfors.
- Cartledge**, Paul, 1998. *The Cambridge Illustrated History of Ancient Greece*. Cambridge University Press.
- Castrén**, Gunnar, 1945. *Herman Kellgren. Ett bidrag till 1840- och 1850-talens kulturhistoria*. Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland CCCII. Helsingfors.
- Castrén**, Liisa, 2005. Piirteitä Kemin rovastin Matthias Castrénin elämästä. *Castrén – Sukutarinoita*: 88–101. Castrén-Suku ry, s.l.
- Castrén**, Paavo – Pietilä-Castrén, Leena, 2000. *Antti-kin käsikirja*. Otava, Helsinki.
- Clark**, Peter, 1998. *Zoroastrianism. An Introduction to an Ancient Faith*. Sussex Academic Press, Brighton – Portland.
- DBE** 1, 2005.
- DBE** 3, 2006.
- DBE** 7, 2007.
- DBE** 8, 2007.
- DBE** 9, 2008.
- DBE** 10, 2008.
- Dickison**, Sheila K., 1992. *Cicero's Verrine Oration II.4 with notes and vocabulary*. Wayne State University Press, Detroit.
- Djäv**, Ulrika, 2003. *De första samiska ordböckerna – mission och upplysning*. Opuscula Uralica 7. Finsk-ugriska institutionen, Uppsala universitet.
- Douglas**, Christina, 2011. *Kärlek per korrespondens. Två förlovade par under andra hälften av 1800-tal*. Carlssons, Stockholm.
- Drompp**, Michael R. 2002. The Yenisei Kyrgyz from early times to the Mongol conquest. H.C. Güzel & al. (eds.), *The Turks. 1: Early Times*: 480–488. Yeni Türkiye Publications, Ankara.
- Edelmann**, R., 1986. Ahasuerus, the Wandering Jew. G. Hasan-Rokem & A. Dundes, (ed.), *The Wandering Jew. Essays in the Interpretation of a Christian Legend*: 1–10. Indiana University Press, Bloomington.
- Edgren**, Torsten, 1988. Europaeus ja muinaistiede. M. Kuusi & al. (toim.), *D. E. D. Europaeus. Suurmies vai kummajainen?* Kalevalaseuran vuosikirja 67: 127–138. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Eesti elulood**. Eesti Entsüklopeediakirjastus, Tallinn 2000.
- Ehrnsten**, Frida, 2019. *Pengar för gemene man? Det medeltida myntbruket i Finland*. Archaeologia Medii Aevi Finlandiae XXVI. Sällskapet för medeltidsarkeologi i Finland, Helsingfors.
- Eiranen**, Reetta, 2019. *Lähisuhteet ja nationalismi. Aate, tunteet ja sukupuoli Tengströmin perheessä 1800-luvun puolivälissä*. Tampereen yliopiston väitöskirjat 79. Tampere. Internet: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1130-8>.
- Elfving**, Fredr., 1938. *Finska Vetenskaps-Societetens historia 1838–1938*. Commentationes humanarum litterarum 10. Societas Scientiarum Fennica, Helsingforsia.
- Encyclopædia Britannica Micropædia** 8. Encyclopædia Britannica Inc., Chicago, London & al. 2010.
- (The) Encyclopedia Americana** 9. International Edition. Grolier Inc. 1992.
- Enkvi**, Terje, 1972. *The History of Chemistry in Finland 1828–1918*. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918 Vol. 6. Societas Scientiarum Fennica, Helsingfors.
- Fausser**, Alois, 1966. *Güldenstädt, Johann Anton. Neue deutsche Biographie* 7: 254–255. Duncker & Humblot, Berlin.
- Finska kadetter 1212–1231**. Andra, tillökta upplagan. Fredrikshamn 1898. (Bihang i *Finska kadettkåren 1812–1887*. Fredrikshamn 1890.)
- Figgh**, William W., 2009. The Mongolian deer stone-khirigsuur complex. Dating and organization of a Late Bronze Age menagerie. J. Bemmann & al. (eds.), *Current archaeological research in Mongolia*: 183–199. Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität, Bonn.
- Forsgård**, Nils-Erik, 1998. *I det femte inseglets tecken. En studie i den åldrande Zacharias Topelius livs- och historiefilosofi*. SSLF 616. Helsingfors.
- Fox**, Edward, 2001. *The Hungarian who walked to Heaven: Alexander Csoma de Körös, 1784–1842*. Short, London.
- Franceschini**, É., 1954. Bonaparte (Louis-Lucien, prince). *Dictionnaire de biographie française* VI: 922–923. Librairie Letouzey & Ané, Paris.
- Fredholm**, K.A., 1887. Sveriges nordligaste turistled. *Svenska Turistföreningens årsskrift* 4: 27–35.

- Fritscher**, Bernhard, 2007. Naturforschung im Geiste Alexander von Humboldts. Alexander von Keyserling und die Entwicklung der Erdwissenschaften in Russland. M. Schwidtal – J. Undusk (hrsg.), *Baltisches Welterlebnis. Die kulturgeschichtliche Bedeutung von Alexander, Eduard und Hermann Graf Keyserling*. Beiträge eines internationalen Symposions in Tartu vom 19. bis 21. September 2003: 71–84. Universitätsverlag Winter, Heidelberg.
- Georg**, Stefan, 2007. *A descriptive grammar of Ket*. Part I: Introduction, phonology and morphology. Languages of Asia Series 1. Global Oriental, Folkestone.
- Gottmann**, Carola L. – **Hörner**, Petra, 2007. Historischer und soziokultureller Hintergrund. *Lexikon der deutschsprachigen Literatur des Baltikums und St. Petersburgs* 1: 1–135. Walter de Gruyter, Berlin – New York.
- Gräsbeck**, Armas, 1950. Melanus – Melan. En gammal svartåsläkt. *Genos* 21: 51–58. Internet: https://www.genealogia.fi/genos-old/21/21_50.htm.
- Hakapää**, Jyrki, 1999. *Ulkomaisen kirjallisuuden tuonti Suomeen 1800-luvun alkupuolella. Waseniuksen kirjakaupan kansainväliset yhteydet 1823–1836*. MA thesis, University of Helsinki, history. Internet: <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/hum/histo/pg/hakapaa/index.html>.
- Häkkinen**, Kaisa, 2019. Matias Aleksanteri Castrén ja Kalevalan ruotsinnos. *Suomalais-Ugrilaisen Seuran Aikakauskirja* 97: 237–262.
- Halila**, Aimo, 1988. Näkymiä D. E. D. Europaeuksen aate maailmaan. M. Kuusi & al. (toim.), *D. E. D. Europaeus. Suurmies vai kummajainen?* Kalevalaseuran vuosikirja 67: 11–22. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Haltsonen**, Sulo, 1961. C. G. Zetterqvist ja suomalaisen runo. *Kalevalaseuran vuosikirja* 41: 208–220.
- Haltsonen**, Sulo, 1968. Peter von Köppen suomalais-ugrilaisten kansojen tutkijana. *Fenno-ugrica. Juhla-kirja Lauri Postin 60-vuotispäiväksi 17.3.1968*: 28–38. SUST 145.
- Hanski**, Jari, 2006. *Juutalaisvastaisuus suomalaisissa aikakauslehdissä ja kirjallisuudessa 1918–1944*. Kirja kerrallaan, Helsinki. Internet: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/21807/juutalai.pdf?sequence=2>.
- Hanson**, Hertha, 1998–2000. Retzius, Anders Adolph. *Svenskt biografiskt lexikon* 30: 6–11. Stockholm.
- Harmaja**, Martti – **Järvinen**, Kyösti, 1912. Kauppapilaitokset. *Tietosanakirja* 4: 591–593. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Harrauer**, Christine – **Hunger**, Herbert, 2006. *Lexikon der griechischen und römischen Mythologie*. 9. Auflage. Hollinek, Purkersdorf.
- Hartmann**, Fritz, 2005. Johann Friedrich Blumenbach. *DBE* 1: 730–731.
- Hasan-Rokem**, Galit, 1986. The Cobbler of Jerusalem in Finnish Folklore. G. Hasan-Rokem & A. Dundes, (ed.), *The Wandering Jew. Essays in the Interpretation of a Christian Legend*: 119–153. Indiana University Press, Bloomington.
- Hautala**, Jouko, 1954. *Suomalainen kansanrunouden tutkimus*. SKS toim. 244. Helsinki.
- Hautala**, Kustaa, 1975. *Oulun kaupungin historia*. 3. 1809–1856. Oulun kaupunki.
- Heikkinen**, Antero, 1991. *Terveiden ja ilon tähden. Herrasväki liikkeellä Suomessa 1700- ja 1800-luvuilla*. Historiallisia tutkimuksia 159. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.
- Heikkinen**, Kaija, 1988. Kansainvälinen tiedemies ja idealisti. M. Kuusi & al. (toim.), *D. E. D. Europaeus. Suurmies vai kummajainen?* Kalevalaseuran vuosikirja 67: 82–87. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Heinricius**, G., 1912. *Anteckningar om Immanuel Ilmoni enligt bref och dagböcker*. Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland 109. Helsingfors.
- Helinski**, Eugen, 1997. *Die matorische Sprache: Wörterverzeichnis—Grundzüge der Grammatik—Sprachgeschichte*. Unter mitarbeit von Beáta Nagy. *Studia Uralo-Altaica* 41. University of Szeged, Department of Altaic Studies, Szeged.
- Hildebrand**, Bengt, 1964–1966. Fjellström, Pehr. *Svenskt biografiskt lexikon* 16: 92–93. Stockholm.
- Hjelt**, Edvard, 1913. Magnesiumsulfaatti. *Tietosanakirja* V: 1610. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Holsti**, R.I., 1845. Om Hamlet af Shakespeare jemte öfversättning derur. *Joukahainen. Ströskrift*. Utgifven af Österbottinska Afdelningen. Andra Häftet: 44–103.
- Hubert**, E., 1989. Guignes, Joseph de. *Dictionnaire de la biographie française* XVII: 91–92. Librairie Letouzey et Ané, Paris.
- Ijäs**, Ulla, 2015. *Talo, kartano, puutarha. Kauppahuoneen omistaja Marie Hackman ja hänen kulutusvalintansa varhaismodernissa Viipurissa*. Turun yliopiston julkaisuja – Annales universitatis Turkuensis, Sarja – ser. C 402. Turku. Internet: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/104609/Annales%20C%20402%20Ijas%20VK.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

- Itkonen**, T.I., 1948. *Suomen lappalaiset vuoteen 1945 I–II*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo – Helsinki.
- Jacobson**, Magnus, 2002. *Almqvist. Diktaren och hans tid*. Historiska media, Lund.
- Janhunen**, Juha, 2008. Introducing the imperial language: Early Russian language tools for use in Finland. J. Lindstedt & al. (eds.), *Festschrift in Honour of Professor Arto Mustajoki on the Occasion of His 60th Birthday*. Slavica Helsingiensia 35: 86–100. Helsingin yliopisto, Slavistiikan ja baltologian laitos, Helsinki. Internet: <https://blogs.helsinki.fi/slavica-helsingiensia/files/2019/11/sh35-8.pdf>.
- Jonsson**, Inge, 1995. Swedenborg, Emanuel. *Nationalencyklopedin* 17: 467. Bra Böcker, Höganäs.
- Jutikkala**, Eino – **Nikander**, Gabriel, 1939. *Suomen kartanot ja suurtilat I*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon Oy, Helsinki.
- Kaarninen**, Mervi – **Kaarninen**, Pekka, 2002. *Sivistyksen portti. Ylioppilastutkinnon historia*. Otava, Helsinki.
- Kaila**, E.E., 1912. Kanvertti. *Tietosanakirja IV*: 322. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Kaila**, E.E., 1914. Marienbad. *Tietosanakirja VI*: 71. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Kalleinen**, Kristiina, 2019. *Nils Gustaf Nordenskiöld. Vuorimiehen ja tiedemiehen elämä*. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk 208. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Kat̕**, Hartmut, 1986. *Castréns nordselkupische Lieder*. Selcupica 3. Veröffentlichungen des Finnisch-Ugrischen Seminars an der Universität München, Ser. C, Miscellanea 18 Hieronymus-Verlag, München.
- Kaukonen**, Väinö, 1988. Europaeuksen osa Kalevalan laadinnassa. M. Kuusi & al. (toim.), *D. E. D. Europaeus. Suurmies vai kummajainen?* Kalevalaseuran vuosikirja 67: 65–81. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Klinge**, Matti, 1978. *Ylioppilaskunnan historia. Ensimmäinen osa 1828–1852. Turun ajoista 1840-luvun aktiivisiin*. Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta – Gaudeamus.
- Klinge**, Matti & al., 1989. *Keisarillinen Aleksanterin Yliopisto 1808–1917*. Helsingin yliopisto 1640–1990. Toinen osa. Otava, Helsinki.
- Knuuttila**, Seppo – **Timonen**, Senni 2002. If the One I Know Came Now. A.-L. Siikala (ed.), *Myth and Mentality. Studies in Folklore and Popular Thought*: 247–271. Studia fennica, Folkloristica 8. Finnish Literature Society, Helsinki. DOI: <http://dx.doi.org/10.21435/sff.8>.
- Kuisma**, Oiva, 2006. *The History of Finnish Aesthetics from the late 18th century to the early 20th century*. History of Learning and Science in Finland 1828–1918 Vol. 15c. Societas Scientiarum Fennica, s.l.
- Kunze**, Erich, 1970. Nachklänge von Goethes ”Finnischem Lied”. Die Versionen von Geibel und J. G. Seidl sowie ahd. und mhd. Bearbeitungen. *Neuphilologische Mitteilungen* 71: 372–388.
- Kuusi**, Matti – **Anttonen**, Pertti, 1985. *Kalevala-lipas*. SKS toim. 413. Helsinki.
- König**, Eduard, 1986. The Wandering Jew, Legend or Myth? G. Hasan-Rokem & A. Dundes, (ed.), *The Wandering Jew. Essays in the Interpretation of a Christian Legend*: 11–26. Indiana University Press, Bloomington.
- Lahtinen**, Anu – **Leskelä-Kärki**, Maarit – **Vainio-Korhonen**, Kirsi – **Vehkalahti**, Kaisa, 2011. Kirjeiden uusi tuleminen. M. Leskelä-Kärki & al. (toim.), *Kirjeet ja historiantutkimus*. Historiallinen Arkisto 134: 9–27. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Lahtinen**, Mikko, 2006. *Snellmanin Suomi*. Vastapaino, Tampere.
- Laine**, Päivi, 2020. *Suutarinpojasta Venäjän tiedeakatemian akateemikoksi. A. J. Sjögrenin ura Pietarissa 1820–1855*. Tampereen yliopiston väitöskirjat 255. Tampere University. Internet: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1567-2>.
- Lambrecht**, Roland, 1996. *Der Geist der Melancholie. Eine Herausforderung philosophischer Reflexion*. Wilhelm Fink Verlag, München.
- Lehikoinen**, Laila, 1988. Europaeus kielimiehenä. M. Kuusi & al. (toim.), *D. E. D. Europaeus. Suurmies vai kummajainen?* Kalevalaseuran vuosikirja 67: 108–116. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Leikola**, Antto, 2011. *History of Zoology in Finland 1828–1918*. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918 Vol. 9. Societas Scientiarum Fennica, s.l.
- Leopold**, Joan 1983. *The Letter Liveth: The Life, Work and Library of August Friedrich Pott (1802–1887)*. Benjamins, Amsterdam – Philadelphia.
- Leskelä-Kärki**, Maarit, 2011. Kirjeet ja kerrotuksi tulemisen kaipuu. Kirjailija Helmi Krohnin ja säveltäjä Erkki Melartinin kirjeystävyyks, 1906–1936. M. Leskelä-Kärki & al. (toim.), *Kirjeet ja historiantutkimus*. Historiallinen Arkisto 134: 242–271. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Leskien**, 1878. Gabelentz, Hans Georg Conon von der. *Allgemeine Deutsche Biographie VIII*: 286–288. Duncker & Humblot, Leipzig.

- Liljeblad**, Sven 1951. Lunkentus. *Svensk uppslagsbok* 18: 892. Förlagshuset Norden AB, Malmö.
- Liljewall**, Britt, 2007. "Ack om du vore här". 1800-talets folkliga brevkultur. Nordiska museets förlag, Stockholm.
- Lipponen**, Matti, 2010. *Rastböle, maiseman historiaa Vuosaaressa*. Kellastupa, Vantaa.
- Lukin**, Karina, 2017. Matthias Alexander Castrén's notes on Nenets folklore. *Journal de la Société Finno-Ougrienne* 96: 169–211. Published also <https://www.sgr.fi/susa/96/susa96lukin.pdf>.
- Lundin**, Claës, 1895. *Tidsbilder ur Stockholmslifvet*. J. Beckmans förlag, Stockholm.
- Luukkanen**, Tarja-Liisa, 2011. Mitä varten koulu on olemassa? Axel Adolf Laurellin näkemyksiä koulusta 1830- ja 1840-luvulta. *Kasvatus & Aika* 5 (1) 2011: 79–113.
- Martin**, Wayne M., 2016. From Kant to Fichte. D. James & G. Zöller (eds.), *Cambridge Companion to Fichte*: 7–37. Cambridge University Press.
- Mäkelä**, Riitta, 1987. Oskar Nylander, eräs taiteilijakohtalo 1840-luvulta. *Scripta historica* XI: 175–190. Oulun historiaseura.
- Mäkinen**, Eero, 1913. Lyijysokeri. *Tietosanakirja* V: 1307. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Marouis**, F., 1956. Brosset, Marie-Félicité Xavier. *Dictionnaire de biographie française* 7: 436–437. Librairie Letouzey et Ané, Paris.
- Meinel**, Christoph, 2008. Friedrich Wöhler. R. Vierhaus (Hrsg), *DBE* 10: 708.
- Mikkola**, J.J., 1910. Demidov. *Tietosanakirja* II: 237. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Moring**, Beatrice, 1984. Alexander von Nordmann vetenskapsman och forskningsresande. *Historiska och litteraturhistoriska studier* 59 (SSLF 516): 157–194.
- Myllyntaus**, Timo, 1980. Suomen talouspolitiikka ja valtiontalous. E. Jutikkala & al. (toim.), *Suomen taloushistoria* 12. Agraarinen Suomi: 333–366. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Nationalencyklopedin** 1. Bra Böcker, Höganäs 1989.
- Nationalencyklopedin** 2. Bra Böcker, Höganäs 1990.
- Nationalencyklopedin** 6. Bra Böcker, Höganäs 1991.
- Nationalencyklopedin** 14. Bra Böcker, Höganäs 1994.
- Nationalencyklopedin** 16. Bra Böcker, Höganäs 1995.
- Nenonen**, Kaisu-Maija – **Teerijoki**, Ilkka, 1998. *Historian suursanakirja*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo – Helsinki – Juva.
- Nervander**, Emil, 1892. Minne af Fredr. Cygnæus. Anteckningar. Cygnæus, Fredr., *Samlade arbeten* XI. Supplementband: I–VIII, 1–329. G. W. Edlund, Helsingfors.
- Neumann**, Iver B. – **Wigen**, Einar, 2018. *The steppe traditions in international relations. Russians, Turks, and European state building in 4000 BCE*. Cambridge University Press.
- Nicklasson**, Pável, 2013. Sven Nilssons resa 1836. *Fornvännen* 108: 33–48.
- Norling Christensen**, Ole, 1984. Ørsted, Hans Christian. *Dansk biografisk leksikon* 16: 196–202. Gyldendal, København.
- Norsk biografisk leksikon** 3. Kunnskapsforlaget, Oslo 2001.
- Nummela**, Juhani, 1078. Lääni. *Otavan suuri ensyklopedia* 5: 3925–3928. Otava, Helsinki.
- Nyberg**, Stig-Björn, 1982. Den Öhmanska bokhandeln 1839–1849. En studie i bokhandels- och förlagsförhållandena i Finland under 1840-talet. *Hiatoriska och litteraturhistoriska studier* 57 (SSLF 500): 81–136.
- Oja**, Heikki, 2013. *Aikakirja 2013*. Helsingin yliopiston almanakkatoimisto, Helsinki.
- Oker-Blom**, Max, 1912. Kolera. *Tietosanakirja* IV: 1188–1190. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Oker-Blom**, Max, 1914. Opiumi. *Tietosanakirja* VI: 1563. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Pakkanen**, Veikko, 1989. Kemia laboratorio- ja museorakennus/geologian laitos. E. Pekkala-Koskela (toim.), *Yliopiston Helsinki*: 67–72. Helsingin yliopisto, Sanomaprint.
- Pesonen**, Leo A., 1957. Kalliolinna. *Kronikka "Helsingin kaupungin vieressä sijaitsevassa Kaivopuistossa" kohoavan huvilan numero 16 vaiheista*. Oy Suomen Ilmoituskeskus, Helsinki.
- Pikkanen**, Ilona, 2004a. Ensimmäiset kaksitoista. Sulkunen, I., *Suomalaisen Kirjallisuuden Seura* 1831–1892: 34–40. SKS toim. 952. Helsinki.
- Pikkanen**, Ilona, 2004b. Paavo Tikkanen. Sulkunen, I., *Suomalaisen Kirjallisuuden Seura* 1831–1892: 97. SKS toim. 952. Helsinki.

- Pimenov**, Vladimir – **Strogalskij**, Zinaida, 1994. Vepsäläisten etnisen kehityksen ongelmista. K. Heikkinen & I. Mullonen (toim.), *Vepsäläiset tutuiksi*: 63–72. University of Joensuu, Publications of Karelian Institute 108. Joensuu.
- Qvigstad**, J.K. – **Wiklund**, K.B., 1899. *Bibliographie der lappischen Literatur*. Mémoires de la Société Finno-ougrienne XIII. Helsinki.
- Rantala**, Heli, 2006. J. V. Snellmanin historiakäsityksen herderiläisistä piirteistä. S. Ollitervo & K. Immonen (toim.), *Herder, Suomi, Eurooppa*. SKS toim. 1060: 394–413.
- Rasmusson**, Nils Ludvig, 1952a. Riksdaler. *Svensk uppslagsbok* 24: 143. Förlagshuset Norden AB, Malmö.
- Rasmusson**, Nils Ludvig, 1952b. Riksgälds. *Svensk uppslagsbok* 24: 150–151. Förlagshuset Norden AB, Malmö.
- Rassadin**, V. I. – **Kempf**, Béla, 2010. *Soyotica*. Studia Uralo-Altaica 48. University of Szeged, Department of Altaic Studies, Szeged.
- Riimala**, Erkki (toim.), 1983. *Suomalaisia höyrylaivoja 150 vuotta maailman merillä ja kotivesillä 1833–1983*. Suomen Höyrypursiseura ry, s.l.
- Rouvière**, J., 2012. Léouzon le Duc, Louis-Antoine. *Dictionnaire de la biographie française*, Fascicule CXXII: 502. Letouzey et Ané, Paris.
- Ruuth**, Martti, 1951. Koulut. *Helsingin kaupungin historia* III:2: 447–470. Helsinki.
- Rydbeck**, O., 1926. Brunius, Carl Georg. *Svenskt biografiskt lexikon* 6: 506. Stockholm.
- Saalas**, Uunio, 1958. *Reinhold Ferdinand Sahlberg. Tutkimusmatkailija, luonnontieteilijä, lääkäri ja tilanomistaja 1811–1874*. Acta entomologica fennica 14. Suomen hyönteistieteellinen seura – Societas entomologica fennica, Helsinki.
- Salminen**, Timo, 2019. Matthias Alexander Castrén as a Travelling Researcher. M. A. Castrén, *Itineraria*: 18–54. Ed. by T. Salminen. Manuscripta Castreniana, Personalia II. Finno-Ugrian Society, Helsinki.
- Schönle**, Andreas, 2004. Karamzin, Nikolai Mikhailovich. *Encyclopedia of Russian History* 2: 725. Thomson, Gale.
- Schrader**, Leopold, 1842. Vögel im hohen skandinavischen Norden. *Isis, Encyclopädische Zeitschrift, vorzüglich für Naturgeschichte, vergleichende Anatomie und Physiologie* von Lorenz Oken. Jahrgang 1842: 616–618.
- Selle**, Götz von, 1955. *Ostdeutsche Biographien*. 365 *Lebensläufe in Kurzdarstellungen*. Holzner Verlag, Würzburg.
- Siikala**, Anna-Leena, 2013. *Itämerensuomalaisten mytologia*. SKS toim. 1388.
- Simola**, E.J., 1916. Shirting. *Tietosanakirja* VIII: 1177. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Sinkevich**, G.I., 2018. Georg Cantor from St. Petersburg. Childhood and History of the Family. Archival Research. *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki* 2018 No. 2: 107–129.
- Sjögren**, A.J. 1955. *Tutkijan tieni*. Käsikirjoituksesta suom. Aulis J. Joki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Soikkeli**, Kaarle, 1910a. Ekestubbe-suku. *Tietosanakirja* II: 577–578. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Soikkeli**, Kaarle, 1910b. Ekestubben stipendirahasto. *Tietosanakirja* II: 578. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Somerkivi**, Urho, 1977. *Helsingin kansakoulun historia*. Helsingin kaupungin julkaisuja 29. Helsinki.
- Sommer**, Łukasz, 2016. "Sanskrit has guided me to the Finnish language." Herman Kellgren's writings on Finnish or the dilemmas of a Fennoman Humboldtian. *Historiographia Linguistica* 43:1/2: 145–173.
- Ståhlberg**, Sabira – **Svanberg**, Ingvar, 2012. Gathering dog's tooth violet (*Erythronium sibiricum*) in Siberia. *Journal de la Société Finno-Ougrienne* 93: 339–352. Internet: <https://doi.org/10.33340/susa.82440>.
- Steinby**, Torsten, 1991. *Johan Jakob Nervander (1805–1848)*. Föreningen Konstsamfundets publikationer XI. Helsingfors.
- Stipa**, Günter Johannes, 1990. *Finnish-ugrische Sprachforschung von der Renaissance bis zum Neupositivismus*. Red. Klaas Ph. Ruppel. Mémoires de la Soc. F.-Oug. 206. Helsinki.
- Stora Focus** 9. Esselte Focus, Stockholm 1988.
- Sulkunen**, Irma, 2004. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 1831–1892*. SKSA toim. 952. Helsinki.
- Suolahti**, Eino E., 1950. Helsingfors vid Vanda å. *Helsingfors stads historia* I: 109–267. Helsingfors.
- Takatalo**, Marja, 1978. Yllästunturi. *Maat ja kansat* 5: 2125. Otava, Helsinki.
- Tallgren**, A.M., 1913. M. A. Castrén. Kansanvalistus-seuran elämäkertoja 18. Helsinki.

- Tallqvist**, Knut, 1912. Klaproth, Julius von. *Tietosanakirja* IV: 1082. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Talve**, Ilmar, 2004. *Eesti kultuuri lugu. Keskaja algusest Eesti iseseisvumiseni*. Ilmamaa, Tartu.
- Tammiksaar**, Erki, 2007. Loodus- ja täppisteadused Tartu Ülikoolis 1802–1918. *Universitas Tartuensis* 1632–2007: 187–196. Tartu Ülikooli kirjastus.
- Tammiksaar**, Erki, 2009. The contribution of Karl Ernst von Baer to the study of ethnic minorities in the Russian Empire, 1819–1878. A case study. M. Branch (ed.), *Defining Self. Essays on emergent identities in Russia. Seventeenth to Nineteenth Centuries*. *Studia Fennica/Ethnologica* 10: 139–151. Finnish Literature Society, Helsinki.
- Tammiksaar**, Erki, 2013a. Adolph Erman – eine bedeutender und zugleich umstrittener Naturforscher Sibiriens. E. Kasten (hrsg.), *Reisen an den Randen des Russischen Reiches. Die wissenschaftliche Erschliessung des Nordpazifischen Küstengebiet im 18. und 19. Jahrhundert*: 173–206. Kulturstiftung Sibirien, Fürstenberg/Havel. Internet: <http://www.siberian-studies.org/publications/PDF/rrrtammiksaar1.pdf>.
- Tammiksaar**, Erki, 2013b. Carl von Ditmar – ein Geologe aus Livland in russischen Diensten. E. Kasten (hrsg.), *Reisen an den Randen des Russischen Reiches. Die wissenschaftliche Erschliessung des Nordpazifischen Küstengebiet im 18. und 19. Jahrhundert*: 223–241. Kulturstiftung Sibirien, Fürstenberg/Havel. Internet: <http://www.siberian-studies.org/publications/PDF/rrrtammiksaar2.pdf>.
- Teerijoki**, Ilkka, 2007. *Tornion historia 2. 1809–1918*. Tornion kaupunki.
- Tietosanakirja** II. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki 1910.
- Toivanen**, Pekka, 2000. *Kuopion historia 2. Savon residentsistä valtuusmiesten aikaan*. Kuopion kaupunki.
- Tommila**, Päiviö, 1960a. Bonsdorff, Johan Gabriel von. *Otavan iso tietosanakirja – Encyclopaedia Fennica* 1: 1365. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.
- Tommila**, Päiviö, 1960b. Castrén, Zachris. *Otavan iso tietosanakirja – Encyclopaedia Fennica* 1: 1720. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.
- Tommila**, Päiviö, 1988. Yhdestä lehdestä sanomalehdistöksi 1809–1859. P. Tommila (päätoim.), *Suomen lehdistön historia 1. Sanomalehdistön vaiheet vuoteen 1905*: 77–265. Kustannuskiila Oy, Kuopio.
- Trigger**, Bruce G., 2006. *A History of Archaeological Thought*. 2nd ed. Cambridge University Press.
- Tulenheimo**, Antti, 1915. Raipparangaistus. *Tietosanakirja* VII. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Utterström**, Gustav, 1942a. Arckenholtz, Johan. *Svenska män och kvinnor. Biografisk uppslagsbok* 1: 121–122. Albert Bonniers förlag, Stockholm.
- Utterström**, Gustav, 1942b. Arfwedson, Carl David. *Svenska män och kvinnor. Biografisk uppslagsbok* 1: 126. Albert Bonniers förlag, Stockholm.
- Vermeulen**, Han F., 2015. *Before Boas. The Genesis of Ethnography and Ethnology in the German Enlightenment*. University of Nebraska Press, Lincoln – London.
- Waris**, Heikki, 1951. Helsinkiläisyhteiskunta. *Helsingin kaupungin historia* III:2: 7–211. Helsinki.
- Wasastjerna**, Oskar, 1880. *Ättar-taflor öfver den på Finlands Riddarhus introducerade adeln* II. Borgå.
- Wecksell**, J.A., 1911. Jalapa-juuri. *Tietosanakirja* III: 1267. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Werner**, Heinrich, 2002. *Vergleichendes Wörterbuch der Jenissej-Sprachen*, Bd. 1–3. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.
- Werner**, Heinrich, 2003. *M. A. Castrén und die Jenissejistik: Die Jenissej-Sprachen des 19. Jahrhunderts*. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica 62. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.
- Wiedemann**, F.J., 1880. Zum Gedächtnis an F. A. Schiefner. Rede gehalten am 11. Dezember 1879 in der Sitzung der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. *Russische Revue. Monatsschrift für die Kunde Russlands*. Internet: <http://www.lexikus.de/bibliothek/Zum-Gedaechtnis-an-F-A-Schiefner-Rede-gehalten-am-11-Dezember-1879-in-der-Sitzung-der-Kaiserlichen>.
- Whittaker**, Cynthia Hyla, 2004. Uvarov, Sergei Semenovich. *Encyclopedia of Russian History* 4: 1625–1626. Thomson, Gale.
- Wichmann**, Yrjö, 1917. Stockfleth, Niels Joachim Christian Vibe. *Tietosanakirja* IX: 61–62. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Wiherheimo**, Onni – **Rein**, Gabriel, 1951. Kunnalliselämä. *Helsingin kaupungin historia* III:2: 253–353. Helsinki.

- Арапов, Д.Ю.**, 2008. Казем-Бек, Мирза Мухаммел Али. *БРЭ* 12: 446.
- Березина, Е.П. – Гурьева, Н.В.** (сост.), 2009. *Василий Николаевич Латкин (1809/10-1867) : к 200-летию со дня рождения*. Дайджест публикаций о В.Н. Латкине. Дневник Василия Николаевича Латкина, во время путешествия на Печору, в 1840 и 1843 годах. ГУ Национальная библиотека Республики Коми – Центр биосферного воспитания Биармия, Сыктывкар.
- Бобынинъ, В.В.**, 1902. Фуссъ (Павель Николаевичъ или Пауль Генрихъ, фонъ). *Энциклопедическiй словарь* 36.
- БРЭ* 16. 2010.
- БРЭ* 23. 2013.
- БРЭ* 30. 2015.
- БРЭ* 33. 2017.
- БРЭ* 34. 2017.
- Бучатская, Ю.В.**, 2013. Немцы. *БРЭ* 22: 371–375.
- Дамешек, Л.М.**, 2009. Ясак. *Историческая энциклопедия Сибири* III: 626–627. Российская академия наук, Сибирское отделение, Институт истории, Новосибирск.
- Зеньковский, Сергей**, 1995. *Русское старообрядчество. Духовные движения семнадцатого века*. Церковь, Москва. Facsimile of the original edition, published as Forum Slavicum 2 by Wilhelm Fink Verlag, München 1969.
- Ивинский, Д.П. – Ланина, С.Т.**, 2007. Греч, Николай Иванович. *БРЭ* 7: 730–731.
- Иллерицкая, Н.В.**, 2015. Соловьёв, Сергей Михайлович, *БРЭ* 30: 665.
- Колчинский, Э.И.**, 2010. Лепёхин, Иван Иванович. *БРЭ* 17: 293.
- Королев, В.Н.**, 2009. Латкин Василий Николаевич. Березина, Е.П. – Гурьева, Н.В. (сост.), 2009. *Василий Николаевич Латкин (1809/10-1867) : к 200-летию со дня рождения*. Дайджест публикаций о В.Н. Латкине. Дневник Василия Николаевича Латкина, во время путешествия на Печору, в 1840 и 1843 годах: 75–76. ГУ Национальная библиотека Республики Коми – Центр биосферного воспитания Биармия, Сыктывкар.
- Лепехов, С.Ю.**, 2009а. Ганчжур. *Историческая энциклопедия Сибири* 1: 369. Российская академия наук, Сибирское отделение, Институт истории, Новосибирск.
- Лепехов, С.Ю.**, 2009б. Данчжур. *Историческая энциклопедия Сибири* 1: 460. Российская академия наук, Сибирское отделение, Институт истории, Новосибирск.
- Лескинен, М.В.**, 2019. «Что мы, Гагенбеки какие, что ли.» Люди в зоосадах Российской империи. *Антропологический форум* 43: 61–88. Internet: <http://anthropologie.kunstkamera.ru/files/pdf/043/leskinen.pdf>.
- Модзалевский, Б.Л.**, 1908. *Списокъ членовъ Императорской Академіи Наукъ 1725–1907*. Императорская Академія Наукъ, Санктпетербургъ.
- Мялль, Л.Э.**, 1988. Шакьямуни. *Мифы народов мира. Энциклопедия* 2: 637–638.
- Никулин, М.В.**, 2007. Головнин, Александр Васильевич. *БРЭ* 7. Москва.
- Павлинов, П.С. – Беспалов, И.В. – Скориков, Ю.А.**, 2010. Кронштадт. *БРЭ* 16: 98–101.
- Пасецкий, В.М.**, 2009. На рубеже континентов. Березина, Е.П. – Гурьева, Н.В. (сост.), 2009. *Василий Николаевич Латкин (1809/10-1867) : к 200-летию со дня рождения*. Дайджест публикаций о В.Н. Латкине. Дневник Василия Николаевича Латкина, во время путешествия на Печору, в 1840 и 1843 годах: 32–37. ГУ Национальная библиотека Республики Коми – Центр биосферного воспитания Биармия, Сыктывкар.
- Проскурякова, Н.А.**, 2004. Российская империя 19 век. *БРЭ Россия*: 325–356. Москва.
- Ригер, В.Г.**, 2009. Кеппен (Кёппен), Пётр Иванович. *БРЭ* 13: 580.
- Солодкин, Я.Т.**, 2007. Ермак Тимофеевич. *БРЭ* 9: 691–692.
- Солодкин, Я.Т.**, 2010. Кучум. *БРЭ* 16: 485–486.
- Сухова, Н.Г. – Таммиксаар, Э.**, 2005. *Александр Федорович Миддендорф 1815–1894*. Нвука, Москва.
- Томск от А до Я. Краткая энциклопедия города**. Ред. Н.М. Дмитриенко. Изд. НТЛ, Томск 2004.
- Умбрашко, К.Б.**, 2014. Погодин, Михаил Петрович. *БРЭ* 26: 508–509.
- Федута, А.И.**, 2006. Булгарин, Фаддей. *БРЭ* 4: 330–331.
- Цыпин, В.А.**, 2004. Русская православная церковь в последней трети 18–середине 19 вв. *БРЭ Россия*: 217–218. Издательство Большая российская энциклопедия, Москва.

Чижевский, А.Л., 1976. *Земное эхо солнечных бурь*. Мысл, Москва.

Шилов, Д.Н., 2014. Перовский, Лев Алексеевич. *БРЭ* 25: 733.

Шумков, А.А., 2007. Дондуков-Корсаковы. *БРЭ* 9: 263–264.

Элерт, А.Х., 2009. Миллер (Müller), Герард Фридрих (Федор Иванович). *Историческая энциклопедия Сибири* 2: 364–365. Российская Академия Наук, Сибирское отделение, Институт истории, Новосибирск.

Элерт, А.Х., 2009. Фишер (Fischer), Иоганн Эбергард. *Историческая энциклопедия Сибири* 1: 402.

Российская Академия Наук, Сибирское отделение, Институт истории, Новосибирск.

Энциклопедический словарь XVI. 1895.

Энциклопедический словарь XXIV. 1898.

Энциклопедический словарь XXXVI. 1899.

Энциклопедический словарь XXXI. 1900–1901.

Энциклопедический словарь XXXIX. 1903.

ЭСРЯ = **Фасмер**, Макс [Max Vasmer]. *Этимологический словарь русского языка*. Перевод с немецкого и дополнения О. Н. Трубачева. Т. 1–4. Издательство Прогресс, Москва. 1967–1973.

Internet sources

Kansallisbiografia: *Kansallisbiografia*-verkkojulkaisu. Studia biographica 4. SKS, Helsinki 1997.

Suomen talouselämän vaikuttajat: *Suomen talouselämän vaikuttajat* -verkkojulkaisu. Studia biographica 8. SKS, Helsinki 2008–.

Aanden i Naturen. *Wikipedia*, https://da.wikipedia.org/wiki/Aanden_i_Naturen. Accessed 11 Dec. 2019.

Ahmad ibn Fadlan. *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Ahmad_ibn_Fadlan. Accessed 13 Dec. 2019.

Autio, Veli-Matti, 2001/2016. Nervander, Johan Jakob. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3567>. Accessed 28 Oct. 2019.

Baltisches biografisches Lexikon digital, <https://bbld.de/>. Baltische Historische Kommission, 2019. Accessed 9 Dec. 2019.

Bank of Finland Museum, Money value converter, <http://apps.rahamuseo.fi/rahanarvolaskin#ENG>. Accessed 3 March 2020.

Berndt Höök. *Wikipedia*, https://fi.wikipedia.org/wiki/Berndt_Höök. Accessed 16 Jan. 2020.

Bible, New International Version. Bible Study Tools, <https://www.biblestudytools.com>. Accessed 31 March 2020.

Branch, Michael, 2002. Sjögren, Anders Johan. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3634>. Accessed 22 Oct. 2019.

Carl David Arfwedson. *Wikipedia*, https://sv.wikipedia.org/wiki/Carl_David_Arfwedson. Accessed 11 Nov. 2019.

Carl Ritter. *Wikisource*, https://de.wikisource.org/wiki/Carl_Ritter. Accessed 19 Dec. 2019.

Carlsson, Ingemar, 2008. Arckenholtz, Johan. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/8777>. Accessed 31 Oct. 2019.

Elias Lönnrotin kirjeenvaihto, <http://lonnrot.finlit.fi/omeka/>. Accessed 12 Feb. 2020.

Ervamaa, Jukka, 2007. Wright, Magnus von. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3693>. Accessed 8 Nov. 2019.

Estofilia – 100 lugu soomlastest Eesti sillal – 100 tarinaa suomalaisista Viron sillalla: Gustaf Fredrik von Böningh, <https://estofilia.finland.ee/2018/01/gustaf-fredrik-von-boningh.html>. Accessed 14 Nov. 2019.

European Medicines Agency: Frangulae cortex, <https://www.ema.europa.eu/en/medicines/herbal/frangulae-cortex>. Accessed 14 Nov. 2019.

Ewiger Jude. *Wikipedia*, https://de.wikipedia.org/wiki/Ewiger_Jude. Accessed 19 Nov. 2019.

Ferdinand Heinrich Müller. *Wikipedia*, https://fr.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_Heinrich_Müller. Accessed 20 Dec. 2019.

Forsius, Arno, 1990/2003. Kuppaaamisesta ja kassaaamisesta. *Kuvauksia lääketieteen historiasta*, <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/kuppaus.html>. Accessed 1 Nov. 2019.

Forsius, Arno, 1994/2004. Peräpukamien kulta-ai-ka. *Kuvauksia lääketieteen historiasta*, <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/perapuka.html>. Accessed 4 Nov. 2019.

Forsius, Arno, 2002. Antiikin Kreikan lääketiede. *Kuvauksia lääketieteen historiasta*, <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/laakreik.html>. Accessed 4 Nov. 2019.

- Forsius**, Arno, 2004. Lääketiede 1800-luvun alkupuolella. *Kuvauksia lääketieteen historiasta*, <http://www.suomalaihti.fi/arnoldus/1800alku.html>. Accessed 1 Nov. 2019.
- Georg-August-Universität Göttingen**: Friedrich Wöhler, <https://www.uni-goettingen.de/de/friedrich+wöhler+%281800+bis+1882%29/104057.html>. Accessed 4 Dec. 2019.
- Häggman**, Kai, 2000. Wasenius, Gustaf Otto. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3683>. Accessed 4 Nov. 2019.
- Häggman**, Kai, 2007. Öhman, Alexander Constantin. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3701>. Accessed 23 Nov. 2017.
- Haggrén**, Georg, 2001. Willebrand, Ernst Gustaf von. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3955>. Accessed 8 Nov. 2019.
- Häkli**, Esko, 2002. Blomqvist, Alexander. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3140>. Accessed 13 Jan. 2020.
- Hanski**, Jari, 2001. Becker, Reinhold von. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3128>. Accessed 20 Nov. 2019.
- Hanski**, Jari, 2001/2008. Frenckell, Johan Christopher (1789–1844). *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5788>. Accessed 24 Feb. 2020.
- Heinrich Berghaus**. *Wikipedia*, https://de.wikipedia.org/wiki/Heinrich_Berghaus. Accessed 13 Dec. 2019.
- Helsingin kaupunginmuseo**: Sederholmin talon vaiheet 1800-luvun alkupuolella, <https://www.hel.fi/hel2/kaumuseo/1809sivut/Sederholmtarina%205.htm>. Accessed 28 Jan. 2020.
- Hirvonen**, Maija, 2006. Schildt, Wolmar. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2847>. Accessed 29 Oct. 2019.
- Holberg**, Ludvig: Ludvig Holbergs skrifter, <http://holbergsskrifter.dk/holberg-public/view?docId=adm/main.xml>. Accessed 19 Dec. 2019.
- Isak Grape**. *Wikipedia*, https://sv.wikipedia.org/wiki/Isak_Grape. Accessed 24 Jan. 2020.
- Jean-Pierre Abel-Rémusat**. *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Pierre_Abel-Rémusat. Accessed 19 Dec. 2019.
- Johan Lefrén**. *Wikipedia*, https://sv.wikipedia.org/wiki/Johan_Lefrén. Accessed 4 Nov. 2019.
- Johann Adolph Erdmann Schmidt**. *Wikipedia*, https://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Adolph_Erdmann_Schmidt. Accessed 9 Jan. 2020.
- Johann Christian Stuckenberg**. *Wikipedia*, https://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Christian_Stuckenberg. Accessed 5 June 2020.
- Jürjo**, Indrek, 2012. Die Estländische Literarische Gesellschaft 1842–1918. J. Hackmann, (Hrsg.), *Vereinskultur und Zivilgesellschaft in Nordosteuropa. Regionale Spezifik und europäische Zusammenhänge*. Quellen und Studien zur baltischen Geschichte 20. Veröffentlichungen der Academia Baltica 2. Veröffentlichungen der Aue-Stiftung 26: 129–178. Böhlau, Wien u.a.
- Karttapaikka**, <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>. Accessed 21 Oct. 2019.
- Kalleinen**, Kristiina, 2000/2008. Thesleff, Alexander Amatus. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3248>. Accessed 31 Oct. 2019.
- Kalleinen**, Kristiina, 2001/2008. Haartman, Lars Gabriel von. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3327>. Accessed 31 Oct. 2019.
- Kalleinen**, Kristiina, 2005. Menschikoff, Alexander Sergejevitsh. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3556>. Accessed 28 Nov. 2019.
- Kallinen**, Maija, 2001. Nylander, Fredrik. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/6299>. Accessed 8 Nov. 2019.
- Kallinen**, Maija, 2005/2015. Mannerheim. Carl Gustaf. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3544>. Accessed 29 Nov. 2019.
- Karttunen**, Klaus, 2000. Kellgren, Herman. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3502>. Accessed 7 Nov. 2019.
- Klinge**, Matti, 1997. Runeberg, Johan Ludvig. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2846>. Accessed 21 Oct. 2019.
- Klinge**, Matti, 1997/2015. Snellman, Johan Vilhelm. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3639>. Accessed 29 Nov. 2019.
- Klinge**, Matti, 1997/2018. Topelius, Zachris. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2854>. Accessed 11 Nov. 2019.
- Klinge**, Matti, 2000/2014. Keckman, Carl Niclas. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2902>. Accessed 11 March 2020.
- Klinge**, Matti, 2001a. Franzen, Frans Michael. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2609>. Accessed 7 March 2020.
- Klinge**, Matti, 2001b. Grot, Jakov. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3199>. Accessed 31 Oct. 2019.

- Klinge, Matti**, 2003/2016. Cygnaeus, Fredrik. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3175>. Accessed 28 Nov. 2019.
- Klinge, Matti**, 2005. Lagus, Anders Johan. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3518>. Accessed 11 Nov. 2019.
- Klinge, Matti**, 2007. Tengström, Robert. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2955>. Accessed 15 Jan. 2020.
- Klinge, Matti**, 2007/2012. Tengström, Jacob. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3658>. Accessed 11 Dec. 2019.
- Knapas, Rainer**, 2013. Ett fägnande dödsfall 1855: något om wiborgaren Alexander Wulffert. *Wiborgs Nyheter* 7 Jan. 2013, https://wiborg.fi/Site/Data/1773/Files/wn_pdf/Wiborgs%20Nyheter%202013.pdf. Accessed 31 Oct. 2019.
- (Det) Kongelige Nordiske Oldskriftselskab**, <https://www.oldskriftselskabet.dk/>. Accessed 30 March 2020.
- Kujala, Erja**, 2001. Fellman, Jacob. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4435>. Accessed 20 Dec. 2019.
- Kulonen, Ulla-Maija**, 2000. Ganander, Henrik. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/6007>. Accessed 28 Nov. 2019.
- Laasonen, Pentti**, 2000. Lencqvist, Erik. *Kansallisbiografia*, <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkel/2473/>. Accessed 22 Oct. 2019.
- Laine, Tuija**, 2001. Frenckell, Johan Christopher (1719–1779). *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5506>. Accessed 9 Dec. 2019.
- Laine, Tuija**, 2001/2007. Pipping, Fredrik Wilhelm. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7972>. Accessed 28 Oct. 2019.
- Landgrén, Lars-Folke**, 2002. Ehrström, Karl Gustaf. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3182>. Accessed 5 Dec. 2019.
- Landgrén, Lars-Folke**, 2002/2009. Berndtson, Fredrik. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3137>. Accessed 7 Nov. 2019.
- Landgrén, Lars-Folke**, 2006. Rein, Gabriel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3595>. Accessed 15 Jan. 2020.
- Lappalainen, Seija**, 2000. Ehrström, Fredrik August. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5961>. Accessed 28 Oct. 2019.
- Le Juif errant**. *Wikipedia*: https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Juif_errant. Accessed 23 Dec. 2019.
- Lehtinen, Martti**, 2006. Nordenskiöld, Nils. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5224>. Accessed 5 Dec. 2019.
- Leikola, Anto**, 2001a. Bonsdorff, Evert Julius. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3147>. Accessed 29 Oct. 2019.
- Leikola, Anto**, 2001b. Bonsdorff, Per Adolf von. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3152>. Accessed 13 Dec. 2019.
- Leikola, Anto**, 2001c. Sahlberg, Carl Reinhold. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3616>. Accessed 21 Oct. 2019.
- Leikola, Anto**, 2001d. Törnroth, Lars Henrik. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3673>. Accessed 25 Feb. 2020.
- Leikola, Anto**, 2001/2016. Nordmann, Alexander von. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3571>. Accessed 28 Nov. 2019.
- Loman, Mattias**, Biografiska anteckningar och släktutredningar, <http://www.mattiasloman.se/forskning/index.php?title=Sterky>. Accessed 9 Dec. 2019.
- Luntinen, Pertti**, 2001. Rokassowskij, Platon Ivanovitsh. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3604>. Accessed 25 Nov. 2019.
- Luther, Georg**, 2001a. Akiander, Matthias. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3107>. Accessed 8 Nov. 2019.
- Luther, Georg**, 2001b. Rabbe, Frans Johan. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3591>. Accessed 15 Jan. 2020.
- Luukkanen, Tarja-Liisa**, 1999. Tengström, Johan Jakob. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3659>. Accessed 5 Feb. 2020.
- Luukkanen, Tarja-Liisa**, 2000a. Collan, Fabian. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4448>. Accessed 13 Jan. 2020.
- Luukkanen, Tarja-Liisa**, 2000b. Granfelt, Axel Fredrik. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3198>. Accessed 29 Nov. 2019.
- Luukkanen, Tarja-Liisa**, 2000c. Lille, Bengt Olof. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3532>. Accessed 28 Oct. 2019.
- Luukkanen, Tarja-Liisa**, 2000/2012. Cygnaeus, Uno. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3176>. Accessed 9 Dec. 2019.

- Luukkanen**, Tarja-Liisa, 2010/2018. Laurell, Axel Adolf. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3523>. Accessed 29 Nov. 2019.
- Majamaa**, Raija, 1997. Lönnrot, Elias. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2836>. Accessed 22 Oct. 2019.
- Mäkelä-Alitalo**, Anneli, 2007/2008. Ottelin, Carl Gustaf. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3577>. Accessed 29 Oct. 2019.
- Mäkinen**, Ilkka, 2003. Elmgren, Sven Gabriel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3220>. Accessed 7 Nov. 2019.
- Medical insects irritate**. *Linné on line*. Uppsala universitet 2008, <http://www2.linnaeus.uu.se/online/pharm/insekt.html>. Accessed 1 Nov. 2019.
- MML karttapaikka**, <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>. Accessed 9 March 2020.
- Murtorinne**, Eino, 2001. Bergh, Julius Immanuel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5877>. Accessed 11 March 2020.
- New St. Isaac Office Centre**, <http://www.novo-isaak.ru/eng/history/42.html>. Accessed 4 Nov. 2019.
- Norgeskart**, <http://www.norgeskart.no>. Accessed 9 March 2020.
- Öhrnberg**, Kaj, 1998. Wallin, Georg August. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3679>. Accessed 19 Nov. 2019.
- Ojala**, Jari, 2000/2008. Borgström, Henrik. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4242>. Accessed 29 Apr. 2020.
- Pulkkinen**, Risto, 2004. Gottlund, Carl Axel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2817>. Accessed 24 Feb. 2020.
- Puotilan kartanon ystävät ry**: Kartanon historiikki, <https://kaupunginosat.net/vartiokyla/toimijoita/puotilankartanon-ystaevaet-ry/kartanon-historiikki>. Accessed 13 Dec. 2019.
- Railo**, J.E., 2001. Topelius, Zacharias. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/6487>. Accessed 22 Oct. 2019.
- Railo**, J.E., 2001/2008. Törngren, Johan Agapetus. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3672>. Accessed 27 Nov. 2019.
- Railo**, J.E., 2004/2008. Ilmoni, Immanuel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3490>. Accessed 20 Feb. 2020.
- Railo**, J.E., 2007. Ursin, Nils Abraham af. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3674>. Accessed 21 Oct. 2019.
- Rausmaa**, Pirkko-Liisa, 2001/2006. Reinholm, Henrik August. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3598>. Accessed 16 Dec. 2019.
- Rhodes**, Jesse, 2012. Sugar of Lead – a Deadly Sweetener, Smithsonian.com, <https://www.smithsonianmag.com/arts-culture/sugar-of-lead-a-deadly-sweetener-89984487/>. Accessed 4 Nov. 2019.
- Riikonen**, H.K., 2000a. Ahlqvist, August. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3105>. Accessed 4 Dec. 2019.
- Riikonen**, H.K., 2000b. Sjöström, Axel Gabriel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3636>. Accessed 28 Oct. 2019.
- Riksdaler**. *Wikipedia*, <https://sv.wikipedia.org/wiki/Riksdaler>. Accessed 28 Feb. 2020.
- Ruisniemi**, Elina, 1969. Svansteins äldre historia, <http://www.svanstein.be/byn/elina.html>. Accessed 17 June 2016.
- Saastamoinen**, Lotta, 2006. Palmén, Johan Philip. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3580>. Accessed 10 Dec. 2019.
- Sainio**, Venla, 2003. Castrén, Natalia. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7399>. Accessed 15 Jan. 2020.
- Saloheimo**, Veijo, 1997/2009. Arppe, Nils Ludvig. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4229>. Accessed 11 Dec. 2019.
- Savolainen**, Raimo, 2000, Haartman, Carl Daniel von. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7589>. Accessed 21 Oct. 2019.
- Savolainen**, Raimo, 2001a. Langenskiöld, Fabian. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4546>. Accessed 12 Nov. 2019.
- Savolainen**, Raimo, 2001b. Sackleen, Lars. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4514>. Accessed 9 Dec. 2019.
- Savolainen**, Raimo, 2001c. Willebrand, Knut Felix von. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3689>. Accessed 15 Jan. 2020.
- Savolainen**, Raimo, 2001/2008. Armfelt, Alexander. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3119>. Accessed 22 Jan. 2020.
- Savolainen**, Raimo, 2006. Nordenstam, Johan Mauritz. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3570>. Accessed 25 Nov. 2019.

- Savolainen, Raimo – Pyykkö, Pekka**, 2001. Arppe, Adolf Edvard. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3121>. Accessed 13 Jan. 2020.
- Savvaitov, Pavel Ivanovich**. *Clever Geek*, <https://clever-geek.imtqy.com/articles/173031/index.html>. Accessed 7 Feb. 2020.
- Schybergson, Per**, 2009. Julin, John von. *Suomen talouselämän vaikuttajat* <https://kansallisbiografia.fi/talousvaikuttajat/henkilo/65>. Accessed 11 Dec. 2019.
- Shakespeare, William**. All's Well That Ends Well. Ed. by B.A. Mowat & P. Werstine. *Folger Shakespeare Library*, <https://shakespeare.folger.edu/shakespeares-works/all-well-that-ends-well/act-4-scene-5/>. Accessed 2 July 2020.
- Shakespeare, William**. King Lear. Ed. by B.A. Mowat & P. Werstine. *Folger Shakespeare Library*, <https://shakespeare.folger.edu/shakespeares-works/king-lear/act-3-scene-4/>. Accessed 2 July 2020.
- Sininen Snellman**. *Wikipedia*, https://fi.wikipedia.org/wiki/Sininen_Snellman. Accessed 4 Dec. 2019.
- Sommar, Heidi**, 2016. Lapinlahden sairaala hourujen hoidosta psyyken parantamiseen. *YLE Elävä arkisto*, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/09/27/lapinlahden-sairaala-hourujen-hoidosta-psyyken-parantamiseen>. Accessed 27 March 2020.
- Sorvali, Irma**, 2006/2017. Ståhlberg, Carl Henrik. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4612>. Accessed 10 Jan. 2020.
- St. Petersburgische Zeitung**. *Wikipedia*, https://de.wikipedia.org/wiki/St._Petersburgische_Zeitung. Accessed 11 Nov. 2019.
- Store norske leksikon**, <https://snl.no/>. Accessed 31 Oct. 2019.
- Suomalaiset kenraalit ja amiraalit Venäjän sotavoimissa 1203–1311**. *Studia biographica* 7. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2006–; <https://kansallisbiografia.fi/kenraalit>. Accessed 24 Feb. 2020.
- Suomen kansan vanhat runot**. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://skvr.fi>. Accessed 6 July 2020.
- Suomen maaherrat**. *Wikipedia*, https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_maaherrat. Accessed 9 Dec. 2019.
- Suomen papisto 1200–1320-verkkojulkaisu**, <https://kansallisbiografia.fi/papisto>. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Accessed 18 Nov. 2019.
- Svenska Akademiens ordbok**, <https://www.saob.se/>. Accessed 10 Dec. 2019.
- Svenska fornskriftsällskapet**, <http://www.svenska-fornskriftsallskapet.se/>. Accessed 27 March 2020.
- Talman, Ritva**, 2016. Tieteen ja taiteen rajamailla – Alexander von Nordmannin tieteelliset kuvat. *Tahiti – Taidehistoria tieteenä* 2/2016, <http://tahiti.fi/o2-2016/tieteelliset-artikkelit/tieteen-ja-taiteen-rajamailla---alexander-von-nordmannin-tieteelliset-kuvat/>. Accessed 18 Feb. 2020.
- Tarkiainen, Kari**, 1998a. Lefrén, Johan Petter. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5641>. Accessed 4 Nov. 2019.
- Tarkiainen, Kari**, 1998b. Nordström, Johan Jakob. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3573>. Accessed 27 Apr. 2020.
- Terras, Victor**, 1991. *A History of Russian Literature*. Yale University Press, New Haven – London.
- Tiensuu, Kyllikki**, 2001. Melartin, Erik Gabriel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3555>. Accessed 21 Oct. 2019.
- Tiensuu, Kyllikki**, 2001/2012. Bergenheim, Edvard. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3133>. Accessed 29 Nov. 2019.
- Timonen, Senni**, 2001. Europaeus, David Emanuel Daniel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4434>. Accessed 13 Jan. 2020.
- Turun Kauppaopetussäätiö**: Säätiön historia, <https://turunkauppaopetussaatio.fi/historia/>. Accessed 5 Dec. 2019.
- Tyynilä, Markku**, 2007. Walleen, Carl Johan. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3330>. Accessed 8 Nov. 2019.
- Unesco World Heritage Centre**: Historic Centre of Saint Petersburg and Related Groups of Monuments, <https://whc.unesco.org/en/list/540>. Accessed 2 June 2020.
- Uppslagsverket Finland**, <https://uppslagsverket.fi/>. Accessed 11 Dec. 2019.
- Utrecht University Library**: Collectie Ackersdijck, <http://repertorium.library.uu.nl/node/2704>. Accessed 20 March 2017.
- Vahtola, Jouko**, 2001. Castrén, Matthias. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5497>. Accessed 17 Jan. 2020.
- Vahtola, Jouko**, 2004. Ganander, Christfried. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2649>. Accessed 22. Oct. 2019.
- Vahtola, Jouko**, 2007. Tornaeus, Johannes Jonae. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/467>. Accessed 27 Nov. 2019.

- Väisänen**, Maija, 2000/2008. Geitlin, Gabriel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3196>. Accessed 29 Nov. 2019.
- Väisänen**, Maija, 2000/2012. Gadolin, Gustaf. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3193>. Accessed 21 Oct. 2019.
- Väisänen**, Maija, 2000/2016. Brunér, Edvard af. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3156>. Accessed 28 Nov. 2019.
- Väisänen**, Maija, 2001/2016. Simelius, Maria. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4695>. Accessed 12 March 2020.
- Väisänen**, Maija, 2006/2009. Renvall, Gustaf. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3599>. Accessed 31 Oct. 2019.
- Vares**, Vesa, 2001. Meurman, Agathon. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4569>. Accessed 5 Dec. 2019.
- Varjola**, Pirjo, 2001. Sahlberg. Reinhold Ferdinand. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/5415>. Accessed 28 Nov. 2019.
- Vento**, Urpo, 2001. Linsén, Johan Gabriel. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3538>. Accessed 9 Dec. 2019.
- Васильев**, К.Г. – **Сегал**, А.Е., 1960. *История эпидемий в России (материалы и очерки)*. Государственное издательство медицинской литературы, Москва. An online publication of the pages 214–344 of the book, without page numbers: <http://kemenkiri.narod.ru/gaaz/epid.htm>. Accessed 22 Nov. 2019.
- Казанский федеральный университет**, Ковалевский, Осип Михайлович, <https://kpfu.ru/imoiv/etnograficheskij-muzej/personalii/kovalevskij-osip-mihajlovich>. Accessed 11 Nov. 2019.
- Министерство внутренних дел Российской Федерации**, <https://мвд.рф>. Accessed 31 Oct. 2019.
- Головнин**, Александр Васильевич. *Wikipedia*: https://ru.wikipedia.org/wiki/Головнин,_Александр_Васильевич. Accessed 14 Jan. 2020.
- Круг**, Филипп Иванович. *Wikipedia*: https://ru.wikipedia.org/wiki/Круг,_Филипп_Иванович. Accessed 20 Dec. 2019.
- Vermeulen**, Han F., 2019. Gerhard Friedrich Müller et la genèse de l'ethnographie en Sibérie. *Bérose – Encyclopédie internationale des histoires de l'anthropologie*. Paris; <http://www.berose.fr/article1686.html?lang=fr>. Accessed 19 Dec. 2019.
- Vesikansa**, Jyrki, 2007. Tikkanen, Paavo. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/2959>. Accessed 7 Nov. 2019.
- Wirilander**, Hannele, 2004/2008. Godenhjelm, Berndt Abraham. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3376>. Accessed 7 Nov. 2019.
- Vitikainen**, Orvo, 2000. Nylander, William. *Kansallisbiografia*, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3574>. Accessed 4 Dec. 2019.
- World Heritage Site Suomenlinna**, <https://www.suomenlinna.fi/en/>. Accessed 6 March 2020.
- Ylikoski**, Jussi, 2019. Lars Levi Laestadiusa gierevuodavijssso. *Sámis* 30/2019: 58–59, <http://cc.oulu.fi/~jylikosk/filer/LLL.pdf>. Accessed 15 Jan. 2020.
- YOM 1640–1852: Kotivuori**, Yrjö, *Ylioppilasmatrikeli 1640–1852*. Verkkojulkaisu 2005; <https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/>. Accessed 27 Apr. 2020.
- Погодин**, Михаил Петрович. *Wikipedia*, https://ru.wikipedia.org/wiki/Погодин,_Михаил_Петрович. Accessed 11 Nov. 2019.
- Савваитов Павел Иванович**. *Выдающиеся люди Вологодского края*, https://www.booksite.ru/lichnosty/index.php?action=person_page&pid=214&cid=18. Accessed 7 Feb. 2020.
- Соловьёв**, Сергей Михайлович. *Wikipedia*, https://ru.wikipedia.org/wiki/Соловьёв,_Сергей_Михайлович. Accessed 25 Nov. 2019.
- Телесные наказания**. *Wikipedia*, https://ru.wikipedia.org/wiki/Телесные_наказания. Accessed 7 Feb. 2020.
- Тоян**. *Wikipedia*, <https://ru.wikipedia.org/wiki/Тоян>. Accessed 4 May 2020.
- Устрялов**, Николай Герасимович. *Wikipedia*, https://ru.wikipedia.org/wiki/Устрялов,_Николай_Герасимович. Accessed 4 Nov. 2019.
- Хантыйская письменность**. *Wikipedia*, https://ru.wikipedia.org/wiki/Хантыйская_письменность. Accessed 5 July 2020.

Indexes

Compiled by Timo Salminen

Personal names

In the indexes, English alphabetical order is followed, except for V = W, which Castrén used as equivalents. The spelling(s) used by Castrén is/are in brackets (in *italics*). Identified Russian personal names have been normalized according to the scholarly standard. The unidentified Russian names are in italics as spelled by Castrén and, if given only in Cyrillic script by him, transliterated in square brackets. Mythical figures and literary characters are included in the index of personal names. Families, kins or groups of them like Tatar uluses are not listed.

Abel-Rémusat, Jean Pierre 673	Aleksej Vasil'evič (in Mezen') 247
Ackersdijk, Jan 74	Alfthan, Anton 376, 377
Adam 182, 419	Alfthan, Johan 791
Adelung, Friedrich Georg 736	Almqvist, Carl Jonas Love 136, 306, 332, 491, 567, 581
Adelung, Johann Christoph 736	Aminoff 368
Aesop 91	Aminoff, Germund Fredrik 104, 721
Ahasver 490	Ämmä 143
Ahlqvist, August Engelbrekt (~, Oksanen, A.) 442, 511, 611, 731, 738	Angra Mainyu (~, <i>Ahriman</i>) 82
Aḥmad ibn Faḍlān ibn al-'Abbās ibn Rāšid ibn Ḥammād (~, Ibn-Foszland) 719, 720	Apollon (<i>Apollo</i>) 164
Ahura Mazda (~, <i>Ormuzd</i>) 82	Appelgren, Simon Vilhelm 62
Äijä (<i>Äije</i>) 143	Arckenholtz, Johan 221
<i>Aija</i> ' 553	Arfwedson, Carl David 434
Åkerberg, Gustaf Adolf 778	<i>Ärlig, Jakob</i> → Jacob Faithful
Akiander, Matthias 380, 381, 561, 714, 782	Armfelt, Alexander (~, <i>Eders Erlaucht</i>) 32, 33, 217, 221–223, 236, 352, 358, 375, 384, 395, 405, 414, 423, 424, 489, 653, 661, 715, 741, 743–745
Akku 143	Arppe, Adolf Edvard 33, 34, 368, 377, 378, 379
Alcenius, Carl Alexander 23, 374, 375, 384, 394–397, 399, 400, 403, 417, 790	Arppe, Emilia Sofia (b. Porthan) 33
Alcenius, Fredrik Vilhelm 115	Arppe, Nils Ludvig 788
Aleksandr Aleksandrovič, later Emperor	Asclepius (<i>Æsculapius</i>) 347
Alexander III of Russia 772	Asp, Gustaf 100
Aleksandr Nikolaevič, later Emperor Alexander II of Russia (~, <i>Canceller, Tronföljaren</i>) 211, 225, 340, 377, 758, 772, 773, 783	<i>Aspen</i> 100
Aleksej Mixajlovič 203	Augeas 485
	Avellan, Jakob Vilhelm 397
	Avellan, Johan Henrik 431

- Backman, Johan Henrik (*Bachman*) 686
 Backman, Karl 515, 796
 Backman, Sven Johan 368, 369
 Bäckwall, Johan 23
 Bæivveh (~, *Bæi<u>viadsh*) 143
 Baer, Karl Ernst Ritter von 23, 50, 357, 361, 657, 719
 Bagge, C.A. 434
 Bardak 430
 Becker, Reinhold von 130, 131, 375, 567, 622, 631
 Beckström, Herrman 686
 Bellman, Carl Michael 704
 Bergalak 143
 Bergbom, Fredrik 432
 Bergbom, Johan Erik 734, 743
 Bergenheim, Edvard 734, 745
 Bergh, Julius Immanuel 113
 Berghaus, Heinrich 776, 797
 Bergstadi, Johan Reinhold (~, *min följeslagare, min reskamrat*) 18, 23, 26, 360, 373, 374, 380, 384, 391, 417, 418, 432, 436–438, 440, 444–448, 457, 459, 467, 488, 489, 492, 494, 498, 506, 507, 509, 510, 517, 519, 528, 530, 547, 555, 557, 559, 577, 580, 582, 586, 589, 591, 599, 603, 605, 612, 626, 629, 653, 705, 750, 752
 Berlin, Nils Johan 741
 Berndtson, Fredrik 378, 379, 380, 747
 Blank, Jakob Fredrik 74
 Bloch, Moritz 673
 Blomqvist, Alexander 27, 28, 34, 133, 136, 138, 140, 141, 152, 157, 160, 161, 166, 167, 176, 214, 298, 328, 353, 697, 716, 717
 Blomqvist, Christina Charlotta (b. Harring) 34
 Blumenbach, Johann Friedrich 480
 Böhrling, Otto von 50, 402, 403, 530, 714, 733, 740, 748, 751
 Boisman family 234
 Boisman, Klara Johanna Fredrika (b. Silfversvan) 234
 Bonaparte, Louis Lucien 23, 387, 440
 Bonaparte, Napoléon → Napoleon I
 Böningh, Gustaf Fredrik von 468
 Bonsdorff, Evert Julius 120, 137, 313, 333, 349, 352, 354, 356, 362, 381, 750, 760
 Bonsdorff, Johan, Jr. 53, 65
 Bonsdorff, Johan, Sr. 53, 55, 56, 65
 Bonsdorff, Pehr Adolf von (~, *Chemisten*) 99
 Bonsdorff, Wendla Ottiliana (b. von Willebrand) 137
 Bopp, Franz 403, 776, 797
 Borenius, Alexander Ferdinand 109, 110
 Borg, Carl Gustaf 114, 417, 445, 782
 Borgström, Henrik, Sr. 737, 749, 768
 Böttiger, Dr. 627
 Brännholm, Johan Isak 307
 Brockhaus, Hermann 714
 Brosset, Marie-Félicité 50, 717
 Bruhn, Anders 792
 Brunér, Edvard Jonas Wilhelm af 727, 770, 771
 Brunius, Carl Georg 144
 Bulgarin, Faddej Venediktovič 486
 Bygdén, Karl Adolf 23, 130, 133, 135, 137, 139, 152, 167
 Caesar, Gaius Iulius 651
 Cajander, Anders 788
 Cajanus, Lars Herman 23
 Castrén, Brita Christina Amalia (b. Snellman) 35
 Castrén, Catharina Elisabeth (~, *syster*) 23, 307
 Castrén, Emma 23, 77
 Castrén, Erik Kristian (~, *min bror*) 67, 86, 691
 Castrén, Erik Ulrik 130, 135
 Castrén, Gustava Matilda → Möller G.M.
 Castrén, Hedvig Sofia 54
 Castrén, Jakob Alrik 59
 Castrén, Karl Arvid 76
 Castrén, Lars Magnus 23, 35, 419, 613
 Castrén, Lovisa Natalia (b. Tengström) (~, *min Fru, min hustru, modren*) 18, 23, 25, 27, 29, 378, 715, 749, 771, 773, 784, 786, 789, 790, 795, 797
 Castrén, Matthias (~, *Farbror, gamla herren*) 23, 54, 96, 109, 141, 166, 307, 331, 410, 419
 Castrén, Robert (~, *min lilla planta, min lilla son*) 786, 788, 790
 Castrén, Susanna Sophia (b. Fellman, ~, *min moder*) 691
 Castrén, Zachris (MAC's brother) 728, 729
 Castrén, Zachris (MAC's nephew) 728
 Castrén, Zachris (MAC's uncle) 77

- Cederholm, Karl → Sederholm
 Cederman, Frans Julius 240
 Cedervaller, Anders 379
 Čepurnov, Ivan Alekseevič (~, *Tschepurnow*) 601
 Čertkov, Aleksandr Dmitrievič (~, *Tschertkow*) 392
 Chateaubriand, François René de 543
 Chilian 790
 Christina, Queen of Sweden 82, 221
 Cicero, Marcus Tullius 308, 779
 Collan, Fabian 26, 30, 34, 36, 130, 135, 141, 150, 151, 182–185, 187, 188, 215, 236, 243, 245, 254, 266, 269, 289, 356, 358, 367, 376, 401, 436, 438, 443, 444, 461, 483, 495, 509, 546, 588, 590, 714, 748
 Corander, Henrik Konstantin 98, 99, 379
 Crohns, Miss → Ilmoni, Maria
 Csoma, Sándor Körösi (~, *Csoma de Körös, Alexander*) 668
 Cygnaeus, Fredrik 23, 88, 89, 116, 136, 140, 167, 207, 239, 313, 333, 432, 499, 515, 705, 710, 714, 715, 718, 726, 760
 Cygnaeus, Uno 771
 Demidov, Pavel Nikolaevič 367, 368, 383
 Devil (*Djefvulen, gamla herren, Bec*) 85, 203, 204, 231, 243, 244
 Ditmar, Carl von 782
 Dondukov-Korsakov, Mixail Aleksandrovič 388
 Dorn, Bernhard 50
 Durchman, Josef Vilhelm 74, 84, 135, 137, 141
Ech 515
 Edenheim, Paul Henrik 381, 382
 Ehrström, Anders Johan Erik (~, *Janne*) 89, 100
 Ehrström, Carl Robert 19, 25, 29, 37, 74, 76, 80, 84, 86, 87, 89, 98, 101, 104, 115, 127, 132, 134, 135, 137, 239, 369, 377, 759
 Ehrström, Erik Gustaf 94, 748
 Ehrström, Fredrik August 100, 368, 369, 759
 Ehrström, Karl Gustaf 748, 759
 Ehrström, Sofia Katarina (b. Ekström) 37
 Ekman, prisoner 685
 Ekroos, Carl Johan 764
 Ekström, Nils 77, 78
 Elijah, prophet 292
 Elmgren, Sven Gabriel 379, 739, 747, 748, 784
 Enckell, Karl Vilhelm 748
 Engel, Johan Vilhelm 741
 Engelberg, August 751
 Erdmann, Franz von 392, 397, 398
 Ermak Timofeevič (~, *Jermak*) 493, 583
 Erman, Adolph 735
 Ermašetov, Tojan/Tajan 472, 473
 Ervast, Petter Anders 101
Es 527
 Etholén, Arvid Adolf 488
 Europaeus, David Emanuel Daniel 23, 37, 38, 384, 591, 611, 666, 667, 692, 782
 Fabricius, Julin 548
 Falck 63
 Falk, Johan Peter 657, 719
 Fallenberg, colonel 601, 607
 Falstaff, John 491
 Färdig, Carl Wilhelm 686
 Fellman, Helena Augustina (b. Tavaststjerna) 39
 Fellman, Jacob (~, *Morbror*) 23, 25, 30, 39, 60, 63, 64, 96, 97, 106–110, 131, 132, 207, 210, 329, 354, 355, 385, 622, 674, 765, 766
 Fellman, Johan Abraham (~, *Morbror*) 23, 25, 27, 30, 40, 53, 59–62, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 663, 664, 728, 729
 Fellman, Nils 70
 Fichte, Johann Gottlieb 100, 101
 Fieandt, Robert Mauritz von 225, 236, 238
 Finn Magnusen 719
 Fischer, Johann Eberhard 492, 493
 Fjellström, Pehr 117, 118, 131, 387
 Fool (~, *Tölpel*) 431
 Frähn, Christian Martin Joachim 50, 611, 635, 717, 719, 720, 772, 773
 Franzén, Frans Michael 76, 548
 Frenckell, Johan Christopher I 768
 Frenckell, Johan Christopher II 768
 Frenckell, Johan Christopher III 768
 Freytag, Theodor Friedrich 775
 Friberg, Johan 686
 Fritzner, Johan 141, 156, 170, 171

- Fuchs, Karl 391, 392, 397
 Fuchs, Mrs 397
 Fuss, Paul Heinrich von (~, *Akademie-Secreteraren, Secreteraren*) 50, 352, 358, 363, 364, 365, 395, 406, 420, 428, 429, 469, 474, 516, 520, 532, 555, 573, 574, 603, 620, 648, 661, 689, 703, 717
 Gabelentz, Hans Georg Conon von der 399, 400, 481, 499, 530, 640, 662, 673, 703, 792, 796
 Gadolin, Gustaf 66
 Gadolin, Jakob Algot 534, 583
Galkingá 553
 Ganander, Christfrid 91, 131
 Ganander, Henrik 117, 118, 131, 387, 731
 Gautama, Siddhārtha (~, *Schigimuni*) 677
 Geitlin, Gabriel 94, 132, 533, 534, 568, 727, 733, 734, 746, 750, 753
 Genghis Khan (*Dshingis Chan*) 688
 Georgi, Johann Gottlieb 657, 719
 Gmelin, Samuel Gottlieb 718, 719
 Godenhjelm, Berndt Abraham 375
 Goethe, Johann Wolfgang von 79, 209, 548
 Golovnin, Aleksandr Vasil'evič 372, 738
Goriglåd 181
 Gottlund, Carl Axel 29, 98, 99, 121, 122, 361, 499, 611, 631, 758, 761, 771, 782
 Gräfe, Christian Friedrich 50
 Graff, Eberhard Gottlieb 762
 Granberg 89
 Granfelt, Axel Fredrik 733
 Grape, Isak 96
 Gretsches, Nikolai (~, Greč, Nikolaj Ivanovič) 131, 132
 Grimm brothers 612
 Grimm, Jacob 441, 767
 Gromov, officer 234
 Gromova, Sofija Kirillovna (b. Lencqvist, Hedvig Sophia) 233, 234
 Grot, Jakov Karlovič 23, 173, 174, 239, 241, 381–384, 448
 Guignes, Joseph de 792, 796, 798
 Guldenstädt, Johann Anton 718, 719
 Gylden, Nils Abraham 56
 Gylling, Anders Henrik 778
 Haartman, Carl Daniel von 66, 352, 357, 358
 Haartman, Carl Frans Gabriel von 352, 357, 358
 Haartman, Lars Gabriel von 23, 176, 236, 244, 358, 724
 Hällstén, Jakob (~, *Hällis Jakob*) 105
 Hammurabi 497
 Hanelius, shoemaker 449, 609
 Hanén, Petter (~, Hannikainen, Pietari) 379
 Hansteen, Christopher 735
 Xarpov family (*Charpow*) 327
 Hedner, A. 548
 Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 47, 90, 166, 628
 Hel(l)ander 97
 Hellander, Johan Andersson 97
 Helmersen, Gregor von 719
 Hemanus, Israel 234
 Heracles 485
 Herder, Johann Gottfried von 61
 Hermann, Karl Theodor 50
 Heurlin, Karl Edvard af 381, 382
 Hiisi 123, 143
 Högman, Johan Fredrik 97
 Högström, Pehr 131
 Holberg, Ludvig 221, 790
 Holsti, Rudolf Israel 206, 432, 722
 Höök(, Erik?) (~, Höck) 63
 Horatius Flaccus, Quintus 397
 Hylltén-Cavallius, Gunnar Olof 499
 Ida 137
 Idman 368, 369
 Ilmarinen 149, 432, 731
 Ilmoni, Immanuel 65, 716, 725, 726, 736, 744, 750, 753, 761
 Ilmoni, Maria (b. Crohns) 753
 Ilmoni, Sofia Charlotta (b. Liljenstrand) 726, 736, 744
Imlja 527
 Ingman, Berndt Enok 108
 Ingman, Erik Alexander 101, 408, 418, 441–444, 537, 740, 741, 797
 Ingman, Vilhelmina Sofia Albertina (b. Schildt) 101
 Innokentij, Father 310

- Irle-Kan 639, 640
 Isaksen, Johan (~, *Isachsen, Isaksson*) 86, 89, 100
 Isotalo, Johan Johansson 686
 Ivan (in Turuxansk) 536
 Ivan IV the Terrible 315
 Jacob Faithful (~, *Jakob Ärlig*) 137, 588
 Jakob, valet 491
Jakubovitsch, Mrs 503, 504
Jakubovitsch, police chief 503, 504
Jakubovitsch: Mrs J's parents 504
 Jarcov, Januarij Osipovič 50
Jarotskoj, granary keeper 572
 Jesus (~, *Isus*) 212, 273, 315, 490
 Jileumbaertje (~, Num) 257–259
 Job 584
 Jonah, prophet (*Jonas*) 508
 Joseph Josephsson 97
 Joukahainen 730, 731
 Joukahainen's sister 731
 Julin, Johan Jakob (John von) 788
 Kaleva 326
 Kalmberg, Gustaf Adolf 696
 Kämtz, Ludwig Friedrich 23, 722
 Karamzin, Aurora 383
 Karamzin, Nikolaj Mixajlovič 195, 231
 Karsten, J.A. 499
 Kazem-Bek, Mirza Muxammed Ali (~, *Kasembeg, Kasembek, Mirsa Abd-Ussatar*) 394, 397, 414, 533, 568, 577, 583, 604, 635, 751
 Keckman, Carl Niclas 123, 124
 Kellgren, Abraham Herman August 34, 47, 177, 378, 379, 403, 714–716, 725, 732, 733, 736, 744, 775, 784
 Kellgren, Anna Sofia (Sofi) (b. Tengström) 378, 732, 733, 784
 Keyserling(k), Alexander Friedrich Michael Lebrecht Nikolaus Arthur von (~, *Kaiserling, Kayserling*) 309, 310, 333
 Kiwijärwi, Matts Andersson 686
 Klapproth, Julius von (~, *Clapproth, Klapproth*) 357, 398, 439, 453, 454, 456, 470, 472, 480, 500–502, 506, 518, 519, 540–542, 551, 618, 654–656, 673, 719, 762
 Klyfware, Johan 686
 Kolström, Mathias 101
 Kolström, Mathias Adolf (Matts) 101
 Köppen, Peter von 23, 50, 363, 366, 367, 383, 424, 450, 472, 473, 553, 596, 597, 702, 703
 Korkiakoski, Henrik Mattsson 686
 Kotoluhta, Anders 686
 Kowalewski, Józef 394, 635, 748, 751
 Krug, Johann Philipp 50, 367
 Küçüm Khan (~, *Kutschum*) 492, 493, 583
 Kullervo 748, 776
 Kunik, Ernst Eduard 50, 715, 716, 732, 772
 Kutuzova, Ekaterina Petrovna (~, *Kutusoff, Kutusow, Jekaterina Petrowna*) 611, 628
 Laestadius, Lars Levi 87, 96, 109, 110
 Lagerborg, Robert Wilhelm 729
 Lagus, Anders Johan 393
 Laiti, Samuel Mattsson 97, 106
 Langén, merchant 63
 Langenskjöld, Carl Fabian Theodor 449
 Latkin brothers 632
 Latkin, Vasilij Nikolaevič 309, 310, 632, 635, 694
 Laurell, Axel Adolf 56, 90, 91, 94, 353, 387, 734, 744, 783, 790
 Laurell, Gustaf Fredrik 353, 387, 390, 764, 793, 794, 796
 Laurell, Gustava Sophia → Sjögren, G.S.
Laurukadsh 143
 Lavonius, Alexander 729
 Le Duc, Louis Antoine Léouzon 771, 773
 Leem, Knud 79, 96, 160, 171, 180, 207, 210, 241, 329, 330, 385, 434
 Lefrén, Johan Petter 359
 Lehrberg, Aron Christian 719, 720
 Leibniz, Gottfried Wilhelm 304
 Lemminkäinen 121, 482
 Lena 97
 Lencqvist, Christian 91
 Lencqvist, Erik 91, 234
 Lencqvist, Hedvig Sofia → Gromova

- Lepëxin, Ivan Ivanovič 718, 719
 Lewon/Levón 582
 Liljeblad, Jakob Fredrik 86
 Liljegren, Jon (Johan Gustaf) 144
 Lille, Bengt Olof 56, 100, 368, 369, 401
 Lindahl, Erik 117, 131, 385, 434
 Lindfors, Mårten Johan 135
 Linsén, Johan Gabriel 98, 99, 772, 775, 779, 781
 Lobačevskij (Łobaczewski), Al'bert Erazimovič
 ([*Lobačevskij*, *Albert Erazimovič*]/*Lovatschewski*) 545,
 574
 Löfström, Karl Johan 414, 457, 555
 Lokman 91
 Lönnrot, Elias 23, 27–29, 37, 38, 41, 42, 91, 103, 104,
 115, 116, 120–131, 134–137, 142, 144–146, 150–153, 167,
 168, 175, 198, 202, 215, 216, 300, 309, 367, 376, 380, 385,
 386, 396, 400, 417–419, 425, 434, 436, 438, 468, 494,
 529, 549, 568, 570, 579, 580, 611, 622, 630, 707, 708, 710,
 722, 723, 730, 737, 739, 747, 749, 757, 760, 761, 766, 786
 Lönnrot, Maria (b. Piponius) (~, din Fru) 42, 611, 788
 Loyola, Ignatius 561
 Lukas, priest 336
 Lundahl, Gustaf 358, 381, 383, 384
 Lunkentus, troll 612
 Luther, Martin 96
 Lycurgus 189
Machmudoff, *Muchammed-Ali* 397
 Mäklin, Fredrik Wilhelm 750
 Mannelin, Johan Fredrik 108
 Mannerheim, Carl Gustaf 734, 750, 753, 758, 762, 771
 Marryat, Frederick 137, 588
 Martinau, Carl Mauritz (~, *Martineau*) 729
 Martinius, Matthias 387
 Mattens, Johan Fredrik 710
 Matthew, evangelist 297, 303, 306, 309, 713
 Mattsson, prisoner 686
 Melan, Carl Fredrik Gabriel (~, *Mellan*) 729
 Melan, Gustaf August Vilhelm 732
 Melartin, Erik Gabriel 66
 Mellin, Berndt Gustaf 387
 Mellin, Gustaf Adolf 387
 Meninski, Franciscus à Mesgnien 95
 Menšikov, Aleksandr Sergeevič (~, *Menschikoff*,
Menschtschikoff, *Mentshikoff*) 215, 724, 738
 Mercury (Mercurius) 237, 412
 Meurman, Agathon 748
 Micah, prophet 508
 Michael, Archangel 182
 Middendorff, Alexander Theodor von (~, *Mittendorff*)
 474, 530, 543, 740, 782
 Miklej (Ivan) 310
 Minin, Nikita → Nikon, patriarch
Mir-mominoff, *Chadschi-Mir-Abutalib* 397
 Moberg, Adolf 380, 381, 726, 727
 Möller, Gustava Matilda (b. Castrén) 54
 Möller, Samuel August 54
 Montin, Abraham 54
 Montin, Abraham Vilhelm 710
 Montin, Isak 54
 Montin, Isak Albert 54
 Montin, Robert Vilhelm 54
 Moses 459, 497
 Movitz (*Mowits*) 704
 Mühlberg, N.D.H. 548
 Müller, Ferdinand Heinrich 135, 141, 149, 177, 207,
 309, 481
 Müller, Gerhard Friedrich 492, 493
 Murav'ëv-Amurskij, Nikolaj Nikolaevič 782
 Musin-Puškin, Vladimir Alekseevič 771
 Nakkila, Johan Eriksson 686
 Napoleon I 387, 504
 Nebuchadnezzar (~, *Nebuchadnezzar*, *Nebukadnetcar*)
 431
 Nervander, Johan Jakob 56, 100, 240, 358, 368, 381,
 691, 705, 710, 727
 Nicholas I, Emperor of Russia 751, 758, 772
 Nicholas, St. 643
 Nikkola, Michel Henriksson 686
 Nikon, patriarch 203, 204, 523
Nisse: the old Nisse 508
 Noah 561

- Nordberg, Mrs 387
 Nordenskiöld, Nils Gustaf 750
 Nordenstam, Johan Mauritz 653, 715, 725, 726, 731, 734, 745, 758, 771–773
 Nordenstam, Olga (b. Panova) 717, 725
 Nordmann, Alexander von 726, 727, 736, 743, 746, 750, 753
 Nordmark, Esajas Johansson 686
 Nordqvist, Johan 710
 Nordström, Jakob Johan 377, 378, 441, 710
 Nore 79
 Nummelin, Johan 686
 Nylander, Fredrik 381, 382
 Nylander, Oskar 746
 Nylander, William 746
 Oelckers, Theodor 431
 Öhman, Alexander Constantin 177
 Öhman, August Mauritz 177
 Öhman, Johan Edvard 23, 108–110, 177, 379–381, 387, 388
 Öhrling, Johan, Sr. 117, 131, 385, 434
 Okladnikov 770, 773
 Okulov, G. 387
 Oldekop, Gustav Adolph 725
 Orcus 508
 Orelli, Johann Caspar (von) (~, Orellius) 779
 Ormuzd → Ahura Mazda
 Örn, solicitor 632
 Orpheus 196
 Ørsted, Hans Christian (~, *Öhrsted*) 792, 794, 795
 Ottelin, Carl Gustaf (~, *Biskopen*) 94, 109, 110
 Ozereckovskij, Nikolaj Jakovlevič 718
 Paawola, Johan 686
 Pallas, Peter Simon 439, 618, 631, 657, 715, 718, 719
 Palmén, Johan Philip 782
 Palmqvist, tailor 389
 Paul, Jean → Richter, Johann Paul Friedrich
 Paxkov (*Pahkoff*) 198
 Perovskij, Lev Alekseevič (~, *Inrikes Ministern*) 215, 217, 227, 239, 334, 350, 372, 520, 738
 Peter I (the Great) 327
 Petraeus, Æschillus 387
 Petraševskij, Mixail Vasil'evič → Butaševič-Petraševskij, M.V.
 Pipping, Christina Augusta 42, 786
 Pipping, Fredrik Wilhelm 42, 98, 99, 784
 Plat 776
 Plathan, Gabriel 391, 392, 397
 Plato 209
 Pluto 508
 Pogodin, Mixail Petrovič 392
 Polinka, Miss 628
 Poppius, Abraham 726
 Poseidon 165
 Pott, August Friedrich 776, 797, 798
 Puškin, Aleksandr Sergeevič 195, 388
 Pythagoras 232, 233
 Quijote, Don 499, 565, 578, 582
 Rabbe, Frans Johan 26–28, 30, 31, 42, 43, 100, 101, 130, 132, 134–136, 140, 144, 150, 156, 160, 162, 163, 173, 175, 207, 208, 211–213, 227, 240, 241, 245, 251, 267, 298, 305, 306, 308, 309, 312, 313, 322, 325, 331, 338–340, 347, 359, 367, 382, 387, 390, 396, 400, 401, 405–407, 409, 411, 415, 419, 422, 425, 430, 432, 433, 435, 437, 441, 444, 446, 447, 450–456, 458, 460, 465, 474, 484, 489, 497, 500–505, 507, 509, 512, 520, 533, 549, 551–556, 561, 562, 567, 577, 578, 582, 587, 589, 590, 593–597, 600, 609, 612, 616–622, 627, 631, 636, 648, 649, 662, 669, 670, 674, 676, 680–689, 691, 693–696, 699–702, 704, 709, 722, 723, 729, 732, 741
 Rabbe, Henrietta Gustafva Aurora (b. Reutersköld) (~, *Din Fru, Din maka, Din wärdinna*) 42, 389, 399, 415, 418, 435, 460, 467, 499, 561, 568, 653
 Rabenius, Lars Georg 779
 Radloff, Fredric Wilhelm 794
 Rafn, Carl Christian 424
 Ramsay, Karl August 381, 382
 Rancken, Jacob Engelbrecht von 65
 Rancken, Johan Oskar Immanuel 23
 Rancken, Osvald Ferdinand von 65, 98
 Rask, Rasmus Kristian 79, 92, 109, 131, 135, 221, 330, 385, 424, 673, 746
 Rechartdt, merchant in Tornio 127

- Reguly, Antal 31, 309, 310, 333, 345, 360, 361, 392, 395, 548
- Rein, Gabriel 28, 42, 44, 104, 117, 141, 156, 367, 368, 376, 706, 715, 716, 734, 738, 771, 773, 775, 782, 783, 785
- Rein, Sedig Edla (b. Ekbon) 44
- Reinholm, Henrik August 384
- Renvall, Gustaf 122, 124, 126, 131, 215, 375, 387
- Retzius, Anders 23, 596, 743
- Richter, Johann Paul Friedrich (~, Paul, Jean) 565, 598
- Ritter, Carl Georg 725, 732, 736
- Rokasovskij, Platon Ivanovič (~, *Rokasoffski*) 664, 675, 715
- Rose, Heinrich 377
- Rosinante 616
- Rotscheff, Kyril Grjedorjewitsch* 521
- Roussaties*, consul 212, 220
- Rudbeck, Olaus, Sr. 480, 740
- Rumjancev, Nikolaj Petrovič 45
- Runeberg, Fredrika (b. Tengström) 47
- Runeberg, Johan Ludvig 47, 56, 62, 88, 109, 110, 125, 381, 382, 492, 583, 584, 740, 741
- Rurik 697
- Saarikoski, Erik Gustaf 686
- Sackleen, Lars 773
- Sahlberg, Carl Reinhold 65, 66, 136
- Sahlberg, Reinhold Ferdinand 136, 137, 377, 380, 381, 726, 746
- Sancho Panza 641, 727
- Sappho 397
- Sauer, pharmacist 696
- Saul 584
- Savvaitov, Pavel Ivanovič (~, *Sawaitow*) 740, 748, 776
- Scenander 76
- Schauman, Berndt Otto 796
- Schauman, Josef August 796–798
- Schauman, student 796–798
- Schiefner, Franz Anton 16, 17, 23, 714, 723, 735, 737, 738, 740–742, 747, 748, 750, 751, 768, 771, 772, 776, 788
- Schildt (Kilpinen), Wolmar Styrbjörn 101, 135, 442
- Schiller, Friedrich 332
- Schleicher, August 767
- Schmidt, Isaac Jacob 50, 357, 719, 720
- Schmidt, Johann Adolf Erdmann 131, 132
- Schott, Wilhelm 481, 673, 740, 751
- Schrader, Leopold 174
- Schrenk, Alexander Gustav 751, 785
- Schönlein, Johann Lukas 88, 89
- Sederholm, Johan 715, 716
- Shakespeare, William 209, 332, 431, 432, 486, 491
- Silfverhjelm (b. Nalabordina), Elisabet 711
- Silfverhjelm (b. Širjaeva), Evdokija Dmitrievna 583
- Silfverhjelm, Gustaf Adolf 710, 711, 713
- Silfverhjelm, Paul Erik 583, 621, 622, 651, 663, 665, 675, 696, 710
- Silfversvan family 234
- Simelius, Jakob 136
- Simelius, Maria 136, 137
- Simonsen, Asmus 366
- Sirén family 393, 723
- Sirén, Karl 772, 794
- Sirén, Karl Vilhelm (~, *gamla herren*) 23, 393, 411, 413, 419, 422, 424, 426, 434, 457, 459, 474, 555, 602, 605, 629, 641, 652, 663–665, 690, 704, 705, 713, 714, 772
- Sirén, Maria Margareta Lovisa (b. Enckell) 713, 723
- Sirén, Olga 723
- Sjöberg, Jacob 686
- Sjögren family 723
- Sjögren, Anders Johan (~, *Collegii-Rådet, Farbror, Gubben Anders Johan, Hof-Rådet, Statsrådet*) 24, 26–31, 34, 45, 47, 50, 90–94, 98, 131, 132, 139, 141–146, 149, 152–158, 160–162, 167, 168, 170–172, 176, 178, 181, 190, 192, 200, 208, 210, 212–214, 217–220, 224, 226, 244, 295, 298, 299, 301, 303, 306, 308–312, 321–323, 328, 330, 333, 334, 337, 339, 341–343, 346, 349, 350, 352, 353, 356–358, 360, 362–367, 374, 375, 383, 384, 387, 390–395, 401, 404–408, 411–414, 418, 420, 422–424, 426–428, 448–460, 467, 469, 470, 472, 474, 475, 482, 489, 496, 500, 501, 503–507, 515, 517, 519, 520, 530, 532, 536, 538, 539, 542–545, 551–553, 555–560, 568–570, 574–579, 582, 585–587, 589, 592, 593, 597, 599, 604, 605, 608, 614–616, 619–623, 626, 633, 635, 642, 647, 648, 652–654, 660, 661, 669–671, 673, 676–682, 685–687, 689–691, 693, 695, 696, 698, 699, 702–704, 712–720, 724, 725, 727, 728, 732–736, 739, 740, 742–746, 748, 751, 752, 754–756, 761–764, 767, 768, 769–776, 779–781, 783, 789–798

- Sjögren, Berta Sofia (*Sofi*) 723
 Sjögren, Gustava Sophia (b. Laurell) (~, *Fru Statsrådinnan*) 47, 424, 517, 570, 578, 599, 673, 690, 703, 715, 718, 723, 754, 774, 776
 Sjögren, lithographer 375
 Sjöman, Sten Edvard 100
 Sjöström, Axel Gabriel 99
 Skjöldebrand, Anders Fredrik 548
 Skott, Erik 686
 Snellman, Johan Vilhelm 26, 46, 47, 61, 99, 136, 207, 332, 348, 369, 370, 379, 382, 401, 432, 440, 441, 443, 461, 476, 491, 499, 511, 547, 583, 589, 710, 720, 721, 726, 737, 746, 748, 749, 754, 760
 Snellman, Johanna Lovisa (Jeanette) (b. Wennberg) 47, 441
 Solov'ev, Sergej Mixajlovič 715
 Spasskij, Grigorij Ivanovič 392, 503, 606
 Ståhlberg, Carl Henrik 56, 62, 98, 99, 118
 Stalo 143
 Steinmann, Johannes Friedrich 775, 791
 Steinthal, Heymann 776, 797
 Stenbäck, Karl Fredrik 97, 106, 674
 Stenbäck, Lars Jakob 367, 368
 Stepanov, Aleksandr Petrovič 501, 502, 503, 527, 578, 595, 636, 637, 642, 646
 Stephani, Ludolph 50
 Stephens, George 499
 Sterky, Carl Gustaf 768, 783
 Stjernvall, Carl Johan 383
 Stockfleth, Mrs 100
 Stockfleth, Nils Joachim Christian Vibe 23, 92, 95, 96, 100, 101, 106, 108–110, 116, 120, 131, 134, 138, 160, 212, 329, 385, 548
 Storås, Herrman 686
 Stritter, Johann Gotthelf 719
 Ström, Carl 686
 Struve, Friedrich Georg Wilhelm von 358
 Stuckenberg, Johann Christian 450
 Sue, Eugène 26, 533, 582
 Suila, Israel Michelsson 686
 Sundberg, Carl Johan 715
 Swedenborg, Emanuel 207
 Tamelander, Adolf Vilhelm 778
 Tamelander, Johan August 778
 Tamelander, Karl August 778
 Tammelander 779
 Tatarinov (*Tatarinoff*) 493
 Tavaststjerna, Carl Johan 779, 781
 Tavaststjerna, Gustaf Hjalmar 779
 Tengström family 767
 Tengström, Anna Sofia → Kellgren, A.S.
 Tengström, Carolina (ex Bergbom, b. Tengström) (~, included in *Dina Föräldrar*) 432, 493
 Tengström, Helena Maria → Tikkanen, H.M.
 Tengström, Jacob 380, 381, 794
 Tengström, Johan Jakob (~, *Din Fader*, included in *Dina Föräldrar*) 29, 47, 166, 381, 432, 446, 493, 692, 733, 749, 752, 794
 Tengström, Johan Magnus af 381
 Tengström, Johan Martin Jakob af 445, 446, 449, 747
 Tengström, Johan Robert 23, 36, 47, 48, 166, 176, 403, 430, 432, 433, 441, 443, 445, 448, 490, 508, 515, 533, 692
 Tengström, Lovisa Natalia → Castrén
 Tengström, Sofia Magdalena (b. af Tengström) 432
 Thersites (~, *Tersites*) 209
 Thesleff, Alexander Amatus (~, *Thessleff*, *Vice-Canceller*) 176, 227, 357, 372, 377, 653, 664, 675
 Thomson 378, 379
 Thor 143
 Thunberg, Bengt Adolf 89, 90
 Tikkanen, Helena Maria (*Helen*, *Helene*) (b. Tengström) 380
 Tikkanen, Paavo 177, 379, 380, 611, 716, 725, 732, 735, 768, 788, 792
 Tojan → Ermašetov, T.
Tölpel → Fool
 Topelius, Zacharias, Sr. 91, 131
 Topelius, Zacharias/Zachris, Jr. 433, 434, 442, 468
 Tornaeus, Johannes Jonae 131
 Törnégren, Carl Wilhelm 731, 747, 770
 Törngren, Eva Agatha (b. Helsingberg) 722
 Törngren, Johan Agapetus 722
 Törnroth, Lars Henrik 782, 783
 Toveri 76

- Trofimov, Andréj Il'ič 333
 Trojan, the 790
 Turiladsh 143
 Turilas, Tursas 143
 Uhlenius, Gabriel August 777, 778
 Ukko 143, 257
 Ursin, Nils Abraham (af) (~, *Rector*) 66, 137, 377, 378, 380, 381, 792
 Ustrjalov, Nikolaj Gerasimovič 50, 367
 Uvarov, Sergej Semënovič 50, 388, 744, 751
 Wagner, Johann Ernst 565
 Wahlström, Matts Jacobsson 686
 Väinämöinen 432, 730
 Wakulinski, I. 342, 343, 344, 347, 349
 Wakulinski, Mrs 347
 Valit/Varent 191
 Walleen, Carl Johan 382, 383
 Walleen, Eva Gustafva (b. von Willebrand) 382
 Wallenius, Ivar Ulrik 95, 99
 Wallin, Georg August 142, 534, 583, 733, 741, 746, 750, 753, 754, 770–772, 791
 Warelius, Anders/Andreas/Antero 445, 611, 702
 Waronen, Gustaf 686
 Wasenius, Gustaf Otto 89, 366, 374, 716, 725
 Vater, Johann Severin 736
 Vater, prof. 392, 397
 Wegelius, Adolf Vilhelm 777
 Wenell, Miss 611
 Vermehren 74
 Verres, Gaius 308
 Veselovskij, Konstantin Stepanovič 50
 Wiedemann, Ferdinand Johann 664, 673, 740, 762, 788
 Willebrand, Anna Sofia von (b. Jaenisch) 50
 Willebrand, Knut Felix von (~, *Canutus, Felicissimus, Medicinæ-Adjuncten*) 23, 30, 48–50, 74, 134, 136, 137, 141, 147, 152, 207, 210, 215, 236, 240, 313, 387, 402, 408, 411, 418, 432, 499, 508, 515, 528, 537, 591, 741, 747, 784, 797
 Vilunen 442, 444
 Vinjamin, Archimandrite (~, *Venjamin*) 28, 31, 144, 146, 147, 151, 154, 157, 158, 166, 169, 170, 172, 173, 176, 178, 179, 181, 186, 206–209, 216–218
 Virgin Mary (*Jungfru Maria*) 164
 Wiroladshak 143
 Wirzén, Johan Ernst Adhemar 380, 381, 741
 Withander, Herman Julius 765
 Wöhler, Friedrich 741
 Vologodskij, L., priest 457, 695, 713
 Vologodskij, Mrs 713
 Voltaire 221
 Wrede af Elimä, Alexander August Peter 791
 Wrede, Baron 791
 Wright, Magnus von 380, 381, 750, 754
 Wulffert, Alexander 173, 174, 714
 Zagel family 791
 Zandt, Gustaf Fredrik 388, 411, 414, 433, 434
 Zategin, teacher (*Sategin, schol-lärare*) 457, 465
 Zenker, Julius, Theodor 751
 Zetterquist, Carl Gustaf 50, 548, 549
 Zitting, Joakim 499

Place names

Not all locations mentioned by Castrén could be located or otherwise verified. Such places are listed here in *italics* and only with the spelling used by Castrén. If the name or a part of it was given only in Cyrillic script by Castrén, it is transliterated in square brackets. The names of the identified places have been normalized according to the scholarly standard. Mythical and literary locations are also included in this index. Newspapers etc., like *Borgå Tidning*, are not included in the place-name index. For them, see the index of topics below.

- Aavasaksa Hill 74
 Abakan River 590, 594, 597, 598, 619, 643, 683
 Abakansk 623, 635
 Åbo → Turku
 Abolakovo 634, 642, 643
 Ačinsk (*Atschinsk*) 472, 494, 501, 512, 587, 593, 594
 Africa 667
 Agan River 423
 Aginskoe, Aginsk steppe 687, 688, 693
 Agul River 645, 655
 Agul'sk 622, 634, 642, 645–648, 655, 661
 Äjän paikka 86
 A'kkel (~, *Akkala, Babia*) 145, 194, 195
 Åland 794
 Alaska (~, *Russian America*) 391, 488
 Alatornio (~, *Neder-Torneå, Torneå*) 76–78, 130, 131, 192
 Alavus 97
 Alkkula 76, 79, 84
 Alta (*Alten*) 78, 92, 116, 134, 192
 Altai Mountains 15, 16, 333, 361, 416, 481, 606, 667, 740, 763
 America 136, 221, 488, 664, 726, 746
 Amur River 683
 Amyl River 598, 605, 614, 645
 Ana River → Onon
 Ana/Ona River (*Aná, Birjusá, Oná*) 648, 654, 655, 656
 Anciferovo (*Antsiferowo, Antsyferowo*) 305, 519, 578, 586
 Ancir (*Ansir*) 656
 Angara River 510, 675
 Angesvarre 189, 190
 Aninsk 682
 Antiochia 601
 Antrea 98
 Anža (*Andsha*) 622, 631, 633, 635, 641, 647
 Anža River (*Odjá*) 643
 Arabia 91, 142, 398, 733, 791
 Ara-Kiretü 681
 Árbmobuolža Fell → Peltotunturi F.
 Arctic circle (*Polarcirkeln*) 77
 Arctic Ocean (*Ishafvet, Norra Oceanen*) 148, 183, 186, 187, 190, 215, 234, 235, 259, 285, 288, 325, 439
 Arjeplog 117
 Armenia 50
 Arxangel'sk (~, *Archangelsk*) 28, 31, 115, 139, 144, 150–153, 155–158, 160–169, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 180–182, 186, 187, 199–202, 207, 208, 210, 212–217, 220, 221, 223–226, 228, 231, 245, 246, 277, 280, 295, 298, 310, 318, 332, 335, 339, 416, 504, 704
 Asia Major (*Högasien*) 651
 Atlantis 480
 Austria 34
 Babia → A'kkel
 Babylon 442
 Bad Ems 742
 Badaranowka 655
 Baxta (*Bachtá*) 577
 Bajkal Lake (~, *Baikal*) 416, 459, 467, 621, 641, 660, 662, 665, 670, 674, 677, 679–681, 689, 692, 694, 698, 704, 719
 Bajxa River (*Baicha, Bajicha*) 540, 541, 545, 552
 Balaj 699–701
 Baltic Provinces 309, 357, 424, 664, 718, 782
 Balyk, Bol'soj, River (*Balyk*) 423
 Baraba Steppes (*Barabinzersteppen*) 431, 437, 455, 485, 490, 710, 711
 Barataria Island 641, 727
 Barnaul (town) 672

- Barnaul* (village) 656
Beijing (*Peking*) 615, 676–678
Berëzov (present-day *Berëzovo*) 26, 313, 321, 326–328, 330, 332, 334, 337–339, 341–343, 346, 418, 451
Berlin 34, 207, 326, 357, 377, 378, 398, 441, 481, 740, 741, 751, 776
Birjusa River → *Ana/Ona*
Bjarmia (~, *Bjarmaland*) 295, 410, 411
Björneborg → *Pori*
Bohemia 742
Bol'shezemel'skaja tundra ([*Bol'saja Zemlja*], *Bolshesemel'ska tundran*) 172, 209, 218, 224, 235, 238, 259–261, 266, 286, 293, 298, 320, 335, 339, 770, 773
Bol'soe Lake (*Himmelska sjöarna*) 594
Bol'soj Anikiev Island (*Anikief*) 170
Bonn 767
Borgå → *Porvoo*
Botby (present-day *Vartiokylä/Botby*) 732, 733, 767, 784
Brahestad → *Raahe*
Braunschweig 174
Brazil 726
Broby → *Siltakylä*
Bulga 176
Čaja River (*Tschaja*) 471
Cakirka River (*Sikir*) 669
Caspian Sea 718, 719
Caucasus 45, 47, 50, 371, 478–480, 651, 653, 664, 717–719, 725
Čerdyn' (~, *Tscherden*, *Tsherdin*) 214, 295
Charatschejska fästningen 680
China (~, *det himmelska riket*) 398, 417, 442, 459, 476, 565, 578, 584, 588, 594, 602, 606, 612–619, 621, 622, 627, 630, 631, 651, 655, 660, 670, 675–677, 679, 681, 683, 687, 719, 723
Chosha Bay (*Češskaja Guba*, [*Českaja guba*]) 235, 259, 279, 288
Cil'ma (*Tshjulma*, *Tsilma*) 218, 260
Cingaly (*Tsingala*, *Tsingalinsk*) 409, 410, 413
Čita (*Tschitá*) 683, 687–689, 691, 693
Čizapka River (*Tscheshabka*, *Wai-jógan*) 453
Constantinople 630
Copenhagen (~, *Köpenhamn*) 108, 424, 792
Crimea (*Krim*) 755
Čulym River (*Tschulym*) 453, 455, 466, 471, 501, 542, 587, 593
Čuna/Uda River (to the *Taseeva*) 655
Czech Republic 742
Danube River 719
Dem'janskoe (*Demjansk*) 406, 408
Denmark (~, *Danmark*) 42, 191, 385
Don River 718
Dorpat → *Tartu*
Dresden 377
Dubčes River (*Dubtsches*) 540, 577
Dudinka 537, 543, 544, 547, 551–553, 555–559, 561, 563, 569, 573, 580
Dudinka River 556, 560
Dvina River 182, 319
Edinburgh 32
Egypt 320, 447, 720
Ekaterinburg (*Jekaterinenburg*) 629, 664, 675, 703, 705, 709, 711
Èkostrov (*Ekostroff*, *Tshuk-Suolo*) 145, 194, 197
Elec River 310
Eloguj River (*Jelogui*) 540, 541
England 100, 152, 170, 535, 682
Enisej River (~, *Jenisej*, *Kem*, *Ulu-Kem*) 15, 23, 322, 336, 392, 422, 426–428, 437, 439, 448, 456, 459, 467, 469, 472, 473, 481, 482, 492, 498–508, 510, 511, 514, 518, 519, 525, 526, 528–530, 539–545, 547, 551–553, 556, 560, 569, 571, 576, 577, 579, 580, 582, 585–587, 589, 592, 594, 596, 598, 604–606, 613, 618, 619, 624, 626, 628, 630, 631, 633, 634, 637, 641, 644, 646–648, 660, 667, 683
Enisejsk (~, *Jeniseisk*) 333, 437–439, 444, 446, 448, 449, 454–456, 458, 459, 461, 467, 469, 472, 475, 482, 483, 489, 492, 494–501, 505, 507, 509, 512, 515–518, 520, 522, 526, 529, 537–539, 543, 544, 555, 568, 570, 573, 577, 579, 580, 582, 585, 586, 588–593, 602, 604, 605, 629, 642
Enontekiö (~, *Enontekis*) 92, 118
Estonia 41, 725
Eurasia 92, 478, 667
Europe 26, 100, 221, 222, 325, 398, 402, 442, 474, 478, 486, 492, 510, 526, 557, 601, 612, 653, 696, 718, 726, 747, 767, 770, 772, 792

- Èušta/Jaušta (~, *Jeushta*, *Jeuschtinsk*) 472, 473
 Finland (~, *Fäderneslandet*, *Finnland*, *Finska* [...], *fosterjorden*, *fosterlandet*, *Hemlandet*) 19, 21, 23, 26, 27, 29, 31, 32, 34, 36, 37, 39, 42, 47, 48, 50, 51, 53, 54, 56, 57, 61, 66, 72, 81, 85, 90, 92, 98, 100, 101, 107, 109–111, 130, 133, 134, 138, 143, 147, 149, 152, 153, 166, 167, 170, 173, 176, 177, 180, 181, 191, 193, 199, 200, 202, 203, 215, 220, 221, 226, 234, 241, 244, 294, 298, 299, 300, 304, 305, 310, 311, 322, 328, 332, 333, 337, 338, 342, 344, 346, 347–349, 351, 354, 355, 360, 361, 368–371, 374–383, 385, 386, 394, 397, 399–401, 403, 407, 411, 414, 416–418, 424, 430, 432–434, 436, 437, 440–442, 445, 449, 457, 459, 468, 477, 481, 488, 491–493, 495, 497, 505, 509, 510, 533, 537, 547, 554, 561, 577, 580, 583, 584, 589, 591, 592, 595, 601, 611, 612, 622, 628, 629, 631, 632, 653, 664, 666, 675, 685, 691, 692, 696, 697, 702, 707, 708, 715, 716, 724, 726, 738, 739, 743, 747, 749, 750, 756, 758, 764, 771, 776, 783, 788, 794
 Finnmark 92, 101, 171, 194
 Finström 105
 Fiskars 788
 France (~, *Frankrike*) 75, 440, 443, 504, 673, 714, 717, 771, 792
 Gargan(, Irkutnyj), River 669
 Georgia 50
 Germany (~, *Tyskland*) 42, 75, 100, 221, 332, 399, 402, 481, 714, 725, 742, 789
 Geta 105
Gorodok 294, 451, 473
 Göttingen 34, 741
 Greece (~, *Grekland*) 34, 50, 99, 148, 164, 165, 196, 209, 232, 347, 485, 508, 628, 369, 714, 748
 Grodno 664
 Gusinoe Lake 681
Halbi River 669
 Hämeenlinna (~, *Tawasthus*) 89, 206, 397, 686
 Hamina/Fredrikshamn 729, 791
 Hammerfest 93, 188
 Xantajka (*Chantaika*) 552, 569
 Haparanda 116, 127
 Härmä 106
 Härnösand 76
 Xatanga (*Chatanga*) 553
 Helsinki (~, *Helsingfors*) 16–19, 24–27, 30, 33, 34, 36, 42, 47, 48, 51–63, 65–69, 71, 79, 88–91, 93–96, 98, 100–113, 115–117, 119, 120, 133, 134, 139, 156, 160, 171, 174, 176, 177, 207, 208, 211, 212, 215, 225, 307–310, 322, 333, 339, 340, 348–360, 362–369, 373–376, 378, 379, 382–387, 394, 396, 399, 404, 405, 411, 414, 418, 422, 431–434, 445, 447–451, 474, 492, 493, 517, 520, 533, 549, 570, 577, 578, 582, 583, 587, 589, 590, 599, 611, 621, 632, 652, 653, 648, 692, 695, 698, 699, 705, 709, 714–716, 720–730, 732–737, 739–742, 744–752, 754–770, 772–779, 781–783, 785, 786, 788, 789, 791–798
 Hiisi 123, 143
 Himmelriiki (Taivaskero) Fell 86
 Holland → the Netherlands
 Holma 234
 Xolmogor (*Cholmogor*, *Kolmogor*) 176, 221, 225, 280, 504
Honschun River 669
 Xori(nsk) (~, *Chorinsk*) 661, 681, 682, 693
 Hungary (*Ungern*) 395
 Ii (~, *Ijo*) 40, 78
 Iisalmi 36
 Iitti 45
 Ijus, Belyj, River (*Hvita Ijus*) 594, 596, 597, 643
 Imandra Lake 145, 147, 187, 196, 198
 Imbak Creek 545
 Inari (~, *Enare*) 27, 30, 74, 87, 88, 120, 121, 134–138, 140, 141, 145, 147, 171, 192, 194, 212
 Inarinjärvi Lake (*Enare träsk*) 88
 India 668
 Indiga 291
 Indiga River 290
 Ingoda River (*Ingadå*) 683
 Ingria (~, *Ingermanland*) 37, 384, 601
 Irbit 348
 Irkutsk 439, 464, 531, 582, 583, 588–590, 599, 605, 614, 621, 622, 631–634, 636, 640, 641, 648, 650–653, 660, 661, 662, 665, 666, 668, 669, 670, 673–675, 679, 680, 688, 689, 691, 693–696, 699, 702, 703, 710
 Irtyš River (*Irtisch*) 409, 413, 420, 423, 451, 647, 668
 Israel 447
 Italy (*Italien*) 197, 600, 714
 Ivalo 87

- Ivalojoki River 88
 Ižma (~, *Ischemsk, Ishemsk, Ischma, Ishma, Izhma*) 16, 218, 224, 238, 239, 241, 243–245, 247, 259, 283, 294–297, 299, 300, 302–306, 308, 311, 313, 314, 316, 317, 319, 328, 329, 331, 339, 364, 503, 504, 521, 632, 696
 Ižma River (*Ischma, Ishma*) 238, 239, 258–260, 316, 319
 Jääski 42
 Jalan (*Jelansk*) 656
 Jarensk 297, 303
 Jaroslavl' (*Jaroslav*) 446, 448
 Jelgava → Mitau
 Jerisjärvi Lake 86
 Jeristunturi Fell → Keimiö F.
 Jerusalem 148, 490, 491, 533
 Jokkas → Juva
 Jokkmokk (*Jockmock*) 97
 Jordan River 524
 Jugan, Bol'soj, River 423
 Jugan, Malyj, River 423
Juilsij gorodok 345, 451
 Juva (~, *Jokkas*) 726
 Jyväskylä 135
 Kaartinen (*Kardinen*) 79
 Kača River (~, *Katscha*) 502, 596, 597, 606, 634, 643
 Kačinsk (steppe and administrative area) 502, 594, 596–598, 606, 620, 624, 634, 635, 643, 646, 658–660
 Kaisaniemi 100
 Kajaani (~, *Kajana*) 27, 41, 91, 128, 131, 148, 425, 436, 531, 580, 611, 707, 722, 723, 730, 739, 788
 Käkisalmi (*Karela, Kexholm*) 191
 Kalajoki 108
 Kälviä 35
 Kamčatka Peninsula (~, *Kamschatka*) 492, 493, 782
 Kan River 634, 644, 655
 Kan, Malyj, River 645
 Kandalakša (*Kandalaks*) 151, 187, 198, 202
 Kanin Peninsula (~, *Kanin Nos*) 172, 180, 229, 235, 259, 260, 279, 280
 Kanin tundra 172, 176, 218, 224, 225, 232, 235–237, 251, 259–262, 266, 279, 280, 284–286, 293, 295, 296, 773
 Kansk 631–634, 641–643, 648, 650, 654, 655, 661, 699
 Kara River 456
 Kara Sea 215
Karakonsk 540, 541
 Karasino 540, 541, 543, 545, 552, 553, 569
 Kárášjohka (*Karasjoki*) 138, 192
 Karatuzskoe (~, *Schadatska förposten*) 614, 615, 624
 Karela → Käkisalmi
 Karelia (~, *Karelen*) 15, 25, 37, 41, 48, 92, 107, 120, 132, 166, 191, 192, 193, 195, 205, 225, 384, 445
 Karesuando (~, *Kaaretsuanto*) 87, 129
 Karis 367
 Karungi 79, 101
 Kašlyk (Sibir', Isker) 493
 Kassel 221
 Kätkäsuvento (*Kätkesuando*) 101
 Kattilakoski 77
 Kazan' (~, *Kasan*) 242, 374, 375, 388–403, 407, 414, 417, 428, 440, 445, 448, 449, 467, 489, 492, 494, 501, 509–511, 517, 629, 635, 705, 709, 711, 712, 719
 Kazym River (~, *Kasim, Kasym*) 336, 345, 410, 413, 451, 456
 Keimiö Fell (*Jeristunturi*) 86
 Kem' 145, 150–153, 155, 187, 192, 198, 202, 205, 245, 299
 Kem' River 202
 Kemi 78, 88, 96, 101, 116, 120, 121, 127–132, 134, 135, 141, 166, 192, 193, 331, 410, 419, 613, 716, 725
 Kemijoki River (*Kemi elf*) 78, 192
 Kemijärvi (*Kemiträsk*) 134, 192, 193
 Kempele 35
Kemtschug River 593
 Kengis 80–82, 84
 Ket' River 428, 453–455, 467, 471, 472, 475, 482, 494, 506, 509, 519
Ket-Ike 519
 Kexholm → Käkisalmi
Khankul-to 519
 Kihlanki (*Kihlangi*) 84, 85
 Kildin 186, 194
 Kirghiz Kaghanate 594
 Kirkkonummi/Kyrkslätt 47
 Kitee (~, *Kides*) 33, 610

- Kitsa → Mokraja K.
 Kittilä 87, 92
 Kizil' (*Kisilska domen*) 503, 594, 597, 638
 Kjaxta (*Kjachta*) 651, 662, 670, 674, 676, 679, 681
 Koibal Steppe 604, 605, 608, 624
 Kokkola (*Gamla Carleby*) 62, 63
 Kola 28, 136, 138, 139, 141, 144–149, 170, 182–184, 186–188, 190, 192, 193, 196, 201, 202
 Kola peninsula 187, 194
 Kolari 82, 84, 85, 131
 Kolba River 643
Köldu River 540
 Kolokolskaja Guba 260
 Kolva 169, 170, 172, 181, 219, 238, 243, 283, 297–299, 303, 305–313, 319, 320, 321, 334, 339, 632, 635
 Kolva River 266, 311, 320
 Konda River 413, 451, 456
 Kondinskoe (*Kondinsk*) 345, 413
 Konduj (*Kondujewsk*) 687, 688
 Köpenhamn → Copenhagen
 Korsajärvi Lake (*Kurs-a>järvi*) 88
 Koryl'ky/Karal'ka River (*Káralg, Korelka*) 452, 541, 542
 Koski (Eriksberg) manor, Uskela 120, 121, 358, 359
 Kovda (*Kouda*) 163
 Krasnojarsk 309, 437, 439, 449, 455, 468, 472, 474, 481, 482, 488, 489, 492, 494, 496, 497, 499, 501–505, 527, 573, 586–588, 591, 593, 596, 599, 612, 620, 622, 623, 628, 630–633, 635, 636, 641, 643, 653, 656, 659, 671, 672, 694, 699–702, 704–706, 709, 712
 Kristiania (present-day Oslo; ~, *Christiania*) 110, 131, 171
 Kristinestad 101, 765
 Kronstadt (~, *Chronstadt*) 57, 174
Kudarej 681
 Kuja 166
Kul-jógan River 452, 454, 541
 Kuolajärvi 87, 134, 138, 141
 Kuopio 36, 47, 113, 135, 348, 368, 370, 373, 378, 379, 386, 401, 436, 482, 495, 546, 547, 589, 721, 748, 754, 773
 Kurostrov 225
 Kuzneck (*Kusnets[k]*) 672
 Kyrö (*Kyrå*) 87
 Lapland (~, *Lappland, Lappmarken*) 15, 25, 26, 28, 37, 39, 42, 47, 74, 78, 79, 83, 85, 92, 96, 97, 104, 108, 115–117, 131, 134, 136, 138, 141, 143–145, 150, 153, 155, 163, 173, 174, 183, 184, 186, 190–193, 195–199, 211, 230, 262, 298, 365, 595, 716, 722, 725, 735, 759, 769
 Lappajärvi 39, 63, 64, 96, 106, 107, 329, 354, 674, 675, 765
 Lapua (*Lappo*) 106
 Larjak (*Larjatska kyrkan, Larjatskoj*) 345, 427, 428, 452
 Laukko (~, *Laucko*) 722
 Leipzig 174, 377, 714
Lesseby 134
 Liminka 70, 113
 Livonia 664, 714, 725
 Ljamin River (*Ljamin Sor*) 424
 Ljavozero (*Lävosero*) 194
 Lodejnoe Pole (*Ladejno Pole*) 216
 Lokalahti 91
 London 326, 682, 713, 741, 746, 750, 753
 [Lopskaja gora] 184
 Lukkarinkylä 97
 Lund 144, 741
 Luppio Hill 76
 Luzino (*Lusina*) 563
 Lycksele 118
 Maaria 108
Madjar River → Možarka R.
 Majmačin (*Majmatschin*) 676
 Makovskoe (*Makowskij*) 494, 500, 501, 506–508, 515, 518, 519
Maksimkin-Jar 455
 Mana River 643, 644
 Mancha, La 565, 566, 578, 617
 Manchuria (*Mandshuriet*) 776
 Mangazeja (*Mangaseja*) 540, 541
Marga 519
 Marienbad (present-day Mariánské Lázně) 742
 Maselga/Maaziell'k (*Maanselkä, Maasesiid*) 145, 190, 193, 194

- Matarengi 75
Merg-aige 519
 Merimasku 610
 Mezen' (~, *Mesen*, *Mesenj*) 154, 155, 172, 173, 176–178, 180, 181, 186, 207, 210, 213–215, 218–220, 224–228, 230, 231, 235–237, 245, 246, 248, 259, 260, 262, 265–267, 280, 281, 295, 299, 303, 311, 322, 339, 416
 Mezen' River (*Mesen*) 260
 Middle East 668
 Mikkeli 449, 788
 Minusinsk 503, 552, 577, 578, 580, 582, 585, 587, 588, 590, 593, 594, 596, 598–601, 603–605, 609, 610, 612, 613, 615, 618–620, 623, 626–631, 633, 635, 636, 640, 643, 648, 661, 671, 672, 724
 Mitau (Jelgava) 664
 Mokraja Kitsa (*Kitsa*, *Kjeddjam*) 188, 189
 Molčanova (*Moltschanowa*) 471, 487, 488, 494, 501
 Monastyrskoe (*Monastir*) 519
 Mongolia (~, *Mongoliet*) 531, 653, 659, 670, 677, 678
 Moscow (~, *Moskwa*) 170, 201, 203, 390, 392, 397, 448, 449, 537, 668, 709, 715
 Možarka River (*Madjar*) 619
 Muonio (~, *Muonioniska*) 67, 74, 78, 84–87, 89, 92, 101, 129, 131, 134, 192, 759
 Muonio Rapids 85, 86
 Muonionjoki River 81, 82
 Muotka 187, 194
 Murmansk (city) 187
 Murmansk (coast) 163, 170, 186–188, 191
 Naantali (*Nädendal*) 148
 Närpes (*Nerpes*) 108
 Narym 345, 401, 423, 426, 428, 429, 432, 434–438, 441, 444, 447, 448, 450–455, 457, 458, 460, 461, 465, 466, 469–472, 474, 484, 486, 488, 489, 505, 516, 542, 551, 568
 Nastrand 74
Natsk 501, 506, 518, 519
 Nazimovo (~, *Nasymowa*) 576–579, 581, 582, 586
 Neder-Torneå → Alatornio
 Nerčinsk (*Njertschinsk*) 679, 681, 724
 Nerčinskij zavod (~, *Njertschinska Central-verket*, *Njertschinska grufvorna*) 27, 679, 680–687, 691
 Nes' 225, 236, 237, 245, 265, 266, 270, 279, 280, 296, 704
 Nes' River 265
 Netherlands, the (~, *Holland*) 34, 75
 Neva River 628
 Nižneudinsk (*Nishne-Udinsk*) 632, 648–650, 653–656, 659–661, 669, 670
 Nižnij Novgorod 201, 601
 Noril'sk Lake (*Norylsk*) 553
 North (*Norden*, *norden*, *Pohjola*) 83–85, 98, 192, 200, 221, 318, 319, 459, 482, 510, 559, 651, 740
 Norway (~, *Norige*, *Norrige*) 78, 89, 92, 96, 101, 115, 120, 134, 137, 141, 144, 145, 154, 156, 187, 188, 201, 722, 768
 Notozero (*Nuotosero*) 194
 Novgorod 191, 215
 Nykarleby/Uusikaarlepyy 74, 91
 Nyland → Uusimaa
 Nystad → Uusikaupunki
 Ob' River (~, *Ás*, *Kuai*) 319, 323, 327, 330, 336, 345, 346, 408–410, 415, 416, 423, 425, 426, 428, 437, 439, 451–453, 455, 457, 471, 472, 475, 484, 487, 494, 510, 526, 541, 647
 Obdoria 326
 Obdorsk (present-day Salexard) 294, 298, 306, 309–313, 321–323, 325–336, 340, 345, 390, 451, 453, 456, 486, 530, 542, 552
 Odjá → Anža
 Öfver-Torneå → Ylitornio
 Oka River (to the Selenga) 669
 Olhava (in Ii) 40
 Olonec 153, 349
 Olostunturi Fell (*Ällästunturi*) 86, 87
 Olympus, Mount 74
 Oma River 280
 Omsk 23, 662, 664, 671, 672, 689, 691, 692, 695, 697, 709–713
 Ona River → Ana/Ona
 Onega 144–147, 151, 165, 172, 173, 187
 Onega Lake 152
 Onon River (~, *Aná*) 682, 687
 Orcus 508
 Orenburg 664

- Orient 398, 584
 Orivesi (*Orihvesi*) 234
 Ostrobothnia (~, *Österbotten*) 25, 63, 64, 67, 68, 99, 107, 332, 355, 368, 375, 384, 386, 715, 728, 766, 796
 Oulu (~, *Uleåborg*) 23, 40, 53, 57, 62, 64, 100, 112, 134, 304, 307, 354, 381, 531, 580, 632, 663, 665, 675, 710, 728, 729, 746
 Ounastunturi Fell 86
 Oznáčennaja (*Osnatschennaja*, present-day Sajanogorsk) 605
 Päälitse/Pjalica River (*Päälitsä*) 164
 Paatsjoki (*Patsjoki*) 194
 Pacific Ocean (*Östra Oceanen*) 683
 Pallastunturi Fell 86
 Parabel' River 453, 471
 Paris 34, 47, 326, 357, 398, 484, 673, 692, 714, 746
 Pasmajoki River → Peltojoki R.
 Pečenga/Petsamo (*Petsingi*) 194
 Pečora River (~, *Petschora*, *Petshora*) 215, 219, 224, 234, 235, 237, 238, 242, 243, 259, 260, 294, 309, 310, 314, 316, 319
 Peking → Beijing
 Pello (*Peldo*) 79
 Peltojoki River (present-day Pasmajoki R.) 88
 Peltotunturi Fell (*Peldotunturi*, present-day Ärbmobuolža F. 88
 Peltovuoma (*Peldowuoma*) 87
 Pelym River (*Pelim*) 346
 Perm' 214, 219, 242, 295, 298, 306, 309, 349, 350, 361, 448
 Permia 600
 Persia (~, *Persien*) 82, 398, 718
 Pěša (*Pjoshja*, *Pjosja*, *Timanska kyrkan*) 225, 236, 238, 281
 Pěša River (*Pesha*, *Pjoscha*) 259, 260, 266, 280, 281
 Petropavlovsk 337, 457, 695, 711, 713
 Petrovsk 681
 Pielavesi 62
 Pikkala (~, *Pickala*) 622, 665
 Pim River (*Pym*) 423
 Pinega 176, 226, 233, 234, 280
 Piteå 96
 Pjasina River 553
 Plaxinskij Island (~, *Plachina*) 543, 548, 549 551, 552, 572
 Pohjola (in the Kalevala, → North)
 Pojma River 656
 Pokol'ka River (*Pókolg*) 542
 Poland (~, *Polen*, *Polonia*) 148, 347, 371, 409, 488, 529, 589, 691, 711, 714, 715
 Polmak/Buolbmát (*Pollmark*, *Pulmak*) 92, 192
 Poltava (*Pultawa*) 163
 Pölva 725
 Ponoj/Ponoj River 156, 157, 167, 168, 172, 194, 245
 Pori (~, *Björneborg*) 96, 100, 108, 686, 710, 751
 Porsanger 96
 Porvoo (~, *Borgå*) 62, 94, 108–111, 113, 177, 387, 744
 Prague (*Prag*) 377
 Pudasjärvi 54
 Pulkovo 358
 Pumpokolsk (~, *Natsko-Pumpokolsk*) 472, 501, 506, 518, 519
 Punkalaidun (*Pungalaitio*) 610, 629
Purjango 519
 Pustozëro Lake 224
 Pustozërsk (*Pustoser(d)sk*, *Pustosero*) 215, 218, 219, 224, 232, 234–239, 241, 261, 283, 288, 294–296, 304, 314
 Puumala 726
 Raahe (~, *Brahestad*) 37, 101
 Rajajoki 776, 792
 Rantsila 91
 Rasnavolok/Rasnjarg/Rasnov 187, 195, 196
 Rastböle (present-day Rastila/Rastböle) (~, *Rasböle*) 732, 785
 Ratta River 542
 Repesfjord 92
 Repola 127
 Reval → Tallinn
 Riga 32
 Riitasaari 191
 Rikkataival/Rik-Suolo/[*Voron'e ozerskaja*] 196, 197

- Ristijärvi 35
 Rome (*Rom*) 50, 148, 209, 237, 508, 727, 782
 Rovaniemi 39, 40, 134, 192, 193
 Ruovesi 75, 137
 Russia (~, *Moguls land, Ruriks land, Ryska sidan, Ryssland, Wenäjä*) 15–18, 21, 23, 26–28, 30, 31, 33, 42, 47, 50, 51, 57, 82, 98, 107, 115, 134, 136, 138, 142, 144, 145, 149–151, 153–155, 167, 172, 182, 184, 186, 187, 191–195, 200, 202, 203, 205, 216, 221, 228, 242, 244, 280, 295, 299, 313, 316, 318, 332, 352, 355, 357, 367, 370, 372, 373, 376, 377, 380, 381, 388, 402, 414, 440, 443, 445, 448, 458, 467, 472–474, 487, 488, 491, 492, 494, 497, 504, 514, 523, 526, 536, 549, 577, 580, 590, 595, 601, 612, 613, 617, 625, 632, 657, 661, 664, 667, 668, 675, 687, 696, 697, 705, 714, 715, 718, 719, 729, 733, 735, 737, 738, 771, 776, 782, 789
 Russian Far East 136, 474
Rybnaja River 643
 Rybnoe (*Rybinsk*) 633
 Rypefjord 93
 Sabun River 541
 Šadatsk → Karatuzskoe
 Sagajsk steppe 607, 624
 Saján Mountains 596, 602, 605, 609, 613, 615, 616, 618, 619, 644, 660, 670
 Sajansk 603, 604
 Salba River 605, 619
 Salla 141
 Salym, Bol'soj, River 423
 Samarovo (*Samarowa*, present-day Xanty-Mansijsk) 401, 405, 408–413, 415, 417, 420, 422, 451
 Sammaltunturi Fell 86
 Sammatti 41
 Säräisniemi 77
 Sarepta 366
 Sasheika → Zašek
 Satakunta 445
 Savitaipale 37
 Savonia 98, 192, 225, 348, 380
 Scandinavia (~, *Skandinavien*) 74, 79, 144, 174, 200, 221, 295, 714, 771
 Schwaben 443
 Seida/Sieiddá 92, 192
 Selenga/Selenginsk 661, 670, 674, 677, 680
 Selenginskaja stepnaja duma 681
 Selijarovo (*Siljarskoj*) 110, 413, 422
 Semiostrovskoe (*Semiostrow, Semiostroff*) 145, 186, 194
 Sëmža (*Sjomsja, Somsja*) 225, 227–230, 232, 248, 249, 262, 265, 266, 280, 283
 Shaanxi (*Schanxi*) 676
 Siberia (~, *Sibirien*) 15, 17, 26–29, 31, 47, 90, 91, 95, 98, 99, 104, 136, 137, 139, 141, 142, 144, 146, 153, 154, 167, 172, 214, 219, 238, 246, 247, 259, 262, 306, 309, 313, 320, 326, 328–330, 333, 338, 344, 347, 350–353, 357, 360, 365, 367, 375, 380–384, 386, 390, 392, 397, 402, 403, 417, 424, 430, 437, 439, 440, 444–447, 450, 455, 457, 459, 460, 466, 467, 470, 472–474, 476–478, 484, 485, 487–494, 497–499, 502, 504, 509, 514, 517, 520, 526, 530, 532, 539, 544, 546, 549, 555, 559, 561, 566, 576, 579, 589, 591, 594, 595, 597, 599, 601, 611, 613, 616, 618, 619, 621, 622, 631, 637, 638, 639, 645, 647, 652, 657, 660, 662–664, 667, 668, 671, 672, 675, 677, 679, 683, 685, 689, 691, 704, 710, 719, 721, 724, 732, 740, 750, 752, 753, 766, 782
 Sicily 308
 Siikajoki 54, 613
Sikir River → Cakirka
Siljarskoj → Selijarovo
 Šilka River (*Schilka*) 683
 Siner River (*Schinjéra*) 643
 Širta, Bol'saja & Malaja, Rivers (*Schirta*) 542
 Sitka 136, 391, 488
 Sjundeå/Siuntio 118, 622
 Skripunovo (~, *Toropkowa*) 412–414
Slatoust → Zlatoust
 Snopa River 259, 280
 Sodankylä 86, 92, 118, 192
 Sodomá 396
 Solbija River (*Schalbéja*) 643
 Solikamsk 348
 Soloveck (*Solovets(h)koi*) 150, 155, 206, 245
 Sorsele 117
 Sotkamo 70
 Sparta 189

- St Petersburg (~, *Petersburg, Petropolis, Pietari*) 16–18, 23, 26, 29, 31, 32, 37, 45, 50, 57, 58, 95, 99, 100, 146, 152, 160, 171, 174, 186, 208, 212, 213, 215, 219, 236, 306, 309, 312, 313, 327–330, 332, 333, 349, 354–358, 360–362, 365–367, 375, 378, 383, 386–390, 392, 393, 395, 397, 401, 403, 411, 414, 416, 418, 419, 426, 434–436, 443, 445, 448, 449, 459, 474, 476, 481, 484, 488–490, 492, 493, 515, 518, 530, 533, 537, 545, 555, 584, 589, 602, 610, 611, 623, 628, 629, 631, 632, 634–637, 647, 651–653, 662–664, 671, 674, 694, 695, 697, 698, 702–704, 708–710, 714, 715, 718–720, 722, 723, 728, 729, 732, 737, 738, 740, 746, 748, 750, 751, 753, 754, 756, 759, 768, 770, 771, 773, 774–776, 785, 787, 791, 793, 794, 796
 Stavropol' 653
 Stockholm (~, *Tukhulmi*) 33, 47, 89, 100, 116, 358, 359, 368, 377, 378, 409, 415, 424, 433, 434, 443, 741, 743, 750, 753, 760, 794
 Sula 291, 293, 294
 Suõ'nnjel (*Synjel*) 194
 Surgut 345, 410, 413–415, 418–433, 435, 447, 451–453, 469, 474, 475, 484, 489, 516, 568, 578
 Šušenskoe (~, *Schuscha*) 603–605, 608, 609, 611, 612, 628
 Suzdal 215
 Sveaborg 57, 685
 Sweden (~, *Ruotsi, Svenska sidan, Sverige*) 42, 51, 57, 75, 76, 79, 81, 82, 84, 85, 89, 92, 117, 131, 144, 194, 299, 327, 359, 377, 383, 418, 432, 434, 443, 480, 612, 722, 768, 771
 Switzerland 34
 Svjatoj Nos 156, 187, 194, 238, 290
 Syda River 683
 Sym River 540, 544, 577
 Taivaskero Fell → Himmelriiki F.
 Tajmyr Peninsula 554
 Tallinn (~, *Rewal*) 424, 468, 740
 Tana/Deatnu River 92, 93
 Tartu (~, *Dorpat*) 722
 Taseevo (*Tassejewsk*) 654
 Tavastia (~, *Tawastland*) 92, 225, 234
 Taz Church (*Tasowska kyrkan*) 541
 Taz River (~, *Tas, Tass*) 336, 345, 423, 427, 428, 439, 452, 454, 471, 518, 529, 530, 540, 541, 542, 548–552, 571
 Tengeliönjoki River 75
 Tëplaja Rěčka (~, *Tjopla Rätshka*) 501
 Ter Coast (*Terska stranden*) 153, 156, 157, 160, 161, 163, 165, 166, 168, 169, 176, 182, 187, 194
 Tervola 101, 192, 193
 Tes' 613, 616, 620–622
 Theba 486
 Thule 98, 528
 Tibet 668, 677, 678
 Timan Tundra 218, 224, 225, 235, 236, 250, 259–261, 266, 280, 281, 285, 286, 291, 295, 296
 Tobol'sk 313, 326, 327, 330, 333, 343, 345–348, 361, 395, 396, 399, 401, 403–408, 411–413, 418, 420–422, 423, 427, 428, 437–439, 448, 451, 453, 456, 465, 632, 668, 697, 713
 Togur (~, *Togor*) 460, 461, 465, 466, 471, 486, 488, 489, 498
 Tolstij Nos (*Tolstoj Nos*) 501, 528, 543, 551, 553, 555, 569, 576, 578, 580, 587
 Tom River 472, 484
 Tomsk 51, 361, 417, 432, 434, 437–439, 447, 453–458, 460, 461, 464, 465, 467–476, 481–486, 488–494, 496–498, 500, 501, 505, 506, 515, 516, 529, 539, 542, 546, 568, 587, 593, 597, 606, 607, 671, 672, 709, 710
 Torajärvi 191
 Tornio (~, *Torneå*) 37, 77, 78, 84, 87, 89, 101, 116, 127, 130, 135, 148, 193, 240, 383
 Tornionjoki River (*Torneå elf*) 75, 78, 81, 82, 192
 Toropkova → Skripunovo
 Transbaikalia (~, *Sabajkalska landsändan*) 641, 665, 677, 679, 680, 689, 692, 698, 704, 719
 Transylvania 668
 Tri Ostrova (*Tri Ostroff*) 163
 Trojckosavsk (*Troitskosawsk*) 676
 Trom'ëgan River (*Tuurem Jugan*) 423
 Tromsø 188
 Trondheim 96
 Tschaischin, Mt. 288, 289, 291
 Tschaja River → Čaja
 Tschebakowa 415, 418
 Tscheshabka → Čizapka
 Tschulym → Čulym
 Tsingalinsk → Cingaly
 Tuba River 598, 605, 619, 620, 658, 683
 Tuloma River 147

- Tunguska, Podkamennaja, River 540, 577
 Tunka (~, *Tunkinsk*) 578, 632, 658–662, 669, 670
 Tuorila 143
 Turja (~, *Rutja*) 143
 Turkey (*Turkiet*) 148, 736
 Turku (~, *Åbo*) 23, 32, 34, 35, 37, 39–42, 45, 47, 51, 55, 56, 66, 67, 76, 88, 92, 96, 100, 104, 105, 110, 114, 120, 123, 136, 167, 174, 354, 358, 368, 449, 686, 734, 740, 749, 750, 752, 768, 772, 778, 779, 794, 795
 Turtola 77, 79, 84, 85, 131
 Turuxansk (present-day Staroturuxansk) 336, 427, 428, 432, 435, 437, 448, 452, 454, 455, 459, 467, 482, 492, 494, 507, 510, 514, 516, 518, 520–522, 526–535, 538–547, 551, 552, 556, 560, 562, 564, 566–571, 573–579, 581, 582, 585, 588, 609, 644, 671
 Tym River 423, 453, 454, 471, 472, 519, 540, 541
 Tysmsk 519, 541
 Uda River (to the Taseeva) → Čuna/Uda
 Uda/Udè River (to the Selenga) 682
 Udora (~, *Udorien*) 504
 Uemskij (*Uima*) 168, 169, 172–175, 177, 239, 245
 Ufa 711, 712
 Ujbat River 623
 Uleåborg → Oulu
 Ulug-Xem River (*Ulu-Kem*) → Enisej R.
 Ulvila (~, *Ulfaby*) 122, 744
 Umptek Fell 196
 United States of America 434
 Uppsala 32, 100, 117, 480, 779
 Ural Mountains 172, 219, 222, 224, 235, 259, 292, 306, 309, 313, 319, 321, 325, 328, 456, 667, 767
 Urdjužskoe Lake (*Urier*) 291
 Usa River (~, *Uusa*) 310, 313, 319–321
 Uskela 48, 53–55, 349, 352, 354, 356
 Usolka River (~, *Ussolka*) 648, 654, 655
 Ust'-Cil'ma (*Usttsylmsk*, *Ustzylma*, *Ustzylmsk*) 224, 241, 243, 295, 296, 299, 314–316, 359, 503, 559, 632
 Ust'jansk 654, 655
 Ust'-Sysol'sk (*Ustsysolsk*; present-day Syktyvkar) 297, 303
 Utrecht 74
 Utsjoki 39, 87, 88, 97, 106, 120, 134, 674
 Uusikaupunki (*Nystad*) 148
 Uusimaa (~, *Nyland*) 51, 126, 309, 323, 449, 772, 778, 788
 Užur (*Ushur*) 594, 597
 Vaarakylä 205
 Vaasa (~, *Wasa*) 56, 106, 240, 329, 387, 686, 765
 Vadsø 141, 170, 188
 Vajgač Island (Waigats) 218
 Varanger 144
 Vasjugan River 453
 Vaska River 303
 Vax River (*Wach*) 345, 423, 426–428, 452, 541
 Verxneimbatsk (*Imbatsk*, *Öfra Imbatsk*) 540, 541, 545, 577
 Verxneudinsk (*Werchneudinsk*, present-day Ulan-Udè) 669, 687, 693
 Verxotur'e (*Werchoturje*) 348, 448
 Vesilahti 722
 White Sea (~, *Hvita Hafvet*) 150, 156, 180, 187, 190, 198–201, 230, 235, 245, 259, 265, 746, 750, 753
 Vienna (*Wien*) 377
 Viipuri/Viborg 62, 98, 379, 734, 791
 Viska River 280
 Vižas River (*Wisas*) 280
 Vjatka 361
 Volga River 47, 366, 397, 502, 718, 720
 Wolgast 377
 Vologda 115, 238, 349, 350, 361, 448, 740
 Vorogovo (*Worogowa*) 577
 Voronežskij (*Voronesk*) 194
 Worosheika 519
 Vuokkiniemi 127
 Würzburg 88
 Vyčegda (~, *Wyitschegda*) 297, 303
 Vytegra (*Wuitegra*) 175
 Yenisei River → Enisej
 Ylitorio (*Öfver-Torneå*) 74, 77, 131, 192
 Yllästunturi Fell 82, 87
 Zabajkal'e → Transbaikalia
 ZašEEK (*Sasheika*, *Nieshke*) 197, 198
 Zavoloč'e 152, 357
 Zlatoust (*Slatoust*) 711, 713

Topics

- Academic Reading Association (*Läseföreningen*) 750, 751
 Albanian language 132
Albinoser 488, 491
 Altaic languages and peoples 15, 16, 481, 667, 740, 763
 American Company in Irkutsk 664
 antiquities, archaeological sites 81, 107, 143, 144, 170, 171, 225, 226, 392, 552, 577, 578, 588, 593–596, 598, 599, 603, 604, 606–608, 610, 619, 620, 623–628, 630, 631, 643, 667, 671, 672, 680–682, 688, 689, 693
 Arabians 720
 Arabic language 91, 95, 397, 751
Archangels Weckoblad 504
 Arins and Arin language 345, 502, 579, 596, 597, 606, 614, 631, 648
 Armenian language 50, 397, 717
 Asians (*Asiaten*, subst.) 478
 Assans and Assan language 502, 579, 614, 631, 648, 650, 654–656
 Bank of Finland 32
 Bashkirs 510
 Basque language 359, 387
 Bell-Lancaster schools 55, 56
 Berserks 170
 Bible (and its individual books) 83, 91, 92, 96, 118, 131, 157, 159, 171, 172, 186, 207, 209, 297, 306, 309, 361, 444, 447, 584, 685, 713, 746
 Bjarmians 225
 Board of Industry of Finland 34
 Board of Medicine of Finland (~, *Collegium Medicum*) 42, 48, 66, 101, 115, 380, 722
 Boreal Student Nation 368
 Borgå Tidning 90, 108–110, 442
 Bulgars (*Bolgarer*) 510, 720
 Bulletin de la classe historico-philologique de l'Académie Impériale des Sciences de St.-Pétersbourg 383, 390, 456, 587, 677, 695, 716, 717, 720, 721, 738, 740, 789
 Buryat 510, 652, 655, 656, 658, 660, 661, 663, 669, 671, 675, 677–683, 687–689, 693
 Buryat language 549, 551, 650, 651, 655, 656, 661, 669, 670
 Caucasian tribes 45, 50, 478, 651
 Celtic languages 359
 censorship 26, 34, 44, 100, 173, 370, 379, 388, 747, 758, 759, 762, 777
 Censorship Committee of Finland 34
 Central Mental Healthcare Administration of Finland 42
 Central Statistical Bureau of Finland 42
 Chinese 398, 417, 442, 459, 565, 578, 622, 651, 675, 676, 677, 681
 Chinese language 397, 443, 792
 cholera 57, 58, 242, 695–697, 713, 740, 744
 Chuds, Chud peoples 152, 160, 199, 225, 226, 233, 294, 317, 318, 357, 383, 502, 546, 548, 588, 593–596, 598, 607, 608, 620, 626, 627, 628, 630, 642, 647, 667, 672
 Chuvashes and Chuvash language (*Tschuwascher*) 510, 511, 740
 Collège de France 673, 792
 Constitutionelle, Den 109, 110
 Corinthians 306, 720
 Customs of Finland 63, 387, 776, 779, 792
 Czech language (*Böhmiskan*) 549, 550
 Dandshur → Tanjur
 Danes, Danish language 92, 366, 385, 424, 790, 792
 Demidov Prize (*Dimidoffska priset*) 362, 367, 368, 649, 697, 751
 Department of Mines of Finland 387, 764
 Deutsche morgenländische Gesellschaft 714
 Diet of Finland 34, 44, 47, 48, 113, 417
 Dolgan → Yakuts
 Dutch 720
 economy, funds, grants 25, 27, 28, 52–60, 62–73, 137, 141, 142, 145, 146, 151, 152, 154, 157, 160, 162, 166, 167, 169–173, 210, 213, 214, 225, 241, 244, 298, 299, 310, 311, 313, 321, 326–328, 330, 332, 338, 348, 351, 352, 354, 355, 357, 358, 360, 365, 380, 395, 396, 405, 423, 424, 429, 438, 440, 445, 446, 448, 461, 467, 469, 476, 494, 510, 514, 516, 518, 520, 538, 545, 573, 587, 599, 603–605, 629, 647, 649, 652, 653, 660–665, 670, 671, 689, 697, 698, 707, 708, 720, 725, 727–729, 743, 747, 748, 750, 753, 754, 761, 762, 783, 789, 794, 796

- Ehstländische Literärische Gesellschaft, Die (*Estniska (Litteratur-)Sällskapet*) 535, 468
- Enets and Enets language, Forest and Tundra (~, *Samojeder*) 454, 530, 539–542, 551–553, 560, 563, 564, 569
- Englishmen 170, 535, 682, 774
- Ermans Archiv für wissenschaftliche Kunde von Russland 735
- Estonian language 95, 102, 112, 424, 548, 664, 725, 798
- Estonians 143, 199, 318, 664
- Europeans (*Europeen*, subst.) 478, 526
- Ewenki (*Tunguser*) → Tungusic peoples and languages
- Fennomania 34, 38, 98, 99, 166, 176, 370, 378, 433, 611, 666, 726, 734, 748, 788
- Finlands Allmänna Tidning 34, 36, 109, 110, 378, 697, 748, 794
- Finnish Association of Art 375
- Finnish Historical Society 42
- Finnish language (~, *modersmålet*) 18, 19, 28, 29, 31, 41, 62, 86, 88, 90, 92, 95, 98–102, 104, 112, 120, 121, 122, 124, 130–132, 135, 141, 143, 156, 162, 171, 176, 184, 190, 194, 195, 199, 211, 220, 230, 244, 258, 259, 262, 273, 297, 300–303, 306, 309–311, 318, 323, 324, 331–333, 336, 359, 361, 367, 373, 375, 376, 379, 380, 387, 393, 398, 416, 417, 425, 426, 437, 441–444, 459, 460, 481, 492, 495, 496, 498, 510, 511, 530, 531, 548, 561, 568, 586, 611, 622, 630, 632, 666, 668, 685, 697, 706–708, 710, 714, 731, 734, 741, 756–761, 763, 771, 777, 778, 782, 787, 788, 792
- Finnish Literature Society (~, *Finska Litteratur-Sällskapet*, *Finska Sällskapet*, *Sällskapet*, *Seuran*) 18, 19, 23, 25, 27, 34, 36–38, 39, 41, 42, 44, 47, 50, 62, 65, 92, 96, 98, 99, 104, 106, 117, 124, 135, 150, 177, 306, 309, 312, 334, 339, 350, 367, 379, 380, 387, 396, 400, 548, 568, 664, 674, 718, 730, 735, 741, 743, 747, 750, 754, 758, 759, 783, 787, 788, 796
- Finnish Mail 173
- Finnish Navy 48
- Finno-Ugric languages (~, *de Finska/Finskt-Samojediska språken*, *Tschudiska språk*, *vår språk-klass*) 91, 99, 102, 112, 162, 200, 211, 214, 220, 336, 367, 373, 376, 388, 398, 416, 439, 440, 443, 479, 481, 492, 507, 510, 548, 568, 577, 586, 593, 596, 650, 664, 667, 668, 721, 740
- Finno-Ugric peoples (~, *den Finska (folk)stammen*, *Finska stammar*) 45, 47, 99, 200, 219–222, 226, 286, 301, 340, 361, 367, 398, 399, 436, 445, 478, 481, 493, 510, 579, 595, 596, 619, 650, 651, 667, 668, 675, 721, 776, 789
- Finns (~, *landsmän*) 15, 27, 78, 79, 81, 83, 88, 91, 92, 98, 104, 132, 143, 173, 183, 191, 192, 197, 199, 200, 219, 221, 222, 233, 236, 249, 250–252, 257, 259, 285, 287, 304, 305, 311, 316–318, 323, 333, 340, 369, 370–372, 376, 380, 397, 398, 402, 406, 414, 416, 430, 440, 442, 443, 450, 459, 478, 480, 481, 488, 490, 509, 511, 527, 548, 549, 566, 568, 583, 588, 601, 612, 621, 630, 631, 632, 637, 651, 663, 667, 675, 684–686, 696, 710, 724, 728, 738, 739, 751, 759, 771, 776, 789
- Finska läkaresällskapet 42, 50
- Finska Vetenskaps societeten → Societas scientiarum fennica
- folklore, folk poetry, mythology, traditions 15–17, 37, 39, 41, 74, 81, 83, 84, 86, 87, 91, 92, 98, 120, 126, 129–132, 141, 143, 161, 164, 165, 170, 183, 189, 191, 192, 196, 199, 203, 204, 209, 219, 226, 232, 234, 249–259, 270, 271, 273–275, 287, 291, 292, 296, 297, 305, 311, 314–317, 384, 411, 432, 472, 473, 485, 490, 508, 519, 548–550, 566, 594, 595, 612, 617, 619–621, 630, 637, 639, 640, 655, 667, 670, 672, 682, 683, 688, 689, 731, 735, 738, 739, 748, 751, 776, 788, 789, 792
- Fosterländskt album 47, 432, 441
- French language 390, 412, 422, 427, 533, 535, 551, 568, 569, 576, 585, 593, 604, 614, 616, 683, 687, 771, 782
- Frenchmen 566, 673, 675, 717, 771, 792
- Frenckell, J. C., & Son, printing house and bookshop 768, 772, 775, 793–795
- Gandshur → Kanjur
- Georgian language 717
- Georgians (*Grusinare*) 241, 503, 675
- German language 16–19, 53, 322, 332, 335, 348, 360, 362, 364, 366, 368, 374, 383, 390–392, 394, 396, 404, 405, 412, 415, 417, 422, 424, 425, 427, 431, 436, 438, 442, 444, 445, 450, 456, 458, 463, 465, 469, 470, 475, 476, 484, 493, 494, 497, 500, 509, 515, 517, 521, 529, 533, 538, 546, 548, 551, 556, 567, 569, 574, 576, 579, 581, 585, 593, 600, 603, 604, 609, 614, 616, 623, 627, 630, 633, 636, 642, 649, 654, 662, 664, 666, 669, 673, 676, 680, 687, 691, 693, 696, 697, 699, 704, 709, 712, 714, 718, 719, 723, 724, 732, 736, 738, 740, 741, 748, 751, 762, 764, 767, 769, 782, 792
- Germanic culture 370, 371, 373

- Germanic languages 442, 515
- Germans (→ also Nemts people) 74, 79, 88, 132, 174, 207, 304, 309, 357, 366, 381, 398, 399, 402, 403, 409, 440, 480, 481, 492, 565, 566, 627, 664, 657, 675, 696, 716, 718, 725, 735, 736, 751, 767, 776, 782
- Gothic Association (*Götiska förbundet*) 144
- Greek language, literature and culture (also included in *de classiska språken*) 34, 50, 99, 132, 136, 164, 165, 196, 209, 347, 397, 485, 498, 508, 515, 523, 601, 628, 644, 646, 714, 723, 748, 775
- Greeks 196, 209, 232, 347, 527
- health, diseases, illness 15, 26, 27, 57–60, 67, 80, 84, 87, 88, 95, 99, 100, 115, 116, 148, 150–152, 155, 158, 164–166, 168, 169, 174, 190, 207, 227, 229, 232, 233, 238–240, 244, 249, 256–258, 272, 273, 290, 303, 321, 327, 328, 334–338, 341–344, 347–349, 352, 354–356, 359, 362, 365, 367, 369, 373–375, 381, 384, 391, 394, 395, 397, 401–403, 414, 415, 417, 419, 423, 424, 427, 428, 432, 437, 455, 461, 466, 471, 473, 474, 477, 482, 483, 488, 490, 492, 496, 499, 505, 510, 517, 528, 529, 537, 539, 543, 547, 555, 557–559, 565, 570, 576, 577, 579–582, 585–587, 589, 591, 593, 598–600, 602, 604, 608–610, 612, 617, 622, 632, 634, 645, 648, 650, 651, 653, 654, 660, 661, 663, 669, 670, 672, 679, 687–689, 691–702, 704–706, 709, 712, 713, 718, 721, 724, 725, 729, 731, 733, 736, 740, 742, 744, 750–753, 755, 756, 761, 770, 771, 780, 782, 784, 787, 793–798
- Hebrew language 113, 207, 292, 498
- Helsingfors Lyceum (~, *Laurelska scholan*) 25, 55, 56, 62, 90, 113
- Helsingfors Morgonblad (→ Morgonbladet)
- Helsingfors Tidningar (~, *Helsingfors sqvaller-blad*) 433, 434, 442, 443, 448, 488
- Helsinki Savings Bank 42
- Helsinki Trivial School 56, 62, 88, 105, 110, 111, 113
- Höfers Zeitschrift für die Wissenschaft der Sprache 441
- Hungarian language 548, 673
- Hungarians 31, 309, 310, 333, 668
- Icelandic language 171
- Imperial Academy of Sciences (in St Petersburg) 16–18, 23–26, 30, 31, 45, 50, 51, 90, 95, 146, 154, 208, 213, 219, 299, 309–312, 322, 328, 330, 334–336, 338, 341, 344, 348–350, 352–355, 357, 358, 362–367, 374, 375, 384, 388, 392, 393, 398, 401, 403–407, 414, 416, 420, 421, 424, 428, 429, 431, 434, 436, 437, 444, 445, 450, 452, 454, 455, 457, 458, 461, 469, 470, 473, 474, 476, 478, 481, 486, 488, 490, 492, 493, 509, 516, 518–520, 530, 532, 538, 539, 544, 545, 552, 555, 561, 562, 565, 567, 570–575, 584, 586, 587, 589, 591, 592, 598, 599, 603–605, 607, 610–612, 620, 623, 628, 631, 632, 635, 637, 647, 648, 651–653, 661, 662, 664, 670–674, 679, 680, 689, 694, 697, 705, 708, 713–717, 719–723, 727–729, 732, 733, 735, 737, 738, 740, 742–745, 751, 752, 756, 759, 761–764, 767–769, 781, 793, 794, 796–798
- Imperial Russian Geographical Society 715, 785, 791
- Imperial Senate of Finland (incl. its expeditions) 27, 34, 47, 98, 111, 130, 176, 379, 382, 414, 417, 449, 491, 583, 653, 734, 758, 783
- Indo-European languages (*Indo-Germaniska språkstammen, de Kaukasiska språken*) 399, 403, 440, 478–480, 533
- Ingrians 199
- Ishmaelites 447
- Islam (~, *Ilaismen, Muhamedaner, Musulmän*) 292, 488, 566, 583
- Italian language 535
- Jesuits 372
- Jews (~, *Hebreerna, Israels barn, Judarne*) 26, 292, 447, 488, 490, 514, 533, 566, 567, 582, 591, 675, 697
- Joukkahainen, Läsning i vexlande ämnen/
Joukahainen, Ströskrift 332, 380, 415, 432
- Kalevala 27, 36, 41, 96, 104, 114, 116, 117, 120–126, 128–132, 135, 137, 141, 142, 149, 156, 166, 210, 239, 388–390, 432, 482, 714, 718, 723, 730, 731, 738, 740, 747, 748, 750, 751, 771, 788
- Kalmyks, Kalmyk language 207, 220, 244, 278, 326, 549, 597
- Kamas-Koibal language 503, 597
- Kamas(sian Samoyeds) (~, *Kalmasheniler, Kamasintser*) 586, 588, 606, 622, 631–634, 636, 642–646, 648, 657, 658
- Kamassian Samoyed language 586, 588, 606, 622, 634, 637, 642–644, 646, 658
- Kanawa, Sanan-saattaja Wiipurista 379, 409, 499
- Kanjur (*Gandshur*) 677
- Kantele 33(64)
- Kanteletar 41, 130, 131
- Karagas → Tofa
- Karagas language → Tofa

- Karelian language 193, 195
 Karelians 92, 143, 187, 190–193, 199, 200
 Karsten, J.A., printing house 499
 Ket and Yugh languages (*Jeniseiska Ostjakiskan*) 467, 482, 505, 506, 509, 510, 518, 519, 530, 539–541, 552, 553, 569, 577, 579, 580, 582, 586, 605, 619, 634, 637, 646
 Kets (*de Jeniseiska Ostjakerne*) 501, 505, 507, 518, 519, 526, 528, 532, 539–541, 544, 545, 553, 566, 576, 577, 579, 582, 585, 586, 604, 605, 610, 619, 620, 631, 634, 642, 646, 648, 655, 656, 659
 Khakas language and people 502, 503, 586, 594, 606, 618
 Khanty (*Ostjaker*) 81, 88, 317, 323, 326, 327, 335, 345, 346, 401, 409, 410, 412, 413, 415, 416, 420, 423, 426–429, 431, 432, 437, 448, 453, 470–472, 475, 482, 484, 487, 489, 490, 492, 493, 497, 516, 519, 526, 579, 580
 Khanty language (*Ostjakiskan, Ugriska Ostjakiskan*) 15, 16, 300, 303, 310, 323, 332, 333, 335, 336, 346, 376, 400, 401, 412, 415, 421–423, 425, 426, 428, 432, 434, 436–439, 444, 447, 448, 451–455, 457, 482, 484, 492, 495, 510, 518, 577, 579, 696, 697, 705, 713, 715, 718, 720, 721, 724, 732, 735, 740, 741, 748, 750, 763
 Kirghiz 326, 371, 432, 566, 594–597, 606, 620, 643, 688, 689
 Koibal 345, 392, 502, 503, 578, 580, 586, 596, 597, 604–606, 608, 614, 615, 618, 619, 624, 631, 639, 640, 644, 648, 656, 658, 659
 Koibal language 439, 503, 577, 578, 586, 588, 597, 598, 606, 618, 619, 630, 646, 656, 658, 659
 Komi (*Sirjäner, Syrjäner*) 146, 226, 238, 243, 247, 260, 282, 284, 298, 303, 305, 309, 316–321, 323, 324, 326, 329, 346, 390, 503, 521, 632
 Komi language (~, *Sirjänskan, Syrjänskan*) 15, 16, 153, 171, 226, 238, 239, 243, 259, 262, 297, 298, 300–303, 306, 308, 309, 311, 312, 317–320, 323, 324, 326, 328, 329, 334, 335, 337, 339, 346, 349, 350, 352–354, 356, 360, 362–364, 366, 368, 399–401, 436, 499, 673, 696, 740, 748, 762, 776, 792
 Komi-Permyak language (~, *Permska dialecten*) 298
 Komi-Permyaks (*Permjaker*) 146
 Kongelige Nordiske Oldskriftselskab, Det → Nordiske Oldskriftselskab, Det
 Koran 91
 Kott, Kott language 502, 503, 579, 631, 636, 637, 646, 648, 655, 656, 661
 Kvens (*Qvener*) 703
 Latin language (also included in *de classiska språken*) 16, 65, 219, 297, 312, 322, 324, 335, 368, 380, 392, 397, 400, 436, 438, 447, 457, 515, 548, 598, 607, 696, 714, 723, 727, 745, 763, 775, 779, 782, 787
 Latin script 170
 Laurell school → Helsingfors Lyceum
 Leipziger Repertorium 499
 Litteraturbladet för allmän medborgerlig bildning 41, 47, 379, 721, 748
 Livonians 740, 751, 755
 Maamiehen Ystävä 499
 mail of Russia 23, 51, 174, 429, 458, 464–466, 469, 470, 520, 671
 Manchus, Manchu language 222, 397, 398, 399, 478, 481, 511, 549, 640, 652, 662, 673, 675, 678, 689, 703, 705, 721, 792, 796
 Manhem Association 144
 Mansi, Mansi language (~, *Voguler, Voguliskan*) 309, 345, 346, 401, 457, 465, 493
 Mari (~, *Tscheremisser*) 258, 391, 397, 425, 510
 Mari language (~, *Tscheremissiskan*) 15, 16, 220, 381, 391, 392, 394–396, 400, 403, 417, 425, 434, 436, 438, 461, 462, 463, 483, 495, 509, 546, 554, 570, 588, 664, 673, 696
 Mators, Mator language 345, 392, 579, 596, 597, 606, 614, 618, 631, 660, 670
 Mehiläinen 41, 122, 123, 131, 380
 melancholy 319, 543, 628, 647
 Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de Saint-Pétersbourg 362, 374
 Minister State Secretary of Finland 32, 221, 236, 715
 Mongolic languages 15, 207, 244, 357, 372, 394, 397, 398, 416, 417, 478–481, 510, 549, 551, 586, 588, 617, 635, 637, 650, 652, 653, 656, 658, 661, 667, 679, 688, 705, 714, 720, 721, 740, 748, 751
 Mongols 207, 220, 222, 278, 333, 398, 402, 416, 417, 439, 478, 510, 526, 527, 594, 596, 620, 639, 651, 655, 658, 675, 677, 681, 688, 689, 719, 776
 Mordvinians, Mordvinian languages 510, 399
 Morgonbladet (1845–, earlier Helsingfors Morgonblad 1832–1844) 19, 36, 150, 151, 378, 379, 432, 433, 441–443, 448, 489, 498, 507, 533, 548, 610, 664, 666, 668, 686, 748, 759

- Moscow Naturalists' Society 333
- Muscovites → Russians
- Muslims → Islam
- Necken 380
- Nemts people (cf. Germans) 150, 247, 280, 296
- Nenets, Forest and Tundra (~, *Juraker, Samojeder, Vest-Samojeder*) 139, 144, 146, 152, 154–159, 161, 167, 169, 170, 172–175, 178, 185, 186, 206, 209–211, 214, 218–220, 224–231, 234–239, 245, 248–251, 253–267, 271–273, 276–296, 298, 311, 312, 314, 319–323, 326, 327, 329, 333, 334, 336, 339, 344, 345, 347, 350, 359, 398, 409–413, 415, 416, 423, 425, 426, 435, 451, 453, 471, 475, 515, 516, 540–542, 551, 553, 554, 560, 571, 572, 770, 773
- Nenets, Forest and Tundra, languages (~, *Jurakiskan, Samojediskan*) 28, 144, 147, 153, 154, 157–159, 161, 162, 166, 167, 169, 171–176, 178–180, 186, 206–208, 211, 218–220, 224–226, 228–230, 233–235, 238, 239, 252, 253, 255, 257–261, 263, 271–273, 291–293, 295–298, 300, 303, 306, 310, 311, 319, 320, 322, 323, 329, 331, 332, 335, 336, 345, 350, 356, 362, 364, 374–376, 391, 398, 403, 412, 413, 416, 423, 425, 435, 437, 438, 451, 471, 475, 482, 541, 548–550, 552, 773, 793
- Nganasan (~, *Awam, de östliga Samojederne, Tawgi*) 550–552, 554, 572, 580
- Nganasan language (~, *Östra-Samojediskan* etc.) 551, 552, 569, 580, 644
- Nordic languages 102, 112, 244, 673
- Nordiske Oldskriftselskab, Det 424, 434
- Norse, Old, language 141
- Norwegian language 109, 195, 385
- Norwegians 86, 101, 137, 156, 187, 735, 790
- Öhman Bookshop and printing house 177, 725, 738, 762, 791, 792, 798
- Old Believers 202, 203, 204, 205, 206, 241, 243, 306, 315, 316, 523
- Oriental languages and literatures 50, 91, 94, 95, 99, 142, 357, 374, 375, 378, 392, 394, 397, 398, 402, 481, 534, 611, 717, 720, 733, 750, 751, 753, 792
- Ossetian language 152, 392, 716, 719, 725, 762
- Ostrobothnian Student Nations 25, 67, 99, 332, 368, 715
- Oulun Wiikko-Sanomat 41
- Persian language 95, 397, 533, 568, 751
- Persians 675
- Pietism 113, 129, 203, 368
- Polar people and race 559, 651
- Poles 148, 326, 327, 338, 347, 207, 228, 409, 486, 488, 491, 504, 529, 566, 675, 691, 711, 729
- Polish language 132, 574
- politics 25, 26, 34, 44, 53, 54, 56, 221, 309, 368–373, 387, 441, 533, 615, 653, 697, 715, 721, 726, 728
- Pulkovo observatory 358
- Pumpokol people and language 472, 501, 506, 518, 519
- Roma (*Zigenare*) 566, 675
- Romans 237, 508
- Royal Prussian Academy of Sciences 441
- Rus' → Russians
- Russian-American company in Sitka 136
- Russian language and script (~, *Mongoliska*) 18, 19, 23, 50, 89, 94, 99, 131, 132, 144, 145, 147, 170, 171, 173, 179, 184–187, 194, 195, 200, 211, 220, 224, 225, 227, 229, 236, 244, 263, 267, 271, 293, 297, 298, 299, 302, 303, 308–311, 322, 335, 360, 368, 372, 373, 380, 397, 414, 437, 445, 449, 453, 454, 462, 472, 476, 480, 493, 501–504, 510, 519, 541, 549, 553, 574, 594, 597, 619, 622, 626, 636, 655, 671, 715, 718, 751, 764, 770, 774, 776, 782
- Russians (~, *Moskowiten*) 79, 132, 144, 149, 166, 169, 182, 183, 184, 187, 191, 192, 198–202, 218, 225, 226, 229, 230, 232, 234, 235, 250, 251, 259, 260, 262, 265, 270, 280, 282–284, 291, 292, 296, 308, 315, 316, 318–320, 326, 332, 367, 368, 370–373, 377, 380, 388, 392, 402, 409, 412–414, 426, 428, 450, 453, 458, 459, 465, 467, 473, 475, 482, 485–488, 490–493, 498, 501, 502, 510, 514, 519, 523, 526, 537, 548, 553, 559, 560, 566, 571, 583, 593, 594, 595, 597, 617, 619, 620, 636, 643, 646, 655, 657, 660, 661, 664, 667, 675, 678, 681, 687, 688, 717, 719, 722, 735, 738
- Saami (~, *Lappar*) 78, 81–89, 92, 96, 109, 120, 134, 136, 138, 140, 143, 145, 147, 153, 156, 157, 160, 161, 163, 166, 168, 169, 185–187, 191–195, 197, 211, 228, 230, 255, 256, 262, 273, 285, 288, 289, 318, 615, 675
- Saami languages (~, *Lappska språket*) 15, 28, 39, 79, 86–89, 92, 95–97, 100, 102, 108–110, 112, 117, 118, 125, 126, 131, 132, 134, 138, 141, 143–145, 160–162, 166, 168, 171, 175, 180, 184, 186, 187, 190–195, 210–212, 220, 230, 273, 300, 303, 324, 329, 358, 359, 362, 364, 366, 374, 385, 387, 413, 417, 434, 548, 674, 731, 766
- Saima 47, 370, 371, 379, 433, 438, 441–443, 448, 499, 509, 511, 528, 537, 583

- Samoyedic languages (in general) (→ also Enets, Kamas, Mator, Nenets, Nganasan, Selkup) 15, 16, 28, 144, 176, 220, 233, 234, 322, 336, 345, 350, 390–392, 398, 403, 412, 415, 416, 425, 437–439, 444, 448, 451, 453, 454, 472, 475, 478, 480, 482, 484, 492, 495, 496, 498, 503, 507, 509, 518, 519, 530, 544, 547, 551, 553, 569, 577, 585, 586, 593, 594, 596–598, 606, 614, 618, 619, 630, 636, 644, 651, 658, 660, 667, 670, 705, 706, 721, 740, 742, 746, 751, 769, 793
- Samoyeds (in general) (→ also Enets, Kamas, Mator, Nenets, Nganasan, Selkup) 28, 88, 144, 207, 227, 234, 262, 327, 333, 345, 350, 359, 391, 398, 401, 409, 410, 412, 413, 415, 416, 423, 424, 426, 427, 450, 452, 453, 455, 456, 467, 470–472, 475, 478, 485–488, 494, 497–499, 501, 502, 506–508, 510, 516, 518, 519, 522, 526–529, 532, 536, 538–542, 544–546, 551, 553, 557, 558, 560, 563, 564, 566, 569, 571–573, 579, 580, 586, 587, 596, 606, 618–620, 631, 634, 636, 642, 644, 646, 647, 651, 656, 657, 659, 670, 705, 721, 746, 753
- Sanskrit language 50, 397, 402, 403, 678, 714, 733, 740
- Saturday Society 56
- Savonian-Karelian student nation 225, 379
- Selkup language 437–439, 444, 447, 448, 453–455, 471, 482, 484, 486, 492, 506, 509, 510, 529, 543
- Selkups (~, *Samojeder*, *Tasowska Ostjaker*) 423, 428, 437, 453–456, 471, 484–488, 498, 505, 515, 516, 529, 543, 545, 546, 551, 571
- Seminarium Lapponicum 96
- Semitic languages and peoples 91, 399
- Sibirjaks 418, 487, 488, 491, 514, 559, 663
[*Sibirskij Vëstnik*] 345
- Simelii, J., Enka, printing house 136
- Skopcy 601
- Slavonian language and script 159, 204
- Societas pro fauna et flora fennica 42, 750
- Societas scientiarum fennica (~, *Finska Vetenskaps-Societeten*) 50, 376, 743
- Soloveck monastery 150, 155, 206, 245
- Sorbian language (*Wendiskan*) 549, 550
- Soyots → Tuvinians
- Spanska flugan 99
- State Treasury of Finland 417
- St. Petersburgische Zeitung 723, 740
- student life and politics 25, 34, 47, 53, 54, 61, 99, 368, 378, 589, 590, 715, 726, 750, 751, 770–773, 780, 783
- Suomalainen 499
- Suometar 37, 177, 380, 611, 621, 666, 697
- Suomi, Tidskrift i fosterländska ämnen 41, 116, 120, 127, 129–132, 134, 135, 141, 151, 156, 175, 300, 332, 357–359, 367, 368, 376, 380, 383, 388, 390, 399, 411, 415, 418, 434, 435, 442, 443, 460, 489, 498, 507, 515, 583, 776
- Swedes 50, 76, 136, 144, 199, 205, 207, 306, 327, 596, 612, 657, 719, 739, 774, 792
- Swedish language 16–19, 23, 88, 96, 114, 124, 127, 131, 132, 137, 173, 184, 185, 187, 219, 332, 335, 370, 372, 373, 383, 385, 387, 388, 391, 394, 396, 404, 405, 409, 411, 412, 414, 415, 418, 420, 422, 425, 427, 436, 438, 441–444, 450, 458, 465, 470, 476, 479, 480, 484, 494, 497, 498, 500, 507, 509, 515, 517, 521, 529, 530, 533, 535, 538, 546, 548, 551, 556, 567, 569, 574, 576, 579, 581, 585, 588, 593, 600, 604, 609, 614, 616, 621, 623, 627, 630, 632, 633, 636, 642, 649, 654, 662, 666, 669, 676, 680, 685, 687, 691, 693, 696, 704, 709, 712, 741, 748, 751, 769, 771, 782, 783, 788, 794, 795
- Svenska Fornskriftsällskapet 411, 424, 434, 567
- Svenska Statstidningen 109
- Swiss 779
- Tanjur (*Dandshur*) 667
- Tatar languages 94, 99, 367, 398, 399, 416–418, 425, 440, 453, 463, 479, 480, 481, 502, 503, 510, 549, 578, 580, 586, 594, 596, 597, 606, 618, 619, 630, 631, 634, 636, 642, 644, 646, 655–657, 659, 673, 706, 707, 740
- Tatars 221, 326, 333, 371, 397, 416, 418, 426, 439, 472, 473, 478, 488, 490, 493, 501–503, 510, 526, 566, 578, 580, 590, 593–596, 597, 601, 602, 606, 607, 610, 614, 615, 618–620, 623–625, 627, 630, 631, 634, 636, 638–640, 643–646, 656, 657, 659, 667, 671
- Tibetans and Tibetan language 417, 668, 677, 678
- Tofa (~, *Karagasser*) 586, 622, 646–648, 650, 655–660, 670
- Tofa language (~, *Karagassiskan*) 439, 586, 588, 597, 637, 650, 655–660, 670
- Tromsøe Tidende 109
- Tungusic peoples and languages 15, 398, 467, 474, 475, 478, 488, 490, 492, 526, 527, 530, 532, 540, 544, 545, 553, 554, 560, 563, 566, 572, 574, 575, 642, 655, 663, 667, 675, 683, 687, 721

Turkic languages and peoples 15, 94, 95, 99, 132, 367, 371, 397, 398, 402, 414, 416, 417, 439, 472, 478, 479, 481, 501, 503, 510, 511, 533, 565, 568, 583, 586, 588, 594, 597, 601, 602, 604, 606, 610, 612, 614, 618, 619, 627, 628, 630, 635, 639, 642, 646, 650, 651, 658–660, 667, 670, 675, 689, 705, 706, 721, 740, 751, 796
 Turku Student Nation 368
 Tuvian language (*Sojotiskan*) 586, 588, 597, 606, 614, 617–620, 631, 637, 658, 659
 Tuvians (*Sojoter*) 578, 596, 597, 602, 605, 606, 612, 614, 615, 617–619, 631, 655, 658–660, 669–671, 680
 Udmurt language (*Wotjakiskan*), 740
 Udmurts (*Wotjaker*) 510
 Ukrainians (*Malorossianer*) 491 132(256)
 University: Academy of Turku 32, 34, 35, 37, 39–42, 45, 47, 51, 56, 67, 76, 123, 768, 794
 University: Imperial Alexander University (Helsinki) 16–18, 23–28, 32, 33, 34, 36, 37, 41, 42, 44, 47, 48, 51–53, 56, 64–68, 70, 71, 76, 88, 89, 90, 94, 95, 98, 99, 102, 104, 105, 107, 109, 112, 113, 119, 120, 123, 124, 130, 133, 135, 137, 139, 141, 142, 145, 146, 152, 153, 155, 157, 173, 176, 211, 225, 239, 244, 299, 306, 313, 340, 351, 352, 355, 357, 358, 366, 368, 369, 371, 373, 376–382, 393, 394, 396, 400, 401, 417, 431, 433, 434, 436, 515, 533, 534, 584, 589, 590, 622, 631, 632, 653, 692, 698, 706–708, 710, 715, 717, 720, 721, 726, 729, 731–734, 737, 741, 743, 744–746, 748–750, 753, 756, 757, 760–762, 764, 768, 771–773, 777, 778, 780, 782, 783, 787, 789, 796, 798
 University of Berlin 34, 377
 University of Copenhagen 792

University of Edinburgh 32
 University of Göttingen 34, 741
 University of Kazan' 392, 394, 397, 398, 510
 University of Lund 741
 University of Moscow 715
 University of Paris 34
 University of St Petersburg 367, 775
 University of Tartu (Dorpat) 722
 University of Uppsala 32, 480, 779
 University of Utrecht 74
 Ural-Altaic peoples and languages 15, 16, 481, 667
 Uyghurs 673, 762
 Wanadis – Dikt och sanning 104
 Wasa Tidning 109, 110
 Wasenius & Co. bookshop 89, 100, 388, 716, 725, 762
 Vepsians (*Tshuder*) 152
 Votyaks → Udmurts
 Yakuts, Yakut (Sakha) language (including Dolgan) 402, 530, 544, 545, 553, 554, 560, 563, 571–573, 642, 675, 740, 748
 Yems 357
 Yenisei Ostyaks, Yeniseians → Kets
 Yeniseic languages (in general) 15, 472, 501, 502, 503, 519, 579, 586, 594, 619, 631, 646
 Yugh language → Ket and Yugh I.
 Yurats 551–553
 Zoroastrianism 82

Svalbard

CHRISTIANIA
(OSLO)

STOCKHOLM

Lappajärvi

Torneå

Tornio

Kemi

Uleåborg

Oulu

Kajana

Kajaani

Helsingfors

Helsinki

Kuopio

Kem'

Inari
Aanaar

Kola

Barents Sea

Novaja Zemlja

Kara Sea

RIGA

REVAL
TALLIN

St Petersburg

Arxangel'sk

Mezen'

Pustozërsk

VILNIUS

MINSK

TVER'

MOSCOW

BRJANSK

KYIV

NIŽNIJ NOVGOROD

VORONEŽ

Kazan'

VJATKA (KIROV)

PERM'

EKATERINBURG

Ufa

SAMARA

SARATOV

Volga

ROSTOV-ON-DON

EKATERINODAR
(KRASNODAR)

CARICYN
(VOLGOGRAD)

ASTRAXAN

Ural

Kama

Ural Mountains

Pëčora

Vyčegda

Suxona

Northern Dvina

Ižma

Kolva

Obdorsk
(Salexard)

Berëzov
(Berëzovo)

Samarovo
(Xanty-Mansijsk)

Surgut

Tobol'sk

Omsk

AKMOLINSK
(NUR-SULTAN)

KRIVO
(NOV)

M.A. Castrén's Letters

- Mailing locations of the letters
- Locations of the recipients
- ✧ (Other) major cities and settlements in their region

